Prezes
Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-121-25
UD153

Pan Szymon HOŁOWNIA
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw.

Projekt zawiera rozwiązania deregulacyjne.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem
Donald Tusk
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

tel. +48 (22) 694 75 00
dkpl@kprm.gov.pl
gov.pl/premier

Al. Ujazdowskie 1/3; 00-583
Warszawa

Projekt

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw[1)]

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46 i 304) wprowadza się następujące zmiany:

1) odnośnik nr 1 otrzymuje brzmienie:

„[1)] Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia:

1) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 280 z 26.10.2010, str. 1);

2) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 2023/2843 z 27.12.2023);

3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012, str. 1);

4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, str. 57);

[1)] Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń, ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawę z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawę z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawę z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym, ustawę z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, ustawę z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, ustawę z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, ustawę z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, ustawę z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawę z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

5) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1);
6) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz. Urz. UE L 130 z 01.05.2014, str. 1, Dz. Urz. UE L 201 z 30.07.2019, str. 47, Dz. Urz. UE L 39 z 21.02.2022, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 2023/2843 z 27.12.2023);
7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 127 z 29.04.2014, str. 39 oraz Dz. Urz. UE L 138 z 13.05.2014, str. 114);
8) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 65 z 11.03.2016, str. 1);
9) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1);
10) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. Urz. UE L 297 z 04.11.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 91 z 05.04.2017, str. 40);
11) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/211 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany decyzji ramowej Rady 2002/465/WSiSW w odniesieniu do jej dostosowania do przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych (Dz. Urz. UE L 37 z 18.02.2022, str. 1);
12) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/228 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2014/41/UE w odniesieniu do jej dostosowania do

przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych (Dz. Urz. UE L 39 z 21.02.2022, str. 1).”;

2) w art. 12:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wniosek może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu – do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej. Ponowne złożenie wniosku jest niedopuszczalne.”,

b) uchyla się § 4;

3) w art. 29 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Apelację lub kasację od wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności rozpoznaje sąd w składzie pięciu sędziów.”;

4) w art. 34:

a) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Jeżeli zachodzą okoliczności utrudniające łączne rozpoznanie spraw, o których mowa w § 1 i 2, można wyłączyć i odrębnie rozpoznać sprawę poszczególnych osób lub o poszczególne czyny; sprawa wyłączona podlega rozpoznaniu przez sąd właściwy według zasad ogólnych.

§ 4. Sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia, chyba że właściwy jest sąd wyższego rzędu. Jeżeli nie zachodzą przeszkody do rozpoznania jej w tym samym składzie, rozprawa prowadzona jest w dalszym ciągu.”,

b) uchyla się § 5 i 6;

5) w art. 37:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd Najwyższy może z inicjatywy właściwego sądu przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.”,

b) uchyla się § 2;

6) w art. 55:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony

może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3a i art. 396a nie stosuje się.

§ 2. Akt oskarżenia wniesiony przez pokrzywdzonego powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z zachowaniem warunków określonych w art. 332 i art. 333 § 1.”,

b) uchyla się § 2b,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może brać udział również prokurator. Korzysta on z praw strony.”,

d) uchyla się § 5;

7) w art. 60:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego prokurator wszczyna postępowanie albo wstępuje do postępowania już wszczętego, jeżeli wymaga tego interes społeczny.”,

b) uchyla się § 5;

8) w art. 71 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Za podejrzanego uważa się osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie.”;

9) w art. 72:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.”,

c) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1, lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.”;

10) w art. 73 uchyla się § 2–4;

11) w art. 74 § 3–4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. W stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, można dokonać badań lub czynności, o których mowa w § 2 pkt 1, a także, przy zachowaniu wymagań określonych w § 2 pkt 2 lub 3, pobrać krew, włosy, wymaz ze śluzówki policzków lub inne wydzieliny organizmu.

§ 3a. Oskarżonego lub osobę, o której mowa w § 3, wzywa się do poddania się obowiązkom wynikającym z § 2 i 3. W razie odmowy poddania się tym obowiązkom oskarżonego lub osobę, o której mowa w § 3, można zatrzymać i przymusowo doprowadzić, a także stosować wobec nich siłę fizyczną lub środki techniczne służące obezwładnieniu, w zakresie niezbędnym do wykonania danej czynności.

§ 4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, o której mowa w § 3, badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w § 2 pkt 1 i 3 oraz § 3, mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej.”;

12) w art. 79 po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Oskarżony, o którym mowa w § 1 pkt 1, musi mieć obrońcę aż do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu.”;

13) w art. 81 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli w sytuacji określonej w art. 78 § 1 lub 1a, art. 78a § 1 lub 2, art. 79 § 1 i 2, art. 80 oraz art. 607da § 2 oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza mu obrońcę z urzędu.”;

14) w art. 81a:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W sytuacji, o której mowa w art. 301 § 5 lub 6, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz inne dokumenty niezbędne do jego rozpoznania organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu. W miarę możliwości prezes sądu lub referendarz sądowy wyznacza jako obrońcę z urzędu adwokata lub radcę prawnego, który został wyznaczony w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6.”,

b) w § 3 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, w szczególności w przypadku, o którym mowa w art. 301 § 5 lub 6:”;

15) w art. 84 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Obrońca wyznaczony z urzędu w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6 jest obowiązany podejmować czynności jedynie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 lub art. 79 § 1.”;

16) w art. 85:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Stwierdzając sprzeczność sąd wydaje postanowienie, zakreślając oskarżonym termin do ustanowienia innych obrońców. W wypadku obrony z urzędu sąd wyznacza innego obrońcę.”,

b) dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Na postanowienie lub zarządzenie w przedmiocie stwierdzenia sprzeczności przysługuje zażalenie.

§ 5. Ponowny wniosek o stwierdzenie, że interesy oskarżonych pozostają w sprzeczności, oparty na tych samych okolicznościach, pozostawia się bez rozpoznania.”;

17) w art. 99a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postepowania może zostać sporządzone na formularzu według ustalonego wzoru.”;

18) w art. 100:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie lub posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie. Jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił, włączając publiczność, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone. Przyczynę odstąpienia od ogłoszenia należy wskazać w protokole albo notatce urzędowej z posiedzenia. W wypadku wskazanym w zdaniu drugim przepis art. 418a stosuje się odpowiednio.”,

b) uchyla się § 1a;

19) w art. 114:

a) § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Przy składaniu podpisu członek składu orzekającego ma prawo zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne, podając, w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje orzeczenie.

§ 2. Zdanie odrębne może dotyczyć również samego uzasadnienia orzeczenia; wówczas zdanie to zaznacza się przy podpisywaniu uzasadnienia.

§ 3. Jeżeli ustawa nie wymaga sporządzenia uzasadnienia wraz z wydaniem orzeczenia, w razie zgłoszenia zdania odrębnego, uzasadnienie należy sporządzić z urzędu w terminie 7 dni od wydania orzeczenia, a składający zdanie odrębne dołącza w ciągu następnych 7 dni jego uzasadnienie; obowiązek ten nie dotyczy ławnika.”,

b) uchyla się § 4;

20) w art. 147 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e oraz przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.”;

21) w art. 156 § 5a otrzymuje brzmienie:

„§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części

zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio.”;

22) art. 159 otrzymuje brzmienie:

„Art. 159. Na odmowę udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym lub sporządzenia odpisów lub kopii oraz na postanowienie prokuratora o utrzymaniu w mocy zarządzenia prowadzącego postępowanie o odmowie udostępnienia akt lub sporządzenia odpisów lub kopii przysługuje stronom oraz zatrzymanemu zażalenie; na zarządzenie lub postanowienie prokuratora zażalenie przysługuje do sądu.”;

23) art. 168a i art. 168b otrzymują brzmienie:

„Art. 168a. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.

Art. 168b. § 1. Wykorzystanie dowodu uzyskanego podczas stosowania kontroli operacyjnej może nastąpić wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest dopuszczalne stosowanie takiej kontroli przez jakikolwiek uprawniony organ.

§ 2. Jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej zarządzonej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, innego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej bądź przestępstwa lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej, prokurator w toku postępowania przygotowawczego wydaje postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym. W postanowieniu należy określić wobec jakiej osoby i co do jakich przestępstw dopuszcza się dowodowe wykorzystanie materiałów uzyskanych podczas stosowania kontroli operacyjnej.”;

24) w art. 170:

a) w § 1 uchyla się pkt 6,

b) uchyla się § 1a;

25) w art. 171 po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu:

„§ 7a. Wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem art. 301 § 1–9 lub art. 301a nie mogą stanowić dowodu, chyba że oskarżony o to wnosi.”;

26) w art. 178 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) obrońcy co do faktów, o których dowiedział się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę;”;

27) w art. 180 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.”;

28) w art. 189 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania lub pozostającego w ścisłym związku z czynem stanowiącym przedmiot postępowania albo gdy za to przestępstwo został skazany;”;

29) w art. 198:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W miarę potrzeby udostępnia się biegłemu akta sprawy, poszczególne dokumenty z akt sprawy lub ich uwierzytelnione kopie, w zakresie niezbędnym do wydania opinii. Dokumenty mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej.”,

b) uchyla się § 1a;

30) art. 210 otrzymuje brzmienie:

„Art. 210. W celu dokonania oględzin lub otwarcia zwłok prokurator albo sąd może zarządzić wyjęcie zwłok z grobu. Na postanowienie w przedmiocie wyjęcia zwłok z grobu przysługuje zażalenie osobom najbliższym zmarłego. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami. Przepis art. 52 § 2 stosuje się odpowiednio.”;

31) w art. 219 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W celu wykrycia lub zatrzymania albo przymusowego doprowadzenia osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, a także w celu znalezienia rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym, można dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta lub wymienione rzeczy tam się znajdują.”;

32) w art. 222 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Przy rozpoczęciu przeszukania pomieszczenia, w którym adwokat lub radca prawny ma swoją siedzibę, należy o zamierzonym przeszukaniu zawiadomić dziekana właściwej okręgowej rady adwokackiej lub dziekana właściwej rady okręgowej izby radców prawnych i dopuścić go lub osobę przez niego wskazaną do udziału w czynności.”;

33) w art. 225 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tryb wskazany w § 1 nie obowiązuje w stosunku do pism lub innych dokumentów, które zawierają informacje niejawne o klauzuli „zastrzeżone” lub „poufne” albo dotyczą tajemnicy zawodowej lub innej tajemnicy prawnie chronionej, jeżeli ich posiadaczem jest oskarżony, ani w stosunku do pism lub innych dokumentów o charakterze osobistym, których jest on posiadaczem, autorem lub adresatem.”;

34) w art. 237:

a) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, oskarżonego oraz w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem.”,

b) dodaje się § 9 w brzmieniu:

„§ 9. Wykorzystanie dowodu uzyskanego podczas kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych jest dopuszczalne wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli.”;

35) art. 237a otrzymuje brzmienie:

„Art. 237a. § 1. Jeżeli w wyniku kontroli i utrwalania rozmów uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola była stosowana, innego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli bądź przestępstwa lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli, prokurator w toku postępowania przygotowawczego wydaje postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym. W postanowieniu należy określić wobec jakiej osoby i co do jakich przestępstw lub przestępstw skarbowych dopuszcza się dowodowe wykorzystanie tych materiałów.

§ 2. Osobę, której dotyczy postanowienie, należy zawiadomić o jego treści, nie później niż do czasu zakończenia postępowania przygotowawczego.”;

36) w art. 238 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Po zakończeniu postępowania przygotowawczego prokurator wnosi o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów w części, w jakiej nie mają znaczenia dla postępowania karnego, w którym zarządzono kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych, oraz nie stanowią dowodu, o którym mowa w art. 237a § 1. Sąd orzeka w przedmiocie wniosku na posiedzeniu, w którym mogą wziąć udział strony.”;

37) w art. 244 § 1–5 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Policja ma prawo zatrzymać osobę, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

§ 1a. Policja ma prawo zatrzymać osobę, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa, że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 1b. Policja zatrzymuje osobę, jeśli przestępstwo, o którym mowa w § 1a, zostało popełnione przy użyciu broni palnej, noża lub innego niebezpiecznego przedmiotu, a zachodzi obawa, że ponownie popełni ona przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby wspólnie zamieszkującej, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy obrońcy, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu

językiem polskim albo jest głuchy lub niemy, do złożenia oświadczenia i do odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2, a także wysłuchać go.

§ 3. Z zatrzymania sporządza się protokół, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia, zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach oraz o udostępnieniu listy obrońców pełniących dyżur. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

§ 4. Niezwłocznie po zatrzymaniu osoby należy przystąpić do zebrania niezbędnych danych, a także o zatrzymaniu zawiadomić prokuratora. W razie istnienia podstaw, o których mowa w art. 258 § 1–3, należy wystąpić do prokuratora w sprawie skierowania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia, o którym mowa w § 2, zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i do odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również prawach wskazanych w § 2, w art. 245, art. 246 § 1, art. 248 § 1 i 2 oraz art. 612 § 2, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.”;

38) art. 245 otrzymuje brzmienie:

„Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z obrońcą, a także bezpośrednią z nim rozmowę.

§ 2. Dla umożliwienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach. W celu umożliwienia realizacji prawa określonego w § 1 zatrzymanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. Koszty pomocy prawnej

świadczonej przez obrońcę pełniącego dyżur, o której mowa w § 1, wykłada tymczasowo Skarb Państwa.

§ 3. Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio. Zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat.

§ 4. Osoba zatrzymana ma prawo do jednorazowego porozumienia się ze wskazaną przez siebie osobą, na zasadach określonych przez zatrzymującego. W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może odmówić zatrzymanemu zezwolenia na kontakt z tą osobą.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy i możliwości jego wyboru, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w § 2, mając na uwadze prawidłowy przebieg postępowania oraz konieczność zapewnienia zatrzymanemu możliwości wyboru obrońcy.”;

39) w art. 246 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Zatrzymanemu oraz jego obrońcy udostępnia się akta postępowania przygotowawczego w części dotyczącej podstaw zatrzymania.”;

40) w art. 247:

a) w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa albo podejrzanego, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że:”,

b) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Do zatrzymania, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 244 § 2 i 3, art. 245, art. 246 oraz przepisy wydane na podstawie art. 244 § 5.”;

41) w art. 248 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania.

§ 3. Ponowne zatrzymanie na podstawie tych samych faktów i dowodów jest niedopuszczalne.”;

42) w art. 249:

a) uchyla się § 3a,

b) po § 3a dodaje się § 3b w brzmieniu:

„§ 3b. Udział obrońcy w przesłuchaniu przez sąd podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, w związku z rozpoznaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, jest obowiązkowy. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może przesłuchać podejrzanego bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu, a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2.”;

43) w art. 249a w § 1:

a) wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić jedynie ustalenia poczynione na podstawie:”,

b) uchyla się pkt 2;

44) w art. 250:

a) uchyla się § 2b,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Prokurator, przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, doręcza podejrzanemu jego odpis, poucza go o przysługujących mu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach oraz zarządza jednocześnie doprowadzenie go do sądu. Składając wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania, prokurator przesyła sądowi odpis wniosku w postaci elektronicznej. Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.”,

c) uchyla się § 3b–3h;

45) w art. 257:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego.”,

b) uchyla się § 3;

46) w art. 258:

a) w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on stałego miejsca pobytu w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary.”;

47) uchyla się art. 258a;

48) w art. 259 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”;

49) w art. 261 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.”;

50) w art. 263:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy może na wniosek prokuratora przedłużyć tymczasowe aresztowanie na okres, który łącznie nie może przekroczyć 12 miesięcy, jeżeli postępowanie przygotowawcze było prowadzone sprawnie, ale ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było go ukończyć w terminie określonym w § 1. Oceniając sprawność prowadzenia postępowania przygotowawczego, sąd uwzględnia zwłaszcza stopień realizacji czynności procesowych wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania i wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego

aresztowania, a także powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3, może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawieszeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawiłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio.”,

c) po § 4b dodaje się § 4c w brzmieniu:

„§ 4c. Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.”,

d) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pouczenia o przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści stawianych zarzutów, do przeglądania akt w części zawierającej treść dowodów wskazanych we wniosku o tymczasowe aresztowanie, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również uprawnieniach wskazanych w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 249 § 5, art. 252, art. 254 § 1 i 2, art. 261 § 1, 1a, 2 i 2a oraz art. 612 § 1, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.”;

51) w art. 266:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W razie zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu przygotowawczym przez sąd przyjęcia przedmiotu tego poręczenia dokonuje prokurator.”,

b) uchyla się § 3;

52) uchyla się art. 276a;

53) art. 278 otrzymuje brzmienie:

„Art. 278. Jeżeli miejsce pobytu oskarżonego lub osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, nie jest znane, zarządza się jej poszukiwanie. Przepis art. 247 stosuje się odpowiednio.”;

54) w art. 281 uchyla się § 2 i 3;

55) w art. 295 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 291, Policja może dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa usunięcia tego mienia.”;

56) w art. 300:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego poucza się go o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści zarzutów i ich zmianach, do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, do korzystania z pomocy obrońcy, w tym do wystąpienia o obrońcę z urzędu w wypadku określonym w art. 78 i art. 78a, oraz o treści art. 171 § 7a, art. 202, art. 214, art. 215, art. 257 § 1 i 2, art. 259, art. 316, art. 338b, art. 360, art. 361 i art. 374 § 1, o treści przepisów dotyczących środków zapobiegawczych, o których mowa w rozdziale 28, innych niż tymczasowe aresztowanie, o uprawnieniu do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 156 § 5 i 5a, art. 301, art. 335, art. 338a i art. 387 oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, art. 75, art. 133 § 2, art. 138 i art. 139. Ponadto podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, poucza się o treści art. 76, art. 76a i art. 299b oraz o treści art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego, a także o roli organów uczestniczących w postępowaniu karnym. Pouczenie należy także wręczyć podejrzanemu na piśmie; podejrzany otrzymanie

pouczenia potwierdza podpisem. Jeżeli podejrzany nie ukończył 18 lat to pouczenie wręcza się również przedstawicielowi ustawowemu lub osobie, pod której pieczą podejrzany pozostaje, albo innej osobie wskazanej albo wyznaczonej, o której mowa w art. 76a, która otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się podejrzanego, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, o uprawnieniach określonych w art. 72 § 1, 2, 3 i 4, jak również o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia. Przepis § 1 zdanie trzecie i czwarte stosuje się.

§ 1b. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się podejrzanego, który jest głuchy lub niemy, o uprawnieniu określonym w art. 72 § 2a, jak również o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia. Przepis § 1 zdanie trzecie i czwarte stosuje się.”;

57) art. 301 otrzymuje brzmienie:

„Art. 301. § 1. Przesłuchanie podejrzanego odbywa się na jego żądanie z udziałem ustanowionego obrońcy.

§ 2. Jeżeli podejrzany, pouczony o prawie do żądania udziału obrońcy w pierwszym przesłuchaniu, oświadczy, że rezygnuje z tego prawa, niezwłocznie przystępuje się do przesłuchania, odnotowując w protokole rezygnację podejrzanego z tego prawa.

§ 3. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia pierwszego oświadczenia w tym przedmiocie, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina.

§ 4. W wezwaniu do stawiennictwa na przesłuchanie należy podejrzanego pouczyć o prawie do ustanowienia obrońcy. W takim wypadku przepisu § 3 nie stosuje się.

§ 5. Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1, organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata

lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2. Przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

§ 6. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1, który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1 nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania.

§ 7. Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 stosuje się odpowiednio w wypadkach, o których mowa w § 3, 5 i 6.

§ 8. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne ze względu na ochronę bezpieczeństwa narodowego, zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, można niezwłocznie przystąpić do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W protokole przesłuchania umieszcza się informację o przyczynach odmowy umożliwienia kontaktu z obrońcą.

§ 9. W przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego przepisy § 2 i 8 stosuje się odpowiednio. Ograniczenie, o którym mowa w § 8, nie może być stosowane po upływie 14 dni od przedstawienia podejrzanemu zarzutów.

§ 10. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego nie tamuje tej czynności.

§ 11. Przepisy § 1–8 oraz art. 300 § 1, 1a i 1b stosuje się odpowiednio do okazania podejrzanego przeprowadzanego przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego. Przed okazaniem należy poinformować podejrzanego o zarzucie, w związku z którym okazanie ma być przeprowadzone.”;

58) po art. 301 dodaje się art. 301a w brzmieniu:

„Art. 301a. Udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, jest obowiązkowy. Przepis art. 301 § 6 stosuje się. Przepisy art. 301 § 3 zdanie trzecie, § 8, § 9 zdanie drugie i § 11 stosuje się odpowiednio.”;

59) w art. 308 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym

zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Po dokonaniu tych czynności, w sprawach, w których prowadzenie śledztwa przez prokuratora jest obowiązkowe, prowadzący postępowanie przekazuje sprawę niezwłocznie prokuratorowi.

§ 2. W wypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przestępstwa, można w toku czynności wymienionych w § 1 przesłuchać podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia. Przesłuchanie poprzedza się informacją o treści zarzutu.”;

60) w art. 310 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W uzasadnionych wypadkach okres śledztwa może być przedłużony na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż rok, przez prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, a w przypadku jego powierzenia Policji do prowadzenia w całości, przez prokuratora, który bezpośrednio je nadzoruje. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy prokurator bezpośrednio przełożony nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo, może przedłużyć jego okres na dalszy czas oznaczony.”;

61) w art. 313:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.”,

b) uchyla się § 1a,

c) dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Za wszczęcie postępowania przeciwko osobie uważa się wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo postawienie osobie zarzutu bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.”;

62) art. 318 otrzymuje brzmienie:

„Art. 318. Gdy dopuszczono dowód z opinii biegłych albo instytucji naukowej lub specjalistycznej, podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi doręcza się postanowienie o dopuszczeniu tego dowodu i zezwala na wzięcie udziału w przesłuchaniu biegłych oraz informuje się ich o przedłożeniu opinii i zezwala na zapoznanie się z opinią, jeżeli złożona została na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, gdy spowodowałoby to poważne trudności.”;

63) w art. 325g:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przesłuchanie podejrzanego poprzedza się informacją o treści zarzutu wpisanego do protokołu przesłuchania.”,

b) uchyla się § 3;

64) w art. 327 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Umorzone postępowanie przygotowawcze może być w każdym czasie podjęte na nowo na mocy postanowienia prokuratora, jeżeli nie będzie się toczyć przeciw osobie, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której postawiono zarzut bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Przepis ten stosuje się odpowiednio w sprawie, w której odmówiono wszczęcia śledztwa lub dochodzenia.

§ 2. Prawomocnie umorzone postępowanie przygotowawcze wznawia się przeciwko osobie, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której postawiono zarzut bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego, na mocy postanowienia prokuratora nadrzędnego nad tym, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu, tylko wtedy, gdy ujawnią się nowe istotne fakty lub dowody nie znane w poprzednim postępowaniu albo gdy zachodzi okoliczność określona w art. 11 § 3. Przewidziane w ustawie ograniczenia okresu tymczasowego aresztowania stosuje się wówczas do łącznego czasu trwania tego środka.”;

65) w art. 328 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prokurator Generalny może uchylić prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego w stosunku do osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której postawiono zarzut bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego, jeżeli stwierdzi, że umorzenie postępowania było niezasadne. Nie dotyczy to wypadku, w którym sąd utrzymał w mocy postanowienie o umorzeniu.”;

66) w art. 330:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. W takim wypadku pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 lub 1a, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1, o czym należy go pouczyć.”,

b) uchyla się § 2a,

c) uchyla się § 4;

67) w art. 332 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, w tym numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub informację o ich nieposiadaniu przez oskarżonego lub niemożności ich ustalenia, dane o zatrzymaniu, zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego;”;

68) w art. 333 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Lista i wykaz, o których mowa w § 1, powinny zawierać także wskazanie w odniesieniu do każdego dowodu, jakie okoliczności mają być udowodnione, a w razie potrzeby także wraz z określeniem sposobu i kolejności przeprowadzenia dowodów.”;

69) w art. 335:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli oskarżony przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, można zaniechać przeprowadzenia dalszych czynności. Jeżeli zachodzi potrzeba oceny wiarygodności złożonych wyjaśnień, czynności dowodowych dokonuje się jedynie w niezbędnym do tego zakresie. W każdym jednak wypadku, jeżeli jest to konieczne dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem

lub zniszczeniem, należy przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe, a zwłaszcza dokonać oględzin, w razie potrzeby z udziałem biegłego, przeszukania lub czynności wymienionych w art. 74 § 2 pkt 1 w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, a także przedsięwziąć wobec niej inne niezbędne czynności, nie wyłączając pobrania krwi, włosów i wydzielin organizmu. Prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występek, uwzględniających również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Uzgodnienie może obejmować także wydanie określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.”,

b) w § 2 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie:

„Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. art. 333 § 1–2.”;

70) w art. 339:

a) w § 3 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:

„8) wydania postanowienia w przedmiocie uznania udziału obrońcy w postępowaniu za nieobowiązkowy wobec treści opinii biegłych psychiatrów i spełniania warunków określonych w art. 79 § 4.”,

b) uchyla się § 3b,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 6, z tym że udział prokuratora i obrońcy w posiedzeniu w przedmiocie orzeczenia środka zabezpieczającego określonego w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego jest obowiązkowy. Pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 3 pkt 1 i 2. Zawiadamiając pokrzywdzonego o posiedzeniu poucza się go o możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy oraz wcześniejszego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 54 § 1.”;

71) w art. 343 w § 7 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„W razie nieuwzględnienia wniosku wskazanego w art. 335 § 2 sprawa podlega rozpoznaniu na zasadach ogólnych, a prokurator, w terminie 7 dni od dnia posiedzenia, dokonuje czynności określonych w art. 333 § 1–2.”;

72) w art. 360 uchyla się § 2;

73) uchyla się art. 368a;

74) w art. 374:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przewodniczący, na wniosek prokuratora, może wyrazić zgodę na jego udział w rozprawie przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających udział w rozprawie na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie względy techniczne.”,

b) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. W wypadku gdy obrońca bierze udział w rozprawie, przebywając w innym miejscu niż oskarżony, sąd na wniosek oskarżonego lub obrońcy zarządza przerwę na czas oznaczony, w celu kontynuacji rozprawy w tym samym dniu, aby umożliwić telefoniczny kontakt obrońcy z oskarżonym, chyba że złożenie wniosku w sposób oczywisty nie służy realizacji prawa do obrony, a w szczególności zmierza do zakłócenia lub nieuzasadnionego przedłużenia rozprawy.”;

75) w art. 378a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. Postępowania dowodowego nie przeprowadza się pod nieobecność obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy.”,

b) uchyla się § 4–6,

c) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności.”;

76) w art. 387 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy prokurator obecny na rozprawie nie sprzeciwi się wnioskowi, a pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczony o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku nie zgłosi sprzeciwu. O treści wniosku należy powiadomić pokrzywdzonego, jeżeli wniosek został złożony przed powiadomieniem go o terminie rozprawy.”;

77) w art. 402 uchyla się § 2a;

78) w art. 404 uchyla się § 2a;

79) uchyla się art. 404b i art. 404c;

80) w art. 422 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku, termin wymieniony w § 1 biegnie od daty doręczenia mu wyroku.”;

81) w art. 426 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Od postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wydanego na skutek zażalenia, a także od wydanego w toku postępowania odwoławczego postanowienia o przeprowadzeniu obserwacji, zastosowaniu środka zapobiegawczego, nałożeniu kary porządkowej, zawieszeniu postępowania oraz w przedmiocie kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekał sąd odwoławczy, przysługuje zażalenie do innego równorzędnego składu sądu odwoławczego. Jeżeli zaskarżone postanowienie wydał sąd w składzie jednego sędziego, zażalenie rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów, chyba że zażalenie dotyczy postanowienia o nałożeniu kary porządkowej lub w przedmiocie kosztów procesu.”;

82) w art. 427 uchyla się § 3a;

83) w art. 439 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) sąd był nienależycie obsadzony lub którykolwiek z jego członków nie był obecny na całej rozprawie;”;

84) w art. 445:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W wypadku przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku termin, o którym mowa w § 1, wynosi 30 dni. O terminie tym sąd zawiadamia stronę,

doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Apelacja wniesiona przed upływem terminu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wywołuje skutki określone w art. 422 i podlega rozpoznaniu; apelację taką można uzupełnić w terminie określonym w § 1 lub 1a.”;

85) w art. 448 uchyla się § 1a;

86) w art. 452:

a) w § 2:

– wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy, jeżeli:”,

– uchyla się pkt 2,

b) uchyla się § 3;

87) w art. 454:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Sąd odwoławczy nie może zaostrzyć kary przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności.”;

88) w art. 457 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony, chyba że zostało złożone zdanie odrębne. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio.”;

89) w art. 517c § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dochodzenie można ograniczyć do przesłuchania podejrzanego oraz zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie. W toku dochodzenia czynności procesowych określonych w art. 303 i art. 321 można nie dokonywać.”;

90) art. 517j otrzymuje brzmienie:

„Art. 517j. W postępowaniu przyspieszonym przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 stosuje się odpowiednio.”;

91) w art. 523 uchyla się § 1a;

92) w art. 553 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w art. 171 § 4, 5, 7 i 7a, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza publicznego.”;

93) art. 555 otrzymuje brzmienie:

„Art. 555. Roszczenia przewidziane w niniejszym rozdziale przedawniają się po upływie 3 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia, w wypadku tymczasowego aresztowania – od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w razie zaś zatrzymania – od daty zwolnienia.”;

94) po art. 607d dodaje się art. 607da w brzmieniu:

„Art. 607da. § 1. W przypadku przekazania przez właściwy organ państwa wykonania nakazu informacji, że osoba ścigana wyraziła wolę skorzystania z prawa do ustanowienia obrońcy w postępowaniu karnym, w którym został wydany nakaz, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, niezwłocznie przekazuje temu organowi listę obrońców oraz informację o dostępnych sposobach nawiązania kontaktu z obrońcą.

§ 2. Na wniosek osoby ściganej, co do której wydano nakaz w związku z prowadzonym przeciwko niej postępowaniem karnym, na czas trwania postępowania w państwie wykonania nakazu wyznacza się obrońcę z urzędu, chyba że korzysta ona już z pomocy obrońcy w tym postępowaniu karnym. Przepisy art. 78 § 1 i 2 stosuje się.”;

95) w art. 607k po § 3a dodaje się § 3b w brzmieniu:

„§ 3b. Do osoby ściganej przepisu art. 301 § 8 nie stosuje się.”;

96) w art. 607l § 3a otrzymuje brzmienie:

„§ 3a. W wypadku zatrzymania osoby, której nakaz europejski dotyczy, należy ją niezwłocznie pouczyć o jej uprawnieniach: do uzyskania informacji o treści nakazu europejskiego, o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie, o możliwości złożenia oświadczenia w przedmiocie przekazania, do korzystania z pomocy obrońcy, w tym o prawie do ustanowienia obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego, do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do przeglądania akt w zakresie dotyczącym przyczyn zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej i do obecności na posiedzeniu, o którym mowa w § 1, jak również o

uprawnieniach określonych w § 3, w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 202, art. 215, art. 257 § 1 i 2, art. 259, art. 261 § 1, 2 i 2a, art. 360, art. 361, art. 607k § 3 i 3a oraz o treści art. 612, a także o treści przepisów dotyczących środków zapobiegawczych, o których mowa w rozdziale 28, innych niż tymczasowe aresztowanie, a jeśli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat – ponadto o treści art. 76, art. 76a i art. 261 § 1a oraz o treści art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego, a także o roli organów uczestniczących w postępowaniu karnym. Pouczenie należy wręczyć na piśmie; otrzymanie pouczenia potwierdza się podpisem. Jeżeli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat, pouczenie wręcza się również przedstawicielowi ustawowemu lub osobie, pod której pieczą osoba, której nakaz europejski dotyczy, pozostaje, albo innej osobie wskazanej albo wyznaczonej, o której mowa w art. 76a, która otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.”;

97) w art. 607z dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W przypadku oświadczenia przez osobę ściganą woli skorzystania z prawa do ustanowienia obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego lub uzyskania tam pomocy obrońcy z urzędu, prokurator, a po wniesieniu sprawy do sądu sąd bezzwłocznie informuje o tym organ sądowy, który wydał nakaz europejski. Po otrzymaniu informacji dotyczących sposobu ustanowienia obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego lub dotyczących wyznaczenia obrońcy z urzędu prokurator lub sąd niezwłocznie przekazuje je osobie ściganej.”;

98) w art. 618b § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Górną granicę należności, o których mowa w § 2, stanowi równowartość 12 % kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa. W przypadku gdy ogłoszenie ustawy budżetowej nastąpi po dniu 1 stycznia roku, którego dotyczy ustawa budżetowa, podstawę obliczenia należności za okres od 1 stycznia do dnia ogłoszenia ustawy budżetowej stanowi kwota bazowa w wysokości obowiązującej w grudniu roku poprzedniego.”;

99) art. 664 otrzymuje brzmienie:

„Art. 664. Prawo zatrzymania osoby podlegającej właściwości sądów wojskowych przysługuje, w warunkach określonych w art. 244, także przełożonemu wojskowemu i wojskowym organom porządkowym.”;

100) w art. 666 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tymczasowe aresztowanie żołnierza oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 338 § 3, art. 339, art. 341 § 1, art. 343 § 2, art. 345, art. 352 i art. 358 § 2 Kodeksu karnego może nastąpić wyjątkowo również wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni jedno z tych przestępstw.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 119 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

2) w art. 120 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie albo kradnie lub przywłaszcza sobie z lasu drzewo wyrąbane lub powalone,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

3) w art. 122 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Kto nabywa mienie, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży lub z przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Kto nabywa mienie, o którym na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że zostało uzyskane za pomocą kradzieży lub przywłaszczenia, lub pomaga do jego zbycia albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej mienie to przyjmuje lub pomaga do jego ukrycia,

podlega karze grzywny albo karze nagany.”;

4) w art. 124 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku,

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

5) w art. 130:

a) w § 1 w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) jeżeli wartość rzeczy lub mienia, o których mowa w tych przepisach, przekracza 800 złotych.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Przepisu art. 120 nie stosuje się, jeżeli wartość drzewa, o którym mowa w tym przepisie, przekracza 800 złotych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636 i 718) w art. 19 w ust. 5 wyrazy „osoby podejrzanej” zastępuje się wyrazem „podejrzanego”.

Art. 4. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 914) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9e w ust. 6 wyrazy „osoby podejrzanej” zastępuje się wyrazem „podejrzanego”;
2) w art. 14 w ust. 1 w pkt 2 wyrazy „osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa” zastępuje się wyrazami „osobę, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo”.

Art. 5. W ustawie z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 529) w art. 11n w ust. 4 wyrazy „osoby podejrzanej” zastępuje się wyrazem „podejrzanego”.

Art. 6. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 60 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.”;

2) w art. 165a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136 § 1 i 2, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.”;

3) w art. 233:
   a) w § 1 wyrazy „od 6 miesięcy do lat 8” zastępuje się wyrazami „od 3 miesięcy do lat 5”,
   b) uchyla się § 1a,
   c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższym.”,

d) w § 4 wyrazy „od roku do lat 10” zastępuje się wyrazami „od 3 miesięcy do lat 5”,

e) uchyla się § 4a;

4) w art. 259b wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w art. 259a, który dobrowolnie odstąpił od:”;

5) w art. 305:

a) w § 1 wyrazy „do lat 3” zastępuje się wyrazami „od 3 miesięcy do lat 5”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto, w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik trwającego lub przygotowywanego przetargu lub postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, wchodzi w porozumienie z inną osobą, przekazuje lub rozpowszechnia informacje lub przemilcza istotne okoliczności, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest lub ma być dokonywany bądź która prowadzi lub ma prowadzić postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 911) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Przepis art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.”;

2) w art. 9 uchyla się § 5–8;

3) w art. 22 uchyla się § 2a;

4) w art. 43le § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W posiedzeniu o udzielenie zezwolenia ma prawo wziąć udział prokurator.”;

5) w art. 43lj uchyla się § 1a;

6) w art. 43llb uchyla się § 3;

7) w art. 160 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. W posiedzeniu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.”;

8) w art. 161 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. O warunkowym zwolnieniu orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły.”;

9) w art. 215 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie.”;

10) w art. 217b § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym przesyła się bezpośrednio do adresata, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zarządzi inaczej.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1580) w art. 35 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1, 1a lub 2 sąd orzeka przepadek zwierzęcia, jeżeli sprawca jest jego właścicielem. Jeżeli sprawca nie jest właścicielem zwierzęcia, sąd może orzec jego przepadek.”.

Art. 9. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2250 oraz z 2025 r. poz. 526) w art. 70 w § 1 wyrazy „art. 115c–118” zastępuje się wyrazami „art. 116–118”.

Art. 10. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2025 r. poz. 633) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 48 w § 5 wyrazy „osoby podejrzanej” zastępuje się wyrazem „podejrzanego”;

2) w art. 122 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Finansowy organ postępowania przygotowawczego może wystąpić z wnioskiem do prokuratora o podjęcie czynności, o których mowa w art. 180 § 1, art. 202 § 1, art. 203 § 2, art. 214 § 1 i 8, art. 218 § 1 zdanie drugie, art. 220 § 1, art. 226 zdanie drugie, art. 237 § 1 i 2, art. 247 § 1 i 2, art. 250 § 2–4, art. 263 § 2, art. 270 § 1 oraz art. 293 § 1 Kodeksu postępowania karnego. Jeżeli w wypadku, o którym mowa w art. 202 § 1 Kodeksu postępowania karnego, prokurator powołuje biegłych lekarzy psychiatrów, a także gdy sąd zastosował tymczasowe aresztowanie podejrzanego, prokurator z mocy prawa obejmuje nadzorem postępowanie przygotowawcze. W sprawach o wykroczenia skarbowe w celu zbadania stanu zdrowia psychicznego oskarżonego powołuje się jednego biegłego lekarza psychiatrę, a powołując go, prokurator może objąć dochodzenie nadzorem.”;

3) art. 132a otrzymuje brzmienie:

„Art. 132a. W wypadkach określonych w art. 131 można także dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa usunięcia tego mienia.”;

4) w art. 153 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo skarbowe powinno być zakończone w ciągu 3 miesięcy. W razie niezakończenia postępowania w tym terminie organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, prokurator nadzorujący postępowanie, a gdy postępowanie prowadzi prokurator – prokurator bezpośrednio przełożony mogą przedłużyć je na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, a gdy postępowanie prowadzi lub nadzoruje prokurator – prokurator bezpośrednio przełożony mogą przedłużyć okres postępowania na dalszy czas oznaczony.”.

Art. 11. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334 i 1907 oraz z 2025 r. poz. 526 i 820) uchyla się art. 115c.

Art. 12. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Do obwinionego stosuje się odpowiednio art. 72 § 1–2a i § 4, art. 74 § 1 i 2, art. 75, art. 76 i art. 175 Kodeksu postępowania karnego.”;

2) w art. 39 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego lub postępowania w sprawach o wykroczenia za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.”;

3) w art. 41 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.”;

4) w art. 46 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośredniej z nim rozmowy.”;

5) w art. 101:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu w trybie określonym w § 1, jeżeli grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2. Podlega on również uchyleniu, gdy grzywnę nałożono w wysokości wyższej niż wynika to z art. 96 § 1–1d, z tym że w takim wypadku jedynie w części przekraczającej jej dopuszczalną wysokość.”,

b) w § 1b w pkt 2 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 3 i 4 w brzmieniu:

„3) w związku z jego nałożeniem dopuszczono się czynu zabronionego, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść prawomocnego mandatu karnego;

4) po jego uprawomocnieniu ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że ukarany nie popełnił czynu.”,

c) po § 1b dodaje się § 1c w brzmieniu:

„§ 1c. W wypadku, o którym mowa w § 1b pkt 3, przepis art. 541 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.”,

d) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W razie wydania ponownego rozstrzygnięcia w sprawie, w której uchylono prawomocny mandat karny, nie można orzec na niekorzyść obwinionego, jeżeli uchylenie mandatu nastąpiło z przyczyn wskazanych w § 1b pkt 1, 2 lub 4.”;

6) w art. 115 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Roszczenia, o których mowa w § 1, przedawniają się po upływie 3 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia uniewinniającego lub umarzającego postępowanie, o którym mowa w art. 114 § 1, albo od daty zwolnienia zatrzymanego.”.

Art. 13. W ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2025 r. poz. 173 i 620) w art. 2 w ust. 1 w pkt 4 wyrazy „osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa” zastępuje się wyrazami „osób, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniły one przestępstwo”.

Art. 14. W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959 i 1237 oraz z 2025 r. poz. 769) w art. 86 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Górną granicę należności, o których mowa w ust. 2, stanowi równowartość 12 % kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa. W przypadku gdy ogłoszenie ustawy budżetowej nastąpi po dniu 1 stycznia roku, którego dotyczy ustawa budżetowa, podstawę obliczenia należności za okres od 1 stycznia do dnia ogłoszenia ustawy budżetowej stanowi kwota bazowa w wysokości obowiązującej w grudniu roku poprzedniego.”.

Art. 15. W ustawie z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. poz. 1430) w art. 4 uchyla się ust. 1.

Art. 16. W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21 oraz z 2024 r. poz. 1228) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 w ust. 1 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) zapewnienie systemu wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym.”;

2) po art. 10 dodaje się art. 10a w brzmieniu:

„Art. 10a. System wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym obejmuje:

1) ocenę szczególnych potrzeb ofiar terroryzmu dokonywaną bezpośrednio po ataku terrorystycznym;
2) udzielanie informacji ofiarom ataku terrorystycznego i ich rodzinom, w sposób jasny i zrozumiały, przez organy wskazane w art. 16a ust. 2;
3) zapewnienie natychmiastowej pomocy psychologicznej i wsparcia emocjonalnego bezpośrednio po ataku terrorystycznym;
4) koordynację współpracy między jednostkami administracji publicznej oraz organizacjami pozarządowymi udzielającymi pomocy ofiarom ataku terrorystycznego.”;

3) po art. 16 dodaje się art. 16a w brzmieniu:

„Art. 16a. 1. Pomoc ofiarom przestępstw o charakterze terrorystycznym udzielana jest bezpośrednio po popełnieniu czynu zabronionego i tak długo, jak będzie ona konieczna.

2. Właściwy komendant Policji wyznacza jednostkę Policji właściwą do koordynacji wsparcia zaspokajającego szczególne potrzeby ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym.”;

4) w art. 27:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W latach 2025–2034 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym ustawy wynosi 208 191 740 zł, z tym że w:

1) 2025 r. – 15 344 780 zł;
2) 2026 r. – 16 155 660 zł;
3) 2027 r. – 17 141 760 zł;
4) 2028 r. – 18 322 080 zł;
5) 2029 r. – 19 514 400 zł;
6) 2030 r. – 20 888 940 zł;
7) 2031 r. – 22 462 700 zł;
8) 2032 r. – 24 211 680 zł;

9) 2033 r. – 26 003 660 zł;

10) 2034 r. – 28 146 080 zł.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych monitoruje wykorzystanie zaplanowanych na dany rok wydatków na środki ochrony i pomocy, obejmujących łącznie limit wydatków będący skutkiem finansowym ustawy, o którym mowa w ust. 1 i 1a.”.

Art. 17. W ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390 oraz z 2025 r. poz. 304) uchyla się art. 158b.

Art. 18. W ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 615, z późn. zm.[2)]) w art. 136 w ust. 3 w pkt 2 wyrazy „osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa” zastępuje się wyrazami „osobę, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo”.

Art. 19. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 34, z 2024 r. poz. 1871 oraz z 2025 r. poz. 179 i 718) w art. 42 w ust. 5 wyrazy „osoby podejrzanej” zastępuje się wyrazem „podejrzanego”.

Art. 20. W ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825) w art. 508 w pkt 1 w lit. d wyrazy „osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa” zastępuje się wyrazami „osób, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniły one przestępstwo”.

Art. 21. W ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337, 620 i 621) w art. 72 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Skazując sprawcę, który w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy popełnił przestępstwo, o którym mowa w:”.

Art. 22. W ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978 i 1228) w art. 37 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

[2)] Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 556, 588, 641, 658, 760, 996, 1059, 1193, 1195, 1234, 1598, 1723 i 1860, z 2024 r. poz. 850, 863, 879, 1222, 1685, 1721 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 172, 179, 222, 820 i 894.

„7. W celu umożliwienia nieletniemu korzystania z pomocy obrońcy w przypadkach, gdy zachodzi konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, w tym w szczególności w przypadku zatrzymania nieletniego, w przypadku przesłuchania nieletniego przez Policję oraz w przypadku zastosowania wobec zatrzymanego nieletniego środka tymczasowego, przepis art. 245 § 2 Kodeksu postępowania karnego oraz przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 tego kodeksu stosuje się odpowiednio.”.

Art. 23. Przepisy ustaw zmienianych w art. 1, art. 7, art. 9, art. 10, art. 11, art. 12, art. 14, art. 15, art. 17 i art. 22 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się także do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. 24. Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Art. 25. W przypadku wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się niniejszą ustawę.

Art. 26. Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie.

Art. 27. Niezwłocznie po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy właściwy organ procesowy przekazuje stronom i innym osobom uprawnionym informację o zmianie zakresu ich uprawnień lub obowiązków wynikających ze zmiany ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 28. 1. Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy powstała potrzeba wyznaczenia obrońcy dla osoby, która wcześniej korzystała z obrońcy na podstawie art. 79 § 1 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, wyznacza się obrońcę i określa czas niezbędny na zapoznanie się ze sprawą.

2. W wypadku, o którym mowa w § 1, na wniosek oskarżonego lub obrońcy powtarza się czynności dowodowe dokonane bez udziału obrońcy, chyba że nie jest to możliwe, albo jest to znacznie utrudnione, a ponadto gdy jest oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.

Art. 29. 1. Postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy tłumacza przysięgłego wydane na podstawie art. 180 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się bezskuteczne, chyba że doszło już do przesłuchania osoby zwolnionej z tej tajemnicy.

2. Wykonalność postanowień wydanych na podstawie art. 180 § 2 ustawy zmienianej w art. 1, przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, ocenia się według przepisów obowiązujących w dniu wydania tych postanowień.

Art. 30. Postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy notarialnej, doradcy podatkowego, tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wydane na podstawie art. 41 § 3 ustawy zmienianej w art. 12, z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się bezskuteczne, chyba że doszło już do przesłuchania osoby zwolnionej z tej tajemnicy.

Art. 31. Jeżeli w toku postępowania prowadzonego przez sąd na podstawie art. 378a § 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym, przeprowadzono postępowanie dowodowe pod nieobecność obrońcy, w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz w art. 80 ustawy zmienianej w art. 1, na wniosek obrońcy lub oskarżonego czynności te przeprowadza się ponownie, chyba że nie jest to możliwe, albo jest to znacznie utrudnione, a ponadto gdy jest oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.

Art. 32. W sprawach, w których wniesiono apelację od wyroku częściowego przepis art. 448 § 1a ustawy zmienianej w art. 1 stosuje się w postępowaniu, w którym taka apelacja jest rozpoznawana.

Art. 33. Postępowanie przygotowawcze wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jest prowadzone w dotychczasowej formie.

Art. 34. Jeżeli po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy brak jest podstaw prawnych do stosowania środka zapobiegawczego, środek taki należy niezwłocznie uchylić lub zmienić.

Art. 35. Do postanowień o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 55 § 1, 2 i 2b oraz art. 330 § 2 i 2a ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 36. Przepis art. 114 § 3 i art. 457 § 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się do wyroków wydanych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 37. Jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy doszło w sprawie do rozpoczęcia przewodu sądowego, przepis art. 12 § 3 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem zdania drugiego tego przepisu.

Art. 38. 1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 74 § 4 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 74 § 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 244 § 5 i art. 263 § 8 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych odpowiednio na podstawie art. 244 § 5 i art. 263 § 8 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 81a § 4, art. 300 § 4 i art. 607l § 4 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych odpowiednio na podstawie art. 81a § 4, art. 300 § 4 i art. 607l § 4 ustawy zmienianej w art. 1, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 39. 1. W latach 2025–2034 maksymalny limit wydatków Komendanta Głównego Policji będących skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy w poszczególnych latach będzie wynosił:

1) 2025 r. – 0 zł;
2) 2026 r. – 10 735 660 zł;
3) 2027 r. – 12 141 760 zł;
4) 2028 r. – 13 742 080 zł;
5) 2029 r. – 15 364 400 zł;
6) 2030 r. – 17 178 940 zł;
7) 2031 r. – 18 340 000 zł;
8) 2032 r. – 18 800 000 zł;
9) 2033 r. – 19 270 000 zł;
10) 2034 r. – 19 750 000 zł.

2. Komendant Główny Policji monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania tego limitu według stanu na koniec każdego

półrocza i na koniec każdego roku kalendarzowego oraz w razie konieczności wdraża mechanizm korygujący określony w ust. 3.

3. W przypadku zagrożenia przekroczeniem albo przekroczenia w danym roku budżetowym limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, Komendant Główny Policji wprowadza mechanizm korygujący polegający na zmniejszeniu wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym niniejszej ustawy.

Art. 40. 1. W latach 2025–2034 maksymalny limit wydatków Komendanta Głównego Straży Granicznej będących skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy, w poszczególnych latach będzie wynosił:

1) 2025 r. – 0zł;
2) 2026 r. – 1 691 298 zł;
3) 2027 r. – 1 735 271 zł;
4) 2028 r. – 1 778 653 zł;
5) 2029 r. – 1 823 119 zł;
6) 2030 r. – 1 868 697 zł;
7) 2031 r. – 1 915 415 zł;
8) 2032 r. – 1 963 300 zł;
9) 2033 r. – 2 012 383 zł;
10) 2034 r. – 2 062 692 zł.

2. Komendant Główny Straży Granicznej monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, i dokonuje oceny wykorzystania tego limitu według stanu na koniec każdego półrocza i na koniec każdego roku kalendarzowego oraz w razie konieczności wdraża mechanizm korygujący określony w ust. 3.

3. W przypadku zagrożenia przekroczeniem lub przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, Komendant Główny Straży Granicznej wprowadza mechanizm korygujący polegający na zmniejszeniu wydatków budżetu państwa będących skutkiem finansowym niniejszej ustawy.

Art. 41. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Cel i zakres projektu – uwagi wprowadzające

Przedstawiony *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* stanowi odpowiedź na szeroko sygnalizowaną potrzebę dostosowania obowiązujących regulacji prawa karnego procesowego do standardów konstytucyjnych i międzynarodowych. Przedstawione w tym zakresie propozycje oparte zostały na projekcie opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego. Komisja ta przygotowując projekt pilnych zmian w prawie karnym podkreślała m.in. konieczność pełniejszego dostosowania Kodeksu postępowania karnego do wiążących Polskę umów międzynarodowych oraz regulacji Unii Europejskiej, a także zapadłych w ostatnim okresie rozstrzygnięć trybunałów międzynarodowych.

Dodatkowo projekt obejmuje również zmiany w zakresie prawa materialnego, które mają jednak charakter ograniczony.

W projekcie zaproponowano nowelizację w szczególności ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.), dalej „k.p.k.", ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383), dalej „k.k.", ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 911), dalej „k.k.w.", ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r. poz. 734), dalej „k.w." i ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2025 r. poz. 633) dalej „k.k.s.".

Zmiany w Kodeksie postępowania karnego

Zmiany związane z dostosowaniem przepisów krajowych do regulacji unijnych

Jednym z głównych celów projektu w części procesowej jest przemodelowanie rozwiązań proceduralnych, zgodnie z założeniami dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego:

1. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 280 z 26.10.2010, str. 1);

2. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 1.06.2012, str. 1);
3. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1);
4. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1);
5. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. Urz. UE L 297 z 04.11.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 91 z 05.04.2017, str. 40).

Powyższe dyrektywy są już włączone do prawa polskiego. Natomiast projektowane regulacje mają na celu podniesienie efektywności ich stosowania w krajowym porządku prawnym.

Proponuje się zmianę **odnośnika nr 1** do tytułu ustawy – Kodeks postępowania karnego o charakterze porządkującym przez jego usystematyzowanie i dodanie regulacji unijnych, które zostały transponowane do krajowego porządku prawnego, w tym o:

1. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym m.in. mając na względzie projektowane w tym zakresie dostosowanie przepisów polskiej procedury karnej do przepisów unijnych oraz
2. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony implementowaną w Rozdziale 66j i 66k k.p.k. oraz
3. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym m.in. mając na względzie projektowane

w tym zakresie dostosowanie przepisów polskiej procedury karnej do przepisów unijnych oraz

4. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, której implementację stanowi przepis art. 304b k.p.k. oraz
5. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych transponowaną w całości w Rozdziale 62c i 62d k.p.k. oraz
6. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej – wynikiem interwencji ustawodawczej podjętej wskutek wdrożenia tej dyrektywy są: Rozdział 10a k.p.k., przepisy art. 17 § 4 k.p.k., art. 22 § 4 i 5 k.p.k. oraz Dział III k.p.k.

Wprowadzenie projektowanych zmian w odnośniku nr 1 do tytułu ustawy – Kodeks postępowania karnego jest również spowodowane koniecznością dochowania wymogów z art. 2 ust. 1:

1. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/211 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany decyzji ramowej Rady 2002/465/WSiSW w odniesieniu do jej dostosowania do przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych oraz
2. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/228 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2014/41/UE w odniesieniu do jej dostosowania do przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych.

Powyższe dyrektywy 2022/211 i 2022/228 dostosowują:

1. decyzję ramową 2002/465/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych oraz
2. dyrektywę 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych

do treści dyrektywy 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW.

Polska w dniu 13 marca 2023 r. dokonała notyfikacji transpozycji dwóch dyrektyw 2022/211 i 2022/228 wskazując na przepisy wdrażające do prawa krajowego. Decyzja ramowa 2002/465/WSiSW została implementowana do polskiego porządku prawnego przepisami Rozdziału 62 w art. 589a – 589f k.p.k., a dyrektywa 2014/41/UE przepisami Rozdziału 62c i 62d w art. 589w – art. 589zt k.p.k. Natomiast implementacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/680 – wdrożona została ustawą z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1206).

W dniu 15 stycznia 2024 r. Komisja Europejska wystosowała do Polski list administracyjny, podnosząc, że w krajowych, obowiązujących regulacjach prawnych brak jest odpowiednich odnośników „act de positsion". Komisja Europejska uznała notyfikację Polski w dniu 13 marca 2023 r. za niewystarczającą, z uwagi na brak wskazania konkretnego środka transpozycji (odnośnika), taki jak konkretny akt opublikowany w dzienniku urzędowym państwa członkowskiego, który jednoznacznie wskazuje istniejące wcześniej przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, na podstawie których dane państwo członkowskie uważa, że wypełniło obowiązki nałożone tymi dyrektywami.

Zdaniem Komisji Europejskiej Polska w sposób precyzyjny i jasny wskazała środki transpozycji unijnych regulacji (tj. art. 589a – 589f k.p.k. oraz art. 589w – art. 589zt k.p.k), jednak, brakuje w przepisach krajowej ustawy odniesienia do dyrektyw 2022/211 i 2022/228 („act de positsion").

Nie sposób się nie zgodzić, że krajowe regulacje powinny zawierać odwołania czy też odnośniki wskazujące, jakie akty prawa unijnego dana ustawa realizuje, co wynika wprost z brzmienia art. 2 ust. 1 dyrektyw 2022/211 i 2022/228. Służy to nie tylko pewności prawa, ale dla obywateli jest czytelnym sygnałem pozwalającym na zidentyfikowanie źródła przynależnych im gwarancji procesowych, jako obywateli Unii Europejskiej. W świetle tak sformułowanych argumentów, konieczne jest podjęcie niezbędnych kroków dla prawidłowej i należytej realizacji nałożonych na Polskę, jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej, obowiązków.

Głównym założeniem projektowanych zmian w odnośniku nr 1 jest jego uporządkowanie przez umieszczenie w tytule Kodeksu postępowania karnego odpowiedniego odniesienia, z treści którego w sposób niewątpliwy będzie wynikać, jakie regulacje unijne są realizowane i wdrażane w oparciu o krajowe przepisy procedury karnej. Podkreślić należy, że zarówno europejski nakaz dochodzeniowy jak i wspólne zespoły śledcze są inkorporowane

do krajowej procedury karnej – wobec czego stosowne odniesienie winno znajdować się w tytule Kodeksu postępowania karnego.

Prawo do pomocy tłumacza (dyrektywa 2010/64/UE) art. 72 § 2, § 2a i § 4 k.p.k., art. 300 § 1a i § 1b k.p.k.

W zgodzie z założeniami dyrektywy 2010/64/UE proponowane są zmiany art. 72 k.p.k. usuwające zbyt wąski zakres gwarantowanego prawa do pomocy tłumacza. Dyrektywa 2010/64/UE w art. 2 ust. 2 wymaga, aby zapewnione zostało tłumaczenie ustne kontaktów między oskarżonym a jego obrońcą, „związanych bezpośrednio z jakimkolwiek przesłuchaniem lub składaniem wyjaśnień podczas postępowania lub ze złożeniem odwołania lub innych wniosków proceduralnych". Aktualny art. 72 § 2 k.p.k. przewidujący wezwanie tłumacza w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą jedynie w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, został ujęty zbyt wąsko. Nowe brzmienie tego przepisu ma zapewnić pomoc tłumacza również w sytuacji, gdy oskarżony niewładający językiem polskim i obrońca mają potrzebę porozumienia się w związku z wniesieniem środka zaskarżenia (np. w celu podjęcia decyzji o tym, czy go wnosić albo uzgodnienia jego treści) lub wniosku dotyczącego toku postępowania (np. wniosku o umorzenie postępowania, wniosku o zwrot sprawy do uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego).

Proponowany art. 72 § 2a k.p.k. ma na celu zapewnienie pomocy tłumacza języka migowego oskarżonemu, który jest głuchy lub niemy, również na potrzeby jego udziału w czynnościach postępowania (np. rozprawie lub posiedzeniach) oraz kontaktów z obrońcą. Zdaniem projektodawcy obowiązujący art. 204 § 1 k.p.k. ujmuje tę kwestię zbyt wąsko, bowiem pomoc tłumacza języka migowego jest ograniczona jedynie do przesłuchania oskarżonego, który jest głuchy lub niemy. Także art. 2 ust. 3 dyrektywy 2010/64/UE gwarantuje takiemu oskarżonemu pomoc tłumacza w takich samych sytuacjach, jak w przypadku oskarżonego niewładającego językiem danego postępowania. Proponowanej regulacji art. 72 § 2a k.p.k. towarzyszy odpowiednia zmiana art. 300 k.p.k., która wprowadza odpowiednie „dedykowane" pouczenie oskarżonego o tych jego uprawnieniach (proponowany art. 300 § 1b k.p.k.) oraz zmiana art. 244 § 2 k.p.k. wprowadzająca nakaz pouczenia zatrzymanego, który jest głuchy lub niemy, o uprawnieniu do korzystania z pomocy tłumacza.

Zdaniem projektodawcy w obowiązującym art. 72 § 3 k.p.k. zbyt wąsko ujęty został również zakres dokumentów, które powinny podlegać tłumaczeniu na język zrozumiały dla oskarżonego, który nie włada językiem polskim. Również z art. 3 ust. 1–3 dyrektywy 2010/64/UE wynika, że tłumaczeniu podlegają nie tylko postanowienie o przedstawieniu,

uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie, ale również każdy dokument istotny dla realizacji przez oskarżonego swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania. W związku z tym proponuje się dodanie art. 72 § 4 k.p.k., w którym wprost zostało przyznane oskarżonemu takie prawo, co w powiązaniu z pouczeniem oskarżonego o tym uprawnieniu (proponowany art. 300 § 1a k.p.k.), zapewni efektywne korzystanie z prawa do tłumaczenia. Uprawnienie do żądania dokumentów innych niż określone w art. 72 § 3 k.p.k. nie oznacza obowiązku tłumaczenia całych akt sprawy lub całych obszernych dokumentów (np. uzasadnienia). Rozstrzygające znaczenie ma bowiem istotność dokumentu lub jego określonej części dla realizacji prawa oskarżonego do obrony.

Dyrektywa 2010/64/UE kładzie nacisk na efektywność prawa oskarżonego do pomocy tłumacza, czemu służyć ma możliwość kwestionowania przez oskarżonego decyzji odmawiającej mu takiej pomocy (zarówno w zakresie tłumaczenia ustnego, jak i tłumaczenia dokumentów), jak również złożenia skargi na jakość tłumaczenia. Jeśli idzie o tę pierwszą kwestię uznano, że niecelowe jest wprowadzanie odrębnego środka zaskarżenia, zwłaszcza z uwagi na niebezpieczeństwo jego obstrukcyjnego wykorzystywania. Praktyka sądowa nie ujawnia zresztą przypadków rażącego łamania prawa oskarżonego do pomocy tłumacza. Obrona ma niezmiennie możliwość podnoszenia zarzutów dotyczących niezapewnienia pomocy tłumacza w apelacji lub kasacji. W odniesieniu do kwestii zarzutów co do jakości tłumaczenia uznano, że niecelowe jest wprowadzanie w tym zakresie sformalizowanego środka prawnego, zwłaszcza w obliczu trudności w późniejszym weryfikowaniu zastrzeżeń co do jakości tłumaczenia ustnego. Bardziej efektywne będzie położenie nacisku na świadomość uprawnionego oskarżonego, że w toku całego postępowania może zgłaszać zastrzeżenia dotyczące jakości otrzymanego tłumaczenia. Służy temu pouczenie o tym uprawnieniu przewidziane w proponowanym art. 300 § 1a i 1b k.p.k.

Prawo do informacji w postępowaniu karnym (dyrektywa 2012/13/UE) art. 156 § 5a k.p.k., art. 246 § 1a k.p.k., art. 249a § 1 k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k.

Zaproponowane zmiany dotyczące art. 156 § 5a k.p.k., art. 249a § 1 k.p.k. i art. 250 § 2b k.p.k. mają na celu rozwinięcie standardu unijnego wynikającego z dyrektywy 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji, jak i standardu strasburskiego w zakresie dostępu obrony do materiałów postępowania w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Dodatkowo proponuje się zmiany wzmacniające prawo podejrzanego do obrony w zakresie tego dostępu.

Dostęp podejrzanego i jego obrońcy do akt postępowania przygotowawczego i do dowodów wskazujących na potrzebę stosowania tymczasowego aresztowania stanowi kluczowy element rzetelności procedury stosowania tymczasowego aresztowania. Wynika to z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r., K 42/07, OTK – A 2008, □r 5, po□. 77; w od□i□i□iu do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: wyrok z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie *Łaszkiewicz przeciwko Polsce,* skarga nr 28481/03; wyrok z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie *Migoń przeciwko Polsce,* □k□rg□ □r 24244/94; wyrok z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie *Chruściński przeciwko Polsce,* skarga nr 22755/07). Europejski Trybunał Praw Człowieka kilkakrotnie stwierdzał, uwzględniając skargi przeciwko Polsce, że uniemożliwienie oskarżonemu i jego obrońcy dostępu do akt postępowania przygotowawczego narusza zasadę równości broni, stanowiącą istotny element rzetelności procedury przewidzianej w art. 5 ust. 4 EKPCz. W punkcie 84 wyroku w sprawie *Łaszkiewicz przeciwko Polsce* stwierdza się „Trybunał uznaje konieczność skutecznego prowadzenia postępowań karnych, co może oznaczać, że pewna część informacji zebranych w ich trakcie powinna być utajniona w celu uniemożliwienia podejrzanym zacierania dowodów i podważania biegu wymiaru sprawiedliwości. Jednakże, ten zasadny cel nie może być realizowany kosztem znacznego ograniczenia prawa do obrony. Dlatego też informacje kluczowe dla oceny legalności tymczasowego aresztowania, takie jak powody, które zdaniem prokuratury uzasadniają przedłużenie okresu pozbawienia wolności – powinny być w odpowiednim trybie udostępnione adwokatowi podejrzanego [...]". To właśnie uczynienie zadość standardowi konstytucyjnemu i konwencyjnemu w tym zakresie było przyczyną wprowadzenia z dniem 1 lipca 2015 r. wzmocnionych gwarancji kontradyktoryjności i równości stron w procedurze aresztowanej (por. w szczególności art. 249a k.p.k. i ówczesne brzmienie art. 250 k.p.k.). Również przepis art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE nie dopuszcza żadnego wyjątku od reguły, że należy zapewnić obronie dostęp do będących w posiadaniu właściwych organów dokumentów, które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania. Jak wynika z powyższego, podejrzany i jego obrońca powinni mieć dostęp do dowodów stanowiących podstawę wniosku o zastosowanie (przedłużenie) tymczasowego aresztowania i postanowienia o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego. Wyjątki w tym zakresie nie są dopuszczalne.

Dodatkowo należy zauważyć, że wprowadzając w art. 156 § 5a k.p.k. ograniczenie w dostępie podejrzanego i jego obrońcy do dowodów wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania ustawodawca uzasadnił je potrzebą ochrony świadków

zagrożonych. Cel ten w procesie karnym może być osiągnięty za pomocą instytucji świadka incognito, której zastosowanie powoduje, że obrona wciąż ma dostęp do treści zeznań, tyle że zapewniony w sposób uniemożliwiający ujawnienie tożsamości świadka zagrożonego. Skoro zatem cel godny ochrony może być osiągnięty za pomocą istniejącego w Kodeksie postępowania karnego instrumentu, zbędne jest dalej idące ograniczanie prawa do obrony. Dlatego też uzasadnione jest uchylenie art. 250 § 2b k.p.k., skoro stanowi on nieproporcjonalne ograniczenie prawa do obrony oraz reguły równości broni. Co za tym idzie, w tym zakresie proponuje się zmianę także art. 156 § 5a k.p.k.

Konsekwencją respektowania standardu strasburskiego i unijnego jest również proponowane brzmienie art. 249a § 1 k.p.k., które oznacza powrót do jego treści obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r. Ustawą z dnia 11 marca 2016 r. wraz z wprowadzeniem art. 250 § 2b k.p.k. przewidziano możliwość wyodrębnienia przez prokuratora szczególnego zbioru dowodów, który pomimo, że stanowić może podstawę orzekania o zastosowaniu lub przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania, nie jest udostępniany oskarżonemu oraz jego obrońcy. Powodem nieudostępniania tych dowodów w postaci zeznań świadka była uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej. Tymczasem, jak wskazywano, sąd badający podstawy stosowania lub przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania nie może czynić istotnych ustaleń w tym zakresie na podstawie dowodów niedostępnych dla podejrzanego i jego obrońcy.

Proponowana treść art. 156 § 5a k.p.k. ma również za zadanie zniwelować dotychczasowe niedoskonałości normy w nim zawartej. Po pierwsze, przepisy regulujące zasady dostępu do akt postępowania w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania nie przewidywały obowiązku zawiadomienia podejrzanego o możliwości realizacji tego uprawnienia, co wpływało negatywnie na efektywność korzystania z niego, zwłaszcza jeśli idzie o moment uzyskania tego dostępu. Za konieczne uznano uzupełnienie tego przepisu o nałożenie na prokuratora obowiązku poinformowania podejrzanego oraz jego obrońcy o kierowanym do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wraz z pouczeniem o przysługującym prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Po drugie, sprecyzowano, że na wniosek podejrzanego i jego obrońcy prokurator udostępnia akta postępowania w zakresie, w jakim stały się one kanwą wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, czyniąc to niezwłocznie. Po trzecie, zmieniony przepis przesądza o zakresie obowiązków prokuratora, przy czym udostępnienie akt następuje z inicjatywy podejrzanego lub jego obrońcy. W przypadku braku wniosku o zapoznanie się z aktami, nie tamuje to biegu postępowania i dalszych, dynamicznych czynności procesowych

prokuratora na tym etapie. Po czwarte, w art. 156 § 5a k.p.k. doprecyzowano, że przewidziane w nim prawo podejrzanego i obrońcy obejmuje również możliwości sporządzenia odpisów i kopii akt, analogicznie jak jest to w art. 156 § 5 k.p.k. Po piąte, w projektowanym przepisie przewidziano odesłanie do § 4, odnoszącego się do ochrony tajemnic w nim przewidzianych.

Proponowana treść nowego art. 246 § 1a k.p.k. odpowiada wymogom wynikającym z art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE i jest uregulowaniem, którego potrzeba była sygnalizowana m.in przez Rzecznika Praw Obywatelskich w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2023 r. Wskazano na konieczność wprowadzenia możliwości zapoznania się z aktami postępowania, które uzasadniają czynność zatrzymania. Pozbawienie osoby zatrzymanej a następnie zwolnionej nawet bez stawiania zarzutów dostępu do akt sprawy zdaniem Rzecznika stanowi naruszenie art. 41 ust. 2 oraz 51 ust. 3 Konstytucji RP. Wprawdzie żaden przepis nie zabrania zatrzymanemu, któremu nie postawiono zarzutu, wnioskowania o dostęp do akt sprawy, jednak brak jest przepisu, który by na to zezwalał. Zgodzić się zatem należy z Rzecznikiem, że zapewnienie możliwości wniesienia zażalenia przez zatrzymanego oraz jego obrońcę, w którym domaga się zbadania zasadności, legalności i prawidłowości zatrzymania przewidzianego w art. 246 § 1 k.p.k., nie towarzyszyło dotychczas prawo do zapoznania się z materiałami sprawy. Mogłoby zatem być kwalifikowane także w kategorii ograniczenia prawa do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Zagwarantowanie prawa do wglądu w akta postępowania zatrzymanemu i jego obrońcy niweluje rozbieżności między poziomem gwarancji procesowych wynikających z przywołanej dyrektywy, standardów orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (art. 5 ust. 4 EKPCz odnosi się do możliwości oceny legalności pozbawienia wolności, co wiąże się z dostępem do materiałów stanowiących jego podstawę oraz zapewnienia równości broni między stroną oskarżycielską a pozbawioną wolności) a obowiązującymi dotychczas w tym zakresie przepisami krajowymi ustawy karnoprocesowej. Argumentacja powyższa odnosi się odpowiednio do obrońcy, któremu nie zagwarantowano dostępu do akt postępowania, zawierających materiały istotne z perspektywy oceny zasadności, legalności i prawidłowości zatrzymania.

Prawo do pomocy obrońcy (dyrektywy 2013/48/UE i 2016/1919/UE) art. 71 § 1 k.p.k., art. 74 § 3, § 3a i § 4 k.p.k., art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 308 § 1 k.p.k., art. 335 § 1 k.p.k., art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k., art. 295 § 1 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k., art. 517c § 1 k.p.k., art. 664 k.p.k., art. 248 § 3 k.p.k., art. 245 § 1, § 2, § 3, § 4 i § 5 k.p.k., art. 178 pkt 1 k.p.k., art. 517j k.p.k., art. 301

k.p.k., art. 84 § 2a k.p.k., art. 81 § 1 k.p.k., art. 81a § 1a k.p.k., art. 313 § 1, § 1a i § 5 k.p.k., art. 325g § 2 i § 3 k.p.k., art. 327 § 1 i § 2 k.p.k., art. 328 § 1 k.p.k., art. 171 § 7a k.p.k., art. 261 § 1a k.p.k., art. 607da k.p.k., art. 607z § 3 k.p.k., art. 607l § 3a k.p.k., art. 607k § 3b k.p.k.

Z treści art. 3 dyrektywy 2013/48/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego prawo dostępu do obrońcy powinno przysługiwać następującym podmiotom, począwszy od najwcześniejszego momentu spośród wskazanych poniżej sytuacji (art. 3 ust. 2 in principio dyrektywy 2013/48/UE):

1. oskarżonemu (art. 71 § 2 k.p.k.);
2. podejrzanemu w związku z przesłuchaniem w tym charakterze (art. 71 § 1 k.p.k., art. 301 k.p.k. i art. 313 k.p.k.), czynnością jego okazania (art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k.) oraz udziałem w konfrontacji i eksperymencie procesowym (art. 316 § 1 i 2 k.p.k., art. 317 k.p.k.);
3. podejrzanemu, który został pozbawiony wolności w związku z zarzutem popełnienia przestępstwa, np. zatrzymany, tymczasowo aresztowany (art. 245 § 1 k.p.k., art. 249 § 5 k.p.k.);
4. osobie podejrzanej, która została zatrzymana (art. 244 k.p.k., art. 247 k.p.k.);
5. osobie podejrzanej w związku z czynnością jej okazania (art. 74 § 3 k.p.k. w zw. z § 2 pkt 1 k.p.k.).

Z kolei z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2016/1919/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego podejrzanym i oskarżonym, którzy zgodnie z dyrektywą 2013/48/UE mają prawo dostępu do adwokata (radcy prawnego) i jednocześnie zostali pozbawieni wolności, zachodzi przypadek obrony obligatoryjnej lub też mają prawo do wzięcia udziału w okazaniu, konfrontacji lub eksperymencie procesowym, należy zapewnić pomoc prawną obrońcy z urzędu, jeżeli nie mają wystarczających środków na pokrycie pomocy obrońcy.

Kluczowe znaczenie przy wyborze sposobu dostosowania przepisów polskiej procedury karnej do obu dyrektyw miało to, że dyrektywa 2013/48/UE wiąże prawo do dostępu do adwokata nie tylko z uzyskaniem w sposób formalny procesowego statusu podejrzanego, ale również z każdym powiadomieniem osoby „w inny sposób", że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa (art. 2 dyrektywy 2013/48/UE). Ponadto zakres wskazanych powyżej czynności procesowych, w toku których należy zapewnić osobie dostęp do adwokata (zatrzymanie, pierwsze przesłuchanie, okazanie, konfrontacja, eksperyment procesowy – art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE), obejmuje czynności dokonywane obecnie również wobec osoby podejrzanej, czyli przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym. Wskazane

okoliczności uzasadniają dokonanie zmiany definicji podejrzanego w procesie karnym przez „oderwanie" jej od instytucji przedstawienia zarzutów. O uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego.

Nie sposób w tym kontekście również pominąć faktu, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, osoba podejrzana (w aktualnym rozumieniu tego pojęcia) jest podmiotem, któremu przysługuje prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Trybunał podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (zob. wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133 – pkt III.2.3 uzasadnienia). Trzeba też w końcu pamiętać, że dyrektywy przewidują jedynie normy minimalne, więc nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że państwa członkowskie mają możliwość rozszerzenia praw w niej określonych (zob. pkt 54 motywów dyrektywy 2013/48/UE). Warto jednak zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego (zob. wyrok TS z dnia 7 września 2023 r., C-209/22). Projektowana w art. 71 § 1 k.p.k. definicja podejrzanego oraz związane z tym uzyskanie uprawnień procesowych pozwoli na zapewnienie pełnej spójności polskiego unormowania z wymogami przewidzianymi we wskazanych dyrektywach.

Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązującą od dnia 1 marca 1956 r. Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny

charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego).

Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka.

Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych". Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana". Mają one dwojaki charakter. W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3–4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k., posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której

taka czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.). Takiej zmiany nie wprowadza się jedynie w art. 192a § 1 k.p.k. celowo pozostawiając termin „osoba podejrzana" na określenie osoby na przedpolu podejrzenia popełnienia przestępstwa (właściwie co do osób, których dotyczy ten przepis, nie sposób mówić o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa).

Według projektu od momentu zatrzymania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa zatrzymany uzyskuje status podejrzanego. Zatrzymanie jest bowiem czynnością ukierunkowaną na jego ściganie. W rezultacie należało uznać, że ma on prawo do skorzystania z pomocy obrońcy (projektowany art. 244 § 2 i 5 k.p.k.), o czym jest pouczany (art. 244 § 5 k.p.k.). W konsekwencji nie będzie ulegać żadnej wątpliwości, że adwokat lub radca prawny udzielający zgodnie z art. 245 § 1 k.p.k. pomocy prawnej zatrzymanemu ma status obrońcy. Skutkowało to zmianą art. 178 pkt 1 k.p.k. dotyczącego tajemnicy obrończej, bowiem odrębne wskazywanie takiego adwokata lub radcy prawnego w tym przepisie stało się zbędne. Dla uczynienia realnym dostępu zatrzymanego do obrońcy, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie ma on środków na ustanowienie obrońcy z wyboru, proponuje się zmiany dotyczące dyżurów adwokacko-radcowskich (art. 245 § 2 k.p.k.). Po pierwsze, celowe jest legislacyjne uporządkowanie regulacji dotyczącej pełnienia dyżurów i zamieszczenie jej w obrębie przepisów o zatrzymaniu, a więc mających ogólne zastosowanie, zaś w art. 517j k.p.k. oraz art. 301 § 7 k.p.k. zamieszczenie odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. Po drugie, w celu poprawy dostępu do adwokata (radcy prawnego) (czego wymaga art. 3 ust. 4 dyrektywy i pkt 27 i 28 preambuły dyrektywy 2013/48/UE) wprowadza się: 1) obowiązek udostępnienia zatrzymanemu listy obrońców pełniących dyżur (art. 245 § 1 zd. 2 k.p.k.); 2) obowiązek odnotowania udostępnienia listy obrońców w protokole zatrzymania (art. 244 § 3 k.p.k.). Po trzecie, konieczne stało się wprowadzenie uproszczonego systemu zapewnienia zatrzymanym pomocy prawnej z urzędu. Zrezygnowano również z możliwości ograniczenia poufności rozmowy zatrzymanego z obrońcą. Szerzej na ten temat jest mowa w uwagach do art. 73 k.p.k.

Najobszerniejsze zmiany wprowadza się do art. 301 k.p.k. regulującego prawo podejrzanego do przesłuchania z udziałem obrońcy. Projektowane brzmienie tego przepisu

ma na celu dostosowanie regulacji kodeksowej do art. 3 ust. 3 dyrektywy 2013/48/UE, z którego wynika obowiązek zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy przed przesłuchaniem i w czasie przesłuchania oraz w związku z czynnością okazania. W projektowanym art. 301 § 2 i 3 k.p.k. uregulowano procedowanie w dwóch sytuacjach: rezygnacji przez podejrzanego z dostępu do obrońcy przed pierwszym przesłuchaniem (§ 2) oraz wyrażenia woli skorzystania z pomocy obrońcy przed tą czynnością (§ 3). Rozwiązanie przewidziane w art. 301 § 3 k.p.k. jest wzorowane na przyjętym w chorwackim kodeksie postępowania karnego. W art. 301 § 8 k.p.k. oddaje się treść normatywną art. 3 ust. 6 dyrektywy, który pozwala na czasowe odstępstwo od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy w związku z czynnością przesłuchania. Ponadto w paragrafie tym zawarto dodatkową przesłankę w postaci „bezpieczeństwa narodowego". Proponowana zmiana nie narusza postanowień dyrektywy 2013/48, w motywie 34 jej preambuły wskazano bowiem, że „Niniejsza dyrektywa powinna także pozostawać bez uszczerbku dla prac prowadzonych na przykład przez krajowe służby wywiadu w celu ochrony bezpieczeństwa narodowego zgodnie z art. 4 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej ("TUE") lub art. 72 TFUE, zgodnie z którym tytuł V odnoszący się do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości nie może mieć wpływu na wykonywanie przez państwa członkowskie obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego". Wyjątek oparty o ochronę bezpieczeństwa narodowego jest ponadto już znany ustawie karnoprocesowej. Przewidują go art. 589zj § 1 pkt 6 oraz art. 589zo § 1 k.p.k. dotyczące wykonywania europejskiego nakazu dochodzeniowego.

W art. 301 § 11 k.p.k. uregulowano dostęp podejrzanego do obrońcy w sytuacji, gdy czynność okazania poprzedza jego pierwsze przesłuchanie w charakterze podejrzanego.

Projektowane przepisy art. 301 § 2–4 k.p.k. regulują kwestię konsultacji podejrzanego z obrońcą przed pierwszym przesłuchaniem (okazaniem). Mając jednak na względzie, że dyrektywa wymaga zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy również w związku z kolejnymi przesłuchaniami (art. 3 ust. 3 a i b), konieczne było uregulowanie sposobu reagowania organu procesowego w dwóch dalszych sytuacjach: usprawiedliwionego oraz nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie. W pierwszym przypadku – usprawiedliwionego niestawiennictwa – przystąpienie do przesłuchania bez zapewnienia podejrzanemu możliwości konsultacji z obrońcą będzie zgodnie z art. 301 § 9 k.p.k. możliwe wyjątkowo, w warunkach określonych w § 2 (zrzeczenie się prawa do obecności obrońcy przy przesłuchaniu) i § 8 (ograniczenie prawa dostępu do obrońcy). Natomiast

nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy nie będzie tamowało przesłuchania (art. 301 § 10 k.p.k.).

Poprawa dostępu do obrońcy osobom pozbawionym wolności przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego wymaga istotnego skrócenia i odformalizowania procedury wyznaczenia obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 k.p.k. W tym zakresie dyrektywy 2013/48/UE i 2016/1919/UE są nierozerwalnie ze sobą związane. W zasadzie trudno mówić o zapewnieniu zatrzymanemu realnego dostępu do obrońcy, jeżeli jedynie z powodu ubóstwa nie skorzysta on z usług adwokata lub radcy prawnego pełniącego dyżur. Z art. 2 ust. 1 i art. 4 ust. 4 dyrektywy 2016/1919/UE wynika, że osoba pozbawiona wolności powinna mieć dostęp do pomocy prawnej z urzędu, jeżeli nie ma wystarczających środków na ustanowienie obrońcy z wyboru. Z uwagi na krótki czas zatrzymania oraz przyjęty w polskim systemie model wyznaczania obrońcy z urzędu, niejednokrotnie nierealne jest szybkie uzyskanie przez zatrzymanego pomocy prawnej z urzędu. W związku z tym, aby zapewnić efektywność pomocy prawnej z urzędu dla zatrzymanego, proponuje się wprowadzenie w art. 245 § 2 k.p.k. reguły, że koszty pomocy udzielonej zatrzymanemu przez obrońcę pełniącego dyżur wykłada tymczasowo Skarb Państwa. Chodzi tu wyłącznie o koszt pomocy (konsultacji z obrońcą), jaką zatrzymany uzyskał w związku z zatrzymaniem, co powoduje, że nie będzie to skutkowało nadmiernym obciążeniem budżetu państwa, a jednocześnie umożliwi sprawne uzyskanie przez zatrzymanego pomocy prawnej z urzędu. Rola wyznaczonego w tym trybie obrońcy z urzędu polegać będzie przede wszystkim na udzieleniu porady prawnej zatrzymanemu i kończyć się będzie najpóźniej z momentem ustania zatrzymania. W zależności od rozwoju sytuacji procesowej osoba ta będzie mogła korzystać z pomocy obrońcy na zasadach ogólnych – jeśli zostaną jej przedstawione zarzuty będzie mogła ustanowić obrońcę z wyboru lub uzyskać pomoc obrońcy z urzędu w trybie art. 301 § 5 k.p.k. i w dalszej konsekwencji art. 78 § 1 k.p.k., zaś w przypadku, gdyby została zwolniona bez przedstawienia zarzutów, będzie mogła samodzielnie ustanowić swojego reprezentanta lub na zasadzie art. 78 § 1a k.p.k. uzyskać pomoc prawną z urzędu na potrzeby wniesienia ewentualnego zażalenia na zatrzymanie.

W odniesieniu do pomocy prawnej z urzędu w związku z dalszymi czynnościami wprowadza się w projekcie procedurę wyznaczenia „tymczasowego" obrońcy, w zasadzie na żądanie podejrzanego pozbawionego wolności. Wówczas taki obrońca byłby wyznaczany przez organ przeprowadzający czynność pierwszego przesłuchania lub okazania, jeżeli wyprzedza ono czasowo przesłuchanie (art. 301 § 5 i 11 k.p.k.). Jeśli podejrzany uzyskał już wcześniej pomoc obrońcy w trybie art. 245 § 2 k.p.k. w związku z zatrzymaniem, ten adwokat lub radca prawny powinien w miarę możliwości zostać wyznaczony jako obrońca

w trybie art. 301 § 5 k.p.k., gdyż sprzyjać to będzie zapewnieniu ciągłości, a w konsekwencji również efektywności obrony. Jednocześnie organ ten niezwłocznie powinien przesłać wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu wraz z niezbędnymi dokumentami do właściwego sądu, aby nastąpiło tam rozstrzygnięcie tej kwestii w zwykłym trybie (projektowany art. 81a § 1a k.p.k.). Obrońca „tymczasowy" wyznaczony w trybie art. 301 § 5 k.p.k. byłby uprawniony podejmować czynności jedynie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia przez uprawnione podmioty w przedmiocie wniosku podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 k.p.k. (projektowany art. 84 § 2a k.p.k.), przy czym adwokat lub radca prawny będący obrońcą „tymczasowym" powinien zostać w miarę możliwości wyznaczony jako obrońca z urzędu, aby w ten sposób zapewnić ciągłość pomocy obrońcy (projektowany art. 81a § 1a k.p.k.). Za uregulowaniem dostępu do „obrońcy tymczasowego" w art. 301 k.p.k., a nie w przepisach o zatrzymaniu przemawiał następujący argument: jeżeli zatrzymanie nie przechodzi w przesłuchanie związane z przedstawieniem zarzutów, a kończy się po kilku godzinach zwolnieniem, to wystarczy pakiet gwarancyjny, łącznie z prawem do obrońcy i prawem do złożenia „oświadczeń" i pouczeniem, o jakim mowa w art. 244 § 5 k.p.k. (rozporządzenie). Natomiast w przypadku przystąpienia do przesłuchania w związku z zarzutami, konieczne jest zapewnienie również dostępu do pełnej pomocy prawnej z urzędu.

Wprowadzenie nowych zasad wyznaczania obrońcy z urzędu w związku z przesłuchaniem w charakterze podejrzanego spowodowało konieczność zsynchronizowania nowej regulacji z przepisami o obronie obligatoryjnej. W przypadku, gdy już przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego zaistnieje jedna z sytuacji, o których mowa art. 79 § 1 k.p.k., konieczne staje się wyznaczenie obrońcy z urzędu, a jednocześnie deficyty, którymi dotknięty jest podejrzany przemawiają za tym, aby jak najszybciej uzyskał on pomoc obrońcy. Z tego względu również w takiej sytuacji, gdy wyznaczenie obrońcy z urzędu w „zwykłym" trybie określonym w art. 81 § 1 k.p.k. nie jest możliwe przed przystąpieniem do przesłuchania, przewiduje się wyznaczenie „tymczasowego" obrońcy z urzędu (proponowany art. 301 § 6 k.p.k.).

Wyznaczenie obrońcy przez organ przeprowadzający czynność jest zgodne z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania. W motywie 24 wskazuje się, że „W pilnych przypadkach powinno być jednak możliwe tymczasowe zaangażowanie policji i organów ścigania w zakresie, w jakim jest to konieczne dla przyznania pomocy prawnej z urzędu w odpowiednim czasie".

Projektowana zmiana art. 313 § 1 k.p.k. ma charakter porządkujący i pozwala na pełne i spójne osiągnięcie celów zakładanych przez dyrektywy obrończe. W nowym otoczeniu normatywnym samo sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów (bez ogłoszenia i przesłuchania) będzie kreowało podejrzanego jako czynność procesowa ukierunkowana na ściganie, jeżeli wcześniej nie miała miejsca inna taka czynność, np. zatrzymanie. W projektowanym przepisie poszerza się katalog sytuacji, w których dopuszczalne jest odstąpienie od „niezwłocznego" ogłoszenia zarzutów podejrzanemu lub jego przesłuchania. Odstąpienie od niezwłocznego przesłuchania będzie bowiem możliwe również w sytuacji, „gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania". Unormowanie to zapewnia balans między wymogami efektywności postępowania a prawem podejrzanego do obrony. W sytuacji, gdy prokurator nie będzie dysponował wystarczającym czasem na przesłuchanie podejrzanego (zwłaszcza z uwagi na konieczność zapewnienia mu dostępu do obrońcy), będzie mógł ograniczyć czynność do ogłoszenia zarzutów i wystąpić do sądu z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie podejrzanego. Zostanie on wówczas przesłuchany dopiero przed sądem. Pozwoli to prokuratorowi realizować niezbędne czynności bez konieczności sięgania po ograniczenia dostępu do obrońcy, o których mowa w projektowanym art. 301 § 8 k.p.k. Jednocześnie nie będzie to miało negatywnego wpływu na możliwość wykonywania swoich praw przez podejrzanego, gdyż uzyskanie tego statusu nie będzie uzależnione od przesłuchania podejrzanego. Taki podejrzany nie zostanie pozbawiony prawa do bycia przesłuchanym z udziałem obrońcy, bowiem unormowania przewidziane w projektowanym art. 301 § 2 i 3 k.p.k. będą miały w tej sytuacji zastosowanie, a obrońca może wziąć udział w posiedzeniu aresztowym (art. 249 § 3 k.p.k.).

Charakter porządkujący mają również projektowane zmiany art. 325g k.p.k. Zmiana definicji podejrzanego w art. 71 § 1 k.p.k. skutkuje tym, że przesłuchanie, o którym mowa w art. 325g § 2 k.p.k., odnosić się będzie już do podejrzanego, bowiem będzie ono poprzedzone albo zatrzymaniem tej osoby albo jej wezwaniem do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego. W obu sytuacjach w momencie przystąpienia do przesłuchania osoba ta będzie już podejrzanym, co czyni zbędnym zdanie drugie aktualnie obowiązującego art. 325g § 2 k.p.k. Jeśli idzie o proponowane uchylenie art. 325g § 3 k.p.k., należy zauważyć, że w sytuacji, gdy proponowany art. 301 k.p.k. szczegółowo reguluje kwestie dotyczące zapewnienia pomocy obrońcy w związku z przesłuchaniem lub okazaniem, a jednocześnie

będzie on na mocy art. 325a § 2 k.p.k. miał odpowiednie zastosowanie w dochodzeniu, ogólnikowe uregulowanie zawarte w art. 325g § 3 k.p.k. staje się zbędne.

Projektowane dodanie art. 313 § 5 k.p.k. ma na celu zdefiniowanie momentu, w którym następuje wszczęcie postępowania karnego przeciwko osobie. W celu uniknięcia potencjalnych niejasności w tym zakresie związanych z dynamiką postępowania przygotowawczego i poszerzeniem katalogu czynności skutkujących uzyskaniem uprawnień podejrzanego projekt proponuje utrzymanie zasady, że przejście postępowania przygotowawczego do fazy in personam następuje w momencie przedstawienia zarzutów. Z tym przepisem skorelowane są zmiany art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 § 1 k.p.k., co powodować będzie, że dopiero przedstawienie zarzutów skutkować będzie zaktualizowaniem się zakazu ne bis in idem, jak jest to obecnie. Powyższe propozycje spowodują również utrzymanie aktualnie obowiązujących reguł dotyczących konsekwencji przedstawienia zarzutów dla statusu zawodowego niektórych osób (np. funkcjonariuszy Policji).

Projektowana zmiana art. 171 k.p.k. (polegająca na dodaniu § 7a) pozostaje w zgodzie z art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE, doprecyzowanych w punkcie 38 jej preambuły. Zgodnie z tymi przepisami, jeżeli decyzja o odstępstwie od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy (dopuszczalna jedynie na etapie postępowania przygotowawczego) nie jest podjęta przez „organ sądowy", musi być zapewniona możliwość poddania tej decyzji kontroli sądowej. W preambule doprecyzowano, że kontrola sądowa może być sprawowana przez sąd na etapie postępowania sądowego. Z tego względu uznano, że najwłaściwszym i najbardziej gwarancyjnym sposobem realizacji tej kontroli będzie wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego zakazu dowodowego, sformułowanego w projektowanym art. 171 § 7a k.p.k. Dowodowe wykorzystanie protokołów wyjaśnień, uzyskanych z naruszeniem art. 301 § 1–9 k.p.k. i 301a k.p.k. będzie dopuszczalne jedynie wówczas, gdy oskarżony o to wniesie. W ten sposób wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem zawartych we wskazanych przepisach gwarancji prawa podejrzanego do pomocy obrońcy nie będą mogły zostać wykorzystane (zarówno w zakresie dowodzenia winy, jak i co do innych decyzji procesowych, np. o stosowaniu środków zapobiegawczych) w sytuacji, gdyby było to niekorzystne dla oskarżonego. Trzeba podkreślić, że projektowany zakaz dowodowy czyni zadość standardom wyznaczonym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w szczególności w sprawie *Salduz przeciwko Turcji* (wyrok z dnia 27 listopada 2008 r., skarga nr 36391) i *Płonka przeciwko Polsce* (wyrok z dnia 31 marca 2009 r., skarga nr 20310/02).

Kolejny pakiet zmian dotyczy prawa podejrzanego do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności (art. 5 dyrektywy) oraz jego prawa do porozumiewania się z osobami

trzecimi w czasie pozbawienia wolności (art. 6 dyrektywy). W zgodzie z art. 5 dyrektywy zaproponowano zmianę art. 245 § 3 i art. 261 § 1a k.p.k. Z kolei w art. 245 § 4 k.p.k. wprowadzono treść normatywną odpowiadającą wymogom art. 6 dyrektywy. Uznano, że nie jest konieczne wprowadzenie w art. 261 § 1 k.p.k. możliwości odmowy poinformowania osoby wskazanej przez podejrzanego innej niż osoba najbliższa, np. w związku z niebezpieczeństwem matactwa, którą to możliwość przewiduje dyrektywa. Rozwiązania takiego nie zawiera bowiem art. 261 § 1 k.p.k. w obecnie obowiązującym kształcie.

Projektowane zmiany w przepisach regulujących europejski nakaz aresztowania opracowano przy założeniu, że do osoby ściganej nakazem europejskim będą miały zastosowanie zarówno przepisy o dostępie do obrońcy przy zatrzymaniu, jak i projektowany art. 301 k.p.k., dotyczący dostępu do obrońcy przy pierwszym przesłuchaniu. Zastosowanie mają również ogólne przepisy dotyczące pomocy obrońcy z urzędu (m.in. art. 78 k.p.k.). W dyrektywach wprowadza się również obowiązek zapewnienia osobie ściganej możliwości dostępu do obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego (art. 10 ust. 4 i 4 dyrektywy 2013/48/UE i art. 5 ust. 2 dyrektywy 2016/1919/UE). W zgodzie z tymi regulacjami w projekcie proponuje się dodanie art. 607da i art. 607z § 3 oraz zmianę art. 607l § 3a k.p.k.

Ze względu na to, że w odniesieniu do osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania w dyrektywie 2013/48/UE nie przewiduje się dopuszczalności ograniczenia lub wyłączenia prawa do dostępu do obrońcy (a contrario z art. 10 ust. 3 dyrektywy), proponuje się dodanie art. 607k § 3b k.p.k.

Konsekwencją dodania art. 607da k.p.k. jest projektowana zmiana art. 81 § 1 k.p.k.

Gwarancje procesowe dzieci będących oskarżonymi (dyrektywa 2016/800/UE) art. 249 § 3b k.p.k., art. 301a k.p.k., art. 79 § 3a k.p.k., art. 147 § 2a k.p.k.

Za konieczne uznano wprowadzenie szeregu zmian dotyczących korzystania z pomocy obrońcy przez oskarżonych, którzy nie ukończyli 18 lat. Przedstawione propozycje pozostają w zgodzie z zapisami dyrektywy 2016/800/UE. Z art. 6 ust. 3, 4 i 7 tej dyrektywy wynika, że jedynie w wyjątkowych sytuacjach wskazanych w ust. 8 możliwe jest przeprowadzenie przesłuchania oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, bez udziału obrońcy. To samo dotyczy czynności okazania takiego podejrzanego. W związku z tym w proponowanych art. 249 § 3b k.p.k. i art. 301a k.p.k. wprowadza się zasadę, że obowiązkowy jest udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat (zarówno, gdy jest to przesłuchanie dokonywane przez organ postępowania przygotowawczego, jak i przez sąd w związku z rozpoznawaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec takiego

podejrzanego) oraz w jego okazaniu. W konsekwencji do kwestii udziału obrońcy w przesłuchaniu takiego podejrzanego przez organ postępowania przygotowawczego stosuje się odpowiednio wskazane unormowania zawarte w projektowanym art. 301 k.p.k., z wyjątkiem przepisów, które w tej sytuacji nie mogą mieć zastosowania z uwagi na obowiązkowy charakter udziału obrońcy w czynności. Dotyczy to również przepisów odnoszących się do zrzeczenia się prawa do obecności obrońcy podczas przesłuchania, bowiem z uwagi na wiek podejrzanego trudno zakładać, aby mógł on skutecznie z tego prawa zrezygnować. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach przesłuchanie oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, przez sąd rozpoznający wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania będzie możliwe bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu (wykluczone będzie zatem procedowanie bez obrońcy, jeśli sąd w ogóle nie powiadomi go o terminie posiedzenia), a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2 k.p.k. Chodzi o uniknięcie sytuacji, gdy z uwagi na obstrukcję ze strony obrońcy lub zdarzenie, którego nie można było przewidzieć (np. wypadek) mogłoby dojść do niemożności rozpoznania i rozstrzygnięcia wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania przed upływem 24 godzin, o których mowa w art. 248 § 2 k.p.k.

Zawarte w proponowanym art. 301a k.p.k. odesłanie do stosowania art. 301 § 6 k.p.k. oznacza, że przed przesłuchaniem podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, konieczne będzie wyznaczenie mu „tymczasowego" obrońcy z urzędu, jeżeli nie korzysta on z już obrońcy z wyboru. Takie rozwiązanie pozostaje w zgodzie z art. 18 dyrektywy 2016/800/UE.

Przepis art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/800/UE zakłada, że prawa gwarantowane przez dyrektywę powinny zostać zapewnione w sytuacji, gdy oskarżony i podejrzany w toku postępowania ukończy 18 lat i jest to „właściwe w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania danej osoby" – przynajmniej do chwili ukończenia przez daną osobę 21 lat. W zgodzie z tą regulacją w proponowanym art. 79 § 3a k.p.k. przewiduje się, że obrona obligatoryjna w sytuacji, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., trwa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy.

Uzupełnienie w art. 147 § 2a k.p.k. katalogu sytuacji, w których obligatoryjne jest utrwalenie przesłuchania osoby za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk o przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, pozostaje w zgodzie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2016/800/UE.

Art. 12 § 3 i 4 k.p.k.

Projekt przywraca brzmienie art. 12 § 3 k.p.k. ustalone na mocy ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 849). W ten sposób eliminuje się wadliwą systemowo regulację uzależniającą skuteczność cofnięcia wniosku o ściganie, dokonanego po rozpoczęciu przewodu sądowego, od zgody prokuratora. Taka regulacja narusza zasadę, zgodnie z którą arbitrem w postępowaniu sądowym jest sąd, a nie prokurator.

Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4 k.p.k., który wprowadził do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1 października 2023 r. szczególny, nowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k. Po pierwsze, ustawodawca wprowadzając ten przepis do systemu prawa nie wyjaśnił powodów uzasadniających tak istotną zmianę ścigania przestępstwa groźby karalnej. Po drugie, wprowadzony tryb ścigania groźby karalnej jest niespójny z dotychczasowym modelem trybów ścigania przestępstw, bowiem w przepisach obowiązujących do czasu wprowadzenia tej zmiany jedynie w części wojskowej Kodeksu postępowania karnego przewidziano „przełamanie" wnioskowego trybu ścigania przez możliwość prowadzenia postępowania pomimo niezłożenia wniosku przez osobę uprawnioną, co należy jednak usprawiedliwiać specyfiką części wojskowej Kodeksu postępowania karnego (art. 660 § 1 k.p.k.). Z jednej strony ustawodawca nie zmienił tego, że groźba karalna jest ścigana na wniosek pokrzywdzonego (art. 190 § 2 k.k.), z drugiej zaś wprowadzając art. 12 § 4 k.p.k. pozbawił pokrzywdzonego możliwości decydowania o ściganiu tego przestępstwa, skoro niezłożenie wniosku nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania, jeżeli wymaga tego „interes społeczny". Jeżeli chodzi o sytuację niezłożenia wniosku z obawy przed odwetem, to istnieją inne instrumenty prawne, które powinny być wykorzystane do zabezpieczenia przez organy procesowe swobodnego, wolnego od przymusu składania oświadczeń woli w tym zakresie. Po trzecie, przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku (por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd Sądowy 2024, z. 2). Podsumowując, wprowadzenie tej zmiany do Kodeksu postępowania karnego nie było poprzedzone wykazaniem realnej potrzeby ingerencji w obowiązujący od uchwalenia tego kodeksu wnioskowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej.

Art. 29 § 2 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 29 § 2 k.p.k. ogranicza obowiązek kształtowania składu 5-osobowego sądu do sytuacji, w której sąd rozpoznaje apelację albo kasację od wyroku orzekającego dożywotnie pozbawienie wolności. Oznacza to powrót do brzmienia tego przepisu sprzed dnia 5 października 2019 r., w wersji obowiązującej od dnia 1 lipca 2003 r. Związana jest przede wszystkim z projektowanym przywróceniem w art. 454 § 1a k.p.k. reguły ne peius, zgodnie z którą sąd odwoławczy nie może zaostrzyć kary przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz z projektowaną eliminacją kasacji nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego (art. 523 § 1a k.p.k.).

Art. 34 § 3, § 4, § 5 i § 6 k.p.k.

Zmiany w art. 34 k.p.k., które zostały wprowadzone przez ustawę z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1860), dalej „ustawa z dnia 7 lipca 2023 r.", w dużej mierze nie przyniosły istotnej wartości dodanej (zwłaszcza, jeśli idzie o określenie w § 3 okoliczności uzasadniających wyłączenie sprawy do odrębnego rozpoznania, będące po części superfluum w stosunku do innych uregulowań, m.in. art. 376 § 3 k.p.k.), a przy tym wprowadzały nieuzasadnione zróżnicowanie kwestii zaskarżalności postanowienia w postępowaniu przygotowawczym i sądowym, oznaczające w istocie kolejny przypadek uprzywilejowania prokuratora w postępowaniu sądowym. Z tego względu celowy jest powrót do bardziej syntetycznego brzmienia art. 34 § 3 k.p.k. oraz reguły, że postanowienie o wyłączeniu sprawy do odrębnego rozpoznania nie jest zaskarżalne. Brak jest bowiem przekonujących argumentów, aby taka możliwość istniała, skoro wskazane postanowienie samo w sobie zasadniczo nie wpływa negatywnie na sytuację procesową stron. Jednocześnie w proponowanym art. 34 § 4 k.p.k. syntetycznie ujęto reguły dotychczas zawarte w art. 34 § 4 i 5 k.p.k., dotyczące sytuacji, gdy do wyłączenia sprawy dochodzi po otwarciu przewodu sądowego. Wówczas ze względu na ekonomikę procesową sprawa podlegać powinna rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia, a jedyny wyjątek stanowić ma sytuacja, gdy właściwy jest sąd wyższego rzędu, a nie jak dotychczas również sąd niższego rządu. W sytuacji, gdy wyłączenie sprawy nie skutkuje koniecznością rozpoznania jej przez inny skład sądu, rozprawa prowadzona ma być w dalszym ciągu. Za rozpoznawaniem takiej wyłączonej sprawy przez dotychczas właściwy sąd, jak i za kontynuowaniem jej rozpoznania w tym samym składzie, przemawiają względy sprawności postępowania oraz ekonomii procesowej.

Art. 37 k.p.k.

Proponowana zmiana art. 37 k.p.k. ma na celu przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym. W postępowaniu karnym zasadą jest, że strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.). Powyższa regulacja w dalszym ciągu zapewniać będzie prokuratorowi możliwość przedstawienia swojego stanowiska odnośnie zasadności wystąpienia do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w art. 37 k.p.k. Nie ma zatem potrzeby uprzywilejowanego traktowania jednej ze stron (prokuratora) w możliwości inicjowania postępowania o przekazanie sprawy w trybie tego przepisu. W konsekwencji proponuje się powrót do poprzedniego brzmienia wskazanego przepisu, obowiązującego do dnia 30 września 2023 r.

Art. 55 § 1, § 2, § 2b, § 4 i § 5 k.p.k. oraz art. 330 § 2, § 2a i § 4 k.p.k.

Celem zmiany art. 55 k.p.k. jest ułatwienie pokrzywdzonemu wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Tymczasem art. 55 § 1 k.p.k. w związku z art. 330 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), dalej „ustawa z dnia 19 lipca 2019 r.", uzależnia uzyskanie przez pokrzywdzonego statusu oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego od długotrwałej procedury, a w szczególności: 1) wniesienia do sądu właściwego do rozpoznania sprawy zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego; 2) uchylenia zaskarżonego postanowienia przez sąd, wskazujący tym samym na zasadność wszczęcia lub kontynuacji postępowania; 3) wydania przez prokuratora kolejnego postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego; 4) złożenia na to postanowienie zażalenia do prokuratora nadrzędnego; 5) wydania przez prokuratora nadrzędnego postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia. Obowiązujące rozwiązanie budzi wątpliwości co do sposobu realizacji konstytucyjnych gwarancji praw pokrzywdzonego. Przyznanie prokuratorowi nadrzędnemu, a nie sądowi, prawa do rozpoznania zażalenia, może w istotny sposób utrudnić osobie wnoszącej subsydiarny akt oskarżenia realizację prawa do rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i bezstronny organ, jakim jest sąd. Ze względu na gwarancje określone w art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP to sąd, badając zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub o jego umorzeniu, powinien ocenić, czy istnieją podstawy do wszczęcie

postępowania jurysdykcyjnego. Stąd też należy odstąpić od konieczności zaskarżenia do prokuratora nadrzędnego postanowienia o zaniechaniu ścigania oraz wydania postanowienia prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego wskazanego wyżej postanowienia, jako przesłanek warunkujących wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia.

Odstąpienie prokuratora nadrzędnego od udziału w procedurze wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia wiąże się z projektowanym uchyleniem art. 55 § 2b k.p.k.

Uchylenia wymaga art. 55 § 5 k.p.k., który przewiduje nieznaną ustawodawstwu polskiemu formę udziału prokuratora w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Prokurator nie tylko może przystąpić do sprawy wszczętej przez oskarżyciela subsydiarnego, stając się jednocześnie oskarżycielem publicznym, ale może także, w sytuacji, gdy nie wstąpił do sprawy jako oskarżyciel publiczny, wstąpić do niej jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny. Co więcej, prawo dokonania wyboru roli, w jakiej ewentualnie wystąpi w sprawie z oskarżenia subsydiarnego prokurator, należy wyłącznie do prokuratora i nie podlega ocenie procesowej. Przyjęte w art. 55 § 5 k.p.k. rozwiązanie, z niezrozumiałych względów, daje prokuratorowi inną możliwość uczestniczenia w postępowaniu sądowym niż w roli oskarżyciela publicznego. Jest ono zbędne, skoro do każdej sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym.

Konsekwencją projektowanej zmiany art. 55 k.p.k. jest konieczność modyfikacji art. 330 § 2 k.p.k. Jednocześnie proponuje się uchylenie art. 330 § 4 k.p.k., który stanowi, że „jeżeli akt oskarżenia, którego odpis został przesłany prokuratorowi na podstawie art. 330 § 3, nie został wniesiony przez pokrzywdzonego, prokurator odmawia przesłania akt postępowania przygotowawczego, zawiadamiając o tym prezesa sądu. Podmiotowi, który wniósł akt oskarżenia, przysługuje zażalenie na zarządzenie prokuratora o odmowie przesłania akt postępowania przygotowawczego; właściwy do rozpoznania zażalenia jest prokurator nadrzędny". Stworzenie możliwości kwestionowania przez prokuratora statusu wnoszącego subsydiarny akt oskarżenia należy uznać za nieuzasadniony przejaw dążenia do rozszerzenia kompetencji organu prokuratorskiego i umożliwienia temu organowi prawa do udziału w każdym postępowaniu sądowym, także zainaugurowanym przez innego uprawnionego oskarżyciela, z kolei powierzenie kontroli zarządzenia prokuratora kontestującego decyzję organu sądu w przedmiocie przekazania akt prokuratorowi nadrzędnemu stanowi ograniczenie uprawnień sądu oraz podważa zasadę równości stron.

Niezbędnym jest zatem przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym przez uchylenie art. 330 § 4 k.p.k.

Art. 60 § 1 i § 5 k.p.k.

Zmiana zaproponowana w art. 60 § 1 k.p.k. oznacza powrót do pierwotnego brzmienia tego przepisu sprzed dnia 28 września 2023 r., wprowadzonego ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. Uwzględnia utrwalone stosowanie tego przepisu odpowiadające charakterowi i zakresowi postępowania prywatnoskargowego oraz roli prokuratora mającego w sprawach innych niż ścigane z oskarżenia publicznego wstępować do postępowania w celu ochrony interesu społecznego.

Proponuje się uchylenie art. 60 § 5 k.p.k., który zakłada odpowiednie stosowanie art. 55 § 5 k.p.k. w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego polegającego na tym, że prokurator może wstąpić do sprawy jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności. Uchylenie art. 60 § 5 k.p.k. jest konsekwencją projektowanych zmian w art. 55 k.p.k.

Art. 73 § 2–4 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 73 k.p.k. zmierza do wyeliminowania aktualnie obowiązujących ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy. Wychodząc z założenia, że adwokat i radca prawny są przedstawicielami zawodu zaufania publicznego nie można apriorycznie zakładać, że osoby te będą podejmowały pozaprawne działania ze szkodą dla prowadzonych postępowań. Jak wskazano w Komentarzu ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych „prawo do porozumiewania się z obrońcą wymaga, aby oskarżony miał szybki dostęp do obrońcy. Adwokat powinien móc spotykać się z klientami na osobności i komunikować się z oskarżonym w warunkach, które w pełni respektują poufność ich komunikacji" (Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en)

Zmiany w obszarze art. 73 k.p.k. pozostają w zgodzie z zapisami dyrektywy 2013/48/UE. Dyrektywa ta w odniesieniu do poufności kontaktu z obrońcą nie pozwala na wprowadzenie ograniczeń w kontaktach podejrzanego z obrońcą, które obecny Kodeks postępowania karnego przewiduje. Zgodnie z art. 4 dyrektywy 2013/48/UE „Państwa

członkowskie respektują zasadę poufności porozumiewania się pomiędzy podejrzanymi lub oskarżonymi a ich adwokatem przy korzystaniu z prawa dostępu do adwokata przewidzianego w niniejszej dyrektywie. Takie porozumiewanie obejmuje spotkania, korespondencję, rozmowy telefoniczne oraz inne formy porozumiewania się, dozwolone na mocy prawa krajowego".

Jak wskazano w motywie 33 dyrektywy 2013/48/UE „Poufność porozumiewania się między podejrzanymi lub oskarżonymi a ich adwokatem ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia skutecznego korzystania z prawa do obrony i jest istotną częścią prawa do rzetelnego procesu. Państwa członkowskie powinny zatem respektować – bez jakichkolwiek odstępstw – zasadę poufności spotkań i innych form porozumiewania się pomiędzy adwokatem a podejrzanym lub oskarżonym przy korzystaniu z prawa dostępu do adwokata, przewidzianego w niniejszej dyrektywie. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla procedur odnoszących się do sytuacji, gdy istnieją obiektywne i poparte faktami przesłanki wskazujące na to, że adwokat jest podejrzany o udział, wraz z podejrzanym lub oskarżonym, w przestępstwie. Wszelka działalności adwokata o charakterze przestępczym nie powinna być uznawana za zgodną z prawem pomoc świadczoną podejrzanemu lub oskarżonemu w ramach niniejszej dyrektywy".

W związku z treścią dyrektywy 2013/48/UE w doktrynie wskazuje się, że „jakiekolwiek zastrzeżenia powodujące, że w praktyce podejrzany nie może swobodnie, w sposób całkowicie poufny, porozumiewać się z obrońcą są niedopuszczalne, poza jednym wyjątkiem: gdy istnieją obiektywne i poparte faktami przesłanki wskazujące na to, że adwokat/radca prawny jest podejrzany o udział, wraz z podejrzanym lub oskarżonym, w przestępstwie" (J. Skorupka (red.), Kodeks postępowania karnego Komentarz do art. 73, Wyd. 6, Warszawa 2023, Legalis).

W sytuacji, gdy obrońca jest jednocześnie podejrzany o udział, wraz z podejrzanym lub oskarżonym, w przestępstwie istnieje możliwość zastosowania środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia adwokata w wykonywaniu zawodu (art. 276 k.p.k.), co pozwoli, w ocenie projektodawcy, skutecznie zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania przygotowawczego.

Art. 85 § 2, § 4 i § 5 k.p.k.

W celu zapewnienia pełnej realizacji prawa do obrony oskarżonego proponuje się zmiany art. 85 k.p.k. W myśl proponowanego nowego brzmienia art. 85 § 2 k.p.k., stwierdzając sprzeczność sąd ma wydać postanowienie, zakreślając oskarżonym termin

do ustanowienia innych obrońców. W wypadku obrony z urzędu sąd wyznacza innego obrońcę. Jednocześnie projekt proponuje dodanie w art. 85 § 4 k.p.k. i wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia na postanowienie lub zarządzenie w przedmiocie stwierdzenia sprzeczności. Obecnie zażalenie przysługuje jedynie na postanowienie sądu stwierdzające, że interesy oskarżonych są sprzeczne. Aktualny stan prawny poddawał krytyce m.in. Rzecznik Praw Obywatelskich (pismo z dnia 30 czerwca 2020 r., II.5150.3.2020.MM). Zdaniem Rzecznika „zróżnicowanie sytuacji osób, którym sąd stwierdził istnienie konfliktu interesów i go nie stwierdził, nie jest racjonalnie uzasadnione, zaś interes, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji prawnej tych podmiotów nie występuje. Podkreślić należy fakt, że podmioty znajdują się w tej samej sytuacji prawnej, a los dopuszczalności zażalenia zależy od rodzaju rozstrzygnięcia zapadłego w zakresie (nie)sprzeczności interesów podejrzanych (oskarżonych) bronionych przez tego samego obrońcę. Każde z rozstrzygnięć ma niewątpliwie wpływ na prawo do obrony. Z tych powodów nie sposób uznać, by takie kryterium różnicujące mogło stanowić zgodną z Konstytucją podstawę zróżnicowania. Dlatego [przepis ten] jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji RP". Konsekwencją proponowanych zmian będzie wprowadzenie możliwości zaskarżenia decyzji wydawanych w przedmiocie sprzeczności interesów. Oczywiste jest, że w razie konieczności rozstrzygnięcia tej kwestii – niezależnie od kierunku tego rozstrzygnięcia – w postępowaniu jurysdykcyjnym sąd wydaje postanowienie (art. 85 § 2 k.p.k.), zaś w postępowaniu przygotowawczym prezes sądu wydaje zarządzenie (art. 85 § 3 k.p.k.). Zaskarżalne będą zarówno rozstrzygnięcia pozytywne (stwierdzające sprzeczność interesów), jak i negatywne (stwierdzające brak takiej sprzeczności).

Dodatkowo proponuje się uzupełnienie art. 85 k.p.k. o przepis § 5, który ma na celu przeciwdziałaniu nadużyciom w składaniu wniosków o stwierdzenie sprzeczności w obronie w celu uniknięcia obstrukcji procesowej przy wykorzystaniu uprawnienia do zaskarżenia. Pozostawienie wniosku bez rozpoznania nie będzie podlegać zaskarżeniu.

Art. 99a § 1 k.p.k.

Celem projektowanej zmiany art. 99a § 1 k.p.k. jest odstąpienie od obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania na formularzu według ustalonego wzoru, który został wprowadzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. Przyjęty wzór formularzy uzasadnień wyroków nie zawsze daje możliwość zamieszczenia informacji o przebiegu procesu wyrokowania, w szczególności argumentach i wnioskowaniach, które doprowadziły sąd do zapadłego

rozstrzygnięcia. Wzory mają charakter hermetyczny, nakazujący pogrupowanie określonych dowodów w ramach poszczególnych sekcji, czy to w zakresie ustaleń faktycznych, czy to w kwestii oceny dowodów, przez co mogą – w niektórych sprawach złożonych przedmiotowo lub podmiotowo – prowadzić do zawężenia realizacji normy prawnej wysłowionej w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. Jak trafnie stwierdził Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 czerwca 2020 r. (II AKa 64/20, LEX nr 3055805) obowiązek sporządzenia uzasadnienia orzeczenia jest nie tylko wymogiem formalnym, ale ma istotne znaczenie merytoryczne. Uzasadnienie, przedstawiając tok rozumowania poprzedzający wydanie orzeczenia, umożliwić ma stronom, a zwłaszcza oskarżonemu, jego kontrolę. Pełni zatem nie tylko funkcje procesowe, lecz także buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości orzeczenia. Dostrzegając te względy Sąd Apelacyjny w Gdańsku odstąpił od sporządzenia uzasadnienia wyroku na formularzu, o którym mowa w art. 99a § 1 k.p.k., gdyż zastosowanie tej formy sporządzenia uzasadnienia wyroku w procedowanej sprawie naruszałoby prawo strony do rzetelnego procesu. Podzielając te argumenty należy przyjąć, że sporządzenie uzasadnienia na formularzu jest prawnie dozwolone tylko wówczas, gdy sąd nie dojdzie do przekonania, że materia sprawy nie pozwala mu na sporządzenie tego dokumentu w tej uproszczonej formie bez naruszenia prawa strony do rzetelnego procesu, które to prawo ma absolutny prymat przed uprawnieniem sądu do stosowania tych „pomocnych" rozwiązań o charakterze biurowo-technicznym.

Również Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że „uzasadnianie orzeczeń sądowych jest decydującym komponentem prawa do rzetelnego sądu jako konstytucyjnie chronionego prawa jednostki (...). Uzasadnianie orzeczeń pełni różne funkcje: sprzyjania samokontroli organu orzekającego, wyjaśniająco-interpretacyjną (w tym dokumentacyjną i ułatwiającą realizację orzeczenia), kontrolną zewnętrzną, umożliwiającą akceptację orzeczenia w skali indywidualnej i jego legitymizację społeczną (funkcja wychowawcza, głos w dyskursie społecznym). Wszystkie te funkcje uzasadnienia są zakotwiczone w konstytucyjnych zasadach i wartościach – aby wskazać tylko zasadę państwa prawa, godność ludzką, skuteczne prawo do sądu. Jednak nie w każdym wypadku każda z tych funkcji dochodzi do głosu równie silnie. Zależy to od szczebla postępowania, przedmiotu orzeczenia, formy uzasadnienia (ustne, pisemne). Toteż w wypadku oceny każdego ograniczenia zasady uzasadniania orzeczeń konieczna jest dokładna analiza wszystkich czynników, uwarunkowań i kryteriów" (por. postanowienie TK z dnia 11 kwietnia 2005 r., SK 48/04, Z.U. 2005, nr 4A, poz. 45). Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że uzasadnienie orzeczenia jest podstawą kontroli zewnętrznej orzeczenia przez organ wyższej instancji, bowiem dokumentuje argumenty

przemawiające za przyjętym rozstrzygnięciem. Rzetelne, logiczne i zrozumiałe dla strony uzasadnienie wyroku umożliwia skuteczne wywiedzenie apelacji, gdyż stwarza stronie możliwość zapoznania się z argumentami przemawiającymi za przyjętym przez sąd rozstrzygnięciem (por. wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r., SK 30/05, OTK-A 2006/1, poz. 2, teza 4.3. uzasadnienia). Nie chodzi zatem o jakiekolwiek uzasadnienie wyroku, ale takie, które umożliwia jego społeczną kontrolę, kontrolę wysłuchania stron w danym postępowaniu, zaś stronom umożliwia rzeczywiste wykorzystanie przysługujących im środków procesowych, zwłaszcza odwoławczych. Z tego powodu proponuje się zmianę treści art. 99a § 1 k.p.k., z obowiązku sporządzenia uzasadniania na urzędowym formularzu na możliwość jego sporządzenia przez sąd. W związku z projektowaną zmianą proponuje się również odstąpienie od egzemplifikacji „w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego".

Art. 100 § 1 i § 1a k.p.k.

Projektowana zmiana art. 100 § 1 k.p.k. oraz uchylenie § 1a tego przepisu ma charakter doprecyzowujący. W treści art. 100 § 1 k.p.k. utrzymano zasadę ustności w odniesieniu do sposobu uzewnętrzniania orzeczeń (wyroków i postanowień) oraz zarządzeń wydanych na rozprawie, jak również na posiedzeniu jawnym. Poza tym, jednoznacznie przesądzono, że w sytuacji, gdy nikt, włącznie z publicznością, na rozprawę lub posiedzenie jawne się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone bez jego promulgacji.

Przepis art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP stanowi, że „Wyrok ogłaszany jest publicznie". W doktrynie wskazuje się, że „Podstawową formą upublicznienia tak rozumianego wyroku jest jego ustne ogłoszenie – przez odczytanie jego sentencji i podanie jego zasadniczych motywów – na otwartym dla publiczności (jawnym) posiedzeniu sądowym po zamknięciu rozprawy [zob. P. Sarnecki, Artykuł 45, w: L. Garlicki (red.), Komentarz, uw. 13]. Nie jest to jednak jedyna forma upublicznia rozstrzygnięcia, która spełnia standard konstytucyjny. Za wystarczające można też uznać udostępnienie orzeczenia w siedzibie sądu do wglądu osobom postronnym lub umieszczenie pełnej jego treści w rejestrze lub zbiorze orzeczeń" (M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016).

Aby uniknąć sporów o zgodność projektowanej regulacji z Konstytucją RP i mając na uwadze, że w orzecznictwie organów strasburskich odchodzi się od dosłownego rozumienia "ogłaszania wyroku" na rzecz przyjęcia, że może ono dojść do skutku również w razie złożenia wyroku w kancelarii sądu (wyrok ETPC z 8 grudnia1983 r., Pretto i inni przeciwko Włochom, skarga Nr 7984/77, HUDOC), proponuje się odesłanie w projektowanym przepisie do art. 418a

k.p.k., który stanowi: „W wypadku wyrokowania na posiedzeniu odbywającym się z wyłączeniem jawności treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole lub notatce urzędowej z posiedzenia”.

Art. 114 § 1–3 i § 4 k.p.k.

Proponuje się powrót do treści art. 114 k.p.k. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., a w szczególności odstąpienie od wprowadzonej z dniem 1 października 2023 r. zasady, że zgłoszenie zdania odrębnego nie powoduje konieczności sporządzenia uzasadnienia orzeczenia w sytuacji, gdy nie podlega ono uzasadnieniu z urzędu.

Przemawiają za tym dwa względy. Po pierwsze, w poprzednim stanie prawnym art. 114 k.p.k. nie rodził wątpliwości interpretacyjnych oraz trudności orzeczniczych. Nie istniały zatem uzasadnione powody przemawiające za zmianą art. 114 k.p.k. normującego instytucję zdania odrębnego. Po drugie, należy przywrócić zasadę, że w sytuacji zgłoszenia zdania odrębnego należy z urzędu sporządzić uzasadnienie orzeczenia. Zamanifestowanie przez członka składu orzekającego, że w określonej kwestii posiada on inne zdanie niż jego większość każdorazowo powinno łączyć się z uzasadnieniem orzeczenia, a tym samym z możliwością poznania przez strony zagadnienia faktycznego lub prawnego, które nie zostało rozstrzygnięte jednomyślne. Wpłynie to pozytywnie na ewentualne wniesienie środka odwoławczego.

Proponowane w projekcie brzmienie art. 114 § 3 k.p.k. nie budziło w praktyce wątpliwości i zastępuje obecne brzmienie art. 114 § 3 i 4 k.p.k.

Art. 159 k.p.k.

Proponowane nowe brzmienie art. 159 k.p.k. poszerza możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie udostępnienia akt wydane w toku postępowania przygotowawczego. Poszerzenie to następuje w wymiarze podmiotowym – możliwość wniesienia zażalenia przysługiwać ma, obok stron, także zatrzymanemu. Wprawdzie zaproponowane zmiany powodują, że osoba zatrzymana będzie uzyskiwać status podejrzanego, a więc strony postępowania przygotowawczego, jednak należy mieć na względzie sytuację, gdy pomimo zatrzymania nie dojdzie do przedstawienia zarzutów i zatrzymany zostanie zwolniony (np. z uwagi na wyjaśnienie sytuacji wskutek czynności przeprowadzonych w czasie, gdy trwało zatrzymanie). Wówczas odpadnięcie przesłanki uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa określonej w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. spowoduje, że zatrzymany utraci status podejrzanego. Z drugiej jednak strony nadal celowe jest,

aby nie tylko miał dostęp do akt postępowania w zakresie związanym z zatrzymaniem (proponowany art. 246 § 1a k.p.k.), ale również aby mógł zakwestionować niekorzystną dla niego decyzję procesową w tym względzie. Uzasadnia to wyraźne wskazanie zatrzymanego w treści art. 159 k.p.k. jako podmiotu uprawnionego do wniesienia zażalenia. Możliwość zapoznania się z aktami przez zatrzymanego ma dla niego istotne znaczenie w kontekście zastosowania wobec niego środka przymusu.

Zmieniony art. 159 k.p.k. prowadzi jednocześnie do zwiększenia zakresu kontroli odwoławczej zasadności zarządzenia o odmowie udostępnienia akt, wprowadzając pełną kontrolę sądową tej decyzji. W przypadku zażalenia na zarządzenie wydane przez organ prowadzący postępowanie, który nie jest prokuratorem, zażalenie to rozpoznaje, jak dotychczas, prokurator sprawujący nadzór nad postępowaniem, ale jego decyzja w tej kwestii może być jeszcze zaskarżona do sądu, co stanowi novum w treści przepisu. Nowością jest także doprecyzowanie, że zażalenie służy nie tylko na odmowę udostępnienia akt, ale także na odmowę umożliwienia sporządzenia odpisów lub kopii akt.

Art. 168a k.p.k.

Problematyka możliwości wykorzystywania w toku postępowania karnego dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa (dowodów nielegalnych) budzi szereg kontrowersji. Dla uniknięcia ewentualnych nieporozumień należy wskazać na wstępie, że, wbrew potocznie stosowanej terminologii, art. 168a k.p.k. nie odnosi się do problematyki „owoców zatrutego drzewa". Przepis ten reguluje zasady wykorzystania w procesie karanym dowodów uzyskanych wprost z naruszeniem prawa tj. bezpośrednio nielegalnych.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2016 r. (IV KK 346/15) wskazano, że „Artykuł 168a KPK w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2013 r. poz. 1247, nie wprowadził zakazu wykorzystywania "owoców zatrutego drzewa", gdyż dotyczył jedynie zakazu przeprowadzenia i wykorzystania dowodu bezpośrednio nielegalnego". W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „Nie budzi wątpliwości, że w polskiej procedurze karnej nie obowiązuje reguła zakazu wykorzystywania w procesie „owoców zatrutego drzewa" (…) Zdecydowana większość polskiej doktryny opowiada się za dopuszczalnością wykorzystania w postępowaniu karnym tzw. „dowodu pośrednio skażonego", przez który rozumie się dowód uzyskany w wyniku przeprowadzenia innego dowodu – określanego jako tzw. dowód nielegalny." Podobne stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 lutego 2016 r. (IV KK 372/15) wskazując,

że „Zdecydowana większość polskiej doktryny opowiada się za dopuszczalnością wykorzystania w postępowaniu karnym tzw. "dowodu pośrednio skażonego", przez który rozumie się dowód uzyskany w wyniku przeprowadzenia innego dowodu – określanego jako tzw. dowód nielegalny. Tak zwany dowód nielegalny, niektórzy nazywają go dowodem wadliwym, to dowód obarczony jednym z uchybień proceduralnych powodujących niedopuszczalność jego wykorzystania w procesie karnym. Wskazane uchybienia proceduralne mogą dotyczyć sytuacji uzyskania dowodu z nielegalnego źródła (gdy dowodzenie było niedopuszczalne), bądź na skutek nielegalnego sposobu pozyskania i przeprowadzenia dowodu. Podkreśla się, że w myśl art. 2 § 1 k.p.k. jednym z podstawowych założeń polskiej procedury karnej jest pociągnięcie sprawcy do odpowiedzialności karnej, co przesądza na rzecz możliwości wykorzystywania w procesie karnym "dowodów pośrednio skażonych", w celu realizacji tego postulatu”.

Również w toku prac nad nowelizacją pierwotnego brzmienia art. 168a k.p.k., co nastąpiło na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 r., Biuro Analiz Sejmowych wskazywało „że przepis art. 168a k.p.k. nie dotyczy dowodów pośrednio nielegalnych. Przemawiają za tym co najmniej dwa argumenty, pierwszy, bardzo bliski projektodawcy, czyli wzgląd na aksjologię procesu karnego i szczególne miejsce, które zajmuje w nim zasada prawdy materialnej. Drugi, nie mniej istotny, zakazy dowodowe jako instytucje ograniczające możliwość dowodzenia powinny być interpretowane w sposób możliwie ścisły” (druk sejmowy nr 207 Sejm RP VIII kadencji).

Przechodząc do meritum zaproponowanej zmiany zaznaczyć należy, że przepis art. 168a k.p.k. w jego aktualnym brzmieniu, ustalonym w 2016 r., spotkał się z szeroką krytyką.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucał, że przepis ten jest niezgodny z art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, a także z art. 2, art. 7 i art. 40 Konstytucji RP, w związku z art. 3 i 6 EKPCz (https://trybunal.gov.pl/s/k-2716). Posługiwanie się w szerokim zakresie dowodami uzyskanymi nielegalnie podważa, w ocenie Rzecznika, prawo do sprawiedliwego procesu. Procedura karna powinna bowiem być skonstruowana w taki sposób, aby gwarantowała sprawiedliwe rozpoznanie sprawy, a więc w poszanowaniu prawa, a także uprawnień stron i uczestników postępowania, a przede wszystkich ich prawa do podmiotowego traktowania. Przepis art. 168a k.p.k. legitymizując działania niezgodne z prawem, jest w ocenie Rzecznika niezgodny również z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, statuującym prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Jako skutek pośredni akceptacji bezprawnego pozyskiwania dowodów Rzecznika wskazuje naruszenie art. 47, art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust.

3 Konstytucji RP i przepisów EKPCz. Na koniec swoich rozważań RPO wskazywał, że istniejący stan rzeczy pozwala twierdzić, że art. 168a k.p.k. jest niezgodny także z art. 2 Konstytucji RP, w tym zwłaszcza z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Podobnie Krajowa Rada Sądownictwa stała na stanowisku, że art. 168a k.p.k. w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 11 marca 2016 r. jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 51 ust. 2, art. 174 i 178 ust. 1 i 2 Konstytucji w związku z art. 3 i art. 6 ust. 1 EKPCz, z uwagi na to, że wprowadzone przez tę ustawę rozwiązania prawne pozwolą na przyznanie waloru dowodu obciążającego strony procesu i czynienie w tym zakresie ustaleń faktycznych niekorzystnych dla stron na podstawie materiałów uzyskanych z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2015 r. poz. 1855 ze zm.) (https://trybunal.gov.pl/s/k-3016).

Dodać można, że Trybunał Konstytucyjny nie rozpoznał merytorycznie zarzutów Rzecznika Praw Obywatelskich i Krajowej rady Sądownictwa (sprawy K 27/16 oraz K 30/16, rozpoznawane łącznie w sprawie K 27/16).

Z dużą rezerwą do art. 168a k.p.k. podchodzi również Sąd Najwyższy. Przykładowo w postanowieniu z dnia 9 lutego 2023 r. (III KK 496/22) znalazło się stwierdzenie, że „Prokuratorowi powinno być wiadomym, że w procesie karnym nie działa zasada legalnej teorii dowodów i dowodem może być każde oświadczenie lub dokument, (obecnie uzyskany niestety nawet z naruszeniem prawa – por. art. 168a i b KPK), pod warunkiem, że nie został on pozyskany wbrew regułom określonym w innych przepisach KPK, np. z naruszeniem tajemnicy adwokackiej czy przy użyciu hipnozy.”

Wcześniej w toku prac nad nowelizacją art. 168a k.p.k. Sąd Najwyższy opiniując projekt zmiany tego przepisu wskazywał, że „art. 168a k.p.k. został wprowadzony do kodeksu głównie z powodu zmiany art. 393 § 3 k.p.k. i dopuszczenia do procesu karnego wspomnianych dowodów prywatnych. Warto w tym miejscu przytoczyć fragment uzasadnienia nowelizacji, która wprowadziła art. 168a do k.p.k. (uzasadnienie do druku sejmowego nr 870, s. 9), albowiem zachowuje on aktualność. W uzasadnieniu podnoszono, że "Mając na uwadze świadomość ryzyka, jakie wiąże się z dopuszczeniem w proponowany sposób "dowodów prywatnych", Komisja proponuje w sposób jasny ograniczyć możliwość wprowadzania do procesu dowodów, które zostały uzyskane z naruszeniem prawa, z tym że niedopuszczalność ich wykorzystania proponuje się ukonstytuować jedynie do tych spośród nich, które pozyskano dla celów postępowania karnego, za pomocą czynu zabronionego (nowy proj. art. 168a k.p.k.).

Wykluczyć to musi możliwość instalowania na zlecenie strony procesowej podsłuchów, czy dokonywania przeszukania. Proponowany art. 168a k.p.k. będzie miał także i ten walor, że określi granice dopuszczalności wykorzystania dowodów zaprezentowanych przez oskarżyciela, co obecnie w ogóle nie jest w Kodeksie postępowania karnego uregulowane i co jest źródłem poważnych rozbieżności w piśmiennictwie prawniczym oraz judykaturze.". (druk sejmowy nr 207 Sejm RP VIII kadencji).

Z przedstawionych powyżej wypowiedzi rysuje się zasadniczy zarzut, że art. 168a k.p.k. narusza konstytucyjną zasadę działania na podstawie prawa (art. 7), niweczy w znacznym zakresie skuteczność gwarancji proceduralnych stron, narusza zaufanie do państwa (wyprowadzane z art. 2 Konstytucji RP), a wręcz może zachęcać do łamania prawa. Nie powinno być tak, że sądy posługują się w swoim orzecznictwie zasadami: nemo auditur propriam turpitudinem allegans (powołujący się na własny występek nie będzie wysłuchany), ex iniuria ius non oritur (z bezprawia nie wywodzi się prawo), czy nemo potest commodum capere de iniuria sua propria (nikt nie może czerpać korzyści z bezprawia, jakie sam popełnił), a jednocześnie wykorzystują dowody uzyskanie z naruszeniem prawa, w zakresie wskazanym w art. 168a k.p.k.

Nadto, zgodnie z art. 51 ust. 4. Konstytucji RP, każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

Odwołując się do stanowiska doktryny Sąd Najwyższy wskazywał, że „w polskiej procedurze karnej zakazy dowodowe wynikać muszą z określonych przepisów prawnych. Zakazy dowodowe określają wszelkiego rodzaju ograniczenia co do możliwości dowodzenia oraz wprowadzania i przeprowadzania dowodów, a także ich wykorzystania w procesie karnym (…). Zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP tylko w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie podlegają usunięciu” (postanowienie SN z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 25/11).

Podobne stanowisko zaprezentował Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wskazując w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 września 2013 r. (II AKa 249/13), że „Organy postępowania karnego nie mają całkowitej swobody w doborze i wykorzystaniu środków, metod i sposobów dowodzenia, gdyż działania te podlegają licznym konstytucyjnym i ustawowym ograniczeniom, a niektóre z nich są bezwzględnie zabronione (zakazane). Konstytucja RP wyraźnie przesądza, że czynności dowodowe ingerujące w wolności i prawa osobiste muszą być konieczne (art. 31 ust. 3) oraz odbywać się w granicach zakreślonych przez przepisy KPK

(art. 41 ust. 1; art. 49; art. 50). Natomiast, w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą, informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie, podlegają usunięciu (art. 51 ust. 4)".

W tym miejscu należy wskazać, że doktryna prawa konstytucyjnego nie wyklucza kategorycznie możliwości ograniczenia uprawnienia z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP w granicach wyznaczonych przez art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W Komentarzu do art. 51 Konstytucji RP pod redakcją prof. Marka Safjana wskazano, że „chybione wydaje się również absolutyzowanie wskazanej zasady w odniesieniu do informacji zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. TK uznaje, że o takich informacjach można mówić nie tylko wówczas, gdy uzyskiwanie danego rodzaju informacji jest w ogóle niedopuszczalne, ale również wtedy, gdy informacji nie pozyskano na podstawie i w granicach przewidzianych wyraźnie w ustawie lub gdy ich pozyskanie nastąpiło niezgodnie z określoną procedurą (wyrok z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, Nr 7, poz. 80). (…) Bardziej przekonujące wydaje się odwołanie się do zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji). Specyfika omawianej gwarancji, fakt, że jest ona ściśle związana z istotą autonomii informacyjnej jednostki, nakazują bowiem przyjęcie, że "poświęcenie" wartości podlegających ochronie na podstawie art. 51 ust. 4 może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych. Z natury rzeczy dopuszczalność posługiwania się przez władze publiczne informacjami zebranymi w sposób sprzeczny z ustawą domaga się zaangażowania szczególnie istotnego interesu publicznego dla uczynienia zadość wymogom zasady proporcjonalności oraz ochrony istoty praw i wolności konstytucyjnych. Odwołanie się do wykładni literalnej art. 51 ust. 4 wydaje się zatem zbyteczne" (M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016, Legalis).

Podkreślić jednak należy, że art. 168a k.p.k. nie tyle to uprawnienie ogranicza, co całkowicie wyłącza.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2005 r. (K 32/04) analizując uprawnienie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP wskazał, że „Spod działania tego prawa nie są bynajmniej wyłączone informacje zebrane w drodze działalności operacyjnej" oraz że „na tle unormowań w art. 49 i art. 51 ust. 4 Konstytucji proporcjonalność wkroczenia ustawodawcy zwykłego będzie oceniana wedle kryteriów łagodniejszych – w pierwszym i surowszych – w drugim wypadku".

Z powyższych rozważań wynika, że obecna regulacja art. 168a k.p.k. jest nie do pogodzenia także z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP.

Tylko na marginesie można wskazać, że proponowany przepis nie może być traktowany jako tama dla legalnych czynności operacyjnych. Jak wskazuje się w orzecznictwie, aby dane zachowanie mogło być uznane za czyn zabroniony musi być zachowaniem bezprawnym. Zachowanie zgodne z regułami, nawet jeśli prowadzi do zagrożenia bądź naruszenia dobra prawnego nie może być uznane za bezprawne (L. Gardocki, Prawo karne, Warszawa 2002, s. 79–80). „Jakkolwiek treść art. 9 § 2 KK odnosi się do przestępstw nieumyślnych to jednak bezprawność działania należy do istotnych cech każdego przestępstwa (…), chociaż cecha ta w definicji poszczególnych przestępstw nie jest zwykle przytaczana, wynika ona jednak z samego pojęcia przestępnego czynu" (postanowienie SN z dnia 17 października 2002 r., IV KKN 634/99). „Zgodnie z zasadami odpowiedzialności karnej przestępstwem może być tylko takie zachowanie, które jest bezprawne" (postanowienie TK z dnia 27 marca 2007 r., Ts 3/07).

Okoliczności wyłączające bezprawność czynu określa się jako tzw. „kontratypy". Jak wskazuje Sąd Najwyższy „przepisy przewidujące możliwość przeprowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych mają charakter kontratypowy (…). Oznacza to, że w ich braku zachowania funkcjonariuszy poszczególnych służb pozostawałyby bezprawne – tak, jak pozostają bezprawne zachowania detektywa stosującego takie właśnie środki, metody czy czynności" (postanowienie SN z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 17/13).

Przyjęte w projekcie brzmienie art. 168a k.p.k. pozwala na uznanie, że zachowana zostaje równowaga między z jednej strony normami Konstytucji RP zawartymi w szczególności w jej art. 2, 42 ust. 2, 45 ust. 1 oraz 51 ust. 4, a z drugiej strony zasadą prawdy, która musi być realizowana w postępowaniu karnym. Przede wszystkim zaś przywrócenie pierwotnej redakcji tego przepisu usunie istotne wątpliwości konstytucyjne istniejące obecnie.

Art. 168b k.p.k.

Zmiana dotyczy przepisu wprowadzonego przez art. 1 pkt 35 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. zmieniającej Kodeks postępowania karnego z dniem 15 kwietnia 2016 r. Jego wprowadzeniu do porządku prawnego towarzyszyły zmiany w ustawach kompetencyjnych Policji i innych służb, uprawnionych do stosowania kontroli operacyjnej, eliminujące tzw. zgodę następczą sądu na wykorzystanie dowodowe materiałów uzyskanych w toku prowadzenia kontroli operacyjnej, ale poza jej pierwotnym zakresem podmiotowym i przedmiotowym. Jego stosowanie budziło od początku kontrowersje, zarówno z uwagi na fakt bezprecedensowego wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego regulacji odwołującej się wprost do waloryzacji materiałów operacyjnych Policji i służb, celem dowodowego ich wykorzystania w postępowaniu karnym, jak i z uwagi na istotne niedostatki regulacyjne.

Proponowany w nowelizacji kształt przepisu uwzględnia wypracowane stanowisko orzecznicze Sądu Najwyższego, które zaprezentowano najpełniej w uchwale poszerzonego składu z dnia 28 czerwca 2018 r. (I KZP 4/18). W aktualnie zaprojektowanym kształcie normatywnym główne znaczenie znajdują następujące segmenty:

1. wyrażona w § 1 zasada dopuszczalności dowodowego wykorzystania z poszanowaniem reguły proporcjonalności;
2. określenie kompetencji prokuratora do wydania decyzji w formie postanowienia na etapie postępowania przygotowawczego (co pozostaje w związku z regulacjami w ustawach kompetencyjnych, nakazującymi przekazanie materiałów operacyjnych w przypadku uzyskania dowodów pozwalających na wszczęcie postępowania karnego lub mających znaczenie dla toczącego się postępowania karnego – właśnie prokuratorowi);
3. konkretyzacja treści decyzji o wykorzystaniu dowodowym z odwołaniem do gwarancyjnego wskazania jej zakresu podmiotowego i przedmiotowego.

Wykorzystane na etapie postępowania przygotowawczego materiały z czynności operacyjnych będą następnie przedmiotem wniosku dowodowego oskarżyciela, w przypadku wniesienia aktu oskarżenia. O dopuszczeniu dowodu końcowo zdecyduje więc sąd orzekający, a prawidłowość jego decyzji będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym.

Opisane zmiany w zakresie kontroli operacyjnej uznano za najpilniejsze i z tego względu zamieszczone zostały w projektowanej ustawie. O ile zmiany w zakresie podsłuchu procesowego w założeniu mają wyczerpujący charakter, o tyle zmiany w zakresie kontroli operacyjnej nie mają charakteru kompleksowego. Kontrola operacyjna wymaga szerszych zmian, które powinny obejmować także regulacje zawarte w ustawach kompetencyjnych Policji i innych służb uprawnionych do jej stosowania. W związku z powyższym do odrębnego uregulowania pozostawiono m.in. problematykę informowania osoby, której to dotyczy, o stosowanej wobec niej kontroli operacyjnej.

Art. 170 § 1 pkt 6 i § 1a k.p.k.

Wprowadzona do polskiego procesu karnego prekluzja dowodowa pozostaje w sprzeczności z zasadą dążenia do ustalenia prawdy materialnej. W obecnie obowiązującym modelu postępowania karnego, który w przeważającym stopniu wycofał się z reformy z dnia 1 lipca 2015 r., nie przewiduje się zwiększonej kontradyktoryjności procesu, w którym rola sędziego jest ograniczona, a o wyniku toczącego się postępowania sądowego przesądzić może stopień zaangażowania stron i ich przedstawicieli. Wprowadzony art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.,

w swoim założeniu miał za zadanie, zgodnie z uzasadnieniem ówczesnego projektodawcy, wpłynąć na przyspieszenie i sprawność toczących się postępowań karnych poprzez umożliwienie sądom oddalania wniosków dowodowych złożonych po zakreślonym terminie. Przepis ten dotyczy etapu postępowania sądowego i jak wiadomo dziś nie zrealizował pokładanych w nim nadziei. Sąd orzekający dysponuje wystarczającymi narzędziami umożliwiającymi sprawne prowadzenie postępowania i ewentualnego dyscyplinowania stron w tym zakresie. Jednocześnie przepis ten nie mógł być stosowany w innym celu niż wskazany, a pozostawał w sprzeczności z zasadą domniemania niewinności i prawa do obrony. Uchylenie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. jest niezbędne ze względu na powinność leżącą po stronie orzekającego sądu sprowadzającą się do podejmowania decyzji opartych na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy. Jednym z elementów sprzyjających temu jest inicjatywa dowodowa stron. Utrzymywanie zatem katalogu powodów oddalenia wniosku dowodowego z dodatkową przesłanką, oczywiście może przyspieszyć toczące się postępowania, ale będzie zawsze naruszeniem rzetelnego procesu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Oddalenie wniosku dowodowego ze względu na jego spóźnione złożenie może zawsze rodzić ryzyko pominięcia istotnych informacji i rozstrzygania na podstawie nieprawdziwych ustaleń faktycznych. Słusznie wskazuje się, że ograniczenie dowodowe nie tylko prowadzi do przyjęcia fikcji rozstrzygania w przedmiocie procesu zgodnie z prawdą, ale prowadzi także do wydania wyroku skazującego wobec osoby niewinnej.

Projektowane uchylenie art. 170 § 1a k.p.k. jest konsekwencją rezygnacji z prekluzji dowodowej, która w tym przepisie doznawała swoistego ograniczenia. Przepis miał spełniać rolę mechanizmu gwarantującego realizację zasady prawdy materialnej. Wobec propozycji uchylenia art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., jego dalsze utrzymywanie traci znaczenie.

W odniesieniu do uchylanego art. 170 § 1a k.k. w zakresie regulacji art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. należy wskazać, że w dotychczasowym orzecznictwie wypracowano dostateczne regulacje prawne, gwarantujące poszanowanie zasady prawdy materialnej. Przepis art. 170 § 1a k.p.k. nie stanowił wobec tej podstawy oddalenia wniosku dowodowego nowości normatywnej.

Za Sądem Najwyższym należy wskazać, że „Sąd ma obowiązek dochodzenia do prawdy, co oznacza obowiązek takiego prowadzenia postępowania, aby w oparciu o reguły dowodowe dokonać ustaleń maksymalnie zgodnych z rzeczywistością. Wobec wiodącego charakteru zasady prawdy materialnej w procesie karnym zastosowanie przepisów, które w imię zwiększenia sprawności postępowania mogłyby w nią godzić musi być wnikliwie rozważone, a podjęte decyzje winny być wyczerpująco uzasadnione” (wyrok SN z dnia 26 maja 2022 r., II KK 413/21). Z kolei Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że „Spośród zasad postępowania

karnego, szczególne znaczenie przypisuje się zasadzie prawdy materialnej, jako nadrzędnej w stosunku do wszystkich pozostałych (por. np.: A. Murzynowski, Istota i zasady procesu karnego, Warszawa 2004, s. 114, S. Waltoś, Proces karny. Zarys systemu, Warszawa 2010, s. 219; K. M□r□□ł, S. St□howi□k, K. Zgry□k, Pro□□k□r□y, K□towi□□2005, □. 80–81). Zasada ta została sformułowana w art. 2 § 2 k.p.k., jako dyrektywa, iż "Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne". Celem procesu karnego jest więc dotarcie do rzetelnej i obiektywnej wiedzy o jego przedmiocie. Inne zasady procesowe podporządkowane są tej naczelnej, zaś oparte na nich uregulowania procesowe mają zmierzać do realizacji celów i zadań postępowania karnego (wyrok TK z dnia 7 grudnia 2010 r., P 11/09).

Wobec powyższego uchylenie art. 170 § 1a k.p.k. nie wpłynie na dopuszczalny zakres oddalenia wniosku dowodowego w oparciu o wskazaną podstawę prawną, odwołującą się do działania w celu przedłużenia postępowania.

Art. 180 § 2 k.p.k.

Zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy ustawowo chronionej, podyktowane względami dowodowymi, możliwe jest wyłącznie w przypadku łącznego spełnienia dwóch przesłanek: dobra wymiaru sprawiedliwości oraz niemożności ustalenia okoliczności w sprawie na podstawie innego dowodu. Na postanowienie, którego wydanie zarezerwowane jest do wyłącznej kompetencji sądu, przysługuje zażalenie. Ze względu na wyjątkowy charakter dowodu z treści objętej tajemnicą zawodów wymienionych w tym przepisie i wynikające z jego przeprowadzenia możliwe nieodwracalne konsekwencje, postanowienie nie powinno mieć przymiotu natychmiastowej wykonalności, a zażalenie winno wstrzymywać jego wykonanie. Ze względu na obowiązującą zasadę względnej suspensywności postanowień, wynikającą z treści art. 462 k.p.k., proponuje się umieścić w art. 180 § 2 k.p.k. zdanie, zgodnie z którym złożenie zażalenia wstrzyma wykonanie zaskarżonego postanowienia. Projektowana zmiana oznacza zatem, że warunkiem wykonania postanowienia jest jego prawomocność. Jednocześnie ze względu na konieczność dalszego sprawnego prowadzenia postępowania i potrzeby uzyskania ostatecznej decyzji sądu co do możliwości skorzystania z tego dowodu przewidziano krótki, bo siedmiodniowy termin, dla sądu rozpoznającego zażalenia.

Druga zmiana art. 180 § 2 k.p.k. polega na dodaniu tłumacza przysięgłego do katalogu osób, których przesłuchanie wymaga zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy przez sąd. Względy, które stoją za potrzebą wzmożonej ochrony tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej

oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w równym stopniu dotyczą tłumacza przysięgłego.

Zgodnie z art. 14 ust.1 pkt 2 ustawy z 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1326) tłumacz przysięgły jest obowiązany do zachowania w tajemnicy faktów i okoliczności, z którymi zapoznał się w związku z tłumaczeniem. W doktrynie wskazuje się, że „tajemnica zawodowa tłumacza przysięgłego nie jest tajemnicą bezwzględną i w określonych przypadkach przepisy prawa, w drodze wyjątku, przewidują możliwość zwolnienia tłumacza przysięgłego z obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej (…). Przykładem takiego przepisu jest art. 180 § 1 kodeksu postępowania karnego, który stanowi, że osoby obowiązane do zachowania tajemnicy służbowej lub tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator zwolni te osoby od obowiązku zachowania tajemnicy" (M. Kaczocha [w:] M. Mazuryk, M. Kaczocha, Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. Komentarz, LEX/el. 2011, art. 14). Proponowana zmiana podnosi poziom ochrony tajemnicy tłumacza przysięgłego do granic wyznaczonych przez art. 180 § 2 k.p.k.

Zasadniczym powodem wprowadzenia takiej zmiany jest konieczność zapobieżenia obchodzenia przepisów o ochronie tajemnicy prawnie chronionej przez przesłuchanie tłumacza na okoliczność informacji nimi objętymi, np. przez przesłuchanie tłumacza co do treści rozmowy podejrzanego z obrońcą, w której to tłumacz uczestniczył. Na konieczność wprowadzenia takiej regulacji wskazywał także Rzecznik Praw Obywatelskich (https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zwi%C4%99kszyc-ochrone-prawna-tajemnicy-tlumaczy).

Art. 198 § 1 i § 1a k.p.k.

Celem projektowanej zmiany art. 198 § 1 k.p.k. i uchylenia art. 198 § 1a k.p.k. jest zasadniczo powrót do reguł udostępniania biegłym akt sprawy, jakie obowiązywały przed nowelizacją Kodeksu postępowania karnego, która weszła w życie z dniem 5 października 2019 r. Przepis w proponowanym brzmieniu nadal pozostawia organowi procesowemu pełne panowanie nad zakresem przekazanych biegłemu dokumentów z akt sprawy. Akta (poszczególne dokumenty, ich odpisy lub ich wersje elektroniczne) mają być przekazywane biegłym „w miarę potrzeby" oraz „w zakresie niezbędnym do wydania opinii". Zrezygnowano natomiast z zakazu udostępniania biegłemu znajdującej się już w aktach sprawy opinii innego biegłego / biegłych dotyczącej tego samego zagadnienia. W założeniu

ustawodawcy zakaz ten miał zwiększyć obiektywność opiniowania kolejnych biegłych w sprawie. Adekwatnym zabezpieczeniem obiektywności opiniowania biegłego powinien być odpowiedni dobór biegłych, legitymujących się najwyższą wiedzą ekspercką w swojej dziedzinie oraz możliwość poniesienia przez biegłego odpowiedzialności karnej czy zawodowej za przedłożenie nierzetelnej lub sfałszowanej opinii. Natomiast zasadniczo biegły powinien mieć dostęp do tych wszystkich dokumentów, które umożliwią mu sporządzenie rzetelnej, wyczerpującej i prawidłowej opinii. W szczególności przy wydawaniu opinii sądowo psychiatrycznej ograniczenie przez organ procesowy dostępu biegłych do poprzednio wydanej w sprawie opinii psychiatrycznej lub do poszczególnych dokumentów z akt sprawy budzi zasadnicze wątpliwości. Dodać należy, że obecne brzmienie tego przepisu ogranicza biegłym możliwość zapoznania się z poprzednio wydanymi w sprawie opiniami, w sytuacji, gdy jednocześnie z mocy § 157 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2023 r. poz. 1115, z późn. zm.) zezwala się na udostępnienie biegłym psychiatrom akt innych postępowań bez jakichkolwiek ograniczeń, a więc – również z opiniami wywołanymi na potrzeby innych postępowań. Podsumowując, przywracając poprzednie brzmienie tego przepisu pozostawia się organom procesowym większą swobodę w decydowaniu o tym, w jakim zakresie udostępnić biegłemu akta sprawy. Jednocześnie możliwość udostępniania dokumentów z akt sprawy w postaci odpisów, a w szczególności w formie elektronicznej, pozwala na uniknięcie blokowania prowadzenia postępowania w czasie sporządzania opinii przez biegłego / biegłych.

Art. 210 k.p.k.

Projektowane brzmienie art. 210 k.p.k. jest wynikiem wniosków płynących z orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 września 2018 r. w sprawie *Solska i Rybicka przeciwko Polsce* (skargi nr 30491/17 i 31083/17) dotyczącego uznania ekshumacji zwłok, wbrew woli najbliższych, za naruszające art. 8 EKPCz, chroniącego prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Przejawem naprawy tego stanu rzeczy jest wprowadzenie zażalenia na decyzję o przeprowadzeniu czynność procesowej wyjęcia zwłok z grobu, osób najbliższych dla zmarłego. Dodatkowo, uwzględniając niepowtarzalności a zarazem dolegliwość dla osób najbliższych tej czynności procesowej, proponuje się wstrzymanie wykonalności postanowienia do czasu rozpoznania zażalenia. Odejście od zasady względnej suspensywności zażalenia nie powinno kolidować z postulatem

sprawności postępowania wobec wprowadzenia krótkiego, siedmiodniowego terminu dla sądu rozpoznającego zażalenie.

Art. 222 § 3 k.p.k.

Projekt zakłada uzupełnienie art. 222 k.p.k. o § 3, który ma na celu wzmocnienie ochrony tajemnicy obrończej. Projektodawca podzielił co do zasady postulat petycji Naczelnej Rady Adwokackiej (uchwała nr 420/2024 Prezydium NSA z dnia 4 stycznia 2024 r.) w której zawarto propozycję takiej zmiany. Stanowisko to kierunkowo podzieliła również Komisja Kodyfikacyjna Prawa Parnego dostrzegając zasadność tej zmiany w odniesieniu do tajemnicy obrończej. Komisja dostrzegła również potrzebę wskazania, że chodzi siedzibę kancelarii czy inną siedzibę adwokata.

Podkreślenia zatem wymaga, że celem przepisu jest ochrona tajemnicy obrończej. Z tego względu zakresem regulacji objęto adwokatów i radców prawnych, albowiem przedstawiciele tych zawodów mogą świadczyć obronę w postępowaniu karnym (art. 82 k.p.k.)

W ocenie projektodawcy dokumenty stanowiące tajemnicę obrończa przechowywane są co do zasady w siedzibie adwokata lub radcy prawnego, dlatego do tej kategorii pomieszczeń ograniczono projektowaną zmianę. Gdyby adwokat lub radca prawny podniósł przy przeszukaniu innych pomieszczeń, że dokument zawiera tajemnicę obrończą wówczas zastosowanie będą miały (nadal) dotychczasowe regulacje (art. 225§ 3 k.p.k.)”

Art. 237 § 9 k.p.k.

W art. 237 k.p.k., poza zmianą § 4, proponuje się w § 9 przywrócenie regulacji przewidującej ograniczenie możliwości wykorzystania dowodu uzyskanego podczas kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych wyłącznie do postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli. Ograniczenie to usunięte zostało ustawą z dnia 11 marca 2016 r. Powrót do wersji pierwotnej powiązany jest także ze zmianami art. 237a k.p.k.

Art. 237a k.p.k. i art. 238 § 4 k.p.k.

Przepis art. 237a k.p.k. został zmieniony przez art. 1 pkt 43 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. zmieniającej Kodeks postępowania karnego z dniem 15 kwietnia 2016 r. Wyeliminowano wtedy możliwość uzyskania zgody następczej sądu na wykorzystanie dowodowe materiałów zgromadzonych w toku stosowanej w trybie art. 237 k.p.k. kontroli procesowej i utrwalania rozmów, poza zakresem podmiotowym i przedmiotowym

jej stosowania, wprowadzoną w 2011 r. Obecnie proponuje się zmianę przepisu w sposób spójny z projektowaną regulacją art.168b k.p.k. Decyzję o wykorzystaniu materiałów zgromadzonych poza zakresem podmiotowym i przedmiotowym pierwotnej decyzji sądu – pozostawiono w kompetencji prokuratora, ale jest to zrozumiałe przy uwzględnieniu, że ujawnienie dowodów popełnienia przestępstwa w tym trybie przed skierowaniem sprawy do sądu, będzie co do zasady wymagało przeprowadzenia postępowania przygotowawczego – co do innych czynów zabronionych osoby wskazanej w postanowieniu o zastosowaniu kontroli (nawet jeśli jest to podejrzany / osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa) lub też co do zupełnie innej osoby i ujawnionych jej karalnych zachowań. W analogiczny sposób, jak przy regulacji z art. 168b k.p.k. – zaprojektowano formę i treść decyzji. W § 2 art. 237a k.p.k. przewidziano nadto możliwość odroczenia zawiadomienia osoby, której dotyczy postanowienie o jego treści, nie później niż do zakończenia postępowania przygotowawczego. Z kolei zakres dopuszczalności wykorzystania dowodowego materiałów z kontroli został jednoznacznie wyznaczony w przywracanej treści w art. 237 § 9 k.p.k., zgodnie z regułą proporcjonalności, czyli może nastąpić wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli. Końcowo o przeprowadzeniu dowodu z tych materiałów decydował będzie sąd w postępowaniu rozpoznawczym, a jego decyzja i ocena będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym.

Konsekwencją zmiany art. 237a k.p.k. jest projektowana zmiana wynikowa w art. 238 § 4 k.p.k.

Art. 247 § 6 k.p.k.

Do zatrzymania, o którym mowa w art. 247 § 1 k.p.k., zastosowanie znajdą regulacje dotyczące zatrzymania zawarte w art. 244 § 2 i 3 k.p.k., art. 245 k.p.k., art. 246 k.p.k. oraz przepisy wydane na podstawie art. 244 § 5 k.p.k.

Art. 250 § 3 i § 3b–3h k.p.k. oraz art. 248 § 2 k.p.k.

W art. 250 § 3 k.p.k. proponuje się wprowadzenie obowiązku doręczenia podejrzanemu odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Obowiązek obciąża prokuratora kierującego wniosek, stanowiąc realizację prawa dostępu osoby objętej wnioskiem do niezwłocznej informacji o złożeniu wniosku oraz jego podstawy. Uzupełnieniem tej regulacji gwarancyjnej jest regulacja nakazująca przesłanie sądowi odpisu wniosku aresztowego w wersji elektronicznej. Niewątpliwie każdy wniosek sporządzany jest obecnie

w takiej formie, a zatem nie rodzi to dodatkowych komplikacji, a jednocześnie sprzyja usprawnieniu pracy sądu. Ma jednak przede wszystkim znaczenie gwarancyjne, obrońca może bowiem wskazać adres swojej poczty elektronicznej, na którą wniosek ten zostanie również przesłany. W wielu przypadkach dokonywania czynności związanych ze stosowaniem tymczasowego aresztowania poza siedzibą i miejscowością kancelarii obrońcy oraz wynikających z dynamiki tych czynności, uzyskanie kopii elektronicznej wniosku sprzyja przygotowaniu się obrońcy do wykonywania czynności obrończych w sposób efektywny.

W projekcie proponuje się także uchylenie art. 250 § 3b–3h k.p.k. i odstąpienie w ten sposób od możliwości prowadzenia zdalnych posiedzeń aresztowych, tj. przez zapewnienie podejrzanemu udziału w posiedzeniu aresztowym za pomocą urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Możliwość takiego procedowania została wprowadzona w związku z pandemią COVID19, ale wobec formy jej wprowadzenia (do Kodeksu postępowania karnego, na stałe) ma powszechne zastosowanie. Ustawodawca założył bowiem, że „można odstąpić…" od doprowadzenia podejrzanego do sądu, nie precyzując powodów takiego odstąpienia. Procedura ta istotnie obniżyła gwarancje procesowe podejrzanego, w szczególności w zakresie możliwości kontaktowania się podejrzanego z obrońcą (art. 250 § 3e k.p.k.), dozwalając wręcz na pozbawienie podejrzanego tego kontaktu w celu ustalenia linii obrony. Nadto, prowadziła do zasadnie krytykowanego pozbawienia uprawnień wynikających wprost z Konstytucji RP, tj. do bezpośredniego kontaktu z sądem stosującym areszt oraz doręczenia mu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Z tych powodów, jak również nie dostrzegając, iżby zapewnienie podejrzanemu bezpośredniego dostępu do sądu w związku z procedurą aresztową w latach poprzedzających czas pandemii COVID-19 nastręczało istotnych trudności, proponuje się uchylenie art. 250 § 3b–3h k.p.k. Utrzymywanie tego nadzwyczajnego w istocie trybu aresztowego i odrębnych w tym zakresie reguł prowadzenia zdalnego posiedzenia aresztowego nie ma swojego uzasadnienia.

Należy podkreślić, że uchylenie tych przepisów oznacza, że „posiedzenie aresztowe", o którym mowa w art. 250 k.p.k., nie wchodzi w zakres posiedzeń, o których mowa w art. 96a k.p.k. Ujmując rzecz inaczej, „odpowiednie stosowanie" przepisów art. 374 § 3–8 k.p.k. i art. 517ea k.p.k. do posiedzeń w myśl art. 96a k.p.k. w przypadku „posiedzenia w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania" oznacza ich niestosowanie.

Konsekwencją uchylenia art. 250 § 3b–3h k.p.k. jest zmiana treści art. 248 § 2 k.p.k., która sprowadza się do rezygnacji z zawartej w niej wyjątkowej możliwości poprzestania

na ogłoszeniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu zatrzymanemu wówczas, gdy postanowienie to zapadło na posiedzeniu prowadzonym w trybie zdalnym. Samo ogłoszenie postanowienia w tej sytuacji nie realizuje standardu wynikającego z art. 41 ust. 3 Konstytucji RP. Warunek braku możliwości odbioru postanowienia przez zatrzymanego zawarty w dotychczasowym brzmieniu przepisu określony jest nadto bardzo szeroko. Na marginesie już tylko można dodać, że współczesne możliwości techniczne pozwalają na realizację wymogu konstytucyjnego z art. 41 ust. 3 w pełnym zakresie. Odwołanie w zdaniu drugim art. 248 § 2 k.p.k. do odpowiedniego stosowania art. 136 § 1 k.p.k. uznać należy po zmianie treści przepisu za zbędne. W przypadku odmowy przyjęcia postanowienia przepis art. 136 k.p.k. znajdzie zastosowanie wprost.

Art. 257 § 2 i § 3 k.p.k. oraz art. 426 § 2 k.p.k.

Zaproponowana treść art. 257 § 2 k.p.k. limitowana jest standardem wyznaczonym przez art. 41 Konstytucji RP oraz art. 5 ust. 1 EKPCz, zgodnie z którymi każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność, a pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na podstawie i w trybie określonym przez ustawę. Zgodnie z dyrektywą minimalizacji tymczasowego aresztowania i jego ostateczności jako środka zapobiegawczego, przepisy wymagają, aby sąd badał, czy dla zabezpieczenia prawidłowości toczącego się postępowania niezbędne jest stosowanie tymczasowego aresztowania czy wystarczający jest inny środek o charakterze nieizolacyjnym. Omawiany przepis ma wymiar praktyczny. Przewidywał termin do przyjęcia poręczenia majątkowego i możliwość jego przedłużenia. Propozycja nowego brzmienia zakłada rezygnację z wyznaczenia terminu na złożenie poręczenia majątkowego, co w praktyce nie oznacza, że sąd orzekający nie określi takiego terminu. Aktualne pozostaje także, że samo wydanie postanowienia o zastosowaniu poręczenia majątkowego nie doprowadzi do uchylenia tymczasowego aresztowania, lecz wymaga złożenia jego przedmiotu. Wcześniejsze uchylenie stosowania tymczasowego aresztowania stwarzałoby ryzyko, że poręczenie nie zostanie złożone. Instytucja warunkowego tymczasowego aresztowania, nawet bez konieczności oznaczania terminu złożenia określonego poręczenia majątkowego, będzie realizowała swoją funkcję. Wydaje się, że ta postać poręczenia majątkowego nabiera w coraz większym stopniu charakteru kaucyjnego, także wobec projektowanego uchylenia art. 257 § 3 k.p.k.

Proponowane uchylenie art. 257 § 3 k.p.k., wprowadzonego do ustawy karnoprocesowej na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., stanowi powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania.

Zmieniony przepis zakładał, że obecny na posiedzeniu prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznaczało „wstrzymanie" decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego. Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznaczało pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu. Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu.

Projektowana zmiana art. 426 § 2 k.p.k. ma charakter wynikowy wobec zmian art. 257 § 2 k.p.k. i uchylenia § 3 tego przepisu odnoszących się do zastrzeżenia przez sąd zmiany tymczasowego aresztowania na inny środek pod warunkiem złożenia poręczenia majątkowego i eliminacji sprzeciwu prokuratora zawieszającego aktualnie wykonalność postanowienia sądu do jego uprawomocnienia się. Oznacza więc w tym zakresie powrót do stanu prawnego sprzed dnia 1 października 2023 r.

Art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.

Brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z jedną z podstawowych swobód Unii Europejskiej, mianowicie swobodą przepływu osób, bowiem posiadanie stałego miejsca pobytu w innym państwie Unii Europejskiej niż Polska mogło być automatycznie uznawane za spełnienie przesłanki „nieposiadania stałego miejsca pobytu w kraju". Przepis ten pozwala zatem na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, co ma efekt dyskryminujący osoby korzystające z jednej z podstawowych swobód unijnych. Z tego względu na gruncie tego przepisu zrównano posiadanie stałego miejsca pobytu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej z posiadaniem stałego miejsca pobytu w Polsce.

Art. 258 § 2 k.p.k. oraz art. 263 § 4c k.p.k.

Szczególna dolegliwość tymczasowego aresztowania wynikająca z jego ingerencji w sferę wolności człowieka powinna skłaniać do jego rozważnego stosowania. Ta konkluzja jawi się jako oczywista, jeżeli zważyć to, że ustawodawca nakazuje w art. 257 § 1 k.p.k. traktować

areszt tymczasowy jako ultima ratio, wprowadzając zasadę minimalizacji środka zapobiegawczego. Mimo tego rozwiązania, dane statystyczne wskazują na drastyczny wzrost stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego, zwłaszcza z powołaniem się na przesłankę szczególną określoną w art. 258 § 2 k.p.k. Dążąc do ograniczenia stosowania tego środka, a także mając na względzie wzrost ustawowego zagrożenia kar, który nastąpił z dniem 1 października 2023 r., koniecznym jest proponowane podniesienie, w ramach tej przesłanki szczególnej, górnej granicy kary pozbawienia wolności z 8 na 10 lat. Decyzja o tymczasowym aresztowaniu z tej przyczyny nie może być podejmowana automatycznie, ale trzeba rozważyć, czy nie zachodzą w sprawie takie okoliczności, które wskazują, że w rzeczywistości pomimo grożącej oskarżonemu surowej kary w danym wypadku nie występuje uzasadniona obawa utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k. Jednocześnie, w celu ograniczenia możliwości nadużywania przesłanki szczególnej z art. 258 § 2 k.p.k., proponuje się dodanie art. 263 § 4c k.p.k. zakładającego, że stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. do wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.

Art. 258a k.p.k.

Propozycja uchylenia art. 258a k.p.k., wprowadzonego ustawą dnia 31 marca 2020 r. (Dz. U. poz. 568), podyktowana jest koniecznością wyeliminowania zbędnej regulacji, stanowiącej superfluum obowiązujących przepisów, które przewidują reakcję wobec niestosowania się do nakazów wynikających z istoty środków zapobiegawczych orzeczonych wobec oskarżonego.

Art. 259 § 3 k.p.k.

Aby wyeliminować (co do zasady) możliwość stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego w sprawach o czyny zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności proponuje się nowelizację art. 259 § 3 k.p.k. i powrót do wersji przepisu obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r. Jest to zgodne z zasadą ultima ratio tymczasowego aresztowania.

Zmiana dotyczy co do zasady czynów o mniejszej szkodliwości społecznej (w tym szeregu typów uprzywilejowanych, obejmujących przypadki mniejszej wagi), które w zdecydowanej większości nie wymagają obecnie wymiaru bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Praktyka ta ma szansę utrwalić się, zwłaszcza gdy zastosowanie znajdzie projektowane rozszerzenie zakresu stosowania art. 37a k.k. Chodzi też o uniknięcie zbędnej presji sytuacyjnej na wymiar bezwzględnej kary pozbawienia wolności w przypadkach,

gdyby stosowano tymczasowe aresztowanie w sprawie, ale końcowo celowe jest wymierzenie kary wolnościowej. Pozwoli to również na uniknięcie zaangażowania orzeczników w sprawy o odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie.

Art. 263 § 2 i § 4 k.p.k.

W ocenie projektodawcy zracjonalizowanie stosowania, a zwłaszcza przedłużania, tymczasowego aresztowania wymaga ingerencji w treść aktualnej regulacji ustawowej, w formie podkreślającej dotychczasowy dorobek orzecznictwa, z którego jednoznacznie wynika, że dalsze stosowanie środka izolacyjnego może nastąpić wyjątkowo i jedynie w sprawnie prowadzonym oraz prawidłowo zorganizowanym postępowaniu. Innymi słowy – chodzi o wprowadzenie zapisu ustawowego, który zabezpieczy osobę pozbawioną wolności w toku postępowania karnego przed wydłużaniem okresu izolacji z uwagi na niedostatki w sprawnym procedowaniu ze strony organów procesowych.

Proponowana zmiana wprost do treści art. 263 § 2 k.p.k. wprowadza zapis o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny. Sąd będzie zobowiązany do zbadania w jakim stopniu zrealizowano planowane czynności procesowe, wskazywane uprzednio we wniosku o zastosowanie i ewentualnych wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Nadto będzie musiał zważyć okoliczności wskazane jako powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono. Jeżeli uzna, że postępowanie jest źle prowadzone lub jego organizacja jest nieefektywna – będzie w pełni uprawniony do odmowy przedłużenia tymczasowego aresztowania. Zmiana regulacji winna też wpłynąć na kształt wniosków o przedłużenie izolacji. Zgodnie z zamierzeniem powinny one mieć charakter relacyjny, ale z mocnym akcentem rozliczenia dotychczasowego okresu aresztowania przez prezentację efektywności postępowania. Jeżeli jakichś czynności nie zdołano przeprowadzić lub dokończyć – niezbędne będzie wyjaśnienie przyczyn, a w dalszej kolejności – realna prognoza terminu wykonania lub dokończenia, ze świadomością, że deklaracje te zostaną zweryfikowane po upływie kolejnego okresu aresztowania, w przypadku uwzględnienia wniosku. Ma to doprowadzić w istocie do decyzji o zmianie środka zapobiegawczego na wolnościowy, gdy zawodzi organizacja postępowania i wyeliminować powtarzanie w kolejnych wnioskach tych samych czynności do wykonania, bez wyjaśnienia powodów braku ich dotychczasowej realizacji.

Analogiczne badanie przebiegu postępowania będzie miało miejsce w przypadkach, gdy z uwagi na termin stosowania tymczasowego aresztowania właściwym do rozpoznania wniosku będzie już sąd apelacyjny.

Art. 263 § 8 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 263 § 8 k.p.k. przez dodanie art. 261 § 1a k.p.k. ma charakter zmiany wynikowej w związku z dodania tego przepisu w art. 261 k.p.k.

Art. 266 § 1a i § 3 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 266 k.p.k. polega na rezygnacji z regulacji uzależniającej przyjęcie poręczenia majątkowego od wykazania, że przedmiot poręczenia majątkowego nie pochodzi z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel. W ocenie projektodawcy uzasadniony jest powrót do wersji art. 266 k.p.k. obowiązującej do dnia 21 czerwca 2021 r. z dodatkowym wskazaniem w § 1a, że w razie zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu przygotowawczym przez sąd przyjęcia przedmiotu tego poręczenia dokonuje prokurator. Problemy dowodowe i uznaniowość, która może prowadzić do różnych ocen tych samych stanów faktycznych, prowadzi do wniosku, że wymóg wykazania źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia może skutkować faktyczną niemożnością jego złożenia, co z kolei niekorzystnie rzutuje na sytuację procesową oskarżonego. Co więcej, obecna regulacja niesie ryzyko jej instrumentalnego stosowania przez odmowę przyjęcia przedmiotu poręczenia w celu niejako „wymuszenia" zastosowania tymczasowego aresztowania.

Art. 276a k.p.k.

Środek zapobiegawczy przewidziany w art. 276a k.p.k. został wprowadzony do Kodeksu postępowania karnego tzw. ustawą covidową, ewidentnie w związku z koniecznością szczególnej ochrony personelu medycznego w czasie pandemii COVID-19. Ustawodawca nie wprowadził go jednak jako rozwiązanie przejściowe, ale na stałe do Kodeksu postępowania karnego. Obecnie, po ustaniu pandemii COVID-19, brak jest podstaw do dalszego obowiązywania tego przepisu. Istotne jest również to, że przepisy regulujące pozostałe nieizolacyjne środki zapobiegawcze pozwalają na zastosowanie wobec oskarżonego różnych form ograniczenia jego swobody. W ramach dozoru uregulowanego w art. 275 k.p.k. można przecież obecnie na oskarżonego nałożyć obowiązek polegający na „zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakazie zbliżania

się do określonych osób na wskazaną odległość, zakazie przebywania w określonych miejscach, a także na innych ograniczeniach swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru". Dodatkowo w ramach środka zapobiegawczego przewidzianego w art. 276 k.p.k. można oskarżonego nie tylko „zawiesić w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu", ale także „nakazać (mu) powstrzymanie się od określonej działalności". Oznacza to, że istotna część zakazów czy nakazów możliwych do orzeczenia na podstawie art. 276a k.p.k. jest możliwa do zastosowania na podstawie przepisów obowiązujących przed wprowadzeniem tego szczególnego uregulowania. Wszystkie wskazane okoliczności uzasadniają uchylenie art. 276a k.p.k.

Art. 281 § 2 i § 3 k.p.k.

Nowelizacja przepisów regulujących instytucję listu żelaznego wprowadzała dominującą rolę prokuratora w procesie ubiegania się przez podejrzanego o jego wydanie na etapie postępowania przygotowawczego, czyniąc go instytucją martwą. Treść art. 281 § 2 k.p.k. pozbawiła możliwości realnego wpływu na jego wydanie przez sąd, uzależniając go albo od inicjatywy, albo braku sprzeciwu wydania przez prokuratora. Tym samym na etapie postępowania przygotowawczego – czyli na ogół na etapie najczęstszego jak dotychczas zainteresowania wydaniem listu żelaznego, wystarczył sprzeciw prokuratora, aby nie doszło do jego wydania. Projektowane uchylenie przepisu w tym zakresie spowoduje powrót do wyłącznej kompetencji sądu w ocenie podstaw do wydania lub odmowy wydania listu żelaznego. Przywrócona zostanie tym samym istota listu żelaznego jako instytucji zabezpieczania podejrzanego dla procesu karnego decyzją sądu okręgowego. Jednocześnie zrezygnowano z obowiązkowej obecności prokuratora, który ma prawo, a nie obowiązek uczestniczyć w posiedzeniu.

Art. 310 § 2 k.p.k.

W aktualnej praktyce prowadzenia postępowań przygotowawczych zwraca uwagę wydłużający się czas ich trwania, zwłaszcza w sprawach złożonych i wielopodmiotowych. Trwają one niejednokrotnie już nie miesiące, lecz lata. Generuje to konieczność wielu migracji wniosków procesowych o przedłużenie śledztwa i akt postępowania pomiędzy jednostkami prokuratury różnych szczebli. Zwiększa się w związku z tym liczba wydawanych postanowień o przedłużeniu (w ramach pojedynczego śledztwa i globalnie), a przecież czas niezbędny do opracowania stosownych dokumentów mógłby być wykorzystany wprost przez prokuratorów na czynności śledcze. W strukturach prokuratur zlikwidowano

wyspecjalizowane działy nadzoru nad postępowaniami przygotowawczymi, a zadania z tego zakresu powierzono do wykonywania prokuratorom, którzy równolegle prowadzą i nadzorują własne śledztwa. Zadania związane z przygotowywaniem postanowień o przedłużeniu śledztwa nie mają przy tym w przeważającej większości przypadków znaczenia merytorycznego, chociażby w zakresie prawidłowego ukierunkowania tych postępowań. Stały się czynnością o charakterze formalnym, utrudniającym funkcjonowanie prokuratorom z jednostek obu zaangażowanych szczebli, tym trudniejszą do zaakceptowania, że nie przynosząca w gruncie rzeczy żadnych efektów procesowych. Z tak postawionej diagnozy zrodziła się propozycja zmiany sposobu kontroli długotrwałości postępowania prowadzonego w formie śledztwa. Miałaby się ona dokonywać co do zasady w jednostce, w której prowadzone jest postępowanie, a kompetencję do przedłużenia na czas powyżej roku otrzymałby prokurator bezpośrednio przełożony. Wyeliminuje to przede wszystkim potrzebę migracji akt sprawy, odformalizuje sposób realizacji nadzoru, ale też – urealni wpływ doraźny na pracę prokuratora referenta, gdyż osoba przedłużająca będzie miała realne instrumenty wpływu na jego pracę i możliwość bieżącej kontroli nad realizacją zamierzonych czynności. Projektowana zmiana powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa.

Art. 313 § 1 i § 1a k.p.k. oraz art. 249 § 3a k.p.k.

Wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. odstępstwo od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego, pozostaje sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz. Na skutek zmiany art. 313 k.p.k., de lege lata, nie ma już konieczności niezwłocznego ogłaszania zarzutu podejrzanemu, w sytuacji, kiedy nie pozwala na to stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany. Są to terminy pojemne, które z tego względu mogą być nadużywane w celu odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego. Warto też zwrócić uwagę, że skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci

tymczasowego aresztowania. Tymczasem ocena, czy są spełnione przesłanki do jego zastosowania powinna odbywać się po przesłuchaniu podejrzanego. Dodać należy, że sytuacja procesowa podejrzanego, wobec którego odstąpiono od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego przesłuchania jest gorsza niż podejrzanego ściganego listem gończym, bowiem w przypadku ujęcia podejrzanego ściganego listem gończym, należy niezwłocznie doprowadzić go o sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (art. 279 § 3 k.p.k.). Taka sytuacja nie wystąpi, np. gdy minie stan nietrzeźwości lub odurzenia. Brak obowiązku przesłuchania podejrzanego w takiej sytuacji przez sąd, tj. po ustaniu okoliczności określonych w art. 313 § 1a k.p.k., powoduje, że takie rozwiązanie należy uznane za sprzeczne z art. 5 ust. 3 EKPCz.

Dostrzegając powyższe względy projektowana treść art. 313 § 1 k.p.k. zakłada powrót do kształtu instytucji przedstawienia zarzutów sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., tj. przeprowadzenia kumulatywnie trzech czynności, które pozwolą na przekształcenie postępowania karnego z fazy in rem w postępowanie w fazie in personam, tj.: a) sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów; b) jego niezwłocznego ogłoszenia podejrzanemu oraz c) przesłuchania podejrzanego, z wyjątkiem wypadku, gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

Poza tym, zakłada się uchylenie art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k., który zakłada możliwość odstąpienia od wymogu przesłuchania podejrzanego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego oraz dopuszcza zastosowanie tymczasowego aresztowania pomimo niestawiennictwa obrońcy prawidłowo powiadomionego o terminie i miejscu posiedzenia.

Art. 318 k.p.k.

Zmiana proponowana w art. 318 k.p.k. polega na wprowadzeniu obowiązku poinformowania podejrzanego i jego obrońcy oraz pokrzywdzonego i jego pełnomocnika o przedłożeniu opinii. W dotychczasowym brzmieniu przepis ten nakazywał doręczenie tym osobom postanowienia o dopuszczeniu dowodu i zezwolenie na wzięcie udziału w przesłuchaniu biegłych. Wskazane podmioty otrzymywały zatem informacje, że dowód z opinii biegłego został wywołany, natomiast nie otrzymywały informacji o przedłożeniu opinii

biegłego / biegłych do akt sprawy, co istotnie utrudniało zapoznanie się z tą opinią. Jak sygnalizowali praktycy, niejednokrotnie prowadziło to do sytuacji, że obrońca wyznaczony w sprawie z powodu pojawienia się wątpliwości co do poczytalności podejrzanego nie zdążał zapoznać się z opinią sądowo-psychiatryczną zanim zdecydowano o tym, że ustaje obrona obligatoryjna, co z kolei skutkowało zwolnieniem obrońcy z jego obowiązków. Proponowana zmiana czyni realnym skorzystanie z uprawnień stron już wcześniej przewidzianych w tym przepisie, czyli wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych w toku postępowania przygotowawczego. Co oczywiste, poinformowanie ww. podmiotów o przedłożeniu opinii może nastąpić w sposób odformalizowany, w trybie art. 137 k.p.k.

Art. 332 § 1 pkt 1 k.p.k.

Projektowane zmiany art. 332 § 1 k.p.k. mają charakter dostosowujący. W ocenie projektodawcy w akcie oskarżenia (pkt 1) powinna zostać zawarta informacja nie tylko o zastosowaniu środka zapobiegawczego i zabezpieczenia majątkowego, ale również o zatrzymaniu z uwagi na jego konsekwencje dla oskarżonego i znaczenie w kontekście uzyskania statusu podejrzanego.

Art. 333 § 1a k.p.k.

Projektowane wprowadzenie art. 333 § 1a k.p.k. poszerza wymogi dotyczące treści aktu oskarżenia. Obok wymienienia w nim listy osób, których wezwania oskarżyciel żąda i wykazu innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się domaga (art. 333 § 1 k.p.k.), w projektowanym art. 333 § 1a k.p.k. zobowiązano oskarżyciela do sformułowania tez dowodowych w odniesieniu do wnioskowanych dowodów, to jest do wskazania okoliczności, które mają być udowodnione. Zauważyć należy, że jest to wymóg dotyczący każdego wniosku dowodowego, wynikający z art. 169 k.p.k. Wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego. Autor aktu oskarżenia, zobowiązany do formułowania tez dowodowych, powinien przeprowadzić rodzaj selekcji wniosków dowodowych, ograniczając się do składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych.

Art. 339 § 3 pkt 8, § 3b i § 5 k.p.k. oraz art. 368a k.p.k.

Zgodnie z art. 79 § 4 k.p.k., „Uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu". W rezultacie obrona obligatoryjna zapoczątkowana powstaniem wątpliwości co do poczytalności ustaje dopiero z momentem wydania przez sąd „orzeczenia, że udział obrońcy [w sprawie] nie jest obowiązkowy". Celem tego przepisu jest wyraźne podkreślenie, że to dopiero sądowa ocena, mianowicie „uznanie opinii biegłych lekarzy psychiatrów za uzasadnioną" pozwala sądowi orzec o ustaniu obrony obligatoryjnej. Samo zatem złożenie do akt sprawy opinii biegłych, z której wynika brak przesłanek do obrony obligatoryjnej z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., nie powoduje ustania stanu obrony obowiązkowej. Niestety w praktyce sądy niejednokrotnie „zapominają" o konieczności zbadania opinii i wydania orzeczenia, o którym mowa w art. 79 § 4 k.p.k. (zdanie pierwsze in fine) lub nie dostrzegają, że przepis wyraźnie uzależnia ustanie obrony obligatoryjnej od wydania takiego orzeczenia. W rezultacie niejednokrotnie dochodzi w takich sprawach do prowadzenia rozprawy pod nieobecność obrońcy, co skutkuje zaistnieniem bezwzględnej podstawy odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. i koniecznością uchylenia wyroku wydanego w takich okolicznościach (por. m.in.: postanowienie SN z dnia 18 maja 2022 r., I KZP 10/21, OSNK 2022, □. 6, po□. 23; wyroki SN: □d□i□7 kwi□t□i□2022 r., II KK 59/22; □d□i□21 kwi□t□i□2021 r., III KK 114/21; □d□i□13 p□ździ□r□ik□2021 r., III KK 334/21; □d□i□27 lut□go 2020 r., III KK 643/19; □d□i□1 wr□śi□2020 r., IV KK 741/19; □d□i□8 □ty□□i□2019 r., III KK 662/18; z dnia 11 kwietnia 2019 r., V KK 160/19; □d□i□13 □□rw□□2019 r., IV KK 235/18; □d□i□ 16 stycznia 2018 r., V KK 450/17; □d□i□5 grud□i□2018 r., V KK 506/17; □dnia 25 stycznia 2024 r., III KK 562/23). Wobec tego proponuje się wprowadzenie do art. 339 § 3 k.p.k. obowiązku skierowania sprawy na posiedzenie przez prezesa sądu w celu wydania „postanowienia w przedmiocie uznania udziału obrońcy w postępowaniu za nieobowiązkowy wobec treści opinii biegłych psychiatrów i spełniania warunków określonych w art. 79 § 4.", o ile oczywiście takie postanowienie nie zostało wydane na wcześniejszym etapie postępowania. Wprowadzenie tego obowiązku uporządkuje procedowanie, bowiem przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania sprawy na rozprawie lub na posiedzeniu, w którym udział obrońcy obligatoryjnego jest obowiązkowy, sąd przesądzi, czy nadal trwa stan

obrony obligatoryjnej wywołany powołaniem biegłych psychiatrów w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, czy też wobec treści tej opinii stan obrony obligatoryjnej ustał. Proponowana zmiana ma w rezultacie zapobiec wydaniu orzeczeń dotkniętych uchybieniem o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Przepisy art. 339 § 3b k.p.k. i 368a k.p.k. regulują kwestię rozpoznania wniosku oskarżonego o umorzenie postępowania z oskarżenia subsydiarnego z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela, składanego na określonym etapie postępowania sądowego: przed rozprawą (art. 339 § 3b k.p.k.) i w toku rozprawy (art. 368a k.p.k.). Rozwiązania te należy uznać za zbędne, gdyż przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. oskarżonemu przysługiwało na ogólnych zasadach prawo do złożenia takiego wniosku. Ponadto, zgodnie z art. 56 § 2 k.p.k., jeśli sąd stwierdzi, że oskarżyciel posiłkowy nie jest osobą uprawnioną, wówczas orzeka, że nie może on brać udziału w postępowaniu, a jeśli wszczął już postępowanie sądowe, wówczas powinien je umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.

Zmiana art. 339 § 5 k.p.k. ma charakter wynikowy w związku z projektowanym uchyleniem art. 339 § 3b k.p.k.

Art. 343 § 7

Zmiana przepisu wynika z konieczności uwzględnienia dodawanego § 1a w art. 333.

Art. 360

Proponuje się usunięcie przepisu wprowadzonego do Kodeksu postępowania karnego w 2016 r., wyposażającego prokuratora w prawo zgłoszenia sprzeciwu wobec wyłączenia jawności rozprawy. Według uchylanego przepisu, sprzeciw prokuratora wobec wyłączenia jawności jest wiążący dla sądu, bowiem na skutek jego zgłoszenia rozprawa ma się odbywać jawnie. Przepis ten stanowi jawne naruszenie zasady równouprawnienia stron postępowania sądowego (bowiem stronie przeciwnej nie przyznano prawa zgłoszenia podobnego „sprzeciwu") oraz zasady nadrzędności sądu nad stronami. Uprzywilejowanie prokuratora jako strony postępowania sądowego w tej kwestii nie znajduje żadnego racjonalnego uzasadnienia, dlatego proponuje się uchylenie w art. 360 § 2 k.p.k.

Art. 374 § 3 i § 7 k.p.k.

Pierwsza z proponowanych zmian art. 374 § 3 k.p.k. ma na celu usunięcie uprzywilejowania prokuratora w związku z zastosowaniem procedury prowadzenia rozprawy

na odległość. Z obecnie obowiązującego brzmienia tego przepisu wynika, że przewodniczący, na wniosek prokuratora, musi wyrazić zgodę na udział prokuratora w rozprawie na odległość, z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (verba legis: „wyraża zgodę"), a jedyną przesłanką nieuwzględnienia wniosku prokuratora są przeszkody techniczne. Tymczasem przewodniczący składu orzekającego powinien mieć swobodę decydowania, czy nie jest konieczny osobisty i „stacjonarny" udział prokuratora w rozprawie i nie może być w tym względzie związany wolą strony procesowej, jaką jest prokurator. Z tego powodu zawarty w tym przepisie zwrot „wyraża zgodę" należało zastąpić zwrotem „może wyrazić zgodę", pozostawiając przewodniczącemu możliwość uwzględniania wniosku prokuratora.

Projektowana zmiana art. 374 § 7 k.p.k. ma na celu urealnienie realizacji prawa oskarżonego do obrony w toku rozprawy prowadzonej na odległość. W świetle obecnego brzmienia tego przepisu sąd „może zarządzić" przerwę w rozprawie na czas oznaczony, aby umożliwić kontakt telefoniczny oskarżonego z obrońcą wówczas, gdy obrońca bierze udział w rozprawie przebywając w innym miejscu niż oskarżony. Według proponowanego brzmienia tego przepisu sąd byłby zobligowany zarządzić taka przerwę (wprowadzenie zwrotu „sąd zarządza" w miejsce „sąd może zarządzić"), przy czym odmowa zarządzenia przerwy nadal może mieć miejsce wówczas, gdy „złożenie wniosku w sposób oczywisty nie służy realizacji prawa do obrony, a w szczególności zmierza do zakłócenia lub nieuzasadnionego przedłużenia rozprawy".

Art. 378a § 1, § 4–6 i § 7 k.p.k.

Proponuje się zmiany art. 378a k.p.k., wprowadzonego ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. i obowiązującego od dnia 5 października 2019 r. Wprowadzenie tej instytucji istotnie ograniczającej prawo do obrony oskarżonego spotkało się z istotną krytyką, przede wszystkim ze względu na jego nadmierny rygoryzm prowadzący do możliwości utraty przez obronę możliwości udziału w postępowaniu dowodowym na rozprawie w części istotnej dla jej sytuacji procesowej. Celem obecnej zmiany jest złagodzenie tych skutków, a jednocześnie pozostawienie sądowi możliwości korzystania z tej możliwości przede wszystkim dla przeprowadzenia dowodów, które mogą być już dla sądu nieosiągalne w późniejszym okresie oraz przeciwdziałania obstrukcji procesowej związanej z udziałem w rozprawie, w której udział oskarżonego i obrońcy nie jest obowiązkowy. Zgodnie ze zmienioną regułą art. 378a § 1 k.p.k. sąd nadal będzie decydował – w szczególnie uzasadnionych wypadkach – o możliwości przeprowadzenia dowodów pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy jako wyjątku od reguły, z tym że przesłuchanie świadka możliwe będzie wówczas, jeśli istnieje

ponadto niebezpieczeństwo, że nie będzie go można przesłuchać w późniejszym terminie. Chodzi tu zatem o sytuacje w istocie wyjątkowe, m.in. jego stan zdrowia, w tym obłożną chorobę świadka, stan zagrożenia życia, czy wielokrotne wcześniejsze niestawiennictwo lub skuteczne doprowadzenie na rozprawę. Skorzystanie z tej możliwości będzie wyłączone w razie niestawiennictwa obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy, niezależnie od jej powodów, skoro obowiązkowa obrona oznacza nakaz obrony w toku całej rozprawy, a prowadzenie jej bez udziału obrońcy choćby w części rodzi konsekwencje, o których mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Jest to regulacja zmierzająca do równoważenia interesów stron procesowych, w tym oskarżonego i dążąca do sprawnego rozpoznania sprawy, zapobieganiu nadużywania uprawnień procesowych przy szeroko określonej swobodzie udziału oskarżonego w rozprawie. Jednocześnie jednak obowiązujące dotąd rygoryzmy osłabione zostaną przez usunięcie przepisów art. 387a § 4–6 k.p.k., które niezasadnie wprowadzały prekluzję dowodową w zakresie żądania ponownego przeprowadzenia dowodu z udziałem obrony. Wymogi wniosku dowodowego w tym zakresie zrównane zostały z ogólnymi warunkami wniosku dowodowego – przez usunięcie zwłaszcza nadmiernie rygorystycznego wymogu wykazania, że „sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, zwłaszcza prawo do obrony". W praktyce procesowej dochodziło do niezasadnego oddalania wniosków dowodowych o takie ponowne przesłuchanie, czy uzupełniające przesłuchanie z powodu trudności w samym formułowaniu uzasadnienia potrzeby takiej czynności, a nie jej zbędności. Pozwoli to w sytuacji, w której dowód jest nadal dostępny i świadek ma możliwość się stawić, dokonanie przez sąd oceny zasadności wniosku na jego ogólnych podstawach i z uwzględnieniem warunków, w jakich został pierwotnie na rozprawie przeprowadzony. W projekcie usunięto także nadmiernie rygorystyczną regułę z art. 378a § 6 k.p.k., nakazująca „uzupełniające prowadzenie ponownie dowodu jedynie w zakresie, w jakim strona wykazała naruszenie gwarancji procesowych". Stosowanie tego przepisu wskazywało na niejednolitość jego wykładni prowadzącą do nadużywania tego ograniczenia ponad nakazy proporcjonalności tej wyjątkowej w istocie instytucji z art. 378a k.p.k. Zmieniony art. 378a § 7 k.p.k. zawiera pouczenie dla oskarżonego, który stawi się na kolejny termin rozprawy, o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu, dostosowane do likwidacji ograniczeń z art. 378a § 4 i 5 k.p.k.

Art. 387 § 2 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 387 § 2 k.p.k. oznacza powrót do brzmienia tego przepisu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 7 lipca 2022 r., która obowiązuje od dnia 1 października

2023 r., w zakresie roli prokuratora w rozpoznaniu wniosku z art. 387 § 1 k.p.k. Sprowadza się do usunięcia wymogu udzielenia zgody przez prokuratora na uwzględnienie przez sąd wniosku o dobrowolne poddanie się karze przez oskarżonego i przywrócenie warunku polegającego na braku sprzeciwu. Jak wynika to z orzecznictwa Sądu Najwyższego sprzed dnia 1 października 2023 r. (por. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2023 r., III KK 378/22), a obecnie także wprost z brzmienia zmienianego przepisu prokurator nie musi już wyrażać zgody, lecz warunkiem jest brak jego sprzeciwu wyrażony na rozprawie. Zatem sprzeciwu tego prokurator nie może też wyrażać niejako na zapas, przed rozprawą, czy wręcz przed złożeniem wniosku i poznaniem jego treści. Składanie takich wyprzedzających wniosek sprzeciwów pozostawałoby w sprzeczności z ideą konsensualnego postępowania w oparciu o porozumienie stron, a nadto przekazywałoby faktycznie decyzję o wydaniu wyroku w tym trybie w ręce prokuratora, który bez obowiązku obecności na rozprawie, a nawet znajomości wniosku mógłby zupełnie blokować swobodę sądu w rozpoznaniu wniosku oskarżonego, ewentualnie pisemnie i wyprzedzająco określać w sposób wiążący dla sądu warunki porozumienia.

Art. 402 § 2a k.p.k., art. 404 § 2a k.p.k., art. 404bk.p.k. i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Proponuje się uchylenie obu, niemal jednobrzmiących przepisów – art. 402 § 2a k.p.k. oraz art. 404 § 2a k.p.k., które weszły w życie z dniem 14 marca 2024 r. i przewidują możliwość dalszego orzekania w sprawie po przerwie w rozprawie lub jej odroczeniu, w przypadku zmiany członka składu orzekającego w sprawie rozpoznawanej w składzie wieloosobowym. Regulacja ta narusza zasadę ciągłości składu orzekającego, stanowiąc jednocześnie kolejny nieuzasadniony wyłom w zasadzie bezpośredniości. Uchylenie wskazanych przepisów skutkuje także koniecznością uchylenia art. 404b k.p.k., w którym przewidziano możliwość powtórzenia czynności dowodowych przeprowadzonych przed zmianą składu orzekającego, jeżeli domaga się tego nowy członek tego składu orzekającego.

Zasada ciągłości składu orzekającego niewątpliwie stanowi istotny element standardu rzetelnego procesu. Dostrzegając, że wprowadzenie omawianych regulacji do Kodeksu postępowania karnego było motywowane troską o sprawność orzekania, trzeba przypomnieć, że nie może ona być celem nadrzędnym nad rzetelnością procesu. Powtarzania przewodu sądowego z powodu zmiany składu orzekającego można uniknąć częściej korzystając z instytucji sędziego dodatkowego. Dodatkowo nie sposób nie zauważyć, że także w uchylanych przepisach zakładano ponowne przeprowadzenie dowodów przed nowym składem orzekającym, jeżeli wnioskowałby o to „nowy" członek tego składu orzekającego. Zatem zakładane przyspieszenie procedowania, jakie miało wynikać z wprowadzenia wyłomu

w zasadzie ciągłości składu orzekającego i tak mogło nie zostać zrealizowane w wielu sprawach.

Bezpośrednim następstwem uchylenia przepisów art. 402 § 2a k.p.k. oraz art. 404 § 2a k.p.k. jest również projektowana zmiana art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., sprowadzająca się w istocie do powrotu do jego poprzedniego brzmienia.

Można w tym miejscu wskazać, że projektodawca rozważał wprowadzenie przepisu przejściowego dotyczącego projektowanej regulacji, aby uniknąć potencjalnej potrzeby powtarzania procesów w których nastąpiła zmiana składu. Odstąpił jednak od tego, podzielając w tym zakresie stanowisko Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, która na posiedzeniu w dniu 20 lutego 2025 r. wskazała, że „nie rekomenduje wprowadzanie szczególnego przepisu intertemporalnego dotyczącego przypadków zmiany składu sądu do której doszło na gruncie obecnie obowiązujących przepisów, z uwagi na przyjętą w projekcie generalną zasadę stałości składu do końca rozpoznawania sprawy w danej instancji. Zasada ta obejmie także sytuację, w której na podstawie art. 402 § 2a k.p.k. lub 404 § 2a k.p.k. doszło do zmiany składu. Mimo propozycji uchylenia tych przepisów nie dojdzie do spełnienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2, bowiem zgodnie z przepisami poprzednio obowiązującymi (przed ich uchyleniem) skład był właściwy.”

Art. 404c k.p.k. i art. 448 § 1a k.p.k.

Proponuje się uchylenie art. 404c k.p.k., który wszedł w życie z dniem 14 marca 2024 r. i wprowadził do Kodeksu postępowania karnego zupełnie nową instytucję „wstępnej narady” i „wyroku częściowego”. Wprowadzając tę nową instytucję do Kodeksu postępowania karnego ustawodawca uzasadnił to następująco: „[...] w procesach o obszernym zakresie postępowania dowodowego wynikającym z łączności podmiotowej (wielość oskarżonych) i przedmiotowej (wielość zarzucanych przestępstw) na szybkie rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej tych oskarżonych, wobec których możliwe będzie przeprowadzenie niezbędnych czynności dowodowych w sposób skoncentrowany. Stosowanie tych instytucji pozwoli na ograniczenie liczby osób uczestniczących w różnych rolach procesowych w długotrwałym postępowaniu, istotne obniżenie kosztów i innych obciążeń ponoszonych przez strony postępowania oraz ograniczenie trudności organizacyjnych, m.in. związanych z rezerwacją odpowiednio dużych sal rozpraw oraz zabezpieczeniem konwojów na rozprawę (art. 404c k.p.k.)” (druk sejmowy nr 3216 Sejm RP IX kadencji, s. 59). Nie można podzielić oceny autorów tej nowelizacji, że istotnie przyczyni się ona do przyspieszenia postępowań i rozwiąże szereg trudności organizacyjnych, zwłaszcza jeżeli uwzględni się zakres katalogu

wyjątków od stosowania instytucji wyroku częściowego. Nie przedstawiono, a przynajmniej nie wskazano w uzasadnieniu projektu, badań, które potwierdzałyby takie założenia. Jednocześnie trzeba zauważyć, że wprowadzone instytucje są niespójne systemowo, chociażby z treścią art. 34 § 3 k.p.k. oraz antygwarancyjne (por. krytyczne uwagi C. Kuleszy w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. III, red. K. Dudka; WKP 2023, komentarz do art. 404 k.p.k.). Słusznie podkreśla się w piśmiennictwie, że brak rękojmi bezstronności sędziego, który wydał wyrok częściowy, w sprawie pozostałych oskarżonych nieobjętych tym wyrokiem, w praktyce będzie stanowił główny czynnik ograniczający stosowanie tej instytucji (por. J. Zagrodnik, w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. J. Skorupka, Legalis 2023, komentarz do art. 404c k.p.k., nb. 10). Wobec wskazanych argumentów uchylenie art. 404c k.p.k. należy uznać za uzasadnione.

Bezpośrednią i konieczną konsekwencją proponowanej zmiany jest także propozycja uchylenia art. 448 § 1a k.p.k.

Art. 422 § 2a k.p.k.

W projektowanym nowym brzmieniu art. 422 § 2a k.p.k. proponuje się ograniczenie warunków, które muszą być kumulatywnie spełnione, aby doszło do doręczenia wyroku oskarżonemu pozbawionemu wolności i liczenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku nie od daty jego ogłoszenia, ale właśnie od daty jego doręczenia. Obecnie przepis ten przewiduje aż trzy warunki, które muszą być spełnione, aby pozbawiony wolności oskarżony miał doręczony wyrok wydany [przy] przewi: 1) [po]d[i]obrońcy; 2) złożenie przez oskarżonego wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym został ogłoszony wyrok; 3) [i]obecność oskarżonego podczas ogłoszenia wyroku. Proponowana zmiana art. 422 § 2a k.p.k. ogranicza te warunki do dwóch, eliminując wysoce dysfunkcjonalny i budzący wątpliwości interpretacyjne wymóg złożenia wniosku o doprowadzenie na termin rozprawy, na którym został ogłoszony wyrok. Po wejściu w życie proponowanych zmian oskarżonemu pozbawionemu wolności będzie doręczany wyrok ogłaszany na rozprawie, jeżeli nie ma on obrońcy (co przecież w przypadku obrony z urzędu następuje z chwilą ogłoszenia wyroku kończącego postępowanie na rozprawie apelacyjnej – por. art. 84 § 2 k.p.k.) i nie był obecny podczas ogłoszenia tego wyroku. W rezultacie to od daty doręczenia takiemu oskarżonemu wyrok rozpocznie swój bieg termin zawity na złożenie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Po wprowadzeniu proponowanych zmian dojdzie w istocie do przywrócenia w omawianym zakresie standardu, jaki obowiązywał przed wejściem w życie dużej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z 2013 r., czyli do dnia 30 czerwca 2015 r.,

kiedy to art. 419 § 2 k.p.k. przewidywał, że jeżeli oskarżony pozbawiony wolności nie był obecny przy ogłoszeniu na rozprawie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a nie miał obrońcy, orzeczenie to doręcza się oskarżonemu. Należy przypomnieć, że z dniem 1 lipca 2015 r. wprowadzono do Kodeksu postępowania karnego ogólną regułę doręczania wyroków stronom nieobecnym przy ich ogłoszeniu (art. 100 § 3 k.p.k. w wersji obowiązującej do dnia 14 kwietnia 2016 r.), która została zniesiona właśnie z dniem 15 kwietnia 2016 r. i zastąpiona treścią art. 422 § 2a k.p.k.

Podsumowując proponowana zmiana ma na celu zapewnienie pozbawionym wolności oskarżonym realne prawo do zapoznania się z treścią wyroku i jego zaskarżenia.

Art. 427 § 3a k.p.k.

W ocenie projektodawcy uzasadnione jest uchylenie art. 427 § 3a k.p.k., który tylko pozornie stanowi próbę przeciwdziałania możliwym działaniom obstrukcyjnym, polegającym na bierności dowodowej stron na forum sądu pierwszej instancji i formułowaniu w środku odwoławczym zarzutów, a tym samym sugeruje wzmocnienie kontradyktoryjności postępowania sądowego. Jednak zakres wyłączenia spod tego zakazu jest tak szeroki, że przyjęcie tej regulacji niewiele zmienia w inkwizycyjnym modelu postępowania sądowego (por. D. Świecki, (w:) D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II, Warszawa 2024, Lex, Komentarz do art. 427 k.p.k.). Zakaz stawiania zarzutu nieprzeprowadzenia przez sąd dowodu z urzędu nie dotyczy okoliczności odnoszących się do tego, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 k.k. lub 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k. W konsekwencji art. 427 § 3a k.p.k. nie stanowi istotnej przeszkody dla podnoszenia zarzutu obrazy art. 167 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k., gdyż wystarczy sformułowanie zarzutu naruszenia tych przepisów w odniesieniu do tezy dowodowej, która miałaby prowadzić do ustalenia odnoszącego się do tych okoliczności, a którego to dowodu sąd z urzędu nie przeprowadził, by zarzut taki był dopuszczalny.

Art. 445 § 1a i § 2 k.p.k.

Propozycja nowego art. 445 § 1a k.p.k. jest wynikiem oceny praktyki sporządzania środka zaskarżenia w procesie karnym, między innymi w sprawach skomplikowanych, wielotomowych i wieloosobowych. W sytuacji przedłużenia, na wniosek sędziego, czasu na sporządzenie uzasadnienia wyroku, proponuje się, że czas przeznaczony na przygotowanie

apelacji zostanie również wydłużony dla stron i ich profesjonalnych przedstawicieli i wynosić będzie 30 dni od chwili doręczenia uzasadnienia.

Przepis stanowi realizację postulatu środowisk prawniczych ostatnich lat, uwzgledniających rzeczywisty nakład pracy w sprawach karnych, w tym szczególnie zawiłych. Uwzględniono, że termin 14 dni, zwłaszcza przy wydłużonym czasie dla sądu przygotowującego uzasadnienie, nie gwarantuje w pełni możliwości rzetelnego przygotowania środka zaskarżenia przez stronę lub jej pełnomocnika czy obrońcę.

Zdanie drugie i trzecie projektowanego przepisu zapewni spójność regulacji procesowych zawartych w Kodeksie postępowania karnego i art. 369 Kodeksu postępowania cywilnego. Jednocześnie należy zauważyć, że regulacja zawarta w art. 100 § 8 k.p.k. nie zawsze może być wystarczająca z uwagi na przyjęty powszechnie pogląd, że nie ma potrzeby pouczania o terminach zaskarżenia podmiotów profesjonalnych (vide: uchwała SN z dnia 1 października 2013 r. I KZP 6/13).

Wydłużenie terminu do sporządzenia apelacji nastąpi również w sytuacji, w której sąd przed wejściem w życie niniejszej ustawy doręczył odpis wyroku wraz z uzasadnieniem w sprawie, w której doszło do przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia, a nie upłynął jeszcze 14-dniowy termin do wniesienia apelacji. Wynika to z przyjęcia zasady bezpośredniego stosowania ustawy nowej. Projektowana zmiana art. 445 § 2 k.p.k. ma charakter wynikowy wobec dodanego art. 445 § 1a k.p.k.

Art. 452 § 2 i § 3 k.p.k.

Proponowana zmiana art. 452 § 2 k.p.k. ma na celu powrócenie do treści tego przepisu nadanego na mocy ustawy z dnia 11 marca z 2016 r., a tym samym ograniczyć katalog przesłanek oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy, który został poszerzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. W brzmieniu obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r., przepis art. 452 § 2 k.p.k. stanowił samodzielną podstawę oddalenia wniosku dowodowego, jeżeli przeprowadzenie dowodu przez sąd odwoławczy byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Odwołanie się do treści art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. oznaczało, że podstawy uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania stanowią także podstawy oddalenia wniosku dowodowego w instancji odwoławczej.

Zastrzeżenia co do prekluzji dowodowej opisane przy omawianiu proponowanych zmiany do art. 170 k.p.k. pozostają aktualne. Rezygnacja z prekluzji dowodowej w art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. rodzi konieczność uchylenia art. 452 § 3 k.p.k. który określa wyjątki od niej. Chodzi tu o wnioski dowodowe składane w instancji odwoławczej co do dowodu, który nie był

powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać, oraz o fakty, niebędące przedmiotem postępowania przed tym sądem, gdy składający wniosek mógł je wówczas wskazać, gdy fakty lub dowody dotyczą tego, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 k.k. lub 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.

Art. 454 § 1 i § 1a k.p.k.

Projektowana redakcja art. 454 § 1 k.p.k. i dodanie § 1a tego przepisu jest w istocie powrotem do ich brzmienia sprzed nowelizacji na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., która zawęziła regułę ne peuis przewidując możliwość skazania przez sąd drugiej instancji zarówno w przypadku zaskarżenia wyroku warunkowo umarzającego, jak i wymierzenie przez ten sąd kary dożywotniego pozbawienia wolności na wniosek zawarty w apelacji. Wobec potrzeby poszanowania zasad dwuinstancyjności oraz zasady ograniczenia sądu odwoławczego w zakresie orzekania reformatoryjnego w przypadku wniesienia środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego, obowiązujące obecnie przepisy jawią się jako sprzeczne z regułą ne peuis. W przypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, niebędącego skazaniem, który bywa często efektem porozumienia między oskarżonym a oskarżycielem, zaskarżenie rozstrzygnięcia i orzeczenie skazujące przez sąd odwoławczy jest przejawem swoistej nielojalności państwa wobec obywatela i odstąpienia od poczynionych ustaleń, w tym np. naprawienia szkody. Jednocześnie regulacja taka wyklucza możliwość kontroli instancyjnej skazania. Dalsze utrzymanie przepisu w tym brzmieniu godzić będzie w gwarancje procesowe oskarżonego, ale też może znacząco osłabić zastosowanie warunkowego umorzenia jako często stosowanego w praktyce środka probacyjnego.

W wyniku tej samej nowelizacji doszło do uchylenia reguły ne peuis gwarantującej zakaz zaostrzenia przez sąd odwoławczy kary, przez wymierzenie dożywotniego pozbawienia wolności. Jako argument wskazano na potrzebę sprawności postępowania i brak argumentów przemawiających za utrzymaniem dotychczasowego stanu rzeczy. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że konstytucyjna zasada kontroli instancyjnej nie stoi w opozycji do reformatoryjnego orzekania na niekorzyść oskarżonego przez sąd drugiej instancji. Jednak Trybunał jednocześnie przesądził, że decyzje sądu o pozbawieniu wolności wymagają stosownej sądowej weryfikacji i kontroli. Zakaz dotyczący nieorzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności miał charakter bezwzględny. Powrót zatem do przepisu wcześniej obowiązującego wydaje się konieczny a wiąże się z rodzajem kary i możliwym zakresem

kontroli kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, wykluczającym samoistny zarzut dotyczący surowości kary. Dlatego, na skutek powrotu do obowiązujących przed wejściem w życie nowelizacji przepisów, sąd odwoławczy w przypadku ustalenia powodów do orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności winien wyrok sądu pierwszej instancji uchylić i przekazać do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Art. 457 § 2 k.p.k.

Konsekwencją projektowanych zmian art. 114 k.p.k. jest powrót w art. 457 § 2 k.p.k. do zasady, że sąd odwoławczy z urzędu sporządza uzasadnienie wyroku utrzymującego w mocy lub wyroku zmieniającego, jeżeli zgłoszono zdanie odrębne. Oznacza to zatem powrót do stanu prawnego sprzed dnia 1 października 2023 r. i jest wyrazem uprzednio już ugruntowanego przekonania, że ujawnione rozbieżności ocen prowadzące do zgłoszenia votum separatum przez członka składu orzekającego w sądzie odwoławczym stanowią okoliczności doniosłe dla sprawy oraz uzasadniają potrzebę ich przedstawienia w formie pisemnego uzasadnienia niezależnie od wniosku strony.

Art. 523 § 1a k.p.k.

Przepis art. 523 § 1a k.p.k. wprowadził możliwość wnoszenia przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie kasacji z powodu niewspółmierności wymierzonej kary (ustawa z dnia 11 marca 2016 r.). Projektowane uchylenie tego przepisu znajduje uzasadnienie w modelu postępowania kasacyjnego przyjętego w polskim procesie karnym. Zgodnie z obowiązującymi przepisami kasacja może być oparta na wykazywaniu wystąpienia w toku postępowania bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Zadaniem postępowania kasacyjnego jest zatem eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń, które zapadły w wyniku poważnych naruszeń prawa. W toku tego postępowania nie weryfikuje sią natomiast ocen, których dokonuje sąd i to między innymi w zakresie ustaleń faktycznych, także tych, które wpływają na wymiar kary. W art. 523 § 1 in fine k.p.k. zawarty jest wprost zakaz wnoszenia kasacji z powodu niewspółmierności kary. Przepis art. 523 § 1a k.p.k. wprowadzający wyjątek od tej zasady nie mieści się w modelu rozpoznawania nadzwyczajnego środka zaskarżenia od prawomocnego orzeczenia i powoduje, że Sąd Najwyższy de facto ponawia postępowanie apelacyjne w części dotyczącej wymiaru kary. Przepis ten kreuje przy tym dodatkową nierówność stron, przyznając jedynie Prokuratorowi Generalnemu takie uprawnienie. Kolejny argument przemawiający za uchyleniem tego przepisu stanowi jego

strona redakcyjna. Zasadny wydaje się bowiem wniosek, wynikający z wykładni art. 523 § 1a k.p.k. w zw. z art. 523 § 1 k.p.k., że Prokurator Generalny, formułując wyłącznie zarzut niewspółmierności kary, powinien jednocześnie wykazać zaistnienie rażącego naruszenia prawa. Praktyka Prokuratora Generalnego dotycząca stosowania tego przepisu także przemawia za jego uchyleniem. Wszystkie kasacje Prokuratora Generalnego wniesione z powodu niewspółmierności kary kwestionowały jej łagodność i zawierały wnioski o zaostrzenie jej wymiaru.

Art. 553 § 2 k.p.k.

Proponowana zmiana stanowi konsekwencję dodania § 7a w art. 171 k.p.k.

Art. 555 k.p.k.

W art. 555 k.p.k. proponuje się wydłużenie terminu przedawnienia roszczeń wskazanych w tym przepisie do 3 lat. Stanowi to powrót do wcześniejszej wersji omawianego przepisu obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r. Jest to okres optymalny, gwarantujący dochodzenie przez osoby uprawnione należnych im praw. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 11 marca 2016 r., skracającej termin przedawnienia do roku, nie wyjaśniono powodów takiej regulacji (druk sejmowy nr 207 Sejm RP VIII kadencji). Praktyka stosowania prawa pokazuje, że obecnie obowiązujący roczny termin przedawnienia, przewidziany w art. 555 k.p.k. nie zawsze był wystarczający.

Na gruncie prawa cywilnego wskazuje się, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się albo przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (art. 442^1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, z późn. zm.). Trzyletni okres przedawnienia stanowi standard ogólnie akceptowalny na gruncie prawa cywilnego. Proponowana zmiana zmierza do zachowania spójności systemowej przepisów o przedawnieniu roszczeń.

Art. 618b § 3 k.p.k.

Projektowana zmiana art. 618b § 3 k.p.k. polega na podniesieniu kwoty stanowiącej górną granicę należności dla świadka do równowartości 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej

oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2024 r. poz. 1356) w ustawie budżetowej ustala się kwoty bazowe. W art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2025 r. (Dz. U. poz. 63) wskazano, że kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wynosi 1.878,89 złotych. W projekcie proponuje się podwyższenie górnego limitu należności dla świadka z 4,6% wskazanej kwoty bazowej (86,43 złotych) do 12% tej kwoty (225,47 złotych). Mając na uwadze, że od dnia 1 stycznia 2025 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 4666 złotych (§ 1 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2024 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2025 r., Dz. U. poz. 1362), należy przyjąć, że średnie dzienne minimalne wynagrodzenie to 212,09 złotych (4666 złotych: 22 dni robocze). Obecnie obowiązujący maksymalny pułap zwrotu utraconego zarobku nie sięga zatem nawet połowy równowartości wynagrodzenia minimalnego. Proponowana nowelizacja ma na celu podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy. Jednocześnie, pozostawiona zostaje zasada, że w przypadku utracenia zarobków niższej wartości, zwrotowi będą podlegały zarobki faktycznie utracone.

Art. 666 § 1 k.p.k.

Projektowana zmiana związana jest z dostosowaniem katalogu przestępstw wskazanym w tym przepisie do regulacji zawartej w projektowanym art. 259 § 3 k.p.k., zgodnie z którym tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.

Zmiany w Kodeksie wykroczeń

Rządowy *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* (druk sejmowy nr 2024), który wpłynął do Sejmu RP w dniu 22 lutego 2022 r. i który był procedowany w I czytaniu w dniu 9 marca 2022 r., nie zawierał przepisów nowelizujących Kodeks wykroczeń dotyczących zmiany progu kontrawencjonalizacji kradzieży zwykłej, kradzieży leśnej, paserstwa oraz zniszczenia rzeczy (art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1 k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w. oraz art. 124 § 1 k.w.) Przepisy nowelizujące wskazane powyżej regulacje, przez podniesienie progu przepołowienia z obecnych 500 złotych na 800 złotych, zostały zgłoszone dopiero po pierwszym czytaniu na etapie prac komisji sejmowej (zob. przebieg posiedzenia komisji nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach 9.06.2022 r., https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/biuletyn.xsp?skrnr=NK.K.-27; [illegible]

Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z 9 czerwca 2022 r., druk sejmowy 2339).

Zgodnie z art. 119 ust. 1 Konstytucji RP Sejm rozpatruje projekt ustawy w trzech czytaniach. Przepis art. 119 ust. 2 Konstytucji RP stanowi zaś, że wnioskodawca, posłowie i Rada Ministrów są upoważnieni do wnoszenia poprawek do projektu ustawy w czasie jego rozpatrywania przez Sejm. Przez zgłoszenie już po pierwszym czytaniu ustawy nowelizującej propozycji zmian dodatkowych przepisów karnych, które nie spełniają cech „poprawki" do ustawy, mogło dojść do naruszenia art. 119 ust. 1 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny wskazywał w swoim orzecznictwie, że w sensie technicznym poprawka może przybrać postać propozycji skreślenia pewnej części w tekście projektu ustawy, uzupełnienia go przez dopisanie pewnych elementów lub zastąpienia niektórych części tekstu projektu, zwłaszcza określonych wyrazów, innymi (por. wyrok TK z 24 marca 2004 r., K 37/03). Poprawki polegające na uzupełnieniu ustawy powinny pozostawać w związku z projektem złożonym w Sejmie, nie tylko o charakterze formalnym, ale i merytorycznym, polegającym na tym – jak wskazywał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 kwietnia 2009 r. (P 11/08) – „że konkretne poprawki odnoszące się do projektu powinny pozostawać w odpowiedniej relacji z jego treścią, zmierzając do modyfikacji pierwotnej treści projektu, a nie do stworzenia nowego projektu".

Wniesiony *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* (druk sejmowy nr 2024) nie zawierał przepisów odnoszących się do tzw. typów przepołowionych. Dodane po pierwszym czytaniu regulacje, prowadzące do radykalnej zmiany reżimu odpowiedzialności całej kategorii zachowań, mających przy tym olbrzymie znaczenie społeczne (przeniesienie części zachowań stanowiących dotychczas przestępstwa przeciwko mieniu do kategorii wykroczeń) muszą być zatem potraktowane jako nowa inicjatywa ustawodawcza. Ich uchwalenie poprzedzane być powinno trzema czytaniami.

Niespełnienie zasady trzech czytań rodzi spore prawdopodobieństwo uznania przez orzekające w sprawach sądy, że przepisy art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1 k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w. oraz art. 124 § 1 k.w. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. mogą być dotknięte wadą niekonstytucyjności. Te wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP wskazanych przepisów mogą w procesie stosowania prawa uniemożliwić osądzanie sprawców wykroczeń polegających na kradzieży zwykłej, kradzieży leśnej, paserstwie i naruszeniu integralności rzeczy. Mogą pojawiać się też pytania, czy w przypadku, gdy wartość rzeczy stanowiących przedmiot czynności wykonawczych typów czynów zabronionych opisanych w art. 278 k.k., 288 k.k., 290 k.k. i 291 k.k. jest wyższa niż 500 złotych (poprzedni próg

kontrawencjonalizacji), a niższa niż 800 złotych, nie mamy do czynienia z przestępstwem. Sytuacja, w której sprawca kradzieży rzeczy wartości 600 złotych nie wie, czy jego zachowanie stanowi wykroczenie, czy przestępstwo, stanowi rażące naruszenie funkcji gwarancyjnej prawa karnego, mającej zakorzenienie w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP. Stąd konieczność pilnej zmiany tych przepisów.

Podkreślenia wymaga, że przewidziany w zmienianych przepisach próg kontrawencjonalizacji, który wynosi 800 złotych, nie budzi wątpliwości z perspektywy konstytucyjnej, ani kryminalnopolitycznej, a tym samym nie wymaga zmiany.

Nadanie przepisowi zmienianemu identycznej treści z poprzednio obowiązującą może jednak rodzić wątpliwości – także z zakresu techniki prawodawczej. Stąd proponuje się, by wyłączenie z zakresu zastosowania normy sankcjonującej wynikającej z art. 119 k.w., 120 k.w., 122 k.w. i 124 k.w. czynów zabronionych, których wartość przedmiotu czynności wykonawczej lub wartość wyrządzonej szkody przekracza 800 złotych, nastąpiło przez wykorzystanie konstrukcji przewidzianej w art. 130 § 1 k.w. Przepis ten opisuje przypadki, w których nie stosuje się art. 119 k.w., 122 k.w. i 124 k.w. Proponuje się zatem dodanie do niego kolejnego punktu (pkt 3), zgodnie z którym wskazane powyżej regulacje nie znajdą zastosowania, jeżeli wartość rzeczy lub mienia, o których mowa w tych przepisach, przekraczać będzie 800 złotych.

Artykuł 130 § 1 k.w. nie odwołuje się do art. 120 k.w., który także objęty jest kontrawencjonalizacją. W związku z tym konieczne jest dodanie do art. 130 § 1a k.w. w brzmieniu „Przepisu art. 120 nie stosuje się, jeżeli wartość drzewa, o którym mowa w tym przepisie, przekracza 800 złotych".

Ponieważ próg kontrawencjonalizacji zawarty został w art. 130 k.w., należało zmienić dotychczasowe brzmienie art. 119 k.w., 120 k.w., 122 k.w. i 124 k.w. przez usunięcie z tych przepisów odniesienia do wartości rzeczy, mienia lub wyrządzonej szkody.

O ile nie budzi wątpliwości, że zawarte w art. 130 k.w. sformułowanie „nie stosuje się" oznacza niemożność pociągnięcia sprawcy kradzieży rzeczy, której wartość przekracza 800 złotych, do odpowiedzialności za wykroczenie, to pojawia się pytanie – także procesowe – o to, jaki warunek odpowiedzialności za wykroczenie nie został w ten sposób spełniony. Przychylić należy się do poglądu wyrażonego w doktrynie, zgodnie z którym w takim przypadku zachowanie sprawcy nie zawiera znamion wykroczenia (zob. P. Gensikowski. W: Kodeks wykroczeń. Komentarz. Red. P. Daniluk, 2023 r., kom do art. 130, nb 19). Podobnie na płaszczyźnie znamion wykroczenia statuuje okoliczności wymienione w art. 130 k.w. M. Bojarski wskazując: „(o)dgraniczenie niektórych typów wykroczeń od przestępstw

nie zawsze jest uzależnione od wartości mienia, na które zostało skierowane działanie sprawcy. W myśl bowiem art. 130 k.w. nie jest wykroczeniem czyn skierowany na mienie, nawet niższej wartości 500 zł., jeżeli zaistnieją okoliczności, o których mowa w tym artykule" (zob. M. Bojarski, w: Kodeks wykroczeń. Komentarz. 2019 r., red. M. Bojarski, W. Radecki, 2019, kom. do art. 130 pkt 1). Oznacza to, że proponowana nowelizacja nie zmienia znamion wykro□□□i□kr□d□i□ży; □bór r□□□y w□rtoś□i □i□pr□kr□□□ją□j 800 złotych w dalszym ciągu realizuje znamiona wykroczenia, nie przestępstwa, a kradzież (podobnie jak kradzież leśna, paserstwo czy uszkodzenie rzeczy) pozostają typami przepołowionymi.

Postawiona powyżej teza znajduje uzasadnienie na gruncie przyjmowanej wykładni art. 119 k.w., w sytuacji, w której przedmiotem czynności wykonawczej jest broń, amunicja czy materiały wybuchowe. W takim przypadku, zgodnie z art. 130 § 1 k.w., art. 119 k.w. nie stosuje się. Jak wskazuje się w doktrynie sformułowanie art. 130 k.w. pozwala przyjąć, że wskazane w § 1 pkt 2 tego przepisu przedmioty nie stanowią przedmiotu czynności wykonawczej typu opisanego w art. 119 k.w. Przychylić się należy do prezentowanego w doktrynie stanowiska, zgodnie z którym: „(w) takim przypadku mamy do czynienia ze znamionami o charakterze negatywnym, których zaistnienie powoduje, że czyn sprawcy nie stanowi wykroczenia, a zatem wypełnia znamiona przestępstwa" (zob. P. Gensikowski, Wykroczenia przeciwko mieniu, w: Reforma Prawa Wykroczeń, tom I, red P. Daniluk, s. 516 i powołana tam literatura).

Prezentowane powyżej stanowisko ma istotne znaczenie także z perspektywy znamion przestępstw opisanych w art. 278 k.k., 284 k.k., 288 k.k., 290 k.k. czy 291 k.k. Przyjęcie, że wartość zabieranej, niszczonej czy wartość wyrządzonej szkody przestaje być znamieniem wykroczenia oznaczać może, że typy czynów zabronionych zawarte we wskazanych przepisach tracą charakter tzw. typów przepołowionych. Jakkolwiek sama konstrukcja od lat jest krytykowana w doktrynie, to – z ostrożności procesowej – podkreślić należy, że nie było zamierzeniem projektodawcy wprowadzenie jakichkolwiek zmian w zakresie znamion przestępstw przeciwko mieniu.

Zmiany w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawie z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ustawie z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, ustawie z dnia 16 listopada 2016 r.

o Krajowej Administracji Skarbowej, ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa oraz ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny

Projektowane zmiany w art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, z późn. zm.), art. 9e ust. 6 i art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 915, z późn. zm.), art. 11n ust. 4 ustawy z dnia 21 czerwca 1996 r. o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 529), art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2025 r. poz. 173, z późn. zm.), art. 136 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 615, z późn. zm.), art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 34, z późn. zm.), art. 508 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825), w których posłużono się pojęciem „osoba podejrzana", wynikają ze zmiany definicji podejrzanego, proponowanej w niniejszym projekcie i konieczności ujednolicenia przyjętej terminologii.

Zmiany w Kodeksie karnym

Art. 60 § 3 k.k.

W art. 60 § 3 k.k. przewidziano powrót do rozwiązania sprzed dnia 1 października 2023 r., czyli że decyzja o zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, a nawet możliwość warunkowego zawieszenia jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawnił on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, będzie pozostawała w gestii sądu. Obowiązujące rozwiązanie ogranicza swobodę sądu i redukuje gwarancje podsądnego, ponieważ uzależnia zastosowanie tej instytucji od wniosku prokuratora. Tymczasem ograniczenie decyzyjności sądu na etapie postępowania jurysdykcyjnego, a zwłaszcza w procesie wymiaru kary, stanowiskiem prokuratora, wzbudza zasadnicze zastrzeżenia na płaszczyźnie konstytucyjnej, w szczególności z punktu widzenia zasad wyrażonych w art. 10 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. W następstwie zmiany możliwym będzie zastosowanie wobec sprawcy nadzwyczajnego złagodzenia kary lub orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zarówno na wniosek

prokuratora, jak i z urzędu, gdy sąd dojdzie do przekonania materializacji przesłanek, o jakich mowa w art. 60 § 3 k.k.

Art. 165a § 1 k.k.

Przepis ten przewiduje karę dla osoby, która gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120 k.k., art. 121 k.k., art. 136 k.k., art. 166 k.k., art. 167 k.k., art. 171 k.k., art. 252 k.k., art. 255a k.k. lub art. 259a k.k.

Proponowana zmiana polega na usunięcia z katalogu przestępstw wymienionych w tym przepisie czynów kwalifikowanych z art. 136 § 3 i 4 k.k. Dotyczą one publicznego znieważenia głowy obcego państwa lub akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osoby korzystającej z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (art. 136 § 3 k.k.) oraz publicznego znieważenia osoby należącej do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego obcego państwa (art. 136 § 4 k.k.). Ani waga ani charakter czynów, o których mowa w art. 136 § 3 i 4 k.k., nie uzasadnia ich umieszczenia w katalogu wymienionym w art. 165a § 1 k.k., który dotyczy wszak finansowania terroryzmu. Z tego względu należy dokonać proponowanej nowelizacji, która sprowadza się do wyeliminowania w art. 165a k.k. odwołania do art. 136 § 3 i 4 k.k.

Art. 233 § 1a, § 3 i § 4a k.k.

W art. 233 k.k. proponuje się uchylenie § 1a. Przepis ten budził wątpliwości interpretacyjne z uwagi na kolizję z obowiązującą w prawie karnym zasadą nemo tenetur se ipsum accusare (nikt nie jest zmuszany do oskarżania samego siebie). Wskazane wątpliwości skutkowały wydaniem przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21) w której wskazano, że „Nie popełnia przestępstwa z art. 233 § 1a KK świadek składający fałszywe zeznanie z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, jeśli – realizując prawo do obrony – zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, nie wyczerpując jednocześnie swoim zachowaniem znamion czynu zabronionego określonego w innym przepisie ustawy". W uzasadnieniu wskazanej uchwały wskazano, że „sprawca czynu zabronionego, który zeznając nieprawdę lub zatajając prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną, fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie czynu

zabronionego lub przewinienia dyscyplinarnego (art. 234 KK), kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo, w tym o przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne (art. 235 KK) realizuje również znamiona przestępstwa określonego w art. 233 § 1a KK. Odpowiedzialność przewidzianą w tym przepisie będzie ponosił także ten świadek, który z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, zeznaje fałszywie co do okoliczności, które nie są związane ze sprawstwem jego czynu i potencjalną własną odpowiedzialnością karną".

Po dokonaniu wykładni art. 233 § 1a k.k. w opisany wyżej sposób pojawiło się pytanie, czy łagodniejsze (w porównaniu z art. 233 § 1 k.k.) traktowanie sprawców, do których odnosi się wskazany przepis jest uzasadnione. Trudno znaleźć przekonujące argumenty za pozytywną odpowiedzią na wskazane pytanie. W założeniu wprowadzenia art. 233 § 1a k.k. było dokonanie penalizacji fałszywych zeznań składanych przez świadków realizujących swoje prawo do obrony. Jednak prokonstytucyjna i prokonwencyjna wykładnia pozwoliła na odczytanie treści normy zawartej w tym przepisie w sposób wskazany w przywołanej wyżej uchwale siedmiu sędziów z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21). Tym samym stany faktyczne, które w zamyśle projektodawcy art. 233 § 1a k.k. miały uzasadniać łagodniejszą ocenę prawną świadków składających fałszywe zeznania w ogóle nie wyczerpują znamion przestępstwa. W konsekwencji należy uznać, że zakres zastosowania art. 233 § 1a k.k. obejmuje jedynie sytuacje, które nie uzasadniają łagodniejszej penalizacji. Stąd decyzja o uchyleniu art. 233 § 1a k.k.

Konsekwencją proponowanej zmiany jest przywrócenie brzmienia 233 § 3 k.k. obowiązującego do czasu wejścia w życie zmian wprowadzonych ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437), dalej „ustawa z dnia 11 marca 2016 r.", którą dodano do Kodeksu karnego m.in. art. 231 § 1a.

W ocenie projektodawcy konieczne jest uchylenie w art. 233 § 4a k.k. W przepisie tym uregulowano przestępstwo polegające na nieumyślnym przedstawieniu przez biegłego, rzeczoznawcę lub tłumacza fałszywej opinii, ekspertyzy lub tłumaczenia mającego służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, narażając w ten sposób na istotną szkodę interes publiczny. Uzasadnieniem dla kryminalizacji takich nieumyślnych zachowań, podawanym na etapie prac legislacyjnych, była potrzeba przeciwdziałania praktyce przedstawiania "opinii nierzetelnych", w tym przez "prywatnych biegłych" (http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgskrnr/NKK-9).

Przepis ten budzi wątpliwości w doktrynie. Wskazuje się, że „Najbardziej kontrowersyjnym rozwiązaniem z ZmKPK z 11.3.2016 r. było wprowadzenie nieumyślnego typu przestępstwa określonego w § 4. Cel przepisu był stosunkowo jasny, lecz ujęcie ustawowe wadliwe. Kryminalizacja dotyczyć miała sporządzania opinii nierzetelnych, niedbałych. Tymczasem skryminalizowano nieumyślne przedłożenie fałszywej opinii ekspertyzy i tłumaczenia. Słusznie wskazuje się, że zachodzi pojęciowa sprzeczność między pojęciem fałszywości a brakiem umyślności działania (por. *A. Grześkowiak*, *K. Wiak*, KK. Komentarz, 2016, art. 233, Nb 16; także *R. Szostak*, *I. Sołtyszewski*, Odpowiedzialność karna, s. 134–135). "Nieumyślne fałszerstwo" to logiczne *contradictio in adiecto*. Próba ratowania ustawy przez eksponowanie, że znamię nieumyślności odnosi się do "narażenia (fałszywą opinią, ekspertyzą lub tłumaczeniem) na istotną szkodę interesu publicznego", nie wydaje się trafna (tak *L. Tyszkiewicz*, w: *M. Filar*, KK. Komentarz, 2016, art. 233, Nt 12). Ustawa mówi wszakże o nieumyślnym "przedstawianiu fałszywej opinii, ekspertyzy lub tłumaczenia", przez biegłego, rzeczoznawcę lub tłumacza. *(M. Królikowski, R. Zawłocki*, (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do artykułów 222–316, Wyd. 5, Warszawa 2024).

Kolejne zastrzeżenia odnośnie do wskazanego przepisu dotyczą naruszenia zasady proporcjonalności. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że „prawo karne w zwalczaniu zachowań społecznie niepożądanych musi stanowić ultima ratio. Oznacza to, że sięganie do instrumentów prawnokarnych uzasadnione jest wtedy tylko, gdy pożądanego celu nie można osiągnąć w żaden inny sposób. Z punktu widzenia uregulowań zawartych w Konstytucji ustanowiona ochrona musi być proporcjonalna, adekwatna do wagi chronionych praw i wolności (*K. Wojtyczek*, Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych, z. 2/1999, s. 40–46)” (wyrok TK z dnia 9 października 2001 r. SK 8/00). W ocenie projektodawcy penalizacja zachowań nieumyślnych, o których mowa w art. 233 § 4a k.k. budzi wątpliwości w aspekcie zachowania zasady proporcjonalności reakcji karnej. Nie wydaje się trafne wiązanie sankcji karnej z zachowaniami nieumyślnymi o których mowa w art. 233 § 4a k.k. Przepis ten może prowadzić do swoistego „efektu mrożącego”, polegającego na próbach unikania wydawania opinii, ekspertyz czy tłumaczeń przez biegłych, rzeczoznawców i tłumaczy w obawie przed odpowiedzialnością karną.

Art. art. 233 § 1 i 4 k.k. i art. 305 k.k.

W projekcie rezygnuje się, poza nielicznymi wyjątkami, z ingerencji w wymiar sankcji za poszczególne przestępstwa. Problematyka ta wymaga pogłębionej analizy, tak aby uniknąć

w przyszłości kolejnych zmian dotyczących wymiaru kary za poszczególne przestępstwa. Częste zmiany nie sprzyjają pewności prawa, wymuszają na sądach dokonywania wnikliwych analiz w płaszczyźnie art. 4 k.k. i w konsekwencji nie służą poprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Jako wyjątek od zasady pozostawiania sankcji karnych bez zmian proponuje się ich obniżenie w **art. 233 § 1 i 4 k.k.** Aktualne zagrożenie przewidziane w tych przepisach jest nieadekwatne do stopnia społecznej szkodliwości tej kategorii zachowań. Proponowane w projekcie sankcje odpowiadają postulatom zgłaszanym w ramach konsultacji publicznych.

Na zasadzie wyjątku projekt wprowadza zagrożenie surowsze w **art. 305 k.k.** (przestępstwo utrudniania przetargu publicznego). Od początku obowiązywania Kodeksu karnego jest ono zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3. Uznaje się, że jest to sankcja zbyt łagodna, zwłaszcza w dobie intensywnego rozporządzania finansowymi środkami unijnymi (m.in. KPO). Instytucja przetargu publicznego powinna korzystać ze wzmożonej ochrony karnoprawnej. Ponadto należy wskazać, że obecne zagrożenie nie jest spójne z innymi zagrożeniami (np. przestępstwo wyłudzenia dotacji lub subwencji z art. 297 k.k. jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat).

Art. 259b k.k.

W art. 259b k.k., analogicznie jak w przypadku nowelizowanego art. 60 § 3 k.k., zwrot „Na wniosek prokuratora sąd stosuje" proponuje się zastąpić wyrazami „Sąd może zastosować". Odstępuje się zatem od związania sądu wnioskiem prokuratora co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania. Ulega zwiększeniu swoboda sądu w decydowaniu o kształcie sankcji karnej, gdy wystąpią okoliczności uzasadniające redukcję kary bądź możliwość warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Art. 305 § 2 k.k.

Proponowana zmiana art. 305 § 2 k.k. ma charakter redakcyjny i czysto dostosowawczy – jest konsekwencją zmiany ustawowego zagrożenia za przestępstwo stypizowane w art. 305 § 1 k.k. na takie samo jak przewidziane we wspomnianym przepisie.

<u>Zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym</u>

Art. 8a § 2 k.k.w.

Projektowana zmiana art. 8a § 2 k.k.w. stanowi konsekwencję uchylenia art. 73 § 3 i 4 k.p.k.

Art. 9 § 5–8 k.k.w.

Przepisy art. 9 § 5–8 k.k.w. określają zasady postępowania w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia, którego dotyczy wniosek o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym, jeżeli wstrzymanie wykonania takiego orzeczenia skutkowałoby zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego. Uregulowania te przewidują dość szerokie uprawnienia prokuratora w takim postępowaniu. Po pierwsze, prokurator ma prawo wziąć udział w posiedzeniu, co oznacza konieczność jego wyznaczenia przez sąd i zawiadomienia prokuratora. Po drugie, prokurator swoim sprzeciwem co do postanowienia o wstrzymaniu wykonania orzeczenia powoduje, że postanowienie takie staje się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu. Po trzecie, prokuratorowi przysługuje zażalenie na postanowienie o wstrzymaniu wykonania orzeczenia.

Konieczność wyznaczenia posiedzenia celem umożliwienia prokuratorowi wzięcia w nim udziału na gruncie art. 9 § 5 k.k.w. powoduje, że postępowanie, które z natury rzeczy winno toczyć się sprawnie, takim nie jest. Nadto o wykonalności orzeczenia winien decydować sąd lub ustawodawca, a nie prokurator swoim sprzeciwem, zwłaszcza że przesłanki złożenia takiego sprzeciwu nie są w żaden sposób sprecyzowane, a więc może on być składany na zasadzie pełnej dowolności, nawet bez merytorycznego uzasadniania, uniemożliwiając opuszczenie przez skazanego zakładu karnego lub aresztu śledczego. W tej sytuacji, mimo decyzji sądu o wstrzymaniu wykonania orzeczenia, to prokurator swoim sprzeciwem decyduje o kontynuacji pozbawienia wolności do chwili uprawomocnienia się postanowienia o wstrzymaniu wykonaniu orzeczenia. Ponadto, przyznanie prokuratorowi prawa do złożenia zażalenia na postanowienie o wstrzymaniu wykonania orzeczenia oraz nieprzyznanie skazanemu prawa do złożenia zażalenia na postanowienie o odmowie wstrzymania wykonania orzeczenia, stanowi przejaw zachwiania równowagi stron postępowania wykonawczego przed sądem i przewagi prokuratora w tym zakresie. Jest to pozbawione podstaw, zwłaszcza, że prokurator nie jest organem postępowania wykonawczego, jak na gruncie Kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r., tylko stroną postępowania przed sądem, podobnie jak skazany.

Ze wskazanych powodów proponuje się uchylenie art. 9 § 5–6 k.k.w. Takie posunięcie usprawni postępowanie w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia, a nadto przywraca równowagę stron postępowania na tym etapie.

Art. 22 § 2a k.k.w.

W art. 22 k.k.w. projektuje się uchylenie § 2a, który przewiduje, że udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi.

Przepis ten stanowi oczywiste superfluum ustawodawcze, wszak udział prokuratora i tak będzie obowiązkowy, jeśli obligować go będzie do tego norma szczególna.

Art. 43le § 3 k.k.w.

Projektowana zmiana art. 43le § 3 k.k.w. sprowadza się do przekształcenia obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniu w udział fakultatywny. Jest ona konsekwencją projektowanej nowelizacji art. 22 § 2a k.k.w.

Art. 43lj § 1a k.k.w. oraz art. 43llb § 3 k.k.w.

Przepisy art. 43lj § 1a k.k.w. oraz art. 43llb § 3 k.k.w przewidują możliwość złożenia sprzeciwu przez prokuratora w przypadku zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, który powoduje, że odpowiednio postanowienie sądu penitencjarnego oraz decyzja komisji penitencjarnej stają się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu.

W zakresie projektowanych zmian aktualne pozostają argumenty przywołane przy uzasadnieniu zmiany art. 9 § 6 k.k.w.

Art. 160 § 6 k.k.w.

Projektowana nowelizacja art. 160 § 6 k.k.w. stanowi konsekwencję zmiany art. 22 § 2a k.k.w., eliminując obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu w postępowaniu wykonawczym.

Art. 161 § 1 k.k.w.

Projektowana zmiana art. 161 § 1 k.k.w. sprowadza się do przekształcenia obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniu w udział fakultatywny. Jest ona konsekwencją projektowanej nowelizacji art. 22 § 2a k.k.w.

Art. 215 § 1 k.k.w.

Projektowana zmiana art. 215 § 1 k.k.w. stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego, w szczególności w art. 73 k.p.k., a dotyczących

zapewnienia pełnej poufności kontaktów podejrzanego z obrońcą. Analogicznie zasadę pełnej poufności należy stosować do wszystkich podmiotów wskazanych w art. 215 § 1 k.k.w.

Art. 217b § 1a k.k.w.

Zmiana zaproponowana w art. 217b § 1a k.k.w. sprowadza się do objęcia treścią tego przepisu każdego obrońcy i każdego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, a nie tylko obrońcy, który został ustanowiony lub wyznaczony w sprawie, w której stosuje się tymczasowe aresztowanie. Poszerzenie regulacji ma na celu wzmocnienie ochrony tajemnicy obrończej oraz tajemnicy, którą związany jest pełnomocnik niezależnie od tego, w jakiej sprawie został ustanowiony lub wyznaczony, ale reprezentuje sprawcę, który jest tymczasowo aresztowany. Proponowana zmiana stanowi powrót do rozwiązania przyjętego na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r.

Zmiany w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt

Projektowana zmiana art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1580, późn. zm.) ma charakter materialnoprawny. Polega ona na uregulowaniu wprost możliwości przepadku zwierzęcia, w sprawach o przestępstwa określone w tym przepisie, jeżeli sprawca nie jest jego właścicielem. Na możliwość orzeczenia przepadku zwierzęcia, które nie stanowi własności sprawcy wskazywano również na gruncie obecnie obowiązującego stanu prawnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 23 stycznia 2023 r. (II.7202.1.2019.MH) wskazywał, że „w orzecznictwie sądów powszechnych pojawiła się linia orzecznicza, zgodnie z którą w przypadku wydania wyroku skazującego, możliwe (a nawet konieczne) jest orzeczenie przepadku zwierzęcia także, jeśli sprawca znęcania nie jest jego właścicielem, np. zwierzę należy do osoby prawnej, której sprawca jest pracownikiem lub wspólnikiem. Wykładnię taką należy uznać za dopuszczalną. Podkreślenia wymaga bowiem, iż normę art. 35 ust. 3 u.o.z. interpretować należy w świetle art. 1 ust. 2 tejże ustawy, który do zwierząt, w zakresie odrębnie nieuregulowanym, nakazuje odpowiednio stosować przepisy dotyczące rzeczy. (…). Z kolei pozostawienie przez sąd zwierzęcia pod „opieką" osoby, która się nad nim znęca (nawet jeśli nie jest ona formalnie właścicielem) byłoby nie do pogodzenia z normami wyrażonymi w art. 1 ust. 1 oraz art. 5 u.o.z. nakazującymi poszanowanie, opiekę i ochronę zwierząt oraz ich humanitarne traktowanie".

Ponieważ proponowana wykładnia, jak wskazał sam Rzecznik Praw Obywatelskich, jest „nieoczywista", za pożądane uznano dokonanie zmiany art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt, aby nie pozostawiać wątpliwości, że w sytuacji takiej orzeczenie przepadku jest w istocie możliwe. Projektowana zmiana wskazuje, że jeżeli sprawca nie jest właścicielem zwierzęcia, sąd może orzec jego przepadek. Zmiana ta oddaje zatem w ręce sądu decyzję o możliwości orzeczenia przepadku w sytuacji, gdy sprawca znęca się nad zwierzęciem, które do niego nie należy. Taka regulacja pozwala uniknąć sytuacji, w której zwierzę będzie w przyszłości narażone na ponowne popełnienie względem niego przestępstwa, o którym mowa w art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt.

Zmiany w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze

Przepisy art. 115c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 poz. 334, z późn. zm.), dalej: „ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych" oraz art. 158b ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390, z późn. zm.), dalej: „ustawa – Prawo o prokuraturze" stanowią, że dowody uzyskane do celów postępowania karnego w trybie określonym w art. 168b, art. 237 lub art. 237a k.p.k. lub uzyskane w wyniku stosowania kontroli operacyjnej mogą zostać wykorzystane w postępowaniu dyscyplinarnym.

Ukształtowane przez ustawodawcę brzmienie wskazanych przepisów rodzi konieczność refleksji nad zasadnością ich dalszego stosowania w postępowaniach dyscyplinarnych, regulowanych wymienionymi wyżej ustawami ustrojowymi.

Stosowanie dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub podsłuchu procesowego w postępowaniu dyscyplinarnym należy uznać za co najmniej kontrowersyjne w świetle orzecznictwa sądów krajowych oraz trybunałów europejskich. Występuje tutaj bowiem nieproporcjonalność posługiwania się takimi środkami dowodowymi w postępowaniach, których cel i charakter tego nie uzasadnia należycie.

W uchwale siedmiu sędziów z dnia 28 czerwca 2018 r. (I KZP 4/18) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że dowody te mogą być stosowane w postępowaniach karnych, ale tylko w zakresie tzw. przestępstw katalogowych. We wskazanym judykacie Sąd Najwyższy wskazał, że „użyte w art. 168b k.p.k. sformułowanie „innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego innego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli

operacyjnej" obejmuje swoim zakresem wyłącznie te przestępstwa, co do których sąd może wyrazić zgodę na zarządzenie kontroli operacyjnej, w tym te, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji". Przyjmując perspektywę Sądu Najwyższego w jakiej podjęto opisaną wyżej uchwałę, nie sposób przyjąć, że dowody z kontroli operacyjnej miałyby być wykorzystywane w postępowaniu dyscyplinarnym w odniesieniu do postepowań w sprawie deliktów dyscyplinarnych.

W tym duchu, wychodząc z podobnego założenia co Sąd Najwyższy, wypowiadał się również TSUE. W wyroku z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C-746/18 wyraził pogląd, że środki dowodowe w postaci bilingów rozmów telefonicznych mogą być wykorzystywane tylko w sprawach dotyczących ważniejszych przestępstw, a zatem wątpliwe jest żeby dopuszczalne było wykorzystywanie takiego dowodu w postępowaniu dyscyplinarnym. Również w wyroku z dnia 7 września 2023 r. w sprawie C-162/22 TSUE wskazał, że: „Artykuł 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywy o prywatności i łączności elektronicznej), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/136/WE z dnia 25 listopada 2009 r., w związku z art. 7, 8 i 11 oraz art. 52 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby dane osobowe dotyczące łączności elektronicznej, które na podstawie środka ustawowego przyjętego na mocy tego przepisu zostały zatrzymane przez dostawców usług łączności elektronicznej i które zostały następnie udostępnione na podstawie tego środka organom właściwym do zwalczania poważnej przestępczości, mogły być wykorzystywane w ramach dochodzeń dotyczących przewinień dyscyplinarnych związanych z korupcją".

Ten sam kierunek oceny pożądanych ograniczeń postępowania dowodowego przyjmuje Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie nr 30083/10 (*Karabeyoğlu przeciwko Turcji*) wskazując w pkt 4 konkluzji orzeczenia, że doszło do naruszenia art. 8 EKPCz, poprzez wykorzystanie w ramach prowadzonego przeciwko skarżącemu postępowania dyscyplinarnego informacji uzyskanych za pomocą zastosowanego wobec niego podsłuchu telefonicznego. Europejski Trybunał Praw Człowieka przypomina, oceniając zgodność z przepisami EKPCz określonych regulacji związanych z wprowadzaniem inwigilacji i wykorzystaniem ich wyników na potrzeby prowadzonych postępowań, w tym postępowania dyscyplinarnego, że w pierwszej kolejności należy odpowiedzieć na pytanie, czy cele wprowadzania takich regulacji są uprawnione w świetle art. 8 ust. 2 EKPCz (zob. sprawa *Weber i Saravia przeciwko Niemcom* (dec.), nr 54934/00, § 104, CEDH 2006-XI).

Trybunał uznaje, że w przypadku gdy władze krajowe dokonują wyważenia z jednej strony interesu państwa, w ochronie bezpieczeństwa narodowego poprzez środki niejawnej obserwacji, a z drugiej strony stopnia ingerencji w wykonywanie przez skarżącego prawa do poszanowania życia prywatnego, to władze krajowe dysponują pewnym marginesem oceny w kwestii wyboru środków właściwych dla osiągnięcia uprawnionego celu, jakim jest ochrona bezpieczeństwa narodowego. Ów margines oceny idzie jednak w parze z kontrolą europejską, dotyczącą zarówno ustawy, jak i aktów służących jej stosowaniu. Trybunał musi być przekonany o istnieniu odpowiednich i skutecznych gwarancji przeciw nadużyciom, albowiem system obserwacji niejawnej, służący ochronie bezpieczeństwa narodowego, niesie ze sobą ryzyko osłabienia, a nawet zniszczenia demokracji, pod pretekstem jej obrony. Ocena tej kwestii zależy od wszystkich okoliczności sprawy, na przykład charakteru, zakresu i czasu trwania ewentualnych środków, przesłanek ich zarządzenia, władz właściwych do wydania zezwolenia na ich zastosowanie, wykonanie i kontrolowanie, oraz rodzaju środków odwoławczych przewidzianych przez prawo krajowe. Trybunał powinien zbadać, czy procedury kontroli wprowadzenia i stosowania środków ograniczających prawa i swobody obywatelskie są w stanie ograniczyć „ingerencję" do tego, co jest „konieczne w społeczeństwie demokratycznym" (*Roman Zakharov przeciwko Rosji* [Wielka Izba], nr 47143/06, § 232, z dnia 4 grudnia 2015 r.).

Projektowane zmiany polegające na uchyleniu art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 158b ustawy – Prawo o prokuraturze, mają na celu ukształtowanie krajowych przepisów ustrojowych regulujących status sędziów i prokuratorów w sposób zgodny z kierunkiem wykładni przedstawionym w wyżej opisanych orzeczeniach europejskich Trybunałów. W świetle powyższego, w ocenie projektodawcy nie jest zasadne stosowanie dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub podsłuchu procesowego na potrzeby ustalenia dopuszczenia się deliktów dyscyplinarnych przez sędziów i prokuratorów. Dokonując w ślad za Europejskim Trybunałem Praw Człowieka wyważenia z jednej strony potrzeby ochrony społeczeństwa demokratycznego, a z drugiej konieczności ochrony praw indywidualnych należy wskazać, że interes ochrony demokratycznego społeczeństwa w postępowaniu dyscyplinarnym, z uwagi na jego zakres i skutki do których może doprowadzić, nie zyskuje prymatu przed prawami indywidualnymi. Innymi słowy, wykorzystanie w postępowaniu dyscyplinarnym sędziów czy prokuratorów, środków dowodowych, uzyskanych w trybie określonym w art. 168b, art. 237 i art. 237a k.p.k. lub w wyniku stosowania kontroli operacyjnej nie doprowadzi do zwiększenia ochrony

społeczeństwa demokratycznego, a niewątpliwie doprowadzi do niezasadnej w takich warunkach ingerencji w prawa indywidualne uczestników postępowań dyscyplinarnych.

W przypadku czynów wyczerpujących znamiona przestępstw właściwym forum do ukarania sprawcy pozostaje przede wszystkim postępowanie karne. W takim postępowaniu istnieje możliwość orzeczenia zakazu wykonywania zawodu sędziego lub prokuratora. Prawomocne orzeczenie przez sąd środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego (art. 68 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych). Odpowiednio w art. 93 § 4 ustawy – Prawo o prokuraturze wskazano, że prawomocny wyrok sądu skazujący prokuratora za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub orzekający wobec prokuratora środek karny pozbawienia praw publicznych, zakaz zajmowania stanowiska prokuratora, degradację lub wydalenie z zawodowej służby wojskowej, powodują z mocy prawa utratę stanowiska prokuratora.

Wskazane przepisy zapewniają możliwość usunięcia sędziego lub prokuratora z zawodu już w postępowaniu karnym. Ograniczenia dowodowe w postępowaniach dyscyplinarnych nie oznaczają zatem możliwości bezkarności przedstawicieli tych zawodów zaufania publicznego za popełnienie najpoważniejszych czynów zabronionych, jakimi są przestępstwa.

W odniesieniu do projektowanych zmian polegających na uchyleniu art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 158b ustawy – Prawo o prokuraturze, projektodawca przewidział bezpośrednie działanie nowej ustawy od daty jej wejścia w życie. To oznacza, że usankcjonowana wejściem w życie projektowanej ustawy okoliczność uchylenia ww. przepisów ustrojowych będzie również musiała zostać uwzględniona przez organy stosujące prawo co do stosunków zaistniałych wcześniej.

Projektowana zmiana art. 70 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2250, z późn. zm.) jest konsekwencją projektowanego uchylenia art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Zmiany w Kodeksie karnym skarbowym

Art. 48 § 5 k.k.s. i art. 132a k.k.s.

Projektowana zmiana wynika ze zmiany definicji podejrzanego, proponowanej w niniejszym projekcie i konieczności ujednolicenia przyjętej terminologii.

Art. 122 § 2 k.k.s.

Projektowana zmiana art. 122 § 2 k.k.s. jest konsekwencją uchylenia w art. 73 k.p.k. przepisów ograniczających poufność kontaktów z obrońcą.

Art. 153 § 1 k.k.s.

Proponowana zmiana art. 153 § 1 k.k.s. motywowana jest analogiczną argumentacją jak przedstawiona przy projektowanej zmianie art. 310 § 2 k.p.k.

Zmiany w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 20 § 3 k.p.w.

Projektowana zmiana art. 20 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2025 r. poz. 860), dalej „k.p.w., ma charakter wynikowy w związku z dodaniem art. 72 § 2a i 4 k.p.k.

Art. 39 § 1a k.p.w.

W projektowanym art. 39 § 1a k.p.w. dodano przepis stanowiący odpowiednik art. 168a k.p.k. ponieważ potrzeba zachowania standardów konstytucyjnych występuje również na gruncie prawa wykroczeń.

Art. 41 § 4 k.p.w.

W projektowanym art. 41 § 4 k.p.w. wskazano, że sąd nie może zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Brak jest dostatecznych argumentów, aby wyłączenie zawarte w tym przepisie miało dotyczyć tylko tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza czy tajemnicy statystycznej, jak to ma miejsce obecnie.

Art. 46 § 4 k.p.w.

Konsekwencją projektowanej zmiany art. 73 k.p.k. jest proponowane wyeliminowanie w art. 46 § 4 k.p.w. możliwości obecności zatrzymującego przy rozmowie zatrzymanego z radcą prawnym lub adwokatem.

Art. 101 § 1a, § 1b, § 1c i § 4 k.p.w.

Projektowana zmiana art. 101 § 1a k.p.w. dotyczy uaktualnienia powołanego w zdaniu drugim tego przepisu odesłania do przepisu art. 96 § 1–1b k.p.w. określającego maksymalną wysokość grzywny, jaką można nałożyć w postępowaniu mandatowym za określone wykroczenia. Przepis ten został w takim brzmieniu ukształtowany ustawą z dnia 20 lutego 2015 r., która w tym zakresie weszła w życie w dniu 4 kwietnia 2015 r.

Zauważyć jednak trzeba, że obecnie w wyniku dokonanych nowelizacji art. 96 k.p.w. został on rozszerzony o kolejne jednostki redakcyjne (art. 96 § 1–1d k.p.w.) określające przypadki i wysokość grzywny nakładanej w postępowaniu mandatowym prowadzonym przez uprawnione organy, co nie wpłynęło na zmianę dostosowawczą art. 101 § 1a k.p.w.

W aktualnie obowiązującym brzmieniu art. 96 k.p.w. zawiera także:

1. § 1ba i § 1bb dodane ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o zatrudnianiu pracowników tymczasowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 962), która weszła w życie z dniem 1 czerwca 2017 r.;
2. § 1 bc dodany ustawą z dnia 10 stycznia 2018 r. o ograniczeniu handlu w niedziele i święta oraz w niektóre inne dni (Dz. U. poz. 305), która weszła w życie z dniem 1 marca 2018 r.;
3. § 1bd dodany ustawą z dnia 28 października 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z przeciwdziałaniem sytuacjom kryzysowym związanym z wystąpieniem Covid-19 (Dz. U. poz. 2112, z późn. zm.), która weszła w życie z dniem 29 listopada 2020 r.;
4. § 1d dodany ustawą z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2328), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

Dodane przepisy, tj. art. 96 § 1ba, § 1bb, § 1bc, § 1bd i § 1d k.p.w., także określają maksymalną wysokość grzywny, jaką można nałożyć w postępowaniu mandatowym za określone w nich wykroczenia. Zasadna jest zatem nowelizacja art. 101 § 1a zdanie drugie k.p.w. przez zmianę zapisu odnośnie do przepisów określających wysokość grzywny, którą można nałożyć w postępowaniu mandatowym z art. 96 § 1–1b k.p.w. na art. 96 § 1–1d k.p.w.

Projektowana zmiana art. 101 § 1b k.p.w. ma na celu rozszerzenie przesłanek pozwalających na uchylenie prawomocnego mandatu karnego.

Aktualnie ustawodawca w art. 101 k.p.w. przewidział siedem przesłanek, przy spełnieniu których może dojść do uchylenia prawomocnego mandatu karnego, tj. gdy:

1. grzywnę nałożono za czyn niebędący czynem zabronionym jako wykroczenie (chodzi o ustalenie, że zachowanie danej osoby jest prawnie irrelewantne, względnie

gdy należy je zakwalifikować jako przestępstwo albo jako przestępstwo lub wykroczenie skarbowe);

2. grzywnę nałożono na osobę, która popełniła czyn zabroniony przed ukończeniem 17 lat;
3. ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia wykroczenia (w tym przypadku chodzi o sytuację obrony koniecznej (art. 15 k.w.), stanu wyższej konieczności (16 § 1 k.w.) oraz niepoczytalności (17 § 1 k.w.);
4. grzywnę nałożono wbrew zakazom określonym w art. 96 § 2 k.p.w. (tj. wówczas, gdy za wykroczenie należałoby orzec środek karny oraz gdy zachodzi idealny zbieg wykroczenia i przestępstwa);
5. grzywnę nałożono w wysokości wyższej, niż wynika to z art. 96 § 1–1b k.p.w.;
6. Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego została nałożona grzywna tym mandatem;
7. potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.

Zauważyć należy, że nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania mandatowego (art. 113 § 1 k.p.w. a contrario). Analizy prowadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wskazują, że katalog przesłanek ingerencji sądu co do uchylenia prawomocnego mandatu karnego, określony obecnie w treści art. 101 k.p.w. powoduje, że pominięcie w dotychczasowym rozwiązaniu objętych projektem przypadków uchylenia mandatu karnego prowadzi do faktycznego braku kontroli sądowej w tym zakresie. W związku z nazbyt wąskim zakresem sądowej kontroli prawomocnych mandatów karnych formułowane były zarzuty naruszenia art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 15 lutego 2024 r. (II.510.873.2023.PZ), w związku z zarzutami naruszenia wskazanych przepisów Konstytucji RP, postulował rozszerzenie przesłanek uchylenia prawomocnego mandatu karnego w sposób zbieżny z propozycjami zawartymi w niniejszym projekcie ustawy.

Zdaniem projektodawcy art. 101 k.p.w. nie powinien różnicować przesłanek do wznowienia postępowania mandatowego względem przesłanek do wznowienia postępowania sądowego w sprawach o wykroczenia, przewidzianych w art. 113 § 1 k.p.w., na mocy którego art. 540 k.p.k. stosuje się odpowiednio.

Z art. 540 § 1 k.p.k. wynika m.in., że postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (pkt 1), po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to,

że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze (pkt 2 lit. a). Zasadnym jest zatem ujęcie w treści art. 101 § 1b k.p.w. dodatkowych przesłanek uchylenia prawomocnego mandatu karnego, wskazanych w niniejszym projekcie.

Dodanie § 1c w art. 101 k.p.w. ma na celu określenie sposobu wykazywania podstawy uchylenia mandatu w postaci przesłanki *propter falsa.* W ocenie projektodawcy powinno to następować analogicznie jak w postępowaniu karnym przy tożsamej przesłance wznowienia postępowania.

Zmiana w § 4 jest zmianą konsekwencyjną, związaną z rozszerzeniem przesłanek uchylenia mandatu. Uchylenie mandatu w oparciu o przesłankę *propter nova* w założeniu zawsze będzie następować na korzyść ukaranego. Z tego względu należało w odniesieniu do tej przesłanki zachować gwarancje wskazane w art. 101 § 4 k.p.w. Odmiennie jest natomiast w przypadku uchylenia mandatu w oparciu o przesłankę *propter falsa*. W tym wypadku nawet złożenie wniosku o uchylenie mandatu przez ukaranego nie musi uzasadniać stosowania wobec niego gwarancji przewidzianej w art. 101 § 4 k.p.w., skoro to ukarany może być sprawcą czynu zabronionego o którym mowa w projektowanym art. 101 § 1b pkt 3 k.p.w.

Art. 115 § 2 k.p.w.

Proponowane wydłużenie terminu przedawnienia w art. 115 § 2 k.p.w. jest konsekwencją projektowanej zmiany art. 555 k.p.k. Różnicowanie wskazanych terminów przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia nie znajduje uzasadnienia.

Zmiany w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

Zmiana przewidziana w art. 86 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 959, z późn. zm.) znajduje analogiczne uzasadnienie jak zmiana art. 618b § 3 k.p.k.

Zmiany w ustawie z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym

Projektowana zmiana w ustawie z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. poz. 1430) polegająca na uchyleniu art. 4 ust. 1 tej ustawy wiąże się z potrzebą pełnego

dostosowania polskiego prawodawstwa do przepisów prawa europejskiego. W wyroku TSUE z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie C-573/17 *Popławski (II)* wskazano, że „artykuł 28 ust. 2 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że oświadczenie złożone przez państwo członkowskie na podstawie tego przepisu, po przyjęciu rzeczonej decyzji ramowej, nie może wywierać skutków prawnych".

Wskazana decyzja ramowa przewiduje wzajemne uznawanie prawomocnych kar pozbawienia wolności przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Implementację decyzji ramowej do prawa polskiego stanowią Rozdziały 66f i 66g k.p.k. Możliwość zastosowania tych przepisów ogranicza jednak ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym. Na jej mocy do Kodeksu postępowania karnego dodano Rozdziały 66f i 66g k.p.k., lecz zgodnie z jej art. 4 ust. 1, ich zastosowanie jest wyłączone względem orzeczeń wydanych przed dniem 5 grudnia 2011 r.

Decyzja ramowa wskazuje, że państwa członkowskie mogą złożyć oświadczenie o niestosowaniu jej postanowień do orzeczeń wydanych przed określoną datą, nie późniejszą jednak niż właśnie dzień 5 grudnia 2011 r. Można je było jednak złożyć co do orzeczeń wydanych przed określoną datą „przy przyjęciu niniejszej decyzji ramowej przez Radę".

Decyzja ramowa została przyjęta w dniu 27 listopada 2008 r. i w dniu 5 grudnia 2008 r. ogłoszona w dzienniku urzędowym UE. Tymczasem oświadczenie na podstawie art. 28 ust. 2 decyzji ramowej zostało przez Polskę złożone dopiero w 2011 r., a zatem nie rodzi skutków prawnych. Ponieważ sama decyzja ramowa nie zawiera innych przepisów, które ograniczałyby czasowy zakres jej zastosowania i wobec wadliwości oświadczenia złożonego przez Polskę w 2011 r., należy uznać, że nie ma przesłanek, aby takie ograniczenie istniało w polskim prawie.

Zmiany w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka

Zasadniczym założeniem, które legło u podstaw prac nad zmianami przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.), dalej „ustawa z dnia 28 listopada 2014 r.", jest pełna implementacja

dyrektywy 2017/541 w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępująca decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniająca decyzję Rady 2005/671/WSiSW (Dz.U.UE.L.2017.88.6 z dnia 2017.03.31). Głównym celem projektowanych zmian jest wprowadzenie w krajowym ustawodawstwie przejrzystego mechanizmu zapewniającego wsparcie pokrzywdzonym, które musi być udzielone bezpośrednio po ataku terrorystycznym.

Za pokrzywdzonego należy uznać osobę fizyczną, która doznała szkody, w tym krzywdy fizycznej, psychicznej lub emocjonalnej lub straty majątkowej, o ile było to bezpośrednio spowodowane przestępstwem terrorystycznym. Zakresem podmiotowym projektowanej regulacji powinien być objęty także członek rodziny osoby, która poniosła śmierć wskutek przestępstwa terrorystycznego.

Dotychczasowe rozwiązania przewidziane przepisem art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. umożliwiają pokrzywdzonemu, świadkowi lub osobie najbliższej, udzielenie ochrony na czas czynności procesowej, ochrony osobistej oraz pomocy w zakresie zmiany miejsca pobytu. W aktualnym stanie prawnym brak jest kompleksowych regulacji, które w sposób jednoznaczny wskazywałyby na procedury wsparcia dla ofiar przestępstw terrorystycznych, co jest wymagane przez dyrektywę 2017/541.

Projektowany przepis art. 3 ust. 1 lit. 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. przewiduje jako jeden z możliwych środków ochrony, zapewnienie systemu wsparcia dla ofiar przestępstw terrorystycznych. Możliwość udzielenia tego wsparcia, wyznaczona jest zakresem art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Proponowany przepis art. 3 ust.1 lit. 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. wypełnia dotychczasową lukę, wprowadzając do katalogu środków ochrony, mechanizm wsparcia dla ofiar przestępstwa terrorystycznego.

W projektowanym art. 10a ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. zdefiniowano system wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym.

Z kolei projektowany przepis art. 16a ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. przewiduje udzielenie pomocy ofiarom przestępstw o charakterze terrorystycznym bezpośrednio po popełnieniu czynu zabronionego i tak długo jak będzie ona konieczna. W ramach krajowej infrastruktury służącej reagowaniu w sytuacjach kryzysowych podejmowane powinny być kompleksowe działania w odpowiedzi na szczególne potrzeby pokrzywdzonych/ofiar bezpośrednio po ataku terrorystycznym i tak długo, jak będzie to konieczne. Wyznaczenie jednostki Policji odpowiedzialnej za koordynację wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym ma na celu zapewnienie spójności i skuteczności działań podejmowanych przez państwo. Policja, jako służba posiadająca szerokie kompetencje w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego i wsparcia ofiar, jest właściwą instytucją do pełnienia tej roli.

Pomoc powinna być dostosowana indywidualnie, zgodnie z potrzebami danej osoby. Istotne jest, by taka pomoc nie była ograniczona czasowo i udzielana tak długo, jak będzie to konieczne. Jednocześnie, właściwa jednostka policji koordynująca działania, w ramach pomocy pokrzywdzonym atakiem terrorystycznym, powinna zapewnić dostępność do informacji i pouczeń pokrzywdzonych, a także dostępność doradztwa psychologicznego wskutek doznanego urazu psychicznego, realizowanego przez ośrodek wsparcia kryzysowego dla pokrzywdzonych i członków ich rodzin, który będzie udzielał natychmiastowej pomocy psychologicznej i zapewniał wsparcie emocjonalne.

Pokrzywdzeni przestępstwem terrorystycznym powinni mieć również dostęp do informacji na temat swoich praw jako ofiary, dostępnych usług wsparcia oraz systemów odszkodowań w państwie członkowskim, w którym zostało popełnione dane przestępstwo terrorystyczne.

Służby udzielające wsparcia powinny uwzględniać fakt, że szczególne potrzeby pokrzywdzonych przestępstwem terrorystycznym mogą się zmieniać wraz z upływem czasu, co ma prowadzić w konsekwencji do aktualizacji zakresu udzielonego wsparcia. Jednocześnie taka pomoc ma stanowić uzupełnienie w stosunku do ewentualnych roszczeń odszkodowawczych.

Projektowany przepis art. 16a ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. wpisuje się również w wymóg zapewnienia kompleksowej reakcji państwa w sytuacjach kryzysowych oraz tworzenia spójnych mechanizmów współpracy między różnymi organami i instytucjami odpowiedzialnymi za wsparcie ofiar.

Określenie w projekcie systemu wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym można wzorować na brzmieniu motywu 29 o art. 24 ust. 3 dyrektywy 2017/541. Wsparcie dla ofiar ataków terrorystycznych powinno obejmować w szczególności indywidualną ocena potrzeb**.** Powinna ona obejmować zarówno potrzeby psychologiczne, jak i materialne, zdrowotne czy społeczne. Pomoc nie powinna być ograniczona wyłącznie do okresu bezpośrednio po ataku. Wsparcie powinno być dostępne bez cezury czasowej a jedynym uwarunkowaniem powinny być potrzeby ofiary. W kontekście projektowanych zmian należy podkreślić konieczność ścisłej współpracy między jednostkami administracji publicznej, Policją oraz organizacjami pozarządowymi, aby zapewnić wsparcie jak najbardziej dostosowane do indywidualnych potrzeb pokrzywdzonych. Istotne jest również stworzenie jasnych wytycznych dotyczących procedur współdziałania oraz standardów udzielania pomocy, co umożliwi szybkie i skuteczne reagowanie w sytuacjach kryzysowych.

W projektowanym przepisie art. 27 ust. 1a ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. określono maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będący skutkiem finansowym ustawy w latach 2025–2034.

Projektowana zmiana art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. ma charakter wynikowy w związku z dodaniem ust. 1a w tym przepisie i ma na celu wskazanie organu monitorującego zaplanowane na kolejne lata wydatki.

Zmiany w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

W ocenie projektodawcy w art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 337, z późn. zm.) należy dookreślić, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Brak takiego związku powoduje, że wzmożony reżim odpowiedzialności karnej nie znajduje uzasadnienia.

Zmiany w ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich

Art. 37 ust. 7

Projektowana zmiana art. 37 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978, z późn. zm.) polega na zastąpieniu odesłania do art. 517j § 1 k.p.k. i przepisów wydanych na podstawie art. 517j § 2 k.p.k. odesłaniem do art. 245 § 2 k.p.k. oraz przepisów wydanych na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. Proponowana zmiana stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego.

Przepisy przejściowe i przepisy końcowe

Art. 23 i 25

Zgodnie ze wskazaną regulacją wymienione w niej przepisy stosuje się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli brak przepisów, które stanowią inaczej. Cechą charakterystyczną projektowanych przepisów jest ich proceduralny charakter. Dopełnieniem wskazanej wyżej regulacji jest kolejny przepis, stanowiący, że „W przypadku

wątpliwości czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się niniejszą ustawę".

Jak wskazuje SN „*Podstawową formą rozwiązywania problemów intertemporalnych na gruncie prawa karnego procesowego jest przy tym reguła stosowania prawa nowego (lex nova), zwana regułą bezpośredniego stosowania ustawy nowej albo regułą „chwytania w locie" (zob. H. Paluszkiewicz, Studia z zakresu problematyki intertemporalnej w prawie karnym procesowym, Warszawa 2016, s. 3, 15 i 19). W uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r.,* IV KZ 38/16*, przyznano, że zasada tzw. „chwytania w locie" jest podstawową zasadą prawa intertemporalnego i wskazano, że jest ona stosowana w drodze analogiae legis wówczas, gdy ustawodawca wprowadzając zmiany w prawie nie zamieści przepisów przejściowych.*

Zasada „chwytania w locie" jest zatem w odniesieniu do przepisów procesowych swego rodzaju metazasadą intertemporalną i nawet wtedy, gdy nie jest wprost zapisana w ustawie należy domniemywać jej obowiązywanie. Zasada stosowania prawa nowego to jednocześnie zasada ultima ratio, znajdująca zastosowanie wówczas, gdy organ stosujący prawo ma trudności z usunięciem wątpliwości co do tego, które przepisy stosować.

Z reguły ustawodawca dodatkowo wprost nakazuje stosowanie ustawy nowej w razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy prawo nowe (in dubio lex nova). Taki przepis przejściowy znalazł się zarówno w ustawie z dnia 27 września 2013 r. – art. 29, jak i w ustawie z dnia 11 marca 2016 r. – art. 21. Pamiętać przy tym należy, że w prawie karnym procesowym nie obowiązuje reguła intertemporalna podobna do zawartej w art. 4 KK, która w odniesieniu do przepisów prawa karnego materialnego nakazuje porównywać przepisy „prawa dawnego" i „prawa nowego" z uwagi na to, które są względniejsze (bardziej korzystne) dla sprawcy. Brak takiego rozwiązania w przepisach procesowych wynika z tego, że normują one uprawnienia nie tylko oskarżonego (podejrzanego), ale także innych stron, czy szerzej – uczestników postępowania. Zmieniający się przepis, który jest korzystny z punktu widzenia jednej ze stron, może być niekorzystny z punktu widzenia innej. Różne interesy procesowe uczestników postępowania i to, że regulacje karno-procesowe nie są zorientowane tylko na ochronę uprawnień oskarżonego (podejrzanego), ale także uprawnień innych stron i uczestników postępowania powoduje, że w Kodeksie postępowania karnego brak odpowiednika art. 4 *KK*" (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 29 listopada 2016 r. I KZP 10/16).

Projekt nowelizacji, przyjmując zatem jako zasadę stosowanie nowych regulacji także do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, powiela dotychczasowe, sprawdzone reguły intertemporalne, które nie były w orzecznictwie podważane. Prymat

stosowania ustawy nowej ma obowiązywać także w przypadku wątpliwości interpretacyjnych co do ewentualnego dalszego stosowania przepisów dotychczasowych, co również jest rozwiązaniem powszechnie stosowanym i akceptowanym. Jak wyżej wskazano zasada in dubio lex nova to zasada ultima ratio, znajdująca zastosowanie wówczas, gdy organ stosujący prawo ma trudności z usunięciem wątpliwości co do tego, które przepisy stosować.
Zarówno TK jak i ETPCz akceptują zasadę bezpośredniego działania nowego prawa procesowego, co potwierdza poniższe orzecznictwo.

Jak wskazuje TK *„podziela w tym względzie argumentację (…) uznając, że w myśl ogólnie akceptowanych zasad intertemporalnych, w tym wypadku znajdzie zastosowanie zasada bezpośredniego działania nowego prawa. Zasada ta powinna być zresztą stosowana w szczególności do przepisów proceduralnych, a zwłaszcza procedury karnej (zob. np. wyrok TK z 11 stycznia 2005 r., sygn. SK 60/03, OTK ZU nr 1/A/2005, poz. 2, cz. III, pkt 3 uzasadnienia).* (postanowienie TK z dnia 4 kwietnia 2012 r. SK 7/10).

ETPCz zaś wskazuje, że „zasady dotyczące retrospektywności określone w art. 7 Konwencji mają zastosowanie tylko do przepisów określających przestępstwa i kary za nie; z drugiej strony, w innych sprawach Trybunał uznał, że uzasadnione jest, aby sądy krajowe stosowały zasadę tempus regit actum w odniesieniu do przepisów proceduralnych (wyrok w sprawie Scoppola przeciwko Włochom (nr 2) [Wielka Izba], nr 10249/03, 17 września 2009 r. pkt 110, https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-94135%22]}).

Art. 24

Wskazany przepis stanowi, że „Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem przepisów dotychczasowych". Respektowanie tej zasady jest powszechnie przyjęte przy dokonywaniu zmian przepisów procesowych ustaw karnych. W ten sposób ustawa nowelizacyjna zapewnia poszanowanie praw nabytych mające zakotwiczenie konstytucyjne. Jak wskazuje TK, "*Zasadę niedziałania prawa wstecz TK rozumie szerzej, nie tylko jako zakaz stanowienia norm prawnych, które nakazywałyby stosować nowo ustanowione normy prawne do zdarzeń, które miały miejsce przed ich wejściem w życie i z którymi prawo nie wiązało dotąd skutków prawnych (zasada lex retro non agit we właściwym tego słowa znaczeniu), lecz także jako zakaz stanowienia intertemporalnych reguł, które mają określić treść stosunków prawnych powstałych pod rządami dawnych norm, a trwających w okresie wejścia w życie norm nowo ustanowionych, jeżeli reguły te wywołują ujemne prawne (a w konsekwencji społeczne) następstwa dla bezpieczeństwa prawnego i poszanowania praw nabytych. (…) zasada zaufania*

do państwa wymaga, by mocy wstecznej nie nadawać przepisom, które regulują prawa i obowiązki obywateli i pogarszają ich sytuację prawną" (wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. K 47/05).

Art. 26 i 33

Pierwszy ze wskazanych przepisów stanowi, że „Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie". Natomiast drugi z przepisów wskazuje, że „Postępowanie przygotowawcze wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jest prowadzone nadal w dotychczasowej formie".

Przewidziane w tych przepisach regulacje stanowią wyjątki od zasady bezpośredniego działania nowego prawa procesowego. Są to przepisy powszechnie stosowane przy nowelizacji przepisów Kodeksu postepowania karnego. Ich celem jest zapewnienie ekonomiki i sprawnego zakończenia postępowania, które zaczęło się toczyć przed wejściem w życie nowelizacji. Zasada stosowania przepisów dotychczasowych, określających skład i właściwość sądu obowiązuje do czasu zakończenia sprawy w danej instancji, także jeżeli nastąpiło odroczenie rozprawy, czy też podjęcie zawieszonego postępowania.

Art. 27

Wskazany przepis stanowi, że „Niezwłocznie po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy właściwy organ procesowy przekazuje stronom i innym osobom uprawnionym informację o zmianie zakresu ich uprawnień lub obowiązków wynikających ze zmiany ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą". Z uwagi na zmiany zakresu uprawnień i obowiązków stron procesowych, jakie przewiduje ustawa nowelizująca projekt zakłada obowiązek organów procesowych, właściwych w danej fazie postępowania, niezwłocznego poinformowania stron i innych podmiotów uprawnionych, o zmianie dotychczasowego zakresu praw i obowiązków procesowych. Brak takiego poinformowania mógłby w niektórych przypadkach stanowić podstawę do stwierdzenia naruszenia uprawnień procesowych stron, stąd tak istotnym jest, by nastąpiło ono niezwłocznie po wejściu w życiu projektowanej ustawy.

Art. 28

Zgodnie z projektowanym przepisem przejściowym dotyczącym nowelizacji k.p.k., w przypadku, gdy powstała potrzeba wyznaczenia obrońcy dla osoby, która wcześniej korzystała z obrońcy na podstawie art. 79 § 1 pkt 1 ww. ustawy (oskarżony – jeżeli nie ukończył 18 lat),

wyznacza się obrońcę i określa czas niezbędny na zapoznanie się ze sprawą. W tym przypadku na wniosek oskarżonego lub obrońcy będzie powtarzało się czynności dowodowe dokonane bez udziału obrońcy, chyba że nie będzie to możliwe, albo będzie to znacznie utrudnione, a ponadto gdy jest oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.

Art. 29

Na podstawie projektowanego przepisu postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy tłumacza przysięgłego wydane na podstawie art. 180 § 1 k.p.k., staje się bezskuteczne, chyba że doszło już do przesłuchania osoby zwolnionej w tajemnicy. Wykonalność postanowień wydanych na podstawie art. 180 § 2 k.p.k., przed dniem wejścia w życie projektowanych rozwiązań, będzie podlegała ocenie według przepisów obowiązujących w dniu wydania tych postanowień.

Art. 30

Postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy notarialnej, doradcy podatkowego, tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wydane na podstawie art. 41 § 3 k.p.w., staje się bezskuteczne, chyba że doszło już do przesłuchania osoby zwolnionej z tej tajemnicy.

Art. 31

Zgodnie z projektowanym przepisem jeżeli w toku postępowania prowadzonego przez sąd na podstawie art. 378a § 1 k.p.k. w brzmieniu dotychczasowym, przeprowadzono postępowanie dowodowe pod nieobecność obrońcy, w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i w art. 80 k.p.k. na wniosek obrońcy lub oskarżonego czynności te przeprowadzi się ponownie, chyba że nie będzie to możliwe, albo będzie to znacznie utrudnione, a ponadto gdy będzie oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.

Art. 32

Zgodnie z projektowanym przepisem w sprawach, w których wniesiono apelację od wyroku częściowego przepis art. 448 § 1a k.p.k. w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się w postępowaniu, w którym taka apelacja jest rozpoznawana.

Art. 34

Analizowany przepis stanowi, że „Jeżeli po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy brak jest podstaw prawnych do stosowania środka zapobiegawczego, środek taki należy niezwłocznie uchylić lub zmienić". Regulacja ta stanowi wyjątek od zasady, w myśl której czynności procesowe dokonane przed wejściem w życie nowej ustawy zachowują swoją skuteczność także później, o ile były dokonane z zachowaniem przepisów dotychczasowych. Nie powinno bowiem budzić wątpliwości, że stosowanie środków zapobiegawczych, jako ograniczających prawa i wolności obywatelskie, musi podlegać zasadzie ultima ratio a co za tym idzie, zostać zakończone jeżeli ich dalsze stosowanie nie jest bezwzględnie konieczne lub dopuszczalne.

Art. 35

Wskazany przepis stanowi, że „Do postanowień o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 55 § 1, 2 i 2b oraz art. 330 § 2 i 2a ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu dotychczasowym". Stanowi on wyjątek od zasady bezpośredniego działania ustawy nowej. Intencją zamieszczenia tego przepisu w projekcie jest zapewnienie ekonomiki i sprawnego kontynuowania postępowania w tym uniknięcie chaosu jaki mógłby powstać gdyby nowe przepisy „chwytały w locie", a związanego np. z doręczeniem pokrzywdzonemu odpisu postanowienia o którym mowa w art. 330 § 2 k.p.k. dzień przed wejściem w życie ustawy i wniesieniem np. w dniu jej wejścia w życie zażalenia zgodnie z otrzymanym pouczeniem.

Art. 36

W przepisach przejściowych przyjęto, że art. 114 § 3 k.p.k. i art. 457 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do wyroków wydanych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Przepis ten zamieszczono w projekcie, aby wykluczyć wszelkie wątpliwości jakie mogłyby się pojawić przy stosowaniu zasad ogólnych, związanych z bezpośrednim stosowaniem nowych przepisów do wyroków wydanych przed wejściem w życie ustawy ale jeszcze nie prawomocnych w tej dacie. Przyjęte rozwiązanie jest proste i nie powinno budzić wątpliwości interpretacyjnych.

Art. 37

Zgodnie z projektowanym przepisem, jeżeli przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy doszło w sprawie do rozpoczęcia przewodu sądowego, przepis art. 12 § 3 k.p.k., stosuje się w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem zdania drugiego tego przepisu.

Art. 38

W projektowanym przepisie utrzymuje się w mocy wskazane dotychczasowe rozporządzenia wykonawcze, nie dłużej jednak niż na określone w tych przepisach okresy.

Art. 39 i 40

W projektowanych przepisach określono maksymalny limit wydatków Komendanta Głównego Policji i Komendanta Głównego Straży Granicznej, będący skutkiem finansowym wejścia w życie projektowanej ustawy w latach 2025–2034.

Art. 41

Przyjęte w projekcie vacatio legis uwzględnia z jednej strony pilny charakter projektowanych zmian a z drugiej strony uwzględnia konieczność zapoznania się z treścią ustawy szerokiego kręgu adresatów. Wzięto również pod uwagę konieczność przygotowania organów postępowania przygotowawczego do stworzenia warunków technicznych do realizacji obowiązku z art. 147 § 2a k.p.k.

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt został skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Zgłoszenie zainteresowania pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa przedstawiły podmioty:

1. YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00530 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu);
2. HACK&PHACK DEFENCE LTD Piotr Marcin Wierzbicki, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00539 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu).

W dniu 17 stycznia 2025 r. w systemie legislacja.rcl.gov.pl dodano komentarz osoby prywatnej do zgłoszenia lobbingowego podmiotu YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka.

Zgłoszenia lobbingowe ww. podmiotów nie wywarły wpływu na projekt. Propozycje zawarte w zgłoszeniach lobbingowych wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw **Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące** Ministerstwo Sprawiedliwości **Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu** pod względem legislacyjnym: Arkadiusz Myrcha, Sekretarz Stanu **Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu** opiekun legislacyjny: Monika Walewska, Zastępca Dyrektora Departamentu Legislacyjnego e-mail: sekretariat.dl@ms.gov.pl; tel.: 22 52-12-764 Agnieszka Bargiel e-mail: Agnieszka.Bargiel@ms.gov.pl; tel. 22 52-12-734 Monika Kruczek e-mail: Monika.Kruczek@ms.gov.pl; tel. 22 52-12-335 opiekun merytoryczny: Michał Hara, Dyrektor Departamentu Prawa Karnego e-mail: sekretariat.dpk@ms.gov.pl; tel. 22 52-12-645	**Data sporządzenia** 17.07.2025 r. **Źródło:** Inicjatywa własna DEREGULACJA **Nr w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów:** UD153

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Potrzeba podjęcia prac legislacyjnych w obszarze prawa karnego wynika z szeroko sygnalizowanej potrzeby dostosowania obowiązujących regulacji prawa karnego procesowego do standardów konstytucyjnych i międzynarodowych. Przedstawione w tym zakresie propozycje oparte zostały na projekcie opracowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego.

Konieczne wydaje się pełniejsze dostosowanie kodeksów karnych do wiążących Polskę umów międzynarodowych oraz regulacji Unii Europejskiej, a także zapadłych w ostatnim okresie rozstrzygnięć trybunałów międzynarodowych. Dodatkowo projekt obejmuje również zmiany w zakresie prawa materialnego, które mają jednak charakter ograniczony.

Zmiany związane z dostosowaniem przepisów krajowych do regulacji unijnych

Jednym z głównych celów projektu w części procesowej jest przemodelowanie rozwiązań proceduralnych, zgodnie z założeniami dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego:

1) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 280 z 26.10.2010, str. 1);
2) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 1.06.2012, str. 1);
3) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz. Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1);
4) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1);
5) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (Dz. Urz. UE L 297 z 04.11.2016, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 91 z 05.04.2017, str. 40).

Powyższe dyrektywy są już włączone do prawa polskiego. Natomiast projektowane regulacje mają na celu podniesienie efektywności ich stosowania w krajowym porządku prawnym.

Proponuje się zmianę odnośnika nr 1 do tytułu ustawy – Kodeks postępowania karnego o charakterze porządkującym przez jego usystematyzowanie i dodanie regulacji unijnych, które zostały transponowane do krajowego porządku prawnego, w tym o:

1. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym m.in. mając na względzie projektowane w tym zakresie dostosowanie przepisów polskiej procedury karnej do przepisów unijnych oraz
2. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony implementowaną w Rozdziale 66j i 66k k.p.k. oraz
3. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym m.in. mając na względzie projektowane w tym zakresie dostosowanie przepisów polskiej procedury karnej do przepisów unijnych oraz
4. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, której implementację stanowi przepis art. 304b k.p.k. oraz
5. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych transponowaną w całości w Rozdziale 62c i 62d k.p.k. oraz
6. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej – wynikiem interwencji ustawodawczej podjętej wskutek wdrożenia tej dyrektywy są: Rozdział 10a k.p.k., przepisy art. 17 § 4 k.p.k, art. 22 § 4 i 5 k.p.k. oraz Dział III k.p.k.

Wprowadzenie projektowanych zmian w odnośniku nr 1 do tytułu ustawy – Kodeks postępowania karnego jest również spowodowane koniecznością dochowania wymogów z art. 2 ust. 1:

1. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/211 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany decyzji ramowej Rady 2002/465/WSiSW w odniesieniu do jej dostosowania do przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych oraz
2. dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/228 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie zmiany dyrektywy 2014/41/UE w odniesieniu do jej dostosowania do przepisów unijnych dotyczących ochrony danych osobowych.

Powyższe dyrektywy 2022/211 i 2022/228 dostosowują:

- decyzję ramową 2002/465/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych oraz
- dyrektywę 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych do treści dyrektywy 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW.

Zdaniem Komisji Europejskiej Polska w sposób precyzyjny i jasny wskazała środki transpozycji unijnych regulacji, jednak, brakuje w przepisach krajowej ustawy odniesienia do dyrektyw 2022/211 i 2022/228 („act de positsion").
Głównym założeniem projektowanych zmian w odnośniku nr 1 jest jego uporządkowanie przez umieszczenie w tytule Kodeksu postępowania karnego odpowiedniego odniesienia, z treści którego w sposób niewątpliwy będzie wynikać, jakie regulacje unijne są realizowane i wdrażane w oparciu o krajowe przepisy procedury karnej. Podkreślić należy, że zarówno europejski nakaz dochodzeniowy, jak i wspólne zespoły śledcze są inkorporowane do krajowej procedury karnej – wobec czego stosowne odniesienie winno znajdować się w tytule Kodeksu postępowania karnego.

W zgodzie z założeniami dyrektywy 2010/64/UE proponowane są zmiany art. 72 k.p.k. usuwające zbyt wąski zakres gwarantowanego prawa do pomocy tłumacza. Dyrektywa 2010/64/UE w art. 2 ust. 2 wymaga, aby zapewnione zostało tłumaczenie ustne kontaktów między oskarżonym a jego obrońcą, „związanych bezpośrednio z jakimkolwiek przesłuchaniem lub składaniem wyjaśnień podczas postępowania lub ze złożeniem odwołania lub innych wniosków proceduralnych". Aktualny art. 72 § 2 k.p.k. przewidujący wezwanie tłumacza w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą jedynie w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, obejmuje niewystarczający zakres czynności. Ta sama uwaga dotyczy – zdaniem projektodawcy – obowiązującego art. 204 § 1 k.p.k., bowiem pomoc tłumacza języka migowego jest ograniczona jedynie do przesłuchania oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.

Zdaniem projektodawcy w obowiązującym art. 72 § 3 k.p.k. zbyt wąsko ujęty został również zakres dokumentów, które powinny podlegać tłumaczeniu na język zrozumiały dla oskarżonego, który nie włada językiem polskim. Również z art. 3 ust. 1–3 dyrektywy 2010/64/UE wynika, że tłumaczeniu podlegają nie tylko postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie, ale również każdy dokument istotny dla realizacji przez oskarżonego swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania.

Potrzeba zmian dotyczy również art. 156 § 5a k.p.k., art. 249a § 1 k.p.k. i art. 250 § 2b k.p.k., które mają na celu rozwinięcie standardu unijnego wynikającego z dyrektywy 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji, jak i standardu strasburskiego w zakresie dostępu obrony do materiałów postępowania w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Dodatkowo proponuje się zmiany wzmacniające prawo podejrzanego do obrony w zakresie tego dostępu. Dostęp podejrzanego i jego obrońcy do akt postępowania przygotowawczego i do dowodów wskazujących na potrzebę stosowania tymczasowego aresztowania stanowi kluczowy element rzetelności procedury stosowania tymczasowego aresztowania.

Prawo do pomocy obrońcy

Na potrzeby dostosowania przepisów polskiej procedury karnej do dyrektyw 2013/48/UE i 2016/1919/UE, które dotyczą prawa do pomocy obrońcy kluczowe będzie przeprowadzenie zmian w Kodeksie postępowania karnego. Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r. Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada to fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe.

Konieczne są więc zmiany, dzięki którym przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego. Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych". Z tego powodu konieczne są również zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana".

Istotne zmiany wprowadzić należy także w przepisach regulujących europejski nakaz aresztowania. Należy przyjąć, że do osoby ściganej nakazem europejskim będą miały zastosowanie zarówno przepisy o dostępie do obrońcy przy zatrzymaniu, jak i te dotyczące dostępu do obrońcy przy pierwszym przesłuchaniu, a także ogólne przepisy dotyczące pomocy obrońcy z urzędu. Zgodnie z przywołanymi wcześniej dyrektywami, konieczne jest także zapewnienie osobie ściganej możliwości dostępu do obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego.

Aby usunąć braki w zakresie implementacji dyrektywy 2016/800/UE konieczne jest wprowadzenie szeregu zmian dotyczących korzystania z pomocy obrońcy przez oskarżonych, którzy nie ukończyli 18 lat, tj. w art. 249 § 3b k.p.k., art. 301a k.p.k., art. 79 § 3a k.p.k., art. 147 § 2a k.p.k. Z art. 6 ust. 3, 4 i 7 tej dyrektywy wynika, że jedynie w wyjątkowych sytuacjach możliwe jest przeprowadzenie przesłuchania oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, bez udziału obrońcy. Ponadto przepis art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/800/UE zakłada, że prawa gwarantowane przez dyrektywę powinny zostać zapewnione w sytuacji, gdy oskarżony i podejrzany w toku postępowania ukończy 18 lat i jest to „właściwe w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania danej osoby" – przynajmniej do chwili ukończenia przez daną osobę 21 lat. Zachodzi również potrzeba uzupełnienia katalogu sytuacji, w których obligatoryjne jest utrwalenie przesłuchania osoby za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk o przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, co stanowi wdrożenie art. 9 ust. 1 dyrektywy 2016/800/UE.

Niezbędnym jest także przywrócenie brzmienia art. 12 § 3 k.p.k. ustalonego na mocy ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 849), w celu wyeliminowania wadliwej systemowo regulacji uzależniającej skuteczność cofnięcia wniosku o ściganie, dokonanego po rozpoczęciu przewodu sądowego, od zgody prokuratora. Taka regulacja narusza zasadę, zgodnie z którą arbitrem w postępowaniu sądowym jest sąd, a nie prokurator. Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4

k.p.k., który wprowadził do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1 października 2023 r. szczególny, nowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k., który jest niespójny z dotychczasowym modelem trybów ścigania przestępstw, bowiem w przepisach obowiązujących do czasu wprowadzenia tej zmiany jedynie w części wojskowej Kodeksu postępowania karnego przewidziano „przełamanie" wnioskowego trybu ścigania przez możliwość prowadzenia postępowania pomimo niezłożenia wniosku przez osobę uprawnioną, co należy jednak usprawiedliwiać specyfiką części wojskowej Kodeksu postępowania karnego (art. 660 § 1 k.p.k.). Dodatkowo przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku[1].

Potrzeba zmian pojawia się w przypadku art. 73 § 2–4 k.p.k., która ma na celu wyeliminowanie aktualnie obowiązujących ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy. Wychodząc z założenia, że adwokat i radca prawny są przedstawicielami zawodu zaufania publicznego, nie można apriorycznie zakładać, że osoby te będą podejmowały pozaprawne działania ze szkodą dla prowadzonych postępowań. Jak wskazano w Komentarzu ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych „prawo do porozumiewania się z obrońcą wymaga, aby oskarżony miał szybki dostęp do obrońcy. Adwokat powinien móc spotykać się z klientami na osobności i komunikować się z oskarżonym w warunkach, które w pełni respektują poufność ich komunikacji[2]". Konieczność zmian w obszarze art. 73 k.p.k. wynika również z obowiązku implementacji dyrektywy 2013/48/UE. Dyrektywa ta w odniesieniu do poufności kontaktu z obrońcą nie pozwala na wprowadzenie ograniczeń w kontaktach podejrzanego z obrońcą, które obecny Kodeks postępowania karnego przewiduje.

Obowiązek sporządzania uzasadnienia – formularze

Konieczne jest przeprowadzenie zmian mających na celu odstąpienie od obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania na formularzu według ustalonego wzoru, który został wprowadzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. Przyjęty wzór formularzy uzasadnień wyroków nie zawsze daje możliwość zamieszczenia informacji o przebiegu procesu wyrokowania, w szczególności argumentach i wnioskowaniach, które doprowadziły sąd do zapadłego rozstrzygnięcia. Wzory mają charakter hermetyczny, nakazujący pogrupowanie określonych dowodów w ramach poszczególnych sekcji, czy to w zakresie ustaleń faktycznych, czy to w kwestii oceny dowodów, przez co mogą – w niektórych sprawach złożonych przedmiotowo lub podmiotowo – prowadzić do zawężenia realizacji normy prawnej wysłowionej w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 czerwca 2020 r. (II AKa 64/20, LEX nr 3055805) obowiązek sporządzenia uzasadnienia orzeczenia jest nie tylko wymogiem formalnym, ale ma istotne znaczenie merytoryczne. Uzasadnienie, przedstawiając tok rozumowania poprzedzający wydanie orzeczenia, umożliwić ma stronom, a zwłaszcza oskarżonemu, jego kontrolę. Pełni zatem nie tylko funkcje procesowe, lecz także buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości orzeczenia. Dostrzegając te względy, Sąd Apelacyjny w Gdańsku odstąpił od sporządzenia uzasadnienia wyroku na formularzu, o którym mowa w art. 99a § 1 k.p.k., gdyż zastosowanie tej formy sporządzenia uzasadnienia wyroku w procedowanej sprawie naruszałoby prawo strony do rzetelnego procesu. Podzielając te argumenty, należy przyjąć, że sporządzenie uzasadnienia na formularzu jest prawnie dozwolone tylko wówczas, gdy sąd nie dojdzie do przekonania, że materia sprawy nie pozwala mu na sporządzenie tego dokumentu w tej uproszczonej formie bez naruszenia prawa strony do rzetelnego procesu, które to prawo ma absolutny prymat przed uprawnieniem sądu do stosowania tych „pomocnych" rozwiązań o charakterze biurowo-technicznym.
Również Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że „uzasadnianie orzeczeń sądowych jest decydującym komponentem prawa do rzetelnego sądu jako konstytucyjnie chronionego prawa jednostki (...).".[3]

Pośród ponad 600 profesjonalnych prawników: adwokatów, prokuratorów, sędziów pracujących na wszystkich poziomach i z terenu całego kraju przeprowadzono ankietę dotyczącą stosowania formularzy uzasadnień[4].

[1] por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd Sądowy 2024, z. 2

[2] Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en

[3] por. postanowienie TK z dnia 11 kwietnia 2005 r., SK 48/04, Z.U. 2005, nr 4A, poz. 45

[4] https://palestra.pl/pl/e-palestra/54/2024/formularze-uzasadnien-wyrokow-czas-najwyzszy-sie-z-nimi-pozegnac, dostęp dnia 09.01.2024 r.

1. Jak mając na uwadze obowiązywanie od kilku lat art. 99 a § 1 kpk i związane z tym doświadczenia ocenia Pani/Pan tą regulację i wynikający z niej obowiązek sądu sporządzenia uzasadnienia wg wzoru określonego w Rozporządzeniu MS z dnia 28.11.2019 r. ? : pozytywnie 74 neutralnie 37 negatywnie 116 5	Wśród <u>grupy sędziów</u> regulację wprowadzającą obowiązek stosowania formularza pozytywnie oceniło 33% ankietowanych, negatywnie 51%, neutralnie 16%.
2. Czy uzasadnienia w tej formie stały się bardziej czytelne i przejrzyste ? tak 69 nie 158 6	30% ankietowanych uważa, że uzasadnienia sporządzane w formie formularza stały się bardziej czytelne i przejrzyste, natomiast aż 70% ankietowanych zaprzeczyło takiemu twierdzeniu.
4. Czy sporządzenie uzasadnienia na formularzu może naruszyć Pani/Pana zdaniem – przynajmniej w części spraw – rzetelność procesu rozumianą jako obowiązek przedstawienia przez sąd argumentacji pozwalającej przekonać adresatów motywów orzeczenia, w tym sąd odwoławczy dlaczego zapadł wyrok określonej treści tak 120 nie 107 7	Na pytanie, czy sporządzenie uzasadnienia na formularzu może naruszyć – przynajmniej w części spraw – rzetelność procesu, odpowiedzi twierdzącej udzieliło 84% ankietowanych, przeczącej 16%.
1. Jak mając na uwadze obowiązywanie od kilku lat art. 99 a § 1 kpk i związane z tym doświadczenia ocenia Pani/Pan tą regulację i wynikający z niej obowiązek sądu sporządzenia uzasadnienia wg wzoru określonego w Rozporządzeniu MS z dnia 28.11.2019 r. ? : pozytywnie 22 neutralnie 37 negatywnie 323 8	Wśród <u>grupy adwokatów i prokuratorów</u> regulację wprowadzającą obowiązek stosowania formularza negatywnie oceniło aż 85% badanych, 6% pozytywnie, a 9% neutralnie.
3. Czy uzasadnienia na obowiązujących szablonach powodują, iż łatwiej opracowuje się środki zaskarżenia, czy też uzasadnienia sporządzone na formularzach stanowią utrudnienie przy ich sporządzaniu ? formularze ułatwiają sporządzan... 24 formularze utrudniają sporządza... 309 formularze nie mają wpływu na ... 49 9	6% respondentów uznało, że formularze ułatwiają sporządzanie środków zaskarżenia, 81% przyznało, że uzasadnienia sporządzane na formularzu utrudniają sporządzanie środków zaskarżenia, a 13% stanęło na stanowisku, iż formularze nie mają wpływu na proces opracowywania środków zaskarżenia.

Podsumowując, wśród <u>grupy sędziów</u> 66% ankietowanych uważa, że powinna zostać wprowadzona fakultatywność stosowania formularzy, 14% opowiedziało się za opcją przeciwną, natomiast 14% twierdzi, że powinna nastąpić całkowita eliminacja formularzy z procedury karnej, a art. 99a § 1 k.p.k. winien być uchylony.

[5] Ibidem
[6] Ibidem
[7] Ibidem
[8] Ibidem
[9] Ibidem

Pośród ankietowanych adwokatów i prokuratorów aż 62% opowiedziało się za całkowitą eliminacją art. 99a § 1 k.p.k. z procedury karnej, 33% za wprowadzeniem zasady fakultatywności ich stosowania, a tylko 4% nie widziało potrzeby wprowadzania żadnych zmian stanu prawnego.

Nielegalne dowody

Regulacją objęto również art. 168a k.p.k., który odnosi się do możliwości wykorzystywania w toku postępowania karnego dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa (dowodów nielegalnych) i w obecnym kształcie budzi szereg kontrowersji. Przepis ten reguluje zasady wykorzystania w procesie karanym dowodów uzyskanych wprost z naruszeniem prawa, tj. bezpośrednio nielegalnych. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich przepis ten jest niezgodny z art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, a także z art. 2, art. 7 i art. 40 Konstytucji RP, w związku z art. 3 i 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[10]. Posługiwanie się w szerokim zakresie dowodami uzyskanymi nielegalnie podważa, w ocenie Rzecznika, prawo do sprawiedliwego procesu. Procedura karna powinna bowiem być skonstruowana w taki sposób, aby gwarantowała sprawiedliwe rozpoznanie sprawy, a więc w poszanowaniu prawa, a także uprawnień stron i uczestników postępowania, a przede wszystkich ich prawa do podmiotowego traktowania. Przepis art. 168a k.p.k. legitymizując działania niezgodne z prawem, jest w ocenie Rzecznika niezgodny również z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, statuującym prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Jako skutek pośredni akceptacji bezprawnego pozyskiwania dowodów Rzecznika wskazuje naruszenie art. 47, art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i przepisów EKPCz. Na koniec swoich rozważań RPO wskazywał, że istniejący stan rzeczy pozwala twierdzić, że art. 168a k.p.k. jest niezgodny także z art. 2 Konstytucji RP, w tym zwłaszcza z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Podobnie Krajowa Rada Sądownictwa stała na stanowisku, że art. 168a k.p.k. w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 11 marca 2016 r. jest niezgodny z art. 2, art. 7, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 51 ust. 2, art. 174 i 178 ust. 1 i 2 Konstytucji w związku z art. 3 i art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2; Dz. U. z 1993 r. poz. 284, z późn. zm.), z uwagi na to, że wprowadzone przez tę ustawę rozwiązania prawne pozwolą na przyznanie waloru dowodu obciążającego strony procesu i czynienie w tym zakresie ustaleń faktycznych niekorzystnych dla stron na podstawie materiałów uzyskanych z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny[11]. Z rezerwą do omawianego przepisu podchodzi również Sąd Najwyższy np. w postanowieniu z dnia 9 lutego 2023 r. (III KK 496/22) znalazło się stwierdzenie, że „Prokuratorowi powinno być wiadomym, że w procesie karnym nie działa zasada legalnej teorii dowodów i dowodem może być każde oświadczenie lub dokument, (obecnie uzyskany niestety nawet z naruszeniem prawa – por. art. 168a i b KPK), pod warunkiem, że nie został on pozyskany wbrew regułom określonym w innych przepisach KPK, np. z naruszeniem tajemnicy adwokackiej czy przy użyciu hipnozy.” Z przedstawionych powyżej wypowiedzi rysuje się zasadniczy zarzut, że art. 168a k.p.k. narusza konstytucyjną zasadę działania na podstawie prawa (art. 7), niweczy w znacznym zakresie skuteczność gwarancji proceduralnych stron, narusza zaufanie do państwa (wyprowadzane z art. 2 Konstytucji RP), a wręcz może zachęcać do łamania prawa. Nie powinno być tak, że sądy posługują się w swoim orzecznictwie zasadami: nemo auditur propriam turpitudinem allegans (powołujący się na własny występek nie będzie wysłuchany), ex iniuria ius non oritur (z bezprawia nie wywodzi się prawo), czy nemo potest commodum capere de iniuria sua propria (nikt nie może czerpać korzyści z bezprawia, jakie sam popełnił), a jednocześnie wykorzystują dowody uzyskanie z naruszeniem prawa, w zakresie wskazanym w art. 168a k.p.k.

Ponadto zgodnie z art. 51 ust. 4. Konstytucji RP, każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

Sąd Najwyższy, opierając się na stanowisku doktryny, wskazywał, że „w polskiej procedurze karnej zakazy dowodowe wynikać muszą z określonych przepisów prawnych. Zakazy dowodowe określają wszelkiego rodzaju ograniczenia co do możliwości dowodzenia oraz wprowadzania i przeprowadzania dowodów, a także ich wykorzystania w procesie karnym (…). Zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP tylko w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie podlegają usunięciu” (postanowienie SN z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 25/11). Jednak należy zaznaczyć, że doktryna prawa konstytucyjnego nie wyklucza kategorycznie możliwości ograniczenia uprawnienia z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP w granicach wyznaczonych przez art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W Komentarzu do art. 51 Konstytucji RP pod redakcją prof. Marka Safjana wskazano, że „chybione wydaje się również absolutyzowanie wskazanej zasady w odniesieniu do informacji zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. TK uznaje, że o takich informacjach można mówić nie tylko wówczas, gdy uzyskiwanie danego rodzaju informacji jest w ogóle niedopuszczalne, ale również wtedy, gdy informacji nie pozyskano na podstawie i w

[10] https://trybunal.gov.pl/s/k-2716

[11] https://trybunal.gov.pl/s/k-3016

granicach przewidzianych wyraźnie w ustawie lub gdy ich pozyskanie nastąpiło niezgodnie z określoną procedurą (wyrok z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, Nr 7, poz. 80). (…). Bardziej przekonujące wydaje się odwołanie się do zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji). Specyfika omawianej gwarancji, fakt, że jest ona ściśle związana z istotą autonomii informacyjnej jednostki, nakazują bowiem przyjęcie, że "poświęcenie" wartości podlegających ochronie na podstawie art. 51 ust. 4 może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych. Z natury rzeczy dopuszczalność posługiwania się przez władze publiczne informacjami zebranymi w sposób sprzeczny z ustawą domaga się zaangażowania szczególnie istotnego interesu publicznego dla uczynienia zadość wymogom zasady proporcjonalności oraz ochrony istoty praw i wolności konstytucyjnych. Odwołanie się do wykładni literalnej art. 51 ust. 4 wydaje się zatem zbyteczne" (M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016, Legalis). Podkreślić jednak należy, że art. 168a k.p.k. nie tyle to uprawnienie ogranicza, co całkowicie wyłącza. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2005 r. (K 32/04), analizując uprawnienie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, wskazał, że „Spod działania tego prawa nie są bynajmniej wyłączone informacje zebrane w drodze działalności operacyjnej" oraz że „na tle unormowań w art. 49 i art. 51 ust. 4 Konstytucji proporcjonalność wkroczenia ustawodawcy zwykłego będzie oceniana wedle kryteriów łagodniejszych – w pierwszym i surowszych – w drugim wypadku". Na podstawie powyższych rozważań można wnioskować, że obecna regulacja art. 168a k.p.k. jest nie do pogodzenia także z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP.

Udostępnianie biegłym akt sprawy

Konieczność wprowadzenia zmian zachodzi również w przypadku art. 198 § 1 i § 1a k.p.k. Rekomenduje się powrót do reguł udostępniania biegłym akt sprawy, jakie obowiązywały przed nowelizacją Kodeksu postępowania karnego, która weszła w życie z dniem 5 października 2019 r. Przepis w proponowanym brzmieniu nadal pozostawia organowi procesowemu pełne panowanie nad zakresem przekazanych biegłemu dokumentów z akt sprawy. Akta (poszczególne dokumenty, ich odpisy lub ich wersje elektroniczne) mają być przekazywane biegłym „w miarę potrzeby" oraz „w zakresie niezbędnym do wydania opinii". Zrezygnowano natomiast z zakazu udostępniania biegłemu znajdującej się już w aktach sprawy opinii innego biegłego/biegłych dotyczącej tego samego zagadnienia. W założeniu ustawodawcy zakaz ten miał zwiększyć obiektywność opiniowania kolejnych biegłych w sprawie. Jednakże, wydaje się, że adekwatnym zabezpieczeniem obiektywności opiniowania biegłego powinien być odpowiedni dobór biegłych, legitymujących się najwyższą wiedzą ekspercką w swojej dziedzinie oraz możliwość poniesienia przez biegłego odpowiedzialności karnej czy zawodowej za przedłożenie nierzetelnej lub sfałszowanej opinii. Natomiast zasadniczo biegły powinien mieć dostęp do tych wszystkich dokumentów, które umożliwią mu sporządzenie rzetelnej, wyczerpującej i prawidłowej opinii. W szczególności przy wydawaniu opinii sądowo psychiatrycznej ograniczenie przez organ procesowy dostępu biegłych do poprzednio wydanej w sprawie opinii psychiatrycznej lub do poszczególnych dokumentów z akt sprawy budzi zasadnicze wątpliwości. Dodać należy, że obecne brzmienie tego przepisu ogranicza biegłym możliwość zapoznania się z poprzednio wydanymi w sprawie opiniami, w sytuacji, gdy jednocześnie z mocy § 157 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2023 r. poz. 1115, z późn. zm.) zezwala się na udostępnienie biegłym psychiatrom akt innych postępowań bez jakichkolwiek ograniczeń, a więc – również z opiniami wywołanymi na potrzeby innych postępowań. Przywrócenie poprzedniego brzmienia przywołanego przepisu umożliwi organom procesowym większą swobodę w decydowaniu o tym, w jakim zakresie udostępnić biegłemu akta sprawy. Jednocześnie możliwość udostępniania dokumentów z akt sprawy w postaci odpisów, a w szczególności w formie elektronicznej, pozwoli na uniknięcie blokowania prowadzenia postępowania w czasie sporządzania opinii przez biegłego/biegłych.

Ekshumacja zwłok

Potrzeba zmian dotyczy także art. 210 k.p.k. Wynika ona z wniosków płynących z orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 września 2018 r. w sprawie Solska i Rybicka przeciwko Polsce (skargi nr 30491/17 i 31083/17) dotyczącego uznania ekshumacji zwłok, wbrew woli najbliższych, za naruszające art. 8 EKPCz, chroniącego prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Uzasadnione wydaje się wprowadzenie zażalenia na decyzję o przeprowadzeniu czynność procesowej wyjęcia zwłok z grobu, osób najbliższych dla zmarłego. Dodatkowo, uwzględniając niepowtarzalności, a zarazem dolegliwość dla osób najbliższych tej czynności procesowej, proponuje się wstrzymanie wykonalności postanowienia do czasu rozpoznania zażalenia. Odejście od zasady względnej suspensywności zażalenia nie powinno kolidować z postulatem sprawności postępowania wobec wprowadzenia krótkiego, siedmiodniowego terminu dla sądu rozpoznającego zażalenie.

Tymczasowe aresztowanie

Proponuje się przeprowadzenie zmian w art. 257 § 2 i § 3 k.p.k. oraz art. 426 § 2 k.p.k. m.in. w związku ze standardami wyznaczonymi przez art. 41 Konstytucji RP oraz art. 5 ust. 1 EKPCz, zgodnie z którymi każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność, a pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na

podstawie i w trybie określonym przez ustawę. Zgodnie z dyrektywą minimalizacji tymczasowego aresztowania i jego ostateczności jako środka zapobiegawczego, przepisy wymagają, aby sąd badał, czy dla zabezpieczenia prawidłowości toczącego się postępowania niezbędne jest stosowanie tymczasowego aresztowania czy wystarczający jest inny środek o charakterze nie izolacyjnym.

Poniższa tabela przedstawia ewidencję spraw dotyczących tymczasowego aresztowania w sądach rejonowych:

SPRAWY		WPŁYNĘŁO	ZAŁATWIONO	POZOSTAŁO
2021				
Tymczasowe aresztowanie w toku śledztwa lub dochodzenia (art. 250 k.p.k.)	zastosowanie	21 939	21 982	403
	przedłużenie	6 701	6 671	165
Zastosowanie aresztowania jako kary porządkowej w toku postępowania przygotowawczego (do 30 dni) na wniosek prokuratora wobec osób uporczywie uchylających się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza oraz wydania przedmiotów (art. 287 § 2 i 290 k.p.k.)		439	435	39
2022				
Tymczasowe aresztowanie w toku śledztwa lub dochodzenia (art. 250 k.p.k.)	zastosowanie	22 546	22 095	854
	przedłużenie	6 880	6 916	129
Zastosowanie aresztowania jako kary porządkowej […]		255	275	19
2023				
Tymczasowe aresztowanie w toku śledztwa lub dochodzenia (art. 250 k.p.k.)	zastosowanie	22 955	23 257	552
	przedłużenie	6 719	6 704	144
Zastosowanie aresztowania jako kary porządkowej […]		229	238	10
1 p. 2024				
Tymczasowe aresztowanie w toku śledztwa lub dochodzenia (art. 250 k.p.k.)	zastosowanie	10 456	10 603	405
	przedłużenie	3 183	3 198	129
Zastosowanie aresztowania jako kary porządkowej […]		104	104	10

Jak wynika z wyżej przedstawionych danych na przestrzeni lat 2021–2023 można zaobserwować nieznaczny wzrost wpływu spraw o zastosowanie tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia. Natomiast wpływ spraw dotyczących przedłużenia tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia w badanym okresie utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wyszczególnienie	Wnioski prokuratora złożone o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia (art. 250 i 263 k.p.k.)		Zastosowanie kary porządkowej w postaci aresztowania (art. 287 § 2 k.p.k. i 290 k.p.k.) na wniosek prokuratora	Uwzględnione przez sąd wnioski prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania
	o zastosowanie	o przedłużenie		
sądy rejonowe				
2021	21 955	6 703	463	17 879
2022	22 582	6 881	280	18 005
2023	23 018	6 719	238	18 910
I półrocze 2024	10 463	3 184	107	8 746
sądy okręgowe				
2021		5 929	1	
2022		5 788	-	
2023		6 059	1	
I półrocze 2024		2 843	-	

Zgodnie z danym przedstawionymi w tabeli powyżej, na przestrzeni lat 2021–2023 zaobserwować można nieznaczny wzrost składanych przez prokuratorów wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania ok. 2% rok do roku. Natomiast liczba złożonych wniosków prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia utrzymuje się w badanym okresie mniej więcej na stałym poziomie. W 2021 roku sądy uwzględniły 17 897 wniosków prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania, co stanowiło 81,4% wszystkich złożonych wniosków, w 2022 r. – 18 005 wniosków, tj. 79,7%, w 2023 r. – 18 910 wniosków, tj. 82,2%, a w I półroczu 2024 r. – 8746 wniosków stanowiących 83,6% wszystkich złożonych wniosków.

W projekcie proponuje się nowe odmienne podejście do możliwości stosowania tymczasowego aresztowania z powodu tzw. surowości kary. Dążąc do ograniczenia stosowania tego środka, a także mając na względzie wzrost ustawowego zagrożenia kar, który nastąpił z dniem 1 października 2023 r., koniecznym jest podniesienie, w

ramach tej przesłanki szczególnej, górnej granicy kary pozbawienia wolności z 8 na 10 lat. Decyzja o tymczasowym aresztowaniu z tej przyczyny nie może być podejmowana automatycznie, ale trzeba rozważyć, czy nie zachodzą w sprawie takie okoliczności, które wskazują, że w rzeczywistości pomimo grożącej oskarżonemu surowej kary w danym wypadku nie występuje uzasadniona obawa utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k. Jednocześnie, w celu ograniczenia możliwości nadużywania przesłanki szczególnej z art. 258 § 2 k.p.k. proponuje się dodanie § 4c w art. 263 k.p.k., stanowiącego, że stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. do wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy (zgodnie z ogólnymi zasadami łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania do chwili wydania pierwszego wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 2 lat – art. 263 § 3 k.p.k.).

Aby wyeliminować (co do zasady) możliwość stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego w sprawach o czyny zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności proponuje się nowelizację art. 259 § 3 k.p.k. i powrót do wersji przepisu obowiązującej od 1 lipca 2015 r. Jest to zgodne z zasadą ultima ratio tymczasowego aresztowania (aktualnie wskazany przepis mówi o czynach zagrożonych karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku). Chodzi tu o czyny o mniejszej szkodliwości społecznej (w tym szereg typów uprzywilejowanych, obejmujących przypadki mniejszej wagi), które w zdecydowanej większości nie wymagają obecnie wymiaru bezwzględnej kary pozbawienia wolności.

Mając na uwadze zracjonalizowanie stosowania, a zwłaszcza przedłużania tymczasowego aresztowania, proponuje się wprowadzenie zmian podkreślających dotychczasowy dorobek orzecznictwa, z którego jednoznacznie wynika, że dalsze stosowanie środka izolacyjnego może nastąpić wyjątkowo i jedynie w sprawnie prowadzonym oraz prawidłowo zorganizowanym postępowaniu. Proponowana zmiana wprost do treści przepisu (art. 263 § 2 k.p.k.) wprowadza zapis o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny. Sąd będzie zobowiązany do zbadania w jakim stopniu zrealizowano planowane czynności procesowe, wskazywane uprzednio we wniosku o zastosowanie i ewentualnych wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Nadto będzie musiał zważyć okoliczności wskazane jako powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono. Jeżeli uzna, że postępowanie jest źle prowadzone lub jego organizacja jest nieefektywna – będzie w pełni uprawniony do odmowy przedłużenia tymczasowego aresztowania.

Zmiana regulacji winna też wpłynąć na kształt wniosków o przedłużenie izolacji. Zgodnie z zamierzeniem powinny one mieć charakter relacyjny, ale z mocnym akcentem rozliczenia dotychczasowego okresu aresztowania poprzez prezentację efektywności postępowania. Jeżeli jakichś czynności nie zdołano przeprowadzić lub dokończyć – niezbędne będzie wyjaśnienie przyczyn, a w dalszej kolejności – realna prognoza terminu wykonania lub dokończenia, ze świadomością, że deklaracje te zostaną zweryfikowane po upływie kolejnego okresu aresztowania, w przypadku uwzględnienia wniosku. Ma to doprowadzić w istocie do decyzji o zmianie środka zapobiegawczego na wolnościowy gdy zawodzi organizacja postępowania i wyeliminować powtarzanie w kolejnych wnioskach tych samych czynności do wykonania, bez wyjaśnienia powodów braku ich dotychczasowej realizacji.

Poręczenie majątkowe

Wydaje się, iż zasadna jest zmiana art. 266 k.p.k. polegająca na rezygnacji z regulacji uzależniającej przyjęcie poręczenia majątkowego od wykazania, że przedmiot poręczenia majątkowego nie pochodzi z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel z dodatkowym wskazaniem w § 1a, że w razie zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu przygotowawczym przez sąd przyjęcia przedmiotu tego poręczenia dokonuje prokurator. Problemy dowodowe i uznaniowość, która może prowadzić do różnych ocen tych samych stanów faktycznych, prowadzi do wniosku, że wymóg wykazania źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia może skutkować faktyczną niemożnością jego złożenia, co z kolei niekorzystnie rzutuje na sytuację procesową oskarżonego. Co więcej, obecna regulacja niesie ryzyko jej instrumentalnego stosowania przez odmowę przyjęcia przedmiotu poręczenia w celu niejako „wymuszenia" zastosowania tymczasowego aresztowania.

Kwestie odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego

Konieczność przeprowadzenia nowelizacji dotyczy również art. 313 § 1 i § 1a k.p.k. oraz art. 249 § 3a k.p.k. Wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. odstępstwo od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego, pozostaje sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obronnym w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz. Na skutek zmiany art. 313 k.p.k., de lege lata, nie ma już konieczności niezwłocznego ogłaszania zarzutu podejrzanemu, w sytuacji, kiedy nie pozwala na to stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany. Są to terminy pojemne, które z tego względu mogą być nadużywane w celu odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania

podejrzanego. Warto też zwrócić uwagę, że skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k., art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania. Tymczasem ocena, czy są spełnione przesłanki do jego zastosowania powinna odbywać się po przesłuchaniu podejrzanego.

Należności dla świadka

Zasadnym wydaje się również wprowadzenie zmian w art. 618b § 3 k.p.k. polegających na podniesieniu kwoty stanowiącej górną granicę należności dla świadka do równowartości 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 2692) w ustawie budżetowej ustala się kwoty bazowe. W art. 9 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2025 r. (Dz. U. poz. 63) wskazano, że kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wynosi 1.878,89 złotych. W projekcie proponuje się podwyższenie górnego limitu należności dla świadka z 4,6% wskazanej kwoty bazowej (86,43 zł) do 12% tej kwoty (225,47 zł). Mając na uwadze, że od dnia 1 stycznia 2025 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 4666 złotych, należy przyjąć, że średnie dzienne minimalne wynagrodzenie to 212,09 zł złotych (4666 złotych: 22 dni robocze). W tym miejscu należy również odnieść się do poziomu wynagrodzeń w gospodarce narodowej. Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w lipcu 2024 r. wyniosło 8 195,07 zł (przeliczając dzienna stawka to 372,50 zł), z kolei mediana wynagrodzeń wyniosła 6 641,00 zł (tj. 301,86 zł). Obecnie obowiązujący maksymalny pułap zwrotu utraconego zarobku nie sięga zatem nawet połowy równowartości wynagrodzenia minimalnego, natomiast w odniesieniu do przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej kwota ta stanowi jedynie – ok. 22–27%. Nowelizacja ma na celu podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy, tak aby w sposób bardziej adekwatny odzwierciedlała kwotę faktycznie utraconego zarobku. Jednocześnie pozostawiona zostaje zasada, że w przypadku utracenia zarobków niższej wartości, zwrotowi będą podlegały zarobki faktycznie utracone.

W ramach przeprowadzanych zmian niezbędne jest również zniwelowanie przepisów, którym brak jest podstaw do dalszego obowiązywania po ustaniu pandemii COVID-19.

Zmiany w Kodeksie wykroczeń

Konieczność wprowadzenia zmian w Kodeksie wykroczeń jest konsekwencją rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2024), który wpłynął do Sejmu RP w dniu 22 lutego 2022 r. i który był procedowany w I czytaniu w dniu 9 marca 2022 r., nie zawierał przepisów nowelizujących Kodeks wykroczeń dotyczących zmiany progu kontrawencjonalizacji kradzieży zwykłej, kradzieży leśnej, paserstwa oraz zniszczenia rzeczy (art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1 k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w. oraz art. 124 § 1 k.w.) Przepisy nowelizujące wskazane powyżej regulacje, przez podniesienie progu przepołowienia z obecnych 500 złotych na 800 złotych, zostały zgłoszone dopiero po pierwszym czytaniu na etapie prac komisji sejmowej[12]. Zgodnie z art. 119 ust. 1 Konstytucji RP Sejm rozpatruje projekt ustawy w trzech czytaniach. Przepis art. 119 ust. 2 Konstytucji RP stanowi zaś, że wnioskodawca, posłowie i Rada Ministrów są upoważnieni do wnoszenia poprawek do projektu ustawy w czasie jego rozpatrywania przez Sejm. Przez zgłoszenie już po pierwszym czytaniu ustawy nowelizującej propozycji zmian dodatkowych przepisów karnych, które nie spełniają cech „poprawki" do ustawy, mogło dojść do naruszenia art. 119 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny wskazywał w swoim orzecznictwie, że w sensie technicznym poprawka może przybrać postać propozycji skreślenia pewnej części w tekście projektu ustawy, uzupełnienia go przez dopisanie pewnych elementów lub zastąpienia niektórych części tekstu projektu, zwłaszcza określonych wyrazów, innymi (por. wyrok TK z 24 marca 2004 r., K 37/03). Poprawki polegające na uzupełnieniu ustawy powinny pozostawać w związku z projektem złożonym w Sejmie, nie tylko o charakterze formalnym, ale i merytorycznym, polegającym na tym – jak wskazywał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 kwietnia 2009 r. (P 11/08) – „że konkretne poprawki odnoszące się do projektu powinny pozostawać w odpowiedniej relacji z jego treścią, zmierzając do modyfikacji pierwotnej treści projektu, a nie do stworzenia nowego projektu". Wniesiony projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2024) nie zawierał przepisów odnoszących się do tzw. typów przepołowionych. Dodane po pierwszym czytaniu regulacje, prowadzące do radykalnej zmiany reżimu odpowiedzialności całej kategorii zachowań, mających przy tym olbrzymie znaczenie społeczne (przeniesienie części zachowań stanowiących dotychczas przestępstwa przeciwko mieniu do kategorii

[12] zob. przebieg posiedzenia komisji nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach 9.06.2022 r., https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/biuletyn.xsp?skrnr=NK.K.-27; sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z 9 czerwca 2022 r., druk sejmowy 2339

wykroczeń) muszą być zatem potraktowane jako nowa inicjatywa ustawodawcza. Ich uchwalenie poprzedzane być powinno trzema czytaniami.
Niespełnienie zasady trzech czytań rodzi spore prawdopodobieństwo uznania przez orzekające w sprawach sądy, że przepisy art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1 k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w. oraz art. 124 § 1 k.w. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. mogą być dotknięte wadą niekonstytucyjności. Te wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP wskazanych przepisów mogą w procesie stosowania prawa uniemożliwić osądzanie sprawców wykroczeń polegających na kradzieży zwykłej, kradzieży leśnej, paserstwie i naruszeniu integralności rzeczy. Mogą pojawiać się też pytania, czy w przypadku, gdy wartość rzeczy stanowiących przedmiot czynności wykonawczych typów czynów zabronionych opisanych w art. 278 k.k., 288 k.k., 290 k.k. i 291 k.k. jest wyższa niż 500 złotych (poprzedni próg kontrawencjonalizacji), a niższa niż 800 złotych, nie mamy do czynienia z przestępstwem. Sytuacja, w której sprawca kradzieży rzeczy wartości 600 złotych nie wie, czy jego zachowanie stanowi wykroczenie, czy przestępstwo, stanowi rażące naruszenie funkcji gwarancyjnej prawa karnego, mającej zakorzenienie w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP. Stąd konieczność pilnej zmiany tych przepisów.

Zmiany w ustawie – Kodeks karny

Szczegółowy wykaz zmian wysokości sankcji w kodeksie karnym – zarówno w odniesieniu do ogólnych wytycznych sankcji, jaki i przepisów szczegółowych Kodeksu karnego przedstawia poniższa tabela:

Przepis	Przed zmianą	Po zmianie
Art. 60 § 3 k.k.	Art. 60 § 3. Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.	Art. 60. § 3. Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.
165a § 1 k.k.	Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.	Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, **art. 136 § 1 i 2**, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.
Art. 233 § 1 k.k.	Art. 233 § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności **od 6 miesięcy do lat 8.**	Art. 233 § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności **od 3 miesięcy do lat 5.**
Art. 233 § 1a k.k.	Art. 233 § 1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższym, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.	Uchylenie art. 233 § 1a k.k.

Art. 233 § 3 k.k.	Art. 233 § 3. Nie podlega karze za czyn określony w § 1a, kto składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania.	Art. 233 § 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższym.
Art. 233 § 4 k.k.	Art. 233 § 4. Kto, jako biegły, rzeczoznawca lub tłumacz, przedstawia fałszywą opinię, ekspertyzę lub tłumaczenie mające służyć za dowód w postępowaniu określonym w § 1, podlega karze pozbawienia wolności **od roku do lat 10.**	Art. 233 § 4. Kto, jako biegły, rzeczoznawca lub tłumacz, przedstawia fałszywą opinię, ekspertyzę lub tłumaczenie mające służyć za dowód w postępowaniu określonym w § 1, podlega karze pozbawienia wolności **od 3 miesięcy do lat 5.**
Art. 233 § 4a k.k.	Art. 233 § 4a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 4 działa nieumyślnie, narażając na istotną szkodę interes publiczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.	Uchylenie art. 233 § 4a k.k.
Art. 259b k.k.	Art. 259 b. **Na wniosek prokuratora sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w art. 259a, który dobrowolnie odstąpił od:** 1) popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa określonego w art. 255a lub art. 258 § 2 lub 4 i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnienia czynu lub zapobiegł popełnieniu zamierzonego przestępstwa; 2) pomocnictwa innym osobom w popełnieniu przestępstwa określonego w art. 259a i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnienia czynu, w szczególności informacje o osobach, które popełniły przestępstwa określone w art. 259a.	Art. 259 b. **Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy przestępstwa określonego w art. 259a, który dobrowolnie odstąpił od:** 1) popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa określonego w art. 255a lub art. 258 § 2 lub 4 i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnienia czynu lub zapobiegł popełnieniu zamierzonego przestępstwa; 2) pomocnictwa innym osobom w popełnieniu przestępstwa określonego w art. 259a i ujawnił przed organem powołanym do ścigania przestępstw wszystkie istotne okoliczności popełnienia czynu, w szczególności informacje o osobach, które popełniły przestępstwa określone w art. 259a.
Art. 305 § 1 k.k.	Art. 305 § 1. Kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego, podlega karze pozbawienia wolności **do lat 3.**	Art. 305 § 1. Kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego, podlega karze pozbawienia wolności **od 3 miesięcy do lat 5.**

W ramach projektowanych zmian nie przewiduje się poza nielicznymi wyjątkami, ingerencji w wymiar sankcji za poszczególne przestępstwa. Jednym z wyjątków jest wprowadzenie surowszego zagrożenia na mocy art. 305 k.k. (przestępstwo utrudniania przetargu publicznego). Od początku obowiązywania Kodeksu karnego jest ono zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3. Uznaje się, że jest to sankcja zbyt łagodna, zwłaszcza w dobie intensywnego rozporządzania finansowymi środkami unijnymi (m.in. KPO). Instytucja przetargu publicznego

powinna korzystać ze wzmożonej ochrony karnoprawnej. Ponadto należy wskazać, że obecne zagrożenie nie jest spójne z innymi zagrożeniami (np. przestępstwo wyłudzenia dotacji lub subwencji z art. 297 k.k. jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat).

Zmiany w Kodeksie karnym wykonawczym

Proponuje się zmiany art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 6 k.k.w. i art. 161§ 1 k.k.w., które sprowadzają się do przekształcenia obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniu w udział fakultatywny. Stanowią one konsekwencją projektowanej nowelizacji art. 22 § 2a k.k.w.

Zmiany w ustawie o ochronie zwierząt

Dokonanie zmian w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt podyktowane jest stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich, który w piśmie z dnia 23 stycznia 2023 r. (II.7202.1.2019.MH) wskazywał, że „w orzecznictwie sądów powszechnych pojawiła się linia orzecznicza, zgodnie z którą w przypadku wydania wyroku skazującego, możliwe (a nawet konieczne) jest orzeczenie przepadku zwierzęcia także, jeśli sprawca znęcania nie jest jego właścicielem, np. zwierzę należy do osoby prawnej, której sprawca jest pracownikiem lub wspólnikiem. Wykładnię taką należy uznać za dopuszczalną. Podkreślenia wymaga bowiem, iż normę art. 35 ust. 3 u.o.z. interpretować należy w świetle art. 1 ust. 2 tejże ustawy, który do zwierząt, w zakresie odrębnie nieuregulowanym, nakazuje odpowiednio stosować przepisy dotyczące rzeczy. (…). Z kolei pozostawienie przez sąd zwierzęcia pod „opieką" osoby, która się nad nim znęca (nawet jeśli nie jest ona formalnie właścicielem) byłoby nie do pogodzenia z normami wyrażonymi w art. 1 ust. 1 oraz art. 5 u.o.z. nakazującymi poszanowanie, opiekę i ochronę zwierząt oraz ich humanitarne traktowanie". Ponieważ proponowana wykładnia, jak wskazał sam Rzecznik Praw Obywatelskich, jest „nieoczywista", za pożądane uznano dokonanie zmiany art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt, aby nie pozostawiać wątpliwości, że w sytuacji takiej orzeczenie przepadku jest w istocie możliwe. Projektowana zmiana wskazuje, że jeżeli sprawca nie jest właścicielem zwierzęcia, sąd może orzec jego przepadek. Zmiana ta oddaje zatem w ręce sądu decyzję o możliwości orzeczenia przepadku w sytuacji, gdy sprawca znęca się nad zwierzęciem, które do niego nie należy. Taka regulacja pozwala uniknąć sytuacji, w której zwierzę będzie w przyszłości narażone na ponowne popełnienie względem niego przestępstwa, o którym mowa w art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt.

Zmiany w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka

Konieczność nowelizacji ustawy z dnia z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka wynika z postępowania Komisji Europejskiej przeciwko Polsce związanego z uchybieniem przez RP obowiązkom należytej transpozycji do prawa krajowego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępująca decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniająca decyzję Rady 2005/671/WSiSW (Dz. U. UE L 88 z 31.3.2017 str. 6).

W następstwie przeprowadzonych rozmów roboczych z przedstawicielami Komisji Europejskiej, ustalono, że kluczową kwestią wymagającą pilnych zmian legislacyjnych jest wprowadzenie w krajowym ustawodawstwie mechanizmu zapewniającego wsparcie dla ofiar terroryzmu, które musi być udzielone bezpośrednio po ataku terrorystycznym. W ramach krajowej infrastruktury służącej reagowaniu w sytuacjach kryzysowych podejmowane powinny być kompleksowe działania w odpowiedzi na szczególne potrzeby pokrzywdzonych/ofiar bezpośrednio po ataku terrorystycznym i tak długo, jak będzie to konieczne. Za pokrzywdzonego należy uznać osobę fizyczną, która doznała szkody, w tym krzywdy fizycznej, psychicznej lub emocjonalnej lub straty majątkowej, o ile było to bezpośrednio spowodowane przestępstwem terrorystycznym. Zakresem podmiotowym projektowanej regulacji powinien być objęty także członek rodziny osoby, która poniosła śmierć wskutek przestępstwa terrorystycznego. Dotychczasowe rozwiązania przewidziane przepisem art. 3 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka umożliwiają pokrzywdzonemu, świadkowi lub osobie najbliższej, udzielenie ochrony na czas czynności procesowej, ochrony osobistej oraz pomocy w zakresie zmiany miejsca pobytu. W aktualnym stanie prawnym brak jest kompleksowych regulacji, które w sposób jednoznaczny wskazywałyby na procedury wsparcia dla ofiar przestępstw terrorystycznych.
Pomoc powinna być dostosowana indywidualnie, zgodnie z potrzebami danej osoby. Istotne jest, by taka pomoc nie była ograniczona czasowo i udzielana tak długo, jak będzie to konieczne. W szczególności, w pierwszej kolejności należy zadbać o dostępność doradztwa psychologicznego wskutek doznanego urazu psychicznego, realizowanego przez ośrodek wsparcia kryzysowego dla pokrzywdzonych i członków ich rodzin, który będzie udzielał natychmiastowej pomocy psychologicznej i zapewniał wsparcie emocjonalne. Pokrzywdzeni przestępstwem terrorystycznym powinni mieć również dostęp do informacji na temat swoich praw jako ofiary, dostępnych usług wsparcia oraz systemów odszkodowań w państwie członkowskim, w którym zostało popełnione dane przestępstwo terrorystyczne. Służby udzielające wsparcia powinny uwzględniać fakt, że szczególne potrzeby pokrzywdzonych przestępstwem terrorystycznym mogą się zmieniać wraz z upływem czasu, co ma prowadzić w konsekwencji do aktualizacji zakresu udzielonego wsparcia. Jednocześnie taka pomoc ma stanowić uzupełnienie w stosunku do ewentualnych roszczeń odszkodowawczych.

Pozostałe zmiany

Potrzeba zmian w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2024 r. poz. 390, z późn. zm.) dotyczy przepisu art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 158b ustawy – Prawo o prokuraturze, które stanowią, że dowody uzyskane do celów postępowania karnego w trybie określonym w art. 168b, art. 237 lub art. 237a k.p.k. lub uzyskane w wyniku stosowania kontroli operacyjnej mogą zostać wykorzystane w postępowaniu dyscyplinarnym. Stosowanie dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub podsłuchu procesowego w postępowaniu dyscyplinarnym należy uznać za co najmniej kontrowersyjne w świetle orzecznictwa sądów krajowych oraz trybunałów europejskich. Występuje tutaj bowiem nieproporcjonalność posługiwania się takimi środkami dowodowymi w postępowaniach, których cel i charakter tego nie uzasadnia należycie. W uchwale siedmiu sędziów z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie o sygn. I KZP 4/18 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że dowody te mogą być stosowane w postępowaniach karnych, ale tylko w zakresie tzw. przestępstw katalogowych. We wskazanym judykacie Sąd Najwyższy wskazał, że „użyte w art. 168b k.p.k. sformułowanie „innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego innego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej" obejmuje swoim zakresem wyłącznie te przestępstwa, co do których sąd może wyrazić zgodę na zarządzenie kontroli operacyjnej, w tym te, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji". Przyjmując perspektywę Sądu Najwyższego w jakiej podjęto opisaną wyżej uchwałę, nie sposób przyjąć, że dowody z kontroli operacyjnej miałaby być wykorzystywane w postępowaniu dyscyplinarnym w odniesieniu do postępowań w sprawie deliktów dyscyplinarnych. W tym duchu, wypowiadał się również Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W wyroku z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie C 746/18 wyraził pogląd, że środki dowodowe w postaci bilingów rozmów telefonicznych mogą być wykorzystywane tylko w sprawach dotyczących ważniejszych przestępstw, a zatem wątpliwe jest żeby dopuszczalne było wykorzystywanie takiego dowodu w postępowaniu dyscyplinarnym. Ten sam kierunek oceny pożądanych ograniczeń postępowania dowodowego przyjmuje Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie nr 30083/10 (Karabeyoğlu przeciwko Turcji), wskazując w pkt 4 konkluzji orzeczenia, że doszło do naruszenia art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 poprzez wykorzystanie w ramach prowadzonego przeciwko skarżącemu postępowania dyscyplinarnego informacji uzyskanych za pomocą zastosowanego wobec niego podsłuchu telefonicznego. Europejski Trybunał Praw Człowieka przypomina, oceniając zgodność z przepisami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności określonych regulacji związanych z wprowadzaniem inwigilacji i wykorzystaniem ich wyników na potrzeby prowadzonych postępowań, w tym postepowania dyscyplinarnego, że w pierwszej kolejności należy odpowiedzieć na pytanie, czy cele wprowadzania takich regulacji są uprawnione w świetle art. 8 ust. 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności[13]. Trybunał uznaje, że w przypadku gdy władze krajowe dokonują wyważenia z jednej strony interesu państwa, w ochronie bezpieczeństwa narodowego poprzez środki niejawnej obserwacji, a z drugiej strony stopnia ingerencji w wykonywanie przez skarżącego prawa do poszanowania życia prywatnego, to władze krajowe dysponują pewnym marginesem oceny w kwestii wyboru środków właściwych dla osiągnięcia uprawnionego celu, jakim jest ochrona bezpieczeństwa narodowego. Trybunał musi być przekonany o istnieniu odpowiednich i skutecznych gwarancji przeciw nadużyciom, albowiem system obserwacji niejawnej, służący ochronie bezpieczeństwa narodowego, niesie ze sobą ryzyko osłabienia, a nawet zniszczenia demokracji, pod pretekstem jej obrony. Ocena tej kwestii zależy od wszystkich okoliczności sprawy, na przykład charakteru, zakresu i czasu trwania ewentualnych środków, przesłanek ich zarządzenia, władz właściwych do wydania zezwolenia na ich zastosowanie, wykonanie i kontrolowanie, oraz rodzaju środków odwoławczych przewidzianych przez prawo krajowe. Trybunał powinien zbadać, czy procedury kontroli wprowadzenia i stosowania środków ograniczających prawa i swobody obywatelskie są w stanie ograniczyć „ingerencję" do tego, co jest „konieczne w społeczeństwie demokratycznym[14]". Projektowane zmiany mają więc na celu ukształtowanie krajowych przepisów ustrojowych regulujących status sędziów i prokuratorów w sposób zgodny z kierunkiem wykładni przedstawionym w wyżej opisanych orzeczeniach europejskich Trybunałów. W świetle powyższego, nie jest zasadne stosowanie dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub podsłuchu procesowego na potrzeby ustalenia dopuszczenia się deliktów dyscyplinarnych przez sędziów i prokuratorów. Gdyż wykorzystanie w postępowaniu dyscyplinarnym sędziów czy prokuratorów, środków dowodowych, uzyskanych w trybie określonym w art. 168b, art. 237 i art. 237a k.p.k. lub w wyniku stosowania kontroli operacyjnej nie doprowadzi do zwiększenia ochrony społeczeństwa demokratycznego, a niewątpliwie doprowadzi do niezasadnej w takich warunkach ingerencji w prawa indywidualne uczestników postępowań dyscyplinarnych. W przypadku czynów wyczerpujących znamiona przestępstw właściwym form do ukarania sprawcy pozostaje przede wszystkim postępowanie karne. W takim postępowaniu istnieje możliwość orzeczenia

[13] zob. sprawa Weber i Saravia przeciwko Niemcom (dec.), nr 54934/00, § 104, CEDH 2006-XI

[14] Roman Zakharov przeciwko Rosji [Wielka Izba], nr 47143/06, § 232, z dnia 4 grudnia 2015 r.

zakazu wykonywania zawodu sędziego lub prokuratora. Prawomocne orzeczenie przez sąd środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego (art. 68 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych). Odpowiednio w art. 93 § 4 ustawy – Prawo o prokuraturze wskazano, że prawomocny wyrok sądu skazujący prokuratora za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub orzekający wobec prokuratora środek karny pozbawienia praw publicznych, zakaz zajmowania stanowiska prokuratora, degradację lub wydalenie z zawodowej służby wojskowej, powodują z mocy prawa utratę stanowiska prokuratora. Wskazane przepisy zapewniają możliwość usunięcia sędziego lub prokuratora z zawodu już w postępowaniu karnym. Ograniczenia dowodowe w postępowaniach dyscyplinarnych nie oznaczają zatem możliwości bezkarności przedstawicieli tych zawodów zaufania publicznego za popełnienie najpoważniejszych czynów zabronionych, jakimi są przestępstwa. Projektowana zmiana art. 70 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych jest konsekwencją projektowanego uchylenia art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.
Zmiany w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa wynikają z potrzeby dookreślenia, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Brak takiego związku powoduje, że wzmożony reżim odpowiedzialności karnej nie znajduje uzasadnienia.
Projektowane regulacje w zakresie wszystkich ustaw zmienianych w projekcie szerzej omówiono w pkt 2 OSR.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Nawiązując do kwestii przedstawionych w pkt 1 OSR, proponuje się:

w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego

Zmiany związane z dostosowaniem przepisów krajowych do regulacji unijnych

Zmiany w odnośniku nr 1 do tytułu ustawy – Kodeks postępowania karnego mają na celu umieszczenie w nim odpowiedniego odniesienia, z treści którego w sposób niewątpliwy będzie wynikać, jakie regulacje unijne są realizowane i wdrażane w oparciu o krajowe przepisy procedury karnej. Podkreślić należy, że między innymi zarówno europejski nakaz dochodzeniowy, jak i wspólne zespoły śledcze są inkorporowane do krajowej procedury karnej – wobec czego stosowne odniesienie winno znajdować się w tytule Kodeksu postępowania karnego.

- **Prawo do pomocy tłumacza (dyrektywa 2010/64/UE)**
  W zgodzie z założeniami dyrektywy 2010/64/UE proponowane są zmiany art. 72 k.p.k. usuwające zbyt wąski zakres gwarantowanego prawa do pomocy tłumacza. Dyrektywa 2010/64/UE w art. 2 ust. 2 wymaga, aby zapewnione zostało tłumaczenie ustne kontaktów między oskarżonym a jego obrońcą, „związanych bezpośrednio z jakimkolwiek przesłuchaniem lub składaniem wyjaśnień podczas postępowania lub ze złożeniem odwołania lub innych wniosków proceduralnych". Zmiana ma na celu zapewnienie:
  - ✓ pomocy tłumacza również w sytuacji, gdy oskarżony niewładający językiem polskim i obrońca mają potrzebę porozumienia się w związku z wniesieniem środka zaskarżenia (np. w celu podjęcia decyzji o tym, czy go wnosić albo uzgodnienia jego treści) lub wniosku dotyczącego toku postępowania (np. wniosku o umorzenie postępowania, wniosku o zwrot sprawy do uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego);
  - ✓ pomocy tłumacza języka migowego oskarżonemu, który jest głuchy lub niemy, również na potrzeby jego udziału w czynnościach postępowania (np. rozprawie lub posiedzeniach) oraz kontaktów z obrońcą.

  Proponowanej regulacji art. 72 § 2a k.p.k. towarzyszy odpowiednia zmiana art. 300 k.p.k., która wprowadza odpowiednie „dedykowane" pouczenie oskarżonego o tych jego uprawnieniach (proponowany art. 300 § 1b k.p.k.) oraz zmiana art. 244 § 2 k.p.k. wprowadzająca nakaz pouczenia zatrzymanego, który jest głuchy lub niemy, o uprawnieniu do korzystania z pomocy tłumacza. Proponuje się także dodanie art. 72 § 4 k.p.k., w którym wprost zostało przyznane oskarżonemu prawo do sporządzenia tłumaczenia, innego niż wskazany w § 3 dokumentu lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony., co w powiązaniu z pouczeniem oskarżonego o tym uprawnieniu (proponowany art. 300 § 1a k.p.k.), zapewni efektywne korzystanie z prawa do tłumaczenia.

- **Prawo do informacji w postępowaniu karnym (dyrektywa 2012/13/UE)**
  Kluczowym elementem rzetelności procedury stosowania tymczasowego aresztowania jest dostęp podejrzanego i jego obrońcy do akt postępowania przygotowawczego i do dowodów wskazujących na potrzebę stosowania tymczasowego aresztowania, w związku z tym proponuje się:
  a) zmianę brzmienia art. 156 § 5a k.p.k. poprzez:

- ✓ uzupełnienie tego przepisu o nałożenie na prokuratora obowiązku poinformowania podejrzanego oraz jego obrońcy o kierowanym do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wraz z pouczeniem o przysługującym prawie do zapoznania się z materiałami postępowania;
- ✓ doprecyzowanie, że na wniosek podejrzanego i jego obrońcy prokurator udostępni akta postępowania w zakresie, w jakim stały się one podstawą wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, czyniąc to niezwłocznie;
- ✓ przesądzenie o zakresie obowiązków prokuratora, przy czym udostępnienie akt nastąpi z inicjatywy podejrzanego lub jego obrońcy. W przypadku braku wniosku o zapoznanie się z aktami, nie tamuje biegu postępowania i dalszych, dynamicznych czynności procesowych prokuratora na tym etapie;
- ✓ doprecyzowanie, że przewidziane w nim prawo podejrzanego i obrońcy obejmuje również możliwości sporządzenia odpisów i kopii akt, analogicznie jak jest to w art. 156 § 5 k.p.k.
- ✓ odesłanie do § 4, odnoszącego się do ochrony tajemnic w nim przewidzianych,

b) zagwarantowanie prawa do wglądu w akta postępowania zatrzymanemu i jego obrońcy (art. 246 § 1a k.p.k.), co niweluje rozbieżności między poziomem gwarancji procesowych wynikających z przywołanej dyrektywy, standardów orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (art. 5 ust. 4 EKPCz odnosi się do możliwości oceny legalności pozbawienia wolności, co wiąże się z dostępem do materiałów stanowiących jego podstawę oraz zapewnienia równości broni między stroną oskarżycielską a pozbawioną wolności) a obowiązującymi dotychczas w tym zakresie przepisami krajowymi ustawy karnoprocesowej.

c) zmianę art. 249a § 1 k.p.k., zgodnie z którą podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania mogą stanowić ustalenia poczynione na podstawie dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy. Proponowane brzmienie jest konsekwencją respektowania standardu strasburskiego i unijnego.

d) uchylenie art. 250 § 2b k.p.k., który stanowi nieproporcjonalne ograniczenie prawa do obrony oraz reguły równości broni.

– **Prawo do pomocy obrońcy (dyrektywy 2013/48/UE i 2016/1919/UE)**

W art. 71 § 1 k.p.k. proponuje się zmianę definicji podejrzanego, zgodnie z którą za podejrzanego uważać się będzie osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie. Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka.

Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych". Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana". Mają one dwojaki charakter. W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3–4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k. posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której taka czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.). Takiej zmiany nie wprowadza się jedynie w art. 192a § 1 k.p.k. celowo pozostawiając termin „osoba podejrzana" na określenie osoby na przedpolu podejrzenia popełnienia przestępstwa (właściwie co do osób, których dotyczy ten przepis, nie sposób mówić o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa).

Według projektu od momentu zatrzymania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa zatrzymany uzyskuje status podejrzanego. Zatrzymanie jest bowiem czynnością ukierunkowaną na jego ściganie. W rezultacie należało uznać, że ma on prawo do skorzystania z pomocy obrońcy (projektowany art. 244 § 2 i 5 k.p.k.), o czym jest pouczany (art. 244 § 5 k.p.k.). W konsekwencji nie będzie ulegać wątpliwości, że adwokat lub radca prawny udzielający zgodnie z art. 245 § 1 k.p.k. pomocy prawnej zatrzymanemu ma status obrońcy. Skutkuje to zmianą art. 178 pkt 1 k.p.k. dotyczącego tajemnicy obrończej, gdyż odrębne wskazywanie takiego adwokata lub radcy prawnego w tym przepisie stało się zbędne. Dla uczynienia realnym dostępu

zatrzymanego do obrońcy, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie ma on środków na ustanowienie obrońcy z wyboru, proponuje się:

- zmiany dotyczące dyżurów adwokacko-radcowskich (art. 245 § 2 k.p.k.). Uporządkowanie regulacji dotyczącej pełnienia dyżurów i zamieszczenie jej w obrębie przepisów o zatrzymaniu, zaś w art. 517j k.p.k. oraz art. 301 § 7 k.p.k. zamieszczenie odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 245 § 5 k.p.k.;
- obowiązek udostępnienia zatrzymanemu listy obrońców pełniących dyżur (art. 245 § 1 zd. 2 k.p.k.);
- obowiązek odnotowania udostępnienia listy obrońców w protokole zatrzymania (art. 244 § 3 k.p.k.;
- wprowadzenie uproszczonego systemu zapewnienia zatrzymanym pomocy prawnej z urzędu;
- rezygnacja z możliwości ograniczenia poufności rozmowy zatrzymanego z obrońcą.

Zmianami objęto art. 301 k.p.k. regulujący prawo podejrzanego do przesłuchania z udziałem obrońcy. Projektowane brzmienie tego przepisu ma na celu wdrożenie art. 3 ust. 3 dyrektywy 2013/48/UE, z którego wynika obowiązek zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy przed przesłuchaniem i w czasie przesłuchania oraz w związku z czynnością okazania.

W projektowanym art. 301 § 2 i 3 k.p.k. uregulowano procedowanie w dwóch sytuacjach:
– rezygnacji przez podejrzanego z dostępu do obrońcy przed pierwszym przesłuchaniem (§ 2) oraz
– wyrażenia woli skorzystania z pomocy obrońcy przed tą czynnością (§ 3).

W art. 301 § 8 k.p.k. uregulowano kwestię czasowego odstępstwa od zapewnienia podejrzanemu dostępu do adwokata w związku z czynnością przesłuchania (art. 3 ust. 6 dyrektywy). W art. 301 § 11 k.p.k. uregulowano dostęp podejrzanego do obrońcy w sytuacji, gdy czynność okazania poprzedza jego pierwsze przesłuchanie w charakterze podejrzanego. Projektowane przepisy art. 301 § 2–4 k.p.k. regulują kwestię konsultacji podejrzanego z obrońcą przed pierwszym przesłuchaniem (okazaniem).

Mając jednak na względzie, że dyrektywa wymaga zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy również w związku z kolejnymi przesłuchaniami (art. 3 ust. 3 a i b), konieczne było uregulowanie sposobu reagowania organu procesowego w dwóch dalszych sytuacjach: usprawiedliwionego oraz nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie. W pierwszym przypadku – usprawiedliwionego niestawiennictwa – przystąpienie do przesłuchania bez zapewnienia podejrzanemu możliwości konsultacji z obrońcą będzie zgodnie z art. 301 § 9 k.p.k. możliwe wyjątkowo, w warunkach określonych w § 2 (zrzeczenie się prawa do obecności obrońcy przy przesłuchaniu) i § 8 (ograniczenie prawa dostępu do obrońcy). Natomiast nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy nie będzie tamowało przesłuchania (art. 301 § 10 k.p.k.).

Poprawa dostępu do obrońcy osobom pozbawionym wolności przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego wymaga istotnego skrócenia i odformalizowania procedury wyznaczenia obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 k.p.k.

Celem zapewnienia efektywności pomocy prawnej z urzędu dla zatrzymanego, proponuje się wprowadzenie w art. 245 § 2 k.p.k. reguły, że koszty pomocy udzielonej zatrzymanemu przez obrońcę pełniącego dyżur wykłada tymczasowo Skarb Państwa. Chodzi tu wyłącznie o koszt pomocy (konsultacji z obrońcą), jaką zatrzymany uzyskał w związku z zatrzymaniem, co powoduje, że nie będzie to skutkowało nadmiernym obciążeniem budżetu państwa, a jednocześnie umożliwi sprawne uzyskanie przez zatrzymanego pomocy prawnej z urzędu. **Rola wyznaczonego w tym trybie obrońcy z urzędu polegać będzie przede wszystkim na udzieleniu porady prawnej zatrzymanemu i kończyć się będzie najpóźniej z momentem ustania zatrzymania.**

W zależności od rozwoju sytuacji procesowej osoba ta będzie mogła korzystać z pomocy obrońcy na zasadach ogólnych – jeśli zostaną jej przedstawione zarzuty będzie mogła ustanowić obrońcę z wyboru lub uzyskać pomoc obrońcy z urzędu w trybie art. 301 § 5 k.p.k. i w dalszej konsekwencji art. 78 § 1 k.p.k., zaś w przypadku, gdyby została zwolniona bez przedstawienia zarzutów, będzie mogła samodzielnie ustanowić swojego reprezentanta lub na zasadzie art. 78 § 1a k.p.k. uzyskać pomoc prawną z urzędu na potrzeby wniesienia ewentualnego zażalenia na zatrzymanie.

W odniesieniu do pomocy prawnej z urzędu w związku z dalszymi czynnościami wprowadza się w projekcie procedurę wyznaczenia „tymczasowego" obrońcy, w zasadzie na żądanie podejrzanego pozbawionego wolności. Wówczas taki obrońca byłby wyznaczany przez organ przeprowadzający czynność pierwszego przesłuchania lub okazania, jeżeli wyprzedza ono czasowo przesłuchanie (art. 301 § 5 i 11 k.p.k.). Jeśli podejrzany uzyskał już wcześniej pomoc obrońcy w trybie art. 245 § 2 k.p.k. w związku z zatrzymaniem, ten adwokat lub radca prawny powinien w miarę możliwości zostać wyznaczony jako obrońca w trybie art. 301 § 5 k.p.k., gdyż sprzyjać to będzie zapewnieniu ciągłości, a w konsekwencji również efektywności obrony. Jednocześnie organ ten niezwłocznie powinien przesłać wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu wraz z niezbędnymi dokumentami do właściwego sądu, aby nastąpiło tam rozstrzygnięcie tej kwestii w zwykłym trybie (projektowany art. 81a § 1a k.p.k.). Obrońca „tymczasowy" wyznaczony w trybie art. 301 § 5 k.p.k. byłby uprawniony podejmować czynności jedynie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia przez uprawnione podmioty w przedmiocie wniosku podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 k.p.k. (projektowany art. 84 § 2a k.p.k.), przy czym adwokat lub radca prawny będący obrońcą

„tymczasowym” powinien zostać w miarę możliwości wyznaczony jako obrońca z urzędu, aby w ten sposób zapewnić ciągłość pomocy obrońcy (projektowany art. 81a § 1a k.p.k.). Za uregulowaniem dostępu do „obrońcy tymczasowego” w art. 301 k.p.k., a nie w przepisach o zatrzymaniu przemawiał następujący argument: jeżeli zatrzymanie nie przechodzi w przesłuchanie związane z przedstawieniem zarzutów, a kończy się po kilku godzinach zwolnieniem, to wystarczy pakiet gwarancyjny, łącznie z prawem do obrońcy i prawem do złożenia „oświadczeń” i pouczeniem, o jakim mowa w art. 244 § 5 k.p.k. (rozporządzenie). Natomiast w przypadku przystąpienia do przesłuchania w związku z zarzutami, konieczne jest zapewnienie również dostępu do pełnej pomocy prawnej z urzędu.

Wprowadzenie nowych zasad wyznaczania obrońcy z urzędu w związku z przesłuchaniem w charakterze podejrzanego spowodowało konieczność zsynchronizowania nowej regulacji z przepisami o obronie obligatoryjnej. W przypadku, gdy już przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego zaistnieje jedna z sytuacji, o których mowa art. 79 § 1 k.p.k., konieczne staje się wyznaczenie obrońcy z urzędu, a jednocześnie deficyty, którymi dotknięty jest podejrzany przemawiają za tym, aby jak najszybciej uzyskał on pomoc obrońcy. Z tego względu również w takiej sytuacji, gdy wyznaczenie obrońcy z urzędu w „zwykłym” trybie określonym w art. 81 § 1 k.p.k. nie jest możliwe przed przystąpieniem do przesłuchania, przewiduje się wyznaczenie „tymczasowego” obrońcy z urzędu (proponowany art. 301 § 6 k.p.k.).

Wyznaczenie obrońcy przez organ przeprowadzający czynność jest zgodne z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania.

Projektowana zmiana art. 313 § 1 k.p.k. ma charakter porządkujący i pozwala na pełne i spójne osiągnięcie celów zakładanych przez dyrektywy obrończe. W nowym otoczeniu normatywnym samo sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów (bez ogłoszenia i przesłuchania) będzie kreowało podejrzanego jako czynność procesowa ukierunkowana na ściganie, jeżeli wcześniej nie miała miejsca inna taka czynność, np. zatrzymanie. W projektowanym przepisie poszerza się katalog sytuacji, w których dopuszczalne jest odstąpienie od „niezwłocznego” ogłoszenia zarzutów podejrzanemu lub jego przesłuchania. Odstąpienie od niezwłocznego przesłuchania będzie bowiem możliwe również w sytuacji, „gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania”. Unormowanie to zapewnia balans między wymogami efektywności postępowania a prawem podejrzanego do obrony. W sytuacji, gdy prokurator nie będzie dysponował wystarczającym czasem na przesłuchanie podejrzanego (zwłaszcza z uwagi na konieczność zapewnienia mu dostępu do obrońcy), będzie mógł ograniczyć czynność do ogłoszenia zarzutów i wystąpić do sądu z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie podejrzanego. Zostanie on wówczas przesłuchany dopiero przed sądem. Pozwoli to prokuratorowi realizować niezbędne czynności bez konieczności sięgania po ograniczenia dostępu do obrońcy, o których mowa w projektowanym art. 301 § 8 k.p.k. Jednocześnie nie będzie to miało negatywnego wpływu na możliwość wykonywania swoich praw przez podejrzanego, gdyż uzyskanie tego statusu nie będzie uzależnione od przesłuchania podejrzanego. Taki podejrzany nie zostanie pozbawiony prawa do bycia przesłuchanym z udziałem obrońcy, bowiem unormowania przewidziane w projektowanym art. 301 § 2 i 3 k.p.k. będą miały w tej sytuacji zastosowanie, a obrońca może wziąć udział w posiedzeniu aresztowym (art. 249 § 3 k.p.k.).

Charakter porządkujący mają również projektowane zmiany art. 325g k.p.k. Zmiana definicji podejrzanego w art. 71 § 1 k.p.k. skutkuje tym, że przesłuchanie, o którym mowa w art. 325g § 2 k.p.k., odnosić się będzie już do podejrzanego, bowiem będzie ono poprzedzone albo zatrzymaniem tej osoby albo jej wezwaniem do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego. W obu sytuacjach w momencie przystąpienia do przesłuchania osoba ta będzie już podejrzanym, co czyni zbędnym zdanie drugie aktualnie obowiązującego art. 325g § 2 k.p.k. Jeśli idzie o proponowane uchylenie art. 325g § 3 k.p.k., należy zauważyć, że w sytuacji, gdy proponowany art. 301 k.p.k. szczegółowo reguluje kwestie dotyczące zapewnienia pomocy obrońcy w związku z przesłuchaniem lub okazaniem, a jednocześnie będzie on na mocy art. 325a § 2 k.p.k. miał odpowiednie zastosowanie w dochodzeniu, ogólnikowe uregulowanie zawarte w art. 325g § 3 k.p.k. staje się zbędne.

Projektowane dodanie art. 313 § 5 k.p.k. ma na celu zdefiniowanie momentu, w którym następuje wszczęcie postępowania karnego przeciwko osobie. W celu uniknięcia potencjalnych niejasności w tym zakresie związanych z dynamiką postępowania przygotowawczego i poszerzeniem katalogu czynności skutkujących uzyskaniem uprawnień podejrzanego projekt proponuje utrzymanie zasady, że przejście postępowania przygotowawczego do fazy in personam następuje w momencie przedstawienia zarzutów. Z tym przepisem skorelowane są zmiany art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 § 1 k.p.k., co powodować będzie, że dopiero przedstawienie zarzutów skutkować będzie zaktualizowaniem się zakazu ne bis in idem, jak jest to obecnie. Powyższe propozycje spowodują również utrzymanie aktualnie obowiązujących reguł dotyczących konsekwencji przedstawienia zarzutów dla statusu zawodowego niektórych osób (np. funkcjonariuszy Policji).

Projektowana zmiana w art. 171 k.p.k. (polegająca na dodaniu § 7a) pozostaje w zgodzie z art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE, doprecyzowanych w punkcie 38 jej preambuły. Zgodnie z tymi przepisami, jeżeli decyzja o odstępstwie od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy (dopuszczalna jedynie na etapie postępowania przygotowawczego) nie jest podjęta przez „organ sądowy", musi być zapewniona możliwość poddania tej decyzji kontroli sądowej. Z tego względu uznano, że najwłaściwszym i najbardziej gwarancyjnym sposobem realizacji tej kontroli będzie wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego zakazu dowodowego, sformułowanego w projektowanym art. 171 § 7a k.p.k. Dowodowe wykorzystanie protokołów wyjaśnień, uzyskanych z naruszeniem art. 301 § 1–9 k.p.k. i 301a k.p.k. będzie dopuszczalne jedynie wówczas, gdy oskarżony o to wniesie. W ten sposób wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem zawartych we wskazanych przepisach gwarancji prawa podejrzanego do pomocy obrońcy nie będą mogły zostać wykorzystane (zarówno w zakresie dowodzenia winy, jak i co do innych decyzji procesowych, np. o stosowaniu środków zapobiegawczych) w sytuacji, gdyby było to niekorzystne dla oskarżonego. Projektowany zakaz dowodowy czyni zadość standardom wyznaczonym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

- **Prawo podejrzanego do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności** (art. 5 dyrektywy) oraz **jego prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi w czasie pozbawienia wolności** (art. 6 dyrektywy).
  W zgodzie z art. 5 dyrektywy zaproponowano zmianę art. 245 § 3 i w art. 261 § 1a k.p.k. Z kolei w art. 245 § 4 k.p.k. wprowadzono treść normatywną odpowiadającą wymogom art. 6 dyrektywy. Uznano, że nie jest konieczne wprowadzenie w art. 261 § 1 k.p.k. możliwości odmowy poinformowania osoby wskazanej przez podejrzanego innej niż osoba najbliższa, np. w związku z niebezpieczeństwem matactwa, którą to możliwość przewiduje dyrektywa. Rozwiązania takiego nie zawiera bowiem przepis art. 261 § 1 k.p.k. w obecnie obowiązującym kształcie.
  Projektowane zmiany w przepisach regulujących europejski nakaz aresztowania opracowano przy założeniu, że do osoby ściganej nakazem europejskim będą miały zastosowanie zarówno przepisy o dostępie do obrońcy przy zatrzymaniu, jak i projektowany art. 301 k.p.k., dotyczący dostępu do obrońcy przy pierwszym przesłuchaniu. Zastosowanie mają również ogólne przepisy dotyczące pomocy obrońcy z urzędu (m.in. art. 78 k.p.k.). W dyrektywach wprowadza się również obowiązek zapewnienia osobie ściganej możliwości dostępu do obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego (art. 10 ust. 4 i 4 dyrektywy 2013/48/UE i art. 5 ust. 2 dyrektywy 2016/1919/UE). W zgodzie z tymi regulacjami, w projekcie proponuje się dodanie art. 607da i art. 607z § 3 oraz zmianę art. 607l § 3a k.p.k. Ze względu na to, że w odniesieniu do osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania w dyrektywie 2013/48/UE nie przewiduje się dopuszczalności ograniczenia lub wyłączenia prawa do dostępu do obrońcy (a contrario z art. 10 ust. 3 dyrektywy), proponuje się dodanie art. 607 § 3b k.p.k.
  Konsekwencją dodania art. 607da k.p.k. jest projektowana zmiana art. 81 § 1 k.p.k.

- **Gwarancje procesowe dzieci będących oskarżonymi (dyrektywa 2016/800/UE)**
  Za konieczne uznano wprowadzenie szeregu zmian dotyczących korzystania z pomocy obrońcy przez oskarżonych, którzy nie ukończyli 18 lat. Przedstawione propozycje pozostają w zgodzie z zapisami dyrektywy 2016/800/UE.
  W związku z treścią art. 6 ust. 3, 4 i 7 dyrektywy 2016/800/UE w proponowanych art. 249 § 3b k.p.k. i art. 301a k.p.k. wprowadza się zasadę, że obowiązkowy jest udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat (zarówno, gdy jest to przesłuchanie dokonywane przez organ postępowania przygotowawczego, jak i przez sąd w związku z rozpoznawaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec takiego podejrzanego) oraz w jego okazaniu. W konsekwencji do kwestii udziału obrońcy w przesłuchaniu takiego podejrzanego przez organ postępowania przygotowawczego stosuje się odpowiednio wskazane unormowania zawarte w projektowanym art. 301 k.p.k., z wyjątkiem przepisów, które w tej sytuacji nie mogą mieć zastosowania z uwagi na obowiązkowy charakter udziału obrońcy w czynności. Dotyczy to również przepisów odnoszących się do zrzeczenia się prawa do obecności obrońcy podczas przesłuchania, bowiem z uwagi na wiek podejrzanego trudno zakładać, aby mógł on skutecznie z tego prawa zrezygnować. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach przesłuchanie oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, przez sąd rozpoznający wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania będzie możliwe bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu (wykluczone będzie zatem procedowanie bez obrońcy, jeśli sąd w ogóle nie powiadomi go o terminie posiedzenia), a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2 k.p.k.
  Zawarte w proponowanym art. 301a k.p.k. odesłanie do stosowania art. 301 § 6 k.p.k. oznacza, że przed przesłuchaniem podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, konieczne będzie wyznaczenie mu „tymczasowego" obrońcy z urzędu, jeżeli nie korzysta on już z obrońcy z wyboru. Takie rozwiązanie pozostaje w zgodzie z art. 18 dyrektywy 2016/800/UE.
  Mając na uwadze treść art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/800/UE, w zgodzie z tą regulacją w proponowanym art. 79 § 3a k.p.k. przewiduje się, że obrona obligatoryjna w sytuacji, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k.,

trwa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy.

Uzupełnienie w art. 147 § 2a k.p.k. katalogu sytuacji, w których obligatoryjne jest utrwalenie przesłuchania osoby za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk o przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, pozostaje w zgodzie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2016/800/UE.

- Pozostałe zmiany:
  - wyeliminowanie wadliwej systemowo regulacji uzależniającej skuteczność cofnięcia wniosku o ściganie, dokonanego po rozpoczęciu przewodu sądowego, od zgody prokuratora. Taka regulacja naruszała zasadę, zgodnie z którą arbitrem w postępowaniu sądowym jest sąd, a nie prokurator. Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4 k.p.k.;
  - ograniczenie obowiązku kształtowania składu 5-osobowego sądu do sytuacji, w której sąd rozpoznaje apelację albo kasację od wyroku orzekającego dożywotnie pozbawienie wolności;
  - powrót do bardziej syntetycznego brzmienia art. 34 § 3 k.p.k. oraz reguły, że postanowienie o wyłączeniu sprawy do odrębnego rozpoznania nie jest zaskarżalne. Brak jest bowiem przekonujących argumentów, aby taka możliwość istniała, skoro wskazane postanowienie samo w sobie zasadniczo nie wpływa negatywnie na sytuację procesową stron. Jednocześnie w proponowanym art. 34 § 4 k.p.k. syntetycznie ujęto reguły dotychczas zawarte w art. 34 § 4 i 5 k.p.k., dotyczące sytuacji, gdy do wyłączenia sprawy dochodzi po otwarciu przewodu sądowego;
  - przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym. W postępowaniu karnym zasadą jest, że strony i inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą składać wnioski o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.). Powyższa regulacja w dalszym ciągu zapewniać będzie prokuratorowi możliwość przedstawienia swojego stanowiska odnośnie zasadności wystąpienia do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w art. 37 k.p.k. Nie ma zatem potrzeby uprzywilejowanego traktowania jednej ze stron (prokuratora) w możliwości inicjowania postępowania o przekazanie sprawy w trybie tego przepisu;
  - ułatwienie pokrzywdzonemu wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Odstąpienie prokuratora nadrzędnego od udziału w procedurze wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia wiąże się z projektowanym uchyleniem art. 55 § 2b k.p.k. oraz modyfikacją § 1 i 2 tego artykułu;
  - uchylenie art. 55 § 5 k.p.k., który przewiduje nieznaną ustawodawstwu polskiemu formę udziału prokuratora w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Prokurator nie tylko może przystąpić do sprawy wszczętej przez oskarżyciela subsydiarnego, stając się jednocześnie oskarżycielem publicznym, ale może także, w sytuacji, gdy nie wstąpił do sprawy jako oskarżyciel publiczny, wstąpić do niej jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny. Co więcej, prawo dokonania wyboru roli, w jakiej ewentualnie wystąpi w sprawie z oskarżenia subsydiarnego prokurator, należy wyłącznie do prokuratora i nie podlega ocenie procesowej. Przyjęte w art. 55 § 5 k.p.k. rozwiązanie, z niezrozumiałych względów, daje prokuratorowi inną możliwość uczestniczenia w postępowaniu sądowym niż w roli oskarżyciela publicznego. Jest ono zbędne, skoro do każdej sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym. Konsekwencją projektowanej zmiany w art. 55 k.p.k. jest konieczność modyfikacji art. 330 § 2 k.p.k. Jednocześnie proponuje się uchylenie art. 330 § 4 k.p.k.;
  - powrót do pierwotnego brzmienia przepisu 60 § 1 k.p.k., tj. sprzed dnia 28 września 2023 r., wprowadzonego ustawą z dnia 7 lipca 2023 r., uwzględniając tym samym utrwalone stosowanie tego przepisu odpowiadające charakterowi i zakresowi postępowania prywatnoskargowego oraz roli prokuratora mającego w sprawach innych niż ścigane z oskarżenia publicznego wstępować do postępowania w celu ochrony interesu społecznego;
  - uchylenie art. 60 § 5 k.p.k., który zakłada odpowiednie stosowanie art. 55 § 5 k.p.k. w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego polegającego na tym, że prokurator może wstąpić do sprawy jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności. Uchylenie art. 60 § 5 k.p.k. jest konsekwencją projektowanych zmian w art. 55 k.p.k.;
  - wyeliminowanie aktualnie obowiązujących ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy. Zgodnie z art. 4 dyrektywy 2013/48/UE Państwa członkowskie respektują zasadę poufności porozumiewania się pomiędzy podejrzanymi lub oskarżonymi a ich adwokatem przy korzystaniu z prawa dostępu do adwokata przewidzianego w niniejszej dyrektywie. Takie porozumiewanie obejmuje spotkania, korespondencję, rozmowy telefoniczne oraz inne formy porozumiewania się, dozwolone na mocy prawa krajowego;

- w celu zapewnienia pełnej realizacji prawa do obrony oskarżonego proponuje się zmiany 85 k.p.k. W myśl proponowanego nowego brzmienia art. 85 § 2 k.p.k., stwierdzając sprzeczność sąd ma wydać postanowienie, zakreślając oskarżonym termin do ustanowienia innych obrońców. W wypadku obrony z urzędu sąd wyznacza innego obrońcę. Jednocześnie projekt proponuje dodanie art. 85 § 4 k.p.k. i wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia na postanowienie lub zarządzenie w przedmiocie stwierdzenia sprzeczności. Dodatkowo proponuje się uzupełnienie art. 85 k.p.k. o przepis § 5, który ma na celu przeciwdziałaniu nadużyciom w składaniu wniosków o stwierdzenie sprzeczności w obronie w celu uniknięcia obstrukcji procesowej przy wykorzystaniu uprawnienia do zaskarżenia. Przewidziane pozostawienie wniosku bez rozpoznania nie będzie podlegać zaskarżeniu;
- wprowadzenie możliwości w miejsce obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania na formularzu według ustalonego wzoru, który został wprowadzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. Dzięki takiemu rozwiązaniu zachowane zostanie prawo strony do rzetelnego procesu. Uzasadnienia przygotowane poza formularzem będą łatwiejsze do przyswojenia dla stron postępowania i umożliwią im rzeczywiste wykorzystanie przysługujących im środków procesowych, zwłaszcza odwoławczych. Ponadto zniesienie obowiązku sporządzania uzasadnienia na formularzu według ustalonego wzoru zlikwiduje problem ograniczenia niezawisłości sądu, który objawia się poprzez sformalizowanie i zunifikowanie formy wyrażania myśli jurydycznej;
- przesądzono, że w sytuacji, gdy nikt, włącznie z publicznością, na rozprawę lub posiedzenie jawne się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone bez jego promulgacji;
- w sytuacji zgłoszenia zdania odrębnego z urzędu sporządzone zostanie uzasadnienie orzeczenia – wpłynie to pozytywnie na ewentualne wniesienie środka odwoławczego;
- poszerzenie możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie o odmowie udostępnienia akt wydane w toku postępowania przygotowawczego – możliwość wniesienia zażalenia przysługiwać ma, obok stron, także zatrzymanemu. Zmieniony art. 159 k.p.k. prowadzi jednocześnie do zwiększenia zakresu kontroli odwoławczej zasadności zarządzenia o odmowie udostępnienia akt, wprowadzając pełną kontrolę sądową tej decyzji. W przypadku zażalenia na zarządzenie wydane przez organ prowadzący postępowanie, który nie jest prokuratorem, zażalenie to rozpoznaje, jak dotychczas, prokurator sprawujący nadzór nad postępowaniem, ale jego decyzja w tej kwestii może być jeszcze zaskarżona do sądu, co stanowi novum w treści przepisu. Nowością jest także doprecyzowanie, że zażalenie służy nie tylko na odmowę udostępnienia akt, ale także na odmowę umożliwienia sporządzenia odpisów lub kopii akt;
- zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 168a k.p.k. niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego. Przyjęte w projekcie brzmienie art. 168a k.p.k. pozwoli na uznanie, że zachowana zostaje równowaga między z jednej strony normami Konstytucji RP zawartymi w szczególności w jej art. 2, 42 ust. 2, 45 ust. 1 oraz 51 ust. 4, a z drugiej strony zasadą prawdy, która musi być realizowana w postępowaniu karnym. Przede wszystkim zaś przywrócenie pierwotnej redakcji tego przepisu usunie istotne wątpliwości konstytucyjne istniejące obecnie. Zmianą obejmuje się także art. 168b k.p.k., poprzez doprecyzowanie zasad dopuszczalności wykorzystania dowodu uzyskanego podczas stosowania kontroli operacyjnej uwzględniające wypracowane stanowisko orzecznicze Sądu Najwyższego, które zaprezentowano najpełniej w uchwale poszerzonego składu z dnia 28 czerwca 2018 r. (I KZP 4/18). Proponuje się uchylenie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., co jest niezbędne ze względu na powinność leżącą po stronie orzekającego sądu sprowadzającą się do podejmowania decyzji opartych na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy. Jednym z elementów sprzyjających temu jest inicjatywa dowodowa stron. Utrzymywanie zatem w katalogu powodów oddalenia wniosku dowodowego przesłanki w postaci jego złożenia po zakreślonym przez organ procesowy terminie, oczywiście może przyspieszyć toczące się postępowania, ale będzie zawsze naruszeniem rzetelnego procesu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Oddalenie wniosku dowodowego ze względu na jego spóźnione złożenie może zawsze rodzić ryzyko pominięcia istotnych informacji i rozstrzygania na podstawie nieprawdziwych ustaleń faktycznych. Słusznie wskazuje się, że ograniczenie dowodowe nie tylko prowadzi do przyjęcia fikcji rozstrzygania w przedmiocie procesu zgodnie z prawdą, ale prowadzi także do wydania wyroku skazującego wobec osoby niewinnej;
- uchylenie art. 170 § 1a k.p.k., co jest konsekwencją rezygnacji z prekluzji dowodowej, która w tym przepisie doznawała swoistego ograniczenia. Przepis miał spełniać rolę mechanizmu gwarantującego realizację zasady prawdy materialnej. Wobec propozycji uchylenia art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., jego dalsze utrzymywanie traci znaczenie;

- ze względu na obowiązującą zasadę względnej suspensywności postanowień, wynikającą z treści art. 462 k.p.k., proponuje się umieścić w art. 180 § 2 k.p.k. w przepisie zdanie, zgodnie z którym złożenie zażalenia wstrzyma wykonanie zaskarżonego postanowienia. Projektowana zmiana oznacza zatem, że warunkiem wykonania postanowienia jest jego prawomocność. Jednocześnie ze względu na konieczność dalszego sprawnego prowadzenia postępowania i potrzeby uzyskania ostatecznej decyzji sądu co do możliwości skorzystania z tego dowodu przewidziano krótki, bo siedmiodniowy termin, dla sądu rozpoznającego zażalenia. Druga zmiana art. 180 § 2 k.p.k. polega na dodaniu tłumacza przysięgłego do katalogu osób, których przesłuchanie wymaga zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy przez sąd. Względy, które stoją za potrzebą wzmożonej ochrony tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej lub statystycznej oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej w równym stopniu dotyczą tłumacza przysięgłego. Zasadniczym powodem wprowadzenia takiej zmiany jest konieczność zapobieżenia obchodzenia przepisów o ochronie tajemnicy prawnie chronionej przez przesłuchanie tłumacza na okoliczność informacji nimi objętymi, np. przez przesłuchanie tłumacza co do treści rozmowy podejrzanego z obrońcą, w której to tłumacz uczestniczył;
- powrót do reguł udostępniania biegłym akt sprawy, jakie obowiązywały przed nowelizacją Kodeksu postępowania karnego, która weszła w życie z dniem 5 października 2019 r. Przepis w proponowanym brzmieniu pozostawia organowi procesowemu pełne panowanie nad zakresem przekazanych biegłemu dokumentów z akt sprawy. Akta (poszczególne dokumenty, ich odpisy lub ich wersje elektroniczne) mają być przekazywane biegłym „w miarę potrzeby" oraz „w zakresie niezbędnym do wydania opinii". Zrezygnowano natomiast z zakazu udostępniania biegłemu znajdującej się już w aktach sprawy opinii innego biegłego/biegłych dotyczącej tego samego zagadnienia;
- wprowadzenie zażalenia na decyzję o przeprowadzeniu czynność procesowej wyjęcia zwłok z grobu, osób najbliższych dla zmarłego. Dodatkowo, uwzględniając niepowtarzalności, a zarazem dolegliwość dla osób najbliższych tej czynności procesowej, proponuje się wstrzymanie wykonalności postanowienia do czasu rozpoznania zażalenia. Odejście od zasady względnej suspensywności zażalenia nie powinno kolidować z postulatem sprawności postępiania wobec wprowadzenia krótkiego, siedmiodniowego terminu dla sądu rozpoznającego zażalenie;
- wzmocnienie ochrony tajemnicy obrończej. Zakresem regulacji objęto adwokatów i radców prawnych, albowiem przedstawiciele tych zawodów mogą świadczyć obronę w postępowaniu karnym (art. 82 k.p.k.). W ocenie projektodawcy dokumenty stanowiące tajemnicę obrończą przechowywane są co do zasady w siedzibie adwokata lub radcy prawnego, dlatego do tej kategorii pomieszczeń ograniczono projektowaną zmianę. Gdyby adwokat lub radca prawny podniósł przy przeszukaniu innych pomieszczeń, że dokument zawiera tajemnicę obrończą wówczas zastosowanie będą miały (nadal) dotychczasowe regulacje (art. 225§ 3 k.p.k.);
- ograniczenie możliwości wykorzystania dowodu uzyskanego podczas kontroli i utrwalania treści rozmów telefonicznych wyłącznie do postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli;
- proponuje się zmianę art. 237a k.p.k. i art. 238 § 4 k.p.k. w sposób korespondujący z projektowaną regulacją art. 168b k.p.k. Decyzję o wykorzystaniu materiałów zgromadzonych poza zakresem podmiotowym i przedmiotowym pierwotnej decyzji sądu – pozostawiono w kompetencji prokuratora, ale jest to zrozumiałe przy uwzględnieniu, że ujawnienie dowodów popełnienia przestępstwa w tym trybie przed skierowaniem sprawy do sądu, będzie co do zasady wymagało przeprowadzenia postępowania przygotowawczego – co do innych czynów zabronionych osoby wskazanej w postanowieniu o zastosowaniu kontroli (nawet jeśli jest to podejrzany/osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa) lub też co do zupełnie innej osoby i ujawnionych jej karalnych zachowań. Z kolei zakres dopuszczalności wykorzystania dowodowego materiałów z kontroli został jednoznacznie wyznaczony w przywracanej treści art. 237 § 8 k.p.k., zgodnie z regułą proporcjonalności, czyli może nastąpić wyłącznie w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego jest możliwe zarządzenie takiej kontroli. Końcowo o przeprowadzeniu dowodu z tych materiałów decydował będzie sąd w postępowaniu rozpoznawczym, a jego decyzja i ocena będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym;
- wprowadzenie obowiązku doręczenia podejrzanemu odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Obowiązek obciąża prokuratora kierującego wniosek, stanowiąc realizację prawa dostępu osoby objętej wnioskiem do niezwłocznej informacji o złożeniu wniosku oraz jego podstawy. Uzupełnieniem tej regulacji gwarancyjnej jest norma nakazująca przesłanie sądowi odpisu wniosku aresztowego w wersji elektronicznej. Niewątpliwie każdy wniosek sporządzany jest obecnie w takiej formie, a zatem nie rodzi to dodatkowych komplikacji, a sprzyja usprawnieniu pracy sądu. Ma jednak

przede wszystkim znaczenie gwarancyjne, obrońca może bowiem wskazać adres swojej poczty elektronicznej, na którą wniosek ten zostanie również przesłany;

- proponuje się uchylenie art. 250 § 3b–3h k.p.k. Konsekwencją uchylenia art. 250 § 3b–3h k.p.k. jest zmiana treści art. 248 § 2 k.p.k., która sprowadza się do rezygnacji z zawartej w niej wyjątkowej możliwości poprzestania na ogłoszeniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu zatrzymanemu wówczas, gdy postanowienie to zapadło na posiedzeniu prowadzonym w trybie zdalnym. Samo ogłoszenie postanowienia w tej sytuacji nie realizuje standardu wynikającego z art. 41 ust. 3 Konstytucji RP;

- zgodnie z projektowanym art. 257 § 2 k.p.k. stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego. Należy zauważyć, że zgodnie z dyrektywą minimalizacji tymczasowego aresztowania i jego ostateczności jako środka zapobiegawczego, przepisy wymagają, aby sąd badał, czy dla zabezpieczenia prawidłowości toczącego się postępowania niezbędne jest stosowanie tymczasowego aresztowania czy wystarczający jest inny środek o charakterze nieizolacyjnym;

- powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania w sytuacji gdy prokurator oświadczy, że sprzeciwia się zmianie środka zapobiegawczego Aktualnie obowiązujący przepis zakłada, że obecny na posiedzeniu prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznacza „wstrzymanie" decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego. Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznacza pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu. Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu;

- zrównanie posiadania stałego miejsca pobytu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej z posiadaniem stałego miejsca pobytu w Polsce;

- zmiana przesłanki szczególnej stosowania tymczasowego aresztowania w postaci surowości kary przez podwyższenie górnej granicy ustawowego zagrożenia karą za występek z 8 do 10 lat pozbawienia wolności, podwyższenie skazania na karę pozbawienia wolności z 3 lat do powyżej 3 lat, badanie obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania w związku z surowością grożącej kary oraz wprowadzenie maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania na tej podstawie do wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji – do 12 miesięcy;

- uchylenie art. 258a k.p.k. podyktowane jest koniecznością wyeliminowania zbędnej regulacji, stanowiącej superfluum obowiązujących przepisów, które przewidują reakcję wobec niestosowania się do nakazów wynikających z istoty środków zapobiegawczych orzeczonych wobec oskarżonego;

- zmiana art. 259 § 3 k.p.k, zgodnie z którą tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat. Zmiana dotyczy co do zasady czynów o mniejszej szkodliwości społecznej (w tym szeregu typów uprzywilejowanych, obejmujących przypadki mniejszej wagi), które w zdecydowanej większości nie wymagają obecnie wymiaru bezwzględnej kary pozbawienia wolności;

- proponowana zmiana do treści art. 263 § 2 k.p.k. wprowadza zapis o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny. Sąd będzie zobowiązany do zbadania w jakim stopniu zrealizowano planowane czynności procesowe, wskazywane uprzednio we wniosku o zastosowanie i ewentualnych wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Ponadto będzie musiał zważyć okoliczności wskazane jako powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono. Jeżeli uzna, że postępowanie jest źle prowadzone lub jego organizacja jest nieefektywna – będzie w pełni uprawniony do odmowy przedłużenia tymczasowego aresztowania i to mimo występowania przesłanek szczegółowych. Zmiana regulacji winna też wpłynąć na kształt wniosków o przedłużenie izolacji. Zgodnie z zamierzeniem powinny one mieć charakter relacyjny, ale z mocnym akcentem rozliczenia dotychczasowego okresu aresztowania przez prezentację efektywności postępowania. Jeżeli jakichś czynności nie zdołano przeprowadzić lub dokończyć – niezbędne będzie wyjaśnienie przyczyn, a w dalszej kolejności – realna prognoza terminu wykonania lub dokończenia, ze świadomością, że deklaracje te zostaną zweryfikowane po upływie kolejnego okresu aresztowania, w przypadku uwzględnienia wniosku. Ma to doprowadzić w

istocie do decyzji o zmianie środka zapobiegawczego na wolnościowy, gdy zawodzi organizacja postępowania i wyeliminować powtarzanie w kolejnych wnioskach tych samych czynności do wykonania, bez wyjaśnienia powodów braku ich dotychczasowej realizacji. Analogiczne badanie przebiegu postępowania będzie miało miejsce w przypadkach, gdy z uwagi na termin stosowania tymczasowego aresztowania właściwym do rozpoznania wniosku będzie już sąd apelacyjny;

- zrezygnowanie z regulacji uzależniającej przyjęcie poręczenia majątkowego od wykazania, że przedmiot poręczenia majątkowego nie pochodzi z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel;
- uchylenie art. 276a k.p.k. z uwagi na to, że istotna część zakazów czy nakazów możliwych do orzeczenia na podstawie art. 276a k.p.k. jest możliwa do zastosowania na podstawie przepisów obowiązujących przed wprowadzeniem tego szczególnego uregulowania;
- powrót do wyłącznej kompetencji sądu w ocenie podstaw do wydania lub odmowy wydania listu żelaznego. Przywrócona zostanie tym samym istota listu żelaznego jako instytucji zabezpieczania podejrzanego dla procesu karnego decyzją sądu okręgowego. Jednocześnie rezygnuje się z obowiązkowej obecności prokuratora, który ma prawo, a nie obowiązek uczestniczyć w posiedzeniu;
- zmiana sposobu kontroli długotrwałości postępowania prowadzonego w formie śledztwa – miałaby się ona dokonywać co do zasady w jednostce, w której prowadzone jest postępowanie, a kompetencję do przedłużenia na czas powyżej roku otrzymałby prokurator bezpośrednio przełożony. Wyeliminuje to przede wszystkim potrzebę migracji akt sprawy, odformalizuje sposób realizacji nadzoru, ale też – urealni wpływ doraźny na pracę prokuratora referenta, gdyż osoba przedłużająca będzie miała realne instrumenty wpływu na jego pracę i możliwość bieżącej kontroli nad realizacją zamierzonych czynności. Projektowana zmiana powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa;
- projektowana treść art. 313 § 1 k.p.k. w zakresie instytucji przedstawienia zarzutów zakłada przeprowadzenie kumulatywnie trzech czynności, które pozwolą na przekształcenie postępowania karnego z fazy in rem w postępowanie w fazie in personam, tj.: a) sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów; b) jego niezwłocznego ogłoszenia podejrzanemu oraz c) przesłuchania podejrzanego, z wyjątkiem wypadku, gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Poza tym, zakłada się uchylenie art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k., który zakłada możliwość odstąpienia od wymogu przesłuchania podejrzanego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego oraz dopuszcza zastosowanie tymczasowego aresztowania pomimo niestawiennictwa obrońcy prawidłowo powiadomionego o terminie i miejscu posiedzenia;
- wprowadzenie obowiązku poinformowania podejrzanego i jego obrońcy oraz pokrzywdzonego i jego pełnomocnika o przedłożeniu opinii. Proponowana zmiana czyni realnym skorzystanie z uprawnień stron już wcześniej przewidzianych w tym przepisie, czyli wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych w toku postępowania przygotowawczego;
- poszerzenie wymogów dotyczących treści aktu oskarżenia – obok wymienienia w nim listy osób, których wezwania oskarżyciel żąda i wykazu innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się domaga (art. 333 § 1 k.p.k.), w projektowanym art. 333 § 1a k.p.k. zobowiązano oskarżyciela do sformułowania tez dowodowych w odniesieniu do wnioskowanych dowodów, to jest do wskazania okoliczności, które mają być udowodnione. Wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego;
- wprowadzenie do art. 339 § 3 k.p.k. obowiązku skierowania sprawy na posiedzenie przez prezesa sądu w celu wydania „postanowienia w przedmiocie uznania udziału obrońcy w postępowaniu za nieobowiązkowy wobec treści opinii biegłych psychiatrów i spełniania warunków określonych w art. 79 § 4.", o ile oczywiście takie postanowienie nie zostało wydane na wcześniejszym etapie postępowania. Wprowadzenie tego obowiązku uporządkuje procedowanie, bowiem przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania sprawy na rozprawie lub na posiedzeniu, w którym udział obrońcy obligatoryjnego jest obowiązkowy, sąd przesądzi, czy nadal trwa stan obrony obligatoryjnej wywołany powołaniem biegłych psychiatrów w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego,

czy też wobec treści tej opinii stan obrony obligatoryjnej ustał. Proponowana zmiana ma w rezultacie zapobiec wydaniu orzeczeń dotkniętych uchybieniem o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.;

- uchylenie art. 339 § 3b k.p.k. i 368a k.p.k., które regulują kwestię rozpoznania wniosku oskarżonego o umorzenie postępowania z oskarżenia subsydiarnego z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela, składanego na określonym etapie postępowania sądowego: przed rozprawą (art. 339 § 3b k.p.k.) i w toku rozprawy (art. 368a k.p.k.). Rozwiązania te należy uznać za zbędne, gdyż przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. oskarżonemu przysługiwało na ogólnych zasadach prawo do złożenia takiego wniosku. Ponadto, zgodnie z art. 56 § 2 k.p.k., jeśli sąd stwierdzi, że oskarżyciel posiłkowy nie jest osobą uprawnioną, wówczas orzeka, że nie może on brać udziału w postępowaniu, a jeśli wszczął już postępowanie sądowe, wówczas powinien je umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.;
- usunięcie art. 360 § 2 k.p.k. wyposażającego prokuratora w prawo zgłoszenia sprzeciwu wobec wyłączenia jawności rozprawy. Według uchylanego przepisu, sprzeciw prokuratora wobec wyłączenia jawności jest wiążący dla sądu, bowiem na skutek jego zgłoszenia rozprawa ma się odbywać jawnie;
- usunięcie uprzywilejowania prokuratora w związku z zastosowaniem procedury prowadzenia rozprawy na odległość. W świetle obecnego brzmienia tego przepisu sąd „może zarządzić" przerwę w rozprawie na czas oznaczony, aby umożliwić kontakt telefoniczny oskarżonego z obrońcą wówczas, gdy obrońca bierze udział w rozprawie przebywając w innym miejscu niż oskarżony. Projektowana zmiana wprowadzona do art. 374 § 7 k.p.k. ma na celu urealnienie realizacji prawa oskarżonego do obrony w toku rozprawy prowadzonej na odległość. Według proponowanego brzmienia tego przepisu sąd będzie zobligowany zarządzić taka przerwę (wprowadzenie zwrotu „sąd zarządza" w miejsce „sąd może zarządzić"), przy czym odmowa zarządzenia przerwy nadal może mieć miejsce wówczas, gdy „złożenie wniosku w sposób oczywisty nie służy realizacji prawa do obrony, a w szczególności zmierza do zakłócenia lub nieuzasadnionego przedłużenia rozprawy";
- proponuje się zmianę brzmienia art. 378a § 1 k.p.k., gdzie sąd nadal będzie decydował – w szczególnie uzasadnionych wypadkach – o możliwości przeprowadzenia dowodów pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy jako wyjątku od reguły, z tym że przesłuchanie świadka możliwe będzie wówczas, jeśli istnieje ponadto niebezpieczeństwo, że nie będzie go można przesłuchać w późniejszym terminie. Chodzi o sytuacje w istocie wyjątkowe, m.in. jego stan zdrowia, w tym obłożną chorobę świadka, stan zagrożenia życia, czy wielokrotne wcześniejsze niestawiennictwo lub skuteczne doprowadzenie na rozprawę. Skorzystanie z tej możliwości będzie wyłączone w razie niestawiennictwa obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy, niezależnie od jej powodów, skoro obowiązkowa obrona oznacza nakaz obrony w toku całej rozprawy, a prowadzenie jej bez udziału obrońcy choćby w części rodzi konsekwencje, o których mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Jest to regulacja zmierzająca do równoważenia interesów stron procesowych, w tym oskarżonego i dążąca do sprawnego rozpoznania sprawy, zapobieganiu nadużywania uprawnień procesowych przy szeroko określonej swobodzie udziału oskarżonego w rozprawie. Jednocześnie obowiązujące dotąd rygoryzmy osłabione zostaną przez usunięcie przepisów art. 387a § 4–6 k.p.k., które wprowadzały prekluzję dowodową w zakresie żądania ponownego przeprowadzenia dowodu z udziałem obrony. Wymogi wniosku dowodowego w tym zakresie zrównane zostały z ogólnymi warunkami wniosku dowodowego – przez usunięcie zwłaszcza nadmiernie rygorystycznego wymogu wykazania, że „sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, zwłaszcza prawo do obrony";
- zmieniony art. 378a § 7 k.p.k**.** zawiera pouczenie dla oskarżonego, który stawi się na kolejny termin rozprawy, o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu, dostosowane do likwidacji ograniczeń z art. 378a § 4 i 5 k.p.k.;
- projektowana zmiana art. 387 § 2 k.p.k. sprowadza się do usunięcia wymogu udzielenia zgody przez prokuratora na uwzględnienie przez sąd wniosku o dobrowolne poddanie się karze przez oskarżonego i przywrócenie warunku polegającego na braku sprzeciwu;
- proponuje się uchylenie obu, niemal jednobrzmiących przepisów – art. 402 § 2a k.p.k. oraz art. 404 § 2a k.p.k., które przewidują możliwość dalszego orzekania w sprawie po przerwie w rozprawie lub jej odroczeniu, w przypadku zmiany członka składu orzekającego w sprawie rozpoznawanej w składzie wieloosobowym. Uchylenie wskazanych przepisów skutkuje także koniecznością uchylenia art. 404b k.p.k., w którym przewidziano możliwość powtórzenia czynności dowodowych przeprowadzonych przed zmianą składu orzekającego, jeżeli domaga się tego nowy członek tego składu orzekającego. Powyższe pozwoli na zachowanie zasady ciągłości składu orzekającego, co niewątpliwie stanowi istotny element standardu rzetelnego procesu;

- ograniczenie warunków, które muszą być kumulatywnie spełnione, aby doszło do doręczenia wyroku oskarżonemu pozbawionemu wolności i liczenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku nie od daty jego ogłoszenia, ale właśnie od daty jego doręczenia. Proponowana zmiana art. 422 § 2a k.p.k. ogranicza warunki do dwóch, tj. 1) nieposiadanie obrońcy; 2) nieobecność podczas ogłoszenia wyroku. Eliminuje się wymóg złożenia wniosku o doprowadzenie na termin rozprawy, na którym został ogłoszony wyrok. Po wejściu w życie proponowanych zmian oskarżonemu pozbawionemu wolności będzie doręczany wyrok ogłaszany na rozprawie, jeżeli nie ma on obrońcy (co przecież w przypadku obrony z urzędu następuje z chwilą ogłoszenia wyroku kończącego postępowanie na rozprawie apelacyjnej – por. art. 84 § 2 k.p.k.) i nie był obecny podczas ogłoszenia tego wyroku. W rezultacie to od daty doręczenia takiemu oskarżonemu wyrok rozpocznie swój bieg termin zawity na złożenie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Proponowana zmiana ma na celu zapewnienie pozbawionym wolności oskarżonym realne prawo do zapoznania się z treścią wyroku i jego zaskarżenia;
- uchylenie art. 427 § 3a k.p.k., który stanowi, że w środku odwoławczym nie można podnosić zarzutu nieprzeprowadzenia dowodu z urzędu, chyba że okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego;
- propozycja nowego art. 445 § 1a k.p.k. jest wynikiem oceny praktyki sporządzania środka zaskarżenia w procesie karnym, między innymi w sprawach skomplikowanych, wielotomowych i wieloosobowych. W sytuacji przedłużenia, na wniosek sędziego, czasu na sporządzenie uzasadnienia wyroku, proponuje się, że czas przeznaczony na przygotowanie apelacji zostanie również wydłużony dla stron i ich profesjonalnych przedstawicieli i wynosić będzie 30 dni od chwili doręczenia uzasadnienia. Ponadto o tym terminie sąd zawiadamia stronę doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie;
- proponowana zmiana art. 452 § 2 k.p.k. ma na celu powrót do treści tego przepisu nadanego na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 r. i ma na celu ograniczenie katalogu przesłanek oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy, który został poszerzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r.;
- zmienia się brzmienie art. 454 § 1 k.p.k., zgodnie z którym sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono lub warunkowo umorzono postępowanie. Sąd odwoławczy nie może zaostrzyć kary przez wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności (art. 454 § 1a k.p.k.);
- powrót do zasady, że sąd odwoławczy z urzędu sporządza uzasadnienie wyroku utrzymującego w mocy lub wyroku zmieniającego, jeżeli zgłoszono zdanie odrębne;
- powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania. Zmieniony przepis zakładał, że obecny na posiedzeniu prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznaczało „wstrzymanie" decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego. Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznaczało pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu. Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu;
- uchylenie art. 523 § 1a k.p.k. dotyczącego możliwości wnoszenia przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie kasacji z powodu niewspółmierności wymierzonej kary;
- projektowane zmiany w przepisach regulujących europejski nakaz aresztowania opracowano przy założeniu, że do osoby ściganej nakazem europejskim będą miały zastosowanie zarówno przepisy o dostępie do obrońcy przy zatrzymaniu, jak i projektowany art. 301 k.p.k., dotyczący dostępu do obrońcy przy pierwszym przesłuchaniu. Zastosowanie mają również ogólne przepisy dotyczące pomocy obrońcy z urzędu (m.in. art. 78 k.p.k.). W dyrektywach wprowadza się również obowiązek zapewnienia osobie ściganej możliwości dostępu do obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego (art. 10 ust. 4 i 4

dyrektywy 2013/48/UE i art. 5 ust. 2 dyrektywy 2016/1919/UE). W celu wykonania tego obowiązku, w projekcie proponuje się dodanie art. 607da i art. 607z § 3 oraz zmianę art. 607l § 3a k.p.k.;

- projektowana zmiana w art. 618b § 3 k.p.k. polega na podniesieniu kwoty stanowiącej górną granicę należności dla świadka do równowartości 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. Proponowana nowelizacja ma na celu podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy. Jednocześnie, pozostawiona zostaje zasada, że w przypadku utracenia zarobków niższej wartości, zwrotowi będą podlegały zarobki faktycznie utracone;
- zmiana art. 666 § 1 k.p.k. wynika z potrzeby dostosowania katalogu przestępstw wskazanym w tym przepisie do regulacji zawartej w projektowanym art. 259 § 3 k.p.k., zgodnie z którym tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.

w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny:

- zmianę art. 60 § 3 k.k., zgodnie z którą decyzja o zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, a nawet możliwość warunkowego zawieszenia jej wykonania w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawnił on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia, będzie pozostawała jedynie w gestii sądu, wyłączając konieczny do podjęcia tej decyzji wniosek prokuratora;
- zmianę art. 165a k.k., która polega na usunięcia z katalogu przestępstw wymienionych w tym przepisie czynów kwalifikowanych z art. 136 § 3 i 4 k.k., które dotyczą publicznego znieważenia głowy obcego państwa lub akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osoby korzystającej z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (art. 136 § 3 k.k.) oraz publicznego znieważenia osoby należącej do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego obcego państwa (art. 136 § 4 k.k.);
- uchylenie § 1a w art. 233 k.k. obejmującego jedynie sytuacje, które nie uzasadniają łagodniejszej penalizacji. Przepis budził wątpliwości interpretacyjne z uwagi na kolizję z obowiązującą w prawie karnym *zasadą nemo tenetur se ipsum accusare* (nikt nie jest zmuszany do oskarżania samego siebie). Konsekwencją powyższej zmiany jest przywrócenie brzmienia § 3 art. 233 k.k. obowiązującego do czasu wejścia w życie zmian wprowadzonych ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 437), którą dodano do Kodeksu karnego m.in. art. 231 § 1a. Przewiduje się również uchylenie § 4a tego artykułu, który nietrafnie wiąże sankcje karne z zachowaniami nieumyślnymi. Ponadto proponuje się obniżenie sankcji karnych przewidzianych za przestępstwa określone w art. 233 § 1 i 4 k.k.;
- w art. 259b k.k., analogicznie jak w przypadku nowelizowanego art. 60 § 3 k.k., zwrot „Na wniosek prokuratora sąd stosuje" proponuje się zastąpić wyrazami „Sąd może zastosować". Odstępuje się zatem od związania sądu wnioskiem prokuratora co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania. W wyniku czego sąd będzie miał większą swobodę w decydowaniu o kształcie sankcji karnej, gdy wystąpią okoliczności uzasadniające redukcję kary bądź możliwość warunkowego zawieszenia jej wykonania;
- zmianę art. 305 § 1 k.k. przewidującą zaostrzenie sankcji karnej – kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, uznając, że obowiązująca sankcja jest zbyt łagodna, zwłaszcza w dobie intensywnego rozporządzania finansowymi środkami unijnymi (m.in. KPO). Instytucja przetargu publicznego powinna korzystać ze wzmożonej ochrony karnoprawnej. Przewidziano również zmianę art. 305 § 2 k.k., która ma charakter redakcyjny i czysto dostosowawczy – jest konsekwencją zmiany ustawowego zagrożenia za przestępstwo stypizowane w art. 305 § 1 k.k. na takie samo jak przewidziane we wspomnianym przepisie.

w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy

Projektowana zmiana art. 8a § 2 k.k.w. stanowi konsekwencję uchylenia art. 73 § 3 i 4 k.p.k.
Przewiduje się również uchylenie:

- art. 9 § 5–8 k.k.w. co oznacza wyeliminowanie sprzeciwu prokuratora wobec postanowienia o wstrzymaniu wykonania orzeczenia skutkującego zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego, który wstrzymuje wykonanie tego postanowienia do czasu uprawomocnienia. Powyższe ma usprawnić postępowanie w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia, a także przywrócić równowagę stron postępowania na tym etapie;
- art. 22 § 2a k.k.w., który przewiduje, że udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi.

Projektowana zmiana art. 43le § 3 k.k.w. sprowadza się do przekształcenia obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniu w udział fakultatywny. Jest ona konsekwencją projektowanej nowelizacji art. 22 § 2a k.k.w.
Nowelizacja przepisu art. 160 § 6 k.k.w. stanowi konsekwencję zmiany w art. 22 § 2a k.k.w., eliminując obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu w postępowaniu wykonawczym.
Projektowana zmiana art. 161 § 1 k.k.w. sprowadza się do przekształcenia obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniu w udział fakultatywny. Jest ona konsekwencją projektowanej nowelizacji art. 22 § 2a k.k.w.
Powyższe zmiany eliminują obowiązkowy udziału prokuratora w posiedzeniach sądu i komisji penitencjarnej w przedmiocie zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego oraz w posiedzeniach sądu w przedmiocie udzielenia warunkowego zwolnienia i odwołania warunkowego zwolnienia.
Proponuje się także uchylenie art. 43lj § 1a k.k.w. oraz art. 43llb § 3 k.k.w., które przewidują możliwość złożenia sprzeciwu przez prokuratora w przypadku zezwolenia na odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, który powoduje, że odpowiednio postanowienie sądu penitencjarnego oraz decyzja komisji penitencjarnej stają się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu.
Projektowana zmiana art. 215 § 1 k.k.w. stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego, w szczególności w art. 73 k.p.k., a dotyczących zapewnienia pełnej poufności kontaktów podejrzanego z obrońcą. Analogicznie zasadę pełnej poufności należy stosować do wszystkich podmiotów wskazanych w art. 215 § 1 k.k.w.
Zmiana zaproponowana w art. 217b § 1a k.k.w. sprowadza się do objęcia treścią tego przepisu każdego obrońcy i każdego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, a nie tylko obrońcy, który został ustanowiony lub wyznaczony w sprawie, w której stosuje się tymczasowe aresztowanie. Poszerzenie regulacji ma na celu wzmocnienie ochrony tajemnicy obrończej oraz tajemnicy, którą związany jest pełnomocnik niezależnie od tego, w jakiej sprawie został ustanowiony lub wyznaczony, ale reprezentuje sprawcę, który jest tymczasowo aresztowany.

Pozostałe zmiany:

- w Kodeksie wykroczeń
  Proponuje się nowelizację art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1 k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w. art. 124 § 1 k.w. i art. 130 k.w., poprzez zawarcie progu kontrawencjonalizacji w art. 130 k.w., w wyniku czego należało zmienić dotychczasowe brzmienie art. 119 k.w., 120 k.w., 122 k.w. i 124 k.w. poprzez usunięcie z tych przepisów odniesienia do wartości rzeczy, mienia lub wyrządzonej szkody.

- w ustawie o Policji, ustawie o Straży Granicznej, ustawie o szczególnych formach sprawowania nadzoru przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ustawie o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, ustawie o Krajowej Administracji Skarbowej, ustawie o Służbie Ochrony Państwa i ustawie o obronie Ojczyzny.
  Wynikają z projektowanej zmiany definicji podejrzanego, proponowanej w niniejszym projekcie i konieczności ujednolicenia przyjętej terminologii.

- w ustawie o ochronie zwierząt
  Projektowana zmiana art. 35 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt ma charakter materialnoprawny. Polega ona na uregulowaniu wprost możliwości przepadku zwierzęcia, w sprawach o przestępstwa określone w tym przepisie, jeżeli sprawca nie jest jego właścicielem. Na możliwość orzeczenia przepadku zwierzęcia, które nie stanowi własności sprawcy wskazywano również na gruncie obecnie obowiązującego stanu prawnego.

- w ustawie – Prawo o ustroju sądów wojskowych, ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawie – Prawo o prokuraturze
  Uchyla się art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 158b ustawy – Prawo o prokuraturze stanowiące o tym, że dowody uzyskane do celów postępowania karnego w trybie określonym w art. 168b, art. 237 lub art. 237a k.p.k. lub uzyskane w wyniku stosowania kontroli operacyjnej mogą zostać wykorzystane w postępowaniu dyscyplinarnym. Stosowanie dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnych lub podsłuchu procesowego w postępowaniu dyscyplinarnym należy uznać za co najmniej kontrowersyjne w świetle orzecznictwa sądów krajowych oraz trybunałów europejskich. Występuje tutaj bowiem nieproporcjonalność posługiwania się takimi środkami dowodowymi w postepowaniach, których cel i charakter tego nie uzasadnia należycie. Projektowana zmiana art. 70 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych jest konsekwencją projektowanego uchylenia art. 115c ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

- w Kodeksie karnym skarbowym
  Wprowadzane zmiany w art. 48 § 5 i art. 132a k.k.s. wynikają ze zmiany definicji podejrzanego, proponowanej w niniejszym projekcie i konieczności ujednolicenia przyjętej terminologii.
  Projektowana zmiana art. 122 § 2 k.k.s. jest konsekwencją uchylenia w art. 73 k.p.k. przepisów ograniczających poufność kontaktów z obrońcą.

Zmiana art. 153 § 1 powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa.

- w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia
  Projektowana zmiana art. 20 § 3 k.p.w. ma charakter wynikowy w związku z dodaniem art. 72 § 2a i 4 k.p.k. W projektowanym art. 39 § 1a k.p.w. dodano przepis stanowiący odpowiednik art. 168a k.p.k., ponieważ potrzeba zachowania standardów konstytucyjnych występuje również na gruncie prawa wykroczeń. W projektowanym art. 41 § 4 k.p.w. wskazano, że sąd nie może zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej. Brak jest dostatecznych argumentów, aby wyłączenie zawarte w tym przepisie miało dotyczyć tylko tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza czy tajemnicy statystycznej, jak to ma miejsce obecnie. Konsekwencją projektowanej zmiany art. 73 k.p.k. jest proponowane wyeliminowanie w art. 46 § 4 k.p.w. możliwości obecności zatrzymującego przy rozmowie zatrzymanego z radcą prawnym lub adwokatem. Projektowana zmiana art. 101 § 1a k.p.w. dotyczy uaktualnienia powołanego w zdaniu drugim tego przepisu odesłania do przepisu art. 96 § 1–1b k.p.w. określającego maksymalną wysokość grzywny, jaką można nałożyć w postępowaniu mandatowym za określone wykroczenia. Projektowana zmiana art. 101 § 1b k.p.w. ma na celu rozszerzenie przesłanek pozwalających na uchylenie prawomocnego mandatu karnego. Dodanie § 1c w art. 101 k.p.w. ma na celu określenie sposobu wykazywania podstawy uchylenia mandatu w postaci przesłanki propter falsa. W ocenie projektodawcy powinno to następować analogicznie jak w postępowaniu karnym przy tożsamej przesłance wznowienia postępowania.
  Zmiana w § 4 jest zmianą konsekwencyjną, związaną z rozszerzeniem przesłanek uchylenia mandatu. Uchylenie mandatu w oparciu o przesłankę propter nova w założeniu zawsze będzie następować na korzyść ukaranego. Z tego względu należało w odniesieniu do tej przesłanki zachować gwarancje wskazane w art. 101 § 4 k.p.w. Odmiennie jest natomiast w przypadku uchylenia mandatu w oparciu o przesłankę propter falsa. W tym wypadku nawet złożenie wniosku o uchylenie mandatu przez ukaranego nie musi uzasadniać stosowania wobec niego gwarancji przewidzianej w art. 101 § 4 k.p.w., skoro to ukarany może być sprawcą czynu zabronionego o którym mowa w projektowanym art. 101 § 1b pkt 3 k.p.w.
  Proponowane wydłużenie terminu przedawnienia w art. 115 § 2 k.p.w. jest konsekwencją projektowanej zmiany art. 555 k.p.k.

- w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych
  Zmiana przewidziana w art. 86 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych znajduje analogiczne uzasadnienie jak zmiana art. 618b § 3 k.p.k.

- w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym
  Projektowana zmiana w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym polegająca na uchyleniu art. 4 ust. 1 tej ustawy wiąże się z potrzebą dostosowania polskiego prawodawstwa do przepisów prawa europejskiego.

- w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka
  Wprowadzenie w krajowym ustawodawstwie mechanizmu zapewniającego wsparcie dla ofiar terroryzmu, które musi być udzielone bezpośrednio po ataku terrorystycznym. Projektowany przepis art. 3 ust. 1 lit. 4 przewiduje jako jeden z możliwych środków ochrony, zapewnienie systemu wsparcia dla ofiar przestępstw terrorystycznych. Możliwość udzielenia tego wsparcia, wyznaczona jest zakresem art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.). Proponowany przepis art. 3 ust.1 pkt 4 wypełnia dotychczasową lukę, wprowadzając do katalogu środków ochrony, mechanizm wsparcia dla ofiar przestępstwa terrorystycznego.
  Z kolei projektowany przepis art. 16a przewiduje udzielenie pomocy ofiarom przestępstw o charakterze terrorystycznym bezpośrednio po popełnieniu czynu zabronionego i tak długo jak będzie ona konieczna. W ramach krajowej infrastruktury służącej reagowaniu w sytuacjach kryzysowych podejmowane powinny być kompleksowe działania w odpowiedzi na szczególne potrzeby pokrzywdzonych/ofiar bezpośrednio po ataku terrorystycznym i tak długo, jak będzie to konieczne. Wyznaczenie jednostki Policji odpowiedzialnej za koordynację wsparcia dla ofiar przestępstw o charakterze terrorystycznym ma na celu zapewnienie spójności i skuteczności działań podejmowanych przez państwo. Policja, jako służba posiadająca szerokie kompetencje w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego i wsparcia ofiar, jest właściwą instytucją do pełnienia tej roli. Pomoc powinna być dostosowana indywidualnie, zgodnie z potrzebami danej osoby. Istotne jest, by taka pomoc nie była ograniczona czasowo i udzielana tak długo, jak będzie to konieczne. Jednocześnie, właściwa jednostka policji koordynująca działania, w ramach pomocy pokrzywdzonym atakiem terrorystycznym, powinna zapewnić dostępność do informacji i pouczeń pokrzywdzonych, a także dostępność doradztwa psychologicznego wskutek doznanego urazu psychicznego, realizowanego przez ośrodek wsparcia kryzysowego dla pokrzywdzonych i członków ich rodzin, który będzie udzielał

natychmiastowej pomocy psychologicznej i zapewniał wsparcie emocjonalne. W projektowanym przepisie art. 27 ust. 1a ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. określono maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będący skutkiem finansowym ustawy w latach 2025–2034. Projektowana zmiana art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. ma charakter wynikowy w związku z dodaniem ust. 1a w tym przepisie i ma na celu wskazanie organu monitorującego zaplanowane na kolejne lata wydatki.

- w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa
  Dookreśla się, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Brak takiego związku powoduje, że wzmożony reżim odpowiedzialności karnej nie znajduje uzasadnienia.

- w ustawie o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich
  Nowelizacja art. 37 ust. 7 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich polega na zastąpieniu odesłania do art. 517j § 1 k.p.k. i przepisów wydanych na podstawie art. 517j § 2 k.p.k. odesłaniem do art. 245 § 2 k.p.k. oraz przepisów wydanych na podstawie art. 245 § 5 k.p.k.

Dodatkowe informacje dotyczące alternatywnych rozwiązań:

Zmiany w Kodeksie postępowania karnego mają przede wszystkim na celu osiągnięcie stanu pełnego wdrożenia dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego w związku z czym nie jest możliwy inny sposób wdrożenia dyrektyw jak zmiany wprowadzone projektowaną ustawą.
W czasie prac nad nowelizacją ustawy brana była pod uwagę ingerencja na poziomie części szczególnej Kodeksu Karnego w wymiar sankcji za poszczególne przestępstwa. Jednakże z uwagi na to, iż problematyka ta wymaga pogłębionej analizy na obecnym etapie prac legislacyjnych zrezygnowano, poza nielicznymi wyjątkami, z procedowania tych zmian, tak aby uniknąć w przyszłości kolejnych modyfikacji dotyczących wymiaru kary za poszczególne przestępstwa. Częste zmiany nie sprzyjają pewności prawa, wymuszają na sądach dokonywania wnikliwych analiz w płaszczyźnie art. 4 k.k. i w konsekwencji nie służą poprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Przepisy intertemporalne i o wejściu w życie:

- Przepisy ustaw zmienianych w art. 1, art. 7, art. 9, art. 10, art. 11, art. 12, art. 14, art. 15, art. 17 i art. 22 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje także się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli brak przepisów, które stanowią inaczej. Cechą charakterystyczną projektowanych przepisów jest ich proceduralny charakter. Dopełnieniem wskazanej wyżej regulacji jest kolejny przepis, stanowiący że „W przypadku wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe, czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się niniejszą ustawę".
- Wprowadza się przepis na podstawie, których „Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem przepisów dotychczasowych". Respektowanie tej zasady jest powszechnie przyjęte przy dokonywaniu zmian przepisów procesowych ustaw karnych. W ten sposób ustawa nowelizacyjna zapewnia poszanowanie praw nabytych mające zakotwiczenie konstytucyjne.
- Ustanawia się przepisy zgodnie, z którymi „Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie", a także „Postępowanie przygotowawcze wszczęte i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jest prowadzone nadal w dotychczasowej formie". Regulacje te stanowią wyjątki od zasady bezpośredniego działania nowego prawa procesowego. Są to przepisy powszechnie stosowane przy nowelizacji przepisów Kodeksu postepowania karnego. Ich celem jest zapewnienie ekonomiki i sprawnego zakończenia postępowania, które zaczęło się toczyć przed wejściem w życie nowelizacji. Zasada stosowania przepisów dotychczasowych, określających skład i właściwość sądu obowiązuje do czasu zakończenia sprawy w danej instancji, także jeżeli nastąpiło odroczenie rozprawy, czy też podjęcie zawieszonego postępowania.
- Z uwagi na zmiany zakresu uprawnień i obowiązków stron procesowych, jakie przewiduje ustawa nowelizująca projekt zakłada obowiązek organów procesowych, właściwych w danej fazie postępowania, niezwłocznego poinformowania stron i innych podmiotów uprawnionych, o zmianie dotychczasowego zakresu praw i obowiązków procesowych. Brak takiego poinformowania mógłby w niektórych przypadkach stanowić podstawę do stwierdzenia naruszenia uprawnień procesowych stron, stąd tak istotnym jest, by nastąpiło ono niezwłocznie po wejściu w życiu projektowanej ustawy.
- Zgodnie z projektowanym przepisem przejściowym dotyczącym nowelizacji k.p.k., w przypadku, gdy zachodzi potrzeba wyznaczenia obrońcy dla osób, o których mowa w art. 79 § 1 pkt 1 ww. ustawy (oskarżony – jeżeli nie ukończył 18 lat), wyznacza się obrońcę i określa czas niezbędny na zapoznanie się ze sprawą. W tym przypadku na wniosek oskarżonego lub obrońcy będzie powtarzało się czynności dowodowe, chyba że nie będzie to możliwe, albo będzie to znacznie utrudnione, a ponadto gdy jest oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.

- Projektuje się przepis na podstawie, którego postanowienie o zwolnieniu z tajemnicy tłumacza przysięgłego wydane na podstawie art. 180 § 1 k.p.k., staje się bezskuteczne, chyba że doszło już do przesłuchania osoby zwolnionej w tajemnicy. Wykonalność postanowień wydanych na podstawie art. 180 § 2 k.p.k., przed dniem wejścia w życie projektowanych rozwiązań, będzie podlegała ocenie według przepisów obowiązujących w dniu wydania tych postanowień.
- Wprowadza się zapis, że jeżeli w toku postępowania prowadzonego przez sąd na podstawie art. 378a § 1 k.p.k. w brzmieniu dotychczasowym, przeprowadzono postępowanie dowodowe pod nieobecność obrońcy, na wniosek obrońcy lub oskarżonego czynności te przeprowadzi się ponownie, chyba że nie będzie to możliwe, albo będzie to znacznie utrudnione, a nadto gdy będzie oczywiste, że odstąpienie od przeprowadzenia tych czynności nie naruszy prawa oskarżonego do rzetelnego procesu.
- Ustanawia się, że w przypadku przyjęcia apelacji od wyroku częściowego, o którym mowa w art. 448 § 1a k.p.k. w brzmieniu dotychczasowym, wniesionej przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy, a która nie została przekazana sądowi odwoławczemu, będą miały zastosowanie przepisy dotychczasowe w sprawie przekazania akt.
- Proponuje się przepis zgodnie, z którym „Jeżeli po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy brak jest podstaw prawnych do stosowania środka zapobiegawczego, środek taki należy niezwłocznie uchylić lub zmienić". Regulacja ta stanowi wyjątek od zasady, w myśl której czynności procesowe dokonane przed wejściem w życie nowej ustawy zachowują swoją skuteczność także później, o ile były dokonane z zachowaniem przepisów dotychczasowych. Nie powinno bowiem budzić wątpliwości, że stosowanie środków zapobiegawczych, jako ograniczających prawa i wolności obywatelskie, musi podlegać zasadzie ultima ratio a co za tym idzie, zostać zakończone jeżeli ich dalsze stosowanie nie jest bezwzględnie konieczne lub dopuszczalne.
- Wprowadza się zasadę, że „Do postanowień o umorzeniu postępowania przygotowawczego lub odmowie jego wszczęcia wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 55 § 1, 2 i 2b oraz art. 330 § 2 i 2a ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym". Taki zapis stanowi wyjątek od zasady bezpośredniego działania ustawy nowej. Intencją zamieszczenia tego przepisu w projekcie jest zapewnienie ekonomiki i sprawnego kontynuowania postępowania.
- W przepisach przejściowych przyjęto, że art. 114 § 3 k.p.k. i art. 457 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do wyroków wydanych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Przepis ten zamieszczono w projekcie, aby wykluczyć wszelkie wątpliwości jakie mogłyby się pojawić przy stosowaniu zasad ogólnych, związanych z bezpośrednim stosowaniem nowych przepisów do wyroków wydanych przed wejściem w życie ustawy ale jeszcze nie prawomocnych w tej dacie. Przyjęte rozwiązanie jest proste i nie powinno budzić wątpliwości interpretacyjnych.
- Utrzymuje się w mocy wskazane dotychczasowe rozporządzenia wykonawcze, nie dłużej jednak niż na określone w tych przepisach okresy.
- Przyjmuje się vacatio legis w długości 3 miesięcy od dnia ogłoszenia projektowanej ustawy. Uwzględnia ono pilny charakter projektowanych zmian i konieczność zapoznania się z treścią ustawy szerokiego kręgu adresatów, a także potrzebę przygotowania organów postępowania przygotowawczego do stworzenia warunków technicznych do realizacji obowiązku z art. 147 § 2a k.p.k.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Nowelizacja ustaw karnych z uwagi na szczegółowość nie była poddawana analizie prawno-porównawczej.

Zmiany w Kodeksie postępowania karnego mają na celu osiągnięcie stanu pełnego wdrożenia dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego.
Zgodnie ze Sprawozdaniem Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z 1.2.2023 dotyczącym wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania „państwa członkowskie miały dokonać jej transpozycji do prawa krajowego do 25 maja 2019 r. Do tego dnia […] Niektóre państwa członkowskie wprowadziły konkretne środki ustawodawcze wyraźnie transponujące prawa określone w dyrektywie oprócz innych środków służących prawnemu lub praktycznemu wdrożeniu dyrektywy. Inne państwa członkowskie uznały, że istniejące w ich systemach środki są już zasadniczo zgodne z wymogami dyrektywy, i nie wprowadziły żadnych szczególnych środków transpozycji. W szeregu państw członkowskich (22) przepisy krajowe są zatem niewystarczające do zapewnienia pełnej zgodności z określonymi kluczowymi przepisami dyrektywy. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których zakres stosowania środków krajowych jest węższy niż zakres stosowania określony w art. 2 dyrektywy (ma to miejsce w 11 państw członkowskich). W ocenie zgodności stwierdzono również inne nieprawidłowości w 22 państwach członkowskich, w szczególności w kwestii wymogu udzielania pomocy prawnej z urzędu bez zbędnej zwłoki, a najpóźniej przed przesłuchaniem lub przed przeprowadzeniem czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych.".

Ze Sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26.09.2019 r. dotyczącego wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności wynika, iż dyrektywę przyjęto w celu zapewnienia, aby przysługujące podejrzanym lub oskarżonym prawo dostępu do adwokata i porozumiewania się w przypadku zatrzymania stosowano zarówno w postępowaniu karnym, jak i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania. Dzięki ustanowieniu wspólnych minimalnych standardów europejskich dyrektywa znacząco wpływa na ochronę osób podejrzanych lub oskarżonych w państwach członkowskich, mimo możliwość wystąpienia różnic między krajowymi przepisami karnoprocesowymi poszczególnych państw. Cel ten osiągnięto poprzez zapewnienie spójniejszego wdrażania praw i gwarancji, które określono w art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W ten sposób dyrektywa przyczynia się do zwiększania wzajemnego zaufania wśród państw członkowskich, jak przewidziano w harmonogramie działań mających na celu umocnienie praw procesowych osób podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym. W sprawozdaniu zwrócono jedna uwagę, że w szeregu państw członkowskich wciąż istnieją pewne trudności związane z najważniejszymi przepisami dyrektywy. Dotyczy to w szczególności:
– zakresu praw ustanowionych w dyrektywie;
– możliwego zakresu odstępstw, w szczególności od prawa dostępu do adwokata;
– zrzeczenia się prawa dostępu do adwokata oraz
– prawa dostępu do adwokata w państwie członkowskim wydającym europejski nakaz aresztowania.

Wykorzystanie dowodów pozyskanych niezgodnie z prawem

Stany Zjednoczone

Wykorzystanie dowodów pozyskanych niezgodnie z prawem w doktrynie jest nazywane „owocem zatrutego drzewa". Pojęcie to pochodzi z orzeczenia Sądu Najwyższego USA w sprawie Nardone v. United States z 1939 r.[15], choć pierwszym orzeczeniem z tym związanym była sprawa Silverthorne Lumber Co. Inc. v. United States z 1920 r.[16] Sąd Najwyższy sprzeciwił się wykorzystaniu dowodów pozyskanych niezgodnie z prawem argumentując, że naruszałoby to Czwartą Poprawkę do Konstytucji USA. Zdaniem Sądu Najwyższego, Konstytucja nie jest niewiele znaczącą deklaracją, ale ma swój praktyczny wymiar i dlatego nie tylko nie powinno być możliwości powołania się na nielegalnie zdobyte dowody przed sądem, ale nie można też z nich korzystać w jakimkolwiek zakresie. Sąd Najwyższy podtrzymał to stanowisko w sprawie Nardone, w której sprzeciwił się wykorzystaniu dowodu pochodzącego z nielegalnego podsłuchu.

Cypr

Cypr jest jedynym państwem członkowskim Unii Europejskiej, który przyjął doktrynę owoców zatrutego drzewa wzorowaną na amerykańskiej. Sąd Najwyższy w sprawie Georghiades z 1982 r. uznał, że nagrania sporządzone bez zgody uczestników rozmowy naruszały art. 15 i 17 konstytucji, w związku z czym nie mogą być wykorzystane jako dowód w sprawie. W sprawie Doratis z 2006 r. Sąd Najwyższy potwierdził tę zasadę uznając, że nielegalnie pozyskana treść e-maili również nie może być dowodem.

Irlandia

Dowody zdobyte w sposób łamiący prawa wynikające z konstytucji są zakazane, jeżeli zostały celowo i świadomie zebrane w sposób naruszający konstytucyjne prawa. Dozwolone są jednak dowody zabrane w sposób sprzeczny z aktami prawa innymi niż konstytucja.

Szwecja

W Szwecji obowiązuje zasada swobodnej oceny dowodów przez sąd. Obie strony mogą przedstawić sądowi dowolne dowody, jakimi dysponują, niezależnie od tego w jaki sposób zostały pozyskane. Od decyzji sądu zależy, które dowody zostaną wzięte pod uwagę. Jeśli przy pozyskiwaniu dowodu doszło do przestępstwa, sprawca może zostać ukarany, co ma na celu powstrzymywanie stron przed działaniami naruszającymi prawo w celu zdobycia dowodów. Sąd przy ocenie dowodów może wziąć pod uwagę okoliczności, w jakich dowód został uzyskany.

Francja

We Francji w postępowaniach sądowych, w tym również w procedurach prywatnoskargowych dopuszczalność dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa, w tym tzw. "dowody nielegalne" zależy od charakteru naruszenia prawa i znaczenia dowodów dla postępowania. Dowody takie są traktowane z dużą ostrożnością. W kontekście

[15] https://supreme.justia.com/cases/federal/us/308/338/, dostęp dnia 24.01.2024 r.

[16] https://supreme.justia.com/cases/federal/us/251/385/, dostęp dnia 24.01.2024 r.

francuskiego prawa karnego i procedury cywilnej, dowody uzyskane niezgodnie z prawem są generalnie wyłączane z postępowania, szczególnie jeśli ich uzyskanie narusza podstawowe prawa i wolności. Francja jest związana przepisami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, które wymagają, aby proces sądowy był sprawiedliwy. Jeśli użycie dowodów nielegalnych narusza prawo do obrony lub uczciwego procesu, dowody te mogą być wyłączone.

Niemcy

W Niemczech wykorzystanie dowodów uzyskanych nielegalnie zależy od proporcjonalności naruszenia prawa i wagi interesu publicznego w ustaleniu prawdy. W postępowaniach prywatnoskargowych dopuszczalność takich dowodów może być elastyczniejsza, zwłaszcza gdy zostały uzyskane przez osoby prywatne. W niemieckim systemie prawnym kwestia dopuszczalności dowodów uzyskanych niezgodnie z prawem jest szczegółowo uregulowana, zwłaszcza w kontekście poszanowania podstawowych praw konstytucyjnych, takich jak prawo do prywatności i uczciwego procesu. Postępowania prywatnoskargowe (Privatklageverfahren), które dotyczą przestępstw ściganych na wniosek pokrzywdzonego, również podlegają tym zasadom. W niemieckim prawie procesowym dopuszczalność dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa zależy od wyważenia interesów między koniecznością ochrony praw podstawowych (np. prawo do prywatności, godność ludzka), a interesem w ustaleniu prawdy i wymiaru sprawiedliwości.

Jeżeli naruszenie prawa było rażące i uderza w podstawowe prawa jednostki, dowody są zwykle wykluczane. Wykorzystanie dowodów nielegalnych nie może naruszać prawa do sprawiedliwego procesu. Dowody zdobyte z naruszeniem godności ludzkiej (np. tortury, nieludzkie traktowanie) są bezwzględnie niedopuszczalne. Sądy mogą dopuścić dowody zdobyte przez osoby prywatne w sposób niezgodny z prawem (np. nielegalne nagranie rozmowy), jeśli ich uzyskanie nie stanowiło poważnego naruszenia praw podstawowych. Organy publiczne muszą działać zgodnie z prawem. Dowody uzyskane przez nielegalne działania funkcjonariuszy (np. podsłuch bez nakazu) są zazwyczaj wykluczane.

Doktryna „owocu zatrutego drzewa" nie obowiązuje w pełnym zakresie, ale dowody pochodne (uzyskane w wyniku nielegalnych działań) mogą być wykluczane, jeśli ich użycie prowadziłoby do dalszego naruszania praw podstawowych.

W postępowaniach prywatnoskargowych kwestie dopuszczalności dowodów nielegalnych rozstrzygane są podobnie jak w innych rodzajach postępowań karnych, z uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań takich spraw. Sąd analizuje, czy dowód jest kluczowy dla sprawy oraz jakie prawa zostały naruszone przy jego uzyskaniu. Jeżeli dowód został zdobyty przez pokrzywdzonego bez współudziału organów publicznych (np. nagranie sprawcy przemocy domowej), jego dopuszczenie zależy od proporcjonalności naruszenia. W prywatnoskargowych procesach osoby prywatne są zobowiązane do przestrzegania zasad uczciwego postępowania, a sąd ma obowiązek eliminować dowody pozyskane w sposób skrajnie nielegalny.

Hiszpania

W Hiszpanii wykorzystanie dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa jest ściśle ograniczone przez zasady konstytucyjne i przepisy procesowe. Zgodnie z art. 11 hiszpańskiej Ustawy Organicznej Władzy Sądowej (Ley Orgánica 6/1985, de 1 de Julio, del Poder Judicial, LOPJ[17]) dowody uzyskane z naruszeniem podstawowych praw i wolności są bezwzględnie niedopuszczalne. Dotyczy to dowodów zdobytych poprzez naruszenie prawa do prywatności (np. nielegalne nagrania), wolności osobistej czy prawa do obrony. Hiszpańskie sądy mogą w wyjątkowych przypadkach dopuścić dowody nielegalne, jeżeli naruszenie prawa było minimalne, a dowód jest kluczowy dla rozstrzygnięcia sprawy. Jednak w przypadku naruszenia fundamentalnych praw, takich jak prawo do godności ludzkiej, dowody są zawsze wykluczane. W sprawach prywatnoskargowych sądy oceniają, czy dowody uzyskane nielegalnie są kluczowe dla sprawy i czy ich dopuszczenie nie narusza zasad uczciwego procesu. Dowody uzyskane przez osoby prywatne, takie jak nagrania czy dokumenty zdobyte bez zgody, mogą być czasami dopuszczone, jeśli ich uzyskanie nie naruszyło istotnych praw (np. prywatności osób trzecich). Hiszpański system sądowniczy kładzie nacisk na badanie, w jaki sposób dowód został uzyskany. Jeśli stwierdzi się naruszenie prawa, dowód jest wyłączany, a dalsze postępowanie może być unieważnione.

Tymczasowe aresztowanie

Szwecja

Areszt tymczasowy może zostać zastosowany, gdy popełnione przestępstwo jest zagrożone karą co najmniej roku pozbawienia wolności i jednocześnie występuje:

1) ryzyko, że podejrzany ponownie popełni przestępstwo,
2) ryzyko zniszczenia przez podejrzanego dowodów lub wpływania przez niego na przebieg śledztwa,
3) ryzyko, że podejrzany będzie się ukrywał,
4) podejrzany nie ma stałego miejsca zamieszkania w Szwecji i można założyć, że chce opuścić Szwecję,

[17] https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12666&b=16&tn=1&p=20250103#aonce, dostęp dnia 28.01.2025 r.

5) tożsamość podejrzanego jest nieznana, a podejrzany odmawia jej podania lub podaje fałszywą tożsamość.

Czas trwania aresztowania to nie dłużej niż 14 dni, po których może zostać przedłużone, ale na nie dłużej niż 9 miesięcy.

Czechy

Podejrzanego można tymczasowo aresztować na podstawie decyzji sądu wtedy, gdy łącznie spełnionych jest szereg przesłanek:

1) oskarżono go o popełnienie przestępstwa, za które grozi kara ponad dwóch lat pozbawienia wolności w przypadku umyślnego popełnienia przestępstwa lub ponad trzech lat pozbawienia wolności w przypadku popełnienia przestępstwa z winy nieumyślnej,
2) istnieją uzasadnione podstawy wskazujące na to, że zarzucany czyn został popełniony i nosi on wszystkie znamiona danego przestępstwa,
3) istnieją wyraźne przesłanki wskazujące na podejrzenie, że czyn został popełniony przez osobę oskarżoną,
4) osobowość podejrzanego, charakter przestępstwa i jego waga wskazują, że cel zatrzymania nie może zostać osiągnięty przy zastosowaniu innego środka.

Jednocześnie musi istnieć uzasadniona obawa, że podejrzany może:

a) uciec lub uchylać się od postępowania karnego lub
b) wpływać na świadków lub w inny podobny sposób utrudniać postępowanie, lub
c) kontynuować zarzucaną mu działalność przestępczą lub dokończyć usiłowane przez siebie przestępstwo albo popełnić przestępstwo, które przygotowywał lub którym groził.

Oskarżony może zostać tymczasowo aresztowany na maksymalny okres wynoszący:

1) jeden rok w przypadku przestępstw rozpatrywanych przez jednego sędziego,
2) dwa lata w przypadku przestępstw rozpatrywanych przez skład trzech sędziów,
3) trzy lata w przypadku przestępstw kwalifikowanych (tj. przestępstw umyślnych zagrożonych karą pozbawienia wolności na okres nie krótszy niż 10 lat),
4) cztery lata w przypadkach zagrożonych karą nadzwyczajną (tj. 20–30 lat pozbawienia wolności lub dożywotnie pozbawienie wolności).

Osiągnięcie maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania jest zawsze powodem natychmiastowego zwolnienia.

Wyjątek od powyższych terminów ma miejsce w przypadku tymczasowego aresztowania z uwagi na obawę utrudniania zeznań świadków lub podobnego utrudniania postępowania; w takim przypadku maksymalny okres tymczasowego aresztowania może wynosić tylko trzy miesiące, chyba że oskarżony już wywierał wpływ na świadków lub w inny sposób utrudniał postępowanie.

Sąd ma obowiązek co trzy miesiące dokonać przeglądu przyczyn tymczasowego aresztowania i podjąć decyzję o jego kontynuacji lub zwolnieniu oskarżonego. Zarówno prokurator, jak i osoba przebywająca w areszcie mogą złożyć skargę na każdą decyzję w sprawie aresztowania, która podlega rozpatrzeniu przez sąd apelacyjny.

Francja

We Francji tymczasowe aresztowanie regulowane jest przepisami Kodeksu Postępowania Karnego (Code de procédure pénale – CPP[18]) i jego zastosowanie wymaga spełnienia określonych warunków:

1. muszą istnieć poważne i zgodne dowody wskazujące na popełnienie przestępstwa przez osobę podejrzaną;
2. może być zastosowane w przypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności dłuższą niż 3 lata;
3. wyjątkowo można je stosować przy lżejszych przestępstwach, jeśli podejrzany wielokrotnie nie przestrzegał warunków nadzoru sądowego.

Tymczasowe aresztowanie można zastosować w celu:

- zapobieżenia ucieczce oskarżonego,
- uniemożliwienia kontaktu z osobami trzecimi (np. świadkami, ofiarami lub współsprawcami),
- ochrony porządku publicznego lub zapobieżenia ponownemu popełnieniu przestępstwa,
- ochrony dowodów w sprawie.

Tymczasowe aresztowanie jest zarządzane przez niezależnego sędziego śledczego lub sąd. Decyzja musi być uzasadniona pisemnie, z podaniem konkretnych powodów. Zgodnie z zasadą subsydiarności, najpierw należy rozważyć zastosowanie mniej dotkliwych środków, takich jak nadzór sądowy (contrôle judiciaire) czy zakaz opuszczania kraju.

Początkowy okres tymczasowego aresztowania wynosi maksymalnie 4 miesiące. Tymczasowe aresztowanie może być przedłużane przez sąd w zależności od charakteru i wagi sprawy. Możliwe jest wydłużenie tego okresu maksymalnie do dwóch lat, a niektórych przypadkach nawet do trzech lat.

[18] https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006167427/2020-03-24/#LEGISCTA000021331523, dostęp dnia 28.01.2025 r.

W sprawach o terroryzm, zorganizowaną przestępczość lub handel narkotykami czas trwania aresztu może być jeszcze dłuższy, pod warunkiem zatwierdzenia przez sąd.
Legalność tymczasowego aresztowania jest regularnie weryfikowana przez sąd, który bada, czy jego dalsze stosowanie jest uzasadnione.
Osoba tymczasowo aresztowana ma prawo do pełnej obrony, w tym dostępu do adwokata od momentu zatrzymania.
Każda decyzja o aresztowaniu musi być zatwierdzona przez sąd i podlegać regularnym przeglądom. Osoby niesłusznie przetrzymywane w areszcie mogą dochodzić odszkodowania za bezpodstawne pozbawienie wolności.
W ostatnich latach francuski rząd wprowadzał reformy mające na celu ograniczenie nadużywania tymczasowego aresztowania i promowanie alternatywnych środków zapobiegawczych.

Niemcy

Materię tymczasowego aresztowania (die Untersuchungshaft / U-Haft) w Niemczech reguluje niemiecki kodeks postępowania karnego (Strafprozessordnung -StPO[19])
Warunki stosowania tymczasowego aresztowania:
1. podejrzenie popełnienia przestępstwa; musi istnieć uzasadnione podejrzenie, że osoba podejrzana popełniła przestępstwo; podejrzenie to opiera się na zgromadzonych dowodach, które wskazują na wysokie prawdopodobieństwo winy;
2. waga zarzucanego czynu: tymczasowe aresztowanie stosuje się głównie w przypadku przestępstw zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 6 miesięcy;
3. w wyjątkowych przypadkach można je zastosować przy lżejszych przestępstwach, jeżeli istnieje wysokie ryzyko ucieczki lub recydywy.

Aby zastosować tymczasowe aresztowanie, musi istnieć przynajmniej jedna z poniższych przesłanek:
- ryzyko ucieczki (Fluchtgefahr) – w przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że podejrzany może uciec w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej;
- ryzyko ukrywania dowodów (Verdunkelungsgefahr) – jeżeli istnieje obawa, że podejrzany będzie manipulował dowodami, wywierał wpływ na świadków lub w inny sposób utrudniał postępowanie;
- ryzyko recydywy (Wiederholungsgefahr):w odniesieniu do osób podejrzanych o popełnienie poważnych przestępstw, gdy istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że ponownie popełnią podobny czyn;
- ochrona porządku publicznego (Aufrechterhaltung der öffentlichen Ordnung): w przypadku szczególnie poważnych przestępstw, tymczasowe aresztowanie może być stosowane w celu ochrony porządku publicznego, jeśli przestępstwo wzbudziło szczególne oburzenie społeczne.

Tymczasowe aresztowanie jest zarządzane wyłącznie przez niezależny sąd na wniosek prokuratora. Wymagana jest szczegółowa argumentacja, uzasadniająca konieczność zastosowania tego środka. Decyzja o aresztowaniu podlega regularnym przeglądom przez sąd, który bada, czy nadal istnieją podstawy do dalszego przetrzymywania oskarżonego.

Hiszpania

Przepisy dotyczące tymczasowego aresztowanie znajdują się w art. 502–519 kodeksu postępowania karnego (Ley de Enjuiciamiento Criminal – LECrim[20]) w księdze VI rozdziale III.
Zastosowanie tymczasowego aresztowania wymaga spełnienia następujących przesłanek:
1. muszą istnieć poważne dowody wskazujące na to, że podejrzany popełnił przestępstwo; dowody te muszą być wiarygodne i dostateczne, aby uzasadniały zastosowanie aresztu;
2. tymczasowe aresztowanie można zastosować w przypadku przestępstw, za które grozi kara pozbawienia wolności powyżej 2 lat;
3. można je także stosować w przypadku lżejszych przestępstw, jeżeli istnieje duże ryzyko, że oskarżony będzie utrudniał postępowanie (np. ukrywał dowody);
4. ryzyko ucieczki (riesgo de fuga) – jeżeli istnieje obawa, że podejrzany opuści kraj lub ukryje się przed wymiarem sprawiedliwości;
5. ryzyko ukrywania dowodów (riesgo de ocultación de pruebas) – jeśli podejrzany może niszczyć dowody lub wpływać na świadków;
6. ryzyko recydywy (riesgo de reiteración delictiva).

Areszt tymczasowy jest środkiem ostatecznym i może być zastosowany wyłącznie wtedy, gdy mniej dotkliwe środki nie są wystarczające.

[19] https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/, dostęp dnia 28.01.2025 r.

[20] https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036, dostęp dnia 28.01.2025 r.

Tymczasowe aresztowanie może zostać zarządzone przez sędziego śledczego lub sędziego pokoju, przez sędziego, który przygotowuje wstępne dochodzenie, jak również przez sędziego karnego lub sąd rozpatrujący sprawę.
Sędzia lub sąd może zarządzić umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub oskarżonego w jego mieszkaniu, z zastosowaniem niezbędnych środków nadzoru, jeżeli ze względu na chorobę pozbawienie wolności stanowiłoby poważne zagrożenie dla jego zdrowia. Sędzia lub sąd może zezwolić oskarżonemu na opuszczenie miejsca zamieszkania w godzinach niezbędnych do leczenia jego choroby, pod niezbędnym nadzorem.

Holandia

Zasady stosowania tymczasowego aresztowania są określone w kodeksie postępowania karnego (Wetboek van Strafvordering[21]), w szczególności w art. 63–89. Postępowanie w sprawie tymczasowego aresztowania składa się z kilku etapów, w tym z aresztu i tymczasowego aresztowania.
Tymczasowe aresztowanie jest traktowane jako środek ostateczny, stosowany wyłącznie w przypadkach, gdy mniej dotkliwe środki zapobiegawcze są niewystarczające.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, o której mowa w art. 74 § 3 k.p.k., badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 74 § 2 pkt 1 i 3 oraz art. 74 § 3 k.p.k., mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej. Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia, określi: – wzór pouczenia, o którym mowa w art. 244 § 2 k.p.k., zawierającego w szczególności informacje o przysługujących zatrzymanemu uprawnieniach: do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, do złożenia oświadczenia i do odmowy złożenia oświadczenia, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również prawach wskazanych w: art. 244 § 2., w art. 245, art. 246 § 1, art. 248 § 1 i 2 oraz art. 612 § 2 k.p.k., mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy;

[21] https://wetten.overheid.nl/BWBR0001903/2025-01-01, dostęp dnia 28.01.2025 r.

			– sposób zapewnienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy i możliwości jego wyboru, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w art. 245 § 2 k.p.k., mając na uwadze prawidłowy przebieg postępowania oraz konieczność zapewnienia zatrzymanemu możliwości wyboru obrońcy; – wzór pouczenia o przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści stawianych zarzutów, do przeglądania akt w części zawierającej treść dowodów wskazanych we wniosku o tymczasowe aresztowanie, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej, jak również uprawnieniach wskazanych w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 249 § 5, art. 252, art. 254 § 1 i 2, art. 261 § 1, 1a, 2 i 2a oraz art. 612 § 1 k.p.k., mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.
Minister Zdrowia	1	Informacja ogólnodostępna	Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, o której mowa w art. 74 § 3 k.p.k., badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w art. 74 § 2 pkt 1 i 3 oraz art. 74 § 3 k.p.k., mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej.
Sądy powszechne	319 – sądy rejonowe 47 – sądy okręgowe 11 – sądy apelacyjne	Informacja ogólnodostępna	Zwiększenie górnej granicy wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych, które może zostać przyznane świadkowi w postępowaniu cywilnym/karnym/ administracyjnym, a także prowadzonym na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa.

			Zmiany w zakresie wymiaru kar zgodnie z projektowanymi przepisami. Zwiększenie swobody wymierzania kary przez sąd w granicach przewidzianych przez ustawę, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa; możliwość stosowania prewencji indywidualnej. Zniesienie związania sądu wnioskiem prokuratora, co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania, w przypadkach o których mowa w projektowanej regulacji. Przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym. Powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiocie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania, w przypadkach o których. mowa w projektowanej regulacji.
Sądy administracyjne	16 – wojewódzkie sądy administracyjne 1 – Naczelny Sąd Administracyjny		Zwiększenie górnej granicy wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych, które może zostać przyznane świadkowi w postępowaniu cywilnym/karnym/ administracyjnym, a także prowadzonym na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa.
Nieletni	34 972 Wpływ spraw – stan na 30.06.2024 r. Ewidencja spraw nieletnich	Statystyka MS SPRAWOZDANIE MS-S16/18	Projektowana ustawa zakłada, że udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, jest obowiązkowy.
Obywatele RP	Wpływ spraw wg działów prawa w 2023 r.: Spraw karne – 2 201 795 Sprawy cywilne – 9 246 610	GUS	Zwiększenie górnej granicy wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych, które może zostać przyznane świadkowi w postępowaniu cywilnym/karnym/ administracyjnym, a także prowadzonym na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa. Wprowadzenie w krajowym ustawodawstwie mechanizmu zapewniającego wsparcie dla ofiar terroryzmu, które musi być udzielone

			bezpośrednio po ataku terrorystycznym[22].
Zatrzymani, podejrzani	Liczba zatrzymanych ok. 111 tys. osób rocznie[23]		Projektowana ustawa określa w sposób szczegółowy uprawnienia podejrzanego do: – korzystania z pomocy tłumacza; – informacji w postępowaniu karnym; – pomocy obrońcy; – poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności; – porozumiewania się z osobami trzecimi w czasie pozbawienia wolności; Wyeliminowanie aktualnie obowiązujących ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy.
Skazani na karę pozbawienia wolności	95 633 (szacowanie na podstawie liczby osób skazanych na karę pozbawienia wolności w 2023 r.)	Statystyka MS Sprawozdanie MS-S6R 2023 r.	Modyfikacja regulacji w zakresie kontaktów skazanego z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem lub radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem. Zmiana definicji podejrzanego.
Prokurator Generalny	1	Informacja ogólnodostępna	Zniesienie możliwości wnoszenia przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie kasacji z powodu niewspółmierności wymierzonej kary.
Liczba osób prawomocnie skazanych za czyn z art. 148 k.k.	282 w 2020 r.	Ministerstwo Sprawiedliwości	
Prokuratorzy	W powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury łączny limit etatów prokuratorskich wynosi 5 939, w części wojskowej limit etatów prokuratorskich wynosi 186 (stan na 31 marca 2024 r.)	Prokuratura Krajowa	Zniesienie związania sądu wnioskiem prokuratora, co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania, w przypadkach o których mowa w projektowanej regulacji. Wyeliminowanie regulacji uzależniającej skuteczność cofnięcia wniosku o ściganie, dokonanego po rozpoczęciu przewodu sądowego, od zgody prokuratora. Określenie kompetencji prokuratora do wydania decyzji w formie postanowienia na etapie postępowania przygotowawczego, w przypadkach o których mowa w projektowanej regulacji.

[22] Poziom zagrożenia zamachami terrorystycznymi na terytorium RP jest niski, w ostatnich kilkudziesięciu latach nie były odnotowywane tego typu ataki, nie ma również sygnałów świadczących o tym, że takie zagrożenie może istnieć, dlatego też wpływ przedmiotowej zmiany na obywateli RP jest znikomy.

[23] dane KGP

			Wprowadzenie obowiązku doręczenia podejrzanemu odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Usunięcia wymogu udzielenia zgody przez prokuratora na uwzględnienie przez sąd wniosku o dobrowolne poddanie się karze przez oskarżonego i przywrócenie warunku polegającego na braku sprzeciwu.
Obrońcy	Adwokaci wykonujący zawód 22 641 Radcy prawni wykonujący zawód 54 467 (stan na 24.09.2024 r.)	https://rejestradwokatow.pl/adwokat/wyszukaj https://kirp.pl/krajowa-wyszukiwarka-radcow-prawnych/	Projektowana ustawa określa w sposób szczegółowy uprawnienia podejrzanego do pomocy obrońcy. Wprowadzenie zmian dotyczących dyżurów adwokacko-radcowskich. Wyeliminowanie aktualnie obowiązujących ograniczeń w zakresie poufności kontaktów podejrzanego i jego obrońcy.
Dziekani okręgowych rad adwokackich i dziekani okręgowych izb radców prawnych	24 – liczba okręgowych rad adwokackich 19 – liczba okręgowych izb radców prawnych	Informacja ogólnodostępna	Obowiązek zawiadomienia odpowiedniego dziekana o zamierzonym przeszukaniu pomieszczenia, w którym adwokat lub radca prawny ma swoją siedzibę i dopuszczenia go lub osoby przez niego wskazanej do udziału w czynności.
Biegli sądowi	11 161 (stan na 24.09.2024 r.)	https://znajdzbieglego.com/pl/	Zmiany w zakresie udostępniania biegłym akt sprawy, zgodnie z którymi akta (poszczególne dokumenty, ich odpisy lub ich wersje elektroniczne) mają być przekazywane biegłym „w miarę potrzeby" oraz „w zakresie niezbędnym do wydania opinii". Rezygnacja z zakazu udostępniania biegłemu znajdującej się już w aktach sprawy opinii innego biegłego/biegłych dotyczącej tego samego zagadnienia.
Tłumacze (w tym języka migowego)	Dane trudne do oszacowania	-	Projektowana ustawa określa w sposób szczegółowy uprawnienia oskarżonego do korzystania z pomocy tłumacza.
Tłumacze przysięgli	9 579 (stan na 24.09.2024 r.)	https://arch-bip.ms.gov.pl/	Projektowana ustawa dodaje tłumacza przysięgłego do katalogu osób, których przesłuchanie wymaga zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy przez sąd.
Policja	1	Informacja ogólnodostępna	Wprowadzenie w krajowym ustawodawstwie mechanizmu zapewniającego wsparcie dla ofiar terroryzmu, które musi być udzielone bezpośrednio po ataku terrorystycznym.
Organy wyznaczające obrońcę z urzędu	m.in. Policja, Straż Graniczna, Prokuratura, ABW, Żandarmeria Wojskowa i inne	-	Osobie przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym przysługiwać będzie obrońca z urzędu, np. w przypadku

			zatrzymania, pierwszego przesłuchania, okazania, konfrontacji, czy eksperymentu procesowego. W świetle przyjętych w projekcie rozwiązań obrońcę wyznaczać będzie organ przeprowadzający czynności. Po zakończeniu świadczenia, koszty pomocy obrońcy ponosić będzie organ, który wyznaczył obrońcę.
Organy podatkowe; organy KAS posiadające uprawnienia finansowych organów postępowania przygotowawczego	16 – naczelników urzędów celno-skarbowych 16 – naczelników wyznaczonych urzędów skarbowych	Dane własne Ministerstwa Finansów	Obowiązek wyznaczenia obrońcy z urzędu, zapewnienia pomocy tłumacza, właściwego pouczenia podejrzanego.
Obywatele Ukrainy	968,4 tys. (stan na 09.07.2024 r.)	ttps://dane.gov.pl/	Projektowana ustawa dookreśla, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinno czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy.

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 4 i § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).

W ramach opiniowania projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Prokuratur Krajowy
2. Krajowa Rada Sądownictwa
3. Krajowa Rada Prokuratorów
4. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
5. Naczelna Rada Adwokacka
6. Krajowa Rada Radców Prawnych
7. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
8. Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej

W ramach konsultacji publicznych projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Prezesi Sadów Apelacyjnych (oraz sądy okręgowe i sądy rejonowe)
2. Prezesi Wojskowych Sądów Okręgowych (oraz wojskowe sądy garnizonowe)
3. Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury
4. Rzecznik Praw Obywatelskich
5. Rzecznik Praw Dziecka
6. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”
7. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”
8. Ogólnopolskie Zrzeszenie Sędziów „Sędziowie RP”
9. Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce
10. Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”
11. Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum
12. Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”
13. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”
14. Stowarzyszenie Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej
15. Porozumienie Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych
16. Helsińska Fundacja Praw Człowieka
17. Amnesty International

18. Fundacja Batorego
19. Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju
20. Sieć Obywatelska Watchdog Polska
21. Fundacja Court Watch Polska
22. Fundacja Krakowski Instytut Prawa Karnego
23. Instytut Wymiaru Sprawiedliwości
24. Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych
25. Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym Zielony Liść
26. Fundacja Centrum Praw Kobiet
27. Komitet Ochrony Praw Dziecka
28. Centrum Ochrony Dziecka
29. Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych
30. Polskie Towarzystwo Ekspertów i Biegłych Sądowych
31. Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich
32. Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych
33. Polski Związek Głuchych
34. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych
35. Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych LEX IUSTA
36. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury
37. Krajowa Rada Kuratorów
38. Krajowe Stowarzyszenie Zawodowych Kuratorów Sądowych
39. Związek Zawodowy Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej
40. Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce
41. Związek Zawodowy Prokuratorów i Pracowników Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej
42. Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Ad Rem”
43. Ogólnokrajowy Związek Zawodowy „AR Prim”
44. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej
45. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa
46. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
47. Krajowa Sekcja Służby Więziennej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”
48. Międzyzakładowa Organizacja Związkowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Pracowników Sądownictwa i Prokuratury
49. Forum Związków Zawodowych
50. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych

Czas trwania opiniowania i konsultacji publicznych – 30 dni.

Uwagi do projektu przedstawili: Prokurator Krajowy, Krajowa Rada Sądownictwa, Krajowa Rada Prokuratorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Rada Radców Prawnych i Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Zestawienie przedstawionych uwag wraz z odniesieniem Ministra Sprawiedliwości zawiera odrębna tabela. SA w Krakowie, SA we Wrocławiu, WSO w Poznaniu, PR w Białymstoku, Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa poinformowali o braku uwag do projektu. Uwagi do projektu przedstawili: SA w Poznaniu, SA w Katowicach, SA w Warszawie, SA w Szczecinie, WSO w Warszawie, PR w Lublinie, PR w Szczecinie, PR w Katowicach, PR we Wrocławiu, PR w Gdańsku, Rzecznik Praw Obywatelskich, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum, Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Krajowa Rada Kuratorów, Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce, Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS, dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl, r. pr. Mateusz Bogucki i osoby prywatne (1–4). Stanowisko do projektu przedstawił Związek Przedsiębiorców i Pracodawców. Zestawienie przedstawionych uwag wraz z odniesieniem Ministra Sprawiedliwości zawiera odrębna tabela.

Stanowisko Związku Zawodowego Prokuratorów i Pracowników Prokuratury RP zostało przedstawione po upływie terminu na zgłaszanie uwag do projektu w ramach konsultacji publicznych.

Zgłoszenie zainteresowania pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa przedstawiły podmioty:

1. YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00530 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu);

2. HACK&PHACK DEFENCE LTD Piotr Marcin Wierzbicki, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00539 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu).

W dniu 17 stycznia 2025 r. w systemie legislacja.rcl.gov.pl dodano komentarz osoby prywatnej do zgłoszenia lobbingowego podmiotu YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka.

Zgłoszenia lobbingowe ww. podmiotów nie wywarły wpływu na projekt. Propozycje zawarte w zgłoszeniach lobbingowych wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2025 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]										
	1 (2025)	2 (2026)	3	4	5	6	7	8	9	10	*Łącznie (0–10)*
Dochody ogółem	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
budżet państwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Wydatki ogółem*	**0**	**12,43**	**13,88**	**15,52**	**17,19**	**19,05**	**20,26**	**20,77**	**21,28**	**21,81**	**162,19**
budżet państwa w tym:	0	12,43	13,88	15,52	17,19	19,05	20,26	20,77	21,28	21,81	**162,19**
– Policja	0	10,76	12,14	13,74	15,36	17,18	18,34	18,80	19,27	19,75	**145,34**
– Straż Graniczna	0	1,69	1,74	1,78	1,82	1,87	1,92	1,96	2,01	2,06	**16,85**
Saldo ogółem	**0**	**-12,43**	**-13,88**	**-15,52**	**-17,19**	**-19,05**	**-20,26**	**-20,77**	**-21,28**	**-21,81**	**-162,19**
budżet państwa w tym:	0	-12,43	-13,88	-15,52	-17,19	-19,05	-20,26	-20,77	-21,28	-21,81	**-162,19**
– Policja	0	-10,76	-12,14	-13,74	-15,36	-17,18	-18,34	-18,80	-19,27	-19,75	**-145,34**
– Straż Graniczna	0	-1,69	-1,74	-1,78	-1,82	-1,87	-1,92	-1,96	-2,01	-2,06	**-16,85**

Źródła finansowania

Część 15 – Sądy powszechne

Projektowana regulacja spowoduje skutki finansowe dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne. Szacunkowe skutki finansowe wejścia w życie projektowanego aktu dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne mogą wynieść około 9 090 tys. zł i zostaną sfinansowane w ramach środków zabezpieczonych w budżecie części 15 Sądy powszechne i nie będą powodowały potrzeby planowania dodatkowych środków budżetowych ponad dotychczas posiadane w tej części budżetowej zarówno w roku bieżącym i w latach przyszłych.

Część 88 – Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury

Wprowadzenie projektowanych zmian będzie prowadziło do zwiększenia wydatków Prokuratury w wysokości około 4 302 tys. zł, jednakże dodatkowe wydatki zostaną zrealizowane ze środków ujętych w ustawach budżetowych w kolejnych latach, w ramach ustalonego dla dysponenta części 88 – Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury nieprzekraczalnego limitu wydatków na dany rok budżetowy, bez konieczności ubiegania się o dodatkowe środki budżetowe na ten cel w roku bieżącym, jak i w latach przyszłych.

Część 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe

Wprowadzenie projektowanych zmian będzie prowadziło do zwiększenia wydatków Krajowej Administracji Skarbowej w części 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe. Zwiększone wydatki KAS zostaną pokryte w ramach limitu części 19 budżetu państwa.

Część 42 – Sprawy wewnętrzne

W odniesieniu do Policji wejście w życie projektowanej regulacji spowoduje dodatkowe skutki finansowe, co wiązać się będzie z koniecznością zwiększenia posiadanych przez służbę limitów wydatków w latach 2026–2035.

W odniesieniu do Straży Granicznej wejście w życie projektowanej regulacji spowoduje dodatkowe skutki finansowe, co wiązać się będzie z koniecznością zwiększenia posiadanych przez formację limitów wydatków w latach 2026–2035.

W roku 2025 zarówno Policja, jak i Straż Graniczna pokryją własne wydatki związane z przedmiotową regulacją w ramach obecnych limitów wydatków tych formacji przez przeniesienie środków z innych zadań formacji.

** Kwoty przedstawione w tabeli pkt 6 wynikają z maksymalnych limitów wydatków Komendanta Głównego Policji oraz Komendanta Głównego Straży Granicznej będących skutkiem finansowym wejścia w życie ustawy przedstawionych w piśmie MSWiA z 11 lipca 2025 r., znak: DP-WL.0232.301.2024.PP*

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł

Wydatki sądów powszechnych

1. Projektowana zmiana przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.) w zakresie brzmienia

danych i przyjętych do obliczeń założeń	art. 72 § 2, § 2a i § 4, art. 244 § 2 i art. 300 § 1a i § 1b wprowadzającej rozszerzenie zakresu dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza (w tym tłumaczeń dokumentów) dla oskarżonego i zatrzymanego, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim albo jest głuchy lub niemy spowoduje skutki finansowe dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne związane ze wzrostem wydatków na postępowania sądowe w zakresie wynagrodzeń tłumaczy przysięgłych realizujących tłumaczenia na zlecenie sądu w przypadkach ww. zatrzymanych i oskarżonych. Ministerstwo nie dysponuje danymi o wydatkach ponoszonych na wynagrodzenia tłumaczy z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje spraw lub osoby, na rzecz których wykonywane są tłumaczenia, w tym zatrzymanych i oskarżonych niewładających językiem polskim, głuchych lub niemych. Przy czym zgodnie z danymi z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, liczba osób zatrzymanych na podstawie art. 244 Kodeksu postępowania karnego, art. 15a ustawy o Policji, art. 32, 40 ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich oraz art. 40 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich **posiadających wprowadzone obywatelstwo inne niż Polskie** była następująca: – w 2021 roku było 8 715; – w 2022 roku było 12 447; – w 2023 roku było 12 873; – w 2024 roku (od 1 stycznia do 15 września) było 8 499. Przy czym brak informacji o tym ile osób nie władało językiem polskim. Mając na uwadze powyższe, nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych proponowanej zmiany. Przy czym – biorąc pod uwagę także powyższe informacje – zakłada się, że skutki finansowe w przedmiotowym zakresie zostaną pokryte w ramach zabezpieczonych w budżetach sądów powszechnych wydatków związanych z postępowaniami sądowymi. 2. Skutki finansowe wejścia w życie przedmiotowego projektu dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne w zakresie zmiany przepisów art. 618b § 3 ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz zmiany brzmienia art. 86 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – projektowane w ww. przepisach zwiększenie górnej granicy wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych, które może zostać przyznane świadkowi w postępowaniu cywilnym/karnym stanowiące aktualnie równowartość 4,6% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa, do 12% ww. kwoty, spowoduje dodatkowe skutki finansowe dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne. Projektuje się podniesienie górnej granicy takiego wynagrodzenia z 4,6% do 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe. W projekcie ustawy proponuje się podwyższenie górnego limitu należności dla świadka z 4,6% wskazanej kwoty bazowej (86,43 zł) do 12% tej kwoty (225,47 zł). W 2025 r. kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wynosi 1 878,89 zł, zatem projektowana górna granica zwrotu ww. należności w wysokości 12% tej kwoty to 225,47 zł. Celem proponowanej nowelizacji jest podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy. Należy zatem przyjąć, że średnie dzienne minimalne wynagrodzenie w 2025 r. wyniesie 212,09 zł (4666 zł ÷ 22 dni robocze), a co za tym idzie, projektowana górna granica zwrotu będzie o 13,38 zł wyższa od średniego dziennego minimalnego wynagrodzenia. W oparciu o dane dotyczące rocznego kosztu zwracanych przez sądy powszechne utraconych wynagrodzeń świadków i biegłych – obejmującego wszystkie rodzaje postępowań – wynoszącego w 2023 roku 926 tys. zł prognozuje dodatkowe skutki finansowe związane z przedmiotową zmianą na kwotę **ok. 1 405 tys. zł w skali roku.**[24] 3. Wejście w życie projektowanego aktu może spowodować skutki finansowe dla części 15 budżetu państwa – Sądy powszechne związane ze zmianą definicji podejrzanego

[24] Szacunki stanowią prognozę dodatkowych wydatków sądów powszechnych przy założeniu, że sądy będą przyznawać świadkom i biegłym zwrot za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych w maksymalnej projektowanej górnej granicy wynagrodzenia, tj. 12% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, co nie jest obligatoryjne i pozostaje do indywidualnego postanowienia sędziego.

oraz uproszczeniem systemu zapewnienia zatrzymanym pomocy prawnej z urzędu skutkujące wzrostem kosztów postępowań sądowych dotyczącym kosztów obrony z urzędu (zmiana art. 79 § 3a, art. 81 § 1, art. 245, art. 249 § 3b, art. 301a i art. 607). W chwili obecnej nie jest jednak możliwe dokładne oszacowanie liczby spraw prowadzonych przez Prokuraturę i inne służby (m.in. Policję, Straż Graniczną, Krajową Administrację Skarbową), które nie zakończą się na etapie postępowania przygotowawczego i trafią do sądów do dalszego procedowania. Konieczność wyłożenia przez sąd tymczasowo całości kosztów obrony będzie zachodziła w sytuacji gdy przy ustanawianiu obrońcy z urzędu sąd wyznaczy tego samego adwokata lub radcę prawnego, który dotychczas prowadził sprawę – co wskazane jest jako słuszne w art. 81a § 1a). W sytuacji gdyby takich spraw do etapu sądowego przeszło ok. 50% (ze wszystkich spraw prowadzonych na etapie postępowania przygotowawczego) to szacowane roczne koszty dla części 15 budżetu państwa – Sądy powszechne wynosiłyby ok. **7 682 tys. zł.** Jednak z uwagi na fakt, że nie można z dokładnością oszacować liczby tychże spraw, koszty te nie zostały uwzględnione w tabeli.

Wydatki Prokuratury

4. Projektowana regulacja będzie wywierała wpływ na zwiększone wydatki Prokuratury. Dotyczy to zarówno wprowadzanego projektem prawa do skorzystania z pomocy obrońcy od momentu zatrzymania (w przypadku zakończenia postępowania na etapie postępowania przygotowawczego), jak również zmiany przepisów art. 618b § 3 ustawy – Kodeks postępowania karnego, a także wzrostu wydatków na postępowania przygotowawcze w zakresie wynagrodzeń tłumaczy przysięgłych realizujących tłumaczenia na zlecenie prokuratury we wskazanych przypadkach. Ze względu na brak danych dotyczących liczby spraw, w których przypadki związane ze wskazanym wzrostem kosztów wystąpią szacuje się, iż:
   - wzrost kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu wyniesie około **1 300 tys. zł rocznie**;
   - wzrost kosztów z tytułu zwrotu utraconych wynagrodzeń świadków wyniesie około **2 182 zł rocznie**;
   - wzrost kosztów z tytułu dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza dla oskarżonego i zatrzymanego wyniesie około **3 000 tys. zł rocznie**.

Wydatki Krajowej Administracji Skarbowej[25]

Roczne skutki finansowe, mogące powstać w związku z projektowaną zmianą ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych dot. podniesienia górnej granicy należności wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach sądowych, które może zostać przyznane świadkowi także w postępowaniach administracyjnych i prowadzonych na podstawie Ordynacji podatkowej przez organy podatkowe (art. 265 § 1 pkt 2a i 2b):

Kwoty wypłacone w jednostkach KAS z tyt. utraconego wynagrodzenia za pracę świadków 2024 r.	Szacowane kwoty wypłat – przy założeniu wzrostu z 4,6% kwoty bazowej na bazowej na 2025 r. – 1 878,89 zł 12% (wzrost do kwoty 225,47 zł)	Szacowany koszt wzrostu do 12%
11 574,05 zł	ok. 31 704 zł	**ok. 20 130 zł**

Ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących liczby spraw, w których przypadki związane ze wskazanym wzrostem kosztów wystąpią, szacuje się, iż:

– wzrost kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu wyniesie około **2 160 000 zł** rocznie;

– wzrost kosztów z tytułu dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza dla oskarżonego i zatrzymanego wyniesie około **350 000 zł** rocznie.

[25] pismo Ministra Finansów, znak: PR2.021.430.2024

W zakresie kosztów z tytułu dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza dla oskarżonego i zatrzymanego na obecnym etapie projektu brak szczegółowymi danymi dotyczącymi liczby podejrzanych wymagających pomocy tłumacza przy dokonywaniu wskazanych w projekcie czynności procesowych.

Do oszacowania kwot pomocy prawnej udzielanej z urzędu przyjęto kwoty określone w:

– rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. *w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu* (Dz. U. poz. 763, z późn. zm.) oraz

– rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. *w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu* (Dz. U. poz. 764, z późn. zm.).

Z przepisów ww. rozporządzeń wynikają nowe, wyższe kwoty opłat za pomoc m.in. opłaty w sprawach karnych i w sprawach o wykroczenia.

Wskazane dane oszacowano na podstawie uśrednionej liczby spraw wszczętych w 2024 r. w sprawach o czyny z k.k.s. z założeniem, że są to dochodzenia, w których występuje 1 podejrzany (6000 spraw x 1 x 360 zł).

Wydatki części 42 budżetu państwa[26]

Koszty Policji

Zgodnie z projektowanym art. 39. 1. „W latach 2025–2034 maksymalny limit wydatków Komendanta Głównego Policji będących skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy w poszczególnych latach będzie wynosił:

1) 2025 r. – 0 zł;
2) 2026 r. – 10 735 660 zł;
3) 2027 r. – 12 141 760 zł;
4) 2028 r. – 13 742 080 zł;
5) 2029 r. – 15 364 400 zł;
6) 2030 r. – 17 178 940 zł;
7) 2031 r. – 18 340 000 zł;
8) 2032 r. – 18 800 000 zł;
9) 2033 r. – 19 270 000 zł;
10) 2034 r. – 19 750 000 zł.”

Koszty Straży Granicznej:

W odniesieniu do Straży Granicznej wejście w życie projektowanej regulacji spowoduje dodatkowe skutki finansowe oszacowane na około 1 500 000 zł w ujęciu rocznym, co wiązać się będzie z koniecznością zwiększenia posiadanych przez formację limitów wydatków w latach 2026–2035 o wskazaną wyżej kwotę.

Na wyżej wskazane skutki finansowe powstałe dla Straży Granicznej i oszacowane w ujęciu rocznym, składają się następujące elementy:

- Koszty pomocy obrońcy w wysokości **564 300 zł**,
- Koszty udziału tłumacza w czynnościach zatrzymania osoby w wysokości **557 844 zł**,
- Koszty udziału tłumacza w czynnościach przesłuchania podejrzanego w wysokości **569 154 zł.**

Skutki finansowe w latach 2025–2034:

1) 2025 r. – 0 zł;
2) 2026 r. – 1 691 298 zł;
3) 2027 r. – 1 735 271 zł;
4) 2028 r. – 1 778 653 zł;
5) 2029 r. – 1 823 119 zł;
6) 2030 r. – 1 868 697 zł;
7) 2031 r. – 1 915 415 zł;

[26] Pismo MSWiA z 11 lipca 2025 r., znak: DP-WL.0232.301.2024.PP

8) 2032 r. – 1 963 300 zł;
9) 2033 r. – 2 012 383 zł;
10) 2034 r. – 2 062 692 zł.

Przy założeniu obowiązywania przepisów projektowanej ustawy w roku 2025, przedmiotowe wydatki formacji będą mniejsze niż oszacowane w latach kolejnych z uwagi na wejście w życie przepisów nakładających obowiązek pokrycia przez organ kosztów pomocy obrońcy, kosztów udziału tłumacza w czynnościach zatrzymania osoby, jak również przesłuchania podejrzanego – w ciągu bieżącego roku, co jednocześnie implikuje rozłożenie tego obowiązku na przestrzeni obecnego roku. Z tego względu przedmiotowe wydatki w 2025 roku będą mogły zostać zabezpieczone z budżetu Straży Granicznej. Tym samym w roku bieżącym nie będzie podstaw do ubiegania się o zwiększenie limitu wydatków w części 42 – Sprawy wewnętrzne dla środków przewidzianych na funkcjonowanie Straży Granicznej.

Koszty obrońcy – warianty procesowe/założenia:

- Obrońca zostaje wyznaczony dla zatrzymanego
  W takiej sytuacji, zgodnie z art. 245 § 2 k.p.k., „W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur". Rola wyznaczonego w tym trybie obrońcy z urzędu polegać będzie przede wszystkim na udzieleniu porady prawnej zatrzymanemu i kończyć się będzie najpóźniej z momentem ustania zatrzymania.
  Dla umożliwienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach. W celu umożliwienia realizacji prawa określonego w § 1 zatrzymanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. Koszty pomocy prawnej świadczonej przez obrońcę pełniącego dyżur, o której mowa w § 1, wykłada tymczasowo Skarb Państwa.
  Jeżeli taki obrońca zakończy świadczenie obrony może wystawić rachunek i powinien zapłacić go organ, który wyznaczył obrońcę.

- Obrońca może pozostać w postępowaniu z uwagi na to, że nastąpi prolongata jego mandatu na podstawie art. 301 § 5 lub 6 k.p.k.
  Pierwszy z tym przepisów stanowi, że „Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1, organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2. Przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio". Drugi ze wskazanych przepisów stanowi, że „Przepis § 5 stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1". Zgodnie z art. 84 § 2a k.p.k. „Obrońca wyznaczony z urzędu w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6 jest zobowiązany podejmować czynności jedynie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 lub art. 79 § 1.".
  Jeżeli taki obrońca (wyznaczony w trybie art. 301 § 5 lub 6 k.p.k.), po prawomocnym rozstrzygnięciu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 k.p.k. lub art. 79 § 1 k.p.k., zakończy świadczenie obrony może wystawić rachunek i powinien zapłacić go organ, który wyznaczył obrońcę.

- Obrońca może pozostać w postępowaniu z uwagi na to, że nastąpi prolongata jego mandatu na podstawie art. 81a § 1a k.p.k.
  Zgodnie z tym przepisem „W sytuacji, o której mowa w art. 301 § 5 lub 6, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz inne dokumenty niezbędne do jego rozpoznania organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu. Może to nastąpić za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej. W miarę możliwości prezes sądu lub referendarz sądowy wyznacza

jako obrońcę z urzędu adwokata lub radcę prawnego, który został wyznaczony w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6.”.
Taki obrońca zostaje z założenia wyznaczony do całego postępowania i obowiązują w tym zakresie ogólne reguły, dotyczące wykładania i ponoszenia kosztów postepowania.

Skutki finansowe:
Projekt ustawy przewiduje powiązanie prawa dostępu do obrońcy z urzędu nie tylko z uzyskaniem w sposób formalny procesowego statusu podejrzanego (jak ma to miejsce obecnie), ale również z każdym powiadomieniem osoby „w inny sposób”, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa. Co w praktyce oznaczać będzie, że osobie **przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym przysługiwać będzie obrońca z urzędu,** np. **w przypadku zatrzymania, pierwszego przesłuchania, okazania, konfrontacji, czy eksperymentu procesowego**. W świetle przyjętych w ww. projekcie rozwiązań obrońcę wyznaczać będzie organ przeprowadzający czynności. Po zakończeniu świadczenia, koszty pomocy obrońcy ponosić będzie organ, który wyznaczył obrońcę. Wejście w życie projektowanej regulacji w tym zakresie wiązać się będzie z koniecznością zwiększenia posiadanych limitów wydatków w roku wejścia w życie ustawy, jak i w latach następnych.

Proponowane stawki:
- za dokonanie określonej czynności procesowej w toku postępowania sądowego – 25% stawki minimalnej/opłaty przewidzianej za obronę w sprawie, w której ta czynność ma być dokonana – w odniesieniu do obrony w trybie art. 245 k.p.k.
- za udział w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie tego środka zapobiegawczego – 50% stawki minimalnej/opłaty – w odniesieniu do obrony w trybie art. 301 § 5 i § 6 k.p.k. W celu zachowania spójności aksjologicznej wymienionych rozporządzeń wydaje się, że stawki minimalne/opłaty za obronę w trybie projektowanego przepisu art. 245 k.p.k. powinny wynosić 25% stawki minimalnej/opłaty przewidzianej za obronę w sprawie, a w przypadku projektowanych art. 301 § 5 i § 6 k.p.k. stawki minimalne/opłaty powinny wynosić 50% stawki minimalnej/opłaty.

Koszty zasądzane są co do zasady w orzeczeniu kończących postępowanie. Jeżeli sprawa trafia do sądu to sąd wykłada tymczasowo całość kosztów obrony (art. 619 § 1 k.p.k.). Jeżeli sprawa kończy się na etapie postępowania przygotowawczego to wówczas prokuratura ponosi koszty obrońcy ustanowionego przez sąd.

Przedstawione zasady rozliczania kosztów obrony stanowią propozycję opartą na paradygmacie bezkolizyjnego funkcjonowania organów uczestniczących w postępowaniu karnym.

Pozostałe informacje:

Maksymalny limit wydatków budżetu państwa, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka:
1) 2025 r. – 15 344 780 zł;
2) 2026 r. – 16 155 660 zł;
3) 2027 r. – 17 141 760 zł;
4) 2028 r. – 18 322 080 zł;
5) 2029 r. – 19 514 400 zł;
6) 2030 r. – 20 888 940 zł;
7) 2031 r. – 22 462 700 zł;
8) 2032 r. – 24 211 680 zł;
9) 2033 r. – 26 003 660 zł;
10) 2034 r. – 28 146 080 zł.

Zaproponowany maksymalny limit wydatków na lata 2025–2034, w porównaniu z maksymalnym limitem wydatków na lata 2015–2024 (435 473 132 zł), jest o ponad 50% niższy. Obecnie Policja zapewnia ochronę 110 osobom (ochroną objęci są pokrzywdzeni, świadkowie i osoby najbliższe). Biorąc pod uwagę dotychczasową praktykę, należy

założyć, że corocznie liczba chronionych osób wzrasta o 10% w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela przedstawiająca prognozowaną liczbę osób objętych czynnościami ochronnymi.

Rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Liczba osób korzystających z ochrony	121	133	146	161	177	194	214	235	259	285

Z uwagi na duże zagrożenie w aktualnym miejscu zamieszkania osób wnoszących o ochronę Policja przeznacza 40% środków na koszty związane ze zmianą miejsca pobytu. Przewiduje się, że w kolejnych latach liczba osób objętych ochroną, polegającą na zmianie miejsca pobytu, będzie wyglądać następująco:

Rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Liczba osób korzystających z pomocy polegającej na zmianie miejsca pobytu (40% osób objętych ochroną)	49	53	58	64	70	77	85	94	103	114

Do wyliczenia kosztów związanych z wykonywaniem środka w postaci zmiany miejsca pobytu przyjęto, że:

1. całkowity lub częściowy koszt udostępnienia lokalu lub wynajęcia mieszkania:
   7 500 zł/miesiąc (w tym opłaty za energię, gaz, wodę, itp.).
   Przeważnie osoby chronione uzyskują pomoc przez 12 miesięcy.
   7 500 zł x 12 miesięcy x 49 osób = **4 410 000 zł.**
2. Koszt refundacji leczenia wyniesie 735 zł/ miesiąc, przy uwzględnieniu, że osoby nieuprawnione uzyskują świadczenie pieniężne w celu ubezpieczenia się, z którego to będzie można pokryć koszty ewentualnego leczenia (kwota 735 zł – kwota składki na dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne określone przez Prezesa GUS dla III kwartału 2024 r.). Z praktyki wynika, że osoby chronione objęte środkami ochrony w postaci zmiany miejsca zamieszkania nie mogą korzystać ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z uwagi na ewentualną dekonspirację miejsca ich pobytu przez miejsce leczenia.
   Biorąc powyższe pod uwagę, 735 zł x 12 miesięcy x 49 osób = **432 180 zł**.

Do kosztów ochrony należy uwzględnić koszty ponoszone przez Policję, tj.:

1. z doświadczeń związanych z funkcjonowaniem ustawy z dnia 28 listopada 2024 r. *o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka* wynika, że statystycznie na 1 osobę objętą ochroną przypada 1 osoba najbliższa. Wysokość pomocy finansowej na 1 osobę objętą ochroną wynosi 7 400 zł. Zakładając, że na dorosłego członka rodziny pomoc finansowa wynosiłaby 50% tej stawki, a na dziecko 25%, to średnia kwota pomocy finansowej na członka rodziny wyniesie: 49 osób x 3 700 zł x 12 miesięcy = **2 175 600 zł**;
2. koszty związane z realizacją przez Policję programów, w których występuje środek w postaci zmiany miejsca pobytu (w szczególności przejazdy, zakwaterowanie, wyżywienie). Na podstawie doświadczeń przyjęto, że koszty realizacji 1 programu wynoszą średnio 20 000 zł (20 000 zł x 49 osób) = **980 000 zł**;
3. koszt zakupu lokalizatora osobistego GPS posiadającego funkcję nagłego alarmowania w sytuacji bezpośredniego zagrożenia dla osoby chronionej – średni roczny koszt zakupu i użytkowania GPS – 4 000 zł (121 osób x 4 000 zł) = 484 000 zł.
   Zakup sprzętu informatycznego (m.in. komputery, specjalistyczne oprogramowanie związane z lokalizacją GPS osobistych, jak również do lokalizacji położenia telefonów komórkowych osób chronionych). Przyjęto, że do obsługi 5 programów ochrony niezbędny jest zakup 1 zestawu. Średni koszt zakupu 1 zestawu wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem do obsługi GPS wynosi 7 000 zł.
   121 (osób/programów ochrony)/5 = 25 zestawów
   25 zestawów x 7 000 zł = **175 000 zł**;
4. koszt zabezpieczenia technicznego programów ochrony, w tym monitoringu dla osób, które nie korzystają ze środków w postaci zmiany miejsca pobytu.
   Na podstawie dotychczasowych doświadczeń Policji przyjęto, że roczny koszt wymienionych zabezpieczeń na 1 program wynosi średnio 8 000 zł.

121 osób/programów ochrony x 8 000 zł = **968 000 zł**;

5. środki transportu:
   Średnioroczny zakup pojazdów ustalono na poziomie 20 sztuk.
   Koszt zakupu 1 samochodu spełniającego wymagania niezbędne do realizacji czynności związanych z ochroną osób wynosi średnio 250 000 zł.
   Łączna kwota 20 x 250 000 zł = **5 000 000 zł**.
   Policja obecnie dysponuje jedynie 43 pojazdami przeznaczonymi do realizacji tych działań. Liczba dostępnych środków transportu od roku 2014 systematycznie maleje, co jest skutkiem m.in. procesu amortyzacji pojazdów.
   Poniżej przedstawiony został aktualny wykaz pojazdów wykorzystywanych przez KWP/KSP w celu realizacji przedmiotowych zadań.

l.p.	Komenda Wojewódzka/Stołeczna Policji	Liczba pojazdów
1	Białystok	**1**
2	Bydgoszcz	**2**
3	Gdańsk	**3**
4	Gorzów Wlkp.	**1**
5	Katowice	**4**
6	Kielce	**1**
7	Kraków	**0**
8	Lublin	**0**
9	Łódź	**3**
10	Olsztyn	**2**
11	Opole	**2**
12	Poznań	**4**
13	Radom	**3**
14	Rzeszów	**2**
15	Szczecin	**5**
16	Warszawa KSP	**6**
17	Wrocław	**4**
	Razem	**43**

   Wykonywanie przez funkcjonariuszy Policji czynności z osobami chronionymi wymaga zaangażowania od dwóch do czterech pojazdów dla jednej osoby chronionej. W sytuacji, gdy dane województwo prowadzi działania wobec kilku osób równocześnie, liczba używanych pojazdów proporcjonalnie wzrasta. Z uwagi na konieczność przeprowadzania przeglądów serwisowych oraz wykonywania napraw, nie zawsze istnieje możliwość jednoczesnego wykorzystania wszystkich dostępnych pojazdów.
   Mając na uwadze powyższe, zakup minimum 20 pojazdów rocznie (co odpowiada 1–2 pojazdom rocznie na każde województwo) stanowi niezbędny krok w celu dostarczenia wystarczających zasobów dla zespołów realizujących zadania w wskazanym zakresie.

6. koszt paliwa:
   Przyjęto, że miesięczny koszt zakupu paliwa do każdego zakupionego samochodu wynosi 2 000 zł.
   2 000 zł x 12 miesięcy x 20 samochodów = **480 000 zł**;

7. koszty utrzymania środków transportu (ubezpieczenie, przegląd, naprawa).
   Przyjęto, że roczny koszt utrzymania każdego zakupionego samochodu wynosi 12 000 zł., tj. 12 000 zł x 20 = **240 000 zł**.

Roczna suma szacowanych wydatków za 2025 r. wynosi zatem: 15 344 780 zł (koszty nie zostały ujęte w tabeli).

Dodatkowe informacje:

Dotychczas na żadnym etapie prac legislacyjnych nie wpłynęły dodatkowe wnioski dotyczące potrzeby zwiększania wydatków związanych z wejściem w życie projektowanej regulacji w ramach pozostałych części budżetu państwa.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	*Łącznie (0–10)*
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	Projektowana ustawa wprowadza gwarancje procesowe dzieci będących oskarżonymi, m.in. wprowadza się zasadę, że obowiązkowy jest udział obrońcy w przesłuchaniu podejrzanego, który nie ukończył 18 lat (zarówno, gdy jest to przesłuchanie dokonywane przez organ postępowania przygotowawczego, jak i przez sąd w związku z rozpoznawaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wobec takiego podejrzanego) oraz w jego okazaniu. W wyjątkowych sytuacjach przesłuchanie oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, przez sąd rozpoznający wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania będzie możliwe bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu (wykluczone będzie zatem procedowanie bez obrońcy, jeśli sąd w ogóle nie powiadomi go o terminie posiedzenia), a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2 k.p.k. Ponadto przed przesłuchaniem podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, konieczne będzie wyznaczenie mu „tymczasowego” obrońcy z urzędu, jeżeli nie korzysta on już z obrońcy z wyboru. Dodatkowo obrona obligatoryjna w sytuacji, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., trwa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy. Reguluje także przepisy zapewniające podejrzanemu uprawnienia do korzystania z pomocy tłumacza, pomocy obrońcy, informacji w postępowaniu karnym, poinformowaniu osoby trzeciej o pozbawieniu wolności. Dla uczynienia realnym dostępu zatrzymanego do obrońcy, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie ma on środków na ustanowienie obrońcy z wyboru, proponuje się: o zmiany dotyczące dyżurów adwokacko-radcowskich; o obowiązek udostępnienia zatrzymanemu listy obrońców pełniących dyżur; o obowiązek odnotowania udostępnienia listy obrońców w protokole zatrzymania; o wprowadzenie uproszczonego systemu zapewnienia zatrzymanym pomocy prawnej z urzędu; o rezygnacja z możliwości ograniczenia poufności rozmowy zatrzymanego z obrońcą.							

		Gwarantuje się dostęp podejrzanego i jego obrońcy do akt postępowania przygotowawczego i do dowodów wskazujących na potrzebę stosowania tymczasowego aresztowania, m.in. poprzez: ✓ nałożenie na prokuratora obowiązku, poinformowania podejrzanego oraz jego obrońcy o kierowanym do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wraz z pouczeniem o przysługującym prawie do zapoznania się z materiałami postępowania; ✓ doprecyzowanie, że na wniosek podejrzanego i jego obrońcy prokurator udostępni akta postępowania w zakresie, w jakim stały się one podstawą wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, czyniąc to niezwłocznie; ✓ przesądzenie o zakresie obowiązków prokuratora, przy czym udostępnienie akt nastąpi z inicjatywy podejrzanego lub jego obrońcy. W przypadku braku wniosku o zapoznanie się z aktami, nie tamuje biegu postępowania i dalszych, dynamicznych czynności procesowych prokuratora na tym etapie; ✓ doprecyzowanie, że przewidziane w nim prawo podejrzanego i obrońcy obejmuje również możliwości sporządzenia odpisów i kopii akt, analogicznie jak jest to w art. 156 § 5 k.p.k.; ✓ zagwarantowanie prawa do wglądu w akta postępowania zatrzymanemu i jego obrońcy (art. 246 § 1a k.p.k.), co niweluje rozbieżności między poziomem gwarancji procesowych wynikających z przywołanej dyrektywy, standardów orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (art. 5 ust. 4 EKPCz odnosi się do możliwości oceny legalności pozbawienia wolności, co wiąże się z dostępem do materiałów stanowiących jego podstawę oraz zapewnienia równości broni między stroną oskarżycielską a pozbawioną wolności) a obowiązującymi dotychczas w tym zakresie przepisami krajowymi ustawy karnoprocesowej. Wprowadzane w ramach projektowanego aktu zmiany przyczynią się do minimalizacji stosowania tymczasowego aresztowania i jego ostateczności jako środka zapobiegawczego co w sposób pozytywny może odmienić sytuację osób zatrzymanych. Sąd będzie badał czy dla zabezpieczenia prawidłowości toczącego się postępowania niezbędne jest stosowanie tymczasowego aresztowania czy wystarczający jest inny środek o charakterze nieizolacyjnym. Ponadto zmianie ulegną przesłanki szczególne stosowania tymczasowego aresztowania w postaci surowości kary przez podwyższenie górnej granicy ustawowego zagrożenia karą za występek z 8 do 10 lat pozbawienia wolności, podwyższenie skazania na karę pozbawienia wolności z 3 lat do powyżej 3 lat, badanie obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania w związku z surowością grożącej kary oraz wprowadzenie maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania na tej podstawie do wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji – do 12 miesięcy. Tymczasowe aresztowanie nie będzie mogło być stosowane jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat. Zmiana dotyczy co do zasady czynów o mniejszej szkodliwości społecznej (w tym szeregu typów uprzywilejowanych, obejmujących przypadki mniejszej wagi), które w zdecydowanej większości nie wymagają obecnie wymiaru bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Natomiast powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania doprowadzi do zmniejszenia nierówności stron w procesie karnym i wzmocni gwarancyjną rolę sądu. Wejście w życie projektowanej ustawy będzie miało pozytywny wpływ na osoby z niepełnosprawnością poprzez zapewnienie prawa do pomocy tłumacza języka migowego oskarżonemu, który jest głuchy lub niemy

		również na potrzeby jego udziału w czynnościach postępowania (np. rozprawie lub posiedzeniach) oraz kontaktów z obrońcą. Dzięki wprowadzanym zmianom zapewnione zostanie realne prawo do zapoznania się z treścią wyroku i jego zaskarżenia poprzez ograniczenie warunków, które muszą być kumulatywnie spełnione, aby doszło do doręczenia wyroku oskarżonemu pozbawionemu wolności i liczenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku nie od daty jego ogłoszenia, ale właśnie od daty jego doręczenia. Poprawie ulegnie także sytuacja osób ściganych europejskim nakazem aresztowania poprzez zastosowanie do tych osób przepisów o dostępie do obrońcy przy zatrzymaniu, jak i pierwszym przesłuchaniu oraz przepisów ogólnych dotyczących pomocy obrońcy z urzędu. Dodatkowo wprowadza się również obowiązek zapewnienia osobie ściganej możliwości dostępu do obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego. Proponowana nowelizacja ma również na celu podwyższenie górnej granicy należności dla świadka do poziomu odpowiadającego minimalnemu wynagrodzeniu za dzień roboczy. Jednocześnie, pozostawiona zostaje zasada, że w przypadku utracenia zarobków niższej wartości, zwrotowi będą podlegały zarobki faktycznie utracone. Celem projektowanej ustawy jest także uregulowanie kwestii zapewnienia wsparcia dla ofiar terroryzmu, które musi być udzielone bezpośrednio po ataku terrorystycznym.
Niemierzalne		

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało negatywnego wpływu na rynek pracy konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: …	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne: …
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz: Wejście w życie projektowanej ustawy wpłynie na zmiany w liczbie procedur i dokumentów, a także na skrócenie czasu na załatwienie sprawy poprzez regulacje mające na celu przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym.

<u>Zmniejszenie liczby procedur i dokumentów ze względu na</u>:

- odstąpienie prokuratora nadrzędnego od udziału w procedurze wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia;
- odstąpienie od obowiązku sporządzania uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania na formularzu według ustalonego wzoru, który został wprowadzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r;
- zniesienie związania sądu wnioskiem prokuratora, co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania W następstwie zmiany możliwym będzie zastosowanie wobec sprawcy nadzwyczajnego złagodzenia kary lub orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym

zawieszeniem jej wykonania zarówno na wniosek prokuratora, jak i z urzędu, gdy sąd dojdzie do przekonania materializacji przesłanek, o jakich mowa w art. 60 § 3 k.k. i 259b k.k.;
- wyeliminowanie regulacji uzależniającej skuteczność cofnięcia wniosku o ściganie, dokonanego po rozpoczęciu przewodu sądowego, od zgody prokuratora;
- rezygnację z obowiązkowej obecności prokuratora, który ma prawo, a nie obowiązek uczestniczyć w posiedzeniu o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego;
- usunięcia wymogu udzielenia zgody przez prokuratora na uwzględnienie przez sąd wniosku o dobrowolne poddanie się karze przez oskarżonego i przywrócenie warunku polegającego na braku sprzeciwu;
- odstąpienie od możliwości prowadzenia zdalnych posiedzeń aresztowych, tj. przez zapewnienie podejrzanemu udziału w posiedzeniu aresztowym za pomocą urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.
- powrót do wyłącznej kompetencji sądu w ocenie podstaw do wydania lub odmowy wydania listu żelaznego – przywrócenie istoty listu żelaznego jako instytucji zabezpieczania podejrzanego dla procesu karnego decyzją sądu okręgowego;
- zmianę sposobu kontroli długotrwałości postępowania prowadzonego w formie śledztwa. Miałaby się ona dokonywać co do zasady w jednostce, w której prowadzone jest postępowanie, a kompetencję do przedłużenia na czas powyżej roku otrzymałby prokurator bezpośrednio przełożony – wyeliminuje to potrzebę migracji akt sprawy, odformalizuje sposób realizacji nadzoru, ale też – urealni wpływ doraźny na pracę prokuratora referenta, gdyż osoba przedłużająca będzie miała realne instrumenty wpływu na jego pracę i możliwość bieżącej kontroli nad realizacją zamierzonych czynności. Projektowana zmiana powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa.

<u>Zwiększenie liczby procedur i dokumentów ze względu na:</u>
- prawo podejrzanego do przesłuchania z udziałem obrońcy – w odniesieniu do pomocy prawnej z urzędu wprowadza się procedurę wyznaczenia „tymczasowego" obrońcy;
- zmianę art. 168b k.p.k., poprzez, m.in. określenie kompetencji prokuratora do wydania decyzji w formie postanowienia na etapie postępowania przygotowawczego;
- wprowadzenie obowiązku doręczenia podejrzanemu odpisu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, obowiązek obciąża prokuratora kierującego wniosek, stanowiąc realizację prawa dostępu osoby objętej wnioskiem do niezwłocznej informacji o złożeniu wniosku oraz jego podstawy; uzupełnieniem tej regulacji gwarancyjnej jest norma nakazująca przesłanie sądowi odpisu wniosku aresztowego w wersji elektronicznej – każdy wniosek sporządzany jest obecnie w takiej formie, a zatem nie rodzi to dodatkowych komplikacji, a sprzyja usprawnieniu pracy sądu;
- wprowadzenie w art. 263 § 2 k.p.k. zapisu o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny; analogiczne badanie przebiegu postępowania będzie miało miejsce w przypadkach, gdy z uwagi na termin stosowania tymczasowego aresztowania właściwym do rozpoznania wniosku będzie już sąd apelacyjny;
- wprowadzenie obowiązku poinformowania podejrzanego i jego obrońcy oraz pokrzywdzonego i jego pełnomocnika o przedłożeniu opinii, co czyni realnym skorzystanie z uprawnień stron już wcześniej przewidzianych w tym przepisie, czyli wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych w toku postępowania przygotowawczego;
- poszerzenie wymogów dotyczących aktu oskarżenia. Obok wymienienia w nim listy osób, których wezwania oskarżyciel żąda i wykazu innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się domaga (art. 333 § 1 k.p.k.), w projektowanym art. 333 § 1a k.p.k. zobowiązano oskarżyciela do sformułowania tez dowodowych w odniesieniu do wnioskowanych dowodów, to jest do wskazania okoliczności, które mają być udowodnione. Wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego;
- wprowadzenie do art. 339 § 3 k.p.k. obowiązku skierowania sprawy na posiedzenie przez prezesa sądu w celu wydania „postanowienia w przedmiocie uznania udziału obrońcy w postępowaniu za nieobowiązkowy wobec treści opinii biegłych psychiatrów i spełniania warunków określonych w art. 79 § 4.", o ile oczywiście takie postanowienie nie zostało wydane na wcześniejszym etapie postępowania.

Jednym z głównych celów projektu w części procesowej jest przemodelowanie rozwiązań proceduralnych, zgodnie z założeniami dyrektyw Unii Europejskiej dotyczących harmonizacji praw procesowych oskarżonego. Dyrektywy, o których mowa w pkt 2 OSR są już włączone do prawa polskiego. Natomiast projektowane regulacje mają na celu podniesienie efektywności ich stosowania w krajowym porządku prawnym.

W zgodzie z założeniami dyrektywy 2010/64/UE proponowane są zmiany art. 72 k.p.k. usuwające zbyt wąski zakres gwarantowanego prawa do pomocy tłumacza. Dyrektywa 2010/64/UE w art. 2 ust. 2 wymaga, aby zapewnione zostało tłumaczenie ustne kontaktów między oskarżonym a jego obrońcą, „związanych bezpośrednio z jakimkolwiek przesłuchaniem lub składaniem wyjaśnień podczas postępowania lub ze złożeniem odwołania lub innych wniosków proceduralnych". Aktualny art. 72 § 2 k.p.k. przewidujący wezwanie tłumacza w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą jedynie w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, został ujęty zbyt wąsko.

Zdaniem projektodawcy w obowiązującym art. 72 § 3 k.p.k. zbyt wąsko ujęty został również zakres dokumentów, które powinny podlegać tłumaczeniu na język zrozumiały dla oskarżonego, który nie włada językiem polskim.

Zaproponowane zmiany dotyczące art. 156 § 5a k.p.k., art. 249a § 1 k.p.k. i art. 250 § 2b k.p.k. mają na celu rozwinięcie standardu unijnego wynikającego z dyrektywy 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji, jak i standardu strasburskiego w zakresie dostępu obrony do materiałów postępowania w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Dodatkowo proponuje się zmiany wzmacniające prawo podejrzanego do obrony w zakresie tego dostępu.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowane zmiany nie będą miały wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☒ inne: ochrona praw człowieka	

Omówienie wpływu	Wpływ na sądy został omówiony w pkt 2 i 4. Wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje przywrócenie właściwej równowagi między pozycją sądu i prokuratora w postępowaniu sądowym. Ponadto wpłynie na zwiększenie swobody wymierzania kary przez sąd w granicach przewidzianych przez ustawę, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa oraz możliwość stosowania prewencji indywidualnej. Dodatkowo projektowane zmiany znoszą związanie sądu wnioskiem prokuratora, co do zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary oraz warunkowego zawieszenia jej wykonania, gdy wystąpią przesłanki, o których mowa w art. 60 § 3 k.k. i 259b k.k. Ponadto zapewniają także powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiocie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania – wyłącza się możliwość sprzeciwu prokuratora na zmianę środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe. Reasumując, zakłada się, że proponowane zmiany pozytywnie wpłyną na efektywność prowadzenia postępowań przygotowawczych oraz postępowań sądowych. Projektuje się także zmianę sposobu kontroli długotrwałości postępowania prowadzonego w formie śledztwa, która miałaby się co do zasady dokonywać w jednostce, w której prowadzone jest postępowanie, a kompetencję do przedłużenia na czas powyżej roku otrzymałby prokurator bezpośrednio przełożony – wyeliminuje to potrzebę migracji akt sprawy, odformalizuje sposób realizacji nadzoru, ale też – urealni wpływ doraźny na pracę prokuratora referenta, gdyż osoba przedłużająca będzie miała realne instrumenty wpływu na jego pracę i możliwość bieżącej kontroli nad realizacją zamierzonych czynności. Projektowana zmiana powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa. Ponadto wprowadza się zapis o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny. Sąd będzie zobowiązany do zbadania w jakim stopniu zrealizowano planowane czynności procesowe, wskazywane uprzednio we wniosku o zastosowanie i ewentualnych wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Ponadto będzie musiał zważyć okoliczności wskazane jako powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono. Jeżeli uzna, że postępowanie jest źle prowadzone lub jego organizacja jest nieefektywna – będzie w pełni uprawniony do odmowy przedłużenia tymczasowego aresztowania. Jeżeli jakichś czynności nie zdołano przeprowadzić lub dokończyć – niezbędne będzie wyjaśnienie przyczyn, a w dalszej kolejności – realna prognoza terminu

	wykonania lub dokończenia, ze świadomością, że deklaracje te zostaną zweryfikowane po upływie kolejnego okresu aresztowania, w przypadku uwzględnienia wniosku. Wejście w życie projektowanej ustawy wpłynie na ochronę praw człowieka poprzez regulacje przepisów zapewniających podejrzanemu szeregu uprawnień, m.in. do korzystania z pomocy tłumacza, pomocy obrońcy, informacji w postępowaniu karnym, poinformowaniu osoby trzeciej o pozbawieniu wolności.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Planuje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ustawa może zostać poddana ewaluacji po upływie 3 lat od wejścia w życie w oparciu o następujące mierniki:
– statystyki dotyczące skali i zasad stosowania tymczasowego aresztowania:
- wpływ spraw dotyczących zastosowania tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia;
- wpływ spraw dotyczących przedłużenia tymczasowego aresztowania w toku śledztwa lub dochodzenia;
- liczba uwzględnionych przez sąd wniosków prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania;

– statystyki CZSW – ogólna liczba więźniów;
– statystyki dotyczące przestępczości, w tym powrót do przestępstwa;
– statystyki dotyczące wpływu roszczeń o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie;
– statystyki dotyczące wpływu roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne ukaranie lub zatrzymanie;
– wskaźniki dotyczące efektywności postępowań przygotowawczych oraz sądowych:
- liczba spraw załatwionych w stosunku do wpływu spraw;
- wpływ skarg na przewlekłość postępowania;
- średni czas trwania postępowań w sprawach karnych.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak.

Raport z konsultacji

projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw

(UD153)

W ramach opiniowania projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Prokurator Krajowy;
2. Krajowa Rada Sądownictwa;
3. Krajowa Rada Prokuratorów;
4. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego;
5. Naczelna Rada Adwokacka;
6. Krajowa Rada Radców Prawnych;
7. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Uwagi do projektu przedstawili: Prokurator Krajowy, Krajowa Rada Sądownictwa, Krajowa Rada Prokuratorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Rada Radców Prawnych i Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Zestawienie przedstawionych uwag wraz z odniesieniem Ministra Sprawiedliwości zawiera odrębna tabela.

W ramach konsultacji publicznych projekt został przekazany następującym podmiotom:

1. Prezesi Sądów Apelacyjnych (oraz sądy okręgowe i sądy rejonowe);
2. Prezesi Wojskowych Sądów Okręgowych (oraz wojskowe sądy garnizonowe);
3. Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury;
4. Rzecznik Praw Obywatelskich;
5. Rzecznik Praw Dziecka;
6. Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
7. Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
8. Ogólnopolskie Zrzeszenie Sędziów „Sędziowie RP”;
9. Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych w Polsce;
10. Stowarzyszenie Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”;
11. Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum;
12. Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”;
13. Niezależne Stowarzyszenie Prokuratorów „Ad Vocem”;
14. Stowarzyszenie Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej;
15. Porozumienie Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych;
16. Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
17. Amnesty International;
18. Fundacja Batorego;

19. Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju;
20. Sieć Obywatelska Watchdog Polska;
21. Fundacja Court Watch Polska;
22. Fundacja Krakowski Instytut Prawa Karnego;
23. Instytut Wymiaru Sprawiedliwości;
24. Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych;
25. Fundacja na Rzecz Ofiar Wypadków Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym Zielony Liść;
26. Fundacja Centrum Praw Kobiet;
27. Komitet Ochrony Praw Dziecka;
28. Centrum Ochrony Dziecka;
29. Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców i Biegłych Sądowych;
30. Polskie Towarzystwo Ekspertów i Biegłych Sądowych;
31. Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich;
32. Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych;
33. Polski Związek Głuchych;
34. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych;
35. Stowarzyszenie Referendarzy Sądowych LEX IUSTA;
36. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury;
37. Krajowa Rada Kuratorów;
38. Krajowe Stowarzyszenie Zawodowych Kuratorów Sądowych;
39. Związek Zawodowy Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej;
40. Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce;
41. Związek Zawodowy Prokuratorów i Pracowników Prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej;
42. Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Ad Rem”;
43. Ogólnokrajowy Związek Zawodowy „AR Prim”;
44. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Wymiaru Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej;
45. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa;
46. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”;
47. Krajowa Sekcja Służby Więziennej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
48. Międzyzakładowa Organizacja Związkowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” Pracowników Sądownictwa i Prokuratury;
49. Forum Związków Zawodowych;
50. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych.

SA w Krakowie, SA we Wrocławiu, WSO w Poznaniu, PR w Białymstoku, Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie", Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa poinformowali o braku uwag do projektu. Uwagi do projektu przedstawili: SA w Poznaniu, SA w Katowicach, SA w Warszawie, SA w Szczecinie, WSO w Warszawie, PR w Lublinie, PR w Szczecinie, PR w Katowicach, PR we Wrocławiu, PR w Gdańsku, Rzecznik Praw Obywatelskich, Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia", Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum, Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Krajowa Rada Kuratorów, Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce, Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS, dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl, r. pr. Mateusz Bogucki i osoby prywatne (1-4). Stanowisko do projektu przedstawił Związek Przedsiębiorców i Pracodawców. Zestawienie przedstawionych uwag wraz z odniesieniem Ministra Sprawiedliwości zawiera odrębna tabela.

Projekt został skierowany do opiniowania i konsultacji publicznych w dniu 28 października 2024 r. z terminem 30 dni na przedstawienie stanowiska, a w przypadku związków zawodowych reprezentatywnych z terminem 30 dni na przedstawienie opinii.

Projekt nie był przedstawiany właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnień.

Zgłoszenie zainteresowania pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa przedstawiły podmioty:

1. YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00530 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu);
2. HACK&PHACK DEFENCE LTD Piotr Marcin Wierzbicki, wpisany do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową pod numerem 00539 – w dniu 26 grudnia 2024 r. (data wpływu).

W dniu 17 stycznia 2025 r. w systemie legislacja.rcl.gov.pl dodano komentarz osoby prywatnej do zgłoszenia lobbingowego podmiotu YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka.

Zgłoszenia lobbingowe ww. podmiotów nie wywarły wpływu na projekt. Propozycje zawarte w zgłoszeniach lobbingowych wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

UWAGI ZGŁOSZONE W RAMACH KONSULTACJI PUBLICZNYCH
DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY – KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW (UD153)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
1.	art. 10 k.k.	Negatywnie odnośnie do pominięcia nowelizacji art. 10 k.k. Uchylony powinien zostać art. 10 § 2a k.k., zgodnie z którym: „Nieletni, który po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego”. Przepis ma charakter niehumanitarny, jest przejawem populizmu penalnego bazującego na ideologii odwetu i wprowadza kazuistyczną regulację nie uzasadnioną rzeczywistym stanem przestępczości. Konsekwencją uchylenia § 2a powinna być zmiana wynikowa w § 3. Konsekwencją niezbędnych zmian w art. 197 k.k. (o czym mowa poniżej) powinna być zmiana wynikowa w art. 10 § 2 k.k. (wykreślenie paragrafów uchylonych z art. 197 k.k.). W projekcie pominięto uchylenie art. 10a k.k., u którego podstaw leży założenie, że czternastoletnia osoba może być sprawcą, wobec którego tylko trwała izolacja zakładzie karnym jest w stanie wpłynąć na jej	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl** **RPO**	Uwaga uwzględniona.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postawę, bez wykorzystania wcześniej środków adekwatnych dla nieletnich. Brak tej zmiany należy zatem zaopiniować negatywnie.		
2.	art. 32 k.k.	Negatywnie odnośnie do pominięcia nowelizacji art. 32 k.k. W obecnej postaci w art. 32 k.k. uchylony jest pkt 4 (uchylona kara 25 lat pozbawienia wolności, zastąpiona rozdętą karą terminowego pozbawienia wolności w wymiarze od miesiąca do lat 30). Możliwość orzekania długoterminowej kary osiągającej wymiar 30 lat pozbawienia wolności nie nadaje się do jednoznacznego zakwestionowania. Swoista kara „pół-dożywotniego" pozbawienia wolności może spełnić swoją funkcję w przypadku najpoważniejszych czynów zabronionych i sprawców wykazujących wysoki stopień winy, także jako alternatywa dla dożywotniego pozbawienia wolności. Jednakże tak długa kara pozbawienia wolności, będąca w istocie rzeczy karą skrajnie izolacyjną, jest w sensie faktycznym, psychologicznym, penitencjarnym, społecznym i aksjologicznym odrębną rodzajowo karą w porównaniu do pozbawienia wolności na okres kilku miesięcy czy kilku lat. Merytorycznym błędem jest zatem scalenie skrajnie różnych dolegliwości represyjnych pod wspólnym szyldem kary pozbawienia wolności, gdyż kara miesiąca pozbawienia wolności jest kategorialnie odmiennym rodzajem dolegliwości niż kara 30 lat izolacji. Z uwagi na jedynie „naprawczy" charakter procedowanej nowelizacji, nie ma tu miejsca	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga niezasadna. Ujęcie kary pozbawienia wolności w jednej jednostce redakcyjnej pozwala sądowi na większą elastyczność przy wymiarze kary za najpoważniejsze przestępstwa (możliwość orzeczenia np. kary 27,5 lat). Wskazać należy, że takim zakresem kar posługuje się np. art. 77 ust. 1 pkt a Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		na proponowanie dalej idących zmian. **Na obecnym etapie należy więc przynajmniej przywrócić odrębny, punktowy rodzaj kary izolacyjnej w postaci kary 30 lat pozbawienia wolności: art. 32 pkt 4 otrzymuje brzmienie: „30 lat pozbawienia wolności".** Zmiana jest skorelowana z regulacją art. 37 k.k., określającą widełki i sposób wymiaru kary zakresowego pozbawienia wolności określonego w art. 32 pkt 3 k.k. (o czym mowa poniżej).		
3.	art. 37 k.k.	Negatywnie odnośnie do pominięcia nowelizacji art. 37 k.k. Wydzielenie kary 30 lat pozbawienia wolności jako odrębnej rodzajowo kary izolacyjnej koresponduje ze zmianą widełek terminowej kary pozbawienia wolności, która mogłaby być orzekana w wymiarze do 25 lat pozbawienia wolności (docelowo – w ramach przyszłościowej nowelizacji – maksymalnie 20 lat pozbawienia wolności). Równocześnie należy wprowadzić zasadę wymierzania długoterminowej kary izolacyjnej wyłącznie w latach, zapewniając w ten sposób większą równość wobec prawa, urealniając proces wymiaru kary przez sąd oraz zapobiegając przypadkowości wymiaru długoterminowej kary (różnicowanie wymiaru kary na pułapie 20 lat pozbawienia wolności o 2 miesiące w górę lub w dół jest dysfunkcjonalne i nieuzasadnione merytorycznie). W rezultacie art. 37 k.k. powinien otrzymać brzmienie: „Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 25 lat; do lat 15	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga niezasadna. Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wymierza się ją w miesiącach i latach, powyżej lat 15 – w latach”.		
4.	art. 37a k.k.	Pozytywnie co do kierunku – Negatywnie co do treści. Pozytywnie należy ocenić wycofanie zmian w art. 37a k.k. Jednakże charakter prawny art. 37a k.k. od początku jego funkcjonowania (2015 r.) budził wątpliwości, wynikające głównie ze sposobu jego redakcji, która nie wskazywała jednoznacznie, czy przepis ten modyfikuje ustawowe zagrożenie karą, czy też jest dodatkową instytucją sędziowskiego wymiaru kary. W ramach nowelizacji należy nadać mu brzmienie wyraźnie przesądzające, że jest modyfikatorem ustawowego zagrożenia karą i wprowadza do sankcji dwie alternatywne kary wolnościowe: „Jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, czyn ten zagrożony jest także alternatywnie grzywną albo karą ograniczenia wolności”.	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga niezasadna. Redakcja przepisu wskazuje, że modyfikuje on ustawowe zagrożenie karą. Wskazano na to wprost w uzasadnieniu ustawy: „*Projekt powraca jednak do pierwotnego ujęcia, czyniąc z przepisu art. 37a k.k. ponownie regulację „uzupełniającą” o kary nieizolacyjne (ograniczenie wolności lub grzywnę), ustawowe zagrożenie przewidziane dla występków, których górna granica wynosi osiem lat pozbawienia wolności, a – tym samym – sankcje jednorodne przekształca w sankcje alternatywne*”.
5.	art. 37a § 2 k.k.	Uchylenie § 2 art. 37a zostało ocenione jako niezasadne, biorąc pod uwagę, że odnosi się on przede wszystkim do sprawców działających w zorganizowanej grupie, czy przestępstw o charakterze terrorystycznym. Z uwagi na wyjątkowy charakter regulacji art. 37 a § 1 k.k. uważam, iż zasadnym – w celu uzyskania właściwych efektów polityki karnej, w tym karania sprawców wielokrotnych i zdemoralizowanych – jest	**PR w Lublinie** **SA w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Redakcja przepisu wskazuje, że modyfikuje on ustawowe zagrożenie karą. Wskazano na to wprost w uzasadnieniu ustawy: „*Projekt powraca jednak do pierwotnego ujęcia, czyniąc z przepisu art. 37a k.k. ponownie regulację „uzupełniającą” o kary nieizolacyjne (ograniczenie wolności lub grzywnę), ustawowe zagrożenie przewidziane dla występków, których górna granica wynosi osiem lat pozbawienia wolności, a – tym samym – sankcje jednorodne przekształca w sankcje alternatywne*”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		utrzymanie obecnej treści art. 37a § 2 k.k., skoro dotyczy on recydywistów, także kierowców prowadzących po raz kolejny pojazdy mechaniczne w stanie nietrzeźwości (art. 178a § 4 k.k.) oraz osób działających w grupie lub związku przestępczym oraz popełniających przestępstwa o charakterze terrorystycznym.		Art. 37a § 1 k.k. wprowadzony został do Kodeksu karnego ustawą z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. Przepis ten w pierwotnym brzmieniu umożliwiał sądowi, w zakresie przestępstw zagrożonych karą do 8 lat pozbawienia wolności, orzeczenie w miejsce kary pozbawienia wolności - kary grzywny lub kary ograniczenia wolności. **W kontekście ówczesnej redakcji art. 37a § 1 k.k., w literaturze przyjęty został pogląd, że przepis ten modyfikował ustawowe zagrożenie karą poprzez wprowadzenie kary grzywny oraz kary ograniczenia wolności do ustawowego zagrożenia karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat.** W orzecznictwie Sądu Najwyższego - na tle art. 37a § 1 k.k. wskazano, że każdy typ czynu zabronionego zagrożony jednorodzajową sankcją w postaci kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 8 lat jest w rzeczywistości typem z alternatywnym zagrożeniem karą; norma sankcjonująca tworzona jest zatem z co najmniej dwóch przepisów - art. 37a k.k. i przepisu stanowiącego podstawę wymiaru kary (postanowienie SN z dnia 31 marca 2016 r., II KK 361/15). P**ierwotne brzmienie art. 37a k.k., modyfikujące ustawowe zagrożenie karą, pozwalało na orzeczenie kary grzywny lub ograniczenia wolności nawet wtedy, gdy**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przewidziane przestępstwo zagrożone było wyłącznie karą pozbawienia wolności, a przepis części ogólnej (np. art. 57a § 1 k.k.) nakazywał wymierzenie kary powyżej ustawowego zagrożenia (wyrok SA we Wrocławiu z dnia 10 października 2019 r., II AKa 260/19). Kształt art. 37a k.k. uległ zasadniczej zmianie z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 roku o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19. W znowelizowanym brzmieniu dodano zastrzeżenie, że dopiero w sytuacji, gdy wymierzona kara za dany występek przypisany danemu sprawcy nie byłaby surowsza od roku pozbawienia wolności, sąd uzyskuje kompetencję do skorzystania z możliwości orzeczenia zamiast tego rodzaju kary jednej z kar wolnościowych w postaci kary ograniczenia wolności albo grzywny. **W konsekwencji znowelizowany art. 37a k.k. określa instytucję sądowego wymiaru kary. Obecnie przepis ten nie współokreśla już ustawowego zagrożenia karą określonej w nim kategorii przestępstw.** **Zmiana charakteru art. 37a KK ma istotne znacznie w procesie wykładni oraz wyznaczania zakresu zastosowania oraz przesłanek, od spełnienia których uzależnione jest skorzystanie**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przez sąd z przewidzianej w art. 37a k.k. możliwości wymierzania kar nieizolacyjnych (por. J. Giezek, P. Kardas, O normatywnych podstawach wymiaru kar nieizolacyjnych w przypadku drobnej i średniej przestępczości. Kilka uwag o zmodyfikowanej treści art. 37a KK, Prok. i Pr. 2022, nr 7-8, s. 113). **Oznacza to, że w wypadkach nadzwyczajnego obostrzenia nie jest już możliwe zastosowanie art. 37a § 1 k.k. i wymierzenie sprawcy grzywny lub kary ograniczenia wolności.** W konsekwencji należy stwierdzić, że przepis art. 37a k.k. nie odnosi się do przypadków, w których szczególne dyrektywy sądowego wymiaru kary obligują sąd do wymierzania sprawcy „kary przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwo" w wysokości nadzwyczajnie obostrzonej. To zatem przesądza, że w wypadku, gdy w przepisie typizującym przewidziana jest wyłącznie kara pozbawienia wolności, sąd zobligowany jest do wymierzenia jej właśnie, a nie kary innego rodzaju. Po nadaniu art. 37a k.k. cech instytucji wymiaru kary, kolejna nowelizacja przepisu nie zmieniła jego charakteru. Aktualnie proponuje się powrót do pierwotnego ukształtowania art. 37a k.k. jako przepisu modyfikującego ustawowe zagrożenie karą. Daje to sądowi lepsze możliwości wymierzania trafnej represji karnej.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Zgłoszona uwaga legislacyjna abstrahuje od założonego przez projekt charakteru tego przepisu. Należy wskazać, że w sytuacjach opisanych w obecnym art. 37a § 2 k.k. sięganie po art. 37a k.k. w założeniu będzie miało charakter wyjątkowy, skoro są to okoliczności obciążające, rzutujące na dobór represji karnej. Ograniczanie swobody sądu regulacjami wyłączającymi (jak w dotychczasowym art. 37 § 2 k.k.) nie jest zatem konieczne.
6.	art. 37a k.k.	W projekcie zaproponowano zmianę brzmienia § 1 oraz uchylenie § 2 przepisu art. 37a k.k. W uzasadnieniu do projektu, wskazano, że ustawodawca powraca do pierwotnego ujęcia tego przepisu, czyniąc z art. 37a k.k. ponownie regulację „uzupełniającą" o kary nieizolacyjne dotyczące ustawowego zagrożenia przewidzianego dla występków, których górna granica wynosi 8 lat pozbawienia wolności, a tym samym sankcje jednorodne przekształca w sankcje alternatywne. O ile przekonujący jest argument przemawiający za zmianą brzmienia § 1, to wątpliwości nasuwa zasadność uchylenia § 2. W świetle proponowanej zmiany § 1, nadal uzasadnionym wydaje się obecne rozwiązanie polegające na wyłączeniu stosowania normy § 1 do sprawców działających w warunkach w art. 64 § 1 k.k. lub do sprawców, którzy popełniają przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym i sprawców	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Została ona szerzej omówiona przy postulatach PR w Lublinie, gdzie wskazano m.in., że „Zgłoszona uwaga legislacyjna abstrahuje od założonego przez projekt charakteru tego przepisu. Należy wskazać, że w sytuacjach opisanych w obecnym art. 37a § 2 k.k. sięganie po art. 37a k.k. w założeniu będzie miało charakter wyjątkowy, skoro są to okoliczności obciążające, rzutujące na dobór represji karnej. Ograniczanie swobody sądu regulacjami wyłączającymi (jak w dotychczasowym art. 37 § 2 k.k.) nie jest zatem konieczne".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przestępstwa określonego w art. 178a § 4. W uzasadnieniu projektu brak informacji wskazującej powody, dla których proponuje się uchylenie § 2.		
7.	art. 38 k.k.	Negatywnie odnośnie do pominięcia nowelizacji art. 38 k.k. Z uwagi na niekonstytucyjną procedurę legislacyjną (o czym była mowa na wstępie), przepis powinien zostać wprowadzony do Kodeksu karnego we właściwej procedurze. Dodatkowo, w związku z proponowanymi zmianami w zakresie rodzajów kar, art. 38 § 2 k.k. powinien otrzymać brzmienie: „§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności lub 25 lat pozbawienia wolności”.	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Projekt nie zawiera propozycji dotyczących art. 38 k.k.
8.	art. 39 pkt 9, k.k., art. 43ba k.k., art. 43bb k.k., art. 324 § 1 i 2 k.k., art. 325a k.k., art. 326	W art. 1, dotyczącym nowelizacji Kodeksu karnego, postulujemy dodanie następujących zmian: w art. 39: w pkt 8 średnik zastąpić kropką, uchylić pkt 9; uchylić art. 43ba; uchylić art. 43bb; za to w art. 324: w § 1 dodać pkt 1 a i pkt 3a w brzmieniu: „la. obniżenie stopnia wojskowego; 3a. degradacja.”, uchylić § 2; natomiast po art. 325 dodać art. 325a w brzmieniu: „art. 325a. § 1. Obniżenie stopnia wojskowego obejmuje utratę posiadanego stopnia i powrót do stopnia bezpośrednio niższego w obrębie korpusu oficerów albo podoficerów. § 2. Sąd wojskowy może orzec obniżenie stopnia wojskowego w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli przemawiają za tym rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia.”; następnie art. 326 § 2 nadać brzmienie: „§ 2. Sąd wojskowy może orzec wydalenie z zawodowej służby wojskowej, jeżeli	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	§ 2 k.k., art. 327a k.k., art. 327b k.k.	sprawca przy popełnieniu przestępstwa umyślnego rażąco nadużył swoich uprawnień albo okazał, że dalsze pełnienie tej służby zagraża istotnym dobrom chronionym prawem.”; zaś po art. 327 dodać art. 327a i art. 327b w brzmieniu: „art. 327a. § 1. Degradacja obejmuje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowego. § 2. Sąd wojskowy może orzec degradację w wyjątkowych wypadkach w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia pozwalają przyjąć, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego. art. 327b. Sąd wojskowy może orzec obniżenie stopnia wojskowego albo degradację tylko wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, chociażby przestała nim być w chwili orzekania.” Powyższa propozycja przywraca poprzednie brzmienie i usytuowanie w części wojskowej Kodeksu karnego przepisów o degradacji. Aktualna redakcja art. 43ba i art. 43bb jest ewidentnie nadmiernie restrykcyjna, ponieważ dopuszcza orzeczenie degradacji wobec osób nie będących żołnierzami w służbie czynnej w czasie popełnienia czynu, czyli dla żołnierzy rezerwy i żołnierzy w stanie spoczynku. W takiej sytuacji możliwe jest np. orzeczenie najsurowszego środka karnego adresowanego do żołnierzy – degradacji przez sądy powszechne za przestępstwa pospolite popełnione przez rezerwistów wiele lat po ubyciu ze służby		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wojskowej. Brak jest *ratio legis* dla tak szerokiej możliwości stosowania degradacji, skoro środek ten winien być dedykowany wyłącznie wobec osoby, która w chwili popełnienia czynu zabronionego była żołnierzem, chociażby przestała nim być w chwili orzekania. Bez wątpienia, w świetle aktualnego brzmienia wymienionych przepisów, środek karny w postaci degradacji może być stosowany bezterminowo, przez co stanowi przykład niezrozumiałego odwetu wobec osób już niewchodzących w skład formacji Wojska Polskiego. Dodatkowo godzi w ich prawo do świadczeń emerytalnych poprzez ich drastyczne obniżenie do poziomu szeregowego, po nierzadko kilkudziesięcioletniej wzorowej służbie wojskowej. Aktualna redakcja przepisów art. 43ba i art. 43bb niewątpliwie narusza prawa nabyte skazanych, nie respektując w tej mierze zasady demokratycznego państwa prawa. Istotnym jest także, że w stosunku do jakiejkolwiek innej formacji mundurowej nie wprowadzono analogicznie restrykcyjnych przepisów, jak do żołnierzy, co ewidentnie wskazuje na uchybienie konstytucyjnej zasadzie równości wobec prawa. Uwzględniając zaś dotychczasową nadmiernie surową i nieadekwatną politykę karną jednostek organizacyjnych prokuratury, przejawiającą się w żądaniu orzekania degradacji niemal w większości spraw karnych (w tym dotyczących czynów zabronionych w typie uprzywilejowanym wypadku mniejszej wagi, czyli o zdecydowanie mniejszym		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ładunku społecznej szkodliwości), zasadnym jest wprowadzenie sformułowania o możliwości stosowania degradacji w wyjątkowych wypadkach. Istotnym wydaje się także uregulowanie, aby możliwość orzekania tego środka karnego pozostawała wyłącznie w gestii sądownictwa wojskowego, jako lepiej przygotowanego merytorycznie do stosowania degradacji aniżeli sądownictwo powszechne. Wymaga podkreślenia, iż sędziowie sądów wojskowych są jednocześnie żołnierzami zawodowymi, zatem lepiej rozumieją specyfikę służby wojskowej i konieczność stosowania przewidzianych ustawą środków karnych dedykowanych wobec żołnierzy, ewentualnie żołnierzy rezerwy. Jednocześnie taka zmiana nie pozbawia sądownictwa powszechnego adekwatnych środków reakcji, w razie dopuszczenia się przez żołnierzy w służbie czynnej wyjątkowo rażących przestępstw, skoro w katalogu środków karnych z art. 39 Kodeksu karnego pozostają równie dolegliwe środki karne w postaci pozbawienia praw publicznych albo zakazu wykonywania zawodu żołnierza zawodowego. Analogiczne przesłanki przemawiają za wprowadzeniem zmiany w zakresie orzekania wyłącznie przez sądy wojskowe środków karnych dedykowanych żołnierzom w służbie czynnej w postaci obniżenia stopnia wojskowego i wydalenia z zawodowej służby wojskowej. Z kolei wprowadzenie nowego środka karnego – obniżenia stopnia wojskowego, który występował zarówno pod rządami		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poprzedniego Kodeksu karnego z 1969 r. oraz aktualnego Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 01 lipca 2004 r., ma na celu prawidłowe ukształtowanie reakcji prawnokarnej wobec żołnierzy za popełnione czyny o różnym stopniu ich karygodności, poprzez możliwość gradacji od środków mniej dolegliwych, mających charakter niejako ostrzegawczy, w postaci obniżenia stopnia wojskowego, do bardzo restrykcyjnych w postaci już prawem przewidzianych, tj. wydalenia z zawodowej służby wojskowej i degradacji.		
9.	art. 42 § 3 k.k.	Negatywnie należy odnieść należy się do braku transponowania w przedstawionym projekcie zmiany art. 42 § 3 k.k., którego niezgodność w zakresie, w jakim obliguje sąd do orzeczenia zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. z Konstytucją RP została stwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego ws. SK 22/21 – na skutek kontestowania przez Radę Ministrów składu Trybunału, nie został on opublikowany, przez co dochodzi do rozbieżności orzeczniczych, negatywnie wpływających na prawa oskarżonego o charakterze gwarancyjnym.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
10.	art. 42 § 3 k.k.	Projekt nie zawiera żadnych rozwiązań kwestii obowiązującego, nadal obligatoryjnego, dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (art. 42 § 3 k.k.), który to środek w	**PR w Gdańsku**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obecnej postaci jest przejawem skrajnego pozbawienia sądu jakiejkolwiek swobody decyzyjnej.		
11.	art. 42 § 3 k.k.	Zmianie powinna ulec treść przepisu art. 42 § 3 k.k. obligującego Sąd do orzekania dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów przy skazaniu za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k., w którym swoboda sędziowskiego wymiaru kary w ogóle nie ma miejsca przy niewątpliwie różnych stanach faktycznych dotyczących skazania za czyn z art. 178a § 4 k.k.; właściwym byłoby, aby przepis ten przewidywał zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów od 5 lat do dożywotniego zakazu.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
12.	art. 43 § 2a k.k.	Proponuje, aby dokonać zmiany w ten sposób, że po frazie: „Okres, na który orzeczono zakazy” dodać zwrot „i nakaz”. Propozycja Krajowej Rady Kuratorów podyktowana jest koniecznością uzupełnienia cytowanej normy prawnej, gdyż pominięcie środka karnego w postaci „nakazu” będzie powodować istotne trudności interpretacyjne przepisu prowadzące, przy zastosowaniu wykładni językowej, do wniosku rozłącznego biegu terminów zakazów i nakazu w przypadku pobytu skazanego w jednostce penitencjarnej. Nadto za uzupełnieniem cytowanego przepisu przemawiają: treść art. 43 § 2 k.k. – gdzie, w treści przepisu wymienione się oba środki karne "zakazy i nakazy". Ponadto konstrukcja art. 41a § 3a k.k. obliguje sąd do kumulatywnego orzekania środków karnych tj.	**KRK**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Projekt nie zawiera propozycji dotyczących art. 43 k.k. (uwagi mogą zostać rozważone w ramach innych projektów, które znajdują się na wcześniejszym etapie legislacyjnym).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przy orzeczeniu nakazu musi orzec zakaz, przy spełnieniu określonych w przepisie przesłanek. Także komentatorzy do art. 43§ 2a k.k. również wskazują dezaprobatę do pominięcia przez ustawodawcę środka karnego w postaci "nakazu". Wobec powyższego w obecnym stanie prawnym – pominięcie w projektowanej normie środka karnego w postaci "nakazu" powoduje brak podstaw do wstrzymania biegu okresu, na który orzeczono przedmiotowy środek, w przypadku osadzenia skazanego w jednostce penitencjarnej.		
13.	art. 43a k.k.	Negatywnie należy ocenić brak zmian w treści art. 43a k.k., który w toku poprzednich nowelizacji został nadmiernie rozbudowany i de lege lata obliguje sąd do orzekania świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej, co stanowi dodatkową oczywistą dolegliwość karną dla oskarżonego, często zupełnie nieuzasadnioną. Dolegliwość ta, niejednokrotnie wpływa także na konieczność ograniczenia pozostałych orzekanych wobec oskarżonego kar i środków karnych lub wręcz zmusza sąd do odstąpienia od ich orzekania, pomimo potencjalnie większej skuteczności ich oddziaływania w zakresie prewencji generalnej i indywidualnej w porównaniu ze świadczeniem pieniężnym. Działanie to spowodowane jest jednak potrzebą uzyskania wraz z orzeczonym obligatoryjnie świadczeniem pieniężnym odpowiedniej do stopnia społecznej szkodliwości sumy wymierzonej dolegliwości, która nie może również	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przekroczyć stopnia winy.		
14.	art. 43a § 2 i 3 k.k.	Zmianie powinna ulec treść przepisu art. 43a § 2 i 3 k.k. na fakultatywny obowiązek orzekania świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej, bądź przy pozostawieniu obligatoryjności tego środka obniżeniu kwota świadczenia do 1000 zł, bowiem w praktyce ogromna ilość orzekanych świadczeń z uwagi na ich wysokość jest nieściągalna, a potem przez Sądy umarzana, co w żaden sposób nie wpływa pozytywnie na poszanowanie prawa.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
15.	art. 44b k.k.	Zmianie powinien ulec przepis art. 44b k.k. poprzez fakultatywny charakter orzekania przepadku pojazdu, a w sytuacji gdy nie stanowi on wyłącznej własności sprawcy odejście od orzekania przepadku równowartości pojazdu na rzecz orzekania nawiązki w wysokości od 2000 zł do 100.000 zł (poczynione obecnie rozróżnienie pomiędzy sprawcami poruszającymi się pojazdami nie stanowiącymi ich wyłącznej własności, a wykonującymi nimi czynności zawodowe godzi w poczucie sprawiedliwości i swobodę sędziowskiego wymiaru kary).	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Uwaga w znacznej mierze realizowana przez projekt pod nr UD185.
16.	art. 53 § 1 k.k.	Pozytywnie: waga dyrektyw wymiaru kary o charakterze indywidualnoprewencyjnym w demokratycznym państwie prawa oznacza konieczność zmiany art. 53 § 1 k.k., upodobnionego obecnie do komunistycznego Kodeksu karnego, i powrót jego brzmienia do stanu prawnego sprzed nowelizacji z 7 lipca 2022 r. Z uwagi na istotną rolę zasady, że	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Przeniesienie regulacji proponowanej w art. 53 § 1a k.k., do art. 1 k.k. nie zmieniłoby istoty projektowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		„dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy” (bezwzględny zakaz – „nie może”), uzasadnione jest jej wydzielenie, tak jak zaproponowano w przedłożeniu, w osobnym paragrafie. Naprawczy charakter ustawy nie pozwala na proponowanie dalej idących zmian w tym zakresie, niemniej warto rozważyć wyjęcie omawianego zakazu z regulacji relatywnie „ukrytej” w art. 53 § 1a k.k. i przeniesienie tej fundamentalnie istotnej regulacji, związanej z aspektem winy i gwarancyjnym charakterem zasad przypisania i egzekwowania odpowiedzialności karnej człowieka, na poziom kluczowych zasad odpowiedzialności karnej, do Rozdziału 1 Kodeksu karnego. Regulacja ta mogłaby zostać umiejscowiona w nowym art. 1 § 4 k.k.		
17.	art. 53 § 1 i 1a k.k.	Brak celowości w wyodrębnieniu stopnia winy w § 1a.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. W założeniu projektu leży podkreślenie znaczenia winy dla doboru represji karnej. W uzasadnieniu projektu wskazano: *„W ustawie z dnia 7 lipca 2022 r. w sposób odmienny od dotychczasowego uregulowano znaczenie winy na płaszczyźnie wymiaru kary. Przepis art. 53 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji stanowił, że sąd wymierza karę w granicach przewidzianych przez ustawę „bacząc by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy”. Podkreślenia wymaga, że tak sformułowany przepis rodził wiele wątpliwości interpretacyjnych, w tym dotyczących charakteru wynikającej z niego normy. Część doktryny i orzecznictwa upatrywała w niej*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zasadę, statuującą bezwzględny zakaz wymierzania kary przekraczającej swoją dolegliwością stopień winy, druga część – dyrektywę, mającą charakter wskaźnikowy (na co mogło wskazywać użycie w przepisie sformułowania „bacząc”). *Nowelizacja na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. skreśliła wskazany powyżej fragment art. 53 § 1 k.k., jednocześnie dodając do tego przepisu zdanie drugie w następującym brzmieniu: „Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy.” Tak kategoryczne sformułowanie lepiej oddaje istotę limitującej funkcji winy, która – ze względu na uregulowania konstytucyjne – stanowi zasadę w prawie karnym, wyznaczając górną granicę dolegliwości, której wymierzona kara w żadnym wypadku nie może przekroczyć, nawet gdyby miało to skutkować niemożnością osiągnięcia celów kary wyznaczonych przez prewencję generalną lub indywidualną.* *Zwrócić należy jednak uwagę, że umieszczenie powyższej zasady na końcu jednostki redakcyjnej (art. 53 § 1 k.k.) wzbudziło wątpliwości co do jej znaczenia (wskazywano, że może to zostać odebrane jako jej deprecjonowanie J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762), s. 45; https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/6468/plik/oe-412.pdf).*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Ponadto takie usytuowanie może uzasadniać twierdzenie, zgodnie z którym stopień winy nie jest brany pod uwagę w procesie wymiaru kary, ale wyznacza jedynie pewną granicę, której wymierzana kara nie powinna przekraczać (na takie niebezpieczeństwo wskazywali: J. Giezek, P. Kardas, Nowe ujęcie zasad i dyrektyw sądowego wymiaru kary. Kilka uwag na tle wprowadzonych zmian normatywnych. PriP, 2023, z. 7-8, s. 23 i n.). ***Aby z jednej strony wzmocnić znaczenie limitującej funkcji winy, a z drugiej uchylić podnoszone wątpliwości projektuje się umieszczanie tej zasady w osobnej jednostce redakcyjnej art. 53 k.k., oznaczając ją jako art. 53 §1a k.k."***
18.	art. 53 § 1a k.k.	Z uwagi na ukształtowaną praktykę dotyczącą wpływu winy, jej stopnia na wymiar kary za zbędne należy uznać uregulowanie tej kwestii w odrębnym przepisie.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. W tym zakresie należy odesłać do stanowiska prezentowanego przez uwagach prokuratury, w szczególności PR w Lublinie. W założeniu projektu leży podkreślenie znaczenia winy dla doboru represji karnej.
19.	art. 53 § 2a–2e k.k.	Zwiększenie elastyczności katalogu okoliczności łagodzących i obciążających Katalog okoliczności łagodzących i obciążających powinien być mniej kazuistyczny, aby umożliwić sądom większą swobodę interpretacji i indywidualizację orzeczeń. Zamiast zamkniętego katalogu warto wprowadzić elastyczny zestaw wytycznych, który pozwala sędziemu dostosować karę do unikalnych okoliczności konkretnego przypadku. Takie rozwiązanie umożliwi stosowanie prawa bardziej	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Uwaga zasadna w zakresie w jakim aprobuje odejście od kazuistycznego wymieniania okoliczności łagodzących i obciążających. Proponowana elastyczność zostanie zagwarantowania poprzez regulację zawartą w projekcie. Dorobek orzecznictwa, zwłaszcza SN, pozwala na wskazanie okoliczności, które w konkretnych sytuacjach rzutują na wymiar kary.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zbliżonego do zasad sprawiedliwości oraz uwzględnienie specyfiki każdej sprawy.		
20.	art. 53 § 2a–2e k.k.	Uchylenie § 2a - § 2e art. 53 nie wydaje się uzasadnione z uwagi na to, że zawarte w nich przykładowe dyrektywy uznać należy za pomocne i przydatne, a uwzględniając, że nie jest to katalog zamknięty, w żaden sposób nie ograniczał on swobody orzekania przez sąd.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna z powodów wyjaśnionych w uzasadnieniu projektu w którym wskazano: *„Podkreślenia wymaga, że twórcy kodyfikacji z 1997 r. celowo zrezygnowali z umieszczeniu w Kodeksie karnym wskazanych powyżej okoliczności (co jest też zgodne z tradycją legislacyjną poprzednich kodyfikacji).* ***Trudno jest bowiem ex ante przesądzić, że konkretna okoliczność w każdym przypadku będzie miała charakter obciążający lub łagodzący*** *(zob. szerzej: J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762), s. 46-48; https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/6468/plik/oe-412.pdf).* *Niezależnie od powyższego wprowadzenie takiego katalogu stanowi ograniczenie władzy sędziowskiej i może utrudniać sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. W opiniach do projektu nowelizacji wskazywano, że „(w) związku z treścią art. 424 § 2 Kodeksu postępowania karnego, sędzia sporządzając uzasadnienie wyroku ma obowiązek przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary. Praktycznie oznaczać to będzie obowiązek ustosunkowania się na piśmie do każdej okoliczności wymienionej w art. 53 Kodeksu karnego, dlaczego i jak sąd uwzględnił lub nie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uwzględnił ich przy wymierzaniu kary. To absolutne związanie rąk sędziom orzekającym w sprawach karnych" (T. Gardocka, Opinia dotycząca projektu zmian w Kodeksie karnym (druk sejmowy nr 2024, data projektu: 22 lutego 2022 r.), https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/opinieBAS.xsp?nr=2024). Autorka przytoczonej opinii podniosła też wątpliwość, którą należy w pełni podzielić, co do zgodności takiej regulacji z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, z tego względu, że tak dalekie ograniczenia sędziów w zakresie wymiaru kary, takie związanie sędziego dyrektywami wymiaru kary przeczy „idei sądowego wymiaru sprawiedliwości". Z tego względu w ocenie projektodawcy należy uchylić przepisy wprowadzające katalog okoliczności łagodzących i obostrzających oraz powiązane z nimi uregulowania".
21.	art. 53 § 1 i 2a-2e k.k.	Wątpliwości budzi usunięcie z treści tego przepisu okoliczności obciążających i łagodzących, jako przesłanek branych pod uwagę podczas wymierzania kary. Wydaje się, że uwzględnienie takich okoliczności pozwalało lepiej zindywidualizować zastosowaną karę i dostosować ją do okoliczności konkretnego czynu i sprawcy. Proponowane przesłanki wymierzenia kary wydają się mieć charakter zbyt ogólny i nieodnoszący się do okoliczności konkretnego czynu i sprawcy.	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Powody takiej oceny wskazano przy omawianiu analogicznej uwagi PR w Lublinie.
22.	art. 57 k.k.	Pozytywnie. Art. 57 k.k. jest kolejnym przykładem multikazuistyki, w tym wypadku w nieuzasadniony sposób ograniczającej władzę sądowniczą na etapie	**dr hab. Mikołaj Małecki**	Uwaga co do zasady pozytywna. Sugestia, że odrębna regulacja odnosząca się do odstąpienia od wymierzenia kary jest niepotrzebna nie jest zasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wymiaru kary. Pozytywnie należy więc ocenić redukcję paragrafów budujących art. 57 k.k. Zasady rozstrzygania zbiegu podstaw do nadzwyczajnego obostrzenia i łagodzenia kary nie powinny budzić wątpliwości na gruncie syntetycznej regulacji wskazującej na możliwość jednokrotnego skorzystania z kompetencji do łagodzenia/obostrzenia kary oraz kompetencji do wyboru przez sąd reakcji karnej w przypadku zbiegu podstaw do łagodzenia i obostrzenia kary. Przepis powinien otrzymać w całości nowe brzmienie, po wyeliminowaniu paragrafów objętych niekonstytucyjną regulacją o dniu ich wejścia w życie i ograniczeniu jego zawartości do trzech jednostek tekstu ustawy. Odrębna regulacja odnosząca się do odstąpienia od wymierzenia kary wydaje się redundantna, choć w omawianym wypadku ujednoznacznia tekst ustawy.	**DogmatyKarnisty.pl**	Intencją projektodawcy jest potwierdzenie trafnego kierunku interpretacji przyjętego w doktrynie (patrz. uzasadnienie projektu ustawy).
23.	art. 57 § 5 i 6 k.k.	Wątpliwym jest uchylenie § 5 i 6 art. 57, które określały priorytet obostrzenia lub złagodzenia kary.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna z powodów wyjaśnionych w uzasadnieniu projektu, w którym wskazano: *„Warto dodać, że na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. zarówno w doktrynie, jak i judykaturze dominował pogląd, że w wypadku zbiegu podstaw nadzwyczajnego wymiaru kary sąd mógł albo „zredukować" je nawzajem i wymierzyć karę w granicach zwykłego ustawowego wymiaru, albo dokonać wyboru jednej z podstaw i karę nadzwyczajnie złagodzić, bądź obostrzyć. Wyboru tego sąd mógł dokonać niezależnie od charakteru*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zbiegających się podstaw. Wskazywano w tym kontekście, że w razie zbiegu złagodzenia z obostrzeniem przepis ten wyraźnie uchyla ustawową obligatoryjność stosowania instytucji, dając prawo wyboru sądowi. Taka wykładnia art. 57 § 2 k.k. była także stosowana w praktyce orzeczniczej (zob. wyrok SN z dnia 10 września 2020 r., IV K.K. 57/20, LEX nr 3208518). Ujęte w obecnie obowiązującym art. 57 k.k. reguły kolizyjne uczyniły przytaczany tutaj pogląd (z którego racjonalnością trudno dyskutować) całkowicie nieaktualnym. W piśmiennictwie ich ocena jest jednak bardzo krytyczna. Wskazywano nawet, że ze względu na rażącą niekonstytucyjność przepisów art. 57 § 3, 5 i 6 k.k. należy je pomijać i przyjmować, że przypadki, które miały być w nich unormowane, mieszczą się w zakresie zastosowania art. 57 § 2 k.k. Musiałoby to jednak oznaczać, że przepis ten zachował wcześniejszy zakres zastosowania, pełniąc nadal dotychczasową funkcję dookreślania granic obowiązku nadzwyczajnego łagodzenia albo obostrzenia kary przewidzianego w przepisach określających poszczególne podstawy nadzwyczajnego wymiaru kary (por. J. Majewski [w:] A. Błachnio, J. Kosonoga-Zygmunt, P. Zakrzewski, J. Majewski, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2024, art. 37a). Aby uniknąć potrzeby dokonywania tego rodzaju wykładni w projekcie proponuje się uchylenie art. 57 § 3, 5 i 6 k.k.”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
24.	art. 57b k.k.	Negatywnie. Przepis powinien zostać uchylony, gdyż został wprowadzony w niekonstytucyjnej procedurze sejmowej mocą ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086). Przepis powinien zostać uchylony w całości, gdyż popełnienie czynu zabronionego w warunkach czynu ciągłego, z uwagi na charakter prawny tej instytucji, nie uzasadnia generalnego i abstrakcyjnego podwyższenia górnej granicy ustawowego zagrożenia karą, abstrahującego chociażby od rodzaju dobra prawnego i typu czynu zabronionego pod groźbą kary. Koncepcja zaostrzenia sankcji za czyn ciągły opiera się na błędnym postrzeganiu relacji zachodzącej pomiędzy wskazanym rozwiązaniem „przednawiasowym" a opisem typu czynu zabronionego pod groźbą kary: ustawowy opis typu czynu zabronionego poprzez dyrektywę zawartą w art. 12 § 1 k.k. zakłada możliwość popełnienia danego czynu w warunkach ciągłości i stopień karygodności takiego czynu jest już uwzględniony w zwyczajnym ustawowym zagrożeniu karą, dobranym dla danego przypadku i określonym w przepisie typizującym. Ewentualne rozwiązania dedykowane szczególnie uzasadnionym przypadkom realizowania wybranych typów czynu zabronionego w czynie ciągłym powinny znaleźć się w części szczególnej Kodeksu karnego, pod	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	W projekcie zaproponowano nowe brzmienie art. 57b k.k., co wyeliminuje zgłaszane wątpliwości dotyczące trybu jego uchwalenia. Co do meritum propozycji uwaga nie jest zasadna. Projektowana zmiana art. 57b k.k. racjonalizuje wymiar kary za przestępstwo popełnione w warunkach czynu ciągłego (art. 12 § 1 k.k.), wprowadzając fakultatywną podstawę nadzwyczajnego obostrzenia kary przez umożliwienie sądowi wymierzenia kary do wysokości górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. Praktyka orzecznicza potwierdza generalne założenie, zgodnie z którym przestępstwo popełnione w warunkach ciągłości opisanych w art. 12 § 1 k.k. może (choć nie musi) charakteryzować się zwiększonym stopniem społecznej szkodliwości względem „standardowego", wkalkulowanego w sankcję karną przewidzianą przez przepis części szczególnej Kodeksu karnego lub ustawy pozakodeksowej.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		warunkiem wykazania, że w szczególnie uzasadnionej sytuacji nadzwyczajne obostrzenie byłoby uzasadnione merytorycznie.		
25.	art. 57b k.k.	Proponowane brzmienie art. 57b jest przejawem daleko idącej łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Podwyższenie o połowę górnej granicy ustawowego zagrożenia kary pozwala na wymierzenie sprawiedliwej represji karnej. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„W wyniku zmiany brzmienia przepisu konstrukcja czynu ciągłego (w szczególności polegającego na wielokrotnej realizacji znamion czynu zabronionego) zbliża się do konstrukcji ciągu przestępstw, zaś występujące między nimi różnice koncentrują się na jedno- lub wieloczynowości oraz wiążących się z nimi konsekwencji procesowych.”*.
26.	art. 58 k.k.	Proponowane brzmienie art. 58 jest przejawem daleko idącej łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Podkreślenia wymaga, że zasada ultima ratio kary pozbawienia wolności jest uzasadniona nie tylko w świetle zasady proporcjonalności wynikającej z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, ale także zgodna z rekomendacjami międzynarodowymi, u podłoża których leży przeświadczenie o negatywnych cechach tej kary, braku spodziewanych efektów resocjalizacyjnych oraz wysokich kosztach społecznych (zob. szerzej System prawa karnego. Kary i inne środki reakcji prawnokarnej. Tom VI. red. M. Melezini, § 4, pkt 3, nb 60).”*.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
27.	art. 58 § 1a i 1b k.k.	Projektowany art. 58 § 1a kk wydaje się być zbędny, z uwagi na dotychczasowy wyjątkowy charakter kary dożywotniego pozbawienia wolności. W sytuacji projektowanego art. 1 pkt 6 lit. c uchylającego art. 53 § 2a-2e - zawierającego katalog okoliczności obciążających i łagodzących, wpływających bezpośrednio na sądowy wymiar kary, projektowane rozwiązanie ma w istocie charakter limitujący swobodę sędziowską. Przyjęty w kodeksie karnym sposób sformułowania katalogu kar, od rodzajowo najłagodniejszej do najsurowszej, w istocie wskazuje, że kara dożywotniego pozbawienia wolności ma właśnie charakter wyjątkowy. Analogicznie, brak jest podstaw do wskazania nadzwyczajnego charakteru orzekania kary pozbawienia wolności o której mowa w art. 32 pkt 3 kk w wymiarze powyżej 15 lat.	**PR w Szczecinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie podkreśla się wyjątkowy charakter kary dożywotniego pozbawienia wolności (będącej surogatem kary śmierci), która w założeniu pełni funkcję eliminacyjną. (…) Ze wskazanych powyżej względów nie powinno budzić wątpliwości, że orzekana ona być powinna tylko wtedy, gdy zachodzą szczególne okoliczności. Aby wzmocnić to przekonanie i podkreślić jeszcze wyjątkowy charakter tej kary proponuje się wprowadzić art. 58 § 1a k.k. dopuszczający możliwość wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy zachodzą wyjątkowe okoliczności. Taka regulacja będzie spełniać też funkcję komunikacyjną prawa karnego, podkreślając jednocześnie, że samo zagrożenie danej kategorii zachowań karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może nigdy – samo w sobie – uzasadniać wymierzenia tej kary.* *(…)* *Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. zwiększyła górną granice kary pozbawienia wolności z 15 do 30 lat (usuwając jednocześnie kare punktową 25 lat pozbawienia wolności) (…) Możliwość wymierzenia kary terminowej powyżej 15 lat jest zatem zjawiskiem stosunkowo nowym, które wymaga szczególnego uregulowania, a przede wszystkim wyczulenia, zarówno osoby stosujące prawo, jak i*
		W zakresie dodania do treści art. 58 § la i lb k.k. uważam, iż proponowana treść nie jest zasadna. Skoro projektodawca w projekcie niejako ma zamiar ograniczać przepisy, które zawężają sędziowski wymiar kary, to powinno to dotyczyć zarówno przepisów mających na celu możliwość złagodzenia, jak i również obostrzenia kary, czyli dotyczyć orzekania zarówno łagodnych, jak i surowszych kar, w tym wypadku poprzez orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz kary powyżej 15 lat pozbawienia wolności. Jednocześnie jako przyczyna	**SA w Katowicach**	

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wymierzenia wskazanych kar projektodawca posługuje się klauzulą generalną w postaci „wyjątkowych okoliczności", co jest pojęciem otwartym i niedookreślonym i zawsze takim pozostanie. Osobiście uważam, iż decyzja w przedmiocie orzeczenia o karze, także dożywotniego pozbawienia wolności, jak pozbawienia wolności powyżej 15 lat powinna pozostać w zakresie sędziowskiego wymiaru kary, bez jakichkolwiek ograniczeń, w tym klauzulą „wyjątkowych okoliczności", oczywiście przy uwzględnieniu ustawowego zagrożenia karą za dane przestępstwo, skoro to sędzia ocenia każdą sprawę, także w przedmiocie orzeczenia o karze, indywidualnie, przy uwzględnieniu okoliczności wskazanych w art. 53 k.k., dotyczących zarówno samego sprawcy, jak i popełnionego przez niego przestępstwa i jego skutków. Oprócz zamiaru przywrócenia praworządności i właściwej pozycji wobec sądu jednej ze stron celem zmian miało być również wyeliminowanie zbędnej kazuistyki. Jest to zamiar ze wszech miar słuszny, albowiem skonstruowanie ustawy syntetycznej, daje sądowi narzędzie i komfort w sprawnym stosowaniu prawa, a ponadto możliwość skonstruowania orzeczenia sprawiedliwego; nie tylko zaspokajającego potrzeby prewencji generalnej, ale też odpowiadającego zasadzie indywidualizacji. Z kolei strony łatwo mogą zdekodować swoje prawa i	**SSP IUSTITIA**	*społeczeństwo, na wyjątkowość tak surowej kary pozbawienia wolności, która de facto pełnić może jedynie funkcje odpłaty i izolacji.* *Biorąc pod uwagę wskazane powyżej okoliczności za uzasadnioną uznać należy propozycję wprowadzenia art. 58 § 1b k.k., który wprost będzie wskazywać na możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko przy zaistnieniu wyjątkowych okoliczności. Projektodawca ograniczył tę zasadę do typów czynów zabronionych, których ustawowe zagrożenie nie obejmuje kary dożywotniego pozbawienia wolności. W przypadku tych typów czynów zabronionych dolna granica kary pozbawienia wolności zazwyczaj jest wysoka (minimum 8 lat, w wielu przypadkach 10 czy nawet 12 lat pozbawienia wolności). Wprowadzenie możliwości wyjątkowego wymierzenia kary pozbawienia wolności przekraczającej 15 lat w przypadku tej kategorii typów czynów zabronionych, z jednej strony prowadzić mogłoby do ograniczenia swobody wymiaru kary przez orzekające w sprawach sądy, z drugiej – nie uwzględniałoby faktu, że czyny zabronione opisane w tych typach z założenia charakteryzują się bardzo wysokim stopniem społecznej szkodliwości, który może uzasadniać wymierzenie kary powyżej 15 lat pozbawienia wolności.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obowiązki. W świetle takiego założenia jako zupełnie zbędne jawi się dodanie § 1 a i b do przepisu art. 58. W uzasadnieniu zmiany powołuje się poglądy zarówno doktryny, jak i orzecznictwa co do wyjątkowości tego rodzaju kary. Tymczasem wyjątkowość tej sankcji nie była dotąd kwestionowana i nawet bez zapisu wprost w ustawie nie budziło żadnych wątpliwości, że kara dożywotniego pozbawienia wolności może być orzeczona tylko wtedy, gdy zachodzą wyjątkowe okoliczności. Podobnie w odniesieniu do dyskusyjnej regulacji z § 1 b nie było problematyczne, że orzeczenie kary surowszej niż 15 lat także wymagało zaistnienia szczególnych okoliczności. Dodanie tych przepisów stanowi w naszej ocenie superfluum, bo da się już wywieść z ogólnych zasad wymiaru kary. Kwestionowana regulacja ewidentnie nie jest dobrym krokiem w kierunku osiągnięcia stanu doskonałej syntezy aktu prawnego.		*Projektodawca nie zdecydował się wskazać konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Sędzia może sięgnąć do wypracowanych już przez orzecznictwo kryteriów wymiaru czy to kary 25 lat pozbawienia wolności, czy kary dożywotniego pozbawienia wolności, takich jak: przeważanie okoliczności obciążających zdecydowanie nad okolicznościami łagodzącymi, wyjątkowy charakter popełnionego czynu zabronionego na tle innych przestępstw tego samego typu (atypowo wysoki stopień społecznej szkodliwości uzasadniany okolicznościami popełnionego czynu zabronionego), szczególna demoralizacja sprawcy, która wyklucza de facto osiągnięcie wobec niego celów wychowawczych, uzasadniając jednocześnie długotrwałą jego izolację stanowiącą warunek sine qua non realizacji funkcji ochronnej przez prawo karne. Orzeczenie tak surowych kar musi być zatem konieczne dla realizacji funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego oraz zabezpieczenia dóbr prawnych przed niebezpiecznym sprawcą czynu zabronionego. Nie wydaje się natomiast właściwe, aby przesądzającym czynnikiem o wymiarze tak surowej kary mógł być wzgląd na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa (prewencja generalna w znaczeniu pozytywnym).”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Tylko na marginesie należy wskazać, że analizując uwagi RCL zaproponowano zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności" sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności", albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje. Uwagę RCL w tym zakresie planuje się uwzględnić.
28.	art. 58 § 1a k.k.	Pozytywnie. Przepis podkreśla wyjątkowy charakter kary dożywotniego pozbawienia wolności. Ze względów redakcyjnych przepis mógłby otrzymać brzmienie: „Sąd może orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności jedynie w wyjątkowych okolicznościach".	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Propozycja zawiera alternatywną redakcję, która nie zmienia treści przepisu.
29.	art. 58 § 1b k.k.	Pozytywnie. Przepis podkreśla wyjątkowy charakter długoterminowej kary pozbawienia wolności jako kary w górnej granicy ustawowego zagrożenia. Ze względów redakcyjnych przepis mógłby otrzymać brzmienie (uwzględniono także proponowane wydzielenie kary 30 lat pozbawienia wolności jako odrębnej rodzajowo kary): „Jeżeli przestępstwo nie jest zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności, sąd może orzec karę pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 15 lat albo karę 30 lat pozbawienia wolności jedynie w wyjątkowych okolicznościach".	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Proponowana redakcja art. 58§ 1b k.k. opiera się na założeniu przyjęcia innych zmian w projektowanej ustawie, których aktualnie ona nie zawiera.
30.	art. 58 § 1a i 1b k.k.	Jako uzasadniona jawi się zmiana art. 58, polegająca na dodaniu do jego treści § 1a i § 1b, które przewidują, że wymierzenie kary dożywotniego pozbawienia wolności i kary pozbawienia wolności w wymiarze	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Powody takiej oceny przedstawiono przy omawianiu analogicznej uwagi PR w Szczecinie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przekraczającym 15 lat może nastąpić tylko wtedy, gdy zachodzą wyjątkowe okoliczności. Zastosowanie klauzuli generalnej w postaci takich „wyjątkowych okoliczności", bez jakiegokolwiek wskazania, czego mają dotyczyć te wyjątkowe okoliczności, czy mają one się odnosić do postawy sprawcy, stopnia winy, wyrządzonej krzywdy, okoliczności popełnienia czynu, czy może celów kary, powoduje, że w praktyce orzeczniczej mogą powstać duże różnice wykładni tego pojęcia i orzekania na jego podstawie najsurowszych kar. Pożądane wydaje się większe doprecyzowanie przesłanek zastosowania najdotkliwszych kar pozbawienia wolności. Zaproponowana zmiana, w istocie niewiele wnosi, bowiem nadal stosowanie tych kar będzie całkowicie arbitralne i oparte na indywidualnej wykładni wyjątkowych okoliczności. Gdy tymczasem przesłanki stosowania kar powinny być możliwie precyzyjne, jasne i zrozumiałe, zarówno dla sądu jak i dla obywateli.		Dodać można, że w uzasadnieniu projektu wskazano, że : *„Projektodawca nie zdecydował się wskazać konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Sędzia może sięgnąć do wypracowanych już przez orzecznictwo kryteriów wymiaru czy to kary 25 lat pozbawienia wolności, czy kary dożywotniego pozbawienia wolności, takich jak: przeważanie okoliczności obciążających zdecydowanie nad okolicznościami łagodzącymi, wyjątkowy charakter popełnionego czynu zabronionego na tle innych przestępstw tego samego typu (atypowo wysoki stopień społecznej szkodliwości uzasadniany okolicznościami popełnionego czynu zabronionego), szczególna demoralizacja sprawcy, która wyklucza de facto osiągnięcie wobec niego celów wychowawczych, uzasadniając jednocześnie długotrwałą jego izolację stanowiącą warunek sine qua non realizacji funkcji ochronnej przez prawo karne. Orzeczenie tak surowych kar musi być zatem konieczne dla realizacji funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego oraz zabezpieczenia dóbr prawnych przed niebezpiecznym sprawcą czynu zabronionego. Nie wydaje się natomiast właściwe, aby przesądzającym czynnikiem o wymiarze tak surowej kary mógł być wzgląd na kształtowanie świadomości*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawnej społeczeństwa (prewencja generalna w znaczeniu pozytywnym).”. Tylko na marginesie należy wskazać, że uwzględniono uwagę RCL i zaproponowano zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności” sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności”, albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje.
31.	art. 59a k.k.	Jednocześnie proszę o rozważenie w ramach tego projektu dodania do kodeksu karnego art. 59a k.k., w brzmieniu podobnym do treści tego przepisu obowiązującej do dnia 14.04.2016 r. Moja propozycja brzmienia tego przepisu: § 1 Jeżeli przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji oskarżony, pojednał się z pokrzywdzonym, w szczególności w wyniku mediacji i naprawił szkodę lub zadośćuczynił wyrządzonej krzywdzie, Sąd może umorzyć postępowanie karne o występek zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, jeśli nie sprzeciwia się temu pokrzywdzony i umorzenie postępowania nie byłoby sprzeczne z potrzebą realizacji celów kary. § 2. Jeżeli czyn został popełniony na szkodę więcej niż jednego pokrzywdzonego, warunkiem zastosowania § 1 jest pojednanie się, naprawienie przez oskarżonego szkody oraz zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		w stosunku do wszystkich pokrzywdzonych oraz brak sprzeciwu wszystkich pokrzywdzonych. Wskazana norma zwiększa znaczenie mediacji i sprzyja polubownemu kończeniu postępowań karnych, tam gdzie jest to możliwe, zachęcając strony do korzystania z mediacji, co przyczyni się do przyśpieszenia postępowań karnych.		
32.	art. 60 § 6 pkt 4 k.k.	Projektowana zmiana § 6 pkt 4, który ma otrzymać brzmienie: „jeżeli czyn stanowi inny występek, sąd odstępuje od wymierzenia kary i orzeka środek kamy wymieniony w art. 39 pkt 2-3, 7 lub 8, środek kompensacyjny lub przepadek; przepisu art. 61 § 2 nie stosuje się", nie jest zasadna. Podkreślenia bowiem wymaga, iż przepis obliguje Sąd do wymierzenia kary lub orzeczenia środka przewidzianego w przepisie, o ile czyn stanowi występek zagrożony karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 8 lat (bądź zagrożony karą pozbawienia wolności dokładnie w wymiarze 8 lat). Obecne rozwiązanie dotyczy sytuacji, kiedy występek jest zagrożony karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 2 lat pozbawienia wolności. Sytuacji w powyższym zakresie nie rozwiązuje dodanie do omawianego przepisu § 6a, który ma stanowić, że nadzwyczajnego złagodzenia kary nie stosuje się do czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, a do których ma zastosowanie art. 37a.	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. W uwadze nie sprecyzowano w czym tkwi niezasadność regulacji. Można się domyślać, że chodzi o to, że regulacja dotyczy występków zagrożonych zbyt wysoką karą. Niemniej, należy zwrócić uwagę na wyłączenie przewidziane w projektowanym art. 60 § 6a k.k., które czyni proponowane rozwiązania, wbrew sugestii zawartej w zgłoszonej uwadze, zasadnymi aksjologicznie.
33.	art. 60 § 6a k.k.	Relacja § 6a względem art. 37a jest mało czytelna.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Przepis daje pierwszeństwo w określnych sytuacjach normie z art. 37a k.k. Jest to swoiste uzupełnienie § 6 art. 60 k.k. (ograniczenie pkt 4 tego przepisu).
34.	art. 60 § 7 i 7a k.k.	Uchylenie przepisów § 7 i § 7a art. 60 nie wydaje się zasadne.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Uchylenie tych przepisów jest konsekwencją pozostałych zmian w art. 60 k.k.
35.	art. 60 § 7 k.k.	Wobec uchylenia art. 60 § 7 k.k. zachodzi potrzeba wskazania w ustawie postawy prawnej wskazującej sposób łagodzenia kar o kumulatywnym ustawowym zagrożeniu. Chociaż formuła zawarta w uchylanym art. 60 § 7 k.k. odpowiedniego stosowania mogła prowadzić do daleko idących rozbieżności w orzecznictwie, to równie negatywnie należy ocenić całkowity brak takiej postawy w systemie prawa.	**RPO**	Uwaga niezasadna. Proponowane brzmienie przepisu nie zawiera odniesienia do tzw. sankcji kumulatywnych. Oznacza to, że ich nie dotyczy. Jak wskazuje się w orzecznictwie SN „**eliminowanie obligatoryjnej sankcji za przestępstwo musi mieć wyraźne ustawowe upoważnienie**" (uchwała 7 sędziów SN z dnia 20 marca 2019 r. I KZP 15/18). Wprawdzie wskazana uchwała zapadła ona na gruncie odmiennego stanu prawnego aniżeli obecny i projektowany, ale zaprezentowane uwagi ogólne pozostają aktualne. SN w uchwale tej wskazał, że: „*Nadzwyczajne złagodzenie kary za zbrodnię zagrożoną kumulatywnie karą pozbawienia wolności i karą grzywny polega na wymierzeniu kary pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia, ale nie niższej od jednej trzeciej granicy, oraz wymierzeniu kary grzywny na zasadach ogólnych*". W uzasadnieniu uchwały wskazano m.in.: „*W przypadku zbrodni żaden przepis nie stanowi, że należy odstąpić od obligatoryjnej grzywny ani nie upoważnia do takiego zaniechania w drodze wykładni. Zatem w art. 60 § 6 pkt 2–4 KK określono*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				tylko, jak nadzwyczajnie łagodzić karę pozbawienia wolności w zależności od wysokości dolnego jej progu (a nie występuje alternatywne zagrożenie, o którym mowa w § 7 art. 60 KK). Dostrzegać oczywiście trzeba konsekwencje takiego zapatrywania, wyrażone m.in. w uzasadnieniu wystąpienia składu zwykłego Sądu Najwyższego. ***Dopuścić należałoby więc możliwość wymierzenia dwóch grzywien: jednej będącej następstwem złagodzenia kary pozbawienia wolności i drugiej – obligatoryjnej (art. 60 § 6 pkt 3 lub 4 KK),*** *ale sąd może sięgnąć po karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia (art. 60 § 6 pkt 3 KK) albo po karę ograniczenia wolności (art. 60 § 6 pkt 4 KK). Wprawdzie w Kodeksie karnym expressis verbis przewidziano jednoczesne orzeczenie tylko kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (art. 37b, 87 § 2), ale znów trzeba przypomnieć, że* ***eliminowanie obligatoryjnej sankcji za przestępstwo musi mieć wyraźne ustawowe upoważnienie****. W efekcie, dyspozycję art. 60 § 6 pkt 4 KK należy odczytywać w ten sposób, że jeżeli przestępstwo zagrożone jest tylko karą pozbawienia wolności (niższą w dolnym progu od roku), to sąd w jej miejsce wymierza karę nieizolacyjną, zaś gdy nadto zagrożone jest obligatoryjną grzywną, to powinien ją orzec obok kary ograniczenia wolności. (…)* ***Uzupełniająco dodać i podkreślić trzeba, że***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				chodzi o instytucję o charakterze wyjątkowym, zmieniającą istotnie zasady wymiaru kary. Wszak zawiera ona reguły nadzwyczajnego złagodzenia kary. A skoro tak, to nie podlega wykładni rozszerzającej*. Z centrum uwagi nie można też tracić, że w § 6 art. 60 KK określono zasady łagodzenia kar pozbawienia wolności. Dalej,* ***nie widać powodu do swoistego uprzywilejowania sprawców czynów zagrożonych koniunkcyjnie karą pozbawienia wolności i grzywną przez nieorzekanie tej ostatniej, w stosunku do sprawców przestępstw zagrożonych tylko tą pierwszą karą.*** *Wprawdzie będzie to dotyczyć zupełnie różnych przestępstw, ale podobne mogą być powody nadzwyczajnego złagodzenia kar. Poza tym,* ***niweczony byłby cel ustawodawcy wyrażony w sankcji kumulatywnej, jeżeli przyjmie się, że zastosowanie tej instytucji wiąże się z zaniechaniem wymierzenia obligatoryjnej grzywny.*** *Jest to jaskrawo widoczne zwłaszcza przy zbrodniach, a więc czynach o wyższym stopniu szkodliwości społecznej. Słusznie podnosi się więc, że w ten sposób ulega też zatarciu różnica między zbrodniami różnicowanymi liczbą obowiązkowych sankcji*." Przenosząc powyższe rozważania na grunt projektowanego stanu prawnego należy stwierdzić, że aktualne pozostają tezy SN, że „*nie widać powodu do swoistego uprzywilejowania sprawców czynów zagrożonych koniunkcyjnie karą pozbawienia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wolności i grzywną przez nieorzekanie tej ostatniej, w stosunku do sprawców przestępstw zagrożonych tylko tą pierwszą karą" oraz, że „*niweczony byłby cel ustawodawcy wyrażony w sankcji kumulatywnej, jeżeli przyjmie się, że zastosowanie tej instytucji wiąże się z zaniechaniem wymierzenia obligatoryjnej grzywny*". W przypadku zatem występków opisanych w projektowanym pkt 3 § 6 art. 60 możliwa będzie sytuacja wymierzenia dwóch grzywien. Odnosząc się do projektowanego pkt 4 § 6 art. 60 należy wskazać, że grzywna kumulatywna wymierzana jest obok rodzajowo surowszej kary (pozbawienia wolności). To do tej surowszej karny odnosić się będą zasady nadzwyczajnego złagodzenia wskazane w tym przepisie. Grzywna kumulatywna powinna natomiast zostać wymierzona na zasadach ogólnych.
36.	art. 60 k.k.	Bardziej precyzyjnego uregulowania wymaga kwestia nadzwyczajnego złagodzenia kary w przypadku czynów zagrożonych kumulatywnie karą pozbawienia wolności i grzywną jak np. art. 56 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Zarówno w dotychczasowym brzmieniu jak i nadanym w wyniku nowelizacji nie wskazuje się czy nadzwyczajne złagodzenie kary dotyczy wyłącznie kary pozbawienia wolności czy całokształtu reakcji karnej jaka jest	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Stanowisko przedstawiono przy omawianiu analogicznej uwagi zgłoszonej przez RPO.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wskazana w przepisie przewidującym zagrożenie kumulatywnie karą pozbawienia wolności i grzywny.		
37.	art. 64 k.k.	Opracowanie kompleksowego podejścia do recydywy Aby zrównoważyć potrzebę resocjalizacji z prewencją indywidualną, można rozważyć wprowadzenie bardziej zróżnicowanego podejścia do recydywy. Zamiast jednolitego złagodzenia kar, projekt powinien uwzględniać różne poziomy recydywy i typy przestępstw, aby lepiej dostosować wymiar kary do sytuacji konkretnego sprawcy. Propozycją może być także zastosowanie programów resocjalizacyjnych i rehabilitacyjnych, które będą obowiązkowe dla recydywistów, co pozwoliłoby zminimalizować ryzyko powrotu do przestępstwa.	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycja niezasadna. Zawarte w projekcie przepisy stanowią powrót do tradycyjnej koncepcji recydywy i przywracają brzmienie przepisu sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., Taki kształt recydywy zapewnia aktualność bogatego dorobku orzeczniczego SN. Sugerowane przemodelowanie recydywy wykracza poza interwencyjny charakter projektowanej ustawy.
38.	art. 64 § 1 i 2 k.k.	Brzmienie art. 64 § 1 i § 2 świadczy o łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze chodzi o pozostawienie obecnej regulacji). Zawarte w projekcie przepisy stanowią powrót do tradycyjnej koncepcji recydywy i przywracają brzmienie przepisu sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „*właściwszym podejściem do problemu powrotności do przestępstwa jest brzmienie przepisu sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., które dla tzw. recydywy pojedynczej przewiduje obostrzenie fakultatywne, zaś dla wielokrotnej – obligatoryjne w dolnej granicy wymiaru kary, ale o minimalnym „postępie”, czyli zwiększone o jeden miesiąc pozbawienia wolności*”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
39.	art. 64 § 1 i 2 k.k.	W art. 64 § 1 k.k. w ramach tzw. recydywy podstawowej wprowadza się wymóg uprzedniego skazania, w tym za przestępstwo umyślne, a nadto na karę pozbawienie wolności, a nadto warunek odbycia w ciągu 5 lat kary w wymiarze co najmniej 6 miesięcy, co jest samo w sobie mało czytelne i znacznie zawęża zakres recydywy, podczas gdy jej konstrukcja powinna być jasna i odwoływać się do uprzedniego skazania (a być może tylko do uprzedniej karalności) bez względu na rodzaj wymierzonej kary. Uprzednia karalność, tym bardziej za przestępstwo podobne, jest wskazaniem o braku resocjalizacji i niespełnieniu roli kary za pierwszym razem. W odczuciu społecznym recydywa to powrót do przestępstwa i tak też powinny brzmieć regulacje tę recydywę opisujące. Rezygnacja z obowiązku wymierzenia kary powyżej dolnego granicy ustawowego zagrożenia na rzecz fakultatywności nie jest ograniczeniem swobody sądu w orzekaniu, lecz jest to niczym nie uzasadniona korzyść dla sprawcy popełniającego kolejne przestępstwo. Takie unormowanie w zakresie recydywy na pewno nie będzie stanowiło jakiejkolwiek presji wobec środowiska przestępczego i nie przyczyni się do powstrzymania przestępczej aktywności. Wskazany powyżej odmienny niż projektodawcy sposób ujęcia recydywy nie jest przejawem nadmiernej punitywności, lecz wyrazem obowiązywania konsekwentnej zasady, iż powrót do przestępstwa wymaga surowszej reakcji	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Terminologia przepisu obudowana jest orzecznictwem SN i nie budzi istotnych wątpliwości. Budowanie nowych koncepcji recydywy wykracza poza ramy projektu. Odnośnie do potrzeby zachowania represyjności przepisu odesłać należy do uzasadnienia projektu, w którym krytycznie oceniono obecną regulację.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		karnej, bo brak tej reakcji utwierdza sprawców w słabości państwa i nie przemawia do porzucenia procederu. W art. 64 § 2 k.k. w ramach recydywy specjalnej zamiast rozbudowanego katalogu warunków jej zaistnienia i wymieniania kategorii przestępstw, np. zgwałcenia, zasadne byłoby wskazanie, iż warunkiem odpowiedzialności przy zastosowaniu tego przepisu jest popełnienie ponownie przestępstw przeciwko określonym dobrom prawnym. Obecna jak i proponowana regulacja wyklucza z zastosowania recydywy specjalnej szereg sytuacji, podczas gdy zaostrzenie odpowiedzialności powinno być regułą dla wszystkich recydywistów penitencjarnych.		
40.	art. 64 § 2 k.k.	Art. 64 § 2 k.k. przewiduje powrót do regulacji obowiązującej przed poprzednią nowelizacją; intencja ograniczenia punitywności wobec osób popełniających najpoważniejsze przestępstwa winna być odpowiednio uzasadniona.	**KSSiP**	Uwaga niezasadna (rozumiana jako brak należytego uzasadnienia zmian w art. 64 k.k.). Na str. 15-17 uzasadnienia projektu zawarto wyczerpujące uzasadnienie zmian dotyczących art. 64 k.k., które wskazuje na powody projektowanej regulacji.
41.	art. 69 § 1 k.k.	Należy rozważyć podniesienie wysokości kary pozbawienia wolności możliwej do warunkowego zawieszenia do roku i 6 miesięcy tak, aby ta regulacja była kompatybilna z górną granicą kary pozbawienia wolności możliwą do wykonania w SDE (rok i 6 miesięcy). W aktualnych uregulowaniach, gdy nie można zawiesić kary powyżej roku pozbawienia wolności, ale w stosunku do kary w przedziale od roku do półtora roku można orzec jej odbywanie w SDE, to	**SA w Szczecinie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		następuje „deprecjacja” wyroku skazującego taką karę, bowiem w kilka tygodni, przy niezmienionych okolicznościach orzekany jest środek probacyjny z pozytywnymi rokowaniami, który mógł być orzeczony wcześniej.		
42.	art. 69 § 1 k.k.	W dalszej kolejności proponujemy, aby art. 69 § 1 nadać brzmienie: „§ 1. Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.” Powyższa propozycja zmiany art. 69 § 1 ma na celu złagodzenie ich nadmiernego rygoryzmu stanowiącego przejaw populizmu penalnego, powrót do poprzednich sprawdzonych rozwiązań oraz urzeczywistnienie zasady swobodnego uznania sędziowskiego.	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
43.	art. 69 k.k.	Brak zmian w zakresie warunków zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Obecne brzmienie art. 69 k.k. umożliwia zawieszenie wykonanie kary w wymiarze nieprzekraczającym roku, co w sposób istotny ogranicza możliwość stosowania środka probacyjnego. Należałoby wprowadzić (przywrócić) możliwość zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze nie przekraczającym 2 lat. W przypadku recydywy podstawowej stosowanie środka probacyjnego byłoby wykluczone z pozostawieniem dla sądu możliwości	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosowania w wyjątkowych wypadkach uzasadnionych okolicznościami.		
44.	art. 75 § 4 k.k.	Ustawodawca w art. 1 pkt 22 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600 z późn. zm.) zmienił regulacje art. 75 § 4 k.k., które obowiązują od wejścia Kodeksu karnego w życie nie podając żadnego argumentu przemawiającego za tą zmianą. Uzasadnienie w tym zakresie ograniczało się do przepisania treści projektowanej zmiany. Zauważyć należy, że zmiana dotyczyła wyłącznie środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności i jej konsekwencją było wydłużenie okresu do zatarcia skazania. Mając to na uwadze, brak w projekcie zmiany art. 75 § 4 k.k. przywracającego uprzedni półroczny termin należy ocenić negatywnie (II.510.1043.2021)	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
45.	art. 77 § 2 k.k.	W projektowanej zmianie ustawodawca zamierza przyjąć rozwiązanie, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd, wymierzając karę wymienioną w art. 32 pkt 3, może wyznaczyć surowsze ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78 k.k. Co do zasady rozwiązanie jest zasadne, jednak wątpliwości budzi wyeliminowanie z powyższej sytuacji kary z art. 32 pkt 5, to jest dożywotniego pozbawienia wolności. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż to właśnie w tej pominiętej sytuacji, wyznaczenie surowszego ograniczenia do skorzystania przez skazanego z	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Przytoczona argumentacja, która została zawarta w uzasadnieniu projektu jest trafna. Prawo do ubiegania się o warunkowe zwolnienie nie oznacza, że zostanie ono udzielone. Podkreślenia wymaga fakt, że możliwość ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie gwarantuje jego uzyskania, a zatem nie sposób podzielić obaw, aby w ten sposób kara dożywotniego pozbawienia wolności traciła swój sens.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		warunkowego zwolnienia, aniżeli rozwiązanie przewidziane w art. 78 k.k., jest najbardziej pożądane. W uzasadnieniu projektu wskazano, że obecne minimum formalne do ubiegania się o zastosowanie tej instytucji przez skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności wynosi 30 lat, zaś w ocenie projektodawcy okres ten jest wystarczający dla dokonania oceny kryminologicznej skazanego w aspekcie ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Powyższe stwierdzenie ma jednak charakter mimo wszystko ocenny i nie uzasadnia blokowania surowszych rozwiązań w sytuacjach tego wymagających. Trudno również zaakceptować stanowisko zawarte w uzasadnieniu, że ewentualne obostrzenie rygorów warunkowego zwolnienia, w odniesieniu do kary dożywotniego pozbawienia wolności, stanowić będzie w istocie zwiększenie dolegliwości tej kary, mogące prowadzić do niedopuszczalnego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jej zrównania z karą bezwzględnego dożywotniego pozbawienia wolności.		
46.	art. 77 § 2 k.k.	Pozytywnie należy ocenić wykluczenie możliwości podnoszenia ponad 25 lat okresu wymaganego dla warunkowego zwolnienia dla kary dożywotniego pozbawienia wolności, co jest konsekwencją projektowanej zmiany w art. 77 § 2 k.k. Wydaje się jednak, że należałoby dopuścić, aby art. 77 § 2 k.k. umożliwiał sądowi orzeczenie zarówno łagodniejszych,	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Projekt nie zajmuje się zagadnieniem możliwości określania łagodniejszych niż ustawowe rygorów warunkowego zwolnienia. W zakresie obostrzenia przesłanek warunkowego zwolnienia projekt odnosi się jedynie do kary dożywotniego pozbawienia wolności i w tym zakresie w uzasadnieniu projektu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jak i surowszych ograniczeń do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia, niż te przewidziane w art. 78 k.k. oraz aby skorzystanie z tej możliwości stało się regułą. Sąd, bez szczególnie uzasadnionych okoliczności, winien każdorazowo skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności moc orzekać jednocześnie o niższym niż wskazany w art. 78 k.k. terminie wymaganym do złożenia wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie. Zaproponowane rozwiązanie zapobiegnie sytuacjom, w których sądy, orzekając o dolegliwości kary pozbawienia wolności nadmiarowo podwyższają jej wymiar, biorąc pod uwagę termin wskazany w art. 78 § 1 k.k. Często bowiem sądy wykonujące karę pozbawienia wolności nie uwzględniają wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności tylko z tej przyczyny, że kara dotychczas wykonana jest w ich ocenie zbyt krótka. Takie sytuacje nie sprzyjają kształtowaniu u skazanych prawidłowych postaw i prowadzą często do załamania procesu resocjalizacji. Orzekanie przez sądy o ograniczeniach związanych ze złożeniem wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie w wyrokach (a zatem niejako „z góry") pozwoli na prawidłowe kształtowanie dolegliwości jaka wiąże się z wykonaniem kary pozbawienia wolności. Możliwość elastycznego kształtowania przesłanki wymaganego terminu do złożenia przez skazanego wniosku o przedterminowe warunkowe zwolnienie, w tym		wskazano, że „*Unormowanie zawarte w art. 77 § 2 k.k. przewiduje możliwość obostrzenia przesłanek formalnych warunkowego zwolnienia w szczególności w razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Obecnie minimum formalne do ubiegania się o zastosowanie tej instytucji wynosi 30 lat. W ocenie projektodawcy okres ten jest wystarczający dla dokonania oceny kryminologicznej skazanego w aspekcie ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Ewentualne obostrzenie rygorów warunkowego zwolnienia, w odniesieniu do kary dożywotniego pozbawienia wolności, stanowi w istocie zwiększenie dolegliwości tej kary, mogące prowadzić do niedopuszczalnego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jej zrównania z karą bezwzględnego dożywotniego pozbawienia wolności*". W zgłoszonej uwadze nie zakwestionowano tak określonego kierunku proponowanej zmiany. Tylko na marginesie należy wskazać, że nieweryfikowalne i przez to nieuprawnione jest twierdzenie, że sądy orzekając o dolegliwości kary pozbawienia wolności nadmiarowo podwyższają jej wymiar, biorąc pod uwagę termin wskazany w art. 78 § 1 k.k. Nie ułatwia też ocenie stanowiska RPO powoływanie się przez niego na regulacje, których projekt faktycznie nie zawiera (np. na zmiany w art. 78 § 3 k.k.-str. 8,10). Być może RPO po dokładniejszej analizie projektu przedstawi na

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odejścia od reguły połowy kary jako zasady, na rzecz albo możliwości skrócenia tego okresu albo jego wydłużenia, pozwoli sądom tak kształtować wymiar kary, aby ten odpowiadał wymaganiom związanym z zastosowaniem dyrektyw prewencji szczególnej i ogólnej. Pełną aktualność zachowują tu uwagi przedstawione przez Rzecznika do projektu ostatecznie przyjętego jako ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.		dalszym etapie dodatkowe uwagi, co pozwoli na ich merytoryczną ocenę. Zauważyć jedynie można, że opiniowana ustawa ograniczona jest z założenia do zmian pilnych. Postulaty RPO powinny być niewątpliwie przedmiotem analizy w ramach prac nad nowym modelem łączenia kar i zwalniania z ich odbycia. Stanowi to odrębny temat prac KKPK.
47.	art. 77 § 3 i 4 k.k.	Uchylenie § 3 i 4 art. 77 – proponowane zmiany świadczą o nadmiernej łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze chodzi o pozostawienie obecnej regulacji). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił, że w przypadku, w którym kara dożywotniego pozbawienia wolności nie podlega weryfikacji w ramach procedury, którą może zainicjować skazany, a której wszczęcie może spowodować warunkowe zwolnienie, jeżeli zostanie ustalone, że skazany nie wymaga dalszej izolacji, dochodzi do naruszenia przepisu art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2; Dz. U. z 1993 r. Nr 61 poz. 284 ze zm.), dalej: „EKPCz”, (…). Upatrywanie w komentowanym unormowaniu naruszenia art. 3 EKPCz prowadzi również do konkluzji, że popada ono w kolizję z art. 40 Konstytucji RP. Pozbawienie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności nadziei na warunkowe zwolnienie w przyszłości stanowi przejaw przedmiotowego traktowania, takie podejście a priori wyklucza możliwość zmiany jego postawy, co jest sprzeczne z tym, iż natura ludzka jest zmienna, odbiera skazanemu motywację do pracy nad samym sobą, uniemożliwiając osiągnięcie celów, które stawia się przed wykonywaniem kary pozbawienia wolności (art. 67 k.k.w.).”.
48.	art. 78 § 1 i 2 k.k.	Proponowane brzmienie art. 78 § 1 i 2 świadczy o nadmiernej łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze o pozostawienie obecnej regulacji). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„skoro w Kodeksie karnym jest jedna terminowa kara pozbawienia wolności, to należy wprowadzić w zakresie warunkowego zwolnienia z tej kary tylko jedno minimum formalne, a nie dwa. Ponadto w literaturze prawa karnego dostrzega się w obecnym unormowaniu art. 78 § 1 k.k. naruszenia zasady równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP; tak np. J. Majewski [w:] Kodeks karny. Komentarz, red. J. Majewski, Komentarz do art. 78, Warszawa 2024, Teza 4, Lex). Dlatego w art. 78 § 1k.k. proponuje się jednolite minimum formalne w wysokości ½.* *Projektowana zmiana art. 78 § 2 k.k. ma charakter systemowy. Z uwagi na uchylenie przepisu art. 14b k.k.w. konieczne jest wyeliminowanie z art. 78 § 2 k.k. odrębnej kategorii skazanych, w stosunku do*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				których zastosowanie miałoby minimum ¾ kary pozbawienia wolności w przypadku warunkowego przedterminowego zwolnienia. Wykreślenie z przepisu art. 78 § 2 k.k. słów „wobec skazanego, wobec którego wydano prawomocne postanowienie stwierdzające, że bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności" wynika również z faktu, że takie unormowanie w zakresie warunkowego zwolnienia zrównywało skazanych w warunkach multirecydywy oraz tych, wobec których zastosowano przepis art. 65 § 1 k.k. ze skazanymi po raz pierwszy nawet za przestępstwa nieumyślne na karę pozbawienia wolności, jeśli tylko utrudniali bezprawnie wykonanie kary i zapadło wobec nich postanowienie, o którym mowa w art. 14b k.k.w. Stawianie tych kategorii skazanych na równi naruszało zasadę równości wobec prawa, wszak to samo najsurowsze minimum formalne w postaci ułamkowej części kary znajdowało zastosowania do skrajnie różnych kategorii skazanych. Takie ujęcie popada w kolizję z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP."
49.	art. 78 §1 k.k.	Brzmienie art. 78 §1 k.k. powinno zostać zmienione tak, aby obejmowało wszystkich skazanych po raz pierwszy, w tym także osoby skazane z art. 65 k.k. Obecna regulacja jest niesprawiedliwa, ponieważ traktuje te osoby w taki sam sposób jak recydywistów wielokrotnych, mimo że mogą one mieć pierwszy konflikt z prawem. Taka regulacja prowadzi do nadmiernej represyjności i nieproporcjonalnego	**osoba prywatna (4)**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Zmiany w art. 78 § 1 i 2 k.k. dotyczyły innych kwestii aniżeli zawarty w art. 78 § 2 k.k. wydłużony limit odnoszący się m.in. do recydywistów szczególnych wielokrotnych, dotyczący również, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.k., wymienionych w tych przepisach kategorii sprawców, tj. tych, którzy z popełnienia przestępstwa uczynili sobie stałe źródło

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zaostrzenia kary dla osób, które formalnie nie należą do kategorii recydywistów penitencjarnych. Jest to sprzeczne z zasadą indywidualizacji odpowiedzialności karnej, która wymaga, aby każda sytuacja była oceniana odrębnie, a nie automatycznie kwalifikowana na podstawie jednego przepisu. Zmiana art. 78 k.k., tak aby wszyscy skazani po raz pierwszy, w tym także z art. 65 k.k., mogli ubiegać się o warunkowe zwolnienie po odbyciu połowy kary, przywróciłaby sprawiedliwy balans w systemie penitencjarnym. Sąd i tak każdorazowo analizuje, czy skazany daje rękojmię poprawy, dlatego nie ma potrzeby automatycznego wyłączania tych osób z możliwości wcześniejszego zwolnienia.		dochodu, tych którzy popełnili przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa, sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym oraz do sprawców przestępstw z art. 258 k.k.. Brak jest podstaw do postulowanego złagodzenia zasad warunkowego zwolnienia osób skazanych w warunkach art. 65 k.k.
50.	art. 80 § 2a k.k.	Uchylenie § 2a art. 80 świadczy o nadmiernej łagodności ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze chodzi o pozostawienie obecnej regulacji). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Rezygnacja z odrębnej kary punktowej oraz traktowanie terminowej kary pozbawienia wolności jako kary jednolitej powinno prowadzić do wprowadzenia jednolitego okresu próby przy warunkowym zwolnieniu, odnoszącego się do skazanych na tę karę. Przyjęcie jednolitego okresu próby w tym przypadku uzasadnione jest również tym, że w art. 78 § 1 k.k. proponuje się jedno minimum formalne w przypadku skazania na karę pozbawienia wolności od 1 miesiąca do 30 lat. W obrębie warunkowego przedterminowego zwolnienia w zakresie zarówno minimum*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				formalnego oraz długości okresu próby kara ta powinna być traktowana jednolicie. Skoro jest jedno minimum formalne, powinien być jeden okres próby".
51.	art. 80 § 3 k.k.	W uzasadnieniu projektu wskazano, iż oczywiście nietrafne jest rozwiązanie zawarte w dotychczasowym brzmieniu art. 80 § 3 k.k., albowiem jedną z podstawowych funkcji warunkowego zwolnienia jest funkcja motywacyjna, a funkcja ta ma szczególne znaczenie w przypadku skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności. Podniesiono także, że świadomość trwania okresu próby do końca życia nie jest dobrym stymulatorem do poprawy swojego zachowania w trakcie warunkowego zwolnienia. Powyższe stanowisko wydaje się być dyskusyjne, albowiem to właśnie okres próby jest stymulatorem i odpowiednim gwarantem zapewnienia właściwego zachowania skazanego w trakcie warunkowego zwolnienia. Optymalnym rozwiązaniem, pozwalającym na uchwycenie wszelkich możliwych sytuacji, winno być przyjęcie okresu próby nie krótszego niż 10 lat lub dożywotniego okresu próby.	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Oczywiście nietrafne jest rozwiązanie zawarte w art. 80 § 3 k.k., zgodnie z którym okres próby przy warunkowym przedterminowym zwolnieniu ma trwać do końca życia. Należy pamiętać, że jedną z podstawowych funkcji warunkowego zwolnienia jest funkcja motywacyjna. Funkcja ta ma szczególne znaczenie w przypadku skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności. Jak podkreślono już wcześniej, wyłącznie w takim przypadku warunkowego zwolnienia powoduje, że sprawcy tacy w warunkach zakładu karnego poczują się całkowicie bezkarni. Jakiekolwiek przestępstwo popełnią, wydanie kolejnego wyroku skazującego nie pogorszy ich sytuacji, wszak i tak z założenia mają przebywać w zakładzie karnym do końca życia. Również świadomość trwania okresu próby do końca życia nie jest dobrym stymulatorem do poprawy swojego zachowania w trakcie warunkowego zwolnienia. Perspektywa zastosowania tej instytucji zwłaszcza w przypadku skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności, ale także możliwość zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności po zwolnieniu stanowi silny bodziec dla*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				skazanego do poprawy swojego zachowania w zakładzie karnym, a także na wolności po warunkowym zwolnieniu. Obecne rozwiązanie osłabia tę funkcję motywacyjną przez brak możliwości uznania tej kary za odbytą na podstawie art. 80 § 2 k.k., a tym samym uniemożliwia zatarcie skazania na podstawie przepisów Kodeksu karnego. Jest to możliwe tylko w drodze trybu ułaskawienia. Z tych powodów proponuje się powrót do rozwiązania, zgodnie z którym okres próby w przypadku warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności będzie wynosił 10 lat".
52.	art. 85 k.k.	Negatywnie należy ocenić brak regulacji zakładających powrót do brzmienia art. 85 k.k. sprzed 24 czerwca 2020 r. – zasady łączenia kar wprowadzone z dniem 1 lipca 2015 r. obowiązujące do 24 czerwca 2020 r. były korzystniejsze dla skazanych i w istocie nastręczały mniej trudności w praktyce orzeczniczej, wobec czego postulować należałoby powrót do tego rozwiązania.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Projekt nie zmienia przyjętych w tym przepisie zasad wymierzania kary łącznej.
53.	art. 85 k.k.	Wprawdzie już wcześniej ustawodawca zdecydował się na zmianę zasad łączenia kar pozbawienia wolności powracając do koncepcji realnego zbiegu, ale, na co wskazuje praktyka nie porządkują one wykonania kar z wielu wyroków w sposób taki efektywny i uporządkowany, jak przy łączeniu kar jeszcze niewykonanych. Przy obecnych uregulowaniach balastem są dawno już wykonanie wyroki i kary z nich, które sąd powinien połączyć i staje przed dylematem	**SA w Szczecinie**	Uwaga sugerująca pomijanie przy wyrokach łącznych kar już wykonanych wykracza poza zakres projektowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czy zastosować zasadę kumulacji czy asperacji, chociaż gdyby orzekał przed ich wykonaniem decydowałby się na zastosowanie zasady korzystniejszej dla skazanego; albo po prostu je pomija, co nie jest zgodne z zasadą działania z urzędu i z treścią art. 91a k.k.		
54.	art. 86 k.k.	Proponowany wymiar kary łącznej jest niezasadnie złagodzony.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze chodzi o pozostawienie obecnej regulacji). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zmiana ta ma na celu uelastycznienie mechanizmu wymierzania kary łącznej i zwiększenie zakresu uznania sędziowskiego na etapie łączenia kar. Wykluczenie z góry możliwości wymierzenia kary łącznej na zasadzie (pełnej) absorpcji doprowadziło bowiem do niepożądanego zawężenia luzu decyzyjnego nie tylko na płaszczyźnie wymiaru kary łącznej, ale również na dalszych etapach kształtowania reakcji karnej. Konieczność wymierzenia kary łącznej powyżej najwyższej z kar jednostkowych – i to niezależnie od okoliczności konkretnej sprawy czy właściwości sprawcy – w praktyce może wręcz uniemożliwiać adekwatną reakcję na popełnione przestępstwa.”*.
55.	art. 86 k.k.	Najpoważniejsze zastrzeżenia zgłoszono względem projektowanej zmiany w treści art. 86 k.k. odnośnie maksymalnego wymiaru kary łącznej ograniczenia wolności w wymiarze 2 lat. Pozostawiono dotychczasowy maksymalny wymiar kary łącznej ograniczenia wolności na poziomie 2 lat, co powoduje, że przy łączeniu kar ograniczenia wolności w	**SA w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Wskazać można jedynie, że podobne zastrzeżenia można skierować wobec całej instytucji kary łącznej. Kompleksowa reforma tej instytucji prawnej wykracza jednak poza interwencyjny charakter niniejszego projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		większości przypadków będzie orzekana przy kilku lub kilkunastu karach jednostkowych ograniczenia wolności łączna kara, która będzie znacząco niższa od sumy kar jednostkowych. Zatem należałoby rozważyć wyłączenie kar ograniczenia wolności w wyrokach łącznych na rzecz odbywania tych kar następczo po sobie, co byłoby zgodne z polityką wymiaru kary i kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. W przeciwnym wypadku powstaje wrażenie, że z jednej strony kary są zaostrzane, a z drugiej ustawodawca daje przyzwolenie na popełnianie większej liczby przestępstw, gratyfikując je karą łączną. Te same argumenty można przywołać do kary łącznej grzywny. Ponadto, biorąc pod uwagę ilość zmian dokonywanych w zakresie przepisów o karze łącznej i konieczność uwzględniania – zgodnie z treścią art. 4 § 1 k.k. – ustawy względniejszej dla sprawcy, należałoby na nowo rozważyć ujednolicenie stanu prawnego w zakresie wyroków łącznych.		
56.	art. 86 § 1 k.k.	Pozytywnie w kierunku uzyskania spójności systemowej, przy czym – po uwzględnieniu wydzielenia jako odrębnej kary izolacyjnej 30 lat pozbawienia wolności oraz zmiany sposobu wymierzania kary pozbawienia wolności – przepis powinien otrzymać brzmienie: „Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 25 lat pozbawienia	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Propozycja oparta na założeniu wprowadzenia do projektowanej ustawy przepisów, których ona obecnie nie zawiera.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wolności. Karę pozbawienia wolności do lat 15 wymierza się w miesiącach i latach, powyżej lat 15 – w latach". Dodatkowo zmianie wymagałby art. 88 k.k. jako zmiana wynikowa związana z wydzieleniem rodzajów kar pozbawienia wolności, proponowanych w niniejszej opinii.		
57.	art. 86 § 1 k.k.	Chciałbym jednocześnie zwrócić uwagę na pewną niekonsekwencję przepisu art. 86 § 1 k.k., co do możliwości orzeczenia kar łącznych odnośnie wymiaru kary łącznej grzywny w porównaniu z karą łączną ograniczenia wolności i pozbawienia wolności. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu karę łączną grzywny można orzec w wymiarze do 810 stawek dziennych, w sytuacji gdy kara grzywny co do zasady może być wymierzone do 540 stawek (art. 33 § 1 kk). Natomiast przepis art. 86 § 1 k.k. nie przewiduje orzeczenia kary łącznej ograniczenia wolności, ani też pozbawienia wolności powyżej górnej granicy tych kar, czyli odpowiednio powyżej 2 lat ograniczenia wolności i 30 lat pozbawienia wolności. W konsekwencji treść tego przepisu jest niekonsekwentna, skoro w praktyce jest bardziej dolegliwa dla osób skazanych na kary jednostkowe najłagodniejsze, czyli grzywny, pozwalając określić ich wymiar ponad podstawowe zagrożenie karą grzywny orzekaną jako jednostkowa. Takiej możliwości nie ma natomiast w stosunku do sprawców skazanych na kary ograniczenia wolności i pozbawienia wolności. Jest to szczególnie widoczne w praktyce w przypadku łączeniu wielu kar ograniczenia	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Przedmiotem projektu w zakresie tego przepisu jest przywrócenie możliwości orzekania kary łącznej zgodnie z zasadą pełnej absorpcji. Inne postulaty wykraczają poza ramy projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wolności, kiedy to sprawca został już uprzednio skazany na kilka tych kar, także w wymiarze maksymalny 2 lat i wówczas to Sąd orzekając karę łączną nie może określić jej wymiaru ponad wskazane 2 lata. W mojej ocenie nie jest to zasadne, mając także na względzie cele jakie kara łączna ma osiągnąć. Popierając zatem zmianę polegającą na możliwości określenia wymiaru kary łącznej przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji, proszę o rozważenie zmiany treści art. 86 § 1 k.k. poprzez określenie górnej granicy kary łącznej ograniczenia wolności do 3 lat, a kary łącznej pozbawienia wolności do 40 lat, przy uwzględnieniu tej zmiany w przepisach dotyczących wykonania kary łącznej w takim wymiarze.		
58.	art. 102 § 1 k.k.	Kolejną proponowaną zmianą, którą należy ocenić negatywnie, jest zmiana w treści art. 102 k.k. – proponowane w § 1 tego artykułu przerwanie biegu przedawnienia dopiero w momencie, gdy zostanie wszczęte postępowanie przeciwko osobie powoduje, że większa ilość przestępstw ulegnie przedawnieniu. Zmiana taka nie wydaje się mieć jakiegoś szczególnego uzasadnienia. Należy pamiętać, że w przypadku szczególnie skomplikowanych przestępstw może być niezbędne długotrwałe prowadzenie postępowania w sprawie, zanim zgromadzone dowody pozwolą na postawienie zarzutów konkretnym osobom. Zmiana proponowana spowoduje, że w takich sytuacjach dojdzie do przedawnienia karania przestępstwa z uwagi na przedłużające się postępowanie przygotowawcze	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„unormowanie zawarte w art. 102 § 1 i 2 k.k., przedłużające termin przedawnienia stanowi rozwiązanie niekorzystne dla sprawcy. Ze względów gwarancyjnych powinno być ono ujęte w sposób jednoznaczny, zabezpieczający takiego sprawcę przed instrumentalnym podejściem do instytucji wydłużenia terminu przedawnienia. (…) niejasne, budzące wątpliwości oraz szerokie ujęcie przesłanki wydłużenia terminów przedawnienia zawarte w art. 102 § 1 i 2 k.k. może podważać zaufanie obywateli do państwa prawa, a tym samym naruszać art. 2 Konstytucji RP. Zaufanie to doznaje uszczerbku w przypadku, gdy ustawodawca przewiduje*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		toczące się w sprawie.		*nieprecyzyjne warunki, w których dochodzi do wydłużenia terminu przedawnienia karalności przestępstwa, dając jednocześnie organom ścigania dość dużą swobodę w zakresie podejmowania decyzji czy to o wszczęciu postępowania, która zresztą jest niezaskarżalna (sprawca nie może zatem doprowadzić do jej uchylenia aby zniweczyć skutki przedłużenia przedawnienia karalności), a także pozwalając na podjęcie jakiejkolwiek czynności procesowej odnośnie do nowo ujawnionego przestępstwa, która będzie skutkowała wydłużeniem takiego terminu. (…) przepisy art. 102 § 1 i 2 k.k. uzależniające przedłużenie terminu przedawnienia karalności od wszczęcia postępowania lub jakiejkolwiek czynności procesowej zmierzającej do ustalenia nowo ujawnionego przestępstwa są niespójne z art. 44 § 5 k.k.s., który jest ujęty zupełnie inaczej. Stanowi on bowiem, że jeżeli w okresie przewidzianym w § 1 lub § 2 wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 1 ustaje z upływem 5 lat, a przestępstwa skarbowego określonego w § 1 pkt 2 – z upływem 10 lat od zakończenia tego okresu. Nie ma żadnego uzasadnienia dla funkcjonowania takich dwóch odmiennych unormowań w obrębie prawa karnego sensu largo. Dotychczasowe rozwiązanie przewidziane w art. 102 k.k. powoduje, że w razie idealnego zbiegu nowo ujawnionego w toku*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowania przestępstwa powszechnego z nowo ujawnionym przestępstwem skarbowym skutek w postaci wydłużenia terminu przedawnienia następuje w dwóch różnych momentach w stosunku do obu przestępstw mimo popełnienia jednego czynu”.
59.	art. 107 § 3 k.k.	Z uwagi na prowadzone konsultacje społeczne w projekcie Ustawy o zmianie Ustawy – Kodeks Karny, Ustawy –Kodeks Postępowania Karnego oraz niektórych innych ustaw chciałbym zwrócić Państwa uwagę na proponowaną nowelizację art. 107 § 3 Kodeksu Karnego, którego treść po zmianie miałaby brzmieć "w razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od uznania jej za wykonaną, od darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania". **O ile samą zmianę można uznać za pozytywną** pod kątem wyeliminowania zbytniej punitywności okresu zatarcia skazania należy zauważyć, iż zrównanie okresu zatarcia skazania za czyny, za które może zostać orzeczona kara dożywotniego pozbawienia wolności z innymi czynami, chociażby występkami odbywanymi przykładowo w ramach Systemu Dozoru Elektronicznego, gdzie zatarcie skazania następuje również po 10 latach z mocy prawa, lub po 5 latach ale tylko na wniosek skazanego, należy uznać za rażąca niesprawiedliwość i nierówność społeczną oraz prawną. W celu rozróżnienia ciężkości tych czynów,	**osoba prywatna (3)**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		orzeczonych kar, a także sposobu ich odbywania, można by wprowadzić do art. 107 KK dodatkowy ustęp określający, iż „w przypadku odbywania orzeczonej kary w ramach Systemu Dozoru Elektronicznego, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 5 lat od uznania jej za wykonaną, od darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. Sąd może na wniosek skazanego zarządzić zatarcie skazania już po upływie 3 lat, jeżeli skazany w tym okresie przestrzegał porządku prawnego.”.		
60.	art. 112 pkt 4 k.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 1 1 2 k.k. poprzez nadanie nowego brzmienia pkt 4, doprecyzowując określenie: „złożenia fałszywego oświadczenia, opinii lub tłumaczenia” w drodze wykluczenia m.in. oczywistych omyłek pisarskich, nieumyślnego przejęzyczenia, nieprawidłowej wymowy.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Nadto, wydaje się, że projektowane uchylenie art. 233 § 4a k.k. realizuje wskazany postulat, pozostawia bowiem jedynie umyślną formę popełnienia przestępstwa z art. 233 § 4 k.k.
61.	art. 112a k.k.	Brak zmian art. 112a k.k**.** Odnosząc się do obecnie obowiązującego art. 112a k.k., wskazać należy w pierwszej kolejności na brak uzasadnienia dla wprowadzenia wskazanego unormowania. Przepis ten wprowadził zaś całkowicie nowe rozwiązanie, którego konsekwencją jest wyłączenie warunku podwójnej karalności z art. 111 k.k., a zatem zastosowanie ustawy karnej polskiej do obywatela polskiego oraz cudzoziemca niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia czynu zabronionego. Aspekt gwarancyjny wynikający z zasady zaufania z art. 2 Konstytucji RP, który można dostrzec w warunku	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podwójnej karalności, podlega zasadzie proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i może zostać wyłączony wówczas, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W tym kontekście wskazać należy, że ów aspekt gwarancyjny warunku podwójnej karalności zostaje wyłączony także przez uchwalony art. 112a k.k., przy czym wyłączenie to nie zostało przez ustawodawcę uzasadnione. W ramach art. 112a k.k. wyszczególnić należy dwie przesłanki kształtujące zakres jego zastosowania. Pierwszą z nich jest okoliczność towarzysząca popełnieniu przestępstwa. Sprawca ma je bowiem popełnić „przy użyciu systemu informatycznego, systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej". Ustawodawca nie sprecyzował, czy użycie przez sprawcę systemu informatycznego, systemu teleinformatycznego lub sieci teleinformatycznej ma być okolicznością warunkującą popełnienie przestępstwa, czy też tylko ułatwiającą jego popełnienie. Wskazać przy tym należy, że definicje systemu informatycznego znajdują się w art. 2 lit. a dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/40/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. dotyczącej ataków na systemy informatyczne i zastępująca decyzję ramową Rady 2005/222/WSiSW (Dz. U. UE. L. z 2013 r. Nr 218, str. 8) oraz art. 1 lit. a Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości,		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sporządzona w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 728), definicja sieci telekomunikacyjnej znajduje się w art. 2 pkt 35 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1648 z późn. zm.) zaś definicja systemu teleinformatycznego znajduje się zarówno w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 57 z późn. zm.), jak i w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 344). Zastosowanie tych definicji do art. 112a k.k. uzasadnia wniosek, że wyszczególniona jako pierwsza przesłanka zastosowania art. 112a k.k. zostaje spełniona już w przypadku skorzystania przez sprawcę z telefonu komórkowego w celu przekazania informacji drugiej osobie, co stanowi użycie systemu informatycznego (telefonu komórkowego), systemu teleinformatycznego (wysyłanie wiadomości tekstowych lub rozmowa za pomocą komunikatorów internetowych) oraz sieci teleinformatycznej(wysyłanie SMS'ów, MMS'ów lub rozmowa telefoniczna). Druga przesłanka z art. 112a k.k. została sformułowana w postaci warunku o treści: „jeżeli czyn ten na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wywołał lub mógł wywołać skutek naruszający interes państwa w zakresie ochrony niepodległości, integralności terytorialnej, bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, obronności, polityki zagranicznej, pozycji		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		międzynarodowej lub potencjału naukowego lub gospodarczego". Art. 112a k.k., którego konsekwencją jest rozszerzenie zakresu stosowania polskiej ustawy karnej do wskazanych w nich przestępstw popełnionych przez obywateli polskich i cudzoziemców za granicą, rodzi zatem poważne wątpliwości w zakresie spełnienia przez ten przepis przesłanki wynikającej z zasady nullum crimen sine lege wywodzonej z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP. Opisany bowiem w art. 112a k.k. skutek czynu, który ma nastąpić lub mógł nastąpić na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej musi być innym skutkiem, niż ten opisany w art. 6 § 2 k.k., a więc w przepisie art. 112a k.k. nie chodzi o skutek jako znamię przestępstwa. Ustawodawca, wbrew zasadom techniki prawodawczej, posłużył się terminem „skutek" w innym znaczeniu, niż używany jest on w Kodeksie karnym, w tym na gruncie art. 6 § 2 k.k. Słowo „skutek" użyte na gruncie uchwalonego art. 112a k.k. należy zatem odczytywać w taki sposób, że chodzi tu o „dalszą konsekwencję popełnienia przestępstwa". Abstrahując od tak zakreślonej trudności interpretacyjnej, wskazać należy, że ustalenie zakresu owej „dalszej konsekwencji popełnienia przestępstwa" rodzi jeszcze większe problemy interpretacyjne. Zwrot „skutek naruszający interes państwa w zakresie ochrony niepodległości, integralności terytorialnej, bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, obronności, polityki zagranicznej, pozycji		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		międzynarodowej lub potencjału naukowego lub gospodarczego" należy odczytać bowiem, zgodnie z zasadą przydatności regulacji z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, przez pryzmat obowiązującego art. 112 k.k. Art. 112 k.k. w tym sensie ma szerszy zakres zastosowania od uchwalonego art. 112a k.k., że wyłącza zastosowanie warunku podwójnej karalności niezależnie od tego, czy sprawca posłużył się przy popełnieniu przestępstwa systemem informatycznym, systemem teleinformatycznym lub siecią teleinformatyczną, czy też nie. Analiza treści art. 112 k.k. oraz art. 112a k.k. wskazuje, że w części ich zakresy zastosowania pokrywają się, w tym w szczególności w zakresie przesłanki „przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu lub zewnętrznemu Rzeczypospolitej Polskiej" oraz przesłanki „przestępstwa przeciwko istotnym polskim interesom gospodarczym". Aspekt gwarancyjny wynikający z zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez to państwo prawa (art. 2 Konstytucji RP), doznaje uszczerbku także z uwagi na nieostrość znaczeniową użytego w art. 112a k.k. zwrotu dookreślającego dalszą konsekwencję popełnienia przestępstwa jako „skutek naruszający interes państwa w zakresie ochrony niepodległości, integralności terytorialnej, bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, obronności, polityki zagranicznej, pozycji międzynarodowej lub potencjału naukowego lub gospodarczego". Zwrot ten sam w sobie rodzi		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		bowiem daleko posunięte wątpliwości interpretacyjne, które wobec całkowitego braku uzasadnienia projektu w tym względzie, nie dają się usunąć za pomocą zwykłych środków interpretacyjnych (II.510.565.2023).		
62.	art. 115 § 9a k.k.	Negatywnie odnośnie do pominięcia uchylenia kradzieży szczególnie zuchwałej. Razi pominięcie uchylenia kradzieży szczególnie zuchwałej z definicji wyrażeń ustawowych (art. 115 § 9a k.k.) oraz z części szczególnej Kodeksu karnego jako odrębnego typu przestępstwa. Oprócz zastrzeżeń formalnoprawnych, przepis ten jest zbędny w perspektywy osiągnięcia celów ochronnych, zaś jego konstrukcja i komunistyczny rodowód naruszają standardy prawidłowej legislacji.	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Tak bowiem co do zasady należy ocenić zarzuty polegające na tym, że określonych rozwiązań czy instytucji ustawa nie nowelizuje. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i dotyczy zmian uznanych za najpilniejsze. Zgłoszone propozycje wykraczające poza ramy analizowanej ustawy, stanowiąc postulaty *de lege ferenda*. Ich ocena w tym miejscu wykraczałaby poza zakres prowadzonych konsultacji.
63.	Część szczególna k.k.	Co się tyczy wszystkich przepisów części szczególnej Kodeksu karnego: wszystkie przepisy typizujące czyny zabronione pod groźbą kary, „skażone" w szczególności w zakresie sankcji niekonstytucyjną datą ich wejścia w życie, powinny być naprawione poprzez poprawne wprowadzenie ich na grunt obowiązującego prawa. Zakwestionowanie w przyszłości przez sąd konstytucyjny trybu ustawodawczego określającego dzień ich wejścia w życie może oznaczać, że przepisy te zostaną derogowane, a sprawcy nie poniosą odpowiedzialności karnej z uwagi na brak przepisu typizującego ich zachowanie. Ustawa naprawcza powinna więc uzdrowić wszystkie typy czynu zabronionego, zmienione chociażby tylko w zakresie	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Zmiana struktury rodzajowej kar, o której mowa w uwadze nie została wprowadzona do projektu ustawy. W tym miejscu należy odnieść się do problematyki trybu ustawodawczego, dotyczącego ustawy z 7 lipca 2022 r. W zgłoszonych uwagach wskazano bowiem, że nowelizacja z 7 lipca 2022 r. została poddana jednoznacznej krytyce w procesie legislacyjnym. Podnosi się, że niezależnie od brzmienia poszczególnych przepisów i przyjętych rozwiązań, cała nowelizacja skażona jest również wadami formalnymi wynikającymi z

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sankcji przez nowelizację z 7 lipca 2022 r. W przypadku proponowanej w niniejszej analizie zmiany struktury rodzajowych kar pozbawienia wolności i wyodrębnienia kary 30 lat pozbawienia wolności, oraz zmiany granicy terminowej kary pozbawienia wolności do granic lat 25, naprawienie regulacji szczegółowych w zakresie sankcji powinno być skorelowane z tym zabiegiem ustawodawczym.		niekonstytucyjnego trybu ustawodawczego. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że organy władzy wykonawczej nie mają formalnej kompetencji do stwierdzania niezgodności z Konstytucją RP określonych przepisów. Mogą jedynie wyrażać wątpliwości w tym zakresie (co czynią również w uzasadnieniu niniejszego projektu ustawy). W przeszłości TK wskazywał, że ***„Nie ulega bowiem wątpliwości, że sądy nie są właściwe do orzekania w kwestii dochowania konstytucyjnego trybu ustawodawczego, a więc oceny, czy dana ustawa jest uchwalona w trybie zgodnym z Konstytucją”.*** (wyrok TK z dnia 11 marca 2015 r. P 4/14). Nawet jeżeli na skutek kryzysu konstytucyjnego zaakceptowane zostanie podejście dopuszczające stosowanie tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjności to zwrócić należy uwagę, że tego rodzaju wypowiedzi na poziomie Sądu Najwyższego nie zostały wyrażone i to pomimo, że samej możliwości takiego badania Sąd Najwyższy nie wyklucza. Można jedynie wskazać na postanowienie SN z dnia 13 października 2021 r. I KZP 2/21 w którym wskazano, że „*Sąd odwoławczy nie zajął również jednoznacznego stanowiska co do trafności poglądu organu meriti o niekonstytucyjności przepisów karnych Tarczy 4.0, z uwagi na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				niedochowanie – w procesie jej uchwalania – trybu przewidzianego dla wprowadzania zmian w kodeksach. Konstatacja ta, była zaś jednym z powodów odmowy zastosowania przez sąd pierwszej instancji ww. regulacji jako podstawy do badania, czy w przedmiotowej sprawie zachodzą warunki do wydania wobec skazanego wyroku łącznego. W tej sytuacji, nie może budzić wątpliwości, że przed wystąpieniem do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie wskazanego wyżej zagadnienia prawnego, sąd odwoławczy winien jednoznacznie ustosunkować się do tej kwestii. Uznanie bowiem, że sąd pierwszej instancji miał rację i w przedmiotowej sprawie zostały spełnione przesłanki do odmowy zastosowania przepisów dotyczących kary łącznej, wprowadzonych na mocy Tarczy 4.0, z uwagi na niekonstytucyjny tryb jej uchwalenia, bezprzedmiotowym czyniłoby wystąpienie o rozstrzygnięcie tego zagadnienia". Nie bagatelizując zastrzeżeń jakie nowelizacja z 7 lipca 2022 r. rodzi w kontekście zachowania trybu ustawodawczego, należy powtórzyć za Trybunałem Konstytucyjnym, że „*w dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny przyjmował, iż orzeczenie konstytucyjności w zakresie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				odnoszącym się do naruszenia trybu stanowienia ustawy może skutkować ***ex tunc*** *(zob. np. wyrok TK z 16 lipca 2009 r., sygn. Kp 4/08, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 112). Stąd też optymalnym momentem takiej kontroli formalnej jest kontrola prewencyjna.* ***W doktrynie podkreśla się, że upływ czasu może być uważany za czynnik nakazujący łagodniej traktować nieprawidłowości proceduralne z uwagi na dotkliwe skutki tej kontroli dla systemu prawa*** *(por. Z. Czeszejko-Sochacki, L. Garlicki, J. Trzciński, Komentarz do* ustawy *o Trybunale Konstytucyjnym, Warszawa 1999, s. 144)"* (wyrok TK z dnia 11 marca 2015 r. P 4/14). Stwierdzenie zatem samych nieprawidłowości w procesie ustawodawczym, z uwagi na przyjmowany przez TK względny charakter skutków tej oceny (uzależniony jak wyżej wskazano m.in. od upływu czasu), nie pozwala w sposób kategoryczny przyjmować założenia, że nowelizacja z 7 lipca 2022 r. lub jej poszczególne przepisy, z uwagi na niekonstytucyjność trybu ustawodawczego nie weszły do porządku prawnego (wspomniany wyżej skutek ex tunc).
64.	art. 148 § 5 k.k. i art. 148a k.k.	Negatywnie w zakresie przygotowania do zabójstwa i przyjęcia zlecenia zabójstwa (art. 148 § 5 k.k. i art. 148a k.k.). Oba przepisy powinny zostać uchylone. Przepis przewidujący karalność przygotowania do zabójstwa obejmuje swoim zakresem szereg zachowań niedowiedlnych, nieodróżnialnych od zwykłych	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Tak bowiem co do zasady należy ocenić zarzuty polegające na tym, że określonych rozwiązań czy instytucji ustawa nie nowelizuje. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i dotyczy zmian uznanych za najpilniejsze.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czynności dnia codziennego typu: spacer, tankowanie paliwa, kupienie sznurka. Oznacza więc w istocie naruszenie zasady określoności czynu zabronionego. Brak również merytorycznego uzasadnienia, by przestępczość związana z zamachami na życie człowieka musiała być zwalczana przy pomocy penalizowania przygotowawczej formy stadialnej, zważywszy na to, że kryminologiczny obraz tego rodzaju przestępczości wskazuje na popełnianie zabójstw najczęściej bez celowych i czasochłonnych przygotowań, narzędziami domowego użytku. Co się tyczy nowego typu przestępstwa polegającego na przyjęciu zlecenia zabójstwa, zakres penalizacji w nim wyznaczony, z uwagi na jego relację do przygotowania do zabójstwa, obejmuje samo w sobie powzięcie zamiaru dokonania określonego czynu, co godzi w podstawową zasadę odpowiedzialności karnej nowożytności, tj. odpowiedzialności za czyn, a nie za sam zamiar popełnienia czynu.		Zgłoszone propozycje wykraczające poza ramy analizowanej ustawy stanowią postulaty *de lege ferenda.* Ich ocena w tym miejscu wykraczałaby poza zakres prowadzonych konsultacji.
65.	art. 178 k.k.	Negatywnie w zakresie art. 178 k.k. Nowelizacja z 7 lipca 2022 r. wprowadziła kazuistyczną regulację dedykowaną sprawcom wypadków i katastrof, w szczególności w ruchu lądowym. W drodze nowelizacji zmiany doznał cały art. 178 k.k. Niekonstytucyjny tryb jego uchwalenia w zakresie dnia wejścia w życie może powodować, że obostrzenia przewidziane w omawianej regulacji nie będą mogły zostać orzeczone wobec sprawców najpoważniejszych zdarzeń w ruchu drogowym. Przy okazji naprawienia omawianego	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Tak bowiem co do zasady należy ocenić zarzuty polegające na tym, że określonych rozwiązań czy instytucji ustawa nie nowelizuje. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i dotyczy zmian uznanych za najpilniejsze. Zgłoszone propozycje wykraczające poza ramy analizowanej ustawy stanowią postulaty *de lege ferenda*. Ich ocena w tym miejscu wykraczałaby poza zakres prowadzonych konsultacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przepisu, warto także skorygować błąd polegający na pomieszaniu w ramach art. 178 § 1 k.k. przesłanek współkształtujących opis czynu zabronionego (nietrzeźwość, odurzenie) i przesłanek nadzwyczajnego obostrzenia kary (zbiegnięcie z miejsca zdarzenia) poprzez ich wyraźne oddzielenie do dwóch odrębnych paragrafów. W rezultacie przepis mógłby otrzymać brzmienie: § 1. Skazując sprawcę, który zbiegł z miejsca czynu określonego w art. 173 § 1 lub 2, art. 174 lub art. 177 § 1 albo spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po popełnieniu czynu określonego w art. 173 § 1 lub 2, art. 174 lub art. 177 § 1, a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego, sąd orzeka karę pozbawienia wolności przewidzianą za przypisane sprawcy przestępstwo w wysokości od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę. §1a. uchylony §1b. Jeżeli sprawca popełnia czyn określony w art. 173 § 1 lub 2, art. 174 lub art. 177 § 1: 1) znajdując się w stanie nietrzeźwości, 2) znajdując się pod wpływem środka odurzającego, 3) prowadząc pojazd mimo sądowego zakazu prowadzenia pojazdów, podlega karze pozbawienia wolności od dolnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę do		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		górnej granicy tego zagrożenia zwiększonego o połowę. § 1c. Jeżeli sprawca w warunkach określonych w § 1b popełnia czyn określony w art. 173 § 3 lub 4 albo art. 177 § 2, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3. § 3. W razie skazania, o którym mowa w § 1, 1b lub 1c, sąd może orzec przepadek, o którym mowa w art. 44b.” Treść art. 178 § 1b stanowiłaby zarazem wyliczenie okoliczności szczególnie kwalifikujących wypadek drogowy lub katastrofę, których sprawcy powinna grozić – jeśliby ustawodawca podjął taką decyzję kryminalizacyjną – dolegliwa kara pozbawienia wolności zbliżona w swej istocie do sankcji grożącej za zabójstwo (poza dożywotnim pozbawieniem wolności).		
66.	art. 178a § 5 k.k.	Negatywnie w zakresie przepadku pojazdów nietrzeźwego sprawcy przestępstwa (art. 178a § 5 k.k.). Przepadek pojazdów powinien mieć charakter fakultatywny, pozostawiony do uznania sądu w ramach sędziowskiego wymiaru kary. Ponadto brak jest jakiegokolwiek merytorycznego uzasadnienia, by przepadek pojazdu nie groził sprawcy, jeżeli zawartość alkoholu w jego organizmie była niższa niż 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm3 w wydychanym powietrzu albo nie prowadziła do takiego stężenia. Przepadek pojazdu, będący w swej istocie dodatkową karą o charakterze majątkowym oraz quasi-środkiem prewencji indywidualnej, powinien grozić wszystkim sprawcom omawianego przestępstwa, a o jego orzeczeniu powinien decydować sąd. Art. 178a § 5 k.k.	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Postulat realizowany w znacznej mierze przez projekt pod nr UD185.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powinien otrzymać brzmienie: „W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 4, sąd może orzec przepadek, o którym mowa w art. 44b”.		
67.	art. 178a § 5 k.k.	We wskazanym przepisie winno znaleźć się odniesienie do stanu równoważnego ze stanem nietrzeźwości, ewentualnie wskazanie wysokości stężenia środków psychoaktywnych i odurzających, która nie obligowałaby do orzeczenia przepadku pojazdu. W aktualnym brzmieniu przepis ten rodzi poważne wątpliwości co do zgodności z Konstytucją, w szczególności z art. 32 ust. 1 KRP.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
68.	art. 190 § 1 k.k., art. 190a § 1 k.k. i art. 259 § 3 k.p.k.	W art. 190 § 1 k.k. wyrazy „karze pozbawienia wolności do lat 3” zastępuje się wyrazami „grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”; natomiast art. 259 § 3 k.p.k. otrzymuje brzmienie: „§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.”. Analiza powyższych przepisów wskazuje, że ustawa w projektowanym brzmieniu całkowicie wyłączy możliwość stosowania tymczasowego aresztowania w przypadku popełnienia przestępstwa groźby karalnej. Taka regulacja nie uwzględnia zróżnicowanego charakteru tego przestępstwa, które występują w praktyce prowadzonych postępowań karnych, jak na przykład powiązanego z groźbą użycia niebezpiecznego przedmiotu w postaci noża lub siekiery, zwłaszcza w przestrzeni domowej lub publicznej. W takich przypadkach za uzasadnione	**PR w Gdańsku**	Uwaga zasadna w zakresie zagrożenia za czyn z art. 190 § 1 k.k. **Pozostawiono dotychczasowe zagrożenie za czyn z art. 190 § 1 k.k.** Przemawiają za tym argumenty wskazujące na przypadki znacznej społecznej szkodliwości tego rodzaju zachowań. W zakresie dotyczącym formy w jakiej prowadzone jest postepowanie przygotowawcze w sprawie o czyn z art. 190a § 1 k.k., (325b k.p.k.) uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uznać należy pozostawienie prokuratorowi możliwości wnioskowania o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Dodatkowo podnieść należy, że obniżenie ustawowego zagrożenia karą za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. do lat 2, przy jednoczesnym braku ingerencji w treść art. 190a § 1 k.k., który to czyn w dalszym ciągu miałby w typie podstawowym pozostawać zagrożony karą do 8 lat pozbawienia wolności, należy uznać za sprzeczne z zasadami racjonalnej polityki karnej. Dotychczasowe rozwiązanie powoduje nadto dodatkowe trudności praktyczne w postaci każdorazowej konieczności wszczynania śledztwa w sprawach, których przedmiotem jest przestępstwo tzw. „stalkingu", w związku z zaostrzeniem maksymalnego zagrożenia karą pozbawienia wolności do lat 8 przestępstwa z art. 190a § 1 k.k., wprowadzonym w ustawie z 31 marca 2020 roku o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Rozwiązanie wprowadzone tą ustawą jest wadliwe legislacyjnie, nie tylko z powodu wprowadzenia istotnych zmian w ustawie kodeksowej aktem dotyczącym zwalczania chorób zakaźnych, ale także z tego względu, że nie zostało skorelowane z odpowiednią zmianą w Kodeksie postępowania karnego, pozwalającą na dalsze prowadzenie tego rodzaju spraw w dotychczasowej formie dochodzenia.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
69.	art. 190 § 1 k.k. i art. 259 § 3 k.p.k.	Proponowana nowelizacja zakłada obniżenie zagrożenia karą czynu opisanego w art. 190 § 1 k.k., przyjmując karę grzywny, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. W uzasadnieniu projektu wskazano, że projektodawca proponuje przywrócenie „tradycyjnego" zagrożenia za tak kwalifikowany czyn, albowiem podwyższenie sankcji za ten występek nie miało żadnego racjonalnego uzasadnienia. Stopień społecznej szkodliwości tej kategorii zachowań nie jest na tyle wysoki, aby mógł uzasadniać wymierzanie kary na poziomie trzech lat pozbawienia wolności. Podkreślić należy, iż omawiany czyn jest stosunkowo często popełnianym przestępstwem, zaś okoliczności jego popełnienia wielokrotnie mają charakter bardzo poważny, wymagający odpowiedniego zabezpieczenia postępowania karnego, w tym poprzez środki zapobiegawcze o charakterze izolacyjnym. Tymczasem prowadzona zmiana, ponownie doprowadzi do sytuacji, kiedy to stosowanie tymczasowego aresztowania wobec sprawcy przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. nie będzie możliwe w związku z równocześnie projektowanym brzmieniem art. 259 § 3 k.p.k., który zakłada, że tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat. Obecne brzmienie art. 259 § 3 k.p.k. kształtuje zagrożenie karą pozbawienia wolności jako przesłankę do stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego	**PR w Katowicach**	Uwaga zasadna. Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		aresztowania na poziomie nieprzekraczającym 1 roku. Tym samym zmiana obu przepisów skutecznie uniemożliwi stosowanie tymczasowego aresztowania sprawców czynów z art. 190 § 1 k.k. w sytuacjach zaistnienia przesłanek z art. 249 § 1 k.p.k. i art. 258 k.p.k. Proponowana zmiana, wyrażająca się wskazaniem, że tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, zamiast obecnie ustalonej granicy 1 roku, mimo trafnie zdefiniowanego w uzasadnieniu projektu celu ogólnego, to jest wyeliminowania (co do zasady) możliwości stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego w sprawach o czyny zagrożone karą do 2 lat pozbawienia wolności, nasunęła wątpliwości zwłaszcza w kontekście równoczesnej projektowanej nowelizacji art. 190 § 1 k.k. i braku formalnej możliwości stosowania tymczasowego aresztowania wobec podejrzanych o te czyny w sytuacjach, w których zachodzi potrzeba niezwłocznego izolowania osoby realizującej znamiona tego czynu zabronionego wobec istnienia realnego ryzyka popełnienia przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu albo bezpieczeństwu powszechnemu.		
70.	art. 190 § 1 k.k. i art. 12	Odnośnie modyfikacji sankcji za wskazane przestępstwa, to proponowane zmiany zasługują na poparcie, z tym że nie wszystkie. Za niecelowe uznać należy uznać obniżanie karalności za groźby karalne,	**SA w Szczecinie**	Uwaga w zakresie zagrożenia za czyn z art. 190 § 1 k.k. zasadna. Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	§ 4 k.p.k.	które, biorąc pod uwagę interes pokrzywdzonych są dla wielu z nich dotkliwe i uciążliwe. Występują one często w zestawieniu z pobiciami, itd., zatem także ze względu na społeczną szkodliwość i z reguły duże natężenie złej woli po stronie sprawców wymagają surowszego karania i przez to także zagrożenia wyższą karą w rozmiarze jak obecnie. Poza tym rezygnacja z ich ścigania ze względu na interes społeczny też nie wydaje się właściwa (art. 12 § 4 k.p.k.).		W zakresie art. 12 § 4 k.p.k. uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Z jednej strony ustawodawca nie zmienił tego, że groźba karalna jest ścigana na wniosek pokrzywdzonego (art. 190 § 2 k.k.), z drugiej zaś wprowadzając art. 12 § 4 k.p.k. pozbawił pokrzywdzonego możliwości decydowania o ściganiu tego przestępstwa, skoro niezłożenie wniosku nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania, jeżeli wymaga tego „interes społeczny”. Jeżeli chodzi o sytuację niezłożenia wniosku z obawy przed odwetem, to istnieją inne instrumenty prawne, które powinny być wykorzystane do zabezpieczenia przez organy procesowe swobodnego, wolnego od przymusu składania oświadczeń woli w tym zakresie. Po trzecie, przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku (por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd Sądowy 2024, z. 2). Podsumowując, wprowadzenie tej zmiany do Kodeksu postępowania karnego nie było poprzedzone wykazaniem realnej potrzeby ingerencji w obowiązujący od uchwalenia tego kodeksu wnioskowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
71.	art. 190a § 1 i 2 k.k.	Zmianie powinno ulec zagrożenie karą przewidziane w art. 190a § 1 i 2 k.k., tak by odpowiadało ono zagrożeniom przewidzianym art. 207 § 1 k.k., bowiem obecne rozwiązanie w kontekście społecznej szkodliwości i zagrożenia za przestępstwo znęcania się nad najbliższymi jest niesprawiedliwe, zaś prowadzenie śledztw o te czyny niczym nieuzasadnione. Ustosunkowując się do projektowanych zmian w ustawie – Kodeks karny, należy zauważyć, że nie poddano stosownej weryfikacji podwyższenia w ramach wcześniejszych nowelizacji ustawowego zagrożenia w odniesieniu do niektórych przestępstw lub też takiego umiejscowienia nowych przepisów, które determinują prowadzenie postępowania karnego w formie śledztwa, przy braku ku temu jakichkolwiek podstaw, w tym nie zmodyfikowano ustawowego zagrożenia w art. 190a § 1 i 2 k.k. (wcześniej – 3 lata pozbawienia wolności, aktualnie – 8 lat pozbawienia wolności), mimo że przykładowo przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. zagrożone jest karą do 5 lat pozbawienia wolności, co stanowi pewną niespójność aksjologiczną ustawodawcy (nie wiadomo bowiem, z jakich przyczyn występek uporczywego nękania powinien być karany surowiej niż znęcanie się nad wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny).	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
72.	art. 197 § 3, 4 i 5 k.k.	Negatywnie w zakresie braku zmiany art. 197 § 3, 4 i 5 k.k. Razi brak interwencji w regulacje dotyczące kwalifikowanych typów zgwałcenia, których katalog	**dr hab. Mikołaj Małecki**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		doznał populistycznych nowelizacji mocą ustawy z 7 lipca 2022 r. Z jednej strony mamy tu do czynienia wybiórczą multikazuistyką, wprowadzającą do Kodeksu karnego wręcz obsceniczne opisy brutalnych czynów, która jest przejawem populizmu penalnego nieuzasadnionego względami merytorycznymi. Z drugiej strony, wprowadzone w ramach § 4 sankcje rażą niesprawiedliwością i nierównością wobec prawa, generując w gruncie rzeczy niebezpieczeństwo dla osób pokrzywdzonych. W obecnym stanie prawnym za umyślne spowodowanie ciężkich obrażeń ciała człowieka (art. 156 § 1 k.k.) w ramach czynu polegającego na zgwałceniu, sprawcy grozi kara do 20 lat pozbawienia wolności (zbieg kumulatywny zgwałcenia i uszczerbku, sankcja ustalana na podstawie art. 156 § 1 k.k.). Jednakże za dopuszczenie się zgwałcenia z jedynie nieumyślnym, przypadkowym następstwem w postaci ciężkich obrażeń ciała ofiary, zgodnie z art. 197 § 4 k.k. sprawcy grozi nawet dożywotnie pozbawienie wolności. Brutalnemu sprawcy bardziej opłaca się zatem z góry zaplanować spowodowanie umyślnie ciężkiego kalectwa ofiary, by w ten sposób uchronić się przed dożywotnim pozbawieniem wolności, grożącym mu za przypadkowe, nieumyślne następstwa. Absurdalność takiego rozwiązania ustawowego nie znajduje żadnego wytłumaczenia i godzi w powagę kodyfikacji karnej. Należy rekomendować powrót brzmienia § 3 i 4 do stanu sprzed nowelizacji z 7 lipca 2022 r.	**DogmatyKarnisty.pl**	

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
73.	art. 233 k.k.	W świetle nowelizowanego art. 233 k.k. rozważyć należałoby obniżenie sankcji karnej za przestępstwo z art. 233 § 1 k.k., która w 2016 r. została podwyższona z 3 do 8 lat, eliminując tym samym chociażby możliwość warunkowego umorzenia postępowania o ten występek, co w ocenie opiniujących jest niezasadne.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga zasadna. Proponuje się przyjęcie w art. 233 § 1 i 4 k.k. zagrożenia karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
74.	art. 233 § 1a k.k.	Ustosunkowując się do projektowanych zmian w ustawie – Kodeks karny, należy zauważyć, że nie poddano stosownej weryfikacji podwyższenia w ramach wcześniejszych nowelizacji ustawowego zagrożenia w odniesieniu do niektórych przestępstw lub też takiego umiejscowienia nowych przepisów, które determinują prowadzenie postępowania karnego w formie śledztwa, przy braku ku temu jakichkolwiek podstaw, w tym pomimo wprowadzenia zmian w art. 233 k.k. (projektowane uchylenie § 1a) także nie zmodyfikowano ustawowego zagrożenia w odniesieniu do § 1, 4 i 6, mimo że trudno wyobrazić sobie sytuację, aby składanie fałszywych zeznań mogło powodować orzeczenie kary bezwzględnego pozbawienia wolności w wymiarze 8 lat (przed nowelizacją zagrożenie wynosiło do 3 lat); co więcej, praktyka pokazuje, że fałszywość zeznań zwykle nie dotyczy kwestii istotnych i wiele takich postępowań mogłoby zakończyć się warunkowym umorzeniem, jednak z powodu ustawowego zagrożenia nie jest to możliwe; przepis nie przewiduje także wypadku mniejszej wagi.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga zasadna. Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
75.	art. 233 § 4 k.k.	Wprowadzenie zmiany wart. 233 par. 4 k.k. poprzez zmianę maksymalnego wymiaru kary „do lat 3”.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga częściowo zasadna. Stanowisko jw.
76.	art. 244c k.k.	Negatywnie należy ocenić brak w projekcie ustawy przepisu uchylającego wprowadzone w 2023 r. przestępstwo w art. 244c k.k. – wskazany występek de facto prowadzi do penalizacji odpowiedzialności za długi, a wystarczającą regulacją w tym zakresie są przestępstwa chroniące wierzycieli w rozdziale XXVI k.k.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
77.	art. 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k., art. 277a § 1 i 2 k.k., art. 294 § 3 i 4 k.k. i art.	Wymierzanie za przestępstwa majątkowe czy też przeciwko dokumentom kar 25, a nawet 20 lat pozbawienia wolności stoi w sprzeczności z zasadą humanitaryzmu, dlatego i sankcje za „zbrodnie vatowskie” w górnej granicy nie powinny być wyższe jak 15 lat pozbawienia wolności, bo przecież nie można też zapominać o innych obciążeniach, jakie dosięgają sprawców (grzywna, przepadek korzyści majątkowej, itd).	**SA w Szczecinie**	Uwaga częściowo zasadna. Projekt w niektórych sytuacjach (pkt 25-28, 30 zmian do KK) obniża sankcje lub likwiduje typy kwalifikowane. W pozostałym zakresie zmiany w zakresie kar uznano za problematykę niewymagającą pilnych zmian.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	306b k.k.			
78.	art. 294 § 3 i 4 k.k.	Uchylenie § 3 i 4 art. 294 jest nieuzasadnione i jawi się jako przejaw nadmiernej łagodności ustawy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w domyśle w zgłoszonej uwadze chodzi o pozostawienie obecnej regulacji). Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Projektodawcy przepisów art. 294 § 3 i 4 k.k. oraz art. 306b k.k. powołali się w istocie na dwa następujące argumenty: po pierwsze, to wartość mienia stanowiącego przedmiotu przestępstwa majątkowego (przeciwko mieniu oraz przeciwko obrotowi gospodarczemu) decyduje o stopniu jego bezprawia; po drugie, wartość mienia powyżej kilku (pięciu) milionów złotych jest na tyle wysoka, że uzasadnia wprowadzenie zagrożenia karnoprawnego właściwego dla zbrodni (zob. Uzasadnienie w zakresie art. 294 i 306b k.k., druk sejmowy nr 2024, tezy: 23 i 27). Obydwa te argumenty są całkowicie chybione, przy czym istotny jest tutaj argument pierwszy. Wynika on z nierozumienia tradycyjnej w prawie karnym, dotąd niekwestionowanej aksjologicznej i prakseologicznej zasady penalizacji przestępstw o charakterze majątkowym. Opiera się ona na dwóch następujących założeniach: po pierwsze – wartość mienia rzeczywiście decyduje tutaj o stopniu karygodności czynu zabronionego, po drugie jednak – z uwagi na charakter i rangę społeczną chronionego dobra prawnego (mienia i obrotu gospodarczego) faktor ten limituje karygodność w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				sposób wyłączający możliwość zastosowania najsurowszych kar kryminalnych, a co za tym idzie – zagrożeń karnoprawnych odpowiednich dla zbrodni. (…). Zupełnie innym zagadnieniem jest niezwykle doniosły kryminologicznie i polityczno-kryminalnie fakt, że przestępczość o charakterze majątkowym stanowi, tradycyjnie już znaczną część rodzimej przestępczości (około połowę wszystkich popełnianych przestępstw w Polsce). Jednak w tym zakresie potrzebne są inne rozwiązania karnoprawne pozwalające na efektywne zwalczanie tej przestępczości, tj. regulacje o charakterze kompensacyjnym i konsensualnym, a nie opresyjnym”.
79.	art. 294 § 3 i 4 k.k.	Odnośnie proponowanego uchylenia § 3 i 4 art. 294 § 1 k.k., proszę o rozważenie zwiększenia zagrożenia ustawowego za to przestępstwo do 15 lat pozbawienia wolności i przy takiej zmianie dopisanie do treści tego przepisu art. 279 § 1 k.k., art. 281 k.k. i art. 282 § 1 i 2 k.k. Jednocześnie w mojej ocenie, w przypadku uchylenia § 3 i 4 art. 294 k.k., zasadnym jest, dodanie kolejnego typu kwalifikowanego w zakresie przestępstw wskazanych w art. 294 § 1 k.k., jeśli przedmiotem przestępstwa jest mienie wielkiej wartości i wskazanie możliwego zagrożenia za taki czyn w wymiarze od 2 do 20 lat pozbawienia wolności. W mojej ocenie wskazana zmiana przy zdefiniowaniu mienia wielkiej wartości (art. 115 § 6 k.k.) i użyciu go w innych przepisach, chociażby art. 296 § 3 k.k., jest	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i kwestie zmian sankcji za przestępstwa wskazane w uwadze pozostawia poza obszarem swojej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		właściwsza od obecnego brzmienia § 2 i 3 art. 294 k.k. Jednocześnie uważam za zasadne rozróżnienie, poprzez zaostrzenie zagrożenia karą, przestępstw przeciwko mieniu popełnionych wobec mienia znacznej wartości i wielkiej wartości, zwłaszcza jeśli porówna się chociażby zagrożenia karą wskazane w przepisach art. 270a § 2 k.k. i art. 271a § 2 k.k., art. 277a k.k. Dlatego też uważam, iż w tym wypadku z uwagi na wartość mienia będącego przedmiotem przestępstwa, zasadnym jest również zróżnicowanie zagrożenia karą takich przestępstw, przy zrezygnowaniu z obecnej treści § 2 i 3 art. 294 k.k.		
80.	art. 296 § 1 i § 3 k.k.	Jednocześnie proponuję, przy uwzględnieniu zmian przepisów części szczególnej, rozważenie zwiększenia zagrożenia karą pozbawienia wolności za przestępstwa: z art. 296 § 1 k.k. do lat 8 i art. 296 § 3 k.k. do lat 15, co spowoduje wzajemną spójność przepisów kodeksu karnego w zakresie wymiaru kar za przestępstwa o podobnej szkodliwości społecznej.	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i kwestie zmian sankcji za przestępstwa wskazane w uwadze pozostawia poza obszarem swojej regulacji.
81.	art. 306a k.k. i art. 306c k.k. 325b § 2 k.p.k.	Ustosunkowując się do projektowanych zmian w ustawie – Kodeks karny, należy zauważyć, że nie poddano stosownej weryfikacji podwyższenia w ramach wcześniejszych nowelizacji ustawowego zagrożenia w odniesieniu do niektórych przestępstw lub też takiego umiejscowienia nowych przepisów, które determinują prowadzenie postępowania karnego w formie śledztwa, przy braku ku temu jakichkolwiek podstaw, w tym nie odniesiono się w żaden sposób do występów z art. 306a k.k. i art. 306c k.k., co do których	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		– z uwagi na ich charakter – brak jest podstaw, aby prowadzić śledztwo; w tym zakresie należałoby rozważyć rozszerzenie wyłączenia tych przepisów z trybu śledczego w art. 325b § 2 k.p.k.		
82.	art. 306b k.k., art. 307 § 1 k.k. i art. 309 k.k.	Uchylenie art. 306b i jego wyeliminowanie z art. 307 i 309 jest niecelowe.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Argumentacja jak przy art. 294 § 3 i 4 k.k.
83.	art. 306b k.k.	Z tego też powodu przy uwzględnieniu uchylenia treści art. 306b k.k. poddaję pod rozwagę zwiększenie ustawowego zagrożenia karą bezpośrednio w przepisach wskazanych w obecnym art. 306b k.k., co pozwoli Sądom na możliwość surowszej reakcji karnej wobec sprawców takich przestępstw, jeśli ich skutki dotyczą mienia o wartości znacznie przekraczającej znaczną lub wielką wartość w rozumieniu przepisów kodeksu karnego.	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i kwestie zmian sankcji za przestępstwa wskazane w uwadze pozostawia poza obszarem swojej regulacji.
84.	art. 306c k.k.	Kwestia pozostawienia w Rozdziale XXXVI Kodeksu karnego przestępstwa z art. 306c k.k., w sytuacji kiedy tablica rejestracyjna przyrównywana jest w doktrynie i orzecznictwie do dokumentu, występek ten z uwagi na przedmiot ochrony winien znaleźć się w Rozdziale XXXIV.	**PR w Lublinie**	Uwaga wykracza poza zakres projektu
85.	art. 323 § 1 k.k.	Z kolei co do art. 323 proponujemy, aby oprócz zmiany zawartej w projekcie, jego § 1 nadać brzmienie: „§ 1. Do żołnierzy, z wyjątkiem żołnierzy terytorialnej	**WSO w Warszawie**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		służby wojskowej, nie stosuje się przepisów art. 34 § 1a - § 1b." Proponowana zmiana wynika z konieczności uwzględnienia specyfiki terytorialnej służby wojskowej, z której wynika, że wobec żołnierzy ją pełniących w przeważającej części dyspozycyjnie możliwe jest co do zasady wykonywanie kary ograniczenia wolności jedynie w myśl przepisów części ogólnej Kodeksu karnego. Ponadto w stosunku do pozostałych żołnierzy w związku z obecną, jak i projektowaną treścią § 3 i 4 omawianego przepisu należy wyłączyć stosowanie nie tylko jak dotychczas przepisu art. 34 § 1apkt4kki§ 1 b k.k.		
86.	art. 324 § 2 k.k.	Uchylenie**,** a nie modyfikacja brzmienia art. 324 § 2 kk, uzasadniona jest w naszej ocenie faktem zagwarantowania: - osobie odbywającej dobrowolną zasadniczą służbę wojskową uposażenia w wysokości najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego (art. 150 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny - Dz. U. z 2024 r. poz. 248, z późn. zm.), - osobie odbywającej obowiązkową zasadniczą służbę wojskową uposażenia w wysokości 50% najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego, jednakże w wysokości nie niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207, z późn. zm.). Do powyższego	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uposażenia mogą być ponadto przyznane: dodatek za sprawowaną funkcję i dodatki uzasadnione szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej, o czym stanowią przepisy art. 169 ust. i 2 cyt. ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. Nie ma zatem powodu, aby uznać, iż żołnierz nawet obowiązkowej służby wojskowej powinien być zwolniony od możliwości nałożenia na niego środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego, zwolniony od różnych opłat i kosztów postępowania karnego, itp.		
87.	art. 341 k.k.	Kolejna uwaga dotyczy art. 341, któremu proponujemy nadać brzmienie: „art. 341. § 1. Żołnierz, który odmawia pełnienia służby wojskowej albo wykonywania obowiązku wynikającego z tej służby, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.§ 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa w sposób uporczywy, podlega karze aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3. § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 2 podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.”; Zmiana brzmienia art. 341 § 1 i 2 ma na celu poszerzenie kręgu podmiotów tego przestępstwa na wszystkich żołnierzy w czynnej służbie wojskowej. **Powszechnie dziś przyjmowane przez doktrynę i judykaturę rozróżnienie, z którego wynika, że przestępstwo z art. 341 §** 1 **w obecnym brzmieniu może popełnić tylko żołnierz zasadniczej służby wojskowej** nie znajduje w realiach cyt. ustawy z dnia 11 marca 2022 r. żadnego uzasadnienia. **Natomiast**	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rozszerzenie katalogu kar z ustawowego zagrożenia odnośnie czynów z § 1 i 3, wynika z potrzeby dostosowania katalogu kar wolnościowych w celu uwzględnienia zasady proporcjonalności i adekwatności reakcji prawnokarnej.		
88.	art. 12 § 3 k.p.k.	Krytycznie odnieść należy się do zmiany dotyczącej art. 12 § 3 k.p.k., zakładającej ponowne skrócenie terminu do cofnięcia wniosku o ściganie do momentu rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej, który w roku 2019 został wydłużony do czasu zamknięcia przewodu sądowego. W ocenie Stowarzyszenia, aktualne brzmienie przepisu jest prawidłowe i nie powinno ulec zmianie, albowiem umożliwia ono skuteczniejsze dążenie do zawarcia ugody w drodze mediacji, wszczętej już po rozpoczęciu przewodu sądowego, której następstwem może być cofnięcie wniosku przez pokrzywdzonego, a także nie pozbawia prawa do cofnięcia wniosku pokrzywdzonego, z różnych, również niezawinionych przyczyn, nieobecnego na pierwszej rozprawie głównej. Oskarżony w toku procesu, w którym doszło już do rozpoczęcia przewodu sądowego jest obecnie nadal motywowany do pojednania z pokrzywdzonym, który ma możliwość cofnięcia wniosku o ściganie, skutkującego umorzeniem postępowania. Zauważyć należy dodatkowo, że cofnięcie to nie jest bezwarunkowe, podlegając kontroli sądu, co wystarczająco zapobiega możliwym nieprawidłowościom, w tym działaniu	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwagi niezasadne. Nie deprecjonując znaczenia pojednania się sprawcy i pokrzywdzonego należy wskazać, że przepis dotyczy czynów ściganych z oskarżenia publicznego. Rezygnacja ze ścigania dopuszczalna przy tzw. przestępstwach wnioskowych musi być zbalansowana z interesem publicznym. Przywrócenie regulacji pozwalającej na cofniecie wniosku o ściganie do rozpoczęcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej powinno działać mobilizująco na oskarżonego i zniechęcać go do odkładania zawarcia ugody na późniejsze etapy postępowania. Proponowana regulacja ma też na celu uwolnienia pokrzywdzonego od presji ze strony oskarżonego lub innych osób bezpośrednio nieuczestniczących w postępowaniu nakierowanej na cofnięcie wniosku. Motywy cofnięcia wniosku pokrzywdzony nie zawsze jest skłonny ujawnić, dlatego wymóg zgody sądu na takie cofniecie nie gwarantuje, że sąd uniemożliwi formalne zakończenie procesu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pokrzywdzonego na skutek nacisków oskarżonego. Z uwagi na ogólny, pozytywnie oceniany, trend systemowych zmian, ukierunkowanych na wzmocnienie mechanizmów polubownego rozwiązywania sporów, projektowana zmiana kodeksu postępowania karnego jawi się jako niekonsekwentna i godząca w skuteczność innych wprowadzonych do polskiego porządku prawnego rozwiązań. Może budzić wątpliwości skrócenie przy tym terminu na cofnięcie wniosku o ściganie, ponownie opierające się na cezurze otwarcia przewodu sądowego. Jest to, wszakże uszczuplenie dyspozycyjności stron, w tym wobec osoby pokrzywdzonego i zmniejszenie rokowań na zawarcie nieformalnej mediacji/ugody ze sprawcą.	**RPO**	
89.	art. 12 § 4 k.p.k.	Nie można się zgodzić z uchyleniem § 4 art. 12, którego brzmienie stwarzało gwarancje kontynuowania postępowania w przypadku zaistnienia szczególnych uwarunkowań w postaci wpływu na pokrzywdzonego.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu *„Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4 k.p.k., który wprowadził do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1 października 2023 r. szczególny, nowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k. Po pierwsze, ustawodawca wprowadzając ten przepis do systemu prawa nie wyjaśnił powodów uzasadniających tak istotną zmianę ścigania przestępstwa groźby karalnej. Po drugie, wprowadzony tryb ścigania groźby karalnej jest niespójny z dotychczasowym modelem trybów ścigania przestępstw, bowiem w przepisach*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				obowiązujących do czasu wprowadzenia tej zmiany jedynie w części wojskowej Kodeksu postępowania karnego przewidziano „przełamanie" wnioskowego trybu ścigania przez możliwość prowadzenia postępowania pomimo niezłożenia wniosku przez osobę uprawnioną, co należy jednak usprawiedliwiać specyfiką części wojskowej Kodeksu postępowania karnego (art. 660 § 1 k.p.k.). Z jednej strony ustawodawca nie zmienił tego, że groźba karalna jest ścigana na wniosek pokrzywdzonego (art. 190 § 2 k.k.), z drugiej zaś wprowadzając art. 12 § 4 k.p.k. pozbawił pokrzywdzonego możliwości decydowania o ściganiu tego przestępstwa, skoro niezłożenie wniosku nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania, jeżeli wymaga tego „interes społeczny". Jeżeli chodzi o sytuację niezłożenia wniosku z obawy przed odwetem, to istnieją inne instrumenty prawne, które powinny być wykorzystane do zabezpieczenia przez organy procesowe swobodnego, wolnego od przymusu składania oświadczeń woli w tym zakresie. Po trzecie, przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku (por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Sądowy 2024, z. 2). Podsumowując, wprowadzenie tej zmiany do Kodeksu postępowania karnego nie było poprzedzone wykazaniem realnej potrzeby ingerencji w obowiązujący od uchwalenia tego kodeksu wnioskowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej.”.
90.	art. 29 § 2 k.p.k. i art. 454 § 1a k.p.k.	Proponowane zmiany Kodeksu postępowania karnego generalnie zasługują na poparcie, lecz nie wszystkie. Z punktu widzenia Sądu Apelacyjnego i orzekania w sprawach, w których prokurator skarży rozstrzygnięcie o karze domagając się wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności za nietrafną należy uznać propozycję objęcia tej sytuacji procesowej regułą ne peius. Jeżeli bowiem Sąd Apelacyjny dojdzie do wniosku, iż należy wymierzyć taką karę, to przecież niecelowym jest uchylanie w tym celu wyroku i przekazywanie sprawy do ponownego rozpoznania i niejako narzucanie Sądowi pierwszej instancji takiego rozstrzygnięcia, skoro Sąd Apelacyjny mógłby go zmienić. Zamiast nadmiernej dbałości o zgodność tych rozwiązań z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności, która może prowadzić do kilkukrotnego uchylania wyroku, w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy nie orzeknie kary dożywotniego pozbawienia wolności, można zagwarantować oskarżonym możliwość składania skarg kasacyjnych od tej kary. Takie podejście powodowałoby konieczność pozostawienia treści art. 29 § 2 k.p.k. w jego obecnym brzmieniu.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. W tym zakresie można odesłać do stanowiska prezentowanego przy uwadze PR we Wrocławiu zgłoszonej do tego przepisu. Zadaniem postępowania kasacyjnego jest eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń, które zapadły w wyniku poważnych naruszeń prawa. W toku tego postępowania nie weryfikuje się natomiast ocen, których dokonuje sąd i to między innymi w zakresie ustaleń faktycznych, także tych, które wpływają na wymiar kary (por uwagi zawarte w uzasadnieniu dotyczącym art. 523 § 1a k.p.k.). Warto też przytoczyć stanowisko RPO wyrażone w opinii do niniejszego projektu w których wskazano, że „*Projektodawca słusznie jednak dostrzegł, że reguły ne peius, nawet jeśli nie stanowią gwaranta dwuinstacyjności, pełnią w polskim procesie rolę gwarancyjną dla samego oskarżonego. Retrospektywna analiza ich wprowadzenia wskazuje, że ich pojawienie się w kodyfikacji z 1928 r. było podyktowane zabezpieczeniem prawa do obrony oskarżonego i zasady bezpośredniości w ramach ponownego orzekania. Trafnie to również podkreśla Trybunał Konstytucyjny w części*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				orzeczeń, że w ramach konstytucyjnej gwarancji dwuinstancyjnego postępowania sądowego jako składowej zasady prawa do sądu, niezbędne jest poddanie kontroli instancyjnej rozumowania sądu prowadzącego do skazania, gdyż pozbawienie oskarżonego tej gwarancji narusza prawo do obrony oraz prawo do rzetelnego procesu. Można także dostrzec, iż na gruncie art. 14 ust. 5 MPPOiP gwarancje dwuinstancyjności, w tym „ponownego rozpatrzenia" postrzega się szeroko, a „każda osoba skazana za przestępstwo ma prawo odwołania się do sądu wyższej instancji w celu ponownego rozpatrzenia orzeczenia o winie i karze zgodnie z ustawą". W innym miejscu polski sąd konstytucyjny podkreśla, iż sytuacja oskarżonego pozbawionego wolności przez pryzmat art. 41 ust. 2 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP doznaje szczególnej ochrony, co oznacza dodatkowe gwarancje proceduralne towarzyszące takiemu pozbawieniu wolności. Tym bardziej zatem powinno to mieć odzwierciedlenie przy orzekaniu kary najsurowszej w polskim systemie prawa karnego, szczególnie po raz pierwszy w drugiej instancji. Ilość zapadających rocznie wyroków dożywotniego pozbawienia wolności, sięgająca zaledwie kilkunastu, nie spowoduje strat w sprawności orzekania w sprawach karnych". Warto w tym miejscu wskazać na stanowisko TK wyrażone w wyroku z dnia 22 października 2013 r.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				SK 14/13, w którym Trybunał przypominał, że uprzednio już kilkakrotnie stwierdzał, że, **„***dążenie do załatwienia sprawy w możliwie najkrótszym czasie nigdy nie powinno być bezwzględnym priorytetem, ponieważ „szybkość rozpoznania sprawy nie jest wartością, na rzecz której można poświęcić ochronę praw podmiotowych” (wyrok z 13 stycznia 2004 r., sygn. SK 10/03, OTK ZU nr 1/A/2004, poz. 2; teza powtórzona m.in. w powołanych wyrokach o sygn. SK 34/06 i SK 40/07, a także wyrokach z: 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108 i 16 grudnia 2008 r., sygn. P 17/07, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 179)”*.
91.	art. 41 § 1 k.p.k.	Nadal jednak nie zostaje w projekcie rozstrzygnięta sprawa braku zaskarżenia postanowienia o niewyłączeniu sędziego od udziału w sprawie z uwagi na wątpliwości co do bezstronności (art. 41 § 1 k.p.k.), co stanowiło przedmiot wystąpień Rzecznika, gdyż ewentualne zarzuty w tym zakresie można podnieść dopiero w postępowaniu odwoławczym, a jeśli okażą się one zasadne - orzeczenie należy uchylić, zaś sprawę przekazać do ponownego rozpoznania (II.511.632.2022). Wprowadzenie możliwości zaskarżenia postanowienia o niewyłączeniu sędziego pozwoliłoby na kontrolę tej decyzji bez konieczności przeprowadzenia całego postępowania w I instancji i pozwoliłoby na uniknięcie przewlekłości procesu wynikającej z konieczności powtórzenia postępowania.	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Zagadnienie to jest również przedmiotem skargi konstytucyjnej w sprawie o sygn. akt SK 78/22 o zbadanie zgodności art. 41 § 1 w związku z art. 459 § 1 i 2 k.p.k. w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości zaskarżenia w formie zażalenia postanowienia sądu o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego złożonego w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k., wydanego w pierwszej instancji" z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 oraz preambułą Konstytucji RP. Warto tu wskazać dla porównania sprawę przed Trybunałem Konstytucyjnym (sygn. SK 38/09), gdzie stwierdzono, że brak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu II instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem cywilnym II instancji jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i 176 ust. 1 Konstytucji (zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego).		
92.	art. 55 k.p.k. i art. 330 § 2 k.p.k.	Stanowczo negatywnie należy ocenić zmianę zasad wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia. Zdaniem opiniującego, w przypadku powtórnego umorzenia/odmowy wszczęcia postępowania, po wcześniejszym uchyleniu postanowienia w tym przedmiocie, to do Prokuratora nadrzędnego winna należeć kontrola realizacji wytycznych zawartych w postanowieniu Sądu. Wbrew tezom zawartym w uzasadnieniu zmian projektu, powrót do zasad sprzed 2019 roku w żadnym stopniu nie powoduje, że procedura staje się bardziej skomplikowana, a z całą pewnością ulegnie ona wydłużeniu w związku z	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwagi niezasadne. Ustawodawca „testował" rożne modele otwierania drogi do wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Celem zmiany art. 55 k.p.k. jest ułatwienie pokrzywdzonemu wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Tymczasem art. 55 § 1 k.p.k. w związku z art. 330 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694), dalej „ustawa z dnia 19 lipca 2019 r.", uzależnia uzyskanie przez pokrzywdzonego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obciążeniem sądów karnych i koniecznością wyznaczania posiedzenia, o którym muszą zostać zawiadomione strony. Nietrafny jest również argument, cyt. „Przyznanie prokuratorowi nadrzędnemu, a nie sądowi, prawa do rozpoznania zażalenia, może w istotny sposób utrudnić osobie wnoszącej subsydiarny akt oskarżenia realizację prawa do rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i bezstronny organ, jakim jest sąd", ponieważ w przypadku utrzymania w mocy postanowienia w przedmiocie zakończenia postępowania przygotowawczego, pokrzywdzony zyskuje uprawnienie do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, a więc do rozpoznania, co do meritum sprawy przez niezawisły Sąd, zaś w przypadku uchylenia Prokurator w dalszym ciągu prowadzi postępowanie, zgodnie z wolą pokrzywdzonego.		*statusu oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego od długotrwałej procedury, a w szczególności: 1) wniesienia do sądu właściwego do rozpoznania sprawy zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego; 2) uchylenia zaskarżonego postanowienia przez sąd, wskazujący tym samym na zasadność wszczęcia lub kontynuacji postępowania; 3) wydania przez prokuratora kolejnego postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego; 4) złożenia na to postanowienie zażalenia do prokuratora nadrzędnego; 5) wydania przez prokuratora nadrzędnego postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia. Obowiązujące rozwiązanie budzi wątpliwości co do sposobu realizacji konstytucyjnych gwarancji praw pokrzywdzonego. Przyznanie prokuratorowi nadrzędnemu, a nie sądowi, prawa do rozpoznania zażalenia, może w istotny sposób utrudnić osobie wnoszącej subsydiarny akt oskarżenia realizację prawa do rozpoznania jego sprawy przez niezawisły i bezstronny organ, jakim jest sąd. Ze względu na gwarancje określone w art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP to sąd, badając zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub o jego umorzeniu, powinien ocenić, czy istnieją podstawy do wszczęcie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowania jurysdykcyjnego. Stąd też należy odstąpić od konieczności zaskarżenia do prokuratora nadrzędnego postanowienia o zaniechaniu ścigania oraz wydania postanowienia prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego wskazanego wyżej postanowienia, jako przesłanek warunkujących wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia”.
93.	art. 55 k.p.k. i art. 330 § 2, 2a i 4 k.p.k.	Odnośnie projektu zmiany przepisów kodeksu postępowania karnego uważam, iż nie jest zasadnym dokonanie zmiany treści art. 55 k.p.k. i w konsekwencji art. 330 § 2, 2a i 4 k.p.k. i wnoszę o utrzymanie ich obecnej treści, skoro przecież pokrzywdzony może wnieść subsydiarny akt oskarżenia, w sytuacji gdy prokurator nadrzędny nie uchyli ponownej decyzji o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego. W mojej ocenie poddanie tych decyzji najpierw w drodze zażalenia kontroli prokuratorowi nadrzędnemu jest zasadne, z jednej strony z uwagi na pewną niezależność prokuratury, a także w celu ograniczenia wpływu do Sądu spraw, które w toku postępowań sprawdzających, czy też przygotowawczych, nie zostały należycie przeprowadzone i zbadane. Z mojego doświadczenia wynika bowiem, iż bardzo często prokurator nadrzędny uchylał decyzje o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania nakazywał podległemu prokuratorowi przeprowadzenie dodatkowych	**SA w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Stanowisko odnośnie do tej uwagi przedstawiono przy analogicznej uwadze Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP Votum.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czynności, a po ich przeprowadzeniu i odzwierciedleniu w aktach sprawy, prokurator niejednokrotnie podejmował decyzje o wszczęciu postępowania lub nawet o skierowaniu aktu oskarżenia do Sądu. Wówczas to do Sądu trafiały już sprawy przeprowadzone właściwie i rzetelnie. Dlatego w mojej ocenie utrzymanie obecnego brzmienia przepisu art. 55 k.p.k. jest zasadne i nie narusza prawa pokrzywdzonego do wystąpienia z subsydiarnym aktem oskarżenia, bo przecież pokrzywdzony w sytuacji nie uwzględnienia zażalenia przez prokuratora nadrzędnego, ma prawo do wystąpienia z takim aktem oskarżenia do Sądu.		
94.	art. 55 k.p.k.	Rozważyć należałoby jednak pozostawienie w art. 55 k.p.k. paragrafu przewidującego, że prokurator w postępowaniu zainicjowanym subsydiarnym aktem oskarżenia może korzystać nie tylko z praw strony, ale także być uczestnikiem postępowania (modyfikacja § 4). Bardzo często zdarza się, że prokurator wnosi w takich sprawach o uniewinnienie oskarżonego, odwołując się do wcześniej wydanych decyzji na etapie postępowania przygotowawczego, co nie jest kompatybilne z zajmowanym przez niego miejscem na sali sądowej (obok oskarżyciela subsydiarnego, który jest „głównym" oskarżycielem), a byłoby bliższe stanowisku uczestnika postępowania. Co więcej, zdarza się, że prokurator wstępuje do takiego postępowania, aby mieć wiedzę o jego toku i rozstrzygnięciu oraz aby ewentualnie zaskarżyć decyzję, którą uzna za	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Uchylenia wymaga art. 55 § 5 k.p.k., który przewiduje nieznaną ustawodawstwu polskiemu formę udziału prokuratora w postępowaniu wszczętym na skutek wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Prokurator nie tylko może przystąpić do sprawy wszczętej przez oskarżyciela subsydiarnego, stając się jednocześnie oskarżycielem publicznym, ale może także, w sytuacji, gdy nie wstąpił do sprawy jako oskarżyciel publiczny, wstąpić do niej jako uczestnik postępowania, jeżeli uzna, że wymaga tego ochrona praworządności lub interes społeczny. Co więcej, prawo dokonania wyboru roli, w jakiej ewentualnie wystąpi w sprawie z oskarżenia subsydiarnego prokurator, należy wyłącznie do prokuratora i nie podlega ocenie procesowej.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niesłuszną. W razie prowadzenia postępowania w formie śledztwa wstąpienie prokuratora na prawach strony do takiego postępowania powodowałoby obowiązkowy udział w rozprawie (art. 46 k.p.k.), natomiast przyznanie mu statusu uczestnika postępowania takiego obowiązku by nie nakładało, a pozwoliłoby monitorować przebieg postępowania i reagować na dostrzeżone uchybienie jedynie wtedy, kiedy byłoby to konieczne.		*Przyjęte w art. 55 § 5 k.p.k. rozwiązanie, z niezrozumiałych względów, daje prokuratorowi inną możliwość uczestniczenia w postępowaniu sądowym niż w roli oskarżyciela publicznego. Jest ono zbędne, skoro do każdej sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym*". Dodać można, że prokurator ma obowiązek przestrzegać zasady obiektywizmu (art. 4 k.p.k.) i w uzasadnionych wypadkach wnosić o uniewinnienie oskarżonego. Nawiązując do zgłoszonej uwagi można, obrazowo rzecz ujmując, stwierdzić, że miejsce zajmowane na sali sądowej nie determinuje ostatecznego stanowiska w sprawie.
95.	art. 71 § 1 k.p.k.	Nowa definicja podejrzanego wydaje się nieostra, a status ten zależny będzie od oceny materiału dowodowego, nie zaś od formalnej czynności wydania postanowienia, co rodzić może rozbieżności w praktyce, prowadząc nawet do dowolności i rodząc negatywne skutki w sferze praw i wolności obywatela.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Proponowana zmiana jest wyrazem dążenia do zagwarantowania praw procesowych podejrzanego. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Z treści art. 3 dyrektywy 2013/48/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego prawo dostępu do obrońcy powinno przysługiwać następującym podmiotom, począwszy od najwcześniejszego momentu spośród wskazanych poniżej sytuacji (art. 3 ust. 2 in principio dyrektywy 2013/48/UE):* *1. oskarżonemu (art. 71 § 2 k.p.k.);*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				2. *podejrzanemu w związku z przesłuchaniem w tym charakterze (art. 71 § 1 k.p.k., art. 301 k.p.k. i art. 313 k.p.k.), czynnością jego okazania (art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k.) oraz udziałem w konfrontacji i eksperymencie procesowym (art. 316 § 1 i 2 k.p.k., art. 317 k.p.k.);* 3. *podejrzanemu, który został pozbawiony wolności w związku z zarzutem popełnienia przestępstwa, np. zatrzymany, tymczasowo aresztowany (art. 245 § 1 k.p.k., art. 249 § 5 k.p.k.);* 4. *osobie podejrzanej, która została zatrzymana (art. 244 k.p.k., art. 247 k.p.k.);* 5. *osobie podejrzanej w związku z czynnością jej okazania (art. 74 § 3 k.p.k. w zw. z § 2 pkt 1 k.p.k.).* *Z kolei z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2016/1919/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego podejrzanym i oskarżonym, którzy zgodnie z dyrektywą 2013/48/UE mają prawo dostępu do adwokata i jednocześnie zostali pozbawieni wolności, zachodzi przypadek obrony obligatoryjnej lub też mają prawo do wzięcia do udziału w okazaniu, konfrontacji lub eksperymencie procesowym, należy zapewnić pomoc prawną*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				obrońcy z urzędu, jeżeli nie mają wystarczających środków na pokrycie pomocy obrońcy. *Kluczowe znaczenie przy wyborze sposobu dostosowania przepisów polskiej procedury karnej do obu dyrektyw miało to, że* ***dyrektywa 2013/48/UE wiąże prawo do dostępu do adwokata nie tylko z uzyskaniem w sposób formalny procesowego statusu podejrzanego, ale również z każdym powiadomieniem osoby „w inny sposób", że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa*** *(art. 2 dyrektywy 2013/48/UE).* ***Ponadto zakres wskazanych powyżej czynności procesowych, w toku których należy zapewnić osobie dostęp do adwokata (zatrzymanie, pierwsze przesłuchanie, okazanie, konfrontacja, eksperyment procesowy – art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE), obejmuje czynności dokonywane obecnie również wobec osoby podejrzanej, czyli przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym. Wskazane okoliczności uzasadniają dokonanie zmiany definicji podejrzanego w procesie karnym przez „oderwanie" jej od instytucji przedstawienia zarzutów.*** *O uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego. *Nie sposób w tym kontekście również pominąć faktu, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, osoba podejrzana (w aktualnym rozumieniu tego pojęcia) jest podmiotem, któremu przysługuje prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Trybunał podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (zob. wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133 – pkt III.2.3 uzasadnienia). Trzeba też w końcu pamiętać, że dyrektywy przewidują jedynie normy minimalne, więc nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że państwa członkowskie mają możliwość rozszerzenia praw w niej określonych (zob. pkt 54 motywów dyrektywy 2013/48/UE). Warto jednak zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego (zob. wyrok TS z dnia 7 września 2023 r., C-209/22). Projektowana w art. 71 § 1 k.p.k. definicja podejrzanego oraz związane z tym uzyskanie uprawnień procesowych pozwoli na zapewnienie pełnej spójności polskiego unormowania z wymogami przewidzianymi we wskazanych dyrektywach. *Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r.* ***Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe*. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego).* *Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka. *Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych”.*
96.	art. 71 § 1 k.p.k.	Pewne zastrzeżenia może budzić proponowana zmiana treści art. 71 § 1 k.p.k., bowiem do tej pory jasną treść tego przepisu nakazywała uznać za podejrzanego osobę, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo przesłuchano w charakterze podejrzanego, zastępuje się niezbyt jasną treścią odnoszącą się do zebranych w sprawie dowodów i podjęcia niesprecyzowanych czynności procesowych ukierunkowanych na ściganie tej osoby. Jakkolwiek te zmiany zmierzają do rozszerzenia definicji podejrzanego i prawdopodobnie ułatwienia wszczęcia postępowania przeciwko osobie w sytuacji, gdy osoba podejrzana się ukrywa lub z innych przyczyn nie jest możliwe wydanie wobec niej postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub przesłuchanie w charakterze podejrzanego, to zastosowane klauzule generalne i przesłanki uznania za podejrzanego wydają się zbyt ogólne i nie dość precyzyjne, zwłaszcza nie jest jasne, co należy rozumieć pod pojęciem czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie danej osoby. Może to budzić pewne wątpliwości co do momentu	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Jak wyżej wskazano, praktyka, która kształtować się będzie na gruncie art. 71 § 1 k.p.k. pozwoli w krótkim czasie na wypracowanie w miarę jednolitej linii orzeczniczej. Nie należy zatem obawiać się istotnych rozbieżności ocen przy prawidłowym stosowaniu projektowanej regulacji. Powtórzyć można, że w uzasadnieniu projektu wskazano, że: *„O uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nabycia statusu podejrzanego w danej sprawie i zdarzeń, które muszą nastąpić, aby status taki dana osoba uzyskała.		*biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego”.*
97.	art. 71 § 1 k.p.k.	Projektowana definicja jest na tyle nieostra i uznaniowa, że spowoduje proceduralny chaos, wątpliwości interpretacyjne oraz w istocie brak pewności co do tego, od kiedy w postępowaniu będzie występował podejrzany. Projektowany przepis pozostaje ponadto niespójny z innymi regulacjami, w tym chociażby zmienianym art. 102 k.k., w którym wprost jest mowa o wszczęciu postępowania przeciwko osobie, czy art. 192a § 1 k.p.k., który posługuje się pojęciem „osoby podejrzanej”. Uzasadnienie projektu jest w tym zakresie lakoniczne i w żaden sposób nie wyjaśnia, jak należy wykładać nową definicję. Jest to o tyle niepokojące, że zmiana definicji podejrzanego ma charakter rewolucyjny. Jak zaznaczono w projekcie, od 1955 r. za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Jeżeli wprowadza się tak daleko idącą zmianę w procedurze karnej, to uzasadnienie powinno być zdecydowanie obszerniejsze w tym zakresie, wskazywać rozwiązania możliwych do wystąpienia sytuacji, a nie jedynie ograniczać się do przywołania regulacji europejskich/międzynarodowych i wyliczenia pewnych czynności, które mogą (aczkolwiek nie muszą – jak to zaznaczono w projekcie) spowodować, że dana osoba stanie się podejrzanym. W uzasadnieniu wskazano, że czynność ukierunkowana na ściganie	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano przy uwagach zgłoszonych przez PR w Gdańsku, Kodeks postępowania karnego posługuje się określeniami wartościującymi w zakresie „siły dowodów”. Np. w art. 249 § 1 k.p.k. wskazuje na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Praktyka, która kształtować się będzie na gruncie art. 71 § 1 k.p.k. pozwoli w krótkim czasie na wypracowanie w miarę jednolitej linii orzeczniczej. Nie należy zatem obawiać się istotnych rozbieżności ocen przy prawidłowym stosowaniu projektowanej regulacji. Zarzut braku spójności nie jest trafny. W ustawie świadomie oderwano definicję podejrzanego od wszczęcia postepowania przeciwko osobie (art. 313 § 5 k.p.k.) Zgodnie z art. 313 § 1 k.p.k. „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go”. Sytuacja, gdy osoba jest podejrzanym, a nie ma jeszcze przedstawionych zarzutów w założeniu powinna być przejściowa, gdyż prawidłowe stosowanie art. 313 § 1 k.p.k. nakazuje w takiej sytuacji podjęcie czynności wskazanych w tym

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		osoby, to „może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego". Przede wszystkim należy wskazać, że w projekcie wprowadzono zmianę definicji podejrzanego, jednak w żaden sposób nie wytłumaczono, w jaki sposób organy procesowe mają z taką osobą postępować. Jeżeli bowiem taka osoba w momencie np. zatrzymania lub okazania jest już podejrzanym, to należy zadać pytanie: pod jakim stoi zarzutem skoro żadnego jej nie ogłoszono. Czy wobec takiej osoby należy wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów, a jeżeli tak, to w jakim czasie od wskazanych czynności? Jakie będą konsekwencje nieogłoszenia takiego postanowienia? Czy przeprowadzenie u danej osoby np. przeszukania przez Policję w ramach śledztwa, w toku którego jedynie prokurator posiada uprawnienie do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, także będzie skutkowało nadaniem tej osobie statusu podejrzanego, mimo że czynność przeprowadzili policjanci, a nie prokurator? Co w sytuacji, gdy w postępowaniu nie zebrano wystarczających dowodów, aby komukolwiek przedstawić zarzut, a czynność zatrzymania wynikała np. z niestawiennictwa świadka na przesłuchanie, pomimo odebrania wezwania, lub na skutek okazania osoba taka nie została rozpoznana jako sprawca, albo		przepisie (co ma miejsce również na gruncie obecnej regulacji art. 313 § 1 k.p.k.). Podjęcie określonych czynności przez uprawnione do tego organy skutkować może uznaniem danej osoby za podejrzanego i nie ma znaczenia, że sprawa dotyczy czynu, w której tylko prokurator jest uprawniony do postawienia zarzutów. Oczywiście musi być spełniona przesłanka dowodowa z art. 71 § 1 k.p.k. Brak (odpadnięcie) przesłanki ogólnej wykluczy możliwość postawienia zarzutów. Nawiązując do kolejnych uwag, wskazać można, że z instytucją przedstawienia zarzutów Kodeks postępowania karnego wiąże określone skutki (np. 249 § 2 k.p.k.). Różnice ocen co do tego czy dana osoba jest podejrzanym w miarę kształtowania się orzecznictwa i praktyki będą zanikały. Pytanie czyja ocena będzie decydowała (np. prokuratora czy obrońcy) wymaga wskazania na gospodarza postępowania przygotowawczego (*dominus litis*), którym jest prokurator. Oczywiście nie jest to ocena dowolna, ale powinna uwzględniać brzmienie nowej regulacji. W ramach tej oceny należy dopuścić po stronie prowadzącego postępowanie przygotowawcze pewien zakres uznania. Można w tym miejscu wskazać na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r. w sprawie C-209/22, który pewien margines uznania

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		też podczas przeszukania nie ujawniono żadnych przedmiotów, które mogłyby mieć znaczenie dla postępowania? Może się także zdarzyć, i w praktyce często ma to miejsce, że u danej osoby przeprowadza się przeszukanie lub zatrzymuje się ją, jednak na dalszym etapie nie stawia się jej żadnych zarzutów. Błędne jest myślenie, że czynności ingerujące w wolność danego człowieka, jak przeszukanie, zatrzymanie, okazanie, pobranie określonego materiału porównawczego itp., realizowane są wyłącznie z potencjalnym sprawcą. Może także się zdarzyć, że z innych dowodów będzie wynikało, że istotne dla sprawy dokumenty lub przedmioty znajdują się w różnych lokalizacjach na terenie powiatu, województwa lub kraju, i konieczne będzie przeprowadzenie przeszukań pod każdym z adresów. Czy każdą osobę obecną podczas ww. czynności należy traktować jako podejrzanego? Czy podejrzanym będzie każda osoba, od której pobiera się próby pisma tylko dlatego, że zawiadamiający o przestępstwie nie był w stanie wskazać potencjalnego sprawcy, a krąg osób podejrzanych zawęził jedynie do kilkudziesięciu osób? Pytania tego rodzaju można mnożyć. Projekt nie wyjaśnia także, co należy rozumieć pod pojęciem „zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa", a jest to kwestia istotna, jeżeli weźmie się pod uwagę, że najprawdopodobniej prokurator będzie uznawał, że konieczne jest zebranie odpowiedniego materiału dowodowego, aby dojść do		dopuszcza. W punkcie 41 tego wyroku wskazano, że „*aby zapewnić prawidłowy przebieg danego postępowania przygotowawczego, właściwe organy krajowe powinny dysponować pewnym zakresem uznania przy wyborze momentu, w którym poinformują daną osobę, że jest ona podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa – pod warunkiem jednak, że nie będzie nadmiernego opóźnienia w przekazaniu tej informacji, uniemożliwiającego danej osobie skuteczne wykonanie przysługującego jej prawa do obrony, które to prawo dyrektywy 2012/13 i 2013/48 mają chronić*". Proponowane regulacje nie nakazują stawiania zarzutów osobie, względem której odpadła przesłanka dowodowa („zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa"). Negatywny wynik przeszukania może, ale nie musi skutkować odpadnięciem tej przesłanki dowodowej. Odnośne do uwagi, że „*Samo odniesienie do dowodów jest też enigmatyczne, bo terminem „dowody" można określać zarówno przebieg czynności dowodowych, np. przeszukanie, jak również efekt tych czynności w postaci określonych ustaleń*" należy wskazać, że nie jest to pojęcie nowe i dotychczas nie budziło wątpliwości (por art. 249 §

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		takiego stwierdzenia, podczas gdy obrońca będzie twierdził, że dowody były już wystarczające na etapie złożenia zawiadomienia o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa albo po wykonaniu jednej lub dwóch czynności na początkowym etapie postępowania. Projekt nie zawiera żadnych regulacji, jaki organ miałby ewentualny spór w tym zakresie rozstrzygnąć. Jak już wskazano wcześniej, projektowaną zmianę należy ocenić krytycznie nie z uwagi na jej istotę, ale z powodu rozbieżności i niejasności terminologicznych w ustawie karnej i procesowej, nieostrości wprowadzanej definicji, braku dodatkowych przepisów wyjaśniających, w jaki sposób organy procesowe powinny postępować z taką osobą i jakie będą konsekwencje zaniechań z ich strony. Nie wydaje się, aby można było uznać za pożądaną sytuację, w której już na początkowym etapie postępowania zachodziłaby wątpliwość, kto występuje w nim w charakterze strony. Skomplikuje to postępowanie karne, a w niektórych wypadkach je wręcz zdestabilizuje. Zmianę tę należy uznać za nieodpowiedzialną. Uzyskanie statusu strony, i to w dodatku podejrzanego, nie powinno budzić jakichkolwiek wątpliwości co do tego, od którego momentu taki status danej osobie przysługuje. Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu projektu, zmiana ta w żaden sposób nie będzie miała charakteru gwarancyjnego, a jedynie wyposaży pełnomocników i obrońców w dodatkowe instrumenty procesowe		1 k.p.k. in fine). Prokuratorzy składając wnioski o zastosowanie tymczasowego aresztowania dotychczas nie sygnalizowali, że mają problem ze zrozumieniem tego określenia. W tym kontekście zgłoszona uwaga musi zostać oceniona jako niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu i dodatkowo przy uwagach KRP, u podstaw wprowadzenia regulacji z art. 71 § 1 k.p.k. legły względy gwarancyjne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosowane w celu podważania czynności wykonywanych przez organy śledcze i Sąd. W uzasadnieniu projektu wskazano: „Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji)". Jednocześnie projekt w taki sposób czyni uznaniowym pojęcie podejrzanego, że podmiotem decydującym o powyższym rzeczywiście nie czyni przedstawiciela państwa, lecz adwokata lub radcę prawnego występujących w imieniu takiej osoby, a zatem ukierunkowanych i nieobiektywnych co do sposobu rozstrzygnięcia danej sprawy. Jeżeli intencją ustawodawcy rzeczywiście jest wyposażenie osób, które dotychczas określane były mianem „osób podejrzanych" lub „podejrzewanych", w dodatkowe uprawnienia procesowe, analogiczne z tymi, które przysługują podejrzanemu, to bardziej zasadne byłoby wprowadzenie instytucji „osoby uznawanej/traktowanej za/jak podejrzany", która posiadałaby określone uprawnienia podejrzanego np. do zapoznania się z aktami sprawy w określonym zakresie, korzystania z pomocy obrońcy itp. W art. 71 § 1 k.p.k. proponuje się wprowadzenie tzw. materialnej definicji podejrzanego. Proponowana definicja zawiera co najmniej dwa niedookreślone i		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zbiorcze terminy „dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa” oraz „podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie”. **Nie jest zatem wiadome, kto miałby oceniać, czy ten moment podejrzenia czy też zostania podejrzanym nastąpił - funkcjonariusz Policji, prokurator czy Sąd a być może wyłącznie ta osoba, która czuje się podejrzanym**. Samo odniesienie do dowodów jest też enigmatyczne, bo terminem „dowody” można określać zarówno przebieg czynności dowodowych, np. przeszukanie, jak również efekt tych czynności w postaci określonych ustaleń. Warto też wspomnieć na podział dowodów na tzw. dowody ścisłe i swobodne, zwłaszcza te ostatnie w kontekście dokonywania ustaleń w ramach czynności sprawdzających na podstawie art. 307 k.p.k. Proponowana regulacja jest niespójna z treścią art. 313 k.p.k., gdyż zachowana jest konstrukcja formalnego przedstawienia zarzutów, czyli wydania postanowienia., a następnie jego promulgacji. Powstaje zatem fundamentalne pytanie, po co przedstawiać zarzuty, skoro podejrzanym jest osoba co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie? Takie ujęcie art. 71 § 1 k.p.k. będzie miało określone konsekwencje, a w tym żądanie stwierdzenia przewlekłości w przypadku przeprowadzenia czynności		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		np. przeszukania a następnie braku wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Zupełnie kuriozalna będzie sytuacja, w której przykładowo zostanie przeprowadzone przeszukanie a jego wynik będzie negatywny, bo będzie to czynności ukierunkowana na ściganie, wobec czego należałoby wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów a potem umorzyć postępowanie in personam bądź bez przedstawienia zarzutów od razu umorzyć sprawę przeciwko. Przedstawienie zarzutów ma charakter gwarancyjny, dlatego też niedopuszczalne jest formułowanie definicji w sposób zakresowy, która to definicja w istocie będzie wymuszała konieczność przedstawienia zarzutów wobec osób, co do których podjęto czynności ukierunkowane na ściganie. Nie ulega wątpliwości, że każde zatrzymanie na podstawie art. 244 k.p.k., czyli tzw. zatrzymanie procesowe, to wykreowanie podejrzanego nawet w sytuacji braku późniejszego przedstawienia zarzutów. O ile w przypadku zatrzymania, a więc pozbawienia wolności należy dopuścić konieczność zapewnienia pomocy prawnej z urzędu, to kierując się potrzebą zapewnienia prawa do obrony, nie należy „kreować" podejrzanych na podstawie innych czynności procesowych ukierunkowanych na ściganie. Nie każda z osób, w stosunku do której przeprowadzono przeszukanie osobiste czy też przeszukanie jej mienia, np. samochodu, czy też mieszkania, powinna być		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nazywana podejrzanym. Wystarczające jest zapewnienie możliwości zaskarżenia decyzji procesowych oraz czynności faktycznych.		
98.	art. 71 § 1 k.p.k.	Proponowana redakcja art. 71 § 1 k.p.k. jest bardzo szeroka, co może doprowadzać do wątpliwości i nieporozumień w praktyce; w konsekwencji osoba uważająca się za podejrzanego według nowego ujęcia może (skutecznie) zarzucać niezagwarantowanie jej praw procesowych; zmiana ta, podobnie jak każda duża systemowa zmiana, powinna pociągnąć za sobą prowadzenie szkoleń, aby nie dochodziło do rozbieżności interpretacji.	**KSSiP**	Uwaga niezasadna. Istotą zmiany jest poszerzenie uprawnień osoby wskazanej w art. 71 k.p.k. i zagwarantowanie w szerszym zakresie prawa do obrony. Oczywiście praktyka i orzecznictwo z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu. Potrzeba szkoleń, jak w przypadku każdej dużej nowelizacji, została słusznie zauważona.
99.	art. 71 § 1 k.p.k.	Wątpliwości Stowarzyszenia budzi zmiana definicji podejrzanego, zawarta w art. 71 § 1 k.p.k., do której projektodawca dodaje nieostre kryterium „i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Wprowadzenie powyższego zapisu spowoduje nie tylko trudności interpretacyjne, ale praktyczne problemy związane z rozstrzygnięciem czy postępowanie prowadzone jest w sprawie czy już przeciwko osobie, co ma znaczenie choćby w kontekście skuteczności podjęcia umorzonego postępowania. Analogiczne nieostre sformułowanie obecnie używane w art. 102 § 2 k.k. ten sam projekt ustawy uchyla, co powoduje, że rozwiązanie to jest ze sobą wzajemnie sprzeczne. Jednocześnie w art. 2 pkt 64 projektuje się zmianę art. 327 § 1 k.p.k., która wśród przesłanek niedopuszczalności podjęcia postępowania przeciwko osobie, nie wymienia osoby, wobec której	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga niezasadna. W uwadze przeoczono, że kodeks „odrywa" definicję podejrzanego od wszczęcia postępowania przeciwko osobie (art. 313 § 5 k.p.k.). Z tego powodu w Kodeksie postepowania karnego przewiduje się również regulacje nawiązujące do instytucji przedstawiania zarzutów (np. art. 327 k.p.k.) i nie jest to błąd, ale świadomy zabieg projektodawcy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podjęto pierwszą czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie, lecz odnosi się do przesłuchania takiej osoby. Zachodzi zatem oczywista sprzeczność między tymi projektowanymi regulacjami, gdyż określenie „pierwsza czynność procesowa ukierunkowana na jej ściganie" jest szersza od określenia odnoszącego się do jej przesłuchania bez wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Wobec tego, w naszej ocenie, zmiany art. 72 § 1 k.p.k. należy zaniechać.		
100.	art. 71 § 1 k.p.k.	Zwrot „czynność procesowa ukierunkowana na ściganie" jest zwrotem nieostrym i może budzić wątpliwości co do jego prawidłowej wykładni. Zwrot ten pojęciowo wydaje się szerszy niż w obecnie obowiązującej wersji i zawiera w sobie również czynności procesowe podejmowane przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutu. Podobne rozumienie tego aspektu prezentowane jest w uzasadnieniu projektu ustawy. Określenie momentu pojawienia się strony postępowania nie powinno jednak budzić wątpliwości. Jak wydaje się wynikać z uzasadnienia projektu ustawy sama czynność polegająca na skierowaniu do określonej osoby wezwania do stawiennictwa na przesłuchanie w charakterze podejrzanego jest czynnością techniczną, która jeszcze nie kreuje podejrzanego jako strony postępowania. Problem jednak tkwi w wymienionym na wstępie zwrocie. Czy zatem każda czynność wykrywcza/dowodowa będzie desygnowała podejrzanego? Taką czynnością, która może budzić	**SA w Poznaniu**	Uwaga niezasadna. Ustosunkowując się do licznych uwag dotyczących art. 71 § 1 k.p.k. wskazywano, że jest oczywistym, że to praktyka i orzecznictwo kształtujące się na gruncie art. 71 k.p.k. z czasem ułatwią interpretację tego przepisu i pozwolą na względnie jednolitą ocenę zagadnienia „siły dowodów", która jest potrzebna, aby mówić, że pierwszy człon definicji podejrzanego można uznać za wypełniony, a także na wskazanie jakie czynności wypełniają drugi człon tej definicji. Nie należy zatem obawiać się istotnych rozbieżności ocen przy prawidłowym stosowaniu projektowanej regulacji. Nawiązując do uwagi należy wskazać, że nie wydaje się, aby można było czynność przesłuchania pokrzywdzonego taktować jako czynność podjętą „**wobec"** osoby, której status (jako podejrzanego)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wątpliwości czy jest czynnością *ukierunkowaną na ściganie* jest np. **przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego** w bezpiecznym pokoju przesłuchań. Zdarza się, że z wnioskiem o przesłuchanie małoletniego występuje prokurator po wpłynięciu pisemnego zawiadomienia (np. z OPS lub szkoły) o możliwości popełnienia przestępstwa, częściej jednak już po przesłuchaniu w charakterze świadków kilku osób. Z punktu widzenia interesu przyszłego podejrzanego istotne jest określenie **czy już w momencie wystąpienia z wnioskiem o takie przesłuchanie występuje on jako podejrzany**, dla którego można wyznaczyć obrońcę z urzędu, co z kolei implikuje ograniczenie możliwości uzupełniającego przesłuchania pokrzywdzonego w przyszłości (art. i85a § i k.p.k., art. 185c § la k.p.k.).		jest rozważany oraz jako czynność procesową „**ukierunkowaną na jej ściganie”.**
101.	art. 71 § 1 k.p.k.	Zmiana definicji podejrzanego, czyniona na gruncie art. 71 k.p.k. może jednak budzić pewien terminologiczny zamęt na gruncie poszczególnych przepisów, zważywszy, że na okoliczność opisu tego samej strony w postępowaniu przygotowawczym używa się terminów: „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa", „podejrzany”, a nawet w art. 192a § 1 k.p.k. nadal dotychczasowego pojęcia „osoba podejrzana”, czy tak jak w art. 189 pkt 3 k.p.k. „świadek podejrzany”. Nie prowadzi to oczywiście do jasnego i zrozumiałego odczytania intencji projektodawcy, który choćby na gruncie art. 192a k.p.k., czy w innych miejscach, gdzie	**RPO**	Uwaga niezasadna. Wskazane wątpliwości terminologiczne nie są zasadne. Wprowadzone zmiany wymagają niewątpliwie dostrzeżenia wzajemnego powiązania określonych pojęć, które zostaną wprowadzone do KPK. Wyjaśniono to w uzasadnieniu projektu wskazując, że: „*Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych”. Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana”. Mają one dwojaki charakter. W tych przepisach, które*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rezygnuje z przywołania statusu podmiotu, daje asumpt do stwierdzenia, że przyjęta definicja jest niezupełna, stwarzając pewne obszary, które nie są objęte ochroną wspomnianych dyrektyw obrończych. Nie jest to kwestia podrzędna, gdyż z chwilą ustalenia statusu podejrzanego jako strony może on liczyć na szereg praw niedostępnych dla pozostałych podmiotów i obowiązków, z których inni uczestnicy są zwolnieni. W postępowaniu karnym, które tak dotkliwie uderza w najbardziej wrażliwe i osobiste sfery życia zawodowego, majątkowego czy rodzinnego, nie może być miejsca na wątpliwości co do posiadanego statusu. Powstaje zatem pytanie, czy bez zmian na gruncie zaproponowanej terminologii, bez uszczerbku dla przejrzystości konstrukcji procesowych, nie można osiągnąć tego samego rezultatu poprzez precyzyjne określenie uprawnień dla dotychczasowej osoby podejrzanej, którą należałoby zdefiniować w sposób, do jakiego przekonuje dyrektywa, a co stało się członem nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k.: „osoba, wobec której podjęto czynności procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Dzisiejsze rozbudowane przepisy z opisowym sformułowaniem „osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa", tracą na przejrzystości i zwięzłości.		*przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k.,* ***posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k****. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której taka czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.). Takiej*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zmiany nie wprowadza się jedynie w art. 192a § 1 k.p.k. celowo pozostawiając termin „osoba podejrzana" na określenie osoby na przedpolu podejrzenia popełnienia przestępstwa (właściwie co do osób, których dotyczy ten przepis, nie sposób mówić o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa).". Projektowane regulacje należy odczytywać w następujący sposób: Przepisy Kodeksu postępowania karnego posługują się pojęciem „osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa". Pojęcie to zdefiniowano w art. 71 § 1 k.p.k. jako „osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa".
102.	art. 71 § 1 k.p.k. i art. 159 k.p.k.	Wprowadza się zmianę brzmienia art. 71 § 1 k.p.k., zgodnie z którą „Za podejrzanego uważa się osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Taka definicja, oprócz tego, iż jest daleko rewolucyjna, wydaje się niejasna, albowiem oba jej elementy są ocenne. Wątpliwości budzi, czy wystarczą dwa dowody, czy też muszą być przeprowadzone wszystkie niezbędne, a może tylko takie, które w ocenie prokuratora będą wystarczające dla uznania, iż	**PR w Gdańsku**	Uwagi niezasadne. Kodeks postępowania karnego posługuje się określeniami wartościującymi w zakresie „siły dowodów". Np. w art. 249 § 1 k.p.k. wskazuje na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Praktyka, która kształtować się będzie na gruncie art. 71 § 1 k.p.k. pozwoli w krótkim czasie na wypracowanie w miarę jednolitej linii orzeczniczej. Nie należy zatem obawiać się istotnych rozbieżności ocen przy prawidłowym stosowaniu projektowanej regulacji. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		„uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa". Co zaś w przypadku, gdy sąd oceniający materiał dowodowy nie podzieli tego poglądu. Czy taka osoba taka traci status „podejrzanego", a tym samym prawa strony? Jakie czynności uznane zostaną za „ukierunkowane na jej ściganie"? Największą implikacją takiej definicji podejrzanego jest związana z prawami, jakie przysługują podejrzanemu. W tym aspekcie w ogóle nie wiadomo, jak potraktować takie ukierunkowane ściganie? Czy osoba, która wie, iż postępowanie „ukierunkowane" jest na zebranie dowodów świadczących o popełnieniu przez nią przestępstwa, np. prezes spółki, w siedzibie której przeprowadzono czynności przeszukania w celu zabezpieczenia procesowego stosownych dokumentów finansowych spółki, i który uzyskał odpis postanowienia prokuratora ze wskazaniem w związku z jakim postępowaniem i o jaki czyn przeszukanie przeprowadzono, a więc mając wiedzę, iż zebrano już pewne dowody uzasadniające podjęte czynności, a postępowanie ukierunkowane jest w celu jego ścigania o przestępstwo karne lub karno-skarbowe, ma prawo wnosić o respektowanie jego praw jako podejrzanego, pomimo, iż nie ogłoszono mu jeszcze postanowienia o przedstawieniu zarzutów? Czy ma prawo powołać obrońcę lub żądać jego ustanowienia z urzędu? Czy obrońca ma prawo żądać dopuszczenia go do czynności, np. przesłuchań na takim etapie postępowania, który dotychczas traktowany był in rem,		*„O uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego.* *Nie sposób w tym kontekście również pominąć faktu, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, osoba podejrzana (w aktualnym rozumieniu tego pojęcia) jest podmiotem, któremu przysługuje prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Trybunał podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (zob. wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133 – pkt III.2.3 uzasadnienia). Trzeba też w końcu pamiętać, że dyrektywy przewidują jedynie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		a w świetle znowelizowanej treści art. 71 § 1 k.p.k. miałby być nową formą postępowania ad personam? Czy na odmowę uwzględnienia takiego wniosku „podejrzanego", który nie ma ogłoszonych zarzutów, ale czynności są ukierunkowane by je zebrać, służyłyby środki zaskarżenia? Zaznaczyć należy, że dotychczasowa definicja podejrzanego jest już ugruntowana w orzecznictwie i doktrynie, będąc zrozumiała dla wszystkich stron. Taka zmiana wprowadza nie tylko ocenność statusu stron i ich praw oraz obowiązków, ale i daleko idącą niepewność społeczną. Każdy bowiem obywatel ma prawo wiedzieć, jaką rolę ma w postępowania i od jakiego momentu, a także jakie w związku z tym ma prawa i obowiązki. Powyższa zmiana dotyka też pośrednio pokrzywdzonych, których należy chronić przed nadmiernie rozbudowaną forma ochrony praw podejrzanych, a chodzi tu o sytuacje np. zatrzymania wszelkich osób z zawiadomienia pokrzywdzonych czynami przeciwko wolności seksualnej, życiu i zdrowiu. Przecież taki sprawca, wiedząc, iż pokrzywdzony złożył zawiadomienie, od początku wie iż gromadzone są dowody „uzasadniające podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Czy danie praw ingerowania w tok postępowania od samego początku takiemu sprawcy jest społecznie uzasadnione?		*normy minimalne, więc nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że państwa członkowskie mają możliwość rozszerzenia praw w niej określonych (zob. pkt 54 motywów dyrektywy 2013/48/UE). Warto jednak zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego (zob. wyrok TS z dnia 7 września 2023 r., C-209/22). Projektowana w art. 71 § 1 k.p.k. definicja podejrzanego oraz związane z tym uzyskanie uprawnień procesowych pozwoli na zapewnienie pełnej spójności polskiego unormowania z wymogami przewidzianymi we wskazanych dyrektywach".* Zastrzeżenia co do art. 159 k.p.k. zostały przedstawione bez wskazania powodów negatywnej oceny tego przepisu. Należy zatem odesłać do uzasadnienia projektu w zakresie art. 159 k.p.k. Jeśli zaś chodzi o postulat rezygnacji z instytucji przedstawienia zarzutów, wskazać trzeba na

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Przyjęte w projekcie rozwiązanie prowadzi do nieuzasadnionego rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do wglądu do akt sprawy. Zgodnie bowiem z projektowaną treścią art. 159 k.p.k. zażalenie na odmowę udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym lub sporządzenia odpisów lub kopii oraz na postanowienie prokuratora o utrzymaniu w mocy zarządzenia prowadzącego postępowanie o odmowie udostępnienia akt lub sporządzenia odpisów lub kopii przysługuje stronom oraz zatrzymanemu, co wydaje się nie mieć uzasadnienia. Projektowana zmiana definicji podejrzanego zdaje się odpowiadać modelom procesu karnego, w których w ogóle nie występuje instytucja wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Być może należałoby poważnie rozważyć rezygnację z tej archaicznej instytucji, nieznanej procedurom karnym w większości krajów UE. Reasumując, zmiana definicji podejrzanego, przy jednoczesnym utrzymaniu instytucji przedstawienia zarzutów w dotychczasowym kształcie, wydaje się bardzo specyficznym, hybrydowym rozwiązaniem, które z jednej strony aspiruje do nowoczesnych procedur tzw. „krajów zachodnich", ale z drugiej wciąż nie potrafi zerwać z dotychczasowymi przyzwyczajeniami, mającymi swoje korzenie w dawnym systemie.		interwencyjny charakter niniejszej ustawy, która rozwiązywać ma jedynie najbardziej palące problemy procedury karnej. Prace nad jej ewentualnym kompleksowym przemodelowaniem, w tym rezygnacją z instytucji przedstawienia zarzutów będą mogły być przeprowadzone w późniejszym czasie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
103.	art. 72 § 2, 2a i 4 k.p.k., art. 73 § 2-4 k.p.k. i art. 74 § 3-4 k.p.k.	Można zgodzić się z proponowanym brzmieniem, z zastrzeżeniem co do definicji podejrzanego.	**PR w Lublinie**	Uwaga w zakresie zastrzeżeń co do definicji podejrzanego niezasadna (omówiona przy art. 71 k.p.k.).
104.	art. 72 k.p.k.	Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie jedynie w części. (…) Dość istotny, projektowany art. 72 § 4 k.p.k. odnosi się zaś do innych dokumentów, które będą objęte tłumaczeniem poprzez kwantyfikator „istotnego znaczenia dla realizacji obrony", co pozostaje w zgodzie z założeniem dyrektywy, aby ostateczne decyzje w tym zakresie pozostawiać organowi procesowemu. Trzeba jednak zgodzić się ze stanowiskiem M. Fingasa, że ustawa procesowa stanowiąca realizację dyrektywy nie może wymagać od obrońców zbyt szczegółowo umotywowanego wniosku, który zwłaszcza na etapie postępowania przygotowawczego, prowadziłby do ujawnienia strategii obrony, stąd tym bardziej jawi się klarowne uregulowanie w tym zakresie środka zaskarżenia, co zdaje się projektodawca bagatelizować. Nie można się zgodzić zupełnie ze stanowiskiem, że poza obowiązkami organów postępowania karnego pozostaje jakość tłumaczenia i w tych okolicznościach kontrola powinna zostać wyłączona, gdyż	**RPO**	RPO postuluje stworzenie rejestru niezależnych, odpowiednio wykwalifikowanych tłumaczy, co zwiększyłoby skuteczność dostępu do tłumacza. W tym zakresie uwaga jest niezasadna wobec faktu, że już obecnie Minister Sprawiedliwości prowadzi elektroniczny, publicznie dostępny rejestr tłumaczy przysięgłych. Sądy i inne organy ochrony prawa co do zasady korzystają z usług właśnie tłumaczy przysięgłych. Sięgnięcie po tłumacza spoza rejestru następuje tylko w przypadku niemożności powołania tłumacza przysięgłego, np. w sytuacji gdy z danego jeżyka nie ma żadnego tłumacza przysięgłego, albo jest ich tak niewielu, że wezwanie napotkałoby znaczne organizacyjne trudności, wówczas zaś sąd musi zweryfikować fakt posiadania przez tłumacza wiadomości specjalnych (tu: znajomości języka), bowiem odpowiednie zastosowanie znajduje art. 193 § 1 k.p.k. (na zasadnie art. 204 § 3 k.p.k.). Może to nastąpić np. na podstawie dyplomów wykształcenia, ukończonych kursów, itp.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		weryfikowalne prawo do pomocy tłumacza sprowadza się jedynie do formalnych aspektów. Do jakości tłumaczenia odnosi się bowiem szereg przepisów dyrektywy 2010/64/UE, w tym: art. 2 ust. 8, art. 3 ust. 9, które przypominają, że gwarancją rzetelności postępowania jest dopiero zrozumienie przez oskarżonych kierowanych przeciwko nim zarzutów i na wskazywanych ich poparcie dowodów, a nie sam fakt ustanowienia tłumacza. W tym zakresie, postuluję, aby zadośćuczynić normie art. 5 ust. 2 dyrektywy 2010/64/UE, przewidującej stworzenie rejestru niezależnych i odpowiednio wykwalifikowanych tłumaczy pisemnych i ustnych, co zwiększyłoby skuteczność dostępu do pomocy tłumacza. Skoro art. 5 dyrektywy 2010/64/UE zobowiązuje państwa członkowskie, aby podjęły konkretne środki w tym celu, aby oskarżony miał możliwość w pełni skorzystać ze swoich praw, należałoby rozważyć, na ile prawo do odpowiedniej jakości tłumaczenia, projektowane propozycje zapewniają. O prawie tym przekonuje również orzecznictwo strasburskie wywodząc, że regulacje wynikające z art. 6 ust. 3 lit. c EKPC muszą być praktyczne i skuteczne, celem zapewnienia lojalności procesowej wobec stron i elementarnej rzetelności postępowania, z czego wynika, iż obowiązek władz nie ogranicza się wyłącznie do powołania tłumacza. Pewną namiastką kontroli jakości tłumaczenia, zwłaszcza ustnego byłoby pełne wdrożenie punktu 24 preambuły dyrektywy		Drugi nurt krytyki RPO skupia się na braku środka zaskarżenia pozwalającego na kwestionowanie jakości tłumaczenia. Uwaga ta nie jest trafna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Dyrektywa 2010/64/UE kładzie nacisk na efektywność prawa oskarżonego do pomocy tłumacza, czemu służyć ma możliwość kwestionowania przez oskarżonego decyzji odmawiającej mu takiej pomocy (zarówno w zakresie tłumaczenia ustnego, jak i tłumaczenia dokumentów), jak również złożenia skargi na jakość tłumaczenia. Jeśli idzie o tę pierwszą kwestię uznano, że niecelowe jest wprowadzanie odrębnego środka zaskarżenia, zwłaszcza z uwagi na niebezpieczeństwo jego obstrukcyjnego wykorzystywania. Praktyka sądowa nie ujawnia zresztą przypadków rażącego łamania prawa oskarżonego do pomocy tłumacza. Obrona ma niezmiennie możliwość podnoszenia zarzutów dotyczących niezapewnienia pomocy tłumacza w apelacji lub kasacji. W odniesieniu do kwestii zarzutów co do jakości tłumaczenia uznano, że niecelowe jest wprowadzanie w tym zakresie sformalizowanego środka prawnego, zwłaszcza w obliczu trudności w późniejszym weryfikowaniu zastrzeżeń co do jakości tłumaczenia ustnego. Bardziej efektywne będzie położenie nacisku na świadomość uprawnionego oskarżonego, że w toku całego postępowania może zgłaszać*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		2010/64/UE, w którym wskazuje się na konieczność zapewnienia przez państwa członkowskie, aby można było skontrolować adekwatność zapewnionego tłumaczenia ustnego w przypadku, gdy organy otrzymały uwagi w danej sprawie. W tym celu postuluję, aby rozszerzyć obowiązki nagrywania czynności poprzez rozbudowanie art. 147 k.p.k. o te okoliczności, w których jest realizowane tłumaczenie ustne. Nie można się zgodzić też ze stanowiskiem projektodawcy, że w sposób zupełnie nieegzekwowalny, bez zapewnienia środka zaskarżenia, możliwe jest zakwestionowanie decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia ustnego lub tłumaczenia dokumentów lub ich fragmentów, tj. uznanie braku istotnego znaczenia dla realizacji obrony, co może mieć znaczenie przesądzające na wczesnym etapie postępowania karnego. Tym bardziej sferą wymagającą regulacji jest brak instrumentu, który pozwalałby podważyć stronie korzystającej z osoby tłumacza decyzję odmowną w sprawie zmiany osoby tłumacza ze względu na niewystarczającą jakość tłumaczenia, która nie pozwala podjąć skutecznej obrony. Samo pouczenie strony o możliwości zgłoszenia zastrzeżeń organowi procesowemu, bez form wyegzekwowania tego prawa ma charakter iluzoryczny, a przynajmniej spóźniony, jeśli jest obliczony dopiero na możliwość formułowania uchybień procesowych wobec orzeczenia kończącego postępowanie.		*zastrzeżenia dotyczące jakości otrzymanego tłumaczenia. Służy temu pouczenie o tym uprawnieniu przewidziane w proponowanym art. 300 § 1a i 1b k.p.k.*”. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że opiniowany projekt w założeniu skupia się na zmianach pilnych. Jeżeli w przyszłości ujawniłyby mankamenty proponowanej regulacji świadczące o tym, że nie jest ona dostatecznie gwarancyjna możliwe będzie dokonanie dalej idących zmian legislacyjnych, odpowiadających postulatom RPO. Obecnie nie wydaje się to konieczne. Należy zauważyć, że pełna realizacja postulatów RPO mogłaby doprowadzić do wykreowania obok głównego nurtu procesu – nurtu incydentalnego dotyczącego jakości czy potrzeby tłumaczenia. W praktyce tamowałoby to bieg procesu i rodziłoby pokusę podejmowania działań obstrukcyjnych. Zgodnie z art. 2 ust. 5 dyrektywy 2010/64 „*Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z procedurami w prawie krajowym podejrzani lub oskarżeni mieli prawo do zakwestionowania decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia ustnego, a kiedy tłumaczenie ustne zostało zapewnione – możliwość złożenia skargi, że jakość tłumaczenia ustnego jest niewystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania.”* Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2010/64 „*Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				procedurami w prawie krajowym podejrzani lub oskarżeni mieli prawo do zakwestionowania decyzji stwierdzającej brak potrzeby tłumaczenia dokumentów lub ich fragmentów, a kiedy tłumaczenie pisemne zostało zapewnione – możliwość złożenia skargi, że jakość tłumaczenia jest niewystarczająca, aby zagwarantować rzetelność postępowania." Polska procedura karna daje oskarżonemu szereg praw. Jako strona może składać wnioski o dokonanie czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.) Formalna kontrola jakości tłumaczenia dokonywana jest przed wydaniem orzeczenia o przyznaniu wynagrodzenia tłumaczowi i w tym zakresie sąd może dokonać weryfikacji tłumaczenia pisemnego korzystając z tzw. dowodu swobodnego, analizując m.in. zgłoszone zarzuty oskarżonego czy obrońcy (art. 97 k.p.k.). Należy zauważyć, że w motywach 5 i 14 dyrektywy wskazano, iż celem dyrektywy 2010/64 jest zapewnienie rzetelnego procesu. Jeżeli zatem podnoszony jest zarzut związany z brakiem lub jakością tłumaczenia, to sąd ocenia ten zarzut (skargę) na każdym etapie postępowania, aby rzetelność procesu zagwarantować. Z tego punktu widzenia sformalizowana i ograniczona terminem możliwość wniesienia skargi może okazać się bardziej zawodna, niż możliwość podnoszenia

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zarzutów aż do prawomocnego zakończenia postępowania. Powyższa uwaga pozostaje zbieżna z kierunkiem wykładni zaprezentowanym przez TSUE w wyroku z dnia 1 sierpnia 2022 r. C-242/22, w którym wskazano, że „*wymaganie od osoby, w stosunku do której jest prowadzone postępowanie karne w języku, w którym nie mówi lub którego nie rozumie, **aby w określonym terminie prekluzyjnym** powołała się na fakt, że nie została poinformowana o przysługującym jej prawie do tłumaczenia ustnego i pisemnego, przewidzianych odpowiednio w art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, a także w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, skutkowałoby pozbawieniem treści prawa do informacji, zagwarantowanego w art. 3 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2012/13 i tym samym **podważyłoby prawa tej osoby do rzetelnego procesu** sądowego oraz do poszanowania prawa do obrony, wynikające odpowiednio z art. 47 i 48 ust. 2 Karty. (pkt 79) Nawet jeśli zainteresowana osoba rzeczywiście otrzymała taką informację w odpowiednim czasie, to dodatkowo musi jeszcze, jak podniósł w istocie rzecznik generalny w pkt 83–87 opinii, **wiedzieć o istnieniu i treści danego istotnego dokumentu, jak również o skutkach wynikających z jego sporządzenia, tak aby była w stanie powołać się na naruszenie swojego prawa do tłumaczenia***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wspomnianego dokumentu *lub prawa do tłumaczenia ustnego w czasie jego sporządzenia, które to prawa zostały zagwarantowane w art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, i mogła tym samym skorzystać z prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz poszanowania prawa do obrony ustanowionych w art. 47 i art. 48 ust. 2 Karty (pkt 82). A zatem zasada skuteczności zostałaby naruszona, gdyby termin, od którego zachowania krajowy przepis proceduralny uzależnia możliwość powołania się na naruszenie praw wynikających z art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, jak również z art. 3 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2012/13, rozpoczął swój bieg, zanim dana osoba zostanie poinformowana w języku, w którym mówi lub który rozumie, z jednej strony o istnieniu i zakresie swojego prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego, a z drugiej strony o istnieniu i treści danego istotnego dokumentu oraz o skutkach, jakie on wywołuje (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 66, 67)*" (pkt 83). Powyższe fragmenty uzasadnienia wskazują, że TSUE dostrzega ryzyka wynikające z prekluzji towarzyszącej dedykowanym do kwestionowania tłumaczenia środkom zaskarżenia i przedkłada ponad takie środki dążenie do zachowania zasady rzetelności procesu. Należy również wskazać na argumentację Trybunału

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Konstytucyjnego zaprezentowaną w wyroku z dnia 18 lipca 2011 r. SK 10/10, dotyczącą braku zażalenia na decyzję o odmowie wyłączenia prokuratora. TK wskazał, że „*na postanowienie o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego przysługuje zażalenie do sądu (art. 306 § 1 w związku z art. 325a § 2 i art. 465 § 2 KPK).* ***Wniesienie takiego zażalenia obliguje sąd do weryfikacji nie tylko zaskarżonego postanowienia, lecz również całokształtu materiałów zgromadzonych w aktach postępowania przygotowawczego****. (...).* *Oceniając zgodność zakwestionowanej regulacji z art. 45 ust. 1 Konstytucji, należy również uwzględnić okoliczność, że* ***naruszenie art. 47 KPK kwalifikowane jest jako względna przyczyna odwoławcza przewidziana w art. 438 pkt 2 KPK****. (...).* *W rezultacie należy przyjąć, że przepisy KPK w wystarczającym stopniu zapewniają możliwość sądowej weryfikacji rozstrzygnięcia w przedmiocie wyłączenia prokuratora*”. Pomimo że wyrok TK dotyczył innej problematyki, to wyraźnie wskazuje, że możliwość podnoszenia zarzutów, dotyczących określonych uchybień, w ramach względnej przyczyny odwoławczej, stanowi istotny element z punktu zapewnienia konstytucyjnych gwarancji rzetelnego procesu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Następny z postulatów dotyczy nagrywania czynności w których jest realizowane tłumaczenie ustne. O ile nagrywanie rozprawy jest regułą (art. 147 § 2b k.p.k.), o tyle wprowadzenie obowiązku nagrywania na etapie postępowania przygotowawczego może rodzić trudności techniczne. Nie oznacza to jednak, że w przyszłości nie będzie przedmiotem inicjatywy legislacyjnej – w MS toczą się wstępne prace nad rozwiązaniami w tym zakresie, zainicjowane zresztą odrębnym wystąpieniem RPO w tym zakresie W projekcie proponuje się obowiązkowe nagrywanie przesłuchania podejrzanego, który nie ukończył 18 lat. To rozwiązanie powinno zapoczątkować proces budowy zaplecza technicznego organów prowadzących postepowania pozwalającego na rejestrowanie przebiegu czynności procesowych.
105.	art. 72 § 1 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 72 k.p.k. poprzez nadanie nowego brzmienia w par. 1, doprecyzowując określenie: „jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim" - jako osobę taką należy traktować nie tylko osobę, która w ogóle nie zna języka polskiego, ale także tę, która nie rozumie w dostatecznym stopniu zadawanych jej pytań albo w wyniku słabej znajomości języka nie może swobodnie formułować swych myśli, bądź nie zna języka postępowania karnego.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga niezasadna. Sformułowanie „nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim" obejmuje już obecnie zarówno osobę, która całkowicie nie włada językiem polskim jak i taką, która posiada ograniczoną znajomość tego języka, lecz jej stopień jest niewystarczający dla efektywnego udziału w postepowaniu i obrony swoich praw.
106.	art. 72 § 4 k.p.k.	Proponowane brzmienie przepisu art. 72 § 4 k.p.k. nie jest dość precyzyjne. Zawiera bowiem pojęcie „innego	**SSP IUSTITIA**	Uwagi niezasadne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dokumentu (...), jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionych wypadkach może zostać zapewnione tłumaczenie ustne (...).” Stanowi to transpozycję z dyrektywy, ale z proponowanego przepisu nie wynika, kto miałby dokonać ostatecznej oceny „istotności” dokumentu dla realizacji prawa do obrony - czy organ procesowy może odmówić zrealizowania takiego tłumaczenia, a jeśli tak, to w jaki sposób oskarżony, albo obrońca mogą taką odmowę zakwestionować. Nietrudno sobie wyobrazić w praktyce sytuacje, kiedy oskarżony, albo obrońca zażąda tłumaczenia wszystkich dokumentów twierdząc, że każdy z nich jest dla niego istotny. Sąd Rejonowy w Grójcu, jako sąd właściwy do rozpoznawania spraw cudzoziemców, wielokrotnie spotykał się z problemami w dostępie do tłumaczy, zwłaszcza w sytuacji biegu krótkich terminów procesowych. Środki wydatkowane na ich wynagrodzenia stanowią bardzo istotny składnik budżetu.Oczywiście prawo do obrony jest jednym z nadrzędnych praw, ale sąd nie może też wykonywać zbędnych czynności z uwagi nie tylko na wiążące się z tym nakłady finansowe, ale też przede wszystkim ze względu na czas, szczególnie istotny w sprawach aresztowych. W praktyce trudno sobie wyobrazić pełną realizację tego prawa poprzez ustne tłumaczenie, z uwagi choćby na problemy organizacyjne. Dlatego też należałoby sądowi z jednej strony umożliwić kontrolę zasadności żądania tłumaczenia innych dokumentów,		W zakresie środka zaskarżenia należy odesłać do omówionej wcześniej uwagi RPO, dotyczącej tego zagadnienia. Odnośnie do tego, kto dokonuje oceny czy dokument ma „istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony” należy wskazać, że uprawnienie to należy do organu prowadzącego postępowanie. Trudno zresztą sobie wyobrazić, żeby decyzję podejmował jakikolwiek inny podmiot, np. oskarżony czy jego obrońca. Obrona ma możliwość podnoszenia zarzutów z tym związanych w apelacji lub kasacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niż wskazane w obligatoryjnym katalogu, ale z drugiej stronom i ich przedstawicielom zapewnienie prawa do realnego zakwestionowania takiej decyzji. Rezygnacja z wymogu zawartego w dyrektywie zapewnienia środka zaskarżenia w tym zakresie nie wydaje się być słuszna.		
107.	art. 72 § 4 k.p.k.	Art. 72 § 4 k.p.k. Przyznaje organowi procesowemu pewną swobodę w zakresie wyboru sposobu komunikowania się z oskarżonym/podejrzanym nieposługującym się językiem polskim. **Nie można zgodzić się z treścią uzasadnienia projektu ustawy, że „uprawnienie do żądania dokumentów innych niż określone w art. 72 § 3 k.p.k. nie oznacza obowiązku tłumaczenia całych akt sprawy lub całych obszernych dokumentów (np. uzasadnienia).** Rozstrzygające znaczenie ma bowiem istotność dokumentu lub jego określonej części dla realizacji prawa oskarżonego do obrony". Ta niezgoda dotyczy właśnie problemu dokumentu jakim jest uzasadnienie. Przecież z punktu widzenia prawa do obrony jest on istotny, a projektowany przepis go nie wyłącza. Uzasadnienie orzeczenia wskazuje na tok rozumowania organu procesowego. Tymczasem projektowana umiarkowana swoboda w wyborze sposobu komunikowania się jest określona zbyt niejednoznacznie, a ma bardzo duże znaczenie dla zapewnienia prawa do obrony i może być różnie interpretowana w postępowaniu odwoławczym, aż doczeka się ugruntowanego orzecznictwa. Obecnie obowiązkowemu tłumaczeniu podlega sam wyrok (por.	**SA w Poznaniu**	Uwaga niezasadna. Przekonanie, że należy jednoznacznie nakazać tłumaczenie uzasadnienia wyroku w każdej sprawie wykracza poza to, czego wymaga dyrektywa 2010/64/UE. Uzasadnienia wyroków liczą niekiedy setki stron i należy pozostawić sądowi pewien luz decyzyjny dzięki któremu możliwość realizacji celów postepowania nie zostanie zachwiana. Ma to szczególne znaczenie w sprawach wieloosobowych, gdzie obszerne fragmenty uzasadnienia mogą w ogóle nie dotyczyć osoby niewładającej językiem polskim. Zauważyć można, że na gruncie art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 - zał.) wskazuje się, że „***Jeżeli oskarżony nie mówi językiem, w którym toczy się postępowanie, ale jest reprezentowany przez obrońcę znającego język, wystarczające może być udostępnienie adwokatowi odpowiednich dokumentów z akt sprawy***" Komentarz ONZ do art. 14

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		np. postanowienie SN w sprawie rv KK 312/10). Tym "innym" dokumentem, jak wynika z projektowanego art. 72 § 4 k.p.k., może być właśnie uzasadnienie wyroku. W zależności od rozumienia "uzasadnionego wypadku", który "nie spowoduje uszczerbku dla realizacji prawa do obrony" może zdarzyć się, że oskarżony, któremu uzasadnienie wyroku w oparciu o te przesłanki nie zostało przetłumaczone, sformułuje w wywiedzionej apelacji określone zarzuty, termin do złożenia apelacji upłynie, a gdy sąd odwoławczy na nowych przepisach przyzna rację oskarżonemu, że uzasadnienie wyroku powinno zostać przetłumaczone na piśmie (a nie ustnie) i dopuści taką możliwość, powstanie problem jak wtedy podejść do kwestii ewentualnego podniesienia nowych zarzutów wynikających z zapoznania się z przetłumaczonym uzasadnieniem wyroku. Brak jest w tym wypadku instytucji uzupełnienia apelacji. Może też wystąpić problem nieprzetłumaczenia uzasadnień tzw. orzeczeń wpadkowych w toku postępowania rozpoznawczego, od których nie przysługiwało zażalenie, co następnie zostanie podniesione w apelacji, jako że mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia kończącego w I instancji. Na tym przykładzie rysuje się zatem realne zagrożenie dla stabilności orzecznictwa, bowiem może powstać konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia tego właśnie powodu.		Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en) Dodać można, że w wyroku TSUE z dnia 1 sierpnia 2022 r. C-242/22 (pkt 58) wskazano, że „*jak wynika między innymi z motywów 14, 17 i 22 dyrektywy 2010/64, ma ona na celu zagwarantowanie prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego osobom podejrzanym lub oskarżonym, które nie mówią w języku postępowania lub go nie rozumieją, poprzez ułatwienie wykonywania tego prawa w celu zapewnienia tym osobom rzetelnego procesu. I tak art. 3 ust. 1 i 2 tej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie powinny czuwać nad tym, by osoby te uzyskały w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich istotnych dokumentów,* ***do których zaliczają się w szczególności wszelkie orzeczenia o pozbawieniu wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok w ich sprawie, w celu umożliwienia im wykonywania prawa do obrony oraz w celu zapewnienia rzetelności postępowania*** *(zob. podobnie wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Balogh, C-25/15, EU:C:2016:423, pkt 38).* TSUE nie sygnalizuje zatem konieczności bezwzględnego tłumaczenia uzasadnień wyroków, wskazując na dokumenty wymienione w art. 3 ust. 2 dyrektywy, tj. wszelkie orzeczenia o pozbawieniu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok.
108.	art. 72 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 72 k.p.k. poprzez dodanie następujących paragrafów w brzmieniu: „Do udziału w postępowaniu karnym z udziałem osoby niewładającej językiem polskim powołuje się tłumacza przysięgłego, a gdy nie ma takiej możliwości - tłumacza ad koc. Tłumacz ad koc powinien znać zasady tłumaczenia w postępowaniu karnym, a jego tłumaczenie musi mieć jakość wystarczającą do zagwarantowania rzetelności postępowania, w szczególności poprzez zapewnienie, aby podejrzani lub oskarżeni zrozumieli zarzuty i dowody przeciwko nim oraz byli w stanie wykonywać swoje prawo do obrony. Tłumacza ad hoc uprzedza się o odpowiedzialności karnej za fałszywe tłumaczenie i o obowiązku zachowania poufności.” „W stosownych przypadkach można skorzystać z takich technologii komunikacyjnych jak wideokonferencje, telefon, chyba że fizyczna obecność tłumacza ustnego w miejscu wykonywania czynności procesowej lub sądowej jest wymagana w celu zagwarantowania rzetelności postępowania.” „Gdy w kraju nie ma tłumacza języka, którym włada uczestnik postępowania, tłumaczenie mogą wykonać dwaj tłumacze przy wykorzystaniu technologii komunikacyjnej.” „Przed tłumaczeniem rozprawy sądowej lub posiedzenia sądu tłumacz ma prawo do zapoznania się	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy, która z uwagi na interwencyjny charakter nie wszystkie problemy z danego obszaru czyni przedmiotem projektowanych zmian. W zakresie wymogów stawianych tłumaczom *ad hoc*, wystarczające już są obecnie wymogi wynikające z art. 193 § 1 w zw. z art. 204 § 3 k.p.k. Jeśli zaś chodzi o dostęp do akt sprawy, już obecnie jest on możliwy na zasadzie art. 156 § 1 zd. 2 k.p.k. W większości spraw tłumacz posiada interes faktyczny w zapoznaniu się z aktami sprawy, bowiem ich znajomość pozwala lepiej przygotować się do tłumaczenia i zapewnić tłumaczenie wyższej jakości. Jeśli zaś znajomość akt jest niezbędna do zapewnienia tłumaczenia, np. dlatego, że sprawa dotyczy materii o znacznym stopniu technicznego lub profesjonalnego skomplikowania, z czego wynika obfitość terminologii specjalistycznej, sąd lub prokurator jest obowiązany udostępnić poszczególne dokumenty z akt tłumaczowi zgodnie z art. 198 § 1 w zw. z art. 204 § 3 k.p.k. Wprowadzenie ograniczenia do tłumaczenia po jednym zdaniu nie znajduje uzasadnienia. Kilka krótkich zdań może łatwo tworzyć spójną myśl, której łączne przetłumaczenie jest zasadne. Nadto, dynamika wypowiedzi uczestników postepowania, zwłaszcza świadków, sprawia, że niejednokrotnie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		z aktem oskarżenia lub wnioskiem o ukaranie. Tłumaczowi udostępnia się na jego wniosek akta sprawy w zakresie niezbędnym do przygotowania się do tłumaczenia rozprawy sądowej lub posiedzenia sądu." „Wypowiedzi osób niewładających językiem polskim tłumaczone są techniką konsekutywną, polegającą na tłumaczeniu po jednym zdaniu." „Tłumacz obowiązany jest wiernie przekazać treść tłumaczonych wypowiedzi, a w wypadku wypowiedzi osób niewładających językiem polskim - umożliwić także dokonanie oceny wypowiadającej się osoby, jej właściwości charakteru, zasad, poziomu intelektualnego i moralnego." „Tłumacz ma prawo zadawania pytań osobom, których wypowiedzi tłumaczy, gdy ich treść nie jest dla niego zrozumiała." „Tłumacz ma prawo wygłosić zwięzły komentarz do swojego tłumaczenia, gdyby mogło ono zostać niewłaściwie zrozumiane z powodu różnic w systemach prawnych, różnic kulturowych, różnic w realiach życia i innych." „Tłumaczowi udostępnia się na jego wniosek teksty odczytywane podczas rozprawy sądowej lub posiedzenia sądu do tłumaczenia ustnego techniką a vista."		pozostawiane są zdania niedokończone, albo trudno rozgraniczyć jedno zdanie od drugiego. W przypadku zbyt długiej nieprzerwanej wypowiedzi uczestnika postepowania tłumacz może także zwrócić na to uwagę tegoż uczestnika albo przewodniczącego składu orzekającego. Podobnie nie ma potrzeby uregulowania prawa do zadawania pytań czy wyrażenia komentarza przez tłumacza na poziomie ustawy, skoro tłumacz już obecnie takim prawem dysponuje. Tak samo już obecnie w przypadku tłumaczenia na rozprawie albo posiedzeniu zasadą jest przekazanie tłumaczowi tłumaczonego dokumentu do tłumaczenia *a vista* i nie wymaga to ustawowej regulacji. Jeśli chodzi o proponowane obowiązki tłumacza, wskazać należy, że kwestię tę reguluje ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (art. 14 ust. 1 pkt 1). Proponowane rozwiązania w tym zakresie charakteryzują się zbytnią kazuistyką, nieprzystającą do rozwiązań kodeksu postępowania karnego.
109.	art. 72 k.p.k.	Nie zgłaszając uwag do zmiany przepisu art. 72 k.p.k. proszę o uwzględnienie, iż zgodnie z treścią § 1 tego przepisu prawo do tłumacza jest bezpłatne, co	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Projekt nie wprowadza zmian w zakresie art. 72 § 1 k.p.k. Tylko marginalnie należy wskazać, że zgodnie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powoduje, iż Sąd za wydatki związane z udziałem tłumaczy nie będzie mógł obciążyć oskarżonego, w przypadku jego skazania. Koszty z tego tytułu, które w mojej ocenie w skali całego kraju już nie są małe, będzie ponosił Skarb Państwa. Dlatego też poddaję pod rozwagę ustawodawcy możliwość ograniczenia prawa do bezpłatnego korzystania z tłumaczy, przynajmniej w jakiejś części, oczywiście z zagwarantowaniem prawa osób do korzystania z takiej pomocy. Wskazuje, iż takie rozwiązanie byłoby spójne z prawem do korzystania z pomocy obrońcy ustanowionego z urzędu, skoro pomimo, że oskarżony nie płaci temu obrońcy za świadczenie pomocy prawnej, a czyni to Sąd-Skarb Państwa, to przecież w wyroku może, przy uwzględnieniu okoliczności sprawy, obciążyć tego oskarżonego, w całości lub części, kosztami związanymi z udziałem obrońcy ustanowionego z urzędu. Wydaje się zatem zasadnym zmiana przepisów w zakresie zasady bezpłatności korzystania z pomocy tłumacza.		z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym „Państwa członkowskie ponoszą koszty tłumaczenia ustnego i pisemnego wynikające ze stosowania art. 2 i 3, niezależnie od wyniku postępowania”. Również art. 6 ust. 3 litera e Konwencji ETPCz stanowi, że : *3. Każdy oskarżony o popełnienie czynu zagrożonego karą ma co najmniej prawo do:* *(…)* *e) korzystania z **bezpłatnej** pomocy tłumacza, jeżeli nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie.* Art. 14 ust. 3 litera f Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 stanowi, że ***„****Każda osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa ma prawo, na zasadach pełnej równości, co najmniej do następujących gwarancji (…) korzystania z **bezpłatnej** pomocy tłumacza, jeżeli oskarżony nie rozumie lub nie mówi językiem używanym w sądzie”*.
110.	art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.	Nie został uwzględniony inny postulat Rzecznika, podnoszony w wystąpieniach, dotyczący osób niepoczytalnych korzystających w toku procesu karnego z obligatoryjnej pomocy obrońcy (art. 79 § 1	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pkt 3 i 4 k.p.k.), także obrońcy z urzędu jedynie do czasu uprawomocnienia się wyroku, bez prawa takiego obrońcy do wniesienia kasacji - co rodzi konieczność ponownego wyznaczenia obrońcy z urzędu. W przypadku osoby niepoczytalnej, z samej natury swojego stanu, zachodzi bardzo małe prawdopodobieństwo, że ze stosownym wnioskiem wystąpi sam oskarżony. Powinien zatem istnieć przepis, który obligowałby sąd do wyznaczenia z urzędu obrońcy do rozważenia sporządzenia kasacji, jeśli stwierdził on niepoczytalność oskarżonego i zastosował środki zabezpieczające (II.510.130.2020).		
111.	art. 79 § 3a k.p.k.	Dodanie § 3a art. 79 nie wydaje się uzasadnione. O ile bowiem pomoc obrońcy dla osoby nieletniej jest zrozumiała, to kontynuowanie jej przez kolejne 3 lata już nie, zwłaszcza gdy w jednej sprawie mogą występować także podejrzani, którzy dopiero co skończyli 18 i prawa do obligatoryjnego obrońcy nie uzyskali.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Przepis art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/800/UE zakłada, że prawa gwarantowane przez dyrektywę powinny zostać zapewnione w sytuacji, gdy oskarżony i podejrzany w toku postępowania ukończy 18 lat i jest to „właściwe w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania danej osoby” – przynajmniej do chwili ukończenia przez daną osobę 21 lat. W zgodzie z tą regulacją w proponowanym art. 79 § 3a k.p.k. przewiduje się, że obrona obligatoryjna w sytuacji, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., trwa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy.”.
112.	art. 79 § 3a k.p.k.	Projektowana zmiana art. 79 k.p.k., polegająca na dodaniu § 3a, zdaje sią naruszać zasadę równości wobec prawa. Nie kwestionując obrony obligatoryjnej dla podejrzanego/oskarżonego, który nie ukończył 18 lat aż do ukończenia przez niego 21 lat, należy zauważyć, że podejrzanemu/oskarżonemu, który popełnił przestępstwo w wieku 18-20 lat, obrona taka nie zostanie zapewniona, mimo że będzie znajdował się w tym samym wieku, dla którego ustawodawca przewidział obronę obligatoryjną. Innymi słowy, ustawodawca dla jednych dziewiętnastolatków ustanowił obowiązek obrony obligatoryjnej, a dla innych nie.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Nie można stawiać znaku równości pomiędzy sprawcą, który w trakcie postepowania nie ukończył osiemnastu lat i sprawcą dorosłym choćby tylko dziewiętnastoletnim. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Przepis art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/800/UE zakłada, że prawa gwarantowane przez dyrektywę powinny zostać zapewnione w sytuacji, gdy oskarżony i podejrzany* ***w toku postępowania ukończy 18 lat*** *i jest to „właściwe w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania danej osoby” – przynajmniej do chwili ukończenia przez daną osobę 21 lat. W zgodzie z tą regulacją w proponowanym art. 79 § 3a k.p.k. przewiduje się, że obrona obligatoryjna w sytuacji, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., trwa do momentu prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy*”.
113.	art. 79 § 3a k.p.k.	Znaczenie projektowanego przepisu z powołaniem się na implementację dyrektywy 2016/800/UE, nie zostało uzależnione od faktycznego stanu rozwoju oskarżonego, ale od arbitralnie ustalonej przed ustawodawcę cezury wieku. Tak częściowo było do tej	**SA w Poznaniu**	Uwagi niezasadne. Tam, gdzie ustawa wprowadza cenzus wieku do nabycia uprawnień lub ponoszenia odpowiedzialności tam pojawić może się argument, że nierówno traktuje się obywateli.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pory. Projektowany przepis jednak tę arbitralność znacząco pogłębia, **nawet wbrew przytoczonej treści art. 2 ust. 3 dyrektywy, bo nie uwzględnia tego, czy po ukończeniu przez oskarżonego 18 roku życia, a przed ukończeniem lat 21, obrona obligatoryjna jest właściwa „w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania danej osoby”.** Powstaje zatem **absurd** prawny, w którym część sprawców młodocianych ma być "premiowana" korzystaniem z pomocy obrońcy z urzędu aż do ukończenia 21 roku życia dlatego, że dopuścili się przestępstwa skutkującego wszczęciem postępowania (czy podjęciem wcześniejszej czynności procesowych ukierunkowanej na ściganie) przed ukończeniem przez nich 18 roku życia, podczas gdy pozostała część sprawców młodocianych nie będzie korzystać z tego przywileju, ponieważ dopuścili się przestępstwa np. **chwilę po ukończeniu 18 roku życia**. Dojdzie do nierównego traktowania oskarżonych, którzy nie ukończyli 21 roku życia, przy czym projektowana zmiana w ogóle nie jest zasadna. To niepełnoletność jest pewnym ograniczeniem w działaniu, np. swobody decydowania o osobie obrońcy z wyboru, gdy de facto miałby decydować o tym przedstawiciel ustawowy, który wykłada na to środki. Ustawodawca określił pełnoletniość w takim a nie innym wieku. **W wieku 18-19 lat zaczyna się pracę zarobkową lub studia, co wiąże się często z wyprowadzeniem się z domu**		Granica odpowiedzialności karnej (17 lat) powoduje, że sprawca, któremu brakuje jednego dnia do tego wieku będzie w lepszej sytuacji od sprawcy, który popełnia czyn dzień po jego osiągnięciu. Krytyka rozwiązać oparta na takim sposobie argumentacji nie zasługuje na akceptację. Jak już powyżej wskazano nie można stawiać znaku równości pomiędzy sprawcą który w trakcie postepowania nie ukończył osiemnastu lat i sprawcą dorosłym choćby tylko dziewiętnastoletnim. Rozwiązania prawne kształtowane są w sposób generalny i abstrakcyjny. Przykłady gdy obrońca nie jest potrzeby (bo sprawca w wielu 20 lat jest już studentem prawa) można zapewne mnożyć ale niczego to nie zmienia w ocenie regulacji Co do brzmienia Dyrektywy 2016/800. Celem zmiany brzmienia przepisu art. 79 poprzez dodanie § 3a po § 3 jest pełna implementacja dyrektywy 2016/800, zwłaszcza jej postanowień art. 2 ust. 3 wraz z towarzyszącymi motywami 10, 11, 12, a także zawartych w niej definicji – zwłaszcza zawartej w art. 3 pkt 1 dyrektywy. Prawodawca unijny ustanowił minimalne normy gwarancji procesowych w postępowaniu karnym dla podejrzanych – dzieci, które nie ukończyły lat 18. Zakres podmiotowy dyrektywy wyznaczony został przepisem art. 2 ust. 2 oraz odpowiednimi jej

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rodzinnego, założeniem rodziny i usamodzielnieniem. 20-letni student prawa, który będzie korzystać z obligatoryjnej pomocy obrońcy z urzędu byłby tu jaskrawym przykładem nadmiernej opiekuńczości państwa nad stroną postępowania. Wiek 18 lat powinien być jedyną cezurą czy oskarżony powinien korzystać z obligatoryjnej pomocy obrońcy z urzędu czy nie, jeżeli odpowiedzialność karną co do zasady ponosi się z chwilą ukończenia 17 roku życia. W sytuacji braku środków na ustanowienie obrońcy z wyboru przez osobę, która ukończyła 18 rok życia może ona skorzystać z instytucji z art. 78 § 1 k.p.k., gdzie odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu jest zaskarżalna. Podejrzany/oskarżony jest pouczany o takim prawie. **Ponadto istnieje instytucja z art. 79 § 2 k.p.k., gdzie oskarżony musi mieć obrońcę również wtedy, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę**. Ta instytucja pasowałaby do opisywanej sytuacji nieporadnego osiemnastolatka lub nieco starszego i wypełnia założenia przywołanej dyrektywy UE.		motywami – 10, 11, 12. Prawodawca unijny wskazał, że przepisy regulacji unijnej należy stosować do dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym. Za dziecko, zgodnie z przyjętą w art. 3 definicją, uznaje się osobę w wieku poniżej lat 18. Jednocześnie motyw 11 dyrektywy 2016/800 wskazuje, że przepisy tej dyrektywy będą miały zastosowanie do osób, które w momencie objęcia postępowaniem, byli dziećmi, ale następnie ukończyli lat 18. Prawodawca unijny w art. 2 ust. 3 pozostawia państwom członkowskim możliwość stosowania tej dyrektywy także wobec osób powyżej 21 roku życia. Aktualnie obowiązujące przepisy krajowe przewidują, iż *„w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, jeżeli nie ukończył 18 lat”*. Celem projektowanego przepisu jest zatem wyznaczenie momentu końcowego obligatoryjnej obrony. Każdorazowo obrońca musi być wyznaczony w postępowaniu karnym wobec oskarżonego, który nie ukończył lat 18. Zmiana ma zatem na celu dostosowanie krajowych regulacji do przepisów dyrektywy. Założeniem projektowanego przepisu jest także pozostawienie sądowi swobody w podjęciu decyzji co do kontynuowania obrony obligatoryjnej, jeśli będą zachodzić okoliczności przemawiające za tym, by oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu po osiągnięciu 21 roku życia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				W tym miejscu należy się odwołać do **wyroku z 5 września 2024r, C – 603/22 w którym TSUE** orzekł, że „*Artykuł 2 ust. 1 i 3 dyrektywy 2016/800 należy interpretować w ten sposób, że:* ***stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje, iż prawo do pomocy adwokata wyznaczonego z urzędu ustaje automatycznie w odniesieniu do osób, które w momencie objęcia postępowaniem karnym były dziećmi, ale następnie ukończyły 18 lat****, w zakresie, w jakim takie uregulowanie nie pozwala na ustalenie, czy stosowanie wspomnianej dyrektywy lub jej niektórych przepisów, a w konsekwencji praw, jakie ona przewiduje, jest właściwe w świetle wszelkich okoliczności sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania wspomnianych osób*". W uzasadnieniu tego wyroku wskazano: *„128 Z powyższego wynika, że osoby, które w momencie objęcia postępowaniem karnym były dziećmi, nadal korzystają z praw przewidzianych w dyrektywie 2016/800, a w szczególności z prawa do pomocy adwokata zgodnie z art. 6 tej dyrektywy, jeżeli osoby te ukończyły 18 lat w toku tego postępowania i uznano, że stosowanie tej dyrektywy jest właściwe w świetle wszelkich okoliczności danej sprawy, w tym ze względu na stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania wspomnianych osób.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				129 Należy uściślić, że w przypadku gdyby w ramach postępowania karnego stwierdzono, że stosowanie dyrektywy 2016/800 lub jej niektórych przepisów nie jest właściwe, osoba, która ukończyła 18 lat, byłaby objęta zakresem stosowania dyrektyw 2012/13, 2013/48 i 2016/343, mających zastosowanie do podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym niezależnie od ich wieku. W takim przypadku korzystałaby ona z praw przewidzianych w tych dyrektywach na warunkach w nich określonych. *130 Jak wynika z samego brzmienia art. 2 ust. 3 zdanie pierwsze dyrektywy 2016/800, kwestia stosowania tej dyrektywy lub jej niektórych przepisów do osób, które ukończyły 18 lat w trakcie toczącego się przeciwko nim postępowania, zależy od wszystkich okoliczności danej sprawy, a zatem powinna być przedmiotem oceny w każdym indywidualnym przypadku z osobna.* *131 W tych okolicznościach* ***wymóg, zgodnie z którym stosowanie dyrektywy 2016/800 lub jej niektórych przepisów powinno okazać się właściwe, w żadnym wypadku nie pozwala państwu członkowskiemu na wyłączenie w sposób ogólny i abstrakcyjny korzystania przez wszystkie osoby, które ukończyły 18 lat w trakcie toczącego się przeciwko nim postępowania, z praw ustanowionych w dyrektywie 2016/800, a w szczególności z prawa do pomocy adwokata zgodnie z art. 6 tej dyrektywy.***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				132 Wykładnia ta, zgodnie z którą państwa członkowskie nie mogą ustalić w drodze przepisów prawnych bezwzględnej granicy wieku dla korzystania z praw przyznanych przez tę dyrektywę na 18 lat, znajduje potwierdzenie w art. 2 ust. 3 zdanie drugie dyrektywy 2016/800, który przewiduje, że państwa członkowskie mogą postanowić, że dyrektywy tej nie stosuje się do osób, które ukończyły 21 lat.”. Sytuacja, w której zostałoby dopuszczone, że „stopień dojrzałości oraz konieczność szczególnego traktowania wspomnianych osób” nie wymagają posiadania obrońcy do 21 roku życia, nie została zaproponowana w projektowanej ustawie. Błędna ocena skutkowałaby uznaniem, że niezasadnie uznano brak przesłanek obrony obligatoryjnej, która co do zasady, do 21 roku życia, jest wymagana dyrektywą. Brak obrońcy, gdy obrona jest obligatoryjna stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.). Aby uniknąć wprowadzania kryteriów ocennych, tam gdzie w grę wchodzą bezwzględne przesłanki odwoławcze, zaproponowano prostszą regulację, przewidującą obowiązek kontynuowania obrony do 21 roku życia.
114.	art. 81 § 1 k.p.k., art. 82a	Nowelizacja przepisu art. 81 § 1 k.p.k. także budzi wątpliwości, a to z uwagi na brak spójności z regulacjami proponowanymi w nowo brzmiącym	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Obrońca jest wyznaczany w trybie art. 301 § 5 lub 6 przez organ dokonujący czynności. W ten sposób nie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	§ 1a k.p.k., art. 301 § 5 i 6 k.p.k.	przepisie art. 301 § 1 i nast. k.p.k., które budzi chyba największe kontrowersje, o czym jeszcze niżej. W dotychczasowym przepisie art. 81 § 1 k.p.k. wyraźnie określony był podmiot upoważniony do podjęcia decyzji o ustanowieniu obrońcy w wypadkach w przepisie tym wskazanych. Z innych przepisów wynikało, że ustanowienie następowało w drodze zarządzenia prezesa sądu, upoważnionego sędziego albo referendarza. Określony był zatem i podmiot właściwy, i forma decyzji. Obecnie, chociaż nowelizuje się przepis, to nie zastrzega się wyjątków od reguły, a tymczasem takie właśnie wyjątki statuuje się w zmienianym przepisie art. 301 § 5 k.p.k. przewidując wypadek wyznaczenia obrońcy w razie złożenia wniosku przez podejrzanego pozbawionego wolności na podstawie art. 78 § 1 k.p.k. przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Nie zastrzega się przy tym dodatkowych warunków; organ ustanowi obrońcę już tylko w razie złożenia wniosku**,** ergo bez prawa do kontroli zasadności wniosku. Może należałoby w takiej sytuacji rozważyć wyznaczenie obrońcy przez organ prowadzący postępowanie do czynności przesłuchania i ewentualnego zastosowania środków zapobiegawczych, co umożliwiłoby późniejszą weryfikację sytuacji majątkowej podejrzanego bez konieczności odwoływania się **do procedury określonej w art. 78 § 2 k.p.k.,** zwłaszcza że do wyznaczenia obrońcy w trybie art. 301 § 5 k.p.k. wystarczająca będzie decyzja organu, podczas gdy do		jest tamowany bieg postępowania z uwagi na oczekiwanie na decyzję sądu. W sytuacji, o której mowa w art. 301 § 5 lub 6, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz inne dokumenty niezbędne do jego rozpoznania, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu (art. 81a § 1 a k.p.k.). Obrońca wyznaczony z urzędu w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6 **jest zobowiązany podejmować czynności jedynie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 lub art. 79 § 1.** (art. 84 § 2a k.p.k.). Z powyższego wynika, że nie ma tu zastosowania procedura z art. 78 § 2 k.p.k. Co do uwagi o treści: „*Dalej - dopiero w § 6 dodaje się zastrzeżenie, że organ prowadzący postępowanie podejmie tę czynność wtedy, gdy ustanowienie obrońcy przez prezesa sądu lub referendarza nie jest możliwe przed przystąpieniem do przesłuchania. Czyli - zdaje się, ale tylko się zdaje - że organ procesowy powinien podjąć co najmniej próbę wyznaczenia obrońcy w zwykłym trybie*” należy wskazać, że jeżeli organ przed przesłuchaniem (tzn. z wyprzedzeniem) wie, że zachodzą okoliczności z art. 79 § 1 k.p.k., to powinien skorzystać z trybu z art. 81 § 1 k.p.k. W pozostałych sytuacjach może skorzystać z trybu z art. 301 § 6 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		cofnięcia wyznaczenia obrońcy angażuje się sąd, a sama decyzja jest zaskarżalna. Istotą omawianego przepisu jest wszak zapewnienie pomocy prawnej podejrzanemu pozbawionemu wolności w czasie pierwszego przesłuchania/pierwszych czynności w postępowaniu karnym. Dalej - dopiero w § 6 dodaje się zastrzeżenie, że organ prowadzący postępowanie podejmie tę czynność wtedy, gdy ustanowienie obrońcy przez prezesa sądu lub referendarza nie jest możliwe przed przystąpieniem do przesłuchania. Czyli - zdaje się, ale tylko się zdaje - że organ procesowy powinien podjąć co najmniej próbę wyznaczenia obrońcy w zwykłym trybie. Z konstrukcji przepisów jednak jasno wynika, że zastrzeżenie dotyczy wyraźnie tylko sytuacji przewidzianej w § 6. Rozwiązanie przewidziane w § 5 i 6 jest zatem niezrozumiałe w świetle proponowanego przepisu art. 81 § la, w którym kategorycznie nakazuje się prowadzącemu postępowanie przekazanie wniosku i dokumentów do właściwego sądu. Przepis ten odnosi się expressis verbis zarówno do § 5, jak i § 6, przy czym zaleca się w miarę możności wyznaczenie obrońcy już wyznaczonego w trybie art. 301 § 5 albo § 6 (?). § 5 w przeciwieństwie do § 6 podjęcia próby ustanowienia obrońcy w trybie art. 81 § 1 w ogóle nie uwzględnia, co nie jest ani logiczne, ani racjonalne. Treść proponowanego art. 8la § 1 k.p.k. w połączeniu z art. 301 § 5 i § 6 zdaje się wskazywać, że obrońca w tych sytuacjach miałby być wyznaczany niejako podwójnie - raz przez organ prowadzący czynność pierwszego		Co do uwagi o treści: *„§ 5 w przeciwieństwie do § 6 podjęcia próby ustanowienia obrońcy w trybie art. 81 § 1 w ogóle nie uwzględnia, co nie jest ani logiczne, ani racjonalne*" należy wskazać, że § 5 dedykowany jest sytuacjom, gdy „podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1" a zatem sytuacjom, gdy organ zamierza przesłuchać podejrzanego, a ten werbalizuje wolę korzystania z obrońcy z urzędu. Z założenia więc nie ma możliwości, bez odraczania przesłuchania, uruchamiania trybu z art. 81§ 1 k.p.k. Oczywiście można w teorii wskazywać, że pozbawiony wolności w trakcie np. doprowadzania na przesłuchanie awizuje zamiar złożenia wniosku i przekazuje dokumentację dotyczącą swojej sytuacji majątkowej, zaś prowadzący przesłuchanie ma możliwość uzyskania decyzji sądu niemalże „od ręki", ale będą to sytuacje z założenia rzadkie. Gdyby jednak zaistniały, to nie ma przeszkód do skorzystania z trybu z art. 81 § 1 k.p.k. Co do uwagi o treści: „*Rozwiązanie przewidziane w § 5 i 6 jest zatem niezrozumiałe w świetle proponowanego przepisu art. 81 § la, w którym kategorycznie nakazuje się prowadzącemu postępowanie przekazanie wniosku i dokumentów do właściwego sądu. Przepis ten odnosi się expressis*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przesłuchania podejrzanego, a drugi raz - przez sąd, przy czym przepisy art. 301 § 5 i § 6 nie zawierają żadnych ograniczeń czasowych związanych z wyznaczeniem obrońcy w tym trybie. Proponowane rozwiązanie razi też niekonsekwencją. Z jednej strony w innym miejscu ustawy karnoprocesowej wyraźnie dostrzega się znaczenie wyznaczenia obrońcy, zaliczając tę czynność do prerogatyw prezesa sądu, albo referendarza sądowego. Teraz proponuje się rozwiązanie, kiedy obrońcę będzie mógł wyznaczyć nawet policjant czy finansowy organ dochodzenia przeprowadzający przesłuchanie. Nie tylko jest to rozwiązanie dotychczas nieznane, jak się zdaje, polskiej procedurze karnej, ale też nie uwzględnia wagi i znaczenia ustanowienia obrońcy dla realizacji praw osób pozbawionych wolności, a także jego roli w procesie. Nie została przy tym określona forma takiego ustanowienia - czy skoro zastrzega się tę czynność do uprawnień organu, to powinno być wydane postanowienie, czy też wystarczające jest wydanie tylko zarządzenia? Praktykom trudno wyobrazić sobie entuzjazm obrońców, na których obowiązek pilnego działania nałożą podmioty inne, niż organy sądowe, nawet jeśli jest to zobowiązanie tylko czasowe.		*verbis zarówno do § 5, jak i § 6, przy czym zaleca się w miarę możności wyznaczenie obrońcy już wyznaczonego w trybie art. 301 § 5 albo § 6 (?). (…). Treść proponowanego art. 8la § 1 k.p.k. w połączeniu z art. 301 § 5 i § 6 zdaje się wskazywać, że obrońca w tych sytuacjach miałby być wyznaczany niejako podwójnie - raz przez organ prowadzący czynność pierwszego przesłuchania podejrzanego, a drugi raz - przez sąd, przy czym przepisy art. 301 § 5 i § 6 nie zawierają żadnych ograniczeń czasowych związanych z wyznaczeniem obrońcy w tym trybie*" należy wskazać, że w uwadze nie dostrzeżono tymczasowości wyznaczenia obrońcy w trybie art. 301 § 5 albo § 6. Owa tymczasowość wynika z projektowanego art. 84 § 2a k.p.k. Co do uwagi o treści: „*Proponowane rozwiązanie razi też niekonsekwencją. Z jednej strony w innym miejscu ustawy karnoprocesowej wyraźnie dostrzega się znaczenie wyznaczenia obrońcy, zaliczając tę czynność do prerogatyw prezesa sądu, albo referendarza sądowego. Teraz proponuje się rozwiązanie, kiedy obrońcę będzie mógł wyznaczyć nawet policjant czy finansowy organ dochodzenia przeprowadzający przesłuchanie. Nie tylko jest to rozwiązanie dotychczas nieznane, jak się zdaje, polskiej procedurze karnej, ale też nie uwzględnia wagi i znaczenia ustanowienia obrońcy dla*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				realizacji praw osób pozbawionych wolności, a także jego roli w procesie. Nie została przy tym określona forma takiego ustanowienia - czy skoro zastrzega się tę czynność do uprawnień organu, to powinno być wydane postanowienie, czy też wystarczające jest wydanie tylko zarządzenia? Praktykom trudno wyobrazić sobie entuzjazm obrońców, na których obowiązek pilnego działania nałożą podmioty inne, niż organy sądowe, nawet jeśli jest to zobowiązanie tylko czasowe" należy wskazać, że przesadne są uwagi co do konieczności zachowania „rangi" organu wyznaczającego obrońcę. Troska o sprawność postępowania w pełni usprawiedliwia proponowane rozwiązania. Jeżeli zaś chodzi o entuzjazm obrońców, to nie jest celem proponowanych regulacji kierowanie się entuzjazmem lub jego brakiem po stronie jakiejkolwiek grupy uczestników postepowania karnego. Projektowane zmiany mają za zadanie umożliwić realizację celów postepowania karnego określonych w art. 2 k.p.k.
115.	art. 81a § 1a k.p.k.	Projektowany przepis zakłada przekazanie wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz innych dokumentów niezbędnych do jego rozpoznania do właściwego sądu przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Zasadnym jest, aby oprócz organu prowadzącego postępowanie, jako uprawnionego do przekazania wniosku wskazać	**PR w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Przepis art. 81a § 1a k.p.k. dotyczy sytuacji, gdy organ prowadzący postępowanie przygotowawcze dysponuje wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z wyboru (art. 301 § 5 k.p.k.) lub widzi potrzebę wyznaczenia obrońcy z urzędu (art. 301 § 6 k.p.k.). W tych przypadkach nie wystąpi wskazana w

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		prokuratora, jako je nadzorującego. Powyższe rozstrzygnięcie przyspieszy procedowanie w tym zakresie i pozwoli zapobiec sytuacji, polegającej na konieczności formalnego przekazania wniosku skierowanego do prokuratora, organowi prowadzącemu postępowanie, w celu jego przekazania do Sądu. Doprecyzowania wymaga również sformułowanie „właściwego sądu" poprzez wskazanie, czy jest to sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, czy też sąd rejonowy właściwy ze względu na miejsce prowadzenia postępowania.		uwadze sytuacja, w której prokurator będzie dysponował wnioskiem, którego organ prowadzący nie otrzymał. Odnośnie do doprecyzowania jaki sąd wyznacza obrońcę wskazać należy, że wynika to z art. 81 § 1 k.p.k. (sąd właściwy do rozpoznania sprawy). Powielanie tej regulacji nie jest uzasadnione także ze względu na potencjalne skutki wyznaczenia obrońcy przez prezesa niewłaściwego sądu. Wskazać bowiem można, że „*Kompetencja prezesa sądu do dokonywania określonych czynności nie jest właściwością sądu w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania karnego*" (postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2010 r. I KZP 32/09). Jak wskazano w uzasadnieniu tego przepisu: *„Powierzenie wyznaczenia obrońcy z urzędu prezesowi sądu (przewodniczącemu wydziału, przewodniczącemu składu orzekającego, upoważnionemu sędziemu - art. 93 § 2 KPK) oznacza, że* ***ustawodawca uznał tę czynność za należącą do sfery czynności o charakterze techniczno organizacyjnym, nie zaś stricte procesowym****, co pozostaje nie bez znaczenia dla oceny skutków prawnych naruszenia art. 81 § 1 KPK. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na to, że ustawodawca nie określił takich skutków. Skutki*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				takie przewidział jedynie w odniesieniu do naruszenia reguł właściwości, gdy sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu (art. 439 § 1 pkt 4 KPK). Po pierwsze jednak, ***kompetencja prezesa sądu do dokonywania określonych czynności nie jest właściwością sądu w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania karnego, a poza tym skutek w postaci istnienia podstawy do uchylenia wadliwego orzeczenia zachodzi jedynie w wypadku jego zaskarżenia, bowiem obecnie w kodeksie tym nie występuje instytucja nieważności czynności procesowych ex lege, a zarządzenie o wyznaczeniu obrońcy z urzędu w ogóle nie jest zaskarżalne*** *(art. 459 § 1 KPK). Nawet zatem orzeczenie sądowe wydane z naruszeniem reguły właściwości pozostaje w obrocie prawnym do chwili jego uchylenia, w związku z czym przyjęcie, że bezwzględnie nieskuteczne jest zarządzenie wydane z naruszeniem reguły kompetencji, nie może wchodzić w rachubę.* *(...)* ***Zdaniem Sądu Najwyższego, konwalidacja taka, polegająca na "potwierdzeniu" wyznaczenia obrońcy z urzędu przez prezesa sądu właściwego do rozpoznania sprawy, jest możliwa i dopuszczalna, niemniej nie jest ona konieczna****. W każdym zaś razie brak takiej konwalidacji nie może prowadzić do*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uznania, że adwokat wyznaczony z urzędu nie jest uprawniony do podejmowania czynności procesowych na rzecz mandanta”.
116.	art. 98 k.p.k. i art. 460 k.p.k.	Projekt ustawy nie uwzględnia zmiany art. 98 k.p.k. (oraz art. 460 k.p.k.). Zasadne jest dokonanie rozważenia zmiany podejścia do kwestii obowiązku uzasadniania postanowienia z urzędu i odejścia od tego na rzecz uzasadnienia fakultatywnego oraz obowiązkowego tylko w razie wniosku strony lub innej osoby uprawnionej w sytuacjach, które mogłoby jej dotyczyć oraz wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym. W pierwszej kolejności należy wskazać, że uzasadnienie wyroku skazującego, także na bezwzględną karę pozbawienia wolności, następuje na wniosek strony (lub pokrzywdzonego w wypadku, o którym mowa w art. 422 § 1 k.p.k.), co oznacza, że w razie braku wniosku wyrok uprawomocni się bez sporządzenia uzasadnienia i stanowi podstawę do wykonania kary, a jest to kwestia przecież bardziej istotna z punktu widzenia prześledzenia toku rozumowania sądu niż w przypadku np. postanowienia o zwrocie kosztów podróży świadkowi. Nie jest zatem racjonalne obligowanie organu procesowego do sporządzania z urzędu uzasadnienia postanowienia w każdym przypadku. Oczywiście można mówić o tym, że w większości wypadków te uzasadnienia będą dość krótkie, ale ich łączna ilość, zwłaszcza w postępowaniu wykonawczym, powoduje, że czas jaki należy poświęcić na ich łączne sporządzenie w danym okresie	**SA w Poznaniu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jest naprawdę duży. Jaki ma sens opisywanie powodów zasądzenia kwoty wynagrodzenia biegłemu, czy zwrotu kosztów podróży świadkowi, rozłożenia grzywny na raty itd., jeżeli strona postępowania, ani biegły, czy świadek nie kwestionują rozstrzygnięcia? W postępowaniu cywilnym ustawodawca dawno odszedł od tego obowiązku, wprowadził nawet opłatę od wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Nie trzeba oczekiwać aż tak dalekiego rozwiązania, ale w dzisiejszej bardzo złej sytuacji kadrowej Wymiaru Sprawiedliwości naprawdę konieczne jest skupienie się na kwestiach spornych, czasochłonnych, a nie uprawianie „sztuki dla sztuki". Ustawodawca już teraz przewiduje w niektórych przypadkach odstąpienie od jednoczesnego sporządzenia uzasadnienia (np. niektóre orzeczenia kończące postępowanie przygotowawcze). Osobną kwestią są postanowienia sądu odwoławczego. Również tutaj sporządzanie uzasadnienia z urzędu w każdej takiej sprawie jest zbędne, jeżeli żadna ze stron tego nie oczekuje. Wyjątek stanowi tu orzeczenie o charakterze kasatoryjnym z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, w którym sąd wskazuje wytyczne dla dalszego toku postępowania. Tymczasem uzasadnienie postanowienia o utrzymaniu w mocy orzeczenia prokuratora (np. o umorzeniu śledztwa) potrafi być bardzo obszerne. W dodatku nie jest to odnotowywane w kategorii uzasadnień orzeczeń. Tym samym praca orzecznicza w sprawach spornych w tym zakresie nie jest mierzalna (inaczej niż w postępowaniu		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		cywilnym, w którym wszystkie uzasadnienia są teraz liczone). Sprawy te są wpisywane do wykazu „Kp" tak jak np. sprawy o wyznaczenie obrońcy z urzędu, które wymagają nieporównywalnie mniejszego nakładu czasu pracy. Podobne podejście należałoby widzieć w postępowaniu odwoławczym od postanowień Sądu I instancji. Społeczeństwo czeka na przyspieszenie postępowań. Zmiana dotyczyłaby kilku przepisów, przede wszystkim art. 98 k.p.k. i art. 460 k.p.k. Termin do złożenia wniosku o uzasadnienie mógłby biec w ciągu 7 dni od ogłoszenia postanowienia na rozprawie, a w przypadku doręczenia w terminie 7 dni od doręczenia. Do rozważenia jest również to, czy termin mógłby biec od ogłoszenia postanowienia również na posiedzeniu, co pozwoliłoby także zredukować koszty doręczeń, skoro postawa strony zawiadomionej o posiedzeniu, która nie stawiła się bez usprawiedliwienia, wskazuje na mniejsze lub wręcz brak zainteresowania rozstrzygnięciem niż strona aktywnie w nim uczestnicząca, której bez złożenia wniosku uzasadnienie postanowienia również nie powinno być doręczane. W postępowaniu przygotowawczym z oczywistych względów termin do sporządzenia uzasadnienia biegłby zawsze od doręczenia postanowienia. Istotne staje się zatem przemyślenie tego aspektu także w kontekście tego jakie zasoby kadrowe zostałyby w tej sytuacji uwolnione w skali kraju i jak bardzo wpłynęłoby to na przyspieszenie toczących się postępowań.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Pozostawienie organowi procesowemu decyzji w zakresie tego, czy chce sporządzić uzasadnienia postanowienia z urzędu czy nie, a także zobowiązanie do tego w razie wniosku o sporządzenie uzasadnienia lub wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym, jest obecnie prostym zabiegiem ustawodawczym i przyczyni się do odblokowania Wymiaru Sprawiedliwości. Wszak w powyższym projekcie ustawy mówi się o pilnych potrzebach nowelizacyjnych.		
117.	art. 99a § 1 k.p.k.	Proponowaną zmianę należy ocenić krytycznie. Uzasadnienie wyroku sądowego musi spełniać standard konstytucyjny i konwencyjny, gdyż stanowi istotny komponent rzetelnego postępowania, na który składa się również prawo do zapoznania się z częścią motywacyjną wyroku. Tym samym, jak podkreślają judykaty polskich sądów, wykładnia art. 424 § 1-3 k.p.k. winna uwzględniać standardy określone w art. 45 ust. 1Konstytucji RP oraz w art. 6 ust. 1 EKPC. Podtrzymuję stanowisko z dnia 11 lipca 2024 r. (II.510.562.2024), wyrażone w odniesieniu do poselskiego projektu ustawy - o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego (druk nr 409), polegające na uchyleniu art. 99a k.p.k. Zaproponowane rozwiązanie polegające na zmianie treści przepisu z dotychczasowego obowiązku przygotowania uzasadnienia na urzędowym formularzu na możliwość jego sporządzenia przez sąd, nie wprowadzi oczekiwanych rezultatów, ale pogłębi i tak już	**RPO**	Uwaga niezasadna. Formularze uzasadnień sprawdzają się w sprawach o mniejszym stopniu skomplikowania. Jednocześnie prawidłowo stosowane pozwalają na zachowanie rzetelności procesu. Forma uzasadnienia automatycznie nie przesądza bowiem o jego jakości. Z tego względu pozostawiono w projekcie możliwość ich stosowania. Wbrew sugestiom RPO, możliwość sporządzania uzasadnień na formularzu została zaakceptowana w orzecznictwie SN, który wskazuje, że „*Sam fakt wprowadzenia formularzy uzasadnienia wyroku (art. 99a § 1 KPK), które zostały skonkretyzowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 5 grudnia 2019 r. (Dz.U. poz. 2349), nie może być automatycznie odczytywany jako naruszenie standardu rzetelnego procesu karnego*”. (postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2022 r. II KK 165/22).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		występujące w orzecznictwie rozbieżności interpretacyjne. Warto podkreślić, że już na gruncie stanu de lege lata niektóre sądy uznawały, iż formularz nie zagwarantuje stronie prawa do rzetelnego procesu odwoławczego i z powołaniem na art. 91 ust. 2 Konstytucji RP sporządzały uzasadnienie w sposób tradycyjny, uznając przy tym, że prawa strony do rzetelnego procesu mają prymat przed uprawnieniem do rozwiązań o charakterze biurowo-technicznym. Projektowana redakcja przepisu nie tylko nie usunie powstałych rozbieżności w orzecznictwie, ale stworzy sądom możliwość podejmowania arbitralnego, nieograniczonego żadnymi przesłankami wyboru uproszczonej, mniej pracochłonnej formy sporządzenia uzasadnienia wyroku w postaci formularza, niezależnie od stopnia skomplikowania i obszerności sprawy, co w świetle art. 31 ust. 3 Konstytucji RP może budzić uzasadnione wątpliwości. W materii tak ważnej, kiedy waży się sprawiedliwość procesu, nie należy jednak wprowadzać rozstrzygnięć normatywnych, które powodowałyby tak liczne wątpliwości interpretacyjne i okazję do różnicowania sytuacji obywateli w zakresie dostępu do części motywacyjnej wyroku i jego skutecznej kontroli. W powyższym kontekście należy wskazać zwłaszcza na wymóg przewidywalności postępowania, a nawet prawo do przewidywalności rozstrzygnięcia, a także tzw. zasadę równości broni. Przepis ten dekonstruuje możliwość przewidywania sposobu działania organów władzy publicznej - sądu,		Dodatkowo można zauważyć, że na gruncie formularzy w postępowaniu cywilnym, TK przypomniał, że ustawodawca dysponuje swobodą przyjmowania określonych rozwiązań (oczywiście w granicach ich konstytucyjności) i może - jeśli taka jego wola - wprowadzić do postępowania cywilnego formularze urzędowe (wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01). Mimo odmiennego charakteru formularzy w postępowaniu cywilnym i karnym można uznać, że przytoczona wyżej wypowiedź Trybunału ma odpowiednie zastosowanie również w postepowaniu karnym. Granicę stanowi jedynie konieczność zachowania rzetelności postępowania, której proponowana fakultatywność uzasadnień nie narusza.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ponieważ legitymizuje arbitralny wybór formy sporządzonego uzasadnienia, nie przewidując żadnych doprecyzowujących przesłanek w zakresie jednej z form uzasadnienia. Ten stan rzeczy wydaje się niezgodny nie tylko z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ale także z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, statuującym prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Komplikacje dotykają również zasadę kontroli, gdy po wadliwym uzasadnieniu nie możemy mówić o warunkach dla sądu odwoławczego do pełnej i efektywnej kontroli. Próżno także szukać akceptacji wśród społeczeństwa dla powagi wymiaru sprawiedliwości, legitymizacji rozstrzygnięć i szacunku dla stanu sędziowskiego, który poprzez treść uzasadnienia formularzowego nie poddaje swoich rozstrzygnięć wystarczającej kontroli społecznej, a przesłanki wyboru konkretnej formy uzasadnienia wyłącza spod wszelkiej kontroli procesowej i społecznej. Sygnałem ostrzegawczym dla projektodawcy na etapie toczącego się procesu legislacyjnego powinny być te stanowiska doktryny, które uznają, że wymiar sprawiedliwości, który przestaje uzasadniać swoje decyzje, czy motywy, ryzykuje zyskaniem miana wymiaru niesprawiedliwości, odbiera sobie powagę, humanizm, procesową sugestywność, otwierając zaś furtkę do arbitralności subiektywnej, co odbija się w społecznym postrzeganiu procesu podejmowania decyzji sądowych, tak pieczołowicie i z wielkim trudem,		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odbudowywanemu. Powagi wymiaru sprawiedliwości nie przywróci dwutorowe uzasadnianie orzeczeń w wersji uproszczonej, formularzowej, jak również w wersji tradycyjnej. Zaproponowane rozwiązanie nie pogłębia zaufania do wymiaru sprawiedliwości i przewidywalności prawa, a także słuszności i braku arbitralności rozstrzygnięć, także tych determinujących wybór formy sporządzanego uzasadnienia. Jak zdążył to również zauważyć Sąd Najwyższy, łącznie oceniany kierunek zmian normatywnych, jakie miały miejsce w ostatnich latach świadczy o bagatelizowaniu przez ustawodawcę wagi uzasadnienia wyroku sądu pierwszej i drugiej instancji, co obok wprowadzenia obligatoryjności korzystania z uzasadnień formularzowych w stanie de lege lata koresponduje z projektem uznaniowego wyboru przez skład orzekający formy uzasadnienia, niezależnie od ryzyka, jakie wiąże się z oceną rzetelności takiego postępowania.		
118.	art. 100 § 1 k.p.k.	W zmienionym § 1 art. 100 k.p.k. powinno być wskazane konkretnie, że można odstąpić od ogłoszenia wyroku i postanowienia, gdyż przy użyciu ogólnego pojęcia orzeczenie powstaje niepewność czy można odstąpić od ogłoszenia wyroku.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Pojęcie „orzeczenie” obejmuje wyroki i postanowienia.
119.	art. 100 § 1 k.p.k.	W zmianie przepisu art. 100 § 1 k.p.k. zastrzeżenie „włączając publiczność” jest zupełnie niepotrzebne. W pojęciu „nikt” zawiera się bowiem już publiczność i taka wykładania przepisu nie budziła jak dotąd, zdaje się, żadnych wątpliwości. Sygnalizowane czasem przez fachowych przedstawicieli stron zaniechanie	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Skutki naruszenia przepisu są poważne, gdyż mogą prowadzić do uznania że nieogłoszony „wyrok” stanowi *sententia non existens.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ogłoszenia orzeczenia wówczas, kiedy na Sali nie było stron, a obecni byli delegowani przez nich np. pracownicy kancelarii winno być rozwiązane raczej w drodze skarg administracyjnych do prezesa konkretnego sądu, a nie w drodze dość nienaturalnie brzmiącej zmiany przepisu.		W tej sytuacji nawet nadmiarowa treść przepisu jest usprawiedliwiona. Nadto można zwrócić uwagę na sposób zredagowania art. 326 § 4 k.p.c., który stanowi, że „*Jeżeli na ogłoszenie wyroku nikt się nie stawił, **włączając publiczność**, przewodniczący lub sędzia sprawozdawca może zarządzić odstąpienie od odczytania sentencji i podania zasadniczych powodów rozstrzygnięcia. W takim przypadku wyrok uważa się za ogłoszony z chwilą zakończenia posiedzenia. Sentencję należy jednak odczytać, jeżeli będzie wygłaszane uzasadnienie wyroku*”. Wprowadzenie w Kodeksie postępowania karnego odmiennej regulacji (uwzględniającej uwagę SSP IUSTITIA) mogłoby jedynie rodzić wątpliwości interpretacyjne wynikające z porównania przepisów KPK i KPC.
120.	art. 100 § 1 i 1a k.p.k.	Projektodawca wskazuje na charakter doprecyzowujący zmiany, ale nie można się z taką oceną zgodzić. Dotychczasową treść art. 100 § 1a k.p.k. proponuje się przenieść do § 1, pozostawiając niezmienioną jedynie zasadę ustnego ogłaszania orzeczeń lub zarządzeń wydanych na rozprawie lub posiedzeniu jawnym. Nowe brzmienie art. 100 § 1 zd. 2 k.p.k. przewiduje jednak dodatkowo wyjątkowe	**RPO**	**Uwaga częściowo zasadna**. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Projektowana zmiana art. 100 § 1 k.p.k. oraz uchylenie § 1a tego przepisu ma charakter doprecyzowujący. W treści art. 100 § 1 k.p.k. utrzymano zasadę ustności w odniesieniu do sposobu uzewnętrzniania orzeczeń (wyroków i postanowień) oraz zarządzeń wydanych*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odstąpienie od promulgacji orzeczeń i zarządzeń wydanych również na rozprawie, przy tzw. pustej sali. Jest to powrót do jednolitej regulacji w kwestii promulgacji orzeczeń i zarządzeń wydawanych na rozprawie oraz na tzw. posiedzeniach jawnych, określonych w art. 95b § 2 k.p.k., która przed wprowadzeniem § 1a funkcjonowała w procesie. Szczególną wątpliwość, której wydaje się nie zauważać projektodawca, budzi dopuszczenie możliwości odstąpienia od ogłoszenia wyroku w kontekście art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP („wyrok ogłaszany jest publicznie"). Aktualna pozostaje zatem również krytyka rozwiązań wprowadzonych nowelizacją z 2019 r. w zakresie art. 100 1a k.p.k., gdyż gwarancja publicznej publikacji, jaka wypływa z treści art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP,w takim samym stopniu dotyczy wyroków zapadłych na posiedzeniach, co również było podnoszone w krytycznych komentarzach do ustawy nowelizującej. Ustawa zasadnicza nie czyni zatem wyłomu, zarówno w zakresie forum, na którym wydawany jest wyrok (rozprawa czy posiedzenie), ani również w aspekcie uprzedniej jawności czy niejawności rozpoznania sprawy. Niewątpliwy pragmatyzm zaproponowanych rozwiązań nie może jednak przysłonić kolizji z gwarancjami konstytucyjnymi, które rodzą poważne skutki procesowe, o których przypomina aktualne orzecznictwo. Jak podkreślił Sąd Najwyższy choćby w postanowieniu z 9 marca 2022 r., w sprawie ozn. sygn.		*na rozprawie, jak również na posiedzeniu jawnym. Poza tym, jednoznacznie przesądzono, że w sytuacji, gdy nikt, włącznie z publicznością, na rozprawę lub posiedzenie jawne się nie stawił, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone bez jego promulgacji*". Jak wskazuje RPO Art. 45 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP stanowi, że „Wyrok ogłaszany jest publicznie". W doktrynie wskazuje się, że „*Podstawową formą upublicznienia tak rozumianego wyroku jest jego ustne ogłoszenie – przez odczytanie jego sentencji i podanie jego zasadniczych motywów – na otwartym dla publiczności (jawnym) posiedzeniu sądowym po zamknięciu rozprawy [zob. P. Sarnecki, Artykuł 45, w: L. Garlicki (red.), Komentarz, uw. 13]. Nie jest to jednak jedyna forma upublicznia rozstrzygnięcia, która spełnia standard konstytucyjny.* ***Za wystarczające można też uznać udostępnienie orzeczenia w siedzibie sądu do wglądu osobom postronnym lub umieszczenie pełnej jego treści w rejestrze lub zbiorze orzeczeń***" (*M. Safjan*, *L. Bosek* (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016). Można zgodzić się z RPO że analizowany przepis powinien spełniać standard konstytucyjny. Można bronić poglądu, że projektowana regulacja nie godzi w ten standard, gdyż nie było z pewnością intencją ustrojodawcy wprowadzania ogłaszania wyroku „do pustej sali".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		akt I KZP 8/21: „Brak ustnego ogłoszenia wyroku wydawanego na rozprawie głównej (art. 418 § 1 k.p.k.), niezależnie od wadliwej formy zastępującej ogłoszenie, w tym przy zastosowaniu art. 100 § 1a k.p.k., powoduje, że nie dochodzi do wydania wyroku. Dokument opatrzony nazwą "wyrok", nawet jeżeli zostanie włączony do akt sprawy, nie wywołuje skutków prawnych, w tym w szczególności nie uprawnia stron postępowania do wniesienia środka odwoławczego albo nadzwyczajnego środka zaskarżenia”. Oznacza to, że na rozprawie wyrok podlega ustnemu ogłoszeniu nawet wówczas, gdy na sali nie są obecne strony postępowania, ich pełnomocnicy, a także publiczność, choć nie jest już konieczne podawanie jego ustnych motywów. W ślad za Konstytucją RP także ustawa procesowa deklaruje wprost wymóg publiczności ogłoszenia wyroku w art. 364 § 1 k.p.k. i w art. 418 § 1 k.p.k., stanowiącym lex specialis w stosunku do normy zawartej w art. 100 § 1a k.p.k., która wbrew postulowanym rozwiązaniom nadal nie ulega modyfikacji. Jak wyraźnie zaznaczono w uchwale Sądu Najwyższego z 2012 r. ustawodawca nie pozwolił także regulacją opisaną w art. 418a k.p.k. na odstąpienie od nakazu wyrażonego w art. 418 § 1 k.p.k., gdyż „taka interpretacja w sposób jawny naruszałaby art. 45 ust. 2 zdanie 2 Konstytucji RP, który nakazuje publicznie ogłosić każdy wyrok, nie czyniąc od tego nakazu jakichkolwiek wyjątków. Postąpienie w sposób opisany w art. 418a k.p.k. jest jedynie czynnością		Aby jednak uniknąć sporów o zgodność projektowanej regulacji z Konstytucją RP i mając na uwadze, że w orzecznictwie organów strasburskich odchodzi się od dosłownego rozumienia "ogłaszania wyroku" na rzecz przyjęcia, że może ono dojść do skutku również w razie złożenia wyroku w kancelarii sądu (wyrok ETPC z 8 grudnia1983 r., *Pretto i inni przeciwko Włochom*, skarga Nr 7984/77, HUDOC), uwzględniono uwagę i dodano w przepisie dodatkowe odesłanie do art. 418a k.p.k., który stanowi: „*W wypadku wyrokowania na posiedzeniu odbywającym się z wyłączeniem jawności treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole lub notatce urzędowej z posiedzenia*”. W konsekwencji proponuje się nadanie art. 100 § 1 k.p.k. brzmienia: „§ 1. Orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie lub posiedzeniu jawnym ogłasza się ustnie. Jeżeli na ogłoszeniu nikt się nie stawił, włączając publiczność, można uznać wydane orzeczenie lub zarządzenie za ogłoszone. Przyczynę odstąpienia od ogłoszenia należy wskazać w protokole albo notatce urzędowej z posiedzenia. **W wypadku wskazanym w zdaniu drugim art. 418a stosuje się odpowiednio**”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		komplementarną wobec jego publicznego ogłoszenia". Taka interpretacja pozostaje zresztą w zgodzie z wymaganiami określonymi w art. 14 ust. 1 MPPOiP, który nakazuje publicznie ogłosić każde orzeczenie wydane w sprawie karnej z zastrzeżeniem przypadków, gdy wyłączenia jawności wymaga interes młodocianych lub gdy sprawa dotyczy sporów małżeńskich albo opieki nad dziećmi. Podobnie art. 6 ust. 1 EKPC artykułuje, że każde orzeczenie (a więc nie tylko wyrok) musi być publicznie ogłoszone, co stanowi element rzetelnego postępowania. Na marginesie należy jeszcze dodać, że wyjaśnienie w przepisie, iż odstąpienie od promulgacji dotyczy także niestawiennictwa publiczności nie wprowadza jakościowych zmian i stanowi swoiste superfluum, wobec dotychczasowego stwierdzenia „jeżeli nikt się nie stawił".		
121.	art. 114 k.p.k.	Nie do końca przekonujące wydaje się wprowadzenie obowiązku sporządzania uzasadnienia w każdej sprawie, w której złożono zdanie odrębne. Jeśli sąd pisemnych motywów nie sporządza z urzędu, to tylko wtedy by je sporządzał, gdyby strona złożyła wniosek.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano: *„Proponuje się powrót do treści art. 114 k.p.k. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., a w szczególności odstąpienie od wprowadzonej z dniem 1 października 2023 r. zasady, że zgłoszenie zdania odrębnego nie powoduje konieczności sporządzenia uzasadnienia orzeczenia w sytuacji, gdy nie podlega ono uzasadnieniu z urzędu.* *Przemawiają za tym dwa względy. Po pierwsze, w poprzednim stanie prawnym art. 114 k.p.k. nie rodził*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wątpliwości interpretacyjnych oraz trudności orzeczniczych. Nie istniały zatem uzasadnione powody przemawiające za zmianą art. 114 k.p.k. normującego instytucję zdania odrębnego. Po drugie, należy przywrócić zasadę, że w sytuacji zgłoszenia zdania odrębnego należy z urzędu sporządzić uzasadnienie orzeczenia. Zamanifestowanie przez członka składu orzekającego, że w określonej kwestii posiada on inne zdanie niż jego większość każdorazowo powinno łączyć się z uzasadnieniem orzeczenia, a tym samym z możliwością poznania przez strony zagadnienia faktycznego lub prawnego, które nie zostało rozstrzygnięte jednomyślne. Wpłynie to pozytywnie na ewentualne wniesienie środka odwoławczego".
122.	art. 114 k.p.k.	Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie, choć nie bez pewnych zastrzeżeń. Projektodawca powraca do zasad obowiązujących przed nowelizacją z 2023 r., a więc do zasady, że zgłoszenie zdania odrębnego powoduje konieczność sporządzenia uzasadnienia orzeczenia w sytuacji, gdy nie podlega ono uzasadnieniu z urzędu. Strony mają zatem prawo do zapoznania się z częścią motywacyjną zwłaszcza wówczas, gdy w składzie orzekającym zrodziły się tak poważne rozbieżności, o czym świadczy złożone votum separatum, a które mogą posłużyć stronie do sporządzenia skutecznego środka zaskarżenia. Nie można wykluczyć ryzyka, że z pragmatycznych	**RPO**	Uwagi niezasadne. Projekt przywraca terminy, które funkcjonowały do 30 września 2023 r., i których dotrzymanie nie budziło w praktyce istotnych problemów. Nie należy z góry zakładać uchybienia terminowi sporządzenia uzasadnienia orzeczenia i na taką ewentualność wprowadzać regulacji dotyczącej terminu sporządzenia zdania odrębnego. W doktrynie wskazywano, że w razie niesporządzenia uzasadnienia orzeczenia w terminie 7 dni, termin do sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego zaczyna biec składającemu *votum separatum* z chwilą faktycznego spóźnionego sporządzenia

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		względów ilość formułowanych zdań odrębnych może ulec zmniejszeniu, co nadal jednak nie przesłania konieczności zapewnienia prawa do każdorazowego zapoznania się z pełną argumentacją składu orzekającego, w tym stanowiskiem przegłosowanego. Można tu poddać w wątpliwość, czy termin na sporządzenie uzasadnienia orzeczenia oraz uzasadnienia votum separatum powinien być tak krótki, wynoszący dla każdej z tych czynności 7 dni, co w świetle zasadniczego terminu dla sporządzenia uzasadnienia (14 dni), przewidzianego w art. 423 § 1 k.p.k., jest niezrozumiałą sankcję dla składu orzekającego, wykazującego się niejednomyślnością, stanowiąc dodatkowy mechanizm zniechęcający orzeczników do korzystania z instytucji votum separatum, mimo że służy ona wzmacnianiu niezawisłości sędziowskiej, i realizacji niektórych elementów prawa do sądu - m.in. instancyjności czy prawidłowości uzasadniania rozstrzygnięć. Zrównanie terminu dla sporządzania uzasadnień jest zasadne także ze względu na rozbieżności w doktrynie w zakresie możliwości skorzystania z przedłużenia terminów opisanych w art. 114 k.p.k. przez prezesa sądu na podstawie art. 423 § 1 in fine *k.p.k.* na czas oznaczony. Z aprobatą należy odnieść się do rozwiązania, aby termin do sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego biegł z chwilą sporządzenia uzasadnienia orzeczenia, a nie wraz z terminem do sporządzenia uzasadnienia. Za słuszne należy uznać również utrzymanie regulacji		uzasadnienia orzeczenia (*A. Sakowicz* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Wyd. 9, Warszawa 2020). W praktyce nie budziło również wątpliwości przed 1 października 2023 r. jaki jest termin na uzasadnienie zdania odrębnego zgłoszonego do uzasadnienia orzeczenia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przewidzianej § 5, przewidującej doręczenie wraz z uzasadnieniem również uzasadnienia zdania odrębnego. Powstaje pytanie, czy redakcja projektowanego przepisu nie powinna rozwiązać dotychczas zgłaszanych wątpliwości, czy w razie niesporządzenia uzasadnienia orzeczenia w terminie 7 dni, termin do sporządzenia uzasadnienia zdania odrębnego dla składającego votum separatum zaczyna biec już z chwilą upływu 7 dni do sporządzenia uzasadnienia wyroku, czy też dopiero z chwilą faktycznego, spóźnionego sporządzenia uzasadnienia orzeczenia. Uchylenie § 4 rodzić może wątpliwości w zakresie terminu oraz biegu jego rozpoczęcia w zakresie zgłoszenia zdania odrębnego od uzasadnienia. Projektowany § 2 traktuje tylko o momencie złożenia zdania odrębnego od uzasadnienia, pomijając termin na jego uzasadnienie, podczas gdy § 3 dotyczy expressis verbis jedynie terminu na sporządzenie uzasadnienia zdania odrębnego od wydanego orzeczenia. Rezygnuje się zatem ze wskazywania terminu na uzasadnienie zdania odrębnego od uzasadnienia, więc jedyny termin, który należałoby przyjąć to 7 dni od podpisania uzasadnienia. Powstaje pytanie, czy w kontekście zwłaszcza sędziów zawodowych, nie należałoby w art. 418 § 4 k.p.k. wprowadzić obligatoryjności podawania ustnych motywów zdania odrębnego, a nie tylko dotychczasową możność; poprzez dodanie jednocześnie zdania: „obowiązek ten nie dotyczy ławnika”.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
123.	art. 117a k.p.k.	Przy okazji niniejszych uwag można wskazać, że wystarczające byłoby w tym przypadku zawiadomienie o terminie czynności procesowej przynajmniej jednego z obrońców lub pełnomocników (na wzór procedury cywilnej - art. 141 § 3 k.p.c), ewentualnie nałożenie na nich obowiązek wzajemnego zawiadamiania się. Nie ma potrzeby zawiadamiania przez organ procesowy wszystkich, skoro profesjonalni reprezentanci strony powinni ze sobą współpracować. Obecnie dochodzi do absurdów, kiedy obrońcy z tej samej kancelarii prawnej mogą z powodzeniem (co potwierdza orzecznictwo SN) powołać się na nieznajomość terminu czynności procesowej.	**SA w Poznaniu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
124.	art. 134 § 1 k.p.k.	Przepisowi art. 134 § 1 należy nadać brzmienie: „§ 1. Pisma adresowane do żołnierzy oraz funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej można doręczyć adresatom za pośrednictwem ich przełożonych, przy czym wezwania przeznaczone dla żołnierzy pełniących obowiązkową zasadniczą służbę wojskową przesyła się do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę, w celu doręczenia i zarządzenia stawienia się stosownie do wezwania.”; Propozycja nowelizacji art. 134 § 1 k.p.k. wiąże się z obecnym kształtem zasadniczej	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		służby wojskowej w formie dobrowolnej, która nie jest co do zasady obligatoryjnie skoszarowana, a żołnierze ci są zakwaterowani poza jednostka wojskową, na której terenie nie mają obowiązku przebywać całą dobę, a tylko w godzinach służbowych.		
125.	art. 147 § 2a k.p.k.	Zmiana art. 147 § 2a k.p.k. przewiduje każdorazowe, obligatoryjne utrwalanie czynności procesowych z udziałem podejrzanego poniżej 18 roku życia. Abstrahując od celowości takiego rozwiązania, należy zwrócić uwagę, że większość powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz jednostek Policji nie ma możliwości technicznych spełnienia tego obowiązku.	**PR w Gdańsku**	Uwaga niezasadna. Przewidywany czas wejścia w życie ustawy umożliwia odpowiednie przygotowanie zaplecza technicznego, jeżeli nie jest ono obecnie dostosowane do rejestrowania przesłuchania.
126.	art. 147 § 2a k.p.k.	Zgodnie z proponowaną zmianą, obowiązkiem utrwalania się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, poza przesłuchaniami w trybie określonym w art. 185a – l85c oraz art. 185e objęto również przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat. Powyższe oznacza, że w praktyce konieczne będzie zapewnienie warunków technicznych i organizacyjnych w jednostkach Policji, prokuraturach i sądach, tak aby możliwe było w każdym czasie zapewnienie rejestracji przesłuchania podejrzanego, który nie ukończył 18 lat. O ile w przypadku przesłuchań w trybie określonym w art. 185a – 185c celem rejestracji przesłuchań jest zapewnienie ochrony przed negatywnym wpływem wielokrotnych przesłuchań na stan psychiczny szczególnych grup osób	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Utrwalanie przesłuchania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk ma na celu ograniczenie sytuacji, w których podnoszone są zarzuty dotyczące rzetelności takich przesłuchań, czy nawet zarzuty wymuszania (sugerowania) wyjaśnień. Nie chodzi tu o przekonanie projektodawcy o systemowym nadużywaniu prawa przez prowadzących postępowanie, ale o wykorzystywanie takiego zarzutu do kwestionowania wiarygodności podejrzanych przez ich obrońców na dalszych etapach postępowania. Weryfikowanie takich zarzutów przedłuża postępowanie, a projektowana zmiana ma temu zapobiec. Przewidywany czas wejścia w życie ustawy umożliwia odpowiednie przygotowanie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ze względu na ich wiek, stan zdrowia lub rodzaj przestępstwa, to w przypadku podejrzanych, którzy nie ukończyli 18 roku życia każdorazowa rejestracja przesłuchania nie wydaje się być niezbędna dla ochrony praw takiego podejrzanego, zwłaszcza że obligatoryjny jest udział w tych czynnościach obrońcy. Nie można też tracić z pola widzenia tego, że przygotowanie rejestracji obrazu i dzięki z przesłuchania wymaga każdorazowo podjęcia czynności technicznych, pozostających poza zakresem zadań prokuratora, co może istotnie utrudniać realizacje czynności poza godzinami urzędowania poszczególnych jednostek organizacyjnych prokuratur czy sądów. Może to negatywnie wpływać na sprawność czynności zwłaszcza w przypadku wnioskowania wobec podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.		zaplecza technicznego, jeżeli nie jest ono obecnie dostosowane do rejestrowania przesłuchania.
127.	art. 147 § 2a k.p.k.	Zmiana w zakresie art. 147 § 2a k.p.k. dotyczy implementacji art. 9 ust. 1 dyrektywy 2016/800/UE, który stanowi, że „Państwa członkowskie zapewniają, by przesłuchania dzieci przez policję lub przez inne organy ścigania w postępowaniu karnym nagrywano w postaci zapisu audiowizualnego, jeżeli jest to proporcjonalne z uwagi na okoliczności sprawy, biorąc pod uwagę między innymi ewentualną obecność adwokata oraz fakt pozbawienia dziecka wolności, pod warunkiem że uwzględnia się przede wszystkim najlepszy interes dziecka". Warto jednak zastrzec, że w zakresie rejestracji obrazu lub dźwięku nadal nie	**RPO**	Propozycje dotyczące rozszerzenia zakresu nagrywania czynności w toku postępowania przygotowawczego wykraczają poza zakres projektowanej regulacji, o czym już wspomniano przy analizie zarzutów RPO dotyczących prawa do tłumacza (art. 72 k.p.k.).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uczyniono zadość uwagom zgłaszanym w wystąpieniach Rzecznika (II.519.1039.2017), postulujących rozszerzenie zakresu obowiązku nagrywania toku czynności protokołowanych w postępowaniu karnym (w tym rozpraw i posiedzeń). Do tego dodać należy, że wprowadzenie obligatoryjności nagrywania dźwięku podczas czynności protokołowanych doprowadziłoby do możliwości pełnego odtworzenia wypowiedzi świadków i toku przeprowadzenia innych dowodów na dalszym etapie postępowania karnego, gdyby zaistniała taka potrzeba. Nagrywanie dźwięku podczas przesłuchania prowadzonego w toku postępowania przygotowawczego pozwoliłoby w szczególności na ograniczenie ryzyka naruszania praw procesowych osób przesłuchiwanych (zwłaszcza tych występujących bez obrońcy lub pełnomocnika), w tym poprzez znaczne ograniczenie możliwości wywierania niedozwolonego wpływu na ich treść. Stanowiłoby także wyższy poziom ochrony funkcjonariuszy publicznych, w szczególności policjantów i prokuratorów, przed pomówieniami o nadużycie uprawnień lub niedochowanie obowiązków. Z kolei nagrywanie toku rozpraw apelacyjnych i kasacyjnych, w toku których co do zasady nie prowadzi się postępowania dowodowego, pozwoliłoby na wierne odtworzenie treści wypowiedzi, stanowisk i wniosków stron postępowania. Dzisiejsze rozwiązanie przewidziane w art. 147 § 2b k.p.k. jedynie w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ograniczonym zakresie realizuje postulat nagrywania rozpraw, gdyż szeroko zakreślony wyjątek od tej zasady powoduje, że nagrywanie często nie jest prowadzone.		
128.	art. 156 § 5 k.p.k.	Wskazać należy, że nie znalazł w projekcie odzwierciedlenia inny postulat zgłaszany w toku wcześniejszych postępowań legislacyjnych (II.510.61.2021). Należy dostrzec, że pośród projektowanych przesłanek, na które może powołać się prokurator odmawiając dostępu do akt są tylko dwie wskazane w art. 156 § 5 k.p.k. w postaci zajścia potrzeby zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa. Nie ma zaś przesłanki, która pozwalałaby na ochronę interesów pokrzywdzonego, do których może dość, gdy każdy będzie mógł przeglądać niepoddane anonimizacji akta zakończonego postępowania przygotowawczego. Warto wskazać, że zgodnie z orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego, dobro publiczne nie przemawia za tym, aby ujawniać bez zgody osoby jej dane osobowe, jeśli była oskarżona o popełnienie przestępstwa, ale postępowanie wobec niej zostało umorzone. W interesie publicznym jest, aby osoba, której organy państwa postawiły zarzuty, ale nie wykazały ich zasadności, nie ponosiła w związku z tym żadnych dodatkowych dolegliwości. Ochrona interesów pokrzywdzonego wymaga zatem uczynienia pokrzywdzonego stroną postępowania incydentalnego w przedmiocie dostępu do akt sprawy, w której miał on taką rolę procesową. Wydaje się konieczne	**RPO**	Uwaga wykracza poza ramy projektowanej ustawy. Katalog przesłanek odmowy udostepnienia akt w toku postępowania przygotowawczego, wskazany w zdaniu 1 § 5 art. 156 k.p.k. nie należy do zakresu zmian proponowanych w projekcie a odnoszących się do tego przepisu. Postulaty RPO dotyczące ochrony interesu pokrzywdzonego powinny być przedmiotem odrębnej analizy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ustanowienie ochrony praw pokrzywdzonego przestępstwem poprzez przyznanie mu uprawnienia do zaskarżenia zgody na dostęp do akt zakończonego postępowania przygotowawczego.		
129.	art. 156 § 5 i 5a k.p.k.	Możliwość swobodnego, niczym nieograniczonego dysponowania materiałem dowodowym przez strony postępowania w sytuacji, gdy postępowanie przygotowawcze nie jest ukończone oraz planowane są dalsze czynności procesowe, w związku ze skierowanym wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania uznać należy za wysoce dyskusyjne. Przypomnieć w tym miejscu należy, że celem stosowania środków zapobiegawczych jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania, tak przygotowawczego, jak i sądowego. Wprowadzenie obowiązku wydawania kopii materiałów stanowiących podstawę wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania stoi w sprzeczności z tym celem, a w konsekwencji z realizacją podstawowych celów, tak postępowania przygotowawczego, określonych w art. 297 § 1 pkt 2, 4 i 5 kpk, oraz postępowania karnego w ogóle, określonych w art. 2 § 1 pkt 2 i 3 kpk. Projektodawcom z pola widzenia umknęło, że niejednokrotnie występowały sytuacje polegające na wywieraniu wpływu na osobach składających negatywne dla sprawców depozycje procesowe w celu ich zmiany lub podjęcia działań o charakterze odwetowym. Zachowania takie mają miejsce zwłaszcza w postępowaniach dotyczących działalności	**PR w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zaproponowane zmiany dotyczące art. 156 § 5a k.p.k., art. 249a § 1 k.p.k. i art. 250 § 2b k.p.k. mają na celu rozwinięcie standardu unijnego wynikającego z dyrektywy 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji, jak i standardu strasburskiego w zakresie dostępu obrony do materiałów postępowania w związku ze stosowaniem tymczasowego aresztowania. Dodatkowo proponuje się szereg zmian wzmacniających prawo podejrzanego do obrony w zakresie tego dostępu.* *Dostęp podejrzanego i jego obrońcy do akt postępowania przygotowawczego i do dowodów wskazujących na potrzebę stosowania tymczasowego aresztowania stanowi kluczowy element rzetelności procedury stosowania tymczasowego aresztowania. Wynika to z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r., K 42/07, OTK – A 2008, nr 5, poz. 77; w odniesieniu do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: wyrok z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie Łaszkiewicz przeciwko Polsce, skarga nr 28481/03; wyrok z dnia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zorganizowanych grup przestępczych. Nie można pominąć, że rozpoznanie przez sąd wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania jest czynnością incydentalną w toku postępowania przygotowawczego, samo zaś postępowanie przygotowawcze, z uwagi na swoje cele, nie ma charakteru kontradyktoryjnego i cechuje się niejawnością zewnętrzną. Stwierdzić też należy, że w aktualnie obowiązującym stanie prawnym, podejrzany i obrońca mają możliwość zapoznania się z materiałami stanowiącymi podstawę wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, zatem treść i zakres dowodów obciążających jest im znany. Podniesienia w tym miejscu wymaga, że art. 7 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U.UE.L.2012.142.1) stanowi, że: 1. W przypadku gdy osoba zostaje zatrzymana i aresztowana na jakimkolwiek etapie postępowania karnego, państwa członkowskie zapewniają osobom zatrzymanym lub ich obrońcom dostęp do będących w posiadaniu właściwych organów dokumentów, które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania. 2. Państwa członkowskie zapewniają udzielanie osobom podejrzanym lub oskarżonym lub ich obrońcom dostępu przynajmniej do całego będącego w		*25 czerwca 2002 r. w sprawie Migoń przeciwko Polsce, skarga nr 24244/94; wyrok z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie Chruściński przeciwko Polsce, skarga nr 22755/07). Europejski Trybunał Praw Człowieka kilkakrotnie stwierdzał, uwzględniając skargi przeciwko Polsce, że uniemożliwienie oskarżonemu i jego obrońcy dostępu do akt postępowania przygotowawczego narusza zasadę równości broni, stanowiącą istotny element rzetelności procedury przewidzianej w art. 5 ust. 4 EKPCz. W punkcie 84 wyroku w sprawie Łaszkiewicz przeciwko Polsce stwierdza się „Trybunał uznaje konieczność skutecznego prowadzenia postępowań karnych, co może oznaczać, że pewna część informacji zebranych w ich trakcie powinna być utajniona w celu uniemożliwienia podejrzanym zacierania dowodów i podważania biegu wymiaru sprawiedliwości. Jednakże, ten zasadny cel nie może być realizowany kosztem znacznego ograniczenia prawa do obrony. Dlatego też informacje kluczowe dla oceny legalności tymczasowego aresztowania, takie jak powody, które zdaniem prokuratury uzasadniają przedłużenie okresu pozbawienia wolności – powinny być w odpowiednim trybie udostępnione adwokatowi podejrzanego [...]”. To właśnie uczynienie zadość standardowi konstytucyjnemu i konwencyjnemu w tym zakresie było przyczyną wprowadzenia z dniem 1 lipca 2015 r.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		posiadaniu właściwych organów materiału dowodowego, niezależnie od tego, czy jest on na korzyść czy na niekorzyść osób podejrzanych lub oskarżonych, w celu zagwarantowania rzetelnego postępowania i możliwości przygotowania obrony. 3. Bez uszczerbku dla ust. 1, dostęp do materiału dowodowego, o którym mowa w ust. 2, jest zapewniany w odpowiednim czasie, pozwalającym na skuteczne wykonywanie prawa do obrony, a najpóźniej w chwili przekazania podstawy oskarżenia do oceny sądu. W przypadku gdy właściwe organy wejdą w posiadanie dalszego materiału dowodowego, zapewnia się dostęp do niego w odpowiednim czasie, aby umożliwić jego uwzględnienie. 4. Na zasadzie odstępstwa od ust. 2 i 3 - o ile nie narusza to prawa do rzetelnego procesu - można odmówić dostępu do niektórych materiałów, jeżeli dostęp taki może doprowadzić do poważnego zagrożenia dla życia lub praw podstawowych innej osoby lub jeżeli taka odmowa jest bezwzględnie konieczna dla ochrony ważnego interesu publicznego - na przykład w przypadkach, gdy dostęp mógłby zaszkodzić trwającemu dochodzeniu lub poważnie zaszkodzić bezpieczeństwu narodowemu państwa członkowskiego, w którym toczy się postępowanie karne. Państwa członkowskie zapewniają, aby zgodnie z procedurami określonymi w prawie krajowym decyzja o odmowie dostępu do niektórych materiałów zgodnie z niniejszym ustępem była podejmowana przez		*wzmocnionych gwarancji kontradyktoryjności i równości stron w procedurze aresztowanej (por. w szczególności art. 249a k.p.k. i ówczesne brzmienie art. 250 k.p.k.). Również przepis art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE nie dopuszcza żadnego wyjątku od reguły, że należy zapewnić obronie dostęp do będących w posiadaniu właściwych organów dokumentów, które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania. Jak wynika z powyższego, podejrzany i jego obrońca powinni mieć dostęp do dowodów stanowiących podstawę wniosku o zastosowanie (przedłużenie) tymczasowego aresztowania i postanowienia o zastosowaniu tego środka zapobiegawczego. Wyjątki w tym zakresie nie są dopuszczalne.* *Dodatkowo należy zauważyć, że wprowadzając w art. 156 § 5a k.p.k. ograniczenie w dostępie podejrzanego i jego obrońcy do dowodów wskazanych we wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania ustawodawca uzasadnił je potrzebą ochrony świadków zagrożonych. Cel ten w procesie karnym może być osiągnięty za pomocą instytucji świadka incognito, której zastosowanie powoduje, że obrona wciąż ma dostęp do treści zeznań, tyle że zapewniony w sposób uniemożliwiający ujawnienie tożsamości świadka zagrożonego. Skoro zatem cel godny ochrony może*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		organ sądowy lub podlegała przynajmniej kontroli sądowej. Wskazane uprawnienia są aktualnie gwarantowane. Projektowane rozwiązanie dotyczące udostępnienia kopii materiałów stoi w sprzeczności z art. 7 ust. 4 wskazanej dyrektywy. Projektodawcy w uzasadnieniu projektu w żaden sposób nie odnieśli się do zasadności możliwości sporządzania odpisów i kopii akt, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, że ma to miejsce analogicznie jak w art. 156 § 5 k.p.k. Jak zaś wskazano wyżej, instytucje te mają zastosowanie w zupełnie innych okolicznościach procesowych.		*być osiągnięty za pomocą istniejącego w Kodeksie postępowania karnego instrumentu, zbędne jest dalej idące ograniczanie prawa do obrony. Dlatego też uzasadnione jest uchylenie art. 250 § 2b k.p.k., skoro stanowi on nieproporcjonalne ograniczenie prawa do obrony oraz reguły równości broni. Co za tym idzie, w tym zakresie proponuje się zmianę także art. 156 § 5a k.p.k.* *Konsekwencją respektowania standardu strasburskiego i unijnego jest również proponowane brzmienie art. 249a § 1 k.p.k., które oznacza powrót do jego treści obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r. Ustawą z dnia 11 marca 2016 r. wraz z wprowadzeniem art. 250 § 2b k.p.k. przewidziano możliwość wyodrębnienia przez prokuratora szczególnego zbioru dowodów, który pomimo, że stanowić może podstawę orzekania o zastosowaniu lub przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania, nie jest udostępniany oskarżonemu oraz jego obrońcy. Powodem nieudostępniania tych dowodów w postaci zeznań świadka była uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia albo wolności świadka lub osoby dla niego najbliższej. Tymczasem, jak wskazywano, sąd badający podstawy stosowania lub przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania nie może czynić istotnych ustaleń w tym zakresie na podstawie dowodów niedostępnych dla podejrzanego i jego obrońcy”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Standard Konstytucyjny wyznaczony wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 czerwca 2008 r.K 42/07. został przybliżony przy omawianiu uwagi Koordynatora Służb Specjalnych zgłoszonych w ramach uzgadniania projektu. W uzupełnieniu należy wskazać, że ewentualna ochrona świadka może być realizowana w oparciu o rozwiązania przewidziane w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka z dnia 28 listopada 2014 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 21). Odnosząc się do podniesionych zarzutów można na wstępie przytoczyć stanowisko Rzecznika Generalnego TSUE, który przypomina, że „*Konieczność uwzględnienia zasady autonomii proceduralnej państw członkowskich tłumaczy fakt, że dyrektywy 2012/13 i 2013/48 zostały przyjęte na podstawie prawnej art. 82 ust. 2 TFUE, który pozwala jedynie na ustanowienie minimalnych norm dotyczących „praw jednostek" w postępowaniu karnym. Poprzez takie podejście prawodawca miał na celu ułatwienie stosowania zasady wzajemnego uznawania (…). Nie można jednak zapomnieć, że ponieważ dyrektywy te uczestniczą w minimalnej harmonizacji postępowań karnych w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii, nie można ich uważać za instrumenty kompletne i wyczerpujące. W konsekwencji, dyrektywy te*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pozostawiają państwom członkowskim swobodę, jak wskazuje motyw 40 dyrektywy 2012/13 i motyw 54 dyrektywy 2013/48, w zakresie rozszerzenia przewidzianych przez nie praw w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony także w sytuacjach, których dyrektywy te wyraźnie nie przewidują, ***przy czym poziom ochrony nigdy nie powinien być niższy od standardów przewidzianych w EKPC, zgodnie z wykładnią dokonaną w orzecznictwie ETPC*** *(wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r., Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, pkt 36, 54); analogicznie wyrok z dnia 19 września 2018 r., Milev (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, pkt 47)).* (opinia Rzecznika Generalnego TSUE przedstawiona w dniu 23 marca 2023 r. w sprawie C-209/22 , pkt 65). Wskazane wyżej reguły zapisano m.in. w motywach dyrektywy 2012/13. W motywie 40 wskazano, że „Niniejsza dyrektywa określa zasady minimalne. Państwa członkowskie mogą rozszerzyć zakres praw określonych w niniejszej dyrektywie w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony także w sytuacjach, których niniejsza dyrektywa wyraźnie nie przewiduje. **Poziom ochrony nigdy nie powinien być niższy od standardów przewidzianych w EKPC, zgodnie z wykładnią dokonaną w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”.** Badając standard rzetelnego procesu należy zwrócić uwagę na orzecznictwo ETPCz i uwzględnić jego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				znaczenie dla kształtu norm Kodeksu postępowania karnego (por. uwagi do art. 246 k.p.k.). Zgodnie z art. 5 § 4 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284), „*Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem*". Jak wskazuje ETPCz „*Postępowanie powinno być kontradyktoryjne oraz powinno zapewniać "równość broni" pomiędzy stronami. Trybunał powtarza, że pewien stopień dostępu do akt sprawy, chociażby tylko w zakresie, który umożliwiałby osadzonemu efektywne podważanie materiału dowodowego, na którego podstawie zastosowany został areszt tymczasowy, może zostać w pewnych sytuacjach przewidziany w procedurze dotyczącej kontroli prawidłowości tymczasowego aresztu. Te wymogi wywodzą się z prawa do kontradyktoryjnego postępowania, które wynika z art. 6 Konwencji, a oznacza, że w* ***sprawach karnych zarówno prokuratura, jak i obrona, muszą mieć szansę zapoznania i wypowiedzenia się w kwestii przytoczonych przez drugą stronę stanowisk i dowodów. W świetle dramatycznego wpływu pozbawienia wolności na prawa podstawowe osoby,***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				której dotyczą, przeprowadzone postępowanie powinno, zgodnie z art. 5 ust. 4 Konwencji i w najszerszym możliwym zakresie w okolicznościach toczącego się śledztwa, w zasadzie spełnić podstawowe prawa do rzetelnego procesu sądowego, takie jak prawo do kontradyktoryjności w procesie. *Trybunał uznaje, że odmowa prokuratury na zezwolenie tymczasowo aresztowanemu dostępu do akt sprawy była uzasadniona skomplikowanym charakterem śledztwa przeciwko kryminalnej działalności zorganizowanej grupy przestępczej oraz że akta zawierały dokumenty utajnione, to jednak stwierdza, że* ***skuteczne prowadzenie śledztwa, chociażby miało prawowity cel, nie może odbywać się kosztem istotnych ograniczeń prawa do obrony jednostki, która wraz ze swym prawnikiem została pozbawiona dostępu do całości akt jej sprawy*** *przez okres ponad 20 miesięcy. Takie postępowanie* ***narusza standardy art. 5 ust. 4 Konwencji, ponieważ jednostka nie mogła skutecznie wykonywać swego prawa do obrony w postępowaniu dotyczącym kontroli legalności zastosowania i przedłużania tymczasowego aresztowania".*** (wyrok ETPCz z dnia 6 listopada 2007 r. 22755/04; podobnie wyrok ETPCz z dnia 15 stycznia 2008 r. 28481/03).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
130.	art. 156 § 5a k.p.k.	Wskazać należy, że projektodawca nie uwzględnił okoliczności, gdy podstawę skierowania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania stanowią materiały niejawne. Zapoznanie z tym materiałami odbywa się w kancelarii tajnej, z rygorami wynikającymi z przepisów dotyczących ochrony informacji niejawnych. Wydanie kopii takich dokumentów stałoby w sprzeczności w tymi regulacjami, co więcej mogłoby naruszać wolę wytwórcy materiału niejawnego co do jego ochrony. Zasadnym jest zatem pozostawienie art. 156 § 5a k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu.	**PR w Szczecinie**	**Uwaga zasadna.** Postępowanie z aktami zawierającymi informacje niejawne o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne" reguluje art. 156 § 4 k.p.k., który stanowi, że „*Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne" lub „ściśle tajne", przeglądanie akt, sporządzanie odpisów i kopii odbywa się z zachowaniem rygorów określonych przez prezesa sądu lub sąd. Uwierzytelnionych odpisów i kopii nie wydaje się, chyba że ustawa stanowi inaczej”.* *W doktrynie wskazuje się, że „ Do przeglądania akt postępowania przygotowawczego lub sporządzania z nich odpisów i kopii, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności "tajne" lub "ściśle tajne",* ***nie ma zastosowania § 4 komentowanego artykułu****, przewidujący możliwość określenia rygorów tych czynności. W § 4 jest bowiem mowa wyłącznie o sądzie lub prezesie sądu, jako organach właściwych do określenia tych rygorów.* ***Brak analogicznej regulacji w odniesieniu do akt śledztwa lub dochodzenia może wynikać z przyjęcia założenia, że nie są one potrzebne z uwagi na wymóg każdorazowego uzyskania zgody na wgląd do akt*** *(R.A. Stefański, Udostępnianie akt, s. 65). Pamiętać przy tym należy o obowiązku stosowania w tych przypadkach rygorów przewidzianych w TajemnicaInfR.*” (*D. Drajewicz* (red.), Kodeks

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowania karnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-424, Warszawa 2020). Poglądu tego nie można jednak przenieść na grunt proponowanego art. 156 § 5a k.p.k. albowiem jego brzmienie („*W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii*."), wskazuje na obowiązek prokuratora. Już obowiązująca regulacja zawarta w art. 156 § 5a k.p.k., zdaje się wskazywać na lukę w postaci braku odesłania do art. 156 § 4 k.p.k.. W sytuacji, gdy wprowadzona zostaje w art. 156 § 5a k.p.k. możliwość sporządzania odpisów lub kopii, potrzeba uzupełnienia regulacji jawi się jako niezbędna". W związku z powyższym proponuje się nadanie przepisowi art. 156 § 5a k.p.k., następującego brzmienia: „§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. **Przepis § 4 stosuje się odpowiedni**o".
131.	art. 156 § 5a k.p.k.	W odniesieniu do art. 156 §5a k.p.k. proponuję uściślić, kto dokonuje zapoznania z aktami, bowiem w prostych sprawach udostępnienie całych akt jest proste do zapoznania się z nimi, jednakże w przypadku kilkudziesięcio- lub kilkuset tomowych spraw, pilnowanie, aby w trakcie zapoznawania z aktami obrońcy nie sięgnęli do dokumentów niestanowiących podstawy stosowania tymczasowego aresztowania absorbuje pracowników sądów.	**PR w Szczecinie**	Stanowisko odnośnie uwagi przedstawiono przy analogicznej uwadze SA w Katowicach (poniżej).
132.	art. 156 § 5a k.p.k.	Nowe brzmienie § 5a nie precyzuje terminu dla zapoznania się podejrzanego i obrońcy, co może skutkować przewlekaniem tej czynności, doprowadzając do uchybienia terminowi do złożenia wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Przewlekanie czynności zapoznawania się z aktami nie rodzi ryzyka uchybienia terminowi do złożenia wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Odnośnie do udostępnienia akt należy wskazać, że art. 156 § 5a k.p.k. przewiduje zapoznanie **po złożeniu wniosku** o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowanie z dowodami **dołączonymi do wniosku**.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Nadto należy zauważyć, że w obecnym i projektowanym przepisie mowa jest o niezwłocznym udostępnieniu akt.
133.	art. 156 § 5a k.p.k.	W zakresie art. 156 § 5a k.p.k. poddaję pod rozwagę dopisanie do treści tego przepisu, iż zawiadamia o tym prokurator, w celu uniknięcia sytuacji, że to Sądy będą musiały pilnie zawiadamiać wskazane strony, już po wpływie przedmiotowych wniosków do Sądów.	**SA w Katowicach**	Uwaga niezasadna. O ile zasadą powinno być udostępnianie akt przez prokuratora, o tyle nie można wykluczyć, że względy techniczne i czasowe zdecydują o udostępnieniu akt przez sąd.
134.	art. 156 § 5a k.p.k.	Nadal jednak nierozwiązanym problemem, który dostrzegł Rzecznik w swoich dotychczasowych wystąpieniach (II.511.773.2016) jest postulat wprowadzenia rejestru wniosków o dostęp do akt sprawy i zarządzeń odmawiających dostępu na podstawie art. 156 § 5a k.p.k.	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji.
135.	art. 156 § 5 i 5a k.p.k. 306 § 1b k.p.k.	Przywrócenie poprzedniego brzmienia art. 156 § 5 k.p.k. w zakresie stanowiącym, że prawo dostępu do akt postępowania przygotowawczego przysługuje stronom także po jego zakończeniu nie budzi wątpliwości. Projektując nowelizację tego przepisu pod rozwagę należałoby poddać również potrzebę uregulowania dopuszczalności umożliwienia innej niż strona osobie sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Problem ten dotyczy również przepisu art. 306 § 1b k.p.k., który pozwala osobie uprawnionej do wniesienia zażalenia zapoznać się z aktami, jednak nie przesądza, czy może ona uzyskać kopie i odpisy materiałów, jeżeli nie jest stroną postępowania. Kwestia ta budzi nadal wątpliwości w praktyce i doktrynie.	**PR w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Jej ocena wymagałaby analizy sygnalizowanych w niej stanowisk doktryny, analizy praktyki w celu ustalenia zakresu rozbieżności, o których mowa w uwadze. Jest to zagadnienie wykraczające poza zakres regulacji mimo, że dotyka częściowo przepisów, które ustawa nowelizuje. Jednak rozwiązywany w opiniowanej ustawie problem legislacyjny jest zupełnie inny. W zakresie odnoszącym się do udostępniania akt w postaci elektronicznej w sytuacji opisanej w § 5a to możliwość taka wynika z ogólnej regulacji, zamieszczonej na końcu § 5 art. 156 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		W odniesieniu do § 5a k.p.k. zasadnym byłoby natomiast dodanie, podobnie jak w § 5, zapisu o możliwości udostępnienia akt elektronicznie, co ma związek z postępującym procesem digitalizacji akt postępowań przygotowawczych w systemie teleinformatycznym powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.		
136.	art. 156 § 5b k.p.k.	Uchylenie § 5b skutkować będzie koniecznością udostępniania materiałów z akt zakończonych postępowań wyłącznie w trybie informacji publicznej i z zachowaniem właściwych reżimów i ograniczeń.	**PR w Lublinie**	Stanowisko odnośnie do uwagi przedstawiono przy omawianiu uwag KRP (zamieszczone w tabeli dotyczącej uwag zgłoszonych w ramach opiniowania projektu).
137.	art. 156 § 5b k.p.k.	Uchylenie art. 156 § 5b k.p.k. skutkuje brakiem regulacji dotyczącej udostępniania akt zakończonych postępowań.	**KSSiP**	Stanowisko odnośnie do uwagi przedstawiono przy omawianiu uwag KRP (zamieszczone w tabeli dotyczącej uwag zgłoszonych w ramach opiniowania projektu).
138.	art. 156 § 5b k.p.k.	Wątpliwości budzi uchylenie § 5b przepisu art. 156 k.p.k. Nowelizując przepis art. 156 § 5 k.p.k. wprowadzono zasadę udostępniania akt postępowania stronom postępowania, w tym również po jego zakończeniu. W tym samym przepisie ustanowiono możliwość udostępniania akt innym osobom w wyjątkowych wypadkach, lecz ograniczono to do postepowań w toku. Zatem powstała luka, którą wypełniała dyspozycja art. 156 § 5b k.p.k. Ma to zwłaszcza znaczenie w sytuacji, gdy podmioty nie będące stronami, wnioskują o informacje z zakończonego postępowania karnego – na podstawie przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej.	**PR w Gdańsku**	Stanowisko odnośnie do uwagi przedstawiono przy omawianiu uwag KRP (zamieszczone w tabeli dotyczącej uwag zgłoszonych w ramach opiniowania projektu).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Dotychczasowy przepis art. 156 § 5b k.p.k. wyłączał stosowanie tej ustawy i pozwalał referentowi sprawy na podjęcie autonomicznej decyzji w tej materii. Liczne są również sytuacje wniosków osób niebędących stronami, lecz mających interes prawny w zapoznaniu się z aktami sprawy, która ich dotyczyła. Po zakończeniu postępowania osoby te nie miałyby prawa dostępu do akt na żadnej podstawie.		
139.	art. 156 k.p.k.	Zastrzeżenia budzi umiejscowienie obowiązku zawiadomienia podejrzanego i jego obrońcy o wystąpieniu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania w art. 156 k.p.k., dotyczącym dostępu do akt, podczas gdy właściwszym wydaje się takiego przepisu w rozdziale 28, ewentualnie w art. 300 k.p.k.	**PR w Gdańsku**	Uwaga niezasadna. W uwadze nie wskazano na czym polega wadliwość zamieszczenia regulacji w art. 156 k.p.k.
140.	art. 156 k.p.k.	W odniesieniu do nowelizacji przepisu art. 156, to chociaż proponowane zmiany zasługują na pełną aprobatę, to jednak skoro już nowelizuje się ten przepis, może warto byłoby już teraz rozwiązać na poziomie ustawy istotny, z punktu widzenia praktyki, problem wydawania kopii dokumentów z akt sprawy ubezpieczycielom zobowiązanym w związku ze zdarzeniem, będącym przedmiotem procesu. Problem tylko wydaje się błahy, albowiem ubezpieczyciele - skądinąd słusznie - z uwagi na postęp technologiczny żądają dostępu do akt (co uzyskują) i zgody na samodzielne wykonanie fotokopii (czego w świetle ciągle obowiązującego przepisu art. 156 otrzymać nie mogą). O ile dostęp do akt zapewnia im odrębna	**SSP IUSTITIA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ustawa, to nie mają uprawnienia do uzyskania prawa do samodzielnego wykonania fotokopii akt, albowiem nie należą do kręgu osób wskazanych w § 2 przepisu. Wiąże się to więc obecnie najpierw ze zbędną korespondencją z ubezpieczycielami, wielokrotnie i niezmiennie żądających zgody na samodzielne sporządzenie fotokopii i racjonalnie argumentujących, że usprawniłoby to obieg dokumentów, a potem i tak koniecznością zaangażowania pracowników sądu w przygotowanie i wydanie odpisów, po uprzednim jeszcze pobraniu opłaty za każdą stronę odpisu. Rozwiązanie to - czasochłonne i drogie z jednej strony, a z drugiej zupełnie zbędne - w aktualnych warunkach jawi się jako archaiczne i zupełnie nieracjonalne. Ze względów praktycznych wymaga pilnej interwencji ustawodawcy.		
141.	art. 159 k.p.k.	Warto tu jednak podkreślić pewną nieścisłość, a zarazem niekonsekwencję projektodawcy w zakresie wymienienia wśród osób uprawnionych do zaskarżenia odmowy udostępnienia akt w postępowaniu przygotowawczym, obok stron (art. 299 § 1 k.p.k.) również osoby zatrzymanego, która w świetle zaproponowanego w projekcie brzmienia art. 71 § 1 k.p.k. jest także stroną (przy uwzględnieniu, że czynność zatrzymania jest ukierunkowana na ściganie i materializuje się przesłanka dostatecznie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa). Wprawdzie uzasadnienie do projektu wyjaśnia cel gwarancyjny, skierowany wobec zatrzymanego,	**RPO**	Uwaga niezasadna. W projekcie wyjaśniono powody wskazania zatrzymanego w tym przepisie, co zauważono w zgłoszonej uwadze. Propozycje dotyczące rozszerzenia zażalenia o którym mowa w art. 159 k.p.k. na etap „po zakończeniu postępowania przygotowawczego" wykraczają poza zakres projektowanej ustawy, która, m.in. z uwagi na swój interwencyjny charakter, tym zagadnieniem się nie zajmuje. Analiza postulatu powinna zostać dokonana w oparciu o odrębne wystąpienie RPO.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		któremu nie przedstawiono zarzutów i następnie zwolnionego. Powyższe każe jednak wątpić, czy zaproponowane definicja podejrzanego ma charakter procesowo operatywny, w sposób zupełny obejmujący podejrzanego w różnych konfiguracjach procesowych, w sposób zapewniający takiej stronie klarowną informacje o jej aktualnym statusie procesowym, przysługujących prawach i obowiązkach. Gwarancją rzetelnego postępowania jest także zapewnienie prawa do przewidywalności postępowania, zapewnienia stronom i innym uczestnikom postępowania spójności i logiki mechanizmów procesowych, jasnych i czytelnych reguł, którym podmioty te są poddawane w toku rozpoznawania ich sprawy. Nadal nowa redakcja przepisu nie uwzględnia podstawy do zaskarżenia odmowy udostępnienia akt po zakończeniu postępowania, co wystarczyłoby zmodyfikować zamianą słów „w postępowaniu przygotowawczym" na sformułowanie „z postępowania przygotowawczego". Nie da się bowiem pogodzić wykluczenia drogi sądowej dla tej decyzji, która umożliwia kontrolę zakończonych postępowań przygotowawczych z konstytucyjnym standardem prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP) oraz zasadą państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP).		
142.	art. 168b k.p.k.	Omawiana propozycja nie przewiduje natomiast możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie prokuratora wydane w sprawie wykorzystania materiałów pozyskanych w wyniku kontroli	**RPO**	Uwaga niezasadna. W ocenie RPO projekt wadliwie nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie prokuratora wydane w sprawie wykorzystania

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		operacyjnej w postępowaniu o inne przestępstwo niż to objęte zarządzeniem o kontroli. Na wadliwość tego unormowania wskazywał w swoich judykatach zarówno Sąd Najwyższy, jak również Trybunał Konstytucyjny w jednej z ostatnich rozpoznanych skarg z dnia 23 października 2024 r. w sprawie o sygnaturze akt SK 58/22, uznając aktualną regulację za niezgodną z art. 78 w związku z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Złożyłem wniosek o przystąpienie do postępowania w przedmiocie taj skargi konstytucyjnej (II.511.493.2022), ale zmuszony byłem ostatecznie wycofać się ze względu na wadliwe ukształtowanie składu orzekającego wraz z osobą wybraną na stanowisko sędziego TK z naruszeniem art. 194ust. 1 Konstytucji RP. Należy zatem postulować, aby przedmiotową propozycję legislacyjną uzupełnić o możliwość zaskarżenia postanowienia prokuratorskiego do sądu.		materiałów pozyskanych w wyniku kontroli operacyjnej w postępowaniu o inne przestępstwo niż to objęte zarządzeniem o kontroli. W ocenie RPO wprowadzenie zażalenia jest wymuszone koniecznością zachowania konstytucyjnego prawa do sądu. W uzasadnieniu RPO przywołuje argumenty wskazujące na niekonstytucyjność obecnej regulacji art. 168b k.p.k., która takiego zażalenia nie przewiduje. Dokonując oceny obecnie obowiązującej regulacji zawartej w art. 168b k.p.k., można zgodzić się z poglądem, że literalne brzmienie obecnego art. 168b k.p.k. budziło zastrzeżenia konstytucyjne. Rzecz jednak w tym, że Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z 28 czerwca 2018 r. I KZP 4/18 dokonał prokonstytucyjnej wykładni wskazanego przepisu. Wskazał m.in., że: „*Z pewnością też, nie do zaakceptowania jest pogląd, w ramach którego wskazuje się, że to prokurator miałby arbitralnie decydować o wykorzystaniu danego dowodu uzyskanego w wyniku wtórnej kontroli operacyjnej w toku całego procesu, a więc również w fazie sądowej.* ***Nie ulega wątpliwości,*** **ze prokurator musi podjąć decyzję co do wykorzystania materiałów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnej – czy mogą one być wykorzystane w procesie i przedstawione sądowi wraz z aktem oskarżenia, czy też nie**. Decyzji

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prokuratora w tym zakresie dotyczy ostatni fragment dyspozycji *art. 168b KPK*. ***Oczywistym natomiast musi pozostać, że na etapie postępowania jurysdykcyjnego, to wyłącznie sąd może podjąć decyzję o dopuszczeniu dowodu, a nie prokurator. Wynika to z elementarnej zasady rządzącej tym stadium procesu wyrażonej w art. 368 KPK***. *Gdyby zatem doszło do sytuacji, w której prokurator postąpiłby w tym zakresie niezgodnie z Kodeksem postępowania karnego, Konstytucją RP, czy ustawą o Policji, złożony przez niego wniosek i tak podlega kontroli sądu, który ma decydujące zdanie w kwestii dopuszczenia dowodu – art. 170 § 1 pkt 1 KPK. Kontrola ta obejmuje też wszystkie ustawowe przesłanki stosowania kontroli operacyjnej, co z istoty swej, stanowi pewną formę zgody następczej.* *Tylko przy takiej interpretacji omawianego przepisu, chronione będą podstawowe zasady procesowe, w przeciwnym zaś wypadku, mogłoby dojść nawet do złamania zakazów dowodowych.* *Co do zasady zatem, stwierdzenie kończące art. 168b KPK – „**prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym” – ma charakter techniczny i nie rodzi po stronie prokuratora żadnych nowych uprawnień. Prokurator bowiem, dysponując materiałami uzyskanymi w drodze kontroli operacyjnej, musi ocenić ich procesową przydatność. Skutkiem tej oceny zawsze będzie albo***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				złożenie odpowiednich wniosków dowodowych dołączanych do aktu oskarżenia albo uznanie tych materiałów za nieprzydatne procesowo (z uwagi na ich niską wartość dowodową lub wadę uzyskania), co w konsekwencji powinno skutkować ich zniszczeniem. *Przy czym, art. 168b i art. 237a KPK nie przewidują żadnych ograniczeń czasowych dla podjęcia tej decyzji*". W konsekwencji należy stwierdzić, że regulacja, w której prokurator decyduje władczo o wykorzystaniu dowodu **w całym postępowaniu karnym** może budzić wątpliwości konstytucyjne. Jednak regulacja, w której prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym **jedynie w znaczeniu technicznym** (nie rodząc po stronie prokuratora żadnych nowych uprawnień) nie powinna być kwestionowana, jeżeli to sąd będzie ostatecznie decydował o wykorzystaniu danego dowodu. Dodać można, że decyzja sądu pierwszej instancji w tym zakresie podlega kontroli odwoławczej (a zatem zachowana zostaje zasada dwuinstancyjności). Przenosząc powyższe uwagi na grunt projektowanej regulacji, należy wskazać, że art. 168b k.p.k. i art. 237a § 1 k.p.k.. stanowią, że „prokurator w toku postępowania przygotowawczego wydaje

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym". Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Wykorzystane na etapie postępowania przygotowawczego materiały z czynności operacyjnych będą następnie przedmiotem wniosku dowodowego oskarżyciela, w przypadku wniesienia aktu oskarżenia. O dopuszczeniu dowodu końcowo zdecyduje więc sąd orzekający, a prawidłowość jego decyzji będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 168a k.p.k.), „*Końcowo o przeprowadzeniu dowodu z tych materiałów decydował będzie sąd w postępowaniu rozpoznawczym, a jego decyzja i ocena będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 237a § 1 k.p.k.). Warto w tym miejscu wskazać, że w postanowieniu SN z dnia 22 maja 2019 r.I KZP 2/19, wyjaśniono, że „***decyzję „w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym" ustawodawca zastrzegł dla prokuratora z tego powodu, że to wyłącznie prokurator na etapie formułowania oskarżenia decyduje, jakie dowody na jego poparcie przedstawi sądowi. „Wykorzystanie" dowodu w rozumieniu analizowanego przepisu jest równoznaczne z jego zgłoszeniem do przeprowadzenia przed sądem*** *[zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 czerwca 2016*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				r., II AKa 133/16; tak też D. Szumiło-Kulczycka, Dalsze wykorzystywanie materiałów z kontroli operacyjnej (uwagi na tle art. 168b KPK), PiP 2018, nr 10, s. 112). ***Natomiast ocena co do możliwości wykorzystania takich materiałów w postępowaniu sądowym przeprowadzana jest w momencie podejmowania przez sąd decyzji co do wniosku dowodowego prokuratora*****”.** Nie ma zatem podstaw do podważania konstytucyjności projektowanych regulacji. Należy jeszcze zwrócić uwagę, że kontrola legalności dowodu przez sąd orzekający co do meritum sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu jest o wiele bardziej efektywna niż kontrola wpadkowa (zażaleniowa), której wprowadzenie postuluje RPO. Należy bowiem zaznaczyć, że dopuszczenie dowodu z kontroli operacyjnej nie sprowadza się tylko do stwierdzenia czy chodzi o tzw. „przestępstwo katalogowe” ale ma zdecydowanie głębszy charakter. Często dopiero całokształt materiału dowodowego, przeprowadzonego na rozprawie, pozwala na jednoznaczną ocenę dopuszczalności dowodu z kontroli operacyjnej. Potwierdzeniem tego jest stanowisko SN, który wskazuje: – „*Warunkiem sine qua non dla możliwości skorzystania z kontroli operacyjnej jest zaistnienie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				sytuacji, w której stosowanie innych środków okazało się bezskuteczne albo zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą one nieskuteczne lub nieprzydatne (zasada subsydiarności). Oznacza to kategoryczny zakaz stosowania kontroli operacyjnej, jeżeli nie wyczerpano innych możliwych metod pracy operacyjnej albo też nie wykazano, że inne środki (biorąc pod uwagę konkretny stan faktyczny) będą nieprzydatne. Natomiast w przypadku, gdy próbę taką podjęto, należy wykazać, iż środki te okazały się bezskuteczne" (postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2017 r. III KK 211/16). –- „*Warunki stosowania kontroli operacyjnej z art. 17 CBAU są zatem inne niż te z art. 19 ust. 1 CBAU, albowiem o ile co do stosowania operacji kontrolowanego wręczenia korzyści majątkowej (art. 19 ust. 1) ocenia się czy istniała wiarygodna informacja o przestępstwie, to przy stosowaniu podsłuchu pozaprocesowego (art. 17 ust. 1) sąd winien oceniać, czy konieczne jest sięgnięcie do tej formy ograniczenia praw obywatelskich, oczywiście przy istnieniu informacji o przestępstwie. Ta informacja nie musi być wiarygodna, tak jak wymaga tego przepis art. 19 ust. 1 CBAU, ale niewątpliwie winna istnieć, skoro kontrola operacyjna ma wykrywać przestępstwo i uzyskać oraz utrwalać dowody jego popełnienia*" (z dnia 7 maja 2019 r. V KK 180/18).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Odnośnie do uwag RPO należy dodatkowo wskazać, że: • „sądowa kontrola czynności operacyjnych nie stanowi sedna aktywności sądów wskazanej w Konstytucji jako ich kompetencja, tj. nie jest przykładem sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji), a zatem nie są względem niej adekwatne wszystkie normy wyprowadzane z art. 45 ust. 1 Konstytucji poprzez pojęcie „sprawy sądowej" ściśle powiązane z sądowym sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości" (postanowienie SN z dnia 30 czerwca 2021 r. K 32/15) • „ograniczenie czy nawet wyłączenie sądowej kontroli czynności operacyjnorozpoznawczych nie musi samo przez się świadczyć o naruszeniu standardu demokratycznego państwa prawa (wyrok TK z dnia 12 grudnia 2005 r. K 32/04) • W wyroku z 4 maja 2000 r. (Rotaru przeciwko Rumunii, 28341/95) Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że systemy niejawnej inwigilacji muszą zawierać gwarancje prawne (proceduralne) stosowane do kontroli działań właściwych służb. **Zdaniem ETPCz procedury kontrolne muszą odpowiadać wartościom**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				demokratycznego społeczeństwa tak wiernie, jak to możliwe, a w szczególności odpowiadać zasadzie rządów prawa. Ona zaś zakłada, że ingerencja ze strony organów władzy wykonawczej w prawa jednostki powinna być przedmiotem skutecznej kontroli. Kontrola ta powinna być prowadzona przynajmniej przez organy zewnętrzne wobec służb dokonujących czynności operacyjnych. Jest pożądane, aby - w normalnych warunkach - prowadziły ją organy sądowe. Kontrola sądowa zapewnia bowiem najlepszą gwarancję niezależności, bezstronności oraz stosowania właściwej procedury. **Kontrola niesądowa, sprawowana przez inne organy zewnętrzne wobec kontrolowanych, o odpowiednio reprezentatywnym składzie - nie uchybia jednak standardowi Konwencji.** W pewnej mierze także prokurator może być uznany za organ zewnętrzny wobec kontrolowanych służb. Oczywiście planowane rozdzielenie funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego wydatnie wzmocni tezę o niezależności organu prokuratorskiego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
143.	art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.	Uchylony pkt 6 art. 170 przyczyniał się do sprawniejszego postępowania.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Wprowadzona do polskiego procesu karnego prekluzja dowodowa pozostaje w sprzeczności z zasadą dążenia do ustalenia prawdy materialnej. W obecnie obowiązującym modelu postępowania karnego, który w przeważającym stopniu wycofał się z reformy z dnia 1 lipca 2015 r., nie przewiduje się zwiększonej kontradyktoryjności procesu, w którym rola sędziego jest ograniczona, a o wyniku toczącego się postępowania sądowego przesądzić może stopień zaangażowania stron i ich przedstawicieli. Wprowadzony art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., w swoim założeniu miał za zadanie, zgodnie z uzasadnieniem ówczesnego projektodawcy, wpłynąć na przyspieszenie i sprawność toczących się postępowań karnych poprzez umożliwienie sądom oddalania wniosków dowodowych złożonych po zakreślonym terminie. Przepis ten dotyczy etapu postępowania sądowego i jak wiadomo dziś nie zrealizował pokładanych w nim nadziei. Sąd orzekający dysponuje wystarczającymi narzędziami umożliwiającymi sprawne prowadzenie postępowania i ewentualnego dyscyplinowania stron w tym zakresie. Jednocześnie przepis ten nie mógł być stosowany w innym celu niż wskazany, a pozostawał w sprzeczności z zasadą domniemania niewinności i prawa do obrony. Uchylenie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. jest niezbędne ze względu na powinność*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				leżącą po stronie orzekającego sądu sprowadzającą się do podejmowania decyzji opartych na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy. Jednym z elementów sprzyjających temu jest inicjatywa dowodowa stron. Utrzymywanie zatem katalogu powodów oddalenia wniosku dowodowego z dodatkową przesłanką, oczywiście może przyspieszyć toczące się postępowania, ale będzie zawsze naruszeniem rzetelnego procesu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Oddalenie wniosku dowodowego ze względu na jego spóźnione złożenie może zawsze rodzić ryzyko pominięcia istotnych informacji i rozstrzygania na podstawie nieprawdziwych ustaleń faktycznych. Słusznie wskazuje się, że ograniczenie dowodowe nie tylko prowadzi do przyjęcia fikcji rozstrzygania w przedmiocie procesu zgodnie z prawdą, ale prowadzi także do wydania wyroku skazującego wobec osoby niewinnej.”.
144.	art. 170 § 1 i pkt 6 k.p.k.	Proszę o rozważenie pozostawienia dotychczasowej treści art. 170 § 1 k.p.k. i nie uchylanie § 6 tego przepisu, albowiem regulacja ta służy dyscyplinowaniu stron i przyczynia się do przyśpieszenia postępowania, uniemożliwiając jego przedłużanie i utrudnianie przez strony. Jednocześnie wskazać trzeba, iż jeśli nawet wniosek dowodowy strony zostanie złożony po zakreśleniu uprzedniego terminu, to przecież Sąd - mając na względzie zmierzanie do prawdy materialnej - oceniając treść tego wniosku, okoliczności, które mają	**SA w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Wprowadzony art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k., w swoim założeniu miał za zadanie, zgodnie z uzasadnieniem ówczesnego projektodawcy, wpłynąć na przyspieszenie i sprawność toczących się postępowań karnych poprzez umożliwienie sądom oddalania wniosków dowodowych złożonych po zakreślonym terminie. Przepis ten dotyczy etapu postępowania sądowego i jak wiadomo dziś nie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zostać udowodnione i to dlaczego ten wniosek nie został złożony w zakreślonym terminie, może dopuścić taki dowód z urzędu w oparciu o treść art. 167 k.p.k. Natomiast samoistnie treść przepisu art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. i możliwość zakreślenia przez Sąd stronom ostatecznego terminu do złożenia wniosków dowodowych jest zasadna i celowa, zmierza do zdyscyplinowania stron i przeciwdziała przedłużaniu postępowania karnego. Nie sprzeciwia się temu zasada zmierzania do ustalenia prawdy materialnej, skoro Sąd w każdym czasie może dopuścić z urzędu dowody w sprawie, nawet jeśli będzie to wynikiem pierwotnej inicjatywy stron. Popieram natomiast zmianę w zakresie uchylenia treści § la art. 170 k.p.k.		*zrealizował pokładanych w nim nadziei. Sąd orzekający dysponuje wystarczającymi narzędziami umożliwiającymi sprawne prowadzenie postępowania i ewentualnego dyscyplinowania stron w tym zakresie. Jednocześnie przepis ten nie mógł być stosowany w innym celu niż wskazany, a pozostawał w sprzeczności z zasadą domniemania niewinności i prawa do obrony. Uchylenie art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k. jest niezbędne ze względu na powinność leżącą po stronie orzekającego sądu sprowadzającą się do podejmowania decyzji opartych na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy. Jednym z elementów sprzyjających temu jest inicjatywa dowodowa stron. Utrzymywanie zatem katalogu powodów oddalenia wniosku dowodowego z dodatkową przesłanką, oczywiście może przyspieszyć toczące się postępowania, ale będzie zawsze naruszeniem rzetelnego procesu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Oddalenie wniosku dowodowego ze względu na jego spóźnione złożenie może zawsze rodzić ryzyko pominięcia istotnych informacji i rozstrzygania na podstawie nieprawdziwych ustaleń faktycznych. Słusznie wskazuje się, że ograniczenie dowodowe nie tylko prowadzi do przyjęcia fikcji rozstrzygania w przedmiocie procesu zgodnie z prawdą, ale prowadzi także do wydania wyroku skazującego wobec osoby niewinnej”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
145.	art. 170 § 1 pkt 6 k.p.k.	Kontrowersje części sędziów budzi skreślenie przepisu art. 170 § 1 pkt 6). Zapomina się, że rzeczywiście wielokrotnie zdarzały się przypadki instrumentalnego traktowania wniosków dowodowych w celu przedłużania postępowania przez strony. Pomimo tego, że przepis art. 170 § 1 pkt 5) już sam w sobie pozwala na prawidłową reakcję sądu na podobne sytuacje, to jednak wynikająca tylko z pkt 6) możliwość zakreślenia stronom terminów, po których wnioski zostaną oddalone, pozytywnie wpływa z jednej strony na sprawność postępowania, a z drugiej może być uznane za swoistego rodzaju rozwiązanie sui generis gwarancyjne. Pozwala bowiem na przewidzenie, że późny wniosek dowodowy najprawdopodobniej zostanie oddalony, więc wzmaga dążenie podmiotów strategicznie podchodzących do inicjatywy dowodowej do koncentracji materiału dowodowego. Przepis art. 170 § 1 pkt 5) nie przewiduje swoistego uprzedzenia przez sąd, że składany późno wniosek już najprawdopodobniej zostanie oddalony.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Powody takiej oceny wskazano przy uwadze SA w Katowicach zgłoszonej do omawianego przepisu.
146.	art. 171 § 7a k.p.k.	Projektowany przepis wprowadza nieznany dotychczas w polskim porządku prawnym zakaz dowodowy, dotyczący wyjaśnień oskarżonego złożonych pod nieobecność obrońcy z naruszeniem projektowanego art. 301 § 1 - 9 i art. 301a k.p.k. Przepis ten stanowi nieuprawnioną ingerencję oskarżonego co do materiału dowodowego i stoi w sprzeczności z zasadą prawdy materialnej. Ocena wyjaśnień złożonych przez oskarżonego pod nieobecność obrońcy, z naruszeniem	**PR w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Kodeks postepowania karnego przewiduje przepisy zawierające zakazy dowodowe, które siłą rzeczy stanowią odstępstwa od zasady prawdy. Przykładowo w art. 171 § 7 k.p.k. wskazano, że *„Wyjaśnienia, zeznania oraz oświadczenia złożone w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi lub uzyskane wbrew zakazom wymienionym w § 5 nie mogą stanowić dowodu”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		projektowanego art. 301 § 1 - 9 lub art. 301 a kpk winna być dokonywana każdorazowo przez Sąd procedujący w sprawie, z uwzględnieniem zasad wynikających z art. 7 k.p.k., nie zaś apriorycznie założona ich niedopuszczalność, pod warunkiem wyrażenia zgody na ich wykorzystanie przez samego oskarżonego. Zasadnym jest wiec usunięcie wskazanego przepisu.		Dążenie *per fas et nefas* do realizacji zasady prawdy stawiałoby pod znakiem zapytania sens jakichkolwiek gwarancji procesowych i zakazów dowodowych. Taki proces z pewnością nie spełniałby standardów rzetelnego postępowania i naraziłby Polskę na odpowiedzialność w związku z orzeczeniami ETPCz i TSUE. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Projektowana zmiana art. 171 k.p.k. (polegająca na dodaniu § 7a) pozostaje w zgodzie z art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE, doprecyzowanych w punkcie 38 jej preambuły. Zgodnie z tymi przepisami, jeżeli decyzja o odstępstwie od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy (dopuszczalna jedynie na etapie postępowania przygotowawczego) nie jest podjęta przez „organ sądowy”, musi być zapewniona możliwość poddania tej decyzji kontroli sądowej. W preambule doprecyzowano, że kontrola sądowa może być sprawowana przez sąd na etapie postępowania sądowego. Z tego względu uznano, że najwłaściwszym i najbardziej gwarancyjnym sposobem realizacji tej kontroli będzie wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego zakazu dowodowego, sformułowanego w projektowanym art. 171 § 7a k.p.k. Dowodowe wykorzystanie protokołów wyjaśnień, uzyskanych z naruszeniem art. 301 § 1-9 k.p.k. i 301a k.p.k. będzie dopuszczalne jedynie wówczas, gdy oskarżony o to*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wniesie. W ten sposób wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem zawartych we wskazanych przepisach gwarancji prawa podejrzanego do pomocy obrońcy nie będą mogły zostać wykorzystane (zarówno w zakresie dowodzenia winy, jak i co do innych decyzji procesowych, np. o stosowaniu środków zapobiegawczych) w sytuacji, gdyby było to niekorzystne dla oskarżonego. Trzeba podkreślić, że projektowany zakaz dowodowy czyni zadość standardom wyznaczonym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w szczególności w sprawie Salduz przeciwko Turcji (wyrok z dnia 27 listopada 2008 r., skarga nr 36391) i Płonka przeciwko Polsce (wyrok z dnia 31 marca 2009 r., skarga nr 20310/02).”.
147.	art. 171 § 7a k.p.k.	Dodanie przepisu art. 171 § 7a budzi wątpliwości, a to z uwagi na zastrzeżenia co do rozwiązań przyjętych w przepisie art. 301.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Zastrzeżenia do art. 301 k.p.k. zgłoszone przez SSP IUSTITIA nie zostały uwzględnione.
148.	art. 180 § 1 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 180 k.p.k. poprzez nadanie nowego brzmienia par. 1, doprecyzowując określenie „zwolnienia tłumacza przysięgłego z zachowania tajemnicy zawodowej”.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga niezasadna. Tajemnica tłumacza przysięgłego na skutek projektowanych zmian będzie korzystała z ochrony na podstawie 180 § 2 k.p.k.
149.	art. 180 § 2 k.p.k.	Należy jednak zwrócić uwagę na przeoczenie projektodawcy, który powiela dotychczasową usterkę legislacyjną pozostawiając w treści art. 180 § 2 k.p.k. nazwę „Prokuratoria Generalna”, podczas gdy w	**RPO**	**Uwaga zasadna**. W przepisie należy posłużyć się pełną nazwą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Proponuje się brzmienie przepisu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozostałych przepisach tej samej ustawy procesowej (art. 55 § 2; art. 88 § 1 i 2; art. 133a § 1; art. 446 § 1; art. 526 § 2; art. 545 § 2 k.p.k.) zmiana nazwy wymienionej instytucji dokonana z dniem 1 stycznia 2017 r., została uaktualniona na Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.		„§ 2. Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej **Rzeczypospolitej Polskiej**, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami.”; Analogiczny problem dostrzec można na gruncie projektowanego art. 41 § 4 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. W związku z tym proponuje się brzmienie przepisu: „§ 4. Sąd nie może zwolnić jednak od obowiązku zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej lub tłumacza

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej **Rzeczypospolitej Polskiej**."
150.	art. 189 pkt 3 k.p.k. i art. 219 § 1 k.p.k.	Brak spójności ustawodawcy co do definicji podejrzanego w art. 189 pkt 3 i 219 § 1.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Zmiany terminologiczne zostały wyjaśnione w uzasadnieniu projektu: *„Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych". Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana". Mają one dwojaki charakter. W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art.* ***219 § 1 k.p.k****., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k., posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której taka*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (**art. 189 pkt 3 k.p.k.**, art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.).".*
151.	art. 189 pkt 3 k.p.k.	Projektowaną redakcję przepisu należy ocenić krytycznie. Wprawdzie zmiana w tym przepisie jest również wtórna do zmian dokonanych na gruncie nowej definicji podejrzanego, opisanej w art. 71 k.p.k. i stąd z treści przepisu znika termin „osoba podejrzana", niemniej w jego miejsce pojawia się sformułowanie „świadka podejrzanego o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania", co budzi zasadnicze wątpliwości, zwłaszcza w świetle regulowanego w przepisie zwolnienia od złożenia przyrzeczenia. Przyrzeczenie jest jedną z form procesowego, subiektywnego egzekwowania prawdziwości zeznań świadków, choć ostatecznie sprowadzającego się do wykorzystania jedynie pewnej symboliki. Katalog osób, których dotyczy komentowany przepis jest z pewnością również szerszy zakresowo niż prawo do odmowy składania zeznań,	**RPO**	Uwaga niezasadna. Projektowany przepis przewiduje, że nie odbiera się przyrzeczenia, gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania lub pozostającego w ścisłym związku z czynem stanowiącym przedmiot postępowania, albo gdy za to przestępstwo został skazany. W ocenie RPO „*projektodawca nie może w ogóle objąć dyspozycją art. 189 pkt 3 k.p.k. „świadka podejrzanego o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania", **gdyż nie może on we własnej sprawie złożyć zeznań**, objęty gwarancjami prawa do obrony. Powyższe prowadzi do wniosku, że z treści art. 189 pkt 3 k.p.k. należy usunąć sformułowanie „będącego przedmiotem postępowania lub", gdyż wówczas każdy podejrzany występowałby w podwójnej roli: podejrzanego i*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		określony w art. 182 § 3 k.p.k. Niemniej nadal, jak wobec każdego świadka, wyłączenie możliwości złożenia przyrzeczenia nie pozbawia sankcji karnej za składanie fałszywych zeznań z art. 233 k.k. Dotychczasowe rozwiązanie, gwarantujące osobie podejrzanej (nie posiadającej de lege lata statusu strony, której nie przedstawiono zarzutów) zwolnienie od złożenia przyrzeczenia, przy jej dwuznacznej sytuacji procesowej, nie stwarzało większych zastrzeżeń. Z tej racji również o tym, czy osoba występująca w charakterze świadka jest osobą podejrzaną, decydował samodzielnie sąd (na zasadzie uprawdopodobnienia) na podstawie pozostającego w jego dyspozycji materiału dowodowego. Inaczej zaś należy to ocenić w świetle zmian, jakie projektuje się w treści art. 71 k.p.k., gwarantujących dotychczasowym osobom podejrzanym status podejrzanego, z szeregiem praw i obowiązków przynależnych stronie biernej w procesie. To zaś musi oznaczać, że projektodawca nie może w ogóle objąć dyspozycją art. 189 pkt 3 k.p.k. „świadka podejrzanego o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania", gdyż nie może on we własnej sprawie złożyć zeznań, objęty gwarancjami prawa do obrony. Powyższe prowadzi do wniosku, że z treści art. 189 pkt 3 k.p.k. należy usunąć sformułowanie „będącego przedmiotem postępowania lub", gdyż wówczas każdy podejrzany występowałby w podwójnej roli: podejrzanego i świadka, co w sposób niezaprzeczalny, jest nieakceptowalne.		*świadka, co w sposób niezaprzeczalny, jest nieakceptowalne*". Stanowisko RPO polega na nieporozumieniu. Wskazany przepis dotyczy sytuacji, gdy dana osoba składa zeznania jako świadek w **cudzej** sprawie a nie własnej. Chodzi o sytuację popełnienia przestępstwa we współdziałaniu z innymi osobami (popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania) lub o sytuację ścisłego związku pomiędzy czynami (np. kradzież i paserstwo). Przepis będzie miał zastosowanie, gdy poszczególni sprawcy będą sądzeni w odrębnych postępowaniach. Przykładowo X, Y i Z dokonali wspólnie i w porozumieniu rozboju. X i Y są sądzeni razem a Z został wyłączony do odrębnego postępowania, gdyż był poszukiwany. Po jego zatrzymaniu zostaje doprowadzony do sądu i składa zeznania w sprawie X i Y. Jest świadkiem i do niego odnosi się regulacja z art. 189 pkt 3 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
152.	art. 198 § 1 k.p.k.	Zakaz udostępnienia biegłemu poprzednich opinii w sprawie należy uznać za słuszny, sprzyjało to wydaniu obiektywnej opinii i nie stawiało biegłego w roli recenzenta, która winna być zastrzeżona dla sądu/prokuratora.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Celem projektowanej zmiany art. 198 § 1 k.p.k. i uchylenia art. 198 § 1a k.p.k. jest zasadniczo powrót do reguł udostępniania biegłym akt sprawy, jakie obowiązywały przed nowelizacją Kodeksu postępowania karnego, która weszła w życie z dniem 5 października 2019 r. Przepis w proponowanym brzmieniu nadal pozostawia organowi procesowemu pełne panowanie nad zakresem przekazanych biegłemu dokumentów z akt sprawy. Akta (poszczególne dokumenty, ich odpisy lub ich wersje elektroniczne) mają być przekazywane biegłym „w miarę potrzeby” oraz „w zakresie niezbędnym do wydania opinii”. Zrezygnowano natomiast z zakazu udostępniania biegłemu znajdującej się już w aktach sprawy opinii innego biegłego / biegłych dotyczącej tego samego zagadnienia. W założeniu ustawodawcy zakaz ten miał zwiększyć obiektywność opiniowania kolejnych biegłych w sprawie. Adekwatnym zabezpieczeniem obiektywności opiniowania biegłego powinien być odpowiedni dobór biegłych, legitymujących się najwyższą wiedzą ekspercką w swojej dziedzinie oraz możliwość poniesienia przez biegłego odpowiedzialności karnej czy zawodowej za przedłożenie nierzetelnej lub sfałszowanej opinii. Natomiast zasadniczo biegły powinien mieć dostęp do tych wszystkich dokumentów, które umożliwią*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				mu sporządzenie rzetelnej, wyczerpującej i prawidłowej opinii.”.
153.	art. 225 § 2 k.p.k.	Niesłuszne zawężenie brzmienia art. 225 § 2 wyłącznie do oskarżonego.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Zgodnie z art. 71 § 3 k.p.k., jeżeli kodeks niniejszy używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony", odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do podejrzanego. Wskazany przepis znajdzie zastosowanie w analizowanej sytuacji.
154.	art. 225 § 2 k.p.k.	Nowe brzmienie art. 225 § 2 k.p.k. budzi wątpliwości, skoro „osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa” zastąpiono określeniem „oskarżony”, zmiana ta jest nie do końca konsekwentna wobec proponowanej nowej definicji podejrzanego; użycie terminu „oskarżony" dotyczy także podejrzanego, więc zgodnie z proponowaną w projekcie ustawy definicją podejrzanego (art. 71 § 1 k.p.k.), podjęcie czynności przeszukania już umożliwia traktowanie go jako podejrzanego.	**KSSiP**	Uwaga niezasadna. Podjęcie czynności przeszukania pozwala traktować osobę jako podejrzanego. Osoba taka może składać określone oświadczenia. Dlatego w art. 225 § 2 k.p.k. posłużono się określeniem „oskarżony”. Zgodnie z art. 71 § 3 k.p.k. Jeżeli kodeks niniejszy używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony", odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do podejrzanego. Wskazany przepis znajdzie zastosowanie w analizowanej sytuacji.
155.	art. 237 § 9 k.p.k. i art. 237a k.p.k.	Projektowane zmiany należy ocenić pozytywnie, poza wszakże jednym wyjątkiem, który dotyczy braku uregulowania sądowej kontroli postanowienia prokuratorskiego dotyczącego zgody następczej, co wiąże się z realizacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 października 2024 r. w sprawie o sygn. akt SK 58/22, do którego to postępowania w przedmiocie skargi konstytucyjnej przedstawiłem swoje stanowisko (II.511.493.2022).	**RPO**	Uwaga niezasadna. Stanowisko co do argumentacji RPO przedstawiono przy omawianiu uwagi do art. 168b k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
156.	art. 244 k.p.k.	Z nowej redakcji art. 244 k.p.k wynika, że czym innym jest oświadczenie zatrzymanego, a czym innym jego wysłuchanie; należy ustalić, na czym ma polegać wysłuchanie, czy ma być udokumentowane, a jeśli tak, to w jakiej formie.	**KSSiP**	Uwaga niezasadna Projektowany art. 244 § 2 i 3 k.p.k. stanowią, że „*Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy obrońcy, do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim albo jest głuchy lub niemy,* ***do złożenia oświadczenia i do odmowy złożenia oświadczenia****, do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej oraz o prawach wskazanych w art. 245, art. 246 § 1 i art. 612 § 2, jak również o treści art. 248 § 1 i 2,* ***a także wysłuchać go***.” (§ 2). „***Z zatrzymania sporządza się protokół****, w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa.* ***Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia,*** *zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach oraz o udostępnieniu listy obrońców pełniących dyżur. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.*”(§ 3). Ze wskazanych przepisów wynika, że dokonywane czynności dokumentuje się protokołem, zaś wysłuchanie to niejako druga strona zachowania

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				polegającego na złożeniu oświadczenia, jeżeli zatrzymany nie skorzysta z prawa do odnowy jego złożenia" (zatrzymany składa oświadczenie – funkcjonariusz go wysłuchuje).
157.	art. 245 § 2 k.p.k., art. 301 § 5 i 6 k.p.k.	Z aprobatą należy się odnieść do projektu w zakresie propozycji zapewnienia pomocy obrońcy od pierwszych chwil podjęcia czynności ukierunkowanej na ściganie. Może tylko budzić wątpliwość szereg konstrukcji i nowych form pełnienia tych czynności obrończych: od jednorazowego porozumienia się zatrzymanego (art. 245 § 2 k.p.k.), przez tymczasowego obrońcę na żądanie, zanim organ procesowy wyznaczy obrońcę z urzędy z listy obrońców pełniących dyżur (art. 301 § 5 k.p.k.), także na okoliczność, o której mowa w art. 79 § 1 k.p.k. (art. 301 § 6 k.p.k.).	**RPO**	Uwaga jest niezasadna, jeżeli jest to krytyka przyjętych rozwiązań. Proponowane rozwiązania służą zapewnieniu prawa do obrony w sposób pozwalający jednocześnie na sprawne prowadzenie postępowania.
158.	art. 246 § 1a k.p.k.	Dodanie przepisu § la art. 246 jawi się jako nadmierne rozszerzanie uprawnień osoby zatrzymanej, która nie ma jeszcze statusu podejrzanego. Prowadzić też może do ujawnienia informacji z postępowania przygotowawczego osobom, którym ostatecznie zarzut może nie zostać przedstawiony.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 grudnia 2004 r. SK 29/04 uznał, że art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 oraz 246 § 1 i 2 jest niezgodny z art. 45 § 1, art. 41 § 2 zdanie pierwsze i art. 42 § 2 Konstytucji RP przez to, że nie gwarantuje zatrzymanemu lub jego obrońcy albo pełnomocnikowi wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na zatrzymanie. Wykonując wyrok TK ustawodawca zagwarantował zatrzymanemu prawo do udziału w posiedzeniu sądu rozpoznającego zażalenie na zatrzymanie. Udział w posiedzeniu nie został dotychczas powiązany z prawem dostępu do akt. Rodzi to zasadnicze

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wątpliwości co do zgodności tego przepisu z art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych z dnia 4 listopada 1950 r. Zgodnie z tym przepisem „*Każdy, czyje prawa i wolności zawarte w niniejszej konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe*". Jak wskazał TK w wyroku z dnia 10 maja 2000 r. K 21/99 „*zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka odpowiednie postępowanie odwoławcze - **skuteczny środek odwoławczy w rozumieniu art. 13 Konwencji - oznacza:*** *1) jeśli osoba w sposób dający się uzasadnić domaga się uznania za ofiarę naruszenia Konwencji, powinna mieć do dyspozycji środek odwoławczy przed organami w kraju umożliwiający rozstrzygnięcie skargi, a w razie potrzeby naprawienie szkody (Leander przeciwko Szwecji, orzeczenie z 26 marca 1987 r.);* *2) organy, o których mowa w art. 13 Konwencji, nie muszą koniecznie być organami sądowymi, ale jeśli nimi są, ich uprawnienia i gwarancje są istotne dla oceny skuteczności środka odwoławczego (Klass i inni przeciwko Niemcom, cyt. wyżej);*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				3) chociaż pojedynczy środek odwoławczy może nie spełniać całkowicie wymagań art. 13 Konwencji, zespół środków odwoławczych może być wystarczający (Leander przeciwko Szwecji, cyt. wyżej); *4) ani art. 13, ani Konwencja w całości nie wskazuje państwom*-stronom konkretnego sposobu zagwarantowania w prawie wewnętrznym skutecznego wprowadzenia w życie przepisów Konwencji (James i inni przeciwko Wielkiej Brytanii, orzeczenie z 21 lutego 1986 r.); 5) skuteczny środek odwoławczy musi oznaczać taki, który jest skuteczny w granicach możliwości, ze względu na ograniczenia wynikające z istoty tajnej kontroli w celu ochrony bezpieczeństwa państwa (Leander przeciwko Szwecji, cyt. wyżej); 6) istnienie rzeczywistego naruszenia innego przepisu (przepisu materialnego) nie jest wstępnym warunkiem stosowania tego artykułu (Klass i inni przeciwko Niemcom, orzeczenie z 6 września 1978 r.); 7) zarzut naruszenia art. 6 Konwencji może być połączony z zarzutem naruszenia art. 13, nie zawsze więc stosunek obu tych postanowień konwencji musi być postrzegany jako relacja lex specialis do lege

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				generali, kontrola sądowa może bowiem pojawiać się dopiero w ostatniej instancji, co nie pomniejsza roli stosownej procedury poprzedzającej wniesienie sprawy do sądu (Rotaru przeciwko Rumunii, orzeczenie z 4 maja 2000 r.).”. Dążąc do zapewnienia zatrzymanemu skutecznego środka odwoławczego należy przyjąć, że nie ma dostatecznych podstaw, aby pozbawiać zatrzymanego prawa dostępu do akt w zakresie koniecznym do wniesienia zażalenia. Proponowana zmiana stanowi również implementację Dyrektywy Parlamentu i Rady z dnia 22 maja 2012 r. 2012/13 w sprawie prawa do informacji w postępowaniu. W art. 7 ust. 1. tej dyrektywy wskazano, że „*W przypadku gdy osoba zostaje zatrzymana i aresztowana na jakimkolwiek etapie postępowania karnego,* ***państwa członkowskie zapewniają osobom zatrzymanym lub ich obrońcom dostęp do będących w posiadaniu właściwych organów dokumentów, które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania***”. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Proponowana treść nowego art. 246 § 1a k.p.k. odpowiada wymogom wynikającym z art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE i jest uregulowaniem,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				którego potrzeba była sygnalizowana m.in przez Rzecznika Praw Obywatelskich w wystąpieniu do Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2023 r. Wskazano na konieczność wprowadzenia możliwości zapoznania się z aktami postępowania, które uzasadniają czynność zatrzymania. Pozbawienie osoby zatrzymanej a następnie zwolnionej nawet bez stawiania zarzutów dostępu do akt sprawy zdaniem Rzecznika stanowi naruszenie art. 41 ust. 2 oraz 51 ust. 3 Konstytucji RP. Wprawdzie żaden przepis nie zabrania zatrzymanemu, któremu nie postawiono zarzutu, wnioskowania o dostęp do akt sprawy, jednak brak jest przepisu, który by na to zezwalał. ***Zgodzić się zatem należy z Rzecznikiem, że zapewnienie możliwości wniesienia zażalenia przez zatrzymanego oraz jego obrońcę, w którym domaga się zbadania zasadności, legalności i prawidłowości zatrzymania przewidzianego w art. 246 § 1 k.p.k., nie towarzyszyło dotychczas prawo do zapoznania się z materiałami sprawy. Mogłoby zatem być kwalifikowane także w kategorii ograniczenia prawa do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP.*** *Zagwarantowanie prawa do wglądu w akta postępowania zatrzymanemu i jego obrońcy niweluje rozbieżności między poziomem gwarancji procesowych wynikających z przywołanej dyrektywy, standardów orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (art. 5 ust. 4 EKPCz odnosi się do możliwości oceny legalności*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pozbawienia wolności, co wiąże się z dostępem do materiałów stanowiących jego podstawę oraz zapewnienia równości broni między stroną oskarżycielską a pozbawioną wolności) a obowiązującymi dotychczas w tym zakresie przepisami krajowymi ustawy karnoprocesowej. Argumentacja powyższa odnosi się odpowiednio do obrońcy, któremu nie zagwarantowano dostępu do akt postępowania, zawierających materiały istotne z perspektywy oceny zasadności, legalności i prawidłowości zatrzymania”. Dodać można, że sytuacja zatrzymanego jest rodzajowo odmienna od wezwanego podejrzanego. Ten pierwszy może bowiem złożyć zażalenie na zatrzymanie i stąd konieczność dostępu do akt postępowania. Należy nadto wskazać, że zgodnie z art. 5 § 4 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284), "*Każdy, kto został pozbawiony wolności przez zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo odwołania się do sądu w celu ustalenia bezzwłocznie przez sąd legalności pozbawienia wolności i zarządzenia zwolnienia, jeżeli pozbawienie wolności jest niezgodne z prawem*". Na gruncie tego przepisu ETPCz wskazuje, że:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*1. Osoby zatrzymane lub tymczasowo aresztowane mają prawo do rozpatrzenia proceduralnych oraz merytorycznych podstaw "legalności" pozbawienia ich wolności w rozumieniu Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284). Oznacza to, że właściwy sąd musi zbadać nie tylko zgodność z wymogami proceduralnymi określonymi w ustawodawstwie wewnętrznym, lecz także zasadność podejrzenia uzasadniającego aresztowanie oraz prawomocność celu realizowanego poprzez **zatrzymanie** i następujące po nim tymczasowe aresztowanie. Sąd rozpatrujący apelację przeciwko tymczasowemu aresztowaniu musi zapewnić gwarancje przeprowadzenia procedury sądowej. **Postępowanie musi mieć charakter kontradyktoryjny i zawsze musi zapewniać "równość środków obrony" w relacji pomiędzy stronami, prokuratorem oraz osobą zatrzymaną.** Równość środków obrony nie jest zapewniona w sytuacji, jeżeli adwokatowi **odmawia się dostępu do tych dokumentów akt śledztwa**, które są kluczowe dla skutecznego podważenia prawomocności tymczasowego aresztowania jego klienta.* *2. Władze powinny zorganizować swoją procedurę karną w taki sposób, aby spełnić proceduralne wymogi określone w artykule 5 ust. 4 Konwencji, jako że celem Konwencji jest zagwarantowanie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				praw, które nie są jedynie teoretyczne czy pozorne, lecz praktyczne i skuteczne”. (wyrok ETPCz z dnia 15 stycznia 2008 r. 28481/03). Ponieważ orzecznictwo ETPCz jest kluczowe dla wprowadzenia projektowanych zmian legislacyjnych należy wskazać, że przepisy Kodeksu postepowania karnego nie funkcjonują w próżni prawnej, ale powinny być współstosowane wraz z przepisami prawa międzynarodowego. Dla analizowanych przepisów otoczeniem normatywnym będą orzeczenia EKPCz, których obowiązek przestrzegania wynika z art. 9 i art. 91 ust. 2 Konstytucji RP. W związku z tym należy wskazać na następujące orzecznictwo: - „Każdy podmiot stosujący prawo w Polsce, zatem także Trybunały, sądy powszechne, administracyjne (…) powinny przestrzegać pierwszeństwa stosowania Konwencji, w szczególności podejmując rozstrzygnięcie w myśl art. 91 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 Konstytucji RP, ponieważ skutkiem niezastosowania się podmiotu rozstrzygającego sprawę do wskazań wynikających z orzecznictwa Trybunału Praw Człowieka może być odpowiedzialność odszkodowawcza państwa. Europejska Konwencja Praw Człowieka ma pierwszeństwo przed ustawą, także Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, jeżeli ustawy tej nie da się z stosować w zgodzie z

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Konwencją" (postanowienie WSA w Warszawie z dnia 23 maja 2008 r. III SA/Wa 831/08), - „Zasada interpretacji przyjaznej dla prawa europejskiego znajduje uzasadnienie również w art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, a interpretacja sprzeczna z zasadami prawa europejskiego jest sprzeczna z zasadą państwa prawa" (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 stycznia 2003 r., K 2/02), - „W nowszym orzecznictwie ETPC wymaga od państw - stron Konwencji również działań polegających na dostosowaniu prawa krajowego i praktyki jego stosowania do wymagań EKPC. Jest to koncepcja „pozytywnych obowiązków państwa"" (wyrok TK z dnia 6 lipca 2011 r. P 12/09), - „Wykładnia prounijna powinna być dokonywana „tak dalece, jak to możliwe" („as far as possible") (wyrok TSUE z dnia 13 listopada 1990 r., w sprawie C-106/89 Marleasing, wyrok z dnia 10 kwietnia 1984 r., w sprawie C-14/83 Sabine von Colson and Elisabeth Kamann przeciwko Land Nordrhein-Westfalen, pkt 26). To samo odnieść należy do wykładni prokonwencyjnej, odnoszącej się do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. - „Choć (…) zgodnie z art. 46 EKPC wyroki ETPC wiążą państwo - stronę postępowania w danej sprawie, to państwa trzecie, które są stroną EKPC powinny dążyć do ukształtowania systemu ochrony praw człowieka w taki sposób, aby w jak najpełniejszym zakresie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uwzględniać standardy wypracowane w orzecznictwie ETPC na gruncie EKPC. W deklaracji z Interlaken z 19 lutego 2010 r., podsumowującej Konferencję wysokiego szczebla na temat przyszłości Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, państwa członkowskie Rady Europy zgodziły się, że powinny „brać pod uwagę rozwijające się orzecznictwo ETPC, także odnośnie uwzględniania wniosków, jakie wynikają z wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji przez inne państwo członkowskie, jeżeli zasadniczo identyczny problem występuje także w systemie prawnym danego państwa" (wyrok TK z dnia 19 lipca 2011 r. K 11/10). Również akty typu soft-law podkreślają znaczenie EKPC. Przykładowo w Opinii Nr 4 Rady Konsultacyjnej sędziów Europejskich (https://rm.coe.int/opinia-nr-4-do-wiadomoscikomitetu-ministrow-rady-europy-w-sprawie-wla/168078bb61) wskazano, że „Bez względu na charakter jego obowiązków, żaden sędzia nie może pominąć prawa europejskiego, czy to Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i innych konwencji Rady Europy, czy to w stosownych przypadkach, Traktatu o Unii Europejskiej i przepisów z niego wynikających, ponieważ sędziowie są zobowiązani do stosowania tego prawa bezpośrednio w rozstrzyganych przez nich sprawach".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Stosowaniu Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poświęcone zostało jedno z wydań Europejskiego Przeglądu Sądowego (nr 11/2023). W opublikowanym w tym czasopiśmie artykule „Stosowanie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez sądy krajowe a podporządkowanie sędziego Konstytucji i ustawie" prof. Lech Garlicki wskazał, że „stosowanie Konwencji przybiera postać zewnętrzną i wewnętrzną. Ta pierwsza znajduje wyraz przede wszystkim w orzecznictwie ETPC i – odpowiednio – w obowiązku sądów (i innych władz krajowych) do rzetelnego wykonywania wyroków i postanowień Trybunału. W praktyce najważniejszy jest (powinien być) jednak aspekt wewnętrzny, polegający na stosowaniu postanowień Konwencji w bieżącym orzecznictwie, w tych wszystkich sytuacjach, gdy postanowienie takie jest (lub może być) relewantne dla wyniku poszczególnych spraw rozpoznawanych przez sądy. Wówczas postanowienia Konwencji są traktowane jako tworzywo dla zbudowania reguły prawnej kontrolującej orzeczenie sądu, z reguły dokonuje się to w procesie współstosowania Konstytucji, ustaw, Konwencji, a także odpowiednich postanowień prawa unijnego. Sąd nie wykonuje wówczas żadnego konkretnego wyroku ETPC, a tylko bierze pod uwagę (stosuje) Konwencję w zakresie potrzebnym dla wydania rozstrzygnięcia" (…) w

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				świetle art. 9 Konstytucji całokształt standardów orzeczniczych powinien być w dobrej wierze respektowany przez sądy i inne władze RP (…) W praktyce będzie to na ogół oznaczało obowiązek przyjęcia takiej wykładni polskiego ustawodawstwa, które w najpełniejszy sposób uwzględnia te zasady i standardy. (…) **Orzecznictwo ETPC powinno działać przede wszystkim przez jego absorpcję do orzecznictwa sądów krajowych, dokonującą się w toku poszczególnych postępowań sądowych. Funkcja absorpcyjna orzecznictwa strasburskiego polega na „uprzednim stosowaniu" Konwencji, więc na usuwaniu jej naruszeń już na etapie rozstrzygania sprawy przez sądy krajowe.** Powinna ona zdecydowanie dominować nad funkcją interwencyjną, gdy Konwencja stosowana jest następczo poprzez wyroki ETPC wskazujące jej naruszenie w sprawach nieprawidłowo rozstrzygniętych przez sąd krajowy.(…) **Operacja „godzenia ustawy z umową" musi się koncentrować na przeformułowaniu dotychczas przyjętej interpretacji ustawy**." W opublikowanym w tym samym wydaniu Europejskiego Przeglądu Sądowego artykule „Kilka uwag na trzydziestolecie obowiązywania konwencji o ochronie praw człowieka w Polsce" autorstwa prof. Anny Wyrozumskiej wskazano, że „Protokół nr 15 do Konwencji wprowadził niedawno zasadę

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pomocniczości do preambuły Konwencji. Trudno nie zgodzić się, że zasada ta „nakłada wspólną odpowiedzialność na Państwa-Strony i Trybunał, oraz że władze i sądy krajowe muszą interpretować i stosować prawo krajowe w sposób zapewniający pełną skuteczność konwencji" (wyrok ETPCz z 5 marca 2022 r. w sprawie 43572/18 Grzęda przeciwko Polsce pkt 324). (…) Do przykładów bezpośredniego zastosowania EKPC należą przede wszystkim przypadki, gdy regulacja prawa polskiego nie obejmuje (nie uwzględnia) przesłanek opartych na ochronie praw człowieka lub jest z nimi sprzeczna". Niewątpliwe brak dostępu do akt zatrzymanego narusza art. 5 § 4 Konwencji, gdyż pozbawia zatrzymanego możliwości skutecznego wykonywania prawa do obrony w postępowaniu dotyczącym kontroli zasadności zatrzymania. Można zatem bronić poglądu, że już obecnie wykładnia prokonstytucyjna i prokonwencyjna nakazuje udostępnienie zatrzymanemu akt w zakresie umożliwiającym kontrolę legalności, prawidłowości i zasadności zatrzymania.
159.	art. 246 § 1a k.p.k.	Projektowany art. 246 § 1a k.p.k. nakłada obowiązek udostępnienia zatrzymanemu oraz jego obrońcy akt postępowania przygotowawczego w części dotyczącej podstaw zatrzymania. Uprawnienie to uznać należy za zbyt daleko idące. Wskazać w tym miejscu należy na	**PR w Szczecinie**	Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odmienną sytuację procesową osoby, która została wezwana w charakterze podejrzanego, od osoby, która została przymusowo zatrzymana. W przypadku wezwania, w sytuacji gdy zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, organ prowadzący postępowanie może odmówić udostępnienia akt, natomiast w przypadku zatrzymania podejrzanego, nawet gdy takie potrzeby istnieją, organ prowadzący ma być obowiązany do udostępnienia akt postępowania. Zasadnym jest usunięcie wskazanego przepisu.		
160.	art. 249 § 3a k.p.k.	Negatywnie należy odnieść do uchylenia par. 3a art. 249 k.p.k. w kontekście stosowania tymczasowego aresztowania. Wskazać należy, iż w praktyce sądowej stosunkowo częsta jest sytuacja kiedy ze względu na stan zdrowia podejrzanego, w tym często w stan taki wprawiają się sami podejrzani, nie jest możliwe jego przesłuchanie przed zastosowaniem środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania. W ocenie opiniującego dla zachowania prawa do obrony podejrzanego należałoby wprowadzić regulację analogiczną jak w art. 279 § 3 k.p.k., to jest w przypadku zastosowania tymczasowego aresztowania, po ustaniu przeszkód opisanych w art. 313 § 1 k.p.k. należałoby podejrzanego doprowadzić do Sądu celem jego przesłuchania i podjęcia decyzji w przedmiocie utrzymania zastosowanego środka zapobiegawczego.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga niezasadna. Odesłać należy do stanowiska wyrażonego przy uwagach PR w Gdańsku do art. 313 § 1a k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
161.	art. 249 § 3a k.p.k.	Uchylenie art. 249 § 3a k.p.k. (jako rozwiązania wyjątkowego) wymagałoby ponownego dogłębnego rozważenia, ponieważ uzasadnione sytuacje, o jakich mowa w przepisie, zdarzają się wprawdzie rzadko, ale nie są wykluczone.	**KSSiP**	**Uwaga niezasadna**. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. odstępstwo od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego, pozostaje sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz. Na skutek zmiany art. 313 k.p.k., de lege lata, nie ma już konieczności niezwłocznego ogłaszania zarzutu podejrzanemu, w sytuacji, kiedy nie pozwala na to stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany. Są to terminy pojemne, które z tego względu mogą być nadużywane w celu odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego. Warto też zwrócić uwagę, że skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				aresztowania. Tymczasem ocena, czy są spełnione przesłanki do jego zastosowania powinna odbywać się po przesłuchaniu podejrzanego. Dodać należy, że sytuacja procesowa podejrzanego, wobec którego odstąpiono od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego przesłuchania jest gorsza niż podejrzanego ściganego listem gończym, bowiem w przypadku ujęcia podejrzanego ściganego listem gończym, należy niezwłocznie doprowadzić go o sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (art. 279 § 3 k.p.k.). Taka sytuacja nie wystąpi, np. gdy minie stan nietrzeźwości lub odurzenia. Brak obowiązku przesłuchania podejrzanego w takiej sytuacji przez sąd, tj. po ustaniu okoliczności określonych w art. 313 § 1a k.p.k., powoduje, że takie rozwiązanie należy uznane za sprzeczne z art. 5 ust. 3 EKPCz.”.
162.	art. 249 § 3aa k.p.k.	O ile sama zasada zawarta w przepisie art. 249 § 3 aa w pełni zasługuje na aprobatę, to zawarte od razu w zdaniu drugim możliwe odstępstwo jest niezrozumiałe. Z jednej strony bowiem w przepisie 301 § 5 i 6 przewiduje się możliwość ustanowienia obrońcy nawet przez organ prowadzący dochodzenie czy śledztwo, a kiedy decydują się losy z zasady najbardziej nieporadnego podejrzanego i rozstrzyga się o jego tymczasowym aresztowaniu tworzy się możliwość przesłuchania dziecka, które nie będzie profesjonalnie reprezentowane w czasie akurat tak istotnej czynności. Konieczne jest tu wypracowanie innego mechanizmu.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Konieczność udziału w przesłuchaniu nie oznacza zakazu udziału w dalszej części posiedzenia. Sytuacje, gdy obrońca po przesłuchaniu podejrzanego zakończy udział w posiedzeniu będą zapewne ekstremalnie rzadkie. Obecność na posiedzeniu nadal będzie stanowiła co do zasady obowiązek wynikający z powinności należytego świadczenia obrony. Jednak brak obrońcy nie będzie już co do zasady przeszkodą do kontynuowania posiedzenia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Zasadne może byłoby odstępstwo od zasady, że dla jednego oskarżonego ustanawia się jednego obrońcę z urzędu i przewidzieć możliwość ustanowienia przez sąd innego obrońcy z urzędu tylko do tej konkretnej czynności? Niezrozumiałe jest też dlaczego udział obrońcy ma być obligatoryjny jedynie w przesłuchaniu; co w tej sytuacji z resztą posiedzenia? Przecież sąd zgodnie z k.p.k. przesłuchuje podejrzanego na posiedzeniu w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania, a nie w ramach odrębnej czynności. Bezrefleksyjna implementacja bez uwzględnienia specyfiki obowiązujących w danym kraju rozwiązań nie służy dobremu stanowieniu prawa. Proponowane rozwiązanie umożliwia obrońcy pozostawienie podejrzanego zaraz po wysłuchaniu go przez sąd. Tymczasem do końca posiedzenia może jeszcze ustalać okoliczności mające wpływ na podjęcie przez sąd decyzji, np. dane co do istnienia okoliczności wchodzących w zakres przepisu art. 259. Taka fragmentaryczna reprezentacja wydaje się być w pewnym stopniu iluzoryczna i powinna bez żadnych wyjątków dotyczyć całego posiedzenia.		Regulacja wskazująca, że w „wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może przesłuchać podejrzanego bez udziału obrońcy, jeżeli niestawiennictwo obrońcy jest wynikiem przyczyny niezależnej od sądu, a nie jest możliwe zapewnienie udziału obrońcy w przesłuchaniu przed upływem terminu, o którym mowa w art. 248 § 2.” jest konieczna. Wystarczy, że np. obrońca ustanowiony z wyboru się nie stawi (nagła choroba, awaria samochodu na trasie itp.) i sąd musiałby wypuścić zatrzymanego, nawet jeżeli dopuścił się drastycznej zbrodni. Nie można wprowadzać regulacji, które nie zawierają żadnych „bezpieczników” pozwalających uniknąć opisanej wyżej sytuacji. Proponowana regulacja ma oparcie w art. 6 ust. 8 Dyrektywy 2016/800. (szerzej na ten temat jest mowa przy ocenie uwag Ministra ds. UE, zgłoszonych w ramach uzgodnień projektu).
163.	art. 249a § 1 pkt 2 k.p.k. i art. 250 § 2b-3h k.p.k.	Uchylenie w art. 249a § 1 pkt 2 k.p.k. oraz w art. 250 § 2b-3h k.p.k. w co do zasady oczywistym kierunku jawności wymagałoby dodatkowej refleksji pod kątem wyważenia praw uczestników postępowania, interesów wymiaru sprawiedliwości (w tym szybkości i efektywności) oraz bezpieczeństwa poszczególnych podmiotów.	**KSSiP**	Uwaga bardzo ogólna i niezasadna (jeżeli ją rozumieć jako brak dostatecznej refleksji przy projektowaniu przepisów). Proponowane rozwiązania posiadają swoje *ratio legis,* które zaprezentowano w uzasadnieniu projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
164.	art. 249a § 1 k.p.k..	Uwagi co do proponowanej zmiany art. 100 § 1 k.p.k. są aktualne również co do zmiany przepisu art. 249 a § 1. Dotychczasowy przepis nie zawierał zastrzeżenia „w szczególności". Wyliczenie podstaw orzeczenia było zamknięte. Wprowadzanie zastrzeżenia „jedynie" jest zbędne. Konstrukcja dokonywanej zmiany też wydaje się być nieprawidłowa.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga nie do końca jasna. Jeżeli dotyczy „nadmiarowych określeń" to zwrot „**jedynie** ustalenia" (zamiast "ustalenia") należy uznać za dopuszczalny z uwagi na wagę problemu.
165.	art. 249a k.p.k. art. 249a § 1 k.p.k. i art.	W zakresie art. 249a k.p.k. zgłoszenia wymaga jedynie uwaga techniczna do projektodawcy, który winien po usunięciu pkt 2, uchylić również pkt 1, gdyż jednostka redakcyjna przepisu traci walor wyliczenia. Skoro już zmienia się wprowadzenie do przepisu i skreśla się punkt 2) można było skonstruować zwarty, jednozdaniowy przepis, a nie pozostawiać jeden punkt po dwukropku, który z zasady oznacza więcej niż jednoelementowe wyliczenie. Uwagi te są aktualne również co do nowelizacji przepisu art. 452 § 2.	**RPO** **SSP IUSTITIA**	Uwagi nieuwzględnione. Zastosowana technika legislacyjna czyni zadość wymaganiom przejrzystości i komunikatywności.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	452 § 2 k.p.k.			
166.	art. 250 § 2 k.p.k.	Negatywnie odnieść należy się również do braku zmian w zakresie właściwości rzeczowej sądów orzekających w przedmiocie wniosku prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania. W ocenie Stowarzyszenia, przepis art. 250 § 2 k.p.k. powinien wprowadzać zasadę, zgodnie z którą w przedmiocie wskazanego wniosku rozstrzyga sąd w którego okręgu prowadzi się postępowanie, rzeczowo właściwy dla rozpoznania sprawy jako sąd pierwszej instancji, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd równorzędny. Powyższe powodowałoby skierowanie wniosków o tymczasowe aresztowanie w sprawach dotyczących zbrodni oraz występków pozostających poza właściwością sądów rejonowych do rozpoznania przez sądy okręgowe. Rozwiązanie takie pozwoliłoby zredukować nadmierne obciążenie przedmiotowymi sprawami sądów rejonowych, we właściwości których znajdują się prokuratury prowadzące postępowania przeciwko zorganizowanym grupom przestępczym, a jednocześnie wprowadzić rozwiązanie systemowo zgodne z kwestią właściwości rzeczowej sądów pierwszej instancji. Obecne brzmienie przepisów uznać należy za niespójne, skoro w sprawach, które ze względu na stopień skomplikowania oraz wagę stawianych podejrzanym zarzutów, przekazane są przez ustawodawcę do rozpoznania przez sądy okręgowe, materiał dowodowy na etapie wniosku o tymczasowe	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		aresztowanie oceniany jest pod kątem ogólnej przesłanki do stosowania środków zapobiegawczych (a więc dużego prawdopodobieństwa, że podejrzany popełnił przestępstwo), przez sędziów sądów rejonowych.		
167.	art. 250 § 2b k.p.k.	W zakresie uchylenia art. 250 § 2 b k.p.k., wbrew stanowisku projektodawcy, zawartym w uzasadnieniu projektu (s.38) instytucja świadka incognito, określona w art. 184 k.p.k., nie daje wystarczającej gwarancji dla świadka zagrożonego. Określona w art. 184 k.p.k. instytucja dotyczy całego procesu, natomiast określona w art. 250 § 2 b k.p.k. – jego części incydentalnej, związanej z procedowaniem w przedmiocie zastosowaniem tymczasowego aresztowania. Nie może ujść uwadze, że świadek anonimowy traci swój przymiot w przypadku ujawnienia jego tożsamości. Nadto zauważyć należy, że osoba będąca bezpośrednim świadkiem zdarzenia nie może skorzystać z instytucji określonej w art. 184 k.p.k. (przykładowo: spotkanie trzech znanych sobie osób, podczas którego pomiędzy dwoma z nich dochodzi do popełnienia przestępstwa), a jednocześnie, przynajmniej na początkowym etapie zachodzi konieczność zapewnienia bezpieczeństwa tej osobie, chociażby do czasu zidentyfikowania i zatrzymania współdziałających z osobą objętą wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Ujść uwadze nie może również okoliczność, że określona w art. 250 § 2 b k.p.k. instytucja ma charakter wyjątkowy i jest stosowana	**PR w Szczecinie**	Uwaga omówiona przy art. 156 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rzadko. Nie zmienia to faktu, że jej zachowanie jawi się jako konieczne. Zasadnym jest zatem usunięcie wskazanego przepisu.		
168.	art. 250 § 2b k.p.k.	Brak uzasadnienia dla uchylenia § 2b art. 250, który miał na celu ochronę świadka.	**PR w Lublinie**	Uwaga omówiona przy art. 156 k.p.k.
169.	art. 257 § 2 k.p.k.	Wyrugowanie z treści § 2 art. 257 terminu do złożenia poręczenia majątkowego, które uznać należy za warunek zmiany środka, prowadzić może de facto do zaniechania jego uiszczenia przez osobę przebywającą już na wolności.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zaproponowana treść art. 257 § 2 k.p.k. limitowana jest standardem wyznaczonym przez art. 41 Konstytucji RP oraz art. 5 ust. 1 EKPCz, zgodnie z którymi każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność, a pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na podstawie i w trybie określonym przez ustawę. Zgodnie z dyrektywą minimalizacji tymczasowego aresztowania i jego ostateczności jako środka zapobiegawczego, przepisy wymagają, aby sąd badał, czy dla zabezpieczenia prawidłowości toczącego się postępowania niezbędne jest stosowanie tymczasowego aresztowania czy wystarczający jest inny środek o charakterze nieizolacyjnym. Omawiany przepis ma wymiar praktyczny. Przewidywał termin do przyjęcia poręczenia majątkowego i możliwość jego przedłużenia. Propozycja nowego brzmienia zakłada rezygnację z wyznaczenia terminu na złożenie poręczenia majątkowego, co w praktyce nie oznacza, że sąd orzekający nie określi takiego terminu.* ***Aktualne***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pozostaje także, że samo wydanie postanowienia o zastosowaniu poręczenia majątkowego nie doprowadzi do uchylenia tymczasowego aresztowania, lecz wymaga złożenia jego przedmiotu. Wcześniejsze uchylenie stosowania tymczasowego aresztowania stwarzałoby ryzyko, że poręczenie nie zostanie złożone*. Instytucja warunkowego tymczasowego aresztowania, nawet bez konieczności oznaczania terminu złożenia określonego poręczenia majątkowego, będzie realizowała swoją funkcję.”*.
170.	art. 257 § 2 k.p.k.	Jeżeli jeszcze chodzi o zmianę przepisów o środkach zapobiegawczych, to wątpliwości wzbudza zmiana dotycząca terminu wpłaty poręczenia majątkowego przy warunkowym tymczasowym aresztowaniu (art. 257 k.p.k.). Odstąpienie od jego wyznaczania wprowadzi stan niejasności i niepewności, który może trwać znaczny okres. A kiedy areszt przestanie być warunkowy, gdy izolowany nie będzie wpłacał poręczenia.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Stanowisko przedstawiono przy uwadze PR w Lublinie.
171.	art. 257 § 3 k.p.k.	Uchylenie § 3 art. 257 stanowi kolejny przejaw ograniczania uprawnień prokuratora, jeszcze na etapie postępowania przygotowawczego, którego jest gospodarzem.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Proponowane uchylenie art. 257 § 3 k.p.k., wprowadzonego do ustawy karnoprocesowej na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., stanowi powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania. Zmieniony przepis zakładał, że obecny na posiedzeniu*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznaczało „wstrzymanie" decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego. Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznaczało pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu. Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu".
172.	art. 257 § 3 k.p.k.	W zakresie art. 257 k.p.k. uchylenie § 3 jest co do zasady właściwe, gdyż sprzeciw prokuratora nie powinien ograniczać możliwości zmiany tymczasowego aresztowania na poręczenie majątkowe. Należałoby umożliwić wprost w treści przepisu prokuratorowi jako organowi postępowania przygotowawczego i wyłącznemu podmiotowi, który może w stadium przygotowawczym złożyć wniosek o tymczasowe aresztowanie, na możliwość złożenia	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Prokurator może wnioskować o wstrzymanie wykonania zastrzeżenia przewidzianego w art. 257 § 2 KPK na zasadach ogólnych, stosownie do art. 9 § 2 k.p.k. Możliwość wydania takiego postanowienia dopuścił SN wskazując, że „*Wykonanie zastrzeżenia przewidzianego w art. 257 § 2 KPK można wstrzymać, w oparciu o art. 462 § 1 in fine KPK, również po złożeniu przedmiotu poręczenia (wpłacie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wniosku o wstrzymanie wykonania postanowienia zmieniającego areszt na poręczenie i potrzebę wydania przez sąd postanowienia w tym zakresie. Zaskarżenie postanowienia o nieuwzględnieniu wniosku o wstrzymanie wykonania można połączyć z zaskarżeniem samej decyzji zmieniającej areszt na poręczenie.		*określonej sumy poręczenia, złożeniu przedmiotu poręczenia do depozytu, ustanowieniu hipoteki lub obciążeniu praw majątkowych tytułem poręczenie w inny sposób), do czasu złożenia poręczenia majątkowego, tj. przyjęcia poręczenia w formie określonej w art. 143 § 1 pkt 9 KPK*". (postanowienie 7 sędziów SN z dnia 25 lutego 2016 r. I KZP 18/15).
173.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	Wyeliminowanie z § 1 pkt 1 art. 258 określenia „w kraju" prowadzić będzie do trudności weryfikacji, czy oskarżony faktycznie posiada miejsce pobytu i w jakim kraju świata.	**PR w Lublinie**	Uwaga częściowo zasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z jedną z podstawowych swobód Unii Europejskiej, mianowicie swobodą przepływu osób, bowiem posiadanie stałego miejsca pobytu w innym państwie Unii Europejskiej niż Polska mogło być automatycznie uznawane za spełnienie przesłanki „nieposiadania stałego miejsca pobytu w kraju". Przepis ten pozwala zatem na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, co ma efekt dyskryminujący osoby korzystające z jednej z podstawowych swobód unijnych. Z tego powodu konieczne jest usunięcie z przepisu zwrotu „w kraju".* W świetle wskazanego powyżej uzasadnienia należy uznać, że zmiana przepisu powinna odnosić się do państw należących do Unii Europejskiej.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				W tym zakresie weryfikacja miejsca pobytu nie powinna stanowić trudności. W pozostałym zakresie uwaga jest zasadna. Mając powyższe na względzie proponuje się, aby art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. otrzymał brzmienie: „1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on stałego miejsca pobytu **w kraju ani w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej**;”, (formuła wzorowana na art. 138 k.p.k.)
174.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	Projektowana zmiana przez usunięcie określenia "w kraju" powoduje ograniczenie możliwości zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania w wypadku, gdy podejrzany/oskarżony przebywa poza strefą, gdzie funkcjonuje procedura ENA, co byłoby znaczącym utrudnieniem sprawności postępowania. Zresztą w uzasadnieniu projektu ustawy wymienia się potrzebę usunięcia sprzeczności z jedną z podstawowych swobód UE jaką jest swoboda przepływu osób, ale sam projektowany przepis nie odwołuje się już do tego. Wprawdzie ustawodawca nadal pozostawia to wyliczenie jako otwarte, o czym świadczy użycie słowa "zwłaszcza", ale jednocześnie dookreślił kwestię posiadania stałego pobytu w ten a nie inny sposób, a to może okazać się poważnym osłabieniem instrumentów służących do zabezpieczenia postępowania.	**SA w Poznaniu**	Uwaga częściowo zasadna. Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
175.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	W zakresie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. zmiana polega na wykreślaniu sformułowania „w kraju" odnośnie jednej z przesłanek tymczasowego aresztowania. Dotychczas brak stałego miejsca pobytu w kraju wskazywał na uzasadnioną obawę ucieczki lub ukrycia się, dlatego też przyjęcie, iż wystarczające jest stałe miejsce pobytu gdziekolwiek w innym państwie jest nieuzasadnione. Taka regulacja uniemożliwia organom ścigania weryfikację tego stałego miejsca pobytu w innym kraju, wobec czego samo oświadczenie oskarżonego formalnie spełnia przesłanki przyjęcia, iż posiada on stałe miejsce pobytu. Biorąc pod uwagę doświadczenia ostatnich lat, w tym ucieczkę podejrzanych do niektórych państw i regulacje tych państw odnośnie przyznawania prawa pobytu, nie będzie możliwe prowadzenie procesu ekstradycyjnego z prostej przyczyny – wcześniej nie będzie możliwe skuteczne zastosowanie tymczasowego aresztowania, gdy podejrzany będzie miał prawo pobytu w danym państwie, np. ZEA.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga częściowo zasadna. Stanowisko jw.
176.	art. 258 § 2 k.p.k.	Podniesienie granicy kary pozbawienia wolności do 10 lat ograniczy w praktyce możliwość stosowania tymczasowego aresztowania, chociaż prawdopodobnie taki był zamysł ustawodawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna (w zakresie w jakim wynika z niej postulat pozostania przy obecnej regulacji). Intencją projektu jest zracjonalizowanie i ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania i proponowana regulacja w założeniu ma temu służyć.
177.	art. 258 § 2 k.p.k.	Projektowany przepis, modyfikujący samodzielną przesłankę stosowania środków zapobiegawczych (w aktualnym stanie prawnym – tymczasowego	**PR w Szczecinie**	Uwaga niezasadna (w zakresie w jakim wynika z niej postulat pozostania przy obecnej regulacji).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		aresztowania) w przypadku zarzucenia zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, stanowi istotne ograniczenie w stosowaniu środków zapobiegawczych. W szczególności wskazać nadzy, że w projektowanym stanie prawnym wskazana podstawa stosowania środków zapobiegawczych, nie będzie miała zastosowania w żadnym przypadku co do sprawców przestępstw skarbowych. W aktualnym stanie prawnym maksymalny wymiar kary pozbawienia wolności za przestępstwo skarbowe wynosi 10 lat – w przypadku popełnienia przestępstw z art. 54 § 1, art. 55 § 1, art. 56 § 1, art. 63 § 1-5, art. 63a § 1, art. 65 § 1, art. 67 § 1, art. 69a § 1, art. 70 § 1, 2 i 4, art. 73a § 1, art. 76 § 1, art. 77 § 1, art. 78 § 1, art. 86 § 1 i 2, art. 87 § 1 i 2, art. 90 § 1, art. 91 § 1 oraz art. 92 § 1 k.k.s., jeżeli kwota uszczuplonej należności publicznoprawnej lub wartość przedmiotu czynu zabronionego jest wielka (art. 38 §2 pkt 1 k.k.s.), a zatem przekracza 1000-krotność minimalnego wynagrodzenia za pracę w czasie popełnienia czynu (art. 53 § 16 k.k.s.). Wskazać przy tym należy, że w przypadku większości ze wskazanych czynów nie zachodzi sytuacja, aby pozostawały w zbiegu idealnym z przestępstwami powszechnymi, które mogłoby ten warunek spełnić. Projektodawca zakłada zatem istotne ograniczenie możliwości stosowania środków zapobiegawczych, co w konsekwencji utrudni realizację podstawowych celów postępowania karnego.		Intencją projektu jest zracjonalizowanie i ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowana i proponowana regulacja w założeniu ma temu służyć.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Zasadne jest więc pozostawienie art. 258 § 2 k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu.		
178.	art. 258 § 2 k.p.k.	Niemniej jednak w mojej ocenie zasadniczą wadą ww. projektu jest pozostawienie, w zmodyfikowanym kształcie, przesłanki szczególnej tymczasowego aresztowania w postaci surowości kary. Moja dotychczasowa praktyka (do lutego 2023 r. wykonywałem zawód adwokata świadcząc również obronę w sprawach karnych) potwierdza wręcz automatyzm stosowania tymczasowego aresztowania, w sytuacji gdy oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat. Dostrzegam przy tym proponowaną zmianę treści art. 258 § 2 k.p.k., jednak biorąc pod uwagę proponowane brzmienie będzie to jedynie redakcyjna zmiana, która może wręcz usankcjonować dotychczasowe orzecznictwo. Obecnie bowiem, w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, przyjmuje się, że tzw. surowa kara grożąca oskarżonemu stwarza domniemanie obawy bezprawnego utrudniania postępowania. Jako przykład tej linii orzeczniczej można wskazać postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.10.2024 r., II KZ 48/24, LEX nr 3768898, w którym wskazano: Podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, określone w art. 258 § 2 k.p.k., stanowią samodzielne przesłanki stosowania tego środka zapobiegawczego, m.in. w razie zarzucenia popełnienia zbrodni. Powołany przepis wprowadza	**r. pr. Mateusz Bogucki**	Propozycja niezasadna. Projekt wyraźnie odchodzi od samoistnego charakteru przesłanki tymczasowego aresztowania z art. 258 § 2 k.p.k. Wskazano na to w uzasadnieniu projektu. Projektowana propozycja zakłada powrót do koncepcji przepisu obowiązującego od 1 lipca 2015 r. Całkowita rezygnacja z analizowanej przesłanki tymczasowego aresztowania jest niezasadna. W niektórych sytuacjach zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania (w tym wykonawczego) wymaga tymczasowego aresztowania właśnie w warunkach opisanych w art. 258 § 2 k.p.k. Przykładowo, w sytuacji gdy Sąd Najwyższy uchyla wyrok 25 lat pozbawienia wolności z uwagi na uchybienia formalne w postępowaniu, to stosowanie tymczasowego aresztowania może jawić się jako ze wszech miar konieczne. Podstawą dla zastosowania tego środka zapobiegawczego jest w takiej sytuacji art. 258 § 2 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		szczególny rodzaj domniemania co do istnienia obawy, że oskarżony będzie - z uwagi na grożącą mu karę - bezprawnie utrudniał postępowanie, a tym samym nie ma w tym wypadku, tak jak to ma miejsce w sytuacjach określonych w art. 258 § 1 k.p.k., konieczności wykazywania, iż zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Tym samym konieczne jest całkowite wyeliminowanie przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k poprzez uchylenie tego przepisu. Tymczasowe aresztowanie stosowane jest wobec osoby objętej domniemaniem niewinności, a zatem w żadnym przypadku nie może zastępować kary pozbawienia wolności, która objęta jest mniejszymi rygorami niż tymczasowy areszt (brak kontroli korespondencji, brak obostrzeń co do widzeń etc.). Na marginesie należy wskazać, że zmianę ww. przepisu zaproponowano także w poselskim projekcie Klubu Parlamentarnego Polska 2050-TD (data wpływu 4 listopada 2024 r., nr SH-020-270/24). Projekt ten przewiduje ograniczenie przesłanki z art. 258 § 2 k.p.k. tylko do możliwości jej stosowania po wyroku I instancji. Propozycję tę oceniam bardzo pozytywnie i aprobuję kierunek w niej wyrażony.		
179.	art. 258 § 2 k.p.k.	Wciąż nie zyskały jednak aprobaty postulaty Rzecznika (II.566.3.2017) w zakresie usunięcia przesłanki dla stosowania tymczasowego aresztowania opisanej w art. 258 § 2 k.p.k. Nadal krytycznie oceniam motywowanie tymczasowego aresztowania tylko grożącą oskarżonemu surową karą i nie zmienia tej oceny	**RPO**	Uwaga niezasadna. Całkowita rezygnacja z analizowanej przesłanki tymczasowego aresztowania jest niezasadna. W niektórych sytuacjach zabezpieczenie prawidłowego toku postepowania (w tym wykonawczego) wymaga

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podwyższenie przez projektodawcę górnej granicy na co najmniej 10 lat, co w założeniu ma obniżyć ilość stosowanych aresztów. Zasadne byłoby co najmniej przywrócenie przepisu sprzed nowelizacji z kwietnia 2016 r., że stosowanie aresztu może wynikać „także z surowości grożącej kary". Nie jest bowiem dopuszczalne utrzymywanie człowieka w długiej izolacji tylko dlatego, że grozi mu surowa kara w sytuacji, gdy nie występują żadne inne przesłanki to uzasadniające. Jeżeli nie ma obawy, że sprawca będzie utrudniał postępowanie, ani nie występują pozostałe wskazane w ustawie zagrożenia dla prawidłowego toku postępowania, to trudno znaleźć podstawy do aresztowania. Dlatego moim zdaniem, takie ukształtowanie przesłanki aresztu jest niezgodne z art. 41 ust. 1, 42 ust. 3 w zw. z art. 42 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 30 Konstytucji RP. Przesłanka ta nie realizuje też w sposób prawidłowy standardu wynikającego z orzecznictwa ETPC.		tymczasowego aresztowania właśnie w warunkach opisanych w art. 258 § 2 k.p.k. Przykładowo, w sytuacji gdy Sąd Najwyższy uchyla wyrok 25 lat pozbawienia wolności z uwagi na uchybienia formalne w postępowaniu, to stosowanie tymczasowego aresztowania może jawić się jako ze wszech miar konieczne. Podstawą dla zastosowania tego środka zapobiegawczego jest w takiej sytuacji art. 258 2 k.p.k. Zdaniem RPO „Zasadne byłoby co najmniej przywrócenie przepisu sprzed nowelizacji z kwietnia 2016 r., że stosowanie aresztu może wynikać „także z surowości grożącej kary". W związku z tą uwagą wskazać należy, że ten postulat został w projekcie uwzględniony.
180.	art. 258 § 2 k.p.k.	W przypadku art. 258 §2 k.p.k. wyraźnie rozdzielałbym areszt międzyinstancyjny od aresztu przed wydaniem wyroku w pierwszej instancji. Tymczasowe aresztowanie po wydaniu wyroku w pierwszej instancji jest aprobowane w orzecznictwie trybunałów międzynarodowych jako rozpoczęcie odbywania kary i jest obarczone mniejszymi obostrzeniami, aniżeli okres tymczasowego aresztowania przed wyrokowaniem. Myślę, że obie formy powinny znaleźć się w odrębnych	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna, jeżeli jej intencją jest zmiana projektowanej regulacji. Projektowany art. 263 § 4c k.p.k. stanowi, że „*Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2* ***do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji*** *nie może przekroczyć 12 miesięcy*". Postulowane rozróżnienie zostało zatem uwzględnione w przepisie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przepisach.		
181.	art. 258a k.p.k.	Przepis art. 258a nie powinien zostać uchylony, gdyż w jasny sposób określa sposób postępowania i przyznaje kompetencje w przypadku uchylania się od wykonania środka.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Propozycja uchylenia art. 258a k.p.k., wprowadzonego ustawą dnia 31 marca 2020 r. (Dz. U. poz. 568), podyktowana jest koniecznością wyeliminowania zbędnej regulacji, stanowiącej superfluum obowiązujących przepisów, które przewidują reakcję wobec niestosowania się do nakazów wynikających z istoty środków zapobiegawczych orzeczonych wobec oskarżonego.”.*
182.	art. 258a k.p.k.	Uchylenie art. 258a k.p.k. prowadzić może do niewywiązywania się przez podejrzanych z nałożonych obowiązków w ramach środków nieizolacyjnych (w tym w szczególności do niekontaktowania się z pokrzywdzonym albo opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym).	**KSSiP**	Stanowisko jw.
183.	art. 258a k.p.k.	Jednoznacznie negatywnie należy ocenić uchylenie wskazanej regulacji. Obecnie w przypadku orzeczenia środków wolnościowych, w szczególności zakazów kontaktowania, groźba zmiany środka na surowszy pozwala na skuteczne jego egzekwowanie i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa pokrzywdzonym, zwłaszcza w sprawach o przestępstwa przeciwko wolności. Uchylenie tej regulacji może przyczynić do zwiększenia częstotliwości stosowania aresztowania.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Stanowisko jw.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
184.	art. 259 § 3 k.p.k.	Projektowany przepis wyłączy spod tymczasowego aresztowania przestępstwo groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k., którego zagrożenie karą pozbawienia wolności projektowane jest w tym samym projekcie ustawy do 2 lat. Oba przepisy miały różne brzmienia w ciągu ostatnich lat, ale należy zasygnalizować, że taki skutek będzie w razie wprowadzenia tym projektem obu zmian. Tymczasowe aresztowanie jest w praktyce rzadko stosowane w postępowaniu tylko o przestępstwo z art. 190 § 1 k.k., ale w niektórych sytuacjach pozostawienie takiej możliwości może okazać się niezbędne, choćby ze względu na bezpieczeństwo pokrzywdzonego.	**SA w Poznaniu**	Uwaga o tyle zasadna, że dostrzega skutki potencjalnego obniżenia kary za czyn z art. 190 § 1 k.k. Proponuje się uwzględnienie postulatów zachowania dotychczasowego zagrożenia za czyn z art. 190 § 1 k.k.
185.	art. 263 k.p.k.	Natomiast jeśli chodzi o okres stosowania tymczasowego aresztowania, Rzecznik już wcześniej (II.566.3.2017) wskazywał na niekonstytucyjność odpowiednich przepisów w zakresie, w jakim nie oznaczają maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania oraz dopuszczają jego przedłużenie bez konieczności spełnienia przesłanek to uzasadniających. Możliwość przedłużania aresztowania bez jakiegokolwiek zakreślenia górnej granicy, po której przekroczeniu nie można by było przedłużyć tego o kolejny okres, narusza zasadę zaufania obywatela do państwa, zasadę dostatecznej określoności i zasadę poprawnej legislacji. Brak granic tymczasowego aresztowania czy przynajmniej przesłanek umożliwiających zainteresowanemu prognozowanie okresu pozbawienia wolności, narusza istotę zasady	**RPO**	Uwaga niezasadna. Określenie sztywnego maksymalnego terminu tymczasowego aresztowania jest niezasadne. Nie można wykluczyć *in concreto* konieczności stosowania tymczasowego aresztowania ponad ustalony legislacyjnie maksymalny czas stosowania tego środka. Dostrzega to również ETPCz. Przykładowo, w sprawie *Chraidi p. Niemcom* **usprawiedliwiono areszt trwający ponad 5 lat** w sprawie o przestępstwo o charakterze terrorystycznym, w której postępowanie było wyjątkowo pod każdym względem skomplikowane (wyrok ETPCz z 26.10.2006 r. w sprawie *Chraidi p. Niemcom*, par. 34–36).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		demokratycznego państwa prawnego. Narusza również podmiotowość oraz autonomię jednostki, a więc godzi w godności człowieka. Według ETPC przedłużenie aresztu powinno następować w wyjątkowych wypadkach, gdy są konkretne okoliczności, które uniemożliwiły zakończenie postępowania w pierwotnym terminie. Tymczasem dowolne przedłużanie aresztowania bez określenia górnej granicy lub wskazania szczegółowych przesłanek przedłużenia aresztu narusza art. 41 ust. 1 Konstytucji RP w kontekście art. 5 ust. 1 lit. c, art. 5 ust. 3 i art. 6 ust. 1 EKPC. Z tej racji art. 263 k.p.k. słusznie przewiduje przesłanki dla przedłużenia tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym, które musi wykazywać się sprawnością, z której sąd rozlicza na podstawie stopnia realizacji czynności procesowych wskazanych we wniosku o areszt, także z koniecznością wytłumaczenia się, z jakich powodów nadal pewnych czynności nie ukończono, wnosząc o przedłużenie izolacji oskarżonego. Pewną emanacją, choć niewystarczającą maksymalnego terminu stosowania tymczasowego aresztowania jest treść art. 263 § 4c k.p.k., wprowadzająca ograniczenie dla sądu pierwszej instancji korzystającego z przesłanki surowości kary, opisanej w art. 258 § 2 k.p.k. z terminem nieprzekraczalnym 12 miesięcy.		
186.	art. 263 § 1 k.p.k.	W projekcie brak jest zmiany art. 263 § 1 k.p.k., dlatego też proponuję skrócenie podstawowego okresu tymczasowego aresztowania z 3 miesięcy do 1	**r. pr. Mateusz Bogucki**	Uwaga niezasadna i zasadniczo wykracza poza ramy projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		miesiąca. Zmiana ta pozwoli na częstszą weryfikację podstaw do dalszego przebywania tymczasowo aresztowanego w areszcie. Jako argument przemawiający za tym rozwiązaniem należy wskazać także fakt, że areszt tymczasowy powinien służyć zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania i umożliwić przeprowadzenie najistotniejszych dowodów jak przesłuchanie kluczowych świadków, dokonanie przeszukań pomieszczeń, zabezpieczenia dokumentów. Okres miesiąca wydaje się wystarczający na dokonanie tych czynności, przy czym w przeciwnym wypadku możliwe będzie przedłużenie tymczasowego aresztowania. Zmiana ta pozwoli na ukształtowanie aresztu jako instytytucji stosowanej tymczasowo, co odpowiadać będzie jej ustawowej nazwie. Tożsamą zmianę proponuje wspomniany powyżej poselski projekt Klubu Parlamentarnego Polska 2050-TD (dot. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego).		Jest to propozycja bardzo kontrowersyjna z praktycznego punktu widzenia. Już obecnie sądy mogą stosować tymczasowe aresztowanie na jeden miesiąc. Korzystają z tego sporadycznie. Fakt, że okres tymczasowego aresztowania jest określany na dłuższy okres wynika z doświadczenia sądów. Prokurator z wnioskiem o przedłużenie tymczasowego aresztowania musi wystąpić, z jednoczesnym przesłaniem właściwemu sądowi akt sprawy, nie później niż 14 dni przed upływem dotychczas określonego terminu stosowania tego środka (art. 263 § 6 k.p.k.). Oznacza to, że już po dwóch tygodniach prokurator będzie musiał ponowić ewentualny wniosek o stosowanie (dalsze) tymczasowego aresztowania. Proponowana regulacja wikła prokuratora i sądy w częste procedowanie w sprawie tymczasowego aresztowania, co odbywa się kosztem wykonywania innych obowiązków. Skoro sądy z reguły pierwszy okres tymczasowego aresztowania oznaczają na czas dłuższy niż miesiąc to albo istnieją ku temu rzeczywiste powody, albo i*n gremio* źle stosują obowiązujące przepisy, które wszak zezwalają na określenie okresu tymczasowego aresztowania na miesiąc.
187.	art. 263 § 2 k.p.k.	Nie można zgodzić się z proponowanym brzmieniem § 2 art. 263, który przyznaje nadzwyczajne kompetencje sądowi do kontrolowania biegu postępowania przygotowawczego, jedynie w związku z	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Już na gruncie aktualnego stanu prawnego SN wskazywał, że „*Przedłużenie tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przedłużeniem tymczasowego aresztowania, z pominięciem innych środków, co jest przejawem niekonsekwencji ustawodawcy oraz kolejnym przykładem ograniczania kompetencji prokuratora.		*czas dłuższy niż 3 miesiące (art. 263 § 1 KPK) może nastąpić tylko ze względu „na szczególne okoliczności sprawy”.* ***Okolicznością taką nie może być samo stwierdzenie, że zachodzi potrzeba zbierania kolejnych dowodów po to by wyjaśnić wszystkie istotne okoliczności sprawy.*** *Zwykłe zbieranie materiału dowodowego, które jest istotą każdego postępowania przygotowawczego i służy realizacji celów określonych w art. 297 § 1 KPK nie może być równoznaczne ze „szczególnymi okolicznościami sprawy” o jakich mowa w art. 263 § 2 KPK.* ***Przedłużenie aresztowania, nie może wynikać z niewydolności organizacyjnej organów wymiaru sprawiedliwości, a oskarżeni nie mogą ponosić skutków złej organizacji postępowania, zaś przedłużanie aresztu nie może następować w sytuacji, gdy prowadzący śledztwo, nie ma jasnych planów jego zakończenia”***. (postanowienie SN z dnia 24 października 2018 r. VII KZ 15/18). Proponowana zmiana ma na celu podkreślenie wyjątkowego charakteru możliwości przedłużenia tymczasowego aresztowania w duchu dotychczasowego orzecznictwa SN. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„W ocenie projektodawcy zracjonalizowanie stosowania, a zwłaszcza przedłużania, tymczasowego aresztowania wymaga ingerencji w treść aktualnej regulacji ustawowej, w formie* ***podkreślającej dotychczasowy dorobek***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				***orzecznictwa**, z którego jednoznacznie wynika, że dalsze stosowanie środka izolacyjnego może nastąpić wyjątkowo i jedynie w sprawnie prowadzonym oraz prawidłowo zorganizowanym postępowaniu. Innymi słowy – chodzi o wprowadzenie zapisu ustawowego, który zabezpieczy osobę pozbawioną wolności w toku postępowania karnego przed wydłużaniem okresu izolacji z uwagi na niedostatki w sprawnym procedowaniu ze strony organów procesowych.* *Proponowana zmiana wprost do treści art. 263 § 2 k.p.k. wprowadza zapis o potrzebie oceny przez sąd sprawności postępowania przygotowawczego, a także wskazuje kryteria tej oceny. Sąd będzie zobowiązany do zbadania w jakim stopniu zrealizowano planowane czynności procesowe, wskazywane uprzednio we wniosku o zastosowanie i ewentualnych wcześniejszych wnioskach o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Nadto będzie musiał zważyć okoliczności wskazane jako powody, dla których określonych czynności dotąd nie wykonano lub nie ukończono. Jeżeli uzna, że postępowanie jest źle prowadzone lub jego organizacja jest nieefektywna – będzie w pełni uprawniony do odmowy przedłużenia tymczasowego aresztowania. Zmiana regulacji winna też wpłynąć na kształt wniosków o przedłużenie izolacji. Zgodnie z zamierzeniem powinny one mieć charakter relacyjny, ale z mocnym akcentem rozliczenia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dotychczasowego okresu aresztowania przez prezentację efektywności postępowania. Jeżeli jakichś czynności nie zdołano przeprowadzić lub dokończyć – niezbędne będzie wyjaśnienie przyczyn, a w dalszej kolejności – realna prognoza terminu wykonania lub dokończenia, ze świadomością, że deklaracje te zostaną zweryfikowane po upływie kolejnego okresu aresztowania, w przypadku uwzględnienia wniosku. Ma to doprowadzić w istocie do decyzji o zmianie środka zapobiegawczego na wolnościowy, gdy zawodzi organizacja postępowania i wyeliminować powtarzanie w kolejnych wnioskach tych samych czynności do wykonania, bez wyjaśnienia powodów braku ich dotychczasowej realizacji. *Analogiczne badanie przebiegu postępowania będzie miało miejsce w przypadkach, gdy z uwagi na termin stosowania tymczasowego aresztowania właściwym do rozpoznania wniosku będzie już sąd apelacyjny.”*. Należy zwrócić uwagę na art. 5 § 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284), który w odpowiednim fragmencie brzmi następująco: „*Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego Artykułu (...) ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę". Jak wskazuje ETPCz, przy ocenie czy doszło do naruszenia wskazanego przepisu Konwencji Trybunał bada, czy władze krajowe wykazały "**właściwą przykładność**" w prowadzeniu postępowania. (wyrok ETPCz z dnia 6 listopada 2007 r. 22755/04, pkt 41, 42). Trybunał dostrzega przy tym, że „Złożoność sprawy bez wątpienia przedłużyła jej badanie i przyczyniła się do długości tymczasowego aresztowania skarżącego". Już więc na gruncie aktualnego stanu prawnego „owa właściwa przykładność" powinna być brała pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o przedłużeniu tymczasowego aresztowania (art. 9, 91 ust. 2 Konstytucji RP) i w istocie współkształtuje już treść norm postepowania karnego na zasadzie współstosowania przepisów Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Proponowana zmiana sankcjonuje ten stan na poziomie ustawy.
188.	art. 263 § 2 k.p.k.	Redakcja art. 263 § 2 k.p.k. w zakresie oceny sprawności postępowania nie wydaje się niezbędna; sąd zawsze sprawdza sprawność prowadzonego postępowania, stopień realizacji czynności procesowych.	**KSSiP**	Uwaga niezasadna. Podkreślenie wyjątkowości przedłużania tymczasowego aresztowania ma w założeniu służyć ograniczeniu przypadków przedłużania tymczasowego aresztowania.
189.	art. 263 § 2, 4 i	W zakresie art. 263 § 2 i § 4 k.p.k. wprowadzenie przesłanki sprawności postępowania jest zbędne. Wyłącznym powodem stosowanie najsurowszego	**PR we Wrocławiu**	Uwagi niezasadne. Można odesłać do stanowiska przedstawionego przy analogicznej uwadze PR w Lublinie. Tylko marginalnie należy zauważyć, że art.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	4c k.p.k.	środka zapobiegawczego są okoliczności wskazane w art. 258 § 1-3 k.p.k. Każde postępowanie ma inny przebieg i przyjęcie metodyki jego prowadzenia to wyłączna kompetencja prokuratora. Nie jest możliwe ustalenie schematu czynności i w oparciu o realizowanie bądź nie tego schematu ocenianie sprawności postępowania. Gdyby przyjąć proponowaną regulację za obowiązującą, to należy opracować zestawienie czynności dowodowych i procesowych w zakresie każdej z kategorii przestępstw i w oparciu o to zestawienie „rozliczać" prokuratora oraz nadzorowane przez niego organy ścigania. Cechą planowania czynności śledczych jest konieczność ich aktualizacji i bieżącej weryfikacji, dlatego też niejednokrotnie w ramach postępów w śledztwie rezygnuje się z wcześniej zaplanowanych czynności, które są już zbędne albo ich wartość dowodowa staje się niewielka. W powyższej sytuacji, gdy te czynności znalazły się w planie obejmującym dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania a nie zostaną zrealizowane, to należy przyjąć, iż postępowanie nie było prowadzone sprawnie, bo nie wykonano zaplanowanych czynności, wobec czego brak jest podstaw do dalszego stosowania tymczasowego aresztowania. Z powyższym nie kłóci się konieczność monitorowania stosowania tymczasowego aresztowania i dbania, aby nie dochodziło do przewlekłości w ramach tego środka zapobiegawczego. Jako wniosek de lege ferenda można wskazać na możliwość regulacji umożliwiającej sądowi		263 § 4c k.p.k. ma charakter kategoryczny, a nie „instruktażowy".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosującemu lub przedłużającemu tymczasowe aresztowanie wskazanie terminu granicznego stosowania tego środka przed wniesieniem aktu oskarżenia, co niewątpliwie miałoby walor dyscyplinujący i wpływ na przebieg postępowania. Takiego charakteru nie ma proponowana treść art. 263 § 4c k.p.k., bowiem z treści regulacji nie wynika, czy w przypadku zaistnienia sytuacji stosowania aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. na czas powyżej 12 miesięcy do czasu wydania wyroku, taki środek należy uchylić. Wydaj e się, iż przepis ma wyłącznie charakter **instruktażowy**.		
190.	art. 263 § 4c k.p.k.	Na aprobatę zasługuje propozycja zmiany przepisu art. 258 § 2 w zakresie podwyższenia wysokości zagrożenia uzasadniającego potrzebę zabezpieczenia prawidłowego toku procesu poprzez zastosowanie środka o charakterze izolacyjnym. Można też zaakceptować doprecyzowanie zawartej w dalszej części przepisu, że istotne są obawy utrudniania prawidłowego toku procesu, chociaż i bez tej zmiany również dotychczas tak właśnie interpretowano pojęcie „potrzeby zastosowania tymczasowego aresztowania". Samo w sobie istotnie zawęża to możliwość zastosowania tymczasowego aresztowania, **a jeśli się uwzględni wynikające z noweli obniżenie zagrożenia za istotną liczbę czynów zabronionych przeciwko mieniu, możliwość zastosowania tego przepisu w praktyce zostanie i tak zredukowane do najcięższych gatunkowo przestępstw.**	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Dostrzec można, że uwaga nie koresponduje w całości z treścią opiniowanej ustawy, co zapewne wynika z posiłkowania się projektem przygotowanym przez KKPK (w zakresie obniżenia kar). Krytyka art. 263 k.p.k. nie jest zasadna. Projekt zakłada, że wprowadzone zmiany przyczynią się do ograniczenia stosowania tymczasowego aresztowania, a w szczególności ograniczenia przedłużania tego środka zapobiegawczego. Obawy, które przedstawia SSP IUSTITIA wydają się wyolbrzymione. Art. 258 § 2 k.p.k. nie stanowi jedynej możliwej do stosowania tymczasowego aresztowania podstawy prawnej.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		W tych okolicznościach **propozycja nowelizacji przepisu art. 263 przez dodanie § 4 c jest nie do zaakceptowania**. Dość łatwo wyobrazić sobie, że sprawy o zabójstwo czy inne bulwersujące zbrodnię, w której obawa ucieczki oskarżonego wynika tylko z wymiaru grożącej mu kary, nie udało się ukończyć w terminie 12 miesięcy, choćby z uwagi na celowe przewlekanie procesu przez oskarżonego. Proponowane rozwiązanie automatycznie będzie skutkowało koniecznością zwolnienia oskarżonego. Dość optymistyczne jest założenie, że pozostanie on w miejscu stałego pobytu i cierpliwie oczekiwał na orzeczenie wobec niego kary dożywotniego pozbawienia wolności i to, być może w środowisku, z którego wywodzi się ofiara, jej następcy, albo świadkowie, którzy zostali już przesłuchani, których ewentualna, wynikająca stąd trauma powinna być uwzględniana. W naszej ocenie ograniczanie czasu stosowania tymczasowego aresztowania jest wyrazem braku zaufania do sądów, które tak się krytykuje i które uzasadniało zmiany dokonane w ostatnich latach. Naszym zdaniem również do tymczasowego aresztowania, którego podstawą jest obawa wynikająca z art. 258 § 2, powinny mieć zastosowania ogólne przepisy regulujące czas stosowania środka.		Szerzej na temat zbiegu podstaw do stosowania tymczasowego aresztowania wypowiedziano się przy analizie uwag SSP IUSTITIA do art. 28 projektowanej ustawy.
191.	art. 266 § 1a k.p.k.	Przyjęcie całkowicie odmiennego od pierwotnego brzmienia § la art. 266 nie znajduje uzasadnienia.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Przepis ten umożliwiał wyeliminowanie przypadków wykorzystywania środków z nielegalnego źródła.		*„Projektowana zmiana art. 266 k.p.k. polega na rezygnacji z regulacji uzależniającej przyjęcie poręczenia majątkowego od wykazania, że przedmiot poręczenia majątkowego nie pochodzi z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel. W ocenie projektodawcy uzasadniony jest powrót do wersji art. 266 k.p.k. obowiązującej do dnia 21 czerwca 2021 r. z dodatkowym wskazaniem w § 1a, że w razie zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu przygotowawczym przez sąd przyjęcia przedmiotu tego poręczenia dokonuje prokurator. Problemy dowodowe i uznaniowość, która może prowadzić do różnych ocen tych samych stanów faktycznych, prowadzi do wniosku, że wymóg wykazania źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia może skutkować faktyczną niemożnością jego złożenia, co z kolei niekorzystnie rzutuje na sytuację procesową oskarżonego. Co więcej, obecna regulacja niesie ryzyko jej instrumentalnego stosowania przez odmowę przyjęcia przedmiotu poręczenia w celu niejako „wymuszenia" zastosowania tymczasowego aresztowania."*.
192.	art. 266 § 1a k.p.k.	Projekt zakłada, że w razie zastosowania poręczenia majątkowego w postępowaniu przygotowawczym przez sąd, przyjęcie przedmiotu te Brzmienie tego zapisu co do zasady nie budzi wątpliwości i jest zgodne z dotychczasową praktyką. Przepis ten jednak uchyla obecne rozwiązanie nakładające obowiązek ustalenia,	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Poręczenie majątkowe może złożyć oskarżony albo inna osoba. Twierdzenie, że poręczenie pochodzące ze środków niewchodzących w skład majątku oskarżonego będzie z tego powodu nieskuteczne jest dowolne. Zwrot poręczenia

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czy przedmiot poręczenia majątkowego nie pochodzi z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonanego na ten cel. W uzasadnieniu do projektu wskazano, że dotychczasowe rozwiązanie generuje problemy dowodowe i uznaniowość, która może prowadzić do różnych ocen tych samych stanów faktycznych, a w konsekwencji prowadzić do wniosku, że wymóg wykazania źródła pochodzenia przedmiotu poręczenia może skutkować faktyczną niemożnością jego złożenia, co z kolei niekorzystnie rzutuje na sytuację procesową oskarżonego. Stanowisko to jednak nie odnosi się do istoty sprawy, albowiem po pierwsze ewentualny przedmiot poręczenia majątkowego pochodzący z przysporzenia *de facto* nie zabezpieczy toku postępowania, skoro podejrzany będzie miał ambiwalentny stosunek do środków nie wchodzących w skład jego majątku, a po drugie zaś, nie rozstrzyga kwestii ewentualnego zwrotu poręczenia osobom faktycznie do tego umocowanym. W ocenie zgłaszającego niniejszą uwagę, dotychczasowy zapis powinien zostać utrzymany, podobnie pozostający z nim w związku art. 266 § 3 k.p.k. go poręczenia dokonuje prokurator.		następuje na rzecz poręczającego, co nie rodziło dotychczas praktycznych trudności.
193.	art. 266 § la k.p.k.	W zakresie art. 266 § la k.p.k. zostało doprecyzowane, jaki organ ma dokonać przyjęcia poręczenia w przypadku zastosowania poręczenia na etapie przygotowawczym przez sąd. Jednocześnie poprzez nowe brzmienie przepisu uchyleniu ulegają regulacje	**PR we Wrocławiu**	Uwagi niezasadne, jeżeli ich intencją była krytyka proponowanych regulacji. W zakresie potrzeby zmiany odesłać można do uzasadnienia projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozwalające na ustalenie, skąd pochodzi przysporzenie będące źródłem poręczenia. Prokuratora pozbawia się uprawnienia do odmowy przyjęcia poręczenia w sytuacji, gdy ewidentnie przysporzenie pochodzi z przestępstwa lub jest wynikiem zysku osiągniętego z uprzedniej działalności przestępczej.		
194.	art. 276 k.p.k.	Inne zagrożenie, które nadal przemilcza projekt, nieobojętne z punktu widzenia prawa do skutecznej obrony w sensie formalnym, dotyczy stosowania środka w postaci zakazu wykonywania działalności zawodowej wobec adwokata lub radcy prawnego w ramach śledztwa przez prokuratora. W mojej ocenie budzi to zastrzeżenia, gdyż daje możliwość instrumentalnego wykorzystania tej instytucji w celu pozbawienia podejrzanego możliwości skutecznej obrony, a sama możliwość zażalenia takiej decyzji do sądu nie jest wystarczająca, bo nie wstrzymuje zawieszenia, które jest natychmiast wykonalne. Rozpoznanie zażalenia może trwać zaś kilka tygodni. Z tej racji Rzecznik postulował wprowadzenie przepisu stanowiącego, że na etapie postępowania przygotowawczego środek zapobiegawczy określony w art. 276 k.p.k. względem adwokata lub radcy prawnego wykonującego zawód stosuje sąd (II.519.1789.2020).	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
195.	art. 276a k.p.k.	Całkowicie niezasadne uchylenie art. 276a, który z uwagi na liczbę ataków na członków personelu medycznego, określał możliwe do zastosowania środki wobec sprawcy.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Środek zapobiegawczy przewidziany w art. 276a k.p.k. został wprowadzony do Kodeksu postępowania karnego tzw. ustawą covidową,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ewidentnie w związku z koniecznością szczególnej ochrony personelu medycznego w czasie pandemii COVID-19. Ustawodawca nie wprowadził go jednak jako rozwiązanie przejściowe, ale na stałe do Kodeksu postępowania karnego. Obecnie, po ustaniu pandemii COVID-19, brak jest podstaw do dalszego obowiązywania tego przepisu. Istotne jest również to, że przepisy regulujące pozostałe nieizolacyjne środki zapobiegawcze pozwalają na zastosowanie wobec oskarżonego różnych form ograniczenia jego swobody. W ramach dozoru uregulowanego w art. 275 k.p.k. można przecież obecnie na oskarżonego nałożyć obowiązek polegający na „zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakazie zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, zakazie przebywania w określonych miejscach, a także na innych ograniczeniach swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru”. Dodatkowo w ramach środka zapobiegawczego przewidzianego w art. 276 k.p.k. można oskarżonego nie tylko „zawiesić w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu”, ale także „nakazać (mu) powstrzymanie się od określonej działalności”. Oznacza to, że istotna część zakazów czy nakazów możliwych do orzeczenia na podstawie art. 276a k.p.k. jest możliwa do zastosowania na podstawie przepisów obowiązujących przed wprowadzeniem tego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				szczególnego uregulowania. Wszystkie wskazane okoliczności uzasadniają uchylenie art. 276a k.p.k.”.
196.	art. 281 § 2 i 3 k.p.k.	Projektowana zmiana art. 281 k.p.k. poprzez uchylenie § 2 jest niezrozumiała. O ile nie wywołuje żadnych kontrowersji pozbawienie prokuratora prawa sprzeciwu przy wydaniu listu żelaznego, o tyle budzi wątpliwości usunięcie treści, zgodnie z którą „w postępowaniu przygotowawczym list żelazny może być wydany na wniosek prokuratora”. Pozostawienie § 2 w takim kształcie byłoby uzupełnieniem § 1. Jeżeli bowiem prokurator uzyskuje określone informacje o tym, że podejrzany wyraża chęć stawienia się w Prokuraturze celem złożenia wyjaśnień, to nielogiczne jest pozbawienia prokuratora uprawnienia do złożenia wniosku o wydanie listu żelaznego. W zakresie art. 281 k.p.k. w wyniku uchylenia § 2 i 3 pozbawia się prokuratora realnego wpływu na przebieg postępowania o wydanie listu żelaznego. Prokurator, który nie będzie mógł zgłosić sprzeciwu wobec stosowania listu żelaznego, nie będzie mógł reagować na destablizację procesu związaną z przebywaniem podejrzanego na wolności i odpowiadaniem z tzw. wolnej stopy.	**PR we Wrocławiu**	Uwagi niezasadne. Proponowane brzmienie przepisu nie pozbawia prokuratora uprawnienia do wnioskowania o wydanie przez sąd listu gończego na zasadach ogólnych, stosownie do art. 9 § 2 k.p.k. W zakresie potrzeby zmiany odesłać można do uzasadnienia projektu.
197.	art. 281 § 4 k.p.k.	Jednocześnie podtrzymuję zastrzeżenia w zakresie art. 281 § 4 k.p.k., wyrażone na etapie wprowadzenia zmian legislacyjnych w 2021 r. (II.510.61.2021). Ustawodawca bowiem nie unormował relacji pomiędzy stosowaniem listu żelaznego a stosowaniem	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		europejskiego nakazu aresztowania (ENA) oraz pomiędzy stosowaniem listu żelaznego a zgłoszeniem za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości wniosku o wydanie przez państwo obce osoby, przeciwko której wszczęto postępowanie karne albo o wydanie osoby w celu przeprowadzenia postępowania sądowego (art. 593 k.p.k.). Samo uchylenie przez prokuratora albo przez sąd postanowienia o tymczasowym aresztowaniu nie oznacza jeszcze uchylenia postanowienia o zastosowaniu ENA oraz cofnięcia wniosku o ekstradycję. Przyjęte rozwiązanie może zatem prowadzić do powstania sytuacji procesowej, w której wobec oskarżonego w obrocie prawnym będą stosowane jednocześnie dwa instrumenty: list żelazny i ENA albo list żelazny i wszczęta procedura ekstradycyjna, co w oczywisty sposób prowadzi do sprzeczności projektowanego rozwiązania z zasadą lojalności państwa wobec obywatela, leżącą u podstaw zasady demokratycznego państwa prawnego wysłowionej w art. 2 Konstytucji RP.		
198.	art. 285 § 1 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 285 k.p.k. poprzez nadanie nowego brzmienia par. 1, doprecyzowując określenie „należytego usprawiedliwienia”.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
199.	art. 286 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 286 k.p.k. poprzez nadanie nowego brzmienia przepisowi, doprecyzowując określenie „dostatecznie usprawiedliwi”.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
200.	art. 287 § 2 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 287 k.p.k. poprzez nadanie nowego brzmienia par. 2, doprecyzowując określenie „uporczywego uchylania się od wykonania czynności tłumacza”; w trybie alternatywnym o usunięcie tego zapisu.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
201.	art. 289 § 1 k.p.k., art. 527 § 3 k.p.k. i art. 625 k.p.k.	Kolejne propozycje zmian są w naszej ocenie uzasadnione z tych samych powodów, co podane powyżej, a dotyczących propozycji uchylenia przepisu art. 324 § 2 kk i związanych z uregulowaniami dotyczącymi uposażenie otrzymywanego przez żołnierzy zarówno dobrowolnej, jak i zasadniczej służby wojskowej: 1) art. 289 § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Osobę, w tym obrońcę, pełnomocnika lub oskarżyciela publicznego, która przez niewykonanie obowiązków wymienionych w art. 285 § 1 i la lub art. 287 § 1 spowodowała dodatkowe koszty postępowania, można obciążyć tymi kosztami; dopuszczalne jest obciążenie kosztami kilku osób solidarnie.”; 2) w art. 527uchylić § 3; 3) uchylić art. 625.	**WSO w Warszawie**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
202.	art. 300 k.p.k.	Pewne wątpliwości budzi natomiast zmiana przewidziana w art. 300 dotycząca prawa do zgłaszania zastrzeżeń co do jakości tłumaczenia, należałoby sprecyzować, czy zastrzeżenia mają dotyczyć jakości tłumaczenia samych pouczeń, czy też wszelkich tłumaczeń pisemnych i ustnych wykonywanych w toku postępowania. Należałoby także sprecyzować, jakie konkretnie działania należy podjąć celem zgłoszenia zastrzeżeń oraz jaki będzie tryb ich rozpatrywania i wskazać odnośne środki odwoławcze, a także sposób oceny zasadności zastrzeżeń. Niesprecyzowanie sposobu postępowania w razie zgłoszenia zastrzeżeń może powodować komplikacje po stronie wymiaru sprawiedliwości, a także umożliwiać oskarżonym i ich obrońcom działanie mające na celu przedłużenie postępowania oraz utrudnienie i opóźnienie prowadzenia czynności przez organ.	**Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce**	Uwaga niezasadna. Intencją przepisu jest prawo do kwestionowania wszelkich tłumaczeń wykonywanych w toku postępowania. Jeżeli samo pouczenie zostało przetłumaczono wadliwie, to trudno kwestionować prawo do sygnalizowania tego w toku postepowania. Co do braku sprecyzowania trybu zgłaszania i rozpoznawania zastrzeżeń to jest to zabieg celowy. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że : *„Dyrektywa 2010/64/UE kładzie nacisk na efektywność prawa oskarżonego do pomocy tłumacza, czemu służyć ma możliwość kwestionowania przez oskarżonego decyzji odmawiającej mu takiej pomocy (zarówno w zakresie tłumaczenia ustnego, jak i tłumaczenia dokumentów), jak również złożenia skargi na jakość tłumaczenia. Jeśli idzie o tę pierwszą kwestię uznano, że niecelowe jest wprowadzanie odrębnego środka zaskarżenia, zwłaszcza z uwagi na niebezpieczeństwo jego obstrukcyjnego wykorzystywania. (…). Obrona ma niezmiennie możliwość podnoszenia zarzutów dotyczących niezapewnienia pomocy tłumacza w apelacji lub kasacji. W odniesieniu do kwestii zarzutów co do jakości tłumaczenia uznano, że niecelowe jest wprowadzanie w tym zakresie sformalizowanego środka prawnego, zwłaszcza w obliczu trudności w późniejszym weryfikowaniu zastrzeżeń co do jakości tłumaczenia ustnego. Bardziej efektywne będzie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				położenie nacisku na świadomość uprawnionego oskarżonego, że w toku całego postępowania może zgłaszać zastrzeżenia dotyczące jakości otrzymanego tłumaczenia. Służy temu pouczenie o tym uprawnieniu przewidziane w proponowanym art. 300 § 1a i 1b k.p.k.”. Skonstatować należy, że organ prowadzący postępowanie będzie analizował zastrzeżenia dotyczące jakości tłumaczenia podobnie jak zastrzeżenia dotyczące opinii biegłego.
203.	art. 301 k.p.k.	Nowe brzmienie art. 301 nadmiernie rozszerza zakres gwarancji procesowych podejrzanego i obrońcy, mogąc prowadzić do obstrukcji postępowania poprzez np. niezachowanie terminów zatrzymania osoby. Przepis nadmiernie kazuistyczny.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna w zakresie w jakim kwestionuje proponowane zmiany. Przepis dotyczy różnych sytuacji faktycznych, dlatego zawiera wiele jednostek redakcyjnych. Wprowadza do kodeksu regulacje, dotyczące prawa do obrony, wynikające z dyrektyw wskazanych w uzasadnieniu projektu. Projekt nie zawiera regulacji prowadzących do obstrukcji procesowej – przeciwnie precyzyjne uregulowanie różnych konfiguracji procesowych winno jej przeciwdziałać.
204.	art. 301 k.p.k.	Nowelizowany art. 301 k.p.k. wydaje się zbyt rozbudowany, wprowadzający zbyt dużo stanów i wyjątków, a powiązanie go z projektowanym art. 171 po § 7 k.p.k. wprowadza dodatkową możliwość paraliżowania czynności procesowych i kwestionowania potem ich ważności. Projektowane przepisy nie wprowadzają przejrzystego rozróżnienia podejrzanego odpowiadającego z tzw.	**PR w Gdańsku**	Uwaga niezasadna. Przepis jest faktycznie rozbudowany, ale wynika to z różnych sytuacji, które reguluje. Lektura przepisu pozwala na przypisanie odpowiednich paragrafów do wskazanych w uwadze sytuacji. Oczywistym jest, że zmiana przepisów ma zasadniczy charakter i wymaga dokładnego ich poznania, jak również wypracowania odpowiedniej praktyki przez organy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wolnej stopy od osoby zatrzymanej w celu ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Wątpliwości budzi, czy § 3 art. 301 kpk dotyczy tylko podejrzanych zatrzymanych i tylko do pierwszego przesłuchania? A jak traktować zatrzymanych w związku z wcześniejszym niestawiennictwem (podejrzanych, którym zmieniane są zarzuty i wcześniej byli przesłuchiwani z udziałem obrońcy?) lub poszukiwanych listem gończym? Nadto zasadnym wydaje się, mając na uwadze zakres czasowy i dynamikę czynności, w tym przesłuchań często więcej niż jednego podejrzanego, możliwość wyznaczenia do tej czynności obrońcy z listy, bez zwłoki czasowej i utrudniania pracy organom ścigania, zwłaszcza, jeśli jest to osoba zatrzymana do czynności pierwszego przesłuchania w związku z ogłoszeniem tej osobie zarzutów i gdzie czas na wszystkie czynności dowodowe ograniczony jest zakresem 48 godzin. W praktyce oczekiwanie łącznie 4 godzin, by móc zacząć czynność procesową z udziałem zatrzymanego podejrzanego, przy udziale większej liczby zatrzymanych stanowi problem praktyczny, którego wydaje się ustawodawca nie zauważać. Wątpliwości budzi również moment, kiedy podejrzany winien złożyć oświadczenie o zamiarze skorzystania z pomocy obrońcy, jak ma wyglądać takie oświadczenie, gdzie można je zamieścić. Powyższe sformułowanie wprowadzi chaos praktyczny i pole do szerokiej polemiki, czy ważnie czy nie złożono/odebrano		ścigania. Wyznaczenie obrońcy w trybie art. 301 § 5 k.p.k. przez organ prowadzący postępowanie następuje w związku z samym złożeniem wniosku o obrońcę z urzędu. Następnie, „W sytuacji, o której mowa w art. 301 § 5 lub 6, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz inne dokumenty niezbędne do jego rozpoznania organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu” (projektowany art. 81a § 1a k.p.k.). Odnośnie użycia klauzul niedookreślonych w § 8 art. 301 k.p.k. („ważny interes śledztwa lub dochodzenia”) należy wskazać, że ich użycie jest konieczne z uwagi na brak możliwości bardziej precyzyjnego opisania możliwych stanów faktycznych, które użyte klauzule wyrażają. (szerzej na ten temat jest mowa przy uwadze MUE zgłoszonej do tego przepisu). Podkreślić trzeba, że oświadczenie o zamiarze skorzystania z pomocy obrońcy ma charakter czynności faktycznej, co do zasady będzie składane ustnie wobec przedstawiciela organu prowadzącego czynności. Wymaganie od podejrzanego szczególnej formy mogłoby w praktyce przekreślić skuteczność tego uprawnienia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		świadczenia, czy funkcjonariusz Policji je odnotował. Formułując art. 301 § 5 k.p.k. ustawodawca nie wziął pod uwagę czasu, jaki organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie osoby zatrzymanej ma w tym zakresie, pozostawiając art. 78 § 1 k.p.k. w dotychczasowej treści. Taka możliwość winna być wyłączona z uwagi na brak czasowej możliwości do wezwania zatrzymanego do udokumentowania wymienionych okoliczności, wypełnienia przez niego takiego wezwania i potem oceny przez organ procesowy wskazanych okoliczności. Wprowadzona w art. 301 § 8 k.p.k. możliwość przystąpienia do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, jeżeli jest to konieczne ze względu na zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, wprowadza niejasne kryteria odstąpienia od ogólnej zasady wprowadzanej znowelizowanym przepisem, co może stworzyć pole do szerokiej możliwości zaskarżania tej decyzji w celu zastosowania wprowadzanego art. 171 § 7a k.p.k. i kwestionowania ważności czynności dowodowych potem podjętych w wyniku uzyskanych wyjaśnień.		
205.	art. 301 k.p.k.	Projektowany przepis art. 301 § 3 k.p.k. dotyczy sytuacji, kiedy podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W takiej sytuacji podejrzanemu należy umożliwić ustanowienie obrońcy, odraczając	**PR w Katowicach**	**Uwaga częściowo zasadna**. Odpowiednio zaplanowane działania prowadzącego postępowanie przygotowawcze powinny uwzględniać treść projektowanego przepisu. Oświadczenie o zamiarze korzystania z obrońcy można odebrać odpowiednio

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia takiego oświadczenia, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Jednocześnie po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina. Powyższe rozwiązanie może implikować poważne trudności praktyczne w sytuacji, kiedy podejrzany pozostaje zatrzymany. Regularnie zdarza się, że podejrzany po zatrzymaniu przewożony jest z miejsca zatrzymania do jednostki, w której wykonywane będą czynności procesowe z jego udziałem. Często taka sytuacja może „pochłonąć" nawet kilka godzin. Równie często organ procesowy musi po zatrzymaniu oczekiwać, aż ustanie stan nietrzeźwości osoby zatrzymanej, a w przypadkach jednoczesnego zatrzymania kilku osób podejrzewanych o popełnienie tego samego przestępstwa odpowiednio zaplanować kolejność i czas prowadzenia czynności z poszczególnymi podejrzanymi. Użyte w projektowanym przepisie § 3 sformułowanie „w związku z pierwszym przesłuchaniem" **wydaje się wskazywać, że podejrzany może skorzystać z tego prawa najpóźniej po ogłoszeniu mu postanowienia o przedstawieniu zarzutów i rozpoczęciu czynności jego przesłuchania w charakterze podejrzanego.** Tym samym skutkować to będzie dodatkowym		wcześnie, co sprawi, że okres oczekiwania na stawienie się obrońcy rozpocznie bieg. Aby uniknąć potencjalnej obstrukcji, polegającej na składaniu oświadczenia pierwotnie o braku zamiaru korzystania z obrońcy, a tuż przed przesłuchaniem zmienionego oświadczenia wskazującego na zamiar jego ustanowienia zasadne wydaje się dokonanie zmiany przepisu i nadanie mu brzmienia: „§ 3. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia **pierwszego oświadczenia w tym przedmiocie**, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina". Odnośnie do użycia klauzuli niedookreślonej w § 8 art. 301 k.p.k. („ważny interes śledztwa lub dochodzenia") należy wskazać, że jej użycie jest konieczne z uwagi na brak możliwości bardziej precyzyjnego, a jednocześnie wyczerpującego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przesunięciem wykonywania czynności z udziałem podejrzanych de facto o czas do 4 godzin, mogłoby w praktyce skutkować trudnością w efektywnym przeprowadzeniu czynności. W tym kontekście zwrócić należy również uwagę na projektowany przepis § 11, który wskazuje, że regułę z § 3 należy stosować również do czynności okazania podejrzanego, która odbywa się przed pierwszym przesłuchaniem. Dążąc do wzmocnienia poprawy jakości prawa do obrony, **zapis w powyższym zakresie powinien odnosić się raczej do oświadczenia podejrzanego składanego przez podejrzanego bezpośrednio po zatrzymaniu i poinformowaniu go o planowanym terminie jego przesłuchania.** W kontekście ogólnego celu przepisów mających na celu wzmocnienie gwarancji realizacji prawa do obrony, wydaje się także, że wprowadzony w projektowanym przepisie § 8 wyjątek od stosowania reguł umożliwiania podejrzanemu korzystania z prawa z pomocy obrońcy zdefiniowany jako „ważny interes śledztwa lub dochodzenia" jest wysoce nieprecyzyjny i dający szczególnie duże pole do interpretacji, a poprzez to w praktyce może stać się regułą.		opisania możliwych stanów faktycznych, które użyta klauzula wyraża. Jednak, co istotne, przy ustaleniu treści klauzuli należy mieć na uwadze brzmienie dyrektyw 2013/48 i 2016/800. Szerzej na ten temat jest mowa przy uwadze MUE (omówionej w tabeli dotyczącej uwag zgłoszonych w ramach uzgodnień projektu).
206.	art. 301 k.p.k.	Propozycje zmian w Kodeksie postępowania karnego, zwłaszcza związane z udziałem obrońcy na żądanie podejrzanego zgłoszone przy pierwszym przesłuchaniu (art. 301 k.p.k.) mogą w praktyce rodzić ogromne problemy nie tylko natury technicznej (kwestia kontaktu z dyżurującym obrońcą , czasu jego dojazdu	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Czas na stawienie obrońcy określono z uwzględnieniem praktycznych doświadczeń, realnych możliwości dotarcia do miejsca czynności i potrzeb związanych z kontunuowaniem postępowania. Projektowany przepis stanowi, że „po stawieniu się obrońcy organ

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do czynności, brak regulacji dotyczących sytuacji, gdy nawiązanie kontaktu z obrońcą, zwłaszcza w dni wolne od pracy, okaże się niemożliwe), ale też przede wszystkim związane z prowadzaniem postępowań o najpoważniejsze przestępstwa jak np. zbrodnie zabójstwa czy zgwałcenia, w których sprawca zatrzymany zostaje na 48 godzin, w tym czasie gromadzony jest niezbędny materiał dowodowy zmierzający do ewentualnego sformułowania zarzutu i wystąpienia z wnioskiem zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania i nierzadko samo przedstawienie zarzutów i przesłuchanie podejrzanego odbywa się na 2-3 godziny przed upływem terminu z art. 248 k.p.k. W tej sytuacji zatem pozostawienie w gestii podejrzanego oświadczenia o zamiarze korzystania przez niego z pomocy obrońcy, gdy przystępuje się do jego przesłuchania i odraczanie terminu tej czynności na okres do trzech godziny i jeszcze umożliwienie kontaktu z obrońcą przez minimum godzinę mogłoby doprowadzić do sytuacji, iż nie zostałby dochowany termin z art. 248 k.p.k., a zgodnie z treścią § 7a nowelizowanego przepisu art. 171 k.p.k. wyjaśnienia oskarżonego uzyskane z naruszeniem art. 301 k.p.k. nie mogą stanowić dowodu. Wszystkie opisywane procedury związane z u zapewnieniem udziału obrońcy są oczywiście słuszne, ale powinna być możliwość odstąpienia od nich, gdy sam podejrzany, wcześniej zatrzymany, prawidłowo pouczony, nie zgłosi		procesowy **umożliwia** podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina". Możliwość rozmowy przez godzinę wskazuje, że „dysponentem" tego czasu są oskarżony i obrońca i nie ma przeszkód aby po 15 minutach oświadczyli, że zakończyli konsultacje.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odpowiednio wcześnie woli skorzystania z pomocy obrońcy, a realizacja udziału obrońcy, z uwagi na ograniczony czas do wykonania czynności w konkretnym wypadku niweczyłaby cele postępowania. Krytycznie należy odnieść się do projektowanej zmiany art. 301 § 3 k.p.k. Przede wszystkim nie do końca wiadomo, na jakiej podstawie przyjęto okres odroczenia przesłuchania do 3 godzin w celu oczekiwania na stawiennictwo obrońcy, jak również, na jakiej podstawie zakreślono minimalny czas 1 godziny kontaktu podejrzanego z obrońcą (w uzasadnieniu projektu wskazano, że wzorowano się na chorwackim kodeksie postępowania karnego, co jednak niczego w tej kwestii nie wyjaśnia). Wprowadzane uregulowanie nie uwzględnia także tego, że sam obrońca i podejrzany mogą stwierdzić, że wystarczy im przykładowo 10 minut rozmowy, natomiast przepis narzuca limit jednej godziny, co wydaje się niezrozumiałe. Wydaje się, że bardziej optymalnym rozwiązaniem, zamiast wprowadzania sztywnego okresu jednej godziny, byłoby przyjęcie, że obrońcy i podejrzanemu umożliwia się rozmowę przez czas odpowiedni do wagi i zawiłości sprawy. Wprowadzenie regulacji w art. 301 k.p.k. odnośnie udziału obrońcy w przesłuchaniu i powiązanie tego z tzw. dyżurami adwokackimi prowadzić może do celowego przewlekania czynności celem ich		Uwagi generalnie niezasadne. Odesłać można do wcześniejszych komentarzy wobec tego przepisu, zgłaszanych przez inne podmioty, w tym

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uniemożliwienia lub wręcz storpedowania, np. aby uniemożliwić złożenie wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. O wiele bardziej racjonalnym przedsięwzięciem byłoby przydzielenie obrońcy z urzędu w przypadku złożenia wniosku o tymczasowe aresztowanie i zapewnienie obowiązkowego udziału obrońcy w posiedzeniu aresztowym Sądu. W przedmiotowej sytuacji, biorąc pod uwagę ilość wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a także możliwości logistyczne dotarcia na posiedzenie Sądu, przebieg posiedzenia w pełni odzwierciedlałby model kontradyktoryjny a podejrzany miałby zapewnione nie tylko prawo do obrony w znaczeniu formalnym poprzez występowanie obrońcy, ale i w znaczeniu materialnym poprzez dokonanie oceny wniosku prokuratora i rzeczową argumentację.		dotyczących składania oświadczeń przez podejrzanego w trybie art. 301 § 3 k.p.k.
207.	art. 301 k.p.k.	Kwestionowany przepis jest niedostatecznie jasny. Może być on bowiem rozumiany również w ten sposób, że nie znajduje zastosowania do wypadków, kiedy podejrzany już zawczasu ustanowił sobie obrońcę, np. do prowadzenia wszystkich spraw karnych przed każdym z sądów, a nie otrzymał pouczenia, o którym mowa w § 4. Przewiduje się taką możliwość sądząc z brzmienia zdania drugiego. Takie wypadki są przecież do wyobrażenia w praktyce. Tymczasem przepis art. 301 § 2 k.p.k. werbalnie odnosi się tylko do nowo ustanawianego obrońcy, a konstrukcja całej jednostki redakcyjnej wskazuje na to, że dotyczy właśnie	**SSP IUSTITIA**	Uwaga nie jest do końca jasna. Nie wydaje się przy tym zasadna. Art. 300 k.p.k. wskazuje na zakres pouczenia i dotyczy to każdego podejrzanego a zatem i takiego, który już ma obrońcę. W praktyce sytuacje braku pouczenia podejrzanego się nie zdarzają, a zastosowanie art. 171 § 7a k.p.k będzie wiązało się raczej z naruszeniami innych przepisów.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ustanowienia obrońcy **stricte w** związku z pierwszym przesłuchaniem. Jest to rozróżnienie niedopuszczalne w świetle praw przysługujących stronom w procesie, zwłaszcza podejrzanym i oskarżonym. Arbitralne określanie czasu na kontakt z obrońcą także jest nieracjonalne, albowiem czasem jedna godzina na opracowanie strategii procesowej jest aż nadto wystarczająca, jak choćby w wypadku uzgodnienia skorzystania z prawa do odmowy składania wyjaśnień i odpowiedzi na pytania. Nie jest jasne przy kategorycznym brzmieniu przepisu, czy w takim wypadku organ będzie uprawniony do skrócenia wyznaczonego czasu, żeby nie narazić się na zastosowanie później przepisu art. 171 § 7a, czy będzie musiał bezczynnie czekać do końca wskazanego w przepisie czasu. Oczywiście, pewnie zostałaby w takim wypadku wypracowana praktyka, ale nie jest zadaniem racjonalnego ustawodawcy tworzenie rozwiązań, które na pierwszy rzut oka rodzą pytanie o funkcjonowanie w konkretnych postępowaniach. Może bardziej uzasadnione byłoby dopuszczenie możliwości skrócenia czasu konsultacji z obrońcą na wniosek podejrzanego lub obrońcy? Albo poprzestanie na określeniu, że ten czas ma uwzględniać moment ustanowienia obrońcy i stopień skomplikowania sprawy. Kategoryczne brzmienie przepisu może wreszcie szczególnych przypadkach sprawić, że w praktyce wywrze on skutki nie do końca przystające do zamierzonych. Powszechnie wiadomo, że zdarzają się		Jeżeli podejrzany ma już ustanowionego obrońcę, mogą zasadniczo zaistnieć dwie sytuacje: – zostanie wezwany na przesłuchanie (z odpowiednim pouczeniem – art. 300 k.p.k.) i wówczas stawi się nie mając już możliwości wnioskowania o czas na ustanowienie obrońcy i odroczenie przesłuchania w trybie art. 301 § k.p.k., co wynika z art. 301 § 4 zd. 2 k.p.k. – (nie będzie wzywany) lecz zostanie doprowadzony (zatrzymany) i wówczas skorzysta z prawa z art. 301 § 3 k.p.k. Prawo to obejmuje możliwość ustanowienia obrońcy, ale wydaję się oczywiste, że również zawiadomienia obrońcy uprzednio wyznaczonego. Samo określenie czasu na ustanowienie obrońcy wynika z oceny realnej możliwości podjęcia się obrony, czasu na dotarcie do miejsca czynności itp. Czas na kontakt z obrońcą określono również mając na uwadze potrzeby zapewnienia prawa do obrony, a z drugiej strony uwzględniając potrzebę sprawnego prowadzenia postępowania. Dysponentem czasu na rozmowę jest podejrzany oraz obrońca i mogą oświadczyć, że są gotowi do rozpoczęcia czynności, co trudno kwalifikować jako naruszenie przepisu. Podtrzymać należy w tym względzie stanowisko prezentowane przy uwadze PR we Wrocławiu w

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zatrzymania osób, choćby na gorącym uczynku czy bezpośrednio po popełnieniu przestępstw najbardziej poważnych, które przez znaczną część terminu 48 godzin są niezdolne od udziału w czynnościach procesowych (choćby z powodu upojenia alkoholowego czy znajdowania się pod wpływem środków odurzających). Brak wyjątków od zasad określonych w przepisie może doprowadzić - nie tylko wskutek instrumentalnego traktowania prawa - do sytuacji, kiedy organ prowadzący postępowanie nie będzie miał wystarczającego czasu na dokonanie czynności i będzie konieczne zwolnienie zatrzymanego, którego ponowne zatrzymanie może już być niedopuszczalne. Na wypadek takich sytuacji należałoby rozważyć zastrzeżenie możliwości odstąpienia od zastrzeżenia czasu i to tak sztywno określonego na kontakt z obrońcą w sytuacji, gdy osoba zatrzymana z własnej woli wprawiła się w stan niezdolności do udziału w czynnościach procesowych.		której wskazano, że projektowany przepis stanowi, że „po stawieniu się obrońcy organ procesowy **umożliwia** podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina". Możliwość rozmowy przez godzinę wskazuje, że „dysponentem" tego czasu są oskarżony i obrońca i nie ma przeszkód aby po 15 minutach oświadczyli, że zakończyli konsultacje. Taką sytuację trudno kwalifikować jako naruszenie przepisu. Przeciwdziałanie zagrożeniom opisanym w uwadze przewidziano w art. 313 § 1 k.p.k. (odstąpienie od przesłuchania podejrzanego).
208.	art. 301 § 8 k.p.k.	Zwrot "ważny interes dochodzenia lub śledztwa" jest bardzo ogólny i spowoduje najpewniej to, że projektowane wcześniejsze paragrafy art. 301 k.p.k. będą przepisami martwymi.	**SA w Poznaniu**	Uwaga nie jest zasadna. Przepis w pierwszych słowach stanowi, że regulacja ma charakter wyjątku od zasady („W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne (…) ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia…") Sankcja jaką wprowadza projekt do art. 171 § 7a k.p.k. powinna stanowi skuteczny instrument przeciwdziałania potencjalnym nadużyciom, związanym ze stosowaniem art. 301 § 8 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Przywołany art. 171 § 7a k.p.k. stanowi, że „*Wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem art. 301 § 1–9 lub art. 301a nie mogą stanowić dowodu, chyba że oskarżony o to wnosi*.”. Odnośnie do prawidłowej wykładni przepisu należy odesłać do stanowiska przedstawionego przy omawianiu uwagi zgłoszonej przez MUE (omówionej w tabeli dotyczącej uwag zgłoszonych w ramach uzgodnień projektu).
209.	art. 310 § 2 k.p.k.	Proponowane brzmienie art. 310 § 2 wyeliminuje możliwość nadzoru prokuratora nadrzędnego nad prowadzonym postępowaniem, co prowadzić może do przewlekłości spraw.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„W aktualnej praktyce prowadzenia postępowań przygotowawczych zwraca uwagę wydłużający się czas ich trwania, zwłaszcza w sprawach złożonych i wielopodmiotowych. Trwają one niejednokrotnie już nie miesiące, lecz lata. Generuje to konieczność wielu migracji wniosków procesowych o przedłużenie śledztwa i akt postępowania pomiędzy jednostkami prokuratury różnych szczebli. Zwiększa się w związku z tym liczba wydawanych postanowień o przedłużeniu (w ramach pojedynczego śledztwa i globalnie), a przecież czas niezbędny do opracowania stosownych dokumentów mógłby być wykorzystany wprost przez prokuratorów na czynności śledcze. W strukturach prokuratur zlikwidowano wyspecjalizowane działy nadzoru nad postępowaniami przygotowawczymi, a zadania z tego zakresu powierzono do wykonywania prokuratorom, którzy równolegle prowadzą i*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nadzorują własne śledztwa. Zadania związane z przygotowywaniem postanowień o przedłużeniu śledztwa nie mają przy tym w przeważającej większości przypadków znaczenia merytorycznego, chociażby w zakresie prawidłowego ukierunkowania tych postępowań. Stały się czynnością o charakterze formalnym, utrudniającym funkcjonowanie prokuratorom z jednostek obu zaangażowanych szczebli, tym trudniejszą do zaakceptowania, że nie przynosząca w gruncie rzeczy żadnych efektów procesowych. Z tak postawionej diagnozy zrodziła się propozycja zmiany sposobu kontroli długotrwałości postępowania prowadzonego w formie śledztwa. Miałaby się ona dokonywać co do zasady w jednostce, w której prowadzone jest postępowanie, a kompetencję do przedłużenia na czas powyżej roku otrzymałby prokurator bezpośrednio przełożony. Wyeliminuje to przede wszystkim potrzebę migracji akt sprawy, odformalizuje sposób realizacji nadzoru, ale też – urealni wpływ doraźny na pracę prokuratora referenta, gdyż osoba przedłużająca będzie miała realne instrumenty wpływu na jego pracę i możliwość bieżącej kontroli nad realizacją zamierzonych czynności. ***Projektowana zmiana powinna przyczynić się do przyspieszenia toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa".***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
210.	art. 310 § 2 k.p.k.	Projektowana zmiana przewiduje, że śledztwo na okres powyżej roku przedłużane będzie przez prokuratora bezpośrednio przełożonego nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo – w miejsce dotychczasowej kompetencji prokuratora nadrzędnego. W uzasadnieniu do projektu wskazano, że zmiana ma na celu, m.in., wyeliminowanie migracji wniosków procesowych o przedłużenie śledztwa i akt postępowania pomiędzy jednostkami prokuratury różnych szczebli i przyspieszenie toku postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztwa. W tym kontekście zwrócić należy uwagę, że mimo iż art. 8 projektu ustawy statuuje zmiany w kodeksie karnym skarbowym, to jednak zmiany te nie przewidują adekwatnej zmiany w odniesieniu do art. 153 § 1 k.k.s., regulującego kwestie przedłużania postępowań o przestępstwa skarbowe. W obecnym brzmieniu, art. 153 § 1 zd. 3 *in fine*, stanowi, że jeżeli postępowanie o przestępstwo karnoskarbowe, prowadzone jest w formie śledztwa, przedłużenia na okres przekraczający rok, dokonuje prokurator nadrzędny nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym postępowanie. Biorąc pod uwagę uzasadnienie proponowanej zmiany art.310 § 2 k.p.k., wydaje się, że przeoczono dokonanie zmiany przepisu art. 153 § 1 k.k.s., pozostawiając przedłużanie śledztw karnoskarbowych w gestii jednostki wyższego rzędu.	**PR w Katowicach**	**Uwaga zasadna**. W projekcie przyjęto redakcję art. 153 § 1 k.k.s. przedstawioną przez KRP: „§ 1. Postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo skarbowe powinno być zakończone w ciągu 3 miesięcy. W razie niezakończenia postępowania w tym terminie, organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, prokurator nadzorujący postępowanie, a gdy postępowanie prowadzi prokurator - prokurator bezpośrednio przełożony, mogą przedłużyć je na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, a gdy postępowanie prowadzi lub nadzoruje prokurator - prokurator bezpośrednio przełożony, mogą przedłużyć okres postępowania na dalszy czas oznaczony”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
211.	art. 310 § 2 k.p.k.	Przewidziano zmianę art. 310 § 2 k.p.k., dotyczącego przedłużania okresu śledztwa na dalszy czas oznaczony, nie dokonując żadnej modyfikacji tej instytucji w odniesieniu do Kodeksu karnego skarbowego, który w konsekwencji reguluje tę materię w art. 153 § 1 k.k.s. w sposób autonomiczny. Należy zwrócić uwagę, że projektodawca w innych miejscach projektu wskazywał na brak uzasadnienia dla rozbieżności na płaszczyźnie prawa karnego i karnoskarbowego, odnośnie do tożsamych instytucji, jak chociażby art. 102 k.k. Powyższa kwestia ma o tyle duże znaczenie, albowiem wykształconą praktyką stało się to, że z uwagi na istnienie w polskim systemie prawnym idealnego zbiegu przestępstw, postępowania karne prowadzone są co do tych samych czynów typizowanych jako przestępstwa (np. art. 271 k.k.), jak i przestępstwa skarbowe (np. art. 62a k.k.s.).	**PR w Gdańsku**	Stanowisko przedstawiono przy omawianiu analogicznej uwagi PR w Katowicach.
212.	art. 310 § 2 k.p.k.	Zmiana art. 310 § 2 k.p.k. poprzez przyznanie kompetencji do przedłużania śledztw na okres powyżej 1 roku prokuratorowi bezpośrednio przełożonemu nad prowadzącym lub nadzorującym zamiast prokuratorowi nadrzędnemu jest jak najbardziej właściwa. Zapomniano natomiast o stosownych zmianach w k.k.s., gdzie w 153 § 1 in fine pozostawiono kompetencję do przedłużania śledztw powyżej 1 roku prokuratorowi nadrzędnemu. Z praktyki wskazuję, iż w ramach tzw. śledztw vat-owych zakres postępowania obejmują z uwagi na art. 8 k.k.s. zarówno czyny stanowiące przestępstwa w rozumieniu kodeksu	**PR we Wrocławiu**	Stanowisko przedstawiono przy omawianiu analogicznej uwagi PR w Katowicach.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		karnego jak i czyny będące deliktami karnoskarbowymi. Powstaje zatem pytanie, który prokurator powinien przedłużyć śledztwo, jak również czy tylko powinien przedłużyć w ramach swojej kompetencji, a nadto co w sytuacji, gdy przedłuży śledztwo w zakresie szerszym, to jest wchodząc w kompetencje innego prokuratora w ramach struktury organizacyjnej prokuratury.		
213.	art. 313 § 1 k.p.k.	Dodanie możliwości nieogłoszenia zarzutów z uwagi na upływ terminu zatrzymania przy jednoczesnym skierowaniu wniosku o tymczasowe aresztowanie jest rozwiązaniem absurdalnym i faktycznie naruszającym gwarancje procesowe podejrzanego. Pozostaje też w sprzeczności z przepisem obligującym do udostępnienia dowodów, stanowiących podstawę wniosku o areszt. Należy bowiem założyć, że skoro zabrakło czasu na wydanie i ogłoszenie postanowienia o zarzutach, to tym bardziej na zapoznanie z dowodami.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Na skutek zmiany art. 313 k.p.k., de lege lata, nie ma już konieczności niezwłocznego ogłaszania zarzutu podejrzanemu, w sytuacji, kiedy nie pozwala na to stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany. Są to terminy pojemne, które z tego względu mogą być nadużywane w celu odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego. Warto też zwrócić uwagę, że skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania. Tymczasem ocena, czy są spełnione przesłanki do jego zastosowania powinna odbywać się po przesłuchaniu podejrzanego. Dodać należy, że*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				sytuacja procesowa podejrzanego, wobec którego odstąpiono od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego przesłuchania jest gorsza niż podejrzanego ściganego listem gończym, bowiem w przypadku ujęcia podejrzanego ściganego listem gończym, należy niezwłocznie doprowadzić go o sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (art. 279 § 3 k.p.k.). Taka sytuacja nie wystąpi, np. gdy minie stan nietrzeźwości lub odurzenia. Brak obowiązku przesłuchania podejrzanego w takiej sytuacji przez sąd, tj. po ustaniu okoliczności określonych w art. 313 § 1a k.p.k., powoduje, że takie rozwiązanie należy uznane za sprzeczne z art. 5 ust. 3 EKPCz. *Dostrzegając powyższe względy projektowana treść art. 313 § 1 k.p.k. zakłada powrót do kształtu instytucji przedstawienia zarzutów sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., tj. przeprowadzenia kumulatywnie trzech czynności, które pozwolą na przekształcenie postępowania karnego z fazy in rem w postępowanie w fazie in personam, tj.: a) sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów; b) jego niezwłocznego ogłoszenia podejrzanemu oraz c) przesłuchania podejrzanego, z wyjątkiem wypadku, gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania. *Poza tym, zakłada się uchylenie art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k., który zakłada możliwość odstąpienia od wymogu przesłuchania podejrzanego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego oraz dopuszcza zastosowanie tymczasowego aresztowania pomimo niestawiennictwa obrońcy prawidłowo powiadomionego o terminie i miejscu posiedzenia." (…)* *Odstąpienie od niezwłocznego przesłuchania będzie bowiem możliwe również w sytuacji, „gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania". Unormowanie to zapewnia balans między wymogami efektywności postępowania a prawem podejrzanego do obrony.* ***W sytuacji, gdy prokurator nie będzie dysponował wystarczającym czasem na przesłuchanie podejrzanego (zwłaszcza z uwagi na konieczność zapewnienia mu dostępu do obrońcy), będzie mógł ograniczyć czynność do ogłoszenia zarzutów i wystąpić do sądu z wnioskiem o tymczasowe***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				aresztowanie podejrzanego. Zostanie on wówczas przesłuchany dopiero przed sądem. Pozwoli to prokuratorowi realizować niezbędne czynności bez konieczności sięgania po ograniczenia dostępu do obrońcy, o których mowa w projektowanym art. 301 § 8 k.p.k. Jednocześnie nie będzie to miało negatywnego wpływu na możliwość wykonywania swoich praw przez podejrzanego, gdyż uzyskanie tego statusu nie będzie uzależnione od ogłoszenia postanowienia. Taki podejrzany nie zostanie pozbawiony prawa do bycia przesłuchanym z udziałem obrońcy, bowiem unormowania przewidziane w projektowanym art. 301 § 2 i 3 k.p.k. będą miały w tej sytuacji zastosowanie, a obrońca może wziąć udział w posiedzeniu aresztowym *(art. 249 § 3 k.p.k.)”*. Odnośnie do udostępnienia akt w sytuacji, gdy nie nastąpi przesłuchanie podejrzanego, lecz po ogłoszeniu zarzutów skierowany będzie wniosek o tymczasowe aresztowanie należy wskazać, że art. 156 § 5a k.p.k. przewiduje zapoznanie **po złożeniu wniosku** o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowanie z dowodami **dołączonymi do wniosku**. Zgodnie z art. 248 § 1 k.p.k. „*Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także* ***jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania*** *przez uprawniony organ* ***nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania*; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora”.* Zachowanie terminów z art. 248 § 1 k.p.k. może zatem wymuszać odstąpienie od przesłuchania podejrzanego, aby złożyć wniosek o tymczasowe aresztowanie. Nie ma to jednak wpływu na realizowane **po złożeniu wniosku** uprawnienia podejrzanego i obrońcy do zapoznania się z aktami. W projekcie proponuję się zastąpienie wyrażenia: „ogłoszenia postanowienia” wyrażeniem „przesłuchania podejrzanego”. (w art. 313 § 1 k.p.k. z uwagi na upływający termin z art. 248 § 1 k.p.k. rezygnuje się bowiem z przesłuchania podejrzanego a nie z ogłoszenia zarzutów: „§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że **ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie** podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, **a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.”).
214.	art. 313 § 1 k.p.k.	Dodatkowe wątpliwości może budzić fakt rozbudowania w art. 313 § 1 k.p.k. odstępstw od przesłuchania podejrzanego nie stwarzający dotychczasowej gwarancji, jaką stanowiła czynność przedstawienia zarzutów, pozbawiając jednostkę bezpieczeństwa prawnego, zdefiniowanego również przez przewidywalność działania organów państwa. Otóż cytowany przepis dopuszcza jedynie przykładowe formy przyczyn leżących po stronie podejrzanego, które dozwalają na odstąpienie od ogłoszenia postanowienia lub przesłuchania podejrzanego, o czym przekonuje użyte sformułowanie „w szczególności". Novum stanowi także dopuszczenie innego wyjątku od dopełnienia pozostałych warunków skutecznego przedstawienia zarzutów, poza formalnym jego sporządzeniem, w postaci upływu terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k. Dość najpierw wspomnieć, iż nie sposób uznać, że upływ dopuszczalnych terminów zatrzymania jest przyczyną zawinioną po stronie podejrzanego, jak wprost stanowi to cytowany art. 313 § 1 k.p.k. Upływ czasu nie jest tu okolicznością zarzucalną, zważywszy, iż zatrzymany ze względu na detencję, nie jest w stanie realnie wpłynąć na efektywność podejmowanych działań i ich skuteczność. Powyższe, a więc brak przesłuchania w	**RPO**	Uwaga niezasadna. Analizowany przepis brzmi: „§ 1. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.”. Wyrażenie „chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju” wskazuje na możliwość odstąpienia od ogłoszenia zarzutów, a otwarty katalog sytuacji otwiera drogę do jego interpretacji z

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		terminach określonych w art. 248 § 1 k.p.k., nie powinno usprawiedliwiać dopuszczonej przez projektodawcę możliwości skierowania przez prokuratora wniosku o tymczasowy areszt w oparciu o „papierowe/aktowe" uznanie, nie przesłuchując uprzednio zatrzymanego. Stosowanie najbardziej dotkliwego ze środków zapobiegawczych, także przez wzgląd na zasadę ultima ratio i nieodwracalne skutki dla życia aresztowanego i jego najbliższych, nie powinno następować poprzez odstępstwo od elementów gwarancyjnych. W dzisiejszych uwarunkowaniach, zanim aresztowany trafi na posiedzenie sądowe, zostaje gruntownie przesłuchany, najpierw przez organ zatrzymujący, następnie przez prokuratora, co ma stanowić dla organu dostateczny filtr zasadności przedsięwziętych działań, a aresztowanemu stworzyć warunki do przedstawienia argumentów przeciwnych. Statystyki, które od lat świadczą o przychylności sądów wobec kierowanych wniosków o areszt, w tym znacznie krótszy (24 godzinny) termin dla sądu na podjęcie decyzji, stwarzają obawę o przypływ niesłusznych aresztów wydobywczych, w tym intencjonalne nadużywanie przez organy procesowe okoliczności, które pozwoliłyby na opóźnienie w dopełnieniu czynności pełnego przedstawienia zarzutów, zwłaszcza w sprawach aresztowych. Jest to zatem wentyl do powielania przykładów nielojalności procesowej organów wobec zatrzymanych, co do których kieruje		wykorzystaniem dotychczasowego dorobku judykatury. Kolejne wyrażenie „a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania” nie nawiązuje do przesłanki w postaci „przyczyn leżących po stronie podejrzanego”. W tej sytuacji chodzi o odstąpienie od przesłuchania, a nie ogłoszenia zarzutów. RPO błędnie odczytuje przepis i formułuje uwagi wskazujące, że upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k. nie może być traktowany jako „przyczyna zawiniona po stronie podejrzanego, jak wprost stanowi to cytowany art. 313 § 1 k.p.k.” (str. 29). Otóż wskazany przepis regulacji takiej ani wprost ani pośrednio nie zawiera. Możliwość odstąpienia od przesłuchania ma charakter wyjątkowy i wynika z konieczności zagwarantowania dochowania terminów wskazanych w art. 41 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że „*Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		się do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Jeśli zatem nadal za chwilę wszczęcia postępowania ad personam w rozumieniu art. 313 § 5 k.p.k. uznaje się moment wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, to jednocześnie pozwala się na wystąpienie takich, nie wymienionych w art. 313 § 1 k.p.k. okoliczności, potencjalnie zawinionych przez podejrzanego, gdy poza sporządzonym postanowieniem, nie zostanie mu w inny sposób zakomunikowana zmiana statusu procesowego.		*godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami*". Z tego względu zarzuty RPO należy uznać za niezasadne.
215.	art. 313 § 1a k.p.k.	Wątpliwości budzi uchylenie § 1a przepisu art. 313 k.p.k., który w praktyce stosowany był wobec sprawców najcięższych przestępstw, czasowo przebywających w zakładach psychiatrycznych, co uniemożliwiało wykonanie z nimi czynności procesowych przed skierowaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Sprawcy tacy trafiali do aresztów śledczych z oddziałami psychiatrycznymi, a po nowelizacji sprawcy takich przestępstw pozostaną w zakładzie psychiatrycznym bez właściwego nadzoru, co będzie stwarzało niebezpieczeństwo dla innych pacjentów.	**PR w Gdańsku**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano: **„***Wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. odstępstwo od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego,* ***pozostaje sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz****. Na skutek zmiany art. 313 k.p.k., de lege lata, nie ma już konieczności niezwłocznego ogłaszania zarzutu podejrzanemu, w sytuacji, kiedy nie pozwala na to stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany. Są to terminy*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pojemne, które z tego względu mogą być nadużywane w celu odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego. Warto też zwrócić uwagę, że skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania. Tymczasem ocena, czy są spełnione przesłanki do jego zastosowania powinna odbywać się po przesłuchaniu podejrzanego. Dodać należy, że sytuacja procesowa podejrzanego, wobec którego odstąpiono od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego przesłuchania jest gorsza niż podejrzanego ściganego listem gończym, bowiem w przypadku ujęcia podejrzanego ściganego listem gończym, należy niezwłocznie doprowadzić go o sądu, który wydał postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (art. 279 § 3 k.p.k.). Taka sytuacja nie wystąpi, np. gdy minie stan nietrzeźwości lub odurzenia. Brak obowiązku przesłuchania podejrzanego w takiej sytuacji przez sąd, tj. po ustaniu okoliczności określonych w art. 313 § 1a k.p.k., powoduje, że takie rozwiązanie należy uznane za sprzeczne z art. 5 ust. 3 EKPCz. *Dostrzegając powyższe względy projektowana treść art. 313 § 1 k.p.k. zakłada powrót do kształtu*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				instytucji przedstawienia zarzutów sprzed nowelizacji dokonanej na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., tj. przeprowadzenia kumulatywnie trzech czynności, które pozwolą na przekształcenie postępowania karnego z fazy in rem w postępowanie w fazie in personam, tj.: a) sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów; b) jego niezwłocznego ogłoszenia podejrzanemu oraz c) przesłuchania podejrzanego, z wyjątkiem wypadku, gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania. *Poza tym, zakłada się uchylenie art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k., który zakłada możliwość odstąpienia od wymogu przesłuchania podejrzanego przed zastosowaniem środka zapobiegawczego oraz dopuszcza zastosowanie tymczasowego aresztowania pomimo niestawiennictwa obrońcy prawidłowo powiadomionego o terminie i miejscu posiedzenia”.*
216.	art. 325b k.p.k.	Kwestia braku zmiany brzmienia art. 325b Kodeksu postępowania karnego. W § 1 pkt 2 tego przepisu winny być uwzględnione bowiem także występki z art. 190a	**PR w Lublinie**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		k.k. oraz art. 306c k.k. (o ile ten drugi pozostałby w Rozdziale XXXVI Kodeksu karnego).		
217.	art. 325b k.p.k.	W zgłoszonych uwagach do projektu rozważenie możliwości zmiany art. 325b k.p.k. poprzez dodanie w § 1 punktu 2 przestępstw określonych w art. 190a § 1 k.k. oraz art. 190a § 2 k.k., a w art. 325 § 2 k.p.k. przestępstw określonych w art. 306c k.k. Istotą proponowanej zmiany jest zmiana formy, w jakim prowadzone jest obecnie postępowanie przygotowawcze w sprawach o przestępstwa określone w art. 190a § 1 k.k., art. 190a § 2 k.k. oraz w art. 306c k.k. (tak § 1 jak i § 2) – ze śledztwa na dochodzenie. Wymienione przestępstwa (stalking, kradzież tożsamości, kradzież tablicy rejestracyjnej oraz podrobienie i posłużenie się podrobioną tablicą rejestracyjną) są w sposób oczywisty czynami o wysokiej szkodliwości społecznej, niemniej jednak postępowania o tego typu przestępstwa w przeważającej większości nie są sprawami o skomplikowanym stanie faktycznym, nie nastręczają też dużych problemów prawnych przy ocenie znamion czynu zabronionego. Brak jest zatem uzasadnienia, aby w sprawach o wymienione przestępstwa postępowanie było prowadzone w formie śledztwa, z czym wiąże się konieczność wykonywania przez prokuratora czynności związanych z wydaniem i ogłoszeniem zarzutów, a także przedłużania przez prokuratora nadrzędnego okresu trwania postępowania trwającego ponad 1 rok.	**PR w Gdańsku**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Obecny stan prawny wymaga prowadzenia postępowania w formie śledztwa w sprawach błahych, w których postępowanie przed zmianami z 2020 roku prowadzono było w formie dochodzenia. Wcześniejsze rozwiązania w tym zakresie należy ocenić pozytywnie, zwłaszcza uwzględniając zasady ekonomiki procesowej, zaś zmianę formy postępowania przygotowawczego w tych sprawach – za wynikającą tylko z podniesienia górnej granicy zagrożenia karą, co można uznać za przeoczenie. Na potwierdzenie tej tezy wystarczy wskazać, że w chwili obecnej w sprawie o przestępstwo kwalifikowanego zaboru w celu krótkotrwałego użycia pojazdu mechanicznego zagrożonego karą pozbawienia wolności do lat 8, bądź kradzieży z włamaniem, zagrożonej karą pozbawienia wolności do lat 10, prowadzi się dochodzenie, zaś w sprawach o stalking, w których poziom skomplikowania czynności dowodowych nie odbiega zasadniczo od spraw wskazanych wyżej, prowadzić należy śledztwo.		
218.	art. 325b § 1 pkt 2 k.p.k.	W noweli oprócz proponowanych zmian powinna znaleźć się zmiana art. 325b § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez dodanie przestępstw z art. 190a § 1 i 2 k.k. (o ile w kodeksie karnym nie doszłoby do zmiany zagrożenia karą), art. 263 § 2 k.k. oraz art. 306c § 1 i 2 k.k.	**PR we Wrocławiu**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych ustawy.
219.	art. 333 § 1a k.p.k.	Przepis § la art. 333 wprowadza elementy procesu kontradyktoryjnego, w którym koniecznym było wskazywanie okoliczności, jaka ma być udowodniona. Rodzić to będzie praktyczne trudności, gdyż wiele	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Projektowane wprowadzenie art. 333 § 1a k.p.k. poszerza wymogi dotyczące treści aktu oskarżenia.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dowodów służy udowodnieniu jednej tezy, lub jeden dowód - kilku tez.		*Obok wymienienia w nim listy osób, których wezwania oskarżyciel żąda i wykazu innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej się domaga (art. 333 § 1 k.p.k.), w projektowanym art. 333 § 1a k.p.k. zobowiązano oskarżyciela do sformułowania tez dowodowych w odniesieniu do wnioskowanych dowodów, to jest do wskazania okoliczności, które mają być udowodnione.* ***Zauważyć należy, że jest to wymóg dotyczący każdego wniosku dowodowego, wynikający z art. 169 k.p.k.*** *Wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego. Autor aktu oskarżenia, zobowiązany do formułowania tez dowodowych, powinien przeprowadzić rodzaj selekcji wniosków dowodowych, ograniczając się do składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych".* Nie ma zatem przeszkód, żeby w liście i wykazie wskazywać, że kilka dowodów zmierza do wykazania danej okoliczności, albo że dany dowód zmierza do wykazani kilku okoliczności.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Analizując niniejszą uwagę dostrzeżono, że należy również rozważyć zmianę w art. 335 § 2 k.p.k. Ostatnie zdanie brzmi: „Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. **333 § 1 i 2.”** Natomiast projekt wprowadza dodatkowo art. 333 § 1a k.p.k. Proponowane brzmienie zdania to: „Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. **333 § 1-2.”**
220.	art. 333 § 1a k.p.k.	Dodanie § 1a do przepisu art. 333 k.p.k., obligującego organ kierujący akt oskarżenia do wskazania przy każdym dowodzie okoliczności jakie mają być udowodnione, będzie prowadzić w praktyce do nieuzasadnionych zwrotów aktów oskarżenia przez sądy. Sytuacja taka miała miejsce po nowelizacji kodeksu postępowania karnego z 1 lipca 2015 roku. Większość aktów oskarżenia jest kierowana w dochodzeniach i sporządzana jest przez funkcjonariuszy Policji, którzy jak pokazują przykłady z lat 2015-2016 (postępowania kontradyktoryjne) mieli ogromne trudności w formułowaniu tez dowodowych. W praktyce prowadzić to będzie do przewlekłości postępowań, które nie będą rozpatrywane przez niedostateczne wskazanie okoliczności, jakie mają być udowodnione za pomocą określonego w akcie oskarżenia dowodu. Z drugiej strony wskazywanie banalnych okoliczności będzie wypaczało funkcję, jaka przyświecała ustawodawcy przy wprowadzeniu powyższego rozwiązania. Zasadnym byłoby	**PR w Gdańsku**	Uwaga niezasadna. Niski poziom merytoryczny aktów oskarżenia sporządzanych przez policję nie może determinować treści projektowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ograniczenie tego przepisu do spraw prowadzonych w formie śledztwa, w których z natury rzeczy akt oskarżenia jest sporządzany przez prokuratora.		
221.	art. 333 § 1a k.p.k.	Brzmienie projektowanego przepisu jest następujące: *„§ 1a. Lista i wykaz, o których mowa w § 1, powinny zawierać także wskazanie w odniesieniu do każdego dowodu, jakie okoliczności mają być udowodnione, a w razie potrzeby także wraz z określeniem sposobu i kolejności przeprowadzenia dowodów.*" Przepis ten uzupełnia wskazanie elementów, które powinien zawierać akt oskarżenia. Lista, o której w nim mowa to lista osób, których wezwania na rozprawę oskarżyciel żąda (art. 333 § 1 pkt 1 k.p.k.), a wykaz – to wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel (art. 333 § 1 pkt 2 k.p.k.). W uzasadnieniu projektu wskazano, że wprowadzenie tego zapisu jest związane z wymogiem dotyczącym każdego wniosku dowodowego, co wynika z art. 169 k.p.k., a wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego. Autor aktu oskarżenia, zobowiązany do formułowania tez dowodowych,	**PR w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Wprowadzenie obowiązku formułowania tez dowodowych w odniesieniu do poszczególnych dowodów także w akcie oskarżenia prowadzi do realizacji zasady równości stron, poszerza możliwości przygotowania się stron do rozprawy i powinno spowodować ograniczenie praktyki automatycznego wnioskowania o przeprowadzenie na rozprawie głównej wszystkich dowodów z postępowania przygotowawczego. Autor aktu oskarżenia, zobowiązany do formułowania tez dowodowych, powinien przeprowadzić rodzaj selekcji wniosków dowodowych, ograniczając się do składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych*".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powinien przeprowadzić rodzaj selekcji wniosków dowodowych, ograniczając się do składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych. W tym kontekście zwrócić jednak należy uwagę, że akt oskarżenia to skarga uprawnionego oskarżyciela, czyli wniosek o uznanie danej osoby za winną popełnienia zarzucanego mu czynu, zasadniczo zawierająca uzasadnienie, przytaczające fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera (obligatoryjnie – na podstawie art. 332 § 2 k.p.k.) oraz okoliczności wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie (fakultatywnie – na podstawie art. 332 § 2 k.p.k.), a nadto zawierający listę i wykaz tych dowodów. W doktrynie prawa karnego procesowego podnosi się, że akt oskarżenia jest oświadczeniem woli o charakterze postulującym, zawierającym wniosek o sądowe rozpoznanie sprawy, jest oświadczeniem wiedzy o faktach, które stanowią podstawę sądowego rozpoznania sprawy i ustalenia odpowiedzialności karnej domniemanego sprawcy (W. Posnow [w:] Postępowanie..., red. Z. Świda, 2011, s. 107). Z tych właśnie powodów do aktu oskarżenia, jako szczególnego rodzaju wniosku, dotychczas nie stosowano zasady wynikającej z art. 169 k.p.k. Jednocześnie w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w § 227 ust. 2		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wskazano, iż w uzasadnieniu, a także liście, wykazie i wniosku, wymienionych w art. 333 k.p.k., należy podać numery kart akt sprawy dotyczące powołanego dowodu lub osoby, co oznacza, że prawidłowo sporządzone uzasadnienie aktu oskarżenia zawiera wskazanie, na jakich dowodach opiera się zarzut i w którym miejscu akt dowód ten się znajduje. W tym kontekście uznać należy, że projektowana konieczność wskazywania w liście i wykazie tez dowodowych będzie w istocie powtórzeniem tego, co zawiera uzasadnienie aktu oskarżenia. Argument projektodawców, że tezy dowodowe będą również prowadzić do selekcji wniosków dowodowych ograniczając je składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych jest nieuzasadniony. Prokurator nie może ograniczać zakresu przedstawienia sądowi przeprowadzonych dowodów, albowiem takie ograniczenie spotka się w praktyce, z zarzutem obrony celowego pomijania dowodów, które zdaniem obrony mają korzystny wydźwięk dla oskarżonego. Autorzy projektu nie dostrzegają również, że aktualnie obowiązujące przepisy dają sądowi możliwość ograniczenia przeprowadzenia zawnioskowanych aktem oskarżenia dowodów (art. 350a k.p.k. i art. 352 k.p.k.), jeżeli ich przeprowadzenie nie byłoby konieczne. Zaznaczyć też trzeba, że możliwość określenia sposobu i kolejności przeprowadzenia dowodów wnioskowanych aktem oskarżenia, co również określa		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		projektowany § 1a art. 333 k.p.k. jest już regulowana w art. 345 § 5 k.p.k. dotyczącym posiedzenia organizacyjnego przed rozprawą. Projektowana zmiana nie prowadzi do przyspieszenia w żaden sposób postępowania karnego, lecz wręcz przeciwnie będzie skutkować w praktyce jego wydłużeniem, co jak należy założyć nie było ich intencją. Projektowany § 1a art. 333 k.p.k. jest prosty do zastosowania jedynie w sprawie dotyczącej jednego oskarżonego o jedno przestępstwo i do tego w sprawie o niezbyt skomplikowanym stanie faktycznym. Realizacja projektowanego przepisu będzie znacznie wydłużać faktyczny czas sporządzania aktu oskarżenia w sprawach wieloosobowych i wieloczynowych. Zwrócić też przy tym należy uwagę, że projektodawca pozostawił bez zmian ustawowy 14-dniowy termin na sporządzenie aktu oskarżenia (a w przypadku gdy oskarżony jest tymczasowo aresztowany – 7 dniowy). Pomimo krytycznych uwag, nie tracąc z pola widzenia niektórych z celów, dla których sformułowano projekt § 1a art. 333 k.p.k., stwierdzić należy, że zastosowanie tego przepisu mogłoby ewentualnie znaleźć zastosowanie jedynie w tych sytuacjach, w których akt oskarżenia nie zawiera uzasadnienia, co jest możliwe tylko w przypadku gdy postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia (art. 332 § 3 k.p.k.).		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
222.	art. 333 § 1a k.p.k.	Krytycznie należy odnieść się do wprowadzenia w art. 333 k.p.k. § 1a. Przepis taki miałby sens, gdyby postępowanie karne miało charakter kontradyktoryjny. W obecnym kształcie prokurator nie ma możliwości, aby zrezygnować z określonych dowodów w akcie oskarżenia i wybrać jedynie te, które potwierdzają jego zdaniem tezę oskarżenia. Tym samym niejednokrotnie zdarza się, że w akcie oskarżenia wskazuje się na dowody całkowicie nie mające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a także – z uwagi na treść art. 333 § 2 k.p.k. w zw. z art. 350a k.p.k. – osoby najbliższe dla oskarżonego, które zostały przykładowo przesłuchane przed zawieszeniem postępowania jedynie na okoliczność ustalenia miejsca pobytu podejrzanego. Trudno oczekiwać w takiej sytuacji i przy takim modelu postępowania karnego, że prokurator będzie wskazywał tezy dowodowe w odniesieniu do wszystkich dowodów zebranych w sprawie skoro nie posiada uprawnienia do selekcji materiału dowodowego i w istocie zobowiązany jest zawrzeć w liście i wykazie, o których mowa w art. 333 § 1 k.p.k., wszystkie dowody zgromadzone w toku prowadzonego postępowania przygotowawczego. Tym samym twierdzenie w uzasadnieniu projektu, jakoby prokurator „powinien przeprowadzić rodzaj selekcji wniosków dowodowych, ograniczając się do składania ich w sytuacjach rzeczywiście uzasadnionych” nie koresponduje z obecnym modelem postępowania karnego i stosowaną przez prokuratorów i sądy	**PR we Wrocławiu**	Uwaga niezasadna. Twierdzenie, że selekcja dowodów przez prokuratora nie koresponduje z obecnym modelem postepowania i stosowaną praktyką jest błędne. Ewentualne przypadki złej praktyki nie mogą, co oczywiste, przesądzać o trafności uwagi.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		praktyką. Co najwyżej można to potraktować jako postulat de lege ferenda. W art. 333 § la k.p.k. proponuje się wprowadzenie wymogu wskazania tezy dowodowej w zakresie każdego z dowodów. Brak jest regulacji, która umożliwiałaby odstąpienie od tego wymogu bądź ograniczałaby konieczność formułowania tez w sposób zbiorczy do różnej kategorii dowodów. W sprawach wielotomowych i gospodarczych, gdzie nie rzadko występują setki lub tysiące dokumentów szczegółowe formułowanie tez odnośnie każdego dowodu, np. każdej faktury jest niecelowe.		Uwaga niezasadna. W tym zakresie należy odesłać do stanowiska prezentowanego przez innych w uwagach, w szczególności PR w Katowicach.
223.	art. 335 § 1 k.p.k.	Przy nowelizacji przepisu art. 335 § 1 nie usunięto błędu gramatycznego, polegającego na użyciu w dwóch następujących po przecinku zdaniach spójnika „a". Być może błąd jest mało istotny, ale nowelizację można było wykorzystać do jego usunięcia.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Redakcja przepisu jest prawidłowa.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
224.	art. 335 k.p.k. i art. 343 k.p.k.	W art. 335 k.p.k. w zw. z art. 343 k.p.k. brak jest unormowania, które funkcjonowało na podstawie noweli do k.p.k. z 2003 r., iż w przypadku zastosowania art. 335 k.p.k. warunkowe zawieszenie wykonania kary mogło nastąpić niezależnie od przesłanek określonych w art. 69 § 1-3 Kodeksu karnego, przy czym nie stosowało się go do kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej lat 5, a okres próby nie mógł przekroczyć 10 lat. Przepis ten miał charakter materialnoprawny i poszerzał pole stosowania konsensualnego zakończenia postępowania. Warto wrócić do podobnej regulacji i pozwolić organom ścigania oraz Sądowi na szybkie kończenie postępowań i wymiar właściwej reakcji karnej.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
225.	art. 360 § 2 k.p.k.	Niezasadne uchylenie § 2 art. 360, stanowiące kolejne ograniczenie roli prokuratora.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Projekt uchyla uprawnienie prokuratora, które nie znajduje uzasadnienia i stawiają go „ponad sądem”.
226.	art. 378a k.p.k.	Wątpliwości budzi nowelizacja przepisu art. 378a. Skoro już pozostawia się możliwość dokonanie czynności procesowych pod nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy, to po co ograniczać sądowi możliwość przesłuchania świadków tylko do tych osób, co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie można ich przesłuchać w późniejszym terminie, a nie pozostawić możliwości przesłuchania tych wszystkich, którzy się stawili i o przesłuchanie wnoszą. Dopuszczenie możliwości przesłuchania osób, które uczyniły zadość obowiązkowi i stawiły się na rozprawę,	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Aktualnie art. 378a k.p.k. brzmi następująco: **Art. 378a** § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, **sąd**, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, **może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków,** którzy stawili się na

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nie tylko zwiększało sprawność postępowania, ale było też swoistym wyrazem szacunku dla tych osób. Praktyka wskazuje, że oskarżony albo obrońca tylko wyjątkowo żądali powtórzenia takiej czynności. Nie zmienia się obecnie § 3, dlaczego więc rezygnuje się z możliwości przesłuchania osób, co do których nie zachodzi niebezpieczeństwo niemożliwości bezpośredniego przesłuchania przed sądem? Trudne do zaakceptowania z praktycznego punktu widzenia jest też skreślenie przepisów § 4 -6. Istotnie motywowały one oskarżonych i obrońców do zachowania dyscypliny w realizowaniu swych uprawnień i wykonywaniu obowiązków.		rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. § 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany. Przy doręczeniu wezwania lub zawiadomienia należy również doręczyć pouczenie, o którym mowa w § 7. § 3. **Jeżeli sąd przeprowadził postępowanie dowodowe podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy w wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżony lub obrońca może** najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był należycie zawiadomiony przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, **złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności.** Prawo do złożenia wniosku nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono postępowanie dowodowe na podstawie § 1, była nieusprawiedliwiona. § 4. W razie niezłożenia wniosku w terminie, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie jest dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				§ 5. **We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca ma obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony**. § 6. W razie uwzględnienia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu sąd przeprowadza dowód uzupełniająco, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony. § 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności oraz o treści przepisów § 4 i 5, a także umożliwia mu wypowiedzenie się co do tej kwestii. SN stojąc przed zagadnieniem oceny wskazanej regulacji, z punktu widzenia zgodności ze standardami konstytucyjnymi i konwencyjnymi wskazuje, że „*przepis art. 378a § 1 KPK może być stosowany także w przypadku istnienia obrony obligatoryjnej, a zatem, także w przypadku określonym w art. 80 KPK). Rzecz jednak w tym, że przepis ten ma charakter wyjątkowy i nawet w przywołanym w wyjaśnieniach sędziów opracowaniu komentatorskim wskazuje się, że z uwagi na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ograniczenie prawa do obrony, stosowanie tego przepisu może naruszać standard rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 i 3 lit. d Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości (EKPC) oraz standard z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (D. Świecki (w:) D. Świecki [red.], Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom I. Art. 1-424, wyd. VII - teza 1 do art. 378a). Stąd też prezentowany jest pogląd o konieczności ***dokonywania prokonstytucyjnej i prokonwencyjnej wykładni tego przepisu****, zwłaszcza w zakresie przesłanki „szczególnie uzasadnionych przypadków”* ***i uznanie, że chodzi tu o sytuację, w których nie będzie można przeprowadzić dowodu korzystnego dla oskarżonego na dalszym etapie postępowania*** *(por. D. Świecki, op. cit., teza 1 i powołane tam piśmiennictwo). (…)* ***ten tryb powinien dotyczyć tylko dowodów, które mogą być w procesie już niedostępne, a nie powinien być stosowany dla wygody określonych osób (…)”(***postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2024 r. I KK 410/23). Nie należy też tracić z pola widzenia wydanego w dniu 15 lipca 2021 r. wyroku TSUE w sprawie C-791/19 w którym Trybunał orzekł m.in., że: *„przewidując, że (…) sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego sędziego lub jego obrońcy (art. 115a § 3 owej*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ustawy (chodzi o u.s.p. - uwaga MS)), a tym samym nie zapewniając poszanowania prawa do obrony obwinionych sędziów sądów powszechnych, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE". Zgodnie z art. 115a § 3 u.s.p., obowiązującym w czasie wyrokowania przez TSUE, „*Sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy, chyba że sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania dyscyplinarnego*". Uzasadniając swoje stanowisko TSUE wskazał m.in, że: *210 Należy stwierdzić w tym względzie, że takie przepisy proceduralne mogą ograniczać prawa sędziów, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie dyscyplinarne, do bycia skutecznie wysłuchanym przez sąd dyscyplinarny i do skorzystania ze skutecznej obrony przed tym sądem. Wspomniane przepisy nie mogą bowiem zagwarantować, że w przypadku usprawiedliwionej nieobecności danego sędziego lub jego obrońcy w toku postępowania prowadzonego przed tym sądem sędzia ten zawsze będzie mógł przedstawić swoje stanowisko w sposób użyteczny i skuteczny, w razie potrzeby z pomocą obrońcy, który sam będzie miał*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zapewnioną rzeczywistą możliwość podjęcia jego obrony. *211 Wbrew temu, co twierdzi Rzeczpospolita Polska, gwarancja taka nie wynika też z okoliczności, że art. 115a § 3 p.u.s.p. stanowi, iż sąd dyscyplinarny kontynuuje postępowanie tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania, ani z faktu, że art. 115 tej ustawy przewiduje, iż doręczając wezwania na rozprawę, sąd dyscyplinarny wzywa obwinionego sędziego do przedstawienia wyjaśnień na piśmie oraz do złożenia wszystkich wniosków dowodowych, które uzna za użyteczne.* *212 Jak podkreśla bowiem Komisja w skardze, wspomniane przepisy nie są odpowiednie dla zapewnienia poszanowania prawa do obrony obwinionego sędziego w toku postępowania przed sądem dyscyplinarnym".* Wyrok TSUE dotyczył innej redakcji przepisu i uwzględniał również uwarunkowania ustrojowe, ale główna myśl w nim zawarta, istotna dla niniejszych rozważań, pozostaje aktualna i wskazuje, że prowadzenie postępowania mimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego godzić może w prawo do obrony, a tym samym w wynikające z artykuł 19 ust. 1 TUE prawo do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Uwzględniając powyższe uwagi nie sposób aprobować stanowiska SSP IUSTITIA, że proponowane zmiany nie znajdują uzasadnienia. Wręcz przeciwnie, zmiany te były konieczne, aby zachować zgodność regulacji ze standardami konstytucyjnymi i prawnomiędzynarodowymi. Dokonano tego poprzez zaproponowane w projekcie ograniczenie możliwości prowadzenia rozprawy pomimo usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy. W rezultacie, w projekcie proponuje się następujące brzmienie § 1 art. 378a k.p.k. „Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w **szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie**, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. Postępowania dowodowego nie przeprowadza się pod nieobecność obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy.”, Takie zawężenie zakresu stosowania analizowanego przepisu, uwzględniając jego wyjątkowość i konieczność realizacji celów postępowania karnego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				(art. 2 k.p.k.), należy uznać za niezbędne, usprawiedliwione i akceptowalne.
227.	art. 387 § 2 k.p.k.	Należy również zwrócić uwagę na brzmienie przepisu art. 387 § 2 k.p.k., który w swoim literalnym brzmieniu wskazywałby na konieczność udziału prokuratora w rozprawie – obecnie wyjątkową. Należałoby rozważyć powrót do brzmienia przepisu z dnia 30 czerwca 2022 r., gdzie warunkiem uwzględnienia wniosku o dobrowolne poddanie się karze jest brak sprzeciwu prokuratora.	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Wyrażenie „prokurator obecny na rozprawie nie sprzeciwi się wnioskowi" ma na celu podkreślenie, że tylko obecny na rozprawie prokurator może zgłosić sprzeciw. Geneza takiej regulacji wiąże się z rozbieżnościami ujawnionymi w orzecznictwie. W niektórych orzeczeniach SN wskazywał, że: „*Nieobecność prokuratora na rozprawie, w sytuacji prawidłowego powiadomienia o jej terminie, choć mieszcząca się w granicach prawa i nie wykluczająca możliwości wyrokowania w trybie art. 387 § 2 KPK, to jednak bezpośrednio rzutuje na sytuację procesową oskarżonego. Oskarżony, który wystąpił z tego typu wnioskiem ma prawo oczekiwać - przy braku sprzeciwu stron - zaaprobowania przez sąd rodzaju i wymiaru kary oraz środka karnego jaki sam przedstawił. Tym niemniej, rozstrzygający sąd dostrzegając możliwość zakończenia zwieńczonego porozumieniem zakończenia postępowania winien zarządzić przerwę w rozprawie celem zawiadomienia prokuratora o propozycji oskarżonego. Ewentualny brak sprzeciwu w tym zakresie mógłby dopiero dawać impuls do zakończenia postępowania na warunkach zaproponowanych przez oskarżonego i zaakceptowanych przez ten sąd. Na skutek*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nieobecności prokuratora na rozprawie, choć mieszczącej się w granicach prawa i jego uprawnień, może bowiem dojść do zawarcia „ułomnej" ugody miedzy oskarżonym a sądem". (np. wyrok SN z dnia 3 września 2015 r. V KK 240/15). W odmiennym i dominującym stanowisku SN wskazywał, że *„**Nieobecność prokuratora na rozprawie głównej**, prawidłowo zawiadomionego o jej terminie, **oznacza, że w wypadku zgłoszenia przez oskarżonego wniosku, o jakim mowa w art. 387 § 1 KPK, nie sprzeciwia się on takiemu wnioskowi**. Skuteczne złożenie sprzeciwu wobec wniosku oskarżonego wymaga obecności prokuratora na rozprawie głównej"*. (wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2019 r. IV KS 19/19). W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że : *„nie zasługuje na akceptację pogląd, iż na skutek nieobecności na rozprawie, prokurator nie miał możliwości ustosunkowania się do zgłoszonego przez oskarżonego wniosku. Analogicznie można by argumentować w odniesieniu do nieobecnego na rozprawie pokrzywdzonego i gdyby miało to prowadzić do przyjęcia, że nie miał on możliwości ustosunkowania się do takiego wniosku, wypadałoby uznać, iż ze względu na konieczność respektowania uprawnień pokrzywdzonego brak jest warunków do uwzględnienia wniosku. Gdyby zaś zgodzić się z Sądem ad quem, że „nieobecność prokuratora na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				rozprawie nie pozbawia go wyrażenia własnego stanowiska odnoszącego się do przedmiotowego wniosku oskarżonego", to konsekwentnie należałoby uznać, że również nieobecność na rozprawie pokrzywdzonego nie powinna prowadzić do zaniechania poznania jego stanowiska co do wniosku. Jeżeli w przypadku pokrzywdzonego tezy takiej postawić jednak nie można, to analogicznie nie może mieć ona zastosowania do prokuratora. *Zatem, jeżeli przyjmuje się, że zawiadomienie pokrzywdzonego o terminie rozprawy oraz pouczenie go o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego wniosku, o którym mowa w trybie art. 387 § 1 KPK, jest wystarczające dla uznania, że mimo nieobecności pokrzywdzonego na rozprawie jego uprawnienie do wyrażenia sprzeciwu nie doznaje uszczerbku i zachodzą przesłanki do przyjęcia, że w takim wypadku „nie sprzeciwia się" on uwzględnieniu wniosku (przesłanka pozytywnej decyzji sądu z art. 387 § 2 KPK), to tak samo trzeba wnioskować w przypadku nieobecności na rozprawie, powiadomionego o jej terminie prokuratora, tj. że nie sprzeciwia się on uwzględnieniu wniosku. (...)* *W piśmiennictwie prawniczym zasadnie wskazano, że charakter sprzeciwu jako polegającego na złożeniu oświadczenia woli oznacza, że skorzystanie z tego uprawnienia wymaga obecności prokuratora i pokrzywdzonego na rozprawie głównej podczas*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				procedowania wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze. Brak sprzeciwu wymienionych podmiotów, jako warunek uwzględnienia tego wniosku, jest spełniony, gdy podmioty te nie złożą oświadczenia o sprzeciwie, przy czym ich bierną postawę, w tym milczenie, należy uznać za brak sprzeciwu. Wskazano również, że w przypadku niestawiennictwa pokrzywdzonego, który został zawiadomiony o terminie rozprawy (odstępstwo od tego wymogu wynika z treści art. 337a § 1 KPK), a także niestawiennictwa prokuratora, gdy jego udział w rozprawie nie jest obowiązkowy (art. 46 § 2 KPK), nie ma przeszkód do uwzględnienia wniosku złożonego przez oskarżonego na podstawie art. 387 § 1 KPK. Przepis ten w razie niestawiennictwa prokuratora na rozprawę, gdy został o niej powiadomiony, uprawnia bowiem do zastosowania domniemania, że nie sprzeciwia się on wnioskowi. ***Natomiast co do powołanego przez Sąd Okręgowy w T. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2015 r., V KK 240/15, zwrócono uwagę, że obecny stan prawny dezaktualizuje wyrażony w nim pogląd, iż w interesie oskarżonego, który złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze nakłada na sąd powinność, gdy ten widzi możliwość zakończenia zwieńczonego porozumieniem postępowania, zarządzenia przerwy w rozprawie w celu zawiadomienia prokuratora o propozycji oskarżonego.*** *Pogląd ten został sformułowany w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				stanie prawnym obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. (...), gdy prokurator mógł na zasadach ogólnych zaskarżyć wyrok wydany w trybie konsensualnym. Dlatego Sąd Najwyższy w celu zagwarantowania oskarżonemu stabilności wyroku wydanego na jego wniosek, ale pod nieobecność prokuratora, kierując się względami funkcjonalnymi, pogląd taki wyraził. ***Jednak wprowadzenie art. 447 § 5*** **KPK sprawiło, że racje, które przyświecały wydaniu wspomnianego orzeczenia, przestały być aktualne, bowiem przepis ten, ograniczając podstawy zaskarżenia wyroku wydanego w trybie konsensualnym, w szczególności blokując mu możliwość zaskarżenia wyroku na niekorzyść oskarżonego z wysunięciem zarzutów określonych w** ***art. 438 pkt 3 i 4 KPK , wystarczająco chroni oskarżonego przed zmianą wyroku w związku z apelacją prokuratora, który nie wyraził sprzeciwu wobec nieobecności na rozprawie*** *(zob. D. Świecki, Komentarz aktualizowany do art. 387 Kodeksu postępowania karnego, LEX/el., tezy 20, 22). (...).* ***Zbyt kategoryczny wydaje się pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 czerwca 2019 r., IV KK 166/18, zgodnie z którym końcowy fragment art. 387 § 2 KPK („ (...) nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczony o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wniosku") każę przyjąć, że o braku sprzeciwu, w wypadku niestawiennictwa na rozprawę, można mówić - przy zachowaniu wskazanych warunków - wyłącznie w odniesieniu do pokrzywdzonego, a nie prokuratora. *Wszak przepis ten mówi o braku sprzeciwu obu tych podmiotów, które znajdują się w takiej samej sytuacji: zostały należycie powiadomione o terminie rozprawy oraz wiedzą o możliwości zgłoszenia wniosku przez oskarżonego, przy czym, jak wcześniej nadmieniono, prokuratorowi wiedza ta jest dostępna z urzędu. To sprawia, że nieracjonalne byłoby zaznaczanie w treści przepisu, iż pouczenie takie samo jak pokrzywdzonemu powinno być udzielone również prokuratorowi. Zbędne też byłoby zamieszczanie w odniesieniu do prokuratora gwarancyjnej wzmianki o prawidłowym powiadomieniu go o terminie rozprawy, skoro jest to oczywiste w świetle art. 135 KPK. Trudno też przyjąć, jak we wskazanym judykacie (również w nim nawiązano do wspomnianego wyroku Sądu Najwyższego V KK 240/15), że art. 46 § 2 KPK (zdanie drugie) powinien skłonić przewodniczącego lub sąd do uznania obecności prokuratora za obowiązkową, a zatem do przerwania rozprawy i powiadomienia tegoż oskarżyciela o złożeniu przez oskarżonego wniosku o dobrowolne poddanie się karze, skoro - co wcześniej nadmieniono - art. 387 § 2 KPK nie zakazuje uwzględnienia wniosku zgłoszonego pod*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nieobecność powiadomionego o terminie rozprawy prokuratora, jak również, co odnotowano w omawianym judykacie, nie wskazuje na konieczność powiadamiania prokuratora, który nie wziął udziału w rozprawie w oparciu o regulację art. 46 § 2 zd. pierwsze KPK , o złożeniu przez oskarżonego wniosku o wydanie wyroku skazującego w trybie art. 387 § 1 KPK. Nawiązanie do art. 46 § 2 KPK nie wydaje się też słuszne z tego powodu, że nie jest rzeczą sądu orzekającego nakłanianie prokuratora do zajęcia stanowiska w przedmiocie wniosku, a skoro tak, za wystarczające trzeba uznać jedynie zawiadomienie prokuratora, iż oskarżony złożył określonej treści wniosek. Co do zasady takie postąpienie sądu można uznać za wskazane, gdy zajdzie konieczność przerwania (odroczenia) rozprawy z innej przyczyny, niż w celu przekazania prokuratorowi wspomnianej informacji. *(...)* ***W konsekwencji można wyrazić pogląd, że wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego złożony przez oskarżonego na podstawie art. 387 § 1 KPK , pod nieobecność prokuratora prawidłowo powiadomionego o terminie rozprawy, którego udział w rozprawie nie był obowiązkowy, może być przez sąd uwzględniony, bez przerywania rozprawy w celu zawiadomienia prokuratora o złożeniu wniosku”***.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Opisane powyżej zaszłości skutkowały wskazaniem w art. 387 § 2 k.p.k., że sprzeciwić się wnioskowi może „prokurator obecny na rozprawie”.
228.	art. 387 § 2 k.p.k. i art. 447 § 5 k.p.k	Ponadto nowelizacja przepisu art. 387 § 2 k.p.k., bez jednoczesnej zmiany art. 447 § 5 k.p.k., uniemożliwi prokuratorowi, który nie brał udziału w rozprawie, na której oskarżony złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze, zaskarżenia wyroku co do niewspółmiernie niskiej kary. Zatem słuszna zmiana eliminująca obligatoryjny udział prokuratora w rozprawie, na której został złożony wniosek o dobrowolne poddanie się karze, winna być powiązana z jednoczesną zmianą art. 447 § 5 k.p.k., w którym winno być wyłączenie niemożliwości złożenia apelacji przez prokuratora co do niewspółmierności kary. Skoro prokurator nie brał udziału w uzgodnieniu wymiaru kary, to trudno, aby miał zamkniętą możliwość złożenia w tym przedmiocie apelacji. Inaczej sytuacja rysuje się przy zastosowaniu art. 335 § 1 bądź 2 k.p.k., gdzie to uzgodnienie kary następuje między podejrzanym, a prokuratorem, a następnie kierowany jest wniosek o jej wymierzenie.	**PR w Gdańsku**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych regulacji. Zmiana art. 387 k.p.k. nie determinuje automatycznie konieczności zmian w art. 447 § 5 k.p.k. Od prokuratora zależy czy weźmie udział w rozprawie. Skutki tej nieobecności są prokuratorowi z góry znane i wynikają m.in. z art. 447 § 5 k.p.k.
229.	art. 402 § 2a	Wprowadzenie przepisów art. 402 § 2a k.p.k., art. 404 § 2a k.p.k., art. 404bk.p.k. i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w	**SA w Katowicach**	Uwagi niezasadne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	k.p.k., art. 404 § 2a k.p.k., art. 404bk. p.k. i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.	wśród sędziów orzekających w Sądzie Okręgowym w Gliwicach przyjęte zostało pozytywnie. Dopiero w ostatnim czasie znalazły one zastosowanie w związku z długotrwałą chorobą sędziego i zaawansowaniem postępowania. Możliwość zmiany składu sądu w wypadku składów kolegialnych daje szansę na przeciwdziałanie przewlekłości postępowań w sytuacji podmiotowo i przedmiotowo złożonych procesów, toczących się w sprawach, których rozpoznanie na pierwszej rozprawie nie jest możliwe, a perspektywa wielomiesięczna jest oczywistością. Zasady bezpośredniości i ustności postępowania karnego prowadzą do oczywistej długotrwałości czynności sądowych w wypadku obszernych depozycji procesowych oskarżonych i świadków, które przekładają się wielokrotnie i niemal powszechnie na stosowanie art. 389 § 1 k.p.k. i art. 391 § 1 k.p.k. Brak realnego wsparcia dla sprawności przeprowadzenia tych czynności, również w postaci obsady urzędniczej nie pozwala na poświęcenie czasu na rozpoznanie tylko jednej sprawy. W Sądzie Okręgowym w Gliwicach wszyscy sędziowie orzekający w I instancji w sprawach karnych mają w swych referatach tego rodzaju sprawy. W uzasadnieniu wskazano, że omawiana regulacja narusza zasadę ciągłości składu orzekającego, stanowiąc jednocześnie kolejny nieuzasadniony wyłam w zasadzie bezpośredniości. Zauważyć wypada, że wskazane unormowania dotyczyć mogłyby spraw obszernych, wymagających ich rozpoznania na wielu		*„Proponuje się uchylenie obu, niemal jednobrzmiących przepisów – art. 402 § 2a k.p.k. oraz art. 404 § 2a k.p.k., które weszły w życie z dniem 14 marca 2024 r. i przewidują możliwość dalszego orzekania w sprawie po przerwie w rozprawie lub jej odroczeniu, w przypadku zmiany członka składu orzekającego w sprawie rozpoznawanej w składzie wieloosobowym. Regulacja ta narusza zasadę ciągłości składu orzekającego, stanowiąc jednocześnie kolejny nieuzasadniony wyłom w zasadzie bezpośredniości. Uchylenie wskazanych przepisów skutkuje także koniecznością uchylenia art. 404b k.p.k., w którym przewidziano możliwość powtórzenia czynności dowodowych przeprowadzonych przed zmianą składu orzekającego, jeżeli domaga się tego nowy członek tego składu orzekającego. Zasada ciągłości składu orzekającego niewątpliwie stanowi istotny element standardu rzetelnego procesu. Dostrzegając, że wprowadzenie omawianych regulacji do Kodeksu postępowania karnego było motywowane troską o sprawność orzekania, trzeba przypomnieć, że nie może ona być celem nadrzędnym nad rzetelnością procesu. Powtarzania przewodu sądowego z powodu zmiany składu orzekającego można uniknąć częściej korzystając z instytucji sędziego dodatkowego. Dodatkowo nie sposób nie zauważyć, że także w uchylanych przepisach zakładano ponowne przeprowadzenie dowodów przed nowym składem*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rozprawach, a o ich wyjątkowości świadczy zastosowanie tych regulacji w sytuacji przewidywania braku powrotu do orzekania i zaawansowania postępowania. Natomiast zasada bezpośredniości, jak zaznaczono jest już ograniczona innymi normami, co nie przeszkadza przeprowadzić rzetelnie postępowania sądowego. Oczywiście sprawność postępowania nie może być nadrzędnym nad jego rzetelnością, jednak wraz z powtarzaniem czynności przed kolejnymi składami orzekającymi zasada bezpośredniości doznaje uszczerbku już tylko z tej przyczyny, że wraz z upływem czasu mają miejsce naturalne procesy zapominania i następuje ograniczenie postępowania dowodowego prowadzonego przed sądem do stosowania art. 389 § 1 k.p.k. i art. 391 § 1 k.p.k. To bardziej zagraża bezpośredniości niż zmiana jednego z członków składu orzekającego. Problemu nie rozwiązuje instytucja sędziego dodatkowego, która jest jak najbardziej stosowana, ale przy procesach wieloletnich niewystarczająca, zaś unormowania pozwalające powtórzyć niektóre z czynności wydaje się, że stanowią właściwe zabezpieczenie. Zauważyć można i to, że w świetle procedury cywilnej, czy wykroczeniowej, nie sposób argumentacji negującej omawianą instytucję sprowadzać do tezy, że jedynie orzekanie w niezmienionym składzie daje gwarancję rzetelności procesu, zaś ewentualny argument doniosłości spraw jest nie do przyjęcia. Pamiętać trzeba również o obowiązującym modelu postępowania		*orzekającym, jeżeli wnioskowałby o to „nowy" członek tego składu orzekającego. Zatem zakładane przyspieszenie procedowania, jakie miało wynikać z wprowadzenia wyłomu w zasadzie ciągłości składu orzekającego i tak mogło nie zostać zrealizowane w wielu sprawach. Bezpośrednim następstwem uchylenia przepisów art. 402 § 2a k.p.k. oraz art. 404 § 2a k.p.k. jest również projektowana zmiana art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., sprowadzająca się w istocie do powrotu do jego poprzedniego brzmienia".*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odwoławczego, w którym sąd II Instancji, bez bezpośredniego kontaktu z dowodami, może poczynić odmienne ustalenia faktyczne i wyprowadzić inne wnioski, co do zastosowania reakcji karnej. Wreszcie wydaje się, że nie bez znaczenia jest odbiór społeczny, a przede wszystkim niezrozumienie, również przez uczestników postępowania, powtarzania czynności. Nie można również zapominać, że choć prawo karne reguluje bardzo istotne prawa i wolności, to nie są to wyłącznie prawa oskarżonego, ale też pokrzywdzonego, który również oczekuje rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Dlatego przed eliminacją wskazanych regulacji celowym byłoby przeprowadzenie kwerendy, chociażby po to, aby ustalić, czy rzeczywiście rzetelność procesu cierpi na zmianie składu.		
230.	art. 422 § 2a k.p.k.	Krytycznie ocenić należy proponowaną zmianę w zakresie art. 422 § 2a k.p.k., jako wprowadzającą zbyt daleko idący paternalizm względem oskarżonego pozbawionego wolności. W obecnym brzmieniu przepis ten uzależnia wymóg doręczenia wyroku z urzędu oskarżonemu od dwóch okoliczności – braku obrońcy połączonego z wnioskiem oskarżonego o doprowadzenia na termin ogłoszenia wyroku, przy jednoczesnym braku obecności oskarżonego na tym terminie, niezależnie od powodów. Obowiązująca regulacja w pełni realizuje gwarancje procesowe oskarżonego do obrony, zmuszając go jedynie do minimum aktywności na ostatnim terminie rozprawy.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*W projektowanym nowym brzmieniu art. 422 § 2a k.p.k. proponuje się ograniczenie warunków, które muszą być kumulatywnie spełnione, aby doszło do doręczenia wyroku oskarżonemu pozbawionemu wolności i liczenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia tego wyroku nie od daty jego ogłoszenia, ale właśnie od daty jego doręczenia. Obecnie przepis ten przewiduje aż trzy warunki, które muszą być spełnione, aby pozbawiony wolności oskarżony miał doręczony wyrok wydany na rozprawie: 1) nieposiadanie obrońcy; 2) złożenie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Nie sposób się zgodzić w projektodawcą, że dopiero ta zmiana da oskarżonym pozbawionym wolności realne prawo do zapoznania się z treścią wyroku i jego zaskarżenia, skoro oskarżony taki ma prawo do bycia doprowadzonym na każdy termin rozprawy (art. 353 § 3 k.p.k.), o którym to prawie poucza się go przy pierwszym zawiadomieniu, a więc w pełni realizowane jest jego prawo do aktywnego uczestniczenia w procesie, a ogranicza je jedynie własna wola oskarżonego połączona z 7 dniowym terminem od daty doręczenia zawiadomienia, by wolę tę wyeksponować. Tym samym przedmiotowa zmiana będzie czynnikiem motywującym oskarżonego do przyjęcia biernej postawy w procesie, wydłużając jednocześnie postępowanie wyłącznie z uwagi na ową bierność oskarżonego. Nie zasługuje na aprobatę zmiana przepisu art. 422 § 2 a. Oskarżeni pozbawieni wolności byli pouczani o terminach zaskarżenia i prawie żądania doprowadzenia na ogłoszenie wyroku. Działanie tego przepisu nie budziło wątpliwości w praktyce. Powrót do obowiązku każdorazowego doręczania odpisu wyroku za pośrednictwem administracji nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Projektowana zmiana jest niezasadna. Premiuje oskarżonego pozbawionego wolności względem pozostałych oskarżonych. Burzy świadomość	**SSP IUSTITIA** **SA w Poznaniu**	*przez oskarżonego wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym został ogłoszony wyrok; 3) nieobecność oskarżonego podczas ogłoszenia wyroku. Proponowana zmiana art. 422 § 2a k.p.k. ogranicza te warunki do dwóch,* ***eliminując wysoce dysfunkcjonalny i budzący wątpliwości interpretacyjne wymóg złożenia wniosku o doprowadzenie na termin rozprawy, na którym został ogłoszony wyrok****. Po wejściu w życie proponowanych zmian oskarżonemu pozbawionemu wolności będzie doręczany wyrok ogłaszany na rozprawie, jeżeli nie ma on obrońcy (co przecież w przypadku obrony z urzędu następuje z chwilą ogłoszenia wyroku kończącego postępowanie na rozprawie apelacyjnej – por. art. 84 § 2 k.p.k.) i nie był obecny podczas ogłoszenia tego wyroku. W rezultacie to od daty doręczenia takiemu oskarżonemu wyrok rozpocznie swój bieg termin zawity na złożenie wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem*". Oskarżony odpowiadający z „wolnej stopy" znajduje się w innej sytuacji i z większą swobodą może przejawiać aktywność nakierowaną na dbałość o własne sprawy. Nie ma zatem powodów, aby traktować go w tożsamy sposób, jak osobę pozbawioną wolności. Niezrozumienie budzić musi teza o jakimkolwiek „premiowaniu" oskarżonego pozbawionego wolności, skoro w jego wypadku

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		społeczną, że wyroków w zasadzie nie doręcza się z urzędu, dodając kolejny wyjątek. Potem strony postępowania składają wnioski o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku argumentując, że sąd nie doręczył im wyroku choć ich zdaniem powinien, rośnie też u nich poczucie krzywdy, gdy przepisy są kazuistyczne i trudne do zastosowania w konkretnej sytuacji. Zasadne jest w tej istotnej fazie postępowania międzyinstancyjnego, aby przyjąć jeden model postępowania: doręczenia wyroków z urzędu, albo doręczenia wyroków na wniosek. Oskarżony pozbawiony wolności, który nie był obecny na ogłoszeniu wyroku, a następnie skontaktował się np. telefonicznie z sekretariatem sądowym i nie zrozumiał w rozmowie z pracownikiem sekretariatu wydanego orzeczenia lub nie ufa temu rodzajowi komunikacji, a nie może przybyć do sądu z powodu pozbawienia wolności, żeby zapoznać się z aktami sprawy po wydaniu wyroku i tym samym z samym wyrokiem, znał termin rozprawy lub może dowiedzieć się o sposobie zakończenia poszczególnych terminów rozprawy przerwanej, gdy odstąpiono od zawiadomienia go i w dalszym ciągu może złożyć wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem i wtedy zapoznać się z orzeczeniem. Może również złożyć wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w celu sporządzenia apelacji. Projektowana zmiana jest również niestety potencjalną pułapką dla sądu, jeśli omyłkowo wyrok zostanie przedwcześnie uprawomocniony i skierowany		wykonywany jest najsurowszy środek zapobiegawczy albo najsurowsza rodzajowo kara.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do wykonania, co oczywiście nie powinno się wydarzyć, ale wydarzyć się może, narażając Skarb Państwa na odpowiedzialność odszkodowawczą.		
231.	art. 445 § 1a k.p.k.	Dodanie § 1a art. 445 jest niezrozumiałe, skoro termin wynosi 14 dni. Przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia nie ma wpływu na ten termin, który liczony jest od doręczenia wyroku z uzasadnieniem.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Propozycja nowego art. 445 § 1a k.p.k. jest wynikiem oceny praktyki sporządzania środka zaskarżenia w procesie karnym, między innymi w sprawach skomplikowanych, wielotomowych i wieloosobowych. W sytuacji przedłużenia, na wniosek sędziego, czasu na sporządzenie uzasadnienia wyroku, proponuje się, że czas przeznaczony na przygotowanie apelacji zostanie również wydłużony dla stron i ich profesjonalnych przedstawicieli i wynosić będzie 30 dni od chwili doręczenia uzasadnienia.* *Przepis stanowi realizację postulatu środowisk prawniczych ostatnich lat, uwzgledniających rzeczywisty nakład pracy w sprawach karnych, w tym szczególnie zawiłych. Uwzględniono, że termin 14 dni, zwłaszcza przy wydłużonym czasie dla sądu przygotowującego uzasadnienie, nie gwarantuje w pełni możliwości rzetelnego przygotowania środka zaskarżenia przez stronę lub jej pełnomocnika czy obrońcę.”.*
232.	art. 445 § 1a k.p.k.	Jeżeli chodzi o przedłużenie terminu do sporządzenia apelacji, gdy sąd pisał dłużej uzasadnienie, to przecież w nie każdej takiej sytuacji do każdego oskarżonego	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Wprowadzona regulacja zawiera pewne ogólne założenia, które w praktyce, co do zasady, będą odpowiadały intencjom projektodawcy. Indywidualne przedłużanie terminu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zachodzą takie podstawy. W sprawach obszernych skomplikowanych nie do każdego oskarżonego mogą zachodzić te przesłanki. Dlatego przedłużenie terminu gremialne do wszystkich oskarżonych, a nie indywidualne – tym których dotyczą wydaje się nieuzasadnione. O przedłużeniu oskarżonemu (obrońcy) terminu do sporządzenia apelacji ze względu na obszerność i zawiłość sprawy mógłby decydować np. sędzia sprawozdawca.		z praktycznego punktu widzenia rodziłoby szereg wątpliwości i prowadziło do przewlekłości postępowania międzyinstancyjnego.
233.	art. 445 § 1a k.p.k.	Nie wydaje się uzasadnione przedłużenie terminu do złożenia apelacji w każdej sytuacji przedłużenia terminu do uzasadnienia wyroku. Jeżeli ten ostatni termin zostanie przedłużony o kilka dni, raczej nie wynika to z wielkiego skomplikowania sprawy, ale zwyczajnie z obciążenia służbowego. Urlop wypoczynkowy sędziego referenta również może doprowadzić do tego, że uzasadnienie będzie sporządzone po upływie 14 dni. Uwzględniając racje stron postępowania można termin do złożenia apelacji wydłużyć, jeżeli samo uzasadnienie wyroku było sporządzane przez co najmniej 30 dni.	**SA w Poznaniu**	Uwaga nie jest zasadna. Wydłużenie terminu nie jest nadmierne. Można zatem stosować rozwiązania proste (uogólnione). Istnieje ryzyko, że badanie, które było przyczyną przedłużenia terminu, w sytuacji gdy decyzja prezesa nie zawiera uzasadnienia, a wniosek sędziego ma charakter opisowy, prowadziłyby do niepotrzebnego przedłużenia postepowania.
234.	art. 445 § 1a k.p.k.	Propozycja wydłużenia do 30 dni dla stron i ich profesjonalnych przedstawicieli czasu na przygotowanie apelacji w sprawach, w których został przedłużony czas na sporządzenie przez sąd uzasadnienia wyroku zasługuje na pełną akceptację. **Postulowane jest przy tym rozważenie wprowadzenia obowiązku każdorazowego**	**PR w Katowicach**	Uwaga zasadna **Art. 369 k.p.c. brzmi następująco:** § 1. Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poinformowania stron przez sąd o wydłużeniu terminu do wniesienia apelacji do 30 dni.		§ 1^1. W przypadku przedłużenia terminu do sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku termin, o którym mowa w § 1, wynosi trzy tygodnie. **O terminie tym sąd zawiadamia stronę doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie.** W projekcie proponuje się dodanie do art. 445 k.p.k. § 1a. w brzmieniu: „**W wypadku przedłużenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku, termin, o którym mowa w § 1, wynosi 30 dni**.”, Dodatkowo proponuje się dodanie zdania drugiego i trzeciego do wskazanego przepisu w brzmieniu: **„O terminie tym sąd zawiadamia stronę doręczając jej wyrok z uzasadnieniem. Jeżeli w zawiadomieniu termin ten wskazano błędnie, a strona się do niego zastosowała, apelację uważa się za wniesioną w terminie”.** Uzupełnienie przepisu o wskazaną treść zapewni spójność regulacji procesowych zawartych w KPK i KPC. W ocenie projektodawcy regulacja zawarta w art. 100 § 8 k.p.k. nie zawsze może być wystarczająca z

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uwagi na przyjęty powszechnie pogląd, że nie ma potrzeby pouczania o terminach zaskarżenia podmiotów profesjonalnych (vide: uchwała SN z dnia 1 października 2013 r. I KZP 6/13).
235.	art. 445 § 2 k.p.k.	Zmiana przepisu art. 445 § 2 zdaje się być zbędna, albowiem dotąd nie budziło wątpliwości w praktyce, że strona, która wniosła tzw. apelację wprost, może ją uzupełnić po otrzymaniu uzasadnienia.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Istota zmiany polega na wskazaniu, że uzupełnienie apelacji może nastąpić w terminie podstawowym **lub wydłużonym** (odesłanie do § 1a).
236.	art. 448 § 1 k.p.k.	Postępowanie ulegnie przyspieszeniu jeżeli sąd I instancji przyjmie apelację i po upływie ostatniego terminu do złożenia środka odwoławczego przez wszystkie strony postępowania od razu przekaże akta sprawy do wyższej instancji, a zawiadomi o tym już sąd odwoławczy jednocześnie z wyznaczeniem terminu rozprawy i pouczeniem o prawie do złożenia odpowiedzi na apelację. Ryzyko nieuzasadnionego przyjazdu strony postępowania do sądu w celu przeglądania akt praktycznie nie istnieje, od kiedy sądy posiadają czytelnie akt, w których należy się wcześniej umawiać. Składane do sprawy pisma, jeżeli wpłyną do sądu I instancji, będą przekazywane sądowi odwoławczemu w ślad za apelacją.	**SA w Poznaniu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
237.	art. 452 § 2 k.p.k.	Negatywnie opiniuję projekt zmiany art. 452 §2 k.p.k. uważając, że stoi on w sprzeczności z innymi zamierzeniami Ministra Sprawiedliwości, a mianowicie sprawności postępowania. Dotychczasowa regulacja, poza niecelowym §3, była elementem skłaniającym strony do rozważenia składania wniosków dowodowych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Natomiast w przypadku zmiany, nikt nie powstrzyma strony przed dzieleniem dowodów na oba postępowania, gdyż nie będzie ryzyka oddalenia wniosku dowodowego na prekluzję dowodową. Uważam, że obecna regulacja dyscyplinuje strony do koncentracji materiału dowodowego na etapie rozpoznawczym.	**SA w Szczecinie**	Uwaga niezasadna. Zastrzeżenia dotyczące prekluzji dowodowej zostały omówione w uzasadnieniu projektu (art. 170 k.p.k. art. 252 k.p.k.). Zauważyć należy, że w projekcie pozostawia się art. 427 § 3 k.p.k., zgodnie z którym : „*Odwołujący się może również wskazać nowe fakty lub dowody, jeżeli nie mógł powołać ich w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji*”.
238.	art. 454 § 1 k.p.k.	Stanowczo negatywnie należy ocenić zmianę art. 454 § 1 k.p.k., zakładającą powrót do brzmienia tego przepisu sprzed 2019 r. Uchylenie wyroku do ponownego rozpoznania mimo przeprowadzenia całości przewodu sądowego tylko w razie odmiennej oceny przesłanek warunkowego umorzenia postępowania i konieczności zdaniem sądu odwoławczego wydania wyroku skazującego, a nie warunkowo umarzającego, godzi w sprawność i ekonomikę postępowania. **Wyrok warunkowo umarzający postępowanie przesądza bowiem winę sprawcy, a zapewnienie prawa do kontroli odwoławczej wymiaru kary powinno być zapewnione**, jeśli już ustawodawca z takiego założenia wychodzi, poprzez apelację od takiego wyroku do równorzędnego składu sądu odwoławczego.	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Projektowana redakcja art. 454 § 1 k.p.k. i dodanie § 1a tego przepisu jest w istocie powrotem do ich brzmienia sprzed nowelizacji na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., która zawęziła regułę ne peuis przewidując możliwość skazania przez sąd drugiej instancji zarówno w przypadku zaskarżenia wyroku warunkowo umarzającego, jak i wymierzenie przez ten sąd kary dożywotniego pozbawienia wolności na wniosek zawarty w apelacji. Wobec potrzeby poszanowania zasad dwuinstancyjności oraz zasady ograniczenia sądu odwoławczego w zakresie orzekania reformatoryjnego w przypadku wniesienia środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				obowiązujące obecnie przepisy jawią się jako sprzeczne z regułą ne peuis. W przypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, niebędącego skazaniem, który bywa często efektem porozumienia między oskarżonym a oskarżycielem, zaskarżenie rozstrzygnięcia i orzeczenie skazujące przez sąd odwoławczy jest przejawem swoistej nielojalności państwa wobec obywatela i odstąpienia od poczynionych ustaleń, w tym np. naprawienia szkody. Jednocześnie regulacja taka wyklucza możliwość kontroli instancyjnej skazania. Dalsze utrzymanie przepisu w tym brzmieniu godzić będzie w gwarancje procesowe oskarżonego, ale też może znacząco osłabić zastosowanie warunkowego umorzenia jako często stosowanego w praktyce środka probacyjnego”. Problematyka stwierdzenia winy na gruncie art. 66 k.k. nie jest tak prosta jak to założono w zgłoszonej uwadze. W kontekście obecnej regulacji i postulatu jej utrzymania przypomnieć trzeba stanowisko TK, zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 maja 2000 r. P 1/99. TK wskazał, że: *„W doktrynie prawa karnego konkurują ze sobą dwa poglądy wyjaśniające istotę warunkowego umorzenia postępowania (por. E. Bieńkowska, op.cit., s. 994-996, B. Kunicka-Michalska, tamże, s. 1027). Według jednego z nich, "istota tej instytucji polega na warunkowym uwolnieniu sprawcy od*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				odpowiedzialności karnej typu retrybutywnego"; "cechuje ją zatem założenie o braku wskazań do odpowiedzialności retrybutywnej oraz do stosowania intensywnej resocjalizacji" (K. Buchała, A. Zoll, Polskie prawo karne, Warszawa 1995, s. 392). Wprawdzie "warunkowe umorzenie postępowania wiąże się z przypisaniem oskarżonemu popełnienia przestępstwa, ale przypisanie to ma charakter prowizoryczny" (A. Zoll w: Kodeks karny - część ogólna, Komentarz do art. 1-116, Kraków 1998, Zakamycze, s. 480). Stanowisko takie znalazło wyraz w uzasadnieniu rządowego projektu kodeksu karnego, w którym czytamy m.in., że "warunkowe umorzenie jest w gruncie rzeczy warunkowym (na próbę) zwolnieniem od ponoszenia przez sprawcę kary, a oznacza w istocie kontrolowaną wolność" (Nowe kodeksy karne - z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997, s. 161). Według drugiego poglądu, warunkowe umorzenie postępowania nie stanowi warunkowego skazania, gdyż polega na rezygnacji ze skazania i kary, jednak "nie jest też bynajmniej uwolnieniem od odpowiedzialności skoro do przesłanek tej instytucji należy stwierdzenie popełnienia przestępstwa, a więc i winy sprawcy,..." (A. Marek w: Kodeks karny, krótkie komentarze, Warszawa 1998, Ministerstwo Sprawiedliwości, z. 13, s. 100). *(...). Ze względu na treść pytania prawnego rozstrzyganego w niniejszej sprawie, analizując*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				materialno-prawne przesłanki warunkowego umorzenia postępowania karnego uwagę trzeba zwrócić przede wszystkim na zawarte w art. 66 § 1 *kk wymaganie, by "wina sprawcy nie była znaczna". Ustalenia co do winy stanowią więc niezbędną przesłankę podjęcia przez sąd decyzji o warunkowym umorzeniu. Czyniąc ustalenia co do winy sąd musi zbadać w pierwszej kolejności istnienie przesłanek jej przypisania (poczytalność, rozpoznawalność bezprawności czynu, brak anormalnej sytuacji motywacyjnej) (...). Obecnie, wobec brzmienia art. 66 § 1 kk, konieczna jest dodatkowo ocena stopnia zawinienia - nie może on być znaczny.* ***Wskazane, niezbędne ustalenia i oceny, dokonywane na potrzeby warunkowego umorzenia postępowania, nie przesądzają jednak kwestii winy sprawcy w rozumieniu procesowym*** *(tamże). Odwołując się do dwóch ujęć domniemania niewinności można powiedzieć, że u podstaw postanowienia lub wyroku warunkowo umarzającego postępowanie musi leżeć przekonanie organów procesowych, a ściślej - osób wchodzących w ich skład, o istnieniu winy sprawcy. Orzeczenie nie powinno zapaść, jeśli sąd nie jest przekonany o winie i jej stopniu, który nie jest znaczny.* ***Przekonanie sądu nie przekłada się jednak na skutki procesowe; dalsze losy ustalenia winy w orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania, które Trybunał analizuje w kolejnym punkcie wywodów,***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dowodzą, że ustalenie to nie ma charakteru ostatecznego. Nie powinno więc powodować skutku procesowego w postaci uchylenia podstawowej dyrektywy procesu karnego, jaką jest domniemanie niewinności oskarżonego. *W ocenie przedstawicieli nauki, w odróżnieniu od ustaleń co do winy i społecznej szkodliwości czynu, charakter procesowy ma leżące u podstaw warunkowego umorzenia postępowania stwierdzenie, że okoliczności popełnienia czynu zabronionego nie budzą wątpliwości. Podkreśla się, że warunek braku wątpliwości spełnia dwie funkcje: po pierwsze - chroni oskarżonego w tych przypadkach, w których należałoby go uniewinnić z powodu braku dostatecznych dowodów popełnienia przez niego czynu zabronionego lub jego winy, po drugie - zabezpiecza możliwość kontynuowania postępowania na wypadek konieczności jego podjęcia (K. Buchała, A. Zoll, Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1-116 kodeksu karnego, s. 487, 488). Odpowiednio do tego można powiedzieć,* ***że orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego zawiera procesowe ustalenie sprawstwa, natomiast nie rozstrzyga w taki sposób o winie.*** *(...) W ocenie Trybunału Konstytucyjnego szczególna sytuacja, w jakiej znajduje się oskarżony wobec przedstawienia mu przez prokuratora propozycji warunkowego umorzenia postępowania,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nie może pozostać bez wpływu na jego postawę. Akceptacja ustaleń prokuratora co do popełnienia czynu zabronionego i winy oskarżonego często stanowi cenę, jaką oskarżony płaci za uniknięcie procesu karnego oraz zajęcia miejsca na ławie oskarżonych. Trybunał Konstytucyjny wyraża przekonanie, że istnienia w polskim procesie karnym przypadków "porozumiewania się", ale przede wszystkim ***świadomość położenia oskarżonego w chwili, gdy godzi się na wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania, sprzeciwiają się uznaniu, iż orzeczenie to wzrusza zasadę domniemania niewinności.*** *Zestawiając uwagi dotyczące ustalenia winy w orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania z wymaganiem "stwierdzenia winy", Trybunał Konstytucyjny badał sens tego ostatniego pojęcia. Kodeks karny z 1997 r. wprost uzależnia odpowiedzialność karną od winy. Podkreśla się, że formuła kodeksowa nie przesądza akceptacji określonej teorii winy, pozostawiając to doktrynie i orzecznictwu (...). Zgodnie z art. 1 § 3 kk: "nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu zabronionego". Stosownie do tego przepisu przypisanie winy jest niezbędnym warunkiem podmiotowego przypisania czynu i - w konsekwencji - uznania, że sprawca dopuścił się przestępstwa.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Analiza przepisów kodeksu postępowania karnego regulujących treść orzeczeń zapadających w postępowaniu karnym dowodzi, że przypisanie oskarżonemu czynu następuje wyłącznie w wyroku skazującym; brak natomiast przypisania w orzeczeniu warunkowo umarzającym postępowanie karne. Twierdzenie to, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, wynika z zestawienia art. 342 § 1, *413 i 415 § 1 kpk. Trzeba zwrócić uwagę, że art. 413 kpk, określający w § 1 treść każdego wyroku karnego, w § 2 stanowi, iż "wyrok skazujący powinien ponadto zawierać: 1) dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną,...". **Zgodnie z art. 342 § 1 kpk: "w postanowieniu o warunkowym umorzeniu należy dokładnie określić czyn oskarżonego, wskazać przepis ustawy karnej, pod który czyn podpada oraz oznaczyć okres próby". Także w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie brak przypisania czynu**. Ustawodawca bowiem wyraźnie rozróżnia skazanie oskarżonego od warunkowego umorzenia postępowania, co znalazło wyraz w treści* art. 415 § 1 *kpk wskazującego na istnienie alternatywy rozłącznej "w razie skazania oskarżonego albo warunkowego umorzenia postępowania...". **Skazanie i warunkowe umorzenie postępowania są w kodeksie postępowania karnego traktowane rozłącznie** (por. E. Bieńkowska, op.cit., s. 998). **Skoro wyrok warunkowo umarzający**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				<u>postępowanie nie jest wyrokiem skazującym, nie znajduje do niego zastosowania art. 413 § 2 kpk; w konsekwencji - w wyroku warunkowo umarzającym nie następuje przypisanie czynu.</u> *Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że różnica w określeniu niezbędnych elementów składowych wyroku skazującego i orzeczenia o warunkowym umorzeniu nie jest przypadkowa, lecz stanowi wyraz woli ustawodawcy co do kształtu prawnego warunkowego umorzenia postępowania karnego.* ***W orzeczeniach warunkowo umarzających brak przypisania oskarżonemu czynu, ponieważ ustawodawca ocenia, że w postępowaniu zakończonym warunkowym umorzeniem nie dochodzi do stwierdzenia winy w taki sposób, który - według przyjętych w kodeksie postępowania karnego standardów dowodzenia - pozwoliłby na postawienie oskarżonemu zarzutu, tj. podmiotowe przypisanie mu popełnionego czynu. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, z punktu widzenia odpowiedzi na pytanie prawne postawione w niniejszej sprawie, ustawowe przeciwstawienie "czynu przypisanego" i "czynu" wyraża zasadniczą różnicę między wyrokiem skazującym a każdym innym rozstrzygnięciem karnym, choćby podstawą do jego wydania było ustalenie winy sprawcy. Przypisanie czynu oznacza, iż sąd stwierdził istnienie winy, która jest warunkiem podmiotowym popełnienia przestępstwa.***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Przedstawione zapatrywanie znalazło potwierdzenie w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego. ***Podkreśla się, że "obowiązujące przepisy nie przewidują takiej postaci wyroku, aby w odniesieniu do określonego czynu uznawał on winę i umarzał postępowanie****" (P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, op.cit., t. II, s. 429 oraz tam powołany wyrok SN z 1 marca 1972 r. z aprobującym stanowiskiem M. Cieślaka i Z. Dody).* ***W uzasadnieniu do uchwały z 22 grudnia 1993 r. Sąd Najwyższy wywodzi, że wprawdzie umarzając warunkowo postępowanie sąd stwierdza, że oskarżony popełnił zarzucane mu przestępstwo, ale odstępuje od skazania sprawcy, to jest zarówno od przypisania mu w sposób formalny winy, jak i od wymierzenia mu jakiejkolwiek kary*** *(OSNKW 1994, nr 1-2, poz. 9, s. 39).* ***Brak orzeczenia o winie w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie wyraźnie zaakcentował Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 19 lutego 1997 r****. (OSNKW 1997, nr 3-4, poz. 25). Stanowisko to stało się podstawą rozstrzygnięcia innej kwestii (możliwości wniesienia apelacji przez oskarżyciela posiłkowego), która w nowych kodeksach karnych została rozwiązana przez ustawodawcę. Jednak* ***rozważania Sądu Najwyższego dotyczące treści warunkowego umorzenia zachowały swą aktualność****, zwłaszcza, że odnoszą się do wyroku sądowego, nie zaś postanowienia, które na tle*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dawnego kodeksu wydawał prokurator. ***Zdaniem Sądu Najwyższego, warunkowe umorzenie postępowania w ogóle nie zawiera rozstrzygnięcia o winie, jednocześnie stanowi o niedopuszczalności merytorycznego orzekania w kwestii odpowiedzialności karnej. Oceniając znaczenie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie na tle art. 3 § 2 dkpk Sąd Najwyższy przyjął, iż "z punktu widzenia domniemania niewinności wyrok taki przyrównać można do wyroku merytorycznego, stwierdzającego, że oskarżony jest niewinny (tj. do wyroku uniewinniającego)".*** *Przedstawiona różnica merytoryczna zachodząca między analizowanymi orzeczeniami, tj. wyrokiem skazującym i orzeczeniem o warunkowym umorzeniu postępowania, znajduje wyraz w warstwie czysto technicznej, to znaczy w samej treści orzeczenia.* ***Otóż formułę, którą można traktować jako "stwierdzenie winy" znajdujemy tylko w wyrokach skazujących. W ich sentencji zawarte jest zawsze sformułowanie, iż sąd "uznaje oskarżonego za winnego dokonania zarzucanego mu czynu", czy też - "uznaje oskarżonego winnym...."****. Ustawodawca nie przewidział jednolitej formuły wyroku, stąd mogą zachodzić pewne różnice w sposobie ujęcia (pod względem stylistycznym i gramatycznym), jednak wyrok skazujący zawiera zawsze słowa o uznaniu winy oskarżonego, użyte w odpowiedniej formie gramatycznej. To uznanie winy,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				jak wyżej wskazano, znajduje oparcie w całym przewodzie sądowym, jest wynikiem postępowania dowodowego prowadzonego przez sąd zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego. Inna jest treść orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania. ***Ani w postanowieniu, ani w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie nie ma sformułowania, które stwierdzałoby winę oskarżonego. Sądy, po opisaniu czynu i wskazaniu jego kwalifikacji prawnej, w sentencji orzeczenia najczęściej używają formuły: "postanawia na podstawie art. 66 § 1 i 2 kk i art. 67 § 1 kk warunkowo umorzyć postępowanie karne wobec oskarżonego X"; w dalszym ciągu następuje wskazanie okresu próby. W orzeczeniu tym nie ma zatem słów wskazujących na uznanie winy oskarżonego, jest tylko uznanie jego sprawstwa****. Jak była o tym mowa wyżej, tylko w tym zakresie, tj. przypisania sprawstwa, orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania zawiera ustalenia o charakterze procesowym. Okazuje się zatem, że w orzeczeniu tym brak również "stwierdzenia winy" w sensie technicznym; do jego treści nie należą słowa, które stwierdzałyby zawinienie, czy uznawały oskarżonego winnym, choć przekonanie sądu o zawinieniu stanowi jedną z przesłanek warunkowego umorzenia postępowania karnego.* *Należy sądzić, że właśnie ze względu na tryb orzekania o warunkowym umorzeniu postępowania,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ustawodawca nie traktuje orzeczenia w tej kwestii jako rozstrzygnięcia ostatecznego. Jak sama nazwa umorzenia wskazuje, rozstrzygnięcie ma charakter warunkowy, czy też - jak się je określa w nauce - prowizoryczny. Trybunał Konstytucyjny uznał za konieczne bliższe uzasadnienie powtarzanej w doktrynie tezy, że przypisanie oskarżonemu przestępstwa, jakie dokonuje się w orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania ma "charakter prowizoryczny". (...). Prowizoryczny charakter przypisania ujawnia się w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, oskarżony może się skutecznie przeciwstawić warunkowemu umorzeniu. W rezultacie takiego sprzeciwu oskarżonego sprawa musi być rozpoznawana od nowa, na zasadach ogólnych (art. 341 § 2 kpk), a w jej toku sąd powinien dokonać wszystkich niezbędnych ustaleń, które ostatecznie mogą, choć nie muszą, doprowadzić do przypisania oskarżonemu przestępstwa i jego skazania. W postępowaniu tym z całą pewnością obowiązuje domniemanie niewinności oskarżonego; zgodnie z art. 5 § 1 kpk sąd musi traktować oskarżonego jak niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym orzeczeniem karnym. Po drugie, prowizoryczny charakter ustaleń dokonanych w orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania ujawnia się także w przypadku jego uprawomocnienia. Tu znów trzeba rozróżnić dwie sytuacje. W razie pomyślnego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przebiegu okresu próby, wydłużonego o 6 miesięcy przewidzianych na ewentualne podjęcie postępowania, warunkowe umorzenie przekształca się z mocy prawa w definitywne i postępowania nie można już podjąć (art. 68 § 4 kk). "Oznacza to niewzruszalne domniemanie prawne, że próba przebiegała pomyślnie, a sprawca uchodzi za niekaralnego z mocy prawa" (A. Marek, Prawo karne, Zagadnienia teorii i praktyki, Warszawa 1997, s. 295). Jeśli z kolei w czasie trwania okresu próby sprawca dopuści się zachowań wskazanych w art. 68 § 2 i § 3 kk i dojdzie do podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, sprawę prowadzi się od nowa, na zasadach ogólnych, przed sądem właściwym do jej rozpoznania (art. 551 kpk), tak jakby nigdy nie miało miejsca postępowanie, które zakończyło się prawomocnym orzeczeniem o warunkowym umorzeniu. Trybunał Konstytucyjny podkreśla wagę tego niekwestionowanego stwierdzenia. ***Gdyby bowiem uznać, że orzeczenie o warunkowym umorzeniu rozstrzyga kwestię winy na równi z wyrokiem skazującym, to w wypadku podjęcia warunkowo umorzonego postępowania kwestię winy należałoby uznać za pozytywnie rozstrzygniętą. Wina oskarżonego zatem, jako stwierdzona już prawomocnym orzeczeniem, nie powinna być w ogóle przedmiotem podjętego postępowania*** *(por. B. Kunicka-Michalska, op.cit., s. 1033 oraz cytowane tam orzeczenie SN).*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Tymczasem, według zgodnego stanowiska doktryny, w postępowaniu tym obowiązuje domniemanie niewinności; odpowiednio do wyników podjętego postępowania może w nim zapaść każde rozstrzygnięcie, także wyrok uniewinniający. *Prezentacja możliwych "losów" orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania pokazuje, że chociaż jedną z jego przesłanek jest obecnie ustalenie winy sprawcy, ustalenie to nigdy nie ma charakteru definitywnego. Albo jest kwestionowane od razu przez zainteresowanego, który zgłasza sprzeciw wobec takiego rozstrzygnięcia, albo upada na skutek pomyślnego przebiegu próby, albo wreszcie - w razie podjęcia postępowania - ustępuje miejsca prawomocnemu wyrokowi skazującemu za przestępstwo lub prawomocnemu uniewinnieniu. Przedstawiona ocena jest niezależna od formy orzeczenia; identycznie wyglądają losy wyroku i postanowienia warunkowo umarzającego postępowanie. Można zatem podsumować, że z* ***założeń legislacyjnych wynika tymczasowość ustaleń leżących u podstaw zastosowania tego środka probacyjnego. Już to spostrzeżenie sprzeciwia się tezie o wzruszeniu domniemania niewinności oskarżonego w wyniku wydania orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania.*** *Obowiązuje ono w razie prowadzenia sprawy na zasadach ogólnych, czy to na skutek sprzeciwu zainteresowanego, czy to na skutek*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				podjęcia postępowania. Trudno zaś przyjąć, że domniemanie upada w stosunku do sprawcy, wobec którego warunkowe umorzenie przekształciło się w definitywne. Skoro taką osobę uważa się za niekaraną, nie sposób jednocześnie przyjąć, że kiedykolwiek zostało wzruszone domniemanie jej niewinności. Prowizoryczny charakter orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania oraz tymczasowość ustaleń leżących u jego podstaw, podobnie jak tryb podejmowania rozstrzygnięcia, przemawiają więc za tym, że orzeczenie takie, ze względu na nadany mu kształt ustawowy, nie może niweczyć domniemania niewinności rozumianego jako dyrektywa postępowania karnego, a tym bardziej - ***jako gwarancja praw człowieka.*** *Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, analiza przesłanek warunkowego umorzenia postępowania, czynności procesowych prowadzących do wydania stosownego orzeczenia, jego treści oraz prowizorycznego charakteru tego rozstrzygnięcia, nie pozwalają przyjąć, że opiera się ono na udowodnieniu winy w trybie wymaganym przez kodeks postępowania karnego oraz że zawiera się w nim stwierdzenie winy oskarżonego.* ***Tym samym wywodzenie wszystkich skutków procesowych z orzeczenia o warunkowym umorzeniu jest nie do pogodzenia z gwarancjami procesowymi przyznanymi oskarżonemu w prawie polskim.*** *W ocenie Trybunału Konstytucyjnego przeprowadzona*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*analiza wykazuje aktualność wyrażonego jeszcze pod rządem dawnych ustaw karnych poglądu W. Woltera, który twierdził, że "warunkowe umorzenie dotyczy popełnionego przestępstwa, którego okoliczności nie budzą wątpliwości, ale przestępstwa nie stwierdzonego jeszcze postępowaniem karnym (wyrokiem sądowym), a więc sytuacji, o której kpk mówi w art. 3 § 2, że "oskarżonego nie uważa się za winnego, dopóki nie zostanie mu udowodniona wina w trybie przewidzianym w niniejszym kodeksie" (W. Wolter, Nauka o przestępstwie, Warszawa 1973, s. 259). Współcześnie podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy stwierdzając, że "**wyrok warunkowo umarzający postępowanie nie zawiera orzeczenia o winie, jakkolwiek podstawę do jego wydania stanowi dowodowe ustalenie winy (a zatem do obalenia domniemania niewinności dochodzi jedynie w świadomości organu procesowego podejmującego rozstrzygnięcie o umorzeniu warunkowym). Odmienne ujęcie tej kwestii nie uwzględnia zaś rozróżnienia pomiędzy obaleniem domniemania niewinności w sensie prawnym i faktycznym"** (uzasadnienie uchwały z 19 lutego 1997 r., OSNKW 1997, nr 3-4, poz. 25, s. 60, 61).* *Przedstawione wyżej względy w ocenie Trybunału Konstytucyjnego przesądzają tezę, że **w orzeczeniu o warunkowym umorzeniu postępowania nie dochodzi do "stwierdzenia winy", o jakim stanowi art. 42 ust. 3 konstytucji.** Zgodnie z tym przepisem,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				domniemanie niewinności jest wzruszone tylko w razie wydania prawomocnego wyroku stwierdzającego winę, a takim jest jedynie wyrok skazujący. *(...)* ***Przy warunkowym umorzeniu oskarżony niejako "godzi się" na przyjęcie istnienia przesłanki winy, ale nie wiąże go to w razie ewentualnego procesu****. Po podjęciu postępowania sąd - przy zachowaniu wszystkich gwarancji procesowych - ma obowiązek podjęcia czynności zmierzających do ustalenia winy w sensie materialnym i - w zależności od wyników poczynionych ustaleń - wydać odpowiedni wyrok”.* (wyrok TK z dnia 16 maja 2000 r. P 1/99). Stanowisko TK potwierdza tezę, że projektowana zmiana prowadzi do zagwarantowania zasady dwuinstancyjności postępowania, usuwając w ten sposób deficyt obecnej regulacji.
239.	art. 454 k.p.k.	Krytycznie należy odnieść się do projektowanych zmian art. 454 k.p.k. Prawdą jest, na co zwrócono uwagę w uzasadnieniu projektu, że zdarza się, że warunkowe umorzenie postępowania jest swoistym porozumieniem pomiędzy oskarżonym a oskarżycielem, jednak częstsze są sytuacje, w których takiego porozumienia nie było, a warunkowe umorzenie postępowania stanowi arbitralną decyzję Sądu meriti, z którą prokurator może się nie zgadzać. Podkreślić należy, że najczęściej takie sytuacje mają	**PR we Wrocławiu**	Uwagi niezasadne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „Projektowana redakcja art. 454 § 1 k.p.k. i dodanie § 1a tego przepisu jest w istocie powrotem do ich brzmienia sprzed nowelizacji na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., która zawęziła regułę ne peuis przewidując możliwość skazania przez sąd drugiej instancji zarówno w przypadku zaskarżenia wyroku warunkowo umarzającego, jak i wymierzenie przez ten sąd kary dożywotniego pozbawienia wolności na

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		miejsce w sprawach o czyny z art. 178a § 1 k.k. Od wielu lat utrzymuje się w sądach tendencja liberalizacji odpowiedzialności karnej za ww. występek. Pomimo zaskarżania przez prokuratorów wyroków, w których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania nawet przy stężeniu 1 –1,5 ‰, sąd odwoławczy w przeważającej liczbie spraw utrzymuje takie wyroki w mocy. Argumenty natury ogólnej przedstawione w uzasadnieniu projektu nie są na tyle przekonujące, aby w oparciu o nie można było uznać nadrzędność reguł ne peius nad ekonomiką postępowania. Zaznaczyć także należy, że w doktrynie procesu karnego dostrzega się, że reguły ne peius przewidziane w ustawie procesowej, stanowiące dla oskarżonego dodatkową gwarancję dostępu do sądu drugiej instancji, nie są wymagane przez międzynarodowe standardy prawa do rzetelnego procesu (zob. D. Świecki, Apelacja w postępowaniu karnym, Warszawa 2011, s. 214). Zauważa się również, że art. 2 Protokołu nr 7 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzony dnia 22 listopada 1984r. w Strasburgu (Dz. U. 2003 Nr 42, poz. 364) gwarantuje oskarżonemu jedynie prawo do zaskarżenia wyroku skazującego i to tylko wtedy, gdy wydał go sąd a quo, natomiast przepis art. 2 ust. 2 Protokołu nr 7 Konwencji wprost dopuszcza wydanie orzeczenia skazującego wobec osoby uniewinnionej w pierwszej instancji, co statuuje standard strasburski znacznie poniżej standardu ukształtowanego przez art. 454 § 1 k.p.k. (zob. P. Hofmański, S. Zabłocki, Reguły		wniosek zawarty w apelacji. Wobec potrzeby poszanowania zasad dwuinstancyjności oraz zasady ograniczenia sądu odwoławczego w zakresie orzekania reformatoryjnego w przypadku wniesienia środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego, obowiązujące obecnie przepisy jawią się jako sprzeczne z regułą ne peuis. W przypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, niebędącego skazaniem, który bywa często efektem porozumienia między oskarżonym a oskarżycielem, zaskarżenie rozstrzygnięcia i orzeczenie skazujące przez sąd odwoławczy jest przejawem swoistej nielojalności państwa wobec obywatela i odstąpienia od poczynionych ustaleń, w tym np. naprawienia szkody. Jednocześnie regulacja taka wyklucza możliwość kontroli instancyjnej skazania. Dalsze utrzymanie przepisu w tym brzmieniu godzić będzie w gwarancje procesowe oskarżonego, ale też może znacząco osłabić zastosowanie warunkowego umorzenia jako często stosowanego w praktyce środka probacyjnego. W wyniku tej samej nowelizacji doszło do uchylenia reguły ne peuis gwarantującej zakaz zaostrzenia przez sąd odwoławczy kary, przez wymierzenie dożywotniego pozbawienia wolności. Jako argument wskazano na potrzebę sprawności postępowania i brak argumentów przemawiających za utrzymaniem dotychczasowego stanu rzeczy. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		«ne peius» a niektóre zasady procesu karnego, [w:] «Iudicium et scientia». Księga jubileuszowa Profesora Romualda Kmiecika pod red. A. Przyborowskiej – Klimczak i A. Taracha, Warszawa 2011, s. 386). Problem długotrwałości, czy wręcz przewlekłości postępowań w Polsce ma charakter systemowy. Zmiana art. 454 k.p.k., wynikająca z założenia, że przed decyzją o skazaniu (z którą oskarżony liczy się przecież od momentu postawienia mu zarzutów) należy ponownie zapewnić mu dwuinstancyjne postępowanie, jedynie ten problem utrwali. Podobnie należy ocenić kwestię możliwości orzekania przez sąd odwoławczy kary dożywotniego pozbawienia wolności. Należy zadać pytanie: czy celowe jest uchylanie wyroku w zawiłej i poważnej sprawie, w której sąd meriti prawidłowo ustalił stan faktyczny i dokonał właściwej oceny prawnej, jedynie po to, aby ponownie musiał przeprowadzić te same dowody, a następnie rozważył orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności? Projektowany przepis w tym zakresie nie będzie stosowany przez sądy i w istocie ograniczy możliwość wymierzania najsurowszej z kar za najpoważniejsze przestępstwa. Nadmienić należy, że sądy sporadycznie orzekają karę dożywotniego pozbawienia wolności (w 2020 r. uczyniły to 20 razy). Oznacza to, że jeżeli jest już wymierzana, to decyzja w tym przedmiocie jest przez sąd przemyślana i oparta na merytorycznych przesłankach, a skoro tak, to brak jest powodów, aby pod pretekstem dbania o gwarancje procesowe, które –		że konstytucyjna zasada kontroli instancyjnej nie stoi w opozycji do reformatoryjnego orzekania na niekorzyść oskarżonego przez sąd drugiej instancji. Jednak Trybunał jednocześnie przesądził, że decyzje sądu o pozbawieniu wolności wymagają stosownej sądowej weryfikacji i kontroli. Zakaz dotyczący nieorzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności miał charakter bezwzględny. Powrót zatem do przepisu wcześniej obowiązującego wydaje się konieczny a wiąże się z rodzajem kary i możliwym zakresem kontroli kasacyjnej przed Sądem Najwyższym, wykluczającym samoistny zarzut dotyczący surowości kary. Dlatego, na skutek powrotu do obowiązujących przed wejściem w życie nowelizacji przepisów, sąd odwoławczy w przypadku ustalenia powodów do orzeczenia kary dożywotniego pozbawienia wolności winien wyrok sądu pierwszej instancji uchylić i przekazać do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jak już wskazano – nie odnajdują umocowania w standardach międzynarodowych, ograniczać sąd odwoławczy w wyborze adekwatnej i proporcjonalnej kary.		
240.	art. 454 § 1 k.p.k.	Proponowana zmiana art. 454 § 1 k.p.k. w zakresie możliwości zmiany przez sąd odwoławczy wyroku warunkowo umarzającego na skazujący również wymaga rozwagi, a może kwerendy spraw, w których sądy odwoławcze z takiej możliwości korzystały. Być może celowym jest ograniczenie dopuszczalności zmiany na niekorzyść oskarżonego do orzeczenia kary grzywny. Jednak argumentacja odnosząca się do dwuinstancyjności jest nieprzekonująca wobec treści art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., kiedy wielokrotnie w wyniku postępowania dowodowego w znacznej części przeprowadzonego przed sądem odwoławczym, ten czyni nowe ustalenia faktyczne, których strony nie mogą już w żaden sposób kwestionować procesowo. Doktryna i orzecznictwo konsekwentnie stoją na stanowisku, że „Uprawnienie sądu odwoławczego do merytorycznego orzekania „co do istoty" nie narusza konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego. Z zasady tej wynika konieczność zapewnienia dostępu do drugiej instancji (przyznanie stronom środka zaskarżenia), powierzenie rozpoznania sprawy drugiej instancji sądowej wyższego szczebla oraz zagwarantowanie rzetelności proceduralnej w instancji odwoławczej" (D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D.	**SA w Katowicach**	Uwaga niezasadna. Stanowisko przedstawiono przy wcześniej opracowanych uwagach, w tym uwagi zgłoszonej przez Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, art. 437). Nie zauważa się też, że większym naruszeniem norm gwarancyjnych jest wypracowana w orzecznictwie możliwość zmiany wyroku uniewinniającego na warunkowo umarzający, **który jest przecież stwierdzeniem winy**, czy nawet umarzający postępowanie z tego samego względu.		
241.	art. 454 § 1 k.p.k.	Projektowaną zmianę należy ocenić częściowo krytycznie. **Wyrok warunkowo umarzający postępowanie** nie jest wyrokiem skazującym, ale **przesądza o winie i sprawstwie.** Dotychczasowy przepis zapewniał większą elastyczność w stosowaniu instytucji warunkowego umorzenia postępowania i ograniczał niepotrzebne powtarzanie procesów. Dawał wybór między środkiem probacyjnym z art. 66 k.k. a skazaniem, które może być połączone z możliwością zastosowania innego środka probacyjnego z art. 69 k.k.	**SA w Poznaniu**	Uwaga niezasadna. Należy odesłać do stanowiska prezentowanego przy uwagach zgłoszonych do tego przepisu przez inne podmioty, w szczególności do rozbudowanego stanowiska przedstawionego przy uwadze Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM.
242.	art. 452 k.p.k. i 454 k.p.k.	Proszę o rozważenie pozostawienia treści obecnego brzmienia art. 452 i art. 454k.p.k., albowiem wskazane przepisy mają na celu usprawnienie i przyśpieszenie postępowania, zmniejszenie ilości spraw przekazywanych przez Sądy Odwoławcze do ponownego rozpoznania przez Sądy I instancji, co przyczynia się do skrócenia trwania postępowań karnych. Wyraźnym przykładem jest obecna możliwość zmiany przez Sąd Odwoławczy wyroku warunkowo umarzającego postępowanie na wyrok skazujący. W sytuacji zmiany treści art. 454 § 1 k.p.k.	**SA w Katowicach**	Odnośnie do art. 454 k.p.k. stanowisko jak wyżej. Odnośnie do art. 452 k.p.k. – Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Proponowana zmiana art. 452 § 2 k.p.k. ma na celu powrócenie do treści tego przepisu nadanego na mocy ustawy z dnia 11 marca z 2016 r., a tym samym ograniczyć katalog przesłanek oddalenia wniosku dowodowego przez sąd odwoławczy, który został poszerzony ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. W brzmieniu obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r., przepis art. 452 § 2 k.p.k. stanowił samodzielną*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Sąd Odwoławczy, pomimo, że wina oskarżonego została przesądzona w wyroku i nie budzi wątpliwości, nie będzie mógł go zmienić i wymierzyć kary według swojego uznania, tylko uchyli wyrok do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji co będzie skutkować przedłużeniem takich postępowań. W mojej ocenie dla zwiększenia sprawności postępowania karnego należy w pierwszej kolejności ograniczać konieczność i możliwość przekazywania spraw z postępowania odwoławczego ponownie do ponownego rozpoznania przez Sądy I instancji, bo takie decyzje powodują znaczną przewlekłość postępowań. W tym zakresie można zastanowić się nad ograniczeniem zasady *nepeius.*		*podstawę oddalenia wniosku dowodowego, jeżeli przeprowadzenie dowodu przez sąd odwoławczy byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Odwołanie się do treści art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. oznaczało, że podstawy uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania stanowią także podstawy oddalenia wniosku dowodowego w instancji odwoławczej.Zastrzeżenia co do prekluzji dowodowej opisane przy omawianiu proponowanych zmiany do art. 170 k.p.k. pozostają aktualne. Rezygnacja z prekluzji dowodowej w art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. rodzi konieczność uchylenia art. 452 § 3 k.p.k. który określa wyjątki od niej. Chodzi tu o wnioski dowodowe składane w instancji odwoławczej co do dowodu, który nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać, oraz o fakty, niebędące przedmiotem postępowania przed tym sądem, gdy składający wniosek mógł je wówczas wskazać, gdy fakty lub dowody dotyczą tego, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 k.k. lub 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k.”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
243.	art. 523 § 1a k.p.k.	Pozbawienie Prokuratora Generalnego kompetencji do wniesienia kasacji z powodu niewspółmierności kary nie znajduje uzasadnienia i jest przejawem ograniczania kompetencji oskarżyciela publicznego.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Przepis art. 523 § 1a k.p.k. wprowadził możliwość wnoszenia przez Prokuratora Generalnego w sprawach o zbrodnie kasacji z powodu niewspółmierności wymierzonej kary (ustawa z dnia 11 marca 2016 r.). Projektowane uchylenie tego przepisu znajduje uzasadnienie w modelu postępowania kasacyjnego przyjętego w polskim procesie karnym. Zgodnie z obowiązującymi przepisami kasacja może być oparta na wykazywaniu wystąpienia w toku postępowania bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Zadaniem postępowania kasacyjnego jest zatem eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń, które zapadły w wyniku poważnych naruszeń prawa. W toku tego postępowania nie weryfikuje sią natomiast ocen, których dokonuje sąd i to między innymi w zakresie ustaleń faktycznych, także tych, które wpływają na wymiar kary. W art. 523 § 1 in fine k.p.k. zawarty jest wprost zakaz wnoszenia kasacji z powodu niewspółmierności kary. Przepis art. 523 § 1a k.p.k. wprowadzający wyjątek od tej zasady nie mieści się w modelu rozpoznawania nadzwyczajnego środka zaskarżenia od prawomocnego orzeczenia i powoduje, że Sąd Najwyższy de facto ponawia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowanie apelacyjne w części dotyczącej wymiaru kary.”.
244.	art. 517d § 5 k.p.k.	Wprowadzenie zmiany w art. 517d k.p.k. poprzez wskazanie w par. 5 formalnych przesłanek odmowy wykonania zlecenia takich jak np. choroba, duża ilość pracy, względy rodzinne.	**Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS**	Uwaga niezasadna. Norma art. 517d k.p.k. nie statuuje obowiązku stawiennictwa, który wynika z przepisów odrębnych, a jedynie wskazuje miejsce stawiennictwa. Przypomnieć także należy, że jeśli zachodzą szczególnie ważne przyczyny, tłumacz przysięgły może odmówić wykonania tłumaczenia, co jasno wynika z art. 15 *in fine* ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego. Wskazane w uwagach okoliczności w sposób oczywisty muszą być uznane za należące do tej kategorii. Nie sposób podzielić tezy, jakoby „Trudno jednoznacznie ocenić, czy świetle przedmiotowego przepisu tłumacz przysięgły może odmówić dokonania tłumaczenia z uwagi na dużą liczbę spraw, którą na bieżąco prowadzi w oparciu o zawarte umowy i wynikające z nich terminy realizacji zobowiązań” (M. Kaczocha, M. Mazuryk, Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. Komentarz, LEX/el.2011). W ten sposób prawodawca zastawiałby bowiem swoistą „pułapkę” na tłumacza, zmuszając go do niedochowania wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Taka wykładnia byłaby nie do pogodzenia z zasadą demokratycznego państwa prawa wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP (tak: L. Garlicki (red.), M. Zubik

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				(red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I, wyd. II, LEX 2016, komentarz do art. 2, pkt 31).
245.	Rozdział 58 k.p.k.	Należy przy tym postulować, aby projekt uzupełnić o zmianę terminologiczną podmiotu dochodzącego roszczeń w rozdziale 58 k.p.k. i określenie go mianem „poszkodowanego", ewentualnie „wnioskodawcy", co lepiej oddawałoby sytuację procesową podmiotu w tym postępowaniu, zważywszy, że nie występuje tutaj jako potencjalny sprawca czynu zabronionego i nie korzysta też z pomocy obrońcy, lecz pełnomocnika. Dostrzegam przy tym, że zasadne jest wprowadzenie prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne utrzymywanie zarzutów lub oskarżenie przez organ ścigania, obok istniejącego prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienie wolności. Sam fakt niesłusznego utrzymywania zarzutów czy niesłusznego oskarżenia, nawet niepołączony z pozbawieniem wolności, może wyrządzić szkodę i krzywdę. Wieloletnie utrzymywanie stanu oskarżenia czy przedstawienia zarzutów może prowadzić do wyrządzenia znacznych szkód o charakterze materialnym, rodzinnym i moralnym, zwłaszcza gdy chodzi o osobę wykonującą zawód zaufania publicznego albo prowadzącą działalność gospodarczą. W tym celu art. 552 k.p.k. należałoby rozbudować o kolejne 3 kategorie poszkodowanych, którzy w aktualnym stanie prawnym są pozbawieni roszczeń odszkodowawczych przed sądem karnym. W tym	**RPO**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zakresie należy wymienić: 1) osobę, wobec której niewątpliwie niesłusznie utrzymywano zarzuty; 2) osobę, którą niewątpliwie niesłusznie oskarżono, a następnie umorzono postępowanie z powodu oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia; 3) osobę, którą niewątpliwie niesłusznie oskarżono w sprawach z oskarżenia prywatnego oraz w wypadku, o którym mowa w art. 55 § 1 k.p.k., przy czym w tych sytuacjach odszkodowanie i zadośćuczynienie powinno przysługiwać bezpośrednio od osoby, która wniosła akt oskarżenia.		
246.	art. 646 k.p.k.	Proponujemy także zmianę art. 646, który otrzymałby brzmienie: „art. 646. W sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych nie stosuje się przepisów o postępowaniu prywatnoskargowym i przyspieszonym. Poza tym stosuje się przepisy działów poprzednich, chyba że przepisy działu niniejszego stanowią inaczej.” Jak się bowiem wydaje nie ma żadnych przeciwskazań do rozpoznawania spraw karnych przez sądy wojskowe w trybie nakazowym, zwłaszcza, że instytucję tę przewiduje wojskowe sądownictwo dyscyplinarne wobec sędziów sądów wojskowych, a także sądy wojskowe orzekają w tym trybie w sprawach o wykroczenia.	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy
247.	art. 654 k.p.k.	Kolejna propozycja dotyczy zmiany treści art. 654 w sposób następujący: a) w § 1 uchyla się pkt 1; b) § 2 otrzymuje brzmienie: „§ 2. W postępowaniu przygotowawczym, w przedmiocie tymczasowego aresztowania w stosunku do żołnierzy sił zbrojnych	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		państw obcych i członków ich personelu cywilnego, o których mowa w § 1 pkt 3, orzeka jednoosobowo wojskowy sąd okręgowy.”; Należy podnieść, iż rozwiązanie obecne wydaje się dziś nad wyraz archaiczne. Nie ma powodu, aby wojskowy sąd okręgowy był właściwy w pierwszej instancji do rozpoznawania spraw o wszystkie przestępstwa, nawet najbardziej błahe, tylko z tego powodu, że zostały popełnione przez oficera posiadającego stopień wojskowy majora lub wyższy, a należy zaznaczyć, że zasada ta nie występuje w sprawach o wykroczenia. To samo dotyczy stosowania wobec tych osób w toku postępowania przygotowawczego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.		
248.	art. 666 § 1 k.p.k.	Następnie proponujemy: w art. 666 § 1 wyrazy „art. 338 § 1” zastąpić wyrazami „art. 338 § 3”. Z uwagi na treść projektowanego przepisu art. 259 § 3 k.p.k., zgodnie z którym tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat, a obecnie do roku, powstaje pytanie o jego relację do art. 666 § 1 k.p.k. w części odnoszącej się do występku z art. 338 § 1 kk, zagrożonego wyłącznie karą ograniczenia wolności i § 2, zagrożonego karą ograniczenia wolności, karą aresztu wojskowego do roku albo pozbawienia wolności do roku - za wyjątkiem sytuacji wskazanych w art. 259 § 4 k.p.k. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w § 2 i § 3 tego zakazu	**WSO w Warszawie**	Uwaga zasadna. Proponuje się, aby przepis art. 666 § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Tymczasowe aresztowanie żołnierza oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 338 § 3, art. 339**, 341 § 1, art. 343 § 2, art. 345, 352 i 358 § 2 Kodeksu karnego może nastąpić wyjątkowo również wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni jedno z tych przestępstw.**”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		karnego ustawodawca określił typy kwalifikowane występku samowolnego oddalenia, zagrożone karami odpowiednio: ograniczenia wolności, aresztu wojskowego do roku albo pozbawienia wolności do roku oraz aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3. Należy w tym miejscu zgodzić się z poglądem o niedopatrzeniu ustawodawcy nowelizującego gruntownie brzmienie art. 338 kk, obowiązujące od dnia 1 stycznia 2010 r. W regulacji poprzednio obowiązującej przepis art. 338 § 1 kk zawierał bowiem typ omawianego czynu zabronionego w postaci zagrożonej karą najsurowszą, tj. aresztu wojskowego albo pozbawienia wolności do lat 3. Nie sposób wobec tego uznać, aby przepis art. 666 § 1 k.p.k. stanowił w rzeczonym zakresie *lex specialis* w stosunku do art. 259 § 3 k.p.k. Należy postulować zatem zmianę katalogu określonego w art. 666 § 1 k.p.k. poprzez wyeliminowanie przepisu art. 338 § 1 k.k., a zamieszczenie w nim co najwyżej art. 338 § 3 k.k.		
249.	art. 668 § 2 k.p.k.	Kolejna propozycja ma charakter porządkujący. Proponujemy: w art. 668 § 2 wyrazy „art. 334 § 2" zastąpić wyrazami „art. 334 § 3" Obowiązek informacyjny nałożony na prokuratora w przepisie art. 668 § 2 k.p.k. polega na pouczeniu oskarżonego oraz pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem także o prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 669 § 2 i 2a k.p.k. Prokurator ma to uczynić dokonując czynności przewidzianych w art. 334 § 2 k.p.k. Przepis ten w aktualnym brzmieniu nakazuje dołączyć do aktu	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		oskarżenia, oprócz załącznika adresowego do akt sprawy, także po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 k.p.k. - także dla każdego pokrzywdzonego. *Prima vista* należałoby uznać, że w stosunku do pokrzywdzonego omawiany obowiązek informacyjny prokuratora aktualizuje się wyłącznie w przypadku złożenia aktu oskarżenia wraz z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 2 k.p.k. Wówczas jednak sprawa podlegałaby rozpoznaniu na posiedzeniu, a więc bez udziału ławników, a ponadto wniosek taki prokurator może złożyć wyłącznie w sprawie o występek, w których to, zgodnie z treścią art. 28 § 1 k.p.k., ławnicy na rozprawie co do zasady nie wchodzą w skład sądu (za wyjątkiem sytuacji z art. 28 § 3 k.p.k. i to wyłącznie przed wojskowym sądem okręgowym - patrz niżej). Ponadto przepis art. 669 § 2a k.p.k., nie przewiduje żadnych wyjątków od możliwości złożenia wniosku o wyznaczenie do składu orzekającego zamiast ławników żołnierzy - ławników sądu powszechnego przez pokrzywdzonego niebędącego żołnierzem. Należy zatem uznać odwołanie się do treści art. 334 § 2 k.p.k. zamiast do art. 334 § ***3*** k.p.k. za przeoczenie ustawodawcy nowelizującego brzmienie obydwu przepisów, albowiem do dnia 30 czerwca 2015 r. istotnie to art. 334 § 2 k.p.k., przewidywał obowiązek oskarżyciela publicznego zawiadomienia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
250.	art. 669 k.p.k.	Co do przepisów dotyczących ławników w postępowaniu karnym przed sądami wojskowymi proponujemy w art. 669, aby: a) § 1 otrzymał brzmienie: „§ 1. Ławnikiem nie może być żołnierz mający niższy stopień wojskowy niż oskarżony pełniący czynną służbę wojskową. Ograniczenia tego nie stosuje się, jeżeli ławnik ma stopień nie niższy niż generał brygady lub kontradmirał.”; b) dodać § 2b w brzmieniu: „§ 2b. W postępowaniu przed wojskowym sądem garnizonowym przepisu art. 28 § 3 w zakresie możliwości rozpoznania sprawy w składzie jednego sędziego i dwóch ławników nie stosuje się”; Odrębnością w stosunku do sądownictwa powszechnego jest zasada wynikająca z istoty wojska jako instytucji zhierarchizowanej oraz dyscypliny wojskowej, tj. że ławnikiem nie może być żołnierz mający niższy stopień wojskowy niż oskarżony, chyba że ławnik ma stopień generała brygady lub kontradmirała, o czym zadecydowały, jak należy sądzić, względy pragmatyczne, pozwalające na sprawniejszą organizację rozprawy, wobec nielicznej reprezentacji stanowisk generalskich w Siłach Zbrojnych RP. Ponadto wymóg ten jest obligatoryjny wyłącznie w stosunku do oskarżonych pełniących czynną służbę wojskową. Opierając się na gramatycznej wykładni przepisu art. 669 § 1 k.p.k. można poddać w wątpliwość możliwość wyznaczenia do ławniczego składu sądu wojskowego ławnika należącego do korpusu generalskiego w stopniu	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wojskowym wyższym niż generał brygady (kontradmirał), ale niższym od oskarżonego. *Ratio legis* omawianej regulacji ma na celu niewątpliwie odstępstwo od zasady wyrażonej w zdaniu pierwszym. Należy zatem usunąć ową wątpliwość przez przeredagowanie treści tego przepisu. Z kolei w myśl art. 56 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2250) ławników wybiera się tylko do wojskowych sądów okręgowych, w których biorą udział wyłącznie w rozpoznawaniu spraw o zbrodnie, w składach przewidzianych w art. 28 § 2 i 4 k.p.k. Wskazana regulacja ustrojowa obowiązuje od dnia 28 lipca 2007 r., natomiast wcześniej ławnicy brali udział w rozpoznawaniu spraw przed sądami wojskowymi w pierwszej instancji zarówno w postępowaniach przed wojskowymi sądami okręgowymi, jak i przed wojskowymi sądami garnizonowymi, Tymczasem na mocy nowelizacji art. 28 § 3 k.p.k., która weszła w życie dnia 1 lipca 2015 r., ze względu na szczególną zawiłość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników. Należy dostosować przepisy postępowania w sprawach rozpoznawanych przez wojskowe sądy garnizonowe do realiów ustrojowych tych sądów, poprzez dodanie do art. 669 przepisu § 2b.		
251.	art. 672 k.p.k.	Ostatnia propozycja dotyczy uchylenia przepisu art. 672. W przeciwieństwie do zasady wyrażonej w art. 423	**WSO w Warszawie**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		§ 1 KPK, odnoszącej się do sądów powszechnych, sądy wojskowe, orzekające jako sądy pierwszej instancji, mają obowiązek sporządzić w określonym w tym przepisie instrukcyjnym terminie 14. dni uzasadnienie wyroku z urzędu. Obecnie przepis wprowadza wyjątek w stosunku do orzeczenia zapadłego w trybie konsensualnym, tj. uwzględniającego wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występek, zarówno samoistnego (art. 335 § 1 k.p.k.), jak i dołączonego do aktu oskarżenia (art. 335 § 2 k.p.k.) oraz na skutek złożonego przez oskarżonego wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego na rozprawie (art. 387 § 1 k.p.k.). Sąd wojskowy pierwszej instancji sporządza zatem z urzędu uzasadnienie w całości do każdego wyroku skazującego wydanego w trybie zwyczajnym, wyroku warunkowo i bezwarunkowo umarzającego postępowanie karne, wyroku uniewinniającego oskarżonego od zarzutu popełnienia przestępstwa, a także do wyroku orzekającego o odszkodowaniu i zadośćuczynieniu, wydanego zarówno na podstawie rozdziału 58 KPK, jak i na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2024 r. poz. 442). Proponujemy zatem uchylenie tego przepisu jako archaizmu wprowadzonego do wojskowego prawodawstwa karnoprocesowego po II wojnie światowej, powielanego przez kolejno obowiązujące ustawy procesowe. Nie ma bowiem racjonalnych podstaw do tego, aby ustawa nakazywała sędziemu wojskowemu poświęcać czas na pracochłonną czynność w postaci sporządzania uzasadnienia niekontrowersyjnego (tzn. w sytuacji, w której żadna ze stron nie wniosła o sporządzenie uzasadnienia) wyroku, (nawet na formularzu, co wcale nie oznacza, że zostanie sporządzone dużo szybciej), zamiast na rozpoznawanie kolejnych spraw (w kontekście zasady szybkości postępowania i wydania orzeczenia w rozsądnym terminie), nawet biorąc oczywiście pod uwagę fakt, iż sądy wojskowe w obecnie ukształtowanej właściwości są mniej obciążone sprawami od sądów powszechnych.		
252.	art. 94 § 2 k.w.	W ramach przepisów kodeksu wykroczeń proszę o rozważenie zmiany art. 94 § 2 k.w. poprzez wyraźne wskazanie w tym paragrafie podstawy wymiaru kary, czy jest to § 1 i § la, albowiem obecne brzmienie § 2 nie jest jednoznaczne.	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
253.	art. 119 § 1 k.w., art. 120 § 1	Podstawową wątpliwość budzi wyłączenie z treści poszczególnych przepisów art. 119 § 1, art. 120 § 1, art. 122 § 1 i 2 oraz art. 124 § 1 wskazania wartości, do której czyny te stanowią wykroczenie, a która stanowi znamię czynu i przeniesienie jej do treści art. 130 § 1.	**SA w Warszawie**	Uwaga niezasadna. Przyczyny umieszczenia w projekcie wskazanych przepisów Kodeksu wykroczeń wskazano w jego uzasadnieniu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	k.w., art. 122 § 1 i 2 k.w., art. 124 § 1 k.w. i art. 130 § 1 k.w.	Rezygnacja z utrwalonego sposobu regulacji tych wykroczeń i związana z tym konieczność odwoływania się każdorazowo do związku z treścią art. 130 wydaje się niepotrzebną i nic niewnoszącą komplikacją.		Kwalifikowane zastrzeżenia co do trybu uchwalenia zmian w Kodeksie wykroczeń i potrzeba realizacji funkcji gwarancyjnej prawa karnego, mającej zakorzenienie w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP, skłoniła projektodawcę do „prewencyjnego" usunięcia stanu niepewności prawnej poprzez zaproponowane w projekcie zmiany.
254.	art. 130 § 1 k.w.	Z uwagi na wzrost kosztów życia i wahającą się inflację można by rozważyć podwyższenie kwoty rozgraniczającej czyny przepołowione. Dobrym rozwiązaniem było obowiązujące wcześniej kryterium odwołujące się do 1/4 minimalnego wynagrodzenia za pracę.	**PR we Wrocławiu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Zmiany w Kodeksie wykroczeń nie polegały na zmianie kwoty przepołowienia. Dodać można, że kryterium ruchome, odwołujące się do minimalnego wynagrodzenia za pracę, w praktyce skutkowały potrzebą kontrawencjonalizacji po każdej zmianie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 2a Kodeksu wykroczeń). Można w tym miejscu zwrócić uwagę na postanowienie TK z dnia 26 stycznia 2018 r. S 1/18. Trybunał Konstytucyjny postanowił przedstawić Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej uwagi o stwierdzonych uchybieniach w regulacji art. 2a oraz art. 119 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń. W ocenie Trybunału „*konieczność dokonywania przez sądy cyklicznej weryfikacji zagraża - fundamentalnej dla porządku prawnego - wartości, jaką jest stabilność orzeczeń sądowych.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Trybunał wyjaśniał już, że „zasada stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych jest ważnym elementem prawa do sądu i ma istotne znaczenie z punktu widzenia realizacji konstytucyjnych zasad bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa. Z tych względów podstawowe znaczenie ma takie ukształtowanie postępowania sądowego, aby zapadło w nim wiążące rozstrzygnięcie zgodne z prawem i nie zachodziła konieczność wzruszania prawomocnego orzeczenia" (wyrok z 1 kwietnia 2008 r., sygn. SK 77/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 39)".
255.	art. 20 § 3 k.p.w.	Projektowany przepis zasługuje na uwzględnienie tylko w zakresie, w jakim ma charakter dostosowawczy do innych zmian, poczynionych niniejszą nowelizacją. Nadal jednak nie rozwiązuje kompleksowo wątpliwości, jakie wyłoniły się na gruncie jego dotychczasowego stosowania. Warto zaznaczyć, że nadal nie została rozwiązana nieścisłość jaka kształtuje się w zakresie problemu użycia przymusu w celu wymuszenia poddania badaniom. W świetle art. 20 § 3 k.p.s.w. nakazuje się odpowiednie stosowanie wobec obwinionego art. 74 § 3a i 4 k.p.k., co rodzi wątpliwość, czy jest możliwe użycie siły fizycznej do obezwładnienia go w zakresie niezbędnym do dokonania danej czynności. Inaczej sytuacja kształtuje się wobec osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, gdzie art. 54 § 5 k.p.s.w. odsyła wprost do art. 74 § 3 k.p.k. To doprecyzowanie było efektem	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 marca 2013 r. w sprawie o sygn. akt U 2/11, niemniej w zakresie osoby obwinionej, przepisy te nadal nie uległy zmianie, co jest również podnoszone w piśmiennictwie.		
256.	art. 26 § 5 k.p.w.	Dodatkowo zwrócić uwagę należy, że chociaż uzasadnienie wskazuje na zakres nowelizacji, to czy jednak nie należałoby już teraz rozważyć zmiany przepisu art. 26 § 5 k.p.w. i odesłać w nim również do przepisu art. 56 § 3 k.p.k. Problem nie jest wcale błahy, coraz częściej zdarzają się zażalenia osób z wolą działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego, które w razie odmowy im tego prawa przez sąd są one verba legis pozbawione prawa kwestionowania takiej decyzji. Jest to istotna niekonsekwencja w regulacji praw z istoty takich samych podmiotów w postępowaniach w zależności od tego, w jakiej procedurze występują, albowiem oskarżycielowi posiłkowemu w postępowaniu karnym prawo takie zapewniono. Trybunał Konstytucyjny zakwestionował brak takiej regulacji w odniesieniu do k.p.k., czego konsekwencją była zmiana przepisu. Nie znowelizowano jednak k.p.w., w którym występował i występuje analogiczny problem.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
257.	art. 35 § 2 k.p.w. w zw. z art. 71 § 4 k.p.w.	Nadto, proszę o rozważenie wyeliminowania z przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia instytucji wyroku zaocznego (art. 35 § 2 k.p.w. w zw. z art. 71 § 4 k.p.w.), przy uwzględnieniu, iż zrezygnowano z tej regulacji w kodeksie postępowania karnego, ewentualnie do ograniczenia jej	**SA w Katowicach**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do sytuacji, gdy obwiniony w ogóle, ani w postępowaniu wyjaśniającym, ani też w postępowaniu karnym nie złożył wyjaśnień.		
258.	art. 46 § 4 k.p.w.	Nowelizując przepis art. 46 i zmieniając § zrezygnowano z konsekwentnie dotąd proponowanego pojęcia „obrońca" w miejsce adwokata albo radcy prawnego. Nie jest to błąd, ale swoistego rodzaju niekonsekwencja.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. Zakres zmian w zakresie tego przepisu dotyczył uchylenia możliwości kontroli rozmowy zatrzymanego z obrońcą. Inne aspekty, w szczególności związane ze wzmocnieniem prawa do obrony, pozostają zasadniczo poza zakresem zmian proponowanych w Kodeksie postepowania w sprawach o wykroczenia. Problematykę tę pozostawiono do ewentualnego uregulowania w przyszłych pracach legislacyjnych, uwzględniających finalny kształt zmian jakie wprowadzone zostaną do Kodeksu postępowania karnego.
259.	art. 101 § 1b pkt 4 k.p.w.	Wskazać należy na niezasadne, zdaniem Stowarzyszenia wprowadzenie przez projektodawcę art. 101 § 1b pkt 4 k.p.w. Obecnie jednoznacznie wskazuje się, że postępowanie w sprawie uchylenia prawomocnego mandatu karnego nie służy rozpoznaniu sprawy co do meritum, nie prowadzi się w nim postępowania dowodowego, ale przed wydaniem postanowienia sąd może zarządzić stosowne czynności w celu sprawdzenia podstaw do uchylenia mandatu karnego (art. 32 § 5 k.p.w. w zw. z art. 97 k.p.k.). Błędnie wskazuje projektodawca, że brak jest powodów, by różnicować przesłanki wznowienia postepowania (art. 113 k.p.w.) i przesłanki uchylenia	**Stowarzyszenie Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM**	Uwaga niezasadna. Proponowana regulacja wypełnia lukę sygnalizowaną m.in. przez RPO. Obawa, że osoby ukarane mandatem będą traktowały postępowanie o uchylenie prawomocnego mandatu jako zwyczajny środek zaskarżenia nie wydają się przekonujące. Podobna przesłanka występuje w Kodeksie postępowania karnego jako podstawa wznowienia postępowania i nie generuje nadmiernej ilości spraw. Dodać można, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego: *„wymóg ukształtowania postępowania sądowego zgodnie z zasadami*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		prawomocnego mandatu karnego podczas, gdy właśnie z uwagi na specyfikę postępowania mandatowego różnicowanie to jest w pełni uzasadnione. Dodanie wskazanej przesłanki rodzi zagrożenie, że postępowanie o uchylenie prawomocnego mandatu karnego nabędzie charakteru quasi-rozpoznawczego, skutkującego koniecznością oceny w nim nowych faktów i dowodów, a osoby ukarane prawomocnym mandatem karnym traktować je będą jako zwyczajny środek zaskarżenia.		*sprawiedliwości zakłada stworzenie środków prawnych, umożliwiających wzruszenie prawomocnego orzeczenia, które obarczone jest poważnymi wadami"* (zob. wyrok z 15 maja 2000 r., sygn. SK 29/99, wyrok TK z dnia 21 lipca 2009 r. K 7/09). Proponowana regulacja służy realizacji takiego celu.
260.	art. 101 § 1b pkt 4 k.p.w.	Projektowana treść wprowadza de facto zasadę ponownego rozpatrywania wykroczeń zakończonych w postępowaniu mandatowym. Mandat staje się prawomocny z chwilą przyjęcia, ale i tak praktycznie w każdym przypadku i w każdym czasie będzie mogło być prowadzone pełne postępowanie sądowe. Wydłuży to nie tylko postępowanie o wykroczenie, ale również inne postępowania, przez to, że sprawca pierwotnie ocenił swoje zachowanie jako zawinione i przyjął mandat, a następnie rozmyślił się. Jest obawa, że to od dokładności notatnika funkcjonariusza Policji będzie zależało czy ukarany we wniosku o uchylenie mandatu zgłasza nowy fakt lub dowód, a gdy zbliżać się będzie upływ roku od zdarzenia nie będzie czasu na powtórne przeprowadzenie czynności wyjaśniających i skierowanie wniosku o ukaranie do sądu, albo ten okres upłynie jeszcze przed uchyleniem mandatu. Jest to pole do potencjalnych nadużyć.	**SA w Poznaniu**	Uwaga niezasadna. Stanowisko jak powyżej odnośnie do analogicznej uwagi Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
261.	Ustawa o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka	Jednocześnie dostrzegłem potrzebę zabezpieczenia interesów pokrzywdzonych przestępstwem z art. 190 § 1 k.k. w sposób systemowy i instytucjonalny, na co pozwala ustawa z dnia 28 listopada 2014 roku o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka. W tym sensie ponownie postuluję, aby rozszerzyć katalog przestępstw, których popełnienie przemawia za wdrożeniem środka w postaci ochrony osobistej o czyny określone w art. 190 § 1 k.k., art. 190a § 1 k.k. czy art. 193 § 1 k.k. (II.510.101.2024).	**RPO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
262.	art. 72 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa	Projektowana treść art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa usuwa jedną wątpliwość przez wprowadzenie związku popełnianego przestępstwa z konfliktem zbrojnym w Ukrainie, ale **nadal zawiera nieostre pojęcie „w czasie trwania konfliktu zbrojnego**". Nie wiadomo do kiedy ustawodawca przewiduje stosowanie obostrzenia wymiaru kary wynikającego z tego przepisu, tj. do czasu zawarcia traktatu pokojowego, kapitulacji czy zawieszenia broni lub tylko faktycznego zaprzestania walk i zamrożenia konfliktu zbrojnego. Rodzi to oczywiste wątpliwości natury konstytucyjnej dla tego przepisu.	**SA w Poznaniu**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Należy zauważyć, że w ramach tego przepisu za pilne uznano doprecyzowanie, iż znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie **i w związku** z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Inne elementy wskazanego przepisu nie stanowią materii projektowanej ustawy. Tylko marginalnie można wskazać, że w komentarzach do omawianego przepisu można znaleźć wyjaśnienia jak należy rozumieć pojęcie „w czasie konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
263.	art. 26 projektu	W art. 26 nakazuje się niezwłoczne przekazanie stronom i innym osobom informacji o zmianie zakresu ich uprawnień lub obowiązków. Nie przewiduje się jednak przygotowania wzoru pouczeń przez Ministra Sprawiedliwości, co może powodować znaczne opóźnienia w przekazaniu takiej informacji do czasu przygotowania pouczeń przez poszczególne sądy.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga nie jest zasadna. W dotychczasowej praktyce wzory pouczeń były przygotowywane przez sądy. Ewentualne włączenie w te prace MS nie wymaga regulacji ustawowych.
264.	art. 28 projektu	Wreszcie przepis art. 28 nakazuje niezwłoczne uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego, jeśli brak jest podstaw prawnych do stosowania tego środka. Jeśli się uznaje, że do takiej interwencji potrzeba przepisu przejściowego, to **zauważyć należy, że nie uregulowano w nim przypadku, gdy dotąd stosowany środek przekracza wprowadzane nowelą terminy**.	**SSP IUSTITIA**	Uwaga niezasadna. **Art. 28 projektu stanowi, że** „Jeżeli po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy **brak jest podstaw prawnych do stosowania środka zapobiegawczego**, środek taki należy niezwłocznie uchylić lub zmienić". Pojęcie braku podstawy prawnej oznacza również sytuację, gdy „**dotąd stosowany środek przekracza wprowadzane nowelą terminy"**. W sytuacji, o której mowa w art. 263 § 4c k.p.k., jeżeli **wyłączną** podstawą tymczasowego aresztowania jest przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k., tymczasowe aresztowanie trwające dłużej niż 12 miesięcy powinno zostać uchylone. Należy w tym miejscu wyjaśnić, że art. 258 § 2 k.p.k. może wystąpić jako wyłączna podstawa tymczasowego aresztowania. Wprawdzie w art. 258 § 2 k.p.k. wskazano, że „obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				także z surowości grożącej oskarżonemu kary", ale nie oznacza to, że podstawą stosowania tymczasowego aresztowania będzie zawsze art. 258 § 2 w zw. z („i") art. 258 § 1 pkt 1 lub 2 k.p.k. Przy takim podejściu art. 263 § 4c k.p.k. traciłby sens, gdyż art. 258 § 2 k.p.k. nie występowałby nigdy jako wyłączna podstawa tymczasowego aresztowania, a podstawy z art. 258 § 1 k.p.k. nie są ograniczone terminem. Skoro ustawodawca zakłada w art. 263 § 4c k.p.k. możliwość samoistnego stosowania art. 258 § 2 k.p.k., to należy przyjąć, że uzupełnianie tej podstawy tymczasowego aresztowania o przesłanki z art. 258 § 1 k.p.k. **może nastąpić tylko w tych sytuacjach, gdyby w danej sprawie występowały one niezależnie od zagrożenia karą**. Należy zatem przeprowadzić swoisty test negatywny, polegający na postawieniu pytania, czy w sytuacji gdyby czyn zagrożony był karą niższą niż 10 lat pozbawienia wolności (albo sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności nie wyższą niż 3 lata) obawy utrudniania postępowania, o których mowa w art. 258 § 1 k.p.k. występowałyby nadal w takim nasileniu, że uzasadniałyby tymczasowe aresztowania. Tylko pozytywna odpowiedź na to pytanie będzie pozwalała na przywoływanie w podstawie stosowania tymczasowego aresztowania, obok art. 258 § 2 k.p.k., także przepisu art. 258 § 1 pkt 1 lub 2 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Niewątpliwie orzecznictwo i praktyka z czasem ułatwią i ujednolicą stosowanie omówionych powyżej przepisów.
265.	Ogólne	Wydaje się, że proponowane w ramach nowelizacji kodeksu karnego ograniczenie kar izolacyjnych winno być skorelowane z wprowadzeniem adekwatnych finansowych dolegliwości, które będą nakładane i egzekwowane odpowiednio szybko.	**KSSiP**	Uwaga ogólnikowa i wykracza poza zakres przedmiotowej ustawy.
266.	Ogólne	Podsumowując zgłoszone uwagi wydaje się, że celem nowelizacji jest łagodniejsze traktowanie sprawców przestępstw, przy jednoczesnym rozszerzeniu gwarancji procesowych dla podejrzanych/oskarżonych, kosztem innych stron postępowania, w tym przede wszystkim oskarżyciela publicznego.	**PR w Lublinie**	Uwaga niezasadna. Intencją projektu nie jest łagodzenie odpowiedzialności karnej, lecz racjonalizacja karania. Projekt rozszerza te uprawnienia oskarżonych, które wynikają z dyrektyw wskazanych w jego uzasadnieniu i uchyla „nadmiarowe" uprawnienia prokuratora, które nie znajdują uzasadnienia.
267.	Ogólne	Na zakończenie chciałbym wskazać na potrzebę szerszego niż obecnie, a nadto rzeczywistego udziału prokuratorów pracujących w prokuraturach rejonowych i okręgowych w pracach nowelizacyjnych, zwłaszcza w zakresie dotyczącym przebiegu postępowania przygotowawczego, postępowania dowodowego czy środków przymusu. Nie jest właściwa praktyka, iż możliwe jest wyłącznie wskazanie uwag do już opracowanego projektu przez Komisję Kodyfikacyjną,	**PR we Wrocławiu**	Uwaga ogólnikowa i nie dotyczy treści ustawy, ale zasad tworzenia prawa.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		lecz procedura konsultacji powinna wyglądać w ten sposób, iż najpierw powinno się zebrać opinie, postulaty co do modelu przebiegu postępowania, a następnie w zakresie poszczególnych instytucji prawnych a rolą Komisji wino być legislacyjne opracowanie tych założeń, przy oczywiście uwzględnieniu autonomii Komisji oraz pomysłów Jej Członków. W mojej ocenie dotychczasowy sposób konsultacji w sposób niewystarczający nie będzie uwzględniał stanowiska środowiska prokuratorskiego.		
268.	Ogólne	W przepisach o stosowaniu środków zapobiegawczych brakuje przepisu, który wprost przewiduje stosowanie tych środków, a zwłaszcza o stosowanie czy przedłużenie tymczasowego aresztowania w trakcie postępowania przygotowawczego i sądowego wobec sprawców niepoczytalnych, którym nie można zarzucić popełnienia przestępstwa, a popełnienie czynu karalnego. W § 1 art. 249 k.p.k. i następnych jednostkach redakcyjnych jest mowa o popełnieniu przestępstwa, zagrożeniu surową karą, itd. Jedyna regulacja dotycząca tymczasowego aresztowania niepoczytalnych sprawców zawarta jest w art. 264 § 2a k.p.k., ale odnosi się do sytuacji, gdy sąd umorzył postępowania z powodu niepoczytalności i orzekł o zastosowaniu środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu w zakładzie zamkniętym. Przed wydaniem tego orzeczenia sądy stosują areszt „automatycznie", sięgając przez analogię do przepisów dotyczących sprawców poczytalnych, a tak nie	**SA w Szczecinie**	Uwaga wykracza poza zakres przedmiotowej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powinno być od chwili, gdy biegli stwierdzą niepoczytalność podejrzanego czy oskarżonego.		
269.	Ogólne do zmian w k.k.w.	Jeżeli chodzi o ograniczenie roli prokuratora w postępowaniu wykonawczym, to rzeczywiście konieczny udział prokuratora w procedowaniu wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia czy też możliwość skarżenia orzeczenia w tym zakresie należy uznać za niecelowe. W pozostałych kategoriach spraw udział prokuratora może być fakultatywny.”.	**SA w Szczecinie**	Uwaga nie do końca jasna. Wydaje się, że nie zawiera żadnej krytyki proponowanych rozwiązań.
270.	Ogólne	Wątpliwość wzbudza instytucja „małego świadka koronnego”. Oczywiście pozytywnie oceniam powrót do dawnego brzmienia art. 60§ 3 k.k., jednakże wydarzenia ostatnich lat, poczynając od „sprawy Materli” nadszarpnęły moje zaufanie do małego świadka koronnego jako takiego. Z zainteresowaniem zapoznałem się z wynikami badań Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego dotyczących tymczasowego aresztowania. **Zastanawiam się, czy Minister Sprawiedliwości nie mógłby ustanowić dwóch grantów:** dotyczących badań na temat przydatności tej instytucji i oceny poziomu niesłusznych aresztowań i skazań na podstawie zeznań takiego skruszonego przestępcy, a także – poziomu uniewinnień u poszczególnych sędziów orzekających w pionie karnym. Szokujące były informacje Instytutu o procencie sędziów, którzy zawsze udzielali tymczasowego aresztowania, więc pozyskanie wiedzy o procencie liczby sędziów wydających wyroki uniewinniające byłby ciekawy z punktu widzenia	**SA w Szczecinie**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odbioru sądów, a zwłaszcza na ile prawdziwa, a na ile krzywdząca jest opinia, że „wyrok to uroczysta forma zatwierdzenia aktu oskarżenia". Uważam, że badania powinny objąć także ocenę, dlaczego niektóre kraje ościenne wycofują się z klauzul bezkarności lub złagodzenia odpowiedzialności dla skruszonych przestępców.		
271.	Ogólne	Wzmocnienie elementu prewencji generalnej Chociaż projekt słusznie zmniejsza nacisk na nadmierną represję, należy uwzględnić mechanizmy prewencji generalnej, które będą służyć zapobieganiu przestępczości bez nadmiernego zaostrzenia polityki karnej. Warto rozważyć mechanizmy edukacyjne i kampanie społeczne, które zwiększą świadomość prawną obywateli i zminimalizują tendencje do przestępczości. Prewencja generalna nie musi być wyłącznie represyjna – może również przybierać formę programów zapobiegania przestępstwom oraz inwestycji w prewencję środowiskową i edukację prawną społeczeństwa.	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Uwaga niezasadna. Aspekt prewencji generalnej jest w ustawie uwzględniony w projektowanym art. 53 § 1 k.k., w którym mowa o „potrzebach w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.", Propozycje rozważenia mechanizmów edukacyjnych i kampanii społecznych wykraczają poza ramy ustawy.
272.	Ogólne	Usprawnienie okresu wdrażania i szkolenia dla sędziów Aby zmiany mogły skutecznie funkcjonować w praktyce, konieczne jest zapewnienie odpowiednich szkoleń i zasobów dla sędziów oraz personelu sądowego. Projekt powinien przewidywać szczegółowy plan wdrożeniowy, w tym specjalistyczne szkolenia z zakresu nowych przepisów oraz odpowiednie wsparcie organizacyjne i finansowe dla sądów w okresie przejściowym. Skuteczne wdrożenie zmian jest	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych regulacji i wymaga raczej działań pozaustawowych.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		kluczowe dla ich prawidłowego funkcjonowania w praktyce.		
273.	Ogólne	Poszerzenie zakresu nowelizacji o dodatkowe reformy Projekt mógłby objąć szerszy zakres reform, aby zaspokoić potrzeby systemowe prawa karnego w Polsce. Istnieje potrzeba kompleksowego przeglądu przepisów dotyczących kar pozbawienia wolności, środków probacyjnych, a także wprowadzenia bardziej zrównoważonych rozwiązań w zakresie zapobiegania przestępczości. Uwzględnienie nowych typów przestępczości, szczególnie związanych z technologią, mogłoby nadać systemowi większą adekwatność i gotowość na wyzwania współczesności.	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycje wykraczają poza zakres projektowanej ustawy, która ma charakter interwencyjny.
274.	Ogólne	Konsultacje z szerokim gronem specjalistów Projekt powinien przewidywać intensywne konsultacje z ekspertami z różnych dziedzin: sędziami, prokuratorami, adwokatami, ale także psychologami i socjologami zajmującymi się resocjalizacją i prewencją przestępczości. Szeroka konsultacja umożliwi wypracowanie przepisów, które są nie tylko zgodne z konstytucyjnymi zasadami, ale także efektywne i akceptowalne społecznie.	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych regulacji i wymaga raczej działań pozaustawowych.
275.	Ogólne	Systematyczny monitoring i ewaluacja wdrożenia Aby zapewnić skuteczność nowelizacji, warto przewidzieć mechanizmy monitorowania i oceny wprowadzonych zmian. Regularna analiza statystyk przestępczości, recydywy i opinii środowisk prawniczych na temat funkcjonowania przepisów pozwoli na szybsze reagowanie na ewentualne	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycja wykracza poza zakres projektowanych regulacji i wymaga raczej działań pozaustawowych.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niedociągnięcia i wprowadzanie korekt. Monitoring zapewni również, że cele nowelizacji – takie jak zmniejszenie represyjności czy poprawa efektywności resocjalizacyjnej – są rzeczywiście realizowane.		
276.	Ogólne	Podsumowując, projekt nowelizacji prawa karnego mógłby zyskać na efektywności oraz szerokiej akceptacji społecznej, jeśli w większym stopniu uwzględniłby istotne kwestie związane z elastycznością orzekania, wsparciem resocjalizacji, wzmocnieniem prewencji oraz zapewnieniem skutecznego wdrożenia i monitorowania nowych przepisów. Elastyczność orzekania jest kluczowym elementem nowoczesnego systemu prawa karnego, ponieważ pozwala na bardziej indywidualne podejście do sprawy, uwzględniając nie tylko rodzaj i charakter przestępstwa, ale również kontekst społeczny, osobiste cechy sprawcy oraz inne okoliczności. Obecny projekt powinien przewidywać większą swobodę sędziów w ustalaniu wymiaru kary, co umożliwiłoby dostosowanie wyroków do realiów konkretnego przypadku. Większa elastyczność orzekania ograniczyłaby niepotrzebną kazuistykę, a jednocześnie zapewniłaby lepszą zgodność z zasadą proporcjonalności oraz zasadą humanitaryzmu, zgodnie z którą wymiar kary powinien uwzględniać indywidualną sytuację i stopień winy sprawcy. Wsparcie resocjalizacji sprawców jest szczególnie istotne w kontekście zmniejszania skłonności do recydywy i reintegracji społecznej skazanych. Projekt nowelizacji powinien obejmować rozwiązania	**Centralny Instytut Analiz Polityczno-Prawnych**	Propozycje wykraczają poza zakres projektowanej ustawy, która ma charakter interwencyjny. Projekt zwiększa uprawnienia sądów. Eliminuje szereg regulacji przewidujących określone uprawnienia prokuratora, które swobodę sądów ograniczają.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		umożliwiające szerokie zastosowanie programów resocjalizacyjnych, terapeutycznych i edukacyjnych, które będą stanowiły integralną część wymiaru kary. Dla efektywności resocjalizacji kluczowe są m.in. dostęp do specjalistycznego wsparcia, możliwość uczestnictwa w programach przygotowujących do powrotu na rynek pracy oraz wsparcie psychologiczne. Tego typu działania, wspierane przez nowelizację, mogłyby przyczynić się do redukcji poziomu recydywy, a tym samym wpłynąć na bezpieczeństwo publiczne oraz pozytywne postrzeganie systemu karnego przez społeczeństwo. Istotnym aspektem projektu powinna być także prewencja, rozumiana nie tylko jako środek odstraszający, ale również edukacyjny i profilaktyczny. Warto rozważyć wprowadzenie mechanizmów prewencyjnych, które będą zapobiegały popełnianiu przestępstw poprzez działania o charakterze edukacyjnym, szczególnie skierowane do grup narażonych na ryzyko przestępczości. Zmiany legislacyjne mogłyby uwzględniać współpracę organów ścigania, sądów oraz instytucji edukacyjnych i społecznych w celu stworzenia programów zapobiegających przestępczości oraz edukacji prawnej. Tego rodzaju podejście mogłoby znacznie poprawić świadomość społeczną oraz zmniejszyć tendencje przestępcze w dłuższej perspektywie. Aby proponowane zmiany mogły skutecznie funkcjonować w praktyce, niezbędne jest odpowiednie przygotowanie infrastruktury sądowniczej		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		oraz szkolenia dla sędziów i personelu pomocniczego. Nowelizacja powinna zawierać wyraźne wytyczne dotyczące wdrożenia zmian oraz mechanizmy monitorowania ich skuteczności. Niezbędne jest również wprowadzenie regularnych ocen skutków regulacji, które umożliwią analizę wpływu nowych przepisów na wymiar sprawiedliwości oraz pozwolą na ich bieżącą aktualizację i modyfikację, zgodnie z realnymi potrzebami. Regularne monitorowanie i ocena efektów zmian pozwoliłoby na szybkie reagowanie na ewentualne problemy interpretacyjne oraz wdrożenie ewentualnych korekt w oparciu o rzetelne analizy. Dzięki takim rozwiązaniom, nowelizacja nie tylko zwiększyłaby swoją skuteczność, ale także zyskałaby szeroką akceptację społeczną, ponieważ lepiej odpowiadałaby na potrzeby współczesnego społeczeństwa i wyzwania związane z przestępczością. Skoncentrowanie się na elastyczności w wymiarze kary, skutecznych programach resocjalizacji i prewencji oraz profesjonalnym wdrożeniu przepisów w praktyce sądowej to kluczowe elementy, które umożliwiłyby nowelizacji skuteczne funkcjonowanie w polskim systemie prawnym oraz przyczyniły się do budowania zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości.		
277.	Ogólne	Projekt omija ograniczenie prawa skazanych do kontaktu telefonicznego z rodziną i adwokatami .Przebywający w ZK i AŚ mogą obecnie tylko raz w tygodniu dzwonić do żony ,dziecka i.t.d. i TYLKO 1	**osoba prywatna (1)**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Propozycje dotyczące Kodeksu karnego wykonawczego ograniczono do zmian o charakterze

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		RAZ DO ADWOKATA,NIEZALEŻNIE OD LICZBY SPRAW ,LICZBY ADWOKATÓW I POTRZEB. TO CHORE I SPRZECZNE Z PRAWEM DO OBRONY. Łaska dyrektora ZK nie powinna mieć żadnego znaczenia, a prawo do codziennego kontaktu z adwokatem (zabrane przez Ziobrę) powinno być pilnie przywrócone.		wynikowym względem propozycji dotyczących Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego.
278.	Ogólne	Obligatoryjna konfiskata pojazdu dla sprawcy poruszającego się pojazdem mechanicznym pomimo sądowego zakazu prowadzenia pojazdów.	**osoba prywatna (2)**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Postulat częściowo realizowany w projekcie pod nr UD185.
279.	Ogólne	Zrównanie zagrożenia karą za najcięższe wypadki drogowe - zabicie człowieka po spożyciu alkoholu, narkotyków, w wyniku jazdy z przekroczeniem prędkości powyżej 50 km/h, na przejściu dla pieszych, na chodniku - z karą za zabójstwo.	**osoba prywatna (2)**	Uwaga niezasadna. Przestępstwo o charakterze nieumyślnym nie powinno być zagrożone taką samą karą, jak podobne przestępstwo umyślne.
280.	Ogólne	Penalizacja, jako występku, jazdy z rażąco przekroczoną prędkością (powyżej 50 km/h). Obligatoryjna konfiskata pojazdu za przekroczenie prędkości powyżej 100 km/h. 4. Penalizacja udziału oraz organizowania wyścigów drogowych na drodze publicznej bez uzyskania wymaganych zezwoleń.	**osoba prywatna (2)**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Postulat częściowo realizowany w projekcie pod nr UD185.
281.	Ogólne	Jako uzasadnione należy uznać wprowadzenie do projektu instytucji „aresztu domowego”, tj. odbywania aresztu tymczasowego w systemie dozoru elektronicznego. Rozwiązanie to stosowane jest m.in. w USA, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii. Areszt domowy mógłby być stosowany w połączeniu z innymi środkami zapobiegawczymi, jak poręczenie majątkowe, zatrzymanie paszportu. Środek ten stanowiłby istotną	**r. pr. Mateusz Bogucki**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Areszt domowy (elektroniczny) jest przedmiotem odrębnych prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		alternatywę dla stosowania tymczasowego aresztowania w „tradycyjnej" formie, pozwalając na zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania przy większym poszanowaniu praw i wolności oskarżonych. Obecnie brak jest tego rozwiązania w polskim porządku prawnym, jednak ze względu na funkcjonowanie na etapie odbywania kary systemu dozoru elektronicznego, przyjąć można, że podobne rozwiązanie można uregulować w analogiczny sposób w zakresie tymczasowego aresztowania. Zresztą fakt, że dozór elektroniczny został przewidziany jako sposób odbywania kary, a więc ma zastosowanie do osób prawomocnie skazanych, potwierdza że instytucja ta powinna być stosowana także do osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa, które w świetle zasady domniemania niewinności uznawane są za niewinne.		
282.	Ogólnie (biegli)	Sytuacja opiniowania przez biegłych wymaga dalszych, pogłębionych zmian, o które również postuluję od lat w swoich wystąpieniach (II.510.999.2024; II.7002.2.2022). Nadal propozycja projektodawcy nie uwzględnia pozostałych, zgłaszanych przez Rzecznika wniosków i postulatów. Biegły w systemie gwarancji prawa do sądu pozostaje nadal niedostatecznie docenionym elementem, o czym zdaje się przypominać nie tylko doktryna, ale również orzecznictwo. W szczególności należy ujednolicić nomenklaturę w odniesieniu do wymaganej specjalizacji biegłych opiniujących w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych w procesie karnym, w szczególności na	**RPO**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy. Reforma instytucji biegłego sądowego jest przedmiotem odrębnych prac legislacyjnych w MS.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		gruncie art. 202 i 354a k.p.k. poprzez konsekwentne wskazywanie zarówno: lekarza seksuologa, jak i psychologa seksuologa, z czego co do tego ostatniego należy w drodze rozporządzenia ustalić proces certyfikacji jego uprawnień na potrzeby opiniowania w procesie karnym. Wymaga nadto sprecyzowania warunek wpisu na listę biegłych sądowych, dotyczący legitymowania się odpowiednim stażem pracy, np. wynoszącym minimum 5 lat i wymogiem braku karalności za umyślne przestępstwo i przestępstwo skarbowe wraz z ustaleniem ustandaryzowanej, okresowej (np. po upływie 5 lat) weryfikacji wiedzy, umiejętności, stosowanych metod badawczych; także pod kątem nadzoru nad terminowością i rzetelnością pracy. Pragnę także ponowić postulat stworzenia scentralizowanego ośrodka szkoleniowego, potwierdzającego także kwalifikacje biegłych do wpisu na listę sądową oraz centralnego narzędzia ewidencyjnego biegłych, z wyszczególnieniem poszczególnych specjalności, wraz z rejestrem ich opinii, co pozwoli na efektywny ich dobór, także w zakresie terminowości i jakości pracy. Nadal również brakuje stosownej propozycji w zakresie obligatoryjnego opiniowania seksuologicznego i psychiatrycznego sprawców wykorzystywania seksualnego osób poniżej 15 roku życia. Nadal również oczekuję na zmianę rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym, jak i w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym, w których postulował przywrócenie możliwości dokumentowania przez biegłych wydatków (w szczególności materiałowych, amortyzacji aparatury badawczej oraz kosztów dojazdu na miejsce wykonania czynności) w przypadku braku faktur lub rachunków, za pomocą oświadczenia.		
283.	Ogólne	Niekonstytucyjna procedura obejmująca datę wejścia w życie przepisów merytorycznych sprawia, że wszystkie normy wynikające z przepisów ustawy z 7 lipca 2022 r. budzą uzasadnione wątpliwości w ich aspekcie temporalnym, tj. pod kątem ustalenia daty rozpoczęcia ich obowiązywania w świetle standardu konstytucyjnego i konwencyjnego. Sposób procedowania nad przepisem wprowadzającym w życie nowelizację z 7 lipca 2022 r., ustalającym datę jej wejścia w życie na 1 października 2023 r., naruszył w rażący i oczywisty sposób szereg przepisów regulaminowych i konstytucyjnych. Naprawiana nowelizacja jest wieloaspektowo sprzeczna co najmniej z art. 118 ust. 1 i 3, art. 119 ust. 1 i 2, art. 122 ust. 2, art. 42 ust. 1 i art. 126 ust. 2 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 6 oraz z art. 2 i art. 7 Konstytucji.	**dr hab. Mikołaj Małecki DogmatyKarnisty.pl**	Propozycja niezasadna. Stanowisko co do zastrzeżeń dotyczących trybu uchwalenia ustawy z 7 lipca 2022 r. zostało wyżej przedstawione przy omawianiu innej uwagi dr hab. Mikołaja Małeckiego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		W związku z powyższymi uwarunkowaniami, naprawienie regulacji Kodeksu karnego powinno polegać na ustosunkowaniu się projektodawcy i ustawodawcy do wszystkich przepisów ustawy z 7 lipca 2022 r. (o ile w międzyczasie nie zostały zmienione w drodze prawidłowej procedury ustawodawczej), poprzez ich uchylenie, nadanie im zmienionego brzmienia bądź przynajmniej „nadpisanie" na wadliwy proceduralnie przepis treści w pełni zgodnej ze standardem konstytucyjnym, w kierunku wprowadzenia go do systemu prawnego w procedurze, która wolna będzie od zarzutów rażącego i oczywistego naruszenia konstytucyjnych standardów prawidłowej legislacji i reguł odpowiedzialności karnej. Rządowy projekt ustawy z 28 października 2024 r., przewidujący punktowe zmiany jedynie wybranych przepisów Kodeksu karnego, nie spełnia warunków przywrócenia Kodeksowi karnemu standardu prawa zgodnego z Konstytucją. W ramach nowelizacji naprawczej należy skonsumować wszystkie przepisy wprowadzone ustawą z 7 lipca 2022 r., tak by metodą prawidłowego procedowania w parlamencie zagwarantować ich obowiązywanie wolne od zastrzeżeń konstytucyjnych, w aspekcie merytorycznym i temporalnym. (szerzej w piśmie z dnia 29.10.2024 r., s. 1-5)		

UWAGI ZGŁOSZONE W RAMACH OPINIOWANIA
DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY – KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW (UD153)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
1.	Ogólna	Z pewnością większa część zmian zaproponowana w Kodeksie karnym jest zgodna z przedstawionymi założeniami. Z drugiej strony od części zmian się powstrzymano, chociaż ich przeprowadzenie nie wydaje się szczególnie kłopotliwe. Jako przykład podać można zmianę katalogu kar, z którego ustawą z 2022 r. usunięto karę 25 lat pozbawienia wolności, rozszerzając zarazem możliwości orzekania terminowej kary pozbawienia wolności, tj. wymiar od 1 miesiąca do lat 15 zastąpiono wymiarem od 1 miesiąca do lat 30. Jak się wydaje odejście od nadmiernej punitywności i skierowanie się w stronę większej racjonalności w ramach rozwiązań przewidzianych w aktualnym Kodeksie karnym należałoby rozpocząć właśnie od zmiany zakresu możliwej do orzekania kary pozbawienia wolności i powrotu do poprzednich rozwiązań, względnie zaproponowania rozwiązania pośredniego (np. stopniowalnej kary pozbawienia wolności, która mogłaby być orzekana w wymiarze do 25 lat). Okoliczność tę zdają się także dostrzegać projektodawcy, którzy proponują obniżenia sankcji w wybranych typach przestępstw. Propozycje te, choć uzasadnione, powinny jednak wiązać się ze zmianami kompleksowymi. Nie trzeba szerzej argumentować, że wyrywkowe zmiany, bez analizy systemowej, doprowadzą do niespójności i trudności w stosowaniu prawa.	**SN**	Uwaga ogólna. Zgodzić należy się ze stwierdzeniem, że gruntowne zmiany w zakresie systemu kar wymagają działań systemowych. W uzasadnieniu projektu wskazano, że: „*W projekcie rezygnuje się, poza nielicznymi wyjątkami, z ingerencji w wymiar sankcji za poszczególne przestępstwa. Problematyka ta wymaga pogłębionej analizy, tak aby uniknąć w przyszłości kolejnych zmian dotyczących wymiaru kary za poszczególne przestępstwa. Częste zmiany nie sprzyjają pewności prawa, wymuszają na sądach dokonywania wnikliwych analiz w płaszczyźnie art. 4 k.k., i w konsekwencji nie służą poprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości”*. Projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i nie wszystkie oczekiwane zmiany zostały nią objęte. W uwadze wskazano, że: „*odejście od nadmiernej punitywności i skierowanie się w stronę większej racjonalności w ramach rozwiązań przewidzianych w aktualnym Kodeksie karnym należałoby rozpocząć właśnie od zmiany zakresu możliwej do orzekania kary pozbawienia wolności i powrotu do poprzednich rozwiązań, względnie zaproponowania rozwiązania pośredniego (np. stopniowalnej kary pozbawienia wolności, która mogłaby być orzekana w wymiarze do 25 lat*)”. Postulaty dokonania takich zmian, zgłoszone w ramach uwag do tego co ustawa zawiera, wykraczają poza granice opiniowania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
2.	Ogólna	Przed przystąpieniem do szerszej analizy zgłoszonych propozycji podkreślić należy kwestię generalną, która ma istotne znaczenie dla oceny proponowanych rozwiązań. Przedłożony projekt, wraz z jego uzasadnieniem, wskazuje na zasadniczo atrybutywne podejście projektodawców do roli i funkcji prawa karnego materialnego. Stanowi to zarazem zasadnicze odejście od koncepcji, które wcielane były w życie w polskim prawodawstwie w ciągu ostatnich kilku lat. Odmienności te pociągają za sobą bardzo dalekie skutki, począwszy od zmian w regulacjach części ogólnej Kodeksu karnego, przez rezygnację z niektórych typów czynów zabronionych (np. z tzw. zbrodni majątkowych określonych w art. 294 § 3 i 4 oraz art. 306b k.k.). W tym miejscu zasadnie jest jednak podkreślić, że nie wszystkie rozwiązania, które cechują prawo karne w ujęciu retrybutywnym są wadliwe i zasługują na wyrugowanie. Jak się wydaje, część obecnie obowiązujących regulacji nie została jeszcze zweryfikowana w praktyce, wobec czego nie jest trafne jednoznaczne ich odrzucenie. Jest to tym bardziej istotne, jeżeli zważyć, że projektodawca dysponuje narzędziami, które umożliwiają mu praktyczną ocenę regulacji (chociażby w ramach Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości). Oczywiście te regulacje, które w sposób niezasadny ograniczyły swobodę sędziowską, czy w sposób nadmierny wzmocniły kompetencje prokuratury mogą zostać zmienione bez	**SN**	Uwaga bardzo ogólna i niezasadna. Twierdzenie, że nie jest trafnym jednoznaczne odrzucenie określonych regulacji bez ich weryfikacji można skomentować wskazaniem, że w projekcie zamieszczono tylko takie regulacje, których potrzeba miała charakter pilny i nie budziła wątpliwości. Na istnienie tego typu regulacji wskazuje zresztą sama uwaga Sądu Najwyższego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pogłębionych analiz, jednakże co najmniej niektóre zmiany wymagają dokładnego zbadania pod kątem ich praktycznej zasadności.		
3.	Ogólna	Przedstawiając uwagi Naczelnej Rady Adwokackiej do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Karny, ustawy – Kodeks Postępowania Karnego oraz niektórych innych ustaw, przede wszystkim wskazać należy, że Naczelna Rada Adwokacka pozytywnie opiniuje zaproponowane w projekcie rozwiązania. Obszerność jednak materii regulowanej projektem i pogłębiona analiza proponowanych rozwiązań wymaga podniesienia kilku istotnych dla procedowanego projektu zagadnień, które w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, bądź w projekcie pominięto, bądź: w zaproponowanej w projekcie formule, powinny, zdaniem Naczelnej Rady Adwokackiej zostać zmodyfikowane, w sposób pozwalający na ich wdrożenie zgodnie z intencją realizowanych obecnie w prawie karnym zmian. Opiniowany rządowy projekt zmian w przepisach prawa karnego zaproponowany w opiniowanej ustawie, jak się wydaje stanowi efekt pracy powołanej w dniu 4 kwietnia 2024 r. przez Ministra Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Analiza projektu przedłożonego przez Komisję Kodyfikacyjną i opiniowanego projektu rządowego wskazuje, że przedłożony projekt pomija wiele rozwiązań objętych projektem Komisji Kodyfikacyjnej, bądź w istotny	**NRA**	Wskazana uwaga ogólna nie może zostać w tym miejscu uwzględniona. Pomimo że projekt projektowanej ustawy powstał na bazie projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, to jednak w ramach procesu legislacyjnego stanowi on dokument odrębny, i to ten dokument w postaci projektu Ministerstwa Sprawiedliwości podlega opiniowaniu. Zaniechania polegające na nieuwzględnieniu w projekcie określonych zmian, które nie są immanentnie związane ze zmianami projektowanymi, nie stanowią przedmiotu opiniowania. W ramach opiniowania można wskazywać na pominięcia pewnych elementów które odnoszą się do regulacji generalnie zmienianych danym projektem. To nawiązanie do zaniechań i pominięć prawodawczych, które rozróżnia orzecznictwo TK może nie być do końca właściwe, ale oddaje istotę konsultacji czy opiniowania konkretnego projektu. Postulaty legislacyjne można kierować do Ministerstwa Sprawiedliwości w każdym czasie i podlegają one wówczas ocenie. Specyfika procedury opiniowania i konsultacji konkretnego projektu nakazuje pomijać ewentualne zaniechania zmian, które dany podmiot uznaje za konieczne. Nie ma jednak przeszkód, aby zainteresowane podmioty przedstawiły owe postulaty odrębnie i skierowały je do Ministerstwa Sprawiedliwości Z powyższego powodu uwagi NRA dotyczące zmian w zakresie wymiaru kary pozbawienia wolności, czy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sposób je modyfikuje. **Analiza kwestii pominiętych lub zmienionych w opiniowanym projekcie w stosunku do projektu Komisji Kodyfikacyjnej budzi zastrzeżenia Naczelnej Rady Adwokackiej.** W szczególności wobec faktu, że w skład Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego powołani zostali przez Ministra Sprawiedliwości najwięksi eksperci prawa karnego, których przygotowanie merytoryczne i doświadczenie stanowić miało gwarancję przyjęcia najbardziej pożądanych dla naprawy prawa karnego, rozwiązań. **Pominięte lub zmienione w projekcie rządowym elementy naruszają, w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, ideą tworzenia projektu niezależnego, eksperckiego, opartego na doświadczeniu i wiedzy największych specjalistów prawa karnego. Przykładem takiej rozbieżności jest pominięcie w projekcie rządowym proponowanych przez Komisję Kodyfikacyjną propozycji obniżenia maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności lub jej łagodzenia**. W projekcie brak uwzględnienia propozycji Komisji dotyczących **zmiany: art. 10 § 3; art.37, art.38 § 3, czy art. 118a § 2 i 3** Kodeksu karnego, czy propozycji zmniejszenia maksymalnej kary pozbawienia wolności w art. od 122 do art. 128, w art.140, art. 148 Kodeksu karnego i wielu kolejnych. Kwestia wymiaru kary pozbawienia wolności, to bardzo istotny, systemowy, element kształtowania skutecznej polityki		złagodzenia sankcji szeregu przestępstw, wykraczają poza ramy projektowanej ustawy. To samo należy odnieść do propozycji dotyczącej odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego poprzez „rozszerzenie długości kary w stosunku do której można będzie ubiegać się o dozór elektroniczny”. W zakresie odesłania do szeregu petycji NRA, zostały one rozwinięte w dalszych uwagach i tam omówione. W zakresie propozycji dotyczącej art. 10 k.k. propozycje KKPK zostały uwzględnione w projekcie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zapobiegania popełnianiu i karania za popełnione przestępstwa. To istotny element filozofii wymiaru kary, który pozwoli na osiągnięcie wszystkich jej celów i powinna łączyć jej aspekty dotyczące represyjności i nieuchronności, uwzględniać element resocjalizacyjny i prewencyjny. Bezwzględnie jednak kara pozbawienia wolności nie może być jako instrument kształtowana wyłącznie w ramach realizacji celu represyjnego. Ujmując zagadnienie skrajnie, uwzględnić należy, że samo zagrożenie abstrakcyjnie wysoką karą pozbawienia wolności, nie przekłada się jednoznacznie na ocenę rzeczywistej dolegliwości takiej kary i nie wpływa istotnie na powstrzymanie przestępczości. Długoletnie kary więzienia zaś, to zarówno w zakresie realizacji celu resocjalizacyjnego, jak i z ekonomicznego punktu widzenia, rozwiązania, które nie pozostają ani w interesie **państwa, ani w interesie społeczeństwa. Zaproponowane w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej obniżenie górnej granicy wymiaru kary pozbawienia wolności w wielu wskazanych w projekcie Komisji przypadkach, jak należy rozumieć, miało właśnie takie, systemowe, uzasadnienie. Pominięcie tych rozwiązań w opiniowanym projekcie tworzy wrażenie, że pomimo wielu deklaracji intencji przewrócenia rozwiązań prawnych właściwych dla demokratycznego państwa prawa, nie znajduje u projektodawcy pełnej akceptacji**, a w obrocie prawnym pozostać		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		mają, być może wygodne dla władzy, ale z obywatelskiego punktu widzenia, trudne do wytłumaczenia, nadmiernie represyjne elementy polityki prawa karnego. W tym miejscu też Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę, że po 15 października 2023 roku organy stanowiące prawo w Polsce, procedowały już liczne projekty zmian w prawie karnym przedkładane w formie petycji przez Naczelną Radę Adwokacką. Wszystkie te wystąpienia Naczelnej Rady Adwokackiej determinowane były wagą problemów wynikających ze zmian prawa karnego, które wprowadzono w ciągu ostatnich 8 lat, a które w sposób szczególnie dolegliwy i niedemokratyczny ukształtowały określone instytucje prawa karnego. W większości, jak nie we wszystkich przypadkach tych postulatów, w ramach procesu petytoryjnego ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości w uzasadnieniu wniosków o niekontynuowanie prac nad petycjami, padał argument, iż kwestie te – oczywiście ważne, a wręcz kluczowe – są przedmiotem prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego i znajdą swoje odzwierciedlenie w projekcie tego gremium. Naczelna Rada Adwokacka w ramach procesu legislacyjnego składała z następujące, nieuwzględnione dotychczas w procesie legislacyjnym, między innymi z uwagi na stanowisko Ministra Sprawiedliwości, petycje: 1. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie dowodów uzyskanych za		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pomocą czynu zabronionego (dot. Art. 168a, 168b, 237a k.p.k.); 2. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie zmiany art. 99a k.p.k. – wyeliminowanie formularzy uzasadnień; 3. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie treści art. 245 k.p.k. dotyczącą prawa do ustanowienia adwokata przed przystąpieniem do czynności procesowych wobec zatrzymanego; 4. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r kodeks karny wykonawczy w zakresie bezterminowej zgody na kontakt telefoniczny z obrońcą (zmiana miała dotyczyć art. 217 c. k.k.w.), 5. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie uchylenia art. 257 § 3 k.p.k. dotyczącą możliwości złożenia sprzeciwu przez prokuratora w zakresie ustalenia przez sąd poręczenia majątkowego. Analizując opiniowany projekt oraz projekt Komisji Kodyfikacyjnej wskazać należy, że przyjęte w projekcie a postulowane przez Naczelną Radę Adwokacką zmiany w prawie karnym, wbrew wcześniejszym deklaracjom, bądź nie zostały uwzględnione, bądź przyjęte rozwiązania wymagają istotnych uwag i powinny zostać zmodyfikowane w dalszym procesie legislacyjnym. Szczegółowe uwagi także w tej materii zawiera tabela zamieszczona poniżej. **Trwające obecnie**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		konsultacje projektu rządowego stanowiące praktycznie ostatni etap, w którym możliwe jest uzupełnienie projektu o niezbędne i istotne rozwiązania. W związku z tym Naczelna Rada Adwokacka, **postuluje o uzupełnienie projektu o rozwiązania przedstawione w wyżej opisanych petycjach**, które w ocenie NRA powinny być uwzględnione w dalszym procesie legislacyjnym. Jednocześnie jako istotną pozytywną zmianę zaproponowaną w projekcie należy uznać zmianę art. 168 a k.p.k. która w szerszym stopniu eliminuje nielegalnie zdobyte dowody za pomocą czynu zabronionego. Na uwagę zasługuje, że projekt Ministerstwa jest szerszy niż ten zaproponowany przez Komisję Kodyfikacyjną i stanowi ważny fundament do dalszej reformy procedury karnej, jaka powinna obowiązywać w każdym demokratycznym państwie prawa. **W tym miejscu też zwrócić uwagę na fakt, że w zakresie regulacji dotyczącej odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego – która zgodnie z zapowiedziami zarówno Komisji jak i Ministerstwa miała doprowadzić do rozszerzenia długości kary w stosunku do której można będzie ubiegać się o dozór elektroniczny, została w opiniowanym projekcie również pominięta**		
4.	Ogólna	Na wstępie należy podkreślić, że w uzasadnieniu do projektowanego aktu prawnego wskazano, że głównym motywem podjęcia przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa	**PUODO**	Postulaty PUODO wykraczają poza zakres niniejszej ustawy, której interwencyjny charakter nie pozwala na poszerzenie je zakresu na zagadnienia przedstawione w uwagach tego organu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Karnego pilnych prac nad nowelizacją kodeksów karnych była powszechnie artykułowana potrzeba przywrócenia zasad praworządności. Znajdują one także wyraz w sposobie stanowienia prawa oraz jego treści. Jak podkreśla w uzasadnieniu projektodawca, niewątpliwie szereg regulacji obowiązującego prawa karnego wymaga ulepszenia i modyfikacji. Przemiany technologiczne i kulturowe, nowe zjawiska w obszarze przestępczości, negatywna ocena praktyki stosowania prawa czy dokonujące się zmiany o charakterze aksjologicznym są istotnym impulsem do podejmowania w tym obszarze prac legislacyjnych. Jednocześnie w uzasadnieniu wskazano, że Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego szereg tych kwestii planuje podjąć w ramach swych prac w najbliższym czasie przy założeniu, by ewentualne przyszłe zmiany legislacyjne spełniały standardy konstytucyjne i konwencyjne oraz oparte były o rzetelną wiedzę, w szczególności z zakresu nauk społecznych. W ocenie Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych realizacja tych słusznych założeń powinna następować także z poszanowaniem zasad ochrony danych osobowych przetwarzanych na podstawie nowelizowanych w projekcie ustaw, w tym Kodeksu postępowania karnego, gdyż ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych jest prawem podstawowym. Zgodnie z art. 8 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz		Pod rozwagę PUODO poddać można powtórzenie wystąpienia z 2022 r., skierowanego do MSWiA, przedstawiając replikę wobec argumentów podniesionym przeciwko postulatom PUODO. W ramach opiniowania niniejszej ustawy projektodawca odnosi się do uwag do tego projektu a nie do uwag *de lege ferenda* wykraczających poza projekt

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		art. 16 ust. 1 TFUE każda osoba ma prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących. Wymóg ochrony danych i prywatności wynika też z art. 51 Konstytucji RP, w którego ust. 2 wskazano, że władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Podstawowymi aktami prawnymi prawa pochodnego, które regulują ochronę danych osobowych w Unii Europejskiej są rozporządzenie 2016/679 oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680. Jednym z niezwykle istotnych celów ww. dyrektywy jest zapewnienie konieczności respektowania – przy realizacji materii objętej tą dyrektywą – praw podstawowych i wolności osób fizycznych, w szczególności prawa do ochrony danych osobowych. W tym kontekście szczególnie należy zwrócić uwagę na motyw 20 preambuły dyrektywy 2016/680, w którym wskazano, że dyrektywa nie powinna stanowić dla państw członkowskich przeszkody w określaniu – w krajowym prawie karnym procesowym – operacji i procedur przetwarzania danych osobowych przez sądy i inne organy wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza danych osobowych ujmowanych w orzeczeniach sądowych lub aktach związanych z postępowaniem karnym. To stwierdzenie nie oznacza jednak, że całościowe wyłączenie stosowania ustawy wobec danych osobowych zawartych w aktach spraw, wymienionych w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości jest dopuszczalne, tym bardziej, że w wymienionych ustawach nie ma przepisów gwarantujących ochronę danych osobowych. Jak wynika z orzeczeń sądów międzynarodowych, takich jak np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22 lutego 2024 r. w sprawie Kaczmarek przeciwko Polsce, w ramach prowadzenia postępowań przygotowawczych przy nieprawidłowo ukształtowanych w prawie krajowym normach prawnych może dochodzić do szczególnie dotkliwych naruszeń prawa do ochrony danych osobowych. W orzeczeniach sądów międzynarodowych podkreśla się także, że przetwarzanie danych biometrycznych i genetycznych przez organy policji dla celów prowadzenia czynności dochodzenia, walki z przestępczością i utrzymania porządku publicznego jest dopuszczone prawem państwa członkowskiego, gdy prawo tego państwa członkowskiego zawiera wystarczająco jasną i precyzyjną podstawę prawną dla zezwolenia na wspomniane przetwarzanie. Należy przy tym zwrócić uwagę na brzmienie art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679, określającego wymogi jakie powinna spełniać podstawa prawna przetwarzania danych wynikająca z przepisów prawa państwa członkowskiego, a także na motyw 33 preambuły dyrektywy 2016/680, która wskazuje, że „jeżeli w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dyrektywie jest mowa o prawie państwa członkowskiego, podstawie prawnej lub akcie prawnym, niekoniecznie wymaga to przyjęcia aktu prawnego przez parlament, z zastrzeżeniem wymogów wynikających z porządku konstytucyjnego danego państwa członkowskiego. Takie prawo państwa członkowskiego, podstawa prawna lub akt prawny powinny jednak być jasne i precyzyjne, a ich zastosowanie przewidywalne dla osób im podlegających – jak wymaga tego orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Prawo państwa członkowskiego regulujące przetwarzanie danych osobowych w ramach zakresu zastosowania niniejszej dyrektywy powinno co najmniej określać cele ogólne, dane osobowe mające podlegać przetwarzaniu, cele przetwarzania oraz procedury pozwalające chronić integralność i poufność danych osobowych oraz procedury niszczenia tych danych, a tym samym powinno zapewniać dostateczną ochronę przed ryzykiem nadużyć i arbitralności". **Niestety, projektowane przepisy ustawy Kodeks postępowania karnego nie zawierają w istocie żadnych rozwiązań dedykowanych ochronie danych osobowych i prywatności**. Jednocześnie w art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, który to akt prawny miał na celu implementację dyrektywy 2016/680, wprost wskazano, że przepisów tej ustawy nie		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosuje się do ochrony danych osobowych znajdujących się w aktach spraw lub czynności lub urządzeniach ewidencyjnych, w tym tworzonych i przetwarzanych z wykorzystaniem technik informatycznych, prowadzonych m.in. na podstawie Kodeksu postępowania karnego. Przy obecnej konstrukcji powoływanego art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, i przy braku przepisów szczególnych w Kodeksie postępowania karnego, dane osobowe pozostające w treści akt spraw (a także akt czynności lub urządzeniach ewidencyjnych, w tym tworzonych i przetwarzanych z wykorzystaniem technik informatycznych) nie podlegają żadnym przepisom gwarantującym ochronę danych osobowych (odnosi się to również innych aktów prawnych objętych przedmiotowym wyłączeniem). Jednocześnie należy przypomnieć, że przyjęty model implementacji dyrektywy 2016/680 w ustawie o ochronie danych osobowych, przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, był kwestionowany przez organ nadzorczy już na etapie opiniowania projektu tej ustawy, jak również w toku obowiązywania tej regulacji. **W 2022 r. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych skierował do Ministra Spraw Wewnętrznych wystąpienie z wnioskiem o nowelizację aktów prawnych w celu zapewnienia prawidłowego stosowania**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dyrektywy 2016/680. Niestety stanowiska i wystąpienia organu nadzorczego nie zostały uwzględnione. Analizując przyjęty w Polsce model przetwarzania danych osobowych w ramach prowadzenia postępowania karnego – w kontekście prawa konstytucyjnego, prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej, a także orzecznictwa sądów międzynarodowych – należy wskazać na brak konkretnych środków ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą. Model ten pozbawia osoby, których dane są przetwarzane przysługujących im gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych a także nie uwzględnia poszanowania ich prawa do prywatności. Należy więc rozważyć czy w obecnym kształcie rozwiązania obowiązujące w Polsce w tym zakresie nie naruszają zasady praworządności. Biorąc pod uwagę powyższe **Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, przedstawiając powyższe, przekazując postulat o charakterze de lege ferenda, wnosi o rozszerzenie przedmiotowego projektu ustawy o rozwiązania, które pozwolą w sposób właściwy realizować ochronę danych osobowych w toku postępowania karnego** na podstawie przepisów dyrektywy 2016/680 poprzez nowelizację ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Jednocześnie projektowane normy Kodeksu postępowania karnego powinny zostać rozszerzone o przepisy		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uszczegóławiające procesy przetwarzania danych osobowych, zwłaszcza tych o charakterze sensytywnym, a także rozwiązania gwarantujące poufność i integralność tym danym.		
5.	art. 37a § 1 k.k.	Proponowana regulacja skłania jednak do wyrażenia drobnej wątpliwości odnośnie do określenia katalogu przypadków, w których regulacja ta będzie mieć zastosowanie**. Może bowiem pojawić się wątpliwość, czy odnosi się ona jedynie do sytuacji, w której przepis typizujący przewiduje jedynie karę pozbawienia wolności, czy też do przypadków, gdy przepis przewiduje karę pozbawienia wolności wspólnie z karą grzywny albo z karą ograniczenia wolności** (oczywiste jest, że nie dotyczy przypadków, gdy sam przepis typizujący przewiduje możliwość orzeczenia wszystkich trzech kar). Nie do końca przekonuje również powtarzana od dawna argumentacja, że proponowany przepis przywraca regulację „uzupełniającą" o kary nieizolacyjne (ograniczenie wolności lub grzywnę) ustawowe zagrożenie przewidziane dla występków, których górna granica wynosi osiem lat pozbawienia wolności, a – tym samym – sankcje jednorodne przekształca w sankcje alternatywne. O ile bowiem dla praktyków prawa nie stanowi trudności odnalezienie się w relacjach części ogólnej i części szczególnej Kodeksu karnego jak również w regulacjach karnych pozakodeksowych, to zdolności takich nie ma zdecydowana większość społeczeństwa. Jak	**SN**	Odnośnie do wątpliwości czy zasadnym jest wprowadzanie regulacji proponowanej w art. 37a k.k. zamiast wyczerpującego określenia sankcji w przepisach typizujących poszczególne przestępstwa, należy wskazać, że przyjęte rozwiązanie jest z legislacyjnego punktu widzenia łatwiejsze i zapewne dlatego od wprowadzenia do Kodeksu karnego art. 37a k.k. nie odstąpiono od takiego sposobu regulacji. Nie wydaje się również, aby takie rozwiązanie czyniło Kodeks karnym nieczytelnym. Przypomnieć należy, że art. 58 § 3 Kodeksu karnego w swym pierwotnym brzmieniu stanowił, że *„Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny*". Można więc mówić o pewnej tradycji legislacyjnej jeżeli chodzi o wprowadzanie w części ogólnej sankcji alternatywnych. Odnośnie do możliwości stosowania art. 37 k.k. do czynów zagrożonych kumulatywnie dwiema karami, np. karą pozbawienia wolności i grzywną należy wskazać, że obecna regulacja brzmi: „Jeżeli przestępstwo jest zagrożone **tylko** karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat…", a projektowany przepis brzmi:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		się wydaje, bardziej zrozumiałe dla obywatela byłoby odpowiednie ukształtowanie wszystkich sankcji za konkretne czyny zabronione, w miejsce tworzenia przepisu, który wyprowadza określone założenia przed nawias. Taki sposób określania sankcji powoduje wszak, że zagrożenia przewidziane przy danym czynie zabronionym są po prostu niepełne.		„Jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat…” Pominięcie słowa „tylko” wskazuje na objęcie tym przepisem także sankcji kumulatywnych. Podobnie do przedmiotowej regulacji zastrzeżenie zawierał art. 54 § 1 Kodeksu karnego z 1969 r. („*Jeżeli przestępstwo zagrożone jest **tylko** karą pozbawienia wolności, przy czym dolna granica zagrożenia nie jest wyższa niż 3 miesiące, a wymierzona za nie kara nie byłaby surowsza od roku pozbawienia wolności, sąd uznając, że skazanie na taką karę nie byłoby celowe, może orzec karę ograniczenia wolności albo grzywnę”*). Można zatem stwierdzić, że jeżeli ustawodawca chce wyłączyć sankcje kumulatywne lub alternatywne to wskazuje na to wyraźnie. Drugi argument ma charakter systemowy. W przypadku sankcji od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności sprawca nie może korzystać z nadzwyczajnego złagodzenia kary (projektowany art. 60 § 6a k.k.). Gdyby uznać, że sprawca czynu zagrożonego karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności oraz kumulatywną grzywną nie może korzystać z art. 37a k.k., to wówczas nie byłby objęty wyłączeniem z art. 60 § 6a k.k. i mógłby korzystać z nadzwyczajnego złagodzenia kary. W konsekwencji byłby w lepszej sytuacji niż sprawca czynu zagrożonego karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności (bez kumulatywnej grzywny). Takiej sytuacji nie sposób zaakceptować. W konsekwencji nakazuje to przyjęcie, że art. 37a k.k. dotyczy też sankcji kumulatywnych.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Należy wskazać, że na gruncie pierwotnego brzmienia art. 37a k.k., w doktrynie prezentowano następujące stanowisko: „*Normatywną funkcją nowo wprowadzonego art. 37a jest dookreślenie ustawowego zagrożenia za niektóre występki. Konkretnie, komentowany przepis współokreśla ustawowe zagrożenie w tych wszystkich wypadkach, w których przepisy określające dany typ przestępstwa (przepisy typizujące) lub inne przepisy wyznaczające elementy ustawowego zagrożenia za ów typ przestępstwa [np. przepisy, do których odsyłają przepisy typizujące, zredagowane z zastosowaniem formuły „tej samej karze podlega...” lub „karze określonej w art. (§, ust.) podlega...”] przewidują zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a nie wprowadzają jednocześnie alternatywnego zagrożenia obiema karami nieizolacyjnymi, tj. grzywną i karą ograniczenia wolności.* *(…)* *Skoro w komentowanym przepisie użyto zwrotu „jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat”, nie zaś zwrotu „jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat” lub innego wskazującego, że chodzi o zagrożenie wyłącznie karą pozbawienia wolności, to należy przyjąć, że zakres zastosowania art. 37a nie ogranicza się wyłącznie do wypadków, gdy odpowiednie przepisy (przepisy typizujące lub inne przepisy wyznaczające elementy ustawowego zagrożenia za dany typ przestępstwa) przewidują zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat jako karą jedyną. Poza zakresem unormowania art. 37a pozostają jedynie takie wypadki, gdy już same przepisy, o których mowa, przewidują wybór między karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat a każdą z dwóch kar nieizolacyjnych, tj. stwarzają podstawę do orzeczenia – według uznania sądu – zarówno grzywny jako kary jedynej,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				jak i ograniczenia wolności jako kary jedynej.(J. Majewski Komentarzy do art. 37a k.k. 2015, Lex) Stanowisko to zostało zaaprobowane w komentarzu do art. 37a k.k. pod redakcją W. Wróbla i A. Zolla (2016 r, Lex)
6.	art. 37a § 2 k.k.	W projekcie proponuje się rezygnację z art. 37a z § 2 k.k. Decyzja taka powinna być ponownie rozważona. Przewidziane we wskazanej jednostce redakcyjnej wyłączenie stosowania § 1 jest co do zasady przekonujące. Trudno bowiem uzasadniać poszerzanie katalogu kar wobec sprawców będących m.in. recydywistami czy osobami popełniającymi przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Argumentacja zaprezentowana w uzasadnieniu projektu wskazująca, że proponowana zmiana stanowi w istocie powrót do pierwotnego brzmienia art. 37a k.k. jest niewystarczająca. Pomija ona bowiem dorobek praktyki prawa w zakresie stosowania wskazanego przepisu.	**SN**	Uwaga niezasadna. Należy wskazać, że w sytuacjach opisanych w obecnym art. 37a § 2 k.k. sięganie po art. 37a k.k. w założeniu będzie miało charakter wyjątkowy, skoro są to okoliczności obciążające, rzutujące na dobór represji karnej. Ograniczanie swobody sądu regulacjami wyłączającymi (jak w obecnym art. 37 § 2 k.k.) nie jest zatem konieczne. Podkreślić należy, że instytucja określona w projektowanym art. 37a § 1 k.k. ma charakter fakultatywny. Rozważając skorzystanie z niej, sąd brać będzie pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, w tym także charakter czynu zarzucanego oskarżonemu.
7.	art. 37a k.k. (art. 69 k.k.)	Kierunek zmiany należy ocenić pozytywnie. (…) Należy jednak zaznaczyć, że brakuje swobody w zakresie wymierzania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby. Wprowadzona w 2015 r. zmiana w zakresie znacznego obniżenia możliwości zawieszenia kary do 1 roku rażąco obniżyła swobodę kształtowania wymiaru kary przez Sąd, stąd należy postulować powrót do przepisów sprzed nowelizacji dot. przepisów z art. 69 k.k.	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
8.	art. 40 § 2 pkt 2 k.k., art.	Zmiana wymagająca analizy w zakresie zmiany przepisu poprzez zmianę polegającą na zmianie przepisu i skreślenie przestępstwa z	**NRA**	Co do uwagi: „Refleksji wymaga uchyleniu normy z art. 306b k.k.”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	41 § 1aa i § 1ab k.k., art. 306b k.k.	art. 306b k.k. - tak jak refleksji wymaga uchyleniu normy z art. 306b k.k. Błędny jest pogląd wyrażony w uzasadnieniu projektu, jakoby ocena prawna tego czy czyn stanowi zbrodnię czy występek, zależna była od sądowej oceny stopnia społecznej szkodliwości charakteryzującej dany czyn. Pojęcie zbrodni zostało jednoznacznie zdefiniowane przez ustawodawcę w przepisie art. 7 § 2 KK i to właśnie ustawodawca, poprzez wprowadzenie określonych sankcji, dokonał podziału czynów na zbrodnie i występki w zależności od ich społecznej szkodliwości, nie pozostawiając w tym zakresie sądom marginesu swobody dokonywania ocen (por. wyr. SA w Katowicach z 22.11.2012 r., II AKa 367/12, KZS 2013, Nr 5, poz. 55). Nie można się zgodzić z uzasadnieniem projektu, że dobro prawne w postaci mienia i obrotu gospodarczego samo w sobie, w zakresie ochrony, wyłącza możliwości kwalifikowania określonych zachowań godzących ww. dobro prawne jako zbrodnie.		należy wskazać, że powody uchylenia tego przepisu zostały wyjaśnione w uzasadnieniu projektu i stanowisko tam zawarte należy podtrzymać. Co do uwagi: „Nie można się zgodzić z uzasadnieniem projektu, że **dobro prawne w postaci mienia i obrotu gospodarczego samo w sobie, w zakresie ochrony, wyłącza możliwości kwalifikowania określonych zachowań godzących ww. dobro prawne jako zbrodnie”,** należy wskazać, że w uzasadnieniu projektu zawarto następujący wywód: „*Projektodawcy przepisów art. 294 § 3 i 4 k.k. oraz art. 306b k.k. powołali się w istocie na dwa następujące argumenty: po pierwsze, to wartość mienia stanowiącego przedmiotu przestępstwa majątkowego (przeciwko mieniu oraz przeciwko obrotowi gospodarczemu) decyduje o stopniu jego bezprawia; po drugie, wartość mienia powyżej kilku (pięciu) milionów złotych jest na tyle wysoka, że uzasadnia wprowadzenie zagrożenia karnoprawnego właściwego dla zbrodni (zob. Uzasadnienie w zakresie art. 294 i 306b k.k., druk sejmowy nr 2024, tezy: 23 i 27). Obydwa te argumenty są całkowicie chybione, przy czym istotny jest tutaj argument pierwszy. Wynika on z nierozumienia tradycyjnej w prawie karnym, dotąd niekwestionowanej aksjologicznej i prakseologicznej zasady penalizacji przestępstw o charakterze majątkowym. Opiera się ona na dwóch następujących założeniach: po pierwsze – wartość mienia rzeczywiście decyduje tutaj o stopniu karygodności czynu zabronionego,* ***po drugie jednak – z uwagi na charakter i rangę społeczną chronionego dobra prawnego (mienia i obrotu gospodarczego) faktor ten limituje karygodność w sposób wyłączający możliwość zastosowania najsurowszych***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				***kar kryminalnych, a co za tym idzie – zagrożeń karnoprawnych odpowiednich dla zbrodni*”.** Wywód ten wskazuje na pewien kierunek doboru sankcji, a nie sztywny zakaz. Zarzut NRA zaskakuje o tyle, że na wstępie uwag dokonano krytyki opiniowanego projektu ustawy za brak złagodzenia kar zgodnie z projektem KKPK.
9.	art. 53 k.k.	Projektodawca w ramach art. 1 pkt 6 proponuje powrót do dyrektyw wymiaru kary (art. 53 k.k.) obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., w szczególności zakłada rezygnację z egzemplifikacji okoliczności łagodzących i obostrzających. W tym zakresie przedłożone regulacje zasługują na akceptację. Zastanowienia jedynie wymaga, czy nie byłoby zasadne utrzymanie w Kodeksie karnym odpowiednika art. 53 § 2c, tj. jednoznacznego uregulowania kwestii zbiegu okoliczności wpływających na wymiar kary i znamion przestępstwa. Z perspektywy techniki legislacyjnej warto rozważyć zasadność dodania § 1a, w którym wskazane jest, że wysokość kary nie może przewyższać stopnia winy. Taka regulacja w sposób istotny uwypukliłaby tę dyrektywę, odchodząc od dotychczasowej praktyki. Jak się wydaje bardziej funkcjonalny jest powrót do klasycznego sformułowania art. 53 § 1 k.k.	**SN**	Uwagi niezasadne. W uwadze postuluje się pozostawienie przepisu art. 53 § 2c k.k., który brzmi: Zgodnie z uchylanym art. 53 § 2c k.k., „Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i 2b, okoliczność będąca znamieniem przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim nasileniem”. Jest to regulacja zbędna. W orzecznictwie wskazywano, że - „*Elementy stanu faktycznego, wchodzące w skład ustawowych znamion przestępstwa, mogą być uznane za okoliczności mające wpływ na wymiar kary wyłącznie wtedy, gdy mają charakter* ***stopniowalny****. Będzie to miało miejsce w szczególności wtedy, gdy w znacznym zakresie będą one odbiegać od dopuszczalnych norm (np. wysoki próg nietrzeźwości sprawcy*” (wyrok SN z dnia 4 października 2013 r.IV KK 136/13) - „*W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, iż co do zasady okoliczności należące do znamion danego przestępstwa nie mogą być traktowane jako wpływające na zaostrzenie lub złagodzenie kary. Jednak w sytuacji, gdy*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				okoliczności takie podlegają stopniowaniu co do ich nasilenia, jakości lub nagromadzenia, mogą być przyjmowane jako okoliczności obciążające przy wymiarze kary mimo, że należą do ustawowych znamion danego typu przestępstwa (m.in. wyrok z dnia 14 listopada 2014 r., III KK 212/14). Z tego punktu widzenia, w sytuacji gdy znamieniem przestępstwa z art. 177 § 2 KK jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, dopuszczalne było akcentowanie, jako okoliczności wpływające na zaostrzenie kary, iż następstwem wypadku spowodowanego przez skazanego była śmierć dwóch osób" (postanowienie SN z dnia 22 września 2016 r. V KK 221/16) Linia orzecznicza była stabilna i nie wymagała interwencji ustawodawcy. Odnośnie do sugestii pozostawienia winy w dotychczasowej formule art. 53 § 1 k.k. należy wskazać, że nie jest ona trafna. W uzasadnieniu projektu zaprezentowano następujący wywód: *„Zwrócić należy jednak uwagę, że umieszczenie powyższej zasady na końcu jednostki redakcyjnej (art. 53 § 1 k.k.) wzbudziło wątpliwości co do jej znaczenia (wskazywano, że może to zostać odebrane jako jej deprecjonowanie J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762), s. 45; https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senateksperty/6468/plik/oe-412.pdf).* *Ponadto takie usytuowanie może uzasadniać twierdzenie, zgodnie z którym stopień winy nie jest brany pod uwagę w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				procesie wymiaru kary, ale wyznacza jedynie pewną granicę, której wymierzana kara nie powinna przekraczać (na takie niebezpieczeństwo wskazywali: J. Giezek, P. Kardas, Nowe ujęcie zasad i dyrektyw sądowego wymiaru kary. Kilka uwag na tle wprowadzonych zmian normatywnych. PriP, 2023, z. 7-8, s. 23 i n.). Aby z jednej strony wzmocnić znaczenie limitującej funkcji winy, a z drugiej uchylić podnoszone wątpliwości projektuje się umieszczanie tej zasady w osobnej jednostce redakcyjnej art. 53 k.k., oznaczając ją jako art. 53 §1a k.k.”.
10.	art. 53 § 1 k.k.	Wprowadzenie modyfikacji ogólnych dyrektyw wymiaru kary poprzez dodanie w art. 53 § 1 kk frazy „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” jest zbędne, ponieważ potrzeby w zakresie świadomości prawnej społeczeństwa są zawarte w dotychczasowych celach kary, takich jak zapobiegawcze i wychowawcze oddziaływanie na skazanego zawarte w projektowanym przepisie. Może to prowadzić do niejasności interpretacyjnych i trudności w praktycznym stosowaniu tego przepisu. Wymóg uwzględniania takich potrzeb może prowadzić do nadużyć, zwłaszcza w kontekście działań populistycznych, kiedy kara mogłaby być wymierzana bardziej dla „pokazania surowości” niż dla osiągnięcia rzeczywistych celów resocjalizacyjnych lub zapobiegawczych. Podobnie negatywnej oceny wymaga usunięcie z omawianego przepisu obowiązek uwzględniania okoliczności obciążających i okoliczności łagodzących - tego rodzaju	**KRS**	Uwaga niezasadna. Nawiązanie do „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” znajdowało się w pierwotnej wersji art. 53 § 1 k.k. i nie budziło istotnych problemów interpretacyjnych. Projekt co do zasady powraca do „tradycyjnego” kształtu art. 53 §1 k.k. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„proponuje się powrót do brzmienia art. 53 § 1 k.k. sprzed nowelizacji (przynajmniej w zakresie, w jakim reguluje on dyrektywy wymiaru kary). W poprzednio obowiązującym przepisie w sposób racjonalny zostały wyważone dyrektywy prewencji indywidualnej (w tym wskazanie na konieczność osiągnięcia celów wychowawczych, jakie wymierzana kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego) i prewencji generalnej rozumianej jako konieczność kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zmiana sugeruje obniżenie poziomu wyważenia konkretnie orzekanych kar i przeczy zasadzie indywidualizacji kary, która umożliwia sądowi na precyzyjną ocenę sytuacji sprawcy konkretnego czynu zabronionego w konkretnym postępowaniu. Brak tych dyrektyw wydaj e się przeczyć zasadzie humanitaryzmu w prawie karnym.		
11.	art. 53 § la k.k.	Wydzielenie do art. 53 § la dyrektywy z ostatniego zdania § 1 tego przepisu komplikuje konstrukcję tego przepisu i może prowadzić do wątpliwości interpretacyjnych i rozbieżności w stosowaniu obu przepisów. W obecnym brzmieniu art. 53 kk nie zachodzi wątpliwość co do integralności ogólnych dyrektyw wymiaru kary, w przeciwieństwie do proponowanej zmiany, która z tego względu może zdestabilizować utrwaloną w orzecznictwie praktykę.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Podkreślenie znaczenia kwestii winy zarówno w formie ostatniego zdania § 1 art. 53 k.k. jak i w osobnej jednostce redakcyjnej tj. w art. 53 § 1a k.k. ma z punktu widzenia wykładni tożsame znaczenie.
12.	art. 53 § 2a-2e k.k.	W odniesieniu do zmian zaproponowanych do k.k. warto zauważyć, że między zmianami przewidzianymi w omawianym projekcie a projektem ustawy o zmianie Kodeksu karnego z 23 października 2024 r. dot. przestępstw z nienawiści, zachodzi brak spójności a mianowicie w art. 1 pkt 6c uchyla się § 2a-2e w art. 53 K.k., natomiast projekt z 23 października 2024 r. w art. 1 pkt 1 nadaje nowe brzmienie punktu 6 w § 2a artykułu 53 k.k.	**KRP**	Dostrzeżona odmienność podejścia do regulacji zawartych w art. 53 k.k. pozostaje w polu widzenia Ministerstwa Sprawiedliwości. Należy wskazać, że dopóki zmiany zawarte w opiniowanej ustawie (UD153) nie staną się obowiązującym prawem inne projekty powinny odnosić się do obowiązujących regulacji. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (UD29, druk sejmowy nr 876), znajduje się na zaawansowanym etapie procesu legislacyjnego. Nie zakłada on rezygnacji z przepisów zawartych w art. 53 § 2a-2e, a zatem projektowane rozwiązania odnosić musi także do tych paragrafów, jeżeli istnieją ku temu wskazania merytoryczne. Dopóki art. 53 § 2a-2e k.k. nie zostaną uchylone (co jest założeniem docelowym realizowanym przez niniejszy projekt), konieczne jest zapewnienie spójności systemu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawnego, co realizuje projekt pod drukiem UD29 dokonując zmiany w art. 53 § 2a pkt 6 k.k. Ewentualne odmienne podejście byłoby uzasadnione tylko w sytuacji, gdyby projekty zostały połączone w wspólnego procedowania, co z uwagi na różne etapy prac legislacyjnych nie wydaje się zasadne.
13.	art. 57 § 3 k.k.	W ramach opiniowanego projektu zajęto się również regulacją kolizji podstaw nadzwyczajnego złagodzenia oraz nadzwyczajnego obostrzenia kary (art. 1 pkt 7). Już na wstępnie należy zauważyć, że uchylenie art. 57 § 3 k.k. nie wydaje się uzasadnione. O ile obecnie regulacja ma charakter klaryfikujący, **o tyle rezygnacja z niej wywoła wątpliwości co do możliwego postępowania sądu w przypadku zbiegu podstaw złagodzenia i obostrzenia o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym**, co uznać należy za zjawisko wysoce niepożądane. **Wskazanie w uzasadnieniu projektu, że nastąpi powrót do wcześniejszego pojmowania art. 57 k.k. jest tezą śmiałą i niewystarczająco uargumentowaną**. Z samego brzmienia § 2 art. 57 k.k. nie wynika wszak jednoznacznie, że sąd ma możliwość decyzyjną w razie zbiegu podstaw złagodzenia i obostrzenia o odmiennym charakterze. Wykładnia systemowa sugeruje zresztą skierowanie się w stronę taką, jak uczynione zostało to w § 3 obecnie obowiązującego przepisu. **Odmienne stanowisko judykatury obowiązujące w minionym stanie prawnym nie może zostać uznane za przekonujące w sytuacji, w której**	**SN**	Uwagi niezasadne. W uwadze dostrzeżono argumentację przedstawioną w uzasadnieniu projektu, ale potraktowaną ją jako nieprzekonującą. Tym niemniej za zgłoszoną krytyką nie stoją żadne przekonujące argumenty, co w konsekwencji nakazuje uznać zgłoszone zastrzeżenia za niezasadne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wprowadzono przepis klaryfikujący tę kwestię. Jego usunięcie niekoniecznie też skutkować będzie zmianą wykładni, jak chciałby tego projektodawca. W konsekwencji wątpliwości należy również wyrazić odnośnie do planowanego usunięcia art. 60 § 5 i § 6 k.k., tj. do propozycji uchylenia regulacji przewidujących sposób postępowania w przypadku zbiegu podstaw do obligatoryjnego obostrzenia z podstawami złagodzenia przewidzianymi w ramach instytucji tzw. małego świadka koronnego.		
14.	art. 57b k.k.	Generalnie pozytywnie wypowiedzieć należy się o kierunku zmian w obszarze art. 57b k.k. (art. 1 pkt 8 projektu) (…). Rozważenia jednak wymaga, czy proponowana zmiana nie jest połowicza. Wszak z uwagi na to, że ustawodawca w ramach art. 12 § 1 k.k., przyjął, iż określona wielość zachowań stanowi jeden czyn, konsekwencją powinno być orzekanie za ten właśnie czyn zabroniony. Czym innym jest bowiem jedno przestępstwo (chociaż tylko z uwagi na względy normatywne), a czym innym wielość przestępstw w ramach ciągu przestępstw. Z tego powodu opowiedzieć należy się za generalną rezygnacją z treści normatywnej zawartej w art. 57b k.k. Jeżeli bowiem ustawodawca określoną wielość zachowań widzi jako jeden czyn, nie zaś wiele czynów, to powinien do tego czynu podejść tak samo, jak do każdego innego, a zatem nie przewidując odmiennej od standardowej reakcji prawnokarnej.	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Czyn ciągły obejmuje dwa lub więcej zachowań. Często stopień społecznej szkodliwości tego czynu, właśnie z powodu liczby zachowań jest znacznie większy, niż pojedynczego czynu w znaczeniu ontologicznym. Z tego względu w pełni uzasadnionym jest danie sądowi możliwości, w przypadku skazania za przestępstwo z zastosowaniem art. 12 § 1 k.k., wymierzenia kary przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwa w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W uzasadnieniu projektu wskazano, że „przestępstwo popełnione w warunkach ciągłości opisanych w art. 12 § 1 k.k. może (choć nie musi) charakteryzować się zwiększonym stopniem społecznej szkodliwości względem „standardowego”, wkalkulowanego w sankcję karną przewidzianą przez przepis części szczególnej Kodeksu karnego lub ustawy pozakodeksowej. Istnieje bowiem daleko idąca różnica między rozciągniętą w czasie realizacją znamion czynu zabronionego, stanowiącą przypadek tzw. przestępstwa popełnianego „na raty” oraz wielokrotną

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie z uwagi na zwiększenie w istotny sposób dyskrecjonalności sędziowskiej przy wymierzaniu kary za czyn ciągły, należałoby jednak rozważyć całkowite uchylenie przedmiotowej regulacji oraz powrót do stosowania za czyn ciągły kary w podstawowych granicach ustawowego zagrożenia, gdyż zgodnie z art. 12 k.k. czyn ciągły - pomimo, iż obejmuje swym zakresem dwa lub więcej zachowań - uznaje się za jeden czyn zabroniony. Wydaje się zatem, iż spójnym systemowo rozwiązaniem byłoby stosownie za tenże kary w podstawowych granicach ustawowego zagrożenia, tak jak to miało miejsce do chwili wprowadzenia do Kodeksu karnego art. 57b, którego wprowadzenie zostało wówczas ocenione wyjątkowo krytycznie przez gros przedstawicieli doktryny prawa karnego.	**NRA**	realizacją kompletu znamion czynu zabronionego w wykonaniu powziętego z góry zamiaru. W założeniu projektodawcy możliwość sięgnięcia po karę nadzwyczajnie obostrzoną dotyczyć powinna tej drugiej sytuacji. W wyniku zmiany brzmienia przepisu konstrukcja czynu ciągłego (w szczególności polegającego na wielokrotnej realizacji znamion czynu zabronionego) zbliża się do konstrukcji ciągu przestępstw, zaś występujące między nimi różnice koncentrują się na jedno- lub wieloczynowości oraz wiążących się z nimi konsekwencji procesowych". Można sobie wyobrazić, że sprawca dopuści się np. stu oszustw działając w ramach czynu ciągłego. Trudno taki czyn porównywać z czynem sprawcy, który dokonuje pojedynczego oszustwa. W pierwszym wypadku elementarne poczucie sprawiedliwości może wymagać wymierzenia kary przekraczającej górną granicę ustawowego zagrożenia. Z tego względu proponowaną regulację należy ocenić jako zasadną.
15.	art. 58 § 1 k.k.	Zmiany przewidziane w obrębie art. 58 k.k. (art. 1 pkt 9 projektu) ocenić należy generalnie pozytywnie. (…) **Wątpliwości natury technicznoprawnej** budzi jednak odejście od obecnego od początku istnienia art. 58 k.k. sformułowania imperatywnego „sąd orzeka" na rzecz sformułowania „sąd może orzec" oraz warunku, zgodnie z którym inna kara lub środek karny „nie może spełnić" celów kary na rzecz „nie spełnia". Niestety zmiany te nie zostały w uzasadnieniu do projektu wytłumaczone, a jak można domniemywać	**SN**	Uwaga nie zmienia merytorycznej treści przepisu. Zaproponowane brzmienie art. 58 k.k. wydaje się trafniejsze od obowiązującego. Imperatywność w działaniu sądu („sąd orzeka") może bowiem sugerować, że jeśli grożąca kara przekracza 5 lat sąd jest zobligowany do orzeczenia kary pozbawienia wolności, co stałoby w sprzeczności z jej charakterem jako *ultima ratio* i innymi przepisami części ogólnej k.k. Z kolei posłużenie się sformułowaniem „inna kara lub inny środek przewidziany w tym kodeksie nie spełnia celów kary" pozwala objąć dyspozycją tego przepisu sytuacje, gdy kara wolnościowa potencjalnie mogłaby spełnić cel kary, lecz w ocenie sądy w konkretnym przypadku w okolicznościach

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		mogą one wywoływać problemy w praktyce stosowania omawianej regulacji.		sprawy tego celu nie osiągnie (np. w przypadku znanej sądowi wielokrotnie karanej osoby).
16.	art. 58 § 1a i § 1b k.k.	W treści proponowanego art. 58 § 1a wprowadza się wyrażenie „wyjątkowe okoliczności". Jest ono sformułowaniem nieostrym i z góry założyć można, że będzie generowało istotne wątpliwości praktyczne. Co więcej, już dziś, mając na względzie dyrektywy wymiaru kary nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, że kara dożywotniego pozbawienia wolności może zostać orzeczona jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Analogicznie do powyższego, wątpliwości budzi wprowadzenie art. 58 § 1b, który wprost będzie wskazywał na możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko przy zaistnieniu tożsamych „wyjątkowych okoliczności". Wadą tego rozwiązania jest brak wskazania konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Oczywiście należy mieć świadomość pozostawienia pewnego luzu decyzyjnego sądom, jednakże ograniczenie się do wskazania na „wyjątkowe okoliczności" bez chociażby minimalnej ich charakterystyki powoduje zbyt dalekie niedookreślenie przepisu. Jeżeli intencją projektodawców jest wskazanie, że kary należy orzekać rozsądnie i nie należy wymierzać kar nadmiernie	**SN**	Uwaga niezasadna. Stanowisko projektodawcy przedstawiono przy uwadze KRRP do tego przepisu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		surowych, to jak się wydaje sędziowie są tego świadomi i nie trzeba im tego w proponowany sposób podkreślać. Z natury rzeczy kary surowe wymierza się wszak wówczas, gdy okoliczności przedmiotowo-podmiotowe to uzasadniają, co znajduje uzasadnienie we wspomnianych już zasadach i dyrektywach wymiaru kary.		
17.	art. 58 § 1a k.k.	Wątpliwości budzi rozwiązanie proponowane w art. 58 § 1a k.k., zgodnie z którym karę dożywotniego pozbawienia wolności można orzec tylko wtedy, gdy zachodzą „wyjątkowe okoliczności". Kara ta, zgodnie z kodeksem karnym, może być orzeczona za czyny takie jak np. ludobójstwo (art. 118 § 1 k.k.), zbrodnie przeciw ludzkości (art. 118a § 1), stosowanie środków masowej zagłady (art. 120 k.k.) czy zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem (art. 148§ 2 k.k.). Z natury swojej, są to czyny o wyjątkowo drastycznym charakterze, innych czynników przekonują sądu o konieczności wymierzenia najsurowszej kary. Trudno znaleźć uzasadnienie, do wprowadzenia dodatkowego kwantyfikatora w postaci „wyjątkowych okoliczności", który będzie skutkował koniecznością konstruowania nowych desygnatów wypełniających to pojęcie. W uzasadnieniu nie przedstawiono żadnej definicji tego pojęcia, jak również odstąpiono od formułowania definicji pozostawiając je interpretacji sądowej. Wydaje się, że w tym przypadku, podążając drogą zaufania do orzeczników, należałoby im pozostawić	**PK**	Uwaga niezasadna. Motywy wprowadzenia opiniowanego przepisu wskazano w uzasadnieniu projektu. Podkreślenie aksjologii Kodeksu karnego i szczególnego charakteru kary dożywotniego pozbawienia wolności stanowi wystarczające uzasadnienie dla wprowadzenie do ustawy proponowanej regulacji. Tylko na marginesie należy wskazać, że analizując uwagi RCL projektodawca zaproponował zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności" sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności", albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		całkowitą swobodę w kwestii uwzględniania okoliczności- „na kanwie danej sprawy", które bez dodatkowych wskazań miałyby determinować orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności.		
18.	art. 58 § 1a i § 1b k.k.	Projekt przewiduje jednocześnie obwarowanie wymiaru kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz kary przekraczającej 15 lat pozbawienia wolności, gdy przestępstwo nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności zastrzeżeniem, że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające wymiar takiej kary. Można się zastanawiać, czy w przypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności takie zastrzeżenie jest konieczne. Niewątpliwie natomiast wymaga pogłębionej refleksji w przypadku wymiaru wskazanych kar, która powinna być przeprowadzona z perspektywy zasady humanitaryzmu i zasady proporcjonalności oraz znajdować swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku skazującego.	**KRRP**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie podkreśla się wyjątkowy charakter kary dożywotniego pozbawienia wolności (będącej surogatem kary śmierci), która w założeniu pełni funkcję eliminacyjną. (…) Ze wskazanych powyżej względów nie powinno budzić wątpliwości, że orzekana ona być powinna tylko wtedy, gdy zachodzą szczególne okoliczności. Aby wzmocnić to przekonanie i podkreślić jeszcze wyjątkowy charakter tej kary proponuje się wprowadzić art. 58 § 1a k.k. dopuszczający możliwość wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Taka regulacja będzie spełniać też funkcję komunikacyjną prawa karnego, podkreślając jednocześnie, że samo zagrożenie danej kategorii zachowań karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może nigdy– samo w sobie– uzasadniać wymierzenia tej kary.* *(…)* *Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. zwiększyła górną granice kary pozbawienia wolności z 15 do 30 lat (usuwając jednocześnie kare punktową 25 lat pozbawienia wolności) (…) Możliwość wymierzenia kary terminowej powyżej 15 lat jest zatem zjawiskiem stosunkowo nowym, które wymaga szczególnego uregulowania, a przede wszystkim wyczulenia, zarówno osoby stosujące prawo, jak i społeczeństwo, na wyjątkowość tak surowej kary pozbawienia wolności, która de facto pełnić może jedynie funkcje odpłaty i izolacji.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Biorąc pod uwagę wskazane powyżej okoliczności za uzasadnioną uznać należy propozycję wprowadzenia art. 58 § 1b k.k., który wprost będzie wskazywać na możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko przy zaistnieniu szczególnie uzasadnionych okoliczności. Projektodawca ograniczył tę zasadę do typów czynów zabronionych, których ustawowe zagrożenie nie obejmuje kary dożywotniego pozbawienia wolności. W przypadku tych typów czynów zabronionych dolna granica kary pozbawienia wolności zazwyczaj jest wysoka (minimum 8 lat, w wielu przypadkach 10 czy nawet 12 lat pozbawienia wolności). Wprowadzenie możliwości wyjątkowego wymierzenia kary pozbawienia wolności przekraczającej 15 lat w przypadku tej kategorii typów czynów zabronionych, z jednej strony prowadzić mogłoby do ograniczenia swobody wymiaru kary przez orzekające w sprawach sądy, z drugiej– nie uwzględniałoby faktu, że czyny zabronione opisane w tych typach z założenia charakteryzują się bardzo wysokim stopniem społecznej szkodliwości, który może uzasadniać wymierzenie kary powyżej 15 lat pozbawienia wolności. *Projektodawca nie zdecydował się wskazać konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Sędzia może sięgnąć do wypracowanych już przez orzecznictwo kryteriów wymiaru czy to kary 25 lat pozbawienia wolności, czy kary dożywotniego pozbawienia wolności, takich jak: przeważanie okoliczności obciążających zdecydowanie nad okolicznościami łagodzącymi, wyjątkowy charakter popełnionego czynu zabronionego na tle innych przestępstw tego samego typu (atypowo wysoki stopień społecznej szkodliwości uzasadniany okolicznościami popełnionego czynu zabronionego), szczególna demoralizacja sprawcy,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				która wyklucza de facto osiągnięcie wobec niego celów wychowawczych, uzasadniając jednocześnie długotrwałą jego izolację stanowiącą warunek sine qua non realizacji funkcji ochronnej przez prawo karne. Orzeczenie tak surowych kar musi być zatem konieczne dla realizacji funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego oraz zabezpieczenia dóbr prawnych przed niebezpiecznym sprawcą czynu zabronionego. Nie wydaje się natomiast właściwe, aby przesądzającym czynnikiem o wymiarze tak surowej kary mógł być wzgląd na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa (prewencja generalna w znaczeniu pozytywnym).”. Tylko na marginesie należy wskazać, że analizując uwagi RCL projektodawca zaproponował zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności” sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności”. albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje.
19.	art. 58 § la i 1b k.k.	Zmiany proponowane w art. 58 kk polegające na dodaniu § la i 1b sprowadzają się do przeregulowania zasad wymiaru kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 15 lat (w obu przypadkach proponuje się wprowadzenie kwalifikowanej przesłanki „wyjątkowych okoliczności). Projektodawca w szeregu propozycji legislacyjnych ogranicza zakres uznaniowości sędziowskiej przy wymiarze kary co niesie za sobą poważne ryzyko naruszenia fundamentalnych zasad prawa karnego i osłabienia sprawiedliwości wymiaru sprawiedliwości. Wymiar kary jest procesem niezwykle złożonym, wymagającym	**KRS**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano intencje projektodawcy i argumentacja zawarta w uwadze nie daje podstaw do weryfikacji zgłoszonych propozycji legislacyjnych. Projektowane przepisy pozostawiają sądom niezbędny „luz decyzyjny” wymagany w przypadku, gdy dochodzi do wymierzania sprawiedliwości.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		indywidualnego podejścia do każdej sprawy. Sędzia, jako osoba najlepiej zaznajomiona z okolicznościami sprawy, ma unikalną zdolność do wyważenia różnorodnych aspektów, takich jak stopień zawinienia sprawcy, społeczna szkodliwość czynu, a także sytuacja osobista i społeczna oskarżonego. Redukowanie tej elastyczności poprzez nadmierne ograniczenia normatywne prowadzi do ryzyka zbyt schematycznego podejścia do spraw karnych i tym samym obniżenia standardu ochrony praw obywatela. Usztywnienie reguł dotyczących wymiaru kary może uniemożliwić uwzględnienie wszystkich istotnych okoliczności, w tym stanowiących o konieczności sięgnięcia po najwyższe z przewidzianych kodeksowo kar. Nieadekwatność kary w takiej sytuacji będzie prowadzić do wzbudzenia w społeczeństwie poczucia niesprawiedliwości i bezsilności wobec najpoważniejszych czynów. Sędzia mający swobodę uznania jest władny dostosować wymiar kary do wszelkich aspektów sprawy w której orzeka - realizując możliwie najpełniej zasadę indywidualizacji akry i sprawiedliwości, zaś negowanie tej swobodzie neguje fundamentalne zasady prawa karnego. Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa każde ograniczenie uznaniowości sędziowskiej powinno być analizowane pod kątem możliwości naruszenia istoty niezawisłości sędziowskiej. Nadmierna regulacja wymiaru kary może prowadzić do postrzegania sądów		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jako narzędzia administracyjnego, realizującego schematy narzucone przez ustawodawcę, co prowadzi także do podważenia zasady trójpodziału władzy - zatem, co oczywiste, każdorazowo należy zaniechać interwencji prawodawczej w sytuacji kolizji projektowanych zmian polegających na ograniczeniu uznaniowości sędziowskiej z art. 178 ust. 1 i art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji.		
20.	art. 60 § 3 k.k.	Zaproponowana nowelizacja dotyka bardzo ważnego aspektu -nadzwyczajnego złagodzenia kary przez Sąd. W obecnym brzmieniu Sąd będzie mógł zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary nawet bez wniosku prokuratora. Wzmacnia do autorytet sądu i zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. **Należy jednak rozważyć w przyszłości całkowitą rezygnację ze stosowania art. 60 § 3 i 4 który jest ewenementem w skali Europy.** Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie, jednak w przyszłości należałoby rozważyć albo całkowitą rezygnację ze stosowania art. 60 § 3 k.k., albo gruntowne przemodelowanie tejże instytucji prawnej oraz opatrzenie możliwości z niej skorzystania koniecznością spełnienia szeregu dodatkowych przesłanek.	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Przedmiot zmiany stanowi jedynie usunięcie wymogu wniosku prokuratora z analizowanego przepisu. Rozważania o celowości rezygnacji z instytucji tzw. „małego świadka koronnego” wymagałyby bardzo poważnych analiz.
21.	art. 60 § 6 pkt 3 i 4 k.k. oraz art. 60 § 6a k.k.	Na aprobatę zasługuje rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 60 § 6 pkt 4, gdzie projektodawca ogólnie wskazuje „inny występek”, w tym również czyny zagrożone alternatywnie lub kumulatywnie	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Przepis art. 60 § 6a k.k. ogranicza zastosowanie art. 60 § 6 pkt 4 k.k.. Jest o tym mowa w uzasadnieniu projektu „*Konieczne zmiany dostosowawcze obejmują, po pierwsze, przywrócenie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		innymi rodzajami kar niż pozbawienie wolności. Tym niemniej, projektowane regulacje wymagają doprecyzowania. W projektowanym brzmieniu nie jest bowiem jasna wzajemna relacja między zakresem norm, to jest, między normą art. 60 § 6 pkt 3 (występek zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 8 lat), normą art. 60 § 6 pkt 4 (inny występek – *ergo* występek zagrożony karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 8 lat, bądź karami innego rodzaju) oraz normą art. 60 § 6a (czyn zagrożony wyłącznie karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat). Przy czym zakresy pokrywają się w tym przypadku. Na przykład, czyn z art. 159 k.k., w wypadku którego górna granica zagrożenia karą pozbawienia wolności wynosi 8 lat, mieści się zarówno w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 4, jak w zakresie normy art. 60 § 6a. Czyn z art. 148 § 4 k.k., zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 10, mieści się w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 3 k.k. i normy art. 60 § 6a k.k. Może to powodować problemy w stosowaniu projektowanych rozwiązań.		*unormowania zawartego pierwotnie w uchylonym dziś art. 60 § 8 k.k.,* ***wyłączającego stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary w odniesieniu do występków zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których ma zastosowanie art. 37a k.k.*** *(projektowany nowy art. 60 § 6a k.k.),".* Odnośnie do czynu z art. 159 k.k. – nie będzie możliwe nadzwyczajne złagodzenie kary, a jedynie możliwość stosowania art. 37a k.k. Czyn z art. 148 § 4 k.k. mieści się w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 3 k.k. **ale nie mieści** się w zakresie normy z art. 60 § 6a k.k. Jest to czyn zagrożony karą 10 lat pozbawienia wolności a zatem nie może być zastosowany w jego przypadku art. 37a k.k., który dotyczy czynów zagrożonych karą nieprzekraczającą 8 lat pozbawienia wolności.
22.	art. 60 § 6a k.k.	Wątpliwości natury technicznoprawnej wiążą się jednak z projektowanym art. 60 § 6a k.k., zgodnie z którym „Nadzwyczajnego złagodzenia kary nie stosuje się do czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których zastosowanie ma art. 37a". Jak należy domniemywać, w praktyce chodzi o czyny zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, do których w	**SN**	Uwaga niezasadna Projektowany przepis nawiązuje do nieobowiązującego już art. 60 § 8 k.k. Na gruncie tego przepisu wskazywano, że „*Nowym przepisem jest § 8 art. 60. Został on dodany nowelą z dnia 20 lutego 2015 r. i wszedł w życie 1 lipca 2015 r. Pozostaje on w związku z art. 37a, który również został wprowadzony do kodeksu karnego tą samą ustawą i zaczął obowiązywać od tej*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		konkretnej sprawie zastosowano regulację planowanego art. 37a k.k. Zredagowanie art. 60 § 6a k.k. może jednak skłaniać do interpretacji, że chodzi o czyny, do których potencjalnie może mieć zastosowanie art. 37a k.k. O ile wykładnia taka wydaje się być oczywiście błędna, o tyle w celu jej uniknięcia zasugerować należy przeredagowanie wskazanej jednostki.		*samej daty. W myśl tego ostatniego przepisu, jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, można zamiast tej kary orzec grzywnę albo karę ograniczenia wolności.* ***Logiczne zatem stało się stwierdzenie, że skoro możliwość orzeczenia kary ograniczenia wolności lub grzywny jest osiągalna w ramach zwyczajnego wymiaru kary, to tym samym nie stosuje się nadzwyczajnego złagodzenia kary do czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności, do których znajduje zastosowanie art. 37a***". (Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, wyd. V, Lex)". Odnosząc się do uwagi należy stwierdzić, że spod możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary są wyłączone wszystkie czyny zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których ma zastosowanie art. 37a, a zatem czyny zagrożone karą do 8 lat pozbawienia wolności. W praktyce chodzi o czyny zagrożone karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności. Jeżeli czyn zagrożony jest taką karą, to nadzwyczajnego złagodzenia nie można stosować. Można jedynie sięgać po art. 37a k.k. Tak należy zdaniem projektodawcy odczytać przepis.
23.	art. 64 § 1 i § 2 k.k.	Wątpliwości budzi zmiana w zakresie instytucji recydywy w art. 64 k.k. (art. 1 pkt 11 projektu). Przedstawiona propozycja stanowi powrót do stanu sprzed nowelizacji z roku 2022, **który to stan dość powszechnie odbierany był jako wadliwy**. Samo uzasadnienie zmiany wskazuje, że projektodawcy nowelizacji z 2022 r. i projektodawcy obecnej regulacji odmiennie postrzegają istotę i założenia wiążące się z karaniem osób powracających do	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Tezy wskazujące na wadliwość regulacji obowiązujących przed 2022 r. są nieuprawnione. W uzasadnieniu projektu przedstawiono powody proponowanej zmiany, a w uwadze nie wykazano w sposób przekonujący wadliwości przedstawionej argumentacji. Podkreślić należy, że zmiany zaproponowane w projekcie mają charakter najpilniejszy – interwencyjny. Ewentualna kompleksowa reforma instytucji recydywy możliwa będzie w późniejszym czasie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przestępstwa. Warto jednak zauważyć, że instytucje określone w art. 64 § 1 i 2 k.k. nie odnoszą się do sytuacji zwykłego powrotu do przestępstwa, ale do powrotu kwalifikowanego co znajduje uzasadnienie w przesłankach ich stosowania. Właśnie one uzasadniają obligatoryjne obostrzenie kary, co wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu nie powinno być wiązane jedynie z odstraszaniem innych od popełnienia przestępstwa, ale z intensywnym oddziaływaniem na samego sprawcę – tak w ujęciu atrybutywnym jak i retrybutywnym. Co więcej, nie wydaje się w pełni przekonujące uzasadnianie planowanej zmiany w oparciu o argumenty wskazywane m.in. w literaturze z lat 60 minionego wieku. Zmiana stosunków społecznych, która nastąpiła na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, pociągająca za sobą zmiany w strukturze i dynamice przestępczości nakazuje raczej ponowną analizę zjawiska recydywy specjalnej zwykłej oraz wielokrotnej, a dopiero wówczas zgłaszanie stosownych propozycji legislacyjnych. Innymi słowy, projektodawca nie wykazał, że obowiązujące przepisy są wadliwe, co wszak wiązać musiałoby się z przeprowadzaniem stosownych badań, które z uwagi na krótki czas obowiązywania regulacji byłyby utrudnione. Przemawia to za odstąpieniem od zmiany art. 64 § 1 i 2 k.k. i ewentualnym powrotem do niej po faktycznej i praktycznej ocenie obowiązującej regulacji. W przeciwnym wypadku zmiana będzie miała		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uzasadnienie jedynie w przyjętej przez projektodawcę koncepcji i filozofii prawa karnego jako takiego.		
24.	art. 77 § 2 k.k.	W pierwszej kolejności trzeba zgłosić zastrzeżenia natury systemowej odnośnie do tego, że w zakresie kary dożywotniego pozbawienia wolności planowane jest wyłączenie uprawnienia sądu do określenia dłuższego okresu niezbędnego do możliwości ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie, aniżeli okres ustawowy. Zmiana taka nie znajduje uzasadnienia i w sposób niezrozumiały ogranicza decyzyjność sądu. Przypomnieć należy, że możliwość wyznaczenia przez sąd surowszego ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78 k.k., a więc również do kary dożywotniego pozbawienia wolności, istnieje od początku obowiązywania obecnego Kodeksu karnego.	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Unormowanie zawarte w art. 77 § 2 k.k. przewiduje możliwość obostrzenia przesłanek formalnych warunkowego zwolnienia w szczególności w razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Obecnie minimum formalne do ubiegania się o zastosowanie tej instytucji wynosi 30 lat. W ocenie projektodawcy okres ten jest wystarczający dla dokonania oceny kryminologicznej skazanego w aspekcie ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Ewentualne obostrzenie rygorów warunkowego zwolnienia, w odniesieniu do kary dożywotniego pozbawienia wolności, stanowi w istocie zwiększenie dolegliwości tej kary, mogące prowadzić do niedopuszczalnego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jej zrównania z karą bezwzględnego dożywotniego pozbawienia wolności:.* Możliwość przedłużenia okresu po którym możliwe jest ubieganie się o warunkowe przedterminowe zwolnienie może w praktyce nadawać tej karze charakter bezwzględny, co byłoby sprzeczne z wymogami płynącymi z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zgodnie z jej wykładnią dokonaną przez ETPC.
25.	art. 77 § 2, 3 i 4 k.k.	Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia projektowane zmiany w art. 77 kk, polegające na zmianie treści § 2 oraz uchyleniu § 3 i § 4 oraz art. 80 kk, polegające na uchyleniu § 2a i zmianie treści § 3. Zmiany te wydają się być sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa karnego i interesem społecznym. Proponowane modyfikacje oznaczają faktyczne złagodzenie kary	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmian w zakresie analizowanych przepisów została omówiona w uzasadnieniu projektu. Projektowane przepisy mają na celu zachowanie standardów wypracowanych przez ETPCz.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dożywotniego pozbawienia wolności poprzez wykluczenie możliwości wyznaczenia surowszych ograniczeń warunkowego zwolnienia oraz ograniczenie okresu próby w razie warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub surowszym oraz w razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności co stoi w sprzeczności z funkcjami kary oraz systemowymi uwarunkowaniami dla obecnie obowiązującego rozwiązania. Aktualne brzmienie art. 77 § 3 i § 4 pozwala sądowi, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na podwyższenie minimalnego okresu odbywania kary dożywotniego pozbawienia wolności do 30 lat oraz na wyłączenie możliwości warunkowego zwolnienia w przypadkach szczególnie drastycznych przestępstw. Przepisy te mają zapewniać ochronę społeczeństwa przed sprawcami wyjątkowo niebezpiecznymi i zdemoralizowanymi. Projektowane zmiany ograniczą zakres sędziowskiej swobody odnośnie do możliwości dostosowania kary do najsurowszych przestępstw, popełnionych w okolicznościach sprawiających koniecznym najostrzejszą z możliwych reakcję kamą, co będzie prowadzić do sytuacji, w których kara dożywotniego pozbawienia wolności stanie się, w stopniu przeczącym jej definicji, mniej dotkliwa i nieadekwatna do wagi popełnionego czynu. Zdaniem Rady nowe brzmienie art. 77 § 2 będzie jedynie pozornie stwarzać możliwości zaostrzenia warunków		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zwolnienia, a sam kierunek zmian sprowadza się do ograniczenia tego sędziowskiego uprawnienia oraz złagodzenia najsurowszej kary przewidzianej w systemie polskiego prawa karnego i stanowi krok wstecz w kontekście walki z przestępczością o najwyższym stopniu społecznej szkodliwości. Kara dożywotniego pozbawienia wolności jest stosowana bowiem wobec sprawców, którzy popełnili najcięższe zbrodnie, takie jak zabójstwa wielokrotne (...) - w takich przypadkach sądy powinny mieć możliwość dostosowania warunków odbywania kary do konkretnego przestępstwa i osoby sprawcy. Proponowane zmiany stanowią nieuzasadnione złagodzenie jednej z najpoważniejszych sankcji karnych, co osłabiać będzie funkcje ochronne i sprawiedliwościowe prawa karnego. Konsekwentnie Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia złagodzenie zasad zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Projektodawca z uwagi na rezygnację z dożywotniego okresu próby proponuje przywrócenie okresu próby, co przeczy wyżej wskazanym wartościom i zasadom prawa karnego.		
26.	art. 78 § 3 k.k.	Na poparcie zasługują zmiany w zakresie uchylenia przepisów wykluczających jakąkolwiek możliwość warunkowego przedterminowego zwolnienia. Pewne wątpliwości budzi jednak brak zmian w obrębie art. 78 § 3 k.k. Jak się wydaje, w przypadku skazania na karę dożywotniego	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozbawienia wolności, uzasadniony jest powrót do możliwości ubiegania się o warunkowe zwolnienie po okresie 25 lat w miejsce aktualnych 30 lat. Zgodnie ze standardami prawnoczłowieczymi obecna wartość stanowi bowiem wartość graniczną w zakresie humanitaryzmu kary.		
27.	art. 85a k.k.	Modyfikacja art. 85a kk poprzez dodanie frazy „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa" jest zbędna i zasługuje na ocenę negatywną (zob. uwagi do art. 1 pkt 6 projektu).	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmiany została wyjaśniona przy omawianiu uwagi KRS do art. 53 k.k.
28.	art. 86 § 1 i § 2b k.k.	Powrót do możliwości zastosowania w ramach podstawowych granic kary łącznej zasady absorpcji należy ocenić jednoznacznie negatywnie (art. 86 § 1 i 2b k.k.; art. 1 pkt 17 projektu). Nowelizacja Kodeksu karnego z 2022 r. realizowała bowiem dość powszechne oczekiwania, aby w ramach określania dolnej granic kary łącznej posługiwać się zasadą asperacji, tj. orzekać karę łączną powyżej najsurowszej z wymierzonych kar. Odejście od tego systemu przez przywrócenie zasady pełnej absorpcji nie znajduje uzasadnienia. W szczególności jako chybione należy ocenić argumenty wskazujące na konieczność przywrócenia zasady pełnej absorpcji z uwagi na fakt braku możliwości zastosowania w konkretnych sprawach środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary czy też braku możliwości zastosowania dozoru elektronicznego. Odnosząc się do podanych argumentów wskazać jedynie należy, że ze	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu projektu nie została przekonująco podważona. Choć w praktyce stosowania prawa zasada asperacji jest najczęściej wykorzystywaną, sąd powinien mieć możliwość zastosowania zarówno absorbcji, jak i kumulacji, w zależności od okoliczności sprawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		swojej natury wielość przestępstw nie powinna spotykać się z łagodną reakcją państwa. Reakcja karna nie powinna być również ograniczana ze względu na możliwe do zastosowania instytucje np. w wyroku łącznym. Co więcej, sprowadzając rzecz do skrajności, wskazana w uzasadnieniu projektu argumentacja może skłonić do jeszcze dalej idących zmian, np. do zmian wysokości kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa w celu warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej. Wszak i w takim przypadku sąd miałby większą elastyczność i swobodę w kształtowaniu kary łącznej. Co oczywiste pomysł takiej regulacji należy z góry wykluczyć.		
29.	art. 86 § 1 i § 2b k.k.	Zgadzając się kierunkowo z proponowaną zmianą, należy jedynie zauważyć, że zmiana ta wykreuje kolejny reżim dyrektyw wymiaru kary łącznej, który sądy -szczególnie w sprawach o wydanie wyroku łącznego - będą musiały brać pod uwagę. Już obecnie nie jest rzadkością konieczność rozważania przez sąd, w świetle art. 4 k.k., czterech lub pięciu stanów prawnych w tym zakresie, a obecna zmiana wygeneruje kolejny. Jest to sytuacja skrajnie niepożądana, powodująca iż skazani, pomimo podobnej historii kryminalnej, występowania względem nich podobnych celów zapobiegawczych i wykonawczych oraz racji kryminalno-politycznych determinujących wymiar kary łącznej, są traktowani w różny sposób i ostatecznie wymiar kary łącznej względem nich, szczególnie gdy ma być oparty	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Tylko na marginesie można wskazać, że dostrzegając problem KKPK pracuje nad fundamentalną reformą instytucji łączenia kar.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		o zasadę kumulacji, okazuje się być inny w zależności np. od tego, kiedy następuje wyrokowanie w przedmiocie wyroku łącznego. Wielość stanów prawnych w tym obszarze powoduje, iż w praktyce wymiar kary łącznej narusza konstytucyjną zasadę równości. NRA sygnalizuje, iż dalsze reformy prawa karnego w tym obszarze powinny wiązać się z próbą rozwiązania problemu nieuzasadnionego premiowania lub pogarszania sytuacji skazanych wyrokiem łącznym w sposób oderwany od materialnych i faktycznych przesłanek wymiaru kary łącznej.		
30.	art. 87 § 2 k.k.	Odmiennie zaś ocenić należy propozycję uchylenia § 2 przedmiotowego przepisu, tj. rezygnację z sekwencji kar łącznych przy zachowaniu podstawowej sekwencji kar z art. 37b k.k. Działanie takie wydaje się być niespójne i niekonsekwentne, co więcej nie zostało ono nawet w najmniejszym stopniu uzasadnione.	**SN**	Uwaga niezasadna. Zmiany w obszarze art. 87 k.k. mają m.in. na celu uproszczenie wymierzania kary łącznej. Służy temu fakultatywność łączenia kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności oraz rezygnacja ze szczególnego rozwiązani przewidzianego w art. 87§ 2 k.k. Po wyeliminowaniu na mocy wyroku TK z 11 czerwca 2019 r. (P 20/17) obligatoryjnego co do zasady charakteru łączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, przepis art. 87 § 2 KK stracił funkcję jedynej podstawy prawnej, pozwalającej na rezygnację z połączenia tych kar. Obecnie sąd może zdecydować o nieorzekaniu kary łącznej obejmującej kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, kierując się wszelkimi względami wywiedzionymi z dyrektyw wymiaru kary łącznej. Jak wskazuje SN „*W sytuacji zbiegu kar pozbawienia i ograniczenia wolności, i niewystępowania przesłanek stosowania art. 87 § 2 KK sąd ma dwie możliwości: albo połączyć wszystkie kary na zasadzie określonej w art. 87 § 1 KK - tj. w ich miejsce orzec karę łączną pozbawienia wolności*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				- albo w ogóle odstąpić od łączenia kar, pozostawiając je do odrębnego wykonania. Nie jest uprawniony do swobodnego decydowania, które kary i w jaki sposób połączyć”. (wyrok SN z dnia 24 października 2023 r. II KK 439/23) Po uchyleniu art. 87 § 2 k.k. sąd będzie miał możliwość postąpienia w sposób wskazany w tezie przywołanego orzeczenia.
31.	art. 102 k.k.	Na marginesie można zauważyć, że przy okazji wprowadzania omawianej zmiany warto byłoby przemyśleć zmianę terminu przerwy przedawnienia karalności w przypadku przestępstw, w odniesieniu do których podstawowy termin przedawnienia wynosi 5 lat, bo doprawdy nie ma żadnych racjonalnych argumentów, które uzasadniałyby kształtowanie czasu przerwy w biegu terminu przedawnienia karalności w wymiarze odpowiadającym dwukrotności tego terminu.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Na marginesie jedynie wskazać można, że dość jednolite określenie terminów przedłużenia okresu przedawnienia przeciwdziała nadmiernej kazuistyce w rozwiązaniach części ogólnej k.k.
32.	art. 102 k.k.	Projektowana zmiana w art. 102 kk, polegająca na modyfikacji treści § 1 oraz uchyleniu § 2, zasługuje na negatywną ocenę, ponieważ faktycznie prowadzi do istotnego skrócenia okresu przedawnienia karalności przestępstw. Taka zmiana niesie za sobą poważne konsekwencje dla skuteczności ścigania przestępstw oraz ochrony interesu publicznego i pokrzywdzonych i z tych względów Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia tą propozycję projektodawcy.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Powody wprowadzenia analizowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu projektu. Jednocześnie w trosce o skuteczne ściganie przestępstw wprowadzono stosowne regulacje intertemporalne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „zmiany dokonane w treści art. 102 k.k. podyktowane są względami gwarancyjnymi. W ich konsekwencji, do przedłużenia okresu przedawnienia może dojść dopiero po wejściu postępowania przygotowawczego w fazę in personam, tak jak było to w pierwotnym brzmieniu Kodeksu karnego. Z uwagi jednak na to, że w postępowaniach toczących się zgodnie ze wskazaniami zawartymi w dotychczasowym brzmieniu art. 102 § 1 k.k., tym momentem było samo wszczęcie postępowania (in rem), należało zachować dotychczasowy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				mechanizm przedłużenia okresu przedawnienia, do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, w których zarzut popełnienia czynu zabronionego postawiono już po upływie okresów przedawnienia określonych w art. 101 k.k., zakładając – zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 102 § 1 k.k. – że do przedłużenia okresu przedawnienia doszło z uwagi na samo wszczęcie postępowania in rem. **Intencją projektodawcy nie jest bowiem generalne skrócenie terminów przedawnienia, mające zastosowanie do toczących się już postępowań, ale wskazanie bardziej gwarancyjnego kryterium decydującego o przedłużeniu okresów przedawnienia.** Przewiduje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 19 lit. a, który wejdzie w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia. Ze wskazanych powyżej powodów proponuje się wydłużenie vacatio legis dla wejścia w życie zmiany brzmienia art. 102 § 1 k.k., by dać organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze odpowiedni czas na podjęcie czynności uwzględniających treść nowej regulacji, w szczególności zaś przejścia w fazę in personam, co uruchomi mechanizm przedłużenia okresu przedawnieniu karalności przestępstw, których dotyczą te postępowania”.
33.	art. 106a k.k.	Zmiany w obszarze zatarcia skazania (art. 1 pkt 20 projektu) dotyczą umożliwienia zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności w razie uznania kary za wykonaną. Zmiana ta jest konsekwencją propozycji przywrócenia okresu próby przy środku probacyjnym warunkowego przedterminowego zwolnienia z wykonania reszty kary w miejsce bezterminowego okresu	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		próby i jako taka zasługuje na aprobatę. W tym miejscu wyrazić warto zdziwienie, że pomimo tak szeroko zakrojonej nowelizacji nie zaproponowano zmiany treści art. 106a k.k., która to regulacja jest od wielu lat krytykowana w doktrynie.		
34.	art. 165a § 1 k.k.	Proponowana zmiana budzi wątpliwości o tyle, że finansowanie znieważenia obcej głowy państwa lub obcego przedstawiciela dyplomatycznego (usuwane ze zmienianego przepisu) może być w praktyce przejawem finansowania dezinformacji, rozpowszechnianej w interesie państw nieprzyjaznych Polsce lub jej sojusznikom. Są to czyny o znacznej, szczególnie współcześnie, społecznej szkodliwości, stąd penalizacja ich finansowania znajduje uzasadnienie i nie powinna być zaniechana. Uzasadnienie do projektu w żadnym fragmencie nie wskazuje aksjologicznej lub prakseologicznej podstawy do proponowanej zmiany.	**NRA**	Uwaga nie jest zasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektowanej ustawy „*Proponowana zmiana polega na usunięcia z katalogu przestępstw wymienionych w tym przepisie czynów kwalifikowanych z art. 136 § 3 i 4 k.k. Dotyczą one publicznego znieważenia głowy obcego państwa lub akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osoby korzystającej z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (art. 136 § 3 k.k.) oraz publicznego znieważenia osoby należącej do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego obcego państwa (art. 136 § 4 k.k.).* ***Ani waga ani charakter czynów, o których mowa w art. 136 § 3 i 4 k.k., nie uzasadnia ich umieszczenia w katalogu wymienionym w art. 165a § 1 k.k., który dotyczy wszak finansowania terroryzmu****. Z tego względu należy dokonać proponowanej nowelizacji, która sprowadza się do wyeliminowania w art. 165a k.k. odwołania do art. 136 § 3 i 4 k.k.*”. Podkreślenia wymaga, że czyn z art. 165a § 1 k.k. jest zagrożony bardzo surową karą w wymiarze od 2 do 15 lat pozbawienia wolności, całkowicie niewspółmierną do wagi czynów określonych w art. 136 § 3 i 4 k.k., zagrożonych karami – odpowiednio – do 3 lat pozbawienia wolności oraz grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
35.	art. 190 k.k.	Projektowana zmiana art. 190 kk polegająca na korekcie granic zagrożenia karnego z	**KRS**	Uwaga zasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zagrożenia karą pozbawienia wolności do lat 3 do zagrożenia karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, stanowi zbędną interwencję w Kodeks kamy. Z racji obowiązywania przewidzianych w art. 37a kk zasad orzekania kary grzywny lub ograniczenia wolności zamiast kary pozbawienia wolności oraz marginalną zmianą w zakresie górnej granicy zagrożenia karą pozbawienia wolności, projektowana zmiana wydaje się być niepotrzebna.		Pozostawiono dotychczasowe zagrożenie za czyn z art. 190 § 1 k.k. Przemawiają za tym argumenty wskazujące na przypadki znacznej społecznej szkodliwości tego rodzaju zachowań.
36.	art. 233 § 1a k.k.	Powyższa zmiana prowadzi do tożsamej odpowiedzialności dla osób wymienionych w §la, z zakresem odpowiedzialności osób wskazanych w § 1 w/w przepisu (kara od 6 miesięcy do 8 lat). Nie jest zdaniem opiniującego zasadne zaostrzanie odpowiedzialności karnej wobec osób które z obawy przed odpowiedzialnością karną wobec nich samych składają fałszywe zeznania. Tym bardziej, że zniweczy to możliwość ubiegania się przez te osoby o możliwość np. warunkowego umorzenia postępowania. O ile poprzeć należy uchylenie § 4a, to w ocenie opiniującego negatywnie należy ocenić rezygnację z typu uprzywilejowanego stypizowanego w § la komentowanego przepisu, bowiem w istocie doprowadzi to do nieuzasadnionego zrównania na płaszczyźnie kwalifikacji prawnej i ustawowego zagrożenia osób składających fałszywe zeznania kierowanych nagannymi pobudkami z tymi, **które robią to z obawy przed**	**NRA**	Uwaga nie jest zasadna. Argumentacja NRA wskazuje, że organ ten pomija stanowisko jakie na gruncie tego przepisu przedstawił SN w uchwale z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21), mimo jej przywołania w uzasadnieniu projektu. W uzasadnieniu tym wskazano: *„W art. 233 k.k. proponuje się uchylenie § 1a. Przepis ten budził wątpliwości interpretacyjne z uwagi na kolizję z obowiązującą w prawie karnym zasadą nemo tenetur se ipsum accusare (nikt nie jest zmuszany do oskarżania samego siebie). Wskazane wątpliwości skutkowały wydaniem przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21) w której wskazano, że „Nie popełnia przestępstwa z art. 233 § 1a KK świadek składający fałszywe zeznanie z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, jeśli - realizując prawo do obrony - zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, nie wyczerpując jednocześnie swoim zachowaniem znamion czynu zabronionego określonego w innym przepisie ustawy”. W uzasadnieniu wskazanej uchwały wskazano, że „sprawca czynu zabronionego, który zeznając nieprawdę lub zatajając prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną, **fałszywie***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odpowiedzialnością karną swoją, lub osób najbliższych. Abstrakcyjnie pojmowana szkodliwość społeczna zaś porównywanych zachowań zdaje się być na tyle rozbieżna, że nie powinny być one ujmowane w ramy jednego typu czynu zabronionego.		***oskarża inną osobę o popełnienie czynu zabronionego lub przewinienia dyscyplinarnego (art. 234 KK), kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne (art. 235 KK) realizuje również znamiona przestępstwa określonego w art. 233 § 1a*** *KK. Odpowiedzialność przewidzianą w tym przepisie będzie ponosił* ***także ten świadek, który z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, zeznaje fałszywie co do okoliczności, które nie są związane ze sprawstwem jego czynu i potencjalną własną odpowiedzialnością karną".*** *Po dokonaniu wykładni art. 233 § 1a k.k. w opisany wyżej sposób pojawiło się pytanie, czy łagodniejsze (w porównaniu z art. 233 § 1 k.k.) traktowanie sprawców, do których odnosi się wskazany przepis jest uzasadnione. Trudno znaleźć przekonujące argumenty za pozytywną odpowiedzią na wskazane pytanie. W założeniu wprowadzenia art. 233 § 1a k.k. było dokonanie penalizacji fałszywych zeznań składanych przez świadków realizujących swoje prawo do obrony. Jednak prokonstytucyjna i prokonwencyjna wykładnia pozwoliła na odczytanie treści normy zawartej w tym przepisie w sposób wskazany w przywołanej wyżej uchwale siedmiu sędziów z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21). Tym samym stany faktyczne, które w zamyśle projektodawcy art. 233 § 1a k.k. miały uzasadniać łagodniejszą ocenę prawną świadków składających fałszywe zeznania w ogóle nie wyczerpują znamion przestępstwa. W konsekwencji należy uznać, że zakres zastosowania art. 233 § 1a k.k. obejmuje jedynie sytuacje, które nie uzasadniają łagodniejszej penalizacji. Stąd decyzja o uchyleniu art. 233 § 1a k.k.".* Na marginesie należy zauważyć, że wprowadzono do projektu propozycję obniżenia sankcji w art. 233 § 1 i 4 k.k. (na sankcję od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
37.	art. 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k., art. 277a § 1 k.k.	Negatywnie ocenić należy propozycję zmian w zakresie rozpiętości sankcji „od lat 3 do lat 20" na sankcję „od lat 3 do lat 15" jedynie w niektórych miejscach (art. 1 pkt 25, 26 projektu). Ustawa karna powinna posługiwać się określonymi „widełkami". Na dzień dzisiejszy widełki te to „od lat 2 do lat 15" i „od lat 3 do lat 20". Zaproponowane zmiany o charakterze selektywnym są systemowo nieuzasadnione i należy z nich zrezygnować. Jeżeli jednak projektodawca chce ograniczyć górną granicę ustawowego zagrożenia przy określonych czynach zabronionych, powinien to samo uczynić z granicą dolną. Oczywiście należy mieć świadomość, że spowoduje to przekształcenie zbrodni w występki. Analogicznie należy wypowiedzieć się odnośnie do propozycji zastąpienia sankcji „od lat 5 do 25" przez sankcję „od lat 5 do 20" w ramach art. 277a § 1 k.k. (art. 1 pkt 27 projektu).	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Fakt, że Kodeks karny posługuje się tradycyjnie zaprojektowanymi „widełkami" nie oznacza, że ustawodawca nie ma możliwości wprowadzenia nowej kategorii zagrożeń (nowych „widełek").
38.	art. 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k. oraz art. 277a § 1 i 2 k.k.	Projektowane zmiany widełek zagrożenia karą pozbawienia wolności (art. 270a § 2, art. 271 a§ 2 oraz art. 277a § 1 i 2 ze względu na brak uzasadnienia dla tego rodzaju zmian nie zasługują na aprobatę. Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie opiniuje tego rodzaju arbitralne, wprowadzające rozdźwięk w systemie karnym.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Nie kwestionując zagrożenia jakie dla obrotu gospodarczego i interesu fiskalnego państwa powodują przestępstwa fałszu materialnego i intelektualnego faktur projektodawca stoi na stanowisku, że już sam fakt kwalifikowania tych czynów jako zbrodni stanowi dostateczny wyraz surowego traktowania tej kategorii przestępstw. Proponowane zagrożenia w dalszym ciągu będę spełniały rolę odstraszającą wobec sprawców tych niewątpliwie szkodliwych społecznie zachowań".
39.	art. 270a k.k., art.	W projektowanych zmianach należałoby rozważyć wprowadzenia zagrożenia karą	**PK**	Uwaga niezasadna. Wprawdzie systematyka kodeksowa jest pożądana, ale

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	271a k.k. i art. 277a k.k.	pozbawienia wolności od lat 2 do 15 lat lub do 3 do 20 lat, co odpowiadałoby systematyce kodeksowej.		musi ustąpić tam, gdzie ocena społecznej szkodliwości danej kategorii zachowań przemawia za złagodzeniem jedynie górnej granicy kary.
40.	art. 270a k.k.	Zgadzając się co do zasady z kierunkiem zmian, należy postulować w przyszłości kompleksowe rozwiązanie problemu kryminalizacji wykorzystywania fałszywych faktur, także w kontekście niespójności tych regulacji z przepisami k.k.s. (biorąc pod uwagę, że powołany przepis w istocie chroni głównie interesy fiskalne Skarbu Państwa, a nie wiarygodność dokumentu, jakim jest faktura).	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
41.	art. 294 § 3 i § 4 k.k.	Zasadniczo bez uwag, przy czym mając na uwadze dostrzeżony w uzasadnieniu projektu problem inflacji, zasugerować należy przemyślenie, czy dotychczasowe progi pieniężne dla znamion „znacznej" i „wielkiej" wartości nie powinny zostać podwyższone, co pozwoliłoby dostosować proporcjonalność reakcji karnej do realiów obrotu pieniężnego (albowiem także zasada proporcjonalności stoi za proponowaną zmianą)	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
42.	art. 294 § 3 i 4 k.k., art. 305 § 2 oraz art. 306b kk (i w konsekwencji zmiana art. 307 §	Projektowane uchylenie § 3 i 4 w art. 294, zmiana art. 305 § 2 oraz uchylenie art. 306b kk (i w konsekwencji zmiana art. 307 § 1 i art. 309 kk oraz zmiana w art. 40 § 2 pkt 2 kk) oznaczają rezygnację z typów kwalifikowanych co zasługuje na negatywną ocenę. Funkcjonowanie zróżnicowania stopnia odpowiedzialności karnej na podstawie wysokości wyrządzonej szkody lub wartości mienia pozwala na odzwierciedlenie jego	**KRS**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Proponuje się uchylenie art. 294 § 3 i 4 oraz art. 306b k.k., określających tzw. zbrodnie majątkowe, wprowadzonych ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. Uznaje się, że funkcjonowanie tych przepisów nie ma żadnego uzasadnienia. Projektodawcy przepisów art. 294 § 3 i 4 k.k. oraz art. 306b k.k. powołali się w istocie na dwa następujące argumenty: po pierwsze, to wartość mienia stanowiącego przedmiotu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	1 i art. 309 kk oraz zmiana w art. 40 § 2 pkt 2 kk)	rzeczywistej wagi w systemie sankcji karnych. Wyższa wartość szkody (np. mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości) uzasadnia bowiem wyższą sankcję za czyn ją powodujący. Przestępstwo takie powoduje poważniejsze skutki społeczne, a rezygnacja z tego rodzaju kwalifikacji prowadzi do kilku istotnych negatywnych konsekwencji. Powyższe ograniczy możliwość sądów do odpowiedniego wyważenia kary w odniesieniu do ciężaru konkretnego czynu. W sytuacji, gdy wartość mienia lub wyrządzonej szkody znacznie przekracza ustawowe progi, brak kwalifikacji czynu skutkuje koniecznością stosowania jednolitej sankcji, co prowadzi do paradoksów w praktyce sądowej. Sprawcy drobniejszych przestępstw i ci, którzy wyrządzili wyjątkowo wysokie szkody, mogą podlegać takim samym sankcjom, co jest niezgodne z zasadą proporcjonalności i sprawiedliwości kary. Taka zmiana ustawodawcza naruszy społeczne poczucie sprawiedliwości bowiem najpoważniejesze naruszenie prawa nie będzie surowo karane.		przestępstwa majątkowego (przeciwko mieniu oraz przeciwko obrotowi gospodarczemu) decyduje o stopniu jego bezprawia; po drugie, wartość mienia powyżej kilku (pięciu) milionów złotych jest na tyle wysoka, że uzasadnia wprowadzenie zagrożenia karnoprawnego właściwego dla zbrodni (zob. Uzasadnienie w zakresie art. 294 i 306b k.k., druk sejmowy nr 2024, tezy: 23 i 27). Obydwa te argumenty są całkowicie chybione, przy czym istotny jest tutaj argument pierwszy. Wynika on z nierozumienia tradycyjnej w prawie karnym, dotąd niekwestionowanej aksjologicznej i prakseologicznej zasady penalizacji przestępstw o charakterze majątkowym. Opiera się ona na dwóch następujących założeniach: po pierwsze – wartość mienia rzeczywiście decyduje tutaj o stopniu karygodności czynu zabronionego, po drugie jednak – z uwagi na charakter i rangę społeczną chronionego dobra prawnego (mienia i obrotu gospodarczego) faktor ten limituje karygodność w sposób wyłączający możliwość zastosowania najsurowszych kar kryminalnych, a co za tym idzie – zagrożeń karnoprawnych odpowiednich dla zbrodni. W tym kontekście można już pominąć ocenę zastosowanego przy nowych zbrodniach majątkowych mechanizmu, zgodnie z którym zbrodnie powyżej 5 mln. złotych zagrożone są karą pozbawienia wolności od lat 3 do 20, a powyżej 10 mln. złotych – od lat 5 do 25. Wystarczy tylko odnotować, że w art. 294 § 1-4 k.k., bez żadnego uzasadnienia, pominięto najsurowsze zagrożenie przewidziane dla występków (od lat 2 do 15). Warto przy tym dodać, że inflacja w ostatnich dwóch dekadach sprawiła, że obecny typ kwalifikowany z art. 294 § 1 k.k. odnosi się do przestępstw, których przedmiot czynu ma relatywną wartość co najmniej dwa razy mniejszą niż pierwotnie. Oznacza to, że surowsze zagrożenie karnoprawne przewidziane we wskazanym przepisie odnosi się obecnie do znacznie większego zakresu czynów. Poza powyższym chybionym

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uzasadnieniem, należy odnotować, że brakowało uzasadnienia kryminologicznego dla wprowadzenia zbrodni majątkowych. Stan przestępczości o charakterze majątkowym nie uległ zmianie w ostatniej dekadzie, a w szczególności przestępczość tego rodzaju nie wzrosła. Zupełnie innym zagadnieniem jest niezwykle doniosły kryminologicznie i polityczno-kryminalnie fakt, że przestępczość o charakterze majątkowym stanowi, tradycyjnie już znaczną część rodzimej przestępczości (około połowę wszystkich popełnianych przestępstw w Polsce). Jednak w tym zakresie potrzebne są inne rozwiązania karnoprawne pozwalające na efektywne zwalczanie tej przestępczości, tj. regulacje o charakterze kompensacyjnym i konsensualnym, a nie opresyjnym".
43.	art. 305 § 1 i § 2 k.k.	W uzasadnieniu projektu brak uzasadnienia dla zmiany zagrożenia karą w przypadku komentowanego przepisu, ani przesłanek, które uzasadniałyby taki kształt zmiany. Nadto czynności scharakteryzowane w paragrafie drugim w istocie mają charakter czynności przygotowawczych do popełnienia czynu zabronionego z paragrafu pierwszego, podniesionych do rangi dokonania, a zatem zrównanie zagrożenia kara za te dwie (kompletnie przecież różne) postacie stadialne wydaje się być nieuzasadnione.	**NRA**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano: *„Na zasadzie wyjątku projekt wprowadza zagrożenie surowsze w **art. 305 k.k.** (przestępstwo utrudniania przetargu publicznego). Od początku obowiązywania Kodeksu karnego jest ono zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3. Uznaje się, że jest to sankcja zbyt łagodna, zwłaszcza w dobie intensywnego rozporządzania finansowymi środkami unijnymi (m.in. KPO). Instytucja przetargu publicznego powinna korzystać ze wzmożonej ochrony karnoprawnej. Ponadto należy wskazać, że obecne zagrożenie nie jest spójne z innymi zagrożeniami (np. przestępstwo wyłudzenia dotacji lub subwencji z art. 297 k.k. jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat)".* Problematyka wymiaru kary za czyn z paragrafu drugiego nie stanowi przedmiotu objętego niniejszą ustawą. Proponowana zmiana art. 305 § 2 k.k. ma charakter redakcyjny i czysto dostosowawczy – jest konsekwencją zmiany ustawowego zagrożenia za przestępstwo stypizowane

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				w art. 305 § 1 k.k. na takie samo, jak przewidziane we wspomnianym przepisie.
44.	art. 323 § 4 k.k., art. 324 § 2 k.k. i art. 625 k.p.k.	W art. 323 § 4 k.k. należy rozważyć dodanie drugiego zdania w brzmieniu; „Przepis § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio". Zgodnie z art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, żołnierz odbywający obowiązkową zasadniczą służbę wojskową ma otrzymywać uposażenie w kwocie nie niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, tak więc jego sytuacja finansowa będzie zbliżona do sytuacji żołnierzy pełniących zawodową służbę wojskową. Jednocześnie w strukturach Sił Zbrojnych WP nie funkcjonują już wydzielone jednostki wojskowe, w których możliwe byłoby odbywanie kary ograniczenia wolności przez żołnierzy obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej. Ostatnia tego typu jednostka, tj. Wojskowy Ośrodek Wykonywania Kary Ograniczenia Wolności w Ciechanowie, została rozformowana z końcem 2009 r. Z uwagi na wskazaną wyżej treść art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, należy również rozważyć uchylenie art. 324 § 2 k.k., zamiast nowelizowania tego przepisu, ponieważ sytuacja finansowa żołnierzy, o których mowa w tym przepisie, nie odbiega obecnie w istotny sposób od sytuacji finansowej żołnierzy zawodowych, przez co art. 324 § 2 k.k. stracił aktualność. Konsekwentnie, należałoby też rozważyć uchylenie art. 625 k.p.k.	**PK**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy. Korekta przepisów w części wojskowej ogranicza się zasadniczo do jednego zagadnienia, związanego z reformą czynnej służby wojskowej. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Ustawa o obronie Ojczyzny istotnie zreformowała instytucję czynnej służby wojskowej – jest to obecnie, zgodnie z art. 130 ust. 2 tej ustawy, kategoria obejmująca zarówno służbę obowiązkową (obowiązkowa zasadnicza służba wojskowa), jak i służbę dobrowolną (dobrowolna zasadnicza służba wojskowa). Dobrowolna zasadnicza służba wojskowa jest w swym charakterze zbliżona do zawodowej służby wojskowej, toteż objęcie także żołnierzy pełniących tę służbę uregulowaniami szczególnymi przewidzianymi dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej w jej pierwotnej formule nie jest uzasadnione. Stąd też niezbędna jest odpowiednia* ***korekta przepisów*** *zawierających te unormowania* ***przez wyraźne zastrzeżenie, że chodzi w nich (wyłącznie) o obowiązkową zasadniczą służbę wojskową****".* Nie negując zatem potrzeby refleksji nad zmianą również w szerszym zakresie przepisów części wojskowej Kodeksu karnego należy wskazać, że powinno się to odbyć w innej ustawie, której przygotowanie wymaga szerokich konsultacji z praktykami stosującymi te przepisy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
45.	art. 341 § 2 i 3 k.k.	Proponowana zmiana wynika z wprowadzenia obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej. Z perspektywy utrzymania dyscypliny wojskowej nie ma jednak powodów do rozróżniania sytuacji opisanej w § 1 od sytuacji opisane w § 2. Z uwagi na powyższe zasadne wydaje się uchylenie przepisów art. 341 § 2 i 3 k.k.	**PK**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy. Stanowisko jw.
46.	art. 12 § 4 k.p.k.	Pewne wątpliwości nasuwają się na tle propozycji uchylenia przepisu art. 12 § 4 k.p.k., przewidującego możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania w sprawie o przestępstwo groźby karalnej, typizowane w art. 190 K.K. i ścigane na wniosek, mimo że wniosek taki nie został złożony, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny. Nie kwestionując szeregu argumentów podniesionych na rzecz omawianej propozycji legislacyjnej w uzasadnieniu opiniowanego projektu, także tego, który odwołuje się do wątpliwości interpretacyjnych, jakie wyłaniają się na tle unormowania zawartego w art. 12 § 4 k.p.k., trudno zgodzić się z sugestią wypływającą z treści uzasadnienia, że inne instrumenty prawne mogą niwelować wskazaną wyżej obawę i w rezultacie zapewnić swobodne, wolne od przymusu składanie oświadczeń w zakresie woli ścigania sprawcy groźby karalnej. Doświadczenia wynikające z praktyki i kontaktu z pokrzywdzonymi wskazują jednoznacznie, że	**KRRP**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4 k.p.k., który wprowadził do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1 października 2023 r. szczególny, nowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k. Po pierwsze, ustawodawca wprowadzając ten przepis do systemu prawa nie wyjaśnił powodów uzasadniających tak istotną zmianę ścigania przestępstwa groźby karalnej. Po drugie, wprowadzony tryb ścigania groźby karalnej jest niespójny z dotychczasowym modelem trybów ścigania przestępstw, bowiem w przepisach obowiązujących do czasu wprowadzenia tej zmiany jedynie w części wojskowej Kodeksu postępowania karnego przewidziano „przełamanie” wnioskowego trybu ścigania przez możliwość prowadzenia postępowania pomimo niezłożenia wniosku przez osobę uprawnioną, co należy jednak usprawiedliwiać specyfiką części wojskowej Kodeksu postępowania karnego (art. 660 § 1 k.p.k.). Z jednej strony ustawodawca nie zmienił tego, że groźba karalna jest ścigana na wniosek pokrzywdzonego (art. 190 § 2 k.k.), z drugiej zaś wprowadzając art. 12 § 4 k.p.k. pozbawił pokrzywdzonego możliwości decydowania o ściganiu tego przestępstwa, skoro niezłożenie wniosku nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania, jeżeli wymaga tego „interes społeczny”. Jeżeli chodzi o sytuację niezłożenia wniosku z obawy przed odwetem, to istnieją inne*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		takich instrumentów nie ma, a głównym powodem rezygnacji ze złożenia wniosku o ściganie groźby karalnej, zwłaszcza, gdy jest ona formułowana w ramach bliskich relacji, z reguły rodzinnych, pozostaje obawa przed odwetem ze strony sprawcy przestępstwa, prowadząca w konsekwencji do jego bezkarności, będącej nieraz „zachętą" do kierowania dalszych gróźb pod adresem pokrzywdzonej, u której wywołują poczucie stałego zagrożenia ze strony sprawcy. Skłania to do konstatacji, że propozycji uchylenia przepisu art. 12 § 4 k.p.k. powinna koniecznie wtórować refleksja nad mechanizmami realnie zabezpieczającymi pokrzywdzonych przed odwetem ze strony sprawcy groźby karalnej. Bez nich obawa odwetu, której neutralizacji służy rozwiązanie zawarte w powołanym przepisie, pozostanie główną determinantą rezygnacji ze złożenia wniosku o ściganie groźby bezprawnej, nieraz świadomie wykorzystywaną przez sprawcę tego przestępstwa, aby uchylić się od odpowiedzialności karnej, prowadzącą jednocześnie do pozbawienia osoby pokrzywdzonej skutecznej prawnokarnej ochrony.		*instrumenty prawne, które powinny być wykorzystane do zabezpieczenia przez organy procesowe swobodnego, wolnego od przymusu składania oświadczeń woli w tym zakresie. Po trzecie, przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku (por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd Sądowy 2024, z. 2). Podsumowując, wprowadzenie tej zmiany do Kodeksu postępowania karnego nie było poprzedzone wykazaniem realnej potrzeby ingerencji w obowiązujący od uchwalenia tego kodeksu wnioskowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej."*. Można dodatkowo wskazać na stanowisko SN, zgodnie z którym „*Poprzez przyjęcie, że czyn wypełniający także znamiona typu przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego albo z oskarżenia prywatnego ma być ścigany pomimo braku wniosku albo skargi, jeśli tylko wypełnia jednocześnie znamiona przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego z urzędu, stanowiłoby* ***wyraz braku poszanowania prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego****. Tymczasem zgodnie z art. 2 § 1 pkt 3 KPK powinny one zostać uwzględnione w postępowaniu karnym. Ich wyrazem jest nie tylko wzięcie pod uwagę stanowiska tego podmiotu w toku prowadzonego postępowania karnego i wydanie określonych rozstrzygnięć uwzględniających te interesy, ale także uwzględnienie jego stanowiska co do faktu pokrzywdzenia oraz potrzeby ścigania sprawcy przestępstwa*" (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 20 września 2018 r. I KZP 7/18). Wskazany pogląd prawny potwierdza zasadność proponowanej w projekcie zmiany.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
47.	art. 46 § 2 k.p.k.	Na marginesie (akceptacji zmiany art. 387 § 2 k.p.k.) warto jednak podnieść brak w projekcie propozycji uchylenia przepisu art. 46 § 2 k.p.k. i przywrócenia tym samym obowiązkowego udziału prokuratora w rozprawie głównej, gwarantującego określony powyżej podział funkcji procesowych, wynikający z zasady skargowości i służący zagwarantowaniu roli sądu jako bezstronnego arbitra rozstrzygającego spór między stronami.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
48.	art. 55 § 4 k.p.k. i art. 5 ustawy – Prawo o prokuraturze	Projektowany art. 55 § 4 k.p.k. przewiduje, że w sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może brać udział również prokurator. Ma on korzystać wówczas z praw strony. **Problem jednak w tym, że poszczególne strony mają w procesie karnym różne uprawnienia. Nie wiadomo, której strony uprawnienia odnieść do prokuratora**. Należałoby zatem wskazać, jakiej strony uprawnienia przysługują prokuratorowi, ew. na konkretne uprawnienia stron. Przy okazji warto byłoby przemyśleć celowość utrzymywania lub zmianę art. 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U.2024, poz. 390), który nadaje prokuratorowi bardzo ogólne i niedookreślone kompetencje do udziału w różnych postępowaniach i był przywoływany także jako uzasadnienie udziału prokuratora w postępowaniu sądowym wywołanym wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia.	**SN**	Uwaga niezasadna Trudno zakładać, że redakcja przepisu może w praktyce budzić wątpliwości. Należy wskazać, że w uchwale z dnia 18 grudnia 2013 r. I KZP 24/13 SN wskazał, że „*Prokuratorowi, który na podstawie art. 55 § 4 KPK bierze udział w sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego,* ***przysługują prawa strony***”. Na gruncie tej uchwały nie występowały trudności z identyfikacją uprawnień prokuratora. Nie naprowadzono ich również w zgłoszonej uwadze.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
49.	art. 55 § 4 i 5 k.p.k.	Projektowane brzmienie § 4 pozbawia prokuratora możliwości wstąpienia do sprawy w charakterze oskarżyciela publicznego. Rozwiązanie to jest ze wszech miar słuszne, eliminując zmiany wprowadzone na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego i innych ustaw (Dz.U 2016, poz. 437), kształtujące nową szczególną pozycję prokuratora w sprawie zainicjowanej subsydiarnym aktem oskarżenia. Warto podkreślić, iż zmiana ta była od samego początku kontrowersyjna, a ówczesny projektodawca nie był w stanie logicznie uzasadnić zasadności przejmowania przez prokuratora funkcji oskarżyciela publicznego w sprawie, w której wcześniej „prokurator" dwukrotnie umorzył postępowanie nie znajdując podstaw do sformułowania skargi oskarżycielskiej. Z drugiej jednak strony aktualne brzmienie przepisu umożliwia udział prokuratora w takim postępowaniu, jednak formuła jego udziału nie została przesądzona. Co prawda, korzysta on z praw strony, jednak nie wyjaśnia to do końca jego roli, a przede wszystkim nie odpowiada na pytanie, czy ma on wspierać jedną ze stron, czy też jego status jest samodzielny i pozostaje owym strażnikiem praworządności korzystającym z takich samych uprawnień jak strona. Należy ponownie przeanalizować czy taka formuła jest uzasadniona szczególnymi względami. **Projektodawca odstąpił od sformułowania przesłanek udziału prokuratora, jak**	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Projekt pozostawia możliwość udziału prokuratora w sprawie, w której wniesiono subsydiarny akt oskarżenia. Całkowita rezygnacja z takiego udziału nie wydaje się zasadna. Bogactwo możliwych stanów faktycznych nakazuje odrzucić postulat rezygnacji *en bloc* z udziału prokuratora w sprawie zainicjowanej subsydiarnym aktem oskarżenia. Takie uprawnienie prokurator posiada także w sprawach cywilnych. Art. 7 k.p.k. stanowi, że „*Prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. W sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego prokurator może wytaczać powództwa tylko w wypadkach wskazanych w ustawie*". Odnośnie do roli prokuratora należy zauważyć, że w uzasadnieniu projektu wskazano, że „*Przyjęte w art. 55 § 5 k.p.k. rozwiązanie, z niezrozumiałych względów, daje prokuratorowi inną możliwość uczestniczenia w postępowaniu sądowym niż w roli oskarżyciela publicznego. Jest ono zbędne, skoro do każdej sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym".*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		również zdefiniowania jego roli, co można odczytywać jako brak wizji jego roli w takim postepowaniu. Oczywiście można wywodzić w oparciu o przepis art. 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku – Prawo o prokuraturze (Dz.U 2024, poz. 390), że jest to związane z ochroną praworządności, ale w tych konkretnych uwarunkowaniach wydaje się to zbędne. Trzeba bowiem pamiętać, iż w przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia to Sąd staje się gwarantem praworządności i w swej istocie nie ma potrzeby dedykowania kolejnej osoby do jej strzeżenia. **W tej sytuacji należy rozważyć generalne odejście do jakiegokolwiek udziału prokuratora w takim postepowaniu (który wyraził przecież swoje stanowisko) i odejść od trochę archaicznego podejścia do roli prokuratora kształtowanej od lat 60-tych ubiegłego wieku.** W kontekście przedstawionego stanowiska uchylenie § 5 jest ze wszech miar uzasadnione.		
50.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	Daleko idące kontrowersje budzi zmiana art. 71 § 1 k.p.k. i wprowadzenie materialnej definicji podejrzanego, rozszerzającej w istocie to pojęcie na osobę podejrzaną. Ma to na celu m. in wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z	**SN**	Uwagi niezasadne. Należy odesłać do przedstawionych poniżej rozważań dotyczących uwag do art. 71 § 1 k.p.k., zgłoszonych przez KRP. Co do uwagi: „Może jednak zajść sytuacja, że organy procesowe bezzasadnie skierują ściganie przeciwko określonej osobie, np. przedstawiając jej zarzuty. W tej sytuacji odczytując przepis literalnie należałoby przyjąć, że osoba taka nie spełnia definicji podejrzanego, a więc nie przysługuje jej szereg gwarancji procesowych. Jest to nie do zaakceptowania”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U. L 294 z 6.11.2013) oraz zapobieżenie naruszaniu gwarancji procesowych. Nie sposób jednak nie dostrzec, że proponowane w związku z tym zmiany nie są spójne i mogą wprowadzić do postępowania karnego chaos. Po pierwsze, uzyskanie statusu podejrzanego będzie uzależnione od spełnienia dwóch przesłanek: zaistnienia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia, że czyn popełniła określona osoba oraz podjęcia czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie. Może jednak zajść sytuacja, że organy procesowe bezzasadnie skierują ściganie przeciwko określonej osobie, np. przedstawiając jej zarzuty. W tej sytuacji odczytując przepis literalnie należałoby przyjąć, że osoba taka nie spełnia definicji podejrzanego, a więc nie przysługuje jej szereg gwarancji procesowych. Jest to nie do zaakceptowania. Po drugie, **nie wiadomo, jakie czynności można uznać za czynność procesową ukierunkowaną na ściganie danej osoby. Z pewnością będzie to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy podsłuch mogą być problematyczne**. Prowadziłoby **to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów postępowania i gwarancji procesowych. Projektodawca nie jest zresztą konsekwentny, gdyż w art. 313 § 5,**		należy wskazać, że wydanie postawienia o przedstawieniu danej osobie zarzutów w założeniu zakłada iż prokurator uznaje, że „zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa". Z tego względu osoba taka będzie traktowana jak podejrzany. Trafność oceny prokuratora, podobnie jak trafność zarzutów oskarżenia będzie weryfikowana na dalszym etapie postępowania i finalnie może doprowadzić do uniewinnienia. Co do uwagi: „nie wiadomo, jakie czynności można uznać za czynność procesową ukierunkowaną na ściganie danej osoby. Z pewnością będzie to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy podsłuch mogą być problematyczne. Prowadziłoby to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów postępowania i gwarancji procesowych" należy zauważyć, że przykładowe czynności wskazano w uzasadnieniu projektu. Praktyka i orzecznictwo z pewnością w krótkim czasie pozwolą na obudowanie projektowanej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. treścią, który uczyni ją przejrzystą dla praktyków. Co do podsłuchu to - podsłuch operacyjny nie będzie konstytuował podejrzanego (art. 71 § 1 k.p.k. mówi o czynności procesowej), - podsłuch procesowy może być uznany za czynność kierunkowaną na ściganie, jeżeli będzie dotyczył osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa" Zgodnie z art. 237 § 4 k.p.k „*Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, oskarżonego oraz w stosunku do*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		327 § 2 i 328 k.p.k. wiąże uznanie postępowania za przeprowadzone in personam jedynie z przedstawieniem zarzutów. Proponuje się zatem zerwanie z zasadą, że w przypadku zaistnienia w postępowaniu karnym podejrzanego postępowanie to jest zawsze prowadzone przeciwko osobie. Co zaskakuje, jako uzasadnienie podano przewidywane wątpliwości co do statusu osób potencjalnie objętych materialną definicją podejrzanego. Zatem z jednej strony dostrzega się słabość tej definicji, z drugiej bezpodstawnie limituje ograniczenia związane z kontynuowaniem postępowania przeciwko podejrzanemu. Trudno takie rozwiązanie uznać za przemyślane i spójne, o czym będzie jeszcze mowa w kontekście oceny art. 313 k.p.k. **Po trzecie, niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. Sęk jednak w tym, że do zatrzymania wystarczy niższa podstawa faktyczna niż wskazana w art. 71 § 1 k.p.k**. Powstaje wątpliwość, czy w takiej sytuacji zatrzymanemu przysługiwałoby np. prawo do skorzystania z pomocy obrońcy. Trzeba też mieć na względzie, że **nowelizacja art. 178 pkt 1 k.p.k. przewiduje objęcie bezwzględnym zakazem dowodowym tylko**		*pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem.”,* Oznacza to, że podsłuch może być stosowany „*w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem”* W takich sytuacjach, co oczywiste, taka osoba (np. pokrzywdzony) nie będzie traktowany jako podejrzany. **Co do uwagi:** **„***Projektodawca nie jest zresztą konsekwentny, gdyż w art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k. wiąże uznanie postępowania za przeprowadzone in personam jedynie z przedstawieniem zarzutów*” należy wskazać, że wskazane przepisy mają na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego. Co do uwagi: „Po trzecie, niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. **Sęk jednak w tym, że do zatrzymania wystarczy niższa podstawa faktyczna niż wskazana w art. 71 § 1 k.p.k.”**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obrońcy, rezygnując z wymienienia adwokata lub radcy prawnego udzielającego pomocy prawnej zatrzymanemu, co w/w sytuacji obniża gwarancje procesowe zatrzymanego. Z kolei uznanie, że każda osoba zatrzymana jest podejrzanym może obok zwiększenia gwarancji prowadzić do dotkliwych dla takiej osoby skutków procesowych, a także tzw. ubocznych skutków prowadzenia postępowania karnego wynikających z innych ustaw. Należałoby zatem gruntownie przemyśleć zmianę art. 71 § 1 k.p.k. Do rozważenia jest przyjęcie definicji formalno-materialnej podejrzanego, wskazanie czynności, które powodowałyby uzyskanie takiego statusu czy też pozostawienie definicji formalnej połączone z uregulowanie statusu osoby podejrzanej na wzór francuskiego témoin assisté.		należy wskazać, że projektowany art. 244 k.p.k. mówi o zatrzymaniu osoby, „jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo". Nie zachodzi zatem niespójność z art. 71 § 1 k.p.k., który zawiera niejako definicję tego pojęcia poprzez wskazanie, że chodzi o „osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa". Potwierdza to uzasadnienie projektu w którym mowa: „*W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k.,* ***art. 244 § 1, 1a,*** *1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k.,* ***posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k.".*** Co do uwagi: **„nowelizacja art. 178 pkt 1 k.p.k. przewiduje objęcie bezwzględnym zakazem dowodowym tylko obrońcy, rezygnując z wymienienia adwokata lub radcy prawnego udzielającego pomocy prawnej zatrzymanemu, co w/w sytuacji obniża gwarancje procesowe zatrzymanego"**. należy wskazać, że zmiana jest konsekwencją przyjęcia, że zatrzymany będzie korzystał z pomocy prawnej „obrońcy" (art. 244 § 2 k.p.k., 245 § 1 k.p.k.) Nie nastąpi zatem ograniczenie gwarancji procesowych zatrzymanego.
51.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	Na szczególną uwagę zasługuje zmiana definicji podejrzanego w art. 71 § 1 k.p.k. Wbrew twierdzeniom zawartym w	**KRP**	Uwagi niezasadne. Proponowana zmiana jest wyrazem dążenia do zagwarantowania praw procesowych podejrzanego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Uzasadnieniu do projektu (str. 42), art. 2 dyrektywy 2013/48/UE nie nakłada na państwo członkowskie obowiązku zmiany definicji podejrzanego w sposób i z takimi skutkami, jakie znalazły odzwierciedlenie w Projekcie, a wręcz przeciwnie, zaproponowane uregulowanie znacznie (co dostrzega również projektodawca) wykracza poza normy określone zarówno w wymienionej wyżej dyrektywie, jak i w dyrektywie 2016/1919/UE. Z porównania treści projektowanego art. 71 § 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k. wynika, że obie normy przewidują, że dla nabycia statusu podejrzanego konieczne jest zaistnienie podstawy faktycznej, jaką jest sytuacja, w której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa przez określoną osobę. Chodzi więc o skompletowanie takiego quantum dowodów, które dają wysoki stopień prawdopodobieństwa określonych faktów, niestwarzając jednak pełnej obiektywnej przekonywalności ani całkowitego przekonania organu procesowego (J. Kosonoga [w:] System prawa karnego t.10 red. R.A. Stefański s.745). Zatem w razie spełnienia tej przesłanki, zgodnie również z orzecznictwem sądowym (por. uchwała SN z 26.04.2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007/6 poz. 45, wyrok SN z 24.06.2013 r., V KK 453/12, LEX 1341289 i in.) organ procesowy prowadzący postępowanie jest zobowiązany do przekształcenia postępowania		Jak wskazano w uzasadnieniu projektu *„Z treści art. 3 dyrektywy 2013/48/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego prawo dostępu do obrońcy powinno przysługiwać następującym podmiotom, począwszy od najwcześniejszego momentu spośród wskazanych poniżej sytuacji (art. 3 ust. 2 in principio dyrektywy 2013/48/UE):* 1. *oskarżonemu (art. 71 § 2 k.p.k.);* 2. *podejrzanemu w związku z przesłuchaniem w tym charakterze (art. 71 § 1 k.p.k., art. 301 k.p.k. i art. 313 k.p.k.), czynnością jego okazania (art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k.) oraz udziałem w konfrontacji i eksperymencie procesowym (art. 316 § 1 i 2 k.p.k., art. 317 k.p.k.);* 3. *podejrzanemu, który został pozbawiony wolności w związku z zarzutem popełnienia przestępstwa, np. zatrzymany, tymczasowo aresztowany (art. 245 § 1 k.p.k., art. 249 § 5 k.p.k.);* 4. *osobie podejrzanej, która została zatrzymana (art. 244 k.p.k., art. 247 k.p.k.);* 5. *osobie podejrzanej w związku z czynnością jej okazania (art. 74 § 3 k.p.k. w zw. z § 2 pkt 1 k.p.k.).* *Z kolei z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2016/1919/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego podejrzanym i oskarżonym, którzy zgodnie z dyrektywą 2013/48/UE mają prawo dostępu do adwokata i jednocześnie zostali pozbawieni wolności, zachodzi przypadek obrony obligatoryjnej lub też mają prawo do wzięcia do udziału w okazaniu, konfrontacji lub eksperymencie procesowym, należy zapewnić pomoc prawną obrońcy z urzędu, jeżeli nie mają wystarczających środków na pokrycie pomocy obrońcy.* *Kluczowe znaczenie przy wyborze sposobu dostosowania przepisów polskiej procedury karnej do obu dyrektyw miało to, że* ***dyrektywa 2013/48/UE wiąże prawo do dostępu***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przygotowawczego w fazę ad personam i wydanie postanowienia o przedstawienia zarzutów to jest: sporządzenia go, ogłoszenia i przesłuchania podejrzanego, bądź przesłuchania podejrzanego w trybie art. 325g § 2 k.p.k., co powinno nastąpić bez nieuzasadnionej zwłoki. Zaznaczyć przy tym należy, że jedynym organem uprawnionym do przekształcenia postępowania w fazę ad personam w śledztwie, zgodnie z treścią art. 311 § 1 i § 3 k.p.k., jest prokurator. Dodać należy, że obecny kształt instytucji przedstawienia zarzutów, wbrew stanowisku wyrażonemu w Uzasadnieniu projektu (s. 43), ma dla podejrzanego charakter gwarancyjny, nie tylko dostarczający mu wiedzy o prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu karnym, o treści stawianych zarzutów oraz o podstawach ich sformułowania (art. 313 § 3 k.p.k.), ale również o uprawnieniach i obowiązkach. Zmiana definicji podejrzanego w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. poprzez oderwanie jej od instytucji przedstawienia zarzutów w formie pisemnej - w śledztwie i ustnej - w dochodzeniu (art. 325 g § 2 k.p.k.), powoduje, że uregulowania te staną się niespójne, a nawet momentami sprzeczne i wbrew pozorom nie poprawiają sytuacji procesowej osoby, która miałaby uzyskać status podejrzanego w oderwaniu od treści zarzutów. Ponadto, ze zmianą definicji podejrzanego projektodawca związał zmiany w innych		***do adwokata nie tylko z uzyskaniem w sposób formalny procesowego statusu podejrzanego, ale również z każdym powiadomieniem osoby „w inny sposób", że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa*** *(art. 2 dyrektywy 2013/48/UE).* ***Ponadto zakres wskazanych powyżej czynności procesowych, w toku których należy zapewnić osobie dostęp do adwokata (zatrzymanie, pierwsze przesłuchanie, okazanie, konfrontacja, eksperyment procesowy – art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE), obejmuje czynności dokonywane obecnie również wobec osoby podejrzanej, czyli przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym. Wskazane okoliczności uzasadniają dokonanie zmiany definicji podejrzanego w procesie karnym przez „oderwanie" jej od instytucji przedstawienia zarzutów.*** *O uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego.* *Nie sposób w tym kontekście również pominąć faktu, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, osoba podejrzana (w aktualnym rozumieniu tego pojęcia) jest podmiotem, któremu przysługuje prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Trybunał podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przepisach k.p.k., w konsekwencji (z jednym wyjątkiem dot. art. 192a § 1 k.p.k.) eliminując dopuszczalność przeprowadzenia niektórych czynności procesowych wobec osoby podejrzanej. Projektowany art. 71 § 1 k.p.k. dla nabycia statusu podejrzanego, w miejsce przedstawienia zarzutów, przewiduje spełnienie warunku, jakim ma być podjęcie wobec osoby czynności ukierunkowanej na jej ściganie. Projektodawca w Uzasadnieniu czynności te wskazuje przykładowo, nie definiując ich. Nie wiadomo zatem, czy chodzi o czynności, w których dana osoba bezpośrednio uczestniczy, czy też takie, które mogą być przeprowadzone bez jej udziału (np. przeszukanie pomieszczeń pod nieobecność tej osoby, przeszukanie osoby, podsłuch procesowy itp.). Nie wiadomo również, czy przesłuchanie świadka co do okoliczności popełnienia przestępstwa przez tę osobę już jest czynnością ukierunkowaną na jej ściganie czy jeszcze nie. Zauważyć należy, że spełnienie obu warunków wymienionych w omawianej propozycji nowego brzmienia art. 71 § 1 k.p.k. stosownie do projektowanego art. 313 § 5 k.p.k. nie powoduje przekształcenia postępowania w fazę in personam, a co za tym idzie: - w sprawie mogą występować de facto dwie kategorie podejrzanych; - nie zachodzi potrzeba umorzenia postępowania wobec osoby, która stała się podejrzanym tylko i wyłącznie w trybie art. 71		*na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (zob. wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133 – pkt III.2.3 uzasadnienia). Trzeba też w końcu pamiętać, że* ***dyrektywy przewidują jedynie normy minimalne****, więc nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że państwa członkowskie mają możliwość rozszerzenia praw w niej określonych (zob. pkt 54 motywów dyrektywy 2013/48/UE). Warto jednak zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego (zob. wyrok TS z dnia 7 września 2023 r., C-209/22). Projektowana w art. 71 § 1 k.p.k. definicja podejrzanego oraz związane z tym uzyskanie uprawnień procesowych pozwoli na zapewnienie pełnej spójności polskiego unormowania z wymogami przewidzianymi we wskazanych dyrektywach.* *Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r.* ***Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów.***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		§ 1 k.p.k., w przypadku, gdy po przeprowadzeniu czynności przeszukania, oględzin, okazania, badania krwi itp., czy też zatrzymania nie dojdzie do przedstawienia zarzutów i zatrzymany zostanie zwolniony, np. z uwagi na wyjaśnienie sytuacji wskutek czynności przeprowadzonych w czasie, gdy trwało zatrzymanie (por. Uzasadnienie do projektu str. 62-63), bo postępowanie nie weszło w fazę adpersonam. Zdaniem projektodawcy odpadnięcie przesłania uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa określonej w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. spowoduje, że zatrzymany utraci status podejrzanego, jak należy mniemać, z mocy prawa; - nie ma zakazu podjęcia wobec takiej osoby postępowania i jej powrotu do statusu podejrzanego; - taki podejrzany nie musi być pouczony zgodnie z art. 300 § 1 k.p.k., bo nie dochodzi do jego przesłuchania, a tym samym i do wręczenia pouczenia; - poprzez zmiany w art. 74 § 3 k.p.k., 219 § 1 k.p.k., 237 § 4 k.p.k. w przypadku osób korzystających z **immunitetów** niedopuszczalne byłoby przeprowadzenie jakichkolwiek czynności zmierzających w kierunku ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ich uchylenie; - wszczęcie postępowania przeciwko osobie w rozumieniu projektowanego art. 313 § 5 k.p.k. ma również znaczenie dla wydłużenia okresu		***Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe****. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego). Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka. Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych”. Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana”. Mają one

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przedawnienia karalności, o którym mowa w art. 102 § 1 k.k. (art. l pkt 19 ppkt a Projektu). Podnieść również należy, że proponując zmiany w art. 71 § 1 k.p.k. oraz w konsekwencji w art. 74 § 3 k.p.k., 219 § 1 k.p.k., 237 §4 k.p.k. czy w art. 295 § 1 k.p.k. uczyniono to w oderwaniu od celów postępowania przygotowawczego określonych w art. 297 k.p.k. poprzez ograniczenie niektórych czynności o charakterze wykrywczym czy eliminacyjnym. Np. zawężono dopuszczalność okazania tylko w stosunku do osób, co do których istnieje już uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, a zatem do sytuacji gdy materiał dowodowy jest wystarczający do przedstawienia jej zarzutów, co w niektórych sytuacjach procesowych może stawiać pod znakiem zapytania celowość przeprowadzania tego okazania na tym etapie. Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że w razie uchwalenia proponowanej zmiany, art. 74 § 3 k.p.k., który w aktualnym stanie prawnym nie dotyczy podejrzanego lecz osoby podejrzanej, ponieważ do podejrzanego stosuje się art. 74 § 2 k.p.k., stanie się zbędny. Jednocześnie uniemożliwi to wykonywanie czynności wskazanych w dotychczasowym art. 74 § 3 k.p.k. z osobami podejrzanymi.		*dwojaki charakter. W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k., posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której taka czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.). Takiej zmiany nie wprowadza się jedynie w art. 192a § 1 k.p.k. celowo pozostawiając termin „osoba podejrzana" na określenie osoby na przedpolu podejrzenia popełnienia przestępstwa (właściwie co do osób, których dotyczy ten przepis, nie sposób mówić o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa).* *Według projektu od momentu zatrzymania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa zatrzymany uzyskuje*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				status podejrzanego. Zatrzymanie jest bowiem czynnością ukierunkowaną na jego ściganie”. Autorzy uwagi zdają się pomijać fakt, że dyrektywy zawierają normy minimalne. Projekt zawiera spójne rozwiązania, które przez swój nowatorski charakter wzbudzają obawy, gdyż wymagają odejścia od utartych schematów i zwyczajnie wymuszają na organach postępowania przygotowawczego **dążenia do tego co już obecnie wyraża art. 313 k.p.k.** (nakaz bezzwłocznego postawienia zarzutów, jeżeli materiał dowodowy wskazuje na uzasadnione podejrzenie popełnienie przestępstwa). W postanowieniu z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09 SN wypowiedział się następująco: **„***Na marginesie jedynie przytoczyć należy fragment uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007 z. 6, poz. 45, wskazujący, że przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania.* ***Zawiera on nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki****. Przedstawienie zarzutu, powodującego takie przekształcenie, jest jedną z najważniejszych instytucji o charakterze gwarancyjnym (...). W kwestii stanu obciążenia dowodami w art. 313 § 1 KPK* ***posłużono się wprawdzie - z konieczności - kryterium ocennym****, lecz nie może to usprawiedliwiać dowolności w wyborze momentu wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów i nie wyłącza to również możliwości oceny prawidłowości i racjonalności postępowania organów ścigania (...).* ***Opóźnienie tej czynności uznaje się w piśmiennictwie powszechnie za oczywistą nieprawidłowość, pozbawiającą osobę prawa do obrony****”*”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Mimo konsekwentnego stanowiska SN praktyka orzecznicza daleka była od respektowania gwarancyjnego charakteru art. 313 k.p.k. Rozwiązanie zaproponowane w projekcie stanowi zatem dostosowanie przepisów do brzmienia dyrektyw w sposób efektywny, tj. usuwający mankamenty w zakresie dotychczasowego stosowania art. 313 k.p.k. mimo cytowanych wyżej zapatrywań SN. Twierdzenie autorów uwagi, że art. 313 jest obecnie wystarczająco gwarancyjny należy skomentować stwierdzeniem, że w takim razie sytuacja, gdy dana osoba będzie podejrzanym, a nie będzie miała jeszcze przedstawionych zarzutów będzie krótkotrwałym momentem w postępowaniu, bez istotnego znaczenia dla sprawności postępowania. Można stwierdzić, że taki jest zamysł projektu, ale do osiągnięcia tego stanu konieczne jest wprowadzenie do KPK projektowanych przepisów, gdyż sam art. 313 k.p.k., mimo wykładni SN, nie spełnia w praktyce funkcji gwarancyjnej w sposób dostateczny. Istotą zmiany jest poszerzenie uprawnień osoby wskazanej w art. 71 k.p.k. i zagwarantowanie w szerszym zakresie prawa do obrony. Oczywiście praktyka i orzecznictwo z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu. Nie można wykluczyć, że określone czynności prowadzone bez udziału danej osoby (np. przeszukanie) także będą podstawą do uznania danej osoby za podejrzanego. Co do **immunitetów** to ich zakres określają Konstytucja (niekiedy) i ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Immunitet sędziowski wynika z treści art. 181 zd. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym „Sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności". Zgodnie z art. 80 § 1 u.s.p. „Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania w razie ujęcia sędziego na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. **Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej wolno podejmować tylko czynności niecierpiące zwłoki**". Zgodnie z art. 17 § 2 k.p.k. „Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane". Tak więc to przepisy dotyczące immunitetów (k.p.k., innych ustaw) wskazują jakie czynności mogą być podejmowane. Zezwolenie na pociągniecie do odpowiedzialności karnej otwiera natomiast drogę do traktowania danej osoby jako pozbawionej immunitetu. Warto w tym miejscu wskazać na następujące stanowisko SN: „*Sędziemu, przeciwko któremu prokurator prowadzi postępowanie karne i dokonuje czynności procesowych, a nie występuje z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie tego sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługują w tym*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowaniu uprawienia podejrzanego, a więc i prawo wniesienia skargi na przewlekłość postępowania (postanowienie SN z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09) W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że **„***Problematyka ta była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w sprawie WSP 4/09 (postanowienie z dnia 18 sierpnia 2009, który wskazał, że „Jako podstawę rozważań należy przyjąć unormowania zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zwłaszcza normy wynikające z art. 5 i 7 oraz 181 zd. I, będące realizacją m.in. zasady ustanowionej w art. 2 - demokratycznego państwa prawnego. Przywołane przepisy Rozdziału I Konstytucji wskazują, że „Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia wolności i prawa człowieka oraz bezpieczeństwo obywateli", zaś „organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa". Natomiast przepis art. 181 zd. I stanowi, iż „sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności". W dalszej części uzasadnienia wyżej wymienionego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, że „W świetle tych unormowań, **zakres uprawnień prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie karne w sprawie - in concreto - sędziego, a szerzej - osoby objętej immunitetem, wyznacza przepis art. 17 § 2 KPK zezwalający na dokonywanie tylko (podkreślenie SN) czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia czy zezwolenie będzie wydane**. Z przepisu tego wynika również, że tak ograniczone możliwości podejmowania czynności śledczych prokurator ma do chwili otrzymania „(...)zezwolenia władzy...", od którego ustawa uzależnia ściganie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Prowadzenie na szeroką skalę i przez długi czas czynności śledczych nie mieści się w granicach uprawnień przyznanych organom procesowym i rażąco narusza przepis art. 17 § 2 KPK i tym samym wykracza poza zakres kompetencyjny wyznaczony ogólnie, ale bardzo wąsko i jednoznacznie, organowi władzy publicznej przez przepis Konstytucji RP*. W takiej zaś sytuacji oczywiste jest, że obywatel, przeciwko któremu w rzeczywistości prowadzone jest postępowanie karne w sposób uchybiający obowiązującym przepisom, nie może ponosić negatywnych tego konsekwencji. Podobnie, jak w sytuacjach opisanych w art. 16 KPK, uchybienie obowiązkowi lub potrzebie pouczenia uczestnika postępowania przez organ prowadzący postępowanie nie może wywoływać ujemnych skutków prawnych dla tego uczestnika lub innej osoby, której to dotyczy.* ***W sytuacji występującej w rozpoznawanej sprawie nie ma unormowania zbliżonego choćby do wskazanego w art. 16 KPK, ale i trudno wymagać od racjonalnego ustawodawcy, że przewidzi taki właśnie - na pozór legalny - sposób prowadzenia postępowania karnego przez organ procesowy i zamieści stosowną regulację dającą osobie, przeciwko której prowadzone jest postępowanie, a której nie przedstawiono zarzutów lub nie wystąpiono z wnioskiem o zezwolenie na pociągniecie do odpowiedzialności karnej, środek pozwalający na obronę jej praw.*** *Jest wprawdzie przewidziany w procedurze karnej nakaz niewszczynania w takiej sytuacji postępowania, bądź umorzenia już wszczętego, ale realizacja tego obowiązku uzależniona jest również od woli prowadzącego postępowanie, a na brak jednej ze wskazanych decyzji nie przewidziano możliwości oddziaływania. Dlatego też podzielić należy stanowisko zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2009 r. w sprawie WSP 1/09, zgodnie z którym* ***sędziemu,***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przeciwko któremu prokurator prowadzi postępowanie karne i dokonuje czynności procesowych a nie występuje z wnioskiem o zezwolenie na pociągniecie tego sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługują w tym postępowaniu uprawnienia podejrzanego, a więc i prawo do wniesienia skargi na przewlekłość postępowania. *„Nie może być bowiem tak - jak podkreśla Sąd Najwyższy w omawianym judykacie - że sędzia, przeciwko któremu jest prowadzone de facto postępowanie karne, pozostaje w gorszej sytuacji procesowej niż podejrzany tylko dlatego, że prokurator prowadzący lub nadzorujący to postępowanie uchybia w sposób rażący obowiązującemu prawu”.* *Zastosowanie w opisanej sytuacji rozwiązania analogicznego do zawartego w art. 16 KPK, zważywszy również na kierunek bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego - wyczulonego na respektowanie praw jednostki i jednolitego od początku funkcjonowania tej instytucji w polskim systemie prawnym, tj. od 1 stycznia 1970 r. i z uwagi na tożsamą redakcję zawartą w art. 10 d.KPK (w której brak było tylko regulacji zawartej w zd. II art. 16 § 2 KPK), zachowującego aktualność, jest w pełni uzasadnione, gdyż przyznanie uprawnienia pozwalającego na obronę praw osoby objętej postępowaniem karnym wpisuje się w system już istniejących gwarancji procesowych i jest korzystne dla osoby, której in concreto dotyczy. A co równie ważne, pozwala na uruchomienie mechanizmu kontrolnego, wymuszającego respektowanie przez organy procesowe obowiązującego prawa”.* *Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie w pełni podziela przedstawione wyżej zapatrywania Sądu Najwyższego.* Przytoczony judykat ma bardziej uniwersalny charakter, gdyż pokazuje, że SN poszukiwał już na gruncie obecnego KPK podstaw do poszanowania gwarancji osoby „co do której podjęto działania nakierowano na jej ściganie”. Powtórzyć należy słowa SN, że „*przyznanie uprawnienia pozwalającego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Rezygnacja z pojęcia „osoba podejrzana” w art. 308 § 1 i 2 k.p.k. również wydaje się nieuzasadniona. Instytucja uregulowana w art. 308 k.p.k. jest instytucją o szczególnym charakterze i dotyczy czynności realizowanych w wypadkach niecierpiących zwłoki, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem. Stawianie wymogu, by czynności opisane w § 1 i w § 2 omawianego przepisu mogły być w tym trybie dokonywane jedynie wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, a więc spełniona zostaje przesłanka do przedstawienia zarzutów, wydaje się nieuprawnione w kontekście art. 308 § 3 k.p.k. i sprzeczne jest z samą dopuszczalnością stosowania tego trybu postępowania.		*na* ***obronę praw osoby objętej postępowaniem karnym wpisuje się w system już istniejących gwarancji procesowych i jest korzystne dla osoby, której in concreto dotyczy. A co równie ważne, pozwala na uruchomienie mechanizmu kontrolnego, wymuszającego respektowanie przez organy procesowe obowiązującego prawa***”. Z potrzeby respektowania gwarancji procesowych zrodziła się koncepcja nadania definicji „podejrzanego” charakteru materialnego (art. 71 § 1 k.p.k.) Odnośnie do okazania, należy wskazać, że jeżeli prokurator uzna, że materiał dowodowy jest wystarczający nie ma bezwzględnej potrzeby jego przeprowadzania. Podkreślić także należy, że sama dyrektywa 2013/48 w swym art. 3 ust. 2 lit. c w zw. z art. 3 ust. 3 lit. c pkt (i) jednoznacznie wskazuje, że okazanie jest okolicznością aktualizująca prawo dostępu do adwokata. Tym samym niewątpliwie należy ja uznać za czynność nakierunkowaną na ściganie. Nie ma podstaw do podzielenia zasadności uwagi dotyczącej art. 308 k.p.k. Wskazanie, że podejmowanie czynności procesowych, o których mowa w tym przepisie następuje w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa wiąże się gwarancyjnym charakterem projektowanej regulacji i wpisuje się w przywołane powyżej oraz w uzasadnieniu projektu orzecznictwo SN i TK. W analogiczny sposób należy odnieść się do uwagi dotyczącej art. 335 k.p.k. Odnośnie do art. 301 §11 k.p.k. należy wskazać, że jest w nim mowa o podejrzanym, a zatem o osobie, w odniesieniu do

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Również nieuzasadniona wydaje się rezygnacja z pojęcia osoby podejrzanej w art. 335 § 1 k.p.k. Wprawdzie dotychczas obowiązująca ustawa nie zawiera definicji pojęcia „osoba podejrzana" , lecz definicja ta występuje w literaturze prawniczej (zob. Kodeks postępowania karnego Komentarz red. K. Dudka, Warszawa 2020, s.187 i powołana tam literatura, Kodeks postępowania Karnego Komentarz red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024, s. 275 i powołana tam literatura) i w tejże postuluje się wprowadzenie definicji legalnej określającej osobę podejrzaną, a nie eliminowanie jej z szeregu przepisów, co ma miejsce w omawianym projekcie. Analiza tej definicji prowadzi do wniosku, że między taką osobą a podejrzanym występuje zasadnicza różnica w zakresie stanu zaawansowania uzyskanych wobec każdej z nich dowodów. W przypadku osoby podejrzanej mogą to być dane (informacje), że popełniła ona przestępstwo, którymi dysponują organy ścigania, nie posiadające jednak waloru dowodów, i wobec której podejmuje się czynności sprawdzająco-eliminacyjne. W przywołanej literaturze wskazuje się również, że osoba taka powinna dysponować prawem do obrony z racji faktycznego skierowania względem niej lub skupienia na niej czynności ścigania karnego. W konsekwencji dla zagwarantowania prawa do obrony osobie podejrzanej zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłoby zdefiniowanie pojęcia "osoba podejrzana" i określenie		której „już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie”. Warto w tym miejscu podkreślić, że jest oczywistym, że to praktyka i orzecznictwo kształtujące się na gruncie art. 71 k.p.k. z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu i pozwolą na względnie jednolitą ocenę zagadnienia „siły dowodów”, która jest potrzebna, aby mówić, że pierwszy człon definicji podejrzanego można uznać za wypełniony. Odnośnie do sporu między znaczeniami pojęć „wydanie” i „sporządzenie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów, należy zauważyć, że dominujące stanowisko SN wskazywało, iż „Pomiędzy terminami "wydanie" postanowienia z art. 71 § 1 KPK a "sporządzenie" postanowienia z art. 313 § 1 KPK zachodzi istotna różnica, jako że dla "wydania" niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych wskazanych w tym drugim przepisie, określanych jako "**promulgacja**" postanowienia, która jest z kolei niezbędna dla skuteczności tej czynności procesowej. Tym samym **dla przyjęcia, że nastąpiło przekształcenie postępowania z fazy in rem w fazę in personam, niezbędne jest łączne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, oczywiście o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień oraz gdy nie wystąpią sytuacje wskazane w art. 313 § 1 in fine KPK.** W praktyce sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego ogłoszenie i ewentualne przesłuchanie podejrzanego powinno nastąpić w ciągu jednego dnia, chyba że zachodzą okoliczności wskazane w art. 313 § 1 KPK *in fine*. Oczywistym jest również, że organ postępowania przygotowawczego powinien tak zaplanować te czynności,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przysługujących jej praw, uwzględniając również wobec niej dyrektywy obrończe 2013/48/UE i 2016/1919/UE, niż nadawanie jej statusu podejrzanego. Kontrowersje budzi również projektowany art. 301 § 11 k.p.k. zdanie drugie, w kontekście projektowanych art. 74 § 3 k.p.k. i art.173 k.p.k., z których wynika, że wbrew zasadniczemu celowi okazania, którym jest dokonanie identyfikacji określonej osoby lub jej wykluczenie z kręgu podejrzewanych, okazać można tylko osobę, do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, a równocześnie co do której istnieją podstawy do przedstawienia zarzutów i którą w związku z tą czynnością należy poinformować o zarzucie. Pewne sprzeczności widoczne są również w treści projektu i jego Uzasadnieniu. Projektodawca założył (Uzasadnienie s. 48), że „...samo **sporządzenie** postanowienia o przedstawieniu zarzutów będzie kreowało podejrzanego jako czynność procesowa ukierunkowana na ściganie...", w przypadku zaś dochodzenia wystarczające ma być wezwanie do stawienia się na przesłuchanie (Uzasadnienie s. 49), natomiast przejście do fazy ad personam daje dopiero, zgodnie z projektowanym art. 313 § 5 k.p.k., **wydanie** postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Projektodawca zresztą w Uzasadnieniu (str. 49) unika pełnego określenia tego momentu opisując go jako „moment przedstawienia zarzutów". Podnieść zatem należy, że w		aby wszystkie zostały przeprowadzone przed upływem terminu przedawnienia, ponieważ w przeciwnym razie doprowadzi on do wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 6 KPK". (wyrok SN z 24 czerwca 2013r. V KK 453/12) Wskazana terminologia będzie co do zasady aktualna na gruncie art. 313 **§** 5 k.p.k. z uwzględnieniem projektowanych odstępstw wskazanych w art. 313 § 1 k.p.k**.**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dalszym ciągu w użyciu w stosunku do instytucji przedstawienia zarzutów mają pozostać dwa pojęcia, których znaczenia nie można ze sobą utożsamiać to jest **sporządzenie** i **wydanie.** Zakres rozumienia tych pojęć w kontekście skutku przedstawienia zarzutów, jakim jest przekształcenie postępowania przygotowawczego z fazy in rem w fazę ad personam, z uwagi na występujący tu problem interpretacyjny, jest od dawna sporny w doktrynie. Dominujące w orzecznictwie sądowym, w odniesieniu do brzmienia art. 313 § 1 k.p.k. sprzed nowelizacji z 7.07.2023 r„ było stanowisko, że pomiędzy terminami „wydanie" a „sporządzenie" postanowienia zachodzi istotna różnica, jako że do „wydania" konieczne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych określonych również w projektowanym art. 313 § 1 k.p.k. (np. wyrok SN z 5.03.2014 r., IV KK 341/13, LEX nr 1444341; wyrok SN z 9.11.2017 r., V KK 373/17, LEX nr 2417598; wyrok SN z 2.06.2010 r., V KK 376/09, LEX nr 590304 i szereg innych). Mając na uwadze gwarancyjny charakter omawianej instytucji ustawodawca powinien zmierzać do uregulowań, które ten problem jednoznacznie rozwiążą. W przeciwnym razie spór nadal będzie się toczył. Na koniec wymienionych wyżej rozważań należy zaznaczyć, że przedstawione wyżej problemy wynikające ze zmiany definicji podejrzanego mają jedynie charakter przykładowy, ponieważ nie sposób wszystkich		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wynikających z tego komplikacji praktycznych przewidzieć, zwłaszcza że projektodawca tę i szereg innych pozostających w związku z nią zmian opatrzył w Uzasadnieniu (s. 41) podtytułem „Prawo do pomocy obrońcy”.		
52.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	W projekcie przewiduje się oderwanie definicji podejrzanego od instytucji przedstawienia zarzutów. Zamiast tego proponuje się, aby za podejrzanego uznać już osobę, wobec której dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa oraz podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie. W świetle zaprezentowanej koncepcji ma to na celu umożliwienie szerszemu kręgowi osób, które są dotknięte działaniami organów ścigania, korzystania ze wsparcia obrońcy w celu ochrony jego praw. W swej treści intencja wynikająca z określonych regulacji europejskich nie budzi wątpliwości. Wydaje się jednak, że ujmuje ona zagadnienie zbyt szeroko, co ostatecznie może czynić je dysfunkcjonalnym. Przedstawiona w art. 71 § 1 k.p.k. nowa definicja podejrzanego w oderwaniu od instytucji przedstawienia zarzutów (która została pozostawiona w art. 313§1 kpk) budzi bowiem zastrzeżenia praktyczne i interpretacyjne. Rozumiejąc względy aksjologiczne, które legły u podstaw przedstawionej propozycji należy wskazać, iż nie do końca zostały dostrzeżone okoliczności związane z praktycznym podejmowaniem	**PK**	W pierwszej kolejności należy wskazać, że obszernie do ponoszonej problematyki odniesiono się przy uwadze MSWiA. Argumentowano wówczas, że *Trybunał Sprawiedliwości UE w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE* ***mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego*** *(wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22).* Skoro TSUE wyraźnie wskazuje na konieczność stosowania przewidzianych w dyrektywach uprawnień do osób wobec których podjęto czynności nakierowane na ich ściganie (bez względu na to czy osoba ta uzyskała formalnie status podejrzanego) to właściwe dostosowanie przepisów prawa krajowego **musi uwzględniać wykładnię dokonaną przez ten sąd**. W przeciwnym razie Polska narażona będzie na konsekwencje związane z niewłaściwym wdrożeniem dyrektyw co finalnie może doprowadzić do nałożenia kar finansowych czy wdrożenia procedury z art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej, która, jak już wspomniano została w 2024 r. roku zakończona.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		działań w toku postepowania przygotowawczego, które w określonych sytuacjach nie mają takiego charakteru, aby przyznawać szczególne uprawnienia na kanwie zaproponowanej definicji. W świetle *dyrektywy 2013/48 z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności* (dalej: dyrektywa 2013/48) każda osoba podejrzana powinna mieć status identyczny jak podejrzany. Prawa wskazane w dyrektywie 2013/48, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy, przysługują wyłącznie osobie, która została poinformowana, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa. „Poinformowanie", o którym mowa w dyrektywie 2013/48, oznacza, zgodnie z literalnym rozumieniem tego słowa, celowe przekazanie informacji, przy czym może to nastąpić albo za pomocą „oficjalnego powiadomienia" (*by official notification*) albo w inny sposób. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje „oficjalnego powiadomienia", czyli notyfikacji, przewiduje natomiast „inny sposób", jakim jest ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub poinformowanie o treści zarzutu w trybie art. 308 § 2 k.p.k. lub art. 325g § 2 k.p.k.		Standard konstytucyjny i ETPCz Trybunał Konstytucyjny i Sąd Najwyższy w zgodny sposób dokonują wykładni konstytucyjnego prawa do obrony przysługującego „**we wszystkich stadiach postępowania**" (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP). Potwierdzają to następujące wypowiedzi tych organów: - *„Za ugruntowany w orzecznictwie Trybunału należy uznać pogląd, że prawo do obrony przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego (zob. wyroki TK z: 9 lipca 2009 r., sygn. K 31/08, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 107; 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07). Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których „**nie formalne przedstawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby, czyni ją podmiotem prawa do obrony"** (wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2004 r., sygn. akt V KK 194/03, OSNKW nr 4/2004, poz. 42; zob. także uchwały SN z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I KZP 4/07, OSNKW nr 6/2007, poz. 45 oraz 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, OSNKW nr 10/2007, poz. 71). (…) W odniesieniu do drugiej kwestii, należy przywołać wyrok z 11 grudnia 2012 r., o sygn. K 37/11, w którym Trybunał, mając na względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego, uznał, że **prawo do obrony, o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji odnosi się także do tej fazy postępowania, która poprzedza formalne postawienie zarzutów danej osobie. Trybunał podzielił tym samym pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Udział danej osoby w czynności procesowej, takiej jak okazanie lub konfrontacja, nie jest tożsamy z powiadomieniem o statusie podejrzanego i trudno w wielu przypadkach uznawać, że jest ona osobą wobec której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa. Pewne czynności realizowane są wyłącznie w celu dowodowym, mającym potwierdzać poczynione ustalenia, weryfikować je, sprawdzać wiarygodność i ze swej istoty nie przesądzają one o „sprawstwie", nie dają podstaw do uznania, że istnieje owo dostateczne podejrzenie popełnienia przestępstwa. Stąd też nie budzi wątpliwości, iż w treści uzasadnienia projektodawca poszedł w swoich ocenach zbyt daleko. W świetle nowego brzmienia art. 71§1 k.p.k definicja podejrzanego składa się z dwóch elementów: 1) istnienia dowodów wskazujących na dostateczne uzasadnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa, 2) podjęcie czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie osoby. Wydaje się, że istotą problemu jest drugi element tej definicji. Nie budzi bowiem wątpliwości, że zawsze przekształcenie postępowania w fazę ad personam wymaga zebrania określonych „twardych" dowodów. W kontekście podstaw aksjologicznych wprowadzanych zmian pojawia się pytanie o to komu i kiedy należy zapewnić ochronę w		***ją podmiotem prawa do obrony".*** *W konsekwencji Trybunał uznał, że zawarte w art. 42 ust. 2 Konstytucji* ***sformułowanie „we wszystkich stadiach postępowania" należy odnosić także do tego stadium postępowania, które poprzedza postawienie zarzutów zatrzymanemu, a więc do stadium, w którym występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa. Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzone właśnie podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby*** *(zob. sygn. K 37/11).* *Również w tym kontekście należy dodać, że art. 42 ust. 2 Konstytucji nie mógłby pełnić swej funkcji gwarancyjnej, jeśli termin „we wszystkich stadiach postępowania" byłby rozumiany jedynie literalnie, przez pryzmat tego, co ustawodawca aktualnie włączył w zakres postępowania karnego. Ustawodawca mógłby w ten sposób omijać gwarancje konstytucyjne, umożliwiając organom przeprowadzanie określonych czynności procesowych ingerujących w prawa i wolności jednostek jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania.* *(…)* ***Prawo do obrony nie jest zatem uzależnione od formalnego czy też faktycznego przedstawienia zarzutów popełnienia wykroczenia, ale przysługuje z chwilą, gdy wobec określonej osoby z uwagi na zgromadzony materiał dowodowy muszą zostać podjęte określone czynności wyjaśniające zmierzające do postawienia jej w stan obwinienia*** *(…) Nie ma zatem decydującego znaczenia ani terminologia używana do określenia statusu tej osoby (****podejrzany****,* ***osoba podejrzana*** *o popełnienie wykroczenia, itp.) ani to, czy zostały jej przedstawione zarzuty,* ***ale obiektywny stan zgromadzonych przez organy i obciążających ją dowodów,*** *który determinuje podjęcie wobec niej dalszych czynności.* ***Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale o sygn. akt I KZP***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		związku z podejmowanymi wobec niej czynnościami. W chwili obecnej jest to oczywiście czynność przedstawienia zarzutów określona w art. 313§1 kpk i jak się wydaje jest ona kluczowa, aczkolwiek nie rozwiązuje problemu tych czynności, które np. kończą się po zatrzymaniu przesłuchaniem w trybie art. 183 kpk. Trzeba jednak podkreślić, iż w praktyce pierwszą czynnością podjętą i egzemplifikującą działanie zmierzające do ścigania konkretnej osoby jest skierowanie wezwania do stawiennictwa w charakterze podejrzanego. Wraz z tą czynnością materializują się wszelkie prawa, włącznie z korzystaniem z pomocy obrońcy. Nie dochodzi w tym przypadku do żadnych restrykcyjnych działań, a przekształcenie statusu osoby następuje w formule, która w aspekcie ochrony jej praw nie budzi zastrzeżeń. Nieco inaczej jest w przypadku czynności zatrzymania, czy to na gorącym uczynku przestępstwa, czy też w związku z planowanym przedstawieniem zarzutu i zastosowaniem środków zapobiegawczych, ewentualnie podejrzeniem ukrywania się osoby. Nie zmienia to oczywiście zasadniczego stanowiska, iż w dalszym ciągu instytucja przedstawienia zarzutów jawi się jako kluczowa. W tym kontekście „jakakolwiek" czynność dowodowa wykonana z udziałem osoby nawet podejrzewanej o popełnienie przestępstwa, nie musi skutkować przyznaniem jej szczególnych prawa i korzystania z pomocy obrońcy. Czeto bowiem		***4/07, współczesne rozwiązania procesowe nie akceptują już subiektywnego podejścia organu ścigania jako kryterium wszczęcia postępowania in personam. Wyrażone w tej uchwale stanowisko - że w zakresie uznania, czy postępowanie toczy się jeszcze w sprawie czy już przeciwko określonej osobie, rozstrzygający nie jest status formalny podejrzanego, lecz jego status „określony materialnie obiektywnym stanem dowodów obciążających i obowiązkiem nałożonym przez przepis prawa na organ ścigania" - odpowiada gwarancyjnej funkcji zawartego w art. 42 ust. 2 Konstytucji autonomicznego pojęcia „każdego, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne". Pozwala ono na uniknięcie arbitralności działania organów, która mogłaby mieć istotny wpływ na zakres realizacji konstytucyjnej gwarancji prawa do obrony*** (postanowienie TK z dnia 17 lipca 2014 r. K 19/13). *- „prawo do obrony w znaczeniu materialnym (art. 6 KPK) pozwala oskarżonemu podejmować wszelkie, niezakazane prawem, działania w celu obalenia zarzutu popełnienia czynu zabronionego albo złagodzenia grożącej mu odpowiedzialności. Może on składać takie oświadczenia wiedzy dotyczące zarzucanego czynu, jakie sam uzna za celowe i korzystne dla siebie, a więc również nieprawdziwe. Może także powstrzymać się od jakichkolwiek wypowiedzi. Po formalnym przedstawieniu zarzutów na piśmie (art. 313 § 1 KPK), bądź poinformowaniu o treści zarzutów w trybie art. 308 § 2 KPK lub art. 325g § 2 KPK, oświadczenia podejrzanego w toku przesłuchań przybierają formę procesową wyjaśnień.* ***Nie oznacza to, że przed formalnym postawieniem w stan podejrzenia, uprawniającym do składania wyjaśnień, nie można korzystać z prawa do obrony. Służy ono bowiem, w myśl art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, we wszystkich stadiach postępowania karnego każdemu,***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		mają one związek z działaniami zmierzającymi do potwierdzenia samego faktu zaistnienia przestępstwa lub sprawstwa określonych osób. W związku z tym należy dość ostrożnie podchodzić do oceny takiego stanu, w którym można przyjąć, iż działania zostały skierowane przeciwko określonej osobie. Wydaje się, że drugi element definicji winien być oceniany przez pryzmat takiej czynności, której realizacja rozpoczęła sekwencję prawnych czynności prokuratora lub organu postepowania przygotowawczego zmierzających do przedstawienia zarzutu. Projektowana zmiana definicji podejrzanego nie ma zatem bezpośrednich podstaw we wskazanej dyrektywie. Tym niemniej, projektodawca wskazał tu również na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., sygn. C-209/22. Wyrok ten odnosi się zarówno do dyrektywy 2013/48, jak do *dyrektywy 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym* (dalej: dyrektywa 2012/13). W tezie pierwszej wyroku stwierdzono, że „dyrektywy te mają zastosowanie do sytuacji, w której wobec osoby, co do której istnieją informacje, że posiada ona nielegalne substancje, przeprowadzono przeszukanie osoby i zatrzymanie tych substancji. Okoliczność, że prawu krajowemu nie jest znane pojęcie „podejrzanego" i że wspomniana osoba nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status „oskarżonego", nie ma w tym względzie znaczenia.".		***przeciw komu jest ono prowadzone**. (…). **Tak więc nie formalne przedstawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby, czyni ją podmiotem prawa do obrony**".* (wyrok SN z dnia 9 lutego 2004 r. V KK 194/03). Analiza tych orzeczeń wskazuje, że prawo do obrony powstaje gdy: ***-„występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa".*** ***- „Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzone właśnie podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby"*** W istocie mamy tu wzorzec, który znalazł odzwierciedlenie w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. Cytowany wyżej pogląd, że ***„Wyrażone w tej uchwale stanowisko - że w zakresie uznania, czy postępowanie toczy się jeszcze w sprawie czy już przeciwko określonej osobie, rozstrzygający nie jest status formalny podejrzanego, lecz jego status „określony materialnie obiektywnym stanem dowodów obciążających i obowiązkiem nałożonym przez przepis prawa na organ ścigania" - odpowiada gwarancyjnej funkcji zawartego w art. 42 ust. 2 Konstytucji autonomicznego pojęcia „każdego, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne",*** do dnia dzisiejszego nie doprowadził do nowelizacji Kodeksu postepowania karnego. Regulacje tego kodeksu wymagały zatem prokonstytucyjnej wykładni a projektowany art. 71 § 1 k.p.k. sprawi, że kategoryczny zapis z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, mówiący o prawie do obrony „we wszystkich stadiach postępowania", znajdzie odzwierciedlenie w zapisach tego Kodeksu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Jest jednak dyskusyjne, czy powołany wyrok TSUE dotyczy osoby podejrzanej w rozumieniu polskiego prawa procesowego. Wyrok ten zapadł na tle takiego prawa krajowego (konkretnie zaś, prawa bułgarskiego), w którym nie jest znane pojęcie „podejrzanego", lecz jedynie „oskarżonego". Na takim tle decyzja TSUE jawi się jako całkowicie zasadna. Skoro bowiem w bułgarskim procesie karnym osoba podejrzana nigdy nie staje się podejrzanym, w takim razie nie może nigdy otrzymać praw gwarantowanych podejrzanemu przez powołane dyrektywy; należało więc zagwarantować jej te prawa w drodze analogii. Nie oznacza to jednak, że treść tego wyroku – i tej analogii – należy rozciągać na grunt prawa polskiego, gdzie pojęcie „podejrzanego" jest doskonale znane. Co prawda, wydaje się, że celem TSUE była przede wszystkim rozszerzająca interpretacja definicji przewidzianej w dyrektywie 2013/48. Jak wskazano w wyroku, „Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego" i „oskarżonego", ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw. Projektodawca nie wskazał jednak, czy inne państwa członkowskie, gdzie funkcjonuje prawna odrębność między osobą		Dodać można, że proponowane zapisy będę również spójne ze standardem ETPCz, na które polskie sądy i trybunały również się powołują, czego przykładem są poniższe orzeczenia: - „*ETPC odnosi prawo do obrony określone w art. 6 ust. 3 EKPC również do wstępnego stadium postępowania karnego. Art. 6 EKPC znajduje zastosowanie od momentu, w którym pozycja danej osoby zostanie istotnie zmieniona, nawet jeśli nie zostały jej postawione zarzuty (zob. wyrok ETPC z 19 lutego 2009 r. w sprawie Shabelnik przeciwko Ukrainie, nr 16404/03, § 57)*". (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. K 37/11) - „*Trzeba też podkreślić, że w orzecznictwie ETPC przyjmuje się, iż wyinterpretowane z art. 6 EKPC prawo do milczenia przysługuje nie tylko osobie posiadającej status oskarżonego według prawa krajowego, ale chroni również osobę znajdującą się sytuacji prawnej wskazującej na realne ryzyko postawienia zarzutu popełnienia przestępstwa (zob. m.in. wyroki ETPC w sprawach: Funke przeciwko Francji, z dnia 25 lutego 1993 r. Nr skargi 10828/84; Jalloh przeciwko Niemcom, z dnia 11 lipca 2006 r. Nr skargi 54810/00)*". (wyrok SN z dnia 9 marca 2023 r. I KK 505/22) Prawo Unii Europejskiej. Przyjmując za punkt wyjścia rozważań art. 3 dyrektywy 2013/48/UE, który stanowi, że „**Państwa członkowskie zapewniają, aby <u>podejrzani</u> i oskarżeni mieli prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób, aby osoby te mogły rzeczywiście i skutecznie wykonywać przysługujące im prawo do obrony**" należy zwrócić uwagę, że chodzi o prawo m.in. podejrzanego. Przywołany wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22 wskazuje że tym podejrzanym jest:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podejrzaną a podejrzanym, wprowadziły zmiany legislacyjne, aby tę odrębność zatrzeć – to jest, czy dokonały analogicznej interpretacji wyroku jak dokonana w projekcie. Trybunał Konstytucyjny w przeszłości podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11), ale z drugiej strony stwierdził, że w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne" to „każdy od chwili wszczęcia postępowania przeciwko niemu, a więc praktycznie od chwili przedstawienia zarzutów" (wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004/2 poz. 7, pkt III.3; wyrok TK z dnia 6 grudnia 2004 r. sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004/11 poz. 114 pkt IX.1; wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05, OTK ZU 2007/3 poz. 27, pkt I.1; wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r. sygn. K 42/07, OTK ZU 2008/5 poz. 77, pkt III.3; wyrok TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07, OTK ZU 2009/4 poz. 55, pkt III.3; postanowienie TK z dnia 10 marca 2009 r. sygn. Ts 231/07, OTK ZU 2009/2/B poz. 122, s. 341; wyrok TK z dnia 27 października 2015 r. sygn. K 5/14, OTK ZU 2015/9 poz. 150, pkt III.3.6; wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r. sygn. II KO 66/10, pkt III.3; wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r.		**- osoba, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo i** **- przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby.** **Nietrudno zauważyć, że tak zdefiniowaną osobę podejrzaną statuuje projektowany art. 71 § 1 k.p.k.** W wymienionym wyroku TSUE wskazano, że -„***Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego" i „oskarżonego", ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw***" (pkt 44). -„*Art. 3 ust. 1 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do obrońcy w takim terminie i w taki sposób, aby umożliwić im konkretne i skuteczne wykonywanie ich prawa do obrony*" (art. 68). Uzupełniająco można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wyraził i przytoczył następujące zapatrywania: -„*Osoby podejrzewane o popełnienie przestępstwa należy powiadomić o przysługujących im prawach możliwie najszybciej od momentu, w którym dotyczące ich podejrzenia uzasadniają, w kontekście innym niż pilny, ograniczenie ich wolności przez właściwe organy za pomocą środków przymusu"(wyrok z dnia 19 września 2019 r., Rayonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765, pkt 53)"*. (pkt 42 opinii)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sygn. K 37/11, pkt III.2.2). Kwestia ta nie jest zatem tak oczywista, jak by to wynikało z uzasadnienia projektu nowelizacji. W uzasadnieniu projektu, w odniesieniu do obowiązującego art. 102 § 2 k.k., wskazano słusznie, że użyta w tym przepisie przesłanka „pierwszej czynności procesowej zmierzającej do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo" jest niejasna i nieprecyzyjna, tak więc „nie wiadomo, jaka konkretnie czynność procesowa powoduje przedłużenie przedawnienia, w jaki sposób powinna być ona udokumentowana, aby nie było wątpliwości." Projektodawca stwierdził, że „niejasne, budzące wątpliwości oraz szerokie ujęcie przesłanki wydłużenia terminów przedawnienia zawarte w art. 102 § 1 i 2 k.k. może podważać zaufanie obywateli państwa prawa, a tym samym naruszać art. 2 Konstytucji RP. Zaufanie to doznaje uszczerbku w przypadku, gdy ustawodawca przewiduje nieprecyzyjne warunki, w których dochodzi do wydłużenia terminu przedawnienia karalności przestępstwa, dając jednocześnie organom ścigania dość dużą swobodę w zakresie podejmowania decyzji". Tymczasem w art. 71 § 1k.p.k. projektodawca wprowadza niemal identyczną, niejasną i uznaniową przesłankę, na podstawie której ma być ustalane, czy dana osoba jest w sprawie podejrzanym. Kwestia, czy „dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa" przez daną osobę, należy do		- „*Podjęte w ten sposób czynności (przeszukanie i zatrzymanie rzeczy – uwaga MS) należy uznać za równoznaczne z „poinformowaniem" w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektyw 2012/13 i 2013/48*" (pkt 48). - „*Pojęcie „podejrzanego" w rozumieniu dyrektyw 2012/13 i 2013/48* ***jest autonomicznym pojęciem prawa Unii. Osoba, która jest de facto podejrzana o popełnienie przestępstwa ma status „podejrzanego" w rozumieniu tych dyrektyw****, nawet jeśli prawo krajowe nie zna tego statusu proceduralnego i nie przyznaje osobie podejrzanej praw jej należnych.* ***Dyrektywy te stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu i praktyce krajowej, na mocy których prawo do obrony powstaje dopiero z chwilą formalnego nadania danej osobie statusu „oskarżonego",*** *przy czym czynność ta, jako warunek wstępny zastosowania praw i gwarancji proceduralnych przewidzianych w prawie krajowym, odbywa się z pełnym poszanowaniem uprawnień dyskrecjonalnych organu prowadzącego dochodzenie, który nie jest zobowiązany do możliwie najszybszego poinformowania osoby de facto podejrzanej o ciążących na niej podejrzeniach"* (pkt 57). -„*Wykładnia, zgodnie z którą korzystanie z praw zagwarantowanych w dyrektywach 2012/13 i 2013/48 powinno zależeć w całości od przyjęcia „formalnego" aktu przez władze krajowe, byłaby arbitralnie restrykcyjna i nie zapewniałaby skutecznego korzystania z praw ustanowionych w tych dyrektywach. Wydaje się bowiem nie do pogodzenia z zawartym w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2013/48 wymogiem, a mianowicie aby dana osoba korzystała z pomocy adwokata „bez zbędnej zwłoki", pozostawienie skutecznego wykonania tego prawa do wyłącznego uznania właściwych organów*" (pkt 79). W związku z powyższym należy powtórzyć, że *„Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sfery ocennej i uznaniowej organu procesowego. Z kolei wyrażenie „czynność procesowa ukierunkowana na ściganie" jest w równie obszerne i może zawierać katalog szeregu desygnatów interpretacyjnych. Projektodawca w uzasadnieniu wskazuje przykładowe czynności, takie jak okazanie, przeszukanie, pobranie materiału biologicznego. Należy jednak zauważyć, że wskazane czynności – w przeciwieństwie do postanowienia o przedstawieniu zarzutów – bardzo często nie są ukierunkowane na ściganie konkretnej osoby. Są to zwyczajne czynności dowodowe, nieraz wykonywane w postępowaniu karnym wobec dziesiątek osób. W takich sprawa jak postępowania o zabójstwo, w pierwszym okresie postępowania przygotowawczego może występować wiele osób podejrzanych, zaś wykonywane czynności są nakierowane na ściganie potencjalnie każdej z nich. Ponadto można wskazać inne czynności dowodowe, które mogą być, ale nie muszą. nakierowane na ściganie określonej osoby lub osób, takie jak np. zabezpieczenie dokumentacji czy przesłuchanie świadka. Z projektu nie wynika, kto jest władny ocenić, czy dana czynność ma taki właśnie cel. Może tu dojść do różnicy zdań między organem procesowym, uczestnikiem postępowania oraz adwokatem lub radcą prawnym. Zwłaszcza w sprawach obszernych i wielowątkowych, projektowana regulacja doprowadzi zatem do chaosu dotyczącego liczby podejrzanych w sprawie.		*postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r.* ***Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe****. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego).* *Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Krytycznie należy też ocenić proponowaną wielość pojęć. Projektodawca używa pojęcia „osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", które ma jednak współistnieć w k.p.k. z dotychczasowym pojęciem „osoby podejrzanej" oraz „podejrzanego". Osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa – to właśnie osoba podejrzana; gdy owo podejrzenie staje się dostatecznie uzasadnione, zostają spełnione przesłanki określone w art. 313 § 1 k.p.k., wówczas zaś osoba ta powinna stać się podejrzanym. Nie jest zasadne, ani od strony legislacyjnej, ani praktycznej, wprowadzanie proponowanych przez projektodawcę różnych wyrażeń dla określenia tej samej kategorii osób. Co więcej, zgodnie z art. 71 § 3 k.p.k., użyte w znaczeniu ogólnym określenie „oskarżony" stosuje się też do podejrzanego. Oznacza to, że po wprowadzeniu zmiany w art. 71 § 1 k.p.k. pojęcie „oskarżonego" obejmie również osobę podejrzaną, o której mowa w tym przepisie. Z uwagi na to, niezasadne jest posługiwanie się przez projektodawcę jednocześnie oboma tymi określeniami, np. w art. 237 § 4, art. 278 czy art. 73 § 3a k.p.k. Obowiązująca obecnie procedura wyraźnie określa moment, od którego dana osoba nabywa prawa podejrzanego, a jednocześnie zaczynają na niej ciążyć obowiązki z tym związane. Podejrzany otrzymuje wówczas informację o swoich prawach i obowiązkach, o		*będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka.* *Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych".* Projekt zawiera spójne rozwiązania, które przez swój nowatorski charakter wzbudzają obawy, gdyż wymagają odejścia od utartych schematów i zwyczajnie wymuszają na organach postępowania przygotowawczego **dążenia do tego co już obecnie wyraża art. 313 k.p.k.** (nakaz bezzwłocznego postawienia zarzutów, jeżeli materiał dowodowy wskazuje na uzasadnione podejrzenie popełnienie przestępstwa). W postanowieniu z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09 SN wypowiedział się następująco: **„***Na marginesie jedynie przytoczyć należy fragment uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007 z. 6, poz. 45, wskazujący, że przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania.* ***Zawiera on nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki****. Przedstawienie zarzutu, powodującego takie przekształcenie, jest jedną z najważniejszych instytucji o charakterze gwarancyjnym (...). W kwestii stanu obciążenia dowodami w art. 313 § 1 KPK* ***posłużono się wprawdzie - z konieczności - kryterium ocennym****, lecz nie może to usprawiedliwiać dowolności w wyborze momentu wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów i nie wyłącza to również możliwości oceny prawidłowości i racjonalności postępowania organów*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		swojej sytuacji prawnej i roli procesowej. Jego sytuacja procesowa jest jasna. Efektem projektowanej regulacji będzie natomiast niepewność co do własnego statusu, występująca przede wszystkim po stronie osób podejrzanych. Każda osoba, wobec której dojdzie do zatrzymania, przeszukania, pobrania materiału biologicznego czy okazania, będzie mogła obawiać się, że jest w sprawie podejrzanym, nawet jeśli materiał dowodowy nie daje podstaw do takiego przypuszczenia. Osoba taka nie będzie miała bowiem dostępu do materiału dowodowego. O tym, czy osoba ta będzie miała prawo korzystania z praw podejrzanego, w tym ustanowienia obrońcy, zdecyduje w praktyce organ procesowy, bowiem tylko organ procesowy będzie wiedział, czy została spełniona pierwsza przesłanka zawarta w projektowanej definicji. Status podejrzanego będzie można zarówno niepostrzeżenie utracić, jak też niepostrzeżenie nabyć, będzie on bowiem zależny od aktualnego stanu dowodów – a także, jeśli nie przede wszystkim, od oceny tych dowodów, dokonywanej – słusznie bądź nie – przez organ procesowy. Jeśli zebrane dowody nie będą pozwalały na uzasadnione podejrzenie, że dana osoba popełniła przestępstwo, nie nabędzie ona statusu podejrzanego (choćby była przekonana, że go posiada) albo utraci ten status niejako automatycznie, bowiem przestanie spełniać przesłankę przewidzianą w definicji. Jeśli jednak w dalszym toku		*ścigania (...).* ***Opóźnienie tej czynności uznaje się w piśmiennictwie powszechnie za oczywistą nieprawidłowość, pozbawiającą osobę prawa do obrony***”" Mimo konsekwentnego stanowiska SN praktyka orzecznicza daleka jest od respektowania gwarancyjnego charakteru art. 313 k.p.k. Rozwiązanie zaproponowane w projekcie stanowi zatem dostosowanie przepisów do brzmienia dyrektyw w sposób efektywny, tj. usuwający mankamenty w zakresie dotychczasowego stosowania art. 313 k.p.k. mimo cytowanych wyżej zapatrywań SN i TSUE. Twierdzenie, że art. 313 k.p.k. jest obecnie wystarczająco gwarancyjny należy skomentować stwierdzeniem, że w takim razie sytuacja, gdy dana osoba będzie podejrzanym, a nie będzie miała jeszcze przedstawionych zarzutów będzie krótkotrwałym momentem w toku procesu, bez istotnego znaczenia dla sprawności postępowania. Można stwierdzić, że taki jest zamysł projektu, ale do osiągnięcia tego stanu konieczne jest wprowadzenie do KPK projektowanych przepisów, gdyż sam art. 313 k.p.k., mimo wykładni SN, nie spełnia w praktyce funkcji gwarancyjnej w sposób dostateczny. Warto w tym miejscu podkreślić, że jest oczywistym, że to praktyka i orzecznictwo kształtujące się na gruncie art. 71 k.p.k. z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu i pozwolą na względnie jednolitą ocenę zagadnienia „siły dowodów”, która jest potrzebna, aby mówić, że pierwszy człon definicji podejrzanego można uznać za wypełniony. Podobnie ocenna jest przesłanka tymczasowego aresztowania. W art. 249 § 1 k.p.k. wskazuje się, że środki zapobiegawcze można stosować „tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania dowody jednak zostaną uzyskane, osoba, której na wcześniejszym etapie sprawy udzielono wskazanej wyżej informacji o braku dostatecznych dowodów, będzie w dalszym ciągu przeświadczona, że nie jest podejrzanym, mimo że w międzyczasie samoistnie się nim stanie zgodnie z projektowaną definicją. W uzasadnieniu do zmian w art. 159 k.p.k. zaznaczono, że „osoba zatrzymana będzie uzyskiwać status podejrzanego, a więc strony postępowania przygotowawczego", ale jeśli nie dojdzie do przedstawienia zarzutów i zatrzymany zostanie zwolniony, utraci on status podejrzanego. Innymi słowy, projektodawca zdaje sobie sprawę z niejednoznaczności projektowanego statusu. W konsekwencji dopuszcza możliwość płynnego przechodzenia w status podejrzanego i utraty tego statusu- jak należy rozmieć bez formalnego rozstrzygnięcia (wydania postanowienia o umorzeniu wobec niej postepowania). Trzeba bowiem mieć na względzie, iż w chwili obecnej zakończenie postepowania w stosunku do osoby wymaga wydania merytorycznego rozstrzygnięcia. W takiej sytuacji każda co do której wykonano czynność okazania w związku z określonymi podejrzeniami winna oczekiwać na wydanie przez organ procesowy merytorycznego rozstrzygnięcia. Poziom podejrzenia popełnienia przestępstwa przez daną osobę może się w toku postępowania zmieniać wraz z rozwojem		Mimo niedookreślonego charakteru przesłanki prokuratura i sądy potrafią dokonać jej oceny w realiach konkretnej sprawy. Podobnie powinno być na gruncie art. 71 k.p.k. Odnośnie do czynności ukierunkowanych na ściganie danej osoby należy za uzasadnieniem projektu wskazać, że „*Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego*". Odnosząc się do uwag SA w Poznaniu wskazano, że „nie wydaje się, aby można było czynność przesłuchania pokrzywdzonego taktować jako czynność podjętą „**wobec"** osoby, której status (jako podejrzanego) jest rozważany oraz jako czynność procesową „**ukierunkowaną na jej ściganie".** Należy w tym miejscu podkreślić, że podawane przykłady mają na celu wyjaśnienie intencji projektodawcy niemniej należy pamiętać, że „*W ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy i sądy powszechne, będąc zobowiązane do stosowania przepisów Konstytucji i ustaw, są uprawnione również do dokonywania ich wykładni. Stąd też ustawodawca, realizując władzę ustawodawczą może dokonywać zmian obowiązujących przepisów, wprowadzać nowe, ale nie może w ramach uchwalanych ustaw dokonywać wykładni obowiązującego prawa i skutecznie narzucać sądom jej stosowanie*" (wyrok SN z 18.10.2023 r. III KO 72/23, wyrok SN z dnia 25 stycznia 2024 r. III KK 368/23). Przykładem takiej wypowiedzi orzeczniczej jest cytowane wyżej stanowisko TSUE, że przepisy dyrektywy „mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania dowodowego, co może skutkować odmienna oceną zaistnienia statusu. Ocena, czy zebrane dowody dostatecznie uzasadniały podejrzenie popełnienia przestępstwa przez konkretną osobę, może nie tylko ulegać zmianom, ale też być podważana. Może zatem dochodzić do sporów dotyczących kwestii, czy danej osobie w danym okresie czasu przysługiwały uprawnienia podejrzanego. Jeśli osoba ta stanie się następnie podejrzanym, obrońcy mogą twierdzić, że ich klient został w pewnym okresie pozbawiony prawa do obrony. Stąd też należy uznać, że uczestnik postępowania powinien nabywać status podejrzanego nie tylko w przekonaniu własnym albo prokuratora. Sytuacja prawna danej osoby powinna klarowna, zaś kwestia, czy jest ona podejrzanym w postępowaniu karnym powinna być możliwa do stwierdzenia w sposób obiektywny i nie pozostawiający wątpliwości. Co więcej, status podejrzanego powinien mieć charakter stabilny do czasu podjęcia decyzji kończącej postępowanie karne. Wprowadzana w projekcie labilność i zmienność tego statusu doprowadzi jedynie do poważnych problemów w procesie. Podkreślić należy, że szeroka definicja podejrzanego funkcjonuje w systemach, w których śledztwo ma charakter *stricte* przygotowawczy, a pełnię praw oskarżony realizuje dopiero przed sądem. Tymczasem w Polsce prawa podejrzanego w toku postępowania przygotowawczego są		Przedstawiony standard konstytucyjny, unijny i międzynarodowy zakreśla ramy w których poruszać się może projektodawca. Oznacza to konieczność odejścia od regulacji w których o statusie podejrzanego decyduje formalne postawienie zarzutów. Prokurator zarzucił projektodawcy jednostronne odczytanie standardu konstytucyjnego. Wskazał bowiem, że „Trybunał Konstytucyjny w przeszłości podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony” (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11), ale z drugiej strony stwierdził, że w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne” to „każdy od chwili wszczęcia postępowania przeciwko niemu, a więc praktycznie od chwili przedstawienia zarzutów” (wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004/2 po□. 7, pkt III.3; wyrok TK □d□i□6 grud□i□2004 r. □yg□. □K 29/04, OTK ZU 2004/11 po□. 114 pkt IX.1; wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05, OTK ZU 2007/3 po□. 27, pkt I.1; wyrok TK □d□i□3 □□rw□□2008 r. □yg□. K 42/07, OTK ZU 2008/5 po□. 77, pkt III.3; wyrok TK □d□i□28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07, OTK ZU 2009/4 poz. 55, pkt III.3; po□t□□owi□□i□ TK □d□i□ 10 m□r□□ 2009 r. □yg□. T□ 231/07, OTK ZU 2009/2/B po□. 122, □. 341; wyrok TK □d□i□ 27 października 2015 r. sygn. K 5/14, OTK ZU 2015/9 poz. 150, pkt III.3.6; wyrok TK □d□i□22 m□r□□2011 r. □yg□. II KO 66/10, pkt III.3; wyrok TK □d□i□11 grud□i□2012 r. □yg□. K 37/11, pkt III.2.2). Kwestia ta nie jest zatem tak oczywista, jak by to wynikało z uzasadnienia projektu nowelizacji.” Analizując wskazane judykaty należy wskazać, co następuje:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niezwykle szerokie, w niektórych aspektach nawet szersze niż w toku rozprawy – o ile bowiem w określonych wypadkach można prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, to w toku postępowania przygotowawczego art. 315 § 2 k.p.k. takich wyjątków nie przewiduje. Dla porównania warto zauważyć, że w prawie niemieckim podejrzany ma prawo wziąć udział tylko w czynnościach przeprowadzanych w toku śledztwa przez sędziego. W praktyce projektowana definicja może wpływać niekorzystnie na dotychczasowy sposób postrzegania faz postępowania, wprowadzać wątpliwości dotyczących charakteru i daty zyskania uprawnień procesowych uczestnika postępowania, a w sprawach skomplikowanych i wielowątkowych do przyznania uprawnień procesowych bardzo licznym osobom, co uniemożliwi sprawne prowadzenie postępowania. (…) Z kolei zgodnie z art. 300 k.p.k. podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć o jego uprawnieniach, co sugeruje, że osobę taką należy przesłuchać w charakterze podejrzanego – mimo że przy aktualnym materiale dowodowym nie zostanie to poprzedzone przedstawieniem zarzutów, tak więc osoba taka, przesłuchiwana w charakterze podejrzanego, nie będzie wiedziała, o co jest – czy raczej, potencjalnie mogłaby być – podejrzana.		**- wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02** W wyroku tym TK orzekł: Art. 73 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188) jest zgodny z art. 42 ust. 2 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (w praktyce od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*". Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 6 grudnia 2004 r. sygn. SK 29/04** W wyroku tym TK orzekł: Art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 oraz 246 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Jeśli osoba, u której np. przeprowadzono przeszukanie zechce korzystać z praw podejrzanego, podczas gdy w ocenie organu procesowego przesłanka nie zostanie spełniona pierwsza przesłanka przewidziana w art. 71 § 1 k.k., organ procesowy będzie musiał powiadomić tę osobę, że w sprawie nie uzyskano dowodów dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, zaś ustanowionego przez nią adwokata lub radcę – powiadomić, że nie jest on obrońcą. Takie powiadomienie jest tożsame z ujawnieniem informacji z postępowania przygotowawczego – przy czym informacje będą ujawniane nie tylko osobie, która nie ma prawa dostępu do materiałów tego postępowania, ale w dodatku bez żadnej podstawy prawnej, bowiem projekt nie przewiduje stosownej procedury w takim właśnie wypadku. Nasuwa to poważne wątpliwości, bowiem na organie procesowym ciąży obowiązek zachowania w tajemnicy okoliczności postępowania, z wyjątkiem wypadków jasno określonych w ustawie. Intencją projektodawcy, jak należy sądzić, jest rozszerzenie gwarancji procesowych poprzez przyznanie ich osobie podejrzanej, przynajmniej w określonych sytuacjach. Jednakże jak wynika ze wskazanego wyżej orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, pojęcia „podejrzany" i „podmiot praw do obrony" nie są tożsame. Dla zrealizowania celu projektodawcy nie jest konieczne		r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 240, poz. 2405) jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 41 ust. 2 zdanie pierwsze i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że nie gwarantuje zatrzymanemu lub jego obrońcy albo pełnomocnikowi wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na zatrzymanie oraz nie jest niezgodny z art. 41 ust. 3 zdanie drugie Konstytucji. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego. Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których "**nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony**" (por. wyrok SN z 9 lutego 2004 r., sygn. akt KK 194/03, Prokuratura i Prawo, nr 7-8/2004, s. 11)"* Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Nadto TK wskazuje na stanowisko SN zgodne z prezentowanym przez MS. **- wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wprowadzanie nowej definicji podejrzanego; obowiązku takiego nie nakłada również prawo unijne, w tym powołany wyżej wyrok TSUE sygn. C-209/22. Powyższy wniosek może wynikać także z tego, że nie uległ jednak zasadniczej zmianie art. 313§1 k.p.k, który w dalszym ciągu przewiduje instytucję wydawania postanowienia o przedstawieniu zarzutów (sporządzenie, ogłoszenie i przesłuchanie w charakterze podejrzanego). W tym układzie nadal ważnym elementem postepowania pozostaje kwestia sformalizowanych czynności z udziałem podejrzanego. Nie określono zaś w jakiej relacji pozostaje przepis art. 313§1 kpk w odniesieniu do definicji z art. 71§1 kk, która- jak to wykazano- rodzi szereg niebezpieczeństw dla prowadzonego postępowania. Stąd też mając na względzie szereg podniesionych wątpliwości należy dokonać ponownej analizy proponowanej zmiany, szczególnie w uwzględnieniu uwag zgłaszanych przez praktyków mających na co dzień rozstrzygać kwestie statusu podejrzanego w prawie polskim.		W wyroku tym TK orzekł: 1. Art. 136a ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 170, poz. 1218), w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 90, poz. 757), jest niezgodny: a) z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) z art. 2 Konstytucji. 2. Art. 135f ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277) jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 3. Art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 167, poz. 1399 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1218 i Nr 218, poz. 1592) jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 17 lutego 2004 r., sygn. SK 39/02, "konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (w praktyce od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*”. Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r. sygn. K 42/07** W wyroku tym TK orzekł: Art. 156 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwia arbitralne wyłączenie jawności tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają wniosek prokuratora w przedmiocie tymczasowego aresztowania, jest niezgodny z art. 2 oraz art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: *„Przede wszystkim, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że konstytucyjne prawo do obrony jest nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale także elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego (por. wyroki TK z: 6 grudnia 2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 114 oraz 19 marca 2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). Zakorzenienie prawa do obrony w konstytucyjnej zasadzie demokratycznego państwa prawnego powoduje, że odnosi się ono nie tylko do postępowania karnego, ale także innych postępowań toczących się w przedmiocie odpowiedzialności o charakterze represyjnym (por. wyroki TK z: 4 lipca 2002 r., sygn. P 12/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 50; 3 listopada 2004, sygn. K 18/03, OTK ZU nr 10/A/2004, poz. 103; 19 marca 2007, sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). Prawo to należy więc rozumieć szeroko: jako przysługujące każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku i jego wykonania. **Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				których "nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" *(por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2004 r., sygn. akt KK 194/03, "Prokuratura i Prawo" 2004, nr 7-8, s. 11 oraz uchwały Sądu Najwyższego z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I KZP 4/07 oraz z 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, ale też głosy krytyczne, m.in. zob.: J. Czabański, M. Warchoł, Prawo do milczenia czy do kłamstwa, "Rzeczpospolita" z 29 lutego 2008 r.)".* Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Nadto TK wskazuje na stanowisko SN zgodne z prezentowanym przez MS. **- wyrok TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07** W wyroku tym TK orzekł: 1. Art. 434 § 3 i art. 443 zdanie pierwsze in fine ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszczają możliwość orzeczenia na niekorzyść oskarżonego w sytuacji zaskarżenia wyroku, wydanego z zastosowaniem art. 387 KPK, wyłącznie na korzyść oskarżonego w oparciu o zarzuty: a) związane ze skazaniem w trybie art. 387 KPK, są zgodne z art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) nieobjęte porozumieniem zawartym w trybie wskazanym w punkcie 1 lit. a, są niezgodne z art. 42 ust. 2 Konstytucji. 2. Art. 434 § 3 i art. 443 zdanie pierwsze in fine ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że "Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego. Prawo do obrony w procesie karnym ma wymiar materialny i formalny. Obrona materialna to możność bronienia przez oskarżonego jego interesów osobiście (np. możność odmowy składania wyjaśnień, prawo wglądu w akta i składania wniosków dowodowych). Obrona formalna to prawo do korzystania z pomocy obrońcy z wyboru lub z urzędu" (wyrok TK z dnia 17.2.2004 r., sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004, nr 2/A, poz. 7; por. też m.in. wyroki TK z dnia: 6.12.2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004, nr 11/A, poz. 114 oraz 19.3.2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU 2007, nr 3/A, poz. 27).* *(…)* *Co więcej, w jednym z ostatnich wyroków Trybunał Konstytucyjny, powołując się na orzecznictwo ETPC (zob. wyrok z dnia 9.10.1979 r. w sprawie Airey przeciwko Irlandii, sygn. 6289/73, pkt 24 uzasadnienia), wyraźnie powiązał prawo do obrony z gwarancjami rzetelnej procedury, co oznacza, że obrona musi mieć charakter realny i efektywny, a nie iluzoryczny i abstrakcyjny (zob. wyrok TK z dnia 28.11.2007 r., sygn. K 39/07, OTK ZU 2007, nr 10/A, poz. 129)”.* Uwaga MS: - Sięgając do tego orzeczenia (K 39/07) można wyczytać, że „***Nie można podzielić poglądu, jakoby problem prawa do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji) dotyczył jedynie***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				postępowania karnego sensu stricto (i to od momentu postawienia zarzutów). Artykuł 42 Konstytucji mówi o odpowiedzialności karnej, której towarzyszy prawo do obrony "we wszystkich stadiach postępowania"" <u>Argument Prokuratora Generalnego (wyrażony w pierwotnym stanowisku) jest chybiony w zakresie, w jakim odwołuje się do orzeczenia Trybunału w sprawie o sygn. SK 39/02 jako rzekomo przesądzającego stanowisko Trybunału w kwestii wąskiego rozumienia wzorca zawartego w art. 42 Konstytucji.</u> *(…)* ***Zakres zastosowania artykułu 42 ust. 2 Konstytucji nie może przy tym być - jak to czyni Prokurator Generalny (w pierwotnym stanowisku) - jednak redukowany do sytuacji istniejących dopiero po postawieniu zarzutów w postępowaniu karnym sensu stricto. Powołany przepis Konstytucji odnosi się zatem do wszelkich postępowań represyjnych: penalnych (niezależnie od ich stadium)*** *i innych (quasi-penalnych: np. dyscyplinarnych czy przygotowujących do właściwego postępowania)".* Konkluzja MS: - uważna analiza przywołanego orzeczenia z uwzględnieniem poglądów do których odsyła **przeczy wprost tezie autora uwagi.** **<u>- postanowienie TK z dnia 10 marca 2009 r. sygn. Ts 231/07</u>** W postanowieniu tym TK postanowił: odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: *„Zgodnie z art. 42 ust. 2 Konstytucji, wyrażającym konstytucyjną zasadę prawa do obrony, „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*korzystać z obrońcy z urzędu". Jak podkreślił Trybunał w wyroku SK 39/02, konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*". Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 27 października 2015 r. sygn. K 5/14** W wyroku tym TK orzekł: Art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie gwarantuje podejrzanemu (oskarżonemu) lub jego obrońcy prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, a także zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Gwarancje prawa do obrony przysługują na każdym etapie postępowania karnego, czyli od chwili wszczęcia przeciwko osobie postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, jak również na etapie postępowania wykonawczego.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Gwarancje te należy odnieść też do stadium postępowania, które poprzedza formalne postawienie zarzutów, a więc do stadium, w którym wystąpiło uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa, potwierdzone podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie określonej osoby (zob. wyroki o sygn. K 37/11 oraz K 19/11). *Termin „we wszystkich stadiach postępowania", użyty w art. 42 ust. 2 Konstytucji, ma bowiem charakter autonomiczny, a zatem sposób jego wykładni nie może być uzależniony od bieżących rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę w przepisach o procedurze karnej*". Uwaga MS: - cytowane orzeczenie **przeczy wprost stanowisku autora uwagi** **- wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r. sygn. II KO 66/10** Pod wskazaną datą i sygnaturą figuruje wyrok SN, który w tezie wskazuje, że „*Obowiązkowy udział obrońcy w rozprawie (art. 80 KPK) nie jest spełniony tylko przez samą fizyczną obecność obrońcy na rozprawie, o ile z realiów procesowych wynika w sposób oczywisty, że faktyczne wykonywanie obrony było niemożliwe lub też obrona nie mogła być przez obrońcę realizowana*". Uwaga MS: - orzeczenie nie odnosi się do poruszonej problematyki **- wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. sygn. K 37/11** W wyroku tym TK orzekł: I. Art. 245 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) przez to, że nie wskazuje przesłanki, której zaistnienie uprawnia zatrzymującego do obecności przy rozmowie zatrzymanego z adwokatem, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				II. Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Trybunał wielokrotnie definiował konstytucyjne prawo do obrony. Podkreślał, że: „Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego.* *(…)* *2.3. Prawo do obrony przysługuje zatem każdemu od momentu wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego. Trybunał podkreślał, że „w praktyce” momentem tym jest chwila postawienia zarzutów, a więc chwila kiedy występuje już uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa.* ***Trybunał mając na względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że prawo do obrony, o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji odnosi się także do tej fazy postępowania, która poprzedza formalne postawienie zarzutów danej osobie. Trybunał podziela pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony****” (zob. wyrok SN z 9 lutego 2004 r., sygn. V KK 194/03, OSNKW nr 4/2004, poz. 42 oraz uchwały SN z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. I KZP 4/07, OSNKW nr 6/2007, poz. 45 oraz z 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, OSNKW nr 10/2007, poz. 71; takie stanowisko SN Trybunał powołał w wyroku w sprawie o

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				sygn. K 42/07, jw., pkt III 3., zob. też A. M. Tęcza-Paciorek, Pojęcie osoby podejrzanej i jej uprawnienia, „Prokuratura i Prawo" nr 11/2011, s. 56-57 oraz B. Nita, Dostęp osoby zatrzymanej do pomocy obrońcy. Uwagi w związku z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 marca 2009 r. w sprawie Płonka przeciwko Polsce, „Palestra" nr 11-12/2011, s. 43). ***(…)*** *Zawarte w art. 42 ust. 2 Konstytucji sformułowanie „we wszystkich stadiach postępowania" należy zatem odnosić także do tego stadium postępowania, które poprzedza postawienie zarzutów zatrzymanemu, a więc stadium, w którym występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa. Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzony właśnie podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby. Za takim stanowiskiem przemawia również wykładnia przepisów kodeksu postępowania karnego - w świetle art. 178 pkt 1 KPK - pomimo, że adwokat udzielający osobie zatrzymanej pomocy prawnej w trybie art. 245 § 1 KPK nie jest obrońcą, to w zakresie faktów, o których dowiedział się udzielając tej pomocy, istnieje bezwzględny zakaz dowodowy jego przesłuchania jako świadka (por. też art. 226 KPK).* *(…)* *2.5. Możliwość ograniczenia prawa do obrony dotyczyć może każdego stadium postępowania karnego. Zdaniem Trybunału, brak jest jednak podstaw do twierdzenia, że prawo do obrony określone w art. 42 ust. 2 Konstytucji może - co do zasady - podlegać dalej idącym ograniczeniom w tym stadium postępowania, które poprzedza formalne postawienie zarzutów. Wprost przeciwnie, można twierdzić,* ***że istnienie jedynie przypuszczenia popełnienia przestępstwa (a nie podejrzenia popełnienia przestępstwa), daje jakościowo słabszą podstawę do ograniczania praw i wolności jednostki,***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				określonych w rozdziale drugim Konstytucji, w tym prawa do obrony. *(…)* *3.1.4. Mając to na uwadze, Trybunał, rozstrzygając niniejszą sprawę, weźmie pod uwagę fakt, że* ***ETPC odnosi prawo do obrony określone w art. 6 ust. 3 EKPC również do wstępnego stadium postępowania karnego****. Art. 6 EKPC znajduje zastosowanie od momentu, w którym pozycja danej osoby zostanie istotnie zmieniona, nawet jeśli nie zostały jej postawione zarzuty (zob. wyrok ETPC z 19 lutego 2009 r. w sprawie Shabelnik przeciwko Ukrainie, nr 16404/03, § 57). Zmiana pozycji procesowej może polegać zwłaszcza na faktycznym przesłuchaniu danej osoby w charakterze podejrzanego, a nie tylko świadka (tamże), co ma miejsce na przykład wtedy, gdy osoba zatrzymana jest przesłuchiwana po wcześniejszym złożeniu przez inne osoby zeznań ją obciążających (wyrok ETPC z 14 października 2010 r. w sprawie Brusco przeciwko Francji, nr 1466/07, § 44-55). Do naruszenia prawa do obrony dojdzie wówczas, gdy osobie podejrzanej nie zostanie zapewniona pomoc prawna (kontakt z prawnikiem), co w efekcie doprowadzi do złożenia przez osobę podejrzaną wyjaśnień, które staną się podstawą skazania (wyrok ETPC z 27 listopada 2008 r. w sprawie Salduz przeciwko Turcji, nr 36391/02, § 55; wyrok w sprawie Brusco, § 44-45). W najnowszych wyrokach ETPC wskazuje wprost, że z art. 6 EKPC płynie - co do zasady - wymóg zapewnienia dostępu do prawnika od momentu pierwszego przesłuchania przez policję (wyrok ETPC z 17 stycznia 2012 r. w sprawie Fidanci przeciwko Turcji, nr 17730/07, § 38). ETPC dopuszcza możliwość wprowadzenia ograniczeń w tym zakresie pod warunkiem istnienia ważnego powodu (ang. good cause) i pod warunkiem, że z perspektywy całego postępowania nie powoduje to naruszenia prawa do rzetelnego procesu (wyrok ETPC z 8 lutego 1996 r. w sprawie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				John Murray przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, nr 18731/91, § 63). ***Również w sprawach polskich brak dostępu do adwokata w początkowej fazie postępowania karnego był jednym z podstawowych argumentów prowadzących do stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 3 lit. c EKPC*** *(por. wyrok ETPC z 31 marca 2009 r. w sprawie Płonka, § 40 oraz z 2 marca 2010 r. w sprawie Adamkiewicz przeciwko Polsce, nr 54729/00, § 89-91; zob. również B. Nita, Dostęp osoby zatrzymanej…, s. 43-52).* *Z perspektywy EKPC za niedopuszczalne należy uznać prowadzenie przez zatrzymującego czynności procesowych polegających na nieformalnym przesłuchaniu (tzw. rozpytaniu) zatrzymanego bez obecności adwokata w ramach wysłuchania, o którym mowa w art. 244 § 2 in fine KPK (zob. w tym zakresie krytycznie J. Skorupka, W kwestii konstytucyjnych uprawnień zatrzymanego, (w:) Węzłowe problemy procesu karnego, red. P. Hofmański, Warszawa 2010, s. 455-456). Może to stwarzać pokusę wymuszenia na zatrzymanym zeznań go obciążających, które następnie są wykorzystywane jako dowód w sprawie. Taka sytuacja może zdarzyć się, zdaniem NRA, w Polsce (zob. też odnośnie sytuacji w innych krajach UE Wspólne stanowisko w sprawie Dyrektywy dotyczącej prawa dostępu do adwokata oraz prawa do powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu, (http://www.europapraw.org/files/2012/05/Tlumaczenie-wspolnego-stanowiska-POL2.pdf); zob. też D. Bychawska-Siniarska, Unijne prawo karne coraz dalej od standardów praw człowieka, „Rzeczpospolita" z 16 lipca 2012 r., s. C8 oraz C. Kulesza, P. Starzyński, Unia Europejska w obronie podejrzanego, „Państwo i Prawo" nr 8/2012, s. 33-47). W świetle przesłanek wypracowanych przez ETPC istotne jest również to, że żądający pomocy prawnej nie powinien być poddawany czynnościom procesowym do czasu jej uzyskania*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				(zob. wyrok ETPC z 24 września 2009 r. w sprawie Pishchalnikov przeciw Rosji, nr 7025/04, § 79). ETPC stoi na stanowisku, że osobie pozbawionej wolności powinna zostać zapewniona pomoc prawna w taki sposób, aby możliwa była rozmowa z prawnikiem na temat sprawy, przygotowanie obrony, zebranie dowodów korzystnych dla osoby podejrzanej, przygotowanie do przesłuchania, wsparcie oskarżonego oraz kontrolowanie warunków zatrzymania (zob. wyrok ETPC z 13 października 2009 r. w sprawie Dayanan przeciwko Turcji, nr 7377/03, § 32). *W pełni trafna jest więc rekonstrukcja konwencyjnego standardu ochrony dokonana przez komentatorów EKPC. Podkreślają oni, że uprawnienie do korzystania z obrońcy„(...) powinno być zagwarantowane od samego początku postępowania" i że „zachowanie podejrzanego w początkowej fazie postępowania może mieć znaczenie dla dalszego przebiegu procesu i oddziaływać na możliwość realizacji jego uprawnień" (P. Hofmański, A. Wróbel, (w:) Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Komentarz do art. 1-18, t. I, red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s. 434). Zauważają także, że, w świetle wyroku ETPC w sprawie Salduz, pomoc adwokata musi zostać zapewniona już przy pierwszym przesłuchaniu przez policję, „chyba że - w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy - zostanie wykazane występowanie nieodpartych argumentów (compelling reasons) na rzecz ograniczenia prawa do adwokata. Nawet jednak gdy takie nieodparte argumenty mogą wyjątkowo usprawiedliwić odmowę dostępu do adwokata, ograniczenie takie - jakiekolwiek byłoby jego uzasadnienie - nie może bezpodstawnie naruszyć praw oskarżonego, gwarantowanych w art. 6 EKPC. Prawo do obrony zostaje, w zasadzie, naruszone w sposób nieodwracalny, gdy obciążające wyjaśnienia, złożone w czasie przesłuchania policyjnego bez udziału obrońcy, zostają*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wykorzystane dla późniejszego skazania" (tamże, s. 434-435; tak również ETPC w wyroku z 17 stycznia 2012 r. w sprawie Fidanci, § 38)." Uwaga MS **- przywołane orzeczenie wprost przeczy stanowisku autora uwagi.** **Podsumowując** należy stwierdzić, ze żadne z cytowanych orzeczeń nie potwierdza, aby TK rozbieżnie interpretował pojęcie „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. W konsekwencji obowiązek tworzenia i interpretowania ustawy nie pozwala na taki margines swobody, który zdaje się w cytowanych orzeczeniach dostrzegać autor uwagi. Odnośnie do uwagi, że „Prawa wskazane w dyrektywie 2013/48, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy, przysługują wyłącznie osobie, która została poinformowana, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa" należy wskazać na przywołaną wyżej wykładnię, że *dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby,* ***przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego*** *(wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22).* Uzupełniająco można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wskazał, że *„Podjęte w ten sposób czynności (przeszukanie i zatrzymanie rzeczy – uwaga MS)* ***należy uznać za równoznaczne***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*z **„poinformowaniem”** w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektyw 2012/13 i 2013/48*” (pkt 48). Autor uwagi wskazuje, że „Projektowana zmiana definicji podejrzanego nie ma zatem bezpośrednich podstaw we wskazanej dyrektywie. Tym niemniej, projektodawca wskazał tu również na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., sygn. C-209/22 (…)Jest jednak dyskusyjne, czy powołany wyrok TSUE dotyczy osoby podejrzanej w rozumieniu polskiego prawa procesowego. Wyrok ten zapadł na tle takiego prawa krajowego (konkretnie zaś, prawa bułgarskiego), w którym nie jest znane pojęcie „podejrzanego”, lecz jedynie „oskarżonego”. MS zwraca zatem ponownie uwagę, że przywołany wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22 wskazuje że tym podejrzanym jest: - osoba, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo i - przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby. Nietrudno zauważyć, że tak zdefiniowaną osobę podejrzaną statuuje projektowany art. 71 § 1 k.p.k. W wymienionym wyroku TSUE wskazano, że -„*Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego” i „oskarżonego”, ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw*” (pkt 44). -„*Art. 3 ust. 1 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do obrońcy w takim terminie i w taki sposób,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				aby umożliwić im konkretne i skuteczne wykonywanie ich prawa do obrony" (art. 68). Można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wyraził i przytoczył następujące zapatrywania: - „*Pojęcie „podejrzanego" w rozumieniu dyrektyw 2012/13 i 2013/48* ***jest autonomicznym pojęciem prawa Unii. Osoba, która jest de facto podejrzana o popełnienie przestępstwa ma status „podejrzanego" w rozumieniu tych dyrektyw****, nawet jeśli prawo krajowe nie zna tego statusu proceduralnego i nie przyznaje osobie podejrzanej praw jej należnych.* ***Dyrektywy te stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu i praktyce krajowej, na mocy których prawo do obrony powstaje dopiero z chwilą formalnego nadania danej osobie statusu „oskarżonego",*** *przy czym czynność ta, jako warunek wstępny zastosowania praw i gwarancji proceduralnych przewidzianych w prawie krajowym, odbywa się z pełnym poszanowaniem uprawnień dyskrecjonalnych organu prowadzącego dochodzenie, który nie jest zobowiązany do możliwie najszybszego poinformowania osoby de facto podejrzanej o ciążących na niej podejrzeniach"* (pkt 57). -„*Wykładnia, zgodnie z którą korzystanie z praw zagwarantowanych w dyrektywach 2012/13 i 2013/48 powinno zależeć w całości od przyjęcia „formalnego" aktu przez władze krajowe, byłaby arbitralnie restrykcyjna i nie zapewniałaby skutecznego korzystania z praw ustanowionych w tych dyrektywach. Wydaje się bowiem nie do pogodzenia z zawartym w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2013/48 wymogiem, a mianowicie aby dana osoba korzystała z pomocy adwokata „bez zbędnej zwłoki", pozostawienie skutecznego wykonania tego prawa do wyłącznego uznania właściwych organów*" (pkt 79).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Odnośnie do projektowanego unormowania z art. 102 k.k. należy stwierdzić, że nie podważa ono przyjętej w projekcie definicji podejrzanego. Projektodawca tam gdzie ścisłe określenie momentu czasowego jest konieczne sięgnął po rozwiązanie formalne. Tego rodzaju postąpienie nie pozostaje sprzeczności z innymi projektowanymi przepisami. Wprowadzenie nowej terminologii zostało w projekcie wyjaśnione i nie powinno budzić wątpliwości a samo współwystępowanie pojęcia „podejrzany" i „osoba podejrzana" nie stanowi uchybienia merytorycznego czy legislacyjnego. Odnośnie do uwagi, że pojęcia „podejrzany" i „podmiot praw do obrony" nie są tożsame należy zwrócić uwagę, że w przywołanym przez autora uwagi wyroku TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07 wskazano, że „*Prawo do obrony w procesie karnym ma wymiar materialny i formalny. Obrona materialna to możność bronienia przez oskarżonego jego interesów osobiście (**np. możność odmowy składania wyjaśnień, prawo wglądu w akta i składania wniosków dowodowych**). Obrona formalna to **prawo do korzystania z pomocy obrońcy z wyboru lub z urzędu**" (wyrok TK z dnia 17.2.2004 r., sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004, nr 2/A, poz. 7; por. też m.in. wyroki TK z dnia: 6.12.2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004, nr 11/A, poz. 114 oraz 19.3.2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU 2007, nr 3/A, poz. 27)".* Autor uwagi nie wskazuje w jaki sposób zapewnić te uprawnienia, jeżeli nie poprzez nadanie statusu podejrzanego. Co do relacji art. 313 § 1 k.p.k. i art. 71 § 1 k.p.k. wydaje się być ona oczywista i wskazał na nią SN. „*przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania. **Zawiera on***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki” *(*postanowieni SN z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09). Nie jest to pogląd odosobniony czego potwierdzeniem może być wyrok SN w którym wskazano, że „Przesłuchanie oskarżonego w charakterze świadka następuje z oczywistym naruszeniem art. 313 § 1 KPK, jeżeli już wcześniej prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze w sprawie był wiadomy dowód, który w sposób dostateczny uzasadniał podejrzenie, że oskarżony popełnił czyn objęty tym postępowaniem. **Winien był on zatem niezwłocznie sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłosić je oskarżonemu i przesłuchać go już w charakterze podejrzanego**. Wadliwe postępowanie organu procesowego w tym zakresie pozbawia podejrzanego podczas tego przesłuchania gwarancji procesowych przysługujących podejrzanemu wynikających z art. 74 § 1 KPK i art. 175 § 1 KPK” (wyrok SN z dnia 21 listopada 2014 r. III KK 348/14). Projektowany art. 71 § 1 k.p.k. opisuje warunki, które przy prawidłowym stosowaniu art. 313 § 1 k.p.k. skutkować powinny postawieniem zarzutów. Ponieważ nie zawsze tak jest to ze względów gwarancyjnych definicję podejrzanego „oderwano” od instytucji przedstawienia zarzutów. Autor uwagi stawia pytanie kto ma decydować o spełnieniu przesłanek z art. 71 § 1 k.p.k. Przy uwadze PR we Wrocławiu wskazano już, że „Różnice ocen co do tego czy dana osoba jest podejrzanym w miarę kształtowania się orzecznictwa i praktyki będą zanikały. Pytanie czyja ocena będzie decydowała (np.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prokuratora czy obrońcy) wymaga wskazania na gospodarza postępowania przygotowawczego (*dominus litis*), którym jest prokurator. Oczywiści nie jest to ocena dowolna, ale powinna uwzględniać brzmienie nowej regulacji. W ramach tej oceny należy dopuścić po stronie prowadzącego postępowanie przygotowawcze pewien zakres uznania. Można w tym miejscu wskazać na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r. w sprawie C-209/22, który pewien margines uznania dopuszcza. W punkcie 41 tego wyroku wskazano, że „*aby zapewnić prawidłowy przebieg danego postępowania przygotowawczego, właściwe organy krajowe powinny dysponować pewnym zakresem uznania przy wyborze momentu, w którym poinformują daną osobę, że jest ona podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa – pod warunkiem jednak, że nie będzie nadmiernego opóźnienia w przekazaniu tej informacji, uniemożliwiającego danej osobie skuteczne wykonanie przysługującego jej prawa do obrony, które to prawo dyrektywy 2012/13 i 2013/48 mają chronić*”. Autor uwagi zastanawia się nad przesłanką „czynności ukierunkowanej na ściganie danej osoby”. Należy wskazać, że jeżeli nie jest spełniona przesłanka wskazująca, iż wobec danej osoby zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa to określone czynności procesowe nie będą kreowały statusu podejrzanego. Przeszukanie pomieszczenia może wynikać z informacji, że mogą w nim być przechowywane narkotyki bez żadnej wiedzy kto je tam ukrywa. Oczywiście niektóre czynności można podejmować tylko wobec osoby co do której istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo. Podjęcie tych czynności przesądzi zatem, że organ uznaje spełnienie tej przesłanki. W

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				tym zakresie organ procesowy nie będzie mógł kwestionować nabycia statusu procesowego „podejrzanego" a co najwyżej będzie mógł twierdzić, że dana osoba status ten utraciła. Autor uwagi zauważa, że „można wskazać inne czynności dowodowe, które mogą być, ale nie muszą nakierowane na ściganie określonej osoby lub osób, takie jak np. zabezpieczenie dokumentacji czy przesłuchanie świadka". Art. 71 § 1 k.p.k. mówi w drugiej części definicji o osobie „wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Należy zatem powtórzyć to co wskazano przy uwadze SA w Poznaniu, że „nie wydaje się, aby można było czynność przesłuchania pokrzywdzonego taktować jako czynność podjętą „**wobec"** osoby, której status (jako podejrzanego) jest rozważany oraz jako czynność procesową „**ukierunkowaną na jej ściganie".** Autor uwagi wskazuje, że projekt „dopuszcza możliwość płynnego przechodzenia w status podejrzanego i utraty tego statusu- jak należy rozmieć bez formalnego rozstrzygnięcia (wydania postanowienia o umorzeniu wobec niej postepowania)". Mimo, że jest to potencjalnie możliwe, to należy mieć na uwadze, że projektowany art. 313 § 1 k.p.k. stanowi, że „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go…" Zakładając zatem, że prokurator będzie respektował zawarty w tym przepisie obowiązek, który jak wskazuje SN należy realizować bez jego opóźniania (postanowienie z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09), sytuacja w której podejrzany „zdąży" utracić taki status zanim prokurator postawi mu zarzuty będzie należała do rzadkości.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Projektowane przepisy mają na celu odejście od praktyki stawiania zarzutów z opóźnieniem i należy zakładać, że cel ten zrealizują. Uwaga, że „Może zatem dochodzić do sporów dotyczących kwestii, czy danej osobie w danym okresie czasu przysługiwały uprawnienia podejrzanego. Jeśli osoba ta stanie się następnie podejrzanym, obrońcy mogą twierdzić, że ich klient został w pewnym okresie pozbawiony prawa do obrony" wymaga wskazania, że praktyka powinna przyczynić się do zmniejszenia rozbieżności w interpretacji nowych przepisów. Natomiast naruszenie prawa do obrony powodują przede wszystkim obecne regulacje, jeżeli weźmie się od uwagę, że TK wyraźnie wskazuje, że służy ono „we wszystkich stadiach postępowania" a przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują odpowiednich gwarancji tego prawa. Na zakończenie należy wskazać, że wątpliwości dotyczące słuszności projektowanych rozwiązań nie mogą prowadzić do omijania standardu konstytucyjnego, unijnego i międzynarodowego.
53.	art. 71 § 1 k.p.k., art. 244 k.p.k.	Krajowa Rada Sądownictwa podobnie jak Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w uwagach z dnia 28 listopada 2024 r. (https://legislacia.rcl.gov.p1/proiekt/12390959/katalog/13091027#13091027 [dostęp dnia 20.12.2024 r.]), ocenia jako kontrowersyjną propozycję zmiany treści art. 71 § 1 k.p.k. i wprowadzenie materialnej definicji podejrzanego, rozszerzającej w istocie to pojęcie na osobę podejrzaną. Przede wszystkim uzyskanie statusu podejrzanego będzie uzależnione od spełnienia dwóch przesłanek: zaistnienia dostatecznie	**KRS**	Uwaga niezasadna. Problematyka podniesiona w uwadze została szeroko omówiona w ramach uwag m.in. KRP i do stanowiska tam zawartego należy odesłać.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uzasadnionego podejrzenia, że czyn popełniła określona osoba oraz podjęcia czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie. Ponadto budzi wątpliwości, jakie czynności będzie można uznać za czynności procesowe ukierunkowane na ściganie danej osoby. Bez wątpienia będzie to to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy kontrola korespondencji mogą być problematyczne. Prowadziłoby to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów postępowania i gwarancji procesowych. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa zmiana definicji podejrzanego w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. poprzez oderwanie jej od instytucji przedstawienia zarzutów w formie pisemnej - w śledztwie i ustnej - w dochodzeniu (art. 325g § 2 k.p.k.), powoduje, że uregulowania te staną się niespójne, a nawet momentami sprzeczne i wbrew pozorom nie poprawiają sytuacji procesowej osoby, która miałaby uzyskać status podejrzanego w oderwaniu od treści zarzutów (Zob. uchwała Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z dnia 29.11.2024 r. https://legislacia.rcl.gov.p1/projekt/12390959/katalog/13091027#13091027 [dostęp dnia 20.12.2024 r.].). Również niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie **art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. W ocenie Rady, podobnie jak w opinii PPSN nasuwa się jednak uzasadniona wątpliwość czy w takiej sytuacji zatrzymanemu przysługiwałoby np. prawo do skorzystania z pomocy obrońcy.		
54.	art. 72 § 4 k.p.k.	W uzasadnieniu projektu wskazano, że brzmienie przepisów przewidujących obowiązek zapewnienia tłumacza jest zbyt wąskie. Oparto się na art. 3 ust. 3 *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym* (dalej: dyrektywa 2010/64). Projektodawca wprowadza zatem przepis art. 72 § 4 k.p.k., w brzmieniu, które spowoduje istotne trudności w postępowaniu karnym. **Przepis ten nakłada na organ procesowy obowiązek zapewnienia tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony.** **Praktycznie każdy dokument znajdujący się w aktach sprawy może mieć znaczenie dla obrony oskarżonego, w tym także znaczenie istotne**. W sprawach gospodarczych, w których występują dokumenty zajmujące nieraz wiele tomów akt, oskarżony w oparciu o art. 72 § 4 k.p.k. będzie mógł domagać się przetłumaczenia całości tych dokumentów. Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64,	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Opiniowany projekt m.in. uzupełnia art. 72 k.p.k. o § 4 w brzmieniu: „§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.”; Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „*w obowiązującym art. 72 § 3 k.p.k. zbyt wąsko ujęty został również zakres dokumentów, które powinny podlegać tłumaczeniu na język zrozumiały dla oskarżonego, który nie włada językiem polskim. **Również z art. 3 ust. 1-3 dyrektywy 2010/64/UE wynika, że tłumaczeniu podlegają nie tylko postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie, ale również każdy dokument istotny dla realizacji przez oskarżonego swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania**. W związku z tym proponuje się dodanie art. 72 § 4 k.p.k., w którym wprost zostało przyznane oskarżonemu takie prawo, co w powiązaniu z pouczeniem oskarżonego o tym*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podejrzanym lub oskarżonym należy zapewnić tłumaczenie wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania. Natomiast – czego w uzasadnieniu nie wskazano – zgodnie z art. 3 ust. 2 tej dyrektywy istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok. **Oznacza to, że obecne brzmienie art. 72 § 3 k.p.k. nie tylko prawidłowo implementuje art. 3 ust. 1 dyrektywy, ale przewiduje nawet szerszy zakres tłumaczenia.** Art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64 stanowi, że „właściwe organy decydują w każdej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie." Innymi słowy, na wniosek oskarżonego lub obrońcy organ procesowy może zapewnić tłumaczenie również innych dokumentów niż wskazane w art. 72 § 3 – jednak jest to w każdym wypadku zależne od własnej decyzji organu. **Tymczasem projektowany art. 72 § 4 k.p.k. nakłada obowiązek tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony – nie wskazując, kto tę istotność ocenia**. Należy ponadto zauważyć, że zgodnie z dyrektywą wniosek oskarżonego lub obrońcy powinien być uzasadniony, co również pominięto w		*uprawnieniu (proponowany art. 300 § 1a k.p.k.), zapewni efektywne korzystanie z prawa do tłumaczenia.* ***Uprawnienie do żądania dokumentów innych niż określone w art. 72 § 3 k.p.k. nie oznacza obowiązku tłumaczenia całych akt sprawy lub całych obszernych dokumentów (np. uzasadnienia). Rozstrzygające znaczenie ma bowiem istotność dokumentu lub jego określonej części dla realizacji prawa oskarżonego do obrony".*** Oczywistym jest, że to gospodarz danego etapu postępowania, jako organ zlecający tłumaczenie, będzie musiał dokonać oceny „istotności" dokumentu dla obrony. Ewentualna ocena oskarżonego albo obrońcy może stanowić pewną wskazówkę, ale nie może być wiążąca dla organu prowadzącego postępowanie. Podkreślenia wymaga, że projektowany art. 72 § 4 k.p.k. przewiduje możliwość zastąpienia tłumaczenia pisemnego tłumaczeniem ustnym, a nawet ustnym streszczeniem treści dokumentów. W przypadku licznych, powtarzalnych dokumentów, np. faktur, poprzestanie na streszczeniu wydaje się jak najbardziej uzasadnione. W uwadze podniesiono także, że: „projekt nie dokonuje implementacji również innego przepisu dyrektywy, mającego elementarne znaczenie dla prawa do tłumaczenia. Do chwili obecnej nie został bowiem implementowany – także w omawianym projekcie – przepis art. 2 ust. 4, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego". Nie jest to zarzut trafny. Wprawdzie artykuł 2 ust. 4 dyrektywy stanowi, że „Państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		projektowanym przepisie. Projektodawca nie implementował też art. 3 ust. 4 dyrektywy 2010/64, zgodnie z którym nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim – mimo że przepis ten ma kluczowe znaczenie dla oceny, czy dany dokument jest istotny w rozumieniu art. 72 § 4 k.p.k. Wydaje się, że projektodawca w konstrukcji tego przepisu wychodzi zbyt daleko nie dając organowi procesowemu prawa do odmowy przetłumaczenia dokumentów pozbawionych znaczenia dla obrony. Oczywiście może się powoływać, że dokument nie ma znaczenia, ale wydaje się kwestia ta w kontekście możliwego zarzutu o naruszenia prawa do obrony winna być bardziej sformalizowana. Ponadto, projekt nie dokonuje implementacji również innego przepisu dyrektywy, mającego elementarne znaczenie dla prawa do tłumaczenia. Do chwili obecnej nie został bowiem implementowany – także w omawianym projekcie – przepis art. 2 ust. 4, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego. Tymczasem zdarzają się sytuacje, kiedy organy postępowania muszą zapewniać		oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego" niemniej należy zwrócić uwagę na motyw 21 dyrektywy. Wskazano w nim, że „Państwa członkowskie powinny zapewnić procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego. **Taka procedura lub mechanizm oznacza, że właściwe organy sprawdzają w każdy właściwy sposób, w tym konsultując się z podejrzanymi lub oskarżonymi, czy mówią oni w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego".** W tym kontekście nie można czynić pod adresem ustawodawcy zarzutu, że nie wprowadził mechanizmu weryfikacji znajomości języka postępowania karnego. Taka weryfikacja następuje bowiem w sposób wskazany w przywołanym motywie tj. poprzez konsultacje z podejrzanymi lub oskarżonymi. Orzecznictwo sądów polskich i międzynarodowych zbieżnie odnoszą się do poziomu znajomości języka, który determinuje potrzebę korzystania z tłumacza. SN wskazuje, że „*W uregulowaniach zawartych w art. 72 § 1 i 2 KPK oraz art. 6 ust. 3 lit. e Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* ***nie chodzi o władanie językiem w stopniu zbliżonym do języka ojczystego, zarówno w mowie, jak i piśmie, ale w stopniu komunikatywnym, umożliwiającym realizowanie prawa do obrony"*** (postanowienie SN z dnia 23 lipca 2015 r. II KK 186/15) Podobnie wypowiada się TSUE wskazując, że „*Rzetelny charakter postępowania oznacza, że każda osoba* ***powinna być w stanie zrozumieć skierowane przeciwko niej***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		tłumaczy dla cudzoziemców od lat mieszkających w Polsce i dobrze posługujących się językiem polskim, którzy w postępowaniu karnym utrzymują, że języka polskiego nie znają. Powoduje to ponoszenie nieuzasadnionych kosztów, a w wypadku wielu języków – również trudności ze znalezieniem tłumacza. Można też zauważyć, że projektodawca zbyt optymistyczne ocenia skutki tej regulacji. W OSR projektu wskazano, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący". Należy więc zauważyć, że zgodnie z projektowanymi zmianami w art. 71 § 1 k.p.k., pod pojęciem „oskarżony" trzeba będzie rozumieć także osobę podejrzaną, co zapewne znacznie zwiększy liczbę tłumaczeń, a co za tym idzie, obciążenie organów procesowych i koszty postępowania.		***oskarżenie, aby móc się bronić**. Osoba, która nie mówi językiem postępowania karnego toczącego się wobec niej lub go nie rozumie i która nie skorzystała z pomocy językowej umożliwiającej jej zrozumienie wysuwanych przeciwko niej oskarżeń, nie może być uznana za osobę, która była w stanie wykonać przysługujące jej prawo do obrony"*. (wyrok TSUE z dnia 23 listopada 2021 r. C-564/19, pkt 123). Można również zwrócić uwagę na zbieżne stanowisko zawarte w komentarz ONZ do art. 14 MPPOiP w którym wskazano, że „***oskarżeni, których język ojczysty różni się od oficjalnego języka sądu, co do zasady nie są uprawnieni do bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli znają język urzędowy w stopniu wystarczającym do skutecznej obrony***". (Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en W projekcie zdecydowano się na pozostawienie w gestii organu oceny czy konieczne jest zapewnienie tłumacza mając na uwadze brak rozbieżności w orzecznictwie w kwestii tego kiedy należy tłumacza wyznaczyć oraz uwzględniając fakt, że przy dokonywaniu tej oceny priorytet ma stanowisko podejrzanego. Potwierdza to orzecznictwo SN, w *którym prezentowane jest stanowisko, że*: ***„ustawodawca nie przewidział żadnych sformalizowanych kryteriów oceny stopnia władania językiem polskim podsądnego. Wydaje się, że w tym zakresie inicjatywa należy w dużej mierze do oskarżonego, który sam najlepiej potrafi zdiagnozować własny stopień rozumienia danego języka. Zresztą okoliczność ta jako stricte osobista nie poddaje się łatwo (o ile w ogóle) intersubiektywnej weryfikacji**. Dlatego też zapewne niezwykle rzadkie są przypadki, w których sąd*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				mógłby odmówić ustanowienia tłumacza argumentując, że w jego opinii oskarżony wystarczająco włada językiem polskim, bądź odwrotnie - wbrew zapewnieniom strony uznać, że nie rozumie on języka w stopniu dostatecznym. Oznacza to, że pewne aspekty praktycznej realizacji prawa do obrony mają charakter względny i skorzystanie z przewidzianych prawem procesowym instytucji zależą od woli oskarżonego" (wyrok SN z dnia 30 września 2013 r. IV KK 173/13). Kolejne zarzuty dotyczą zakresu tłumaczenia dokumentów. Autor uwagi podnosi, że obecne brzmienie art. 72 § 3 k.p.k. nie tylko prawidłowo implementuje art. 3 ust. 1 dyrektywy, ale przewiduje nawet szerszy zakres tłumaczenia. Autor uwagi podnosi, że projektowany art. 72 § 4 k.p.k. nakłada na organ procesowy obowiązek zapewnienia tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. Praktycznie każdy dokument znajdujący się w aktach sprawy może mieć znaczenie dla obrony oskarżonego, w tym także znaczenie istotne. Według autora uwagi art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64 przewiduje, że na wniosek oskarżonego lub obrońcy organ procesowy może zapewnić tłumaczenie również innych dokumentów niż wskazane w art. 72 § 3 – jednak jest to w każdym wypadku zależne od własnej decyzji organu. Z takim stanowiskiem nie można się zgodzić. Motyw 30 dyrektywy 2010/64 stanowi: „Zagwarantowanie rzetelności postępowania wymaga, aby istotne dokumenty, lub przynajmniej stosowne ich części, były przetłumaczone dla podejrzanych lub oskarżonych zgodnie z niniejszą dyrektywą. Niektóre dokumenty, takie jak wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok, powinny zawsze być uważane za istotne do tego celu i dlatego należy je przetłumaczyć. Właściwe organy państw członkowskich

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				powinny podjąć decyzję – z własnej inicjatywy lub na wniosek podejrzanych lub oskarżonych lub ich obrońcy – jakie inne dokumenty są istotne dla zagwarantowania rzetelności postępowania i powinny zatem również zostać przetłumaczone". Artykuł 3 dyrektywy 2010/64 stanowi: 1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania karnego, zapewniono w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne **wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania.** 2. Istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok. 3. Właściwe organy decydują w każdej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie. 4. Nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim. (…) 7. W drodze wyjątku od zasad ogólnych ustanowionych w ust. 1, 2, 3 i 6, zamiast tłumaczenia pisemnego można przedstawić tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne istotnych dokumentów, pod warunkiem że takie tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne pozostaje bez uszczerbku dla rzetelności postępowania. (…)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Lektura przepisu jest jasna. Te dokumenty, które dyrektywa wymienia w art. 3 ust. 2 należy tłumaczyć zawsze. Co do pozostałych dokumentów kwestia podlega każdorazowej ocenie. Wątpliwości autora uwagi co do tego kto to ocenia nie są zasadne. Decyzja należy do właściwych organów czyli gospodarza postępowania (*dominus litis*). Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie. Wprawdzie projektowany przepis nie wskazuje, że wniosek ma być uzasadniony ale wydaje się to oczywiste, skoro ma przekonać organ do tłumaczenia dokumentu. Można wskazać, że także w innych przepisach mówi się o wniosku bez wspominania o jego uzasadnieniu a istota regulacji wskazuje że wniosek powinien być uzasadniony (np. art. 156a k.p.k.). Ocena czy zachodzi potrzeba tłumaczenia dokumentów nie jest dowolna. Musi bowiem respektować prawo do otrzymania tłumaczenia „wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania". Ograniczenia tego obowiązku zawarte w ust. 4 i 7 art. 3 dyrektywy pozwalają na zachowanie rozsądnej równowagi między prawem do uzyskania tłumaczenia a możliwościami jego dokonania w rozsądnym terminie. Ocena w zakresie konieczności tłumaczenia podlega kontroli instancyjnej w ramach zapewnienia prawa do obrony i rzetelności procesu. Na marginesie należy wskazać, że przepisy dyrektywy nadają się do bezpośredniego stosowania i jako takie już obecnie mogą być współstosowane z przepisami Kodeksu postępowania karnego. Mimo to nie odnotowano przypadków w których wpływałoby to istotnie na sprawność postępowania. Po wprowadzeniu projektowanego art. 72 § 4 k.p.k. jego stosowanie również powinno uwzględniać brzmienie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dyrektywy a zatem i dopuszczalne ograniczenia przewidziane w jej art. 3 ust. 4 i 7. W konsekwencji należy uznać, że art. 72 § 4 k.p.k. wprowadza do Kodeksu postępowania karnego konieczne regulacje w sposób, który nie zagraża sprawności postępowania. Dodatkowo można wskazać, że uwagi do art. 72 k.p.k. zgłaszały w ramach konsultacji także inne podmioty. W odniesieniu do uwagi SA w Poznaniu wskazano, że *„Przekonanie autora uwagi, jak należy się domyślać, że należy jednoznacznie nakazać tłumaczenie uzasadnienia wyroku w każdej sprawie wykracza poza to czego wymaga dyrektywa 2010/64/UE.* *Uzasadnienia wyroków liczą niekiedy setki stron i należy pozostawić sądowi pewien luz decyzyjny dzięki któremu możliwość realizacji celów postepowania nie zostanie zachwiana.* *Zauważyć można, że na gruncie art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 - zał.) wskazuje się, że „**Jeżeli oskarżony nie mówi językiem, w którym toczy się postępowanie, ale jest reprezentowany przez obrońcę znającego język, wystarczające może być udostępnienie adwokatowi odpowiednich dokumentów z akt sprawy”** Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en)* W tym samym duchu wypowiada się SN wskazując, że *„Zupełnie niezrozumiałe jest twierdzenie, że obrońca*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dysponujący, podobnie zresztą, jak oskarżony, uzasadnieniem w języku polskim „nie ma żadnej możliwości komunikowania i konsultacji z oskarżonym". Nie jest bowiem jasne dlaczego i w jaki sposób o komunikacji między obrońcą i oskarżonym miałoby decydować dostarczenie określonego dokumentu procesowego w tłumaczeniu na język obcy lub bez takiego tłumaczenia. ***Rzeczą oczywistą jest przecież w takiej sytuacji przekazanie przez obrońcę oskarżonemu informacji o treści tego dokumentu****. W tych warunkach nie można mówić o naruszeniu prawa do obrony w postępowaniu międzyinstancyjnym"* (postanowienie SN z dnia 19 listopada 2009 r. III KK 389/08). *Dodać można, że w wyroku TSUE z dnia 1 sierpnia 2022 r. C-242/22 (pkt 58) wskazano, że „jak wynika między innymi z motywów 14, 17 i 22 dyrektywy 2010/64, ma ona na celu zagwarantowanie prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego osobom podejrzanym lub oskarżonym, które nie mówią w języku postępowania lub go nie rozumieją, poprzez ułatwienie wykonywania tego prawa w celu zapewnienia tym osobom rzetelnego procesu. I tak art. 3 ust. 1 i 2 tej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie powinny czuwać nad tym, by osoby te uzyskały w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich istotnych dokumentów,* ***do których zaliczają się w szczególności wszelkie orzeczenia o pozbawieniu wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok w ich sprawie, w celu umożliwienia im wykonywania prawa do obrony oraz w celu zapewnienia rzetelności postępowania*** *(zob. podobnie wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Balogh, C-25/15, EU:C:2016:423, pkt 38).* TSUE nie sygnalizuje zatem konieczności tłumaczenia uzasadnień wyroków wskazując na dokumenty wymienione w art. 3 ust. 2 dyrektywy"

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Zbieżnie wypowiada się SN wskazując, że *„Prawo do pomocy tłumacza powinno przysługiwać oskarżonemu, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim. Powinno ono przysługiwać w takim zakresie, w jakim jest to konieczne dla zabezpieczenia elementarnych gwarancji procesowych. 2.* ***Nie jest wymagane pisemne przetłumaczenie całych akt danej sprawy, a tylko materiałów niezbędnych dla zapewnienia oskarżonemu rzetelnego procesu”*** (postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r. III KK 133/11).
55.	art. 72 § 4 k.p.k.	Można też zauważyć, że projektodawca zbyt optymistyczne ocenia skutki tej regulacji. W OSR projektu wskazano, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący”. Należy więc zauważyć, że zgodnie z projektowanymi zmianami w art. 71 § 1 k.p.k., pod pojęciem „oskarżony” trzeba będzie rozumieć także osobę podejrzaną, co zapewne znacznie zwiększy liczbę tłumaczeń, a co za tym idzie, obciążenie organów procesowych i koszty postępowania.	**PK**	Podtrzymane zostaje stanowisko, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący”. Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje danymi o wydatkach ponoszonych na wynagrodzenia tłumaczy z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje spraw lub osoby, na rzecz których wykonywane są tłumaczenia, w tym zatrzymanych i oskarżonych niewładających językiem polskim, głuchych lub niemych. Przy czym zgodnie z danymi z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, liczba osób zatrzymanych na podstawie art. 244 kodeksu postępowania karnego, art. 15a ustawy o Policji, art. 32, 40 ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich oraz art. 40 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich posiadających wprowadzone obywatelstwo inne niż Polskie była następująca: – w 2021 roku było 8 715; – w 2022 roku było 12 447; – w 2023 roku było 12 873; – w 2024 roku (od 1 stycznia do 15 września) było 8 499. Przy czym brak informacji o tym ile osób nie władało językiem polskim. Mając na uwadze powyższe dane nie przewiduje się znaczącego wzrostu liczby tłumaczeń.
56.	art. 72 k.p.k.	Proponujemy dodanie § 5 w następującym brzmieniu: „Jeżeli oskarżony lub jego obrońca	**NRA**	Uwaga niezasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		kwestionują niedokonanie tłumaczenia lub mają zastrzeżenia do jakości tłumaczenia, na ich żądanie zamieszcza się treść tych zastrzeżeń w protokole czynności lub umożliwia złożenie pisma w tym przedmiocie". Zwracamy uwagę, że dyrektywa 2010/64/UE wymaga umożliwienia złożenia skargi na jakość tłumaczenia lub jego brak. O ile zgadzamy się z uzasadnieniem projektu, że niecelowe byłoby wprowadzanie szczególnej procedury zaskarżenia w tym zakresie (i nie sposób postanowień dyrektywy odczytywać jako obowiązku ustanawiania takich regulacji proceduralnych), o tyle wyraźne zastrzeżenie konieczności udokumentowania zastrzeżeń oskarżonego lub obrońcy w tym przedmiocie urealni możliwość podnoszenia tej kwestii w dalszym postępowaniu, w tym w środkach zaskarżenia. W naszej ocenie, zagwarantowanie uczestnikom czynności prawa „zamieszczenia w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów" (art. 148 § 2 k.p.k.) może okazać się niewystarczające w tym kontekście. Należy dodać, że zapewnienie jak największej efektywności prawa do tłumacza staje się coraz istotniejsze w kontekście rosnącej (z uwagi na przemiany społeczne, związane z migracjami, a w ostatnich latach uchodźstwem wielu obywateli Ukrainy) liczby spraw, w których występują osoby niewładające językiem polskim. Obecność tłumacza jest niezbędna do zapewnienia takim		Jak dostrzeżono w uwadze, możliwość zgłaszania zastrzeżeń daje art. 148 § 2 k.p.k. Wprowadzanie dodatkowej, szczególnej regulacji do tego typu spraw nie jest uzasadnione.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		osobom analogicznych gwarancji proceduralnych jak dla osób biegle posługujących się polszczyzną.		
57.	art. 73 § 2-4 k.p.k.	Absolutnie konieczna zmiana, z tym, że zasada kontaktu z obrońcą powinien być zapewniony w sposób nieograniczony od momentu zatrzymania. W praktyce osoba zatrzymana ma **możliwość w ograniczonym zakresie porozumieć się z obrońcą najczęściej na korytarzu w „towarzystwie", co narusza standardy prawa do korzystania z pomocy obrońcy od początku postępowania**	**NRA**	Uwaga niezasadna jako postulat legislacyjny. W art. 73 *§ 1 k.p.k. jest mowa o porozumiewaniu się podczas nieobecności innych osób.* Ewentualne nieprawidłowości w zapewnieniu poufności kontaktu z obrońcą to problem stosowania prawa.
58.	art. 74 § 4 k.p.k.	W art. 74 § 4 k.p.k. można byłoby dodać „oraz z poszanowaniem godności osoby poddawanej badaniom lub czynnościom". Pozwoliłoby to podkreślić potrzebę respektowania praw człowieka podczas dokonywania badań i czynności.	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Jednocześnie wskazać należy, że obowiązek poszanowania godności osób znajdujących się we „władzy" organów Państwa wynika bezpośrednio z art. 30 Konstytucji RP.
59.	art. 74 § 4 k.p.k.	Przechodząc do szczegółowych uwag organu nadzorczego, zgodnie z projektowanym art. 74 § 4 Kodeksu postępowania karnego „Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, o której mowa w § 3, badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w § 2 pkt 1 i 3 oraz § 3, mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej". Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Zmiany dotyczące tego przepisu ograniczają się do zmiany określenia „osoba podejrzana na określenie „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa", co jest konsekwencją zmiany art. 71 § 1 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zwraca uprzejmie uwagę, że w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego dochodzi do przetwarzania także danych szczególnych kategorii (sensytywnych danych) uczestników postępowania karnego. Badanie materiału dowodowego może obejmować przetwarzanie m.in. danych genetycznych, danych biometrycznych, czy danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej podejrzanych, świadków, ofiar przestępstw czy osób w inny sposób związanych z postępowaniem karnym. Nieuprawnione ujawnienie takich danych może stanowić ogromne ryzyko dla prywatności osoby, której dane dotyczą. Aspekty te obligują organ nadzorczy do postulowania uzupełnienia projektowanego art. 74 Kodeksu postępowania karnego o szczegółowe rozwiązania dotyczące przetwarzania danych w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego, uwzględniając szczególny charakter tych danych, a także ryzyka związane z ich przetwarzaniem, tak, by przyjęte rozwiązania były proporcjonalne do wyznaczonego celu i nie naruszały istoty prawa do ochrony danych oraz przewidywały odpowiednie, konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osób, której dane dotyczą. Rozwiązania te powinny obejmować w szczególności określenie ról poszczególnych podmiotów w procesie przetwarzania danych osobowych, procedur dostępu do tych danych, a także sposobów ich zabezpieczenia przed		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nieuprawnionym dostępem. Niezwykle istotne jest też zagwarantowanie rozliczalności stosowanych rozwiązań w zakresie przetwarzania danych w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego. Jednocześnie organ nadzorczy proponuje uzupełnienie projektowanej delegacji ustawowej o odwołanie także do materii ochrony danych osobowych. Takie rozwiązanie pozwoliłoby zaprojektować i przyjąć akt wykonawczy z uwzględnieniem rozwiązań minimalizujących ryzyka związane z naruszeniem danych osobowych przetwarzanych w związku m.in. z gromadzeniem, utrwalaniem i analizą materiału dowodowego. Postulowana przez organ nadzorczy zmiana w delegacji ustawowej wynika z konieczności realizacji obowiązków administratorów określonych w art. 31 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, w szczególności zapewnienia, że dane osobowe będą przetwarzane w sposób zapewniający odpowiednie bezpieczeństwo danych osobowych, w tym ochronę przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą środków technicznych i organizacyjnych odpowiednich do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności zabezpieczone przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym lub wejściem w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		posiadanie przez osobę nieuprawnioną (art. 31 ust. 1 pkt 6).		
60.	art. 79 § 3a k.p.k.	Zwrot: **„zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu**" - uwaga taka że **jest to zwrot, który powinien być uszczegółowiony** choć częściowo przez doprecyzowanie jego przez otwarty katalog np. *w szczególności* rodzaj skomplikowania i zawiłości sprawy, osobowość oskarżonego, która utrudniałaby prowadzenie przez niego samodzielnie obrony inne niż te z art. 79 § § pkt 2 - 4 k.p.k. np. nieporadność życiowa.	**NRA**	Uwaga niezasadna. Projektowany przepis ma uzyskać następujące brzmienie: „§ 3a. Oskarżony, o którym mowa w § 1 pkt 1, musi mieć obrońcę aż do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że **zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu.**"; Jak wynika z powyższego, decyzja prezesa podejmowana jest po uznaniu przez sąd, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. W przepisie posłużono się konstrukcją z art. 79 § 4 k.p.k., który brzmi: „*Uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny,* ***sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu*****".** Z powyższego wynika, że ustawodawca nie decydował się dotychczas na uszczegóławianie wyrażenia „zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu"

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Z tego względu nie uczyniono tego w niniejszym projekcie. Tylko na marginesie można wskazać, że komentarzu do art. 79 k.p.k. (K. Dąbkiewicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, art. 79. Lex) przytoczono stanowisko, że *„odwołanie się do „innych przyczyn", które mają uzasadniać dalsze istnienie obrony z urzędu obejmuje zarówno taki stan zdrowia oskarżonego, który nie wyklucza wprawdzie możliwości udziału w postępowaniu ani prowadzenia samodzielnej i rozsądnej obrony, jednakże może nasuwać pewne zastrzeżenia, jak i wolę oskarżonego co do dalszego posiadania obrońcy z urzędu*".
61.	art. 85 k.p.k.	Zasadnie jest wprowadzenie możliwości zaskarżenia postanowienia sądu stwierdzającego brak sprzeczności interesów między oskarżonymi korzystającymi z pomocy tego samego obrońcy. Jednak zmiany w art. 85 k.p.k. wymagają korekty. Z przepisu § 4 nie wynika, w jakich okolicznościach wydaje się postanowienie, a w jakich – zarządzenie. Obie te decyzje wskazano alternatywnie. Co prawda, § 5 mówi o „ponownym wniosku", jednak zmieniany § 2 i dodawany § 4 o żadnym wniosku nie wspominają. Nie został ponadto określony krąg osób uprawnionych do złożenia wniosku. Postanowienie stwierdzające brak sprzeczności nie zostało przewidziane w § 2, tak więc nie można go zaskarżyć w trybie § 4. Przepis § 2 mówi jedynie o postanowieniu stwierdzającym sprzeczność.	**PK**	Uwaga niezasadna. W uwadze wskazano, że z przepisu § 4 nie wynika, w jakich okolicznościach wydaje się postanowienie, a w jakich – zarządzenie. Obie te decyzje wskazano alternatywnie. Odpowiedź na powyższą wątpliwość znajduje się w art. 93 k.p.k. „*Zgodnie z art. 93 § 2 KPK, kodeks postępowania karnego nie przewiduje możliwości wydawania zarządzeń przez sąd. Zgodnie z powołanym artykułem zarządzenie jest władny wydać jedynie przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia"* (postanowienie SN z dnia 20 sierpnia 2003 r. III KZ 28/03). Jeżeli zatem orzeka sąd (§ 2) to wydaje postanowienie, co zresztą wskazano w tym przepisie. Jeżeli zaś prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy (§ 3) to wydaje się zarządzenie. Możliwość składania wniosków wynika z art. 9 § 2 k.p.k. i do takiej sytuacji, gdy sąd orzeka na wniosek, odnosi się § 5. Wskazany przepis określa również kto może składać wnioski.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
62.	art. 99a § 1 k.p.k.	Proponujemy całkowitą rezygnację z formularzy uzasadnień, tj. uchylenie art. 99a k.p.k. w całości. W odbiorze zdecydowanej większości środowiska adwokackiego, jak wynika z przeprowadzonych ankiet, taka forma uzasadnienia nie spełnia zupełnie założonej roli. Analogiczne stanowisko wyraża także zdecydowana większość prokuratorów. Istotna, choć nadal mniejszościowa, grupa popierająca to rozwiązanie jest wyłącznie w środowisku sędziów, co jednak nie może być w żaden sposób decydującym argumentem. Uzasadnienia wyroków nie są bowiem sporządzane dla sędziów, ale dla stron, ich przedstawicieli procesowych i opinii publicznej. Nie sposób odnieść wrażenia, że formularz bywa stosowany jako narzędzie nie tyle uproszczenia komunikacji i przyśpieszenia sporządzania uzasadnienia, ale narzędzie zwolnienia się z obowiązku rzetelnego uzasadnienia rozstrzygnięcia. Dostrzec można także w praktyce liczne uzasadnienia formalnie sporządzane w ramach formularza, a faktycznie treścią odpowiadające klasycznej formie uzasadnienia, jedynie graficznie rozbitej między poszczególne rubryki tabel składających się na formularz. Dowodzi to poniekąd pozorności istniejącej regulacji, a utrzymywanie tego rodzaju „fantomowych" unormowań w systemie prawa nie powinno, z perspektywy zasad legislacji w państwie prawa, mieć miejsca. O jego niezgodności ze	**NRA**	Uwaga niezasadna. Powtórzyć należy argumentację przedstawioną przy ocenie uwagi RPO do tego przepisu: Formularze uzasadnień sprawdzają się w sprawach o mniejszym stopniu skomplikowania. Jednocześnie prawidłowo stosowane pozwalają na zachowanie rzetelności procesu. Forma uzasadnienia automatycznie nie przesądza bowiem o jego jakości. Z tego względu pozostawiono w projekcie możliwość ich stosowania. Możliwość sporządzania uzasadnień na formularzu została zaakceptowana w orzecznictwie SN, który wskazuje, że „*Sam fakt wprowadzenia formularzy uzasadnienia wyroku (art. 99a § 1 KPK), które zostały skonkretyzowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 5 grudnia 2019 r. (Dz.U. poz. 2349), nie może być automatycznie odczytywany jako naruszenie standardu rzetelnego procesu karnego*". (postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2022 r. II KK 165/22).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		standardami rzetelnego procesu nie trzeba szerzej mówić, zresztą samo orzecznictwo sądowe wypracowało formułę odstępowania od sporządzania uzasadnień w tej formie z powołaniem na art. 6 EKPC i konstytucyjne reguły kolizyjne pierwszeństwa normy wynikającej z umowy międzynarodowej przed normą ustawową. W naszej ocenie z samego uzasadnienia projektowanej zmiany nie wynika, jakie racje miałyby przemawiać za pozostawieniem możliwości sporządzania uzasadnienia na formularzu. Jak to wskazano powyżej NRA zgodnie ze złożoną Petycją oraz licznymi konsultacjami z uczestnikami wymiaru sprawiedliwości - powinno się całkowicie wyeliminować formularze uzasadnień.		
63.	art. 99a k.p.k.	Rada podtrzymuje swoje stanowisko również w zakresie art. 99a k.p.k., które zajęła w opinii z dnia 26 lipca 2024 r., w sprawie poselskiego projektu ustawy - o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego (WP.420.42.2024) [opinia negatywna]. Tytułem przypomnienia „Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że wprowadzenie art. 99a k.p.k. miało na celu zlikwidowanie wadliwych praktyk sporządzania uzasadnienia w formie opisowej oraz przyczynienie się do przyspieszenia postępowania karnego. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że projektowana zmiana może spowodować powrót do tych błędnych wyżej wskazanych praktyk, które charakteryzowało model opisowy uzasadnienia. Przypomnieć należy, że	**KRS**	Uwaga częściowo uwzględniona. KRS wskazuje, że „Należy postulować de lege ferenda o zmianę art. 99a k.p.k. w ten sposób, aby **sporządzenie uzasadnienia wyroku na formularzu miało charakter fakultatywny**, pozostawiony do swobodnej decyzji sędziego albo względnie obligatoryjny poprzez wskazanie okoliczności sprawy, które wymagają sporządzenia uzasadnienia wyroku w sposób opisowy”. Projektodawca uwzględnił postulat w zakresie fakultatywnego sporządzania uzasadnień na formularzu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		prawidłowo sporządzone uzasadnienie w formie tabelarycznej wymusza syntezę treści tego dokumentu, rzeczowość, jasność i logiczność wypowiedzi zarówno w zakresie opisu stanu faktycznego, oceny dowodów uzasadnień prawnych. Należy postulować de lege ferenda o zmianę art. 99a k.p.k. w ten sposób, aby sporządzenie uzasadnienia wyroku na formularzu miało charakter fakultatywny, pozostawiony do swobodnej decyzji sędziego albo względnie obligatoryjny poprzez wskazanie okoliczności sprawy, które wymagają sporządzenia uzasadnienia wyroku w sposób opisowy".		
64.	art. 99 § 1 k.p.k.	Pozytywnie należy ocenić pozostawienie przez projektodawcę możliwości sporządzenia uzasadnienia na formularzu, ponieważ w wielu prostych sprawach może być on narzędziem usprawniającym sporządzanie części motywacyjnej wyroków bez uszczerbku dla standardu rzetelnego procesu. Pewną słabością proponowanego rozwiązania jest to, że oddanie sądom w pełnym zakresie możliwości decydowania o wykorzystaniu formularza może skutkować „nierównością" uzasadnień, która w sprawach złożonych pod względem faktycznym lub prawnym będzie rodziła wątpliwości z gwarancyjnego punktu widzenia. Warto byłoby w związku z tym przemyśleć w toku dalszych prac legislacyjnych sprecyzowanie zakresu ewentualnego wykorzystania formularzy dla sporządzenia uzasadnienia. Zredukowanie takiej możliwości i obaw z nią związanych,	**KRRP**	Uwaga niezasadna Proponowane rozwiązanie (fakultatywność korzystania z formularza) jest proste i nie będzie generowało problemów jakie mogłyby zaistnieć, gdyby podjęto próbę wartościowania spraw w aspekcie sposobu uzasadniania wydanych w nich wyroków.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ujawniających się na tle gwarancyjnym mogłoby przede wszystkim polegać na jej wykluczeniu w odniesieniu do wyroków wydawanych przez sądy odwoławcze. W przypadku wyroków sądów pierwszej instancji można by z kolei przyjąć, że formularze podlegają wykorzystaniu w odniesieniu do uzasadnienia wyroków w sprawach prostych oraz takich, w których do rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu karnego dochodzi na posiedzeniu poza rozprawą główną. Poza tymi wypadkami, wykorzystanie formularza przez sąd pierwszej instancji należałoby opatrzyć zastrzeżeniem, że nie będzie ono prowadziło do ograniczenia prawa stron do spowodowania kontroli odwoławczej.		
65.	art. 147 § 2a k.p.k.	W zmienianym § 2a wprowadza się obowiązek rejestrowania przesłuchań podejrzanych, którzy nie ukończyli 18 lat. **Pojawia się jednak problem, czy z punktu widzenia praktycznego jest to realne**. (…). Rozumiejąc intencje wprowadzenia tego uregulowania należy jednak wskazać, iż **problemem mogą być właśnie kwestie organizacyjne**. Trzeba mieć na względzie, iż osoby poniżej 18 lat popełniają pospolite przestępstwa i czynności z ich udziałem wykonują funkcjonariusze policji, często w słabo wyposażonych w odpowiedni sprzęt jednostkach. **W ślad za tą propozycją winny zatem pójść rozwiązania organizacyjne**. Projektodawca, przy tym rozwiązaniu powołuje się na art. 9 ust. 1 *dyrektywy 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie*	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Problemy organizacyjno-techniczne nie wydają się obecnie wystarczającym argumentem do rezygnacji z projektowanej regulacji. Czas procedowania nad ustawą oraz okres vacatio legis powinny umożliwić przygotowanie środków technicznych do realizacji obowiązku przewidzianego w art. 147 § 2a k.p.k. „Awaryjnie" takie nagranie można obecnie wykonać nawet przeciętnym smartfonem. Korzyści z takiej regulacji przekraczają potencjalne koszty. Za Trybunałem Konstytucyjnym można wskazać, że *„Praktyka stosowania „ostrzeżeń Mirandy" nie spowodowała, wbrew początkowym obawom, ograniczenia skuteczności prowadzonych postępowań karnych.* ***Co więcej, wprowadzenie wyższych standardów prawa do obrony*** *zostało zaakceptowane przez samą policję i* ***przyczyniło się do wprowadzenia w wielu stanach USA praktyki nagrywania***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (dalej: dyrektywa 2016/800). Przepis ten stanowi: „Państwa członkowskie zapewniają, by przesłuchania dzieci przez policję lub przez inne organy ścigania w postępowaniu karnym nagrywano w postaci zapisu audiowizualnego, jeżeli jest to proporcjonalne z uwagi na okoliczności sprawy, biorąc pod uwagę między innymi ewentualną obecność adwokata oraz fakt pozbawienia dziecka wolności, pod warunkiem że uwzględnia się przede wszystkim najlepszy interes dziecka.”. Natomiast zgodnie z art. 9 ust. 2 dyrektywy 2016/800, „Jeżeli przesłuchania nie nagrywa się w postaci zapisu audiowizualnego, zapisuje się je w inny odpowiedni sposób, na przykład w postaci pisemnego protokołu, który podlega należytej weryfikacji.”. Jak z powyższego wynika, regulacja, na którą powołuje się projektodawca, bynajmniej nie nakłada bezwzględnego obowiązku rejestrowania wszystkich przesłuchań małoletnich podejrzanych. Istotnym kryterium jest tutaj waga sprawy i związana z nią możliwość stosowania działań o charakterze represyjnym. **Obowiązek taki można w pełni zaakceptować odniesieniu do sytuacji, kiedy podejrzany nie ma obrońcy i jest pozbawiony wolności.** Nie wydaje się zatem zasadne wprowadzenia nakazu o charakterze bezwzględnym.		***przesłuchań, co dodatkowo ogranicza możliwość wywierania przez policję niedozwolonego nacisku*** *(L. J. Siegel, Introduction to Criminal Justice, Wadsworth 2010, s. 341).”* (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. K 37/11). Podobnego efektu należy spodziewać się w Polsce.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
66.	art. 147 § 2a k.p.k.	W zmienianym § 2a wprowadza się obowiązek rejestrowania przesłuchań podejrzanych, którzy nie ukończyli 18 lat. **Pojawia się jednak problem, czy z punktu widzenia praktycznego jest to realne**. **W OSR nie wskazano, czy projektodawca poczynił ustalenia w tym zakresie.** Skutkiem finansowym projektowanej regulacji może być zatem konieczność zakupu sprzętu rejestrującego w trudnej do określenia ilości – **co należałoby wskazać w OSR.**	**PK**	W OSR nie uwzględniono konieczność zakupu sprzętu rejestrującego przesłuchania podejrzanych i związanego z tym wzrostu kosztów gdyż, obecnie w procedurze karnej występują przesłuchania odbywające się w specjalnych trybach, które utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.
67.	art. 156 § 5, 5a k.p.k.	Nowe brzmienie art. 156 § 5a k.p.k. przewiduje, że w razie złożenia w postępowaniu przygotowawczym wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanego i obrońcę poucza się o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Sformułowanie „prawo do zapoznania się z materiałami postępowania" sugeruje, że **prawo to dotyczy całości materiałów**. Przepis nie zakreśla terminu skorzystania z tego prawa. Natomiast zdanie drugie nakłada na organ procesowy obowiązek niezwłocznego udostępnienia określonej części akt sprawy. Należy założyć, że treść tego przepisu zmierza do rozdzielenia kwestii powiadomienia stron (obrońcy i podejrzanego) od możliwości zaznajomienia się z aktami sprawy w związku z wnioskiem od samej czynności realizowanej na wniosek, gdy faktycznie udostępnia się materiały w części stanowiącej podstawę do sformułowania wniosku.	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Projektowany art. 156 § 5a stanowi, że „W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii.", Redakcja przepisu nie powinna budzić wątpliwości co do tego, że zdanie drugie i trzecie pozostają w ścisłym związku i prawo do zaznajomienia z materiałami postępowania o którym mowa w zdaniu pierwszym ma zakres określony w zdaniu drugim przepisu. Odnośnie do sporządzenia odpisów lub kopii należy wskazać, że jest to uprawnienie pochodne od prawa do poznania akt „w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Niemniej jednak może istnieć obawa, że projektowane brzmienie przepisu § 5a będzie interpretowane przez podejrzanych i obrońców jako obowiązek udostępnienia akt w całości – czyli całkowite zniesienie możliwości odmowy udostępnienia akt postępowania przygotowawczego w sprawach, w których wnioskowano o tymczasowe aresztowanie. Nie wydaje się, aby było to uzasadnione, aczkolwiek nie budzi wątpliwości, iż podejrzany i jego obrońca winni mieć dostęp do całości tych materiałów, które dotyczą jego osoby. Projekt przewiduje ponadto sporządzanie przez podejrzanego i obrońcę odpisów lub kopii z materiałów udostępnionych na podstawie §5a zdanie drugie. Projektodawca w żaden sposób nie uzasadnił tego rozwiązania. Nie przewiduje go też art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13, na który projektodawca się powołuje. **Udostępnienie materiału dowodowego w takiej formie może utrudnić prowadzenie wielowątkowych i wieloosobowych śledztw i spowodować przedwczesne ujawnienie zebranych przez organ postępowania informacji, wymagających sprawdzenia i przeanalizowania. Może to również ujawnić kierunek śledztwa i umożliwić poznanie przez podejrzanego – a także innych nie ujętych podejrzanych – jakiego rodzaju czynności procesowe będą podejmowane dla wyjaśnienia całokształtu okoliczności sprawy. Podejrzany uzyska też możliwość nieograniczonego powielania**		aresztowania". Obawy autora uwagi sprowadzają się do przekonania, że udostępnienie odpisów i kopii może utrudnić dalsze postępowanie. Niewątpliwie istnieje takie ryzyko, ale jest ono związane już z samym uprawnieniem do zapoznania się z aktami. Należy zwrócić uwagę na użyte w przepisie wyrażenie „oraz w tym zakresie". Pozwala ono ograniczyć zakres odpisów lub kopii do tych, które zawierają „treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania" O tym zaś co do wniosku będzie dołączone decyduje prokurator.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		udostępnionych materiałów oraz przekazywania ich wielu podmiotom w wielu różnych miejscach jednocześnie, co w wielu sprawach spowoduje, że osiągnięcie celów postępowania okaże się niemożliwe.		
68.	art. 156 § 5a k.p.k.	Ponadto przepis w proponowanym kształcie nie zawiera żadnych wyłączeń, w tym w m.in. w zakresie materiałów niejawnych, co może nastręczać trudności interpretacyjne i powodować żądanie wydania podejrzanemu także tych materiałów.	**PK**	Analogiczną uwagę zgłosiła PR w Szczecinie i stanowisko projektodawcy przedstawiono przy omawianiu wskazanej uwagi (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).
69.	art. 156 § 5b k.p.k.	Zastrzeżenia budzi również uchylenie § 5b oraz będąca jego konsekwencją zmiana w § 5. Przepis ten dotyczy materiałów postępowań umorzonych. Należy zatem wskazać, że postępowanie umorzone może zostać, w określonych okolicznościach, podjęte i prowadzone w dalszym ciągu. W razie uchylenia wskazanego przepisu, sprawca czynu będzie mógł uzyskać dostęp do materiałów postępowania umorzonego powodu niewykrycia sprawcy, co pozwoli mu uzyskać informacje o dowodach zgromadzonych w sprawie. Akta postępowania zawierają ponadto dane osobowe jego uczestników, przez co należy rozumieć nie tylko ich imiona, nazwiska i adresy, ale też inne informacje pozwalające na ustalenie ich tożsamości. Nie w każdym wypadku anonimizacja danych całkowicie wykluczy możliwość identyfikacji określonej osoby. Nie jest więc zasadne, aby dowolna osoba	**PK**	Stanowisko odnośnie do uwagi przedstawiono przy uwagach do tego przepisu zgłoszonych przez Krajową Radę Prokuratorów.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postronna mogła uzyskać dostęp do akt dowolnego postępowania przygotowawczego, nawet po jego zakończeniu. Powinno to podlegać ocenie organu procesowego.		
70.	art. 156 § 5 k.p.k. i art. 198 § 1 k.p.k.	Na podstawie projektowanego art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego „za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej". W projektowanym art. 198 § 1 Kodeksu postępowania karnego określono, że „W miarę potrzeby udostępnia się biegłemu akta sprawy, poszczególne dokumenty z akt sprawy lub ich uwierzytelnione kopie, w zakresie niezbędnym do wydania opinii. Dokumenty mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej.". Biorąc pod uwagę, że udostępnianie dokumentów z akt spraw z postępowań karnych w postaci elektronicznej może generować szereg ryzyk dla przetwarzanych w tych aktach danych osobowych istotne jest, aby takie udostępnianie było prowadzone w sposób gwarantujący integralność i poufność tym danym (ryzyka te mogą wiązać się np. z nieuprawnionym dostępem do przesyłanych drogą elektroniczną dokumentów z akt spraw z postępowań karnych, czy przechowywania ich na niezabezpieczonych nośnikach danych). Projektowane przepisy umożliwiające przekazywanie akt w postaci elektronicznej powinny zostać rozbudowane o procedury uwzględniające możliwe ryzyka dla	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przetwarzania w tej formie znajdujących się w aktach danych osobowych. Rozwiązania te powinny być projektowane także z uwagi na ryzyka związane z cyberbezpieczeństwem.		
71.	art. 156 § 5 k.p.k.	Jednocześnie, w kontekście nowelizacji art.156 § 5 Kodeksu postępowania karnego, w świetle wspomnianego wcześniej wyroku ETPCz w sprawie Kaczmarek przeciwko Polsce, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych uznaje za konieczne doprecyzowanie przesłanek udostępniania informacji z prowadzonego postępowania przygotowawczego na podstawie ww. przepisu. Powyższa sprawa dotyczyła ujawnienia na konferencji prasowej zorganizowanej 31 sierpnia w 2007 r. przez zastępców Prokuratora Generalnego wraz z prokuratorami Prokuratury Okręgowej w Warszawie oraz przedstawicielami Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) i Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA) nagrania rozmowy telefonicznej Skarżącej (będącej osobą trzecią - żoną podejrzanego) oraz jej danych osobowych z materiałów postępowania karnego. ETPCz po ocenie zawartych w skardze zarzutów, po zapoznaniu się z argumentacją strony rządowej oraz analizie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa, doszedł do wniosku, że ingerencja w życie prywatne skarżącej nie była „zgodna z prawem” i wymogami art. 8 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W przedmiotowym orzeczeniu Trybunał wprost zakwestionował	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		też samą konstrukcję art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego. Biorąc pod uwagę powyższe, w celu zapewnienia zgodności projektowanych przepisów z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności a także zapewnienia prawa do prywatności osób których dane znajdą się w aktach postępowania karnego, organ nadzorczy wnosi o zmianę art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego -zgodnie z kierunkiem wskazanym w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W szczególności, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych dostrzega potrzebę doprecyzowania i stworzenia zamkniętego katalogu przesłanek, na podstawie których w wyjątkowych wypadkach informacje zawierające dane osobowe z akt postępowania przygotowawczego będą udostępnione innym osobom a także wprowadzenie odpowiednich gwarancji dla zabezpieczenia praw i wolności osób, których dane dotyczą.		
72.	art. 156 § 5a k.p.k.	doprecyzować, który z organów w toku postępowania przygotowawczego zawiadamia podejrzanego i obrońcę o złożeniu wniosku oraz który z organów udostępnia akta. Wprawdzie w Uzasadnieniu projektodawca (s. 40) wskazuje na prokuratora jako organ zobowiązany do poinformowania podejrzanego i jego obrońcy o kierowanym do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wraz z pouczeniem o przysługującym prawie do zapoznania się z materiałami postępowania oraz udostępnia	**KRP**	Uwaga niezasadna. O ile zasadą powinno być udostępnianie akt przez prokuratora, o tyle nie można wykluczyć, że względy techniczne i czasowe zdecydują o udostępnieniu akt przez sąd. Odnośnie do ponownego pouczania. Projektowane przepisy dopuszczają sytuację, w której prokurator ogłosi postanowienie o przedstawieniu zarzutów, lecz nie przesłucha podejrzanego. (art. 313 § 1 in fine k.p.k.) Art. 300 § 1 k.p.k. wskazuje zaś na pouczenie „przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		akta postępowania w zakresie, w jakim stały się kanwą tego wniosku, to już kwestię organu, na którym ciążą te obowiązki w razie złożenia wniosku o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania, całkowicie pomija. Jakkolwiek wydaje się, że o złożeniu wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania zawiadamia prokurator kierując go do sądu, natomiast w sytuacji złożenia (czynności już dokonanej a nie zamiaru złożenia) wniosku o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania akta, które w momencie złożenia wniosku o ich udostępnienie przez podejrzanego lub jego obrońcę, znajdują się już w sądzie, winien udostępniać, w zakresie opisanym w projektowanym art. 156 § 5a k.p.k., sąd. Brak jest również potrzeby ponownego pouczenia podejrzanego i obrońcy o prawie do zapoznania się z aktami, gdyż te pouczenia, zgodnie z treścią art. 300 § 1 k.p.k. uwzględniając treść art. 156 § 5a k.p.k. są zawarte w pouczeniu dla podejrzanego wręczanym mu podczas pierwszego przesłuchania.		Aby zatem wykluczyć sytuację, że podejrzany nie zostanie pouczony należy projektowaną regulacje pozostawić.
73.	art. 156 § 5b k.p.k.	Oddanie udostępniania akt zakończonych postępowań przygotowawczych, podmiotom innym niż strony, pod regulacje ustawy o dostępie do informacji publicznej (poprzez uchylenie art. 156 § 5b k.p.k.) należy uznać za błędne, ponieważ akta zakończonego postępowania przygotowawczego jako zbiór materiałów, nie stanowią informacji publicznej (uchwała NSA z 9 grudnia 2013 r.,	**KRP**	Uwaga zasadna. Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale siedmiu sędziów z dnia 9 grudnia 2013 r. I OPS 7/13 przyjął, że „*Żądanie udostępnienia przez prokuratora akt sprawy jako zbioru materiałów zakończonego postępowania przygotowawczego nie jest wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.).*” W uzasadnieniu tej uchwały wskazano, że

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sygn. I OPS 7/13). Prawomocność („zakończone postępowanie przygotowawcze") mogą uzyskać tylko te postanowienia, które są niezaskarżalne (prawomocność formalna) i jednocześnie skutkują uznaniem ich za prawomocne materialnie - zakaz ne bis in idem. Umorzenie postępowania w sprawie, (np. z powodu niewykrycia sprawcy przestępstwa) nie tworzy prawomocności materialnej a jedynie formalną, albowiem w wyniku zastosowania art. 327 § 1 k.p.k. w każdym czasie możliwe jest podjęcie umorzonego postępowania na nowo. Z tego powodu akta postępowania przygotowawczego, wobec możliwości wzruszenia decyzji kończącej i kontynuowania postępowania przygotowawczego, powinny być chronione, zgodnie z art. 156 § 5b k.p.k.		*„Żądanie udostępnienia akt sprawy jako całości, także akt zakończonego postępowania przygotowawczego, nie jest więc wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej, ale żądaniem udostępnienia określonego zbioru materiałów. Tak sformułowany wniosek nie wskazuje na informacje publiczne, których udostępnienia domaga się wnioskodawca. Należy przy tym mieć na uwadze, że prawo do informacji dotyczy informacji o sprawie publicznej, a więc informacji o czymś, a nie udostępnienia zbioru materiałów jako takich.* ***Wniosek taki nie zawiera zatem jednego z elementów niezbędnych do jego rozpoznania i nie może być załatwiony w oparciu o przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej.*** *Należy w tej sytuacji stwierdzić, że żądanie udostępnienia przez prokuratora akt sprawy jako zbioru materiałów dotyczących zakończonego postępowania przygotowawczego nie jest wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.* *(…) Z kolei art. 156 § 1 KPK prawo dostępu do akt sprawy sądowej oraz możność sporządzania odpisów przyznaje stronom, obrońcom, pełnomocnikom , przedstawicielom ustawowym i podmiotowi określonemu w art. 416 KPK. Za zgodą prezesa sądu akta te mogą być udostępniane również innym osobom. Chociaż przepis nie stanowi tego expresis werbis należy przyjąć, że dotyczy on akt sądowych zarówno toczącego się, jak i zakończonego postępowania. Art. 156 § 5 i 5a odnoszą się do postępowania przygotowawczego.* *Przepisy art. 156 § 1 , 5 i 5a KPK oraz art. 525 KPC i § 94 regulaminu sądowego w stosunku do wszystkich , a nie tylko wobec stron postępowania , w odniesieniu do tych dokumentów , które są informacją publiczną i znajdują się w aktach sądowych spraw cywilnych, karnych i aktach trwającego postępowania przygotowawczego* ***są przepisami szczególnymi, o których mowa w art. 1 ust. 2 DostInfPubU i***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nie ma do nich zastosowania ustawa o dostępie do informacji publicznej. *Przyjęcie , że w pozostałych przypadkach strona postępowania, której żywotnych interesów dotyczy sprawa, uzyskuje dostęp do akt na innych zasadach, bardziej sformalizowanych , niż osoby działające w oparciu o art. 10 DostInfPubU, byłoby naruszeniem zasady równości zapisanej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.* *Z przedstawionych wcześniej rozważań wynika ponadto, że* ***ustawodawca, co do którego zakładamy walor racjonalności, ilekroć przewiduje, że określony podmiot może , czy też powinien mieć dostęp do akt jakiegokolwiek postępowania , wyraźnie reguluje to w przepisach ustawy****. Przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej nie zawierają takiego uregulowania. Jak trafnie wskazano w części orzeczeń sądów administracyjnych art. 3 ust. 2 DostInfPubU* ***określający przedmiotowy zakres dostępu do informacji publicznej jako jedno z uprawnień wskazuje prawo wglądu do dokumentów urzędowych, a nie prawo wglądu do akt sprawy jako zbioru*** *(zob. wyrok NSA z dnia 14 lutego 2013 r. sygn. akt I OSK 2662/12). Przedstawione powyżej stanowisko umacnia brzmienie art. 6 ust. 4 lit. a DostInfPubU , w którym ustawodawca stwierdził , że udostępnieniu podlega treść i postać dokumentów urzędowych. Tak więc tylko w jednym wypadku adresat wniosku jest zobowiązany do udostępnienia nie tylko informacji publicznej zawartej na dowolnym nośniku, ale również treści i postaci tego nośnika. Trzeba jeszcze dodać, że gdyby przyjąć pogląd odmienny od prezentowanego, należałoby w konsekwencji uznać, iż podmioty dysponujące aktami sprawy powinny również realizować obowiązki wskazane w art. 12 ust. 2 DostInfPubU, t.j. obowiązek zapewnienia możliwości kopiowania akt sprawy lub ich przeniesienia na odpowiedni i powszechnie stosowany nośnik.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Trzeba nadto wskazać, że zgodnie z art. 30 Konstytucji przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i jej ochrona jest obowiązkiem władz publicznych . Poza tym każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego , czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji). Ustawa o dostępie do informacji publicznej ma poddać działanie organów władzy publicznej, osób i jednostek organizacyjnych wykonujących zadania publiczne lub gospodarujących mieniem publicznym - kontroli społecznej, czynić je bardziej transparentnymi , a tym samym zapewnić prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego w państwie prawa. Jej celem , ponad wszelką wątpliwość, nie było narażenie obywateli na utratę prywatności i poddanie ich działań i zachowań osądowi " każdego" kto zechce zapoznać się z aktami sprawy, w której występowali jako strona czy uczestnik postępowania. ***W aktach sądowych i aktach postępowań przygotowawczych znajduje się szereg dokumentów i informacji, które udostępnione , nawet po uniemożliwieniu zapoznania się wnioskodawcy z danymi osobowymi, mogą zagrozić naruszeniem praw strony do ochrony jej godności, prawa do prywatności i dobrego imienia. Zwłaszcza, iż z praktyki orzeczniczej wynika , że w przeważającej liczbie spraw (tak jak w rozpoznawanej) wnioskodawca podając sygnaturę sprawy zna dane osobowe strony, której akta tej sprawy dotyczą. Ich zanonimizowanie nie chroni podmiotów biorących udział w postępowaniu przed ujawnieniem informacji podlegających ochronie w świetle wskazanych wcześniej norm*** **konstytucyjnych.** W piśmiennictwie wyrażano przekonanie, że udostępnieniu podlegają określonego rodzaju informacje, a nie akta czy znajdujące się w nich dokumenty (Granice prawa do

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				informacji w postępowaniu administracyjnym i sadowoadministracyjnym, Hanna Knysiak - Molczyk, Lexis Nexis, Warszawa 2013 , s 191). **Wnioskodawca żądając dostępu do akt sprawy, które jako całość tworzą zbiór materiałów, domaga się w istocie nie udostępnienia informacji publicznej, lecz dostępu do tego zbioru".** W świetle stanowiska NSA argumentacja zawarta w uzasadnieniu projektu na rzecz uchylenia art. 156 § 5b k.p.k. nie może się ostać. **W konsekwencji uwzględnienia uwagi:** **- pozostawiono art. 156 § 5 k.p.k. w dotychczasowym brzmieniu;** **- zrezygnowano z uchylenia art. 156 § 5b k.p.k.** **- dokonano zmian w uzasadnieniu projektu**
74.	art. 159 k.p.k.	Wątpliwe wydaje się zastosowanie pojęcia „zatrzymany", albowiem ma ono wiele znaczeń. Zatrzymanie może bowiem dotyczyć wielu osób (art. 244, art. 247, art. 279, art. 285 § 2) i nie sposób uznać, iż każda z nich może złożyć wniosek. Oczywiście przepis ten należy interpretować w kontekście art. 156§1 k.p.k. ale wydaje się, że wymagana byłaby bardziej precyzyjna redakcja odnosząca się do tej osoby, która została zatrzymana w związku ze skierowaniem wobec niej czynności postępowania.	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Art. 246 § 1 k.p.k. prawo do zażalenia odnosi się do zatrzymanego. Projektowany w tym przepisie § 1a k.p.k. daje zatrzymanemu prawo do zapoznania się z aktami. Regulacja zawarta w art. 159 k.p.k. zachowuje konsekwencje terminologiczną ze wskazanymi wyżej przepisami i w zakresie zatrzymanego stanowi ich uzupełnienie.
75.	art. 168a k.p.k.	Projekt przewiduje powrót do pierwotnego brzmienia art. 168a k.p.k. W uzasadnieniu nie dostrzeżono mankamentów tej wersji przepisu podnoszonych w doktrynie (zob. np. A. Lach, Dopuszczalność dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa w postępowaniu karnym,	**SN**	Uwagi niezasadne. Co do uwagi: „*Jeśli chodzi o cel, to można łatwo obejść taki zakaz argumentując, że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu. W tym kontekście ograniczenie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		„Państwo i Prawo" 2014, z. 10, s. 39 – 53, W. Jasiński, Zakaz przeprowadzenia i wykorzystania w procesie karnym dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego (art. 168a k.p.k.) w: P. Wiliński (red.) Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach, Warszawa 2015, s. 360 - 376). Jako dwa zasadnicze jawią się tutaj cel uzyskania dowodu oraz bezwzględny charakter zakazu. **Jeśli chodzi o cel, to można łatwo obejść taki zakaz argumentując, że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu.** W tym kontekście **ograniczenie zakazu wykorzystania dowodu ze względu na cel jawi się jako nieuzasadnione**. Cel nie wpływa wszak ani na wielkość naruszenia ani na ryzyko związane z wprowadzeniem dowodu. Drugą wątpliwość, jaką należy zgłosić jest to, że **zakaz ma charakter generalny i bezwzględny**. W tym kontekście polska regulacja jest bardzo radykalna. **Nie przewiduje bowiem badania stopnia naruszenia dobra chronionego, społecznej szkodliwości czynu w zestawieniu z przedmiotem postępowania,** w którym dowód miałby być wykorzystany. Może się zatem zdarzyć, że stopień społecznej szkodliwości naruszenia przy pozyskiwaniu dowodu będzie nieproporcjonalny do przestępstwa, co do którego toczy się		*zakazu wykorzystania dowodu ze względu na cel jawi się jako nieuzasadnione"*. Należy wskazać, że projektowana regulacja zawiera pewien kompromis wynikający z ważenia wartości, w szczególności uwzględnienia zasady prawdy. Dlatego w projekcie wprowadzono ograniczenie w postaci zastrzeżenia, że chodzi o dowody „uzyskanego do celów postępowania". Co do możliwości obejścia zakazu poprzez wskazanie „że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu" autor uwagi zdaje się pomijać, że sądy dalekie są od bezrefleksyjnego dawania wiary temu co mówią strony postępowania czy świadkowie. Biorą pod uwagę zasady prawidłowego rozumowania, wskazania wiedzy czy doświadczenia życiowego (art. 7 k.p.k.). Poza tym nie ma przeszkód aby jednym zachowaniem realizować wiele celów. Co do uwagi: „Drugą wątpliwość, jaką należy zgłosić jest to, że zakaz ma charakter generalny i bezwzględny. W tym kontekście polska regulacja jest bardzo radykalna. Nie przewiduje bowiem badania stopnia naruszenia dobra chronionego, społecznej szkodliwości czynu w zestawieniu z przedmiotem postępowania" należy wskazać, że w przepisie wprowadzono ograniczenie i to zasadnicze. Nie chodzi o wszystkie dowody uzyskane z naruszeniem prawa ale o dowody uzyskane „za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego." W uzasadnieniu projektu wskazano:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowanie. **Nie przewidziano także brania pod uwagę wpływu uzyskania dowodu w drodze czynu zabronionego na wiarygodność dowodu czy rzetelność postępowania, co występuje w prawie porównawczym**. Nasuwa się zatem wątpliwość, czy w zaproponowanym brzmieniu zakaz dowodowy nie będzie zbyt często prowadził do sytuacji trudnych do zaakceptowania, kiedy wykluczenie dowodu i skutkująca niekiedy tym bezkarność sprawcy poważnego przestępstwa będą nieproporcjonalne do działania organu lub osoby, które uzyskały dowód. **Nie wskazano też, czy popełnienie czynu zabronionego ma być stwierdzone prawomocnym orzeczeniem czy też będzie podlegało ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie.** Trudno podzielić odwoływanie się w **uzasadnieniu zmiany brzmienia art. 168a k.p.k. do art. 51 ust. 4 Konstytucji. Gdyby przyjąć, że ten ostatni znajduje zastosowanie do dokonywania ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym, należałoby konsekwentnie objąć zakazem dowodowym wszystkie dowody pozyskane z naruszeniem ustawy**, a więc także np. Kodeksu wykroczeń czy Kodeksu cywilnego. Wzorcem konstytucyjnym powinien być tutaj przede wszystkim art. 45 Konstytucji przewidujący prawo do rzetelnego procesu, ewentualnie artykuły Konstytucji chroniące		*„W Komentarzu do art. 51 Konstytucji RP pod redakcją prof. Marka Safjana wskazano, że „chybione wydaje się również absolutyzowanie wskazanej zasady w odniesieniu do informacji zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. TK uznaje, że o takich informacjach można mówić nie tylko wówczas, gdy uzyskiwanie danego rodzaju informacji jest w ogóle niedopuszczalne, ale również wtedy, gdy informacji nie pozyskano na podstawie i w granicach przewidzianych wyraźnie w ustawie lub gdy ich pozyskanie nastąpiło niezgodnie z określoną procedurą (wyrok z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, Nr 7, poz. 80). (…)* ***Bardziej przekonujące wydaje się odwołanie się do zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji).*** *Specyfika omawianej gwarancji, fakt, że jest ona ściśle związana z istotą autonomii informacyjnej jednostki, nakazują bowiem przyjęcie, że "poświęcenie" wartości podlegających ochronie na podstawie art. 51 ust. 4 może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych. Z natury rzeczy dopuszczalność posługiwania się przez władze publiczne informacjami zebranymi w sposób sprzeczny z ustawą domaga się zaangażowania szczególnie istotnego interesu publicznego dla uczynienia zadość wymogom zasady proporcjonalności oraz ochrony istoty praw i wolności konstytucyjnych. Odwołanie się do wykładni literalnej art. 51 ust. 4 wydaje się zatem zbyteczne” (M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016, Legalis)”.* To właśnie odwołanie się zasady proporcjonalności sprawiło, że w art. 168a k.p.k. wskazano na najpoważniejsze naruszenia prawa tj. naruszenia wyczerpujące „znamiona czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego”. Eliminacja dowodów pozyskanych w drodze czynu zabronionego, oprócz zapewnienia rzetelności postępowania,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		takie wartości jak prawo do ochrony życia prywatnego (art. 47) czy nienaruszalności mieszkania (art. 50).		będzie miało także efekt zniechęcający do popełniania takich czynów dla uzyskania dowodu. Co do uwagi: „*Nie wskazano też, czy popełnienie czynu zabronionego ma być stwierdzone prawomocnym orzeczeniem czy też będzie podlegało ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie*”. należy wskazać, że sąd dokonuje takiej oceny samodzielnie (art. 8 § 1 k.p.k.) Nie jest to rozwiązanie nowe. Podobnie sąd ocenia przesłanki z art. 171 § 7 k.p.k.) Co do uwagi: „*Trudno podzielić odwoływanie się w uzasadnieniu zmiany brzmienia art. 168a k.p.k. do art. 51 ust. 4 Konstytucji. Gdyby przyjąć, że ten ostatni znajduje zastosowanie do dokonywania ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym, należałoby konsekwentnie objąć zakazem dowodowym wszystkie dowody pozyskane z naruszeniem ustawy*” należy zauważyć, że w uzasadnieniu projektu wskazano na wypowiedzi SN, SA i TK: „*Odwołując się do stanowiska doktryny* ***Sąd Najwyższy*** *wskazywał, że „w polskiej procedurze karnej zakazy dowodowe wynikać muszą z określonych przepisów prawnych. Zakazy dowodowe określają wszelkiego rodzaju ograniczenia co do możliwości dowodzenia oraz wprowadzania i przeprowadzania dowodów, a także ich wykorzystania w procesie karnym (…).* ***Zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP tylko w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie podlegają usunięciu”*** *(postanowienie SN z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 25/11).*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*Podobne stanowisko zaprezentował **Sąd Apelacyjny we Wrocławiu** wskazując w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 września 2013 r. (II AKa 249/13), że „Organy postępowania karnego nie mają całkowitej swobody w doborze i wykorzystaniu środków, metod i sposobów dowodzenia, gdyż działania te podlegają licznym konstytucyjnym i ustawowym ograniczeniom, a niektóre z nich są bezwzględnie zabronione (zakazane). Konstytucja RP wyraźnie przesądza, że czynności dowodowe ingerujące w wolności i prawa osobiste muszą być konieczne (art. 31 ust. 3) oraz odbywać się w granicach zakreślonych przez przepisy KPK (art. 41 ust. 1; art. 49; art. 50). **Natomiast, w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą, informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie, podlegają usunięciu** (art. 51 ust. 4)”.* *(…)Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2005 r. (K 32/04) analizując uprawnienie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP wskazał, że „**Spod działania tego prawa nie są bynajmniej wyłączone informacje zebrane w drodze działalności operacyjnej**” oraz że „na tle unormowań w art. 49 i art. 51 ust. 4 Konstytucji proporcjonalność wkroczenia ustawodawcy zwykłego będzie oceniana wedle kryteriów łagodniejszych – w pierwszym i surowszych – w drugim wypadku”.* W uwadze nie naprowadzono żadnych orzeczeń, które zawierałyby tezy przeciwne do wyżej wskazanych.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
76.	art. 168a k.p.k.	Opowiadając się za jej przyjęciem i tym samym przywróceniem pierwotnego kształtu przepisu art. 168a k.p.k., należy jednocześnie zaznaczyć, że rozwiązanie takie ma charakter połowiczny w zakresie, w jakim prowadzi do wyeliminowania z ustawy karnoprocesowej zakazu wykorzystania dowodów uzyskanych z naruszeniem przepisów postępowania w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Odwołując się do standardów demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) oraz zasady legalności (art. 8 Konstytucji RP) należy optować za odrębnym uregulowaniem takiego zakazu, najlepiej w powiązaniu ze zmianą normatywną dotyczącą przepisu art. 168a K.P.K.	**KRRP**	Uwaga nie do końca jasna. Niemniej propozycje uchwalenia odrębnych przepisów należy postrzegać jako wykraczające poza zakres projektowanej ustawy.
77.	art. 168a k.p.k.	Rada podtrzymuje swoje stanowisko odnośnie do zmian: w zakresie **art. 168a k.p.k., które zajęła w opinii z dnia 30 sierpnia 2024 r., w przedmiocie poselskiego projektu (Polska 2050) ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego (WP.420.43.2024) [pozytywna z uwagami].** Tytułem przypomnienia w opinii tej stwierdzono, że należy „Podzielić pogląd projektodawcy, że potrzeba wprowadzenia zmian wynika z konieczności ochrony praw i wolności obywatelskich, gwarantowanych w Konstytucji RP, a zatem nie jest możliwe zaakceptowanie stanu, w którym funkcjonariusze państwa, a więc władzy publicznej, mogliby gromadzić materiał dowodowy wbrew obowiązującemu prawu, a	**KRS**	Uwaga, w zakresie w jakim koresponduje z argumentacją wskazaną w uzasadnieniu projektu, jest zasadna. Potrzeba zmian w zakresie art. 168a k.p.k, 168b k.p.k. oraz podsłuchu procesowego została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zgodnie z prawem, na podstawie tego materiału, obywatele mogli ponosić odpowiedzialność kamą. Wynika to z zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji RP - zasady demokratycznego państwa prawnego, art. 7 Konstytucji RP - zasady legalizmu oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP - zasady prawa do sądu i wynikającej z niej zasady prawa do rzetelnego procesu. W pełni zgodzić się należy z powołanym przez projektodawcą, że: „wszystkie organy władzy publicznej, w tym organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, zgodnie z art. 7 Konstytucji RP działają na podstawie i w granicach prawa. Działania tych organów są wyznaczone przez prawo, w którym powinny być określone zarówno podstawa, jak i granice ich działania. Wymóg podstawy prawnej dla działania organów władzy publicznej jest ściśle związany z wymogiem podejmowania działań w granicach prawa. Wyjście poza te granice kwalifikuje się jako działanie bez podstawy prawnej, a więc jako wykraczające poza granice wyznaczone przez prawo” (T. Stawecki, P. Winczorek, Wstęp do prawoznawstwa, Warszawa 2003, s. 231; wyrok TK z 14.06.2000 r., P 3/00, OTK 2000/5, poz. 138; orzeczenie TK z 20.10.1986 r., P 2/86, OTK 1986/1, poz. 6; orzeczenie TK z 19.10.1993 r., K 14/92, OTK 1993/2, poz. 35; orzeczenie TK z 15.03.1995 *r., K 1/95, OTK 1995/1, poz. 7; orzeczenie TK z 15.07.1996 r., U 3/96, OTK 1996/4, poz. 31).* W uzupełnieniu podnieść należy, że w świetle		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zasady legalizmu (praworządności), organy państwa mogą czynić tylko to, na co im prawo pozwala i działają wyłącznie na podstawie kompetencji udzielonych im przez system prawa (art. 7 Konstytucji RP), a zatem każde podejmowane przez te organy działanie nie tylko musi mieć wyraźną podstawę kompetencyjną, ale swoim zasięgiem nie może wykraczać poza granice wyznaczone przez prawo (D. Drajewicz [w:], Kodeks Postępowania Karnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-424, red. D. Drajewicz, Warszawa 2020, s. 1040). Działanie bez podstawy prawnej albo jej przekroczenie powoduje zakwalifikowanie zachowania organu jako nielegalne. Reasumując, nie mogą być wykorzystywane w procesie dowody, które nie zostały uzyskane w wyniku kontroli prowadzonej z zachowaniem warunków ustawowych, o których mowa w **art. 237 k.p.k. Stanowisko przeciwne niweczyłoby konstytucyjną ochronę praw jednostki, w zakresie tajemnicy komunikowania się** (art. 49 Konstytucji RP) oraz godziłoby w zasadę prymatu Konstytucji w systemie źródeł prawa (art. 8 ust. 1 Konstytucji RP), jak i naruszało obowiązek organów procesowych działania na podstawie i w granicach prawa, o którym mowa w art. 7 Konstytucji RP (D. Drajewicz, Zakaz dowodowego wykorzystania procesowej kontroli rozmów, Państwo i Prawo 2010, nr 8, s. 76-80 i powołana tam literatura oraz orzecznictwo)".		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
78.	art. 168b k.p.k. i art. 237a k.p.k.	NRA uczestniczyła w opracowaniu projektu ustawy o zmianie kodeksu postępowania karnego (zmiana art. 168a i 237a oraz uchylenie art. 168b), który zmierza do wprowadzenia przepisów przywracających zakaz wykorzystywania przeciwko obywatelom dowodów pozyskiwanych w sposób nielegalny, w tym uzyskanych „przy okazji" prowadzenia kontroli operacyjnej. Projekt został wniesiony w kwietniu br. Dotyczy także np. nielegalnej inwigilacji obywateli. To rozwiązanie zakazujące wykorzystywania w postępowaniu karnym tzw. „owoców z zatrutego drzewa", w ramach kontroli operacyjnej (inwigilacji) przeciwko obywatelom. Posłowie wnioskodawcy (KP Polska 2050 - Trzecia Droga) - podjęli inicjatywę ustawodawczą w związku z petycją wniesioną przez Naczelną Radę Adwokacką, która obejmowała przygotowany przez adw. Przemysława Rosatiego, prezesa NRA, projekt ustawy w sprawie zmiany art. 168a i 237a oraz uchylenia art. 168b k.p.k. To ważny elementem procesu odchodzenia od zmian, które przyczyniły się do naruszenia podstawowych standardów wynikających z prawa do rzetelnego procesu karnego (art. 45 Konstytucji RP). Celem projektu było zakazanie korzystania w postępowaniu karnym z tzw. „owoców zatrutego drzewa" i wiąże się także z ochroną innych wolności i praw obywatela, jak prawo do prywatności czy ochrony tajemnicy korespondencji. NRA stanowczo kwestionuje proponowane w	**NRA**	Uwaga niezasadna. Co do „owoców zatrutego drzewa" to w uzasadnieniu projektu wyjaśniono, że polska procedura karna takiego dowodu nie wyklucza. Potwierdził to SN w wyroku z dnia 2 lutego 2016 r. IV KK 346/15. Co do potrzeby uchylenia 168b k.p.k. należy zwrócić uwagę na skutek jaki taka propozycja mogłaby wywołać. Odmiennie niż NRA skutek uchylenia art. 168b k.p.k. postrzega Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu. W stanowisku (OSR do projektu – druk nr 410) wskazano, że **uchylenie art. 168b k.p.k. mogłoby prowadzić do takiego skutku, że będzie możliwe wykorzystanie dowodu uzyskanego w wyniku kontroli operacyjnej, w zakresie każdego przestępstwa niezależnie od tego, czy mieści się ono w katalogu przestępstw, co do których może być zarządzona kontrola operacyjna**. Opinię w tym zakresie sporządził prof. Andrzej Sakowicz, członek KKPK, która opracowała alternatywne propozycje, włączone przez MS do opiniowanego projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		omawianej zmianie rozwiązania i wnioskujemy o rozważenie możliwości całkowitego uchylenia opiniowanego przepisu. https://www.adwokatura.pl/z-zycia-nra/sejm-rp-zajmie-sie-owocami-z-zatrutego-drzewa-oraz-formularzami-uzasadnien-wyrokow-w-sprawach-karnych		
79.	art. 168b k.p.k. i art. 237a k.p.k.	Z propozycją zmiany art. 168a k.p.k. powiązane są, jeśli chodzi o ich aksjologiczne uzasadnienie, propozycje zmian art. 168b i art. 237a k.p.k. Pierwszy z tych przepisów, w efekcie zmiany normatywnej wprowadzonej nowelą z 11 marca 2016 r., przewiduje sui generis legalizację dowodów uzyskanych poza podmiotowymi i przedmiotowymi granicami kontroli operacyjnej. Opiera się ona na decyzji prokuratora o wykorzystaniu w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego w wyniku takiej kontroli, zarządzonej na wniosek uprawnionego organu, dotyczącego popełnienia przez osobę, wobec której kontrola ta była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej, a także dotyczącego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objęta zarządzeniem kontroli operacyjnej. Z przedstawionym rozwiązaniem łączy się wyraźny regres ochrony prawnej przed ingerencją w sferę praw i wolności jednostki w drodze kontroli operacyjnej. Przed jego wprowadzeniem zgoda następcza, obejmująca	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. W tym miejscu należy odesłać do rozważań poczynionych na gruncie zbliżonych zastrzeżeń RPO. Wskazano tam m.in., że - regulacja, w której prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania dowodu w postępowaniu karnym **jedynie w znaczeniu technicznym** (nie rodząc po stronie prokuratora żadnych nowych uprawnień) nie powinna być kwestionowana, jeżeli to sąd będzie ostatecznie decydował o wykorzystaniu danego dowodu. Dodać można, że decyzja sądu pierwszej instancji w tym zakresie podlega kontroli odwoławczej (a zatem zachowana zostaje zasada dwuinstancyjności). - art. 168b k.p.k. i art. 237a § 1 k.p.k.. stanowią, że „prokurator w toku postępowania przygotowawczego wydaje postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym". Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Wykorzystane na etapie postępowania przygotowawczego materiały z czynności operacyjnych będą następnie przedmiotem wniosku dowodowego oskarżyciela, w przypadku wniesienia aktu oskarżenia. O dopuszczeniu dowodu końcowo zdecyduje więc sąd orzekający, a prawidłowość jego decyzji będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 168a k.p.k.),

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wykorzystanie w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego poza granicami kontroli operacyjnej, była- w oparciu o przepisy ustawy o Policji - obwarowana zastrzeżeniem, że dowód dotyczy popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, co do którego można zarządzić kontrolę operacyjną, popełnionego przez osobę, wobec której była ona stosowana. Ponadto legitymowany do jej udzielenia, na wniosek prokuratora, był wyłącznie sąd. Zniesienie wyeksponowanych warunków zgody następczej spowodowało eliminację istotnych przeszkód w szerokim uznawaniu materiałów uzyskanych w drodze kontroli operacyjnej za dowody w postępowaniu karnym. W związku z przyznaniem w art. 168 b K.P.K. prokuratorowi legitymacji do wydania decyzji zezwalającej na wykorzystanie w procesie karnym dowodów odnoszących się do innych przestępstw lub przestępstw skarbowych niż objęte pierwotną zgodą na zarządzenie kontroli operacyjnej ujawnia się w sposób jaskrawy dysonans między wskazanym rozwiązaniem i uregulowaniem kompetencji do zarządzenia kontroli operacyjnej, która jest zastrzeżona wyłącznie dla sądu (w tym duchu K.Sychta, Komentarz do art. 168b K.P.K. (w) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2023, Lex). Podniesione wyżej zastrzeżenia natury gwarancyjnej dotyczące regulacji prawnej zawartej w art. 168b K.P.K. pozostają aktualne również w przypadku uregulowania przewidzianego w art. 237a		„*Końcowo o przeprowadzeniu dowodu z tych materiałów decydował będzie sąd w postępowaniu rozpoznawczym, a jego decyzja i ocena będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 237a § 1 k.p.k.). - Nie ma zatem podstaw do podważania konstytucyjności projektowanych regulacji. Należy jeszcze zwrócić uwagę, że kontrola legalności dowodu przez sąd orzekający co do meritum sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu jest o wiele bardziej efektywna, niż kontrola wpadkowa (zażaleniowa), której wprowadzenie postuluje RPO. Należy bowiem zaznaczyć, że dopuszczenie dowodu z kontroli operacyjnej nie sprowadza się tylko do stwierdzenia czy chodzi o tzw. „przestępstwo katalogowe", ale ma zdecydowanie głębszy charakter. Często dopiero całokształt materiału dowodowego, przeprowadzonego na rozprawie, pozwala na jednoznaczną ocenę dopuszczalności dowodu z kontroli operacyjnej. Potwierdzeniem tego jest stanowisko SN, który wskazuje, „*Warunkiem sine qua non dla możliwości skorzystania z kontroli operacyjnej jest zaistnienie sytuacji, w której stosowanie innych środków okazało się bezskuteczne albo zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą one nieskuteczne lub nieprzydatne (zasada subsydiarności). Oznacza to kategoryczny zakaz stosowania kontroli operacyjnej, jeżeli nie wyczerpano innych możliwych metod pracy operacyjnej albo też nie wykazano, że inne środki (biorąc pod uwagę konkretny stan faktyczny) będą nieprzydatne. Natomiast w przypadku, gdy próbę taką podjęto, należy wykazać, iż środki te okazały się bezskuteczne*" (postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2017 r. III KK 211/16). Dodać można, że niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i wprowadza zmiany uznane za pilne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		K.P.K., którego zmiana w drodze nowelizacji ustawy karnoprocesowej z 11 marca 2016 r. przyniosła oddanie prokuratorowi decyzji o wykorzystaniu w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego poza granicami zarządzonej przez sąd kontroli i utrwalania rozmów (procesowego podsłuchu telekomunikacyjnego) oraz stworzyła możliwość wykorzystania takiego dowodu także wówczas, gdy dotyczy on przestępstwa (ściganego z urzędu) lub przestępstwa skarbowego, co do którego zarządzenie wskazanej kontroli nie jest możliwe lub przestępstwa (ściganego z urzędu) bądź przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż ta, która była objęta zarządzeniem kontroli i utrwalania rozmów. Proponowane w opiniowanym projekcie zmiany art. 168b i art. 237a k.p.k. jedynie częściowo eliminują przytoczone powyżej zastrzeżenia, ograniczają się bowiem do wyłączenia dopuszczalności wykorzystania dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnej lub w wyniku zarządzenia kontroli i utrwalania rozmów w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego nie jest dopuszczalne stosowanie wskazanych form kontroli przez jakikolwiek organ (art. 168b § 1 oraz art. 237 § 9 k.p.k. w projektowanym kształcie). Z perspektywy gwarancyjnej przedstawione zmiany trudno uznać za satysfakcjonujące, oznaczają bowiem, że do czasu postępowania sądowego, na podstawie		Pogłębiona (niekiedy systemowa) zmiana poszczególnych instytucji będzie inicjowana w przyszłości o ile będzie to uzasadnione. Odnośnie do uwagi należy także wskazać, że trwają prace nad rozdzieleniem funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego. Niewątpliwie z ustrojowego punktu widzenia zmieni to postrzeganie prokuratora jako organu stojącego na straży praworządności, a w konsekwencji na ocenę jego procesowych kompetencji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		„legalizującego” postanowienia prokuratora, materiały z kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, uzyskane poza ich zakresem pierwotnie oznaczonym w postanowieniu sądu, i wymagające w związku z tym zbadania ich legalności, będą mogły stanowić podstawę czynności procesowych w postępowaniu przygotowawczym i podstawę dowodową aktu oskarżenia. Nie sposób tego zaakceptować. Mało przekonująco wypada argument zawarty w uzasadnieniu opiniowanego projektu, sprowadzający się do stwierdzenia, że skoro kwestia legalizacji materiału uzyskanego poza pierwotnie oznaczonym zakresem kontroli operacyjnej lub z kontroli i utrwalania rozmów ujawnia się w postępowaniu przygotowawczym, to powinna być pozostawiona w gestii prokuratora jako organu kierującego tym postępowaniem. Podążając tym tokiem myślenia należałoby oddać organowi prokuratorskiemu kompetencję do wydania postanowienia w przedmiocie kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, przy jednoczesnym założeniu, że o dopuszczeniu dowodów wynikających z tych kontroli „końcowo zdecyduje" - jak tego oczekuje projektodawca -sąd orzekający w procesie sądowym. Jest oczywiste, że zgody na takie rozwiązanie być nie może. Nie może się z nią również spotkać proponowana, prowizoryczna weryfikacja legalności materiałów uzyskanych poza pierwotnie oznaczonym zakresem kontroli operacyjnej		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		lub kontroli i utrwalania rozmów, oparta na postanowieniu „legalizującym" organu prokuratorskiego. Postanowienie takie powinno należeć do sądu jako organu określającego w formie postanowienia ramy dopuszczalności kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, które w wymiarze praktycznym zostały przekroczone.		
80.	art. 171 § 7a k.p.k.	Zgodnie z uzasadnieniem projektu, zakaz przewidziany w art. 171 § 7a stanowi wykonanie art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48. W uzasadnieniu wskazano: „Projektowana zmiana art. 171 k.p.k. (polegająca na dodaniu § 7a) pozostaje w zgodzie z art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE, doprecyzowanych w punkcie 38 jej preambuły. Zgodnie z tymi przepisami, jeżeli decyzja o odstępstwie od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy (dopuszczalna jedynie na etapie postępowania przygotowawczego) nie jest podjęta przez „organ sądowy", musi być zapewniona możliwość poddania tej decyzji kontroli sądowej. W preambule doprecyzowano, że kontrola sądowa może być sprawowana przez sąd na etapie postępowania sądowego. Z tego względu uznano, że najwłaściwszym i najbardziej gwarancyjnym sposobem realizacji tej kontroli będzie wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego zakazu dowodowego, sformułowanego w projektowanym art. 171 § 7a k.p.k." Przepis art. 8 ust. 2 brzmi: „Na czasowe odstępstwa na mocy art. 3 ust. 5 lub 6 tzn.	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Aby projektowane gwarancje, przewidziane w art. 301 i 301a, były w praktyce właściwie przestrzegane konieczne było wprowadzenia odpowiedniego ich zabezpieczenia. Rolę tę spełnia art. 171 § 7a k.p.k. Należy zauważyć, że art. 3 dyrektywy 2013/48/UE stanowi, że *„Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób, aby osoby te mogły **rzeczywiście i skutecznie** wykonywać przysługujące im prawo do obrony*" Zasada tworzenia przepisów, które mają charakter praktyczny i skuteczny, a nie teoretyczny i iluzoryczny jest powszechnie przyjęta w prawie europejskim. Również polski TK wskazuje, że „*Regulacje prawne, które prowadzą do tego, że prawa konstytucyjne stają się teoretyczne i iluzoryczne, a przestają być konkretne i skuteczne, naruszają konstytucyjny standard proporcjonalności*" (wyrok TK z dnia 13 marca 2007 r. K 8/07). Prawo do obrony ma zaś swoje źródło w Konstytucji RP (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP). W konsekwencji zastrzeżenia autora uwagi co do potrzeby wprowadzenia projektowanego zakazu dowodowego nie są zasadne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		odstępstwa od prawa dostępu do adwokata można zezwolić jedynie w drodze należycie uzasadnionej decyzji podjętej w trybie indywidualnym przez organ sądowy lub przez inny właściwy organ, pod warunkiem że decyzja ta może podlegać kontroli sądowej. Należycie uzasadnioną decyzję odnotowuje się, wykorzystując procedurę protokołowania, zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego.". Przepis ust. 8 ust. 3 dotyczy natomiast innej kwestii, mianowicie prawa do poinformowania osoby trzeciej o zatrzymaniu. **Z cytowanego wyżej przepisu nie wynika obowiązek wprowadzenia zakazu dowodowego w odniesieniu do protokołów przesłuchań. Nie jest uzasadniony przedstawiony przez projektodawcę pogląd, że taki właśnie zakaz będzie najpełniej realizował prawo do kontroli sądowej**. W istocie bowiem, przy takiej konstrukcji, może w ogóle nie dojść do kontroli sądowej. Zakaz wprowadzony w art. 171 § 7a k.p.k. będzie miał bowiem zastosowanie również w sprawach, w których postępowanie zakończy się w fazie przygotowawczej, zaś decyzja prokuratora nie zostanie zaskarżona. Oznacza to, że wprowadzony przepis nie realizuje wymogu przewidzianego w dyrektywie.		Odnośnie do dalszych zastrzeżeń należy zauważyć, że w motywie 38 wskazano, że „Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w sytuacji, gdy na mocy niniejszej dyrektywy na czasowe odstępstwo zezwolił organ wymiaru sprawiedliwości niebędący sędzią ani sądem, decyzja w sprawie zezwolenia na czasowe odstępstwo **mogła zostać oceniona przez sąd przynajmniej na etapie postępowania sądowego"**. Oczywistym jest zatem, że prawodawca unijny nie oczekuje bezwzględnie takiej kontroli zanim do etapu postępowania sądowego dojdzie. Jeżeli postępowanie zostanie umorzone to nie można wykluczyć jego kontynuowania w przyszłości. Przede wszystkim jednak umorzenie oznacza brak negatywnych konsekwencji dla podejrzanego a właśnie ochronie interesów podejrzanego służą analizowane przepisy dyrektywy. Nie chodzi o kontrolę dla samej kontroli ale o zabezpieczenie interesów podejrzanego, jego prawa do obrony. W konsekwencji nie ma powodów, aby podważać zgodność projektowanej regulacji z dyrektywą 2013/48. Analizując niniejszą uwagę dostrzeżono potrzebę dokonania zmian w art. 553 § 2 k.p.k. i wskazanie w nim przepisu art. 171 § 7a k.p.k. Jest to zmiana wynikowa. W konsekwencji zaproponowano następujące brzmienie przepisu: „§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w **art. 171 § 4, 5, 7 i 7a**, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza publicznego".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
81.	art. 178 pkt 1 k.p.k.	W aspekcie uregulowania zakazu przesłuchania świadka co do okoliczności objętych tajemnicą obrończą proponowaną zmianę przepisu art. 178 pkt 1 k.p.k. można wprawdzie uznać za dostosowującą jego treść do proponowanej definicji podejrzanego, ale nie sposób jej uznać za dostateczną gwarancję poufności relacji sprawcy przestępstwa z udzielającym mu pomocy prawnej adwokatem lub radcą prawnym, powinna ona bowiem rozciągać się również na sytuacje, w których sprawca korzysta z takiej pomocy w związku z popełnionym przestępstwem, nie uzyskawszy jeszcze statusu podejrzanego. Być może więc w toku dalszych prac legislacyjnych nad opiniowanym projektem warto byłoby zastanowić się nad rozszerzeniem we wskazanym kierunku zakresu tajemnicy obrończej.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
82.	art. 180 § 2 k.p.k.	W związku z rozszerzeniem udziału tłumacza projekt przewiduje wprowadzenie do art. 180 § 2 k.p.k. tajemnicy tłumacza przysięgłego, co ma stanowić zwiększenie ochrony tej tajemnicy poprzez oddanie kompetencji do zwolnienia z niej sądowi. **Mając wszakże na względzie, że tłumacz może uczestniczyć także w komunikacji oskarżonego z obrońcą, należałoby w tej części wprowadzić bezwzględny zakaz dowodowy, wyłączając możliwość zwolnienia tłumacza z zeznawania co do faktów, o których uzyskał wiedzę w ten sposób także przez sąd**. Pozwoliłoby to niewątpliwie zwiększyć swobodę kontaktu oskarżonego z obrońcą oraz	**SN**	Uwaga niezasadna. Przesłuchanie tłumacza na okoliczność treści rozmowy oskarżonego z obrońcą stanowiłaby tak rażące naruszenie standardów prawa do obrony chronionych konstytucyjnie i konwencyjnie, że w oczywisty sposób czyniłoby proces nierzetelnym. Nie potrzeba żadnego przepisu, aby stwierdzić, że taki działanie jest niedopuszczalne. Analogiczny problem mógłby dotyczyć np. przesłuchania funkcjonariusza, który słyszał rozmowę telefoniczną oskarżonego z obrońcą w trakcie zarządzonej kontroli operacyjnej. Jest oczywiste, że tajemnica obrończa ma bezwzględny charakter. Dotychczas nie budziło to żadnych wątpliwości.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poufność przekazywanych informacji. Kwestia ta została zresztą dostrzeżona w Uzasadnieniu, gdzie wskazano, że „Zasadniczym powodem wprowadzenia takiej zmiany jest konieczność zapobieżenia obchodzenia przepisów o ochronie tajemnicy prawnie chronionej przez przesłuchanie tłumacza na okoliczność informacji nimi objętymi, np. przez przesłuchanie tłumacza co do treści rozmowy podejrzanego z obrońcą, w której to tłumacz uczestniczył". Nie poszła jednak za tym adekwatna propozycja legislacyjna.		Z tego względu nie ma potrzeby uzupełniania obecnych regulacji o zapisy, które expressis verbis wyłączałyby przesłuchania określonych podmiotów na okoliczności wskazane w art. 178 pkt 1 k.p.k.
83.	art. 189 pkt 3 k.p.k.	Treść projektowanego art. 189 pkt 3 k.p.k. (nie odbiera się przyrzeczenia, „gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania") jedynie zwiększa wątpliwości, bowiem wskazuje, że w myśl przedstawionej koncepcji będzie można być w tym samym postępowaniu jednocześnie świadkiem i podejrzanym– to znaczy, posiadać w tym samym czasie i w tej samej sprawie dwa odmienne zakresy praw i obowiązków.	**PK**	Uwaga niezasadna. Podobne zastrzeżenia zgłosił RPO w ramach konsultacji publicznych. Wskazano wówczas, że: „Stanowisko RPO polega na nieporozumieniu. Wskazany przepis dotyczy sytuacji gdy dana osoba składa zeznania jako świadek w **cudzej** sprawie a nie własnej. Chodzi o sytuacje popełnienia przestępstwa we współdziałaniu z innymi osobami (popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania) lub o sytuację ścisłego związku pomiędzy czynami (np. kradzież i paserstwo). Przepis będzie miał zastosowanie gdy poszczególni sprawcy będą sądzeni w odrębnych postępowaniach. Przykładowo X, Y i Z dokonali wspólnie i w porozumieniu rozboju. X i Y są sądzeni razem a Z został wyłączony do odrębnego postępowania gdyż był poszukiwany. Po jego zatrzymaniu zostaje doprowadzony do sądu i składa zeznania w sprawie X i Y. Jest świadkiem i do niego odnosi się regulacja z art. 189 pkt 3 k.p.k".
84.	art. 210 k.p.k.	Proponowane brzmienie art. 210 k.p.k. ma na celu wykonanie wyroku ETPC w sprawie Solska i Rybicka przeciwko Polsce z 20	**SN**	Uwaga niezasadna Możliwość natychmiastowej wykonalności postanowienia czyniłaby zażalenie środkiem o wątpliwej skuteczności.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		września 2018 r. (skargi nr 30491/17 i 31083/17). Wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie wyjęcia zwłok z grobu można zasadniczo zaakceptować. Mając wszakże na względzie terminy doręczeń oraz wniesienia i rozpoznania zażalenia pojawia się niebezpieczeństwo bezpowrotnej utraty istotnych dowodów, z uwagi np. na rozpad substancji toksycznych czy też rozkład ciała. W przypadku zaistnienia podejrzenia przyczynienia się przez osoby najbliższe do śmierci osoby pochowanej mogłyby one legalnie niweczyć cele postępowania karnego. Jeśli pochówek miał miejsce np. kilka lat wcześniej, rozpoznanie zażalenia nie wpływa na możliwości wykrywcze, jeśli jednak miało to miejsce krótki czas przed wydaniem postanowienia, czekanie na uprawomocnienie się postanowienia mogłoby prowadzić do niemożności ustalenia istotnych faktów. Z tego względu należałoby rozważyć wprowadzenie możliwości wyłączenia skutku suspensywnego czy też bezzwłocznego wykonania postanowienia jeśli istnieje realna groźba utraty dowodów. Taki wyjątek jawi się jako uzasadniony i proporcjonalny w świetle chociażby pozytywnych obowiązków państwa w zakresie przeprowadzenia efektywnego śledztwa na gruncie art. 2 EKPC (prawo do życia).		Sąd rozpoznając zażalenie po dokonaniu wyjęcia zwłok z grobu byłby stawiany przed faktem dokonanym. Należy pamiętać, że EPTCz podkreśla, że środki zaskarżenia z założenia powinny być praktyczne i skuteczne, a nie teoretyczne i iluzoryczne. Analizując orzecznictwo TK można wskazać na utrwaloną linię orzeczniczą preferującą suspensywne środki zaskarżenia. Potwierdzają ją następujące wypowiedzi: - „*Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie koreluje z wyrażonym w orzecznictwie Trybunału poglądem, zgodnie z którym środek zaskarżenia „powinien (...) co do zasady spełniać wymóg dewolutywności, tzn. skorzystanie z niego przez stronę powinno powodować przeniesienie rozpatrzenia sprawy do wyższej instancji (...)* ***ustawodawca powinien ponadto preferować środki zaskarżenia o charakterze suspensywnym, których wniesienie zawiesza wykonanie wydanego rozstrzygnięcia”*** *(zob. wyroki TK z 14 marca 2006 r., SK 4/05, OTK ZU rok 2006, nr 3/A, poz. 29 oraz 19 września 2007 r., SK 4/06, OTK ZU rok 2007, nr 8/A, poz. 98)”* (postanowienie TK z dnia 23 lipca 2014 r. Ts 91/14), - „***Należy dodać, że ustawodawca powinien ponadto preferować środki zaskarżenia o charakterze suspensywnym, których wniesienie zawiesza wykonanie wydanego rozstrzygnięcia,*** *w uzasadnionych wypadkach prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji może również być realizowane za pomocą środków prawnych o charakterze niesuspensywnym (zob. wyrok TK w sprawie o sygn. SK 4/05)”(*wyrok TK z dnia 19 września 2007 r. SK 4/06, wyrok TK z dnia 14 marca 2006 r. SK 4/05). Z opisanych względów uwaga nie zasługuje na uwzględnienie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
85.	art. 237a k.p.k. i art. 238 § 4 k.p.k.	Proponowane zmiany art. 237a oraz 238 § 4 k.p.k. zdają się nie uwzględniać tego, że przynajmniej teoretycznie możliwe jest dokonanie kontroli przekazów informacji na etapie postępowania sądowego.	**SN**	Uwaga dotycząca art. 237a k.p.k. nie jest zasadna. Przepis dotyczy tzw. „przypadkowych znalezisk". Z założenia dotyczy to innych czynów niż objętych ewentualnie toczącym się już postępowaniem sądowym w tym także czynów innych osób. Mogą one zostać wykorzystane przez prokuratora w innym postępowaniu o te nowe czyny, który w związku z tym wyda postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym. Odnośnie do art. 238 § 4 k.p.k. uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Zmiana w zakresie tego przepisu ma charakter wyłącznie wynikowy i jest konsekwencją zmiany art. 237a k.p.k. Merytorycznych zmian w obszarze tego przepisu projekt nie wprowadza. Jak już wskazywano projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i wiele potrzebnych zmian pozostawia do uregulowania w innych projektach.
86.	art. 244 k.p.k. i art. 245 k.p.k.	Uwagi jak do art. 73 §2-4 k.p.k. Konieczne jest zapewnienie prawa do obrońcy dla zatrzymanego od momentu jest zatrzymania, tak by zapewnić pełne prawo do obrony podejrzanym. **Nie ulega wątpliwościom, że w praktyce pierwsze czynność procesowa ma często decydujące znaczenie dla stosowania środków zapobiegawczych w tym tymczasowego aresztowania**. Obecnie **organy ścigania praktycznie nigdy pomiędzy zatrzymaniem a postawieniem zarzutów nie umożliwiają osobom zatrzymanym kontaktu z obrońca w sposób swobodny.** Powyższy przepis powinien w wyraźny sposób akcentować w/w kwestię i	**NRA**	Uwaga niezasadna Projektowany art. 245 *§ 1 k.p.k. stanowi, że „Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z obrońcą, a także bezpośrednią z nim rozmowę."*. Rezygnuje się zatem z ograniczeń w kontaktach które zawiera obecna regulacja. Gwarancje prawa do obrony przewidziano m.in. w art. 301, 301a k.p.k. a ich naruszenie prowadzi do powstania zakazu dowodowego uregulowanego w art. 171 § 7a k.p.k. Potencjalne naruszenia prawa nie objęte dyspozycją art. 171 § 7a k.p.k. mogą podlegać ocenie na zasadach ogólnych (art. 438 pkt 2 k.p.k., 447 § 4 k.p.k.). Zachowanie prawa do

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wskazywać na ewentualną sankcję za naruszenie takiego obowiązku.		rzetelnego procesu badane jest na każdym etapie postępowania. Zasygnalizować należy stanowisko jakie prezentuje Europejski Trybunał Praw Człowieka. Przykładowo w wyroku ETPCz [WI] w sprawie JOHN MURRAY v . WIELKA BRYTANIA *nr . 18731/91* z 08 lutego 1996 r*)* wskazano: *63. Przepisy krajowe mogą wiązać z postawą oskarżonego na początkowych etapach przesłuchania policyjnego konsekwencje, które decydują o perspektywach obrony w każdym późniejszym postępowaniu karnym. W takich okolicznościach art. 6 (art. 6) będzie zwykle wymagał, aby oskarżony mógł skorzystać z pomocy prawnika już na początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Jednakże prawo to, które nie jest wyraźnie określone w Konwencji, może podlegać ograniczeniom z ważnego powodu.* ***W każdym przypadku pojawia się pytanie, czy ograniczenie, w świetle całokształtu postępowania, pozbawiło oskarżonego sprawiedliwego procesu.*** *(…)* *66. Trybunał jest zdania, że system zawarty w Nakazaniu ma taki charakter, że dla prawa do obrony ogromne znaczenie ma zapewnienie oskarżonemu dostępu do adwokata na początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Trybunał zauważa w tym kontekście, że zgodnie z zarządzeniem na początku przesłuchania przez policję oskarżony staje przed zasadniczym dylematem związanym z jego obroną. Jeżeli zdecyduje się zachować milczenie, mogą zostać wyciągnięte przeciwko niemu niekorzystne wnioski zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia. Z drugiej strony, jeśli oskarżony zdecyduje się przerwać milczenie w trakcie przesłuchania, ryzykuje, że naruszy swoją obronę,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				niekoniecznie eliminując możliwość wyciągnięcia przeciwko niemu wniosków. *W takich warunkach koncepcja słuszności zapisana w art. 6 (art. 6) wymaga, aby oskarżony miał możliwość korzystania z pomocy adwokata już na początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Odmowa dostępu do adwokata przez pierwsze 48 godzin przesłuchania przez policję w sytuacji, gdy prawo do obrony może zostać nieodwracalnie naruszone, jest – niezależnie od uzasadnienia takiej odmowy – niezgodna z prawami oskarżonego określonymi w art. 6 (art. 6).*
87.	art. 245 § 1 k.p.k.	W zakresie realizacji prawa do obrony osoby zatrzymanej niezasadne wydaje się wyeliminowanie zapisu o możliwości zastrzeżenia obecności zatrzymującego przy kontaktach z obrońcą. Może to zakłócić przebieg postępowania w sytuacji, gdy np. jeden obrońca reprezentuje kilka osób w tej samej sprawie.	**KRP**	Uwaga niezasadna. Konieczność zapewnienia poufności obrony została omówiona uzasadnieniu projektu (art. 73 k.p.k.) Sytuacja gdy obrońca reprezentuje kilka osób nie różni się istotnie od sytuacji gdy każdy z zatrzymanych ma obrońcę. Nie ma bowiem zakazu, aby obrońcy rozmawiali ze sobą. Prymat prawa do obrony sprawia, że wprowadzana jest poufność kontaktu podejrzanego z obrońcą.
88.	art. 245 § 1 k.p.k.	W zakresie realizacji prawa do obrony osoby zatrzymanej niezasadne wydaje się wyeliminowanie zapisu o możliwości zastrzeżenia obecności zatrzymującego przy kontaktach z obrońcą [art. 2 pkt 42 lit. a) projektowanej ustawy]. Może to zakłócić przebieg postępowania w sytuacji, gdy np. jeden obrońca reprezentuje kilka osób w tej samej sprawie. Podobne stanowisko zajęła odnośnie powyższego zagadnienia NRA w swojej opinii.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba likwidacji ograniczeń w zakresie poufności kontaktów z obrońcą została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.
89.	art. 245 § 2 k.p.k.	Regulację proponowaną w § 2 należy niewątpliwie ocenić pozytywnie z punktu widzenia gwarancji dla osoby zatrzymanej, jednak dokonując oceny należy wziąć pod	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano jakie przepisy dyrektyw przepis wdraża i co projektodawca miał na względzie przyjmując proponowane rozwiązania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uwagę realia, liczbę osób zatrzymanych, sferę organizacyjną, a także odnieść się do rozwiązań funkcjonujących w innych krajach. **Obowiązku ustanowienia z urzędu obrońcy (czy też adwokata lub radcy prawnego) dla każdej <u>bez wyjątku</u> osoby zatrzymanej nie nakłada żaden akt prawa międzynarodowego ani prawa europejskiego**. Jak wynika z raportów Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (*Comitee for the Prevention of Torture*, dalej: CPT), rozwiązania takiego nie zna również ustawodawstwo innych większych państw europejskich. W raporcie CPT dotyczącym Niemiec z 2015 r. stwierdzono, że wedle niemieckiego prawa osobie zatrzymanej przez policję przysługuje prawo do bezpłatnej pomocy prawnej jedynie wówczas, kiedy sprawa dotyczy najpoważniejszych przestępstw — jednak nie przysługuje jej prawo do obecności adwokata podczas przesłuchania. Kolejny raport, z 2020 r., wskazuje, że przesłanki obowiązkowej obecności adwokata zostały rozszerzone, jednak w dalszym ciągu obejmują tylko część zatrzymanych. W Austrii, zgodnie z raportem CPT z wizyty w 2021 r., kontakt osoby zatrzymanej z adwokatem jest realizowany za pomocą całodobowej „gorącej linii" adwokackiej, przy czym bezpłatna jest tylko pierwsza rozmowa. Obecność adwokata przy przesłuchaniu jest		Zgodnie z art. 67 TFUE, Unia stanowi „przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich". **Zbliżanie ustawodawstw prawa karnego, w tym przepisów dotyczących ochrony i praw procesowych, jest jednym z preferowanych środków stosowanych w celu umocnienia wzajemnego uznawania i ułatwienia współpracy między właściwymi organami**. Dyrektywy i 2013/48 2016/1919 należą do szeregu środków legislacyjnych mających na celu właśnie ustanowienie wspólnych minimalnych zasad dotyczących praw procesowych. Przykład Polski pokazuje, że wdrożenie tych dyrektyw nie zawsze następuje w terminie i spotyka się z obawami organów ścigania. Dlatego powoływanie się na rozwiązania innych krajów nie stanowi odpowiedniego punktu odniesienia. Punktem tym musi być treść dyrektyw i ewentualne orzecznictwo TSUE zapadłe na ich podstawie. Ocena prawidłowości ich wdrożenia w innych krajach wykracza poza ramy opiniowania niniejszego projektu. Proponowane rozwiązanie sprowadza się do zapewnienia zatrzymanemu możliwości konsultacji z obrońcą z urzędu. Nie jest to obrońca „dla każdego bez wyjątku" a jedynie dla osób, które o to zawnioskują. Przepis stanowi bowiem, że „***W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku*** *o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur*". Nie każdy zatrzymany może być tym zainteresowany, zwłaszcza gdy będzie musiał czekać na przyjazd obrońcy. Jednocześnie, taki system „doraźnej" obrony z urzędu został

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zapewniona tylko wtedy, gdy jest to adwokat z wyboru; państwo nie finansuje w takich sytuacjach adwokata z urzędu. We Francji wedle raportu z 2019 r. osobie zatrzymanej przysługuje co do zasady prawo do rozmowy z adwokatem, nie dłuższej jednak niż 30 minut, zaś adwokat ma prawo obecności przy przesłuchaniu — lecz w ciągu pierwszej doby zatrzymania oba te uprawnienia mogą być zablokowane przez prokuratora, a w ciągu 72 godzin przez sędziego. Raport CPT nie wspomina, aby zatrzymany miał prawo do pomocy adwokata z urzędu. W Szwajcarii, jak wynika z raportu CPT z wizyty w 2021 r., większość osób zatrzymanych w ogóle nie miała kontaktu z adwokatem; prawo takie, jak sugeruje treść raportu, przysługuje tam wyłącznie nieletnim, przy czym jest to adwokat z wyboru albo w określonych sytuacjach z urzędu. Wydaje się, że rozwiązania innych krajów ograniczające jednak, zapewne z uwagi na możliwości organizacyjno-finansowo-proceduralne dostępność obrońcy mogłyby być pewnym punktem odniesienia.		wprost przewidziany w motywie 19 zd. 2 dyrektywy 2016/1919. Alternatywą dla niego byłaby konieczność wstrzymania czynności procesowych, w tym przesłuchania, do czasu podjęcia przez sąd ostatecznej decyzji w przedmiocie przyznania obrony z urzędu. Wydaje się oczywiste, że to drugie rozwiązanie w znacznie większym stopniu rodziłoby problemy w organizacji postępowania przygotowawczego. Projektodawca starał się, w ramach zakreślonych przez dyrektywy, kształtować zakres uprawnień obrońcy dla zatrzymanego w sposób wyważony. Jak wskazano w projekcie „*W związku z tym, aby zapewnić efektywność pomocy prawnej z urzędu dla zatrzymanego, proponuje się wprowadzenie w art. 245 § 2 k.p.k. reguły, że koszty pomocy udzielonej zatrzymanemu przez obrońcę pełniącego dyżur ponosi Skarb Państwa. Chodzi tu wyłącznie o koszt pomocy (**konsultacji z obrońcą**), jaką zatrzymany uzyskał w związku z zatrzymaniem, co powoduje, że nie będzie to skutkowało nadmiernym obciążeniem budżetu państwa, a jednocześnie umożliwi sprawne uzyskanie przez zatrzymanego pomocy prawnej z urzędu. Rola wyznaczonego w tym trybie obrońcy z urzędu polegać będzie przede wszystkim na udzieleniu porady prawnej zatrzymanemu i kończyć się będzie najpóźniej z momentem ustania zatrzymania. W zależności od rozwoju sytuacji procesowej osoba ta będzie mogła korzystać z pomocy obrońcy na zasadach ogólnych – jeśli zostaną jej przedstawione zarzuty będzie mogła ustanowić obrońcę z wyboru lub uzyskać pomoc obrońcy z urzędu w trybie art. 301 § 5 k.p.k. i w dalszej konsekwencji art. 78 § 1 k.p.k., zaś w przypadku, gdyby została zwolniona bez przedstawienia zarzutów, będzie mogła samodzielnie ustanowić swojego reprezentanta lub na zasadzie art. 78 § 1a k.p.k. uzyskać*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pomoc prawną z urzędu na potrzeby wniesienia ewentualnego zażalenia na zatrzymanie". Wprowadzona regulacja realizuje standard ETPCz, który wskazuje, że *„prawo każdego oskarżonego do efektywnej obrony przez adwokata, w razie potrzeby ustanawianego z urzędu, figuruje pomiędzy fundamentalnymi elementami składowymi rzetelnego procesu (Salduz przeciwko Turcji, skarga nr 36391/02, 27 listopada 2008 r., § 51, Poitrimol przeciwko Francji, 23 listopada 1993 r., § 34 i Demebukov przeciwko Bułgarii, skarga nr 68020/01, § 50, 28 lutego 2008 r.)* *(...) 84. Ogólnie rzecz ujmując, dla celów stosowania artykułu 6 Konwencji, rzetelność procesu karnego wymaga, ażeby podejrzany miał możliwość pomocy ze strony adwokata od* ***chwili jego zatrzymania*** *albo tymczasowego aresztowania. Dlatego też oskarżony, od momentu pozbawienia wolności musi mieć możliwość skorzystania z usług adwokata i to niezależnie od poddawania go przesłuchaniom. W rzeczywistości, rzetelność postępowania wymaga, by oskarżony mógł korzystać z szerokiego wachlarza interwencji, jakie może zaoferować obrońca. W tym kontekście* ***rozmowa o sprawie, przygotowanie obrony, zbieranie dowodów korzystnych dla oskarżonego, przygotowywanie przesłuchań, wsparcie oskarżonego w rozpaczy i kontrola warunków zatrzymania stanowią gamę fundamentalnych elementów składowych obrony, które adwokat musi swobodnie realizować*** *(Dayanan przeciwko Turcji, skarga nr 7377/03, 13 października 2009 r., §§ 31-32)"* (wyrok ETPCz z dnia 2 marca 2010 r. 54729/00) W związku z podnoszonymi wątpliwościami, zauważyć można, iż należy się spodziewać, że istotna część konsultacji

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				z obrońcą będzie miała charakter telefoniczny i nie nadwyręży budżetu państwa w nieakceptowalnym stopniu.
90.	art. 245 *§ 3 k.p.k.*	Rozbieżnie może być rozumiane zawarte w proponowanym art. 245 § 3 k.p.k. stwierdzenie „Zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat”.	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Autor uwagi nie wskazuje w czym upatruje rozbieżności. Należy odwołać się do celu przepisu i wskazać, że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat (wtedy zawiadomienie następuje bez żądania).
91.	art. 246 § 1a k.p.k.	Nie znajduje również wystarczającego uzasadnienia obligatoryjne i z urzędu udostępnienie zatrzymanemu i jego obrońcy akt postępowania przygotowawczego w części dotyczącej podstaw zatrzymania (projektowany art. 246 § 1a k.p.k.), w sytuacji gdy w razie złożenia wniosku o tymczasowe aresztowanie akta udostępnia się na wniosek (projektowany art. 156 § 5a k.p.k.).	**KRP**	Proponowany sposób odczytania przepisu nie jest prawidłowy. Ponieważ chodzi o uprawnienie to oczywistym jest że akta udostępnia się na wniosek. Podobnie art. 156 § 1 k.p.k. stanowi, że „Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej…” Nie oznacza to przecież, że takie udostępnienie jest obligatoryjne i z urzędu (bez względu na zainteresowanie).
92.	art. 248 § 2 k.p.k.	**Uzasadnienie projektu nie wskazuje, dlaczego usunięto z przepisu zdanie drugie w brzmieniu**: „Przepis art. 136 § 1 stosuje się odpowiednio, w tym również w przypadku, gdy odbiór tego postanowienia przez zatrzymanego nie jest możliwy.”. Regulacja ta dotyczyć miała sytuacji, kiedy nie jest możliwe doręczenie podejrzanemu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania z uwagi na odmowę przyjęcia postanowienia albo niemożność doręczenia spowodowaną stanem zdrowia, na przykład nagłą utratą przytomności. Należałoby zatem pozostawić w przepisie część zdania drugiego do wyrazu „odpowiednio”.	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Uzasadnienie projektu wyjaśnia powód zmiany. *„Konsekwencją uchylenia art. 250 § 3b-3h k.p.k. jest zmiana treści art. 248 § 2 k.p.k., która sprowadza się do rezygnacji z zawartej w niej wyjątkowej możliwości poprzestania na ogłoszeniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu zatrzymanemu wówczas, gdy postanowienie to zapadło na posiedzeniu prowadzonym w trybie zdalnym. Samo ogłoszenie postanowienia w tej sytuacji nie realizuje standardu wynikającego z art. 41 ust. 3 Konstytucji RP. Warunek braku możliwości odbioru postanowienia przez zatrzymanego zawarty w dotychczasowym brzmieniu przepisu określony jest nadto bardzo szeroko. Na marginesie już tylko można dodać, że współczesne możliwości techniczne pozwalają na realizację wymogu konstytucyjnego z art. 41 ust. 3 w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pełnym zakresie. ***Odwołanie w zdaniu drugim art. 248 § 2 k.p.k. do odpowiedniego stosowania art. 136 § 1 k.p.k. uznać należy po zmianie treści przepisu za zbędne. W przypadku odmowy przyjęcia postanowienia przepis art. 136 k.p.k. znajdzie zastosowanie wprost."*** Odnośnie argumentu, że „Regulacja ta dotyczyć miała sytuacji, kiedy nie jest możliwe doręczenie podejrzanemu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania z uwagi na odmowę przyjęcia postanowienia **albo niemożność doręczenia spowodowaną stanem zdrowia, na przykład nagłą utratą przytomności**". należy zauważyć, że art. 136 § 1 k.p.k. stanowi, że „*W razie odmowy przyjęcia pisma lub odmowy* ***albo niemożności pokwitowania odbioru przez adresata,*** *doręczający sporządza na zwrotnym pokwitowaniu odpowiednią wzmiankę; wówczas doręczenie uważa się za dokonane*". Opisana sytuacja mieści się w zakresie pojęcia „niemożności pokwitowania odbioru przez adresata" W konsekwencji uwagę należy uznać za niezasadną.
93.	art. 249a § 1a k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k.	W odniesieniu do projektowanych zmian w zakresie art. 249a § 1a k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k. podnieść należy, że rezygnacja z możliwości ochrony świadków w procedurze aresztowej, poprzez usunięcie art. 250 § 2b k.p.k., zmianę art. 249a k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k., nie zasługuje na akceptację. Nie każdy świadek, wobec którego zachodzą przesłanki z art. art. 250 § 2b k.p.k., spełnia	**KRP**	Uwaga niezasadna. Była ona sygnalizowana również w uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych. W związku z powyższym należy odesłać do stanowiska tam prezentowanego przy omawianiu uwagi PR w Szczecinie do art. art. 156 § 5 i 5a k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		kryteria dla świadka anonimowego z art. 184 k.p.k., a zastosowanie tej instytucji ma daleko idące konsekwencje. Podkreślenia wymaga, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE (wraz z motywem 30 preambuły dyrektywy 2012/13/UE) dotyczy prawa dostępu, w przypadku zatrzymania i aresztowania, „do będących w posiadaniu właściwych organów **dokumentów** (a nie, jak wskazano na str. 39 Uzasadnienia - **dowodów),** które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania". Dopiero art. 7 ust. 2 i 3 dyrektywy 2012/13/UE dotyczą prawa dostępu do materiału dowodowego, a ust. 4 art. 7 dyrektywy 2012/13/UE umożliwia ograniczenie tego prawa poprzez odmówienie dostępu do niektórych materiałów, jeżeli dostęp taki może doprowadzić do poważnego zagrożenia dla życia lub praw podstawowych innej osoby lub jeżeli taka odmowa jest bezwzględnie konieczna dla ochrony ważnego interesu publicznego, o czym ma decydować sąd lub decyzja w takim zakresie ma podlegać jego kontroli. Sposób implementacji dyrektywy wymaga ponownej analizy.		
94.	art. 249a § la k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246	W odniesieniu do projektowanych zmian w zakresie art. 249a § la k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § la k.p.k. podnieść należy, że rezygnacja z możliwości ochrony świadków w procedurze aresztowej, poprzez usunięcie art. 250 § 2b k.p.k., zmianę art. 249a k.p.k. i art. 246 § la k.p.k., nie zasługuje na akceptację. Nie	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmian została wskazana w uzasadnieniu projektu. Była ona sygnalizowana również w uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych. W związku z powyższym należy odesłać do stanowiska tam prezentowanego przy omawianiu uwagi PR w Szczecinie do art. 156 § 5 i 5a k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	§ la k.p.k.	każdy świadek, wobec którego zachodzą przesłanki z art. 250 § 2b k.p.k., spełnia kryteria objęcia go statusem świadka anonimowego z art. 184 k.p.k., a jednocześnie jego dane z uwagi na jego bezpieczeństwo wymagają ich nieujawniania podejrzanemu.		
95.	art. 250 k.p.k.	Należy zgodzić się z projektodawcą, że art. 7 *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym* nie przewiduje możliwości odmowy dostępu do dowodów z zeznań świadków w przypadku gdy osoba zostaje zatrzymana i aresztowana. Z uwagi na to, uchylenie art. 250 § 2b k.p.k. oraz będąca jego skutkiem zmiana art. 249a § 1 k.p.k. znajduje podstawy w brzmieniu powołanej dyrektywy. Tym niemniej, projektowana regulacja może okazać się wysoce niekorzystna dla świadków. Powoływanie się przez projektodawcę na instytucję świadka incognito nie jest zasadne, bowiem nie jest możliwe stosowanie tej instytucji w każdym postępowaniu, w którym występuje potencjalna groźba zastraszenia świadka. Projektodawca, uchylając art. 250 § 2b k.p.k., powinien zatem wprowadzić regulację pozwalającą, w uzasadnionych wypadkach, na anonimizację protokołów zeznań udostępnianych podejrzanemu w trybie art. 156 § 5a k.p.k., to jest, na usunięcie danych osobowych, rozumianych jako informacje pozwalające na ustalenie tożsamości świadków. Należy wskazać, że ochrona danych osobowych jest obowiązkiem organu	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i nie aspiruje do miana aktu prawnego zmieniającego w sposób wyczerpujący poszczególne instytucje prawne. Nie rezygnując definitywnie z dyskusji nad ochroną danych świadków i innych osób, które to dane znajdują się w aktach sprawy wskazać należy, co już podniesiono przy uwagach innych podmiotów, że ewentualna ochrona świadka może być realizowana w oparciu o rozwiązania przewidziane w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka z dnia 28 listopada 2014 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 21). Istotą standardu, który wprowadza projekt jest dostęp podejrzanego i jego obrońcy do dowodów w oparciu o które prokurator wnioskuje o zastosowanie tymczasowego aresztowania i zapewnienie w ten sposób kontradyktoryjności oraz równości stron. Proponowana anonimizacja, która miałaby polegać na „usunięciu danych osobowych, rozumianych jako informacje pozwalające na ustalenie tożsamości świadków” mogłaby podważać istotę zmiany. Po pierwsze trudno kwestionować wiarygodność świadka jak nie zna się jego tożsamości. Czasem owa tożsamość jest kluczowa dla linii obrony. Po wtóre nie wiadomo jak miałaby ta anonimizacja wyglądać, żeby z treści protokołu nie wynikało kim jest świadek. To może oznaczać ukrycie treści niemal całego protokołu. Po trzecie dane, których anonimizację proponuje autor uwagi, obecnie stają się jawne w postepowaniu sądowym. Nie jest

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		procesowego. Zgodnie z art. 13 ust. 1 *ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, właściwe organy przetwarzają dane osobowe wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa*, przy czym udostępnianie tych danych innemu uczestnikowi postępowania karnego także jest formą przetwarzania. Tym bardziej należy chronić dane osobowe świadków, jeżeli ich ujawnienie może spowodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego.		zatem tak, że projekt wprowadza zmianę mogącą grozić bezpieczeństwu świadków a obecne przepisy temu zapobiegają. Następuje jedynie, ujmując obrazowo, przesunięcie w czasie ujawnienia tych danych. Uzupełniająco zauważyć można, że w niektórych sytuacjach przydatna może okazać się sugestia TK, który wskazywał, że „*Skuteczność postępowania przygotowawczego może zostać zapewniona dzięki większej selektywności informacji umieszczanych w uzasadnieniu wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego (zob. wyroki TK z: 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07; 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11). Na organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze spoczywa obowiązek uzasadnienia wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego w taki sposób, aby nie doszło do ujawnienia w jego treści dowodów, które powinny być wykorzystane dopiero w postępowaniu toczącym się przed sądem”*. (wyrok TK z dnia 20 maja 2014 r. SK 13/13) Należy nadto mieć na uwadze, że obecne przepisy chronią dane dotyczące miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności (art. 148a k.p.k. 156 k.p.k.).
96.	art. 250 § 3 k.p.k.	W proponowanym art. 250 § 3 k.p.k. przewidziano, że „Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.” Jako lepsze rozwiązanie jawi się wszelako przesłanie wniosku ustanowionemu obrońcy przez prokuratora wraz z wniesieniem go do sądu. Pozwoliłoby to niewątpliwie na szybkie zapoznanie się obrońcy z wnioskiem, podczas gdy przesłanie wniosku przez sąd będzie	**SN**	Uwagi niezasadne Komentowany przepis brzmi: „Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej”. Potrzeba złożenia przez obrońcę wskazanego w przepisie wniosku nie stanowi istotnego problemu, biorąc pod uwagę, że jest to podmiot profesjonalny.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wiązać się z mniejszym lub większym opóźnieniem. Przesłanie takie powinno mieć miejsce bez wniosku obrońcy. Zmiana w dobrym kierunku, z tym że podejrzany otrzyma treść wniosku i będzie się z nim mógł zapoznać wcześniej niż na posiedzeniu aresztowym. Wydaje się, że wylano dziecko z kąpielą, bo w sytuacji gdy obrońca zgłosił się tj. przedłożył upoważnienie do obrony to taki wniosek prokurator powinien z urzędu go już przesłać obrońcy, po co on ma składać wniosek co do tego.		Obrońca nie zawsze może potrzebować wniosku w takiej formie, dlatego pozostawienie obrońcy decyzji w tym przedmiocie nie stanowi wady projektowanej regulacji. Przesyłanie wniosku przez sąd również nie stanowi istotnego problemu. Na tym etapie postępowania dochodzi do uruchomienia postępowania wpadkowego, którego gospodarzem jest sąd. Zasadne jest zatem, żeby w jego zakresie doręczeń dokonywał właśnie sąd.
97.	art. 250 § 3b-3h k.p.k.	Projekt proponuje uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. czyli możliwości przeprowadzenia posiedzenia aresztowego ze zdalnym udziałem oskarżonego. Podzielając krytykę obecnego uregulowania tego trybu w art. 250 k.p.k. należy wszakże uznać propozycję jego definitywnego uchylenia za zbyt radykalną. Udział zdalny może być w niektórych sytuacjach konieczny, np. z uwagi na stan zdrowia oskarżonego. Decyzja co do skorzystania z tej formy udziału powinna być jednak oddana co do zasady w ręce oskarżonego a nie sądu, a przeprowadzenie posiedzenia ze zdalnym udziałem oskarżonego bez jego woli mogłoby mieć miejsce jedynie w szczególnych, wyjątkowych przypadkach, takich jak stan pandemii czy zakaźna choroba oskarżonego stwarzająca ryzyko dla osób konwojujących.	**SN**	Uwaga nie jest zasadna Powody uchylenia regulacji zostały wskazane w uzasadnieniu projektu następująco: *„W projekcie proponuje się także uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. i odstąpienie w ten sposób od możliwości prowadzenia zdalnych posiedzeń aresztowych, tj. przez zapewnienie podejrzanemu udziału w posiedzeniu aresztowym za pomocą urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Możliwość takiego procedowania została wprowadzona w związku z pandemią COVID19, ale wobec formy jej wprowadzenia (do Kodeksu postępowania karnego, na stałe) ma powszechne zastosowanie. Ustawodawca założył bowiem, że „można odstąpić…" od doprowadzenia podejrzanego do sądu, nie precyzując powodów takiego odstąpienia. Procedura ta istotnie obniżyła gwarancje procesowe podejrzanego, w szczególności w zakresie możliwości kontaktowania się podejrzanego z obrońcą (art. 250 § 3e k.p.k.), dozwalając wręcz na pozbawienie podejrzanego tego kontaktu w celu ustalenia linii obrony. Nadto, prowadziła do zasadnie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				krytykowanego pozbawienia uprawnień wynikających wprost z Konstytucji RP, tj. do bezpośredniego kontaktu z sądem stosującym areszt oraz doręczenia mu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Z tych powodów, jak również nie dostrzegając, iżby zapewnienie podejrzanemu bezpośredniego dostępu do sądu w związku z procedurą aresztową w latach poprzedzających czas pandemii COVID-19 nastręczało istotnych trudności, proponuje się uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. Utrzymywanie tego nadzwyczajnego w istocie trybu aresztowego i odrębnych w tym zakresie reguł prowadzenia zdalnego posiedzenia aresztowego nie ma swojego uzasadnienia".
98.	art. 257 § 2 i 3 k.p.k.	Projektowana zmiana art. 257 § 2 k.p.k., polegająca na zniesieniu obowiązku wskazywania terminu wpłaty poręczenia majątkowego, nie została przekonująco uzasadniona. Projektodawca nie wskazał, dlaczego wprowadzenie tej zmiany jest potrzebne ani w jaki sposób miałoby to usprawnić postępowanie karne, zauważył za to, że w praktyce sądy i tak mogą zakreślać taki termin. Nie można tego uznać za argument za zniesieniem obowiązku przewidzianego w § 2. Należy ponadto zauważyć, że po wprowadzeniu projektowanej zmiany możliwa stanie się interpretacja prawna, zgodnie z którą rezygnacja z zapisu wyraźnie statuującego obowiązek wpłaty poręczenia w wyznaczonym terminie oznacza rezygnację z wyznaczenia takiego terminu w ogóle. Uchylenie § 3 będzie prowadzić do sytuacji, w której sąd będzie orzekał w przedmiocie zażalenia na zastosowanie poręczenia majątkowego już po opuszczeniu przez	**PK**	Uwag nie są zasadne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu art. 257 § 2 „*Przewidywał termin do przyjęcia poręczenia majątkowego i możliwość jego przedłużenia. Propozycja nowego brzmienia zakłada rezygnację z wyznaczenia terminu na złożenie poręczenia majątkowego, co w praktyce nie oznacza, że sąd orzekający nie określi takiego terminu. Aktualne pozostaje także, że samo wydanie postanowienia o zastosowaniu poręczenia majątkowego nie doprowadzi do uchylenia tymczasowego aresztowania, lecz wymaga złożenia jego przedmiotu. Wcześniejsze uchylenie stosowania tymczasowego aresztowania stwarzałoby ryzyko, że poręczenie nie zostanie złożone. Instytucja warunkowego tymczasowego aresztowania, nawet bez konieczności oznaczania terminu złożenia określonego poręczenia majątkowego, będzie realizowała swoją funkcję".* Autor uwagi nie przedstawił przekonujących argumentów przemawiających za rezygnacją z projektowanej zmiany. Nie można również zaakceptować argumentu, że zasadne jest pozostawienie art. 257 § 3 k.p.k., gdyż „utrzymanie tymczasowego aresztowania do czasu uprawomocnienia się orzeczenia lub rozstrzygnięcia sądu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		oskarżonego aresztu śledczego – co może umożliwić mu ucieczkę lub utrudnianie postępowania w inny sposób. Należałoby rozważać wprowadzenie regulacji, która zapobiegałaby takim sytuacjom, na przykład poprzez zakreślenie krótkiego terminu, w którym zażalenie winno zostać rozpoznane, przy jednoczesnym utrzymaniu tymczasowego aresztowania do czasu rozpoznania zażalenia. W praktyce bowiem zdarza się nierzadko, że decyzja sądu pierwszej instancji jest korygowana przez sąd odwoławczy, który decyduje o utrzymaniu tymczasowego aresztowania bez warunkowego uchylenia. Utrzymanie tymczasowego aresztowania do czasu uprawomocnienia się orzeczenia lub rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji zapewnia skuteczną kontrolę i stabilność procesową, chroniąc postępowanie przed ryzykiem utrudniania go przez podejrzanych, np. poprzez wpływanie na świadków, niszczenie dowodów lub podejmowanie działań zmierzających do uniknięcia odpowiedzialności karnej.		drugiej instancji zapewnia skuteczną kontrolę i stabilność procesową, chroniąc postępowanie przed ryzykiem utrudniania go przez podejrzanych". Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „*Proponowane uchylenie art. 257 § 3 k.p.k., wprowadzonego do ustawy karnoprocesowej na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.,* ***stanowi powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania****. Zmieniony przepis zakładał, że obecny na posiedzeniu prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznaczało „wstrzymanie" decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego.* ***Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznaczało pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu.*** *Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu*". Przedstawiona przez autora uwagi argumentacja nie może stanowić przeciwwagi dla motywów uchylenia art. 257 § 3 k.p.k., wskazanych w uzasadnieniu projektu. Okoliczność, że zdarzały się sytuacje uwzględniania zażaleń prokuratora przez sąd odwoławczy, który decydował o utrzymaniu tymczasowego aresztowania bez warunkowego uchylenia nie zmienia powyższej oceny. Odwracając optykę można

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wskazać, że nie zawsze zażalenia prokuratora były uwzględniane a to oznacza, że podejrzani byli pozbawieni wolności dłużej niż to konieczne i wbrew decyzji sądu. Z powyższych względów uwagi nie zasługują na uwzględnienie. Już tylko marginalnie należy stwierdzić, że postulat „zakreślenia krótkiego terminu, w którym zażalenie winno zostać rozpoznane, przy jednoczesnym utrzymaniu tymczasowego aresztowania do czasu rozpoznania zażalenia" jest już uwzględniony w przepisach (art. 252 § 3 k.p.k., art. 463 § 2 k.p.k.) i w praktyce (zażalenia kierowane są bezzwłocznie na posiedzenia i rozpoznawane zwykle w ciągu kilku dni).
99.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	Jak wskazano w Uzasadnieniu „Brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z jedną z podstawowych swobód Unii Europejskiej, mianowicie swobodą przepływu osób, bowiem posiadanie stałego miejsca pobytu w innym państwie Unii Europejskiej niż Polska mogło być automatycznie uznawane za spełnienie przesłanki „nieposiadania stałego miejsca pobytu w kraju". Przepis ten pozwala zatem na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, co ma efekt dyskryminujący osoby korzystające z jednej z podstawowych swobód unijnych. Z tego powodu konieczne jest usunięcie z przepisu zwrotu „w kraju"". **Pogląd ten można podzielić tylko w kontekście UE, gdzie**	SN	Uwaga zasadna. Stanowisko jak przy uwadze PR w Lublinie (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wskazana swoboda przepływu osób oraz efektywne instrumenty współpracy w sprawach karnych, zwłaszcza ENA, mogą przemawiać za ograniczeniem przesłanki. Jednak w przypadku państw pozaunijnych nie jawi się to jako uzasadnione. Stąd warte rozważenia jest zastąpienie zwrotu „w kraju" przez „na obszarze Unii Europejskiej".		
100.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że „Brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z jedną z podstawowych swobód Unii Europejskiej, mianowicie swobodą przepływu osób, bowiem posiadanie stałego miejsca pobytu w innym państwie Unii Europejskiej niż Polska mogło być automatycznie uznawane za spełnienie przesłanki „nieposiadania stałego miejsca pobytu w kraju". Przepis ten pozwala zatem na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, co ma efekt dyskryminujący osoby korzystające z jednej z podstawowych swobód unijnych. Z tego powodu konieczne jest usunięcie z przepisu zwrotu „w kraju". Pogląd ten można podzielić tylko w kontekście UE, gdzie wskazana swoboda przepływu osób oraz efektywne instrumenty współpracy w sprawach karnych, zwłaszcza ENA, mogą przemawiać za ograniczeniem przesłanki. Jednak w przypadku państw pozaunijnych nie jawi się to jako uzasadnione. Stąd warte rozważenia jest	**KRS**	Uwaga zasadna. Stanowisko jak przy uwadze PR w Lublinie (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zastąpienie zwrotu „w kraju” przez „na obszarze Unii Europejskiej”. Powyższa teza jest analogiczna z tą przedstawioną przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.		
101.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	Mając na względzie propozycję projektodawcy należałoby zastanowić się, czy rzeczywiście obecne brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z zasadą swobodnego przepływu osób w Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami Tytułu IV TFUE, swobodny przepływ osób dotyczy zniesienia wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy, zakazu ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego, zakazu wprowadzania ograniczeń w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii Europejskiej oraz zakazu wprowadzania ograniczeń w wewnątrzunijnym przepływie kapitału. Art. 258 k.p.k. w żaden sposób w te swobody nie ingeruje. Przepisy Kodeksu postępowania karnego nie tworzą barier administracyjnych w zakresie swobody osiedlania się w dowolnym kraju Unii Europejskiej. Twierdzenie, że art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. pozwala „na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w	**PK**	Uwaga rozumiana jako krytyka projektowanej zmiany nie jest w pełni zasadna. Przy uwadze PR w Lublinie podzielono zastrzeżenia i wskazano, że zmiana dotyczy stałego pobytu w państwach UE. Jak już powyżej wskazano, dotychczasowe brzmienie przepisu odczytywane było niekiedy w ten sposób, że pozwala na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie. Posiadanie miejsca pobytu w innym kraju nie może przesądzać, że zachodzi obawa ukrycia się. Nie można jednak wykluczyć że w takiej sytuacji inne względy będą wskazywać, że zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Nawiązanie do art. 313 § 1 k.p.k. nie wydaje się właściwe. Art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k. dotyczą zupełnie innych konsekwencji potencjalnego zamieszkiwania za granicą.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, nie jest do końca trafne. Rozumiejąc argumentacje odnoszącą się do dyskryminacji osoby korzystającej z jednej z podstawowych swobód unijnych to jednak należy mieć na uwadze, że przesłanką stosowania art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. jest uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, co dotyczy także osób posiadających stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub za granicą. Na gruncie obowiązującego przepisu nie istnieje możliwość zastosowania tymczasowego aresztowania tylko z tego powodu, że podejrzany nie posiada stałego miejsca pobytu w kraju. Wynika to z faktu, iż katalog tych okoliczności, które mogą utrudniać postępowanie nie jest zamknięty. Oczywiście rezygnacja z zapisu „w kraju" pozwala odnosić się jedynie do każdego miejsca zamieszkania (w kraju i zagranicą). Należałoby jednak rozważyć, czy w kontekście dopuszczania zamieszkania za granicą i eliminowania ograniczeń co do kraju zachowywać dalej przesłankę braku stałego miejsca zamieszkania w sytuacji absolutnej zmiany sposobu i możliwości utrzymywania kontaktów, jak również dowolności zamieszkania. Niezależnie od powyższego, w projektowanym brzmieniu art. 313 § 1 k.p.k. mowa o tym, że można odstąpić od wskazanych tam czynności z udziałem podejrzanego, jeżeli jest on nieobecny w kraju. Jest to regulacja zasadna, ponieważ jeżeli		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		oskarżony przebywa za granicą doręczenie mu wezwania do stawiennictwa jest obarczone znacznie większymi trudnościami niż w wypadku nieobecności w kraju. Jak z powyższego wynika, posiadanie przez podejrzanego miejsca zamieszkania na terenie kraju ma istotne znaczenie dla sprawnego przebiegu postępowania.		
102.	art. 258 § 2 k.p.k. i art. 263 § 4c k.p.k.	Niespójne wydaje się podejście projektodawcy do zagrożenia surową karą jako przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania. Proponowany art. 258 § 2 k.p.k. przewiduje, że „Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary.” Brzmienie tego przepisu sugeruje, że zagrożenie surową karą nie ma być już samodzielną przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania, lecz dodatkowym argumentem za przyjęciem obawy matactwa (nie wiadomo dlaczego nie odniesiono tego również do obawy ucieczki lub ukrycia się). Przeczy temu wszakże proponowany art. 263 § 4c, zgodnie z którym „Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. *258* § 2 k.p.k. do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji zostało ograniczone do 12 miesięcy aby uniknąć zarzutów, że wskazana podstawa prawna uzasadnia długotrwałe stosowanie tymczasowego aresztowania. Jeśli bowiem sąd oparł swoje przekonanie o wystąpieniu obawy matactwa m.in. na surowości grożącej kary, to w takim właśnie przypadku znajdzie ograniczenie okresu jego stosowania do 12 miesięcy. Jeśli zaś obawa taka wynika z innych czynników, art. 263 § 4c nie znajdzie zastosowania. Wprowadzono takie ograniczenie, mimo że zawężono przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania na tej podstawie prawnej. U podstaw projektowanych zmian leży założenie o potrzebie ograniczenia stosowania tymczasowego aresztowania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy.” **Jeśli w kontekście brzmienia tego ostatniego przepisu przyjąć, że zagrożenie surową karą ma być jednak przesłanką samodzielną, to trudno zaakceptować możliwość opierania na tym stosowania tymczasowego aresztowania do 12 miesięcy.** Jak przyjmuje konsekwentnie ETPC w swoich orzeczeniach, zagrożenie surową karą może być przesłanką oceny istnienia ryzyka ucieczki lub popełnienia nowego przestępstwa, **jednak nie może to być samodzielną podstawą pozbawienia wolności przez dłuższy czas** (zob. np. wyroki ETPC w sprawie K. P. przeciwko Polsce z 26 października 2023 r., skarga nr 52641/16 oraz Michta przeciwko Polsce z 4 maja 2006 r., skarga nr 13425/02). Obawa matactwa musi zaś wynikać z konkretnych faktów, a nie jedynie powagi zarzutów (wyrok ETPC w sprawie Merabishvili przeciwko Gruzji z 28 listopada 2017 r., skarga nr 72508/13). Okres 12 miesięcy trudno uznać za odpowiadający standardom strasburskim, które stają się w przypadku tymczasowego aresztowania coraz wyższe.		
103.	art. 258 § 2 k.p.k.	NRA poddaje pod rozwagę projektodawcy, czy nie byłoby zasadne wzmocnienie dokonanej zmiany przez nałożenie na sąd dodatkowych obowiązków w zakresie umotywowania tego, dlaczego obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania wynikają z surowości zaproponować uzupełniającą zmianę art. 251 § 3 zd. 2	**NRA**	Propozycje niezasadne. Projekt wyraźnie odchodzi od samoistnego charakteru przesłanki tymczasowego aresztowania z art. 258 § 2 k.p.k. Wskazano na to w uzasadnieniu projektu. Projektowana propozycja zakłada powrót do koncepcji przepisu obowiązującego od 1 lipca 2015r. Całkowita rezygnacja z analizowanej przesłanki tymczasowego aresztowania jest niezasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poprzez nadanie mu brzmienia: „W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, a także, jeżeli podstawą stosowania tymczasowego aresztowania jest art. 258 § 2, jakie okoliczności przemawiają za tym, że oskarżonemu grozi surowa kara oraz w jaki sposób wynika z nich obawa utrudniania prawidłowego toku postępowania przez oskarżonego". Przedmiotowa regulacja pomija założenia które miały stanowić swoisty kamień milowy w pracach komisji kodyfikacyjnej Prawa Karnego. NRA w dalszym ciągu postuluje wyeliminowanie jako podstawy stosowania tymczasowego aresztowania groźby surowej kary w sposób całkowity i bezkompromisowy. Z praktycznego punktu widzenia wielokrotnie instytucja ta jest nadużywana przez organy ścigania i w żaden sposób nie jest dogłębnie badana na etapie zastosowania aresztu. Również obrona przed takim zarzutem w ciągu 72 h od zatrzymania jest iluzoryczna. Stąd należy całkowicie wyeliminować groźbę surowej kary jako przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania. Brak uwag do pktu a), jednak w zakresie postulowanej zmiany w pkcie b) należy uznać ją za niewystarczającą oraz jednoznacznie stanąć na stanowisku, iż samo zagrożenie wymierzenia surowej kary winno zostać wyeliminowane jako samodzielna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania.		W niektórych sytuacjach zabezpieczenie prawidłowego toku postepowania (w tym wykonawczego) wymaga tymczasowego aresztowania właśnie w warunkach opisanych w art. 258 § 2 k.p.k. Przykładowo w sytuacji gdy Sąd Najwyższy uchyla wyrok 25 lat pozbawienia wolności, z uwagi na uchybienia formalne w postępowaniu, to stosowanie tymczasowego aresztowania jawi się jako ze wszech miar konieczne. Podstawą dla zastosowania tego środka zapobiegawczego jest w takiej sytuacji art. 258 2 k.p.k. Odnośnie do uzasadnienia to art. 251 § 3 k.p.k., należy uznać za wystarczający. Przepis ten stanowi: „Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego". Nowe brzmienie art. 258 § 2 k.p.k. wymusza odpowiednie uzasadnienia zastosowania tego przepisu a zatem i wskazania na wszystkie elementy tej podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, jakie projektowana regulacja zawiera.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
104.	art. 258 § 2 k.p.k.	Proponowane brzmienie art. 258 § 2 k.p.k. wymaga pewnej rozwagi. Podniesienie granicy do 10 lat pozbawienia wolności wywołuje pewne skutki w sferze systemowej. Spowodowuje, że nie będzie można na podstawie tego przepisu zastosować tymczasowego aresztowania wobec sprawcy przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności w wymiarze od 6 miesięcy do lat 8, co obejmuje czyny takie jak np. zgłoszenie gotowości działania na rzecz obcego wywiadu (art. 130 § 3 k.k.) przygotowania do dywersji, sabotażu lub aktu terroryzmu w ramach działalności na rzecz obcego wywiadu (art. 130 § 8 k.k.), prowadzenie dezinformacji szpiegowskiej przeciw Polsce (art. 130 § 9 k.k.), pobicie człowieka z użyciem niebezpiecznego przedmiotu (art. 159 k.k.), sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa (art. 165 § 1 k.k.) albo spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym czy powietrznym, której następstwem jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób (art. 173 § 4 k.k.). Nie sposób zakwestionować, iż w tego typu przestępstwa kary orzekane z całą pewnością winny charakteryzować się surowością. Rozumiejąc i popierając intencje projektodawcy w zakresie ograniczenia nadmiernej represyjności prawa karnego, w tym zbyt częstego stosowania tymczasowego aresztowania, należy zatem zaproponować, aby przynajmniej w niektórych wypadkach możliwe było zastosowanie tymczasowego	**PK**	Uwagi niezasadne. Przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. wywołuje biegunowo odmienne oceny. Potwierdza to również proces opiniowania i konsultacji niniejszego projektu. Zaproponowane w projekcie rozwiązanie stanowi wyraz ważenia racji. Wprowadza w związku z tym pewne ograniczenia możliwości stosowania tymczasowego aresztowania w oparciu o ten przepis w porównaniu z obecną regulacją. Obawy prokuratora co do braku możliwości stosowania tymczasowego aresztowania wobec wskazanych w uwadze czynów nie wydają się być przekonujące. Jeżeli spełniona będzie przesłanka ogólna z art. 249 § 1 k.p.k. a dodatkowo wystąpi obawa ucieczki lub ukrycia się albo obawa matactwa aktualna pozostanie możliwość stosowania tymczasowego aresztowania w oparciu o art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. wobec sprawcy czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności w wymiarze od 6 miesięcy do lat 8. Przesłanka surowej kary byłaby wówczas dodatkowo zmodyfikowana rodzajem zagrożonego dobra prawnego, przez co ustawodawca przyjąłby dwa progi „surowości". Nie oznaczałoby to jednak niekonsekwencji ustawodawcy, ponieważ w wypadku niektórych czynów, w tym zwłaszcza określonych w rozdziałach XVII, XIX, XX lub XXI Kodeksu karnego, wzgląd na społeczne oddziaływanie kary może oznaczać, że wymiar kary okaże się w praktyce surowszy niż w wypadku czynów skierowanych przeciwko innym dobrom, nawet jeśli czyny te są nominalnie zagrożone karą w wyższej granicy.		
105.	art. 259 § 3 k.p.k.	Kierunek dobry, ale niewystarczający, należałoby rozważyć bowiem zakreślenie granicy ustawowego zagrożenia tak jak w art. 258 § 2 tj. na 3 lata, by to ze sobą korespondowało w tożsamym ze sobą kierunku.	**NRA**	Uwaga niezasadna. Proponowana granica uwzględnia należycie wyjątkowy charakter tymczasowego aresztowania a z drugiej strony konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co wymaga niekiedy stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego.
106.	art. 263 § 2 k.p.k.	Jak wynika z projektowanego brzmienia art. 263 § 2 k.p.k. wprowadza zmiany wprowadzające dodatkowe przesłanki do przedłużenia tymczasowego aresztowania związane ze sprawnością postepowania. W chwili obecnej nie sposób jest przewidzieć w jaki sposób będą one oddziaływać na praktykę orzeczniczą. Można jednak zakładać, że zwiększą się wymogi wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a prokurator	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Jak już wskazano opiniując uwagi PR w Lublinie proponowana zmiana ma na celu podkreślenie wyjątkowego charakteru możliwości przedłużenia tymczasowego aresztowania w duchu dotychczasowego orzecznictwa SN. Ponownie należy wskazać, że ETPCz przy ocenie czy doszło do naruszenia Konwencji bada czy władze krajowe wykazały "**właściwą przykładność**" w prowadzeniu postępowania. (wyrok ETPCz z dnia 6 listopada 2007 r. 22755/04, pkt 41, 42).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		będzie zobowiązany wskazywać we wniosku czynności do wykonania, a następnie odnieść się do stopnia ich realizacji. Tego rodzaju rozwiązanie może prowadzić do sytuacji, w której prokurator będzie obowiązany informować podejrzanego i jego obrońcę o planowanych kierunkach czynnościach w sprawie, które w przypadku konkretnych działań (miedzy innymi zatrzymania współpodejrzanych) mogą negatywnie oddziaływać na skuteczność postępowania. Należy przyjąć, że rozwiązanie to winno koncentrować się na przedstawieniu sprawności i efektywności postępowania wobec podejrzanego, a nie całości postepowania obejmującego wielokrotnie sprawy podmiotowo i przedmiotowo złożone.		Już obecnie we wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania wskazuje się planowane czynności procesowe. Projektowana zmiana kładzie nacisk na weryfikację tego co prokurator planował i porównanie z tym co rzeczywiście wykonał. Nie stanowi to istotnego *novum* normatywnego, jeżeli uwzględni się orzecznictwo SN. W konsekwencji należy uznać uwagę za niezasadną.
107.	art. 263 § 4c k.p.k.	§ 4c co do zasady kierunek dobry, ale zmiana ta nie wyklucza, że Sąd wydając decyzję procesową o przedłużeniu aresztu powołuje się na inne podstawy przedłużenia aresztu - do tego z pola widzenia nie można tracić art. 263 § 4 k.p.k. i zawartej tam przesłanki na podstawie której Sąd apelacyjny też może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na czas oznaczony, to wszystko w zestawieniu z brakiem zmiany treści art. 263 § 3 k.p.k. który przewiduje łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania (2 lata) ową zmianę czyni za to chyba nie pociągnięcie za sobą zmiany praktyki w stosowaniu tymczasowego aresztu.	**NRA**	Projektowane zmiany maja na celu ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania. Nie są to propozycje wyczerpujące. Analizowane są także inne rozwiązania mające ograniczyć sięganie po ten najsurowszy środek zapobiegawczy. Trwają w tym zakresie prace KKPK. Propozycja rozszerzenia regulacji art. 263 § 4c k.p.k. na inne podstawy tymczasowego aresztowania wymagałaby z pewnością szerokich analiz i konsultacji. W związku z tym należy uznać, że nie jest obecnie zasadna i w istocie wykracza poza zakres projektowanej regulacji.
108.	art. 263 § 4c k.p.k.	Nie kwestionując w ogóle potrzeby ograniczenia długotrwałości tymczasowego	**KRP**	Uwaga niezasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		aresztowania, warto zwrócić uwagę, że określony w projektowanym art. 263 § 4c k.p.k. okres 12 miesięcy jest za krótki, mając na uwadze, że podstawa określona w art. 258 § 2 k.p.k. dotyczy poważnych przestępstw, których górna granica kary pozbawienia wolności, zgodnie z omawianym projektem ma być podwyższona do 10 lat. Przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania na okres przekraczający 1 rok jest obwarowane koniecznością spełnienia warunków, o których mowa w art. 263 § 4b k.p.k. Okres 12 miesięcy dotyczy zarówno postępowania przygotowawczego, jak i sądowego, co w przypadku np. przedłużającej się obserwacji psychiatrycznej podejrzanego o zabójstwo i braku innych przesłanek, może okazać się okresem, który nie pozwoli na osądzenie sprawcy przez sąd I instancji.		Projekt ma na celu ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania. Pozostawienie art. 258 § 2 k.p.k. jako podstawy stosowania tego środka w założeniu ma stanowić wyważony kompromis między biegunowo odmiennymi postulatami środowisk prawniczych. Stosowanie tymczasowego aresztowania z uwagi na surowość kary jest akceptowalne przede wszystkim na początkowym etapie postępowania, co uwzględnia projektowany art. 263 § 4c. Potwierdzeniem tego stanowiska może być wyrok ETPCc z 24 marca 2015 r. w sprawie *Stettner przeciwko Polsce* (skarga Nr 38510/06, Legalis). W § 80 tego wyroku ETPCz stwierdził, że wynikające z art. 258 § 2 domniemanie utrudniania prawidłowego toku postępowania z powodu grożącej oskarżonemu surowej kary nie jest samo w sobie sprzeczne z art. 5 ust. 3 Konwencji, ale ETPCz przypomniał swoje dotychczasowe orzecznictwo, zgodnie z którym **waga zarzutów stawianych oskarżonemu nie może uzasadniać długich okresów stosowania tymczasowego aresztowania**. Po upływie pewnego czasu domniemanie wynikające z art. 258 § 2 przestaje stanowić wystarczającą przesłankę dla dalszego pozbawienia wolności oskarżonego.
109.	art. 263 § 4c k.p.k.	Rozumiejąc intencję projektowanego § 4c nie można jednak zapomnieć, że tak bezwzględne rozwiązanie może powodować określone konsekwencje w sferze przesłanek uchylania tymczasowego aresztowania w stosunku do osób dopuszczających się najbardziej poważnych zbrodni, albo prowadzić do nadinterpretacji innych przesłanek, które będą stać u podstaw przedłużania tymczasowego aresztowania. Zaproponowane rozwiązanie- jak się wydaje- nie dostrzega określonych uwarunkowań związanych z prowadzonymi	**PK**	Uwaga niezasadna. Nie powielając tego co powyżej wskazano przy uwagach KRP należy zauważyć, że art. 258 § 2 k.p.k. nie stanowi jedynej możliwej do stosowania tymczasowego aresztowania podstawy prawnej. Szerzej na temat zbiegu podstaw do stosowania tymczasowego aresztowania wypowiedziano się przy analizie uwag *SSP IUSTITIA* do art. 28 projektowanej ustawy (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowaniami, których długotrwałość nie wynika przede wszystkim z opieszałości wymiaru sprawiedliwości, ale wielu czynników (np. długotrwałość badań sądowo-psychiatrycznych, oczekiwania na specjalistyczne opinie). W obecnym brzmieniu, projektowana regulacja może doprowadzić do negatywnych konsekwencji.		
110.	art. 300 k.p.k.	Poddając analizie blok proponowanych w projekcie zmian dotyczących postępowania przygotowawczego należy w pierwszej kolejności zauważyć, że ustawodawca modyfikuje treść przepisu art. 300 k.p.k. dotyczącego katalogu pouczeń skierowanych do podejrzanego. Za uzasadnione należy uznać dodanie do niego informacji o unormowaniu art. 171 § 7a k.p.k. oraz rozbudowanie pouczenia dotyczącego pomocy tłumacza o kwestie związane z prawem do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia (dodawany § 1a i 1b). W tym kontekście warto jednak przypomnieć sygnalizowane już we wcześniejszej opinii Sądu Najwyższego (por. Opinia do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka – BSA II.021.59.2024) ogólne zastrzeżenie dotyczące charakteru i liczby pouczeń udzielanych podejrzanemu. Jeżeli przekazywane temu uczestnikowi postępowania pouczenie ma być efektywne, to	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powinno ono swoim charakterem i objętością być dopasowane do etapu postępowania, na którym jest udzielane. Kwestia ta była już zresztą wielokrotnie akcentowana w literaturze fachowej (por. np. W. Jasiński, D. Czerniak, Pouczenia osoby podejrzanej oraz podejrzanego o uprawnieniach i obowiązkach procesowych po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji 2015, Tom C2, s. 62-75, J. Kosowski, Zasada informacji prawnej w polskim procesie karnym w świetle art. 16 k.p.k., Warszawa 2011, s. 257, D. Czerniak, Prawo oskarżonego do informacji w postępowaniu przed sądem I instancji, Monitor Prawniczy 2017, nr 12, s. 657). Obecna regulacja art. 300 § 1 k.p.k. niestety tego warunku nie spełnia. Zakłada bowiem informowanie podejrzanego o przynajmniej kilku uprawnieniach, które nie są przydatne na etapie postępowania przygotowawczego albo takich, które w wielu sytuacjach nigdy nie przydadzą się osobie pouczanej, gdyż jej sprawa najzwyczajniej nie trafi do sądu. Należy więc jeszcze raz powtórzyć, że, jakkolwiek dodawane w opiniowanym projekcie ustawy informacje o prawach mają uzasadnienie, to konieczna jest ogólna korekta brzmienia art. 300 § 1 k.p.k., która uczyni przewidziane w nim pouczenie adekwatnym i efektywnym.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
111.	art. 300 § 1a i § 1b k.p.k.	Proponujemy dostosowanie § la i lb do zgłoszonej propozycji w zakresie sposobu zgłaszania zastrzeżeń do tłumaczenia, poprzez wskazanie iż poucza się „o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących tłumaczenia", albowiem obecne sformułowanie sugeruje, że chodzi wyłącznie o jakość tłumaczenia „otrzymanego", co mogłoby sugerować, że chodzi o tłumaczenia pisemne dokumentów i niesłusznie eliminować tłumaczenia ustne, nadto nie obejmowałoby braku tłumaczenia.	**NRA**	Uwaga niezasadna Projektowany przepis brzmi: „§ 1a. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się podejrzanego, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, o uprawnieniach określonych w art. 72 § 1, 2, 3 i 4, jak również **o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia.** Przepis § 1 zdanie trzecie i czwarte stosuje się." Nie ma podstaw do tak wąskiej interpretacji przepisu jak proponuje NRA, jeżeli uwzględni się znaczenie tłumaczenia dla zachowania prawa do rzetelnego procesu.
112.	art. 301 k.p.k.	Opiniowany projekt ustawy zawiera szereg istotnych zmian dotyczących możliwości żądania w toku postępowania przygotowawczego przesłuchania z udziałem obrońcy (art. 301 k.p.k.). Generalnie pozytywnie należy ocenić znaczące poszerzenie uprawnień podejrzanego w tym zakresie. Należy jednak wskazać na trzy ważne kwestie. Po pierwsze, dla przejrzystości unormowań kodeksowych warto byłoby rozważyć, czy zebranej łącznie w proponowanym brzmieniu art. 301 k.p.k. materii nie byłoby lepiej podzielić na osobne jednostki redakcyjne. Zauważyć bowiem należy, że proponowany przepis zawiera unormowania dotyczące ogólnie przesłuchania podejrzanego oraz pierwszego takiego przesłuchania. Dodatkowo przepis obejmuje sytuacje, gdy obrońca stawił się na przesłuchanie albo jeszcze się na nie nie stawił, dotyczy obrońcy z wyboru oraz obrońcy z urzędu a podejrzany odpowiada z	**SN**	Uwaga niezasadna. Nie wydaje się aby podział art. 301 k.p.k. na osobne jednostki redakcyjne miał istotny wpływ na czytelność regulacji. Art. 301 reguluje nowe zagadnienia i ich przyswojenie wymaga uważnej lektury. Nie jest to jednak wada projektu. Co do uwagi: „Po drugie, warto rozważyć, czy w przypadku określonym w art. 301 § 5 k.p.k. podejrzany nie powinien mieć w pierwszej kolejności możliwości wyboru obrońcy z listy. Skoro wszystkie osoby znajdujące się na niej pełnią dyżur, zagwarantowanie takiego uprawnienia (oczywiście zakładając, że dany adwokat nie wykonuje czynności w innej sprawie) nie stanowi zagrożenia dla sprawności toczącego się postępowania" należy wskazać, że na tym etapie postępowania należy dążyć do sprawnego wyznaczenia obrońcy. Proponowane rozwiązanie można traktować co najwyżej jako „dobrą praktykę", ale nie jako ustawowy wymóg. Odnotować również należy stanowisko SN wyrażone w postanowienie z dnia 6 lutego 2014 r. III KK 3/14, zgodnie z którym „***Oskarżony korzystając z prawa do bezpłatnej***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wolnej stopy albo jest pozbawiony wolności. Utrudnia to precyzyjne zorientowanie się w złożonej materii dotyczącej prawa dostępu do adwokata, a nie należy zapominać, że przepisy k.p.k. nie są adresowane tylko do fachowych podmiotów, ale powinny być dostępne i zrozumiałe także dla osób nieposiadających specjalistycznej wiedzy prawniczej. Po drugie, warto rozważyć, czy w przypadku określonym w art. 301 § 5 k.p.k. podejrzany nie powinien mieć w pierwszej kolejności możliwości wyboru obrońcy z listy. Skoro wszystkie osoby znajdujące się na niej pełnią dyżur, zagwarantowanie takiego uprawnienia (oczywiście zakładając, że dany adwokat nie wykonuje czynności w innej sprawie) nie stanowi zagrożenia dla sprawności toczącego się postępowania. Rozwiązanie to korespondowałoby zresztą z treścią art. 301 § 3 k.p.k., który zakłada udostępnienie podejrzanemu listy obrońców. Choć nie zostało to w tym ostatnim przepisie wskazane wprost, to jednak udostępnienie listy obrońców, o którym mowa w tej jednostce redakcyjnej, trudno odczytywać inaczej niż zapewnienie możliwości wyboru fachowego reprezentanta procesowego. Po trzecie, należy zauważyć, że projektodawca przewidział w art. 301 § 8 k.p.k. dalej idące wyjątki od zapewnienia przesłuchania w obecności obrońcy niż dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w		***pomocy prawnej nie ma możliwości dobierania sobie osoby obrońcy, co jest domeną stosunku obrończego z wyboru*** *(por. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2013 r., III KK 51/13, czy postanowienie SN z dnia 17 września 2008 r., III KZ 94/08)".* W rozporządzeniu wydanym na podstawie 81a § 4 k.pk. przyjęto, *że „we wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oskarżony może wskazać, czy żąda wyznaczenia adwokata czy radcy prawnego. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy przy wyznaczaniu obrońcy z urzędu nie jest związany żądaniem oskarżonego"*(§ 8). Wskazana regulacja stanowi pewien standard, którego zmiana, a tym bardziej dokonana ustawą nie wydaję się konieczna. Odnośnie do relacji art. 300 § 8 k.p.k. do przepisów dyrektyw zagadnienie omówiono w ramach uwag zgłoszonych przez MUE, w ramach uzgodnień projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności. W powyższej dyrektywie przewidziano bowiem, że powód odstępstwa od stosowania prawa dostępu do obrońcy może zaistnieć: - w przypadku pilnej potrzeby zapobieżenia poważnym negatywnym konsekwencjom dla życia, wolności lub nietykalności cielesnej jakiejś osoby, - w przypadku konieczności podjęcia przez organy ścigania natychmiastowego działania w celu niedopuszczenia do narażenia postępowania karnego na znaczący uszczerbek. Analiza powyższych przesłanek wskazuje, że są one węższe niż okoliczności przewidziane w art. 301 § 8 k.p.k., który zakłada, że chodzi o konieczność zapobieżenia zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub wzgląd na ważny interes śledztwa lub dochodzenia.		
113.	art. 301 k.p.k.	W zestawieniu z normą art. 245; przyjęte rozwiązanie, choć niewątpliwie zmierza w dobrym kierunku, wydaje się komplikować całą procedurę w opisanym zakresie. Być może zasadne byłoby zamiast przyjmować zasadę, że jeżeli z chwilą zatrzymania podejrzany żąda kontaktu z obrońcą, ten jest umocowany do obrony przez co najmniej całe 72 godziny od zatrzymania (w razie skierowania wniosku o TA), szatkuje się to i	**NRA**	Uwagi niezasadne Co do alternatywnego modelu obrony NRA sama zauważa, że „Ewentualne alternatywne rozwiązania wymagałyby pogłębionej analizy i szerokiej dyskusji”. Odnośnie do odpłatności za dyżury należy wskazać, że zagadnienie to wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Dyżury adwokacie są pełnione przez adwokatów i radców prawych w związku z postępowaniem przyśpieszonym.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zmusza podejrzanego do ponawiania żądania udziału obrońcy do każdej kolejnej czynności; Ewentualne alternatywne rozwiązania wymagałyby pogłębionej analizy i szerokiej dyskusji; - Z uwagi na brak obecnie projektów aktów wykonawczych NRA antycypując konieczność ich opracowania, już na tym etapie prac legislacyjnych wskazuje na konieczność wprowadzenie **zasady odpłatności** nie tylko za udział w czynności w trakcie dyżuru, ale i za samo dyżurowanie. - Dyskusyjne wydaje się także określenie czasu oczekiwania na adwokata - tutaj zamiast okres: „nieprzekraczający trzech godzin" należy rozważyć raczej okres: „co najmniej (...)" i tu propozycja minimalnego czasu oczekiwania, bo okres „nieprzekraczający" może być interpretowany jako okres maksymalny, zastrzeżony w interesie organów ścigania, czyli np. prokurator może odroczyć przesłuchanie o kwadrans mimo informacji od obrońcy, że ten będzie za godzinę. W tej postaci ten przepis może nie spełnić roli gw□r□□□yj□□j; - Kolejna kwestia to ile powinien wynosić ten minimalny czas - we Francji są to 2 godziny, na Tajwanie czeka się „do 4 godzin"; - Kolejna ewentualnie pozostająca do rozważenia kwestia - czy poza prawem rozmowy nie powinno się już na tym etapie obligować organu procesowego do		Zgodnie z art. 517 § 1 k.p.k. „*W celu umożliwienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym* ***ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów*** *w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach."* Aktualnie za pełnienie dyżuru adwokat i radca prawny nie otrzymuje wynagrodzenia. W projektowanej ustawie przewidziano pełnienie dyżurów w celu udzielenia pomocy prawnej osobom zatrzymanym. Konsekwentnie nie poruszono zagadnień odpłatności za dyżury adwokackie. Kwestie te nie stanowią bowiem materii prawa karnego. Na stronie MS znajduje się opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w której wskazano m.in.: *„- Projekt tzw. ustawy naprawczej w ogóle zatem nie podejmuje kwestii odpłatności za dyżury pełnione przez adwokatów i radców prawnych, bowiem wskazany art. 245 § 2 zdanie trzecie k.p.k. dotyczy ponoszenia przez Skarb Państwa wyłącznie kosztów świadczonej przez obrońcę pomocy prawnej, a nie kosztów gotowości do świadczenia tej pomocy.* *- Jeśli idzie o kwestię wynagrodzenia za dyżury adwokatów i radców prawnych pełnionych zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 23 czerwca 2015 r. na potrzeby udzielania pomocy prawnej zatrzymanym i w postępowaniu przyspieszonym, to należy podkreślić, iż* ***jest to zagadnienie w istocie leżące poza zakresem regulacji kodeksu postępowania karnego*** *(…). W istocie zatem kwestia wynagrodzenia za gotowość do świadczenia pomocy prawnej w postępowaniu karnym w ramach dyżurów obrończych stanowi zagadnienie należące nie tyle do obszaru postępowania karnego, ile do problematyki ustroju i funkcjonowania organów i zawodów ochrony prawnej.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przedstawienia obrońcy, pewnych dokumentów z akt.		*- Niezależnie od powyższego należy wskazać, że kwestia wprowadzenia wynagrodzenia za dyżury obrończe uzależniona jest przede wszystkim od rozstrzygnięcia z jednej strony tego, w jakim stopniu nakładany przez ustawodawcę na adwokatów i radców prawnych obowiązek pełnienia tych dyżurów powiązany jest ze sferą realizacji przez samorząd adwokacki i samorząd radcowski oraz ich poszczególnych członków zadań o wymiarze publicznym (por. art. 1 ust. 1 pr. o adwokaturze), a więc zadań, które stanowią przejaw działalności tych samorządów na rzecz dobra wspólnego. Z drugiej strony należy też niewątpliwie wziąć pod uwagę, z jakimi obciążeniami i ograniczeniami wiąże się in concreto realizacja obowiązku pełnienia dyżurów i czy stopień natężenia tych niedogodności wymaga, aby zostały one zrekompensowane poprzez odpowiednią sumę pieniężną („wynagrodzenie"). W końcu rozstrzygnięcie omawianej kwestii musi również uwzględniać, jakie środki (z budżetu państwa, budżetu jednostki samorządu terytorialnego, budżetu organu samorządu adwokackiego lub radcowskiego) miałyby zostać wyasygnowane na pokrycie owego „wynagrodzenia". Niewątpliwie kwestia ta wymaga dostrzeżenia punktu widzenia samorządów adwokackiego i radcowskiego, a zwłaszcza rzeczowej dyskusji i porozumienia z ich organami.* *- Wskazać również należy, że w istocie kwestia odpłatności dyżurów obrończych jest ściśle powiązana z generalnym problemem oceny prawidłowości funkcjonowania systemu pomocy prawnej dla osób ubogich w postępowaniu przed sądami powszechnymi (zwłaszcza w postępowaniu karnym i postępowaniu cywilnym) oraz ukształtowania takiego systemu w sposób zapewniający efektywne uzyskiwanie przez jednostki ochrony prawnej w tym postępowaniu. Zagadnienie odpłatności dyżurów stanowi więc wycinek szerszego problemu, czy system pomocy prawnej z urzędu aktualnie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				funkcjonujący w Polsce jest optymalny i prawidłowo realizuje swoje zadania w praktyce, a także czy przyjęty obecnie sposób finansowania tych usług sprzyja zapewnieniu ich odpowiedniego poziomu, a funkcjonujący system pozwala na uzyskanie z wydatkowanych z budżetu państwa środków najlepszych możliwych efektów (maksymalizacja wyników możliwych do osiągnięcia z przeznaczanych środków). *- **Reasumując, rozstrzygnięcie kwestii wprowadzenia wynagrodzenia dla adwokatów i radców prawnych za pełnione przez nich dyżury obrończe wymaga uwzględnienia szeregu okoliczności, które leżą poza sferą postępowania karnego**."* Kolejna uwaga ma treść: „Dyskusyjne wydaje się także określenie czasu oczekiwania na adwokata - tutaj zamiast okres: „nieprzekraczający trzech godzin" należy rozważyć raczej okres: „co najmniej (...)" i tu propozycja minimalnego czasu oczekiwania, bo okres „nieprzekraczający" może być interpretowany jako okres maksymalny, zastrzeżony w interesie organów ścigania, czyli np. **prokurator może odroczyć przesłuchanie o kwadrans mimo informacji od obrońcy, że ten będzie za godzinę**. W tej postaci ten przepis może nie spełnić roli gwarancyj□j"; Uwaga jest niezasadna. Treść oraz cel przepisu nie powala na taką interpretację. W przepisie jest mowa o odroczeniu „**do czasu stawienia się obrońcy** jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin" Zatem odroczenie na 15 minut, pomimo świadomości, że obrońca nie zdąży przyjechać, pozostaje w sprzeczności z brzmieniem przepisu. Następna uwagi ma treść:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				„Kolejna kwestia to ile powinien wynosić ten minimalny czas - we Francji są to 2 godziny, na Tajwanie czeka się „do 4 godzin". Trudno odnieść się do tej uwagi inaczej niż poprzez wskazanie, że treść przepisu kształtowano mając na uwadze potrzebę sprawnego prowadzenia postępowania oraz uwzględniając wynikający z doświadczenia czas konieczny na przyjazd obrońcy do miejsca czynności. Odnośnie do uwagi: „Kolejna ewentualnie pozostająca do rozważenia kwestia - czy poza prawem rozmowy nie powinno się już na tym etapie **obligować** organu procesowego do przedstawienia obrońcy, pewnych dokumentów z akt" należ wskazać, że mają tu zastosowanie zasady ogólne z art. 156 § 5 k.p.k. Autor uwagi nie przedstawił argumentów na rzecz wprowadzenia postulowanej regulacji.
114.	art. 301 k.p.k.	Na pozytywną ocenę zasługuje również rozwiązanie zakładające wyznaczenie obrońcy z urzędu w związku z przesłuchaniem podejrzanego przez organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie, z listy obrońców pełniących dyżur. Aby uniknąć niejasności, a zwłaszcza zarzutu preferowania tych czy innych adwokatów lub radców prawnych, warto byłoby w toku dalszych prac legislacyjnych przemyśleć dodatkowe zastrzeżenie, zgodnie z którym **organ przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z listy, kierując się w tym zakresie kolejnością, przy uwzględnieniu faktu uprzedniego wyznaczenia określonych adwokatów lub radców prawnych z listy w innych sprawach.** Wolno sądzić, że	**KRRP**	Uwaga o tyle zasadna, że wskazuje na zagadnienia regulowane aktem wykonawczym. Aktualnie rozporządzenie wydane na podstawie art. 517k k.p.k. (do trybu przyśpieszonego) w § 9 ust. 7 stanowi, że „Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania". Odpowiednia regulacja powinna zostać zamieszczona w projektowanym rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 245 § 5 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępująca informatyzacja przepływu informacji powinna pozwolić organom procesowym na zorientowanie się co do uprzedniego wyznaczenia z urzędu określonego adwokata lub radcy prawnego, umieszczonego na liście, w innej sprawie.		Z uwagi na ich techniczny i wykonawczy charakter, nie ma powodów do zamieszczania wskazanych regulacji w ustawie.
115.	art. 301 k.p.k.	W związku z treścią art. 301 § 3 i 5 k.p.k., z których wynika, że organ procesowy musi dysponować listą obrońców pełniących dyżur, wskazane byłoby doprecyzowanie, w jaki sposób organ ten – a mowa tu nie tylko o prokuratorze, ale także np. o funkcjonariuszu Policji, Straży Granicznej, organie Inspekcji Handlowej, Prezesie Urzędu Komunikacji Elektronicznej czy strażniku Państwowej Straży Łowieckiej, które to organy mają uprawnienie do prowadzenia postepowań przygotowawczych może w każdej chwili, na bieżąco, uzyskiwać łatwy dostęp do aktualnej listy. W tej materii niezbędne są właściwe i kompleksowe rozwiązania organizacyjne, aby zapewnić pełną dostępność obrońcy na zasadach określonych w przedmiotowej regulacji. Projektodawca mógłby zatem nałożyć na organy, które tę listę tworzą, obowiązek przesyłania listy organom procesowym na określonym obszarze bądź publikowania jej w internecie. Lista – co należy podkreślić –- powinna zawierać nie tylko nazwiska, ale także telefony do adwokatów i radców, należy bowiem zauważyć, że sama lista nazwisk, bez numeru telefonu, nie będzie pomocna podejrzanemu dla celów określonych w	**PK**	Uwagi, rozumiane jako postulat uregulowania w ustawie zgłoszonych zagadnień, nie są zasadne. Kwestia udostępniania listy obrońców pełniących dyżur jest obecnie regulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym wydanym na podstawie art. 517 j k.p.k. W rozporządzeniu tym wskazano m.in.: **§ 3** (…) 4. Wykazy adwokatów oraz wykazy radców prawnych, o których mowa w ust. 1 i 2, zawierają następujące informacje: 1) imię i nazwisko adwokata lub radcy prawnego; 2) adres do doręczeń; 3) numer telefonu zapewniającego stały kontakt telefoniczny z adwokatem lub radcą prawnym pełniącym dyżur; 4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej; 5) wskazanie okresu, w którym adwokat lub radca prawny pełni dyżur. (…) **§ 5** 1. Prezes sądu rejonowego przekazuje niezwłocznie ustaloną listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury do wiadomości prezesowi właściwego sądu okręgowego, okręgowej radzie adwokackiej, radzie okręgowej izby radców prawnych, właściwemu prokuratorowi rejonowemu i

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		projektowanym art. 301 § 3, ani organowi procesowemu dla celów określonych w projektowanym art. 301 § 5 i 6 k.p.k. Jak wyżej wspomniano wprowadzane regulacje, które oczywiście są niezbędne, będą się wiązać z koniecznością wielu zmian w sferze organizacyjnej i z całą pewnością będą oddziaływać na sposób działania organu procesowego mającego często 48 godzin do podjęcia węzłowych decyzji. Niemniej jednak nie powinny one determinować jakichkolwiek ograniczeń w sferze zagwarantowania prawa do obrony, stąd też należy ocenić je pozytywnie.		komendantowi właściwej jednostki Policji. Przepis § 3 ust. 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. Analogiczne przepisy powinny zostać zamieszczone w projektowanym rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. W ramach prac nad tym rozporządzeniem można rozważyć poszerzenie kręgu osób, którym udostępniona będzie lista obrońców pełniących dyżur czy też publikowanie tej listy w Internecie.
116.	art. 301 k.p.k.	Projektodawca przewiduje w art. 301 § 5, że każdy podejrzany pozbawiony wolności będzie mógł przed pierwszym przesłuchaniem żądać ustanowienia mu obrońcy w trybie art. 78 § 1 k.p.k., to jest, powołując się na to, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Koszty obrony ponosi Skarb Państwa. Nie przewidziano jednak obowiązku zwrotu tych kosztów, jeśli następnie okaże się, że podejrzanemu nie przysługiwała obrona z urzędu na podstawie art. 78 § 1.	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Podobny problem może wystąpić na gruncie art. 78 § 2 k.p.k. Wydatki z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych należą do kosztów procesu (art. 618 § 1 pkt 11, art. 616 k.p.k.). Zasady ponoszenia kosztów procesu regulują art. 627 i n. k.p.k. Wynika z nich, że w wypadku skazania, oskarżonego obarcza się kosztami sądowymi, do których należą wydatki Skarbu Państwa, na te składają się zaś m.in. wypłaty dokonane z tytułu pomocy prawnej z urzędu (art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k.). Zasadą jest zatem dochodzenie od skazanego kosztów obrony z urzędu, o ile nie zostanie z nich zwolniony na zasadzie art. 624 k.p.k. Są to regulacje wystarczające i proponowane przepisy nie zmieniają takiej oceny.
117.	art. 301 k.p.k.	W art. 301 § 8 projektodawca implementuje wyjątek przewidziany w art. 3 ust. 6 dyrektywy 2013/48. Całkowicie jednak pominięto	**PK**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej zmiany.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wyjątek przewidziany w art. 3 ust. 5 tej dyrektywy. Wyjątek ten może mieć zastosowanie np. w postępowaniu prowadzonym wobec żołnierzy na wojskowych misjach zagranicznych, tak więc należałoby rozważyć jego implementację.		Art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48 stanowi, że „W wyjątkowych okolicznościach i jedynie na etapie postępowania przygotowawczego państwa członkowskie mogą zastosować czasowe odstępstwo od stosowania ust. 2 lit. c), w przypadku gdy oddalenie geograficzne podejrzanego lub oskarżonego uniemożliwia zapewnienie prawa dostępu do adwokata bez zbędnej zwłoki po pozbawieniu go wolności”. Opiniowana ustawa, jak już wielokrotnie wskazywano, ma charakter interwencyjny i nie wszystkie problemy reguluje kompleksowo. Pozostawienie poza zakresem niniejszej ustawy art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48 wynika również z faktu, że toczą się równolegle prace nad zmianami w zakresie ustroju sądów wojskowych i postępowania przed tymi sądami. Projektodawca stoi na stanowisku, że to w ramach tej odrębnej nowelizacji należy rozważyć regulacje odpowiadające art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48.
118.	art. 301 k.p.k.	Należy zwrócić uwagę, że przewidziana w § 9 regulacja wprowadza możliwość pewnej **obstrukcji procesowej ze strony obrońcy, który będzie przedstawiał usprawiedliwienia dotyczące kolejnych terminów przesłuchania**, co może oznaczać, że podejrzanego nie uda się ponownie przesłuchać nawet przez wiele miesięcy – a zatem, przez wiele miesięcy może okazać się niemożliwe np. ogłoszenie mu uzupełnionego lub zmienionego postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Korzystanie przez organ procesowy z możliwości wskazanej w § 8 może okazać się iluzoryczne z uwagi na możliwość późniejszego podważenia przez	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Przepisy, które można wykorzystywać do obstrukcji procesowej znajdują się w Kodeksie postępowania karnego, ale nie ujawniono aby były wykorzystywane w zauważalnej skali do unicestwienia celów postępowania. Wystarczy wskazać, że w przypadku obrony obligatoryjnej udział obrońcy w rozprawie jest obowiązkowy (art. 79 § 3, art. 80 k.p.k.). Obrońca poprzez niestawiennictwo mógłby uniemożliwić prowadzenie rozprawy a jej prowadzenie pod jego nieobecność skutkowałoby zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.). Jest to sytuacja podobna do tej, która została podniesiona w zgłoszonej uwadze. Ponieważ nie ujawniono dotychczas potrzeby interwencji legislacyjnej w związku z obstrukcją obrońców w toku

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obrońcę zasadności zastosowania tego przepisu i co za tym idzie, wyłączenia dowodu z takiego przesłuchania (projektowany art. 171 § 7a). Z uwagi na to, należy zastanowić się nad aktualną konstrukcją § 9, wprowadzając jasną i nie budzącą wątpliwości regulację przewidującą **możliwość przesłuchania podejrzanego bez udziału obrońcy, jeśli obrońca nie stawi się na kolejne przesłuchanie i nie udzieli substytucji, niezależnie od tego, czy będzie to niestawiennictwo usprawiedliwione, czy nie.** Obrońca, nie mogąc stawić się osobiście, powinien bowiem skorzystać z możliwości określonej w art. 25 ust. 3 *ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze*		postępowania sądowego nie wydaje się, aby taka interwencja konieczna była w związku z potencjalną obstrukcją w postępowaniu przygotowawczym. Dodać należy, że celowa obstrukcja procesowa polegająca na przedstawianiu zwolnienia lekarskiego, gdy w istocie nie jest ono konieczne stanowi delikt dyscyplinarny. Wskazać tu należy na § 11Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i art. 38 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.
119.	art. 301a k.p.k.	Krytyczna ocena tej regulacja wynika też z doświadczeń praktyki i w praktyce nie będzie miała większego znaczenia, bo negatywne skutki procesowe już w tym czasie zajdą i nic temu już nie zaradzi reguła z art. 301 § 9 k.p.k., która wprawdzie znosi te przedmiotowe ograniczenia, ale czyni to *de facto* dopiero aż po 14 dniach od przedstawienia podejrzanemu zarzutów, a przecież dla podejrzanego i jego obrońcy kluczowy jest stały kontakt praktycznie jak najszybciej po zatrzymaniu mając na uwadze jego sytuację procesową.	**NRA**	Uwaga niezasadna Nie jest jasne o jakie doświadczenia z praktyki chodzi skoro chodzi o nowe regulacje (art. 201a, 201 k.p.k.) Odstępstwa od przesłuchania z udziałem obrońcy (art. 301 § 8 k.p.k.) w założeniu mają mieć charakter wyjątkowy i sugestia, że opiniowana regulacja zamieszczona w art. 301a k.p.k. nie będzie miała znaczenie nie jest uzasadniona.
120.	art. 313 § 1 i § 1a k.p.k.	Wątpliwości budzą proponowane zmiany dotyczące instytucji przedstawienia zarzutów. Z jednej strony należy dostrzec, że instytucja ta przestaje być momentem, z którym osoba, na którą nakierowane jest ściganie, uzyskuje	**SN**	Uwagi nie są zasadne. W uwadze podniesiono, że w uzasadnieniu krytykuje się rozwiązania z art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k. wskazując na naruszenie art. 42 ust. 2 Konstytucji RP a jednocześnie wprowadza w projektowanym

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		kluczowe uprawnienia procesowe związane z prawem do obrony. Tym niemniej nie można tracić z pola widzenia, że przedstawienie zarzutów nadal pełni ważną funkcję informacyjną. Takiej informacji nie musi bowiem otrzymać na wcześniejszym etapie osoba w stosunku do której podejmowane są inne czynności nakierowane na ściganie. Dodatkowo nadal od przeprowadzenia tej czynności projektodawca uzależnia pewne skutki procesowe (vide: art. 327 i 328 k.p.k. w brzmieniu proponowanym w projekcie). W związku z powyższym **niezrozumiałe, także w świetle uzasadnienia opiniowanego projektu ustawy, jest wyraźne obniżenie poziomu gwarancyjności instytucji przedstawienia zarzutów w stosunku do obecnego stanu rzeczy.** Wątpliwości budzą też sprzeczności w uzasadnieniu projektu. Należy bowiem odnotować, że wskazano w nim, iż „wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. **odstępstwo od ogłoszenia** postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego, pozostaje **w sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz**”		art. 313 § 1 k.p.k. określone odstępstwa od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Należy wskazać, że krytyka obecnego art. art. 313 § 1a k.p.k. uwzględnia jego otoczenie normatywne co w konsekwencji mogło prowadzić do sytuacji w której „*skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania*” Drugi aspekt różniący obecny i projektowany stan prawny sprowadza się do tego, co autor uwagi również dostrzega, że instytucja przedstawienia zarzutów przestaje być momentem, z którym osoba, na którą nakierowane jest ściganie, uzyskuje kluczowe uprawnienia procesowe związane z prawem do obrony. Dlatego w nowym otoczeniu normatywnym, gdzie uprawnienia podejrzanego nabywane są niezależnie od przedstawienia zarzutów, projektowane odstępstwa od ogłoszenia zarzutów należy uznać za akceptowalne. Odnośnie do uwagi: „Niezrozumiały jest także powód, dla którego przesłanką odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest upływ terminu zatrzymania. (…) Trudno zatem zrozumieć, jaki cel przyświeca projektodawcy pozwalającemu wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów **bez informowania o tym podejrzanego”.** należy wskazać, że jej autor przeoczył, iż art. 313 § 1 k.p.k. stanowi, że

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		(Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 83-84). Z tego zatem powodu projektodawca deklaruje chęć powrotu do unormowań sprzed wejścia w życie w 2022 r. regulacji art. 313 § 1 i 1a k.p.k. w obecnym jej brzmieniu a więc przyjęcia, że konieczne jest nie tylko sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, ale także jego niezwłoczne ogłoszenie podejrzanemu i przesłuchanie go. **Zarazem jednak, bez żadnego wyjaśnienia, projektodawca wskazuje, że wyjątkiem od dokonania powyższych trzech czynności jest wypadek, gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego „nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania”** (Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 84). **W założeniach tych tkwi sprzeczność, gdyż jeżeli podejrzany wprawi się w stan upojenia albo odurzenia, to jest to okoliczność „leżąca po stronie podejrzanego”. Projektodawca zatem z**		„Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, **a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe** ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.”, Zatem w tym ostatnim wypadku odstępuje się od przesłuchania podejrzanego a nie od ogłoszenia postanowienia. Wskazano na to w uzasadnieniu projektu: *„Odstąpienie od niezwłocznego przesłuchania będzie bowiem możliwe również w sytuacji, „gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania”. Unormowanie to zapewnia balans między wymogami efektywności postępowania a prawem podejrzanego do obrony.* ***W sytuacji, gdy prokurator nie będzie dysponował wystarczającym czasem na przesłuchanie podejrzanego (zwłaszcza z uwagi na konieczność zapewnienia mu dostępu do obrońcy), będzie mógł ograniczyć czynność do ogłoszenia zarzutów*** *i wystąpić do sądu z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie podejrzanego. Zostanie on wówczas przesłuchany dopiero przed sądem. Pozwoli to prokuratorowi realizować niezbędne czynności bez konieczności sięgania po ograniczenia dostępu do obrońcy, o których mowa w projektowanym art. 301 § 8 k.p.k.”*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jednej strony twierdzi, że brak ogłoszenia zarzutów w omawianej sytuacji godzi w prawo do obrony, a zarazem przeformułowując wyjątki od obowiązku ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów czyni to w sposób, który ową okoliczność obejmuje. Niezrozumiały jest także powód, dla którego przesłanką odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest upływ terminu zatrzymania. Należy zauważyć, że de lege lata takiej przesłanki nie ma i organy procesowe nawet w sytuacji, gdy terminy są naglące, muszą dokonać wszystkich czynności związanych z przedstawieniem zarzutów. Rozwiązanie to nie spowodowało w praktyce żadnej możliwej do zaobserwowania istotnej skali perturbacji w ściganiu osób podejrzanych o popełnienie przestępstw. **Trudno zatem zrozumieć, jaki cel przyświeca projektodawcy pozwalającemu wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów bez informowania o tym podejrzanego.** Dodatkowo należy podkreślić, że proponowane brzmienie art. 313 § 1 k.p.k. nie precyzuje z jakich powodów zaistniała niemożność przesłuchania podejrzanego. Mogą to być więc nawet okoliczności zawinione przez organy ścigania. Przesłanka związana z czasem zatrzymania wydaje się bowiem, ze względu na stylizację językową proponowanego brzmienia art. 313 § 1 k.p.k. odrębna od okoliczności leżących po stronie		Wątpliwości autora uwag co do potrzeby wprowadzania opisanej wyżej regulacji nie są zasadne. Po pierwsze należy zauważyć, że składanie wyjaśnień może trwać niekiedy wiele godzin. Presja czasu może wpłynąć na jakość przesłuchania, a nie trzeba przekonywać, że nie sprzyja to dochodzeniu do prawdy. Po wtóre autor uwagi nie uwzględnia, że nowe regulacje związane z dostępem do obrońcy (art. 245 k.p.k. i art. 301 k.p.k.) mogą przedłużyć postępowanie, co uzasadnia proponowane rozwiązanie „awaryjne". Odnośnie do sugestii autora uwagi, że „organy procesowe po prostu zaniechają ogłaszania postanowienia i przesłuchiwania podejrzanego w przypadku zatrzymania, gdyż przepis w żaden sposób nie limituje możliwości dokonania takiego zaniechania" (jak wskazano chodzi tylko o zaniechanie przesłuchania - uwaga MS) należy stwierdzić, że taka aprioryczna wizja zakłada złą wolę organów stosujących prawo co trudno uznać za uzasadnione.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podejrzanego, o których mowa wcześniej w tym przepisie. Konstrukcja proponowanego art. 313 k.p.k. może więc prowadzić do sytuacji, w której organy procesowe po prostu zaniechają ogłaszania postanowienia i przesłuchiwania podejrzanego w przypadku zatrzymania, gdyż przepis w żaden sposób nie limituje możliwości dokonania takiego zaniechania. **Mało przekonujące jest także uzasadnienie projektu opiniowanej ustawy wskazujące, że unormowania z art. 301 k.p.k. gwarantujące dostęp do obrońcy i wymagające czasu na jego realizację przemawiają za rozwiązaniem zwalniającym z ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego** (por. Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 49). **O ile nie można wykluczyć, że w praktyce może być tak, iż dłuższy czas niezbędny na przesłuchanie z udziałem obrońcy po ogłoszeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów mógłby skutkować zagrożeniem przekroczenia maksymalnego 48-godzinnego okresu zatrzymania, to brak jest podstaw do przyjęcia, iż będzie tak w każdym, czy nawet większości przypadków**. Proponowane zmiany powinny zresztą raczej motywować organy procesowe do możliwie najszybszego działania i dobrej organizacji przeprowadzanych czynności procesowych, co		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		byłoby z korzyścią dla proporcjonalności ingerencji w prawo do wolności osobistej. Omawiany przepis wymaga więc refleksji nad rolą postanowienia o przedstawieniu zarzutów w sytuacji, w której status podejrzanego został oderwany od tej właśnie czynności. Proponowane w projekcie rozwiązania, także w szerszym kontekście związanym z definicją podejrzanego (por. uwagi do projektowanego art. 71 k.p.k.), wskazują, że kwestie te nie zostały przejrzyście zaplanowane, uporządkowane i określone.		
121.	art. 313 § 5 k.p.k.	Wątpliwości budzi również treść art. 313 § 5 k.p.k., który przewiduje, że za wszczęcie postępowania przeciwko osobie uważa się wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo postawienie osobie zarzutu bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. **Zasadnicze pytanie jakie można postawić związane jest z sensem wykreowania definicji legalnej fazy in personam postępowania przygotowawczego**. Zauważyć bowiem należy, że podejrzany jako podmiot procesu karnego (zgodnie z proponowaną w projekcie definicją z art. 71 § 1 k.p.k.) pojawia się niezależnie od fazy in personam związanej z przedstawieniem zarzutów. W tym zatem sensie trudno zrozumieć czym jest owa faza, skoro podmiot, którego miałaby dotyczyć (jak zresztą wskazuje sama jej nazwa) pojawić się może w procesie wcześniej niż w momencie przedstawienia zarzutów.	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak już wskazano przy omawianiu uwagi SN „*wskazane przepisy (art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k.) maja na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego*”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
122.	art. 313 § 5 k.p.k.	Pewne wątpliwości może nasuwać propozycja legislacyjna przewidująca identyfikację wszczęcia postępowania przeciwko osobie z wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo postawienie osobie zarzutu bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego (art. 313 § 5 w projektowanym kształcie). Projektodawca w ten sposób dokonuje oderwania wszczęcia postępowania przeciwko osobie od uzyskania statusu podejrzanego, które może być - jak już wyżej powiedziano - skutkiem innych czynności niż wyszczególnione formy przedstawienia zarzutów. Pozwala to zauważyć, że w rezultacie wprowadzenia analizowanych zmian określona osoba uzyskiwałaby status podejrzanego, natomiast nie byłoby to równoznaczne ze skierowaniem przeciwko niej postępowania, gdy czynności ukierunkowane na ściganie, z których wynikałby ten status, nie polegałyby na przedstawieniu zarzutów. **Wydaje się to dość sztuczne rozwiązanie. Naturalne zaś byłoby powiązanie wszczęcia postępowania przeciwko osobie z uzyskaniem przez daną osobę statusu podejrzanego**. Wychodząc z tego założenia można wystąpić z **propozycją rezygnacji z rozwiązania proponowanego w art. 313 § 5 k.p.k.** (w projektowanym kształcie) na rzecz dodania do przepisu art. 71 k.p.k. jednostki oznaczonej jako § 1a o następującej zawartości treściowej: „Uzyskanie statusu podejrzanego jest	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. Zmiana definicji podejrzanego i oderwanie jej od formalnego wszczęcia postępowania przeciwko osobie miała na celu realizację prawa do obrony. Jednak wszczęcie postępowania przeciwko osobie to moment sformalizowany wywołujący określone skutki np. w zakresie przerwania biegu przedawnienia (art. 102 § 1 k.k.). Dlatego w projekcie wprowadzono regulację, która eliminuje potencjalne wątpliwości co do momentu wszczęcia postępowania in personam *(*art. 313 § 5 k.p.k.)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		równoznaczne z wszczęciem postępowania przeciwko osobie".		
123.	art. 325b k.p.k.	Niezależnie od zmian już zaproponowanych w k.p.k. postulować należy zmianę w art. 325b k.p.k., którą uzasadnia dotychczasowa praktyka w zakresie ścigania przestępstwa nękania i kradzieży tożsamości określonych w art. 190a § 1 i 2 k.k., przestępstwa fałszowania drogomierza określonego w art. 306a k.k. i przestępstwa zaboru, bądź fałszowania tablicy rejestracyjnej określonego w art. 306c k.k. Obligatoryjne prowadzenie śledztwa w tych sprawach wynikające w stosunku do art.l90a k.k. z ustawowego zagrożenia, natomiast w stosunku do przestępstw określonych w art. 306a k.k. i w art. 306c k.k. wynikające z usytuowania wymienionych przepisów w Rozdziale XXXVI k.k. z uwagi na wagę tych spraw i stosunkowo niewielki stopień skomplikowania nie jest uzasadnione, w szczególności że sprawy o przestępstwa znęcania się w typie podstawowym oraz o oszustwa do kwoty200.000 zł (mimo takiego samego zagrożenia karą) prowadzone są w formie dochodzenia. Postulowana zmiana powinna polegać na dodaniu w art. 325b § 1 pkt 2 k.p.k. słów: art. 190a § 1 i 2 k.k. oraz na dodaniu w art. 325b § 2 k.p.k. po słowach „w rozdziale XXXVf, z wyjątkiem art. 297, art. 300" słów: art. 306a i art. 306c.	**KRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy
124.	art. 327 § 1 i § 2 k.p.k. i	Proponowane modyfikacje brzmienia przepisu art. 308 § 1 i 2 k.p.k., art. 325g § 2 są konsekwencją zmiany definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. (por. uwagi do tego przepisu).	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak już wskazano przy omawianiu uwag SN „*wskazane przepisy (art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k.) maja na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	art. 328 § 1 k.p.k.	Więcej kontrowersji budzą modyfikacje zawarte w art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 § 1 k.p.k. Projektodawca w tym zakresie wskazuje, że „w celu uniknięcia potencjalnych niejasności (…) związanych z dynamiką postępowania przygotowawczego i poszerzeniem katalogu czynności skutkujących uzyskaniem uprawnień podejrzanego projekt proponuje utrzymanie zasady, że przejście postępowania przygotowawczego do fazy in personam następuje w momencie przedstawienia zarzutów" (Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 50). Z powyższego sformułowania jasno wynika, że status podejrzanego uzyskuje się w związku z różnymi czynnościami procesowymi, a nie tylko z przedstawieniem zarzutów, jak ma to miejsce obecnie. Zgodnie z definicją z art. 71 § 1 k.p.k. proponowaną w opiniowanym projekcie za podejrzanego uważa się osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie. W przepisie tym jest mowa o istnieniu dostatecznie uzasadnionego podejrzenie popełnienia przestępstwa. Proponowane w projekcie brzmienie art. 313 k.p.k. także posługuje się sformułowaniem dane uzasadniające dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba. Mamy zatem		*nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego*".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do czynienia z istnieniem dokładnie takiego samego stanu wiedzy po stronie organów procesowych**. Niejasne jest zatem w powyższych okolicznościach, z jakich powodów tylko czynność przedstawienia zarzutów miałaby być punktem odniesienia do gwarancji procesowych limitujących możliwość ponownego ścigania zawartych w art. 327 i 328 k.p.k.** To bowiem nie czynność procesowa jest w omawianym kontekście istotna, ale właśnie ustawowo określony poziom podejrzenia popełnienia przestępstwa, który powoduje, że dana osoba jest ścigana w postępowaniu przygotowawczym. Zasadne byłoby zatem przemyślenie proponowanej konstrukcji art. 327 i 328 k.p.k. Jej optymalny kształt powinien być ściśle związany regulacją art. 71 § 1 k.p.k. (por. uwagi do tego unormowania).		
125.	art. 339 § 3b k.p.k.	W aspekcie powiązanym z wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia na odnotowanie zasługuje proponowane uchylenie niedawno wprowadzonych przepisów art. 339 § 3b i art. 368a k.p.k., w których przewidziana jest, oparta na inicjatywie oskarżonego, kontrola oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego pod kątem zbadania, czy nie zachodzi potrzeba umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 K.P.K., a więc ze względu na brak skargi uprawnionego oskarżyciela. **Można się zastanawiać, czy uchylenie wskazanej kontroli w ramach wstępnego badania sprawy (art. 339 § 3b**	**KRRP**	Uwaga niezasadna. Regulacje ogólne zawarte w art. 17 § 1 k.p.k. („Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:”) i art. 339 § 3 k.p.k. („Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie także wtedy, gdy zachodzi potrzeba innego rozstrzygnięcia przekraczającego jego uprawnienia, a zwłaszcza: 1) umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2-11”) należy uznać za wystarczające. Należy mieć na uwadze, że strona postępowania może składać wnioski o dokonanie czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		k.p.k.) nie jest zbyt pochopnym pomysłem legislacyjnym. Wziąwszy pod uwagę, w jakich realiach następuje wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia, a więc, że dochodzi do tego „na bazie" dwukrotnego zaniechania ścigania karnego przez organ prokuratorski, z perspektywy pragmatycznej, ale nade wszystko gwarancyjnej, by zaoszczędzić określonej osobie odium zasiadania na ławie oskarżonych na jawnej rozprawie głównej mimo braku podstaw oskarżenia, należałoby raczej rozważyć zmianę rozwiązania przewidzianego w art. 339 § 3b k.p.k., w wyniku której wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia pociągałoby za sobą w każdym wypadku konieczność zbadania sprawy pod kątem umorzenia postępowania z przyczyn określonych w art. 339 § 3 pkt 1 i 2 k.p.k.		Mnożenie regulacji nie znajduje zatem uzasadnienia.
126.	art. 378a k.p.k.	Wątpliwości z perspektywy prawa do obrony budzi proponowana w opiniowanej ustawie nowelizacja art. 378a k.p.k. Projektodawca dostrzegając, jak się wydaje, antygwarancyjność obecnie funkcjonującego przepisu, zmierza do zawężenia zakresu jego zastosowania i urealnienia możliwości żądania powtórzenia przeprowadzonego pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy dowodu. Problemem jest jednak to, że przepis w proponowanym brzmieniu nie limituje charakteru przeprowadzanych dowodów i okoliczności, w jakich uzasadnione byłoby ich przeprowadzenie. Przypomnieć zaś należy, że może się to odbyć nawet pod	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano przy omawianiu uwag SSP IUSTITIA do tego przepisu, aktualnie art. 378a k.p.k. brzmi następująco: **Art. 378a** § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, **sąd**, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, **może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków,** którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. § 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany. Przy doręczeniu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy. Ograniczeniem takim nie jest bynajmniej wskazanie przykładowej czynności dowodowej, a mianowicie przesłuchania świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie. Konstrukcja omawianego przepisu nie ogranicza bowiem jego zakresu tylko do sytuacji analogicznych do powyższej. W konsekwencji, pomimo usunięcia obecnie obowiązujących ograniczeń dotyczących możliwości żądania powtórzenia czynności dowodowej, przepis ten nadal budzi wątpliwości odnośnie do zakresu swobody pozostawionej sądowi orzekającemu.		wezwania lub zawiadomienia należy również doręczyć pouczenie, o którym mowa w § 7. § 3. **Jeżeli sąd przeprowadził postępowanie dowodowe podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy w wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżony lub obrońca może** najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był należycie zawiadomiony przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, **złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności.** Prawo do złożenia wniosku nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono postępowanie dowodowe na podstawie § 1, była nieusprawiedliwiona. § 4. W razie niezłożenia wniosku w terminie, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie jest dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy. § 5. **We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca ma obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony**. § 6. W razie uwzględnienia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu sąd przeprowadza dowód uzupełniająco, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony. § 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				podczas jego nieobecności oraz o treści przepisów § 4 i 5, a także umożliwia mu wypowiedzenie się co do tej kwestii. SN stojąc przed zagadnieniem oceny wskazanej regulacji z punktu widzenia zgodności ze standardami konstytucyjnymi i konwencyjnymi wskazuje, że *„przepis art. 378a § 1 KPK może być stosowany także w przypadku istnienia obrony obligatoryjnej, a zatem, także w przypadku określonym w art. 80 KPK). Rzecz jednak w tym, że przepis ten ma charakter wyjątkowy i nawet w przywołanym w wyjaśnieniach sędziów opracowaniu komentatorskim wskazuje się, że z uwagi na ograniczenie prawa do obrony, stosowanie tego przepisu może naruszać standard rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 i 3 lit. d Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości (EKPC) oraz standard z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (D. Świecki (w:) D. Świecki [red.], Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom I. Art. 1-424, wyd. VII - teza 1 do art. 378a). Stąd też prezentowany jest pogląd o konieczności* ***dokonywania prokonstytucyjnej i prokonwencyjnej wykładni tego przepisu****, zwłaszcza w zakresie przesłanki „szczególnie uzasadnionych przypadków”* ***i uznanie, że chodzi tu o sytuację, w których nie będzie można przeprowadzić dowodu korzystnego dla oskarżonego na dalszym etapie postępowania*** *(por. D. Świecki, op. cit., teza 1 i powołane tam piśmiennictwo). (…)* ***ten tryb powinien dotyczyć tylko dowodów, które mogą być w procesie już niedostępne, a nie powinien być stosowany dla wygody określonych osób (…)”***(postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2024 r. I KK 410/23). Nie należy też tracić z pola widzenia wydanego w dniu 15 lipca 2021 r. wyroku TSUE w sprawie C-791/19 w którym Trybunał orzekł m.in., że

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				„przewidując, że (…) sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego sędziego lub jego obrońcy (art. 115a § 3 owej ustawy (chodzi o u.s.p. - uwaga MS)), a tym samym nie zapewniając poszanowania prawa do obrony obwinionych sędziów sądów powszechnych, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE”. Zgodnie z art. 115a § 3 u.s.p., obowiązującym w czasie wyrokowania przez TSUE, „*Sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy, chyba że sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania dyscyplinarnego*”. Uzasadniając swoje stanowisko TSUR wskazał m.in, że: *210 Należy stwierdzić w tym względzie, że takie przepisy proceduralne mogą ograniczać prawa sędziów, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie dyscyplinarne, do bycia skutecznie wysłuchanym przez sąd dyscyplinarny i do skorzystania ze skutecznej obrony przed tym sądem. Wspomniane przepisy nie mogą bowiem zagwarantować, że w przypadku usprawiedliwionej nieobecności danego sędziego lub jego obrońcy w toku postępowania prowadzonego przed tym sądem sędzia ten zawsze będzie mógł przedstawić swoje stanowisko w sposób użyteczny i skuteczny, w razie potrzeby z pomocą obrońcy, który sam będzie miał zapewnioną rzeczywistą możliwość podjęcia jego obrony.* *211 Wbrew temu, co twierdzi Rzeczpospolita Polska, gwarancja taka nie wynika też z okoliczności, że art. 115a § 3 p.u.s.p. stanowi, iż sąd dyscyplinarny kontynuuje postępowanie tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania, ani z faktu, że art. 115 tej ustawy przewiduje, iż doręczając wezwania na rozprawę, sąd*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dyscyplinarny wzywa obwinionego sędziego do przedstawienia wyjaśnień na piśmie oraz do złożenia wszystkich wniosków dowodowych, które uzna za użyteczne. *212 Jak podkreśla bowiem Komisja w skardze, wspomniane przepisy nie są odpowiednie dla zapewnienia poszanowania prawa do obrony obwinionego sędziego w toku postępowania przed sądem dyscyplinarnym".* Wyrok TSUE dotyczył innej redakcji przepisu i uwzględniał również uwarunkowania ustrojowe, ale główna myśl w nim zawarta, istotna dla niniejszych rozważań, pozostaje aktualna i wskazuje, że prowadzenie postępowania mimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego godzić może w prawo do obrony a tym samym w wynikające z artykuł 19 ust. 1 TUE prawo do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Uwzględniając powyższe uwagi nie sposób aprobować stanowiska SN, że proponowane zmiany nie znajdują uzasadnienia. Wręcz przeciwnie. Zmiany te były konieczne, aby zachować zgodność regulacji ze standardami konstytucyjnymi i prawnomiędzynarodowymi. Dokonano tego poprzez zaproponowane w projekcie ograniczenie możliwości prowadzenia rozprawy pomimo usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy. W rezultacie w projekcie proponuje się następujące brzmienie § 1 art. 378a k.p.k. „Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w **szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie**,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. Postępowania dowodowego nie przeprowadza się pod nieobecność obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy.”, Takie zawężenie zakresu stosowania analizowanego przepisu, uwzględniając jego wyjątkowość i konieczność realizacji celów postępowania karnego (art. 2 k.p.k.), należy uznać za niezbędne, usprawiedliwione i akceptowalne. Odnosząc się do wątpliwości zgłoszonych w uwadze SN, który wskazuje, że *„Projektodawca dostrzegając, jak się wydaje, antygwarancyjność obecnie funkcjonującego przepisu, zmierza do zawężenia zakresu jego zastosowania i urealnienia możliwości żądania powtórzenia przeprowadzonego pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy dowodu.* ***Problemem jest jednak to, że przepis w proponowanym brzmieniu nie limituje charakteru przeprowadzanych dowodów i okoliczności, w jakich uzasadnione byłoby ich przeprowadzenie.*** *Przypomnieć zaś należy, że może się to odbyć nawet pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy.* ***Ograniczeniem takim nie jest bynajmniej wskazanie przykładowej czynności dowodowej, a mianowicie przesłuchania świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie. Konstrukcja omawianego przepisu nie ogranicza bowiem jego zakresu tylko do sytuacji analogicznych do powyższej”*** należy zauważyć, że jej autor pomija dorobek orzeczniczy SN, który jak na wstępie wskazano dokonał prokonstytucyjnej i prokonwencyjnej wykładni wskazanego przepisu wskazując, że

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				„ten tryb powinien dotyczyć tylko dowodów, które mogą być w procesie już niedostępne, a nie powinien być stosowany dla wygody określonych osób (…)”(postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2024 r. I KK 410/23). Wskazany judykat pozostaje aktualny także na gruncie projektowanej regulacji i czyni uwagę SN niezasadną.
127.	art. 422 § 2a k.p.k.	Z perspektywy gwarancyjnej zasadniczo pozytywnie należy odnieść się do propozycji zmiany art. 422 § 2a k.p.k., z którego wynikają warunki doręczenia wyroku oskarżonego. „Zasadniczo”, ponieważ projekt zabezpiecza prawo do otrzymania wyroku przez osobę pozbawioną wolności, gdy nie miała obrońcy i nie byłaby obecna przy jego ogłoszeniu, należałoby natomiast oczekiwać, że w przedstawionych warunkach (nieobecności przy ogłoszeniu i niekorzystaniu z pomocy obrońcy) wyrok będzie podlegał doręczeniu także oskarżonemu, który odpowiadał „z wolnej stopy”. Trzeba stwierdzić, że przemawia za tym wzgląd na zagwarantowanie oskarżonemu w sposób realny prawa do zaskarżenia wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji.	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Po wprowadzeniu proponowanych zmian dojdzie w istocie do **przywrócenia w omawianym zakresie standardu, jaki obowiązywał przed wejściem w życie dużej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z 2013 r., czyli do dnia 30 czerwca 2015** r., kiedy to art. 419 § 2 k.p.k. przewidywał, że jeżeli oskarżony pozbawiony wolności nie był obecny przy ogłoszeniu na rozprawie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a nie miał obrońcy, orzeczenie to doręcza się oskarżonemu”. Oskarżony odpowiadający z „wolnej stopy” znajduje się w innej sytuacji i z większą swobodą może przejawiać aktywność nakierowaną na dbałość o własne sprawy. Nie ma zatem powodów, aby traktować go w tożsamy sposób jak osobę pozbawioną wolności.
128.	art. 445 k.p.k.	W powyższym kontekście generalnie pozytywnie należy ocenić przedłużenie terminu na wniesienie apelacji w tych sprawach, w których wcześniej nastąpiło przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku (nowelizacja art. 445 k.p.k.). Zauważyć jednak należy, że zgodnie z art. 423 § 1 k.p.k. przedłużenie czasu na sporządzenie uzasadnienia może nastąpić nie tylko w sprawie zawiłej, ale także	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Wydłużenie terminu nie jest nadmierne. Można zatem stosować rozwiązania proste (uogólnione). Istnieje ryzyko, że badanie co było przyczyną przedłużenia terminu w sytuacji gdy decyzja prezesa nie zawiera uzasadnienia, a wniosek sędziego ma charakter opisowy prowadziłyby do niepotrzebnego przedłużenia postepowania. Odnośnie do kwestii informowania o wydłużonym terminie – stanowisko projektodawcy przedstawiono przy uwagach

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		z innej ważnej przyczyny. W tym ostatnim wypadku podnosi się, że może do takiej sytuacji dojść w sprawie, która skomplikowana nie jest, ale konieczność przedłużenia terminu na sporządzenie uzasadnienia wynika z obciążenia sędziego innymi obowiązkami (R. A. Stefański, S. Zabłocki, Komentarz do art. 432, t. 2 [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom. III. Komentarz do art. 297-424, Warszawa 2021). W związku z powyższym, w świetle ratio legis proponowanej zmiany, która zmierza do zapewnienia stronom postępowania możliwości rzetelnej analizy akt sprawy w celu sformułowania środka zaskarżenia, warto byłoby rozważyć doprecyzowanie, że termin 30-dniowy aktualizuje się w przypadku skorzystania z art. 423 § 1 k.p.k., ale w sytuacji, gdy powodem takiego kroku jest zawiłość sprawy. O kwestii tej strona powinna być informowana.		zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych projektu (uwaga PR w Katowicach).
129.	art. 517j k.p.k.	Kwestia prawnego uregulowania dyżurów obrończych w postępowaniu przyśpieszonym obarczona istotną luką w regulacji. Nie przewidziano bowiem wprost wskazania, ze dyżury te świadczone są **odpłatnie**, a ich koszty ponosi Skarb Państwa. Tworzy to sytuację w której nakłada się obowiązek świadczenia i utrzymywania gotowości stałej w określonym czasie do świadczenia pomocy prawnej nie odpłatnie, co stanowi sytuację nieakceptowalną zarówno etycznie jak i prawnie. Proponujemy uzupełnienie w art.	**NRA**	Uwaga niezasadna. Stanowisko przedstawiono przy uwagach NRA do art. 301 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		517j. jego zapisu w par.2 poprzez rozszerzenie kompetencji Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia, obok wskazanych już elementów możliwości korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyśpieszonym o określenie stawek wynagrodzenia adwokatów i radców prawnych realizujących obowiązek zapewnienia tej pomocy prawnej w tym odrębnie za udział w dyżurach obrończych.		
130.	art. 607da k.p.k.	Jak wynika z uzasadnienia projektu (s.50), dodawane art. 607da i 607z § 3 k.p.k. mają implementować art. 10 ust. 4-5 dyrektywy 2013/48. Zgodnie z art. 10 ust. 4-5 dyrektywy 2013/48, państwo wykonujące ENA powinno poinformować osobę podlegającą ENA, że ma ona prawo ustanowić adwokata w państwie wydającym ENA. Jeśli owa osoba chce skorzystać z tego prawa, państwo wykonujące ENA przekazuje do państwa wydającego ENA stosowną informację, zaś państwo wydające przekazuje państwu wykonującemu informacje mające ułatwić ustanowienie tam adwokata. **Projektowany art. 607da dotyczy sytuacji, kiedy Polska jest państwem wydającym nakaz. Należałoby rozważyć przeredagowanie tego artykułu, ponieważ w proponowanym brzmieniu posługuje się on raczej terminologią dyrektywy, nie zaś Rozdziału 65a k.p.k., w którym został umieszczony.**	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Co do użytej terminologii autor uwagi nie rozwija wątku i nie wskazuje jakie określenia (wyrażenia) należy zastąpić i w jaki sposób. Należy zwrócić uwagę, że wyrażenie „**państwo wykonania nakazu**" funkcjonuje w obecnie obowiązującym art. 607d § 2 k.p.k., który stanowi, że „*Jeżeli miejsce pobytu osoby ściganej jest znane lub zostało ustalone w wyniku poszukiwań, o których mowa w § 1, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go bezpośrednio organowi sądowemu **państwa wykonania nakazu**; odpis nakazu przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości*". Lista obrońców jest dokumentem przygotowywanym przez prezesa sądu ale nie oznacza to, że nie może być udostępniona prokuratorowi. Niniejsza ustawa przewiduje wydanie nowego rozporządzenia na podstawie art. 81a k.p.k. (art. 32 według aktualnej numeracji) i w akcie tym można przewidzieć wprost udostępnienie listy obrońców właściwym organom prokuratury.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Nie jest do końca zrozumiałe, **dlaczego w postępowaniu przygotowawczym organem przesyłającym listę ma być prokurator**, który nie jest ani organem wydającym ENA, ani dysponentem listy obrońców. Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu* dysponentem listy obrońców jest prezes sądu. Z uwagi na powyższe, organem przesyłającym listę, także w postępowaniu przygotowawczym, powinien być sąd okręgowy. Projektowany art. 607da powinien więc przewidywać, że po otrzymaniu od państwa członkowskiego Unii Europejskiej informacji, że osoba ścigana została zatrzymana i chce ustanowić obrońcę w Rzeczpospolitej Polskiej, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła listę obrońców właściwemu organowi państwa członkowskiego, w którym osoba ta została zatrzymana.		Odnośnie do nałożenia obowiązku przesłania listy obrońców w postępowaniu przygotowawczym na prokuratora wskazać należy, że jest to rozwiązanie spójne z aktualnym brzmieniem Kodeksu postępowania karnego. W art. 607d § 1 k.p.k. również stadium postępowania decyduje o wskazaniu organu do wykonania czynności („*Jeżeli istnieje podejrzenie, że osoba ścigana może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a jej miejsce pobytu nie jest znane,* ***prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy****, który wydał nakaz, przesyła jego odpis do centralnej jednostki Policji współpracującej z Interpolem z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych*").
131.	art. 607z § 3 k.p.k.	Wątpliwości budzi umiejscowienie tego przepisu – dotyczącego prawa do obrony – jako paragrafu w art. 607z, który dotyczy żądania informacji. W tym przypadku należałoby rozważyć wprowadzenie odrębnej konstrukcji obejmującej nałożenie na organ polski obowiązku poinformowania osoby ściganej o prawie do ustanowienia obrońcy w państwie wydającym nakaz. Obowiązek taki wynika z art. 10 ust. 4 dyrektywy 2013/48. Natomiast dalej można byłoby zawrzeć regulację, że „w	**PK**	Uwaga niezasadna W uwadze nie wyjaśniono na czym polega wadliwość przyjętego w projekcie rozwiązania legislacyjnego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przypadku oświadczenia przez osobę ściganą woli skorzystania z prawa do ustanowienia obrońcy" informacja ta jest przekazywana.		
132.	art. 130 *k.w.*	Proponowane przez projektodawców rozwiązania budzą jednak pewne zastrzeżenia. Niewątpliwie zasadnie wskazuje się w doktrynie, że użycie przez ustawodawcę w art. 130 § 1 k.w. sformułowania „przepisów nie stosuje się" prowadzi do konkluzji, że zaistnienie okoliczności wskazanych w tym przepisie uniemożliwia stosowanie niektórych przepisów zawartych w rozdziale obejmującym wykroczenia przeciwko mieniu, a co za tym idzie wyklucza możliwość pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności za wykroczenie z uwagi na zaistnienie przeszkody procesowej określonej w art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w., tj. „zachowanie sprawcy nie zawiera znamion wykroczenia" (zob. T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, komentarz do art. 130; M. Zbrojewska [w:] T. Grzegorczyk (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, LEX 2013, komentarz do art. 130, teza 3; P. Gensikowski [w:] P. Daniluk (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art. 130, nb 18, s. 863). Co prawda oceniając propozycję nadania nowego brzmienia art. 130 k.w. nie można abstrahować od faktu, że geneza regulacji zawartej w art. 130 k.w. związana jest z konstrukcją czynów przepołowionych, przez które rozumie się zachowania o identycznych znamionach,	**SN**	Uwaga niezasadna. Proponowana w uwadze interpretacja prowadząca do konkluzji „że kradzież każdorazowo będzie przestępstwem, zaś dodatkowo do granicy 800 zł również wykroczeniem" jest nie do zaakceptowania w świetle wykładni systemowej i konieczności respektowania standardu konstytucyjnego oraz prawnomiędzynarodowego. Problematyce możliwości kwalifikowania tych samych zachowań jednocześnie jako przestępstwo i wykroczenie poświęcono rozważania zawarte w wyroku z dnia 1 grudnia 2016 r. K 45/14. Trybunał Konstytucyjny orzekł o zgodności art. 10 § 1 kodeksu wykroczeń z art. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego 22 listopada 1984 r. w Strasburgu (Dz.U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). TK wskazał, że zasada ne bis in idem wyprowadzana jest przede wszystkim z art. 2, rzadziej z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Odnośnie kwestii zgodności art. 10 § 1 KW z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji, a także z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji oraz z art. 14 ust. 7 MPPOiP Trybunał zauważył, że w nauce prawa karnego wskazuje się że art. 10 KW reguluje zbieg przepisów dwóch ustaw: kodeksu wykroczeń i ustawy z 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. Zbieg ten musi być przy tym rzeczywisty (realny), a nie jedynie pozorny, a **wyeliminowaniu owej pozornej wielości ocen prawnych czynu służą reguły kolizyjne**. Do reguł kolizyjnych należą:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		których jedna część kwalifikowana jest jako wykroczenia, a druga część jako czyny przestępne po spełnieniu określonego znamienia rzeczowego lub ocennego (zob. P. Gensikowski [w:] P. Daniluk (red.) Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art. 130, nb 4, s. 858). Jednakże **wbrew temu, co zostało wskazane w uzasadnieniu projektu, proponowane regulacje mogą zostać odczytane jako zmierzające do usunięcia ze znamion wykroczeniowych kradzieży elementu przepołowienia, tj. wartości 800 zł**. Wszak proponowany art. 130 k.w., wskazuje, że poszczególnych przepisów typizujących nie stosuje się, gdy wartość przedmiotu kradzieży przekracza 800 zł. **Oznaczać to może, że kradzież każdorazowo będzie przestępstwem, zaś dodatkowo do granicy 800 zł również wykroczeniem. Wbrew twierdzeniom projektodawców proponowane ukształtowanie przepisów nie wydaje się stać na drodze zaproponowanej wykładni**. Jest to tym bardziej prawdopodobna interpretacja, że usunięcie omawianego znamienia może być postrzegane jako rezygnacja z przepołowienia z uwagi na utratę przez przepisy typizujące Kodeksu wykroczeń charakteru lex specialis względem przepisów Kodeksu karnego. **W konsekwencji będzie należało daną osobę skazać zarówno za przestępstwo, jak i za wykroczenie w przypadku, w którym wartość kradzieży nie osiągnie 800 zł.**		a) reguła specjalności w myśl której przepis szczególny wyłącza przepis ogólny (lex specialis derogat legi generali); przepisem szczególnym jest przepis, który poza znamionami występującymi w przepisie ogólnym zawiera inne jeszcze dodatkowe znamiona szczególne, np. przepisami szczególnymi wobec przepisu ogólnego kradzieży (art. 119 KW) będą art. 120 KW (kradzież drzewa z lasu) czy art. 123 KW (kradzież ogrodowa); b) reguła pochłaniania (konsumpcji), zgodnie z którą przepis pochłaniający wyłącza przepis pochłaniany (lex consumens derogat legi consumptae), co ma miejsce wówczas, gdy określony przepis zawiera w sobie okoliczności ujęte w znamionach jeszcze innego przepisu, np. art. 94 § 1 KW (prowadzenie pojazdu bez uprawnień) pochłania zachowanie wskazane w art. 95 KW (prowadzenie pojazdu bez dokumentów); c) reguła subsydiarności, według której przepis podstawowy wyłącza przepis dopełniający (lexprimaria derogat legi subsidiariae); chodzi tu o sytuacje, gdy określony przepis ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy zachowanie nie wypełnia znamion innego przepisu; TK zgodził, się, że kwestionowany przepis reguluje tzw. **rzeczywisty** zbieg przepisów (idealny zbieg), który zachodzi wówczas, gdy sprawca jednym czynem urzeczywistnia znamiona określone w dwóch lub więcej przepisach stanowiących wykroczenie i przestępstwo jednocześnie, a nie udaje się dokonać redukcji wielości ocen do jednego tylko przepisu. Zbieg przepisów jest pozorny, jeżeli czyn wypełnia znamiona przestępstwa, w opisie którego zawierają się wszystkie znamiona wykroczenia (sprawca powinien tu odpowiadać tylko za przestępstwo), a nie jest pozorny, jeżeli część znamion wykroczenia w zachowaniu sprawcy nie wchodzi w sferę znamion przestępstwa, które przez zachowanie to sprawca także popełnia. Prowadzi się wówczas

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				dwa postępowania - wykroczeniowe i karne, a sąd wymierza kary i środki karne zarówno za przestępstwo, jak i wykroczenie. W konkluzji Trybunał Konstytucji wskazał, **że art. 10 § 1 KW nie prowadzi do naruszenia zasady ne bis in idem, jeżeli sądy stosują go tylko w sytuacji oskarżenia albo sądzenia za przestępstwo albo wykroczenie, prawomocnie już wcześniej osądzone, o ile nie jest ono związane z identycznymi faktami albo istotnie takimi samymi**. Cechą konstrukcji idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia jest to, że dany czyn kryminalny dzieli się na przestępstwo i wykroczenie. **Zasada ne bis in idem zakazuje prowadzenia sprawy i karania tej samej osoby dwa razy za to samo. Tego zakazu nie narusza wniesienie osobnego aktu oskarżenia o przestępstwo i wniosku o ukaranie za wykroczenie, sądzenie oraz karanie za różne fragmenty czynu sprzecznego z prawem karnym, jak ma to miejsce w sytuacji idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia.** Do problematyki reguły ne bis in idem na styku przestępstwa i wykroczenia wrócił niedawno Sąd Najwyższy. W postanowieniu z dnia 10 września 2024 r. IV KK 145/24 przedstawiono następujące zapatrywania: *„Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (…) nie ogranicza się jedynie do zakazu ponownego karania, ale do procesowego charakteru zasady ne bis in idem zakaz ten rozumiejąc szeroko, jako zakaz ponownego oskarżania, sądzenia i karania (zob. K. Witkowska, Idealny zbieg czynów karalnych w Kodeksie wykroczeń a zasada ne bis in idem, CzPKiNP 2012, nr 2, s. 133). (…).* *Najdonioślejsze znaczenie przyznać należy jednak wyrokowi ETPCz (Wielka Izba) w sprawie Zolotukhin przeciwko Rosji z 10.02.2009 r. (skarga nr 14939/03), gdzie Trybunał rozstrzygnął - jak się wydaje definitywnie - że aby stwierdzić*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				tożsamość czynu, trzeba dokonać interpretacji stanu faktycznego przez pryzmat odpowiedniej regulacji prawnej, a więc przez opis znamion typu czynu zabronionego zawarty w przepisie ustawy karnej. Jeżeli po analizie okaże się, że istotne elementy czynu pokrywają się (ang. the same essential elements), będzie zachodziła tożsamość czynu. (…) *Trafnie więc konkluduje się w literaturze, że w ujęciu prezentowanym przez ETPCz* ***art. 4 Protokołu 7do EKPC ustanawia zakaz ponownego sądzenia rozumiany proceduralnie, który nie pozwala nie tylko na ponowne karanie, ale również na ponowne oskarżanie i prowadzenie kolejnego postępowania o ten sam czyn*** *(zob. A. Sakowicz, Zasada…, s. 23). (…) Również w Raporcie wyjaśniającym do Protokołu 7 podnosi się, że* ***pojęcie przestępstwa nie może być ujmowane zbyt wąsko i swym zakresem winno obejmować również przestępstwa skarbowe, wykroczenia****, w tym także wykroczenia administracyjne, delikty dyscyplinarne oraz inne czyny przynależące do tzw. prawa represyjnego (zob. A. Sakowicz, Zasada…, s. 274-275)* ***Przedmiotowe poglądy pozwalają a limine zakwestionować takie rozumienie zasady ne bis in idem, w którym decydujące jest wyłącznie kryterium formalne, tj. czy dany czyn realizuje znamiona przestępstwa w rozumieniu art. 1 KK, czy wykroczenia - art. 1 KW, a więc oparte na wykładni literalnej art. 17 § 1 pkt 7 KPK Nie sposób pominąć, że istota zachowań, których in concreto dopuściła się oskarżona, a polegających na kradzieży mienia, stanowiącej klasyczny czyn przepołowiony, świadczy o tym, że istotne (podstawowe, zasadnicze) znamiona tak przestępstwa, jak i wykroczenia są tu identyczne.*** *(…)* *Wykładnia zakazu ne bis in idem w sposób wyrażony w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jako korzystająca z domniemania zgodności z EKPCz, nie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pozostaje bez wpływu na zrekonstruowanie omawianej zasady na tle art. 2, art. 42 ust. 1 i art. 45 Konstytucji RP. Konsekwentnie, wykładnia art. 17 § 1 pkt 7 KPK w oparciu o model tzw. wykładni w zgodzie z Konstytucją (lub wykładni prokonstytucyjnej) prowadzić musi do uznania, iż przepis ten statuuje zasadę ne bis in idem w zakresie identycznym jak wynikający z art. 4 Protokołu nr 7do EKPC (zob. P. Kardas, J. Giezek, Zasada..., s. 18). *(…) W rezultacie* ***Sąd Najwyższy,*** *w oparciu o przysługujące mu uprawnienie sądowej kontroli konstytucyjności prawa w ramach prowadzonych postępowań,* ***odmówił zastosowania art. 17 § 1 pkt 7 KPK w zakresie, w jakim nie sprzeciwia się on prowadzeniu postępowania karnego o czyn ciągły z art. 12 § 2 KK w części, w której o wykroczeniach składających się na to przestępstwo prawomocnie rozstrzygnięto****, w tym także - w drodze mandatu karnego, z uwagi na sprzeczność art. 17 § 1 pkt 7 KPK w omawianym zakresie z przepisami art. 2, art. 42 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.* ***Upraszczając, uprzednie prawomocne zakończenie postępowania w sprawach o wykroczenie, w tym - w drodze mandatu karnego - stwarza stan powagi rzeczy osądzonej i aktualizuje zasadę ne bis in idem".*** Ponieważ w procesie wykładni należy dążyć do takiego wyniku, który nie będzie prowadził do naruszenia konstytucji stwierdzić należy, że interpretacja autora uwagi godziłaby w konstytucyjną zasadę ne bis in idem i w związku z tym nie zasługuje na akceptację.
133.	art. 130 k.w.	Nie wydaje się przekonujące uzasadnienie proponowanej zmiany. Rozumiejąc potrzebę przeciwdziałania ryzyku uznania zmiany (podniesienia kwoty z 500 do 800 zł) za niekonstytucyjną z uwagi na błędy w procesie legislacyjnym, to przeniesienie kwoty	**NRA**	Uwagi niezasadne. Odnośnie do kwoty przepołowienia projekt nie wprowadzał zmian w tym zakresie. Niemniej projekt, wbrew sugestii zawartej w uwadze, zawiera stanowisko w tej kwestii: „*Podkreślenia wymaga, że przewidziany w zmienianych przepisach próg kontrawencjonalizacji, który wynosi 800*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przepoławiającej do art. 130 k.w. czyni przepisy mniej czytelnymi dla obywatela -> **nie dość że czyny te są czynami przepołowionymi to jeszcze kwoty trzeba poszukiwać w innym przepisie niż sama norma i to jeszcze jest to przepis sformułowany negatywnie „przepisu NIE stosuje się" - przez nieprofesjonalistę, przez obywatela taka konstrukcja może być odczytana w ten sposób, że kradzież do 800 zł w ogóle nie stanowi wykroczenia.** Jednocześnie projektodawca nie wskazał czemu **uznaje, że kwota 800 zł jest uzasadnioną kwotą przepoławiającą** (zwłaszcza w świetle stale rosnącego minimalnego wynagrodzenia).		*złotych, nie budzi wątpliwości z perspektywy konstytucyjnej, ani kryminalnopolitycznej, a tym samym nie wymaga zmiany".* Co do jasności przepisu. Obecnie np. art. 278 k.k., 288 k.k. 291 k.k., 292 k.k. nie wskazują kwoty kontrawencjonalizacji a mimo to nie są zgłaszane postulaty legislacyjne co do ich treści. Obawy dotyczące konstrukcji przepisów w Kodeksie wykroczeń wydają się w tym kontekście przesadzone. Podchodząc do zasygnalizowanej problematyki od strony zapewnienia konstytucyjnego wymogu jasności przepisu należy wskazać, że Ministerstwo Sprawiedliwości stoi na stanowisku, że standard konstytucyjny i konwencyjny został zachowany. W wyroku z dnia 9 czerwca 2010 r. syg. SK 52/08 Trybunał Konstytucyjny wskazał, że *„zasada określoności przepisów prawa karnego jest gwarantowana nie tylko w Konstytucji oraz w KK, lecz także w aktach prawa międzynarodowego, które wiążą Polskę. W tym zakresie wymienić należy przede wszystkim art. 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: EKPC, Konwencja) oraz art. 15 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; dalej: MPPOiP). Zgodnie z art. 7 EKPC:* *„1. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Nie będzie również wymierzona kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				2. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby winnej działania lub zaniechania, które w czasie popełnienia stanowiły czyn zagrożony karą według ogólnych zasad uznanych przez narody cywilizowane". *Z kolei art. 15 MPPOiP stanowi, że:* *„1. Nikt nie może być skazany za czyn lub zaniechanie, które w myśl prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowiły przestępstwa w chwili ich popełnienia. Nie może być również zastosowana kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w chwili popełnienia przestępstwa. Jeżeli po popełnieniu przestępstwa ustanowiona zostanie przez ustawę kara łagodniejsza za takie przestępstwo, przestępca będzie miał prawo z tego korzystać.* *2. Nic w niniejszym artykule nie ogranicza sądzenia i karania jakiejkolwiek osoby za jakikolwiek czyn lub zaniechanie, które w chwili ich popełnienia stanowiły przestępstwo w myśl ogólnych zasad prawa uznanych przez społeczność międzynarodową".* *(...)* *5.3. Podsumowując dotychczasowe* ***acquis constitutionnell*** *Trybunał stwierdza, że* ***sam fakt posłużenia się odesłaniem w przepisie penalizującym dane zachowanie nie jest wystarczający dla stwierdzenia niezgodności zaskarżonego/kwestionowanego przepisu z art. 42 ust. 1 Konstytucji (nullum crimen sine lege certa).*** *(...).* *Konstytucyjny standard stawiający wyższe wymagania ustawodawcy w sferze prawa represyjnego* ***nie wymaga jednakże absolutnej jasności czy komunikatywności wyrażenia zakazu lub nakazu prawnego****. Ani sama konieczność wykładni przepisu prawa, ani posłużenie się odesłaniem w zakresie definiowania cech czynu nie przesądzają jeszcze o przekroczeniu przez ustawodawcę konstytucyjnego standardu określoności czynu zabronionego.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				(...). *7.3.2. Test racjonalnej przewidywalności (prévisibilité, raisonnablement prévisible) przez sprawcę konsekwencji swojego czynu opisanego w przepisie prawa oraz w orzecznictwie sądów karnych przeprowadził ETPC we wspomnianej sprawie francuskiej Cantoni. Trybunał strasburski stwierdził w niej, że akceptowalna w świetle art. 7 ust. 1 Konwencji przewidywalność „zależy od treści przepisu prawa, przedmiotu regulacji oraz liczby i statusu jej adresatów.(…)* ***Prawo wciąż zapewnia przewidywalność skutków zachowania, jeżeli zainteresowana osoba musi korzystać z profesjonalnej porady prawnika dla racjonalnej w danych okolicznościach oceny skutków prawnych danego zachowania****. (…)* ***Odnosi się to w szczególności do osób wykonujących zawody, z którymi związany jest obowiązek dochowania szczególnej ostrożności (grande prudence). Od takich osób można oczekiwać także szczególnie starannej oceny ryzyka jakie pociąga za sobą ich działalność zawodowa"*** *(§ 35). Tezę tę ETPCz powtórzył w sprawie rumuńskiej Dragotoniu i Militaru-Pidhorni, wyrok z 24 maja 2007 r. (skarga nr 77193/01 i 77196/01).* *(...).* ***Podsumowując przywołane wyroki ETPC, Trybunał Konstytucyjny zauważa, że wypracowany i utrwalony standard strasburski wymaga: po pierwsze, aby jednostka wiedziała z brzmienia danego przepisu karnego i, o ile zajdzie taka potrzeba, z jego wykładni sądowej, jakie działania i zaniechania są zagrożone odpowiedzialnością karną. Po drugie, prawo krajowe wciąż zapewnia przewidywalność skutków zachowania, jeżeli adresat normy (w tym osoba wykonująca zawód obligujący do dochowania szczególnej ostrożności) musi uprzednio skorzystać z profesjonalnej porady prawnika dla racjonalnej w danych okolicznościach oceny skutków prawnych danego***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zachowania. W świetle powyższych zapatrywań konieczność sięgania do różnych przepisów aby ustalić co jest przestępstwem a co wykroczeniem i jaka jest granica przepołowienia nie narusza konstytucyjnego wymogu określoności prawa. Wykładnia sądowa czy porada prawnika bez problemu pozwolą na rozstrzygnięcie wątpliwości o ile takowe w ogóle zostaną powzięte.
134.	art. 9 § 3 i § 4 k.k.w.	Pozytywnie należy ocenić opiniowaną regulację w zakresie, w jakim proponuje się uchylenie § 5–8 w art. 9 k.k.w. oraz § 1a w art. 43lj k.k.w. i § 3 w art. 43llb k.k.w. Na kanwie prowadzonej analizy należy również zasugerować rozważenie przez projektodawcę skreślenia końcowej części art. 9 § 3 k.k.w. i zmianę końcowej części art. 9 § 4 k.k.w. przewidujących obowiązek uzasadniania przez sąd postanowień o wstrzymaniu wykonania postanowienia (art. 9 § 3 k.k.w.) bądź orzeczenia (art. 9 § 4 k.k.w.), a zatem powrót do rozwiązań obowiązujących przed wejściem w życie nowelizacji z dnia 5 sierpnia 2022 r. Nie sposób bowiem doszukać się jakichkolwiek racji uzasadniających to, by obowiązek sporządzenia uzasadnienia dotyczył wyłącznie postanowienia o odmowie wstrzymania wykonania postanowienia (§3) czy odmowy wstrzymania orzeczenia (§ 4), podczas gdy przyjęcie proponowanego rozwiązania niewątpliwie przyczyni się do przyspieszenia procedowania w tym przedmiocie.	**SN**	Uwaga nie jest do końca jasna („Nie sposób bowiem doszukać się jakichkolwiek racji uzasadniających to, by obowiązek sporządzenia uzasadnienia dotyczył wyłącznie postanowienia o odmowie wstrzymania wykonania postanowienia (§3) czy odmowy wstrzymania orzeczenia (§ 4),”. Art. 9 w analizowanym zakresie stanowi: § 3. Postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie. **Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia.** § 4. Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. **Odmowa wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia**. Niezależnie od trudności w zrozumieniu intencji autora uwagi należy wskazać, że proponowane do uregulowania zagadnienie wykracza poza ramy projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		NRA wskazuje, że zmiany wymaga także § 3 poprzez skreślenie zdania drugiego *(„Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia”) oraz* zmiany brzmienia § 4 poprzez nadanie mu brzmienia: „Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. Postanowienie w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia.” - co NRA wskazywała w petycji z dnia 18 kwietnia 2024 r.	**NRA**	Co do uwagi NRA zmierzającej do uznania, że także pozytywne decyzje w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia nie powinny wymagać uzasadnienia należy powtórzyć, że proponowane do uregulowania zagadnienie wykracza poza ramy projektowanej ustawy.
135.	art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w. i art. 161 § 1 k.k.w.	W ramach projektowanych rozwiązań proponuje się wprowadzenie zmian w treści art. 22 k.k.w. polegających na uchyleniu § 2a (wskazującego, że udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi) oraz nadanie nowego brzmienia art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w i art. 161 § 6 k.k.w., poprzez przyjęcie, że udział prokuratora we wskazanych w tych przepisach posiedzeniach jest fakultatywny. Przedłożony do zaopiniowania projekt w zakresie w jakim odnosi się do regulacji zawartych w art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 6 k.k.w., art. 161 § 1 k.k.w. wymaga dalszych prac legislacyjnych. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 21 k.k.w. przewiduje się, że w postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną, przy czym może składać wnioski, a w wypadkach	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Podtrzymać należy stanowisko przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy dotyczące celowości zmiany wskazanych w uwadze przepisów. Obowiązek służbowy prokuratora określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury nie możne determinować treści przepisów ustawy. W § 337 przywołanego regulaminu wskazano, że „*Prokurator bierze udział w posiedzeniach sądu pierwszej lub drugiej instancji oraz komisji penitencjarnej, gdy ustawa tak stanowi, a także w wypadkach, gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami, a sąd rozstrzyga w przedmiocie: (…)”*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym. Z kolei o udziale prokuratora w posiedzeniu sądu traktuje art. 22 k.k.w. W brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1998 r. przepis ten wskazywał, że o terminie i celu każdego posiedzenia sądu zawiadamia się prokuratora, skazanego oraz jego obrońcę lub pełnomocnika, a w razie potrzeby także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1. Treść tego przepisu uległa znaczącej zmianie z dniem 1 stycznia 2012 r. (art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431)). Wówczas to, kierując się względami ekonomiki procesowej oraz uwzględniając zmianę brzmienia art. 96 k.p.k. (ograniczającego udział stron w posiedzeniu) projektodawcy uznali za zasadne ujednolicenie zasad udziału stron i innych podmiotów w posiedzeniu sądu, niezależnie od tego czy dotyczy ono fazy rozpoznawczej postępowania czy postępowania wykonawczego i art. 22 § 1 k.k.w. otrzymał brzmienie, w myśl którego „Prokurator, skazany oraz jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. W posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w		Można zatem stwierdzić, że poza sytuacjami gdy ustawa tak stanowi obowiązek udziału w posiedzeniu jest względny („gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami”) Nie ma nadto przeszkód aby treść § 337 przywołanego regulaminu została poddana ocenie w kontekście potrzeby ewentualnych zmian.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		posiedzeniu sądu pierwszej instancji". Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1855) do treści art. 22 dodano § 2a wskazujący, że „Udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi". Oprócz powyższych uregulowań normujących uczestnictwo prokuratora w posiedzeniach sądu Kodeks karny wykonawczy wskazuje cztery przypadki, w których udział prokuratora jest obowiązkowy tj.: w art. 204 § 2 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz 396) - przewiduje się obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym; w art. 43le § 3 k.k.w. (dodanym ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U.z 2016 r., poz.428), statuującym obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu o zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany odbywa już karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym; w art. 160 § 6 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1855)) wskazujący		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		na obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu w przedmiocie warunkowego zwolnienia oraz w art. 161 § 6 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r poz. 1855)) wprowadzającym obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia. Niezależnie od unormowań zawartych w Kodeksie karnym wykonawczym do kwestii uczestnictwa prokuratora w postępowaniu wykonawczym odnoszą się w sposób ogólny przepisy zawarte w ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2024 r., poz. 390 t.j; cyt. dalej jako: pr. o p.). I tak, w art. 67 pr. o p. stwierdza się, że udział prokuratora w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia oraz w innych postępowaniach określają ustawy, a art. 73 pr. o p. wskazuje, że prokurator sprawuje, w granicach przewidzianych ustawami, nadzór nad wykonywaniem postanowień o tymczasowym aresztowaniu i innych decyzji o pozbawieniu wolności. Nadto, do sposobu realizacji uprawnień prokuratora w postępowaniu wykonawczym przed sądem odnoszą się w sposób szczegółowy unormowania zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		z 2023 r., poz. 1115 t.j.; cyt. dalej jako: regulamin). Wśród znajdujących się tam regulacji na szczególną uwagę zasługuje treść § 337. Przepis ten stanowi, że „prokurator bierze udział w posiedzeniach sądu pierwszej lub drugiej instancji oraz komisji penitencjarnej, gdy ustawa tak stanowi, a także w wypadkach, gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami, a sąd rozstrzyga w przedmiocie: 1) przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności lub skrócenia kary pozbawienia wolności; 2) zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności lub wstrzymania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności; 3) wstrzymania wykonania orzeczenia, jeżeli to wstrzymanie skutkowałoby zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego; 4) zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszonej; 5) uchylenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego; 6) środka zabezpieczającego, w zakresie którego obowiązkowy udział prokuratora nie wynika z ustawy; 7) wszczęcia egzekucji z zabezpieczonego mienia lub uchylenia bądź zmiany postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym”. Sposób sformułowania tego przepisu zatem jednoznacznie wskazuje, że w wymienionych w nim przypadkach prawo prokuratora do udziału w posiedzeniu przekształca się w **obowiązek służbowy**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		takiego udziału (por. K. Postulski, Udział prokuratora w postępowaniu wykonawczym po ostatnich zmianach Kodeksu karnego wykonawczego, Prok.i Pr. 2018, nr 5, s. 135-156). Oceniając zasadność wprowadzania do porządku prawnego proponowanej nowelizacji zwrócić **należy uwagę na następujące kwestie**. O ile zasadną wydaje się propozycja uchylenia unormowania zawartego w art. 22 § 2a k.k.w. i z aprobatą należy przyjąć przedstawioną przez projektodawcę w tym zakresie argumentację, to wątpliwości budzi propozycja wprowadzenia zmian w treści art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w i art. 161 § 6 k.k.w. I tak, po pierwsze, mając na uwadze fakt, że art. 43le § 3 k.k.w. został wprowadzony do porządku prawnego w obowiązującym obecnie kształcie na mocy nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2016 r., poz. 428), ostać się nie może twierdzenie projektodawcy, jakoby proponowana zmiana treści tego przepisu miała stanowić konsekwencję projektowanej nowelizacji tj. uchylenia unormowania zawartego w art. 22 § 2a k.k.w. Po drugie, rozważając kwestie zasadności utrzymywania w porządku prawnym regulacji przewidujących obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu penitencjarnego w przedmiocie udzielenia warunkowego zwolnienia (art. 161 § 1 k.k.w.)		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		oraz odwołania warunkowego zwolnienia (art. 160 § 6 k.k.w.) nie można abstrahować od tego, że wprowadzone na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1855) **zmiany w zakresie udziału prokuratora w ww. posiedzeniach, w istocie sprowadzały się do transponowania do treści tych przepisów regulacji dotychczas zamieszczonych w § 337 regulaminu, a nakładających na prokuratora obowiązek uczestnictwa w tych posiedzeniach. Wskazuje na to jednoznacznie treść § 337 pkt 4 i 6 regulaminu w brzmieniu obowiązującym do czasu wejścia w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 grudnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2022 r., poz. 2606).** Po trzecie, analizując przedmiotowe zagadnienie **nie można również pominąć regulacji normatywnej zawartej w § 337 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. 2023 r., poz. 1115 t.j.), odnoszącym się do obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniach sądu i komisji penitencjarnej**. Wreszcie, podejmując się ewentualnych dalszych prac legislacyjnych nad regulacjami		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dotyczącymi udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym należałoby rozważyć zasadność i celowość pozostawienia materii regulującej obowiązek udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym w ramach regulaminu, czyli aktu prawnego rangi rozporządzenia. Zwrócić trzeba bowiem uwagę, że Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w omawianym przypadku wprost **wkracza w materię objętą uregulowaniami Kodeksu karnego wykonawczego.** Tymczasem przepisy tego rozporządzenia zostały wydane na podstawie § 36 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2024 r., poz. 390 t.j), - zawartego w dziale drugim tejże ustawy zatytułowanym „Organizacja prokuratury", w rozdziale 1 regulującym kwestie dotyczące organów i struktury organizacyjnej prokuratury - , a zatem w ustawie niemającej charakteru procesowego. Mając ma uwadze powyższe argumenty należałoby zasugerować ponowne rozważanie zarówno zasadności, jaki i kierunku ewentualnych zmian unormowań odnoszących się do udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym.		
136.	art. 75 § 3 k.k.w.	Od stycznia 2023 r. część posiedzeń penitencjarnych, a mianowicie te, które dotyczą udzielenia zgody na odbywanie przez skazanych kary pozbawienia wolności w wymiarze do 4 miesięcy w trybie dozoru elektronicznego, odbywa się przed komisjami	**KRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		penitencjarnymi. Zgodnie z art. 75 § 1 k.k.w. w zależności od potrzeb zakładu karnego, dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym przekazem obrazu i dźwięku. Należy zauważyć, że przepis umożliwiający zdalny udział w posiedzeniu dotyczy jedynie członków komisji penitencjarnej, a nie dotyczy udziału prokuratora, który tym samym takiej możliwości jest pozbawiony i musi osobiście uczestniczyć w takim posiedzeniu na terenie zakładu karnego. Jedyny przepis, który zezwala prokuratorowi na zdalny udział w posiedzeniach penitencjarnych, to ogólny przepis art. 23a § 1 k.k.w. Dotyczy on jednak wyłącznie posiedzeń sądowych, którymi posiedzenia przez komisjami penitencjarnymi nie są. Należy zatem postulować, aby obok planowanych zmian dotyczących udziału prokuratora w posiedzeniach penitencjarnych (autorzy projektu proponują nowelizację obecnie obowiązujących uregulowań dotyczących dozoru elektronicznego polegającą na zmianie zasady obecności prokuratora na posiedzeniach z obligatoryjnej na fakultatywną) umożliwić prokuratorowi (poprzez nowelizację art. 75 § 3 k.k.w.) udział w posiedzeniach komisji penitencjarnych w sposób zdalny (tale jak członkom komisji), co pozwoli zaoszczędzić czas prokuratorów oraz zminimalizować koszty dojazdów na		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		posiedzenia komisji penitencjarnych. Obecne zasady rozgraniczające możliwość udziału zdalnego w posiedzeniach, inne dla członków komisji penitencjarnej a inne dla prokuratora, uznać należy za niezrozumiałe i wynikające najpewniej z niedopatrzenia przy poprzedniej zmianie przepisów k.k.w.		
137.	art. 215 k.k.w.	Popierając zmianę, NRA postuluję jednocześnie zmianę art. 215 k.k.w. poprzez dodanie § 3 w brzmieniu: *„Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilę zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany”*. petycja *NRA:* https://www.adwokatura.pl/admin /wgrane_pliki/file-nral2-sm-12142023-39842.pdf	**NRA**	Uwaga wykracza poza ramy projektowanej ustawy. Przypomnieć należy, że projektowana zmiana art. 215 § 1 k.k.w. stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego, w szczególności w art. 73 k.p.k., a dotyczących zapewnienia pełnej poufności kontaktów podejrzanego z obrońcą. Zgłoszona propozycja nie jest bezpośrednio powiązana z proponowaną zmianą.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
138.	art. 153 § 1 k.k.s.	Przyjmując z zadowoleniem zmiany w zakresie przedłużania postępowań poprzez ponowne przekazanie przedłużenia śledztw na okres ponad roku do gestii prokuratorów bezpośrednio przełożonych, warto wskazać na zasadność ujednolicenia tej procedury także w odniesieniu do postępowań o przestępstwa karne skarbowe i dokonać następującej nowelizacji art. 153 § 1 k.k.s.: „§ 1. Postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo skarbowe powinno być zakończone w ciągu 3 miesięcy. W razie niezakończenia postępowania w tym terminie organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, prokurator nadzorujący postępowanie, a gdy postępowanie prowadzi prokurator - prokurator bezpośrednio przełożony, mogą przedłużyć je na dalszy czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego, a gdy postępowanie prowadzi lub nadzoruje prokurator - prokurator bezpośrednio przełożony mogą przedłużyć okres postępowania na dalszy czas oznaczony”.	**KRP**	Uwaga zasadna, a zaproponowane brzmienie przepisu zostało uwzględnione w projekcie zmiany Kodeksu karnego skarbowego. Uwaga została wcześniej omówiona w zestawieniu uwag zgłoszonych do projektu ramach konsultacji publicznych (przy uwadze zgłoszonej przez PR w Katowicach).
139.	art. 115 § 2 k.p.w.	Nie wydaje się słuszne dostosowanie terminu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (art. 115 § 1) do proponowanego w art. 555 k.p.k. Taka symetria tego rozwiązania nie ma uzasadnienia, gdyż chodzi o różne reżimy procesowe. Między zbliżonymi instytucjami	**SN**	Uwaga niezasadna Różnicowanie wskazanych terminów przedawnienia przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia nie znajduje uzasadnienia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		procesowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczeniach występują istotne różnice wynikające z przedmiotu obu regulacji. Termin ten był różny w obu aktach prawnych od początku ich obowiązywania. W Kodeksie postępowania karnego pierwotnie termin ten wynosił rok, ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247) został podwyższony do 3 lat, a ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 437) obniżony do roku. W Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia od jego obowiązywania jest określony na poziomie 6 miesięcy.		Zatrzymanie czy kara mogą być tak samo dolegliwe niezależnie od tego czy dotyczy przestępstwa czy wykroczenia.
140.	art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na	Proponowana zmiana wydaje się niewystarczająca. Należałoby rozważyć, czy art. 72 jako taki jest regulacją prawidłową i zasadną – a budzi to poważne wątpliwości. Zawarte w art. 72 regulacje wprowadzają w istocie podwójny reżim karania za określone czyny, który nie znajduje racjonalnego uzasadnienia, i co więcej, nie znajdowałby uzasadnienia również gdyby przesłanki stosowania zaostrzonego reżimu były jasne – a takie nie są. Określenie: „w czasie trwania konfliktu zbrojnego” jest tak nieostre, że przepis nie spełnia wymogu *nullum crimen sine lege certa.* Projektowana zmiana („w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym”) tylko w	**PK**	Uwagi wykraczają poza ramy tego, co jest przedmiotem nowelizacji. Projektowana zmiana dotyczy uzupełnienia przepisu o wyrażenie „i w związku” w celu zawężenia zakresu zastosowania wskazanego przepisu. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*W ocenie projektodawcy w art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167, z poźn. zm.) należy dookreślić, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Brak takiego związku powoduje, że wzmożony reżim odpowiedzialności karnej nie znajduje uzasadnienia*”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	terytoriu m tego państwa	niewielkim stopniu go doprecyzowuje, a w praktyce, z uwagi na wymóg związku, może spowodować jeszcze więcej niejasności. Z przepisu w dalszym ciągu nie wynika, czy przesłanką stosowania zaostrzonego reżimu jest popełnienie czynu na terytorium Ukrainy. Jeśli tak, trudno ocenić, jak można interpretować art. 72 w świetle art. 110 i 111 k.k. – bowiem nie wszystkie czyny, o których mowa w art. 72, mogą być ścigane na podstawie art. 113 k.k. Z kolei jeśli czyn miałby zostać popełniony w Polsce, niełatwe stanie się wykazanie związku tego czynu z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Nie można wszak przyjmować, że jedyną przesłanką zastosowania zaostrzonego reżimu odpowiedzialności karnej jest obywatelstwo czy narodowość pokrzywdzonego, oznaczałoby to bowiem wprowadzanie wśród pokrzywdzonych specjalnie chronionej grupy narodowościowej, co nie byłoby zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Można ponadto zauważyć, że zaostrzenie kary o przestępstwo określone w art. 189 § 3 k.k. („w wysokości nie niższej niż 5 lat, do górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo zwiększonego o połowę") stało się częściowo bezzasadne, a częściowo wątpliwe, ponieważ w aktualnym stanie prawnym czyn ten jest zagrożony karą od 5 do 25 lat pozbawienia wolności, a zgodnie z art. 38 § 2 k.k. kara nadzwyczajnie obostrzona nie		Autor uwagi nie odnosi się do zakresu zmiany. Poddaje w wątpliwość już uchwalony i obowiązujący przepis w zakresie którego nowelizacja nie dotyczy. Niejako korzystając z okazji wskazuje na niedookreślony zakres użytych w przepisie zwrotów. Jak wskazano opiniując uwagę SA w Poznaniu „Należy zauważyć, że w ramach tego przepisu za pilne uznano doprecyzowanie, iż znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie **i w związku** z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Inne elementy wskazanego przepisu nie stanowią materii projektowanej ustawy. Tylko marginalnie można wskazać, że w komentarzach do omawianego przepisu można znaleźć wyjaśnienia jak należy rozumieć pojęcie „w czasie konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy". Jako, że mamy do czynienia z już obowiązującym przepisem należy wskazać, że „*W ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy i sądy powszechne, będąc zobowiązane do stosowania przepisów Konstytucji i ustaw, są uprawnione również do dokonywania ich wykładni. Stąd też ustawodawca, realizując władzę ustawodawczą może dokonywać zmian obowiązujących przepisów, wprowadzać nowe,* ***ale nie może w ramach uchwalanych ustaw dokonywać wykładni obowiązującego prawa i skutecznie narzucać sądom jej stosowanie***" (wyrok SN z 18.10.2023 r. III KO 72/23, wyrok SN z dnia 25 stycznia 2024 r. III KK 368/23). Proces opiniowania projektu ustawy powinien skupiać się na zmianach proponowanych w projekcie, zwłaszcza wtedy gdy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		może przekroczyć 30 lat pozbawienia wolności.		jego interwencyjny charakter z założenia zawęża zakres zmian do tych najistotniejszych. Zupełnie marginalnie można zwrócić uwagę, że art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa ma charakter typu kwalifikowanego w stosunku do wymienionych w nim przestępstw. Można zatem przywołać stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wyrażone w wyroku z dnia 14 lutego 2012 r. P 20/10, który odnośnie do znamienia kwalifikującego przedstawił następujący wywód prawny: „*Budzące wątpliwości sądu pojęcie "znacznej ilości" zostało bowiem wprowadzone do ustawy jako element znamienia w celu odróżnienia postaci podstawowej i kwalifikowanej przestępstwa; posiadanie lub wprowadzanie do obrotu "znacznej ilości" narkotyków decyduje o podwyższeniu sankcji karnej. A sama odpowiedzialność karna jest niezależna od tego, w jaki sposób sąd zinterpretuje kwestionowane przepisy.* ***W tej sytuacji ocena posłużenia się przez ustawodawcę kryterium ocennym może być łagodniejsza****, niż gdyby takie kryterium miało decydować o samej penalizacji zachowania sprawcy*”. Przenosząc powyższe na grunt analizowanej uwagi należy stwierdzić, że zastrzeżenia prokuratora powinny w pierwszej kolejności rozstrzygać sądy przy uwzględnieniu dotychczasowego dorobku orzeczniczego SN i TK.
141.	art. 37 ust. 7 u.w.r.n.	Jednocześnie Naczelna Rada Adwokacka wskazuje, że ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich w jej obecnym brzmieniu wymaga istotnych, systemowych zmian.	**NRA**	Uwaga bardzo ogólna i wykracza poza ramy projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
142.	Ogólna (czyny przepołowione)	Niejako na marginesie prowadzonych rozważań należy zasygnalizować, że kwotowy sposób określenia wartości majątkowej przedmiotów czynności wykonawczej opisanych w analizowanych przepisach od dawna spotyka się z krytycznymi głosami zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie. Kontestując zasadność takiego sposobu unormowania tej kwestii wskazuje się, że „w państwie demokratycznym, w którym funkcjonuje gospodarka rynkowa, zamieszczanie w opisie ustawowym czynu znamienia w postaci nominalnej wartości pieniądza jest nieprawidłowe z samej swojej natury, gdyż opis ten w miarę upływu czasu odbiega od pierwotnie określonego i założonego przez ustawodawcę wzorca karalnego zachowania" (zob. P. Gensikowski, Wykroczenia przeciwko mieniu, [w:] P. Daniluk (red.), Reforma Prawa Wykroczeń, tom I, s. 509 i powołana tam literatura). Powyższe daje asumpt do podjęcia szerszej dyskusji nad kwestią sposobu określenia granicy pomiędzy wykroczeniem a przestępstwem.	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Można jedynie wskazać na stanowisko wyrażone przy uwadze PR we Wrocławiu, że zmiany w Kodeksie wykroczeń nie polegały na zmianie kwoty przepołowienia. Dodać można, że kryterium ruchome odwołujące się do minimalnego wynagrodzenia za pracę w praktyce skutkowały potrzebą kontrawencjonalizacji po każdej zmianie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 2a Kodeksu wykroczeń).

NIEUWZGLĘDNIONE UWAGI ZGŁOSZONE W RAMACH OPINIOWANIA DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY – KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW (UD153)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
1.	Ogólna	Z pewnością większa część zmian zaproponowana w Kodeksie karnym jest zgodna z przedstawionymi założeniami. Z drugiej strony od części zmian się powstrzymano, chociaż ich przeprowadzenie nie wydaje się szczególnie kłopotliwe. Jako przykład podać można zmianę katalogu kar, z którego ustawą z 2022 r. usunięto karę 25 lat pozbawienia wolności, rozszerzając zarazem możliwości orzekania terminowej kary pozbawienia wolności, tj. wymiar od 1 miesiąca do lat 15 zastąpiono wymiarem od 1 miesiąca do lat 30. Jak się wydaje odejście od nadmiernej punitywności i skierowanie się w stronę większej racjonalności w ramach rozwiązań przewidzianych w aktualnym Kodeksie karnym należałoby rozpocząć właśnie od zmiany zakresu możliwej do orzekania kary pozbawienia wolności i powrotu do poprzednich rozwiązań, względnie zaproponowania rozwiązania pośredniego (np. stopniowalnej kary pozbawienia wolności, która mogłaby być orzekana w wymiarze do 25 lat). Okoliczność tę zdają się także dostrzegać projektodawcy, którzy proponują obniżenia sankcji w wybranych typach przestępstw. Propozycje te, choć uzasadnione, powinny jednak wiązać się ze zmianami kompleksowymi. Nie trzeba szerzej argumentować, że wyrywkowe zmiany, bez analizy systemowej, doprowadzą do niespójności i trudności w stosowaniu prawa.	**SN**	Uwaga ogólna. Zgodzić należy się ze stwierdzeniem, że gruntowne zmiany w zakresie systemu kar wymagają działań systemowych. W uzasadnieniu projektu wskazano, że: „*W projekcie rezygnuje się, poza nielicznymi wyjątkami, z ingerencji w wymiar sankcji za poszczególne przestępstwa. Problematyka ta wymaga pogłębionej analizy, tak aby uniknąć w przyszłości kolejnych zmian dotyczących wymiaru kary za poszczególne przestępstwa. Częste zmiany nie sprzyjają pewności prawa, wymuszają na sądach dokonywania wnikliwych analiz w płaszczyźnie art. 4 k.k., i w konsekwencji nie służą poprawie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości”*. Projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i nie wszystkie oczekiwane zmiany zostały nią objęte. W uwadze wskazano, że: „*odejście od nadmiernej punitywności i skierowanie się w stronę większej racjonalności w ramach rozwiązań przewidzianych w aktualnym Kodeksie karnym należałoby rozpocząć właśnie od zmiany zakresu możliwej do orzekania kary pozbawienia wolności i powrotu do poprzednich rozwiązań, względnie zaproponowania rozwiązania pośredniego (np. stopniowalnej kary pozbawienia wolności, która mogłaby być orzekana w wymiarze do 25 lat*)”. Postulaty dokonania takich zmian, zgłoszone w ramach uwag do tego co ustawa zawiera, wykraczają poza granice opiniowania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
2.	Ogólna	Przed przystąpieniem do szerszej analizy zgłoszonych propozycji podkreślić należy kwestię generalną, która ma istotne znaczenie dla oceny proponowanych rozwiązań. Przedłożony projekt, wraz z jego uzasadnieniem, wskazuje na zasadniczo atrybutywne podejście projektodawców do roli i funkcji prawa karnego materialnego. Stanowi to zarazem zasadnicze odejście od koncepcji, które wcielane były w życie w polskim prawodawstwie w ciągu ostatnich kilku lat. Odmienności te pociągają za sobą bardzo dalekie skutki, począwszy od zmian w regulacjach części ogólnej Kodeksu karnego, przez rezygnację z niektórych typów czynów zabronionych (np. z tzw. zbrodni majątkowych określonych w art. 294 § 3 i 4 oraz art. 306b k.k.). W tym miejscu zasadnie jest jednak podkreślić, że nie wszystkie rozwiązania, które cechują prawo karne w ujęciu retrybutywnym są wadliwe i zasługują na wyrugowanie. Jak się wydaje, część obecnie obowiązujących regulacji nie została jeszcze zweryfikowana w praktyce, wobec czego nie jest trafne jednoznaczne ich odrzucenie. Jest to tym bardziej istotne, jeżeli zważyć, że projektodawca dysponuje narzędziami, które umożliwiają mu praktyczną ocenę regulacji (chociażby w ramach Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości). Oczywiście te regulacje, które w sposób niezasadny ograniczyły swobodę sędziowską, czy w sposób nadmierny wzmocniły kompetencje prokuratury mogą zostać zmienione bez	**SN**	Uwaga bardzo ogólna i niezasadna. Twierdzenie, że nie jest trafnym jednoznaczne odrzucenie określonych regulacji bez ich weryfikacji można skomentować wskazaniem, że w projekcie zamieszczono tylko takie regulacje, których potrzeba miała charakter pilny i nie budziła wątpliwości. Na istnienie tego typu regulacji wskazuje zresztą sama uwaga Sądu Najwyższego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pogłębionych analiz, jednakże co najmniej niektóre zmiany wymagają dokładnego zbadania pod kątem ich praktycznej zasadności.		
3.	Ogólna	Przedstawiając uwagi Naczelnej Rady Adwokackiej do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Karny, ustawy – Kodeks Postępowania Karnego oraz niektórych innych ustaw, przede wszystkim wskazać należy, że Naczelna Rada Adwokacka pozytywnie opiniuje zaproponowane w projekcie rozwiązania. Obszerność jednak materii regulowanej projektem i pogłębiona analiza proponowanych rozwiązań wymaga podniesienia kilku istotnych dla procedowanego projektu zagadnień, które w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, bądź w projekcie pominięto, bądź: w zaproponowanej w projekcie formule, powinny, zdaniem Naczelnej Rady Adwokackiej zostać zmodyfikowane, w sposób pozwalający na ich wdrożenie zgodnie z intencją realizowanych obecnie w prawie karnym zmian. Opiniowany rządowy projekt zmian w przepisach prawa karnego zaproponowany w opiniowanej ustawie, jak się wydaje stanowi efekt pracy powołanej w dniu 4 kwietnia 2024 r. przez Ministra Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Analiza projektu przedłożonego przez Komisję Kodyfikacyjną i opiniowanego projektu rządowego wskazuje, że przedłożony projekt pomija wiele rozwiązań objętych projektem Komisji Kodyfikacyjnej, bądź w istotny	**NRA**	Wskazana uwaga ogólna nie może zostać w tym miejscu uwzględniona. Pomimo że projekt projektowanej ustawy powstał na bazie projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, to jednak w ramach procesu legislacyjnego stanowi on dokument odrębny, i to ten dokument w postaci projektu Ministerstwa Sprawiedliwości podlega opiniowaniu. Zaniechania polegające na nieuwzględnieniu w projekcie określonych zmian, które nie są immanentnie związane ze zmianami projektowanymi, nie stanowią przedmiotu opiniowania. W ramach opiniowania można wskazywać na pominięcia pewnych elementów które odnoszą się do regulacji generalnie zmienianych danym projektem. To nawiązanie do zaniechań i pominięć prawodawczych, które rozróżnia orzecznictwo TK może nie być do końca właściwe, ale oddaje istotę konsultacji czy opiniowania konkretnego projektu. Postulaty legislacyjne można kierować do Ministerstwa Sprawiedliwości w każdym czasie i podlegają one wówczas ocenie. Specyfika procedury opiniowania i konsultacji konkretnego projektu nakazuje pomijać ewentualne zaniechania zmian, które dany podmiot uznaje za konieczne. Nie ma jednak przeszkód, aby zainteresowane podmioty przedstawiły owe postulaty odrębnie i skierowały je do Ministerstwa Sprawiedliwości Z powyższego powodu uwagi NRA dotyczące zmian w zakresie wymiaru kary pozbawienia wolności, czy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sposób je modyfikuje. **Analiza kwestii pominiętych lub zmienionych w opiniowanym projekcie w stosunku do projektu Komisji Kodyfikacyjnej budzi zastrzeżenia Naczelnej Rady Adwokackiej.** W szczególności wobec faktu, że w skład Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego powołani zostali przez Ministra Sprawiedliwości najwięksi eksperci prawa karnego, których przygotowanie merytoryczne i doświadczenie stanowić miało gwarancję przyjęcia najbardziej pożądanych dla naprawy prawa karnego, rozwiązań. **Pominięte lub zmienione w projekcie rządowym elementy naruszają, w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, ideą tworzenia projektu niezależnego, eksperckiego, opartego na doświadczeniu i wiedzy największych specjalistów prawa karnego. Przykładem takiej rozbieżności jest pominięcie w projekcie rządowym proponowanych przez Komisję Kodyfikacyjną propozycji obniżenia maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności lub jej łagodzenia**. W projekcie brak uwzględnienia propozycji Komisji dotyczących **zmiany: art. 10 § 3; art.37, art.38 § 3, czy art. 118a § 2 i 3** Kodeksu karnego, czy propozycji zmniejszenia maksymalnej kary pozbawienia wolności w art. od 122 do art. 128, w art.140, art. 148 Kodeksu karnego i wielu kolejnych. Kwestia wymiaru kary pozbawienia wolności, to bardzo istotny, systemowy, element kształtowania skutecznej polityki		złagodzenia sankcji szeregu przestępstw, wykraczają poza ramy projektowanej ustawy. To samo należy odnieść do propozycji dotyczącej odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego poprzez „rozszerzenie długości kary w stosunku do której można będzie ubiegać się o dozór elektroniczny”. W zakresie odesłania do szeregu petycji NRA, zostały one rozwinięte w dalszych uwagach i tam omówione. W zakresie propozycji dotyczącej art. 10 k.k. propozycje KKPK zostały uwzględnione w projekcie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zapobiegania popełnianiu i karania za popełnione przestępstwa. To istotny element filozofii wymiaru kary, który pozwoli na osiągnięcie wszystkich jej celów i powinna łączyć jej aspekty dotyczące represyjności i nieuchronności, uwzględniać element resocjalizacyjny i prewencyjny. Bezwzględnie jednak kara pozbawienia wolności nie może być jako instrument kształtowana wyłącznie w ramach realizacji celu represyjnego. Ujmując zagadnienie skrajnie, uwzględnić należy, że samo zagrożenie abstrakcyjnie wysoką karą pozbawienia wolności, nie przekłada się jednoznacznie na ocenę rzeczywistej dolegliwości takiej kary i nie wpływa istotnie na powstrzymanie przestępczości. Długoletnie kary więzienia zaś, to zarówno w zakresie realizacji celu resocjalizacyjnego, jak i z ekonomicznego punktu widzenia, rozwiązania, które nie pozostają ani w interesie **państwa, ani w interesie społeczeństwa. Zaproponowane w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej obniżenie górnej granicy wymiaru kary pozbawienia wolności w wielu wskazanych w projekcie Komisji przypadkach, jak należy rozumieć, miało właśnie takie, systemowe, uzasadnienie. Pominięcie tych rozwiązań w opiniowanym projekcie tworzy wrażenie, że pomimo wielu deklaracji intencji przewrócenia rozwiązań prawnych właściwych dla demokratycznego państwa prawa, nie znajduje u projektodawcy pełnej akceptacji**, a w obrocie prawnym pozostać		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		mają, być może wygodne dla władzy, ale z obywatelskiego punktu widzenia, trudne do wytłumaczenia, nadmiernie represyjne elementy polityki prawa karnego. W tym miejscu też Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę, że po 15 października 2023 roku organy stanowiące prawo w Polsce, procedowały już liczne projekty zmian w prawie karnym przedkładane w formie petycji przez Naczelną Radę Adwokacką. Wszystkie te wystąpienia Naczelnej Rady Adwokackiej determinowane były wagą problemów wynikających ze zmian prawa karnego, które wprowadzono w ciągu ostatnich 8 lat, a które w sposób szczególnie dolegliwy i niedemokratyczny ukształtowały określone instytucje prawa karnego. W większości, jak nie we wszystkich przypadkach tych postulatów, w ramach procesu petytoryjnego ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości w uzasadnieniu wniosków o niekontynuowanie prac nad petycjami, padał argument, iż kwestie te – oczywiście ważne, a wręcz kluczowe – są przedmiotem prac Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego i znajdą swoje odzwierciedlenie w projekcie tego gremium. Naczelna Rada Adwokacka w ramach procesu legislacyjnego składała z następujące, nieuwzględnione dotychczas w procesie legislacyjnym, między innymi z uwagi na stanowisko Ministra Sprawiedliwości, petycje: 1. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie dowodów uzyskanych za		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pomocą czynu zabronionego (dot. Art. 168a, 168b, 237a k.p.k.); 2. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie zmiany art. 99a k.p.k. – wyeliminowanie formularzy uzasadnień; 3. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie treści art. 245 k.p.k. dotyczącą prawa do ustanowienia adwokata przed przystąpieniem do czynności procesowych wobec zatrzymanego; 4. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r kodeks karny wykonawczy w zakresie bezterminowej zgody na kontakt telefoniczny z obrońcą (zmiana miała dotyczyć art. 217 c. k.k.w.), 5. Petycję postulującą zmiany w ustawie z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, w zakresie uchylenia art. 257 § 3 k.p.k. dotyczącą możliwości złożenia sprzeciwu przez prokuratora w zakresie ustalenia przez sąd poręczenia majątkowego. Analizując opiniowany projekt oraz projekt Komisji Kodyfikacyjnej wskazać należy, że przyjęte w projekcie a postulowane przez Naczelną Radę Adwokacką zmiany w prawie karnym, wbrew wcześniejszym deklaracjom, bądź nie zostały uwzględnione, bądź przyjęte rozwiązania wymagają istotnych uwag i powinny zostać zmodyfikowane w dalszym procesie legislacyjnym. Szczegółowe uwagi także w tej materii zawiera tabela zamieszczona poniżej. **Trwające obecnie**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		konsultacje projektu rządowego stanowiące praktycznie ostatni etap, w którym możliwe jest uzupełnienie projektu o niezbędne i istotne rozwiązania. W związku z tym Naczelna Rada Adwokacka, **postuluje o uzupełnienie projektu o rozwiązania przedstawione w wyżej opisanych petycjach**, które w ocenie NRA powinny być uwzględnione w dalszym procesie legislacyjnym. Jednocześnie jako istotną pozytywną zmianę zaproponowaną w projekcie należy uznać zmianę art. 168 a k.p.k. która w szerszym stopniu eliminuje nielegalnie zdobyte dowody za pomocą czynu zabronionego. Na uwagę zasługuje, że projekt Ministerstwa jest szerszy niż ten zaproponowany przez Komisję Kodyfikacyjną i stanowi ważny fundament do dalszej reformy procedury karnej, jaka powinna obowiązywać w każdym demokratycznym państwie prawa. **W tym miejscu też zwrócić uwagę na fakt, że w zakresie regulacji dotyczącej odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego – która zgodnie z zapowiedziami zarówno Komisji jak i Ministerstwa miała doprowadzić do rozszerzenia długości kary w stosunku do której można będzie ubiegać się o dozór elektroniczny, została w opiniowanym projekcie również pominięta**		
4.	Ogólna	Na wstępie należy podkreślić, że w uzasadnieniu do projektowanego aktu prawnego wskazano, że głównym motywem podjęcia przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa	**PUODO**	Postulaty PUODO wykraczają poza zakres niniejszej ustawy, której interwencyjny charakter nie pozwala na poszerzenie je zakresu na zagadnienia przedstawione w uwagach tego organu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Karnego pilnych prac nad nowelizacją kodeksów karnych była powszechnie artykułowana potrzeba przywrócenia zasad praworządności. Znajdują one także wyraz w sposobie stanowienia prawa oraz jego treści. Jak podkreśla w uzasadnieniu projektodawca, niewątpliwie szereg regulacji obowiązującego prawa karnego wymaga ulepszenia i modyfikacji. Przemiany technologiczne i kulturowe, nowe zjawiska w obszarze przestępczości, negatywna ocena praktyki stosowania prawa czy dokonujące się zmiany o charakterze aksjologicznym są istotnym impulsem do podejmowania w tym obszarze prac legislacyjnych. Jednocześnie w uzasadnieniu wskazano, że Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego szereg tych kwestii planuje podjąć w ramach swych prac w najbliższym czasie przy założeniu, by ewentualne przyszłe zmiany legislacyjne spełniały standardy konstytucyjne i konwencyjne oraz oparte były o rzetelną wiedzę, w szczególności z zakresu nauk społecznych. W ocenie Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych realizacja tych słusznych założeń powinna następować także z poszanowaniem zasad ochrony danych osobowych przetwarzanych na podstawie nowelizowanych w projekcie ustaw, w tym Kodeksu postępowania karnego, gdyż ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych jest prawem podstawowym. Zgodnie z art. 8 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz		Pod rozwagę PUODO poddać można powtórzenie wystąpienia z 2022 r., skierowanego do MSWiA, przedstawiając replikę wobec argumentów podniesionym przeciwko postulatom PUODO. W ramach opiniowania niniejszej ustawy projektodawca odnosi się do uwag do tego projektu a nie do uwag *de lege ferenda* wykraczających poza projekt

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		art. 16 ust. 1 TFUE każda osoba ma prawo do ochrony danych osobowych jej dotyczących. Wymóg ochrony danych i prywatności wynika też z art. 51 Konstytucji RP, w którego ust. 2 wskazano, że władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Podstawowymi aktami prawnymi prawa pochodnego, które regulują ochronę danych osobowych w Unii Europejskiej są rozporządzenie 2016/679 oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680. Jednym z niezwykle istotnych celów ww. dyrektywy jest zapewnienie konieczności respektowania – przy realizacji materii objętej tą dyrektywą – praw podstawowych i wolności osób fizycznych, w szczególności prawa do ochrony danych osobowych. W tym kontekście szczególnie należy zwrócić uwagę na motyw 20 preambuły dyrektywy 2016/680, w którym wskazano, że dyrektywa nie powinna stanowić dla państw członkowskich przeszkody w określaniu – w krajowym prawie karnym procesowym – operacji i procedur przetwarzania danych osobowych przez sądy i inne organy wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza danych osobowych ujmowanych w orzeczeniach sądowych lub aktach związanych z postępowaniem karnym. To stwierdzenie nie oznacza jednak, że całościowe wyłączenie stosowania ustawy wobec danych osobowych zawartych w aktach spraw, wymienionych w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości jest dopuszczalne, tym bardziej, że w wymienionych ustawach nie ma przepisów gwarantujących ochronę danych osobowych. Jak wynika z orzeczeń sądów międzynarodowych, takich jak np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22 lutego 2024 r. w sprawie Kaczmarek przeciwko Polsce, w ramach prowadzenia postępowań przygotowawczych przy nieprawidłowo ukształtowanych w prawie krajowym normach prawnych może dochodzić do szczególnie dotkliwych naruszeń prawa do ochrony danych osobowych. W orzeczeniach sądów międzynarodowych podkreśla się także, że przetwarzanie danych biometrycznych i genetycznych przez organy policji dla celów prowadzenia czynności dochodzenia, walki z przestępczością i utrzymania porządku publicznego jest dopuszczone prawem państwa członkowskiego, gdy prawo tego państwa członkowskiego zawiera wystarczająco jasną i precyzyjną podstawę prawną dla zezwolenia na wspomniane przetwarzanie. Należy przy tym zwrócić uwagę na brzmienie art. 6 ust. 3 rozporządzenia 2016/679, określającego wymogi jakie powinna spełniać podstawa prawna przetwarzania danych wynikająca z przepisów prawa państwa członkowskiego, a także na motyw 33 preambuły dyrektywy 2016/680, która wskazuje, że „jeżeli w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dyrektywie jest mowa o prawie państwa członkowskiego, podstawie prawnej lub akcie prawnym, niekoniecznie wymaga to przyjęcia aktu prawnego przez parlament, z zastrzeżeniem wymogów wynikających z porządku konstytucyjnego danego państwa członkowskiego. Takie prawo państwa członkowskiego, podstawa prawna lub akt prawny powinny jednak być jasne i precyzyjne, a ich zastosowanie przewidywalne dla osób im podlegających – jak wymaga tego orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Prawo państwa członkowskiego regulujące przetwarzanie danych osobowych w ramach zakresu zastosowania niniejszej dyrektywy powinno co najmniej określać cele ogólne, dane osobowe mające podlegać przetwarzaniu, cele przetwarzania oraz procedury pozwalające chronić integralność i poufność danych osobowych oraz procedury niszczenia tych danych, a tym samym powinno zapewniać dostateczną ochronę przed ryzykiem nadużyć i arbitralności". **Niestety, projektowane przepisy ustawy Kodeks postępowania karnego nie zawierają w istocie żadnych rozwiązań dedykowanych ochronie danych osobowych i prywatności**. Jednocześnie w art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, który to akt prawny miał na celu implementację dyrektywy 2016/680, wprost wskazano, że przepisów tej ustawy nie		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosuje się do ochrony danych osobowych znajdujących się w aktach spraw lub czynności lub urządzeniach ewidencyjnych, w tym tworzonych i przetwarzanych z wykorzystaniem technik informatycznych, prowadzonych m.in. na podstawie Kodeksu postępowania karnego. Przy obecnej konstrukcji powoływanego art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, i przy braku przepisów szczególnych w Kodeksie postępowania karnego, dane osobowe pozostające w treści akt spraw (a także akt czynności lub urządzeniach ewidencyjnych, w tym tworzonych i przetwarzanych z wykorzystaniem technik informatycznych) nie podlegają żadnym przepisom gwarantującym ochronę danych osobowych (odnosi się to również innych aktów prawnych objętych przedmiotowym wyłączeniem). Jednocześnie należy przypomnieć, że przyjęty model implementacji dyrektywy 2016/680 w ustawie o ochronie danych osobowych, przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, był kwestionowany przez organ nadzorczy już na etapie opiniowania projektu tej ustawy, jak również w toku obowiązywania tej regulacji. **W 2022 r. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych skierował do Ministra Spraw Wewnętrznych wystąpienie z wnioskiem o nowelizację aktów prawnych w celu zapewnienia prawidłowego stosowania**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dyrektywy 2016/680. Niestety stanowiska i wystąpienia organu nadzorczego nie zostały uwzględnione. Analizując przyjęty w Polsce model przetwarzania danych osobowych w ramach prowadzenia postępowania karnego – w kontekście prawa konstytucyjnego, prawa międzynarodowego, prawa Unii Europejskiej, a także orzecznictwa sądów międzynarodowych – należy wskazać na brak konkretnych środków ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą. Model ten pozbawia osoby, których dane są przetwarzane przysługujących im gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych a także nie uwzględnia poszanowania ich prawa do prywatności. Należy więc rozważyć czy w obecnym kształcie rozwiązania obowiązujące w Polsce w tym zakresie nie naruszają zasady praworządności. Biorąc pod uwagę powyższe **Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, przedstawiając powyższe, przekazując postulat o charakterze de lege ferenda, wnosi o rozszerzenie przedmiotowego projektu ustawy o rozwiązania, które pozwolą w sposób właściwy realizować ochronę danych osobowych w toku postępowania karnego** na podstawie przepisów dyrektywy 2016/680 poprzez nowelizację ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Jednocześnie projektowane normy Kodeksu postępowania karnego powinny zostać rozszerzone o przepisy		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uszczegóławiające procesy przetwarzania danych osobowych, zwłaszcza tych o charakterze sensytywnym, a także rozwiązania gwarantujące poufność i integralność tym danym.		
5.	art. 37a § 1 k.k.	Proponowana regulacja skłania jednak do wyrażenia drobnej wątpliwości odnośnie do określenia katalogu przypadków, w których regulacja ta będzie mieć zastosowanie**. Może bowiem pojawić się wątpliwość, czy odnosi się ona jedynie do sytuacji, w której przepis typizujący przewiduje jedynie karę pozbawienia wolności, czy też do przypadków, gdy przepis przewiduje karę pozbawienia wolności wspólnie z karą grzywny albo z karą ograniczenia wolności** (oczywiste jest, że nie dotyczy przypadków, gdy sam przepis typizujący przewiduje możliwość orzeczenia wszystkich trzech kar). Nie do końca przekonuje również powtarzana od dawna argumentacja, że proponowany przepis przywraca regulację „uzupełniającą" o kary nieizolacyjne (ograniczenie wolności lub grzywnę) ustawowe zagrożenie przewidziane dla występków, których górna granica wynosi osiem lat pozbawienia wolności, a – tym samym – sankcje jednorodne przekształca w sankcje alternatywne. O ile bowiem dla praktyków prawa nie stanowi trudności odnalezienie się w relacjach części ogólnej i części szczególnej Kodeksu karnego jak również w regulacjach karnych pozakodeksowych, to zdolności takich nie ma zdecydowana większość społeczeństwa. Jak	**SN**	Odnośnie do wątpliwości czy zasadnym jest wprowadzanie regulacji proponowanej w art. 37a k.k. zamiast wyczerpującego określenia sankcji w przepisach typizujących poszczególne przestępstwa, należy wskazać, że przyjęte rozwiązanie jest z legislacyjnego punktu widzenia łatwiejsze i zapewne dlatego od wprowadzenia do Kodeksu karnego art. 37a k.k. nie odstąpiono od takiego sposobu regulacji. Nie wydaje się również, aby takie rozwiązanie czyniło Kodeks karnym nieczytelnym. Przypomnieć należy, że art. 58 § 3 Kodeksu karnego w swym pierwotnym brzmieniu stanowił, że *„Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny*". Można więc mówić o pewnej tradycji legislacyjnej jeżeli chodzi o wprowadzanie w części ogólnej sankcji alternatywnych. Odnośnie do możliwości stosowania art. 37 k.k. do czynów zagrożonych kumulatywnie dwiema karami, np. karą pozbawienia wolności i grzywną należy wskazać, że obecna regulacja brzmi: „Jeżeli przestępstwo jest zagrożone **tylko** karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat…", a projektowany przepis brzmi:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		się wydaje, bardziej zrozumiałe dla obywatela byłoby odpowiednie ukształtowanie wszystkich sankcji za konkretne czyny zabronione, w miejsce tworzenia przepisu, który wyprowadza określone założenia przed nawias. Taki sposób określania sankcji powoduje wszak, że zagrożenia przewidziane przy danym czynie zabronionym są po prostu niepełne.		„Jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat…” Pominięcie słowa „tylko” wskazuje na objęcie tym przepisem także sankcji kumulatywnych. Podobnie do przedmiotowej regulacji zastrzeżenie zawierał art. 54 § 1 Kodeksu karnego z 1969 r. („*Jeżeli przestępstwo zagrożone jest **tylko** karą pozbawienia wolności, przy czym dolna granica zagrożenia nie jest wyższa niż 3 miesiące, a wymierzona za nie kara nie byłaby surowsza od roku pozbawienia wolności, sąd uznając, że skazanie na taką karę nie byłoby celowe, może orzec karę ograniczenia wolności albo grzywnę”*). Można zatem stwierdzić, że jeżeli ustawodawca chce wyłączyć sankcje kumulatywne lub alternatywne to wskazuje na to wyraźnie. Drugi argument ma charakter systemowy. W przypadku sankcji od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności sprawca nie może korzystać z nadzwyczajnego złagodzenia kary (projektowany art. 60 § 6a k.k.). Gdyby uznać, że sprawca czynu zagrożonego karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności oraz kumulatywną grzywną nie może korzystać z art. 37a k.k., to wówczas nie byłby objęty wyłączeniem z art. 60 § 6a k.k. i mógłby korzystać z nadzwyczajnego złagodzenia kary. W konsekwencji byłby w lepszej sytuacji niż sprawca czynu zagrożonego karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności (bez kumulatywnej grzywny). Takiej sytuacji nie sposób zaakceptować. W konsekwencji nakazuje to przyjęcie, że art. 37a k.k. dotyczy też sankcji kumulatywnych.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Należy wskazać, że na gruncie pierwotnego brzmienia art. 37a k.k., w doktrynie prezentowano następujące stanowisko: „*Normatywną funkcją nowo wprowadzonego art. 37a jest dookreślenie ustawowego zagrożenia za niektóre występki. Konkretnie, komentowany przepis współokreśla ustawowe zagrożenie w tych wszystkich wypadkach, w których przepisy określające dany typ przestępstwa (przepisy typizujące) lub inne przepisy wyznaczające elementy ustawowego zagrożenia za ów typ przestępstwa [np. przepisy, do których odsyłają przepisy typizujące, zredagowane z zastosowaniem formuły „tej samej karze podlega...” lub „karze określonej w art. (§, ust.) podlega...”] przewidują zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, a nie wprowadzają jednocześnie alternatywnego zagrożenia obiema karami nieizolacyjnymi, tj. grzywną i karą ograniczenia wolności.* *(…)* *Skoro w komentowanym przepisie użyto zwrotu „jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat”, nie zaś zwrotu „jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie tylko karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat” lub innego wskazującego, że chodzi o zagrożenie wyłącznie karą pozbawienia wolności, to należy przyjąć, że zakres zastosowania art. 37a nie ogranicza się wyłącznie do wypadków, gdy odpowiednie przepisy (przepisy typizujące lub inne przepisy wyznaczające elementy ustawowego zagrożenia za dany typ przestępstwa) przewidują zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat jako karą jedyną. Poza zakresem unormowania art. 37a pozostają jedynie takie wypadki, gdy już same przepisy, o których mowa, przewidują wybór między karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat a każdą z dwóch kar nieizolacyjnych, tj. stwarzają podstawę do orzeczenia – według uznania sądu – zarówno grzywny jako kary jedynej,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				jak i ograniczenia wolności jako kary jedynej.(J. Majewski Komentarzy do art. 37a k.k. 2015, Lex) Stanowisko to zostało zaaprobowane w komentarzu do art. 37a k.k. pod redakcją W. Wróbla i A. Zolla (2016 r, Lex)
6.	art. 37a § 2 k.k.	W projekcie proponuje się rezygnację z art. 37a z § 2 k.k. Decyzja taka powinna być ponownie rozważona. Przewidziane we wskazanej jednostce redakcyjnej wyłączenie stosowania § 1 jest co do zasady przekonujące. Trudno bowiem uzasadniać poszerzanie katalogu kar wobec sprawców będących m.in. recydywistami czy osobami popełniającymi przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Argumentacja zaprezentowana w uzasadnieniu projektu wskazująca, że proponowana zmiana stanowi w istocie powrót do pierwotnego brzmienia art. 37a k.k. jest niewystarczająca. Pomija ona bowiem dorobek praktyki prawa w zakresie stosowania wskazanego przepisu.	**SN**	Uwaga niezasadna. Należy wskazać, że w sytuacjach opisanych w obecnym art. 37a § 2 k.k. sięganie po art. 37a k.k. w założeniu będzie miało charakter wyjątkowy, skoro są to okoliczności obciążające, rzutujące na dobór represji karnej. Ograniczanie swobody sądu regulacjami wyłączającymi (jak w obecnym art. 37 § 2 k.k.) nie jest zatem konieczne. Podkreślić należy, że instytucja określona w projektowanym art. 37a § 1 k.k. ma charakter fakultatywny. Rozważając skorzystanie z niej, sąd brać będzie pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, w tym także charakter czynu zarzucanego oskarżonemu.
7.	art. 37a k.k. (art. 69 k.k.)	Kierunek zmiany należy ocenić pozytywnie. (…) Należy jednak zaznaczyć, że brakuje swobody w zakresie wymierzania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby. Wprowadzona w 2015 r. zmiana w zakresie znacznego obniżenia możliwości zawieszenia kary do 1 roku rażąco obniżyła swobodę kształtowania wymiaru kary przez Sąd, stąd należy postulować powrót do przepisów sprzed nowelizacji dot. przepisów z art. 69 k.k.	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
8.	art. 40 § 2 pkt 2 k.k., art.	Zmiana wymagająca analizy w zakresie zmiany przepisu poprzez zmianę polegającą na zmianie przepisu i skreślenie przestępstwa z	**NRA**	Co do uwagi: „Refleksji wymaga uchyleniu normy z art. 306b k.k.”

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	41 § 1aa i § 1ab k.k., art. 306b k.k.	art. 306b k.k. - tak jak refleksji wymaga uchyleniu normy z art. 306b k.k. Błędny jest pogląd wyrażony w uzasadnieniu projektu, jakoby ocena prawna tego czy czyn stanowi zbrodnię czy występek, zależna była od sądowej oceny stopnia społecznej szkodliwości charakteryzującej dany czyn. Pojęcie zbrodni zostało jednoznacznie zdefiniowane przez ustawodawcę w przepisie art. 7 § 2 KK i to właśnie ustawodawca, poprzez wprowadzenie określonych sankcji, dokonał podziału czynów na zbrodnie i występki w zależności od ich społecznej szkodliwości, nie pozostawiając w tym zakresie sądom marginesu swobody dokonywania ocen (por. wyr. SA w Katowicach z 22.11.2012 r., II AKa 367/12, KZS 2013, Nr 5, poz. 55). Nie można się zgodzić z uzasadnieniem projektu, że dobro prawne w postaci mienia i obrotu gospodarczego samo w sobie, w zakresie ochrony, wyłącza możliwości kwalifikowania określonych zachowań godzących ww. dobro prawne jako zbrodnie.		należy wskazać, że powody uchylenia tego przepisu zostały wyjaśnione w uzasadnieniu projektu i stanowisko tam zawarte należy podtrzymać. Co do uwagi: „Nie można się zgodzić z uzasadnieniem projektu, że **dobro prawne w postaci mienia i obrotu gospodarczego samo w sobie, w zakresie ochrony, wyłącza możliwości kwalifikowania określonych zachowań godzących ww. dobro prawne jako zbrodnie”,** należy wskazać, że w uzasadnieniu projektu zawarto następujący wywód: „*Projektodawcy przepisów art. 294 § 3 i 4 k.k. oraz art. 306b k.k. powołali się w istocie na dwa następujące argumenty: po pierwsze, to wartość mienia stanowiącego przedmiotu przestępstwa majątkowego (przeciwko mieniu oraz przeciwko obrotowi gospodarczemu) decyduje o stopniu jego bezprawia; po drugie, wartość mienia powyżej kilku (pięciu) milionów złotych jest na tyle wysoka, że uzasadnia wprowadzenie zagrożenia karnoprawnego właściwego dla zbrodni (zob. Uzasadnienie w zakresie art. 294 i 306b k.k., druk sejmowy nr 2024, tezy: 23 i 27). Obydwa te argumenty są całkowicie chybione, przy czym istotny jest tutaj argument pierwszy. Wynika on z nierozumienia tradycyjnej w prawie karnym, dotąd niekwestionowanej aksjologicznej i prakseologicznej zasady penalizacji przestępstw o charakterze majątkowym. Opiera się ona na dwóch następujących założeniach: po pierwsze – wartość mienia rzeczywiście decyduje tutaj o stopniu karygodności czynu zabronionego,* ***po drugie jednak – z uwagi na charakter i rangę społeczną chronionego dobra prawnego (mienia i obrotu gospodarczego) faktor ten limituje karygodność w sposób wyłączający możliwość zastosowania najsurowszych***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				***kar kryminalnych, a co za tym idzie – zagrożeń karnoprawnych odpowiednich dla zbrodni*”.** Wywód ten wskazuje na pewien kierunek doboru sankcji, a nie sztywny zakaz. Zarzut NRA zaskakuje o tyle, że na wstępie uwag dokonano krytyki opiniowanego projektu ustawy za brak złagodzenia kar zgodnie z projektem KKPK.
9.	art. 53 k.k.	Projektodawca w ramach art. 1 pkt 6 proponuje powrót do dyrektyw wymiaru kary (art. 53 k.k.) obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2022 r., w szczególności zakłada rezygnację z egzemplifikacji okoliczności łagodzących i obostrzających. W tym zakresie przedłożone regulacje zasługują na akceptację. Zastanowienia jedynie wymaga, czy nie byłoby zasadne utrzymanie w Kodeksie karnym odpowiednika art. 53 § 2c, tj. jednoznacznego uregulowania kwestii zbiegu okoliczności wpływających na wymiar kary i znamion przestępstwa. Z perspektywy techniki legislacyjnej warto rozważyć zasadność dodania § 1a, w którym wskazane jest, że wysokość kary nie może przewyższać stopnia winy. Taka regulacja w sposób istotny uwypukliłaby tę dyrektywę, odchodząc od dotychczasowej praktyki. Jak się wydaje bardziej funkcjonalny jest powrót do klasycznego sformułowania art. 53 § 1 k.k.	**SN**	Uwagi niezasadne. W uwadze postuluje się pozostawienie przepisu art. 53 § 2c k.k., który brzmi: Zgodnie z uchylanym art. 53 § 2c k.k., „Nie stanowi okoliczności, o której mowa w § 2a i 2b, okoliczność będąca znamieniem przestępstwa, które popełnił sprawca, chyba że wystąpiła ona ze szczególnie wysokim nasileniem”. Jest to regulacja zbędna. W orzecznictwie wskazywano, że - „*Elementy stanu faktycznego, wchodzące w skład ustawowych znamion przestępstwa, mogą być uznane za okoliczności mające wpływ na wymiar kary wyłącznie wtedy, gdy mają charakter* ***stopniowalny****. Będzie to miało miejsce w szczególności wtedy, gdy w znacznym zakresie będą one odbiegać od dopuszczalnych norm (np. wysoki próg nietrzeźwości sprawcy*” (wyrok SN z dnia 4 października 2013 r.IV KK 136/13) - „*W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, iż co do zasady okoliczności należące do znamion danego przestępstwa nie mogą być traktowane jako wpływające na zaostrzenie lub złagodzenie kary. Jednak w sytuacji, gdy*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				okoliczności takie podlegają stopniowaniu co do ich nasilenia, jakości lub nagromadzenia, mogą być przyjmowane jako okoliczności obciążające przy wymiarze kary mimo, że należą do ustawowych znamion danego typu przestępstwa (m.in. wyrok z dnia 14 listopada 2014 r., III KK 212/14). Z tego punktu widzenia, w sytuacji gdy znamieniem przestępstwa z art. 177 § 2 KK jest śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, dopuszczalne było akcentowanie, jako okoliczności wpływające na zaostrzenie kary, iż następstwem wypadku spowodowanego przez skazanego była śmierć dwóch osób" (postanowienie SN z dnia 22 września 2016 r. V KK 221/16) Linia orzecznicza była stabilna i nie wymagała interwencji ustawodawcy. Odnośnie do sugestii pozostawienia winy w dotychczasowej formule art. 53 § 1 k.k. należy wskazać, że nie jest ona trafna. W uzasadnieniu projektu zaprezentowano następujący wywód: *„Zwrócić należy jednak uwagę, że umieszczenie powyższej zasady na końcu jednostki redakcyjnej (art. 53 § 1 k.k.) wzbudziło wątpliwości co do jej znaczenia (wskazywano, że może to zostać odebrane jako jej deprecjonowanie J. Giezek, D. Gruszecka, K. Lipiński, Opinia na temat ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 762), s. 45; https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senateksperty/6468/plik/oe-412.pdf).* *Ponadto takie usytuowanie może uzasadniać twierdzenie, zgodnie z którym stopień winy nie jest brany pod uwagę w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				procesie wymiaru kary, ale wyznacza jedynie pewną granicę, której wymierzana kara nie powinna przekraczać (na takie niebezpieczeństwo wskazywali: J. Giezek, P. Kardas, Nowe ujęcie zasad i dyrektyw sądowego wymiaru kary. Kilka uwag na tle wprowadzonych zmian normatywnych. PriP, 2023, z. 7-8, s. 23 i n.). Aby z jednej strony wzmocnić znaczenie limitującej funkcji winy, a z drugiej uchylić podnoszone wątpliwości projektuje się umieszczanie tej zasady w osobnej jednostce redakcyjnej art. 53 k.k., oznaczając ją jako art. 53 §1a k.k.”.
10.	art. 53 § 1 k.k.	Wprowadzenie modyfikacji ogólnych dyrektyw wymiaru kary poprzez dodanie w art. 53 § 1 kk frazy „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” jest zbędne, ponieważ potrzeby w zakresie świadomości prawnej społeczeństwa są zawarte w dotychczasowych celach kary, takich jak zapobiegawcze i wychowawcze oddziaływanie na skazanego zawarte w projektowanym przepisie. Może to prowadzić do niejasności interpretacyjnych i trudności w praktycznym stosowaniu tego przepisu. Wymóg uwzględniania takich potrzeb może prowadzić do nadużyć, zwłaszcza w kontekście działań populistycznych, kiedy kara mogłaby być wymierzana bardziej dla „pokazania surowości” niż dla osiągnięcia rzeczywistych celów resocjalizacyjnych lub zapobiegawczych. Podobnie negatywnej oceny wymaga usunięcie z omawianego przepisu obowiązek uwzględniania okoliczności obciążających i okoliczności łagodzących - tego rodzaju	**KRS**	Uwaga niezasadna. Nawiązanie do „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” znajdowało się w pierwotnej wersji art. 53 § 1 k.k. i nie budziło istotnych problemów interpretacyjnych. Projekt co do zasady powraca do „tradycyjnego” kształtu art. 53 §1 k.k. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„proponuje się powrót do brzmienia art. 53 § 1 k.k. sprzed nowelizacji (przynajmniej w zakresie, w jakim reguluje on dyrektywy wymiaru kary). W poprzednio obowiązującym przepisie w sposób racjonalny zostały wyważone dyrektywy prewencji indywidualnej (w tym wskazanie na konieczność osiągnięcia celów wychowawczych, jakie wymierzana kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego) i prewencji generalnej rozumianej jako konieczność kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa”.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zmiana sugeruje obniżenie poziomu wyważenia konkretnie orzekanych kar i przeczy zasadzie indywidualizacji kary, która umożliwia sądowi na precyzyjną ocenę sytuacji sprawcy konkretnego czynu zabronionego w konkretnym postępowaniu. Brak tych dyrektyw wydaj e się przeczyć zasadzie humanitaryzmu w prawie karnym.		
11.	art. 53 § la k.k.	Wydzielenie do art. 53 § la dyrektywy z ostatniego zdania § 1 tego przepisu komplikuje konstrukcję tego przepisu i może prowadzić do wątpliwości interpretacyjnych i rozbieżności w stosowaniu obu przepisów. W obecnym brzmieniu art. 53 kk nie zachodzi wątpliwość co do integralności ogólnych dyrektyw wymiaru kary, w przeciwieństwie do proponowanej zmiany, która z tego względu może zdestabilizować utrwaloną w orzecznictwie praktykę.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Podkreślenie znaczenia kwestii winy zarówno w formie ostatniego zdania § 1 art. 53 k.k. jak i w osobnej jednostce redakcyjnej tj. w art. 53 § 1a k.k. ma z punktu widzenia wykładni tożsame znaczenie.
12.	art. 53 § 2a-2e k.k.	W odniesieniu do zmian zaproponowanych do k.k. warto zauważyć, że między zmianami przewidzianymi w omawianym projekcie a projektem ustawy o zmianie Kodeksu karnego z 23 października 2024 r. dot. przestępstw z nienawiści, zachodzi brak spójności a mianowicie w art. 1 pkt 6c uchyla się § 2a-2e w art. 53 K.k., natomiast projekt z 23 października 2024 r. w art. 1 pkt 1 nadaje nowe brzmienie punktu 6 w § 2a artykułu 53 k.k.	**KRP**	Dostrzeżona odmienność podejścia do regulacji zawartych w art. 53 k.k. pozostaje w polu widzenia Ministerstwa Sprawiedliwości. Należy wskazać, że dopóki zmiany zawarte w opiniowanej ustawie (UD153) nie staną się obowiązującym prawem inne projekty powinny odnosić się do obowiązujących regulacji. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (UD29, druk sejmowy nr 876), znajduje się na zaawansowanym etapie procesu legislacyjnego. Nie zakłada on rezygnacji z przepisów zawartych w art. 53 § 2a-2e, a zatem projektowane rozwiązania odnosić musi także do tych paragrafów, jeżeli istnieją ku temu wskazania merytoryczne. Dopóki art. 53 § 2a-2e k.k. nie zostaną uchylone (co jest założeniem docelowym realizowanym przez niniejszy projekt), konieczne jest zapewnienie spójności systemu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawnego, co realizuje projekt pod drukiem UD29 dokonując zmiany w art. 53 § 2a pkt 6 k.k. Ewentualne odmienne podejście byłoby uzasadnione tylko w sytuacji, gdyby projekty zostały połączone w wspólnego procedowania, co z uwagi na różne etapy prac legislacyjnych nie wydaje się zasadne.
13.	art. 57 § 3 k.k.	W ramach opiniowanego projektu zajęto się również regulacją kolizji podstaw nadzwyczajnego złagodzenia oraz nadzwyczajnego obostrzenia kary (art. 1 pkt 7). Już na wstępnie należy zauważyć, że uchylenie art. 57 § 3 k.k. nie wydaje się uzasadnione. O ile obecnie regulacja ma charakter klaryfikujący, **o tyle rezygnacja z niej wywoła wątpliwości co do możliwego postępowania sądu w przypadku zbiegu podstaw złagodzenia i obostrzenia o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym**, co uznać należy za zjawisko wysoce niepożądane. **Wskazanie w uzasadnieniu projektu, że nastąpi powrót do wcześniejszego pojmowania art. 57 k.k. jest tezą śmiałą i niewystarczająco uargumentowaną**. Z samego brzmienia § 2 art. 57 k.k. nie wynika wszak jednoznacznie, że sąd ma możliwość decyzyjną w razie zbiegu podstaw złagodzenia i obostrzenia o odmiennym charakterze. Wykładnia systemowa sugeruje zresztą skierowanie się w stronę taką, jak uczynione zostało to w § 3 obecnie obowiązującego przepisu. **Odmienne stanowisko judykatury obowiązujące w minionym stanie prawnym nie może zostać uznane za przekonujące w sytuacji, w której**	**SN**	Uwagi niezasadne. W uwadze dostrzeżono argumentację przedstawioną w uzasadnieniu projektu, ale potraktowaną ją jako nieprzekonującą. Tym niemniej za zgłoszoną krytyką nie stoją żadne przekonujące argumenty, co w konsekwencji nakazuje uznać zgłoszone zastrzeżenia za niezasadne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wprowadzono przepis klaryfikujący tę kwestię. Jego usunięcie niekoniecznie też skutkować będzie zmianą wykładni, jak chciałby tego projektodawca. W konsekwencji wątpliwości należy również wyrazić odnośnie do planowanego usunięcia art. 60 § 5 i § 6 k.k., tj. do propozycji uchylenia regulacji przewidujących sposób postępowania w przypadku zbiegu podstaw do obligatoryjnego obostrzenia z podstawami złagodzenia przewidzianymi w ramach instytucji tzw. małego świadka koronnego.		
14.	art. 57b k.k.	Generalnie pozytywnie wypowiedzieć należy się o kierunku zmian w obszarze art. 57b k.k. (art. 1 pkt 8 projektu) (…). Rozważenia jednak wymaga, czy proponowana zmiana nie jest połowicza. Wszak z uwagi na to, że ustawodawca w ramach art. 12 § 1 k.k., przyjął, iż określona wielość zachowań stanowi jeden czyn, konsekwencją powinno być orzekanie za ten właśnie czyn zabroniony. Czym innym jest bowiem jedno przestępstwo (chociaż tylko z uwagi na względy normatywne), a czym innym wielość przestępstw w ramach ciągu przestępstw. Z tego powodu opowiedzieć należy się za generalną rezygnacją z treści normatywnej zawartej w art. 57b k.k. Jeżeli bowiem ustawodawca określoną wielość zachowań widzi jako jeden czyn, nie zaś wiele czynów, to powinien do tego czynu podejść tak samo, jak do każdego innego, a zatem nie przewidując odmiennej od standardowej reakcji prawnokarnej.	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Czyn ciągły obejmuje dwa lub więcej zachowań. Często stopień społecznej szkodliwości tego czynu, właśnie z powodu liczby zachowań jest znacznie większy, niż pojedynczego czynu w znaczeniu ontologicznym. Z tego względu w pełni uzasadnionym jest danie sądowi możliwości, w przypadku skazania za przestępstwo z zastosowaniem art. 12 § 1 k.k., wymierzenia kary przewidzianej za przypisane sprawcy przestępstwa w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W uzasadnieniu projektu wskazano, że „przestępstwo popełnione w warunkach ciągłości opisanych w art. 12 § 1 k.k. może (choć nie musi) charakteryzować się zwiększonym stopniem społecznej szkodliwości względem „standardowego”, wkalkulowanego w sankcję karną przewidzianą przez przepis części szczególnej Kodeksu karnego lub ustawy pozakodeksowej. Istnieje bowiem daleko idąca różnica między rozciągniętą w czasie realizacją znamion czynu zabronionego, stanowiącą przypadek tzw. przestępstwa popełnianego „na raty” oraz wielokrotną

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie z uwagi na zwiększenie w istotny sposób dyskrecjonalności sędziowskiej przy wymierzaniu kary za czyn ciągły, należałoby jednak rozważyć całkowite uchylenie przedmiotowej regulacji oraz powrót do stosowania za czyn ciągły kary w podstawowych granicach ustawowego zagrożenia, gdyż zgodnie z art. 12 k.k. czyn ciągły - pomimo, iż obejmuje swym zakresem dwa lub więcej zachowań - uznaje się za jeden czyn zabroniony. Wydaje się zatem, iż spójnym systemowo rozwiązaniem byłoby stosownie za tenże kary w podstawowych granicach ustawowego zagrożenia, tak jak to miało miejsce do chwili wprowadzenia do Kodeksu karnego art. 57b, którego wprowadzenie zostało wówczas ocenione wyjątkowo krytycznie przez gros przedstawicieli doktryny prawa karnego.	**NRA**	realizacją kompletu znamion czynu zabronionego w wykonaniu powziętego z góry zamiaru. W założeniu projektodawcy możliwość sięgnięcia po karę nadzwyczajnie obostrzoną dotyczyć powinna tej drugiej sytuacji. W wyniku zmiany brzmienia przepisu konstrukcja czynu ciągłego (w szczególności polegającego na wielokrotnej realizacji znamion czynu zabronionego) zbliża się do konstrukcji ciągu przestępstw, zaś występujące między nimi różnice koncentrują się na jedno- lub wieloczynowości oraz wiążących się z nimi konsekwencji procesowych". Można sobie wyobrazić, że sprawca dopuści się np. stu oszustw działając w ramach czynu ciągłego. Trudno taki czyn porównywać z czynem sprawcy, który dokonuje pojedynczego oszustwa. W pierwszym wypadku elementarne poczucie sprawiedliwości może wymagać wymierzenia kary przekraczającej górną granicę ustawowego zagrożenia. Z tego względu proponowaną regulację należy ocenić jako zasadną.
15.	art. 58 § 1 k.k.	Zmiany przewidziane w obrębie art. 58 k.k. (art. 1 pkt 9 projektu) ocenić należy generalnie pozytywnie. (…) **Wątpliwości natury technicznoprawnej** budzi jednak odejście od obecnego od początku istnienia art. 58 k.k. sformułowania imperatywnego „sąd orzeka" na rzecz sformułowania „sąd może orzec" oraz warunku, zgodnie z którym inna kara lub środek karny „nie może spełnić" celów kary na rzecz „nie spełnia". Niestety zmiany te nie zostały w uzasadnieniu do projektu wytłumaczone, a jak można domniemywać	**SN**	Uwaga nie zmienia merytorycznej treści przepisu. Zaproponowane brzmienie art. 58 k.k. wydaje się trafniejsze od obowiązującego. Imperatywność w działaniu sądu („sąd orzeka") może bowiem sugerować, że jeśli grożąca kara przekracza 5 lat sąd jest zobligowany do orzeczenia kary pozbawienia wolności, co stałoby w sprzeczności z jej charakterem jako *ultima ratio* i innymi przepisami części ogólnej k.k. Z kolei posłużenie się sformułowaniem „inna kara lub inny środek przewidziany w tym kodeksie nie spełnia celów kary" pozwala objąć dyspozycją tego przepisu sytuacje, gdy kara wolnościowa potencjalnie mogłaby spełnić cel kary, lecz w ocenie sądy w konkretnym przypadku w okolicznościach

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		mogą one wywoływać problemy w praktyce stosowania omawianej regulacji.		sprawy tego celu nie osiągnie (np. w przypadku znanej sądowi wielokrotnie karanej osoby).
16.	art. 58 § 1a i § 1b k.k.	W treści proponowanego art. 58 § 1a wprowadza się wyrażenie „wyjątkowe okoliczności". Jest ono sformułowaniem nieostrym i z góry założyć można, że będzie generowało istotne wątpliwości praktyczne. Co więcej, już dziś, mając na względzie dyrektywy wymiaru kary nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, że kara dożywotniego pozbawienia wolności może zostać orzeczona jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Analogicznie do powyższego, wątpliwości budzi wprowadzenie art. 58 § 1b, który wprost będzie wskazywał na możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko przy zaistnieniu tożsamych „wyjątkowych okoliczności". Wadą tego rozwiązania jest brak wskazania konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Oczywiście należy mieć świadomość pozostawienia pewnego luzu decyzyjnego sądom, jednakże ograniczenie się do wskazania na „wyjątkowe okoliczności" bez chociażby minimalnej ich charakterystyki powoduje zbyt dalekie niedookreślenie przepisu. Jeżeli intencją projektodawców jest wskazanie, że kary należy orzekać rozsądnie i nie należy wymierzać kar nadmiernie	**SN**	Uwaga niezasadna. Stanowisko projektodawcy przedstawiono przy uwadze KRRP do tego przepisu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		surowych, to jak się wydaje sędziowie są tego świadomi i nie trzeba im tego w proponowany sposób podkreślać. Z natury rzeczy kary surowe wymierza się wszak wówczas, gdy okoliczności przedmiotowo-podmiotowe to uzasadniają, co znajduje uzasadnienie we wspomnianych już zasadach i dyrektywach wymiaru kary.		
17.	art. 58 § 1a k.k.	Wątpliwości budzi rozwiązanie proponowane w art. 58 § 1a k.k., zgodnie z którym karę dożywotniego pozbawienia wolności można orzec tylko wtedy, gdy zachodzą „wyjątkowe okoliczności". Kara ta, zgodnie z kodeksem karnym, może być orzeczona za czyny takie jak np. ludobójstwo (art. 118 § 1 k.k.), zbrodnie przeciw ludzkości (art. 118a § 1), stosowanie środków masowej zagłady (art. 120 k.k.) czy zabójstwo ze szczególnym okrucieństwem (art. 148§ 2 k.k.). Z natury swojej, są to czyny o wyjątkowo drastycznym charakterze, innych czynników przekonują sądu o konieczności wymierzenia najsurowszej kary. Trudno znaleźć uzasadnienie, do wprowadzenia dodatkowego kwantyfikatora w postaci „wyjątkowych okoliczności", który będzie skutkował koniecznością konstruowania nowych desygnatów wypełniających to pojęcie. W uzasadnieniu nie przedstawiono żadnej definicji tego pojęcia, jak również odstąpiono od formułowania definicji pozostawiając je interpretacji sądowej. Wydaje się, że w tym przypadku, podążając drogą zaufania do orzeczników, należałoby im pozostawić	**PK**	Uwaga niezasadna. Motywy wprowadzenia opiniowanego przepisu wskazano w uzasadnieniu projektu. Podkreślenie aksjologii Kodeksu karnego i szczególnego charakteru kary dożywotniego pozbawienia wolności stanowi wystarczające uzasadnienie dla wprowadzenie do ustawy proponowanej regulacji. Tylko na marginesie należy wskazać, że analizując uwagi RCL projektodawca zaproponował zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności" sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności", albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		całkowitą swobodę w kwestii uwzględniania okoliczności- „na kanwie danej sprawy", które bez dodatkowych wskazań miałyby determinować orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności.		
18.	art. 58 § 1a i § 1b k.k.	Projekt przewiduje jednocześnie obwarowanie wymiaru kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz kary przekraczającej 15 lat pozbawienia wolności, gdy przestępstwo nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności zastrzeżeniem, że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające wymiar takiej kary. Można się zastanawiać, czy w przypadku kary dożywotniego pozbawienia wolności takie zastrzeżenie jest konieczne. Niewątpliwie natomiast wymaga pogłębionej refleksji w przypadku wymiaru wskazanych kar, która powinna być przeprowadzona z perspektywy zasady humanitaryzmu i zasady proporcjonalności oraz znajdować swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku skazującego.	**KRRP**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie podkreśla się wyjątkowy charakter kary dożywotniego pozbawienia wolności (będącej surogatem kary śmierci), która w założeniu pełni funkcję eliminacyjną. (…) Ze wskazanych powyżej względów nie powinno budzić wątpliwości, że orzekana ona być powinna tylko wtedy, gdy zachodzą szczególne okoliczności. Aby wzmocnić to przekonanie i podkreślić jeszcze wyjątkowy charakter tej kary proponuje się wprowadzić art. 58 § 1a k.k. dopuszczający możliwość wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności. Taka regulacja będzie spełniać też funkcję komunikacyjną prawa karnego, podkreślając jednocześnie, że samo zagrożenie danej kategorii zachowań karą dożywotniego pozbawienia wolności nie może nigdy– samo w sobie– uzasadniać wymierzenia tej kary.* *(…)* *Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. zwiększyła górną granice kary pozbawienia wolności z 15 do 30 lat (usuwając jednocześnie kare punktową 25 lat pozbawienia wolności) (…) Możliwość wymierzenia kary terminowej powyżej 15 lat jest zatem zjawiskiem stosunkowo nowym, które wymaga szczególnego uregulowania, a przede wszystkim wyczulenia, zarówno osoby stosujące prawo, jak i społeczeństwo, na wyjątkowość tak surowej kary pozbawienia wolności, która de facto pełnić może jedynie funkcje odpłaty i izolacji.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Biorąc pod uwagę wskazane powyżej okoliczności za uzasadnioną uznać należy propozycję wprowadzenia art. 58 § 1b k.k., który wprost będzie wskazywać na możliwość orzeczenia kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 15 lat tylko przy zaistnieniu szczególnie uzasadnionych okoliczności. Projektodawca ograniczył tę zasadę do typów czynów zabronionych, których ustawowe zagrożenie nie obejmuje kary dożywotniego pozbawienia wolności. W przypadku tych typów czynów zabronionych dolna granica kary pozbawienia wolności zazwyczaj jest wysoka (minimum 8 lat, w wielu przypadkach 10 czy nawet 12 lat pozbawienia wolności). Wprowadzenie możliwości wyjątkowego wymierzenia kary pozbawienia wolności przekraczającej 15 lat w przypadku tej kategorii typów czynów zabronionych, z jednej strony prowadzić mogłoby do ograniczenia swobody wymiaru kary przez orzekające w sprawach sądy, z drugiej– nie uwzględniałoby faktu, że czyny zabronione opisane w tych typach z założenia charakteryzują się bardzo wysokim stopniem społecznej szkodliwości, który może uzasadniać wymierzenie kary powyżej 15 lat pozbawienia wolności. *Projektodawca nie zdecydował się wskazać konkretnych okoliczności, których zaistnienie może uzasadniać wymierzenie, czy to kary pozbawienia wolności powyżej 15 lat, czy to kary dożywotniego pozbawienia wolności. Sędzia może sięgnąć do wypracowanych już przez orzecznictwo kryteriów wymiaru czy to kary 25 lat pozbawienia wolności, czy kary dożywotniego pozbawienia wolności, takich jak: przeważanie okoliczności obciążających zdecydowanie nad okolicznościami łagodzącymi, wyjątkowy charakter popełnionego czynu zabronionego na tle innych przestępstw tego samego typu (atypowo wysoki stopień społecznej szkodliwości uzasadniany okolicznościami popełnionego czynu zabronionego), szczególna demoralizacja sprawcy,*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				która wyklucza de facto osiągnięcie wobec niego celów wychowawczych, uzasadniając jednocześnie długotrwałą jego izolację stanowiącą warunek sine qua non realizacji funkcji ochronnej przez prawo karne. Orzeczenie tak surowych kar musi być zatem konieczne dla realizacji funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego oraz zabezpieczenia dóbr prawnych przed niebezpiecznym sprawcą czynu zabronionego. Nie wydaje się natomiast właściwe, aby przesądzającym czynnikiem o wymiarze tak surowej kary mógł być wzgląd na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa (prewencja generalna w znaczeniu pozytywnym).”. Tylko na marginesie należy wskazać, że analizując uwagi RCL projektodawca zaproponował zastąpienie sformułowania „wyjątkowe okoliczności” sformułowaniem „szczególnie uzasadnione okoliczności”. albowiem jest to pojęcie, którym ustawodawca obecnie już się posługuje.
19.	art. 58 § la i 1b k.k.	Zmiany proponowane w art. 58 kk polegające na dodaniu § la i 1b sprowadzają się do przeregulowania zasad wymiaru kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 15 lat (w obu przypadkach proponuje się wprowadzenie kwalifikowanej przesłanki „wyjątkowych okoliczności). Projektodawca w szeregu propozycji legislacyjnych ogranicza zakres uznaniowości sędziowskiej przy wymiarze kary co niesie za sobą poważne ryzyko naruszenia fundamentalnych zasad prawa karnego i osłabienia sprawiedliwości wymiaru sprawiedliwości. Wymiar kary jest procesem niezwykle złożonym, wymagającym	**KRS**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano intencje projektodawcy i argumentacja zawarta w uwadze nie daje podstaw do weryfikacji zgłoszonych propozycji legislacyjnych. Projektowane przepisy pozostawiają sądom niezbędny „luz decyzyjny” wymagany w przypadku, gdy dochodzi do wymierzania sprawiedliwości.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		indywidualnego podejścia do każdej sprawy. Sędzia, jako osoba najlepiej zaznajomiona z okolicznościami sprawy, ma unikalną zdolność do wyważenia różnorodnych aspektów, takich jak stopień zawinienia sprawcy, społeczna szkodliwość czynu, a także sytuacja osobista i społeczna oskarżonego. Redukowanie tej elastyczności poprzez nadmierne ograniczenia normatywne prowadzi do ryzyka zbyt schematycznego podejścia do spraw karnych i tym samym obniżenia standardu ochrony praw obywatela. Usztywnienie reguł dotyczących wymiaru kary może uniemożliwić uwzględnienie wszystkich istotnych okoliczności, w tym stanowiących o konieczności sięgnięcia po najwyższe z przewidzianych kodeksowo kar. Nieadekwatność kary w takiej sytuacji będzie prowadzić do wzbudzenia w społeczeństwie poczucia niesprawiedliwości i bezsilności wobec najpoważniejszych czynów. Sędzia mający swobodę uznania jest władny dostosować wymiar kary do wszelkich aspektów sprawy w której orzeka - realizując możliwie najpełniej zasadę indywidualizacji akry i sprawiedliwości, zaś negowanie tej swobodzie neguje fundamentalne zasady prawa karnego. Zdaniem Krajowej Rady Sądownictwa każde ograniczenie uznaniowości sędziowskiej powinno być analizowane pod kątem możliwości naruszenia istoty niezawisłości sędziowskiej. Nadmierna regulacja wymiaru kary może prowadzić do postrzegania sądów		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jako narzędzia administracyjnego, realizującego schematy narzucone przez ustawodawcę, co prowadzi także do podważenia zasady trójpodziału władzy - zatem, co oczywiste, każdorazowo należy zaniechać interwencji prawodawczej w sytuacji kolizji projektowanych zmian polegających na ograniczeniu uznaniowości sędziowskiej z art. 178 ust. 1 i art. 10 ust. 1 i 2 Konstytucji.		
20.	art. 60 § 3 k.k.	Zaproponowana nowelizacja dotyka bardzo ważnego aspektu -nadzwyczajnego złagodzenia kary przez Sąd. W obecnym brzmieniu Sąd będzie mógł zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary nawet bez wniosku prokuratora. Wzmacnia do autorytet sądu i zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. **Należy jednak rozważyć w przyszłości całkowitą rezygnację ze stosowania art. 60 § 3 i 4 który jest ewenementem w skali Europy.** Proponowaną zmianę należy ocenić pozytywnie, jednak w przyszłości należałoby rozważyć albo całkowitą rezygnację ze stosowania art. 60 § 3 k.k., albo gruntowne przemodelowanie tejże instytucji prawnej oraz opatrzenie możliwości z niej skorzystania koniecznością spełnienia szeregu dodatkowych przesłanek.	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Przedmiot zmiany stanowi jedynie usunięcie wymogu wniosku prokuratora z analizowanego przepisu. Rozważania o celowości rezygnacji z instytucji tzw. „małego świadka koronnego” wymagałyby bardzo poważnych analiz.
21.	art. 60 § 6 pkt 3 i 4 k.k. oraz art. 60 § 6a k.k.	Na aprobatę zasługuje rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 60 § 6 pkt 4, gdzie projektodawca ogólnie wskazuje „inny występek”, w tym również czyny zagrożone alternatywnie lub kumulatywnie	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Przepis art. 60 § 6a k.k. ogranicza zastosowanie art. 60 § 6 pkt 4 k.k.. Jest o tym mowa w uzasadnieniu projektu „*Konieczne zmiany dostosowawcze obejmują, po pierwsze, przywrócenie*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		innymi rodzajami kar niż pozbawienie wolności. Tym niemniej, projektowane regulacje wymagają doprecyzowania. W projektowanym brzmieniu nie jest bowiem jasna wzajemna relacja między zakresem norm, to jest, między normą art. 60 § 6 pkt 3 (występek zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 8 lat), normą art. 60 § 6 pkt 4 (inny występek – *ergo* występek zagrożony karą pozbawienia wolności nie przekraczającą 8 lat, bądź karami innego rodzaju) oraz normą art. 60 § 6a (czyn zagrożony wyłącznie karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat). Przy czym zakresy pokrywają się w tym przypadku. Na przykład, czyn z art. 159 k.k., w wypadku którego górna granica zagrożenia karą pozbawienia wolności wynosi 8 lat, mieści się zarówno w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 4, jak w zakresie normy art. 60 § 6a. Czyn z art. 148 § 4 k.k., zagrożony karą pozbawienia wolności do lat 10, mieści się w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 3 k.k. i normy art. 60 § 6a k.k. Może to powodować problemy w stosowaniu projektowanych rozwiązań.		*unormowania zawartego pierwotnie w uchylonym dziś art. 60 § 8 k.k.,* ***wyłączającego stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary w odniesieniu do występków zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których ma zastosowanie art. 37a k.k.*** *(projektowany nowy art. 60 § 6a k.k.),".* Odnośnie do czynu z art. 159 k.k. – nie będzie możliwe nadzwyczajne złagodzenie kary, a jedynie możliwość stosowania art. 37a k.k. Czyn z art. 148 § 4 k.k. mieści się w zakresie normy art. 60 § 6 pkt 3 k.k. **ale nie mieści** się w zakresie normy z art. 60 § 6a k.k. Jest to czyn zagrożony karą 10 lat pozbawienia wolności a zatem nie może być zastosowany w jego przypadku art. 37a k.k., który dotyczy czynów zagrożonych karą nieprzekraczającą 8 lat pozbawienia wolności.
22.	art. 60 § 6a k.k.	Wątpliwości natury technicznoprawnej wiążą się jednak z projektowanym art. 60 § 6a k.k., zgodnie z którym „Nadzwyczajnego złagodzenia kary nie stosuje się do czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których zastosowanie ma art. 37a". Jak należy domniemywać, w praktyce chodzi o czyny zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, do których w	**SN**	Uwaga niezasadna Projektowany przepis nawiązuje do nieobowiązującego już art. 60 § 8 k.k. Na gruncie tego przepisu wskazywano, że „*Nowym przepisem jest § 8 art. 60. Został on dodany nowelą z dnia 20 lutego 2015 r. i wszedł w życie 1 lipca 2015 r. Pozostaje on w związku z art. 37a, który również został wprowadzony do kodeksu karnego tą samą ustawą i zaczął obowiązywać od tej*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		konkretnej sprawie zastosowano regulację planowanego art. 37a k.k. Zredagowanie art. 60 § 6a k.k. może jednak skłaniać do interpretacji, że chodzi o czyny, do których potencjalnie może mieć zastosowanie art. 37a k.k. O ile wykładnia taka wydaje się być oczywiście błędna, o tyle w celu jej uniknięcia zasugerować należy przeredagowanie wskazanej jednostki.		*samej daty. W myśl tego ostatniego przepisu, jeżeli ustawa przewiduje zagrożenie karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 8 lat, można zamiast tej kary orzec grzywnę albo karę ograniczenia wolności.* ***Logiczne zatem stało się stwierdzenie, że skoro możliwość orzeczenia kary ograniczenia wolności lub grzywny jest osiągalna w ramach zwyczajnego wymiaru kary, to tym samym nie stosuje się nadzwyczajnego złagodzenia kary do czynów zagrożonych karą pozbawienia wolności, do których znajduje zastosowanie art. 37a***". (Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, wyd. V, Lex)". Odnosząc się do uwagi należy stwierdzić, że spod możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary są wyłączone wszystkie czyny zagrożone karą pozbawienia wolności powyżej 5 lat, do których ma zastosowanie art. 37a, a zatem czyny zagrożone karą do 8 lat pozbawienia wolności. W praktyce chodzi o czyny zagrożone karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności. Jeżeli czyn zagrożony jest taką karą, to nadzwyczajnego złagodzenia nie można stosować. Można jedynie sięgać po art. 37a k.k. Tak należy zdaniem projektodawcy odczytać przepis.
23.	art. 64 § 1 i § 2 k.k.	Wątpliwości budzi zmiana w zakresie instytucji recydywy w art. 64 k.k. (art. 1 pkt 11 projektu). Przedstawiona propozycja stanowi powrót do stanu sprzed nowelizacji z roku 2022, **który to stan dość powszechnie odbierany był jako wadliwy**. Samo uzasadnienie zmiany wskazuje, że projektodawcy nowelizacji z 2022 r. i projektodawcy obecnej regulacji odmiennie postrzegają istotę i założenia wiążące się z karaniem osób powracających do	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Tezy wskazujące na wadliwość regulacji obowiązujących przed 2022 r. są nieuprawnione. W uzasadnieniu projektu przedstawiono powody proponowanej zmiany, a w uwadze nie wykazano w sposób przekonujący wadliwości przedstawionej argumentacji. Podkreślić należy, że zmiany zaproponowane w projekcie mają charakter najpilniejszy – interwencyjny. Ewentualna kompleksowa reforma instytucji recydywy możliwa będzie w późniejszym czasie.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przestępstwa. Warto jednak zauważyć, że instytucje określone w art. 64 § 1 i 2 k.k. nie odnoszą się do sytuacji zwykłego powrotu do przestępstwa, ale do powrotu kwalifikowanego co znajduje uzasadnienie w przesłankach ich stosowania. Właśnie one uzasadniają obligatoryjne obostrzenie kary, co wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu nie powinno być wiązane jedynie z odstraszaniem innych od popełnienia przestępstwa, ale z intensywnym oddziaływaniem na samego sprawcę – tak w ujęciu atrybutywnym jak i retrybutywnym. Co więcej, nie wydaje się w pełni przekonujące uzasadnianie planowanej zmiany w oparciu o argumenty wskazywane m.in. w literaturze z lat 60 minionego wieku. Zmiana stosunków społecznych, która nastąpiła na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, pociągająca za sobą zmiany w strukturze i dynamice przestępczości nakazuje raczej ponowną analizę zjawiska recydywy specjalnej zwykłej oraz wielokrotnej, a dopiero wówczas zgłaszanie stosownych propozycji legislacyjnych. Innymi słowy, projektodawca nie wykazał, że obowiązujące przepisy są wadliwe, co wszak wiązać musiałoby się z przeprowadzaniem stosownych badań, które z uwagi na krótki czas obowiązywania regulacji byłyby utrudnione. Przemawia to za odstąpieniem od zmiany art. 64 § 1 i 2 k.k. i ewentualnym powrotem do niej po faktycznej i praktycznej ocenie obowiązującej regulacji. W przeciwnym wypadku zmiana będzie miała		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uzasadnienie jedynie w przyjętej przez projektodawcę koncepcji i filozofii prawa karnego jako takiego.		
24.	art. 77 § 2 k.k.	W pierwszej kolejności trzeba zgłosić zastrzeżenia natury systemowej odnośnie do tego, że w zakresie kary dożywotniego pozbawienia wolności planowane jest wyłączenie uprawnienia sądu do określenia dłuższego okresu niezbędnego do możliwości ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie, aniżeli okres ustawowy. Zmiana taka nie znajduje uzasadnienia i w sposób niezrozumiały ogranicza decyzyjność sądu. Przypomnieć należy, że możliwość wyznaczenia przez sąd surowszego ograniczenia do skorzystania przez skazanego z warunkowego zwolnienia niż przewidziane w art. 78 k.k., a więc również do kary dożywotniego pozbawienia wolności, istnieje od początku obowiązywania obecnego Kodeksu karnego.	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Unormowanie zawarte w art. 77 § 2 k.k. przewiduje możliwość obostrzenia przesłanek formalnych warunkowego zwolnienia w szczególności w razie skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Obecnie minimum formalne do ubiegania się o zastosowanie tej instytucji wynosi 30 lat. W ocenie projektodawcy okres ten jest wystarczający dla dokonania oceny kryminologicznej skazanego w aspekcie ubiegania się o warunkowe zwolnienie. Ewentualne obostrzenie rygorów warunkowego zwolnienia, w odniesieniu do kary dożywotniego pozbawienia wolności, stanowi w istocie zwiększenie dolegliwości tej kary, mogące prowadzić do niedopuszczalnego w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jej zrównania z karą bezwzględnego dożywotniego pozbawienia wolności:.* Możliwość przedłużenia okresu po którym możliwe jest ubieganie się o warunkowe przedterminowe zwolnienie może w praktyce nadawać tej karze charakter bezwzględny, co byłoby sprzeczne z wymogami płynącymi z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zgodnie z jej wykładnią dokonaną przez ETPC.
25.	art. 77 § 2, 3 i 4 k.k.	Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia projektowane zmiany w art. 77 kk, polegające na zmianie treści § 2 oraz uchyleniu § 3 i § 4 oraz art. 80 kk, polegające na uchyleniu § 2a i zmianie treści § 3. Zmiany te wydają się być sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa karnego i interesem społecznym. Proponowane modyfikacje oznaczają faktyczne złagodzenie kary	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmian w zakresie analizowanych przepisów została omówiona w uzasadnieniu projektu. Projektowane przepisy mają na celu zachowanie standardów wypracowanych przez ETPCz.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dożywotniego pozbawienia wolności poprzez wykluczenie możliwości wyznaczenia surowszych ograniczeń warunkowego zwolnienia oraz ograniczenie okresu próby w razie warunkowego zwolnienia z kary pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub surowszym oraz w razie warunkowego zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności co stoi w sprzeczności z funkcjami kary oraz systemowymi uwarunkowaniami dla obecnie obowiązującego rozwiązania. Aktualne brzmienie art. 77 § 3 i § 4 pozwala sądowi, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na podwyższenie minimalnego okresu odbywania kary dożywotniego pozbawienia wolności do 30 lat oraz na wyłączenie możliwości warunkowego zwolnienia w przypadkach szczególnie drastycznych przestępstw. Przepisy te mają zapewniać ochronę społeczeństwa przed sprawcami wyjątkowo niebezpiecznymi i zdemoralizowanymi. Projektowane zmiany ograniczą zakres sędziowskiej swobody odnośnie do możliwości dostosowania kary do najsurowszych przestępstw, popełnionych w okolicznościach sprawiających koniecznym najostrzejszą z możliwych reakcję kamą, co będzie prowadzić do sytuacji, w których kara dożywotniego pozbawienia wolności stanie się, w stopniu przeczącym jej definicji, mniej dotkliwa i nieadekwatna do wagi popełnionego czynu. Zdaniem Rady nowe brzmienie art. 77 § 2 będzie jedynie pozornie stwarzać możliwości zaostrzenia warunków		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zwolnienia, a sam kierunek zmian sprowadza się do ograniczenia tego sędziowskiego uprawnienia oraz złagodzenia najsurowszej kary przewidzianej w systemie polskiego prawa karnego i stanowi krok wstecz w kontekście walki z przestępczością o najwyższym stopniu społecznej szkodliwości. Kara dożywotniego pozbawienia wolności jest stosowana bowiem wobec sprawców, którzy popełnili najcięższe zbrodnie, takie jak zabójstwa wielokrotne (...) - w takich przypadkach sądy powinny mieć możliwość dostosowania warunków odbywania kary do konkretnego przestępstwa i osoby sprawcy. Proponowane zmiany stanowią nieuzasadnione złagodzenie jednej z najpoważniejszych sankcji karnych, co osłabiać będzie funkcje ochronne i sprawiedliwościowe prawa karnego. Konsekwentnie Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia złagodzenie zasad zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Projektodawca z uwagi na rezygnację z dożywotniego okresu próby proponuje przywrócenie okresu próby, co przeczy wyżej wskazanym wartościom i zasadom prawa karnego.		
26.	art. 78 § 3 k.k.	Na poparcie zasługują zmiany w zakresie uchylenia przepisów wykluczających jakąkolwiek możliwość warunkowego przedterminowego zwolnienia. Pewne wątpliwości budzi jednak brak zmian w obrębie art. 78 § 3 k.k. Jak się wydaje, w przypadku skazania na karę dożywotniego	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozbawienia wolności, uzasadniony jest powrót do możliwości ubiegania się o warunkowe zwolnienie po okresie 25 lat w miejsce aktualnych 30 lat. Zgodnie ze standardami prawnoczłowieczymi obecna wartość stanowi bowiem wartość graniczną w zakresie humanitaryzmu kary.		
27.	art. 85a k.k.	Modyfikacja art. 85a kk poprzez dodanie frazy „potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa" jest zbędna i zasługuje na ocenę negatywną (zob. uwagi do art. 1 pkt 6 projektu).	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmiany została wyjaśniona przy omawianiu uwagi KRS do art. 53 k.k.
28.	art. 86 § 1 i § 2b k.k.	Powrót do możliwości zastosowania w ramach podstawowych granic kary łącznej zasady absorpcji należy ocenić jednoznacznie negatywnie (art. 86 § 1 i 2b k.k.; art. 1 pkt 17 projektu). Nowelizacja Kodeksu karnego z 2022 r. realizowała bowiem dość powszechne oczekiwania, aby w ramach określania dolnej granic kary łącznej posługiwać się zasadą asperacji, tj. orzekać karę łączną powyżej najsurowszej z wymierzonych kar. Odejście od tego systemu przez przywrócenie zasady pełnej absorpcji nie znajduje uzasadnienia. W szczególności jako chybione należy ocenić argumenty wskazujące na konieczność przywrócenia zasady pełnej absorpcji z uwagi na fakt braku możliwości zastosowania w konkretnych sprawach środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary czy też braku możliwości zastosowania dozoru elektronicznego. Odnosząc się do podanych argumentów wskazać jedynie należy, że ze	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu projektu nie została przekonująco podważona. Choć w praktyce stosowania prawa zasada asperacji jest najczęściej wykorzystywaną, sąd powinien mieć możliwość zastosowania zarówno absorbcji, jak i kumulacji, w zależności od okoliczności sprawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		swojej natury wielość przestępstw nie powinna spotykać się z łagodną reakcją państwa. Reakcja karna nie powinna być również ograniczana ze względu na możliwe do zastosowania instytucje np. w wyroku łącznym. Co więcej, sprowadzając rzecz do skrajności, wskazana w uzasadnieniu projektu argumentacja może skłonić do jeszcze dalej idących zmian, np. do zmian wysokości kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa w celu warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej. Wszak i w takim przypadku sąd miałby większą elastyczność i swobodę w kształtowaniu kary łącznej. Co oczywiste pomysł takiej regulacji należy z góry wykluczyć.		
29.	art. 86 § 1 i § 2b k.k.	Zgadzając się kierunkowo z proponowaną zmianą, należy jedynie zauważyć, że zmiana ta wykreuje kolejny reżim dyrektyw wymiaru kary łącznej, który sądy -szczególnie w sprawach o wydanie wyroku łącznego - będą musiały brać pod uwagę. Już obecnie nie jest rzadkością konieczność rozważania przez sąd, w świetle art. 4 k.k., czterech lub pięciu stanów prawnych w tym zakresie, a obecna zmiana wygeneruje kolejny. Jest to sytuacja skrajnie niepożądana, powodująca iż skazani, pomimo podobnej historii kryminalnej, występowania względem nich podobnych celów zapobiegawczych i wykonawczych oraz racji kryminalno-politycznych determinujących wymiar kary łącznej, są traktowani w różny sposób i ostatecznie wymiar kary łącznej względem nich, szczególnie gdy ma być oparty	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Tylko na marginesie można wskazać, że dostrzegając problem KKPK pracuje nad fundamentalną reformą instytucji łączenia kar.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		o zasadę kumulacji, okazuje się być inny w zależności np. od tego, kiedy następuje wyrokowanie w przedmiocie wyroku łącznego. Wielość stanów prawnych w tym obszarze powoduje, iż w praktyce wymiar kary łącznej narusza konstytucyjną zasadę równości. NRA sygnalizuje, iż dalsze reformy prawa karnego w tym obszarze powinny wiązać się z próbą rozwiązania problemu nieuzasadnionego premiowania lub pogarszania sytuacji skazanych wyrokiem łącznym w sposób oderwany od materialnych i faktycznych przesłanek wymiaru kary łącznej.		
30.	art. 87 § 2 k.k.	Odmiennie zaś ocenić należy propozycję uchylenia § 2 przedmiotowego przepisu, tj. rezygnację z sekwencji kar łącznych przy zachowaniu podstawowej sekwencji kar z art. 37b k.k. Działanie takie wydaje się być niespójne i niekonsekwentne, co więcej nie zostało ono nawet w najmniejszym stopniu uzasadnione.	**SN**	Uwaga niezasadna. Zmiany w obszarze art. 87 k.k. mają m.in. na celu uproszczenie wymierzania kary łącznej. Służy temu fakultatywność łączenia kary pozbawienia wolności z karą ograniczenia wolności oraz rezygnacja ze szczególnego rozwiązani przewidzianego w art. 87§ 2 k.k. Po wyeliminowaniu na mocy wyroku TK z 11 czerwca 2019 r. (P 20/17) obligatoryjnego co do zasady charakteru łączenia kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, przepis art. 87 § 2 KK stracił funkcję jedynej podstawy prawnej, pozwalającej na rezygnację z połączenia tych kar. Obecnie sąd może zdecydować o nieorzekaniu kary łącznej obejmującej kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, kierując się wszelkimi względami wywiedzionymi z dyrektyw wymiaru kary łącznej. Jak wskazuje SN „*W sytuacji zbiegu kar pozbawienia i ograniczenia wolności, i niewystępowania przesłanek stosowania art. 87 § 2 KK sąd ma dwie możliwości: albo połączyć wszystkie kary na zasadzie określonej w art. 87 § 1 KK - tj. w ich miejsce orzec karę łączną pozbawienia wolności*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				- albo w ogóle odstąpić od łączenia kar, pozostawiając je do odrębnego wykonania. Nie jest uprawniony do swobodnego decydowania, które kary i w jaki sposób połączyć”. (wyrok SN z dnia 24 października 2023 r. II KK 439/23) Po uchyleniu art. 87 § 2 k.k. sąd będzie miał możliwość postąpienia w sposób wskazany w tezie przywołanego orzeczenia.
31.	art. 102 k.k.	Na marginesie można zauważyć, że przy okazji wprowadzania omawianej zmiany warto byłoby przemyśleć zmianę terminu przerwy przedawnienia karalności w przypadku przestępstw, w odniesieniu do których podstawowy termin przedawnienia wynosi 5 lat, bo doprawdy nie ma żadnych racjonalnych argumentów, które uzasadniałyby kształtowanie czasu przerwy w biegu terminu przedawnienia karalności w wymiarze odpowiadającym dwukrotności tego terminu.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Na marginesie jedynie wskazać można, że dość jednolite określenie terminów przedłużenia okresu przedawnienia przeciwdziała nadmiernej kazuistyce w rozwiązaniach części ogólnej k.k.
32.	art. 102 k.k.	Projektowana zmiana w art. 102 kk, polegająca na modyfikacji treści § 1 oraz uchyleniu § 2, zasługuje na negatywną ocenę, ponieważ faktycznie prowadzi do istotnego skrócenia okresu przedawnienia karalności przestępstw. Taka zmiana niesie za sobą poważne konsekwencje dla skuteczności ścigania przestępstw oraz ochrony interesu publicznego i pokrzywdzonych i z tych względów Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia tą propozycję projektodawcy.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Powody wprowadzenia analizowanej zmiany wskazano w uzasadnieniu projektu. Jednocześnie w trosce o skuteczne ściganie przestępstw wprowadzono stosowne regulacje intertemporalne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „zmiany dokonane w treści art. 102 k.k. podyktowane są względami gwarancyjnymi. W ich konsekwencji, do przedłużenia okresu przedawnienia może dojść dopiero po wejściu postępowania przygotowawczego w fazę in personam, tak jak było to w pierwotnym brzmieniu Kodeksu karnego. Z uwagi jednak na to, że w postępowaniach toczących się zgodnie ze wskazaniami zawartymi w dotychczasowym brzmieniu art. 102 § 1 k.k., tym momentem było samo wszczęcie postępowania (in rem), należało zachować dotychczasowy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				mechanizm przedłużenia okresu przedawnienia, do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, w których zarzut popełnienia czynu zabronionego postawiono już po upływie okresów przedawnienia określonych w art. 101 k.k., zakładając – zgodnie z dotychczasowym brzmieniem art. 102 § 1 k.k. – że do przedłużenia okresu przedawnienia doszło z uwagi na samo wszczęcie postępowania in rem. **Intencją projektodawcy nie jest bowiem generalne skrócenie terminów przedawnienia, mające zastosowanie do toczących się już postępowań, ale wskazanie bardziej gwarancyjnego kryterium decydującego o przedłużeniu okresów przedawnienia.** Przewiduje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 19 lit. a, który wejdzie w życie po upływie roku od dnia ogłoszenia. Ze wskazanych powyżej powodów proponuje się wydłużenie vacatio legis dla wejścia w życie zmiany brzmienia art. 102 § 1 k.k., by dać organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze odpowiedni czas na podjęcie czynności uwzględniających treść nowej regulacji, w szczególności zaś przejścia w fazę in personam, co uruchomi mechanizm przedłużenia okresu przedawnieniu karalności przestępstw, których dotyczą te postępowania”.
33.	art. 106a k.k.	Zmiany w obszarze zatarcia skazania (art. 1 pkt 20 projektu) dotyczą umożliwienia zatarcia skazania na karę dożywotniego pozbawienia wolności w razie uznania kary za wykonaną. Zmiana ta jest konsekwencją propozycji przywrócenia okresu próby przy środku probacyjnym warunkowego przedterminowego zwolnienia z wykonania reszty kary w miejsce bezterminowego okresu	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		próby i jako taka zasługuje na aprobatę. W tym miejscu wyrazić warto zdziwienie, że pomimo tak szeroko zakrojonej nowelizacji nie zaproponowano zmiany treści art. 106a k.k., która to regulacja jest od wielu lat krytykowana w doktrynie.		
34.	art. 165a § 1 k.k.	Proponowana zmiana budzi wątpliwości o tyle, że finansowanie znieważenia obcej głowy państwa lub obcego przedstawiciela dyplomatycznego (usuwane ze zmienianego przepisu) może być w praktyce przejawem finansowania dezinformacji, rozpowszechnianej w interesie państw nieprzyjaznych Polsce lub jej sojusznikom. Są to czyny o znacznej, szczególnie współcześnie, społecznej szkodliwości, stąd penalizacja ich finansowania znajduje uzasadnienie i nie powinna być zaniechana. Uzasadnienie do projektu w żadnym fragmencie nie wskazuje aksjologicznej lub prakseologicznej podstawy do proponowanej zmiany.	**NRA**	Uwaga nie jest zasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektowanej ustawy „*Proponowana zmiana polega na usunięcia z katalogu przestępstw wymienionych w tym przepisie czynów kwalifikowanych z art. 136 § 3 i 4 k.k. Dotyczą one publicznego znieważenia głowy obcego państwa lub akredytowanego szefa przedstawicielstwa dyplomatycznego takiego państwa albo osoby korzystającej z podobnej ochrony na mocy ustaw, umów lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych (art. 136 § 3 k.k.) oraz publicznego znieważenia osoby należącej do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa albo urzędnika konsularnego obcego państwa (art. 136 § 4 k.k.).* ***Ani waga ani charakter czynów, o których mowa w art. 136 § 3 i 4 k.k., nie uzasadnia ich umieszczenia w katalogu wymienionym w art. 165a § 1 k.k., który dotyczy wszak finansowania terroryzmu****. Z tego względu należy dokonać proponowanej nowelizacji, która sprowadza się do wyeliminowania w art. 165a k.k. odwołania do art. 136 § 3 i 4 k.k.*”. Podkreślenia wymaga, że czyn z art. 165a § 1 k.k. jest zagrożony bardzo surową karą w wymiarze od 2 do 15 lat pozbawienia wolności, całkowicie niewspółmierną do wagi czynów określonych w art. 136 § 3 i 4 k.k., zagrożonych karami – odpowiednio – do 3 lat pozbawienia wolności oraz grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
35.	art. 233 § 1a k.k.	Powyższa zmiana prowadzi do tożsamej odpowiedzialności dla osób wymienionych w	**NRA**	Uwaga nie jest zasadna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		§la, z zakresem odpowiedzialności osób wskazanych w § 1 w/w przepisu (kara od 6 miesięcy do 8 lat). Nie jest zdaniem opiniującego zasadne zaostrzanie odpowiedzialności karnej wobec osób które z obawy przed odpowiedzialnością karną wobec nich samych składają fałszywe zeznania. Tym bardziej, że zniweczy to możliwość ubiegania się przez te osoby o możliwość np. warunkowego umorzenia postępowania. O ile poprzeć należy uchylenie § 4a, to w ocenie opiniującego negatywnie należy ocenić rezygnację z typu uprzywilejowanego stypizowanego w § la komentowanego przepisu, bowiem w istocie doprowadzi to do nieuzasadnionego zrównania na płaszczyźnie kwalifikacji prawnej i ustawowego zagrożenia osób składających fałszywe zeznania kierowanych nagannymi pobudkami z tymi, **które robią to z obawy przed odpowiedzialnością karną swoją, lub osób najbliższych**. Abstrakcyjnie pojmowana szkodliwość społeczna zaś porównywanych zachowań zdaje się być na tyle rozbieżna, że nie powinny być one ujmowane w ramy jednego typu czynu zabronionego.		Argumentacja NRA wskazuje, że organ ten pomija stanowisko jakie na gruncie tego przepisu przedstawił SN w uchwale z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21), mimo jej przywołania w uzasadnieniu projektu. W uzasadnieniu tym wskazano: *„W art. 233 k.k. proponuje się uchylenie § 1a. Przepis ten budził wątpliwości interpretacyjne z uwagi na kolizję z obowiązującą w prawie karnym zasadą nemo tenetur se ipsum accusare (nikt nie jest zmuszany do oskarżania samego siebie). Wskazane wątpliwości skutkowały wydaniem przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21) w której wskazano, że „Nie popełnia przestępstwa z art. 233 § 1a KK świadek składający fałszywe zeznanie z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, jeśli - realizując prawo do obrony - zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, nie wyczerpując jednocześnie swoim zachowaniem znamion czynu zabronionego określonego w innym przepisie ustawy”. W uzasadnieniu wskazanej uchwały wskazano, że „sprawca czynu zabronionego, który zeznając nieprawdę lub zatajając prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną,* ***fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie czynu zabronionego lub przewinienia dyscyplinarnego (art. 234 KK), kieruje przeciwko określonej osobie ściganie o przestępstwo tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne (art. 235 KK) realizuje również znamiona przestępstwa określonego w art. 233 § 1a*** *KK. Odpowiedzialność przewidzianą w tym przepisie będzie ponosił* ***także ten świadek, który z obawy przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, zeznaje fałszywie co do okoliczności, które nie są związane ze sprawstwem jego czynu i potencjalną własną odpowiedzialnością karną”.*** *Po dokonaniu wykładni art. 233 § 1a k.k. w opisany wyżej sposób pojawiło się pytanie, czy łagodniejsze (w porównaniu*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				z art. 233 § 1 k.k.) traktowanie sprawców, do których odnosi się wskazany przepis jest uzasadnione. Trudno znaleźć przekonujące argumenty za pozytywną odpowiedzią na wskazane pytanie. W założeniu wprowadzenia art. 233 § 1a k.k. było dokonanie penalizacji fałszywych zeznań składanych przez świadków realizujących swoje prawo do obrony. Jednak prokonstytucyjna i prokonwencyjna wykładnia pozwoliła na odczytanie treści normy zawartej w tym przepisie w sposób wskazany w przywołanej wyżej uchwale siedmiu sędziów z dnia 9 listopada 2021 r. (I KZP 5/21). Tym samym stany faktyczne, które w zamyśle projektodawcy art. 233 § 1a k.k. miały uzasadniać łagodniejszą ocenę prawną świadków składających fałszywe zeznania w ogóle nie wyczerpują znamion przestępstwa. W konsekwencji należy uznać, że zakres zastosowania art. 233 § 1a k.k. obejmuje jedynie sytuacje, które nie uzasadniają łagodniejszej penalizacji. Stąd decyzja o uchyleniu art. 233 § 1a k.k.”. Na marginesie należy zauważyć, że wprowadzono do projektu propozycję obniżenia sankcji w art. 233 § 1 i 4 k.k. (na sankcję od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności).
36.	art. 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k., art. 277a § 1 k.k.	Negatywnie ocenić należy propozycję zmian w zakresie rozpiętości sankcji „od lat 3 do lat 20” na sankcję „od lat 3 do lat 15” jedynie w niektórych miejscach (art. 1 pkt 25, 26 projektu). Ustawa karna powinna posługiwać się określonymi „widełkami”. Na dzień dzisiejszy widełki te to „od lat 2 do lat 15” i „od lat 3 do lat 20”. Zaproponowane zmiany o charakterze selektywnym są systemowo nieuzasadnione i należy z nich zrezygnować. Jeżeli jednak projektodawca chce ograniczyć górną granicę ustawowego zagrożenia przy określonych czynach zabronionych, powinien	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Fakt, że Kodeks karny posługuje się tradycyjnie zaprojektowanymi „widełkami” nie oznacza, że ustawodawca nie ma możliwości wprowadzenia nowej kategorii zagrożeń (nowych „widełek”).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		to samo uczynić z granicą dolną. Oczywiście należy mieć świadomość, że spowoduje to przekształcenie zbrodni w występki. Analogicznie należy wypowiedzieć się odnośnie do propozycji zastąpienia sankcji „od lat 5 do 25" przez sankcję „od lat 5 do 20" w ramach art. 277a § 1 k.k. (art. 1 pkt 27 projektu).		
37.	art. 270a § 2 k.k., art. 271a § 2 k.k. oraz art. 277a § 1 i 2 k.k.	Projektowane zmiany widełek zagrożenia karą pozbawienia wolności (art. 270a § 2, art. 271 a§ 2 oraz art. 277a § 1 i 2 ze względu na brak uzasadnienia dla tego rodzaju zmian nie zasługują na aprobatę. Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie opiniuje tego rodzaju arbitralne, wprowadzające rozdźwięk w systemie karnym.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Nie kwestionując zagrożenia jakie dla obrotu gospodarczego i interesu fiskalnego państwa powodują przestępstwa fałszu materialnego i intelektualnego faktur projektodawca stoi na stanowisku, że już sam fakt kwalifikowania tych czynów jako zbrodni stanowi dostateczny wyraz surowego traktowania tej kategorii przestępstw. Proponowane zagrożenia w dalszym ciągu będę spełniały rolę odstraszającą wobec sprawców tych niewątpliwie szkodliwych społecznie zachowań".
38.	art. 270a k.k., art. 271a k.k. i art. 277a k.k.	W projektowanych zmianach należałoby rozważyć wprowadzenia zagrożenia karą pozbawienia wolności od lat 2 do 15 lat lub do 3 do 20 lat, co odpowiadałoby systematyce kodeksowej.	**PK**	Uwaga niezasadna. Wprawdzie systematyka kodeksowa jest pożądana, ale musi ustąpić tam, gdzie ocena społecznej szkodliwości danej kategorii zachowań przemawia za złagodzeniem jedynie górnej granicy kary.
39.	art. 270a k.k.	Zgadzając się co do zasady z kierunkiem zmian, należy postulować w przyszłości kompleksowe rozwiązanie problemu kryminalizacji wykorzystywania fałszywych faktur, także w kontekście niespójności tych regulacji z przepisami k.k.s. (biorąc pod uwagę, że powołany przepis w istocie chroni głównie interesy fiskalne Skarbu Państwa, a	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nie wiarygodność dokumentu, jakim jest faktura).		
40.	art. 294 § 3 i § 4 k.k.	Zasadniczo bez uwag, przy czym mając na uwadze dostrzeżony w uzasadnieniu projektu problem inflacji, zasugerować należy przemyślenie, czy dotychczasowe progi pieniężne dla znamion „znacznej" i „wielkiej" wartości nie powinny zostać podwyższone, co pozwoliłoby dostosować proporcjonalność reakcji karnej do realiów obrotu pieniężnego (albowiem także zasada proporcjonalności stoi za proponowaną zmianą)	**NRA**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
41.	art. 294 § 3 i 4 k.k., art. 305 § 2 oraz art. 306b kk (i w konsekwencji zmiana art. 307 § 1 i art. 309 kk oraz zmiana w art. 40 § 2 pkt 2 kk)	Projektowane uchylenie § 3 i 4 w art. 294, zmiana art. 305 § 2 oraz uchylenie art. 306b kk (i w konsekwencji zmiana art. 307 § 1 i art. 309 kk oraz zmiana w art. 40 § 2 pkt 2 kk) oznaczają rezygnację z typów kwalifikowanych co zasługuje na negatywną ocenę. Funkcjonowanie zróżnicowania stopnia odpowiedzialności karnej na podstawie wysokości wyrządzonej szkody lub wartości mienia pozwala na odzwierciedlenie jego rzeczywistej wagi w systemie sankcji karnych. Wyższa wartość szkody (np. mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości) uzasadnia bowiem wyższą sankcję za czyn ją powodujący. Przestępstwo takie powoduje poważniejsze skutki społeczne, a rezygnacja z tego rodzaju kwalifikacji prowadzi do kilku istotnych negatywnych konsekwencji. Powyższe ograniczy możliwość sądów do odpowiedniego wyważenia kary w odniesieniu do ciężaru konkretnego czynu. W sytuacji, gdy	**KRS**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Proponuje się uchylenie art. 294 § 3 i 4 oraz art. 306b k.k., określających tzw. zbrodnie majątkowe, wprowadzonych ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. Uznaje się, że funkcjonowanie tych przepisów nie ma żadnego uzasadnienia. Projektodawcy przepisów art. 294 § 3 i 4 k.k. oraz art. 306b k.k. powołali się w istocie na dwa następujące argumenty: po pierwsze, to wartość mienia stanowiącego przedmiotu przestępstwa majątkowego (przeciwko mieniu oraz przeciwko obrotowi gospodarczemu) decyduje o stopniu jego bezprawia; po drugie, wartość mienia powyżej kilku (pięciu) milionów złotych jest na tyle wysoka, że uzasadnia wprowadzenie zagrożenia karnoprawnego właściwego dla zbrodni (zob. Uzasadnienie w zakresie art. 294 i 306b k.k., druk sejmowy nr 2024, tezy: 23 i 27). Obydwa te argumenty są całkowicie chybione, przy czym istotny jest tutaj argument pierwszy. Wynika on z nierozumienia tradycyjnej w prawie karnym, dotąd niekwestionowanej aksjologicznej i prakseologicznej zasady penalizacji przestępstw o charakterze majątkowym. Opiera się ona na dwóch

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wartość mienia lub wyrządzonej szkody znacznie przekracza ustawowe progi, brak kwalifikacji czynu skutkuje koniecznością stosowania jednolitej sankcji, co prowadzi do paradoksów w praktyce sądowej. Sprawcy drobniejszych przestępstw i ci, którzy wyrządzili wyjątkowo wysokie szkody, mogą podlegać takim samym sankcjom, co jest niezgodne z zasadą proporcjonalności i sprawiedliwości kary. Taka zmiana ustawodawcza naruszy społeczne poczucie sprawiedliwości bowiem najpoważniejesze naruszenie prawa nie będzie surowo karane.		następujących założeniach: po pierwsze – wartość mienia rzeczywiście decyduje tutaj o stopniu karygodności czynu zabronionego, po drugie jednak – z uwagi na charakter i rangę społeczną chronionego dobra prawnego (mienia i obrotu gospodarczego) faktor ten limituje karygodność w sposób wyłączający możliwość zastosowania najsurowszych kar kryminalnych, a co za tym idzie – zagrożeń karnoprawnych odpowiednich dla zbrodni. W tym kontekście można już pominąć ocenę zastosowanego przy nowych zbrodniach majątkowych mechanizmu, zgodnie z którym zbrodnie powyżej 5 mln. złotych zagrożone są karą pozbawienia wolności od lat 3 do 20, a powyżej 10 mln. złotych – od lat 5 do 25. Wystarczy tylko odnotować, że w art. 294 § 1-4 k.k., bez żadnego uzasadnienia, pominięto najsurowsze zagrożenie przewidziane dla występków (od lat 2 do 15). Warto przy tym dodać, że inflacja w ostatnich dwóch dekadach sprawiła, że obecny typ kwalifikowany z art. 294 § 1 k.k. odnosi się do przestępstw, których przedmiot czynu ma relatywną wartość co najmniej dwa razy mniejszą niż pierwotnie. Oznacza to, że surowsze zagrożenie karnoprawne przewidziane we wskazanym przepisie odnosi się obecnie do znacznie większego zakresu czynów. Poza powyższym chybionym uzasadnieniem, należy odnotować, że brakowało uzasadnienia kryminologicznego dla wprowadzenia zbrodni majątkowych. Stan przestępczości o charakterze majątkowym nie uległ zmianie w ostatniej dekadzie, a w szczególności przestępczość tego rodzaju nie wzrosła. Zupełnie innym zagadnieniem jest niezwykle doniosły kryminologicznie i polityczno-kryminalnie fakt, że przestępczość o charakterze majątkowym stanowi, tradycyjnie już znaczną część rodzimej przestępczości (około połowę wszystkich popełnianych przestępstw w Polsce). Jednak w tym zakresie potrzebne są inne rozwiązania karnoprawne pozwalające na efektywne zwalczanie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				tej przestępczości, tj. regulacje o charakterze kompensacyjnym i konsensualnym, a nie opresyjnym”.
42.	art. 305 § 1 i § 2 k.k.	W uzasadnieniu projektu brak uzasadnienia dla zmiany zagrożenia karą w przypadku komentowanego przepisu, ani przesłanek, które uzasadniałyby taki kształt zmiany. Nadto czynności scharakteryzowane w paragrafie drugim w istocie mają charakter czynności przygotowawczych do popełnienia czynu zabronionego z paragrafu pierwszego, podniesionych do rangi dokonania, a zatem zrównanie zagrożenia kara za te dwie (kompletnie przecież różne) postacie stadialne wydaje się być nieuzasadnione.	**NRA**	Uwaga niezasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano: *„Na zasadzie wyjątku projekt wprowadza zagrożenie surowsze w **art. 305 k.k.** (przestępstwo utrudniania przetargu publicznego). Od początku obowiązywania Kodeksu karnego jest ono zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3. Uznaje się, że jest to sankcja zbyt łagodna, zwłaszcza w dobie intensywnego rozporządzania finansowymi środkami unijnymi (m.in. KPO). Instytucja przetargu publicznego powinna korzystać ze wzmożonej ochrony karnoprawnej. Ponadto należy wskazać, że obecne zagrożenie nie jest spójne z innymi zagrożeniami (np. przestępstwo wyłudzenia dotacji lub subwencji z art. 297 k.k. jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat)”.* Problematyka wymiaru kary za czyn z paragrafu drugiego nie stanowi przedmiotu objętego niniejszą ustawą. Proponowana zmiana art. 305 § 2 k.k. ma charakter redakcyjny i czysto dostosowawczy – jest konsekwencją zmiany ustawowego zagrożenia za przestępstwo stypizowane w art. 305 § 1 k.k. na takie samo, jak przewidziane we wspomnianym przepisie.
43.	art. 323 § 4 k.k., art. 324 § 2 k.k. i art. 625 k.p.k.	W art. 323 § 4 k.k. należy rozważyć dodanie drugiego zdania w brzmieniu; „Przepis § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio”. Zgodnie z art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, żołnierz odbywający obowiązkową zasadniczą służbę wojskową ma otrzymywać uposażenie w kwocie nie niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, tak więc jego sytuacja finansowa będzie zbliżona do sytuacji	**PK**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy. Korekta przepisów w części wojskowej ogranicza się zasadniczo do jednego zagadnienia, związanego z reformą czynnej służby wojskowej. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Ustawa o obronie Ojczyzny istotnie zreformowała instytucję czynnej służby wojskowej – jest to obecnie, zgodnie z art. 130 ust. 2 tej ustawy, kategoria obejmująca zarówno służbę obowiązkową (obowiązkowa zasadnicza służba wojskowa), jak i służbę dobrowolną (dobrowolna zasadnicza służba*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		żołnierzy pełniących zawodową służbę wojskową. Jednocześnie w strukturach Sił Zbrojnych WP nie funkcjonują już wydzielone jednostki wojskowe, w których możliwe byłoby odbywanie kary ograniczenia wolności przez żołnierzy obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej. Ostatnia tego typu jednostka, tj. Wojskowy Ośrodek Wykonywania Kary Ograniczenia Wolności w Ciechanowie, została rozformowana z końcem 2009 r. Z uwagi na wskazaną wyżej treść art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, należy również rozważyć uchylenie art. 324 § 2 k.k., zamiast nowelizowania tego przepisu, ponieważ sytuacja finansowa żołnierzy, o których mowa w tym przepisie, nie odbiega obecnie w istotny sposób od sytuacji finansowej żołnierzy zawodowych, przez co art. 324 § 2 k.k. stracił aktualność. Konsekwentnie, należałoby też rozważyć uchylenie art. 625 k.p.k.		*wojskowa). Dobrowolna zasadnicza służba wojskowa jest w swym charakterze zbliżona do zawodowej służby wojskowej, toteż objęcie także żołnierzy pełniących tę służbę uregulowaniami szczególnymi przewidzianymi dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej w jej pierwotnej formule nie jest uzasadnione. Stąd też niezbędna jest odpowiednia* ***korekta przepisów*** *zawierających te unormowania* ***przez wyraźne zastrzeżenie, że chodzi w nich (wyłącznie) o obowiązkową zasadniczą służbę wojskową****”.* Nie negując zatem potrzeby refleksji nad zmianą również w szerszym zakresie przepisów części wojskowej Kodeksu karnego należy wskazać, że powinno się to odbyć w innej ustawie, której przygotowanie wymaga szerokich konsultacji z praktykami stosującymi te przepisy.
44.	art. 341 § 2 i 3 k.k.	Proponowana zmiana wynika z wprowadzenia obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej. Z perspektywy utrzymania dyscypliny wojskowej nie ma jednak powodów do rozróżniania sytuacji opisanej w § 1 od sytuacji opisane w § 2. Z uwagi na powyższe zasadne wydaje się uchylenie przepisów art. 341 § 2 i 3 k.k.	**PK**	Uwagi wykraczają poza zakres projektowanej ustawy. Stanowisko jw.
45.	art. 12 § 4 k.p.k.	Pewne wątpliwości nasuwają się na tle propozycji uchylenia przepisu art. 12 § 4 k.p.k., przewidującego możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania w sprawie o	**KRRP**	Uwaga niezasadna Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: *„Proponuje się również uchylenie art. 12 § 4 k.p.k., który wprowadził do Kodeksu postępowania karnego z dniem 1*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przestępstwo groźby karalnej, typizowane w art. 190 K.K. i ścigane na wniosek, mimo że wniosek taki nie został złożony, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny. Nie kwestionując szeregu argumentów podniesionych na rzecz omawianej propozycji legislacyjnej w uzasadnieniu opiniowanego projektu, także tego, który odwołuje się do wątpliwości interpretacyjnych, jakie wyłaniają się na tle unormowania zawartego w art. 12 § 4 k.p.k., trudno zgodzić się z sugestią wypływającą z treści uzasadnienia, że inne instrumenty prawne mogą niwelować wskazaną wyżej obawę i w rezultacie zapewnić swobodne, wolne od przymusu składanie oświadczeń w zakresie woli ścigania sprawcy groźby karalnej. Doświadczenia wynikające z praktyki i kontaktu z pokrzywdzonymi wskazują jednoznacznie, że takich instrumentów nie ma, a głównym powodem rezygnacji ze złożenia wniosku o ściganie groźby karalnej, zwłaszcza, gdy jest ona formułowana w ramach bliskich relacji, z reguły rodzinnych, pozostaje obawa przed odwetem ze strony sprawcy przestępstwa, prowadząca w konsekwencji do jego bezkarności, będącej nieraz „zachętą" do kierowania dalszych gróźb pod adresem pokrzywdzonej, u której wywołują poczucie stałego zagrożenia ze strony sprawcy. Skłania to do konstatacji, że propozycji uchylenia		*października 2023 r. szczególny, nowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej z art. 190 § 1 k.k. Po pierwsze, ustawodawca wprowadzając ten przepis do systemu prawa nie wyjaśnił powodów uzasadniających tak istotną zmianę ścigania przestępstwa groźby karalnej. Po drugie, wprowadzony tryb ścigania groźby karalnej jest niespójny z dotychczasowym modelem trybów ścigania przestępstw, bowiem w przepisach obowiązujących do czasu wprowadzenia tej zmiany jedynie w części wojskowej Kodeksu postępowania karnego przewidziano „przełamanie" wnioskowego trybu ścigania przez możliwość prowadzenia postępowania pomimo niezłożenia wniosku przez osobę uprawnioną, co należy jednak usprawiedliwiać specyfiką części wojskowej Kodeksu postępowania karnego (art. 660 § 1 k.p.k.). Z jednej strony ustawodawca nie zmienił tego, że groźba karalna jest ścigana na wniosek pokrzywdzonego (art. 190 § 2 k.k.), z drugiej zaś wprowadzając art. 12 § 4 k.p.k. pozbawił pokrzywdzonego możliwości decydowania o ściganiu tego przestępstwa, skoro niezłożenie wniosku nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu postępowania, jeżeli wymaga tego „interes społeczny". Jeżeli chodzi o sytuację niezłożenia wniosku z obawy przed odwetem, to istnieją inne instrumenty prawne, które powinny być wykorzystane do zabezpieczenia przez organy procesowe swobodnego, wolnego od przymusu składania oświadczeń woli w tym zakresie. Po trzecie, przepis ten od jego wprowadzenia budzi istotne wątpliwości interpretacyjne, dotyczące m.in. kompetencji sądu do weryfikowania decyzji prokuratora o prowadzeniu postępowania pomimo braku wniosku (por. J. Kasiński, O ściganiu przestępstwa groźby karalnej – nowy art. 12 § 4 k.p.k. i jego konsekwencje procesowe, Przegląd Sądowy 2024, z. 2). Podsumowując, wprowadzenie tej zmiany do Kodeksu postępowania karnego nie było poprzedzone wykazaniem realnej potrzeby ingerencji w obowiązujący od*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przepisu art. 12 § 4 k.p.k. powinna koniecznie wtórować refleksja nad mechanizmami realnie zabezpieczającymi pokrzywdzonych przed odwetem ze strony sprawcy groźby karalnej. Bez nich obawa odwetu, której neutralizacji służy rozwiązanie zawarte w powołanym przepisie, pozostanie główną determinantą rezygnacji ze złożenia wniosku o ściganie groźby bezprawnej, nieraz świadomie wykorzystywaną przez sprawcę tego przestępstwa, aby uchylić się od odpowiedzialności karnej, prowadzącą jednocześnie do pozbawienia osoby pokrzywdzonej skutecznej prawnokarnej ochrony.		*uchwalenia tego kodeksu wnioskowy tryb ścigania przestępstwa groźby karalnej.”*. Można dodatkowo wskazać na stanowisko SN, zgodnie z którym „*Poprzez przyjęcie, że czyn wypełniający także znamiona typu przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego albo z oskarżenia prywatnego ma być ścigany pomimo braku wniosku albo skargi, jeśli tylko wypełnia jednocześnie znamiona przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego z urzędu, stanowiłoby* ***wyraz braku poszanowania prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego****. Tymczasem zgodnie z art. 2 § 1 pkt 3 KPK powinny one zostać uwzględnione w postępowaniu karnym. Ich wyrazem jest nie tylko wzięcie pod uwagę stanowiska tego podmiotu w toku prowadzonego postępowania karnego i wydanie określonych rozstrzygnięć uwzględniających te interesy, ale także uwzględnienie jego stanowiska co do faktu pokrzywdzenia oraz potrzeby ścigania sprawcy przestępstwa*” (uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 20 września 2018 r. I KZP 7/18). Wskazany pogląd prawny potwierdza zasadność proponowanej w projekcie zmiany.
46.	art. 46 § 2 k.p.k.	Na marginesie (akceptacji zmiany art. 387 § 2 k.p.k.) warto jednak podnieść brak w projekcie propozycji uchylenia przepisu art. 46 § 2 k.p.k. i przywrócenia tym samym obowiązkowego udziału prokuratora w rozprawie głównej, gwarantującego określony powyżej podział funkcji procesowych, wynikający z zasady skargowości i służący zagwarantowaniu roli sądu jako bezstronnego arbitra rozstrzygającego spór między stronami.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
47.	art. 55 § 4 k.p.k. i	Projektowany art. 55 § 4 k.p.k. przewiduje, że w sprawie wszczętej na podstawie aktu	**SN**	Uwaga niezasadna

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
	art. 5 ustawy – Prawo o prokuraturze	oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może brać udział również prokurator. Ma on korzystać wówczas z praw strony. **Problem jednak w tym, że poszczególne strony mają w procesie karnym różne uprawnienia. Nie wiadomo, której strony uprawnienia odnieść do prokuratora**. Należałoby zatem wskazać, jakiej strony uprawnienia przysługują prokuratorowi, ew. na konkretne uprawnienia stron. Przy okazji warto byłoby przemyśleć celowość utrzymywania lub zmianę art. 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U.2024, poz. 390), który nadaje prokuratorowi bardzo ogólne i niedookreślone kompetencje do udziału w różnych postępowaniach i był przywoływany także jako uzasadnienie udziału prokuratora w postępowaniu sądowym wywołanym wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia.		Trudno zakładać, że redakcja przepisu może w praktyce budzić wątpliwości. Należy wskazać, że w uchwale z dnia 18 grudnia 2013 r. I KZP 24/13 SN wskazał, że „*Prokuratorowi, który na podstawie art. 55 § 4 KPK bierze udział w sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego, **przysługują prawa strony***”. Na gruncie tej uchwały nie występowały trudności z identyfikacją uprawnień prokuratora. Nie naprowadzono ich również w zgłoszonej uwadze.
48.	art. 55 § 4 i 5 k.p.k.	Projektowane brzmienie § 4 pozbawia prokuratora możliwości wstąpienia do sprawy w charakterze oskarżyciela publicznego. Rozwiązanie to jest ze wszech miar słuszne, eliminując zmiany wprowadzone na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego i innych ustaw (Dz.U 2016, poz. 437), kształtujące nową szczególną pozycję prokuratora w sprawie zainicjowanej subsydiarnym aktem oskarżenia. Warto podkreślić, iż zmiana ta była od samego początku kontrowersyjna, a ówczesny projektodawca nie był w stanie logicznie uzasadnić zasadności przejmowania	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Projekt pozostawia możliwość udziału prokuratora w sprawie, w której wniesiono subsydiarny akt oskarżenia. Całkowita rezygnacja z takiego udziału nie wydaje się zasadna. Bogactwo możliwych stanów faktycznych nakazuje odrzucić postulat rezygnacji *en bloc* z udziału prokuratora w sprawie zainicjowanej subsydiarnym aktem oskarżenia. Takie uprawnienie prokurator posiada także w sprawach cywilnych. Art. 7 k.p.k. stanowi, że „*Prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przez prokuratora funkcji oskarżyciela publicznego w sprawie, w której wcześniej „prokurator" dwukrotnie umorzył postępowanie nie znajdując podstaw do sformułowania skargi oskarżycielskiej. Z drugiej jednak strony aktualne brzmienie przepisu umożliwia udział prokuratora w takim postępowaniu, jednak formuła jego udziału nie została przesądzona. Co prawda, korzysta on z praw strony, jednak nie wyjaśnia to do końca jego roli, a przede wszystkim nie odpowiada na pytanie, czy ma on wspierać jedną ze stron, czy też jego status jest samodzielny i pozostaje owym strażnikiem praworządności korzystającym z takich samych uprawnień jak strona. Należy ponownie przeanalizować czy taka formuła jest uzasadniona szczególnymi względami. **Projektodawca odstąpił od sformułowania przesłanek udziału prokuratora, jak również zdefiniowania jego roli, co można odczytywać jako brak wizji jego roli w takim postepowaniu**. Oczywiście można wywodzić w oparciu o przepis art. 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku – Prawo o prokuraturze (Dz.U 2024, poz. 390), że jest to związane z ochroną praworządności, ale w tych konkretnych uwarunkowaniach wydaje się to zbędne. Trzeba bowiem pamiętać, iż w przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia to Sąd staje się gwarantem praworządności i w swej istocie nie ma potrzeby dedykowania kolejnej osoby do jej strzeżenia. **W tej sytuacji należy rozważyć generalne odejście**		*ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. W sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego prokurator może wytaczać powództwa tylko w wypadkach wskazanych w ustawie*". Odnośnie do roli prokuratora należy zauważyć, że w uzasadnieniu projektu wskazano, że „*Przyjęte w art. 55 § 5 k.p.k. rozwiązanie, z niezrozumiałych względów, daje prokuratorowi inną możliwość uczestniczenia w postępowaniu sądowym niż w roli oskarżyciela publicznego. Jest ono zbędne, skoro do każdej sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym".*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do jakiegokolwiek udziału prokuratora w takim postepowaniu (który wyraził przecież swoje stanowisko) i odejść od trochę archaicznego podejścia do roli prokuratora kształtowanej od lat 60-tych ubiegłego wieku. W kontekście przedstawionego stanowiska uchylenie § 5 jest ze wszech miar uzasadnione.		
49.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	Daleko idące kontrowersje budzi zmiana art. 71 § 1 k.p.k. i wprowadzenie materialnej definicji podejrzanego, rozszerzającej w istocie to pojęcie na osobę podejrzaną. Ma to na celu m. in wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U. L 294 z 6.11.2013) oraz zapobieżenie naruszaniu gwarancji procesowych. Nie sposób jednak nie dostrzec, że proponowane w związku z tym zmiany nie są spójne i mogą wprowadzić do postępowania karnego chaos. Po pierwsze, uzyskanie statusu podejrzanego będzie uzależnione od spełnienia dwóch przesłanek: zaistnienia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia, że czyn popełniła określona osoba oraz podjęcia czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie. Może jednak zajść sytuacja, że organy	**SN**	Uwagi niezasadne. Należy odesłać do przedstawionych poniżej rozważań dotyczących uwag do art. 71 § 1 k.p.k., zgłoszonych przez KRP. Co do uwagi: „Może jednak zajść sytuacja, że organy procesowe bezzasadnie skierują ściganie przeciwko określonej osobie, np. przedstawiając jej zarzuty. W tej sytuacji odczytując przepis literalnie należałoby przyjąć, że osoba taka nie spełnia definicji podejrzanego, a więc nie przysługuje jej szereg gwarancji procesowych. Jest to nie do zaakceptowania” należy wskazać, że wydanie postawienia o przedstawieniu danej osobie zarzutów w założeniu zakłada iż prokurator uznaje, że „zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa”. Z tego względu osoba taka będzie traktowana jak podejrzany. Trafność oceny prokuratora, podobnie jak trafność zarzutów oskarżenia będzie weryfikowana na dalszym etapie postępowania i finalnie może doprowadzić do uniewinnienia. Co do uwagi: „nie wiadomo, jakie czynności można uznać za czynność procesową ukierunkowaną na ściganie danej osoby. Z pewnością będzie to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy podsłuch mogą być problematyczne.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		procesowe bezzasadnie skierują ściganie przeciwko określonej osobie, np. przedstawiając jej zarzuty. W tej sytuacji odczytując przepis literalnie należałoby przyjąć, że osoba taka nie spełnia definicji podejrzanego, a więc nie przysługuje jej szereg gwarancji procesowych. Jest to nie do zaakceptowania. Po drugie, **nie wiadomo, jakie czynności można uznać za czynność procesową ukierunkowaną na ściganie danej osoby. Z pewnością będzie to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy podsłuch mogą być problematyczne**. Prowadziłoby **to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów postępowania i gwarancji procesowych. Projektodawca nie jest zresztą konsekwentny, gdyż w art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k. wiąże uznanie postępowania za przeprowadzone in personam jedynie z przedstawieniem zarzutów**. Proponuje się zatem zerwanie z zasadą, że w przypadku zaistnienia w postępowaniu karnym podejrzanego postępowanie to jest zawsze prowadzone przeciwko osobie. Co zaskakuje, jako uzasadnienie podano przewidywane wątpliwości co do statusu osób potencjalnie objętych materialną definicją podejrzanego. Zatem z jednej strony dostrzega się słabość tej definicji, z drugiej bezpodstawnie limituje ograniczenia związane z kontynuowaniem		Prowadziłoby to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów postępowania i gwarancji procesowych” należy zauważyć, że przykładowe czynności wskazano w uzasadnieniu projektu. Praktyka i orzecznictwo z pewnością w krótkim czasie pozwolą na obudowanie projektowanej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. treścią, który uczyni ją przejrzystą dla praktyków. Co do podsłuchu to - podsłuch operacyjny nie będzie konstytuował podejrzanego (art. 71 § 1 k.p.k. mówi o czynności procesowej), - podsłuch procesowy może być uznany za czynność kierunkowaną na ściganie, jeżeli będzie dotyczył osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa” Zgodnie z art. 237 § 4 k.p.k „*Kontrola i utrwalanie treści rozmów telefonicznych są dopuszczalne w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, oskarżonego oraz w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem.”,* Oznacza to, że podsłuch może być stosowany „*w stosunku do pokrzywdzonego lub innej osoby, z którą może się kontaktować oskarżony albo która może mieć związek ze sprawcą lub z grożącym przestępstwem”* W takich sytuacjach, co oczywiste, taka osoba (np. pokrzywdzony) nie będzie traktowany jako podejrzany. **Co do uwagi:** **„***Projektodawca nie jest zresztą konsekwentny, gdyż w art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k. wiąże uznanie postępowania za*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania przeciwko podejrzanemu. Trudno takie rozwiązanie uznać za przemyślane i spójne, o czym będzie jeszcze mowa w kontekście oceny art. 313 k.p.k. **Po trzecie, niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. Sęk jednak w tym, że do zatrzymania wystarczy niższa podstawa faktyczna niż wskazana w art. 71 § 1 k.p.k**. Powstaje wątpliwość, czy w takiej sytuacji zatrzymanemu przysługiwałoby np. prawo do skorzystania z pomocy obrońcy. Trzeba też mieć na względzie, że **nowelizacja art. 178 pkt 1 k.p.k. przewiduje objęcie bezwzględnym zakazem dowodowym tylko obrońcy, rezygnując z wymienienia adwokata lub radcy prawnego udzielającego pomocy prawnej zatrzymanemu, co w/w sytuacji obniża gwarancje procesowe zatrzymanego**. Z kolei uznanie, że każda osoba zatrzymana jest podejrzanym może obok zwiększenia gwarancji prowadzić do dotkliwych dla takiej osoby skutków procesowych, a także tzw. ubocznych skutków prowadzenia postępowania karnego wynikających z innych ustaw. Należałoby zatem gruntownie przemyśleć zmianę art. 71 § 1 k.p.k. Do rozważenia jest		*przeprowadzone in personam jedynie z przedstawieniem zarzutów*" należy wskazać, że wskazane przepisy mają na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego. Co do uwagi: „Po trzecie, niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. **Sęk jednak w tym, że do zatrzymania wystarczy niższa podstawa faktyczna niż wskazana w art. 71 § 1 k.p.k."** należy wskazać, że projektowany art. 244 k.p.k. mówi o zatrzymaniu osoby, „jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo". Nie zachodzi zatem niespójność z art. 71 § 1 k.p.k., który zawiera niejako definicję tego pojęcia poprzez wskazanie, że chodzi o „osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa". Potwierdza to uzasadnienie projektu w którym mowa: „*W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k.,* ***art. 244 § 1, 1a,*** *1b k.p.k., art. 247 §*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przyjęcie definicji formalno-materialnej podejrzanego, wskazanie czynności, które powodowałyby uzyskanie takiego statusu czy też pozostawienie definicji formalnej połączone z uregulowanie statusu osoby podejrzanej na wzór francuskiego témoin assisté.		*1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k.,* ***posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k.".*** Co do uwagi: **„nowelizacja art. 178 pkt 1 k.p.k. przewiduje objęcie bezwzględnym zakazem dowodowym tylko obrońcy, rezygnując z wymienienia adwokata lub radcy prawnego udzielającego pomocy prawnej zatrzymanemu, co w/w sytuacji obniża gwarancje procesowe zatrzymanego"**. należy wskazać, że zmiana jest konsekwencją przyjęcia, że zatrzymany będzie korzystał z pomocy prawnej „obrońcy" (art. 244 § 2 k.p.k., 245 § 1 k.p.k.) Nie nastąpi zatem ograniczenie gwarancji procesowych zatrzymanego.
50.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	Na szczególną uwagę zasługuje zmiana definicji podejrzanego w art. 71 § 1 k.p.k. Wbrew twierdzeniom zawartym w Uzasadnieniu do projektu (str. 42), art. 2 dyrektywy 2013/48/UE nie nakłada na państwo członkowskie obowiązku zmiany definicji podejrzanego w sposób i z takimi skutkami, jakie znalazły odzwierciedlenie w Projekcie, a wręcz przeciwnie, zaproponowane uregulowanie znacznie (co dostrzega również projektodawca) wykracza poza normy określone zarówno w wymienionej wyżej dyrektywie, jak i w dyrektywie 2016/1919/UE. Z porównania treści projektowanego art. 71 § 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k. wynika, że obie normy przewidują, że dla nabycia statusu podejrzanego konieczne jest zaistnienie	**KRP**	Uwagi niezasadne. Proponowana zmiana jest wyrazem dążenia do zagwarantowania praw procesowych podejrzanego. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu *„Z treści art. 3 dyrektywy 2013/48/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego prawo dostępu do obrońcy powinno przysługiwać następującym podmiotom, począwszy od najwcześniejszego momentu spośród wskazanych poniżej sytuacji (art. 3 ust. 2 in principio dyrektywy 2013/48/UE):* 1. *oskarżonemu (art. 71 § 2 k.p.k.);* 2. *podejrzanemu w związku z przesłuchaniem w tym charakterze (art. 71 § 1 k.p.k., art. 301 k.p.k. i art. 313 k.p.k.), czynnością jego okazania (art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k.) oraz udziałem w konfrontacji i eksperymencie procesowym (art. 316 § 1 i 2 k.p.k., art. 317 k.p.k.);*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podstawy faktycznej, jaką jest sytuacja, w której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa przez określoną osobę. Chodzi więc o skompletowanie takiego quantum dowodów, które dają wysoki stopień prawdopodobieństwa określonych faktów, niestwarzając jednak pełnej obiektywnej przekonywalności ani całkowitego przekonania organu procesowego (J. Kosonoga [w:] System prawa karnego t.10 red. R.A. Stefański s.745). Zatem w razie spełnienia tej przesłanki, zgodnie również z orzecznictwem sądowym (por. uchwała SN z 26.04.2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007/6 poz. 45, wyrok SN z 24.06.2013 r., V KK 453/12, LEX 1341289 i in.) organ procesowy prowadzący postępowanie jest zobowiązany do przekształcenia postępowania przygotowawczego w fazę ad personam i wydanie postanowienia o przedstawienia zarzutów to jest: sporządzenia go, ogłoszenia i przesłuchania podejrzanego, bądź przesłuchania podejrzanego w trybie art. 325g § 2 k.p.k., co powinno nastąpić bez nieuzasadnionej zwłoki. Zaznaczyć przy tym należy, że jedynym organem uprawnionym do przekształcenia postępowania w fazę ad personam w śledztwie, zgodnie z treścią art. 311 § 1 i § 3 k.p.k., jest prokurator. Dodać należy, że obecny kształt instytucji przedstawienia zarzutów, wbrew stanowisku wyrażonemu w Uzasadnieniu projektu (s. 43),		3. *podejrzanemu, który został pozbawiony wolności w związku z zarzutem popełnienia przestępstwa, np. zatrzymany, tymczasowo aresztowany (art. 245 § 1 k.p.k., art. 249 § 5 k.p.k.);* 4. *osobie podejrzanej, która została zatrzymana (art. 244 k.p.k., art. 247 k.p.k.);* 5. *osobie podejrzanej w związku z czynnością jej okazania (art. 74 § 3 k.p.k. w zw. z § 2 pkt 1 k.p.k.).* *Z kolei z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2016/1919/UE wynika, że na gruncie polskiego procesu karnego podejrzanym i oskarżonym, którzy zgodnie z dyrektywą 2013/48/UE mają prawo dostępu do adwokata i jednocześnie zostali pozbawieni wolności, zachodzi przypadek obrony obligatoryjnej lub też mają prawo do wzięcia do udziału w okazaniu, konfrontacji lub eksperymencie procesowym, należy zapewnić pomoc prawną obrońcy z urzędu, jeżeli nie mają wystarczających środków na pokrycie pomocy obrońcy.* *Kluczowe znaczenie przy wyborze sposobu dostosowania przepisów polskiej procedury karnej do obu dyrektyw miało to, że* ***dyrektywa 2013/48/UE wiąże prawo do dostępu do adwokata nie tylko z uzyskaniem w sposób formalny procesowego statusu podejrzanego, ale również z każdym powiadomieniem osoby „w inny sposób", że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa*** *(art. 2 dyrektywy 2013/48/UE).* ***Ponadto zakres wskazanych powyżej czynności procesowych, w toku których należy zapewnić osobie dostęp do adwokata (zatrzymanie, pierwsze przesłuchanie, okazanie, konfrontacja, eksperyment procesowy – art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE), obejmuje czynności dokonywane obecnie również wobec osoby podejrzanej, czyli przed przedstawieniem zarzutów w postępowaniu karnym. Wskazane okoliczności uzasadniają dokonanie zmiany definicji podejrzanego w procesie karnym przez „oderwanie" jej od instytucji przedstawienia zarzutów.*** *O*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ma dla podejrzanego charakter gwarancyjny, nie tylko dostarczający mu wiedzy o prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu karnym, o treści stawianych zarzutów oraz o podstawach ich sformułowania (art. 313 § 3 k.p.k.), ale również o uprawnieniach i obowiązkach. Zmiana definicji podejrzanego w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. poprzez oderwanie jej od instytucji przedstawienia zarzutów w formie pisemnej - w śledztwie i ustnej - w dochodzeniu (art. 325 g § 2 k.p.k.), powoduje, że uregulowania te staną się niespójne, a nawet momentami sprzeczne i wbrew pozorom nie poprawiają sytuacji procesowej osoby, która miałaby uzyskać status podejrzanego w oderwaniu od treści zarzutów. Ponadto, ze zmianą definicji podejrzanego projektodawca związał zmiany w innych przepisach k.p.k., w konsekwencji (z jednym wyjątkiem dot. art. 192a § 1 k.p.k.) eliminując dopuszczalność przeprowadzenia niektórych czynności procesowych wobec osoby podejrzanej. Projektowany art. 71 § 1 k.p.k. dla nabycia statusu podejrzanego, w miejsce przedstawienia zarzutów, przewiduje spełnienie warunku, jakim ma być podjęcie wobec osoby czynności ukierunkowanej na jej ściganie. Projektodawca w Uzasadnieniu czynności te wskazuje przykładowo, nie definiując ich. Nie wiadomo zatem, czy chodzi o czynności, w których dana osoba		*uzyskaniu statusu podejrzanego z dalszymi tego implikacjami procesowymi (przewidzianymi m.in. w art. 299 § 1 k.p.k.) będą przesądzały dwie okoliczności: istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez osobę na podstawie zebranych dowodów i podjęcie wobec niej pierwszej czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie (proponowany art. 71 § 1 k.p.k.). Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego.* *Nie sposób w tym kontekście również pominąć faktu, że w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, osoba podejrzana (w aktualnym rozumieniu tego pojęcia) jest podmiotem, któremu przysługuje prawo do obrony zagwarantowane w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Trybunał podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (zob. wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133 – pkt III.2.3 uzasadnienia). Trzeba też w końcu pamiętać, że* ***dyrektywy przewidują jedynie normy minimalne****, więc nie może być jakichkolwiek wątpliwości, że państwa członkowskie mają możliwość rozszerzenia praw w niej określonych (zob. pkt 54 motywów dyrektywy 2013/48/UE). Warto jednak zauważyć, że Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		bezpośrednio uczestniczy, czy też takie, które mogą być przeprowadzone bez jej udziału (np. przeszukanie pomieszczeń pod nieobecność tej osoby, przeszukanie osoby, podsłuch procesowy itp.). Nie wiadomo również, czy przesłuchanie świadka co do okoliczności popełnienia przestępstwa przez tę osobę już jest czynnością ukierunkowaną na jej ściganie czy jeszcze nie. Zauważyć należy, że spełnienie obu warunków wymienionych w omawianej propozycji nowego brzmienia art. 71 § 1 k.p.k. stosownie do projektowanego art. 313 § 5 k.p.k. nie powoduje przekształcenia postępowania w fazę in personam, a co za tym idzie: - w sprawie mogą występować de facto dwie kategorie podejrzanych; - nie zachodzi potrzeba umorzenia postępowania wobec osoby, która stała się podejrzanym tylko i wyłącznie w trybie art. 71 § 1 k.p.k., w przypadku, gdy po przeprowadzeniu czynności przeszukania, oględzin, okazania, badania krwi itp., czy też zatrzymania nie dojdzie do przedstawienia zarzutów i zatrzymany zostanie zwolniony, np. z uwagi na wyjaśnienie sytuacji wskutek czynności przeprowadzonych w czasie, gdy trwało zatrzymanie (por. Uzasadnienie do projektu str. 62-63), bo postępowanie nie weszło w fazę adpersonam. Zdaniem projektodawcy odpadnięcie przesłania uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa określonej w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. spowoduje, że zatrzymany utraci		*czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego (zob. wyrok TS z dnia 7 września 2023 r., C-209/22). Projektowana w art. 71 § 1 k.p.k. definicja podejrzanego oraz związane z tym uzyskanie uprawnień procesowych pozwoli na zapewnienie pełnej spójności polskiego unormowania z wymogami przewidzianymi we wskazanych dyrektywach.* *Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r.* ***Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe****. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		status podejrzanego, jak należy mniemać, z mocy prawa; - nie ma zakazu podjęcia wobec takiej osoby postępowania i jej powrotu do statusu podejrzanego; - taki podejrzany nie musi być pouczony zgodnie z art. 300 § 1 k.p.k., bo nie dochodzi do jego przesłuchania, a tym samym i do wręczenia pouczenia; - poprzez zmiany w art. 74 § 3 k.p.k., 219 § 1 k.p.k., 237 § 4 k.p.k. w przypadku osób korzystających z **immunitetów** niedopuszczalne byłoby przeprowadzenie jakichkolwiek czynności zmierzających w kierunku ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ich uchylenie; - wszczęcie postępowania przeciwko osobie w rozumieniu projektowanego art. 313 § 5 k.p.k. ma również znaczenie dla wydłużenia okresu przedawnienia karalności, o którym mowa w art. 102 § 1 k.k. (art. l pkt 19 ppkt a Projektu). Podnieść również należy, że proponując zmiany w art. 71 § 1 k.p.k. oraz w konsekwencji w art. 74 § 3 k.p.k., 219 § 1 k.p.k., 237 §4 k.p.k. czy w art. 295 § 1 k.p.k. uczyniono to w oderwaniu od celów postępowania przygotowawczego określonych w art. 297 k.p.k. poprzez ograniczenie niektórych czynności o charakterze wykrywczym czy eliminacyjnym. Np. zawężono dopuszczalność okazania tylko w stosunku do osób, co do których istnieje już uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, a zatem do sytuacji gdy materiał		*osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego).* *Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka.* *Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych”.* *Z tego powodu konieczne są zmiany w tych przepisach, w których występuje pojęcie „osoba podejrzana”. Mają one dwojaki charakter. W tych przepisach, które przewidują czynności mogące wedle nowej definicji z art. 71 § 1 k.p.k. konstytuować podejrzanego jako stronę w postępowaniu przygotowawczym: art. 74 § 3-4 k.p.k. (w konsekwencji również w art. 308 § 1 k.p.k. i art. 335 § 1 k.p.k.), art. 219 § 1 k.p.k., art. 237 § 4 k.p.k., art. 244 § 1, 1a, 1b k.p.k., art. 247 § 1 k.p.k., art. 278 k.p.k. i art. 295 § 1 k.p.k., posłużono się pojęciem „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa”, a więc wyrażeniem określającym pierwszy element definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. Oznaczać to będzie, że z momentem podjęcia takiej czynności (np. pobrania materiału dowodowego na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., przeszukania) lub wydania odpowiedniej decyzji procesowej (np. zarządzenia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dowodowy jest wystarczający do przedstawienia jej zarzutów, co w niektórych sytuacjach procesowych może stawiać pod znakiem zapytania celowość przeprowadzania tego okazania na tym etapie. Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że w razie uchwalenia proponowanej zmiany, art. 74 § 3 k.p.k., który w aktualnym stanie prawnym nie dotyczy podejrzanego lecz osoby podejrzanej, ponieważ do podejrzanego stosuje się art. 74 § 2 k.p.k., stanie się zbędny. Jednocześnie uniemożliwi to wykonywanie czynności wskazanych w dotychczasowym art. 74 § 3 k.p.k. z osobami podejrzanymi.		*zatrzymania i przymusowego doprowadzenia na podstawie art. 247 § 1 k.p.k.) osoba, której taka czynność lub decyzja będzie dotyczyć, będzie uzyskiwać status podejrzanego. Natomiast w przypadku przepisów mających zastosowanie w sytuacji, gdy już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie, posłużono się pojęciem „podejrzany" lub „oskarżony" (art. 189 pkt 3 k.p.k., art. 225 § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.) lub terminem ogólnym „osoba" (art. 244 § 4 k.p.k., art. 664 k.p.k.) albo też całkowicie pominięto termin „osoba podejrzana", uznając, że nie wpływa to na treść normatywną regulacji (art. 248 § 3 k.p.k.). Takiej zmiany nie wprowadza się jedynie w art. 192a § 1 k.p.k. celowo pozostawiając termin „osoba podejrzana" na określenie osoby na przedpolu podejrzenia popełnienia przestępstwa (właściwie co do osób, których dotyczy ten przepis, nie sposób mówić o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa).* *Według projektu od momentu zatrzymania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa zatrzymany uzyskuje status podejrzanego. Zatrzymanie jest bowiem czynnością ukierunkowaną na jego ściganie".* Autorzy uwagi zdają się pomijać fakt, że dyrektywy zawierają normy minimalne. Projekt zawiera spójne rozwiązania, które przez swój nowatorski charakter wzbudzają obawy, gdyż wymagają odejścia od utartych schematów i zwyczajnie wymuszają na organach postępowania przygotowawczego **dążenia do tego co już obecnie wyraża art. 313 k.p.k.** (nakaz bezzwłocznego postawienia zarzutów, jeżeli materiał dowodowy wskazuje na uzasadnione podejrzenie popełnienie przestępstwa). W postanowieniu z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09 SN wypowiedział się następująco:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				„Na marginesie jedynie przytoczyć należy fragment uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007 z. 6, poz. 45, wskazujący, że przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania. ***Zawiera on nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki****. Przedstawienie zarzutu, powodującego takie przekształcenie, jest jedną z najważniejszych instytucji o charakterze gwarancyjnym (...). W kwestii stanu obciążenia dowodami w art. 313 § 1 KPK* ***posłużono się wprawdzie - z konieczności - kryterium ocennym****, lecz nie może to usprawiedliwiać dowolności w wyborze momentu wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów i nie wyłącza to również możliwości oceny prawidłowości i racjonalności postępowania organów ścigania (...).* ***Opóźnienie tej czynności uznaje się w piśmiennictwie powszechnie za oczywistą nieprawidłowość, pozbawiającą osobę prawa do obrony****””* Mimo konsekwentnego stanowiska SN praktyka orzecznicza daleka była od respektowania gwarancyjnego charakteru art. 313 k.p.k. Rozwiązanie zaproponowane w projekcie stanowi zatem dostosowanie przepisów do brzmienia dyrektyw w sposób efektywny, tj. usuwający mankamenty w zakresie dotychczasowego stosowania art. 313 k.p.k. mimo cytowanych wyżej zapatrywań SN. Twierdzenie autorów uwagi, że art. 313 jest obecnie wystarczająco gwarancyjny należy skomentować stwierdzeniem, że w takim razie sytuacja, gdy dana osoba

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				będzie podejrzanym, a nie będzie miała jeszcze przedstawionych zarzutów będzie krótkotrwałym momentem w postępowaniu, bez istotnego znaczenia dla sprawności postępowania. Można stwierdzić, że taki jest zamysł projektu, ale do osiągnięcia tego stanu konieczne jest wprowadzenie do KPK projektowanych przepisów, gdyż sam art. 313 k.p.k., mimo wykładni SN, nie spełnia w praktyce funkcji gwarancyjnej w sposób dostateczny. Istotą zmiany jest poszerzenie uprawnień osoby wskazanej w art. 71 k.p.k. i zagwarantowanie w szerszym zakresie prawa do obrony. Oczywiście praktyka i orzecznictwo z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu. Nie można wykluczyć, że określone czynności prowadzone bez udziału danej osoby (np. przeszukanie) także będą podstawą do uznania danej osoby za podejrzanego. Co do **immunitetów** to ich zakres określają Konstytucja (niekiedy) i ustawy. Immunitet sędziowski wynika z treści art. 181 zd. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym „Sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności". Zgodnie z art. 80 § 1 u.s.p. „Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania w razie ujęcia sędziego na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. **Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej wolno podejmować tylko czynności niecierpiące zwłoki**".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Zgodnie z art. 17 § 2 k.p.k. „Do chwili otrzymania wniosku lub zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane”. Tak więc to przepisy dotyczące immunitetów (k.p.k., innych ustaw) wskazują jakie czynności mogą być podejmowane. Zezwolenie na pociągniecie do odpowiedzialności karnej otwiera natomiast drogę do traktowania danej osoby jako pozbawionej immunitetu. Warto w tym miejscu wskazać na następujące stanowisko SN: „*Sędziemu, przeciwko któremu prokurator prowadzi postępowanie karne i dokonuje czynności procesowych, a nie występuje z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie tego sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługują w tym postępowaniu uprawienia podejrzanego, a więc i prawo wniesienia skargi na przewlekłość postępowania* (postanowienie SN z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09) W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że **„***Problematyka ta była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w sprawie WSP 4/09 (postanowienie z dnia 18 sierpnia 2009, który wskazał, że „Jako podstawę rozważań należy przyjąć unormowania zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zwłaszcza normy wynikające z art. 5 i 7 oraz 181 zd. I, będące realizacją m.in. zasady ustanowionej w art. 2 - demokratycznego państwa prawnego. Przywołane przepisy Rozdziału I Konstytucji wskazują, że „Rzeczpospolita Polska (...) zapewnia wolności i prawa człowieka oraz bezpieczeństwo obywateli”, zaś „organy*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa". Natomiast przepis art. 181 zd. I stanowi, iż „sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności". *W dalszej części uzasadnienia wyżej wymienionego postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, że „W świetle tych unormowań,* ***zakres uprawnień prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie karne w sprawie - in concreto - sędziego, a szerzej - osoby objętej immunitetem, wyznacza przepis art. 17 § 2 KPK zezwalający na dokonywanie tylko (podkreślenie SN) czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzających do wyjaśnienia czy zezwolenie będzie wydane****. Z przepisu tego wynika również, że tak ograniczone możliwości podejmowania czynności śledczych prokurator ma do chwili otrzymania „(...)zezwolenia władzy...", od którego ustawa uzależnia ściganie.* ***Prowadzenie na szeroką skalę i przez długi czas czynności śledczych nie mieści się w granicach uprawnień przyznanych organom procesowym i rażąco narusza przepis art. 17 § 2 KPK i tym samym wykracza poza zakres kompetencyjny wyznaczony ogólnie, ale bardzo wąsko i jednoznacznie, organowi władzy publicznej przez przepis Konstytucji RP****. W takiej zaś sytuacji oczywiste jest, że obywatel, przeciwko któremu w rzeczywistości prowadzone jest postępowanie karne w sposób uchybiający obowiązującym przepisom, nie może ponosić negatywnych tego konsekwencji. Podobnie, jak w sytuacjach opisanych w art. 16 KPK, uchybienie obowiązkowi lub potrzebie pouczenia uczestnika postępowania przez organ prowadzący postępowanie nie może wywoływać ujemnych skutków*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawnych dla tego uczestnika lub innej osoby, której to dotyczy. ***W sytuacji występującej w rozpoznawanej sprawie nie ma unormowania zbliżonego choćby do wskazanego w art. 16 KPK, ale i trudno wymagać od racjonalnego ustawodawcy, że przewidzi taki właśnie - na pozór legalny - sposób prowadzenia postępowania karnego przez organ procesowy i zamieści stosowną regulację dającą osobie, przeciwko której prowadzone jest postępowanie, a której nie przedstawiono zarzutów lub nie wystąpiono z wnioskiem o zezwolenie na pociągniecie do odpowiedzialności karnej, środek pozwalający na obronę jej praw.*** *Jest wprawdzie przewidziany w procedurze karnej nakaz niewszczynania w takiej sytuacji postępowania, bądź umorzenia już wszczętego, ale realizacja tego obowiązku uzależniona jest również od woli prowadzącego postępowanie, a na brak jednej ze wskazanych decyzji nie przewidziano możliwości oddziaływania. Dlatego też podzielić należy stanowisko zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2009 r. w sprawie WSP 1/09, zgodnie z którym* ***sędziemu, przeciwko któremu prokurator prowadzi postępowanie karne i dokonuje czynności procesowych a nie występuje z wnioskiem o zezwolenie na pociągniecie tego sędziego do odpowiedzialności karnej, przysługują w tym postępowaniu uprawnienia podejrzanego, a więc i prawo do wniesienia skargi na przewlekłość postępowania****. „Nie może być bowiem tak - jak podkreśla Sąd Najwyższy w omawianym judykacie - że sędzia, przeciwko któremu jest prowadzone de facto postępowanie karne, pozostaje w gorszej sytuacji procesowej niż podejrzany tylko dlatego, że prokurator prowadzący lub nadzorujący to postępowanie uchybia w sposób rażący obowiązującemu prawu”.* *Zastosowanie w opisanej sytuacji rozwiązania analogicznego do zawartego w art. 16 KPK, zważywszy również na kierunek*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Rezygnacja z pojęcia „osoba podejrzana” w art. 308 § 1 i 2 k.p.k. również wydaje się		*bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego - wyczulonego na respektowanie praw jednostki i jednolitego od początku funkcjonowania tej instytucji w polskim systemie prawnym, tj. od 1 stycznia 1970 r. i z uwagi na tożsamą redakcję zawartą w art. 10 d.KPK (w której brak było tylko regulacji zawartej w zd. II art. 16 § 2 KPK), zachowującego aktualność, jest w pełni uzasadnione, gdyż przyznanie uprawnienia pozwalającego na obronę praw osoby objętej postępowaniem karnym wpisuje się w system już istniejących gwarancji procesowych i jest korzystne dla osoby, której in concreto dotyczy. A co równie ważne, pozwala na uruchomienie mechanizmu kontrolnego, wymuszającego respektowanie przez organy procesowe obowiązującego prawa”.* *Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie w pełni podziela przedstawione wyżej zapatrywania Sądu Najwyższego.* Przytoczony judykat ma bardziej uniwersalny charakter, gdyż pokazuje, że SN poszukiwał już na gruncie obecnego KPK podstaw do poszanowania gwarancji osoby „co do której podjęto działania nakierowano na jej ściganie”. Powtórzyć należy słowa SN, że „*przyznanie uprawnienia pozwalającego na* ***obronę praw osoby objętej postępowaniem karnym wpisuje się w system już istniejących gwarancji procesowych i jest korzystne dla osoby, której in concreto dotyczy. A co równie ważne, pozwala na uruchomienie mechanizmu kontrolnego, wymuszającego respektowanie przez organy procesowe obowiązującego prawa***”. Z potrzeby respektowania gwarancji procesowych zrodziła się koncepcja nadania definicji „podejrzanego” charakteru materialnego (art. 71 § 1 k.p.k.) Odnośnie do okazania, należy wskazać, że jeżeli prokurator uzna, że materiał dowodowy jest wystarczający nie ma bezwzględnej potrzeby jego przeprowadzania. Podkreślić

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		nieuzasadniona. Instytucja uregulowana w art. 308 k.p.k. jest instytucją o szczególnym charakterze i dotyczy czynności realizowanych w wypadkach niecierpiących zwłoki, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem. Stawianie wymogu, by czynności opisane w § 1 i w § 2 omawianego przepisu mogły być w tym trybie dokonywane jedynie wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, a więc spełniona zostaje przesłanka do przedstawienia zarzutów, wydaje się nieuprawnione w kontekście art. 308 § 3 k.p.k. i sprzeczne jest z samą dopuszczalnością stosowania tego trybu postępowania. Również nieuzasadniona wydaje się rezygnacja z pojęcia osoby podejrzanej w art. 335 § 1 k.p.k. Wprawdzie dotychczas obowiązująca ustawa nie zawiera definicji pojęcia „osoba podejrzana" , lecz definicja ta występuje w literaturze prawniczej (zob. Kodeks postępowania karnego Komentarz red. K. Dudka, Warszawa 2020, s.187 i powołana tam literatura, Kodeks postępowania Karnego Komentarz red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024, s. 275 i powołana tam literatura) i w tejże postuluje się wprowadzenie definicji legalnej określającej osobę podejrzaną, a nie eliminowanie jej z szeregu przepisów, co ma miejsce w omawianym projekcie. Analiza tej definicji prowadzi do wniosku, że między taką		także należy, że sama dyrektywa 2013/48 w swym art. 3 ust. 2 lit. c w zw. z art. 3 ust. 3 lit. c pkt (i) jednoznacznie wskazuje, że okazanie jest okolicznością aktualizująca prawo dostępu do adwokata. Tym samym niewątpliwie należy ja uznać za czynność nakierunkowaną na ściganie. Nie ma podstaw do podzielenia zasadności uwagi dotyczącej art. 308 k.p.k. Wskazanie, że podejmowanie czynności procesowych, o których mowa w tym przepisie następuje w stosunku do osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa wiąże się gwarancyjnym charakterem projektowanej regulacji i wpisuje się w przywołane powyżej oraz w uzasadnieniu projektu orzecznictwo SN i TK. W analogiczny sposób należy odnieść się do uwagi dotyczącej art. 335 k.p.k. Odnośnie do art. 301 §11 k.p.k. należy wskazać, że jest w nim mowa o podejrzanym, a zatem o osobie, w odniesieniu do której „już wcześniej doszło do dokonania czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie”. Warto w tym miejscu podkreślić, że jest oczywistym, że to praktyka i orzecznictwo kształtujące się na gruncie art. 71 k.p.k. z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu i pozwolą na względnie jednolitą ocenę zagadnienia „siły dowodów”, która jest potrzebna, aby mówić, że pierwszy człon definicji podejrzanego można uznać za wypełniony. Odnośnie do sporu między znaczeniami pojęć „wydanie” i „sporządzenie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów, należy zauważyć, że dominujące stanowisko SN wskazywało, iż

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		osobą a podejrzanym występuje zasadnicza różnica w zakresie stanu zaawansowania uzyskanych wobec każdej z nich dowodów. W przypadku osoby podejrzanej mogą to być dane (informacje), że popełniła ona przestępstwo, którymi dysponują organy ścigania, nie posiadające jednak waloru dowodów, i wobec której podejmuje się czynności sprawdzająco-eliminacyjne. W przywołanej literaturze wskazuje się również, że osoba taka powinna dysponować prawem do obrony z racji faktycznego skierowania względem niej lub skupienia na niej czynności ścigania karnego. W konsekwencji dla zagwarantowania prawa do obrony osobie podejrzanej zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłoby zdefiniowanie pojęcia "osoba podejrzana" i określenie przysługujących jej praw, uwzględniając również wobec niej dyrektywy obrończe 2013/48/UE i 2016/1919/UE, niż nadawanie jej statusu podejrzanego. Kontrowersje budzi również projektowany art. 301 § 11 k.p.k. zdanie drugie, w kontekście projektowanych art. 74 § 3 k.p.k. i art.173 k.p.k., z których wynika, że wbrew zasadniczemu celowi okazania, którym jest dokonanie identyfikacji określonej osoby lub jej wykluczenie z kręgu podejrzewanych, okazać można tylko osobę, do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, a równocześnie co do której istnieją podstawy do przedstawienia zarzutów		„Pomiędzy terminami "wydanie" postanowienia z art. 71 § 1 KPK a "sporządzenie" postanowienia z art. 313 § 1 KPK zachodzi istotna różnica, jako że dla "wydania" niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych wskazanych w tym drugim przepisie, określanych jako "**promulgacja**" postanowienia, która jest z kolei niezbędna dla skuteczności tej czynności procesowej. Tym samym **dla przyjęcia, że nastąpiło przekształcenie postępowania z fazy in rem w fazę in personam, niezbędne jest łączne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, oczywiście o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień oraz gdy nie wystąpią sytuacje wskazane w art. 313 § 1 in fine KPK.** W praktyce sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego ogłoszenie i ewentualne przesłuchanie podejrzanego powinno nastąpić w ciągu jednego dnia, chyba że zachodzą okoliczności wskazane w art. 313 § 1 KPK *in fine*. Oczywistym jest również, że organ postępowania przygotowawczego powinien tak zaplanować te czynności, aby wszystkie zostały przeprowadzone przed upływem terminu przedawnienia, ponieważ w przeciwnym razie doprowadzi on do wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 6 KPK”. (wyrok SN z 24 czerwca 2013r. V KK 453/12) Wskazana terminologia będzie co do zasady aktualna na gruncie art. 313 **§** 5 k.p.k. z uwzględnieniem projektowanych odstępstw wskazanych w art. 313 § 1 k.p.k**.**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		i którą w związku z tą czynnością należy poinformować o zarzucie. Pewne sprzeczności widoczne są również w treści projektu i jego Uzasadnieniu. Projektodawca założył (Uzasadnienie s. 48), że „...samo **sporządzenie** postanowienia o przedstawieniu zarzutów będzie kreowało podejrzanego jako czynność procesowa ukierunkowana na ściganie...", w przypadku zaś dochodzenia wystarczające ma być wezwanie do stawienia się na przesłuchanie (Uzasadnienie s. 49), natomiast przejście do fazy ad personam daje dopiero, zgodnie z projektowanym art. 313 § 5 k.p.k., **wydanie** postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Projektodawca zresztą w Uzasadnieniu (str. 49) unika pełnego określenia tego momentu opisując go jako „moment przedstawienia zarzutów". Podnieść zatem należy, że w dalszym ciągu w użyciu w stosunku do instytucji przedstawienia zarzutów mają pozostać dwa pojęcia, których znaczenia nie można ze sobą utożsamiać to jest **sporządzenie** i **wydanie.** Zakres rozumienia tych pojęć w kontekście skutku przedstawienia zarzutów, jakim jest przekształcenie postępowania przygotowawczego z fazy in rem w fazę ad personam, z uwagi na występujący tu problem interpretacyjny, jest od dawna sporny w doktrynie. Dominujące w orzecznictwie sądowym, w odniesieniu do brzmienia art. 313 § 1 k.p.k. sprzed nowelizacji z 7.07.2023 r,, było stanowisko, że pomiędzy terminami		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		„wydanie" a „sporządzenie" postanowienia zachodzi istotna różnica, jako że do „wydania" konieczne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych określonych również w projektowanym art. 313 § 1 k.p.k. (np. wyrok SN z 5.03.2014 r., IV KK 341/13, LEX nr 1444341; wyrok SN z 9.11.2017 r., V KK 373/17, LEX nr 2417598; wyrok SN z 2.06.2010 r., V KK 376/09, LEX nr 590304 i szereg innych). Mając na uwadze gwarancyjny charakter omawianej instytucji ustawodawca powinien zmierzać do uregulowań, które ten problem jednoznacznie rozwiążą. W przeciwnym razie spór nadal będzie się toczył. Na koniec wymienionych wyżej rozważań należy zaznaczyć, że przedstawione wyżej problemy wynikające ze zmiany definicji podejrzanego mają jedynie charakter przykładowy, ponieważ nie sposób wszystkich wynikających z tego komplikacji praktycznych przewidzieć, zwłaszcza że projektodawca tę i szereg innych pozostających w związku z nią zmian opatrzył w Uzasadnieniu (s. 41) podtytułem „Prawo do pomocy obrońcy".		
51.	art. 71 § 1 k.p.k. i inne	W projekcie przewiduje się oderwanie definicji podejrzanego od instytucji przedstawienia zarzutów. Zamiast tego proponuje się, aby za podejrzanego uznać już osobę, wobec której dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa oraz podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie. W świetle zaprezentowanej koncepcji ma to na	**PK**	W pierwszej kolejności należy wskazać, że obszernie do ponoszonej problematyki odniesiono się przy uwadze MSWiA. Argumentowano wówczas, że *Trybunał Sprawiedliwości UE w swoim orzecznictwie wyraźnie przyjmuje, że dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE* ***mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		celu umożliwienie szerszemu kręgowi osób, które są dotknięte działaniami organów ścigania, korzystania ze wsparcia obrońcy w celu ochrony jego praw. W swej treści intencja wynikająca z określonych regulacji europejskich nie budzi wątpliwości. Wydaje się jednak, że ujmuje ona zagadnienie zbyt szeroko, co ostatecznie może czynić je dysfunkcjonalnym. Przedstawiona w art. 71 § 1 k.p.k. nowa definicja podejrzanego w oderwaniu od instytucji przedstawienia zarzutów (która została pozostawiona w art. 313§1 kpk) budzi bowiem zastrzeżenia praktyczne i interpretacyjne. Rozumiejąc względy aksjologiczne, które legły u podstaw przedstawionej propozycji należy wskazać, iż nie do końca zostały dostrzeżone okoliczności związane z praktycznym podejmowaniem działań w toku postepowania przygotowawczego, które w określonych sytuacjach nie mają takiego charakteru, aby przyznawać szczególne uprawnienia na kanwie zaproponowanej definicji. W świetle *dyrektywy 2013/48 z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności* (dalej: dyrektywa		***przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby, przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego*** *(wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22).* Skoro TSUE wyraźnie wskazuje na konieczność stosowania przewidzianych w dyrektywach uprawnień do osób wobec których podjęto czynności nakierowane na ich ściganie (bez względu na to czy osoba ta uzyskała formalnie status podejrzanego) to właściwe dostosowanie przepisów prawa krajowego **musi uwzględniać wykładnię dokonaną przez ten sąd**. W przeciwnym razie Polska narażona będzie na konsekwencje związane z niewłaściwym wdrożeniem dyrektyw co finalnie może doprowadzić do nałożenia kar finansowych czy wdrożenia procedury z art. 7 Traktatu o Unii Europejskiej, która, jak już wspomniano została w 2024 r. roku zakończona. Standard konstytucyjny i ETPCz Trybunał Konstytucyjny i Sąd Najwyższy w zgodny sposób dokonują wykładni konstytucyjnego prawa do obrony przysługującego „**we wszystkich stadiach postępowania**” (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP). Potwierdzają to następujące wypowiedzi tych organów: - *„Za ugruntowany w orzecznictwie Trybunału należy uznać pogląd, że prawo do obrony przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego (zob. wyroki TK z: 9 lipca 2009 r., sygn. K 31/08, OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 107; 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07). Jeszcze dalej idą najnowsze*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		2013/48) każda osoba podejrzana powinna mieć status identyczny jak podejrzany. Prawa wskazane w dyrektywie 2013/48, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy, przysługują wyłącznie osobie, która została poinformowana, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa. „Poinformowanie", o którym mowa w dyrektywie 2013/48, oznacza, zgodnie z literalnym rozumieniem tego słowa, celowe przekazanie informacji, przy czym może to nastąpić albo za pomocą „oficjalnego powiadomienia" (*by official notification*) albo w inny sposób. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje „oficjalnego powiadomienia", czyli notyfikacji, przewiduje natomiast „inny sposób", jakim jest ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub poinformowanie o treści zarzutu w trybie art. 308 § 2 k.p.k. lub art. 325g § 2 k.p.k. Udział danej osoby w czynności procesowej, takiej jak okazanie lub konfrontacja, nie jest tożsamy z powiadomieniem o statusie podejrzanego i trudno w wielu przypadkach uznawać, że jest ona osobą wobec której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa. Pewne czynności realizowane są wyłącznie w celu dowodowym, mającym potwierdzać poczynione ustalenia, weryfikować je, sprawdzać wiarygodność i ze swej istoty nie przesądzają one o „sprawstwie", nie dają podstaw do uznania, że istnieje owo dostateczne podejrzenie		*orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których* ***„nie formalne przedstawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby, czyni ją podmiotem prawa do obrony"*** *(wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2004 r., sygn. akt V KK 194/03, OSNKW nr 4/2004, poz. 42; zob. także uchwały SN z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I KZP 4/07, OSNKW nr 6/2007, poz. 45 oraz 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, OSNKW nr 10/2007, poz. 71).* *(…) W odniesieniu do drugiej kwestii, należy przywołać wyrok z 11 grudnia 2012 r., o sygn. K 37/11, w którym Trybunał, mając na względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego, uznał, że* ***prawo do obrony, o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji odnosi się także do tej fazy postępowania, która poprzedza formalne postawienie zarzutów danej osobie. Trybunał podzielił tym samym pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony".*** *W konsekwencji Trybunał uznał, że zawarte w art. 42 ust. 2 Konstytucji* ***sformułowanie „we wszystkich stadiach postępowania" należy odnosić także do tego stadium postępowania, które poprzedza postawienie zarzutów zatrzymanemu, a więc do stadium, w którym występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa. Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzone właśnie podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby*** *(zob. sygn. K 37/11).* *Również w tym kontekście należy dodać, że art. 42 ust. 2 Konstytucji nie mógłby pełnić swej funkcji gwarancyjnej, jeśli termin „we wszystkich stadiach postępowania" byłby rozumiany jedynie literalnie, przez pryzmat tego, co ustawodawca aktualnie włączył w zakres postępowania*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		popełnienia przestępstwa. Stąd też nie budzi wątpliwości, iż w treści uzasadnienia projektodawca poszedł w swoich ocenach zbyt daleko. W świetle nowego brzmienia art. 71§1 k.p.k definicja podejrzanego składa się z dwóch elementów: 1) istnienia dowodów wskazujących na dostateczne uzasadnienie podejrzenia popełnienia przestępstwa, 2) podjęcie czynności procesowej ukierunkowanej na ściganie osoby. Wydaje się, że istotą problemu jest drugi element tej definicji. Nie budzi bowiem wątpliwości, że zawsze przekształcenie postępowania w fazę ad personam wymaga zebrania określonych „twardych" dowodów. W kontekście podstaw aksjologicznych wprowadzanych zmian pojawia się pytanie o to komu i kiedy należy zapewnić ochronę w związku z podejmowanymi wobec niej czynnościami. W chwili obecnej jest to oczywiście czynność przedstawienia zarzutów określona w art. 313§1 kpk i jak się wydaje jest ona kluczowa, aczkolwiek nie rozwiązuje problemu tych czynności, które np. kończą się po zatrzymaniu przesłuchaniem w trybie art. 183 kpk. Trzeba jednak podkreślić, iż w praktyce pierwszą czynnością podjętą i egzemplifikującą działanie zmierzające do ścigania konkretnej osoby jest skierowanie wezwania do stawiennictwa w charakterze podejrzanego. Wraz z tą czynnością materializują się wszelkie prawa, włącznie z		*karnego. Ustawodawca mógłby w ten sposób omijać gwarancje konstytucyjne, umożliwiając organom przeprowadzanie określonych czynności procesowych ingerujących w prawa i wolności jednostek jeszcze przed formalnym wszczęciem postępowania.* *(…)* ***Prawo do obrony nie jest zatem uzależnione od formalnego czy też faktycznego przedstawienia zarzutów popełnienia wykroczenia, ale przysługuje z chwilą, gdy wobec określonej osoby z uwagi na zgromadzony materiał dowodowy muszą zostać podjęte określone czynności wyjaśniające zmierzające do postawienia jej w stan obwinienia*** *(…) Nie ma zatem decydującego znaczenia ani terminologia używana do określenia statusu tej osoby (**podejrzany**, **osoba podejrzana** o popełnienie wykroczenia, itp.) ani to, czy zostały jej przedstawione zarzuty,* ***ale obiektywny stan zgromadzonych przez organy i obciążających ją dowodów,*** *który determinuje podjęcie wobec niej dalszych czynności.* ***Jak podkreślił Sąd Najwyższy w uchwale o sygn. akt I KZP 4/07, współczesne rozwiązania procesowe nie akceptują już subiektywnego podejścia organu ścigania jako kryterium wszczęcia postępowania in personam. Wyrażone w tej uchwale stanowisko - że w zakresie uznania, czy postępowanie toczy się jeszcze w sprawie czy już przeciwko określonej osobie, rozstrzygający nie jest status formalny podejrzanego, lecz jego status „określony materialnie obiektywnym stanem dowodów obciążających i obowiązkiem nałożonym przez przepis prawa na organ ścigania" - odpowiada gwarancyjnej funkcji zawartego w art. 42 ust. 2 Konstytucji autonomicznego pojęcia „każdego, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne". Pozwala ono na uniknięcie arbitralności działania organów, która mogłaby mieć istotny wpływ na zakres realizacji konstytucyjnej gwarancji prawa do obrony*** (postanowienie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		korzystaniem z pomocy obrońcy. Nie dochodzi w tym przypadku do żadnych restrykcyjnych działań, a przekształcenie statusu osoby następuje w formule, która w aspekcie ochrony jej praw nie budzi zastrzeżeń. Nieco inaczej jest w przypadku czynności zatrzymania, czy to na gorącym uczynku przestępstwa, czy też w związku z planowanym przedstawieniem zarzutu i zastosowaniem środków zapobiegawczych, ewentualnie podejrzeniem ukrywania się osoby. Nie zmienia to oczywiście zasadniczego stanowiska, iż w dalszym ciągu instytucja przedstawienia zarzutów jawi się jako kluczowa. W tym kontekście „jakakolwiek" czynność dowodowa wykonana z udziałem osoby nawet podejrzewanej o popełnienie przestępstwa, nie musi skutkować przyznaniem jej szczególnych prawa i korzystania z pomocy obrońcy. Czeto bowiem mają one związek z działaniami zmierzającymi do potwierdzenia samego faktu zaistnienia przestępstwa lub sprawstwa określonych osób. W związku z tym należy dość ostrożnie podchodzić do oceny takiego stanu, w którym można przyjąć, iż działania zostały skierowane przeciwko określonej osobie. Wydaje się, że drugi element definicji winien być oceniany przez pryzmat takiej czynności, której realizacja rozpoczęła sekwencję prawnych czynności prokuratora lub organu postepowania przygotowawczego zmierzających do przedstawienia zarzutu.		TK z dnia 17 lipca 2014 r. K 19/13). - *„prawo do obrony w znaczeniu materialnym (art. 6 KPK) pozwala oskarżonemu podejmować wszelkie, niezakazane prawem, działania w celu obalenia zarzutu popełnienia czynu zabronionego albo złagodzenia grożącej mu odpowiedzialności. Może on składać takie oświadczenia wiedzy dotyczące zarzucanego czynu, jakie sam uzna za celowe i korzystne dla siebie, a więc również nieprawdziwe. Może także powstrzymać się od jakichkolwiek wypowiedzi. Po formalnym przedstawieniu zarzutów na piśmie (art. 313 § 1 KPK), bądź poinformowaniu o treści zarzutów w trybie art. 308 § 2 KPK lub art. 325g § 2 KPK, oświadczenia podejrzanego w toku przesłuchań przybierają formę procesową wyjaśnień.* ***Nie oznacza to, że przed formalnym postawieniem w stan podejrzenia, uprawniającym do składania wyjaśnień, nie można korzystać z prawa do obrony. Służy ono bowiem, w myśl art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, we wszystkich stadiach postępowania karnego każdemu, przeciw komu jest ono prowadzone****. (…).* ***Tak więc nie formalne przedstawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby, czyni ją podmiotem prawa do obrony".*** (wyrok SN z dnia 9 lutego 2004 r. V KK 194/03). Analiza tych orzeczeń wskazuje, że prawo do obrony powstaje gdy: ***-„występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa".*** ***- „Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzone właśnie podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby"***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Projektowana zmiana definicji podejrzanego nie ma zatem bezpośrednich podstaw we wskazanej dyrektywie. Tym niemniej, projektodawca wskazał tu również na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., sygn. C-209/22. Wyrok ten odnosi się zarówno do dyrektywy 2013/48, jak do *dyrektywy 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym* (dalej: dyrektywa 2012/13). W tezie pierwszej wyroku stwierdzono, że „dyrektywy te mają zastosowanie do sytuacji, w której wobec osoby, co do której istnieją informacje, że posiada ona nielegalne substancje, przeprowadzono przeszukanie osoby i zatrzymanie tych substancji. Okoliczność, że prawu krajowemu nie jest znane pojęcie „podejrzanego" i że wspomniana osoba nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status „oskarżonego", nie ma w tym względzie znaczenia.". Jest jednak dyskusyjne, czy powołany wyrok TSUE dotyczy osoby podejrzanej w rozumieniu polskiego prawa procesowego. Wyrok ten zapadł na tle takiego prawa krajowego (konkretnie zaś, prawa bułgarskiego), w którym nie jest znane pojęcie „podejrzanego", lecz jedynie „oskarżonego". Na takim tle decyzja TSUE jawi się jako całkowicie zasadna. Skoro bowiem w bułgarskim procesie karnym osoba podejrzana nigdy nie staje się podejrzanym, w takim razie nie może nigdy otrzymać praw gwarantowanych podejrzanemu przez		W istocie mamy tu wzorzec, który znalazł odzwierciedlenie w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. Cytowany wyżej pogląd, że ***„Wyrażone w tej uchwale stanowisko - że w zakresie uznania, czy postępowanie toczy się jeszcze w sprawie czy już przeciwko określonej osobie, rozstrzygający nie jest status formalny podejrzanego, lecz jego status „określony materialnie obiektywnym stanem dowodów obciążających i obowiązkiem nałożonym przez przepis prawa na organ ścigania" - odpowiada gwarancyjnej funkcji zawartego w art. 42 ust. 2 Konstytucji autonomicznego pojęcia „każdego, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne"***, do dnia dzisiejszego nie doprowadził do nowelizacji Kodeksu postepowania karnego. Regulacje tego kodeksu wymagały zatem prokonstytucyjnej wykładni a projektowany art. 71 § 1 k.p.k. sprawi, że kategoryczny zapis z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, mówiący o prawie do obrony „we wszystkich stadiach postępowania", znajdzie odzwierciedlenie w zapisach tego Kodeksu. Dodać można, że proponowane zapisy będę również spójne ze standardem ETPCz, na które polskie sądy i trybunały również się powołują, czego przykładem są poniższe orzeczenia: - „*ETPC odnosi prawo do obrony określone w art. 6 ust. 3 EKPC również do wstępnego stadium postępowania karnego. Art. 6 EKPC znajduje zastosowanie od momentu, w którym pozycja danej osoby zostanie istotnie zmieniona, nawet jeśli nie zostały jej postawione zarzuty (zob. wyrok ETPC z 19 lutego 2009 r. w sprawie Shabelnik przeciwko Ukrainie, nr 16404/03, § 57)".* (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. K 37/11) - „*Trzeba też podkreślić, że w orzecznictwie ETPC przyjmuje się, iż wyinterpretowane z art. 6 EKPC prawo do milczenia przysługuje nie tylko osobie posiadającej status oskarżonego*	

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powołane dyrektywy; należało więc zagwarantować jej te prawa w drodze analogii. Nie oznacza to jednak, że treść tego wyroku – i tej analogii – należy rozciągać na grunt prawa polskiego, gdzie pojęcie „podejrzanego" jest doskonale znane. Co prawda, wydaje się, że celem TSUE była przede wszystkim rozszerzająca interpretacja definicji przewidzianej w dyrektywie 2013/48. Jak wskazano w wyroku, „Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego" i „oskarżonego", ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw. Projektodawca nie wskazał jednak, czy inne państwa członkowskie, gdzie funkcjonuje prawna odrębność między osobą podejrzaną a podejrzanym, wprowadziły zmiany legislacyjne, aby tę odrębność zatrzeć – to jest, czy dokonały analogicznej interpretacji wyroku jak dokonana w projekcie. Trybunał Konstytucyjny w przeszłości podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony" (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11), ale z drugiej strony stwierdził,		*według prawa krajowego, ale chroni również osobę znajdującą się sytuacji prawnej wskazującej na realne ryzyko postawienia zarzutu popełnienia przestępstwa (zob. m.in. wyroki ETPC w sprawach: Funke przeciwko Francji, z dnia 25 lutego 1993 r. Nr skargi 10828/84; Jalloh przeciwko Niemcom, z dnia 11 lipca 2006 r. Nr skargi 54810/00)".* (wyrok SN z dnia 9 marca 2023 r. I KK 505/22) Prawo Unii Europejskiej. Przyjmując za punkt wyjścia rozważań art. 3 dyrektywy 2013/48/UE, który stanowi, że „**Państwa członkowskie zapewniają, aby <u>podejrzani</u> i oskarżeni mieli prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób, aby osoby te mogły rzeczywiście i skutecznie wykonywać przysługujące im prawo do obrony**" należy zwrócić uwagę, że chodzi o prawo m.in. podejrzanego. Przywołany wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22 wskazuje że tym podejrzanym jest: **- osoba, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo i** **- przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby.** **Nietrudno zauważyć, że tak zdefiniowaną osobę podejrzaną statuuje projektowany art. 71 § 1 k.p.k.** W wymienionym wyroku TSUE wskazano, że -„***Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego" i „oskarżonego", ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw***" (pkt 44).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		że w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne" to „każdy od chwili wszczęcia postępowania przeciwko niemu, a więc praktycznie od chwili przedstawienia zarzutów" (wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004/2 poz. 7, pkt III.3; wyrok TK z dnia 6 grudnia 2004 r. sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004/11 poz. 114 pkt IX.1; wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05, OTK ZU 2007/3 poz. 27, pkt I.1; wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r. sygn. K 42/07, OTK ZU 2008/5 poz. 77, pkt III.3; wyrok TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07, OTK ZU 2009/4 poz. 55, pkt III.3; postanowienie TK z dnia 10 marca 2009 r. sygn. Ts 231/07, OTK ZU 2009/2/B poz. 122, s. 341; wyrok TK z dnia 27 października 2015 r. sygn. K 5/14, OTK ZU 2015/9 poz. 150, pkt III.3.6; wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r. sygn. II KO 66/10, pkt III.3; wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. sygn. K 37/11, pkt III.2.2). Kwestia ta nie jest zatem tak oczywista, jak by to wynikało z uzasadnienia projektu nowelizacji. W uzasadnieniu projektu, w odniesieniu do obowiązującego art. 102 § 2 k.k., wskazano słusznie, że użyta w tym przepisie przesłanka „pierwszej czynności procesowej zmierzającej do ustalenia, czy zostało popełnione przestępstwo" jest niejasna i nieprecyzyjna, tak więc „nie wiadomo, jaka konkretnie czynność procesowa powoduje przedłużenie przedawnienia, w jaki sposób powinna być ona udokumentowana, aby nie było wątpliwości."		-„*Art. 3 ust. 1 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do obrońcy w takim terminie i w taki sposób, aby umożliwić im konkretne i skuteczne wykonywanie ich prawa do obrony*" (art. 68). Uzupełniająco można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wyraził i przytoczył następujące zapatrywania: -„*Osoby podejrzewane o popełnienie przestępstwa należy powiadomić o przysługujących im prawach możliwie najszybciej od momentu, w którym dotyczące ich podejrzenia uzasadniają, w kontekście innym niż pilny, ograniczenie ich wolności przez właściwe organy za pomocą środków przymusu"(wyrok z dnia 19 września 2019 r., Rayonna prokuratura Lom (C-467/18, EU:C:2019:765, pkt 53)"*. (pkt 42 opinii) - „*Podjęte w ten sposób czynności (przeszukanie i zatrzymanie rzeczy – uwaga MS) należy uznać za równoznaczne z „poinformowaniem" w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektyw 2012/13 i 2013/48*" (pkt 48). - „*Pojęcie „podejrzanego" w rozumieniu dyrektyw 2012/13 i 2013/48* ***jest autonomicznym pojęciem prawa Unii. Osoba, która jest de facto podejrzana o popełnienie przestępstwa ma status „podejrzanego" w rozumieniu tych dyrektyw****, nawet jeśli prawo krajowe nie zna tego statusu proceduralnego i nie przyznaje osobie podejrzanej praw jej należnych.* ***Dyrektywy te stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu i praktyce krajowej, na mocy których prawo do obrony powstaje dopiero z chwilą formalnego nadania danej osobie statusu „oskarżonego",*** *przy czym czynność ta, jako warunek wstępny zastosowania praw i gwarancji proceduralnych przewidzianych w prawie krajowym, odbywa się z pełnym*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Projektodawca stwierdził, że „niejasne, budzące wątpliwości oraz szerokie ujęcie przesłanki wydłużenia terminów przedawnienia zawarte w art. 102 § 1 i 2 k.k. może podważać zaufanie obywateli państwa prawa, a tym samym naruszać art. 2 Konstytucji RP. Zaufanie to doznaje uszczerbku w przypadku, gdy ustawodawca przewiduje nieprecyzyjne warunki, w których dochodzi do wydłużenia terminu przedawnienia karalności przestępstwa, dając jednocześnie organom ścigania dość dużą swobodę w zakresie podejmowania decyzji". Tymczasem w art. 71 § 1k.p.k. projektodawca wprowadza niemal identyczną, niejasną i uznaniową przesłankę, na podstawie której ma być ustalane, czy dana osoba jest w sprawie podejrzanym. Kwestia, czy „dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa" przez daną osobę, należy do sfery ocennej i uznaniowej organu procesowego. Z kolei wyrażenie „czynność procesowa ukierunkowana na ściganie" jest w równie obszerne i może zawierać katalog szeregu desygnatów interpretacyjnych. Projektodawca w uzasadnieniu wskazuje przykładowe czynności, takie jak okazanie, przeszukanie, pobranie materiału biologicznego. Należy jednak zauważyć, że wskazane czynności – w przeciwieństwie do postanowienia o przedstawieniu zarzutów – bardzo często nie są ukierunkowane na ściganie konkretnej osoby. Są to zwyczajne		*poszanowaniem uprawnień dyskrecjonalnych organu prowadzącego dochodzenie, który nie jest zobowiązany do możliwie najszybszego poinformowania osoby de facto podejrzanej o ciążących na niej podejrzeniach"* (pkt 57). -„*Wykładnia, zgodnie z którą korzystanie z praw zagwarantowanych w dyrektywach 2012/13 i 2013/48 powinno zależeć w całości od przyjęcia „formalnego" aktu przez władze krajowe, byłaby arbitralnie restrykcyjna i nie zapewniałaby skutecznego korzystania z praw ustanowionych w tych dyrektywach. Wydaje się bowiem nie do pogodzenia z zawartym w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2013/48 wymogiem, a mianowicie aby dana osoba korzystała z pomocy adwokata „bez zbędnej zwłoki", pozostawienie skutecznego wykonania tego prawa do wyłącznego uznania właściwych organów*" (pkt 79). W związku z powyższym należy powtórzyć, że *„Aktualnie obowiązujący tryb desygnowania podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym, polegający na formalnym przedstawieniu zarzutów, został wprowadzony do polskiego procesu karnego dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. – z mocą obowiązująca od dnia 1 marca 1956 r.* ***Rozwiązanie to na przestrzeni lat całkowicie straciło swój gwarancyjny charakter, głównie z uwagi na systematyczne poszerzanie przez ustawodawcę możliwości podejmowania czynności śledczych bezpośrednio wobec osoby podejrzanej zanim doszło jeszcze do formalnego przedstawienia zarzutów. Pomimo tego przepisy procesowe zapewniają osobie podejrzanej ograniczone możliwości realizowania swojej obrony. Nie odpowiada fundamentalnym zasadom współczesnego procesu karnego w demokratycznym państwie prawa sytuacja, kiedy o tym, czy i kiedy jednostka może realizować swoje prawo do obrony, decyduje organ państwa (prokurator, funkcjonariusz Policji), zwłaszcza w***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czynności dowodowe, nieraz wykonywane w postępowaniu karnym wobec dziesiątek osób. W takich sprawa jak postępowania o zabójstwo, w pierwszym okresie postępowania przygotowawczego może występować wiele osób podejrzanych, zaś wykonywane czynności są nakierowane na ściganie potencjalnie każdej z nich. Ponadto można wskazać inne czynności dowodowe, które mogą być, ale nie muszą. nakierowane na ściganie określonej osoby lub osób, takie jak np. zabezpieczenie dokumentacji czy przesłuchanie świadka. Z projektu nie wynika, kto jest władny ocenić, czy dana czynność ma taki właśnie cel. Może tu dojść do różnicy zdań między organem procesowym, uczestnikiem postępowania oraz adwokatem lub radcą prawnym. Zwłaszcza w sprawach obszernych i wielowątkowych, projektowana regulacja doprowadzi zatem do chaosu dotyczącego liczby podejrzanych w sprawie. Krytycznie należy też ocenić proponowaną wielość pojęć. Projektodawca używa pojęcia „osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa", które ma jednak współistnieć w k.p.k. z dotychczasowym pojęciem „osoby podejrzanej" oraz „podejrzanego". Osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa – to właśnie osoba podejrzana; gdy owo podejrzenie staje się dostatecznie uzasadnione, zostają spełnione przesłanki określone w art. 313 § 1 k.p.k., wówczas zaś osoba ta powinna stać się		***sytuacji, gdy bez przeszkód wobec takiej jednostki mogą być podejmowane działania ingerujące w jej prawa podstawowe oraz nakładane są już na nią obowiązki procesowe**. W nowej regulacji przedstawienie zarzutów nie będzie już jedyną, ale jedną z czynności skutkujących ukonstytuowaniem podejrzanego w postępowaniu przygotowawczym. Skutek ten będzie wywoływało bowiem tylko w sytuacji, gdy wobec osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie podjęto wcześniej innej czynności nakierowanej na jej ściganie (np. nie została ona zatrzymana, lecz poprzestano na wezwaniu jej do stawienia się na przesłuchanie w charakterze podejrzanego).* *Przesunięcie momentu uzyskania statusu podejrzanego będzie miało kluczowe znaczenie dla sytuacji osób objętych podejrzeniem popełnienia przestępstwa, które wprawdzie pozostają na wolności, lecz wobec których podejmowane są inne czynności zmierzające do ich ścigania (np. przeszukanie). Od tego momentu niedopuszczalne bowiem będzie traktowanie takiej osoby inaczej niż jako podejrzanego, a zatem naruszeniem jej praw procesowych będzie jej przesłuchanie w charakterze świadka.* *Projektowana zmiana definicji podejrzanego spowoduje w istocie objęcie nią osób, które obecnie są w Kodeksie postępowania karnego określane mianem „osób podejrzanych".* Projekt zawiera spójne rozwiązania, które przez swój nowatorski charakter wzbudzają obawy, gdyż wymagają odejścia od utartych schematów i zwyczajnie wymuszają na organach postępowania przygotowawczego **dążenia do tego co już obecnie wyraża art. 313 k.p.k.** (nakaz bezzwłocznego postawienia zarzutów, jeżeli materiał dowodowy wskazuje na uzasadnione podejrzenie popełnienie przestępstwa).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podejrzanym. Nie jest zasadne, ani od strony legislacyjnej, ani praktycznej, wprowadzanie proponowanych przez projektodawcę różnych wyrażeń dla określenia tej samej kategorii osób. Co więcej, zgodnie z art. 71 § 3 k.p.k., użyte w znaczeniu ogólnym określenie „oskarżony" stosuje się też do podejrzanego. Oznacza to, że po wprowadzeniu zmiany w art. 71 § 1 k.p.k. pojęcie „oskarżonego" obejmie również osobę podejrzaną, o której mowa w tym przepisie. Z uwagi na to, niezasadne jest posługiwanie się przez projektodawcę jednocześnie oboma tymi określeniami, np. w art. 237 § 4, art. 278 czy art. 73 § 3a k.p.k. Obowiązująca obecnie procedura wyraźnie określa moment, od którego dana osoba nabywa prawa podejrzanego, a jednocześnie zaczynają na niej ciążyć obowiązki z tym związane. Podejrzany otrzymuje wówczas informację o swoich prawach i obowiązkach, o swojej sytuacji prawnej i roli procesowej. Jego sytuacja procesowa jest jasna. Efektem projektowanej regulacji będzie natomiast niepewność co do własnego statusu, występująca przede wszystkim po stronie osób podejrzanych. Każda osoba, wobec której dojdzie do zatrzymania, przeszukania, pobrania materiału biologicznego czy okazania, będzie mogła obawiać się, że jest w sprawie podejrzanym, nawet jeśli materiał dowodowy nie daje podstaw do takiego przypuszczenia. Osoba taka nie będzie miała bowiem dostępu do materiału dowodowego.		W postanowieniu z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09 SN wypowiedział się następująco: **„***Na marginesie jedynie przytoczyć należy fragment uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 4/07, OSNKW 2007 z. 6, poz. 45, wskazujący, że przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania.* ***Zawiera on nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki****. Przedstawienie zarzutu, powodującego takie przekształcenie, jest jedną z najważniejszych instytucji o charakterze gwarancyjnym (...). W kwestii stanu obciążenia dowodami w art. 313 § 1 KPK* ***posłużono się wprawdzie - z konieczności - kryterium ocennym****, lecz nie może to usprawiedliwiać dowolności w wyborze momentu wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów i nie wyłącza to również możliwości oceny prawidłowości i racjonalności postępowania organów ścigania (...).* ***Opóźnienie tej czynności uznaje się w piśmiennictwie powszechnie za oczywistą nieprawidłowość, pozbawiającą osobę prawa do obrony****"*" Mimo konsekwentnego stanowiska SN praktyka orzecznicza daleka jest od respektowania gwarancyjnego charakteru art. 313 k.p.k. Rozwiązanie zaproponowane w projekcie stanowi zatem dostosowanie przepisów do brzmienia dyrektyw w sposób efektywny, tj. usuwający mankamenty w zakresie dotychczasowego stosowania art. 313 k.p.k. mimo cytowanych wyżej zapatrywań SN i TSUE. Twierdzenie, że art. 313 k.p.k. jest obecnie wystarczająco gwarancyjny należy skomentować stwierdzeniem, że w takim razie sytuacja, gdy dana osoba będzie podejrzanym, a nie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		O tym, czy osoba ta będzie miała prawo korzystania z praw podejrzanego, w tym ustanowienia obrońcy, zdecyduje w praktyce organ procesowy, bowiem tylko organ procesowy będzie wiedział, czy została spełniona pierwsza przesłanka zawarta w projektowanej definicji. Status podejrzanego będzie można zarówno niepostrzeżenie utracić, jak też niepostrzeżenie nabyć, będzie on bowiem zależny od aktualnego stanu dowodów – a także, jeśli nie przede wszystkim, od oceny tych dowodów, dokonywanej – słusznie bądź nie – przez organ procesowy. Jeśli zebrane dowody nie będą pozwalały na uzasadnione podejrzenie, że dana osoba popełniła przestępstwo, nie nabędzie ona statusu podejrzanego (choćby była przekonana, że go posiada) albo utraci ten status niejako automatycznie, bowiem przestanie spełniać przesłankę przewidzianą w definicji. Jeśli jednak w dalszym toku postępowania dowody jednak zostaną uzyskane, osoba, której na wcześniejszym etapie sprawy udzielono wskazanej wyżej informacji o braku dostatecznych dowodów, będzie w dalszym ciągu przeświadczona, że nie jest podejrzanym, mimo że w międzyczasie samoistnie się nim stanie zgodnie z projektowaną definicją. W uzasadnieniu do zmian w art. 159 k.p.k. zaznaczono, że „osoba zatrzymana będzie uzyskiwać status podejrzanego, a więc strony postępowania przygotowawczego", ale jeśli nie dojdzie do przedstawienia zarzutów i		będzie miała jeszcze przedstawionych zarzutów będzie krótkotrwałym momentem w toku procesu, bez istotnego znaczenia dla sprawności postępowania. Można stwierdzić, że taki jest zamysł projektu, ale do osiągnięcia tego stanu konieczne jest wprowadzenie do KPK projektowanych przepisów, gdyż sam art. 313 k.p.k., mimo wykładni SN, nie spełnia w praktyce funkcji gwarancyjnej w sposób dostateczny. Warto w tym miejscu podkreślić, że jest oczywistym, że to praktyka i orzecznictwo kształtujące się na gruncie art. 71 k.p.k. z czasem ułatwią interpretacje tego przepisu i pozwolą na względnie jednolitą ocenę zagadnienia „siły dowodów", która jest potrzebna, aby mówić, że pierwszy człon definicji podejrzanego można uznać za wypełniony. Podobnie ocenna jest przesłanka tymczasowego aresztowania. W art. 249 § 1 k.p.k. wskazuje się, że środki zapobiegawcze można stosować „tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo". Mimo niedookreślonego charakteru przesłanki prokuratura i sądy potrafią dokonać jej oceny w realiach konkretnej sprawy. Podobnie powinno być na gruncie art. 71 k.p.k. Odnośnie do czynności ukierunkowanych na ściganie danej osoby należy za uzasadnieniem projektu wskazać, że „*Tą czynnością może być zatrzymanie takiej osoby, przeprowadzenie jej okazania, przeszukania tej osoby lub zajmowanego przez nią lokalu lub jej pojazdu, pobranie od tej osoby materiałów biologicznych do badań na podstawie art. 74 § 2 k.p.k. lub zarządzenie wobec niej podsłuchu procesowego*". Odnosząc się do uwag SA w Poznaniu wskazano, że „nie wydaje się, aby można było czynność przesłuchania pokrzywdzonego taktować jako czynność podjętą „**wobec"**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zatrzymany zostanie zwolniony, utraci on status podejrzanego. Innymi słowy, projektodawca zdaje sobie sprawę z niejednoznaczności projektowanego statusu. W konsekwencji dopuszcza możliwość płynnego przechodzenia w status podejrzanego i utraty tego statusu- jak należy rozmieć bez formalnego rozstrzygnięcia (wydania postanowienia o umorzeniu wobec niej postepowania). Trzeba bowiem mieć na względzie, iż w chwili obecnej zakończenie postepowania w stosunku do osoby wymaga wydania merytorycznego rozstrzygnięcia. W takiej sytuacji każda co do której wykonano czynność okazania w związku z określonymi podejrzeniami winna oczekiwać na wydanie przez organ procesowy merytorycznego rozstrzygnięcia. Poziom podejrzenia popełnienia przestępstwa przez daną osobę może się w toku postępowania zmieniać wraz z rozwojem postępowania dowodowego, co może skutkować odmienna oceną zaistnienia statusu. Ocena, czy zebrane dowody dostatecznie uzasadniały podejrzenie popełnienia przestępstwa przez konkretną osobę, może nie tylko ulegać zmianom, ale też być podważana. Może zatem dochodzić do sporów dotyczących kwestii, czy danej osobie w danym okresie czasu przysługiwały uprawnienia podejrzanego. Jeśli osoba ta stanie się następnie podejrzanym, obrońcy mogą twierdzić, że ich klient został w pewnym okresie pozbawiony prawa do obrony.		osoby, której status (jako podejrzanego) jest rozważany oraz jako czynność procesową „**ukierunkowaną na jej ściganie”.** Należy w tym miejscu podkreślić, że podawane przykłady mają na celu wyjaśnienie intencji projektodawcy niemniej należy pamiętać, że „*W ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy i sądy powszechne, będąc zobowiązane do stosowania przepisów Konstytucji i ustaw, są uprawnione również do dokonywania ich wykładni. Stąd też ustawodawca, realizując władzę ustawodawczą może dokonywać zmian obowiązujących przepisów, wprowadzać nowe, ale nie może w ramach uchwalanych ustaw dokonywać wykładni obowiązującego prawa i skutecznie narzucać sądom jej stosowanie*” (wyrok SN z 18.10.2023 r. III KO 72/23, wyrok SN z dnia 25 stycznia 2024 r. III KK 368/23). Przykładem takiej wypowiedzi orzeczniczej jest cytowane wyżej stanowisko TSUE, że przepisy dyrektywy „mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji”. Przedstawiony standard konstytucyjny, unijny i międzynarodowy zakreśla ramy w których poruszać się może projektodawca. Oznacza to konieczność odejścia od regulacji w których o statusie podejrzanego decyduje formalne postawienie zarzutów. Prokurator zarzucił projektodawcy jednostronne odczytanie standardu konstytucyjnego. Wskazał bowiem, że „Trybunał Konstytucyjny w przeszłości podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony” (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11), ale z drugiej strony

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Stąd też należy uznać, że uczestnik postępowania powinien nabywać status podejrzanego nie tylko w przekonaniu własnym albo prokuratora. Sytuacja prawna danej osoby powinna klarowna, zaś kwestia, czy jest ona podejrzanym w postępowaniu karnym powinna być możliwa do stwierdzenia w sposób obiektywny i nie pozostawiający wątpliwości. Co więcej, status podejrzanego powinien mieć charakter stabilny do czasu podjęcia decyzji kończącej postępowanie karne. Wprowadzana w projekcie labilność i zmienność tego statusu doprowadzi jedynie do poważnych problemów w procesie. Podkreślić należy, że szeroka definicja podejrzanego funkcjonuje w systemach, w których śledztwo ma charakter *stricte* przygotowawczy, a pełnię praw oskarżony realizuje dopiero przed sądem. Tymczasem w Polsce prawa podejrzanego w toku postępowania przygotowawczego są niezwykle szerokie, w niektórych aspektach nawet szersze niż w toku rozprawy – o ile bowiem w określonych wypadkach można prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, to w toku postępowania przygotowawczego art. 315 § 2 k.p.k. takich wyjątków nie przewiduje. Dla porównania warto zauważyć, że w prawie niemieckim podejrzany ma prawo wziąć udział tylko w czynnościach przeprowadzanych w toku śledztwa przez sędziego. W praktyce projektowana definicja może wpływać niekorzystnie na dotychczasowy		stwierdził, że w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne" to „każdy od chwili wszczęcia postępowania przeciwko niemu, a więc praktycznie od chwili przedstawienia zarzutów" (wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004/2 po□. 7, pkt III.3; wyrok TK □d□i□6 grud□i□2004 r. □yg□. □K 29/04, OTK ZU 2004/11 po□. 114 pkt IX.1; wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05, OTK ZU 2007/3 po□. 27, pkt I.1; wyrok TK □d□i□3 □□rw□□2008 r. □yg□. K 42/07, OTK ZU 2008/5 po□. 77, pkt III.3; wyrok TK □d□i□28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07, OTK ZU 2009/4 poz. 55, pkt III.3; po□t□□owi□□i□ TK □d□i□ 10 m□r□□ 2009 r. □yg□. T□ 231/07, OTK ZU 2009/2/B po□. 122, □. 341; wyrok TK □d□i□ 27 października 2015 r. sygn. K 5/14, OTK ZU 2015/9 poz. 150, pkt III.3.6; wyrok TK □d□i□22 m□r□□2011 r. □yg□. II KO 66/10, pkt III.3; wyrok TK □d□i□11 grud□i□2012 r. □yg□. K 37/11, pkt III.2.2). Kwestia ta nie jest zatem tak oczywista, jak by to wynikało z uzasadnienia projektu nowelizacji." Analizując wskazane judykaty należy wskazać, co następuje: **- wyrok TK z dnia 17 lutego 2004 r. sygn. SK 39/02** W wyroku tym TK orzekł: Art. 73 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188) jest zgodny z art. 42 ust. 2 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: *„Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu*	

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sposób postrzegania faz postępowania, wprowadzać wątpliwości dotyczących charakteru i daty zyskania uprawnień procesowych uczestnika postępowania, a w sprawach skomplikowanych i wielowątkowych do przyznania uprawnień procesowych bardzo licznym osobom, co uniemożliwi sprawne prowadzenie postępowania. (…) Z kolei zgodnie z art. 300 k.p.k. podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć o jego uprawnieniach, co sugeruje, że osobę taką należy przesłuchać w charakterze podejrzanego – mimo że przy aktualnym materiale dowodowym nie zostanie to poprzedzone przedstawieniem zarzutów, tak więc osoba taka, przesłuchiwana w charakterze podejrzanego, nie będzie wiedziała, o co jest – czy raczej, potencjalnie mogłaby być – podejrzana. Jeśli osoba, u której np. przeprowadzono przeszukanie zechce korzystać z praw podejrzanego, podczas gdy w ocenie organu procesowego przesłanka nie zostanie spełniona pierwsza przesłanka przewidziana w art. 71 § 1 k.k., organ procesowy będzie musiał powiadomić tę osobę, że w sprawie nie uzyskano dowodów dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, zaś ustanowionego przez nią adwokata lub radcę – powiadomić, że nie jest on obrońcą. Takie powiadomienie jest tożsame z ujawnieniem informacji z		*karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (w praktyce od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*". Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 6 grudnia 2004 r. sygn. SK 29/04** W wyroku tym TK orzekł: Art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 oraz 246 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 240, poz. 2405) jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 41 ust. 2 zdanie pierwsze i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że nie gwarantuje zatrzymanemu lub jego obrońcy albo pełnomocnikowi wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na zatrzymanie oraz nie jest niezgodny z art. 41 ust. 3 zdanie drugie Konstytucji. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania przygotowawczego – przy czym informacje będą ujawniane nie tylko osobie, która nie ma prawa dostępu do materiałów tego postępowania, ale w dodatku bez żadnej podstawy prawnej, bowiem projekt nie przewiduje stosownej procedury w takim właśnie wypadku. Nasuwa to poważne wątpliwości, bowiem na organie procesowym ciąży obowiązek zachowania w tajemnicy okoliczności postępowania, z wyjątkiem wypadków jasno określonych w ustawie. Intencją projektodawcy, jak należy sądzić, jest rozszerzenie gwarancji procesowych poprzez przyznanie ich osobie podejrzanej, przynajmniej w określonych sytuacjach. Jednakże jak wynika ze wskazanego wyżej orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, pojęcia „podejrzany" i „podmiot praw do obrony" nie są tożsame. Dla zrealizowania celu projektodawcy nie jest konieczne wprowadzanie nowej definicji podejrzanego; obowiązku takiego nie nakłada również prawo unijne, w tym powołany wyżej wyrok TSUE sygn. C-209/22. Powyższy wniosek może wynikać także z tego, że nie uległ jednak zasadniczej zmianie art. 313§1 k.p.k, który w dalszym ciągu przewiduje instytucję wydawania postanowienia o przedstawieniu zarzutów (sporządzenie, ogłoszenie i przesłuchanie w charakterze podejrzanego). W tym układzie nadal ważnym elementem postepowania pozostaje kwestia sformalizowanych		*państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego. Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których "**nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony**" (por. wyrok SN z 9 lutego 2004 r., sygn. akt KK 194/03, Prokuratura i Prawo, nr 7-8/2004, s. 11)"* Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Nadto TK wskazuje na stanowisko SN zgodne z prezentowanym przez MS. **- wyrok TK z dnia 19 marca 2007 r. sygn. K 47/05** W wyroku tym TK orzekł: 1. Art. 136a ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 170, poz. 1218), w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o Straży Granicznej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 90, poz. 757), jest niezgodny: a) z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) z art. 2 Konstytucji. 2. Art. 135f ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277) jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czynności z udziałem podejrzanego. Nie określono zaś w jakiej relacji pozostaje przepis art. 313§1 kpk w odniesieniu do definicji z art. 71§1 kk, która- jak to wykazano- rodzi szereg niebezpieczeństw dla prowadzonego postępowania. Stąd też mając na względzie szereg podniesionych wątpliwości należy dokonać ponownej analizy proponowanej zmiany, szczególnie w uwzględnieniu uwag zgłaszanych przez praktyków mających na co dzień rozstrzygać kwestie statusu podejrzanego w prawie polskim.		3. Art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 167, poz. 1399 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1218 i Nr 218, poz. 1592) jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 17 lutego 2004 r., sygn. SK 39/02, "konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (w praktyce od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*”. Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania” o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 3 czerwca 2008 r. sygn. K 42/07** W wyroku tym TK orzekł: Art. 156 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim umożliwia arbitralne wyłączenie jawności tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają wniosek prokuratora w przedmiocie tymczasowego aresztowania, jest niezgodny z art. 2 oraz art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				*„Przede wszystkim, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że konstytucyjne prawo do obrony jest nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale także elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego (por. wyroki TK z: 6 grudnia 2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU nr 11/A/2004, poz. 114 oraz 19 marca 2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). Zakorzenienie prawa do obrony w konstytucyjnej zasadzie demokratycznego państwa prawnego powoduje, że odnosi się ono nie tylko do postępowania karnego, ale także innych postępowań toczących się w przedmiocie odpowiedzialności o charakterze represyjnym (por. wyroki TK z: 4 lipca 2002 r., sygn. P 12/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 50; 3 listopada 2004, sygn. K 18/03, OTK ZU nr 10/A/2004, poz. 103; 19 marca 2007, sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27). Prawo to należy więc rozumieć szeroko: jako przysługujące każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku i jego wykonania. **Jeszcze dalej idą najnowsze orzeczenia Sądu Najwyższego, wedle których "nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony"** (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2004 r., sygn. akt KK 194/03, "Prokuratura i Prawo" 2004, nr 7-8, s. 11 oraz uchwały Sądu Najwyższego z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I KZP 4/07 oraz z 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, ale też głosy krytyczne, m.in. zob.: J. Czabański, M. Warchoł, Prawo do milczenia czy do kłamstwa, "Rzeczpospolita" z 29 lutego 2008 r.)”.* Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. Nadto TK wskazuje na stanowisko SN zgodne z prezentowanym przez MS. **- wyrok TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07** W wyroku tym TK orzekł: 1. Art. 434 § 3 i art. 443 zdanie pierwsze in fine ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszczają możliwość orzeczenia na niekorzyść oskarżonego w sytuacji zaskarżenia wyroku, wydanego z zastosowaniem art. 387 KPK, wyłącznie na korzyść oskarżonego w oparciu o zarzuty: a) związane ze skazaniem w trybie art. 387 KPK, są zgodne z art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) nieobjęte porozumieniem zawartym w trybie wskazanym w punkcie 1 lit. a, są niezgodne z art. 42 ust. 2 Konstytucji. 2. Art. 434 § 3 i art. 443 zdanie pierwsze in fine ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 176 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że "Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego. Prawo do obrony w procesie karnym ma wymiar materialny i formalny. Obrona materialna to możność bronienia przez oskarżonego jego interesów osobiście (np. możność odmowy składania wyjaśnień, prawo wglądu w akta i składania wniosków dowodowych). Obrona formalna to*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawo do korzystania z pomocy obrońcy z wyboru lub z urzędu" (wyrok TK z dnia 17.2.2004 r., sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004, nr 2/A, poz. 7; por. też m.in. wyroki TK z dnia: 6.12.2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004, nr 11/A, poz. 114 oraz 19.3.2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU 2007, nr 3/A, poz. 27). *(…)* *Co więcej, w jednym z ostatnich wyroków Trybunał Konstytucyjny, powołując się na orzecznictwo ETPC (zob. wyrok z dnia 9.10.1979 r. w sprawie Airey przeciwko Irlandii, sygn. 6289/73, pkt 24 uzasadnienia), wyraźnie powiązał prawo do obrony z gwarancjami rzetelnej procedury, co oznacza, że obrona musi mieć charakter realny i efektywny, a nie iluzoryczny i abstrakcyjny (zob. wyrok TK z dnia 28.11.2007 r., sygn. K 39/07, OTK ZU 2007, nr 10/A, poz. 129)".* Uwaga MS: - Sięgając do tego orzeczenia (K 39/07) można wyczytać, że „***Nie można podzielić poglądu, jakoby problem prawa do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji) dotyczył jedynie postępowania karnego sensu stricto (i to od momentu postawienia zarzutów). Artykuł 42 Konstytucji mówi o odpowiedzialności karnej, której towarzyszy prawo do obrony "we wszystkich stadiach postępowania"" Argument Prokuratora Generalnego (wyrażony w pierwotnym stanowisku) jest chybiony w zakresie, w jakim odwołuje się do orzeczenia Trybunału w sprawie o sygn. SK 39/02 jako rzekomo przesądzającego stanowisko Trybunału w kwestii wąskiego rozumienia wzorca zawartego w art. 42 Konstytucji.*** *(…)* ***Zakres zastosowania artykułu 42 ust. 2 Konstytucji nie może przy tym być - jak to czyni Prokurator Generalny (w pierwotnym stanowisku) - jednak redukowany do sytuacji***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				istniejących dopiero po postawieniu zarzutów w postępowaniu karnym sensu stricto. Powołany przepis Konstytucji odnosi się zatem do wszelkich postępowań represyjnych: penalnych (niezależnie od ich stadium) *i innych (quasi-penalnych: np. dyscyplinarnych czy przygotowujących do właściwego postępowania)".* Konkluzja MS: - uważna analiza przywołanego orzeczenia z uwzględnieniem poglądów do których odsyła **przeczy wprost tezie autora uwagi.** **- postanowienie TK z dnia 10 marca 2009 r. sygn. Ts 231/07** W postanowieniu tym TK postanowił: odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: *„Zgodnie z art. 42 ust. 2 Konstytucji, wyrażającym konstytucyjną zasadę prawa do obrony, „każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu". Jak podkreślił Trybunał w wyroku SK 39/02, konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego*". Uwagi MS: - orzeczenie dotyczy innej problematyki a kwestia początku prawa do obrony została ujęta jedynie nawiasowo i wskazuje na **praktykę**, która nie jest przedmiotem oceny w tym orzeczeniu. W orzeczeniu nie ma wykładni pojęcia „we

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. **- wyrok TK z dnia 27 października 2015 r. sygn. K 5/14** W wyroku tym TK orzekł: Art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie gwarantuje podejrzanemu (oskarżonemu) lub jego obrońcy prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, a także zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Gwarancje prawa do obrony przysługują na każdym etapie postępowania karnego, czyli od chwili wszczęcia przeciwko osobie postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, jak również na etapie postępowania wykonawczego.* ***Gwarancje te należy odnieść też do stadium postępowania, które poprzedza formalne postawienie zarzutów, a więc do stadium, w którym wystąpiło uzasadnione przypuszczenie popełnienia przestępstwa, potwierdzone podjęciem przez organy procesowe czynności skierowanych na ściganie określonej osoby (zob. wyroki o sygn. K 37/11 oraz K 19/11).*** *Termin „we wszystkich stadiach postępowania", użyty w art. 42 ust. 2 Konstytucji, ma bowiem charakter autonomiczny, a zatem sposób jego wykładni nie może być uzależniony od bieżących rozwiązań przyjętych przez ustawodawcę w przepisach o procedurze karnej*". Uwaga MS: - cytowane orzeczenie **przeczy wprost stanowisku autora uwagi**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				- wyrok TK z dnia 22 marca 2011 r. sygn. II KO 66/10 Pod wskazaną datą i sygnaturą figuruje wyrok SN, który w tezie wskazuje, że „*Obowiązkowy udział obrońcy w rozprawie (art. 80 KPK) nie jest spełniony tylko przez samą fizyczną obecność obrońcy na rozprawie, o ile z realiów procesowych wynika w sposób oczywisty, że faktyczne wykonywanie obrony było niemożliwe lub też obrona nie mogła być przez obrońcę realizowana*". Uwaga MS: - orzeczenie nie odnosi się do poruszonej problematyki **- wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. sygn. K 37/11** W wyroku tym TK orzekł: I. Art. 245 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) przez to, że nie wskazuje przesłanki, której zaistnienie uprawnia zatrzymującego do obecności przy rozmowie zatrzymanego z adwokatem, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II. Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano: „*Trybunał wielokrotnie definiował konstytucyjne prawo do obrony. Podkreślał, że: „Konstytucyjne prawo do obrony należy rozumieć szeroko, jest ono bowiem nie tylko fundamentalną zasadą procesu karnego, ale też elementarnym standardem demokratycznego państwa prawnego. Prawo to przysługuje każdemu od chwili wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego (**w praktyce** od chwili przedstawienia zarzutów) aż do wydania prawomocnego wyroku, obejmuje również etap postępowania wykonawczego.* *(…)*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				2.3. Prawo do obrony przysługuje zatem każdemu od momentu wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego. Trybunał podkreślał, że „w praktyce" momentem tym jest chwila postawienia zarzutów, a więc chwila kiedy występuje już uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa. ***Trybunał mając na względzie orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje, że prawo do obrony, o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji odnosi się także do tej fazy postępowania, która poprzedza formalne postawienie zarzutów danej osobie. Trybunał podziela pogląd Sądu Najwyższego, że „nie formalne postawienie zarzutu popełnienia przestępstwa, lecz już pierwsza czynność organów procesowych skierowana na ściganie określonej osoby czyni ją podmiotem prawa do obrony****" (zob. wyrok SN z 9 lutego 2004 r., sygn. V KK 194/03, OSNKW nr 4/2004, poz. 42 oraz uchwały SN z: 26 kwietnia 2007 r., sygn. I KZP 4/07, OSNKW nr 6/2007, poz. 45 oraz z 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, OSNKW nr 10/2007, poz. 71; takie stanowisko SN Trybunał powołał w wyroku w sprawie o sygn. K 42/07, jw., pkt III 3., zob. też A. M. Tęcza-Paciorek, Pojęcie osoby podejrzanej i jej uprawnienia, „Prokuratura i Prawo" nr 11/2011, s. 56-57 oraz B. Nita, Dostęp osoby zatrzymanej do pomocy obrońcy. Uwagi w związku z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 marca 2009 r. w sprawie Płonka przeciwko Polsce, „Palestra" nr 11-12/2011, s. 43).* ***(…)*** *Zawarte w art. 42 ust. 2 Konstytucji sformułowanie „we wszystkich stadiach postępowania" należy zatem odnosić także do tego stadium postępowania, które poprzedza postawienie zarzutów zatrzymanemu, a więc stadium, w którym występuje uzasadnione przypuszczenie, że dana osoba mogła dopuścić się przestępstwa. Istnienie takiego przypuszczenia jest potwierdzony właśnie podjęciem przez*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				organy procesowe czynności skierowanych na ściganie danej osoby. Za takim stanowiskiem przemawia również wykładnia przepisów kodeksu postępowania karnego - w świetle art. 178 pkt 1 KPK - pomimo, że adwokat udzielający osobie zatrzymanej pomocy prawnej w trybie art. 245 § 1 KPK nie jest obrońcą, to w zakresie faktów, o których dowiedział się udzielając tej pomocy, istnieje bezwzględny zakaz dowodowy jego przesłuchania jako świadka (por. też art. 226 KPK). *(…)* *2.5. Możliwość ograniczenia prawa do obrony dotyczyć może każdego stadium postępowania karnego. Zdaniem Trybunału, brak jest jednak podstaw do twierdzenia, że prawo do obrony określone w art. 42 ust. 2 Konstytucji może - co do zasady - podlegać dalej idącym ograniczeniom w tym stadium postępowania, które poprzedza formalne postawienie zarzutów. Wprost przeciwnie, można twierdzić,* ***że istnienie jedynie przypuszczenia popełnienia przestępstwa (a nie podejrzenia popełnienia przestępstwa), daje jakościowo słabszą podstawę do ograniczania praw i wolności jednostki,*** *określonych w rozdziale drugim Konstytucji, w tym prawa do obrony.* *(…)* *3.1.4. Mając to na uwadze, Trybunał, rozstrzygając niniejszą sprawę, weźmie pod uwagę fakt, że* ***ETPC odnosi prawo do obrony określone w art. 6 ust. 3 EKPC również do wstępnego stadium postępowania karnego****. Art. 6 EKPC znajduje zastosowanie od momentu, w którym pozycja danej osoby zostanie istotnie zmieniona, nawet jeśli nie zostały jej postawione zarzuty (zob. wyrok ETPC z 19 lutego 2009 r. w sprawie Shabelnik przeciwko Ukrainie, nr 16404/03, § 57). Zmiana pozycji procesowej może polegać zwłaszcza na faktycznym przesłuchaniu danej osoby w charakterze podejrzanego, a nie tylko świadka (tamże), co ma miejsce na przykład wtedy, gdy osoba zatrzymana jest przesłuchiwana po*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wcześniejszym złożeniu przez inne osoby zeznań ją obciążających (wyrok ETPC z 14 października 2010 r. w sprawie Brusco przeciwko Francji, nr 1466/07, § 44-55). Do naruszenia prawa do obrony dojdzie wówczas, gdy osobie podejrzanej nie zostanie zapewniona pomoc prawna (kontakt z prawnikiem), co w efekcie doprowadzi do złożenia przez osobę podejrzaną wyjaśnień, które staną się podstawą skazania (wyrok ETPC z 27 listopada 2008 r. w sprawie Salduz przeciwko Turcji, nr 36391/02, § 55; wyrok w sprawie Brusco, § 44-45). W najnowszych wyrokach ETPC wskazuje wprost, że z art. 6 EKPC płynie - co do zasady - wymóg zapewnienia dostępu do prawnika od momentu pierwszego przesłuchania przez policję (wyrok ETPC z 17 stycznia 2012 r. w sprawie Fidanci przeciwko Turcji, nr 17730/07, § 38). ETPC dopuszcza możliwość wprowadzenia ograniczeń w tym zakresie pod warunkiem istnienia ważnego powodu (ang. good cause) i pod warunkiem, że z perspektywy całego postępowania nie powoduje to naruszenia prawa do rzetelnego procesu (wyrok ETPC z 8 lutego 1996 r. w sprawie John Murray przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, nr 18731/91, § 63). ***Również w sprawach polskich brak dostępu do adwokata w początkowej fazie postępowania karnego był jednym z podstawowych argumentów prowadzących do stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 3 lit. c EKPC** (por. wyrok ETPC z 31 marca 2009 r. w sprawie Płonka, § 40 oraz z 2 marca 2010 r. w sprawie Adamkiewicz przeciwko Polsce, nr 54729/00, § 89-91; zob. również B. Nita, Dostęp osoby zatrzymanej…, s. 43-52).* *Z perspektywy EKPC za niedopuszczalne należy uznać prowadzenie przez zatrzymującego czynności procesowych polegających na nieformalnym przesłuchaniu (tzw. rozpytaniu) zatrzymanego bez obecności adwokata w ramach wysłuchania, o którym mowa w art. 244 § 2 in fine KPK (zob.*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				w tym zakresie krytycznie J. Skorupka, W kwestii konstytucyjnych uprawnień zatrzymanego, (w:) Węzłowe problemy procesu karnego, red. P. Hofmański, Warszawa 2010, s. 455-456). Może to stwarzać pokusę wymuszenia na zatrzymanym zeznań go obciążających, które następnie są wykorzystywane jako dowód w sprawie. Taka sytuacja może zdarzyć się, zdaniem NRA, w Polsce (zob. też odnośnie sytuacji w innych krajach UE Wspólne stanowisko w sprawie Dyrektywy dotyczącej prawa dostępu do adwokata oraz prawa do powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu, (http://www.europapraw.org/files/2012/05/Tlumaczenie-wspolnego-stanowiska-POL2.pdf); zob. też D. Bychawska-Siniarska, Unijne prawo karne coraz dalej od standardów praw człowieka, „Rzeczpospolita" z 16 lipca 2012 r., s. C8 oraz C. Kulesza, P. Starzyński, Unia Europejska w obronie podejrzanego, „Państwo i Prawo" nr 8/2012, s. 33-47). W świetle przesłanek wypracowanych przez ETPC istotne jest również to, że żądający pomocy prawnej nie powinien być poddawany czynnościom procesowym do czasu jej uzyskania (zob. wyrok ETPC z 24 września 2009 r. w sprawie Pishchalnikov przeciw Rosji, nr 7025/04, § 79). ETPC stoi na stanowisku, że osobie pozbawionej wolności powinna zostać zapewniona pomoc prawna w taki sposób, aby możliwa była rozmowa z prawnikiem na temat sprawy, przygotowanie obrony, zebranie dowodów korzystnych dla osoby podejrzanej, przygotowanie do przesłuchania, wsparcie oskarżonego oraz kontrolowanie warunków zatrzymania (zob. wyrok ETPC z 13 października 2009 r. w sprawie Dayanan przeciwko Turcji, nr 7377/03, § 32). *W pełni trafna jest więc rekonstrukcja konwencyjnego standardu ochrony dokonana przez komentatorów EKPC. Podkreślają oni, że uprawnienie do korzystania z obrońcy,,(...) powinno być zagwarantowane od samego początku postępowania" i że „zachowanie podejrzanego w*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				początkowej fazie postępowania może mieć znaczenie dla dalszego przebiegu procesu i oddziaływać na możliwość realizacji jego uprawnień" (P. Hofmański, A. Wróbel, (w:) Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Komentarz do art. 1-18, t. I, red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s. 434). Zauważają także, że, w świetle wyroku ETPC w sprawie Salduz, pomoc adwokata musi zostać zapewniona już przy pierwszym przesłuchaniu przez policję, „chyba że - w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy - zostanie wykazane występowanie nieodpartych argumentów (compelling reasons) na rzecz ograniczenia prawa do adwokata. Nawet jednak gdy takie nieodparte argumenty mogą wyjątkowo usprawiedliwić odmowę dostępu do adwokata, ograniczenie takie - jakiekolwiek byłoby jego uzasadnienie - nie może bezpodstawnie naruszyć praw oskarżonego, gwarantowanych w art. 6 EKPC. Prawo do obrony zostaje, w zasadzie, naruszone w sposób nieodwracalny, gdy obciążające wyjaśnienia, złożone w czasie przesłuchania policyjnego bez udziału obrońcy, zostają wykorzystane dla późniejszego skazania" (tamże, s. 434-435; tak również ETPC w wyroku z 17 stycznia 2012 r. w sprawie Fidanci, § 38)." Uwaga MS **- przywołane orzeczenie wprost przeczy stanowisku autora uwagi.** **Podsumowując** należy stwierdzić, ze żadne z cytowanych orzeczeń nie potwierdza, aby TK rozbieżnie interpretował pojęcie „we wszystkich stadiach postępowania" o którym mowa w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP. W konsekwencji obowiązek tworzenia i interpretowania ustawy nie pozwala na taki margines swobody, który zdaje się w cytowanych orzeczeniach dostrzegać autor uwagi.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Odnośnie do uwagi, że „Prawa wskazane w dyrektywie 2013/48, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej dyrektywy, przysługują wyłącznie osobie, która została poinformowana, że jest podejrzana o popełnienie przestępstwa" należy wskazać na przywołaną wyżej wykładnię, że *dyrektywa 2013/48/UE i dyrektywa 2012/13/UE mają zastosowanie do osoby, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo (np. posiada nielegalne substancje) i przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby,* ***przy czym bez znaczenia dla korzystania z uprawnień gwarantowanych przez wskazane dyrektywy jest, że osoba ta nie została oficjalnie poinformowana o tym, że ma status podejrzanego*** *(wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22).* Uzupełniająco można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wskazał, że „*Podjęte w ten sposób czynności (przeszukanie i zatrzymanie rzeczy – uwaga MS)* ***należy uznać za równoznaczne z „poinformowaniem"*** *w rozumieniu art. 2 ust. 1 dyrektyw 2012/13 i 2013/48*" (pkt 48). Autor uwagi wskazuje, że „Projektowana zmiana definicji podejrzanego nie ma zatem bezpośrednich podstaw we wskazanej dyrektywie. Tym niemniej, projektodawca wskazał tu również na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., sygn. C-209/22 (…)Jest jednak dyskusyjne, czy powołany wyrok TSUE dotyczy osoby podejrzanej w rozumieniu polskiego prawa procesowego. Wyrok ten zapadł na tle takiego prawa krajowego (konkretnie zaś, prawa bułgarskiego), w którym nie jest znane pojęcie „podejrzanego", lecz jedynie „oskarżonego".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				MS zwraca zatem ponownie uwagę, że przywołany wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r., C-209/22 wskazuje że tym podejrzanym jest: - osoba, co do której istnieją informacje o tym, że popełniła przestępstwo i - przeprowadzono wobec niej czynność taką jak jej przeszukanie i zatrzymanie nielegalnych substancji, a więc czynność nakierowaną na ściganie tej osoby. Nietrudno zauważyć, że tak zdefiniowaną osobę podejrzaną statuuje projektowany art. 71 § 1 k.p.k. W wymienionym wyroku TSUE wskazano, że -„*Zakres stosowania dyrektyw 2012/13 i 2013/48 należy bowiem interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich, a zatem nie może on zależeć od różnego znaczenia, jakie prawa tych państw nadają pojęciom „podejrzanego” i „oskarżonego”, ani od warunków, od których spełnienia uzależniono uzyskanie tych statusów zgodnie z prawem tych państw*” (pkt 44). -„*Art. 3 ust. 1 tej dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do obrońcy w takim terminie i w taki sposób, aby umożliwić im konkretne i skuteczne wykonywanie ich prawa do obrony*” (art. 68). Można wskazać na Opinię Rzecznika Generalnego TSUE przedstawioną w dniu 23 marca 2023 r. we wskazanej wyżej sprawie C-209/22. Rzecznik wyraził i przytoczył następujące zapatrywania: - „*Pojęcie „podejrzanego” w rozumieniu dyrektyw 2012/13 i 2013/48* ***jest autonomicznym pojęciem prawa Unii. Osoba, która jest de facto podejrzana o popełnienie przestępstwa ma status „podejrzanego” w rozumieniu tych dyrektyw****, nawet jeśli prawo krajowe nie zna tego statusu proceduralnego i nie przyznaje osobie podejrzanej praw jej należnych.* ***Dyrektywy te stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				i praktyce krajowej, na mocy których prawo do obrony powstaje dopiero z chwilą formalnego nadania danej osobie statusu „oskarżonego”, *przy czym czynność ta, jako warunek wstępny zastosowania praw i gwarancji proceduralnych przewidzianych w prawie krajowym, odbywa się z pełnym poszanowaniem uprawnień dyskrecjonalnych organu prowadzącego dochodzenie, który nie jest zobowiązany do możliwie najszybszego poinformowania osoby de facto podejrzanej o ciążących na niej podejrzeniach”* (pkt 57). -„*Wykładnia, zgodnie z którą korzystanie z praw zagwarantowanych w dyrektywach 2012/13 i 2013/48 powinno zależeć w całości od przyjęcia „formalnego” aktu przez władze krajowe, byłaby arbitralnie restrykcyjna i nie zapewniałaby skutecznego korzystania z praw ustanowionych w tych dyrektywach. Wydaje się bowiem nie do pogodzenia z zawartym w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2013/48 wymogiem, a mianowicie aby dana osoba korzystała z pomocy adwokata „bez zbędnej zwłoki”, pozostawienie skutecznego wykonania tego prawa do wyłącznego uznania właściwych organów*” (pkt 79). Odnośnie do projektowanego unormowania z art. 102 k.k. należy stwierdzić, że nie podważa ono przyjętej w projekcie definicji podejrzanego. Projektodawca tam gdzie ścisłe określenie momentu czasowego jest konieczne sięgnął po rozwiązanie formalne. Tego rodzaju postąpienie nie pozostaje sprzeczności z innymi projektowanymi przepisami. Wprowadzenie nowej terminologii zostało w projekcie wyjaśnione i nie powinno budzić wątpliwości a samo współwystępowanie pojęcia „podejrzany” i „osoba podejrzana” nie stanowi uchybienia merytorycznego czy legislacyjnego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Odnośnie do uwagi, że pojęcia „podejrzany" i „podmiot praw do obrony" nie są tożsame należy zwrócić uwagę, że w przywołanym przez autora uwagi wyroku TK z dnia 28 kwietnia 2009 r. sygn. P 22/07 wskazano, że „*Prawo do obrony w procesie karnym ma wymiar materialny i formalny. Obrona materialna to możność bronienia przez oskarżonego jego interesów osobiście (**np. możność odmowy składania wyjaśnień, prawo wglądu w akta i składania wniosków dowodowych**). Obrona formalna to **prawo do korzystania z pomocy obrońcy z wyboru lub z urzędu**" (wyrok TK z dnia 17.2.2004 r., sygn. SK 39/02, OTK ZU 2004, nr 2/A, poz. 7; por. też m.in. wyroki TK z dnia: 6.12.2004 r., sygn. SK 29/04, OTK ZU 2004, nr 11/A, poz. 114 oraz 19.3.2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU 2007, nr 3/A, poz. 27)".* Autor uwagi nie wskazuje w jaki sposób zapewnić te uprawnienia, jeżeli nie poprzez nadanie statusu podejrzanego. Co do relacji art. 313 § 1 k.p.k. i art. 71 § 1 k.p.k. wydaje się być ona oczywista i wskazał na nią SN. „*przepis art. 313 § 1 KPK „(...)nie może być traktowany jedynie jako pouczenie czy instrukcja adresowana do organu ścigania. **Zawiera on nakaz przekształcenia postępowania prowadzonego w sprawie, w postępowanie skierowane przeciwko określonej osobie, jeżeli spełnione zostały wymienione w tym przepisie warunki"** (*postanowieni SN z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09). Nie jest to pogląd odosobniony czego potwierdzeniem może być wyrok SN w którym wskazano, że „Przesłuchanie oskarżonego w charakterze świadka następuje z oczywistym naruszeniem art. 313 § 1 KPK, jeżeli już wcześniej prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze w sprawie był wiadomy dowód, który w sposób dostateczny uzasadniał podejrzenie, że oskarżony popełnił czyn objęty tym postępowaniem. **Winien był on**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				zatem niezwłocznie sporządzić postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłosić je oskarżonemu i przesłuchać go już w charakterze podejrzanego. Wadliwe postępowanie organu procesowego w tym zakresie pozbawia podejrzanego podczas tego przesłuchania gwarancji procesowych przysługujących podejrzanemu wynikających z art. 74 § 1 KPK i art. 175 § 1 KPK" (wyrok SN z dnia 21 listopada 2014 r. III KK 348/14). Projektowany art. 71 § 1 k.p.k. opisuje warunki, które przy prawidłowym stosowaniu art. 313 § 1 k.p.k. skutkować powinny postawieniem zarzutów. Ponieważ nie zawsze tak jest to ze względów gwarancyjnych definicję podejrzanego „oderwano" od instytucji przedstawienia zarzutów. Autor uwagi stawia pytanie kto ma decydować o spełnieniu przesłanek z art. 71 § 1 k.p.k. Przy uwadze PR we Wrocławiu wskazano już, że „Różnice ocen co do tego czy dana osoba jest podejrzanym w miarę kształtowania się orzecznictwa i praktyki będą zanikały. Pytanie czyja ocena będzie decydowała (np. prokuratora czy obrońcy) wymaga wskazania na gospodarza postępowania przygotowawczego (*dominus litis*), którym jest prokurator. Oczywiści nie jest to ocena dowolna, ale powinna uwzględniać brzmienie nowej regulacji. W ramach tej oceny należy dopuścić po stronie prowadzącego postępowanie przygotowawcze pewien zakres uznania. Można w tym miejscu wskazać na wyrok TSUE z dnia 7 września 2023 r. w sprawie C-209/22, który pewien margines uznania dopuszcza. W punkcie 41 tego wyroku wskazano, że „*aby zapewnić prawidłowy przebieg danego postępowania przygotowawczego, właściwe organy krajowe powinny dysponować pewnym zakresem uznania przy wyborze momentu, w którym poinformują daną osobę, że jest ona*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				podejrzana lub oskarżona o popełnienie przestępstwa – pod warunkiem jednak, że nie będzie nadmiernego opóźnienia w przekazaniu tej informacji, uniemożliwiającego danej osobie skuteczne wykonanie przysługującego jej prawa do obrony, które to prawo dyrektywy 2012/13 i 2013/48 mają chronić". Autor uwagi zastanawia się nad przesłanką „czynności ukierunkowanej na ściganie danej osoby". Należy wskazać, że jeżeli nie jest spełniona przesłanka wskazująca, iż wobec danej osoby zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa to określone czynności procesowe nie będą kreowały statusu podejrzanego. Przeszukanie pomieszczenia może wynikać z informacji, że mogą w nim być przechowywane narkotyki bez żadnej wiedzy kto je tam ukrywa. Oczywiście niektóre czynności można podejmować tylko wobec osoby co do której istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła ona przestępstwo. Podjęcie tych czynności przesądzi zatem, że organ uznaje spełnienie tej przesłanki. W tym zakresie organ procesowy nie będzie mógł kwestionować nabycia statusu procesowego „podejrzanego" a co najwyżej będzie mógł twierdzić, że dana osoba status ten utraciła. Autor uwagi zauważa, że „można wskazać inne czynności dowodowe, które mogą być, ale nie muszą nakierowane na ściganie określonej osoby lub osób, takie jak np. zabezpieczenie dokumentacji czy przesłuchanie świadka". Art. 71 § 1 k.p.k. mówi w drugiej części definicji o osobie „wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie". Należy zatem powtórzyć to co wskazano przy uwadze SA w Poznaniu, że „nie wydaje się, aby można było czynność przesłuchania pokrzywdzonego taktować jako czynność podjętą „**wobec"** osoby, której status (jako

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				podejrzanego) jest rozważany oraz jako czynność procesową „**ukierunkowaną na jej ściganie”.** Autor uwagi wskazuje, że projekt „dopuszcza możliwość płynnego przechodzenia w status podejrzanego i utraty tego statusu- jak należy rozmieć bez formalnego rozstrzygnięcia (wydania postanowienia o umorzeniu wobec niej postepowania)”. Mimo, że jest to potencjalnie możliwe, to należy mieć na uwadze, że projektowany art. 313 § 1 k.p.k. stanowi, że „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go…” Zakładając zatem, że prokurator będzie respektował zawarty w tym przepisie obowiązek, który jak wskazuje SN należy realizować bez jego opóźniania (postanowienie z dnia 2 września 2009 r. WSP 5/09), sytuacja w której podejrzany „zdąży” utracić taki status zanim prokurator postawi mu zarzuty będzie należała do rzadkości. Projektowane przepisy mają na celu odejście od praktyki stawiania zarzutów z opóźnieniem i należy zakładać, że cel ten zrealizują. Uwaga, że „Może zatem dochodzić do sporów dotyczących kwestii, czy danej osobie w danym okresie czasu przysługiwały uprawnienia podejrzanego. Jeśli osoba ta stanie się następnie podejrzanym, obrońcy mogą twierdzić, że ich klient został w pewnym okresie pozbawiony prawa do obrony” wymaga wskazania, że praktyka powinna przyczynić się do zmniejszenia rozbieżności w interpretacji nowych przepisów. Natomiast naruszenie prawa do obrony powodują przede wszystkim obecne regulacje, jeżeli weźmie się od uwagę, że TK wyraźnie wskazuje, że służy ono „we

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wszystkich stadiach postępowania" a przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują odpowiednich gwarancji tego prawa. Na zakończenie należy wskazać, że wątpliwości dotyczące słuszności projektowanych rozwiązań nie mogą prowadzić do omijania standardu konstytucyjnego, unijnego i międzynarodowego.
52.	art. 71 § 1 k.p.k., art. 244 k.p.k.	Krajowa Rada Sądownictwa podobnie jak Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w uwagach z dnia 28 listopada 2024 r. (https://legislacia.rcl.gov.p1/proiekt/12390959/katalog/13091027#13091027 [dostęp dnia 20.12.2024 r.]), ocenia jako kontrowersyjną propozycję zmiany treści art. 71 § 1 k.p.k. i wprowadzenie materialnej definicji podejrzanego, rozszerzającej w istocie to pojęcie na osobę podejrzaną. Przede wszystkim uzyskanie statusu podejrzanego będzie uzależnione od spełnienia dwóch przesłanek: zaistnienia dostatecznie uzasadnionego podejrzenia, że czyn popełniła określona osoba oraz podjęcia czynności procesowej ukierunkowanej na jej ściganie. Ponadto budzi wątpliwości, jakie czynności będzie można uznać za czynności procesowe ukierunkowane na ściganie danej osoby. Bez wątpienia będzie to to przedstawienie zarzutów, ale już np. przeszukanie czy kontrola korespondencji mogą być problematyczne. Prowadziłoby to do sytuacji, w której status danej osoby budziłby wątpliwości, co mogłoby skutkować zarzutami naruszenia przepisów	**KRS**	Uwaga niezasadna. Problematyka podniesiona w uwadze została szeroko omówiona w ramach uwag m.in. KRP i do stanowiska tam zawartego należy odesłać.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania i gwarancji procesowych. W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa zmiana definicji podejrzanego w projektowanym art. 71 § 1 k.p.k. poprzez oderwanie jej od instytucji przedstawienia zarzutów w formie pisemnej - w śledztwie i ustnej - w dochodzeniu (art. 325g § 2 k.p.k.), powoduje, że uregulowania te staną się niespójne, a nawet momentami sprzeczne i wbrew pozorom nie poprawiają sytuacji procesowej osoby, która miałaby uzyskać status podejrzanego w oderwaniu od treści zarzutów (Zob. uchwała Krajowej Rady Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z dnia 29.11.2024 r. https://legislacia.rcl.gov.p1/projekt/12390959/katalog/13091027#13091027 [dostęp dnia 20.12.2024 r.].). Również niespójne są proponowane regulacje w zakresie statusu osoby zatrzymanej na podstawie **art. 244 k.p.k. Z uzasadnienia wynika, że zatrzymanie ma być traktowane jako czynność ukierunkowana na ściganie danej osoby, przez co będzie ona zawsze podejrzanym w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. W ocenie Rady, podobnie jak w opinii PPSN nasuwa się jednak uzasadniona wątpliwość czy w takiej sytuacji zatrzymanemu przysługiwałoby np. prawo do skorzystania z pomocy obrońcy.**		
53.	art. 72 § 4 k.p.k.	W uzasadnieniu projektu wskazano, że brzmienie przepisów przewidujących obowiązek zapewnienia tłumacza jest zbyt wąskie. Oparto się na art. 3 ust. 3 *dyrektywy*	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Opiniowany projekt m.in. uzupełnia art. 72 k.p.k. o § 4 w brzmieniu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (dalej: dyrektywa 2010/64). Projektodawca wprowadza zatem przepis art. 72 § 4 k.p.k., w brzmieniu, które spowoduje istotne trudności w postępowaniu karnym. **Przepis ten nakłada na organ procesowy obowiązek zapewnienia tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony.** **Praktycznie każdy dokument znajdujący się w aktach sprawy może mieć znaczenie dla obrony oskarżonego, w tym także znaczenie istotne**. W sprawach gospodarczych, w których występują dokumenty zajmujące nieraz wiele tomów akt, oskarżony w oparciu o art. 72 § 4 k.p.k. będzie mógł domagać się przetłumaczenia całości tych dokumentów. Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64, podejrzanym lub oskarżonym należy zapewnić tłumaczenie wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania. Natomiast – czego w uzasadnieniu nie wskazano – zgodnie z art. 3 ust. 2 tej dyrektywy istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok. **Oznacza to, że obecne brzmienie art. 72 § 3 k.p.k. nie tylko prawidłowo implementuje art. 3 ust. 1**		„§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.”; Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „*w obowiązującym art. 72 § 3 k.p.k. zbyt wąsko ujęty został również zakres dokumentów, które powinny podlegać tłumaczeniu na język zrozumiały dla oskarżonego, który nie włada językiem polskim.* ***Również z art. 3 ust. 1-3 dyrektywy 2010/64/UE wynika, że tłumaczeniu podlegają nie tylko postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie, ale również każdy dokument istotny dla realizacji przez oskarżonego swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania****. W związku z tym proponuje się dodanie art. 72 § 4 k.p.k., w którym wprost zostało przyznane oskarżonemu takie prawo, co w powiązaniu z pouczeniem oskarżonego o tym uprawnieniu (proponowany art. 300 § 1a k.p.k.), zapewni efektywne korzystanie z prawa do tłumaczenia.* ***Uprawnienie do żądania dokumentów innych niż określone w art. 72 § 3 k.p.k. nie oznacza obowiązku tłumaczenia całych akt sprawy lub całych obszernych dokumentów (np. uzasadnienia). Rozstrzygające znaczenie ma bowiem istotność dokumentu lub jego określonej części dla realizacji prawa oskarżonego do obrony”.*** Oczywistym jest, że to gospodarz danego etapu postępowania, jako organ zlecający tłumaczenie, będzie musiał dokonać oceny „istotności” dokumentu dla obrony. Ewentualna ocena oskarżonego albo obrońcy może stanowić

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dyrektywy, ale przewiduje nawet szerszy zakres tłumaczenia. Art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64 stanowi, że „właściwe organy decydują w każdej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie." Innymi słowy, na wniosek oskarżonego lub obrońcy organ procesowy może zapewnić tłumaczenie również innych dokumentów niż wskazane w art. 72 § 3 – jednak jest to w każdym wypadku zależne od własnej decyzji organu. **Tymczasem projektowany art. 72 § 4 k.p.k. nakłada obowiązek tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony – nie wskazując, kto tę istotność ocenia**. Należy ponadto zauważyć, że zgodnie z dyrektywą wniosek oskarżonego lub obrońcy powinien być uzasadniony, co również pominięto w projektowanym przepisie. Projektodawca nie implementował też art. 3 ust. 4 dyrektywy 2010/64, zgodnie z którym nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim – mimo że przepis ten ma kluczowe znaczenie dla oceny, czy dany dokument jest istotny w rozumieniu art. 72 § 4 k.p.k. Wydaje się, że projektodawca w konstrukcji tego przepisu wychodzi zbyt daleko nie dając organowi procesowemu		pewną wskazówkę, ale nie może być wiążąca dla organu prowadzącego postępowanie. Podkreślenia wymaga, że projektowany art. 72 § 4 k.p.k. przewiduje możliwość zastąpienia tłumaczenia pisemnego tłumaczeniem ustnym, a nawet ustnym streszczeniem treści dokumentów. W przypadku licznych, powtarzalnych dokumentów, np. faktur, poprzestanie na streszczeniu wydaje się jak najbardziej uzasadnione. W uwadze podniesiono także, że: „projekt nie dokonuje implementacji również innego przepisu dyrektywy, mającego elementarne znaczenie dla prawa do tłumaczenia. Do chwili obecnej nie został bowiem implementowany – także w omawianym projekcie – przepis art. 2 ust. 4, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego". Nie jest to zarzut trafny. Wprawdzie artykuł 2 ust. 4 dyrektywy stanowi, że „Państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego" niemniej należy zwrócić uwagę na motyw 21 dyrektywy. Wskazano w nim, że „Państwa członkowskie powinny zapewnić procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego. **Taka procedura lub mechanizm oznacza, że właściwe organy sprawdzają <u>w każdy właściwy sposób, w tym konsultując się z podejrzanymi lub oskarżonymi</u>, czy mówią oni w języku postępowania**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		prawa do odmowy przetłumaczenia dokumentów pozbawionych znaczenia dla obrony. Oczywiście może się powoływać, że dokument nie ma znaczenia, ale wydaje się kwestia ta w kontekście możliwego zarzutu o naruszenia prawa do obrony winna być bardziej sformalizowana. Ponadto, projekt nie dokonuje implementacji również innego przepisu dyrektywy, mającego elementarne znaczenie dla prawa do tłumaczenia. Do chwili obecnej nie został bowiem implementowany – także w omawianym projekcie – przepis art. 2 ust. 4, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają procedurę lub mechanizm sprawdzający, czy podejrzani lub oskarżeni mówią w języku postępowania karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego. Tymczasem zdarzają się sytuacje, kiedy organy postępowania muszą zapewniać tłumaczy dla cudzoziemców od lat mieszkających w Polsce i dobrze posługujących się językiem polskim, którzy w postępowaniu karnym utrzymują, że języka polskiego nie znają. Powoduje to ponoszenie nieuzasadnionych kosztów, a w wypadku wielu języków – również trudności ze znalezieniem tłumacza. Można też zauważyć, że projektodawca zbyt optymistyczne ocenia skutki tej regulacji. W OSR projektu wskazano, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący". Należy więc zauważyć, że zgodnie		**karnego i czy go rozumieją oraz czy potrzebują pomocy tłumacza ustnego".** W tym kontekście nie można czynić pod adresem ustawodawcy zarzutu, że nie wprowadził mechanizmu weryfikacji znajomości języka postępowania karnego. Taka weryfikacja następuje bowiem w sposób wskazany w przywołanym motywie tj. poprzez konsultacje z podejrzanymi lub oskarżonymi. Orzecznictwo sądów polskich i międzynarodowych zbieżnie odnoszą się do poziomu znajomości języka, który determinuje potrzebę korzystania z tłumacza. SN wskazuje, że „*W uregulowaniach zawartych w art. 72 § 1 i 2 KPK oraz art. 6 ust. 3 lit. e Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* ***nie chodzi o władanie językiem w stopniu zbliżonym do języka ojczystego, zarówno w mowie, jak i piśmie, ale w stopniu komunikatywnym, umożliwiającym realizowanie prawa do obrony"*** (postanowienie SN z dnia 23 lipca 2015 r. II KK 186/15) Podobnie wypowiada się TSUE wskazując, że „*Rzetelny charakter postępowania oznacza, że każda osoba* ***powinna być w stanie zrozumieć skierowane przeciwko niej oskarżenie, aby móc się bronić****. Osoba, która nie mówi językiem postępowania karnego toczącego się wobec niej lub go nie rozumie i która nie skorzystała z pomocy językowej umożliwiającej jej zrozumienie wysuwanych przeciwko niej oskarżeń, nie może być uznana za osobę, która była w stanie wykonać przysługujące jej prawo do obrony"*. (wyrok TSUE z dnia 23 listopada 2021 r. C-564/19, pkt 123). Można również zwrócić uwagę na zbieżne stanowisko zawarte w komentarz ONZ do art. 14 MPPOiP w którym wskazano, że „***oskarżeni, których język ojczysty różni się od oficjalnego języka sądu, co do zasady nie są uprawnieni do***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		z projektowanymi zmianami w art. 71 § 1 k.p.k., pod pojęciem „oskarżony" trzeba będzie rozumieć także osobę podejrzaną, co zapewne znacznie zwiększy liczbę tłumaczeń, a co za tym idzie, obciążenie organów procesowych i koszty postępowania.		***bezpłatnej pomocy tłumacza, jeżeli znają język urzędowy w stopniu wystarczającym do skutecznej obrony***". (Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en W projekcie zdecydowano się na pozostawienie w gestii organu oceny czy konieczne jest zapewnienie tłumacza mając na uwadze brak rozbieżności w orzecznictwie w kwestii tego kiedy należy tłumacza wyznaczyć oraz uwzględniając fakt, że przy dokonywaniu tej oceny priorytet ma stanowisko podejrzanego. Potwierdza to orzecznictwo SN, w *którym prezentowane jest stanowisko, że*: ***„ustawodawca nie przewidział żadnych sformalizowanych kryteriów oceny stopnia władania językiem polskim podsądnego. Wydaje się, że w tym zakresie inicjatywa należy w dużej mierze do oskarżonego, który sam najlepiej potrafi zdiagnozować własny stopień rozumienia danego języka. Zresztą okoliczność ta jako stricte osobista nie poddaje się łatwo (o ile w ogóle) intersubiektywnej weryfikacji****. Dlatego też zapewne niezwykle rzadkie są przypadki, w których sąd mógłby odmówić ustanowienia tłumacza argumentując, że w jego opinii oskarżony wystarczająco włada językiem polskim, bądź odwrotnie - wbrew zapewnieniom strony uznać, że nie rozumie on języka w stopniu dostatecznym. Oznacza to, że pewne aspekty praktycznej realizacji prawa do obrony mają charakter względny i skorzystanie z przewidzianych prawem procesowym instytucji zależą od woli oskarżonego*" (wyrok SN z dnia 30 września 2013 r. IV KK 173/13). Kolejne zarzuty dotyczą zakresu tłumaczenia dokumentów. Autor uwagi podnosi, że obecne brzmienie art. 72 § 3 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				nie tylko prawidłowo implementuje art. 3 ust. 1 dyrektywy, ale przewiduje nawet szerszy zakres tłumaczenia. Autor uwagi podnosi, że projektowany art. 72 § 4 k.p.k. nakłada na organ procesowy obowiązek zapewnienia tłumaczenia każdego dokumentu, który ma istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. Praktycznie każdy dokument znajdujący się w aktach sprawy może mieć znaczenie dla obrony oskarżonego, w tym także znaczenie istotne. Według autora uwagi art. 3 ust. 3 dyrektywy 2010/64 przewiduje, że na wniosek oskarżonego lub obrońcy organ procesowy może zapewnić tłumaczenie również innych dokumentów niż wskazane w art. 72 § 3 – jednak jest to w każdym wypadku zależne od własnej decyzji organu. Z takim stanowiskiem nie można się zgodzić. Motyw 30 dyrektywy 2010/64 stanowi: „Zagwarantowanie rzetelności postępowania wymaga, aby istotne dokumenty, lub przynajmniej stosowne ich części, były przetłumaczone dla podejrzanych lub oskarżonych zgodnie z niniejszą dyrektywą. Niektóre dokumenty, takie jak wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok, powinny zawsze być uważane za istotne do tego celu i dlatego należy je przetłumaczyć. Właściwe organy państw członkowskich powinny podjąć decyzję – z własnej inicjatywy lub na wniosek podejrzanych lub oskarżonych lub ich obrońcy – jakie inne dokumenty są istotne dla zagwarantowania rzetelności postępowania i powinny zatem również zostać przetłumaczone”. Artykuł 3 dyrektywy 2010/64 stanowi: 1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania karnego, zapewniono w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne **wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania. 2. Istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok. 3. Właściwe organy decydują w każdej sprawie, czy jakiekolwiek inne dokumenty mają istotny charakter. Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie. 4. Nie ma wymogu tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia do celów umożliwienia zrozumienia przez podejrzanych lub oskarżonych zarzutów i dowodów przeciwko nim. (…) 7. W drodze wyjątku od zasad ogólnych ustanowionych w ust. 1, 2, 3 i 6, zamiast tłumaczenia pisemnego można przedstawić tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne istotnych dokumentów, pod warunkiem że takie tłumaczenie ustne lub streszczenie ustne pozostaje bez uszczerbku dla rzetelności postępowania. (…) Lektura przepisu jest jasna. Te dokumenty, które dyrektywa wymienia w art. 3 ust. 2 należy tłumaczyć zawsze. Co do pozostałych dokumentów kwestia podlega każdorazowej ocenie. Wątpliwości autora uwagi co do tego kto to ocenia nie są zasadne. Decyzja należy do właściwych organów czyli gospodarza postępowania (*dominus litis*). Podejrzani lub oskarżeni, lub ich obrońca mogą przedstawić uzasadniony wniosek w tym zakresie. Wprawdzie projektowany przepis nie wskazuje, że wniosek ma być uzasadniony ale wydaje się to oczywiste, skoro ma przekonać organ do tłumaczenia dokumentu. Można wskazać, że także w innych przepisach mówi się o wniosku bez

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wspominania o jego uzasadnieniu a istota regulacji wskazuje że wniosek powinien być uzasadniony (np. art. 156a k.p.k.). Ocena czy zachodzi potrzeba tłumaczenia dokumentów nie jest dowolna. Musi bowiem respektować prawo do otrzymania tłumaczenia „wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania". Ograniczenia tego obowiązku zawarte w ust. 4 i 7 art. 3 dyrektywy pozwalają na zachowanie rozsądnej równowagi między prawem do uzyskania tłumaczenia a możliwościami jego dokonania w rozsądnym terminie. Ocena w zakresie konieczności tłumaczenia podlega kontroli instancyjnej w ramach zapewnienia prawa do obrony i rzetelności procesu. Na marginesie należy wskazać, że przepisy dyrektywy nadają się do bezpośredniego stosowania i jako takie już obecnie mogą być współstosowane z przepisami Kodeksu postępowania karnego. Mimo to nie odnotowano przypadków w których wpływałoby to istotnie na sprawność postępowania. Po wprowadzeniu projektowanego art. 72 § 4 k.p.k. jego stosowanie również powinno uwzględniać brzmienie dyrektywy a zatem i dopuszczalne ograniczenia przewidziane w jej art. 3 ust. 4 i 7. W konsekwencji należy uznać, że art. 72 § 4 k.p.k. wprowadza do Kodeksu postępowania karnego konieczne regulacje w sposób, który nie zagraża sprawności postępowania. Dodatkowo można wskazać, że uwagi do art. 72 k.p.k. zgłaszały w ramach konsultacji także inne podmioty. W odniesieniu do uwagi SA w Poznaniu wskazano, że *„Przekonanie autora uwagi, jak należy się domyślać, że należy jednoznacznie nakazać tłumaczenie uzasadnienia*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wyroku w każdej sprawie wykracza poza to czego wymaga dyrektywa 2010/64/UE. *Uzasadnienia wyroków liczą niekiedy setki stron i należy pozostawić sądowi pewien luz decyzyjny dzięki któremu możliwość realizacji celów postepowania nie zostanie zachwiana.* *Zauważyć można, że na gruncie art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 - zał.) wskazuje się, że „**Jeżeli oskarżony nie mówi językiem, w którym toczy się postępowanie, ale jest reprezentowany przez obrońcę znającego język, wystarczające może być udostępnienie adwokatowi odpowiednich dokumentów z akt sprawy”** Komentarz ONZ do art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych 2007 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f32&Lang=en)* W tym samym duchu wypowiada się SN wskazując, że „*Zupełnie niezrozumiałe jest twierdzenie, że obrońca dysponujący, podobnie zresztą, jak oskarżony, uzasadnieniem w języku polskim „nie ma żadnej możliwości komunikowania i konsultacji z oskarżonym”. Nie jest bowiem jasne dlaczego i w jaki sposób o komunikacji między obrońcą i oskarżonym miałoby decydować dostarczenie określonego dokumentu procesowego w tłumaczeniu na język obcy lub bez takiego tłumaczenia.* ***Rzeczą oczywistą jest przecież w takiej sytuacji przekazanie przez obrońcę oskarżonemu informacji o treści tego dokumentu****. W tych warunkach nie można mówić o naruszeniu prawa do obrony w postępowaniu międzyinstancyjnym”* (postanowienie SN z dnia 19 listopada 2009 r. III KK 389/08).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Dodać można, że w wyroku TSUE z dnia 1 sierpnia 2022 r. C-242/22 (pkt 58) wskazano, że „jak wynika między innymi z motywów 14, 17 i 22 dyrektywy 2010/64, ma ona na celu zagwarantowanie prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego osobom podejrzanym lub oskarżonym, które nie mówią w języku postępowania lub go nie rozumieją, poprzez ułatwienie wykonywania tego prawa w celu zapewnienia tym osobom rzetelnego procesu. I tak art. 3 ust. 1 i 2 tej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie powinny czuwać nad tym, by osoby te uzyskały w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich istotnych dokumentów, ***do których zaliczają się w szczególności wszelkie orzeczenia o pozbawieniu wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok w ich sprawie, w celu umożliwienia im wykonywania prawa do obrony oraz w celu zapewnienia rzetelności postępowania*** *(zob. podobnie wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Balogh, C-25/15, EU:C:2016:423, pkt 38).* TSUE nie sygnalizuje zatem konieczności tłumaczenia uzasadnień wyroków wskazując na dokumenty wymienione w art. 3 ust. 2 dyrektywy” Zbieżnie wypowiada się SN wskazując, że *„Prawo do pomocy tłumacza powinno przysługiwać oskarżonemu, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim. Powinno ono przysługiwać w takim zakresie, w jakim jest to konieczne dla zabezpieczenia elementarnych gwarancji procesowych. 2.* ***Nie jest wymagane pisemne przetłumaczenie całych akt danej sprawy, a tylko materiałów niezbędnych dla zapewnienia oskarżonemu rzetelnego procesu”*** (postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r. III KK 133/11).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
54.	art. 72 § 4 k.p.k.	Można też zauważyć, że projektodawca zbyt optymistyczne ocenia skutki tej regulacji. W OSR projektu wskazano, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący". Należy więc zauważyć, że zgodnie z projektowanymi zmianami w art. 71 § 1 k.p.k., pod pojęciem „oskarżony" trzeba będzie rozumieć także osobę podejrzaną, co zapewne znacznie zwiększy liczbę tłumaczeń, a co za tym idzie, obciążenie organów procesowych i koszty postępowania.	**PK**	Podtrzymane zostaje stanowisko, że „zakłada się, że wzrost liczby tłumaczeń nie powinien być znaczący". Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje danymi o wydatkach ponoszonych na wynagrodzenia tłumaczy z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje spraw lub osoby, na rzecz których wykonywane są tłumaczenia, w tym zatrzymanych i oskarżonych niewładających językiem polskim, głuchych lub niemych. Przy czym zgodnie z danymi z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, liczba osób zatrzymanych na podstawie art. 244 kodeksu postępowania karnego, art. 15a ustawy o Policji, art. 32, 40 ustawy o postępowaniu w sprawie nieletnich oraz art. 40 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich posiadających wprowadzone obywatelstwo inne niż Polskie była następująca: – w 2021 roku było 8 715; – w 2022 roku było 12 447; – w 2023 roku było 12 873; – w 2024 roku (od 1 stycznia do 15 września) było 8 499. Przy czym brak informacji o tym ile osób nie władało językiem polskim. Mając na uwadze powyższe dane nie przewiduje się znaczącego wzrostu liczby tłumaczeń.
55.	art. 72 k.p.k.	Proponujemy dodanie § 5 w następującym brzmieniu: „Jeżeli oskarżony lub jego obrońca kwestionują niedokonanie tłumaczenia lub mają zastrzeżenia do jakości tłumaczenia, na ich żądanie zamieszcza się treść tych zastrzeżeń w protokole czynności lub umożliwia złożenie pisma w tym przedmiocie". Zwracamy uwagę, że dyrektywa 2010/64/UE wymaga umożliwienia złożenia skargi na jakość tłumaczenia lub jego brak. O ile zgadzamy się z uzasadnieniem projektu, że niecelowe byłoby wprowadzanie szczególnej procedury	**NRA**	Uwaga niezasadna. Jak dostrzeżono w uwadze, możliwość zgłaszania zastrzeżeń daje art. 148 § 2 k.p.k. Wprowadzanie dodatkowej, szczególnej regulacji do tego typu spraw nie jest uzasadnione.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zaskarżenia w tym zakresie (i nie sposób postanowień dyrektywy odczytywać jako obowiązku ustanawiania takich regulacji proceduralnych), o tyle wyraźne zastrzeżenie konieczności udokumentowania zastrzeżeń oskarżonego lub obrońcy w tym przedmiocie urealni możliwość podnoszenia tej kwestii w dalszym postępowaniu, w tym w środkach zaskarżenia. W naszej ocenie, zagwarantowanie uczestnikom czynności prawa „zamieszczenia w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów" (art. 148 § 2 k.p.k.) może okazać się niewystarczające w tym kontekście. Należy dodać, że zapewnienie jak największej efektywności prawa do tłumacza staje się coraz istotniejsze w kontekście rosnącej (z uwagi na przemiany społeczne, związane z migracjami, a w ostatnich latach uchodźstwem wielu obywateli Ukrainy) liczby spraw, w których występują osoby niewładające językiem polskim. Obecność tłumacza jest niezbędna do zapewnienia takim osobom analogicznych gwarancji proceduralnych jak dla osób biegle posługujących się polszczyzną.		
56.	art. 73 § 2-4 k.p.k.	Absolutnie konieczna zmiana, z tym, że zasada kontaktu z obrońcą powinien być zapewniony w sposób nieograniczony od momentu zatrzymania. W praktyce osoba zatrzymana ma **możliwość w ograniczonym zakresie porozumieć się z obrońcą najczęściej na korytarzu w „towarzystwie", co narusza standardy prawa do korzystania**	**NRA**	Uwaga niezasadna jako postulat legislacyjny. W art. 73 *§ 1 k.p.k. jest mowa o porozumiewaniu się podczas nieobecności innych osób.* Ewentualne nieprawidłowości w zapewnieniu poufności kontaktu z obrońcą to problem stosowania prawa.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		z pomocy obrońcy od początku postępowania		
57.	art. 74 § 4 k.p.k.	W art. 74 § 4 k.p.k. można byłoby dodać „oraz z poszanowaniem godności osoby poddawanej badaniom lub czynnościom". Pozwoliłoby to podkreślić potrzebę respektowania praw człowieka podczas dokonywania badań i czynności.	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Jednocześnie wskazać należy, że obowiązek poszanowania godności osób znajdujących się we „władzy" organów Państwa wynika bezpośrednio z art. 30 Konstytucji RP.
58.	art. 74 § 4 k.p.k.	Przechodząc do szczegółowych uwag organu nadzorczego, zgodnie z projektowanym art. 74 § 4 Kodeksu postępowania karnego „Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, o której mowa w § 3, badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w § 2 pkt 1 i 3 oraz § 3, mając na uwadze, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej". Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych zwraca uprzejmie uwagę, że w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego dochodzi do przetwarzania także danych szczególnych kategorii (sensytywnych danych) uczestników postępowania karnego. Badanie materiału dowodowego może obejmować przetwarzanie m.in. danych genetycznych, danych biometrycznych, czy danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej podejrzanych, świadków, ofiar przestępstw czy osób w inny sposób	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Zmiany dotyczące tego przepisu ograniczają się do zmiany określenia „osoba podejrzana na określenie „osoba, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa", co jest konsekwencją zmiany art. 71 § 1 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		związanych z postępowaniem karnym. Nieuprawnione ujawnienie takich danych może stanowić ogromne ryzyko dla prywatności osoby, której dane dotyczą. Aspekty te obligują organ nadzorczy do postulowania uzupełnienia projektowanego art. 74 Kodeksu postępowania karnego o szczegółowe rozwiązania dotyczące przetwarzania danych w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego, uwzględniając szczególny charakter tych danych, a także ryzyka związane z ich przetwarzaniem, tak, by przyjęte rozwiązania były proporcjonalne do wyznaczonego celu i nie naruszały istoty prawa do ochrony danych oraz przewidywały odpowiednie, konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osób, której dane dotyczą. Rozwiązania te powinny obejmować w szczególności określenie ról poszczególnych podmiotów w procesie przetwarzania danych osobowych, procedur dostępu do tych danych, a także sposobów ich zabezpieczenia przed nieuprawnionym dostępem. Niezwykle istotne jest też zagwarantowanie rozliczalności stosowanych rozwiązań w zakresie przetwarzania danych w trakcie gromadzenia, utrwalania i analizy materiału dowodowego. Jednocześnie organ nadzorczy proponuje uzupełnienie projektowanej delegacji ustawowej o odwołanie także do materii ochrony danych osobowych. Takie rozwiązanie pozwoliłoby zaprojektować i przyjąć akt wykonawczy z uwzględnieniem		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		rozwiązań minimalizujących ryzyka związane z naruszeniem danych osobowych przetwarzanych w związku m.in. z gromadzeniem, utrwalaniem i analizą materiału dowodowego. Postulowana przez organ nadzorczy zmiana w delegacji ustawowej wynika z konieczności realizacji obowiązków administratorów określonych w art. 31 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, w szczególności zapewnienia, że dane osobowe będą przetwarzane w sposób zapewniający odpowiednie bezpieczeństwo danych osobowych, w tym ochronę przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą środków technicznych i organizacyjnych odpowiednich do zagrożeń oraz kategorii danych objętych ochroną, a w szczególności zabezpieczone przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym lub wejściem w posiadanie przez osobę nieuprawnioną (art. 31 ust. 1 pkt 6).		
59.	art. 79 § 3a k.p.k.	Zwrot: **„zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu**” - uwaga taka że **jest to zwrot, który powinien być uszczegółowiony** choć częściowo przez doprecyzowanie jego przez otwarty katalog np. *w szczególności* rodzaj skomplikowania i zawiłości sprawy, osobowość oskarżonego, która utrudniałaby prowadzenie przez niego	**NRA**	Uwaga niezasadna. Projektowany przepis ma uzyskać następujące brzmienie: „§ 3a. Oskarżony, o którym mowa w § 1 pkt 1, musi mieć obrońcę aż do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że sąd orzeknie, że udział obrońcy po ukończeniu przez oskarżonego 21 lat nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że **zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu.**”;

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		samodzielnie obrony inne niż te z art. 79 § § pkt 2 - 4 k.p.k. np. nieporadność życiowa.		Jak wynika z powyższego, decyzja prezesa podejmowana jest po uznaniu przez sąd, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. W przepisie posłużono się konstrukcją z art. 79 § 4 k.p.k., który brzmi: „*Uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny,* ***sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu*****”.** Z powyższego wynika, że ustawodawca nie decydował się dotychczas na uszczegóławianie wyrażenia „zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu” Z tego względu nie uczyniono tego w niniejszym projekcie. Tylko na marginesie można wskazać, że komentarzu do art. 79 k.p.k. (K. Dąbkiewicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, art. 79. Lex) przytoczono stanowisko, że „*odwołanie się do „innych przyczyn”, które mają uzasadniać dalsze istnienie obrony z urzędu obejmuje zarówno taki stan zdrowia oskarżonego, który nie wyklucza wprawdzie możliwości udziału w postępowaniu ani prowadzenia samodzielnej i rozsądnej obrony, jednakże może nasuwać*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				pewne zastrzeżenia, jak i wolę oskarżonego co do dalszego posiadania obrońcy z urzędu".
60.	art. 85 k.p.k.	Zasadnie jest wprowadzenie możliwości zaskarżenia postanowienia sądu stwierdzającego brak sprzeczności interesów między oskarżonymi korzystającymi z pomocy tego samego obrońcy. Jednak zmiany w art. 85 k.p.k. wymagają korekty. Z przepisu § 4 nie wynika, w jakich okolicznościach wydaje się postanowienie, a w jakich – zarządzenie. Obie te decyzje wskazano alternatywnie. Co prawda, § 5 mówi o „ponownym wniosku", jednak zmieniany § 2 i dodawany § 4 o żadnym wniosku nie wspominają. Nie został ponadto określony krąg osób uprawnionych do złożenia wniosku. Postanowienie stwierdzające brak sprzeczności nie zostało przewidziane w § 2, tak więc nie można go zaskarżyć w trybie § 4. Przepis § 2 mówi jedynie o postanowieniu stwierdzającym sprzeczność.	**PK**	Uwaga niezasadna. W uwadze wskazano, że z przepisu § 4 nie wynika, w jakich okolicznościach wydaje się postanowienie, a w jakich – zarządzenie. Obie te decyzje wskazano alternatywnie. Odpowiedź na powyższą wątpliwość znajduje się w art. 93 k.p.k. „*Zgodnie z art. 93 § 2 KPK, kodeks postępowania karnego nie przewiduje możliwości wydawania zarządzeń przez sąd. Zgodnie z powołanym artykułem zarządzenie jest władny wydać jedynie przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia"* (postanowienie SN z dnia 20 sierpnia 2003 r. III KZ 28/03). Jeżeli zatem orzeka sąd (§ 2) to wydaje postanowienie, co zresztą wskazano w tym przepisie. Jeżeli zaś prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy (§ 3) to wydaje się zarządzenie. Możliwość składania wniosków wynika z art. 9 § 2 k.p.k. i do takiej sytuacji, gdy sąd orzeka na wniosek, odnosi się § 5. Wskazany przepis określa również kto może składać wnioski.
61.	art. 99a § 1 k.p.k.	Proponujemy całkowitą rezygnację z formularzy uzasadnień, tj. uchylenie art. 99a k.p.k. w całości. W odbiorze zdecydowanej większości środowiska adwokackiego, jak wynika z przeprowadzonych ankiet, taka forma uzasadnienia nie spełnia zupełnie założonej roli. Analogiczne stanowisko wyraża także zdecydowana większość prokuratorów. Istotna, choć nadal mniejszościowa, grupa popierająca to rozwiązanie jest wyłącznie w środowisku sędziów, co jednak nie może być w żaden	**NRA**	Uwaga niezasadna. Powtórzyć należy argumentację przedstawioną przy ocenie uwagi RPO do tego przepisu: Formularze uzasadnień sprawdzają się w sprawach o mniejszym stopniu skomplikowania. Jednocześnie prawidłowo stosowane pozwalają na zachowanie rzetelności procesu. Forma uzasadnienia automatycznie nie przesądza bowiem o jego jakości. Z tego względu pozostawiono w projekcie możliwość ich stosowania. Możliwość sporządzania uzasadnień na formularzu została zaakceptowana w orzecznictwie SN, który wskazuje, że „*Sam fakt wprowadzenia formularzy uzasadnienia wyroku (art. 99a*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sposób decydującym argumentem. Uzasadnienia wyroków nie są bowiem sporządzane dla sędziów, ale dla stron, ich przedstawicieli procesowych i opinii publicznej. Nie sposób odnieść wrażenia, że formularz bywa stosowany jako narzędzie nie tyle uproszczenia komunikacji i przyśpieszenia sporządzania uzasadnienia, ale narzędzie zwolnienia się z obowiązku rzetelnego uzasadnienia rozstrzygnięcia. Dostrzec można także w praktyce liczne uzasadnienia formalnie sporządzane w ramach formularza, a faktycznie treścią odpowiadające klasycznej formie uzasadnienia, jedynie graficznie rozbitej między poszczególne rubryki tabel składających się na formularz. Dowodzi to poniekąd pozorności istniejącej regulacji, a utrzymywanie tego rodzaju „fantomowych" unormowań w systemie prawa nie powinno, z perspektywy zasad legislacji w państwie prawa, mieć miejsca. O jego niezgodności ze standardami rzetelnego procesu nie trzeba szerzej mówić, zresztą samo orzecznictwo sądowe wypracowało formułę odstępowania od sporządzania uzasadnień w tej formie z powołaniem na art. 6 EKPC i konstytucyjne reguły kolizyjne pierwszeństwa normy wynikającej z umowy międzynarodowej przed normą ustawową. W naszej ocenie z samego uzasadnienia projektowanej zmiany nie wynika, jakie racje miałyby przemawiać za pozostawieniem możliwości sporządzania uzasadnienia na formularzu. Jak to wskazano		*§ 1 KPK), które zostały skonkretyzowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 5 grudnia 2019 r. (Dz.U. poz. 2349), nie może być automatycznie odczytywany jako naruszenie standardu rzetelnego procesu karnego*". (postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2022 r. II KK 165/22).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		powyżej NRA zgodnie ze złożoną Petycją oraz licznymi konsultacjami z uczestnikami wymiaru sprawiedliwości - powinno się całkowicie wyeliminować formularze uzasadnień.		
62.	art. 99a k.p.k.	Rada podtrzymuje swoje stanowisko również w zakresie art. 99a k.p.k., które zajęła w opinii z dnia 26 lipca 2024 r., w sprawie poselskiego projektu ustawy - o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego (WP.420.42.2024) [opinia negatywna]. Tytułem przypomnienia „Krajowa Rada Sądownictwa zauważa, że wprowadzenie art. 99a k.p.k. miało na celu zlikwidowanie wadliwych praktyk sporządzania uzasadnienia w formie opisowej oraz przyczynienie się do przyspieszenia postępowania karnego. Krajowa Rada Sądownictwa wskazuje, że projektowana zmiana może spowodować powrót do tych błędnych wyżej wskazanych praktyk, które charakteryzowało model opisowy uzasadnienia. Przypomnieć należy, że prawidłowo sporządzone uzasadnienie w formie tabelarycznej wymusza syntezę treści tego dokumentu, rzeczowość, jasność i logiczność wypowiedzi zarówno w zakresie opisu stanu faktycznego, oceny dowodów uzasadnień prawnych. Należy postulować de lege ferenda o zmianę art. 99a k.p.k. w ten sposób, aby sporządzenie uzasadnienia wyroku na formularzu miało charakter fakultatywny, pozostawiony do swobodnej decyzji sędziego albo względnie obligatoryjny poprzez wskazanie okoliczności	**KRS**	Uwaga częściowo uwzględniona. KRS wskazuje, że „Należy postulować de lege ferenda o zmianę art. 99a k.p.k. w ten sposób, aby **sporządzenie uzasadnienia wyroku na formularzu miało charakter fakultatywny**, pozostawiony do swobodnej decyzji sędziego albo względnie obligatoryjny poprzez wskazanie okoliczności sprawy, które wymagają sporządzenia uzasadnienia wyroku w sposób opisowy”. Projektodawca uwzględnił postulat w zakresie fakultatywnego sporządzania uzasadnień na formularzu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sprawy, które wymagają sporządzenia uzasadnienia wyroku w sposób opisowy”.		
63.	art. 99 § 1 k.p.k.	Pozytywnie należy ocenić pozostawienie przez projektodawcę możliwości sporządzenia uzasadnienia na formularzu, ponieważ w wielu prostych sprawach może być on narzędziem usprawniającym sporządzanie części motywacyjnej wyroków bez uszczerbku dla standardu rzetelnego procesu. Pewną słabością proponowanego rozwiązania jest to, że oddanie sądom w pełnym zakresie możliwości decydowania o wykorzystaniu formularza może skutkować „nierównością” uzasadnień, która w sprawach złożonych pod względem faktycznym lub prawnym będzie rodziła wątpliwości z gwarancyjnego punktu widzenia. Warto byłoby w związku z tym przemyśleć w toku dalszych prac legislacyjnych sprecyzowanie zakresu ewentualnego wykorzystania formularzy dla sporządzenia uzasadnienia. Zredukowanie takiej możliwości i obaw z nią związanych, ujawniających się na tle gwarancyjnym mogłoby przede wszystkim polegać na jej wykluczeniu w odniesieniu do wyroków wydawanych przez sądy odwoławcze. W przypadku wyroków sądów pierwszej instancji można by z kolei przyjąć, że formularze podlegają wykorzystaniu w odniesieniu do uzasadnienia wyroków w sprawach prostych oraz takich, w których do rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu karnego dochodzi na posiedzeniu poza rozprawą główną. Poza tymi wypadkami, wykorzystanie formularza przez	**KRRP**	Uwaga niezasadna Proponowane rozwiązanie (fakultatywność korzystania z formularza) jest proste i nie będzie generowało problemów jakie mogłyby zaistnieć, gdyby podjęto próbę wartościowania spraw w aspekcie sposobu uzasadniania wydanych w nich wyroków.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sąd pierwszej instancji należałoby opatrzyć zastrzeżeniem, że nie będzie ono prowadziło do ograniczenia prawa stron do spowodowania kontroli odwoławczej.		
64.	art. 147 § 2a k.p.k.	W zmienianym § 2a wprowadza się obowiązek rejestrowania przesłuchań podejrzanych, którzy nie ukończyli 18 lat. **Pojawia się jednak problem, czy z punktu widzenia praktycznego jest to realne**. (…). Rozumiejąc intencje wprowadzenia tego uregulowania należy jednak wskazać, iż **problemem mogą być właśnie kwestie organizacyjne**. Trzeba mieć na względzie, iż osoby poniżej 18 lat popełniają pospolite przestępstwa i czynności z ich udziałem wykonują funkcjonariusze policji, często w słabo wyposażonych w odpowiedni sprzęt jednostkach. **W ślad za tą propozycją winny zatem pójść rozwiązania organizacyjne**. Projektodawca, przy tym rozwiązaniu powołuje się na art. 9 ust. 1 *dyrektywy 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym* (dalej: dyrektywa 2016/800). Przepis ten stanowi: „Państwa członkowskie zapewniają, by przesłuchania dzieci przez policję lub przez inne organy ścigania w postępowaniu karnym nagrywano w postaci zapisu audiowizualnego, jeżeli jest to proporcjonalne z uwagi na okoliczności sprawy, biorąc pod uwagę między innymi ewentualną obecność adwokata oraz fakt	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Problemy organizacyjno-techniczne nie wydają się obecnie wystarczającym argumentem do rezygnacji z projektowanej regulacji. Czas procedowania nad ustawą oraz okres vacatio legis powinny umożliwić przygotowanie środków technicznych do realizacji obowiązku przewidzianego w art. 147 § 2a k.p.k. „Awaryjnie" takie nagranie można obecnie wykonać nawet przeciętnym smartfonem. Korzyści z takiej regulacji przekraczają potencjalne koszty. Za Trybunałem Konstytucyjnym można wskazać, że *„Praktyka stosowania „ostrzeżeń Mirandy" nie spowodowała, wbrew początkowym obawom, ograniczenia skuteczności prowadzonych postępowań karnych.* ***Co więcej, wprowadzenie wyższych standardów prawa do obrony*** *zostało zaakceptowane przez samą policję i* ***przyczyniło się do wprowadzenia w wielu stanach USA praktyki nagrywania przesłuchań, co dodatkowo ogranicza możliwość wywierania przez policję niedozwolonego nacisku*** *(L. J. Siegel, Introduction to Criminal Justice, Wadsworth 2010, s. 341)."* (wyrok TK z dnia 11 grudnia 2012 r. K 37/11). Podobnego efektu należy spodziewać się w Polsce.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozbawienia dziecka wolności, pod warunkiem że uwzględnia się przede wszystkim najlepszy interes dziecka.”. Natomiast zgodnie z art. 9 ust. 2 dyrektywy 2016/800, „Jeżeli przesłuchania nie nagrywa się w postaci zapisu audiowizualnego, zapisuje się je w inny odpowiedni sposób, na przykład w postaci pisemnego protokołu, który podlega należytej weryfikacji.”. Jak z powyższego wynika, regulacja, na którą powołuje się projektodawca, bynajmniej nie nakłada bezwzględnego obowiązku rejestrowania wszystkich przesłuchań małoletnich podejrzanych. Istotnym kryterium jest tutaj waga sprawy i związana z nią możliwość stosowania działań o charakterze represyjnym. **Obowiązek taki można w pełni zaakceptować odniesieniu do sytuacji, kiedy podejrzany nie ma obrońcy i jest pozbawiony wolności.** Nie wydaje się zatem zasadne wprowadzenia nakazu o charakterze bezwzględnym.		
65.	art. 147 § 2a k.p.k.	W zmienianym § 2a wprowadza się obowiązek rejestrowania przesłuchań podejrzanych, którzy nie ukończyli 18 lat. **Pojawia się jednak problem, czy z punktu widzenia praktycznego jest to realne**. **W OSR nie wskazano, czy projektodawca poczynił ustalenia w tym zakresie.** Skutkiem finansowym projektowanej regulacji może być zatem konieczność zakupu sprzętu rejestrującego w trudnej do określenia ilości – **co należałoby wskazać w OSR.**	**PK**	W OSR nie uwzględniono konieczność zakupu sprzętu rejestrującego przesłuchania podejrzanych i związanego z tym wzrostu kosztów gdyż, obecnie w procedurze karnej występują przesłuchania odbywające się w specjalnych trybach, które utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
66.	art. 156 § 5, 5a k.p.k.	Nowe brzmienie art. 156 § 5a k.p.k. przewiduje, że w razie złożenia w postępowaniu przygotowawczym wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanego i obrońcę poucza się o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Sformułowanie „prawo do zapoznania się z materiałami postępowania" sugeruje, że **prawo to dotyczy całości materiałów**. Przepis nie zakreśla terminu skorzystania z tego prawa. Natomiast zdanie drugie nakłada na organ procesowy obowiązek niezwłocznego udostępnienia określonej części akt sprawy. Należy założyć, że treść tego przepisu zmierza do rozdzielenia kwestii powiadomienia stron (obrońcy i podejrzanego) od możliwości zaznajomienia się z aktami sprawy w związku z wnioskiem od samej czynności realizowanej na wniosek, gdy faktycznie udostępnia się materiały w części stanowiącej podstawę do sformułowania wniosku. **Niemniej jednak może istnieć obawa, że projektowane brzmienie przepisu § 5a będzie interpretowane przez podejrzanych i obrońców jako obowiązek udostępnienia akt w całości – czyli całkowite zniesienie możliwości odmowy udostępnienia akt postępowania przygotowawczego w sprawach, w których wnioskowano o tymczasowe aresztowanie**. Nie wydaje się, aby było to uzasadnione, aczkolwiek nie budzi wątpliwości, iż podejrzany i jego obrońca winni mieć dostęp do całości tych materiałów,	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Projektowany art. 156 § 5a stanowi, że „W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii.", Redakcja przepisu nie powinna budzić wątpliwości co do tego, że zdanie drugie i trzecie pozostają w ścisłym związku i prawo do zaznajomienia z materiałami postępowania o którym mowa w zdaniu pierwszym ma zakres określony w zdaniu drugim przepisu. Odnośnie do sporządzenia odpisów lub kopii należy wskazać, że jest to uprawnienie pochodne od prawa do poznania akt „w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania". Obawy autora uwagi sprowadzają się do przekonania, że udostępnienie odpisów i kopii może utrudnić dalsze postępowanie. Niewątpliwie istnieje takie ryzyko, ale jest ono związane już z samym uprawnieniem do zapoznania się z aktami. Należy zwrócić uwagę na użyte w przepisie wyrażenie „oraz w tym zakresie". Pozwala ono ograniczyć zakres odpisów lub kopii do tych, które zawierają „treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania" O tym zaś co do wniosku będzie dołączone decyduje prokurator.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		które dotyczą jego osoby. Projekt przewiduje ponadto sporządzanie przez podejrzanego i obrońcę odpisów lub kopii z materiałów udostępnionych na podstawie §5a zdanie drugie. Projektodawca w żaden sposób nie uzasadnił tego rozwiązania. Nie przewiduje go też art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13, na który projektodawca się powołuje. **Udostępnienie materiału dowodowego w takiej formie może utrudnić prowadzenie wielowątkowych i wieloosobowych śledztw i spowodować przedwczesne ujawnienie zebranych przez organ postępowania informacji, wymagających sprawdzenia i przeanalizowania. Może to również ujawnić kierunek śledztwa i umożliwić poznanie przez podejrzanego – a także innych nie ujętych podejrzanych – jakiego rodzaju czynności procesowe będą podejmowane dla wyjaśnienia całokształtu okoliczności sprawy. Podejrzany uzyska też możliwość nieograniczonego powielania udostępnionych materiałów oraz przekazywania ich wielu podmiotom w wielu różnych miejscach jednocześnie, co w wielu sprawach spowoduje, że osiągnięcie celów postępowania okaże się niemożliwe**.		
67.	art. 156 § 5a k.p.k.	Ponadto przepis w proponowanym kształcie nie zawiera żadnych wyłączeń, w tym w m.in. w zakresie materiałów niejawnych, co może nastręczać trudności interpretacyjne i powodować żądanie wydania podejrzanemu także tych materiałów.	**PK**	Analogiczną uwagę zgłosiła PR w Szczecinie i stanowisko projektodawcy przedstawiono przy omawianiu wskazanej uwagi (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
68.	art. 156 § 5b k.p.k.	Zastrzeżenia budzi również uchylenie § 5b oraz będąca jego konsekwencją zmiana w § 5. Przepis ten dotyczy materiałów postępowań umorzonych. Należy zatem wskazać, że postępowanie umorzone może zostać, w określonych okolicznościach, podjęte i prowadzone w dalszym ciągu. W razie uchylenia wskazanego przepisu, sprawca czynu będzie mógł uzyskać dostęp do materiałów postępowania umorzonego powodu niewykrycia sprawcy, co pozwoli mu uzyskać informacje o dowodach zgromadzonych w sprawie. Akta postępowania zawierają ponadto dane osobowe jego uczestników, przez co należy rozumieć nie tylko ich imiona, nazwiska i adresy, ale też inne informacje pozwalające na ustalenie ich tożsamości. Nie w każdym wypadku anonimizacja danych całkowicie wykluczy możliwość identyfikacji określonej osoby. Nie jest więc zasadne, aby dowolna osoba postronna mogła uzyskać dostęp do akt dowolnego postępowania przygotowawczego, nawet po jego zakończeniu. Powinno to podlegać ocenie organu procesowego.	**PK**	Stanowisko odnośnie do uwagi przedstawiono przy uwagach do tego przepisu zgłoszonych przez Krajową Radę Prokuratorów.
69.	art. 156 § 5 k.p.k. i art. 198 § 1 k.p.k.	Na podstawie projektowanego art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego „za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej”. W projektowanym art. 198 § 1 Kodeksu postępowania karnego określono,	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		że „W miarę potrzeby udostępnia się biegłemu akta sprawy, poszczególne dokumenty z akt sprawy lub ich uwierzytelnione kopie, w zakresie niezbędnym do wydania opinii. Dokumenty mogą być również udostępnione w postaci elektronicznej.”. Biorąc pod uwagę, że udostępnianie dokumentów z akt spraw z postępowań karnych w postaci elektronicznej może generować szereg ryzyk dla przetwarzanych w tych aktach danych osobowych istotne jest, aby takie udostępnianie było prowadzone w sposób gwarantujący integralność i poufność tym danym (ryzyka te mogą wiązać się np. z nieuprawnionym dostępem do przesyłanych drogą elektroniczną dokumentów z akt spraw z postępowań karnych, czy przechowywania ich na niezabezpieczonych nośnikach danych). Projektowane przepisy umożliwiające przekazywanie akt w postaci elektronicznej powinny zostać rozbudowane o procedury uwzględniające możliwe ryzyka dla przetwarzania w tej formie znajdujących się w aktach danych osobowych. Rozwiązania te powinny być projektowane także z uwagi na ryzyka związane z cyberbezpieczeństwem.		
70.	art. 156 § 5 k.p.k.	Jednocześnie, w kontekście nowelizacji art.156 § 5 Kodeksu postępowania karnego, w świetle wspomnianego wcześniej wyroku ETPCz w sprawie Kaczmarek przeciwko Polsce, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych uznaje za konieczne doprecyzowanie przesłanek udostępniania informacji z prowadzonego postępowania	**PUODO**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przygotowawczego na podstawie ww. przepisu. Powyższa sprawa dotyczyła ujawnienia na konferencji prasowej zorganizowanej 31 sierpnia w 2007 r. przez zastępców Prokuratora Generalnego wraz z prokuratorami Prokuratury Okręgowej w Warszawie oraz przedstawicielami Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) i Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA) nagrania rozmowy telefonicznej Skarżącej (będącej osobą trzecią - żoną podejrzanego) oraz jej danych osobowych z materiałów postępowania karnego. ETPCz po ocenie zawartych w skardze zarzutów, po zapoznaniu się z argumentacją strony rządowej oraz analizie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa, doszedł do wniosku, że ingerencja w życie prywatne skarżącej nie była „zgodna z prawem" i wymogami art. 8 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W przedmiotowym orzeczeniu Trybunał wprost zakwestionował też samą konstrukcję art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego. Biorąc pod uwagę powyższe, w celu zapewnienia zgodności projektowanych przepisów z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności a także zapewnienia prawa do prywatności osób których dane znajdą się w aktach postępowania karnego, organ nadzorczy wnosi o zmianę art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego -zgodnie z kierunkiem wskazanym w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		szczególności, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych dostrzega potrzebę doprecyzowania i stworzenia zamkniętego katalogu przesłanek, na podstawie których w wyjątkowych wypadkach informacje zawierające dane osobowe z akt postępowania przygotowawczego będą udostępnione innym osobom a także wprowadzenie odpowiednich gwarancji dla zabezpieczenia praw i wolności osób, których dane dotyczą.		
71.	art. 156 § 5a k.p.k.	doprecyzować, który z organów w toku postępowania przygotowawczego zawiadamia podejrzanego i obrońcę o złożeniu wniosku oraz który z organów udostępnia akta. Wprawdzie w Uzasadnieniu projektodawca (s. 40) wskazuje na prokuratora jako organ zobowiązany do poinformowania podejrzanego i jego obrońcy o kierowanym do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania wraz z pouczeniem o przysługującym prawie do zapoznania się z materiałami postępowania oraz udostępnia akta postępowania w zakresie, w jakim stały się kanwą tego wniosku, to już kwestię organu, na którym ciążą te obowiązki w razie złożenia wniosku o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania, całkowicie pomija. Jakkolwiek wydaje się, że o złożeniu wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania zawiadamia prokurator kierując go do sądu, natomiast w sytuacji złożenia (czynności już dokonanej a nie zamiaru złożenia) wniosku o przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania akta, które w	**KRP**	Uwaga niezasadna. O ile zasadą powinno być udostępnianie akt przez prokuratora, o tyle nie można wykluczyć, że względy techniczne i czasowe zdecydują o udostępnieniu akt przez sąd. Odnośnie do ponownego pouczania. Projektowane przepisy dopuszczają sytuację, w której prokurator ogłosi postanowienie o przedstawieniu zarzutów, lecz nie przesłucha podejrzanego. (art. 313 § 1 in fine k.p.k.) Art. 300 § 1 k.p.k. wskazuje zaś na pouczenie „przed pierwszym przesłuchaniem podejrzanego” Aby zatem wykluczyć sytuację, że podejrzany nie zostanie pouczony należy projektowaną regulacje pozostawić.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		momencie złożenia wniosku o ich udostępnienie przez podejrzanego lub jego obrońcę, znajdują się już w sądzie, winien udostępniać, w zakresie opisanym w projektowanym art. 156 § 5a k.p.k., sąd. Brak jest również potrzeby ponownego pouczenia podejrzanego i obrońcy o prawie do zapoznania się z aktami, gdyż te pouczenia, zgodnie z treścią art. 300 § 1 k.p.k. uwzględniając treść art. 156 § 5a k.p.k. są zawarte w pouczeniu dla podejrzanego wręczanym mu podczas pierwszego przesłuchania.		
72.	art. 159 k.p.k.	Wątpliwe wydaje się zastosowanie pojęcia „zatrzymany", albowiem ma ono wiele znaczeń. Zatrzymanie może bowiem dotyczyć wielu osób (art. 244, art. 247, art. 279, art. 285 § 2) i nie sposób uznać, iż każda z nich może złożyć wniosek. Oczywiście przepis ten należy interpretować w kontekście art. 156§1 k.p.k. ale wydaje się, że wymagana byłaby bardziej precyzyjna redakcja odnosząca się do tej osoby, która została zatrzymana w związku ze skierowaniem wobec niej czynności postępowania.	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Art. 246 § 1 k.p.k. prawo do zażalenia odnosi się do zatrzymanego. Projektowany w tym przepisie § 1a k.p.k. daje zatrzymanemu prawo do zapoznania się z aktami. Regulacja zawarta w art. 159 k.p.k. zachowuje konsekwencje terminologiczną ze wskazanymi wyżej przepisami i w zakresie zatrzymanego stanowi ich uzupełnienie.
73.	art. 168a k.p.k.	Projekt przewiduje powrót do pierwotnego brzmienia art. 168a k.p.k. W uzasadnieniu nie dostrzeżono mankamentów tej wersji przepisu podnoszonych w doktrynie (zob. np. A. Lach, Dopuszczalność dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa w postępowaniu karnym, „Państwo i Prawo" 2014, z. 10, s. 39 – 53, W. Jasiński, Zakaz przeprowadzenia i wykorzystania w procesie karnym dowodu	**SN**	Uwagi niezasadne. Co do uwagi: *„Jeśli chodzi o cel, to można łatwo obejść taki zakaz argumentując, że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu. W tym kontekście ograniczenie zakazu wykorzystania dowodu ze względu na cel jawi się jako nieuzasadnione".*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego (art. 168a k.p.k.) w: P. Wiliński (red.) Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. Przewodnik po zmianach, Warszawa 2015, s. 360 - 376). Jako dwa zasadnicze jawią się tutaj cel uzyskania dowodu oraz bezwzględny charakter zakazu. **Jeśli chodzi o cel, to można łatwo obejść taki zakaz argumentując, że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu.** W tym kontekście **ograniczenie zakazu wykorzystania dowodu ze względu na cel jawi się jako nieuzasadnione**. Cel nie wpływa wszak ani na wielkość naruszenia ani na ryzyko związane z wprowadzeniem dowodu. Drugą wątpliwość, jaką należy zgłosić jest to, że **zakaz ma charakter generalny i bezwzględny**. W tym kontekście polska regulacja jest bardzo radykalna. **Nie przewiduje bowiem badania stopnia naruszenia dobra chronionego, społecznej szkodliwości czynu w zestawieniu z przedmiotem postępowania,** w którym dowód miałby być wykorzystany. Może się zatem zdarzyć, że stopień społecznej szkodliwości naruszenia przy pozyskiwaniu dowodu będzie nieproporcjonalny do przestępstwa, co do którego toczy się postępowanie. **Nie przewidziano także brania pod uwagę wpływu uzyskania dowodu w drodze czynu zabronionego na**		Należy wskazać, że projektowana regulacja zawiera pewien kompromis wynikający z ważenia wartości, w szczególności uwzględnienia zasady prawdy. Dlatego w projekcie wprowadzono ograniczenie w postaci zastrzeżenia, że chodzi o dowody „uzyskanego do celów postępowania". Co do możliwości obejścia zakazu poprzez wskazanie „że dowody zostały uzyskane na potrzeby postępowania cywilnego, dyscyplinarnego, wykroczeniowego lub bez konkretnego celu" autor uwagi zdaje się pomijać, że sądy dalekie są od bezrefleksyjnego dawania wiary temu co mówią strony postępowania czy świadkowie. Biorą pod uwagę zasady prawidłowego rozumowania, wskazania wiedzy czy doświadczenia życiowego (art. 7 k.p.k.). Poza tym nie ma przeszkód aby jednym zachowaniem realizować wiele celów. Co do uwagi: „Drugą wątpliwość, jaką należy zgłosić jest to, że zakaz ma charakter generalny i bezwzględny. W tym kontekście polska regulacja jest bardzo radykalna. Nie przewiduje bowiem badania stopnia naruszenia dobra chronionego, społecznej szkodliwości czynu w zestawieniu z przedmiotem postępowania" należy wskazać, że w przepisie wprowadzono ograniczenie i to zasadnicze. Nie chodzi o wszystkie dowody uzyskane z naruszeniem prawa ale o dowody uzyskane „za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego." W uzasadnieniu projektu wskazano: „*W Komentarzu do art. 51 Konstytucji RP pod redakcją prof. Marka Safjana wskazano, że „chybione wydaje się również absolutyzowanie wskazanej zasady w odniesieniu do informacji zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. TK*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wiarygodność dowodu czy rzetelność postępowania, co występuje w prawie porównawczym. Nasuwa się zatem wątpliwość, czy w zaproponowanym brzmieniu zakaz dowodowy nie będzie zbyt często prowadził do sytuacji trudnych do zaakceptowania, kiedy wykluczenie dowodu i skutkująca niekiedy tym bezkarność sprawcy poważnego przestępstwa będą nieproporcjonalne do działania organu lub osoby, które uzyskały dowód. **Nie wskazano też, czy popełnienie czynu zabronionego ma być stwierdzone prawomocnym orzeczeniem czy też będzie podlegało ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie.** Trudno podzielić odwoływanie się w **uzasadnieniu zmiany brzmienia art. 168a k.p.k. do art. 51 ust. 4 Konstytucji. Gdyby przyjąć, że ten ostatni znajduje zastosowanie do dokonywania ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym, należałoby konsekwentnie objąć zakazem dowodowym wszystkie dowody pozyskane z naruszeniem ustawy**, a więc także np. Kodeksu wykroczeń czy Kodeksu cywilnego. Wzorcem konstytucyjnym powinien być tutaj przede wszystkim art. 45 Konstytucji przewidujący prawo do rzetelnego procesu, ewentualnie artykuły Konstytucji chroniące takie wartości jak prawo do ochrony życia prywatnego (art. 47) czy nienaruszalności mieszkania (art. 50).		*uznaje, że o takich informacjach można mówić nie tylko wówczas, gdy uzyskiwanie danego rodzaju informacji jest w ogóle niedopuszczalne, ale również wtedy, gdy informacji nie pozyskano na podstawie i w granicach przewidzianych wyraźnie w ustawie lub gdy ich pozyskanie nastąpiło niezgodnie z określoną procedurą (wyrok z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, Nr 7, poz. 80). (…)* ***Bardziej przekonujące wydaje się odwołanie się do zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji).*** *Specyfika omawianej gwarancji, fakt, że jest ona ściśle związana z istotą autonomii informacyjnej jednostki, nakazują bowiem przyjęcie, że "poświęcenie" wartości podlegających ochronie na podstawie art. 51 ust. 4 może nastąpić jedynie w przypadkach wyjątkowych. Z natury rzeczy dopuszczalność posługiwania się przez władze publiczne informacjami zebranymi w sposób sprzeczny z ustawą domaga się zaangażowania szczególnie istotnego interesu publicznego dla uczynienia zadość wymogom zasady proporcjonalności oraz ochrony istoty praw i wolności konstytucyjnych. Odwołanie się do wykładni literalnej art. 51 ust. 4 wydaje się zatem zbyteczne" (M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016, Legalis)".* To właśnie odwołanie się zasady proporcjonalności sprawiło, że w art. 168a k.p.k. wskazano na najpoważniejsze naruszenia prawa tj. naruszenia wyczerpujące „znamiona czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego". Eliminacja dowodów pozyskanych w drodze czynu zabronionego, oprócz zapewnienia rzetelności postępowania, będzie miało także efekt zniechęcający do popełniania takich czynów dla uzyskania dowodu. Co do uwagi:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				„*Nie wskazano też, czy popełnienie czynu zabronionego ma być stwierdzone prawomocnym orzeczeniem czy też będzie podlegało ustaleniu przez organ prowadzący postępowanie*”. należy wskazać, że sąd dokonuje takiej oceny samodzielnie (art. 8 § 1 k.p.k.) Nie jest to rozwiązanie nowe. Podobnie sąd ocenia przesłanki z art. 171 § 7 k.p.k.) Co do uwagi: „*Trudno podzielić odwoływanie się w uzasadnieniu zmiany brzmienia art. 168a k.p.k. do art. 51 ust. 4 Konstytucji. Gdyby przyjąć, że ten ostatni znajduje zastosowanie do dokonywania ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym, należałoby konsekwentnie objąć zakazem dowodowym wszystkie dowody pozyskane z naruszeniem ustawy*” należy zauważyć, że w uzasadnieniu projektu wskazano na wypowiedzi SN, SA i TK: „*Odwołując się do stanowiska doktryny* ***Sąd Najwyższy*** *wskazywał, że „w polskiej procedurze karnej zakazy dowodowe wynikać muszą z określonych przepisów prawnych. Zakazy dowodowe określają wszelkiego rodzaju ograniczenia co do możliwości dowodzenia oraz wprowadzania i przeprowadzania dowodów, a także ich wykorzystania w procesie karnym (…).* ***Zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP tylko w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie podlegają usunięciu”*** *(postanowienie SN z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 25/11).* *Podobne stanowisko zaprezentował* ***Sąd Apelacyjny we Wrocławiu*** *wskazując w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 września 2013 r. (II AKa 249/13), że „Organy postępowania karnego nie mają całkowitej swobody w doborze i wykorzystaniu środków, metod i sposobów dowodzenia, gdyż*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				działania te podlegają licznym konstytucyjnym i ustawowym ograniczeniom, a niektóre z nich są bezwzględnie zabronione (zakazane). Konstytucja RP wyraźnie przesądza, że czynności dowodowe ingerujące w wolności i prawa osobiste muszą być konieczne (art. 31 ust. 3) oraz odbywać się w granicach zakreślonych przez przepisy KPK (art. 41 ust. 1; art. 49; art. 50). ***Natomiast, w razie przeprowadzenia czynności dowodowych w sposób sprzeczny z ustawą, informacje, a więc środki dowodowe, uzyskane w ich następstwie, podlegają usunięciu*** *(art. 51 ust. 4)".* *(…)Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 grudnia 2005 r. (K 32/04) analizując uprawnienie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP wskazał, że „****Spod działania tego prawa nie są bynajmniej wyłączone informacje zebrane w drodze działalności operacyjnej****" oraz że „na tle unormowań w art. 49 i art. 51 ust. 4 Konstytucji proporcjonalność wkroczenia ustawodawcy zwykłego będzie oceniana wedle kryteriów łagodniejszych – w pierwszym i surowszych – w drugim wypadku".* W uwadze nie naprowadzono żadnych orzeczeń, które zawierałyby tezy przeciwne do wyżej wskazanych.
74.	art. 168a k.p.k.	Opowiadając się za jej przyjęciem i tym samym przywróceniem pierwotnego kształtu przepisu art. 168a k.p.k., należy jednocześnie zaznaczyć, że rozwiązanie takie ma charakter połowiczny w zakresie, w jakim prowadzi do	**KRRP**	Uwaga nie do końca jasna. Niemniej propozycje uchwalenia odrębnych przepisów należy postrzegać jako wykraczające poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wyeliminowania z ustawy karnoprocesowej zakazu wykorzystania dowodów uzyskanych z naruszeniem przepisów postępowania w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Odwołując się do standardów demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) oraz zasady legalności (art. 8 Konstytucji RP) należy optować za odrębnym uregulowaniem takiego zakazu, najlepiej w powiązaniu ze zmianą normatywną dotyczącą przepisu art. 168a K.P.K.		
75.	art. 168b k.p.k. i art. 237a k.p.k.	NRA uczestniczyła w opracowaniu projektu ustawy o zmianie kodeksu postępowania karnego (zmiana art. 168a i 237a oraz uchylenie art. 168b), który zmierza do wprowadzenia przepisów przywracających zakaz wykorzystywania przeciwko obywatelom dowodów pozyskiwanych w sposób nielegalny, w tym uzyskanych „przy okazji" prowadzenia kontroli operacyjnej. Projekt został wniesiony w kwietniu br. Dotyczy także np. nielegalnej inwigilacji obywateli. To rozwiązanie zakazujące wykorzystywania w postępowaniu karnym tzw. „owoców z zatrutego drzewa", w ramach kontroli operacyjnej (inwigilacji) przeciwko obywatelom. Posłowie wnioskodawcy (KP Polska 2050 - Trzecia Droga) - podjęli inicjatywę ustawodawczą w związku z petycją wniesioną przez Naczelną Radę Adwokacką, która obejmowała przygotowany przez adw. Przemysława Rosatiego, prezesa NRA, projekt ustawy w sprawie zmiany art. 168a i 237a oraz uchylenia art. 168b k.p.k. To ważny	**NRA**	Uwaga niezasadna. Co do „owoców zatrutego drzewa" to w uzasadnieniu projektu wyjaśniono, że polska procedura karna takiego dowodu nie wyklucza. Potwierdził to SN w wyroku z dnia 2 lutego 2016 r. IV KK 346/15. Co do potrzeby uchylenia 168b k.p.k. należy zwrócić uwagę na skutek jaki taka propozycja mogłaby wywołać. Odmiennie niż NRA skutek uchylenia art. 168b k.p.k. postrzega Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu. W stanowisku (OSR do projektu – druk nr 410) wskazano, że **uchylenie art. 168b k.p.k. mogłoby prowadzić do takiego skutku, że będzie możliwe wykorzystanie dowodu uzyskanego w wyniku kontroli operacyjnej, w zakresie każdego przestępstwa niezależnie od tego, czy mieści się ono w katalogu przestępstw, co do których może być zarządzona kontrola operacyjna**. Opinię w tym zakresie sporządził prof. Andrzej Sakowicz, członek KKPK, która opracowała alternatywne propozycje, włączone przez MS do opiniowanego projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		elementem procesu odchodzenia od zmian, które przyczyniły się do naruszenia podstawowych standardów wynikających z prawa do rzetelnego procesu karnego (art. 45 Konstytucji RP). Celem projektu było zakazanie korzystania w postępowaniu karnym z tzw. „owoców zatrutego drzewa" i wiąże się także z ochroną innych wolności i praw obywatela, jak prawo do prywatności czy ochrony tajemnicy korespondencji. NRA stanowczo kwestionuje proponowane w omawianej zmianie rozwiązania i wnioskujemy o rozważenie możliwości całkowitego uchylenia opiniowanego przepisu. https://www.adwokatura.pl/z-zycia-nra/sejm-rp-zajmie-sie-owocami-z-zatrutego-drzewa-oraz-formularzami-uzasadnien-wyrokow-w-sprawach-karnych		
76.	art. 168b k.p.k. i art. 237a k.p.k.	Z propozycją zmiany art. 168a k.p.k. powiązane są, jeśli chodzi o ich aksjologiczne uzasadnienie, propozycje zmian art. 168b i art. 237a k.p.k. Pierwszy z tych przepisów, w efekcie zmiany normatywnej wprowadzonej nowelą z 11 marca 2016 r., przewiduje sui generis legalizację dowodów uzyskanych poza podmiotowymi i przedmiotowymi granicami kontroli operacyjnej. Opiera się ona na decyzji prokuratora o wykorzystaniu w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego w wyniku takiej kontroli, zarządzonej na wniosek uprawnionego organu, dotyczącego popełnienia przez osobę, wobec której kontrola ta była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. W tym miejscu należy odesłać do rozważań poczynionych na gruncie zbliżonych zastrzeżeń RPO. Wskazano tam m.in., że - regulacja, w której prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania dowodu w postępowaniu karnym **jedynie w znaczeniu technicznym** (nie rodząc po stronie prokuratora żadnych nowych uprawnień) nie powinna być kwestionowana, jeżeli to sąd będzie ostatecznie decydował o wykorzystaniu danego dowodu. Dodać można, że decyzja sądu pierwszej instancji w tym zakresie podlega kontroli odwoławczej (a zatem zachowana zostaje zasada dwuinstancyjności).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przestępstwa skarbowego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej, a także dotyczącego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objęta zarządzeniem kontroli operacyjnej. Z przedstawionym rozwiązaniem łączy się wyraźny regres ochrony prawnej przed ingerencją w sferę praw i wolności jednostki w drodze kontroli operacyjnej. Przed jego wprowadzeniem zgoda następcza, obejmująca wykorzystanie w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego poza granicami kontroli operacyjnej, była- w oparciu o przepisy ustawy o Policji - obwarowana zastrzeżeniem, że dowód dotyczy popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, co do którego można zarządzić kontrolę operacyjną, popełnionego przez osobę, wobec której była ona stosowana. Ponadto legitymowany do jej udzielenia, na wniosek prokuratora, był wyłącznie sąd. Zniesienie wyeksponowanych warunków zgody następczej spowodowało eliminację istotnych przeszkód w szerokim uznawaniu materiałów uzyskanych w drodze kontroli operacyjnej za dowody w postępowaniu karnym. W związku z przyznaniem w art. 168 b K.P.K. prokuratorowi legitymacji do wydania decyzji zezwalającej na wykorzystanie w procesie karnym dowodów odnoszących się do innych przestępstw lub przestępstw skarbowych niż objęte pierwotną zgodą na zarządzenie kontroli operacyjnej ujawnia się w sposób		- art. 168b k.p.k. i art. 237a § 1 k.p.k.. stanowią, że „prokurator w toku postępowania przygotowawczego wydaje postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym". Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*Wykorzystane na etapie postępowania przygotowawczego materiały z czynności operacyjnych będą następnie przedmiotem wniosku dowodowego oskarżyciela, w przypadku wniesienia aktu oskarżenia. O dopuszczeniu dowodu końcowo zdecyduje więc sąd orzekający, a prawidłowość jego decyzji będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 168a k.p.k.), „*Końcowo o przeprowadzeniu dowodu z tych materiałów decydował będzie sąd w postępowaniu rozpoznawczym, a jego decyzja i ocena będzie podlegała kontroli w toku instancyjnym*" (co do art. 237a § 1 k.p.k.). - Nie ma zatem podstaw do podważania konstytucyjności projektowanych regulacji. Należy jeszcze zwrócić uwagę, że kontrola legalności dowodu przez sąd orzekający co do meritum sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu jest o wiele bardziej efektywna, niż kontrola wpadkowa (zażaleniowa), której wprowadzenie postuluje RPO. Należy bowiem zaznaczyć, że dopuszczenie dowodu z kontroli operacyjnej nie sprowadza się tylko do stwierdzenia czy chodzi o tzw. „przestępstwo katalogowe", ale ma zdecydowanie głębszy charakter. Często dopiero całokształt materiału dowodowego, przeprowadzonego na rozprawie, pozwala na jednoznaczną ocenę dopuszczalności dowodu z kontroli operacyjnej. Potwierdzeniem tego jest stanowisko SN, który wskazuje, „*Warunkiem sine qua non dla możliwości skorzystania z kontroli operacyjnej jest zaistnienie sytuacji, w której stosowanie innych środków okazało się bezskuteczne albo zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą one*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jaskrawy dysonans między wskazanym rozwiązaniem i uregulowaniem kompetencji do zarządzenia kontroli operacyjnej, która jest zastrzeżona wyłącznie dla sądu (w tym duchu K.Sychta, Komentarz do art. 168b K.P.K. (w) Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2023, Lex). Podniesione wyżej zastrzeżenia natury gwarancyjnej dotyczące regulacji prawnej zawartej w art. 168b K.P.K. pozostają aktualne również w przypadku uregulowania przewidzianego w art. 237a K.P.K., którego zmiana w drodze nowelizacji ustawy karnoprocesowej z 11 marca 2016 r. przyniosła oddanie prokuratorowi decyzji o wykorzystaniu w postępowaniu karnym dowodu uzyskanego poza granicami zarządzonej przez sąd kontroli i utrwalania rozmów (procesowego podsłuchu telekomunikacyjnego) oraz stworzyła możliwość wykorzystania takiego dowodu także wówczas, gdy dotyczy on przestępstwa (ściganego z urzędu) lub przestępstwa skarbowego, co do którego zarządzenie wskazanej kontroli nie jest możliwe lub przestępstwa (ściganego z urzędu) bądź przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż ta, która była objęta zarządzeniem kontroli i utrwalania rozmów. Proponowane w opiniowanym projekcie zmiany art. 168b i art. 237a k.p.k. jedynie częściowo eliminują przytoczone powyżej zastrzeżenia, ograniczają się bowiem do wyłączenia dopuszczalności wykorzystania dowodów uzyskanych w wyniku kontroli		*nieskuteczne lub nieprzydatne (zasada subsydiarności). Oznacza to kategoryczny zakaz stosowania kontroli operacyjnej, jeżeli nie wyczerpano innych możliwych metod pracy operacyjnej albo też nie wykazano, że inne środki (biorąc pod uwagę konkretny stan faktyczny) będą nieprzydatne. Natomiast w przypadku, gdy próbę taką podjęto, należy wykazać, iż środki te okazały się bezskuteczne*" (postanowienie SN z dnia 25 stycznia 2017 r. III KK 211/16). Dodać można, że niniejsza ustawa ma charakter interwencyjny i wprowadza zmiany uznane za pilne. Pogłębiona (niekiedy systemowa) zmiana poszczególnych instytucji będzie inicjowana w przyszłości o ile będzie to uzasadnione. Odnośnie do uwagi należy także wskazać, że trwają prace nad rozdzieleniem funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego. Niewątpliwie z ustrojowego punktu widzenia zmieni to postrzeganie prokuratora jako organu stojącego na straży praworządności, a w konsekwencji na ocenę jego procesowych kompetencji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		operacyjnej lub w wyniku zarządzenia kontroli i utrwalania rozmów w postępowaniu karnym w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, w stosunku do którego nie jest dopuszczalne stosowanie wskazanych form kontroli przez jakikolwiek organ (art. 168b § 1 oraz art. 237 § 9 k.p.k. w projektowanym kształcie). Z perspektywy gwarancyjnej przedstawione zmiany trudno uznać za satysfakcjonujące, oznaczają bowiem, że do czasu postępowania sądowego, na podstawie „legalizującego" postanowienia prokuratora, materiały z kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, uzyskane poza ich zakresem pierwotnie oznaczonym w postanowieniu sądu, i wymagające w związku z tym zbadania ich legalności, będą mogły stanowić podstawę czynności procesowych w postępowaniu przygotowawczym i podstawę dowodową aktu oskarżenia. Nie sposób tego zaakceptować. Mało przekonująco wypada argument zawarty w uzasadnieniu opiniowanego projektu, sprowadzający się do stwierdzenia, że skoro kwestia legalizacji materiału uzyskanego poza pierwotnie oznaczonym zakresem kontroli operacyjnej lub z kontroli i utrwalania rozmów ujawnia się w postępowaniu przygotowawczym, to powinna być pozostawiona w gestii prokuratora jako organu kierującego tym postępowaniem. Podążając tym tokiem myślenia należałoby oddać organowi prokuratorskiemu kompetencję do wydania postanowienia w przedmiocie kontroli		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, przy jednoczesnym założeniu, że o dopuszczeniu dowodów wynikających z tych kontroli „końcowo zdecyduje" - jak tego oczekuje projektodawca -sąd orzekający w procesie sądowym. Jest oczywiste, że zgody na takie rozwiązanie być nie może. Nie może się z nią również spotkać proponowana, prowizoryczna weryfikacja legalności materiałów uzyskanych poza pierwotnie oznaczonym zakresem kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, oparta na postanowieniu „legalizującym" organu prokuratorskiego. Postanowienie takie powinno należeć do sądu jako organu określającego w formie postanowienia ramy dopuszczalności kontroli operacyjnej lub kontroli i utrwalania rozmów, które w wymiarze praktycznym zostały przekroczone.		
77.	art. 171 § 7a k.p.k.	Zgodnie z uzasadnieniem projektu, zakaz przewidziany w art. 171 § 7a stanowi wykonanie art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48. W uzasadnieniu wskazano: „Projektowana zmiana art. 171 k.p.k. (polegająca na dodaniu § 7a) pozostaje w zgodzie z art. 8 ust. 2 i 3 dyrektywy 2013/48/UE, doprecyzowanych w punkcie 38 jej preambuły. Zgodnie z tymi przepisami, jeżeli decyzja o odstępstwie od zapewnienia podejrzanemu dostępu do obrońcy (dopuszczalna jedynie na etapie postępowania przygotowawczego) nie jest podjęta przez „organ sądowy", musi być zapewniona możliwość poddania tej decyzji kontroli sądowej. W preambule	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Aby projektowane gwarancje, przewidziane w art. 301 i 301a, były w praktyce właściwie przestrzegane konieczne było wprowadzenia odpowiedniego ich zabezpieczenia. Rolę tę spełnia art. 171 § 7a k.p.k. Należy zauważyć, że art. 3 dyrektywy 2013/48/UE stanowi, że *„Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzani i oskarżeni mieli prawo dostępu do adwokata w takim terminie i w taki sposób, aby osoby te mogły **rzeczywiście i skutecznie** wykonywać przysługujące im prawo do obrony*" Zasada tworzenia przepisów, które mają charakter praktyczny i skuteczny, a nie teoretyczny i iluzoryczny jest powszechnie przyjęta w prawie europejskim.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		doprecyzowano, że kontrola sądowa może być sprawowana przez sąd na etapie postępowania sądowego. Z tego względu uznano, że najwłaściwszym i najbardziej gwarancyjnym sposobem realizacji tej kontroli będzie wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego zakazu dowodowego, sformułowanego w projektowanym art. 171 § 7a k.p.k." Przepis art. 8 ust. 2 brzmi: „Na czasowe odstępstwa na mocy art. 3 ust. 5 lub 6 tzn. odstępstwa od prawa dostępu do adwokata można zezwolić jedynie w drodze należycie uzasadnionej decyzji podjętej w trybie indywidualnym przez organ sądowy lub przez inny właściwy organ, pod warunkiem że decyzja ta może podlegać kontroli sądowej. Należycie uzasadnioną decyzję odnotowuje się, wykorzystując procedurę protokołowania, zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego.". Przepis ust. 8 ust. 3 dotyczy natomiast innej kwestii, mianowicie prawa do poinformowania osoby trzeciej o zatrzymaniu. **Z cytowanego wyżej przepisu nie wynika obowiązek wprowadzenia zakazu dowodowego w odniesieniu do protokołów przesłuchań. Nie jest uzasadniony przedstawiony przez projektodawcę pogląd, że taki właśnie zakaz będzie najpełniej realizował prawo do kontroli sądowej**. W istocie bowiem, przy takiej konstrukcji, może w ogóle nie dojść do kontroli sądowej. Zakaz wprowadzony w art. 171 § 7a k.p.k. będzie		Również polski TK wskazuje, że „*Regulacje prawne, które prowadzą do tego, że prawa konstytucyjne stają się teoretyczne i iluzoryczne, a przestają być konkretne i skuteczne, naruszają konstytucyjny standard proporcjonalności*" (wyrok TK z dnia 13 marca 2007 r. K 8/07). Prawo do obrony ma zaś swoje źródło w Konstytucji RP (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP). W konsekwencji zastrzeżenia autora uwagi co do potrzeby wprowadzenia projektowanego zakazu dowodowego nie są zasadne. Odnośnie do dalszych zastrzeżeń należy zauważyć, że w motywie 38 wskazano, że „Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w sytuacji, gdy na mocy niniejszej dyrektywy na czasowe odstępstwo zezwolił organ wymiaru sprawiedliwości niebędący sędzią ani sądem, decyzja w sprawie zezwolenia na czasowe odstępstwo **mogła zostać oceniona przez sąd przynajmniej na etapie postępowania sądowego"**. Oczywistym jest zatem, że prawodawca unijny nie oczekuje bezwzględnie takiej kontroli zanim do etapu postępowania sądowego dojdzie. Jeżeli postępowanie zostanie umorzone to nie można wykluczyć jego kontynuowania w przyszłości. Przede wszystkim jednak umorzenie oznacza brak negatywnych konsekwencji dla podejrzanego a właśnie ochronie interesów podejrzanego służą analizowane przepisy dyrektywy. Nie chodzi o kontrolę dla samej kontroli ale o zabezpieczenie interesów podejrzanego, jego prawa do obrony. W konsekwencji nie ma powodów, aby podważać zgodność projektowanej regulacji z dyrektywą 2013/48.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		miał bowiem zastosowanie również w sprawach, w których postępowanie zakończy się w fazie przygotowawczej, zaś decyzja prokuratora nie zostanie zaskarżona. Oznacza to, że wprowadzony przepis nie realizuje wymogu przewidzianego w dyrektywie.		Analizując niniejszą uwagę dostrzeżono potrzebę dokonania zmian w art. 553 § 2 k.p.k. i wskazanie w nim przepisu art. 171 § 7a k.p.k. Jest to zmiana wynikowa. W konsekwencji zaproponowano następujące brzmienie przepisu: „§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w **art. 171 § 4, 5, 7 i 7a**, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza publicznego”.
78.	art. 178 pkt 1 k.p.k.	W aspekcie uregulowania zakazu przesłuchania świadka co do okoliczności objętych tajemnicą obrończą proponowaną zmianę przepisu art. 178 pkt 1 k.p.k. można wprawdzie uznać za dostosowującą jego treść do proponowanej definicji podejrzanego, ale nie sposób jej uznać za dostateczną gwarancję poufności relacji sprawcy przestępstwa z udzielającym mu pomocy prawnej adwokatem lub radcą prawnym, powinna ona bowiem rozciągać się również na sytuacje, w których sprawca korzysta z takiej pomocy w związku z popełnionym przestępstwem, nie uzyskawszy jeszcze statusu podejrzanego. Być może więc w toku dalszych prac legislacyjnych nad opiniowanym projektem warto byłoby zastanowić się nad rozszerzeniem we wskazanym kierunku zakresu tajemnicy obrończej.	**KRRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.
79.	art. 180 § 2 k.p.k.	W związku z rozszerzeniem udziału tłumacza projekt przewiduje wprowadzenie do art. 180 § 2 k.p.k. tajemnicy tłumacza przysięgłego, co ma stanowić zwiększenie ochrony tej	**SN**	Uwaga niezasadna. Przesłuchanie tłumacza na okoliczność treści rozmowy oskarżonego z obrońcą stanowiłaby tak rażące naruszenie standardów prawa do obrony chronionych konstytucyjnie i

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		tajemnicy poprzez oddanie kompetencji do zwolnienia z niej sądowi. **Mając wszakże na względzie, że tłumacz może uczestniczyć także w komunikacji oskarżonego z obrońcą, należałoby w tej części wprowadzić bezwzględny zakaz dowodowy, wyłączając możliwość zwolnienia tłumacza z zeznawania co do faktów, o których uzyskał wiedzę w ten sposób także przez sąd**. Pozwoliłoby to niewątpliwie zwiększyć swobodę kontaktu oskarżonego z obrońcą oraz poufność przekazywanych informacji. Kwestia ta została zresztą dostrzeżona w Uzasadnieniu, gdzie wskazano, że „Zasadniczym powodem wprowadzenia takiej zmiany jest konieczność zapobieżenia obchodzenia przepisów o ochronie tajemnicy prawnie chronionej przez przesłuchanie tłumacza na okoliczność informacji nimi objętymi, np. przez przesłuchanie tłumacza co do treści rozmowy podejrzanego z obrońcą, w której to tłumacz uczestniczył". Nie poszła jednak za tym adekwatna propozycja legislacyjna.		konwencyjnie, że w oczywisty sposób czyniłoby proces nierzetelnym. Nie potrzeba żadnego przepisu, aby stwierdzić, że taki działanie jest niedopuszczalne. Analogiczny problem mógłby dotyczyć np. przesłuchania funkcjonariusza, który słyszał rozmowę telefoniczną oskarżonego z obrońcą w trakcie zarządzonej kontroli operacyjnej. Jest oczywiste, że tajemnica obrończa ma bezwzględny charakter. Dotychczas nie budziło to żadnych wątpliwości. Z tego względu nie ma potrzeby uzupełniania obecnych regulacji o zapisy, które expressis verbis wyłączałyby przesłuchania określonych podmiotów na okoliczności wskazane w art. 178 pkt 1 k.p.k.
80.	art. 189 pkt 3 k.p.k.	Treść projektowanego art. 189 pkt 3 k.p.k. (nie odbiera się przyrzeczenia, „gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania") jedynie zwiększa wątpliwości, bowiem wskazuje, że w myśl przedstawionej koncepcji będzie można być w tym samym postępowaniu jednocześnie świadkiem i podejrzanym– to znaczy, posiadać w tym samym czasie i w tej	**PK**	Uwaga niezasadna. Podobne zastrzeżenia zgłosił RPO w ramach konsultacji publicznych. Wskazano wówczas, że: „Stanowisko RPO polega na nieporozumieniu. Wskazany przepis dotyczy sytuacji gdy dana osoba składa zeznania jako świadek w **cudzej** sprawie a nie własnej. Chodzi o sytuacje popełnienia przestępstwa we współdziałaniu z innymi osobami (popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania) lub o sytuację ścisłego związku pomiędzy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		samej sprawie dwa odmienne zakresy praw i obowiązków.		czynami (np. kradzież i paserstwo). Przepis będzie miał zastosowanie gdy poszczególni sprawcy będą sądzeni w odrębnych postępowaniach. Przykładowo X, Y i Z dokonali wspólnie i w porozumieniu rozboju. X i Y są sądzeni razem a Z został wyłączony do odrębnego postępowania gdyż był poszukiwany. Po jego zatrzymaniu zostaje doprowadzony do sądu i składa zeznania w sprawie X i Y. Jest świadkiem i do niego odnosi się regulacja z art. 189 pkt 3 k.p.k".
81.	art. 210 k.p.k.	Proponowane brzmienie art. 210 k.p.k. ma na celu wykonanie wyroku ETPC w sprawie Solska i Rybicka przeciwko Polsce z 20 września 2018 r. (skargi nr 30491/17 i 31083/17). Wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie wyjęcia zwłok z grobu można zasadniczo zaakceptować. Mając wszakże na względzie terminy doręczeń oraz wniesienia i rozpoznania zażalenia pojawia się niebezpieczeństwo bezpowrotnej utraty istotnych dowodów, z uwagi np. na rozpad substancji toksycznych czy też rozkład ciała. W przypadku zaistnienia podejrzenia przyczynienia się przez osoby najbliższe do śmierci osoby pochowanej mogłyby one legalnie niweczyć cele postępowania karnego. Jeśli pochówek miał miejsce np. kilka lat wcześniej, rozpoznanie zażalenia nie wpływa na możliwości wykrywcze, jeśli jednak miało to miejsce krótki czas przed wydaniem postanowienia, czekanie na uprawomocnienie się postanowienia mogłoby prowadzić do niemożności ustalenia istotnych faktów. Z tego względu należałoby rozważyć wprowadzenie możliwości wyłączenia skutku	**SN**	Uwaga niezasadna Możliwość natychmiastowej wykonalności postanowienia czyniłaby zażalenie środkiem o wątpliwej skuteczności. Sąd rozpoznając zażalenie po dokonaniu wyjęcia zwłok z grobu byłby stawiany przed faktem dokonanym. Należy pamiętać, że EPTCz podkreśla, że środki zaskarżenia z założenia powinny być praktyczne i skuteczne, a nie teoretyczne i iluzoryczne. Analizując orzecznictwo TK można wskazać na utrwaloną linię orzeczniczą preferującą suspensywne środki zaskarżenia. Potwierdzają ją następujące wypowiedzi: - „*Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie koreluje z wyrażonym w orzecznictwie Trybunału poglądem, zgodnie z którym środek zaskarżenia „powinien (...) co do zasady spełniać wymóg dewolutywności, tzn. skorzystanie z niego przez stronę powinno powodować przeniesienie rozpatrzenia sprawy do wyższej instancji (...)* ***ustawodawca powinien ponadto preferować środki zaskarżenia o charakterze suspensywnym, których wniesienie zawiesza wykonanie wydanego rozstrzygnięcia"*** *(zob. wyroki TK z 14 marca 2006 r., SK 4/05, OTK ZU rok 2006, nr 3/A, poz. 29 oraz 19 września 2007 r., SK 4/06, OTK ZU rok 2007, nr 8/A, poz. 98)"* (postanowienie TK z dnia 23 lipca 2014 r. Ts 91/14), - „***Należy dodać, że ustawodawca powinien ponadto preferować środki zaskarżenia o charakterze***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		suspensywnego czy też bezzwłocznego wykonania postanowienia jeśli istnieje realna groźba utraty dowodów. Taki wyjątek jawi się jako uzasadniony i proporcjonalny w świetle chociażby pozytywnych obowiązków państwa w zakresie przeprowadzenia efektywnego śledztwa na gruncie art. 2 EKPC (prawo do życia).		***suspensywnym, których wniesienie zawiesza wykonanie wydanego rozstrzygnięcia,*** *w uzasadnionych wypadkach prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji może również być realizowane za pomocą środków prawnych o charakterze niesuspensywnym (zob. wyrok TK w sprawie o sygn. SK 4/05)"(*wyrok TK z dnia 19 września 2007 r. SK 4/06, wyrok TK z dnia 14 marca 2006 r. SK 4/05). Z opisanych względów uwaga nie zasługuje na uwzględnienie.
82.	art. 237a k.p.k. i art. 238 § 4 k.p.k.	Proponowane zmiany art. 237a oraz 238 § 4 k.p.k. zdają się nie uwzględniać tego, że przynajmniej teoretycznie możliwe jest dokonanie kontroli przekazów informacji na etapie postępowania sądowego.	**SN**	Uwaga dotycząca art. 237a k.p.k. nie jest zasadna. Przepis dotyczy tzw. „przypadkowych znalezisk". Z założenia dotyczy to innych czynów niż objętych ewentualnie toczącym się już postępowaniem sądowym w tym także czynów innych osób. Mogą one zostać wykorzystane przez prokuratora w innym postępowaniu o te nowe czyny, który w związku z tym wyda postanowienie w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym. Odnośnie do art. 238 § 4 k.p.k. uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Zmiana w zakresie tego przepisu ma charakter wyłącznie wynikowy i jest konsekwencją zmiany art. 237a k.p.k. Merytorycznych zmian w obszarze tego przepisu projekt nie wprowadza. Jak już wskazywano projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i wiele potrzebnych zmian pozostawia do uregulowania w innych projektach.
83.	art. 244 k.p.k. i art. 245 k.p.k.	Uwagi jak do art. 73 §2-4 k.p.k. Konieczne jest zapewnienie prawa do obrońcy dla zatrzymanego od momentu jest zatrzymania, tak by zapewnić pełne prawo do obrony podejrzanym. **Nie ulega wątpliwościom, że w**	**NRA**	Uwaga niezasadna Projektowany art. 245 *§ 1 k.p.k. stanowi, że „Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z obrońcą, a także bezpośrednią z nim rozmowę."*.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		praktyce pierwsze czynność procesowa ma często decydujące znaczenie dla stosowania środków zapobiegawczych w tym tymczasowego aresztowania. Obecnie **organy ścigania praktycznie nigdy pomiędzy zatrzymaniem a postawieniem zarzutów nie umożliwiają osobom zatrzymanym kontaktu z obrońca w sposób swobodny.** Powyższy przepis powinien w wyraźny sposób akcentować w/w kwestię i wskazywać na ewentualną sankcję za naruszenie takiego obowiązku.		Rezygnuje się zatem z ograniczeń w kontaktach które zawiera obecna regulacja. Gwarancje prawa do obrony przewidziano m.in. w art. 301, 301a k.p.k. a ich naruszenie prowadzi do powstania zakazu dowodowego uregulowanego w art. 171 § 7a k.p.k. Potencjalne naruszenia prawa nie objęte dyspozycją art. 171 § 7a k.p.k. mogą podlegać ocenie na zasadach ogólnych (art. 438 pkt 2 k.p.k., 447 § 4 k.p.k.). Zachowanie prawa do rzetelnego procesu badane jest na każdym etapie postępowania. Zasygnalizować należy stanowisko jakie prezentuje Europejski Trybunał Praw Człowieka. Przykładowo w wyroku ETPCz [WI] w sprawie JOHN MURRAY v . WIELKA BRYTANIA *nr . 18731/91* z 08 lutego 1996 r*)* wskazano: *63. Przepisy krajowe mogą wiązać z postawą oskarżonego na początkowych etapach przesłuchania policyjnego konsekwencje, które decydują o perspektywach obrony w każdym późniejszym postępowaniu karnym. W takich okolicznościach art. 6 (art. 6) będzie zwykle wymagał, aby oskarżony mógł skorzystać z pomocy prawnika już na początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Jednakże prawo to, które nie jest wyraźnie określone w Konwencji, może podlegać ograniczeniom z ważnego powodu.* ***W każdym przypadku pojawia się pytanie, czy ograniczenie, w świetle całokształtu postępowania, pozbawiło oskarżonego sprawiedliwego procesu.*** *(…)* *66. Trybunał jest zdania, że system zawarty w Nakazaniu ma taki charakter, że dla prawa do obrony ogromne znaczenie ma zapewnienie oskarżonemu dostępu do adwokata na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Trybunał zauważa w tym kontekście, że zgodnie z zarządzeniem na początku przesłuchania przez policję oskarżony staje przed zasadniczym dylematem związanym z jego obroną. Jeżeli zdecyduje się zachować milczenie, mogą zostać wyciągnięte przeciwko niemu niekorzystne wnioski zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia. Z drugiej strony, jeśli oskarżony zdecyduje się przerwać milczenie w trakcie przesłuchania, ryzykuje, że naruszy swoją obronę, niekoniecznie eliminując możliwość wyciągnięcia przeciwko niemu wniosków. *W takich warunkach koncepcja słuszności zapisana w art. 6 (art. 6) wymaga, aby oskarżony miał możliwość korzystania z pomocy adwokata już na początkowych etapach przesłuchania policyjnego. Odmowa dostępu do adwokata przez pierwsze 48 godzin przesłuchania przez policję w sytuacji, gdy prawo do obrony może zostać nieodwracalnie naruszone, jest – niezależnie od uzasadnienia takiej odmowy – niezgodna z prawami oskarżonego określonymi w art. 6 (art. 6).*
84.	art. 245 § 1 k.p.k.	W zakresie realizacji prawa do obrony osoby zatrzymanej niezasadne wydaje się wyeliminowanie zapisu o możliwości zastrzeżenia obecności zatrzymującego przy kontaktach z obrońcą. Może to zakłócić przebieg postępowania w sytuacji, gdy np. jeden obrońca reprezentuje kilka osób w tej samej sprawie.	**KRP**	Uwaga niezasadna. Konieczność zapewnienia poufności obrony została omówiona uzasadnieniu projektu (art. 73 k.p.k.) Sytuacja gdy obrońca reprezentuje kilka osób nie różni się istotnie od sytuacji gdy każdy z zatrzymanych ma obrońcę. Nie ma bowiem zakazu, aby obrońcy rozmawiali ze sobą. Prymat prawa do obrony sprawia, że wprowadzana jest poufność kontaktu podejrzanego z obrońcą.
85.	art. 245 § 1 k.p.k.	W zakresie realizacji prawa do obrony osoby zatrzymanej niezasadne wydaje się wyeliminowanie zapisu o możliwości zastrzeżenia obecności zatrzymującego przy kontaktach z obrońcą [art. 2 pkt 42 lit. a) projektowanej ustawy]. Może to zakłócić	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba likwidacji ograniczeń w zakresie poufności kontaktów z obrońcą została wyjaśniona w uzasadnieniu projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przebieg postępowania w sytuacji, gdy np. jeden obrońca reprezentuje kilka osób w tej samej sprawie. Podobne stanowisko zajęła odnośnie powyższego zagadnienia NRA w swojej opinii.		
86.	art. 245 § 2 k.p.k.	Regulację proponowaną w § 2 należy niewątpliwie ocenić pozytywnie z punktu widzenia gwarancji dla osoby zatrzymanej, jednak dokonując oceny należy wziąć pod uwagę realia, liczbę osób zatrzymanych, sferę organizacyjną, a także odnieść się do rozwiązań funkcjonujących w innych krajach. **Obowiązku ustanowienia z urzędu obrońcy (czy też adwokata lub radcy prawnego) dla każdej <u>bez wyjątku</u> osoby zatrzymanej nie nakłada żaden akt prawa międzynarodowego ani prawa europejskiego**. Jak wynika z raportów Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (*Comitee for the Prevention of Torture*, dalej: CPT), rozwiązania takiego nie zna również ustawodawstwo innych większych państw europejskich. W raporcie CPT dotyczącym Niemiec z 2015 r. stwierdzono, że wedle niemieckiego prawa osobie zatrzymanej przez policję przysługuje prawo do bezpłatnej pomocy prawnej jedynie wówczas, kiedy sprawa dotyczy najpoważniejszych przestępstw — jednak nie przysługuje jej prawo do obecności adwokata podczas przesłuchania. Kolejny raport, z 2020 r., wskazuje, że przesłanki obowiązkowej	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. W uzasadnieniu projektu wskazano jakie przepisy dyrektyw przepis wdraża i co projektodawca miał na względzie przyjmując proponowane rozwiązania. Zgodnie z art. 67 TFUE, Unia stanowi „przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich". **Zbliżanie ustawodawstw prawa karnego, w tym przepisów dotyczących ochrony i praw procesowych, jest jednym z preferowanych środków stosowanych w celu umocnienia wzajemnego uznawania i ułatwienia współpracy między właściwymi organami**. Dyrektywy i 2013/48 2016/1919 należą do szeregu środków legislacyjnych mających na celu właśnie ustanowienie wspólnych minimalnych zasad dotyczących praw procesowych. Przykład Polski pokazuje, że wdrożenie tych dyrektyw nie zawsze następuje w terminie i spotyka się z obawami organów ścigania. Dlatego powoływanie się na rozwiązania innych krajów nie stanowi odpowiedniego punktu odniesienia. Punktem tym musi być treść dyrektyw i ewentualne orzecznictwo TSUE zapadłe na ich podstawie. Ocena prawidłowości ich wdrożenia w innych krajach wykracza poza ramy opiniowania niniejszego projektu. Proponowane rozwiązanie sprowadza się do zapewnienia zatrzymanemu możliwości konsultacji z obrońcą z urzędu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		obecności adwokata zostały rozszerzone, jednak w dalszym ciągu obejmują tylko część zatrzymanych. W Austrii, zgodnie z raportem CPT z wizyty w 2021 r., kontakt osoby zatrzymanej z adwokatem jest realizowany za pomocą całodobowej „gorącej linii" adwokackiej, przy czym bezpłatna jest tylko pierwsza rozmowa. Obecność adwokata przy przesłuchaniu jest zapewniona tylko wtedy, gdy jest to adwokat z wyboru; państwo nie finansuje w takich sytuacjach adwokata z urzędu. We Francji wedle raportu z 2019 r. osobie zatrzymanej przysługuje co do zasady prawo do rozmowy z adwokatem, nie dłuższej jednak niż 30 minut, zaś adwokat ma prawo obecności przy przesłuchaniu — lecz w ciągu pierwszej doby zatrzymania oba te uprawnienia mogą być zablokowane przez prokuratora, a w ciągu 72 godzin przez sędziego. Raport CPT nie wspomina, aby zatrzymany miał prawo do pomocy adwokata z urzędu. W Szwajcarii, jak wynika z raportu CPT z wizyty w 2021 r., większość osób zatrzymanych w ogóle nie miała kontaktu z adwokatem; prawo takie, jak sugeruje treść raportu, przysługuje tam wyłącznie nieletnim, przy czym jest to adwokat z wyboru albo w określonych sytuacjach z urzędu. Wydaje się, że rozwiązania innych krajów ograniczające jednak, zapewne z uwagi na możliwości organizacyjno-finansowo-		Nie jest to obrońca „dla każdego bez wyjątku" a jedynie dla osób, które o to zawnioskują. Przepis stanowi bowiem, że „***W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku*** *o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur*". Nie każdy zatrzymany może być tym zainteresowany, zwłaszcza gdy będzie musiał czekać na przyjazd obrońcy. Jednocześnie, taki system „doraźnej" obrony z urzędu został wprost przewidziany w motywie 19 zd. 2 dyrektywy 2016/1919. Alternatywą dla niego byłaby konieczność wstrzymania czynności procesowych, w tym przesłuchania, do czasu podjęcia przez sąd ostatecznej decyzji w przedmiocie przyznania obrony z urzędu. Wydaje się oczywiste, że to drugie rozwiązanie w znacznie większym stopniu rodziłoby problemy w organizacji postępowania przygotowawczego. Projektodawca starał się, w ramach zakreślonych przez dyrektywy, kształtować zakres uprawnień obrońcy dla zatrzymanego w sposób wyważony. Jak wskazano w projekcie „*W związku z tym, aby zapewnić efektywność pomocy prawnej z urzędu dla zatrzymanego, proponuje się wprowadzenie w art. 245 § 2 k.p.k. reguły, że koszty pomocy udzielonej zatrzymanemu przez obrońcę pełniącego dyżur ponosi Skarb Państwa. Chodzi tu wyłącznie o koszt pomocy (****konsultacji z obrońcą****), jaką zatrzymany uzyskał w związku z zatrzymaniem, co powoduje, że nie będzie to skutkowało nadmiernym obciążeniem budżetu państwa, a jednocześnie umożliwi sprawne uzyskanie przez zatrzymanego pomocy prawnej z urzędu. Rola wyznaczonego w tym trybie obrońcy z urzędu polegać będzie przede wszystkim na udzieleniu porady*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		proceduralne dostępność obrońcy mogłyby być pewnym punktem odniesienia.		*prawnej zatrzymanemu i kończyć się będzie najpóźniej z momentem ustania zatrzymania. W zależności od rozwoju sytuacji procesowej osoba ta będzie mogła korzystać z pomocy obrońcy na zasadach ogólnych – jeśli zostaną jej przedstawione zarzuty będzie mogła ustanowić obrońcę z wyboru lub uzyskać pomoc obrońcy z urzędu w trybie art. 301 § 5 k.p.k. i w dalszej konsekwencji art. 78 § 1 k.p.k., zaś w przypadku, gdyby została zwolniona bez przedstawienia zarzutów, będzie mogła samodzielnie ustanowić swojego reprezentanta lub na zasadzie art. 78 § 1a k.p.k. uzyskać pomoc prawną z urzędu na potrzeby wniesienia ewentualnego zażalenia na zatrzymanie*". Wprowadzona regulacja realizuje standard ETPCz, który wskazuje, że *„prawo każdego oskarżonego do efektywnej obrony przez adwokata, w razie potrzeby ustanawianego z urzędu, figuruje pomiędzy fundamentalnymi elementami składowymi rzetelnego procesu (Salduz przeciwko Turcji, skarga nr 36391/02, 27 listopada 2008 r., § 51, Poitrimol przeciwko Francji, 23 listopada 1993 r., § 34 i Demebukov przeciwko Bułgarii, skarga nr 68020/01, § 50, 28 lutego 2008 r.)* *(...) 84. Ogólnie rzecz ujmując, dla celów stosowania artykułu 6 Konwencji, rzetelność procesu karnego wymaga, ażeby podejrzany miał możliwość pomocy ze strony adwokata od* ***chwili jego zatrzymania*** *albo tymczasowego aresztowania. Dlatego też oskarżony, od momentu pozbawienia wolności musi mieć możliwość skorzystania z usług adwokata i to niezależnie od poddawania go przesłuchaniom. W rzeczywistości, rzetelność postępowania wymaga, by oskarżony mógł korzystać z szerokiego wachlarza interwencji, jakie może zaoferować obrońca. W tym kontekście* ***rozmowa o sprawie, przygotowanie obrony, zbieranie dowodów korzystnych dla oskarżonego, przygotowywanie***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				przesłuchań, wsparcie oskarżonego w rozpaczy i kontrola warunków zatrzymania stanowią gamę fundamentalnych elementów składowych obrony, które adwokat musi swobodnie realizować *(Dayanan przeciwko Turcji, skarga nr 7377/03, 13 października 2009 r., §§ 31-32)"* (wyrok ETPCz z dnia 2 marca 2010 r. 54729/00) W związku z podnoszonymi wątpliwościami, zauważyć można, iż należy się spodziewać, że istotna część konsultacji z obrońcą będzie miała charakter telefoniczny i nie nadwyręży budżetu państwa w nieakceptowalnym stopniu.
87.	art. 245 *§ 3 k.p.k.*	Rozbieżnie może być rozumiane zawarte w proponowanym art. 245 § 3 k.p.k. stwierdzenie „Zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat".	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Autor uwagi nie wskazuje w czym upatruje rozbieżności. Należy odwołać się do celu przepisu i wskazać, że zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat (wtedy zawiadomienie następuje bez żądania).
88.	art. 246 § 1a k.p.k.	Nie znajduje również wystarczającego uzasadnienia obligatoryjne i z urzędu udostępnienie zatrzymanemu i jego obrońcy akt postępowania przygotowawczego w części dotyczącej podstaw zatrzymania (projektowany art. 246 § 1a k.p.k.), w sytuacji gdy w razie złożenia wniosku o tymczasowe aresztowanie akta udostępnia się na wniosek (projektowany art. 156 § 5a k.p.k.).	**KRP**	Proponowany sposób odczytania przepisu nie jest prawidłowy. Ponieważ chodzi o uprawnienie to oczywistym jest że akta udostępnia się na wniosek. Podobnie art. 156 § 1 k.p.k. stanowi, że „Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej…" Nie oznacza to przecież, że takie udostępnienie jest obligatoryjne i z urzędu (bez względu na zainteresowanie).
89.	art. 248 § 2 k.p.k.	**Uzasadnienie projektu nie wskazuje, dlaczego usunięto z przepisu zdanie drugie w brzmieniu**: „Przepis art. 136 § 1 stosuje się odpowiednio, w tym również w przypadku, gdy odbiór tego postanowienia przez zatrzymanego nie jest możliwy.". Regulacja ta dotyczyć miała sytuacji, kiedy nie jest możliwe doręczenie podejrzanemu	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Uzasadnienie projektu wyjaśnia powód zmiany. *„Konsekwencją uchylenia art. 250 § 3b-3h k.p.k. jest zmiana treści art. 248 § 2 k.p.k., która sprowadza się do rezygnacji z zawartej w niej wyjątkowej możliwości poprzestania na ogłoszeniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu zatrzymanemu wówczas, gdy postanowienie to zapadło na*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania z uwagi na odmowę przyjęcia postanowienia albo niemożność doręczenia spowodowaną stanem zdrowia, na przykład nagłą utratą przytomności. Należałoby zatem pozostawić w przepisie część zdania drugiego do wyrazu „odpowiednio”.		*posiedzeniu prowadzonym w trybie zdalnym. Samo ogłoszenie postanowienia w tej sytuacji nie realizuje standardu wynikającego z art. 41 ust. 3 Konstytucji RP. Warunek braku możliwości odbioru postanowienia przez zatrzymanego zawarty w dotychczasowym brzmieniu przepisu określony jest nadto bardzo szeroko. Na marginesie już tylko można dodać, że współczesne możliwości techniczne pozwalają na realizację wymogu konstytucyjnego z art. 41 ust. 3 w pełnym zakresie.* ***Odwołanie w zdaniu drugim art. 248 § 2 k.p.k. do odpowiedniego stosowania art. 136 § 1 k.p.k. uznać należy po zmianie treści przepisu za zbędne. W przypadku odmowy przyjęcia postanowienia przepis art. 136 k.p.k. znajdzie zastosowanie wprost.”*** Odnośnie argumentu, że „Regulacja ta dotyczyć miała sytuacji, kiedy nie jest możliwe doręczenie podejrzanemu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania z uwagi na odmowę przyjęcia postanowienia **albo niemożność doręczenia spowodowaną stanem zdrowia, na przykład nagłą utratą przytomności**”. należy zauważyć, że art. 136 § 1 k.p.k. stanowi, że „*W razie odmowy przyjęcia pisma lub odmowy* ***albo niemożności pokwitowania odbioru przez adresata,*** *doręczający sporządza na zwrotnym pokwitowaniu odpowiednią wzmiankę; wówczas doręczenie uważa się za dokonane*”. Opisana sytuacja mieści się w zakresie pojęcia „niemożności pokwitowania odbioru przez adresata” W konsekwencji uwagę należy uznać za niezasadną.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
90.	art. 249a § 1a k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k.	W odniesieniu do projektowanych zmian w zakresie art. 249a § 1a k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k. podnieść należy, że rezygnacja z możliwości ochrony świadków w procedurze aresztowej, poprzez usunięcie art. 250 § 2b k.p.k., zmianę art. 249a k.p.k. i art. 246 § 1a k.p.k., nie zasługuje na akceptację. Nie każdy świadek, wobec którego zachodzą przesłanki z art. art. 250 § 2b k.p.k., spełnia kryteria dla świadka anonimowego z art. 184 k.p.k., a zastosowanie tej instytucji ma daleko idące konsekwencje. Podkreślenia wymaga, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 2012/13/UE (wraz z motywem 30 preambuły dyrektywy 2012/13/UE) dotyczy prawa dostępu, w przypadku zatrzymania i aresztowania, „do będących w posiadaniu właściwych organów **dokumentów** (a nie, jak wskazano na str. 39 Uzasadnienia - **dowodów),** które są związane z konkretną sprawą i mają istotne znaczenie dla skutecznego zakwestionowania, zgodnie z prawem krajowym, legalności zatrzymania lub aresztowania”. Dopiero art. 7 ust. 2 i 3 dyrektywy 2012/13/UE dotyczą prawa dostępu do materiału dowodowego, a ust. 4 art. 7 dyrektywy 2012/13/UE umożliwia ograniczenie tego prawa poprzez odmówienie dostępu do niektórych materiałów, jeżeli dostęp taki może doprowadzić do poważnego zagrożenia dla życia lub praw podstawowych innej osoby lub jeżeli taka odmowa jest bezwzględnie konieczna dla ochrony ważnego interesu publicznego, o czym ma decydować sąd lub decyzja w takim zakresie ma podlegać	**KRP**	Uwaga niezasadna. Była ona sygnalizowana również w uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych. W związku z powyższym należy odesłać do stanowiska tam prezentowanego przy omawianiu uwagi PR w Szczecinie do art. art. 156 § 5 i 5a k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jego kontroli. Sposób implementacji dyrektywy wymaga ponownej analizy.		
91.	art. 249a § la k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § la k.p.k.	W odniesieniu do projektowanych zmian w zakresie art. 249a § la k.p.k., art. 250 § 2b k.p.k. i art. 246 § la k.p.k. podnieść należy, że rezygnacja z możliwości ochrony świadków w procedurze aresztowej, poprzez usunięcie art. 250 § 2b k.p.k., zmianę art. 249a k.p.k. i art. 246 § la k.p.k., nie zasługuje na akceptację. Nie każdy świadek, wobec którego zachodzą przesłanki z art. 250 § 2b k.p.k., spełnia kryteria objęcia go statusem świadka anonimowego z art. 184 k.p.k., a jednocześnie jego dane z uwagi na jego bezpieczeństwo wymagają ich nieujawniania podejrzanemu.	**KRS**	Uwaga niezasadna. Potrzeba zmian została wskazana w uzasadnieniu projektu. Była ona sygnalizowana również w uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych. W związku z powyższym należy odesłać do stanowiska tam prezentowanego przy omawianiu uwagi PR w Szczecinie do art. 156 § 5 i 5a k.p.k.
92.	art. 250 k.p.k.	Należy zgodzić się z projektodawcą, że art. 7 *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym* nie przewiduje możliwości odmowy dostępu do dowodów z zeznań świadków w przypadku gdy osoba zostaje zatrzymana i aresztowana. Z uwagi na to, uchylenie art. 250 § 2b k.p.k. oraz będąca jego skutkiem zmiana art. 249a § 1 k.p.k. znajduje podstawy w brzmieniu powołanej dyrektywy. Tym niemniej, projektowana regulacja może okazać się wysoce niekorzystna dla świadków. Powoływanie się przez projektodawcę na instytucję świadka incognito nie jest zasadne, bowiem nie jest możliwe stosowanie tej instytucji w każdym postępowaniu, w którym występuje potencjalna groźba zastraszenia świadka. Projektodawca, uchylając art. 250 §	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Projektowana ustawa ma charakter interwencyjny i nie aspiruje do miana aktu prawnego zmieniającego w sposób wyczerpujący poszczególne instytucje prawne. Nie rezygnując definitywnie z dyskusji nad ochroną danych świadków i innych osób, które to dane znajdują się w aktach sprawy wskazać należy, co już podniesiono przy uwagach innych podmiotów, że ewentualna ochrona świadka może być realizowana w oparciu o rozwiązania przewidziane w ustawie o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka z dnia 28 listopada 2014 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 21). Istotą standardu, który wprowadza projekt jest dostęp podejrzanego i jego obrońcy do dowodów w oparciu o które prokurator wnioskuje o zastosowanie tymczasowego aresztowania i zapewnienie w ten sposób kontradyktoryjności oraz równości stron. Proponowana anonimizacja, która miałaby polegać na „usunięciu danych osobowych, rozumianych jako informacje

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		2b k.p.k., powinien zatem wprowadzić regulację pozwalającą, w uzasadnionych wypadkach, na anonimizację protokołów zeznań udostępnianych podejrzanemu w trybie art. 156 § 5a k.p.k., to jest, na usunięcie danych osobowych, rozumianych jako informacje pozwalające na ustalenie tożsamości świadków. Należy wskazać, że ochrona danych osobowych jest obowiązkiem organu procesowego. Zgodnie z art. 13 ust. 1 *ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości, właściwe organy przetwarzają dane osobowe wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa*, przy czym udostępnianie tych danych innemu uczestnikowi postępowania karnego także jest formą przetwarzania. Tym bardziej należy chronić dane osobowe świadków, jeżeli ich ujawnienie może spowodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego.		pozwalające na ustalenie tożsamości świadków" mogłaby podważać istotę zmiany. Po pierwsze trudno kwestionować wiarygodność świadka jak nie zna się jego tożsamości. Czasem owa tożsamość jest kluczowa dla linii obrony. Po wtóre nie wiadomo jak miałaby ta anonimizacja wyglądać, żeby z treści protokołu nie wynikało kim jest świadek. To może oznaczać ukrycie treści niemal całego protokołu. Po trzecie dane, których anonimizację proponuje autor uwagi, obecnie stają się jawne w postepowaniu sądowym. Nie jest zatem tak, że projekt wprowadza zmianę mogącą grozić bezpieczeństwu świadków a obecne przepisy temu zapobiegają. Następuje jedynie, ujmując obrazowo, przesunięcie w czasie ujawnienia tych danych. Uzupełniająco zauważyć można, że w niektórych sytuacjach przydatna może okazać się sugestia TK, który wskazywał, że „*Skuteczność postępowania przygotowawczego może zostać zapewniona dzięki większej selektywności informacji umieszczanych w uzasadnieniu wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego (zob. wyroki TK z: 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07; 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11). Na organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze spoczywa obowiązek uzasadnienia wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego w taki sposób, aby nie doszło do ujawnienia w jego treści dowodów, które powinny być wykorzystane dopiero w postępowaniu toczącym się przed sądem"*. (wyrok TK z dnia 20 maja 2014 r. SK 13/13) Należy nadto mieć na uwadze, że obecne przepisy chronią dane dotyczące miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu, adresu poczty elektronicznej pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności (art. 148a k.p.k. 156 k.p.k.).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
93.	art. 250 § 3 k.p.k.	W proponowanym art. 250 § 3 k.p.k. przewidziano, że „Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej.” Jako lepsze rozwiązanie jawi się wszelako przesłanie wniosku ustanowionemu obrońcy przez prokuratora wraz z wniesieniem go do sądu. Pozwoliłoby to niewątpliwie na szybkie zapoznanie się obrońcy z wnioskiem, podczas gdy przesłanie wniosku przez sąd będzie wiązać się z mniejszym lub większym opóźnieniem. Przesłanie takie powinno mieć miejsce bez wniosku obrońcy. Zmiana w dobrym kierunku, z tym że podejrzany otrzyma treść wniosku i będzie się z nim mógł zapoznać wcześniej niż na posiedzeniu aresztowym. Wydaje się, że wylano dziecko z kąpielą, bo w sytuacji gdy obrońca zgłosił się tj. przedłożył upoważnienie do obrony to taki wniosek prokurator powinien z urzędu go już przesłać obrońcy, po co on ma składać wniosek co do tego.	**SN**	Uwagi niezasadne Komentowany przepis brzmi: „Na wniosek obrońcy sąd niezwłocznie przesyła wniosek na wskazany przez obrońcę adres poczty elektronicznej”. Potrzeba złożenia przez obrońcę wskazanego w przepisie wniosku nie stanowi istotnego problemu, biorąc pod uwagę, że jest to podmiot profesjonalny. Obrońca nie zawsze może potrzebować wniosku w takiej formie, dlatego pozostawienie obrońcy decyzji w tym przedmiocie nie stanowi wady projektowanej regulacji. Przesyłanie wniosku przez sąd również nie stanowi istotnego problemu. Na tym etapie postępowania dochodzi do uruchomienia postępowania wpadkowego, którego gospodarzem jest sąd. Zasadne jest zatem, żeby w jego zakresie doręczeń dokonywał właśnie sąd.
94.	art. 250 § 3b-3h k.p.k.	Projekt proponuje uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. czyli możliwości przeprowadzenia posiedzenia aresztowego ze zdalnym udziałem oskarżonego. Podzielając krytykę obecnego uregulowania tego trybu w art. 250 k.p.k. należy wszakże uznać propozycję jego definitywnego uchylenia za zbyt radykalną. Udział zdalny może być w niektórych sytuacjach konieczny, np. z uwagi na stan zdrowia oskarżonego. Decyzja co do skorzystania z tej formy udziału powinna być	**SN**	Uwaga nie jest zasadna Powody uchylenia regulacji zostały wskazane w uzasadnieniu projektu następująco: *„W projekcie proponuje się także uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. i odstąpienie w ten sposób od możliwości prowadzenia zdalnych posiedzeń aresztowych, tj. przez zapewnienie podejrzanemu udziału w posiedzeniu aresztowym za pomocą urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tego posiedzenia na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Możliwość takiego procedowania została wprowadzona w związku z pandemią*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		jednak oddana co do zasady w ręce oskarżonego a nie sądu, a przeprowadzenie posiedzenia ze zdalnym udziałem oskarżonego bez jego woli mogłoby mieć miejsce jedynie w szczególnych, wyjątkowych przypadkach, takich jak stan pandemii czy zakaźna choroba oskarżonego stwarzająca ryzyko dla osób konwojujących.		*COVID19, ale wobec formy jej wprowadzenia (do Kodeksu postępowania karnego, na stałe) ma powszechne zastosowanie. Ustawodawca założył bowiem, że „można odstąpić…" od doprowadzenia podejrzanego do sądu, nie precyzując powodów takiego odstąpienia. Procedura ta istotnie obniżyła gwarancje procesowe podejrzanego, w szczególności w zakresie możliwości kontaktowania się podejrzanego z obrońcą (art. 250 § 3e k.p.k.), dozwalając wręcz na pozbawienie podejrzanego tego kontaktu w celu ustalenia linii obrony. Nadto, prowadziła do zasadnie krytykowanego pozbawienia uprawnień wynikających wprost z Konstytucji RP, tj. do bezpośredniego kontaktu z sądem stosującym areszt oraz doręczenia mu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Z tych powodów, jak również nie dostrzegając, iżby zapewnienie podejrzanemu bezpośredniego dostępu do sądu w związku z procedurą aresztową w latach poprzedzających czas pandemii COVID-19 nastręczało istotnych trudności, proponuje się uchylenie art. 250 § 3b-3h k.p.k. Utrzymywanie tego nadzwyczajnego w istocie trybu aresztowego i odrębnych w tym zakresie reguł prowadzenia zdalnego posiedzenia aresztowego nie ma swojego uzasadnienia".*
95.	art. 257 § 2 i 3 k.p.k.	Projektowana zmiana art. 257 § 2 k.p.k., polegająca na zniesieniu obowiązku wskazywania terminu wpłaty poręczenia majątkowego, nie została przekonująco uzasadniona. Projektodawca nie wskazał, dlaczego wprowadzenie tej zmiany jest potrzebne ani w jaki sposób miałoby to usprawnić postępowanie karne, zauważył za to, że w praktyce sądy i tak mogą zakreślać taki termin. Nie można tego uznać za argument za zniesieniem obowiązku przewidzianego w § 2.	**PK**	Uwag nie są zasadne. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu art. 257 § 2 „*Przewidywał termin do przyjęcia poręczenia majątkowego i możliwość jego przedłużenia. Propozycja nowego brzmienia zakłada rezygnację z wyznaczenia terminu na złożenie poręczenia majątkowego, co w praktyce nie oznacza, że sąd orzekający nie określi takiego terminu. Aktualne pozostaje także, że samo wydanie postanowienia o zastosowaniu poręczenia majątkowego nie doprowadzi do uchylenia tymczasowego aresztowania, lecz wymaga złożenia jego przedmiotu. Wcześniejsze uchylenie stosowania tymczasowego aresztowania stwarzałoby ryzyko, że*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Należy ponadto zauważyć, że po wprowadzeniu projektowanej zmiany możliwa stanie się interpretacja prawna, zgodnie z którą rezygnacja z zapisu wyraźnie statuującego obowiązek wpłaty poręczenia w wyznaczonym terminie oznacza rezygnację z wyznaczenia takiego terminu w ogóle. Uchylenie § 3 będzie prowadzić do sytuacji, w której sąd będzie orzekał w przedmiocie zażalenia na zastosowanie poręczenia majątkowego już po opuszczeniu przez oskarżonego aresztu śledczego – co może umożliwić mu ucieczkę lub utrudnianie postępowania w inny sposób. Należałoby rozważać wprowadzenie regulacji, która zapobiegałaby takim sytuacjom, na przykład poprzez zakreślenie krótkiego terminu, w którym zażalenie winno zostać rozpoznane, przy jednoczesnym utrzymaniu tymczasowego aresztowania do czasu rozpoznania zażalenia. W praktyce bowiem zdarza się nierzadko, że decyzja sądu pierwszej instancji jest korygowana przez sąd odwoławczy, który decyduje o utrzymaniu tymczasowego aresztowania bez warunkowego uchylenia. Utrzymanie tymczasowego aresztowania do czasu uprawomocnienia się orzeczenia lub rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji zapewnia skuteczną kontrolę i stabilność procesową, chroniąc postępowanie przed ryzykiem utrudniania go przez podejrzanych, np. poprzez wpływanie na świadków, niszczenie dowodów lub podejmowanie		*poręczenie nie zostanie złożone. Instytucja warunkowego tymczasowego aresztowania, nawet bez konieczności oznaczania terminu złożenia określonego poręczenia majątkowego, będzie realizowała swoją funkcję”*. Autor uwagi nie przedstawił przekonujących argumentów przemawiających za rezygnacją z projektowanej zmiany. Nie można również zaakceptować argumentu, że zasadne jest pozostawienie art. 257 § 3 k.p.k., gdyż „utrzymanie tymczasowego aresztowania do czasu uprawomocnienia się orzeczenia lub rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji zapewnia skuteczną kontrolę i stabilność procesową, chroniąc postępowanie przed ryzykiem utrudniania go przez podejrzanych”. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „*Proponowane uchylenie art. 257 § 3 k.p.k., wprowadzonego do ustawy karnoprocesowej na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.,* ***stanowi powrót do wyłącznie sądowej kompetencji orzekania w przedmiecie stosowania lub przedłużania stosowania tymczasowego aresztowania****. Zmieniony przepis zakładał, że obecny na posiedzeniu prokurator może sprzeciwić się zmianie środka izolacyjnego na poręczenie majątkowe, co oznaczało „wstrzymanie” decyzji zarezerwowanej wyłącznie dla sądu i w opozycji do treści ustawy przewidującej z mocy prawa uchylenie stosowanego tymczasowego aresztowania z chwilą złożenia poręczenia majątkowego.* ***Oczekiwanie na rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji oznaczało pozbawienie wolności podejrzanego lub oskarżonego przez bliżej nieokreślony czas i wbrew woli sądu.*** *Tymczasem kwestia oceny rzetelności postępowania w rozumieniu art. 6 EKPCz oraz art. 45 Konstytucji RP dotyka także postępowań incydentalnych, takich jak stosowanie lub przedłużanie tymczasowego aresztowania. Z tych powodów dalsze utrzymywanie przepisu, który uzależnienia wykonalność decyzji o zmianie stosowanego środka zapobiegawczego*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		działań zmierzających do uniknięcia odpowiedzialności karnej.		*od braku sprzeciwu prokuratora, prowadzi do pogłębienia nierówności stron w procesie karnym i zlikwidowania gwarancyjnej roli sądu*". Przedstawiona przez autora uwagi argumentacja nie może stanowić przeciwwagi dla motywów uchylenia art. 257 § 3 k.p.k., wskazanych w uzasadnieniu projektu. Okoliczność, że zdarzały się sytuacje uwzględniania zażaleń prokuratora przez sąd odwoławczy, który decydował o utrzymaniu tymczasowego aresztowania bez warunkowego uchylenia nie zmienia powyższej oceny. Odwracając optykę można wskazać, że nie zawsze zażalenia prokuratora były uwzględniane a to oznacza, że podejrzani byli pozbawieni wolności dłużej niż to konieczne i wbrew decyzji sądu. Z powyższych względów uwagi nie zasługują na uwzględnienie. Już tylko marginalnie należy stwierdzić, że postulat „zakreślenia krótkiego terminu, w którym zażalenie winno zostać rozpoznane, przy jednoczesnym utrzymaniu tymczasowego aresztowania do czasu rozpoznania zażalenia" jest już uwzględniony w przepisach (art. 252 § 3 k.p.k., art. 463 § 2 k.p.k.) i w praktyce (zażalenia kierowane są bezzwłocznie na posiedzenia i rozpoznawane zwykle w ciągu kilku dni).
96.	art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.	Mając na względzie propozycję projektodawcy należałoby zastanowić się, czy rzeczywiście obecne brzmienie art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. stoi w sprzeczności z zasadą swobodnego przepływu osób w Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami Tytułu IV TFUE, swobodny przepływ osób dotyczy zniesienia wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między	**PK**	Uwaga rozumiana jako krytyka projektowanej zmiany nie jest w pełni zasadna. Przy uwadze PR w Lublinie podzielono zastrzeżenia i wskazano, że zmiana dotyczy stałego pobytu w państwach UE. Jak już powyżej wskazano, dotychczasowe brzmienie przepisu odczytywane było niekiedy w ten sposób, że pozwala na stosowanie środków zapobiegawczych wobec

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy, zakazu ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego, zakazu wprowadzania ograniczeń w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii Europejskiej oraz zakazu wprowadzania ograniczeń w wewnątrzunijnym przepływie kapitału. Art. 258 k.p.k. w żaden sposób w te swobody nie ingeruje. Przepisy Kodeksu postępowania karnego nie tworzą barier administracyjnych w zakresie swobody osiedlania się w dowolnym kraju Unii Europejskiej. Twierdzenie, że art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. pozwala „na stosowanie środków zapobiegawczych wobec osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie Unii Europejskiej, nie jest do końca trafne. Rozumiejąc argumentacje odnoszącą się do dyskryminacji osoby korzystającej z jednej z podstawowych swobód unijnych to jednak należy mieć na uwadze, że przesłanką stosowania art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. jest uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, co dotyczy także osób posiadających stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub za granicą. Na gruncie obowiązującego przepisu nie istnieje możliwość zastosowania tymczasowego aresztowania tylko z tego powodu, że		osoby tylko z tego powodu, że nie ma stałego miejsca pobytu w kraju, mając je w innym państwie. Posiadanie miejsca pobytu w innym kraju nie może przesądzać, że zachodzi obawa ukrycia się. Nie można jednak wykluczyć że w takiej sytuacji inne względy będą wskazywać, że zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Nawiązanie do art. 313 § 1 k.p.k. nie wydaje się właściwe. Art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k. dotyczą zupełnie innych konsekwencji potencjalnego zamieszkiwania za granicą.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podejrzany nie posiada stałego miejsca pobytu w kraju. Wynika to z faktu, iż katalog tych okoliczności, które mogą utrudniać postępowanie nie jest zamknięty. Oczywiście rezygnacja z zapisu „w kraju" pozwala odnosić się jedynie do każdego miejsca zamieszkania (w kraju i zagranicą). Należałoby jednak rozważyć, czy w kontekście dopuszczania zamieszkania za granicą i eliminowania ograniczeń co do kraju zachowywać dalej przesłankę braku stałego miejsca zamieszkania w sytuacji absolutnej zmiany sposobu i możliwości utrzymywania kontaktów, jak również dowolności zamieszkania. Niezależnie od powyższego, w projektowanym brzmieniu art. 313 § 1 k.p.k. mowa o tym, że można odstąpić od wskazanych tam czynności z udziałem podejrzanego, jeżeli jest on nieobecny w kraju. Jest to regulacja zasadna, ponieważ jeżeli oskarżony przebywa za granicą doręczenie mu wezwania do stawiennictwa jest obarczone znacznie większymi trudnościami niż w wypadku nieobecności w kraju. Jak z powyższego wynika, posiadanie przez podejrzanego miejsca zamieszkania na terenie kraju ma istotne znaczenie dla sprawnego przebiegu postępowania.		
97.	art. 258 § 2 k.p.k. i art. 263 § 4c k.p.k.	Niespójne wydaje się podejście projektodawcy do zagrożenia surową karą jako przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania. Proponowany art. 258 § 2 k.p.k. przewiduje, że „Wobec oskarżonego, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub występku	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. *258* § 2 k.p.k. do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji zostało ograniczone do 12 miesięcy aby uniknąć zarzutów, że wskazana podstawa prawna uzasadnia długotrwałe stosowanie tymczasowego aresztowania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, albo którego sąd pierwszej instancji skazał na karę pozbawienia wolności wyższą niż 3 lata, obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania, o których mowa w § 1, uzasadniające stosowanie środka zapobiegawczego, mogą wynikać także z surowości grożącej oskarżonemu kary." Brzmienie tego przepisu sugeruje, że zagrożenie surową karą nie ma być już samodzielną przesłanką stosowania tymczasowego aresztowania, lecz dodatkowym argumentem za przyjęciem obawy matactwa (nie wiadomo dlaczego nie odniesiono tego również do obawy ucieczki lub ukrycia się). Przeczy temu wszakże proponowany art. 263 § 4c, zgodnie z którym „Stosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji nie może przekroczyć 12 miesięcy." **Jeśli w kontekście brzmienia tego ostatniego przepisu przyjąć, że zagrożenie surową karą ma być jednak przesłanką samodzielną, to trudno zaakceptować możliwość opierania na tym stosowania tymczasowego aresztowania do 12 miesięcy.** Jak przyjmuje konsekwentnie ETPC w swoich orzeczeniach, zagrożenie surową karą może być przesłanką oceny istnienia ryzyka ucieczki lub popełnienia nowego przestępstwa, **jednak nie może to być samodzielną podstawą pozbawienia wolności przez dłuższy czas** (zob. np. wyroki		Jeśli bowiem sąd oparł swoje przekonanie o wystąpieniu obawy matactwa m.in. na surowości grożącej kary, to w takim właśnie przypadku znajdzie ograniczenie okresu jego stosowania do 12 miesięcy. Jeśli zaś obawa taka wynika z innych czynników, art. 263 § 4c nie znajdzie zastosowania. Wprowadzono takie ograniczenie, mimo że zawężono przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania na tej podstawie prawnej. U podstaw projektowanych zmian leży założenie o potrzebie ograniczenia stosowania tymczasowego aresztowania.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		ETPC w sprawie K. P. przeciwko Polsce z 26 października 2023 r., skarga nr 52641/16 oraz Michta przeciwko Polsce z 4 maja 2006 r., skarga nr 13425/02). Obawa matactwa musi zaś wynikać z konkretnych faktów, a nie jedynie powagi zarzutów (wyrok ETPC w sprawie Merabishvili przeciwko Gruzji z 28 listopada 2017 r., skarga nr 72508/13). Okres 12 miesięcy trudno uznać za odpowiadający standardom strasburskim, które stają się w przypadku tymczasowego aresztowania coraz wyższe.		
98.	art. 258 § 2 k.p.k.	NRA poddaje pod rozwagę projektodawcy, czy nie byłoby zasadne wzmocnienie dokonanej zmiany przez nałożenie na sąd dodatkowych obowiązków w zakresie umotywowania tego, dlaczego obawy utrudniania prawidłowego toku postępowania wynikają z surowości zaproponować uzupełniającą zmianę art. 251 § 3 zd. 2 poprzez nadanie mu brzmienia: „W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego, a także, jeżeli podstawą stosowania tymczasowego aresztowania jest art. 258 § 2, jakie okoliczności przemawiają za tym, że oskarżonemu grozi surowa kara oraz w jaki sposób wynika z nich obawa utrudniania prawidłowego toku postępowania przez oskarżonego”. Przedmiotowa regulacja pomija założenia które miały stanowić swoisty kamień milowy w pracach komisji kodyfikacyjnej Prawa Karnego. NRA w	**NRA**	Propozycje niezasadne. Projekt wyraźnie odchodzi od samoistnego charakteru przesłanki tymczasowego aresztowania z art. 258 § 2 k.p.k. Wskazano na to w uzasadnieniu projektu. Projektowana propozycja zakłada powrót do koncepcji przepisu obowiązującego od 1 lipca 2015r. Całkowita rezygnacja z analizowanej przesłanki tymczasowego aresztowania jest niezasadna. W niektórych sytuacjach zabezpieczenie prawidłowego toku postepowania (w tym wykonawczego) wymaga tymczasowego aresztowania właśnie w warunkach opisanych w art. 258 § 2 k.p.k. Przykładowo w sytuacji gdy Sąd Najwyższy uchyla wyrok 25 lat pozbawienia wolności, z uwagi na uchybienia formalne w postępowaniu, to stosowanie tymczasowego aresztowania jawi się jako ze wszech miar konieczne. Podstawą dla zastosowania tego środka zapobiegawczego jest w takiej sytuacji art. 258 2 k.p.k. Odnośnie do uzasadnienia to art. 251 § 3 k.p.k., należy uznać za wystarczający. Przepis ten stanowi:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		dalszym ciągu postuluje wyeliminowanie jako podstawy stosowania tymczasowego aresztowania groźby surowej kary w sposób całkowity i bezkompromisowy. Z praktycznego punktu widzenia wielokrotnie instytucja ta jest nadużywana przez organy ścigania i w żaden sposób nie jest dogłębnie badana na etapie zastosowania aresztu. Również obrona przed takim zarzutem w ciągu 72 h od zatrzymania jest iluzoryczna. Stąd należy całkowicie wyeliminować groźbę surowej kary jako przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania. Brak uwag do pktu a), jednak w zakresie postulowanej zmiany w pkcie b) należy uznać ją za niewystarczającą oraz jednoznacznie stanąć na stanowisku, iż samo zagrożenie wymierzenia surowej kary winno zostać wyeliminowane jako samodzielna przesłanka stosowania tymczasowego aresztowania.		„Uzasadnienie postanowienia o zastosowaniu środka zapobiegawczego powinno zawierać przedstawienie dowodów świadczących o popełnieniu przez oskarżonego przestępstwa, wykazanie okoliczności wskazujących na istnienie zagrożeń dla prawidłowego toku postępowania lub możliwości popełnienia przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa w razie niezastosowania środka zapobiegawczego oraz określonej podstawy jego zastosowania i potrzeby zastosowania danego środka. W wypadku tymczasowego aresztowania należy ponadto wyjaśnić, dlaczego nie uznano za wystarczające zastosowanie innego środka zapobiegawczego”. Nowe brzmienie art. 258 § 2 k.p.k. wymusza odpowiednie uzasadnienia zastosowania tego przepisu a zatem i wskazania na wszystkie elementy tej podstawy stosowania tymczasowego aresztowania, jakie projektowana regulacja zawiera.
99.	art. 258 § 2 k.p.k.	Proponowane brzmienie art. 258 § 2 k.p.k. wymaga pewnej rozwagi. Podniesienie granicy do 10 lat pozbawienia wolności wywołuje pewne skutki w sferze systemowej. Spowodowuje, że nie będzie można na podstawie tego przepisu zastosować tymczasowego aresztowania wobec sprawcy przestępstwa zagrożonego karą pozbawienia wolności w wymiarze od 6 miesięcy do lat 8, co obejmuje czyny takie jak np. zgłoszenie gotowości działania na rzecz obcego wywiadu (art. 130 § 3 k.k.) przygotowania do dywersji, sabotażu lub aktu terroryzmu w ramach działalności na rzecz obcego wywiadu (art.	**PK**	Uwagi niezasadne. Przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. wywołuje biegunowo odmienne oceny. Potwierdza to również proces opiniowania i konsultacji niniejszego projektu. Zaproponowane w projekcie rozwiązanie stanowi wyraz ważenia racji. Wprowadza w związku z tym pewne ograniczenia możliwości stosowania tymczasowego aresztowania w oparciu o ten przepis w porównaniu z obecną regulacją. Obawy prokuratora co do braku możliwości stosowania tymczasowego aresztowania wobec wskazanych w uwadze czynów nie wydają się być przekonujące. Jeżeli spełniona będzie przesłanka ogólna z art. 249 § 1 k.p.k. a dodatkowo wystąpi obawa ucieczki lub ukrycia się albo obawa matactwa aktualna pozostanie możliwość stosowania

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		130 § 8 k.k.), prowadzenie dezinformacji szpiegowskiej przeciw Polsce (art. 130 § 9 k.k.), pobicie człowieka z użyciem niebezpiecznego przedmiotu (art. 159 k.k.), sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa (art. 165 § 1 k.k.) albo spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym czy powietrznym, której następstwem jest śmierć człowieka lub ciężki uszczerbek na zdrowiu wielu osób (art. 173 § 4 k.k.). Nie sposób zakwestionować, iż w tego typu przestępstwa kary orzekane z całą pewnością winny charakteryzować się surowością. Rozumiejąc i popierając intencje projektodawcy w zakresie ograniczenia nadmiernej represyjności prawa karnego, w tym zbyt częstego stosowania tymczasowego aresztowania, należy zatem zaproponować, aby przynajmniej w niektórych wypadkach możliwe było zastosowanie tymczasowego aresztowania na podstawie art. 258 § 2 k.p.k. wobec sprawcy czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności w wymiarze od 6 miesięcy do lat 8. Przesłanka surowej kary byłaby wówczas dodatkowo zmodyfikowana rodzajem zagrożonego dobra prawnego, przez co ustawodawca przyjąłby dwa progi „surowości". Nie oznaczałoby to jednak niekonsekwencji ustawodawcy, ponieważ w wypadku niektórych czynów, w tym zwłaszcza określonych w rozdziałach XVII, XIX, XX lub XXI Kodeksu karnego, wzgląd na społeczne oddziaływanie kary może oznaczać, że wymiar kary okaże się w		tymczasowego aresztowania w oparciu o art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		praktyce surowszy niż w wypadku czynów skierowanych przeciwko innym dobrom, nawet jeśli czyny te są nominalnie zagrożone karą w wyższej granicy.		
100.	art. 259 § 3 k.p.k.	Kierunek dobry, ale niewystarczający, należałoby rozważyć bowiem zakreślenie granicy ustawowego zagrożenia tak jak w art. 258 § 2 tj. na 3 lata, by to ze sobą korespondowało w tożsamym ze sobą kierunku.	**NRA**	Uwaga niezasadna. Proponowana granica uwzględnia należycie wyjątkowy charakter tymczasowego aresztowania a z drugiej strony konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, co wymaga niekiedy stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego.
101.	art. 263 § 2 k.p.k.	Jak wynika z projektowanego brzmienia art. 263 § 2 k.p.k. wprowadza zmiany wprowadzające dodatkowe przesłanki do przedłużenia tymczasowego aresztowania związane ze sprawnością postepowania. W chwili obecnej nie sposób jest przewidzieć w jaki sposób będą one oddziaływać na praktykę orzeczniczą. Można jednak zakładać, że zwiększą się wymogi wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania, a prokurator będzie zobowiązany wskazywać we wniosku czynności do wykonania, a następnie odnieść się do stopnia ich realizacji. Tego rodzaju rozwiązanie może prowadzić do sytuacji, w której prokurator będzie obowiązany informować podejrzanego i jego obrońcę o planowanych kierunkach czynnościach w sprawie, które w przypadku konkretnych działań (miedzy innymi zatrzymania współpodejrzanych) mogą negatywnie oddziaływać na skuteczność postępowania. Należy przyjąć, że rozwiązanie to winno koncentrować się na przedstawieniu sprawności i efektywności postępowania	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Jak już wskazano opiniując uwagi PR w Lublinie proponowana zmiana ma na celu podkreślenie wyjątkowego charakteru możliwości przedłużenia tymczasowego aresztowania w duchu dotychczasowego orzecznictwa SN. Ponownie należy wskazać, że ETPCz przy ocenie czy doszło do naruszenia Konwencji bada czy władze krajowe wykazały "**właściwą przykładność**" w prowadzeniu postępowania. (wyrok ETPCz z dnia 6 listopada 2007 r. 22755/04, pkt 41, 42). Już obecnie we wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania wskazuje się planowane czynności procesowe. Projektowana zmiana kładzie nacisk na weryfikację tego co prokurator planował i porównanie z tym co rzeczywiście wykonał. Nie stanowi to istotnego *novum* normatywnego, jeżeli uwzględni się orzecznictwo SN. W konsekwencji należy uznać uwagę za niezasadną.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wobec podejrzanego, a nie całości postepowania obejmującego wielokrotnie sprawy podmiotowo i przedmiotowo złożone.		
102.	art. 263 § 4c k.p.k.	§ 4c co do zasady kierunek dobry, ale zmiana ta nie wyklucza, że Sąd wydając decyzję procesową o przedłużeniu aresztu powołuje się na inne podstawy przedłużenia aresztu - do tego z pola widzenia nie można tracić art. 263 § 4 k.p.k. i zawartej tam przesłanki na podstawie której Sąd apelacyjny też może przedłużyć tymczasowe aresztowanie na czas oznaczony, to wszystko w zestawieniu z brakiem zmiany treści art. 263 § 3 k.p.k. który przewiduje łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania (2 lata) ową zmianę czyni za to chyba nie pociągnięcie za sobą zmiany praktyki w stosowaniu tymczasowego aresztu.	**NRA**	Projektowane zmiany maja na celu ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania. Nie są to propozycje wyczerpujące. Analizowane są także inne rozwiązania mające ograniczyć sięganie po ten najsurowszy środek zapobiegawczy. Trwają w tym zakresie prace KKPK. Propozycja rozszerzenia regulacji art. 263 § 4c k.p.k. na inne podstawy tymczasowego aresztowania wymagałaby z pewnością szerokich analiz i konsultacji. W związku z tym należy uznać, że nie jest obecnie zasadna i w istocie wykracza poza zakres projektowanej regulacji.
103.	art. 263 § 4c k.p.k.	Nie kwestionując w ogóle potrzeby ograniczenia długotrwałości tymczasowego aresztowania, warto zwrócić uwagę, że określony w projektowanym art. 263 § 4c k.p.k. okres 12 miesięcy jest za krótki, mając na uwadze, że podstawa określona w art. 258 § 2 k.p.k. dotyczy poważnych przestępstw, których górna granica kary pozbawienia wolności, zgodnie z omawianym projektem ma być podwyższona do 10 lat. Przedłużenie okresu tymczasowego aresztowania na okres przekraczający 1 rok jest obwarowane koniecznością spełnienia warunków, o których mowa w art. 263 § 4b k.p.k. Okres 12 miesięcy dotyczy zarówno postępowania przygotowawczego, jak i sądowego, co w	**KRP**	Uwaga niezasadna. Projekt ma na celu ograniczenie stosowania tymczasowego aresztowania. Pozostawienie art. 258 § 2 k.p.k. jako podstawy stosowania tego środka w założeniu ma stanowić wyważony kompromis między biegunowo odmiennymi postulatami środowisk prawniczych. Stosowanie tymczasowego aresztowania z uwagi na surowość kary jest akceptowalne przede wszystkim na początkowym etapie postępowania, co uwzględnia projektowany art. 263 § 4c. Potwierdzeniem tego stanowiska może być wyrok ETPCc z 24 marca 2015 r. w sprawie *Stettner przeciwko Polsce* (skarga Nr 38510/06, Legalis). W § 80 tego wyroku ETPCz stwierdził, że wynikające z art. 258 § 2 domniemanie utrudniania prawidłowego toku postępowania z powodu grożącej oskarżonemu surowej kary nie jest samo w sobie

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przypadku np. przedłużającej się obserwacji psychiatrycznej podejrzanego o zabójstwo i braku innych przesłanek, może okazać się okresem, który nie pozwoli na osądzenie sprawcy przez sąd I instancji.		sprzeczne z art. 5 ust. 3 Konwencji, ale ETPCz przypomniał swoje dotychczasowe orzecznictwo, zgodnie z którym **waga zarzutów stawianych oskarżonemu nie może uzasadniać długich okresów stosowania tymczasowego aresztowania**. Po upływie pewnego czasu domniemanie wynikające z art. 258 § 2 przestaje stanowić wystarczającą przesłankę dla dalszego pozbawienia wolności oskarżonego.
104.	art. 263 § 4c k.p.k.	Rozumiejąc intencję projektowanego § 4c nie można jednak zapomnieć, że tak bezwzględne rozwiązanie może powodować określone konsekwencje w sferze przesłanek uchylania tymczasowego aresztowania w stosunku do osób dopuszczających się najbardziej poważnych zbrodni, albo prowadzić do nadinterpretacji innych przesłanek, które będą stać u podstaw przedłużania tymczasowego aresztowania. Zaproponowane rozwiązanie- jak się wydaje- nie dostrzega określonych uwarunkowań związanych z prowadzonymi postępowaniami, których długotrwałość nie wynika przede wszystkim z opieszałości wymiaru sprawiedliwości, ale wielu czynników (np. długotrwałość badań sądowo-psychiatrycznych, oczekiwania na specjalistyczne opinie). W obecnym brzmieniu, projektowana regulacja może doprowadzić do negatywnych konsekwencji.	**PK**	Uwaga niezasadna. Nie powielając tego co powyżej wskazano przy uwagach KRP należy zauważyć, że art. 258 § 2 k.p.k. nie stanowi jedynej możliwej do stosowania tymczasowego aresztowania podstawy prawnej. Szerzej na temat zbiegu podstaw do stosowania tymczasowego aresztowania wypowiedziano się przy analizie uwag *SSP IUSTITIA* do art. 28 projektowanej ustawy (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).
105.	art. 300 k.p.k.	Poddając analizie blok proponowanych w projekcie zmian dotyczących postępowania przygotowawczego należy w pierwszej kolejności zauważyć, że ustawodawca modyfikuje treść przepisu art. 300 k.p.k. dotyczącego katalogu pouczeń skierowanych	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		do podejrzanego. Za uzasadnione należy uznać dodanie do niego informacji o unormowaniu art. 171 § 7a k.p.k. oraz rozbudowanie pouczenia dotyczącego pomocy tłumacza o kwestie związane z prawem do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia (dodawany § 1a i 1b). W tym kontekście warto jednak przypomnieć sygnalizowane już we wcześniejszej opinii Sądu Najwyższego (por. Opinia do projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka – BSA II.021.59.2024) ogólne zastrzeżenie dotyczące charakteru i liczby pouczeń udzielanych podejrzanemu. Jeżeli przekazywane temu uczestnikowi postępowania pouczenie ma być efektywne, to powinno ono swoim charakterem i objętością być dopasowane do etapu postępowania, na którym jest udzielane. Kwestia ta była już zresztą wielokrotnie akcentowana w literaturze fachowej (por. np. W. Jasiński, D. Czerniak, Pouczenia osoby podejrzanej oraz podejrzanego o uprawnieniach i obowiązkach procesowych po nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji 2015, Tom C2, s. 62-75, J. Kosowski, Zasada informacji prawnej w polskim procesie karnym w świetle art. 16 k.p.k., Warszawa 2011, s. 257, D. Czerniak, Prawo oskarżonego do informacji w		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowaniu przed sądem I instancji, Monitor Prawniczy 2017, nr 12, s. 657). Obecna regulacja art. 300 § 1 k.p.k. niestety tego warunku nie spełnia. Zakłada bowiem informowanie podejrzanego o przynajmniej kilku uprawnieniach, które nie są przydatne na etapie postępowania przygotowawczego albo takich, które w wielu sytuacjach nigdy nie przydadzą się osobie pouczanej, gdyż jej sprawa najzwyczajniej nie trafi do sądu. Należy więc jeszcze raz powtórzyć, że, jakkolwiek dodawane w opiniowanym projekcie ustawy informacje o prawach mają uzasadnienie, to konieczna jest ogólna korekta brzmienia art. 300 § 1 k.p.k., która uczyni przewidziane w nim pouczenie adekwatnym i efektywnym.		
106.	art. 300 § 1a i § 1b k.p.k.	Proponujemy dostosowanie § la i lb do zgłoszonej propozycji w zakresie sposobu zgłaszania zastrzeżeń do tłumaczenia, poprzez wskazanie iż poucza się „o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących tłumaczenia", albowiem obecne sformułowanie sugeruje, że chodzi wyłącznie o jakość tłumaczenia „otrzymanego", co mogłoby sugerować, że chodzi o tłumaczenia pisemne dokumentów i niesłusznie eliminować tłumaczenia ustne, nadto nie obejmowałoby braku tłumaczenia.	**NRA**	Uwaga niezasadna Projektowany przepis brzmi: „§ 1a. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się podejrzanego, który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, o uprawnieniach określonych w art. 72 § 1, 2, 3 i 4, jak również **o prawie do zgłaszania zastrzeżeń dotyczących jakości otrzymanego tłumaczenia.** Przepis § 1 zdanie trzecie i czwarte stosuje się." Nie ma podstaw do tak wąskiej interpretacji przepisu jak proponuje NRA, jeżeli uwzględni się znaczenie tłumaczenia dla zachowania prawa do rzetelnego procesu.
107.	art. 301 k.p.k.	Opiniowany projekt ustawy zawiera szereg istotnych zmian dotyczących możliwości żądania w toku postępowania przygotowawczego przesłuchania z udziałem obrońcy (art. 301 k.p.k.). Generalnie	**SN**	Uwaga niezasadna. Nie wydaje się aby podział art. 301 k.p.k. na osobne jednostki redakcyjne miał istotny wpływ na czytelność regulacji. Art. 301 reguluje nowe zagadnienia i ich przyswojenie wymaga uważnej lektury. Nie jest to jednak wada projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozytywnie należy ocenić znaczące poszerzenie uprawnień podejrzanego w tym zakresie. Należy jednak wskazać na trzy ważne kwestie. Po pierwsze, dla przejrzystości unormowań kodeksowych warto byłoby rozważyć, czy zebranej łącznie w proponowanym brzmieniu art. 301 k.p.k. materii nie byłoby lepiej podzielić na osobne jednostki redakcyjne. Zauważyć bowiem należy, że proponowany przepis zawiera unormowania dotyczące ogólnie przesłuchania podejrzanego oraz pierwszego takiego przesłuchania. Dodatkowo przepis obejmuje sytuacje, gdy obrońca stawił się na przesłuchanie albo jeszcze się na nie nie stawił, dotyczy obrońcy z wyboru oraz obrońcy z urzędu a podejrzany odpowiada z wolnej stopy albo jest pozbawiony wolności. Utrudnia to precyzyjne zorientowanie się w złożonej materii dotyczącej prawa dostępu do adwokata, a nie należy zapominać, że przepisy k.p.k. nie są adresowane tylko do fachowych podmiotów, ale powinny być dostępne i zrozumiałe także dla osób nieposiadających specjalistycznej wiedzy prawniczej. Po drugie, warto rozważyć, czy w przypadku określonym w art. 301 § 5 k.p.k. podejrzany nie powinien mieć w pierwszej kolejności możliwości wyboru obrońcy z listy. Skoro wszystkie osoby znajdujące się na niej pełnią dyżur, zagwarantowanie takiego uprawnienia (oczywiście zakładając, że dany adwokat nie wykonuje czynności w innej sprawie) nie stanowi zagrożenia dla sprawności toczącego		Co do uwagi: „Po drugie, warto rozważyć, czy w przypadku określonym w art. 301 § 5 k.p.k. podejrzany nie powinien mieć w pierwszej kolejności możliwości wyboru obrońcy z listy. Skoro wszystkie osoby znajdujące się na niej pełnią dyżur, zagwarantowanie takiego uprawnienia (oczywiście zakładając, że dany adwokat nie wykonuje czynności w innej sprawie) nie stanowi zagrożenia dla sprawności toczącego się postępowania” należy wskazać, że na tym etapie postępowania należy dążyć do sprawnego wyznaczenia obrońcy. Proponowane rozwiązanie można traktować co najwyżej jako „dobrą praktykę”, ale nie jako ustawowy wymóg. Odnotować również należy stanowisko SN wyrażone w postanowienie z dnia 6 lutego 2014 r. III KK 3/14, zgodnie z którym „***Oskarżony korzystając z prawa do bezpłatnej pomocy prawnej nie ma możliwości dobierania sobie osoby obrońcy, co jest domeną stosunku obrończego z wyboru*** *(por. postanowienie SN z dnia 18 lipca 2013 r., III KK 51/13, czy postanowienie SN z dnia 17 września 2008 r., III KZ 94/08)”.* W rozporządzeniu wydanym na podstawie 81a § 4 k.pk. przyjęto, *że „we wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oskarżony może wskazać, czy żąda wyznaczenia adwokata czy radcy prawnego. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy przy wyznaczaniu obrońcy z urzędu nie jest związany żądaniem oskarżonego”*(§ 8). Wskazana regulacja stanowi pewien standard, którego zmiana, a tym bardziej dokonana ustawą nie wydaję się konieczna.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		się postępowania. Rozwiązanie to korespondowałoby zresztą z treścią art. 301 § 3 k.p.k., który zakłada udostępnienie podejrzanemu listy obrońców. Choć nie zostało to w tym ostatnim przepisie wskazane wprost, to jednak udostępnienie listy obrońców, o którym mowa w tej jednostce redakcyjnej, trudno odczytywać inaczej niż zapewnienie możliwości wyboru fachowego reprezentanta procesowego. Po trzecie, należy zauważyć, że projektodawca przewidział w art. 301 § 8 k.p.k. dalej idące wyjątki od zapewnienia przesłuchania w obecności obrońcy niż dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności. W powyższej dyrektywie przewidziano bowiem, że powód odstępstwa od stosowania prawa dostępu do obrońcy może zaistnieć: - w przypadku pilnej potrzeby zapobieżenia poważnym negatywnym konsekwencjom dla życia, wolności lub nietykalności cielesnej jakiejś osoby, - w przypadku konieczności podjęcia przez organy ścigania natychmiastowego działania w celu niedopuszczenia do narażenia		Odnośnie do relacji art. 300 § 8 k.p.k. do przepisów dyrektyw zagadnienie omówiono w ramach uwag zgłoszonych przez MUE, w ramach uzgodnień projektu.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		postępowania karnego na znaczący uszczerbek. Analiza powyższych przesłanek wskazuje, że są one węższe niż okoliczności przewidziane w art. 301 § 8 k.p.k., który zakłada, że chodzi o konieczność zapobieżenia zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub wzgląd na ważny interes śledztwa lub dochodzenia.		
108.	art. 301 k.p.k.	W zestawieniu z normą art. 245; przyjęte rozwiązanie, choć niewątpliwie zmierza w dobrym kierunku, wydaje się komplikować całą procedurę w opisanym zakresie. Być może zasadne byłoby zamiast przyjmować zasadę, że jeżeli z chwilą zatrzymania podejrzany żąda kontaktu z obrońcą, ten jest umocowany do obrony przez co najmniej całe 72 godziny od zatrzymania (w razie skierowania wniosku o TA), szatkuje się to i zmusza podejrzanego do ponawiania żądania udziału obrońcy do każdej kolejnej czynności; Ewentualne alternatywne rozwiązania wymagałyby pogłębionej analizy i szerokiej dyskusji; - Z uwagi na brak obecnie projektów aktów wykonawczych NRA antycypując konieczność ich opracowania, już na tym etapie prac legislacyjnych wskazuje na konieczność wprowadzenie **zasady odpłatności** nie tylko za udział w czynności w trakcie dyżuru, ale i za samo dyżurowanie. - Dyskusyjne wydaje się także określenie czasu oczekiwania na adwokata - tutaj zamiast okres: „nieprzekraczający trzech godzin” należy rozważyć raczej okres: „co	**NRA**	Uwagi niezasadne Co do alternatywnego modelu obrony NRA sama zauważa, że „Ewentualne alternatywne rozwiązania wymagałyby pogłębionej analizy i szerokiej dyskusji”. Odnośnie do odpłatności za dyżury należy wskazać, że zagadnienie to wykracza poza zakres projektowanej regulacji. Dyżury adwokacie są pełnione przez adwokatów i radców prawych w związku z postępowaniem przyśpieszonym. Zgodnie z art. 517 § 1 k.p.k. „*W celu umożliwienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym* ***ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów*** *w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach.”* Aktualnie za pełnienie dyżuru adwokat i radca prawny nie otrzymuje wynagrodzenia. W projektowanej ustawie przewidziano pełnienie dyżurów w celu udzielenia pomocy prawnej osobom zatrzymanym. Konsekwentnie nie poruszono zagadnień odpłatności za dyżury adwokackie. Kwestie te nie stanowią bowiem materii prawa karnego. Na stronie MS znajduje się opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w której wskazano m.in.: *„- Projekt tzw. ustawy naprawczej w ogóle zatem nie podejmuje kwestii odpłatności za dyżury pełnione przez*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		najmniej (...)" i tu propozycja minimalnego czasu oczekiwania, bo okres „nieprzekraczający" może być interpretowany jako okres maksymalny, zastrzeżony w interesie organów ścigania, czyli np. prokurator może odroczyć przesłuchanie o kwadrans mimo informacji od obrońcy, że ten będzie za godzinę. W tej postaci ten przepis może nie spełnić roli gw□r□□□yj□j; - Kolejna kwestia to ile powinien wynosić ten minimalny czas - we Francji są to 2 godziny, na Tajwanie czeka się „do 4 godzin"; - Kolejna ewentualnie pozostająca do rozważenia kwestia - czy poza prawem rozmowy nie powinno się już na tym etapie obligować organu procesowego do przedstawienia obrońcy, pewnych dokumentów z akt.		*adwokatów i radców prawnych, bowiem wskazany art. 245 § 2 zdanie trzecie k.p.k. dotyczy ponoszenia przez Skarb Państwa wyłącznie kosztów świadczonej przez obrońcę pomocy prawnej, a nie kosztów gotowości do świadczenia tej pomocy.* *- Jeśli idzie o kwestię wynagrodzenia za dyżury adwokatów i radców prawnych pełnionych zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 23 czerwca 2015 r. na potrzeby udzielania pomocy prawnej zatrzymanym i w postępowaniu przyspieszonym, to należy podkreślić, iż* ***jest to zagadnienie w istocie leżące poza zakresem regulacji kodeksu postępowania karnego*** *(…). W istocie zatem kwestia wynagrodzenia za gotowość do świadczenia pomocy prawnej w postępowaniu karnym w ramach dyżurów obrończych stanowi zagadnienie należące nie tyle do obszaru postępowania karnego, ile do problematyki ustroju i funkcjonowania organów i zawodów ochrony prawnej.* *- Niezależnie od powyższego należy wskazać, że kwestia wprowadzenia wynagrodzenia za dyżury obrończe uzależniona jest przede wszystkim od rozstrzygnięcia z jednej strony tego, w jakim stopniu nakładany przez ustawodawcę na adwokatów i radców prawnych obowiązek pełnienia tych dyżurów powiązany jest ze sferą realizacji przez samorząd adwokacki i samorząd radcowski oraz ich poszczególnych członków zadań o wymiarze publicznym (por. art. 1 ust. 1 pr. o adwokaturze), a więc zadań, które stanowią przejaw działalności tych samorządów na rzecz dobra wspólnego. Z drugiej strony należy też niewątpliwie wziąć pod uwagę, z jakimi obciążeniami i ograniczeniami wiąże się in concreto realizacja obowiązku pełnienia dyżurów i czy stopień natężenia tych niedogodności wymaga, aby zostały one zrekompensowane poprzez odpowiednią sumę pieniężną („wynagrodzenie"). W końcu rozstrzygnięcie omawianej kwestii musi również uwzględniać, jakie środki (z budżetu*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				państwa, budżetu jednostki samorządu terytorialnego, budżetu organu samorządu adwokackiego lub radcowskiego) miałyby zostać wyasygnowane na pokrycie owego „wynagrodzenia". Niewątpliwie kwestia ta wymaga dostrzeżenia punktu widzenia samorządów adwokackiego i radcowskiego, a zwłaszcza rzeczowej dyskusji i porozumienia z ich organami. *- Wskazać również należy, że w istocie kwestia odpłatności dyżurów obrończych jest ściśle powiązana z generalnym problemem oceny prawidłowości funkcjonowania systemu pomocy prawnej dla osób ubogich w postępowaniu przed sądami powszechnymi (zwłaszcza w postępowaniu karnym i postępowaniu cywilnym) oraz ukształtowania takiego systemu w sposób zapewniający efektywne uzyskiwanie przez jednostki ochrony prawnej w tym postępowaniu. Zagadnienie odpłatności dyżurów stanowi więc wycinek szerszego problemu, czy system pomocy prawnej z urzędu aktualnie funkcjonujący w Polsce jest optymalny i prawidłowo realizuje swoje zadania w praktyce, a także czy przyjęty obecnie sposób finansowania tych usług sprzyja zapewnieniu ich odpowiedniego poziomu, a funkcjonujący system pozwala na uzyskanie z wydatkowanych z budżetu państwa środków najlepszych możliwych efektów (maksymalizacja wyników możliwych do osiągnięcia z przeznaczanych środków).* *- **Reasumując, rozstrzygnięcie kwestii wprowadzenia wynagrodzenia dla adwokatów i radców prawnych za pełnione przez nich dyżury obrończe wymaga uwzględnienia szeregu okoliczności, które leżą poza sferą postępowania karnego**."* Kolejna uwaga ma treść: „Dyskusyjne wydaje się także określenie czasu oczekiwania na adwokata - tutaj zamiast okres: „nieprzekraczający trzech godzin" należy rozważyć raczej okres: „co najmniej (...)" i tu

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				propozycja minimalnego czasu oczekiwania, bo okres „nieprzekraczający" może być interpretowany jako okres maksymalny, zastrzeżony w interesie organów ścigania, czyli np. **prokurator może odroczyć przesłuchanie o kwadrans mimo informacji od obrońcy, że ten będzie za godzinę**. W tej postaci ten przepis może nie spełnić roli gw□r□□□yj□□j"; Uwaga jest niezasadna. Treść oraz cel przepisu nie powala na taką interpretację. W przepisie jest mowa o odroczeniu „**do czasu stawienia się obrońcy** jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin" Zatem odroczenie na 15 minut, pomimo świadomości, że obrońca nie zdąży przyjechać, pozostaje w sprzeczności z brzmieniem przepisu. Następna uwagi ma treść: „Kolejna kwestia to ile powinien wynosić ten minimalny czas - we Francji są to 2 godziny, na Tajwanie czeka się „do 4 godzin". Trudno odnieść się do tej uwagi inaczej niż poprzez wskazanie, że treść przepisu kształtowano mając na uwadze potrzebę sprawnego prowadzenia postępowania oraz uwzględniając wynikający z doświadczenia czas konieczny na przyjazd obrońcy do miejsca czynności. Odnośnie do uwagi: „Kolejna ewentualnie pozostająca do rozważenia kwestia - czy poza prawem rozmowy nie powinno się już na tym etapie **obligować** organu procesowego do przedstawienia obrońcy, pewnych dokumentów z akt" należ wskazać, że mają tu zastosowanie zasady ogólne z art. 156 § 5 k.p.k. Autor uwagi nie przedstawił argumentów na rzecz wprowadzenia postulowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
109.	art. 301 k.p.k.	Na pozytywną ocenę zasługuje również rozwiązanie zakładające wyznaczenie obrońcy z urzędu w związku z przesłuchaniem podejrzanego przez organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie, z listy obrońców pełniących dyżur. Aby uniknąć niejasności, a zwłaszcza zarzutu preferowania tych czy innych adwokatów lub radców prawnych, warto byłoby w toku dalszych prac legislacyjnych przemyśleć dodatkowe zastrzeżenie, zgodnie z którym **organ przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z listy, kierując się w tym zakresie kolejnością, przy uwzględnieniu faktu uprzedniego wyznaczenia określonych adwokatów lub radców prawnych z listy w innych sprawach.** Wolno sądzić, że postępująca informatyzacja przepływu informacji powinna pozwolić organom procesowym na zorientowanie się co do uprzedniego wyznaczenia z urzędu określonego adwokata lub radcy prawnego, umieszczonego na liście, w innej sprawie.	**KRRP**	Uwaga o tyle zasadna, że wskazuje na zagadnienia regulowane aktem wykonawczym. Aktualnie rozporządzenie wydane na podstawie art. 517k k.p.k. (do trybu przyśpieszonego) w § 9 ust. 7 stanowi, że „Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania”. Odpowiednia regulacja powinna zostać zamieszczona w projektowanym rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. Z uwagi na ich techniczny i wykonawczy charakter, nie ma powodów do zamieszczania wskazanych regulacji w ustawie.
110.	art. 301 k.p.k.	W związku z treścią art. 301 § 3 i 5 k.p.k., z których wynika, że organ procesowy musi dysponować listą obrońców pełniących dyżur, wskazane byłoby doprecyzowanie, w jaki sposób organ ten – a mowa tu nie tylko o prokuratorze, ale także np. o funkcjonariuszu Policji, Straży Granicznej, organie Inspekcji Handlowej, Prezesie Urzędu Komunikacji Elektronicznej czy strażniku Państwowej Straży Łowieckiej, które to organy mają uprawnienie do prowadzenia postepowań	**PK**	Uwagi, rozumiane jako postulat uregulowania w ustawie zgłoszonych zagadnień, nie są zasadne. Kwestia udostępniania listy obrońców pełniących dyżur jest obecnie regulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 23 czerwca 2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym wydanym na podstawie art. 517 j k.p.k. W rozporządzeniu tym wskazano m.in.: **§ 3**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przygotowawczych może w każdej chwili, na bieżąco, uzyskiwać łatwy dostęp do aktualnej listy. W tej materii niezbędne są właściwe i kompleksowe rozwiązania organizacyjne, aby zapewnić pełną dostępność obrońcy na zasadach określonych w przedmiotowej regulacji. Projektodawca mógłby zatem nałożyć na organy, które tę listę tworzą, obowiązek przesyłania listy organom procesowym na określonym obszarze bądź publikowania jej w internecie. Lista – co należy podkreślić –- powinna zawierać nie tylko nazwiska, ale także telefony do adwokatów i radców, należy bowiem zauważyć, że sama lista nazwisk, bez numeru telefonu, nie będzie pomocna podejrzanemu dla celów określonych w projektowanym art. 301 § 3, ani organowi procesowemu dla celów określonych w projektowanym art. 301 § 5 i 6 k.p.k. Jak wyżej wspomniano wprowadzane regulacje, które oczywiście są niezbędne, będą się wiązać z koniecznością wielu zmian w sferze organizacyjnej i z całą pewnością będą oddziaływać na sposób działania organu procesowego mającego często 48 godzin do podjęcia węzłowych decyzji. Niemniej jednak nie powinny one determinować jakichkolwiek ograniczeń w sferze zagwarantowania prawa do obrony, stąd też należy ocenić je pozytywnie.		(…) 4. Wykazy adwokatów oraz wykazy radców prawnych, o których mowa w ust. 1 i 2, zawierają następujące informacje: 1) imię i nazwisko adwokata lub radcy prawnego; 2) adres do doręczeń; 3) numer telefonu zapewniającego stały kontakt telefoniczny z adwokatem lub radcą prawnym pełniącym dyżur; 4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej; 5) wskazanie okresu, w którym adwokat lub radca prawny pełni dyżur. (…) **§ 5** 1. Prezes sądu rejonowego przekazuje niezwłocznie ustaloną listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury do wiadomości prezesowi właściwego sądu okręgowego, okręgowej radzie adwokackiej, radzie okręgowej izby radców prawnych, właściwemu prokuratorowi rejonowemu i komendantowi właściwej jednostki Policji. Przepis § 3 ust. 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio. Analogiczne przepisy powinny zostać zamieszczone w projektowanym rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. W ramach prac nad tym rozporządzeniem można rozważyć poszerzenie kręgu osób, którym udostępniona będzie lista obrońców pełniących dyżur czy też publikowanie tej listy w Internecie.
111.	art. 301 k.p.k.	Projektodawca przewiduje w art. 301 § 5, że każdy podejrzany pozbawiony wolności będzie mógł przed pierwszym przesłuchaniem	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Podobny problem może wystąpić na gruncie art. 78 § 2 k.p.k.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		żądać ustanowienia mu obrońcy w trybie art. 78 § 1 k.p.k., to jest, powołując się na to, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Koszty obrony ponosi Skarb Państwa. Nie przewidziano jednak obowiązku zwrotu tych kosztów, jeśli następnie okaże się, że podejrzanemu nie przysługiwała obrona z urzędu na podstawie art. 78 § 1.		Wydatki z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych należą do kosztów procesu (art. 618 § 1 pkt 11, art. 616 k.p.k.). Zasady ponoszenia kosztów procesu regulują art. 627 i n. k.p.k. Wynika z nich, że w wypadku skazania, oskarżonego obarcza się kosztami sądowymi, do których należą wydatki Skarbu Państwa, na te składają się zaś m.in. wypłaty dokonane z tytułu pomocy prawnej z urzędu (art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k.). Zasadą jest zatem dochodzenie od skazanego kosztów obrony z urzędu, o ile nie zostanie z nich zwolniony na zasadzie art. 624 k.p.k. Są to regulacje wystarczające i proponowane przepisy nie zmieniają takiej oceny.
112.	art. 301 k.p.k.	W art. 301 § 8 projektodawca implementuje wyjątek przewidziany w art. 3 ust. 6 dyrektywy 2013/48. Całkowicie jednak pominięto wyjątek przewidziany w art. 3 ust. 5 tej dyrektywy. Wyjątek ten może mieć zastosowanie np. w postępowaniu prowadzonym wobec żołnierzy na wojskowych misjach zagranicznych, tak więc należałoby rozważyć jego implementację.	**PK**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej zmiany. Art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48 stanowi, że „W wyjątkowych okolicznościach i jedynie na etapie postępowania przygotowawczego państwa członkowskie mogą zastosować czasowe odstępstwo od stosowania ust. 2 lit. c), w przypadku gdy oddalenie geograficzne podejrzanego lub oskarżonego uniemożliwia zapewnienie prawa dostępu do adwokata bez zbędnej zwłoki po pozbawieniu go wolności”. Opiniowana ustawa, jak już wielokrotnie wskazywano, ma charakter interwencyjny i nie wszystkie problemy reguluje kompleksowo. Pozostawienie poza zakresem niniejszej ustawy art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48 wynika również z faktu, że toczą się równolegle prace nad zmianami w zakresie ustroju sądów wojskowych i postępowania przed tymi sądami.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Projektodawca stoi na stanowisku, że to w ramach tej odrębnej nowelizacji należy rozważyć regulacje odpowiadające art. 3 ust. 5 dyrektywy 2013/48.
113.	art. 301 k.p.k.	Należy zwrócić uwagę, że przewidziana w § 9 regulacja wprowadza możliwość pewnej **obstrukcji procesowej ze strony obrońcy, który będzie przedstawiał usprawiedliwienia dotyczące kolejnych terminów przesłuchania**, co może oznaczać, że podejrzanego nie uda się ponownie przesłuchać nawet przez wiele miesięcy – a zatem, przez wiele miesięcy może okazać się niemożliwe np. ogłoszenie mu uzupełnionego lub zmienionego postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Korzystanie przez organ procesowy z możliwości wskazanej w § 8 może okazać się iluzoryczne z uwagi na możliwość późniejszego podważenia przez obrońcę zasadności zastosowania tego przepisu i co za tym idzie, wyłączenia dowodu z takiego przesłuchania (projektowany art. 171 § 7a). Z uwagi na to, należy zastanowić się nad aktualną konstrukcją § 9, wprowadzając jasną i nie budzącą wątpliwości regulację przewidującą **możliwość przesłuchania podejrzanego bez udziału obrońcy, jeśli obrońca nie stawi się na kolejne przesłuchanie i nie udzieli substytucji, niezależnie od tego, czy będzie to niestawiennictwo usprawiedliwione, czy nie.** Obrońca, nie mogąc stawić się osobiście, powinien bowiem skorzystać z możliwości	**PK**	Uwaga nie jest zasadna. Przepisy, które można wykorzystywać do obstrukcji procesowej znajdują się w Kodeksie postępowania karnego, ale nie ujawniono aby były wykorzystywane w zauważalnej skali do unicestwienia celów postępowania. Wystarczy wskazać, że w przypadku obrony obligatoryjnej udział obrońcy w rozprawie jest obowiązkowy (art. 79 § 3, art. 80 k.p.k.). Obrońca poprzez niestawiennictwo mógłby uniemożliwić prowadzenie rozprawy a jej prowadzenie pod jego nieobecność skutkowałoby zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.). Jest to sytuacja podobna do tej, która została podniesiona w zgłoszonej uwadze. Ponieważ nie ujawniono dotychczas potrzeby interwencji legislacyjnej w związku z obstrukcją obrońców w toku postępowania sądowego nie wydaje się, aby taka interwencja konieczna była w związku z potencjalną obstrukcją w postępowaniu przygotowawczym. Dodać należy, że celowa obstrukcja procesowa polegająca na przedstawianiu zwolnienia lekarskiego, gdy w istocie nie jest ono konieczne stanowi delikt dyscyplinarny. Wskazać tu należy na § 11Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i art. 38 ust. 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		określonej w art. 25 ust. 3 *ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze*		
114.	art. 301a k.p.k.	Krytyczna ocena tej regulacja wynika też z doświadczeń praktyki i w praktyce nie będzie miała większego znaczenia, bo negatywne skutki procesowe już w tym czasie zajdą i nic temu już nie zaradzi reguła z art. 301 § 9 k.p.k., która wprawdzie znosi te przedmiotowe ograniczenia, ale czyni to *de facto* dopiero aż po 14 dniach od przedstawienia podejrzanemu zarzutów, a przecież dla podejrzanego i jego obrońcy kluczowy jest stały kontakt praktycznie jak najszybciej po zatrzymaniu mając na uwadze jego sytuację procesową.	**NRA**	Uwaga niezasadna Nie jest jasne o jakie doświadczenia z praktyki chodzi skoro chodzi o nowe regulacje (art. 201a, 201 k.p.k.) Odstępstwa od przesłuchania z udziałem obrońcy (art. 301 § 8 k.p.k.) w założeniu mają mieć charakter wyjątkowy i sugestia, że opiniowana regulacja zamieszczona w art. 301a k.p.k. nie będzie miała znaczenie nie jest uzasadniona.
115.	art. 313 § 1 i § 1a k.p.k.	Wątpliwości budzą proponowane zmiany dotyczące instytucji przedstawienia zarzutów. Z jednej strony należy dostrzec, że instytucja ta przestaje być momentem, z którym osoba, na którą nakierowane jest ściganie, uzyskuje kluczowe uprawnienia procesowe związane z prawem do obrony. Tym niemniej nie można tracić z pola widzenia, że przedstawienie zarzutów nadal pełni ważną funkcję informacyjną. Takiej informacji nie musi bowiem otrzymać na wcześniejszym etapie osoba w stosunku do której podejmowane są inne czynności nakierowane na ściganie. Dodatkowo nadal od przeprowadzenia tej czynności projektodawca uzależnia pewne skutki procesowe (vide: art. 327 i 328 k.p.k. w brzmieniu proponowanym w projekcie). W związku z powyższym **niezrozumiałe, także w świetle uzasadnienia opiniowanego projektu ustawy, jest wyraźne obniżenie**	**SN**	Uwagi nie są zasadne. W uwadze podniesiono, że w uzasadnieniu krytykuje się rozwiązania z art. 313 § 1a k.p.k., a także powiązanego z nim art. 249 § 3a k.p.k. wskazując na naruszenie art. 42 ust. 2 Konstytucji RP a jednocześnie wprowadza w projektowanym art. 313 § 1 k.p.k. określone odstępstwa od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Należy wskazać, że krytyka obecnego art. art. 313 § 1a k.p.k. uwzględnia jego otoczenie normatywne co w konsekwencji mogło prowadzić do sytuacji w której „*skutkiem zastosowania uchwalonych art. 249 § 3a k.p.k. oraz art. 313 § 1 i 1a k.p.k. może być orzeczenie i wykonywanie wobec osoby, której ani nie powiadomiono o treści zarzutu, ani której nie ogłoszono zarzutu, środków zapobiegawczych, w tym najsurowszego z nich w postaci tymczasowego aresztowania*” Drugi aspekt różniący obecny i projektowany stan prawny sprowadza się do tego, co autor uwagi również dostrzega, że instytucja przedstawienia zarzutów przestaje być momentem,

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poziomu gwarancyjności instytucji przedstawienia zarzutów w stosunku do obecnego stanu rzeczy. Wątpliwości budzą też sprzeczności w uzasadnieniu projektu. Należy bowiem odnotować, że wskazano w nim, iż „wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. **odstępstwo od ogłoszenia** postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego w sytuacji, kiedy przeprowadzenie takiej czynności nie jest możliwe ze względu na stan zdrowia podejrzanego albo stan nietrzeźwości lub odurzenia, w jakim znajduje się podejrzany, a zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego, pozostaje **w sprzeczności z konstytucyjnym prawem do obrony w rozumieniu art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz konwencyjnym określonym w art. 5 ust. 3 EKPCz**” (Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 83-84). Z tego zatem powodu projektodawca deklaruje chęć powrotu do unormowań sprzed wejścia w życie w 2022 r. regulacji art. 313 § 1 i 1a k.p.k. w obecnym jej brzmieniu a więc przyjęcia, że konieczne jest nie tylko sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, ale także jego niezwłoczne ogłoszenie podejrzanemu i przesłuchanie go. **Zarazem jednak, bez żadnego wyjaśnienia, projektodawca wskazuje, że wyjątkiem od dokonania powyższych trzech czynności jest wypadek,**		z którym osoba, na którą nakierowane jest ściganie, uzyskuje kluczowe uprawnienia procesowe związane z prawem do obrony. Dlatego w nowym otoczeniu normatywnym, gdzie uprawnienia podejrzanego nabywane są niezależnie od przedstawienia zarzutów, projektowane odstępstwa od ogłoszenia zarzutów należy uznać za akceptowalne. Odnośnie do uwagi: „Niezrozumiały jest także powód, dla którego przesłanką odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest upływ terminu zatrzymania. (…) Trudno zatem zrozumieć, jaki cel przyświeca projektodawcy pozwalającemu wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów **bez informowania o tym podejrzanego”.** należy wskazać, że jej autor przeoczył, iż art. 313 § 1 k.p.k. stanowi, że „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, **a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe** ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania.”, Zatem w tym ostatnim wypadku odstępuje się od przesłuchania podejrzanego a nie od ogłoszenia postanowienia. Wskazano na to w uzasadnieniu projektu:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		gdy ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego „nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie podejrzanego, w szczególności z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju, a także gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1 k.p.k., jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania” (Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 84). **W założeniach tych tkwi sprzeczność, gdyż jeżeli podejrzany wprawi się w stan upojenia albo odurzenia, to jest to okoliczność „leżąca po stronie podejrzanego”. Projektodawca zatem z jednej strony twierdzi, że brak ogłoszenia zarzutów w omawianej sytuacji godzi w prawo do obrony, a zarazem przeformułowując wyjątki od obowiązku ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów czyni to w sposób, który ową okoliczność obejmuje**. Niezrozumiały jest także powód, dla którego przesłanką odstąpienia od ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest upływ terminu zatrzymania. Należy zauważyć, że de lege lata takiej przesłanki nie ma i organy procesowe nawet w sytuacji, gdy terminy są naglące, muszą dokonać wszystkich czynności		*„Odstąpienie od niezwłocznego przesłuchania będzie bowiem możliwe również w sytuacji, „gdy przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe ze względu na upływ terminu zatrzymania przewidzianego w art. 248 § 1, jeżeli prokurator kieruje do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania”. Unormowanie to zapewnia balans między wymogami efektywności postępowania a prawem podejrzanego do obrony.* ***W sytuacji, gdy prokurator nie będzie dysponował wystarczającym czasem na przesłuchanie podejrzanego (zwłaszcza z uwagi na konieczność zapewnienia mu dostępu do obrońcy), będzie mógł ograniczyć czynność do ogłoszenia zarzutów*** *i wystąpić do sądu z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie podejrzanego. Zostanie on wówczas przesłuchany dopiero przed sądem. Pozwoli to prokuratorowi realizować niezbędne czynności bez konieczności sięgania po ograniczenia dostępu do obrońcy, o których mowa w projektowanym art. 301 § 8 k.p.k.”* Wątpliwości autora uwag co do potrzeby wprowadzania opisanej wyżej regulacji nie są zasadne. Po pierwsze należy zauważyć, że składanie wyjaśnień może trwać niekiedy wiele godzin. Presja czasu może wpłynąć na jakość przesłuchania, a nie trzeba przekonywać, że nie sprzyja to dochodzeniu do prawdy. Po wtóre autor uwagi nie uwzględnia, że nowe regulacje związane z dostępem do obrońcy (art. 245 k.p.k. i art. 301 k.p.k.) mogą przedłużyć postępowanie, co uzasadnia proponowane rozwiązanie „awaryjne”. Odnośnie do sugestii autora uwagi, że „organy procesowe po prostu zaniechają ogłaszania postanowienia i przesłuchiwania podejrzanego w przypadku zatrzymania, gdyż przepis w żaden sposób nie limituje możliwości dokonania takiego zaniechania” (jak wskazano chodzi tylko o zaniechanie przesłuchania - uwaga MS) należy stwierdzić, że taka

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		związanych z przedstawieniem zarzutów. Rozwiązanie to nie spowodowało w praktyce żadnej możliwej do zaobserwowania istotnej skali perturbacji w ściganiu osób podejrzanych o popełnienie przestępstw. **Trudno zatem zrozumieć, jaki cel przyświeca projektodawcy pozwalającemu wydać postanowienie o przedstawieniu zarzutów bez informowania o tym podejrzanego.** Dodatkowo należy podkreślić, że proponowane brzmienie art. 313 § 1 k.p.k. nie precyzuje z jakich powodów zaistniała niemożność przesłuchania podejrzanego. Mogą to być więc nawet okoliczności zawinione przez organy ścigania. Przesłanka związana z czasem zatrzymania wydaje się bowiem, ze względu na stylizację językową proponowanego brzmienia art. 313 § 1 k.p.k. odrębna od okoliczności leżących po stronie podejrzanego, o których mowa wcześniej w tym przepisie. Konstrukcja proponowanego art. 313 k.p.k. może więc prowadzić do sytuacji, w której organy procesowe po prostu zaniechają ogłaszania postanowienia i przesłuchiwania podejrzanego w przypadku zatrzymania, gdyż przepis w żaden sposób nie limituje możliwości dokonania takiego zaniechania. **Mało przekonujące jest także uzasadnienie projektu opiniowanej ustawy wskazujące, że unormowania z art. 301 k.p.k. gwarantujące dostęp do obrońcy i wymagające czasu na jego realizację przemawiają za rozwiązaniem**		aprioryczna wizja zakłada złą wolę organów stosujących prawo co trudno uznać za uzasadnione.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zwalniającym z ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania podejrzanego (por. Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 49). **O ile nie można wykluczyć, że w praktyce może być tak, iż dłuższy czas niezbędny na przesłuchanie z udziałem obrońcy po ogłoszeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów mógłby skutkować zagrożeniem przekroczenia maksymalnego 48-godzinnego okresu zatrzymania, to brak jest podstaw do przyjęcia, iż będzie tak w każdym, czy nawet większości przypadków**. Proponowane zmiany powinny zresztą raczej motywować organy procesowe do możliwie najszybszego działania i dobrej organizacji przeprowadzanych czynności procesowych, co byłoby z korzyścią dla proporcjonalności ingerencji w prawo do wolności osobistej. Omawiany przepis wymaga więc refleksji nad rolą postanowienia o przedstawieniu zarzutów w sytuacji, w której status podejrzanego został oderwany od tej właśnie czynności. Proponowane w projekcie rozwiązania, także w szerszym kontekście związanym z definicją podejrzanego (por. uwagi do projektowanego art. 71 k.p.k.), wskazują, że kwestie te nie zostały przejrzyście zaplanowane, uporządkowane i określone.		
116.	art. 313 § 5 k.p.k.	Wątpliwości budzi również treść art. 313 § 5 k.p.k., który przewiduje, że za wszczęcie postępowania przeciwko osobie uważa się	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak już wskazano przy omawianiu uwagi SN

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo postawienie osobie zarzutu bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. **Zasadnicze pytanie jakie można postawić związane jest z sensem wykreowania definicji legalnej fazy in personam postępowania przygotowawczego**. Zauważyć bowiem należy, że podejrzany jako podmiot procesu karnego (zgodnie z proponowaną w projekcie definicją z art. 71 § 1 k.p.k.) pojawia się niezależnie od fazy in personam związanej z przedstawieniem zarzutów. W tym zatem sensie trudno zrozumieć czym jest owa faza, skoro podmiot, którego miałaby dotyczyć (jak zresztą wskazuje sama jej nazwa) pojawić się może w procesie wcześniej niż w momencie przedstawienia zarzutów.		„*wskazane przepisy (art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k.) maja na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego*”.
117.	art. 313 § 5 k.p.k.	Pewne wątpliwości może nasuwać propozycja legislacyjna przewidująca identyfikację wszczęcia postępowania przeciwko osobie z wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo postawienie osobie zarzutu bez wydania takiego postanowienia w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego (art. 313 § 5 w projektowanym kształcie). Projektodawca w ten sposób dokonuje oderwania wszczęcia postępowania przeciwko osobie od uzyskania statusu podejrzanego, które może być - jak już wyżej powiedziano - skutkiem innych czynności niż wyszczególnione formy przedstawienia zarzutów. Pozwala to	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. Zmiana definicji podejrzanego i oderwanie jej od formalnego wszczęcia postępowania przeciwko osobie miała na celu realizację prawa do obrony. Jednak wszczęcie postępowania przeciwko osobie to moment sformalizowany wywołujący określone skutki np. w zakresie przerwania biegu przedawnienia (art. 102 § 1 k.k.). Dlatego w projekcie wprowadzono regulację, która eliminuje potencjalne wątpliwości co do momentu wszczęcia postępowania in personam *(*art. 313 § 5 k.p.k.)

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zauważyć, że w rezultacie wprowadzenia analizowanych zmian określona osoba uzyskiwałaby status podejrzanego, natomiast nie byłoby to równoznaczne ze skierowaniem przeciwko niej postępowania, gdy czynności ukierunkowane na ściganie, z których wynikałby ten status, nie polegałyby na przedstawieniu zarzutów. **Wydaje się to dość sztuczne rozwiązanie. Naturalne zaś byłoby powiązanie wszczęcia postępowania przeciwko osobie z uzyskaniem przez daną osobę statusu podejrzanego**. Wychodząc z tego założenia można wystąpić z **propozycją rezygnacji z rozwiązania proponowanego w art. 313 § 5 k.p.k.** (w projektowanym kształcie) na rzecz dodania do przepisu art. 71 k.p.k. jednostki oznaczonej jako § 1a o następującej zawartości treściowej: „Uzyskanie statusu podejrzanego jest równoznaczne z wszczęciem postępowania przeciwko osobie”.		
118.	art. 325b k.p.k.	Niezależnie od zmian już zaproponowanych w k.p.k. postulować należy zmianę w art. 325b k.p.k., którą uzasadnia dotychczasowa praktyka w zakresie ścigania przestępstwa nękania i kradzieży tożsamości określonych w art. 190a § 1 i 2 k.k., przestępstwa fałszowania drogomierza określonego w art. 306a k.k. i przestępstwa zaboru, bądź fałszowania tablicy rejestracyjnej określonego w art. 306c k.k. Obligatoryjne prowadzenie śledztwa w tych sprawach wynikające w stosunku do art.l90a k.k. z ustawowego zagrożenia, natomiast w stosunku do przestępstw określonych w art.	**KRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		306a k.k. i w art. 306c k.k. wynikające z usytuowania wymienionych przepisów w Rozdziale XXXVI k.k. z uwagi na wagę tych spraw i stosunkowo niewielki stopień skomplikowania nie jest uzasadnione, w szczególności że sprawy o przestępstwa znęcania się w typie podstawowym oraz o oszustwa do kwoty200.000 zł (mimo takiego samego zagrożenia karą) prowadzone są w formie dochodzenia. Postulowana zmiana powinna polegać na dodaniu w art. 325b § 1 pkt 2 k.p.k. słów: art. 190a § 1 i 2 k.k. oraz na dodaniu w art. 325b § 2 k.p.k. po słowach „w rozdziale XXXVf, z wyjątkiem art. 297, art. 300" słów: art. 306a i art. 306c.		
119.	art. 327 § 1 i § 2 k.p.k. i art. 328 § 1 k.p.k.	Proponowane modyfikacje brzmienia przepisu art. 308 § 1 i 2 k.p.k., art. 325g § 2 są konsekwencją zmiany definicji podejrzanego z art. 71 § 1 k.p.k. (por. uwagi do tego przepisu). Więcej kontrowersji budzą modyfikacje zawarte w art. 327 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 328 § 1 k.p.k. Projektodawca w tym zakresie wskazuje, że „w celu uniknięcia potencjalnych niejasności (…) związanych z dynamiką postępowania przygotowawczego i poszerzeniem katalogu czynności skutkujących uzyskaniem uprawnień podejrzanego projekt proponuje utrzymanie zasady, że przejście postępowania przygotowawczego do fazy in personam następuje w momencie przedstawienia zarzutów" (Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak już wskazano przy omawianiu uwag SN „*wskazane przepisy (art. 313 § 5, 327 § 2 i 328 k.p.k.) maja na celu zachowanie pewności prawa tam gdzie jest to nieodzowne i stosowanie kryteriów ocennych nie byłoby zasadne. Świadczy to o wyważeniu w projekcie z jednej strony gwarancji procesowych a z drugiej potrzeby pewności prawa, tam gdzie to jest konieczne. Oprócz wskazanych przepisów również kwestia przedłużenia biegu przedawnienia z art. 102 k.k. wymagała odwołania się do kryterium formalnego*".

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		innych ustaw, s. 50). Z powyższego sformułowania jasno wynika, że status podejrzanego uzyskuje się w związku z różnymi czynnościami procesowymi, a nie tylko z przedstawieniem zarzutów, jak ma to miejsce obecnie. Zgodnie z definicją z art. 71 § 1 k.p.k. proponowaną w opiniowanym projekcie za podejrzanego uważa się osobę, co do której zebrane dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa i wobec której podjęto czynność procesową ukierunkowaną na jej ściganie. W przepisie tym jest mowa o istnieniu dostatecznie uzasadnionego podejrzenie popełnienia przestępstwa. Proponowane w projekcie brzmienie art. 313 k.p.k. także posługuje się sformułowaniem dane uzasadniające dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba. Mamy zatem do czynienia z istnieniem dokładnie takiego samego stanu wiedzy po stronie organów procesowych**. Niejasne jest zatem w powyższych okolicznościach, z jakich powodów tylko czynność przedstawienia zarzutów miałaby być punktem odniesienia do gwarancji procesowych limitujących możliwość ponownego ścigania zawartych w art. 327 i 328 k.p.k.** To bowiem nie czynność procesowa jest w omawianym kontekście istotna, ale właśnie ustawowo określony poziom podejrzenia popełnienia przestępstwa, który powoduje, że dana osoba jest ścigana w postępowaniu przygotowawczym. Zasadne byłoby zatem przemyślenie proponowanej		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		konstrukcji art. 327 i 328 k.p.k. Jej optymalny kształt powinien być ściśle związany regulacją art. 71 § 1 k.p.k. (por. uwagi do tego unormowania).		
120.	art. 339 § 3b k.p.k.	W aspekcie powiązanym z wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia na odnotowanie zasługuje proponowane uchylenie niedawno wprowadzonych przepisów art. 339 § 3b i art. 368a k.p.k., w których przewidziana jest, oparta na inicjatywie oskarżonego, kontrola oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego pod kątem zbadania, czy nie zachodzi potrzeba umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 K.P.K., a więc ze względu na brak skargi uprawnionego oskarżyciela. **Można się zastanawiać, czy uchylenie wskazanej kontroli w ramach wstępnego badania sprawy (art. 339 § 3b k.p.k.) nie jest zbyt pochopnym pomysłem legislacyjnym**. Wziąwszy pod uwagę, w jakich realiach następuje wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia, a więc, że dochodzi do tego „na bazie" dwukrotnego zaniechania ścigania karnego przez organ prokuratorski, z perspektywy pragmatycznej, ale nade wszystko gwarancyjnej, by zaoszczędzić określonej osobie odium zasiadania na ławie oskarżonych na jawnej rozprawie głównej mimo braku podstaw oskarżenia, należałoby raczej rozważyć zmianę rozwiązania przewidzianego w art. 339 § 3b k.p.k., w wyniku której wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia pociągałoby za	**KRRP**	Uwaga niezasadna. Regulacje ogólne zawarte w art. 17 § 1 k.p.k. („Nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy:") i art. 339 § 3 k.p.k. („Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie także wtedy, gdy zachodzi potrzeba innego rozstrzygnięcia przekraczającego jego uprawnienia, a zwłaszcza: 1) umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2-11") należy uznać za wystarczające. Należy mieć na uwadze, że strona postępowania może składać wnioski o dokonanie czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.) Mnożenie regulacji nie znajduje zatem uzasadnienia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sobą w każdym wypadku konieczność zbadania sprawy pod kątem umorzenia postępowania z przyczyn określonych w art. 339 § 3 pkt 1 i 2 k.p.k.		
121.	art. 378a k.p.k.	Wątpliwości z perspektywy prawa do obrony budzi proponowana w opiniowanej ustawie nowelizacja art. 378a k.p.k. Projektodawca dostrzegając, jak się wydaje, antygwarancyjność obecnie funkcjonującego przepisu, zmierza do zawężenia zakresu jego zastosowania i urealnienia możliwości żądania powtórzenia przeprowadzonego pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy dowodu. Problemem jest jednak to, że przepis w proponowanym brzmieniu nie limituje charakteru przeprowadzanych dowodów i okoliczności, w jakich uzasadnione byłoby ich przeprowadzenie. Przypomnieć zaś należy, że może się to odbyć nawet pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy. Ograniczeniem takim nie jest bynajmniej wskazanie przykładowej czynności dowodowej, a mianowicie przesłuchania świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie. Konstrukcja omawianego przepisu nie ogranicza bowiem jego zakresu tylko do sytuacji analogicznych do powyższej. W konsekwencji, pomimo usunięcia obecnie obowiązujących ograniczeń dotyczących możliwości żądania powtórzenia czynności dowodowej, przepis ten nadal budzi	**SN**	Uwaga niezasadna. Jak wskazano przy omawianiu uwag SSP IUSTITIA do tego przepisu, aktualnie art. 378a k.p.k. brzmi następująco: **Art. 378a** § 1. Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, **sąd**, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, **może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w szczególności przesłuchać świadków,** którzy stawili się na rozprawę, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. § 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżonego lub obrońcę należy wezwać lub zawiadomić o nowym terminie rozprawy, jeżeli termin ten nie był im znany. Przy doręczeniu wezwania lub zawiadomienia należy również doręczyć pouczenie, o którym mowa w § 7. § 3. **Jeżeli sąd przeprowadził postępowanie dowodowe podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy w wypadku, o którym mowa w § 1, oskarżony lub obrońca może** najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był należycie zawiadomiony przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, **złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności.** Prawo do złożenia wniosku nie przysługuje, jeżeli okaże się, że nieobecność oskarżonego lub obrońcy na terminie rozprawy, na którym przeprowadzono postępowanie dowodowe na podstawie § 1, była nieusprawiedliwiona.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wątpliwości odnośnie do zakresu swobody pozostawionej sądowi orzekającemu.		§ 4. W razie niezłożenia wniosku w terminie, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, prawo do jego złożenia wygasa i w dalszym postępowaniu nie jest dopuszczalne podnoszenie zarzutu naruszenia gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony, wskutek przeprowadzenia tego dowodu podczas nieobecności oskarżonego lub obrońcy. § 5. **We wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu oskarżony lub obrońca ma obowiązek wykazać, że sposób przeprowadzenia dowodu podczas jego nieobecności naruszał gwarancje procesowe, w szczególności prawo do obrony**. § 6. W razie uwzględnienia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu sąd przeprowadza dowód uzupełniająco, jedynie w zakresie, w którym wykazano naruszenie gwarancji procesowych, w szczególności prawa do obrony. § 7. Jeżeli oskarżony lub obrońca stawi się na termin rozprawy, o którym mowa w § 3 zdanie pierwsze, przewodniczący poucza go o możliwości złożenia wniosku o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności oraz o treści przepisów § 4 i 5, a także umożliwia mu wypowiedzenie się co do tej kwestii. SN stojąc przed zagadnieniem oceny wskazanej regulacji z punktu widzenia zgodności ze standardami konstytucyjnymi i konwencyjnymi wskazuje, że *„przepis art. 378a § 1 KPK może być stosowany także w przypadku istnienia obrony obligatoryjnej, a zatem, także w przypadku określonym w art. 80 KPK). Rzecz jednak w tym, że przepis ten ma charakter wyjątkowy i nawet w przywołanym w wyjaśnieniach sędziów opracowaniu komentatorskim wskazuje się, że z uwagi na ograniczenie prawa do obrony, stosowanie tego przepisu może naruszać standard rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 i 3 lit. d Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				Człowieka i Podstawowych Wartości (EKPC) oraz standard z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (D. Świecki (w:) D. Świecki [red.], Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom I. Art. 1-424, wyd. VII - teza 1 do art. 378a). Stąd też prezentowany jest pogląd o konieczności ***dokonywania prokonstytucyjnej i prokonwencyjnej wykładni tego przepisu****, zwłaszcza w zakresie przesłanki „szczególnie uzasadnionych przypadków”* ***i uznanie, że chodzi tu o sytuację, w których nie będzie można przeprowadzić dowodu korzystnego dla oskarżonego na dalszym etapie postępowania*** *(por. D. Świecki, op. cit., teza 1 i powołane tam piśmiennictwo). (…)* ***ten tryb powinien dotyczyć tylko dowodów, które mogą być w procesie już niedostępne, a nie powinien być stosowany dla wygody określonych osób (…)”***(postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2024 r. I KK 410/23). Nie należy też tracić z pola widzenia wydanego w dniu 15 lipca 2021 r. wyroku TSUE w sprawie C-791/19 w którym Trybunał orzekł m.in., że *„przewidując, że (…) sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego sędziego lub jego obrońcy (art. 115a § 3 owej ustawy (chodzi o u.s.p. - uwaga MS)), a tym samym nie zapewniając poszanowania prawa do obrony obwinionych sędziów sądów powszechnych, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE”.* Zgodnie z art. 115a § 3 u.s.p., obowiązującym w czasie wyrokowania przez TSUE, „*Sąd dyscyplinarny prowadzi postępowanie pomimo usprawiedliwionej nieobecności zawiadomionego obwinionego lub jego obrońcy, chyba że sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania dyscyplinarnego*”. Uzasadniając swoje stanowisko TSUR wskazał m.in, że:

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				210 Należy stwierdzić w tym względzie, że takie przepisy proceduralne mogą ograniczać prawa sędziów, przeciwko którym prowadzone jest postępowanie dyscyplinarne, do bycia skutecznie wysłuchanym przez sąd dyscyplinarny i do skorzystania ze skutecznej obrony przed tym sądem. Wspomniane przepisy nie mogą bowiem zagwarantować, że w przypadku usprawiedliwionej nieobecności danego sędziego lub jego obrońcy w toku postępowania prowadzonego przed tym sądem sędzia ten zawsze będzie mógł przedstawić swoje stanowisko w sposób użyteczny i skuteczny, w razie potrzeby z pomocą obrońcy, który sam będzie miał zapewnioną rzeczywistą możliwość podjęcia jego obrony. *211 Wbrew temu, co twierdzi Rzeczpospolita Polska, gwarancja taka nie wynika też z okoliczności, że art. 115a § 3 p.u.s.p. stanowi, iż sąd dyscyplinarny kontynuuje postępowanie tylko wtedy, gdy nie sprzeciwia się temu dobro prowadzonego postępowania, ani z faktu, że art. 115 tej ustawy przewiduje, iż doręczając wezwania na rozprawę, sąd dyscyplinarny wzywa obwinionego sędziego do przedstawienia wyjaśnień na piśmie oraz do złożenia wszystkich wniosków dowodowych, które uzna za użyteczne.* *212 Jak podkreśla bowiem Komisja w skardze, wspomniane przepisy nie są odpowiednie dla zapewnienia poszanowania prawa do obrony obwinionego sędziego w toku postępowania przed sądem dyscyplinarnym”.* Wyrok TSUE dotyczył innej redakcji przepisu i uwzględniał również uwarunkowania ustrojowe, ale główna myśl w nim zawarta, istotna dla niniejszych rozważań, pozostaje aktualna i wskazuje, że prowadzenie postępowania mimo usprawiedliwionej nieobecności obwinionego godzić może w prawo do obrony a tym samym w wynikające z artykuł 19 ust.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				1 TUE prawo do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Uwzględniając powyższe uwagi nie sposób aprobować stanowiska SN, że proponowane zmiany nie znajdują uzasadnienia. Wręcz przeciwnie. Zmiany te były konieczne, aby zachować zgodność regulacji ze standardami konstytucyjnymi i prawnomiędzynarodowymi. Dokonano tego poprzez zaproponowane w projekcie ograniczenie możliwości prowadzenia rozprawy pomimo usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego lub obrońcy. W rezultacie w projekcie proponuje się następujące brzmienie § 1 art. 378a k.p.k. „Jeżeli oskarżony lub obrońca nie stawił się na rozprawę, będąc zawiadomiony o jej terminie, sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może przeprowadzić postępowanie dowodowe podczas jego nieobecności, chociażby usprawiedliwił należycie niestawiennictwo, a w **szczególności przesłuchać świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie**, nawet jeżeli oskarżony nie złożył jeszcze wyjaśnień. Postępowania dowodowego nie przeprowadza się pod nieobecność obrońcy, którego udział w rozprawie jest obowiązkowy.”, Takie zawężenie zakresu stosowania analizowanego przepisu, uwzględniając jego wyjątkowość i konieczność realizacji celów postępowania karnego (art. 2 k.p.k.), należy uznać za niezbędne, usprawiedliwione i akceptowalne. Odnosząc się do wątpliwości zgłoszonych w uwadze SN, który wskazuje, że *„Projektodawca dostrzegając, jak się wydaje, antygwarancyjność obecnie funkcjonującego przepisu, zmierza do zawężenia zakresu jego zastosowania i*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				urealnienia możliwości żądania powtórzenia przeprowadzonego pod nieobecność oskarżonego lub obrońcy dowodu. ***Problemem jest jednak to, że przepis w proponowanym brzmieniu nie limituje charakteru przeprowadzanych dowodów i okoliczności, w jakich uzasadnione byłoby ich przeprowadzenie.*** *Przypomnieć zaś należy, że może się to odbyć nawet pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego lub jego obrońcy.* ***Ograniczeniem takim nie jest bynajmniej wskazanie przykładowej czynności dowodowej, a mianowicie przesłuchania świadków, którzy stawili się na rozprawę i co do których zachodzi niebezpieczeństwo, że nie będzie ich można przesłuchać w późniejszym terminie. Konstrukcja omawianego przepisu nie ogranicza bowiem jego zakresu tylko do sytuacji analogicznych do powyższej"*** należy zauważyć, że jej autor pomija dorobek orzeczniczy SN, który jak na wstępie wskazano dokonał prokonstytucyjnej i prokonwencyjnej wykładni wskazanego przepisu wskazując, że ***„ten tryb powinien dotyczyć tylko dowodów, które mogą być w procesie już niedostępne, a nie powinien być stosowany dla wygody określonych osób (…)"***(postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2024 r. I KK 410/23). Wskazany judykat pozostaje aktualny także na gruncie projektowanej regulacji i czyni uwagę SN niezasadną.
122.	art. 422 § 2a k.p.k.	Z perspektywy gwarancyjnej zasadniczo pozytywnie należy odnieść się do propozycji zmiany art. 422 § 2a k.p.k., z którego wynikają warunki doręczenia wyroku oskarżonego. „Zasadniczo", ponieważ projekt zabezpiecza prawo do otrzymania wyroku przez osobę pozbawioną wolności, gdy nie miała obrońcy i nie byłaby obecna przy jego ogłoszeniu, należałoby natomiast oczekiwać, że w	**KRRP**	Uwaga nie jest zasadna. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu „Po wprowadzeniu proponowanych zmian dojdzie w istocie do **przywrócenia w omawianym zakresie standardu, jaki obowiązywał przed wejściem w życie dużej nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z 2013 r., czyli do dnia 30 czerwca 2015** r., kiedy to art. 419 § 2 k.p.k. przewidywał, że jeżeli oskarżony pozbawiony wolności nie był obecny przy ogłoszeniu na rozprawie orzeczenia kończącego

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		przedstawionych warunkach (nieobecności przy ogłoszeniu i niekorzystaniu z pomocy obrońcy) wyrok będzie podlegał doręczeniu także oskarżonemu, który odpowiadał „z wolnej stopy". Trzeba stwierdzić, że przemawia za tym wzgląd na zagwarantowanie oskarżonemu w sposób realny prawa do zaskarżenia wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji.		postępowanie w sprawie, a nie miał obrońcy, orzeczenie to doręcza się oskarżonemu". Oskarżony odpowiadający z „wolnej stopy" znajduje się w innej sytuacji i z większą swobodą może przejawiać aktywność nakierowaną na dbałość o własne sprawy. Nie ma zatem powodów, aby traktować go w tożsamy sposób jak osobę pozbawioną wolności.
123.	art. 445 k.p.k.	W powyższym kontekście generalnie pozytywnie należy ocenić przedłużenie terminu na wniesienie apelacji w tych sprawach, w których wcześniej nastąpiło przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku (nowelizacja art. 445 k.p.k.). Zauważyć jednak należy, że zgodnie z art. 423 § 1 k.p.k. przedłużenie czasu na sporządzenie uzasadnienia może nastąpić nie tylko w sprawie zawiłej, ale także z innej ważnej przyczyny. W tym ostatnim wypadku podnosi się, że może do takiej sytuacji dojść w sprawie, która skomplikowana nie jest, ale konieczność przedłużenia terminu na sporządzenie uzasadnienia wynika z obciążenia sędziego innymi obowiązkami (R. A. Stefański, S. Zabłocki, Komentarz do art. 432, t. 2 [w:] R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom. III. Komentarz do art. 297-424, Warszawa 2021). W związku z powyższym, w świetle ratio legis proponowanej zmiany, która zmierza do zapewnienia stronom postępowania możliwości rzetelnej analizy akt sprawy w celu	**SN**	Uwaga nie jest zasadna. Wydłużenie terminu nie jest nadmierne. Można zatem stosować rozwiązania proste (uogólnione). Istnieje ryzyko, że badanie co było przyczyną przedłużenia terminu w sytuacji gdy decyzja prezesa nie zawiera uzasadnienia, a wniosek sędziego ma charakter opisowy prowadziłyby do niepotrzebnego przedłużenia postepowania. Odnośnie do kwestii informowania o wydłużonym terminie – stanowisko projektodawcy przedstawiono przy uwagach zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych projektu (uwaga PR w Katowicach).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		sformułowania środka zaskarżenia, warto byłoby rozważyć doprecyzowanie, że termin 30-dniowy aktualizuje się w przypadku skorzystania z art. 423 § 1 k.p.k., ale w sytuacji, gdy powodem takiego kroku jest zawiłość sprawy. O kwestii tej strona powinna być informowana.		
124.	art. 517j k.p.k.	Kwestia prawnego uregulowania dyżurów obrończych w postępowaniu przyśpieszonym obarczona istotną luką w regulacji. Nie przewidziano bowiem wprost wskazania, ze dyżury te świadczone są **odpłatnie**, a ich koszty ponosi Skarb Państwa. Tworzy to sytuację w której nakłada się obowiązek świadczenia i utrzymywania gotowości stałej w określonym czasie do świadczenia pomocy prawnej nie odpłatnie, co stanowi sytuację nieakceptowalną zarówno etycznie jak i prawnie. Proponujemy uzupełnienie w art. 517j. jego zapisu w par.2 poprzez rozszerzenie kompetencji Ministra Sprawiedliwości do określenia w drodze rozporządzenia, obok wskazanych już elementów możliwości korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyśpieszonym o określenie stawek wynagrodzenia adwokatów i radców prawnych realizujących obowiązek zapewnienia tej pomocy prawnej w tym odrębnie za udział w dyżurach obrończych.	**NRA**	Uwaga niezasadna. Stanowisko przedstawiono przy uwagach NRA do art. 301 k.p.k.
125.	art. 607da k.p.k.	Jak wynika z uzasadnienia projektu (s.50), dodawane art. 607da i 607z § 3 k.p.k. mają implementować art. 10 ust. 4-5 dyrektywy 2013/48.	**PK**	Uwagi nie są zasadne. Co do użytej terminologii autor uwagi nie rozwija wątku i nie wskazuje jakie określenia (wyrażenia) należy zastąpić i w jaki sposób.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		Zgodnie z art. 10 ust. 4-5 dyrektywy 2013/48, państwo wykonujące ENA powinno poinformować osobę podlegającą ENA, że ma ona prawo ustanowić adwokata w państwie wydającym ENA. Jeśli owa osoba chce skorzystać z tego prawa, państwo wykonujące ENA przekazuje do państwa wydającego ENA stosowną informację, zaś państwo wydające przekazuje państwu wykonującemu informacje mające ułatwić ustanowienie tam adwokata. **Projektowany art. 607da dotyczy sytuacji, kiedy Polska jest państwem wydającym nakaz. Należałoby rozważyć przeredagowanie tego artykułu, ponieważ w proponowanym brzmieniu posługuje się on raczej terminologią dyrektywy, nie zaś Rozdziału 65a k.p.k., w którym został umieszczony.** Nie jest do końca zrozumiałe, **dlaczego w postępowaniu przygotowawczym organem przesyłającym listę ma być prokurator**, który nie jest ani organem wydającym ENA, ani dysponentem listy obrońców. Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu* dysponentem listy obrońców jest prezes sądu. Z uwagi na powyższe, organem przesyłającym listę, także w postępowaniu przygotowawczym, powinien być sąd okręgowy. Projektowany art. 607da powinien więc przewidywać, że po otrzymaniu od państwa		Należy zwrócić uwagę, że wyrażenie „**państwo wykonania nakazu**" funkcjonuje w obecnie obowiązującym art. 607d § 2 k.p.k., który stanowi, że „*Jeżeli miejsce pobytu osoby ściganej jest znane lub zostało ustalone w wyniku poszukiwań, o których mowa w § 1, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go bezpośrednio organowi sądowemu **państwa wykonania nakazu**; odpis nakazu przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości*". Lista obrońców jest dokumentem przygotowywanym przez prezesa sądu ale nie oznacza to, że nie może być udostępniona prokuratorowi. Niniejsza ustawa przewiduje wydanie nowego rozporządzenia na podstawie art. 81a k.p.k. (art. 32 według aktualnej numeracji) i w akcie tym można przewidzieć wprost udostępnienie listy obrońców właściwym organom prokuratury. Odnośnie do nałożenia obowiązku przesłania listy obrońców w postępowaniu przygotowawczym na prokuratora wskazać należy, że jest to rozwiązanie spójne z aktualnym brzmieniem Kodeksu postępowania karnego. W art. 607d § 1 k.p.k. również stadium postępowania decyduje o wskazaniu organu do wykonania czynności („*Jeżeli istnieje podejrzenie, że osoba ścigana może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a jej miejsce pobytu nie jest znane, **prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy**, który wydał nakaz, przesyła jego odpis do centralnej jednostki Policji współpracującej z Interpolem z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych*").

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		członkowskiego Unii Europejskiej informacji, że osoba ścigana została zatrzymana i chce ustanowić obrońcę w Rzeczpospolitej Polskiej, sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła listę obrońców właściwemu organowi państwa członkowskiego, w którym osoba ta została zatrzymana.		
126.	art. 607z § 3 k.p.k.	Wątpliwości budzi umiejscowienie tego przepisu – dotyczącego prawa do obrony – jako paragrafu w art. 607z, który dotyczy żądania informacji. W tym przypadku należałoby rozważyć wprowadzenie odrębnej konstrukcji obejmującej nałożenie na organ polski obowiązku poinformowania osoby ściganej o prawie do ustanowienia obrońcy w państwie wydającym nakaz. Obowiązek taki wynika z art. 10 ust. 4 dyrektywy 2013/48. Natomiast dalej można byłoby zawrzeć regulację, że „w przypadku oświadczenia przez osobę ściganą woli skorzystania z prawa do ustanowienia obrońcy" informacja ta jest przekazywana.	**PK**	Uwaga niezasadna W uwadze nie wyjaśniono na czym polega wadliwość przyjętego w projekcie rozwiązania legislacyjnego.
127.	art. 130 *k.w.*	Proponowane przez projektodawców rozwiązania budzą jednak pewne zastrzeżenia. Niewątpliwie zasadnie wskazuje się w doktrynie, że użycie przez ustawodawcę w art. 130 § 1 k.w. sformułowania „przepisów nie stosuje się" prowadzi do konkluzji, że zaistnienie okoliczności wskazanych w tym przepisie uniemożliwia stosowanie niektórych przepisów zawartych w rozdziale obejmującym wykroczenia przeciwko mieniu, a co za tym idzie wyklucza możliwość pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności za	**SN**	Uwaga niezasadna. Proponowana w uwadze interpretacja prowadząca do konkluzji „że kradzież każdorazowo będzie przestępstwem, zaś dodatkowo do granicy 800 zł również wykroczeniem" jest nie do zaakceptowania w świetle wykładni systemowej i konieczności respektowania standardu konstytucyjnego oraz prawnomiędzynarodowego. Problematyce możliwości kwalifikowania tych samych zachowań jednocześnie jako przestępstwo i wykroczenie poświęcono rozważania zawarte w wyroku z dnia 1 grudnia 2016 r. K 45/14. Trybunał Konstytucyjny orzekł o zgodności art. 10 § 1 kodeksu wykroczeń z art. 2 oraz art. 45 ust. 1

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		wykroczenie z uwagi na zaistnienie przeszkody procesowej określonej w art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w., tj. „zachowanie sprawcy nie zawiera znamion wykroczenia" (zob. T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, komentarz do art. 130; M. Zbrojewska [w:] T. Grzegorczyk (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, LEX 2013, komentarz do art. 130, teza 3; P. Gensikowski [w:] P. Daniluk (red.), Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art. 130, nb 18, s. 863). Co prawda oceniając propozycję nadania nowego brzmienia art. 130 k.w. nie można abstrahować od faktu, że geneza regulacji zawartej w art. 130 k.w. związana jest z konstrukcją czynów przepołowionych, przez które rozumie się zachowania o identycznych znamionach, których jedna część kwalifikowana jest jako wykroczenia, a druga część jako czyny przestępne po spełnieniu określonego znamienia rzeczowego lub ocennego (zob. P. Gensikowski [w:] P. Daniluk (red.) Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art. 130, nb 4, s. 858). Jednakże **wbrew temu, co zostało wskazane w uzasadnieniu projektu, proponowane regulacje mogą zostać odczytane jako zmierzające do usunięcia ze znamion wykroczeniowych kradzieży elementu przepołowienia, tj. wartości 800 zł**. Wszak proponowany art. 130 k.w., wskazuje, że poszczególnych przepisów typizujących nie		Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego 22 listopada 1984 r. w Strasburgu (Dz.U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). TK wskazał, że zasada ne bis in idem wyprowadzana jest przede wszystkim z art. 2, rzadziej z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Odnośnie kwestii zgodności art. 10 § 1 KW z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji, a także z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji oraz z art. 14 ust. 7 MPPOiP Trybunał zauważył, że w nauce prawa karnego wskazuje się że art. 10 KW reguluje zbieg przepisów dwóch ustaw: kodeksu wykroczeń i ustawy z 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. Zbieg ten musi być przy tym rzeczywisty (realny), a nie jedynie pozorny, a **wyeliminowaniu owej pozornej wielości ocen prawnych czynu służą reguły kolizyjne**. Do reguł kolizyjnych należą: a) reguła specjalności w myśl której przepis szczególny wyłącza przepis ogólny (lex specialis derogat legi generali); przepisem szczególnym jest przepis, który poza znamionami występującymi w przepisie ogólnym zawiera inne jeszcze dodatkowe znamiona szczególne, np. przepisami szczególnymi wobec przepisu ogólnego kradzieży (art. 119 KW) będą art. 120 KW (kradzież drzewa z lasu) czy art. 123 KW (kradzież ogrodowa); b) reguła pochłaniania (konsumpcji), zgodnie z którą przepis pochłaniający wyłącza przepis pochłaniany (lex consumens derogat legi consumptae), co ma miejsce wówczas, gdy określony przepis zawiera w sobie okoliczności ujęte w znamionach jeszcze innego przepisu, np. art. 94 § 1 KW (prowadzenie pojazdu bez uprawnień) pochłania zachowanie wskazane w art. 95 KW (prowadzenie pojazdu bez dokumentów);

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		stosuje się, gdy wartość przedmiotu kradzieży przekracza 800 zł. **Oznaczać to może, że kradzież każdorazowo będzie przestępstwem, zaś dodatkowo do granicy 800 zł również wykroczeniem. Wbrew twierdzeniom projektodawców proponowane ukształtowanie przepisów nie wydaje się stać na drodze zaproponowanej wykładni**. Jest to tym bardziej prawdopodobna interpretacja, że usunięcie omawianego znamienia może być postrzegane jako rezygnacja z przepołowienia z uwagi na utratę przez przepisy typizujące Kodeksu wykroczeń charakteru lex specialis względem przepisów Kodeksu karnego. **W konsekwencji będzie należało daną osobę skazać zarówno za przestępstwo, jak i za wykroczenie w przypadku, w którym wartość kradzieży nie osiągnie 800 zł.**		c) reguła subsydiarności, według której przepis podstawowy wyłącza przepis dopełniający (lexprimaria derogat legi subsidiariae); chodzi tu o sytuacje, gdy określony przepis ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy zachowanie nie wypełnia znamion innego przepisu; TK zgodził, się, że kwestionowany przepis reguluje tzw. **rzeczywisty** zbieg przepisów (idealny zbieg), który zachodzi wówczas, gdy sprawca jednym czynem urzeczywistnia znamiona określone w dwóch lub więcej przepisach stanowiących wykroczenie i przestępstwo jednocześnie, a nie udaje się dokonać redukcji wielości ocen do jednego tylko przepisu. Zbieg przepisów jest pozorny, jeżeli czyn wypełnia znamiona przestępstwa, w opisie którego zawierają się wszystkie znamiona wykroczenia (sprawca powinien tu odpowiadać tylko za przestępstwo), a nie jest pozorny, jeżeli część znamion wykroczenia w zachowaniu sprawcy nie wchodzi w sferę znamion przestępstwa, które przez zachowanie to sprawca także popełnia. Prowadzi się wówczas dwa postępowania - wykroczeniowe i karne, a sąd wymierza kary i środki karne zarówno za przestępstwo, jak i wykroczenie. W konkluzji Trybunał Konstytucji wskazał, **że art. 10 § 1 KW nie prowadzi do naruszenia zasady ne bis in idem, jeżeli sądy stosują go tylko w sytuacji oskarżenia albo sądzenia za przestępstwo albo wykroczenie, prawomocnie już wcześniej osądzone, o ile nie jest ono związane z identycznymi faktami albo istotnie takimi samymi**. Cechą konstrukcji idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia jest to, że dany czyn kryminalny dzieli się na przestępstwo i wykroczenie. **Zasada ne bis in idem zakazuje prowadzenia sprawy i karania tej samej osoby dwa razy za to samo. Tego zakazu nie narusza wniesienie osobnego aktu oskarżenia o przestępstwo i wniosku o ukaranie za wykroczenie, sądzenie oraz karanie za różne fragmenty**

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				czynu sprzecznego z prawem karnym, jak ma to miejsce w sytuacji idealnego zbiegu przestępstwa i wykroczenia. Do problematyki reguły ne bis in idem na styku przestępstwa i wykroczenia wrócił niedawno Sąd Najwyższy. W postanowieniu z dnia 10 września 2024 r. IV KK 145/24 przedstawiono następujące zapatrywania: *„Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (…) nie ogranicza się jedynie do zakazu ponownego karania, ale do procesowego charakteru zasady ne bis in idem zakaz ten rozumiejąc szeroko, jako zakaz ponownego oskarżania, sądzenia i karania (zob. K. Witkowska, Idealny zbieg czynów karalnych w Kodeksie wykroczeń a zasada ne bis in idem, CzPKiNP 2012, nr 2, s. 133). (…).* *Najdonioślejsze znaczenie przyznać należy jednak wyrokowi ETPCz (Wielka Izba) w sprawie Zolotukhin przeciwko Rosji z 10.02.2009 r. (skarga nr 14939/03), gdzie Trybunał rozstrzygnął - jak się wydaje definitywnie - że aby stwierdzić tożsamość czynu, trzeba dokonać interpretacji stanu faktycznego przez pryzmat odpowiedniej regulacji prawnej, a więc przez opis znamion typu czynu zabronionego zawarty w przepisie ustawy karnej. Jeżeli po analizie okaże się, że istotne elementy czynu pokrywają się (ang. the same essential elements), będzie zachodziła tożsamość czynu. (…)* *Trafnie więc konkluduje się w literaturze, że w ujęciu prezentowanym przez ETPCz* ***art. 4 Protokołu 7do EKPC ustanawia zakaz ponownego sądzenia rozumiany proceduralnie, który nie pozwala nie tylko na ponowne karanie, ale również na ponowne oskarżanie i prowadzenie kolejnego postępowania o ten sam czyn*** *(zob. A. Sakowicz, Zasada…, s. 23). (…) Również w Raporcie wyjaśniającym do Protokołu 7 podnosi się, że* ***pojęcie przestępstwa nie może być ujmowane zbyt wąsko i swym zakresem winno obejmować również przestępstwa skarbowe, wykroczenia****, w tym także*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				wykroczenia administracyjne, delikty dyscyplinarne oraz inne czyny przynależące do tzw. prawa represyjnego (zob. A. Sakowicz, Zasada…, s. 274-275) ***Przedmiotowe poglądy pozwalają a limine zakwestionować takie rozumienie zasady ne bis in idem, w którym decydujące jest wyłącznie kryterium formalne, tj. czy dany czyn realizuje znamiona przestępstwa w rozumieniu art. 1 KK, czy wykroczenia - art. 1 KW, a więc oparte na wykładni literalnej art. 17 § 1 pkt 7 KPK Nie sposób pominąć, że istota zachowań, których in concreto dopuściła się oskarżona, a polegających na kradzieży mienia, stanowiącej klasyczny czyn przepołowiony, świadczy o tym, że istotne (podstawowe, zasadnicze) znamiona tak przestępstwa, jak i wykroczenia są tu identyczne.*** *(…)* *Wykładnia zakazu ne bis in idem w sposób wyrażony w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jako korzystająca z domniemania zgodności z EKPCz, nie pozostaje bez wpływu na zrekonstruowanie omawianej zasady na tle art. 2, art. 42 ust. 1 i art. 45 Konstytucji RP. Konsekwentnie, wykładnia art. 17 § 1 pkt 7 KPK w oparciu o model tzw. wykładni w zgodzie z Konstytucją (lub wykładni prokonstytucyjnej) prowadzić musi do uznania, iż przepis ten statuuje zasadę ne bis in idem w zakresie identycznym jak wynikający z art. 4 Protokołu nr 7do EKPC (zob. P. Kardas, J. Giezek, Zasada…, s. 18).* *(…) W rezultacie* ***Sąd Najwyższy,*** *w oparciu o przysługujące mu uprawnienie sądowej kontroli konstytucyjności prawa w ramach prowadzonych postępowań,* ***odmówił zastosowania art. 17 § 1 pkt 7 KPK w zakresie, w jakim nie sprzeciwia się on prowadzeniu postępowania karnego o czyn ciągły z art. 12 § 2 KK w części, w której o wykroczeniach składających się na to przestępstwo prawomocnie rozstrzygnięto****, w tym także - w drodze mandatu karnego, z*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				uwagi na sprzeczność art. 17 § 1 pkt 7 KPK w omawianym zakresie z przepisami art. 2, art. 42 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. ***Upraszczając, uprzednie prawomocne zakończenie postępowania w sprawach o wykroczenie, w tym - w drodze mandatu karnego - stwarza stan powagi rzeczy osądzonej i aktualizuje zasadę ne bis in idem".*** Ponieważ w procesie wykładni należy dążyć do takiego wyniku, który nie będzie prowadził do naruszenia konstytucji stwierdzić należy, że interpretacja autora uwagi godziłaby w konstytucyjną zasadę ne bis in idem i w związku z tym nie zasługuje na akceptację.
128.	art. 130 k.w.	Nie wydaje się przekonujące uzasadnienie proponowanej zmiany. Rozumiejąc potrzebę przeciwdziałania ryzyku uznania zmiany (podniesienia kwoty z 500 do 800 zł) za niekonstytucyjną z uwagi na błędy w procesie legislacyjnym, to przeniesienie kwoty przepoławiającej do art. 130 k.w. czyni przepisy mniej czytelnymi dla obywatela -> **nie dość że czyny te są czynami przepołowionymi to jeszcze kwoty trzeba poszukiwać w innym przepisie niż sama norma i to jeszcze jest to przepis sformułowany negatywnie „przepisu NIE stosuje się" - przez nieprofesjonalistę, przez obywatela taka konstrukcja może być odczytana w ten sposób, że kradzież do 800 zł w ogóle nie stanowi wykroczenia.** Jednocześnie projektodawca nie wskazał czemu **uznaje, że kwota 800 zł jest uzasadnioną kwotą przepoławiającą** (zwłaszcza w świetle stale rosnącego minimalnego wynagrodzenia).	**NRA**	Uwagi niezasadne. Odnośnie do kwoty przepołowienia projekt nie wprowadzał zmian w tym zakresie. Niemniej projekt, wbrew sugestii zawartej w uwadze, zawiera stanowisko w tej kwestii: „*Podkreślenia wymaga, że przewidziany w zmienianych przepisach próg kontrawencjonalizacji, który wynosi 800 złotych, nie budzi wątpliwości z perspektywy konstytucyjnej, ani kryminalnopolitycznej, a tym samym nie wymaga zmiany".* Co do jasności przepisu. Obecnie np. art. 278 k.k., 288 k.k. 291 k.k., 292 k.k. nie wskazują kwoty kontrawencjonalizacji a mimo to nie są zgłaszane postulaty legislacyjne co do ich treści. Obawy dotyczące konstrukcji przepisów w Kodeksie wykroczeń wydają się w tym kontekście przesadzone. Podchodząc do zasygnalizowanej problematyki od strony zapewnienia konstytucyjnego wymogu jasności przepisu należy wskazać, że Ministerstwo Sprawiedliwości stoi na stanowisku, że standard konstytucyjny i konwencyjny został zachowany.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				W wyroku z dnia 9 czerwca 2010 r. syg. SK 52/08 Trybunał Konstytucyjny wskazał, że *„zasada określoności przepisów prawa karnego jest gwarantowana nie tylko w Konstytucji oraz w KK, lecz także w aktach prawa międzynarodowego, które wiążą Polskę. W tym zakresie wymienić należy przede wszystkim art. 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: EKPC, Konwencja) oraz art. 15 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; dalej: MPPOiP). Zgodnie z art. 7 EKPC:* *„1. Nikt nie może być uznany za winnego popełnienia czynu polegającego na działaniu lub zaniechaniu działania, który według prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowił czynu zagrożonego karą w czasie jego popełnienia. Nie będzie również wymierzona kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony.* *2. Niniejszy artykuł nie stanowi przeszkody w sądzeniu i karaniu osoby winnej działania lub zaniechania, które w czasie popełnienia stanowiły czyn zagrożony karą według ogólnych zasad uznanych przez narody cywilizowane”.* *Z kolei art. 15 MPPOiP stanowi, że:* *„1. Nikt nie może być skazany za czyn lub zaniechanie, które w myśl prawa wewnętrznego lub międzynarodowego nie stanowiły przestępstwa w chwili ich popełnienia. Nie może być również zastosowana kara surowsza od tej, którą można było wymierzyć w chwili popełnienia przestępstwa. Jeżeli po popełnieniu przestępstwa ustanowiona zostanie przez ustawę kara łagodniejsza za takie przestępstwo, przestępca będzie miał prawo z tego korzystać.* *2. Nic w niniejszym artykule nie ogranicza sądzenia i karania jakiejkolwiek osoby za jakikolwiek czyn lub zaniechanie, które w chwili ich popełnienia stanowiły przestępstwo w myśl*

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				ogólnych zasad prawa uznanych przez społeczność międzynarodową". *(...)* *5.3. Podsumowując dotychczasowe* ***acquis constitutionnell*** *Trybunał stwierdza, że* ***sam fakt posłużenia się odesłaniem w przepisie penalizującym dane zachowanie nie jest wystarczający dla stwierdzenia niezgodności zaskarżonego/kwestionowanego przepisu z art. 42 ust. 1 Konstytucji (nullum crimen sine lege certa).*** *(...).* *Konstytucyjny standard stawiający wyższe wymagania ustawodawcy w sferze prawa represyjnego* ***nie wymaga jednakże absolutnej jasności czy komunikatywności wyrażenia zakazu lub nakazu prawnego****. Ani sama konieczność wykładni przepisu prawa, ani posłużenie się odesłaniem w zakresie definiowania cech czynu nie przesądzają jeszcze o przekroczeniu przez ustawodawcę konstytucyjnego standardu określoności czynu zabronionego.* *(...).* *7.3.2. Test racjonalnej przewidywalności (prévisibilité, raisonnablement prévisible) przez sprawcę konsekwencji swojego czynu opisanego w przepisie prawa oraz w orzecznictwie sądów karnych przeprowadził ETPC we wspomnianej sprawie francuskiej Cantoni. Trybunał strasburski stwierdził w niej, że akceptowalna w świetle art. 7 ust. 1 Konwencji przewidywalność „zależy od treści przepisu prawa, przedmiotu regulacji oraz liczby i statusu jej adresatów.(…)* ***Prawo wciąż zapewnia przewidywalność skutków zachowania, jeżeli zainteresowana osoba musi korzystać z profesjonalnej porady prawnika dla racjonalnej w danych okolicznościach oceny skutków prawnych danego zachowania****. (…)* ***Odnosi się to w szczególności do osób wykonujących zawody, z którymi związany jest obowiązek dochowania szczególnej ostrożności (grande prudence). Od***

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				takich osób można oczekiwać także szczególnie starannej oceny ryzyka jakie pociąga za sobą ich działalność zawodowa” *(§ 35). Tezę tę ETPCz powtórzył w sprawie rumuńskiej Dragotoniu i Militaru-Pidhorni, wyrok z 24 maja 2007 r. (skarga nr 77193/01 i 77196/01).* *(…).* ***Podsumowując przywołane wyroki ETPC, Trybunał Konstytucyjny zauważa, że wypracowany i utrwalony standard strasburski wymaga: po pierwsze, aby jednostka wiedziała z brzmienia danego przepisu karnego i, o ile zajdzie taka potrzeba, z jego wykładni sądowej, jakie działania i zaniechania są zagrożone odpowiedzialnością karną. Po drugie, prawo krajowe wciąż zapewnia przewidywalność skutków zachowania, jeżeli adresat normy (w tym osoba wykonująca zawód obligujący do dochowania szczególnej ostrożności) musi uprzednio skorzystać z profesjonalnej porady prawnika dla racjonalnej w danych okolicznościach oceny skutków prawnych danego zachowania.*** W świetle powyższych zapatrywań konieczność sięgania do różnych przepisów aby ustalić co jest przestępstwem a co wykroczeniem i jaka jest granica przepołowienia nie narusza konstytucyjnego wymogu określoności prawa. Wykładnia sądowa czy porada prawnika bez problemu pozwolą na rozstrzygnięcie wątpliwości o ile takowe w ogóle zostaną powzięte.
129.	art. 9 § 3 i § 4 k.k.w.	Pozytywnie należy ocenić opiniowaną regulację w zakresie, w jakim proponuje się uchylenie § 5–8 w art. 9 k.k.w. oraz § 1a w art. 43lj k.k.w. i § 3 w art. 43llb k.k.w. Na kanwie prowadzonej analizy należy również zasugerować rozważenie przez projektodawcę skreślenia końcowej części art. 9 § 3 k.k.w. i	**SN**	Uwaga nie jest do końca jasna („Nie sposób bowiem doszukać się jakichkolwiek racji uzasadniających to, by obowiązek sporządzenia uzasadnienia dotyczył wyłącznie postanowienia o odmowie wstrzymania wykonania postanowienia (§3) czy odmowy wstrzymania orzeczenia (§ 4),”.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zmianę końcowej części art. 9 § 4 k.k.w. przewidujących obowiązek uzasadniania przez sąd postanowień o wstrzymaniu wykonania postanowienia (art. 9 § 3 k.k.w.) bądź orzeczenia (art. 9 § 4 k.k.w.), a zatem powrót do rozwiązań obowiązujących przed wejściem w życie nowelizacji z dnia 5 sierpnia 2022 r. Nie sposób bowiem doszukać się jakichkolwiek racji uzasadniających to, by obowiązek sporządzenia uzasadnienia dotyczył wyłącznie postanowienia o odmowie wstrzymania wykonania postanowienia (§3) czy odmowy wstrzymania orzeczenia (§ 4), podczas gdy przyjęcie proponowanego rozwiązania niewątpliwie przyczyni się do przyspieszenia procedowania w tym przedmiocie. NRA wskazuje, że zmiany wymaga także § 3 poprzez skreślenie zdania drugiego *(„Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia”) oraz* zmiany brzmienia § 4 poprzez nadanie mu brzmienia: „Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. Postanowienie w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia.” - co NRA wskazywała w petycji z dnia 18 kwietnia 2024 r.	**NRA**	Art. 9 w analizowanym zakresie stanowi: § 3. Postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie. **Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia.** § 4. Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. **Odmowa wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia**. Niezależnie od trudności w zrozumieniu intencji autora uwagi należy wskazać, że proponowane do uregulowania zagadnienie wykracza poza ramy projektowanej ustawy. Co do uwagi NRA zmierzającej do uznania, że także pozytywne decyzje w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia nie powinny wymagać uzasadnienia należy powtórzyć, że proponowane do uregulowania zagadnienie wykracza poza ramy projektowanej ustawy.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
130.	art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w. i art. 161 § 1 k.k.w.	W ramach projektowanych rozwiązań proponuje się wprowadzenie zmian w treści art. 22 k.k.w. polegających na uchyleniu § 2a (wskazującego, że udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi) oraz nadanie nowego brzmienia art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w i art. 161 § 6 k.k.w., poprzez przyjęcie, że udział prokuratora we wskazanych w tych przepisach posiedzeniach jest fakultatywny. Przedłożony do zaopiniowania projekt w zakresie w jakim odnosi się do regulacji zawartych w art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 6 k.k.w., art. 161 § 1 k.k.w. wymaga dalszych prac legislacyjnych. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 21 k.k.w. przewiduje się, że w postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną, przy czym może składać wnioski, a w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym. Z kolei o udziale prokuratora w posiedzeniu sądu traktuje art. 22 k.k.w. W brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1998 r. przepis ten wskazywał, że o terminie i celu każdego posiedzenia sądu zawiadamia się prokuratora, skazanego oraz jego obrońcę lub pełnomocnika, a w razie potrzeby także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1. Treść tego przepisu uległa znaczącej zmianie z dniem 1 stycznia 2012 r. (art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw	**SN**	Uwagi nie są zasadne. Podtrzymać należy stanowisko przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy dotyczące celowości zmiany wskazanych w uwadze przepisów. Obowiązek służbowy prokuratora określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury nie możne determinować treści przepisów ustawy. W § 337 przywołanego regulaminu wskazano, że „*Prokurator bierze udział w posiedzeniach sądu pierwszej lub drugiej instancji oraz komisji penitencjarnej, gdy ustawa tak stanowi, a także w wypadkach, gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami, a sąd rozstrzyga w przedmiocie: (…)”* Można zatem stwierdzić, że poza sytuacjami gdy ustawa tak stanowi obowiązek udziału w posiedzeniu jest względny („gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami”) Nie ma nadto przeszkód aby treść § 337 przywołanego regulaminu została poddana ocenie w kontekście potrzeby ewentualnych zmian.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		(Dz. U. Nr 240, poz. 1431)). Wówczas to, kierując się względami ekonomiki procesowej oraz uwzględniając zmianę brzmienia art. 96 k.p.k. (ograniczającego udział stron w posiedzeniu) projektodawcy uznali za zasadne ujednolicenie zasad udziału stron i innych podmiotów w posiedzeniu sądu, niezależnie od tego czy dotyczy ono fazy rozpoznawczej postępowania czy postępowania wykonawczego i art. 22 § 1 k.k.w. otrzymał brzmienie, w myśl którego „Prokurator, skazany oraz jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. W posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji". Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1855) do treści art. 22 dodano § 2a wskazujący, że „Udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi". Oprócz powyższych uregulowań normujących uczestnictwo prokuratora w posiedzeniach sądu Kodeks karny wykonawczy wskazuje cztery przypadki, w których udział prokuratora jest obowiązkowy tj.: w art. 204 § 2 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz 396) - przewiduje		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		się obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym; w art. 43le § 3 k.k.w. (dodanym ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U.z 2016 r., poz.428), statuującym obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu o zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany odbywa już karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym; w art. 160 § 6 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1855)) wskazujący na obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu w przedmiocie warunkowego zwolnienia oraz w art. 161 § 6 k.k.w. (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r poz. 1855)) wprowadzającym obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia. Niezależnie od unormowań zawartych w Kodeksie karnym wykonawczym do kwestii uczestnictwa prokuratora w postępowaniu wykonawczym odnoszą się w sposób ogólny przepisy zawarte w ustawie z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2024 r.,		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		poz. 390 t.j; cyt. dalej jako: pr. o p.). I tak, w art. 67 pr. o p. stwierdza się, że udział prokuratora w postępowaniu cywilnym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia oraz w innych postępowaniach określają ustawy, a art. 73 pr. o p. wskazuje, że prokurator sprawuje, w granicach przewidzianych ustawami, nadzór nad wykonywaniem postanowień o tymczasowym aresztowaniu i innych decyzji o pozbawieniu wolności. Nadto, do sposobu realizacji uprawnień prokuratora w postępowaniu wykonawczym przed sądem odnoszą się w sposób szczegółowy unormowania zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2023 r., poz. 1115 t.j.; cyt. dalej jako: regulamin). Wśród znajdujących się tam regulacji na szczególną uwagę zasługuje treść § 337. Przepis ten stanowi, że „prokurator bierze udział w posiedzeniach sądu pierwszej lub drugiej instancji oraz komisji penitencjarnej, gdy ustawa tak stanowi, a także w wypadkach, gdy jest to uzasadnione wagą sprawy lub innymi okolicznościami, a sąd rozstrzyga w przedmiocie: 1) przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności lub skrócenia kary pozbawienia wolności; 2) zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności lub wstrzymania wykonania zastępczej kary		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		pozbawienia wolności; 3) wstrzymania wykonania orzeczenia, jeżeli to wstrzymanie skutkowałoby zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego; 4) zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszonej; 5) uchylenia zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego; 6) środka zabezpieczającego, w zakresie którego obowiązkowy udział prokuratora nie wynika z ustawy; 7) wszczęcia egzekucji z zabezpieczonego mienia lub uchylenia bądź zmiany postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym". Sposób sformułowania tego przepisu zatem jednoznacznie wskazuje, że w wymienionych w nim przypadkach prawo prokuratora do udziału w posiedzeniu przekształca się w **obowiązek służbowy** takiego udziału (por. K. Postulski, Udział prokuratora w postępowaniu wykonawczym po ostatnich zmianach Kodeksu karnego wykonawczego, Prok.i Pr. 2018, nr 5, s. 135-156). Oceniając zasadność wprowadzania do porządku prawnego proponowanej nowelizacji zwrócić **należy uwagę na następujące kwestie**. O ile zasadną wydaje się propozycja uchylenia unormowania zawartego w art. 22 § 2a k.k.w. i z aprobatą należy przyjąć przedstawioną przez projektodawcę w tym zakresie argumentację, to wątpliwości budzi propozycja wprowadzenia zmian w treści art. 43le § 3 k.k.w., art. 160 § 1 k.k.w i art. 161 § 6 k.k.w.		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		I tak, po pierwsze, mając na uwadze fakt, że art. 43le § 3 k.k.w. został wprowadzony do porządku prawnego w obowiązującym obecnie kształcie na mocy nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2016 r., poz. 428), ostać się nie może twierdzenie projektodawcy, jakoby proponowana zmiana treści tego przepisu miała stanowić konsekwencję projektowanej nowelizacji tj. uchylenia unormowania zawartego w art. 22 § 2a k.k.w. Po drugie, rozważając kwestie zasadności utrzymywania w porządku prawnym regulacji przewidujących obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu penitencjarnego w przedmiocie udzielenia warunkowego zwolnienia (art. 161 § 1 k.k.w.) oraz odwołania warunkowego zwolnienia (art. 160 § 6 k.k.w.) nie można abstrahować od tego, że wprowadzone na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1855) **zmiany w zakresie udziału prokuratora w ww. posiedzeniach, w istocie sprowadzały się do transponowania do treści tych przepisów regulacji dotychczas zamieszczonych w § 337 regulaminu, a nakładających na prokuratora obowiązek uczestnictwa w tych posiedzeniach. Wskazuje na to jednoznacznie treść § 337 pkt 4 i 6 regulaminu w brzmieniu obowiązującym do**		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		czasu wejścia w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 grudnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2022 r., poz. 2606). Po trzecie, analizując przedmiotowe zagadnienie **nie można również pominąć regulacji normatywnej zawartej w § 337 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. 2023 r., poz. 1115 t.j.), odnoszącym się do obowiązkowego udziału prokuratora w posiedzeniach sądu i komisji penitencjarnej**. Wreszcie, podejmując się ewentualnych dalszych prac legislacyjnych nad regulacjami dotyczącymi udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym należałoby rozważyć zasadność i celowość pozostawienia materii regulującej obowiązek udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym w ramach regulaminu, czyli aktu prawnego rangi rozporządzenia. Zwrócić trzeba bowiem uwagę, że Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w omawianym przypadku wprost **wkracza w materię objętą uregulowaniami Kodeksu karnego wykonawczego.** Tymczasem przepisy tego rozporządzenia zostały wydane na podstawie § 36 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o		

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		prokuraturze (Dz.U. z 2024 r., poz. 390 t.j), - zawartego w dziale drugim tejże ustawy zatytułowanym „Organizacja prokuratury”, w rozdziale 1 regulującym kwestie dotyczące organów i struktury organizacyjnej prokuratury - , a zatem w ustawie niemającej charakteru procesowego. Mając ma uwadze powyższe argumenty należałoby zasugerować ponowne rozważanie zarówno zasadności, jaki i kierunku ewentualnych zmian unormowań odnoszących się do udziału prokuratora w postępowaniu wykonawczym.		
131.	art. 75 § 3 k.k.w.	Od stycznia 2023 r. część posiedzeń penitencjarnych, a mianowicie te, które dotyczą udzielenia zgody na odbywanie przez skazanych kary pozbawienia wolności w wymiarze do 4 miesięcy w trybie dozoru elektronicznego, odbywa się przed komisjami penitencjarnymi. Zgodnie z art. 75 § 1 k.k.w. w zależności od potrzeb zakładu karnego, dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym przekazem obrazu i dźwięku. Należy zauważyć, że przepis umożliwiający zdalny udział w posiedzeniu dotyczy jedynie członków komisji penitencjarnej, a nie dotyczy udziału prokuratora, który tym samym takiej możliwości jest pozbawiony i musi osobiście uczestniczyć w takim posiedzeniu na terenie zakładu karnego. Jedyny przepis, który	**KRP**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej regulacji.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zezwala prokuratorowi na zdalny udział w posiedzeniach penitencjarnych, to ogólny przepis art. 23a § 1 k.k.w. Dotyczy on jednak wyłącznie posiedzeń sądowych, którymi posiedzenia przez komisjami penitencjarnymi nie są. Należy zatem postulować, aby obok planowanych zmian dotyczących udziału prokuratora w posiedzeniach penitencjarnych (autorzy projektu proponują nowelizację obecnie obowiązujących uregulowań dotyczących dozoru elektronicznego polegającą na zmianie zasady obecności prokuratora na posiedzeniach z obligatoryjnej na fakultatywną) umożliwić prokuratorowi (poprzez nowelizację art. 75 § 3 k.k.w.) udział w posiedzeniach komisji penitencjarnych w sposób zdalny (tale jak członkom komisji), co pozwoli zaoszczędzić czas prokuratorów oraz zminimalizować koszty dojazdów na posiedzenia komisji penitencjarnych. Obecne zasady rozgraniczające możliwość udziału zdalnego w posiedzeniach, inne dla członków komisji penitencjarnej a inne dla prokuratora, uznać należy za niezrozumiałe i wynikające najpewniej z niedopatrzenia przy poprzedniej zmianie przepisów k.k.w.		
132.	art. 215 k.k.w.	Popierając zmianę, NRA postuluję jednocześnie zmianę art. 215 k.k.w. poprzez dodanie § 3 w brzmieniu: *„Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy, przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu*	**NRA**	Uwaga wykracza poza ramy projektowanej ustawy. Przypomnieć należy, że projektowana zmiana art. 215 § 1 k.k.w. stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych w Kodeksie postępowania karnego, w szczególności w art. 73 k.p.k., a dotyczących zapewnienia pełnej poufności kontaktów podejrzanego z obrońcą.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilę zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany". petycja *NRA:* https://www.adwokatura.pl/admin /wgrane_pliki/file-nral2-sm-12142023-39842.pdf		Zgłoszona propozycja nie jest bezpośrednio powiązana z proponowaną zmianą.
133.	art. 115 § 2 k.p.w.	Nie wydaje się słuszne dostosowanie terminu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (art. 115 § 1) do proponowanego w art. 555 k.p.k. Taka symetria tego rozwiązania nie ma uzasadnienia, gdyż chodzi o różne reżimy procesowe. Między zbliżonymi instytucjami procesowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczeniach występują istotne różnice wynikające z przedmiotu obu regulacji. Termin ten był różny w obu aktach prawnych od początku ich obowiązywania. W Kodeksie postępowania karnego pierwotnie termin ten wynosił rok, ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz	**SN**	Uwaga niezasadna Różnicowanie wskazanych terminów przedawnienia przewidzianych w Kodeksie postępowania karnego i Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia nie znajduje uzasadnienia. Zatrzymanie czy kara mogą być tak samo dolegliwe niezależnie od tego czy dotyczy przestępstwa czy wykroczenia.

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		niektórych innych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1247) został podwyższony do 3 lat, a ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 437) obniżony do roku. W Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia od jego obowiązywania jest określony na poziomie 6 miesięcy.		
134.	art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa	Proponowana zmiana wydaje się niewystarczająca. Należałoby rozważyć, czy art. 72 jako taki jest regulacją prawidłową i zasadną – a budzi to poważne wątpliwości. Zawarte w art. 72 regulacje wprowadzają w istocie podwójny reżim karania za określone czyny, który nie znajduje racjonalnego uzasadnienia, i co więcej, nie znajdowałby uzasadnienia również gdyby przesłanki stosowania zaostrzonego reżimu były jasne – a takie nie są. Określenie: „w czasie trwania konfliktu zbrojnego" jest tak nieostre, że przepis nie spełnia wymogu *nullum crimen sine lege certa.* Projektowana zmiana („w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym") tylko w niewielkim stopniu go doprecyzowuje, a w praktyce, z uwagi na wymóg związku, może spowodować jeszcze więcej niejasności. Z przepisu w dalszym ciągu nie wynika, czy przesłanką stosowania zaostrzonego reżimu jest popełnienie czynu na terytorium Ukrainy. Jeśli tak, trudno ocenić, jak można interpretować art. 72 w świetle art. 110 i 111 k.k. – bowiem nie wszystkie czyny, o których mowa w art. 72, mogą być ścigane na	**PK**	Uwagi wykraczają poza ramy tego, co jest przedmiotem nowelizacji. Projektowana zmiana dotyczy uzupełnienia przepisu o wyrażenie „i w związku" w celu zawężenia zakresu zastosowania wskazanego przepisu. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu: „*W ocenie projektodawcy w art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 167, z poźn. zm.) należy dookreślić, że znaczne zaostrzenie odpowiedzialności karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie i w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Brak takiego związku powoduje, że wzmożony reżim odpowiedzialności karnej nie znajduje uzasadnienia*". Autor uwagi nie odnosi się do zakresu zmiany. Poddaje w wątpliwość już uchwalony i obowiązujący przepis w zakresie którego nowelizacja nie dotyczy. Niejako korzystając z okazji wskazuje na niedookreślony zakres użytych w przepisie zwrotów. Jak wskazano opiniując uwagę SA w Poznaniu „Należy zauważyć, że w ramach tego przepisu za pilne uznano doprecyzowanie, iż znaczne zaostrzenie odpowiedzialności

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		podstawie art. 113 k.k. Z kolei jeśli czyn miałby zostać popełniony w Polsce, niełatwe stanie się wykazanie związku tego czynu z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Nie można wszak przyjmować, że jedyną przesłanką zastosowania zaostrzonego reżimu odpowiedzialności karnej jest obywatelstwo czy narodowość pokrzywdzonego, oznaczałoby to bowiem wprowadzanie wśród pokrzywdzonych specjalnie chronionej grupy narodowościowej, co nie byłoby zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Można ponadto zauważyć, że zaostrzenie kary o przestępstwo określone w art. 189 § 3 k.k. („w wysokości nie niższej niż 5 lat, do górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo zwiększonego o połowę") stało się częściowo bezzasadne, a częściowo wątpliwe, ponieważ w aktualnym stanie prawnym czyn ten jest zagrożony karą od 5 do 25 lat pozbawienia wolności, a zgodnie z art. 38 § 2 k.k. kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 30 lat pozbawienia wolności.		karnej, jakie wprowadza wskazana ustawa dotyczyć powinna czynów popełnionych w czasie **i w związku** z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Inne elementy wskazanego przepisu nie stanowią materii projektowanej ustawy. Tylko marginalnie można wskazać, że w komentarzach do omawianego przepisu można znaleźć wyjaśnienia jak należy rozumieć pojęcie „w czasie konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy". Jako, że mamy do czynienia z już obowiązującym przepisem należy wskazać, że „*W ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy i sądy powszechne, będąc zobowiązane do stosowania przepisów Konstytucji i ustaw, są uprawnione również do dokonywania ich wykładni. Stąd też ustawodawca, realizując władzę ustawodawczą może dokonywać zmian obowiązujących przepisów, wprowadzać nowe,* ***ale nie może w ramach uchwalanych ustaw dokonywać wykładni obowiązującego prawa i skutecznie narzucać sądom jej stosowanie***" (wyrok SN z 18.10.2023 r. III KO 72/23, wyrok SN z dnia 25 stycznia 2024 r. III KK 368/23). Proces opiniowania projektu ustawy powinien skupiać się na zmianach proponowanych w projekcie, zwłaszcza wtedy gdy jego interwencyjny charakter z założenia zawęża zakres zmian do tych najistotniejszych. Zupełnie marginalnie można zwrócić uwagę, że art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa ma charakter typu kwalifikowanego w stosunku do wymienionych w nim przestępstw. Można zatem przywołać stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wyrażone w wyroku z dnia 14 lutego 2012

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
				r. P 20/10, który odnośnie do znamienia kwalifikującego przedstawił następujący wywód prawny: „*Budzące wątpliwości sądu pojęcie "znacznej ilości" zostało bowiem wprowadzone do ustawy jako element znamienia w celu odróżnienia postaci podstawowej i kwalifikowanej przestępstwa; posiadanie lub wprowadzanie do obrotu "znacznej ilości" narkotyków decyduje o podwyższeniu sankcji karnej. A sama odpowiedzialność karna jest niezależna od tego, w jaki sposób sąd zinterpretuje kwestionowane przepisy.* ***W tej sytuacji ocena posłużenia się przez ustawodawcę kryterium ocennym może być łagodniejsza****, niż gdyby takie kryterium miało decydować o samej penalizacji zachowania sprawcy*". Przenosząc powyższe na grunt analizowanej uwagi należy stwierdzić, że zastrzeżenia prokuratora powinny w pierwszej kolejności rozstrzygać sądy przy uwzględnieniu dotychczasowego dorobku orzeczniczego SN i TK.
135.	art. 37 ust. 7 u.w.r.n.	Jednocześnie Naczelna Rada Adwokacka wskazuje, że ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich w jej obecnym brzmieniu wymaga istotnych, systemowych zmian.	**NRA**	Uwaga bardzo ogólna i wykracza poza ramy projektowanej ustawy.
136.	Ogólna (czyny przepołowione)	Niejako na marginesie prowadzonych rozważań należy zasygnalizować, że kwotowy sposób określenia wartości majątkowej przedmiotów czynności wykonawczej opisanych w analizowanych przepisach od dawna spotyka się z krytycznymi głosami zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie. Kontestując zasadność takiego sposobu unormowania tej kwestii wskazuje się, że „w państwie demokratycznym, w którym funkcjonuje gospodarka rynkowa,	**SN**	Uwaga wykracza poza zakres projektowanej ustawy. Można jedynie wskazać na stanowisko wyrażone przy uwadze PR we Wrocławiu, że zmiany w Kodeksie wykroczeń nie polegały na zmianie kwoty przepołowienia. Dodać można, że kryterium ruchome odwołujące się do minimalnego wynagrodzenia za pracę w praktyce skutkowały potrzebą kontrawencjonalizacji po każdej zmianie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 2a Kodeksu wykroczeń).

Lp.	Przepis	Treść uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Stanowisko MS
		zamieszczanie w opisie ustawowym czynu znamienia w postaci nominalnej wartości pieniądza jest nieprawidłowe z samej swojej natury, gdyż opis ten w miarę upływu czasu odbiega od pierwotnie określonego i założonego przez ustawodawcę wzorca karalnego zachowania" (zob. P. Gensikowski, Wykroczenia przeciwko mieniu, [w:] P. Daniluk (red.), Reforma Prawa Wykroczeń, tom I, s. 509 i powołana tam literatura). Powyższe daje asumpt do podjęcia szerszej dyskusji nad kwestią sposobu określenia granicy pomiędzy wykroczeniem a przestępstwem.		

Zgłoszenia lobbingowe

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD153)	
DATA WPŁYWU	**PODMIOT**
23.12.2024	HACK&PHACK DEFENCE LTD Piotr Marcin Wierzbicki
23.12.2024	YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka

ZGŁOSZENIE
ZAINTERESOWANIA PRACAMI NAD PROJEKTEM - ~~ZGŁOSZENIE ZMIANY DANYCH~~*

Ustawy o zmianie ustawy o Kodeks Karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138) (numer wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UD153).

A. OZNACZENIE PODMIOTU ZAINTERESOWANEGO PRACAMI NAD PROJEKTEM

1. Nazwa/~~imię i nazwisko~~** **HACK&PHACK DEFENCE LTD Piotr Marcin Wierzbicki**

2. Adres siedziby/~~adres miejsca zamieszkania~~**
ul. Pocztowa 12/8a, 70-360 Szczecin

3. Adres do korespondencji i adres e-mail
ul. Czerwonych Beretów 6, 00-910 Warszawa, wierzbicki@hack-phack.pl

B. WSKAZANIE OSÓB UPRAWNIONYCH DO REPREZENTOWANIA PODMIOTU WYMIENIONEGO W CZĘŚCI A W PRACACH NAD PROJEKTEM

Lp.	Imię i nazwisko	Adres
1	Piotr Marcin Wierzbicki	ul. Czerwonych Beretów 6, 00-910 Warszawa
2		
3		
4		
5		

C. OPIS POSTULOWANEGO ROZWIĄZANIA PRAWNEGO, ZE WSKAZANIEM INTERESU BĘDĄCEGO PRZEDMIOTEM OCHRONY

Wnoszę o wprowadzenie w trybie pilnej nowelizacji Ustawy Kodeks Karny następującego zapisu:

Art. 177a

§ 1. Celowe i uporczywe blokowanie ruchu na drodze publicznej, bez uprzedniego utworzenia tras nieuciążliwego objazdu tej blokady oraz pozostawienia pasa drogowego dla komunikacji miejskiej, służb ratunkowych i innych pojazdów uprzywilejowanych zagrożone jest karą od 3 miesięcy do 1 roku bezwzględnego pobawienia wolności.

§ 2. W przypadku każdego ponownego skazania z niniejszego artykułu (choćby nieprawomocnym wyrokiem), za każdym razem dolna i górna granica kary zwiększa się o połowę

§ 3. Osoba podżegająca do popełnienia takiego czynu podlega takiej samej karze.

Uzasadnienie

Zagrożenia wynikające z powodu m.in. trwającej w Ukrainie wojny, a także co równie istotne chcąc zwiększyć bezpieczeństwo Państwa w sferze działań antyterrorystycznych wynikających m.in. z radykalizacji działań środowisk ekstremistycznych, które mają znaczący wpływ na codzienne funkcjonowanie Społeczeństwa (przykładem niech będą działania Stowarzyszenia „Ostatnie Pokolenie", które sprowadzają realne zagrożenie dla zdrowia i życia uczestników ruchu drogowego, oraz osób przewożonych np. przez służby ratunkowe do szpitali itd.).
Zapis ten wprowadzi swoistą reedukację osób, które podlegają skrajnym wpływom grup o charakterze ekstremistycznym poprzez odcięcie ich od takich środowisk. Skuteczność tej zmiany w Kodeksie Karnym na pewno zwielokrotni zmiana Ustawy Kodeks Karny Wykonawczy i powrót w nim do działań resocjalizacyjnych i korekcyjnych względem osób osadzonych w polskich jednostkach penitencjarnych.

Dlatego wnoszę także o rozważenie dokonania **kompleksowej nowelizacji Ustawy Kodeks Karny Wykonawczy**, ponieważ jest on ściśle powiązany z Kodeksem Karnym i Kodeksem Postępowania Karnego, poniżej pełna propozycja zmian, wraz z uzasadnieniem w formie przypisów i ogólnym na końcu niniejszego wniosku.

Kodeks karny wykonawczy

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

Zakres obowiązywania

Art. 1. § 1. Wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej.
§ 2. W postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego oraz kodeksu postępowania administracyjnego.[1]

Rozdział II

Organy postępowania wykonawczego

Art. 2. Organami postępowania wykonawczego są:
1)sąd pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;
2)sąd penitencjarny;
2a)referendarz sądowy;
3)prezes sądu lub upoważniony sędzia;
4)sędzia penitencjarny;

1 Art. 1 § 2 - dyrektorzy zakładów karnych często ignorowali zapisy KPA, zmiana ta wynika z doświadczeń praktycznych w tej materii (np. brak podawania podstawy prawnej podejmowanej decyzji)

5)dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego, a także dyrektor okręgowy i Dyrektor Generalny Służby Więziennej albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisja penitencjarna;

6) sądowy kurator zawodowy oraz kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej;

7) sądowy lub administracyjny organ egzekucyjny;

8) naczelnik urzędu skarbowego;

9) odpowiedni terenowy organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego;

10) inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń.

Art. 3. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. W sprawach zastrzeżonych w niniejszym kodeksie dla sądu penitencjarnego właściwy jest ten sąd penitencjarny, w którego okręgu przebywa skazany w momencie wniesienia przez tego skazanego lub organ uprawniony wniosku do tego sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Sądem penitencjarnym jest sąd okręgowy.[2]

§ 3. W stosunku do osób skazanych przez sąd wojskowy, w sprawach określonych w § 2, orzeka wojskowy sąd garnizonowy.

§ 3a. Na postanowienie w przedmiocie właściwości w postępowaniu wykonawczym zażalenie nie przysługuje.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Rozdział III
Skazany

Art. 4. § 1. Kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.

§ 2. Skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.

Art. 5. § 1. Skazany jest podmiotem określonych w niniejszym kodeksie praw i obowiązków.

§ 2. Skazany ma obowiązek stosować się do wydanych przez właściwe organy poleceń zmierzających do wykonania orzeczenia.

---

2 Art. 3 § 2 - nowy zapis pozwoli uniknąć sytuacji szeroko w artykule z Dziennika Gazety Prawnej dotyczącym - przy poprzednim brzmieniu tego artykułu - możliwości nieustannego transportowania osadzonego pomiędzy jednostkami penitencjarnymi, przez co możliwe było uniemożliwienie „dotrwania" do wyznaczonego terminu posiedzenia przed Sądem Penitencjarnym

Art. 6. § 1. Skazany może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem i brać w nim udział jako strona oraz w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

§ 2. Skazany może składać wnioski, skargi i prośby do organów wykonujących orzeczenie. Skazany, składając wniosek, skargę lub prośbę, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w niej żądań w stopniu umożliwiającym jej rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów.

§ 3. Jeżeli wniosek, skarga lub prośba:

1) oparte są na tych samych podstawach faktycznych,

2) zawierają wyrazy lub zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe albo gwarę przestępców,

3) nie zawierają uzasadnienia zawartych w nich żądań w stopniu umożliwiającym ich rozpoznanie,

4) (uchylony)[3]

– właściwy organ może pozostawić wniosek, skargę lub prośbę bez rozpoznania.

§ 4. Skarga przysługuje skazanemu w terminie 14 dni od dnia, w którym dowiedział się on o zdarzeniu będącym podstawą skargi. Po upływie tego terminu skargę pozostawia się bez rozpoznania, chyba że niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od skazanego.[4]
Art. 7. § 1. Skazany może zaskarżyć do sądu decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 3–6 i 10 z powodu jej niezgodności z prawem lub stanem faktycznym, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. [5]

§ 2. Skargi rozpoznaje sąd właściwy zgodnie z art. 3. W sprawach dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności, wykonywania orzeczenia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym sądem właściwym jest sąd penitencjarny.

§ 3. Skarga na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skazanemu w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia lub doręczenia decyzji; decyzję ogłasza się lub doręcza wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym skazanemu prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi. Skargę wnosi się do organu, który wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli organ, który wydał zaskarżoną decyzję, nie przychyli się do skargi, przekazuje ją wraz z aktami sprawy bezzwłocznie do właściwego sądu. [6]

§ 4. Sąd powołany do rozpoznania skargi wstrzymuje wykonanie zaskarżonej decyzji, a odmowa wstrzymania wymaga uzasadnienia. [7]

§ 5. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji; na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

---

3 Art. 6 § 3 pkt. 4 - nie jest możliwe stwierdzenie „oczywistej bezzasadności” bez zbadania sprawy
4 Art. 6 § 4 - zwiększenie terminów z 7 do 14 dni pozwoli na większe zapewnienie osadzonym prawa do skutecznego odwołania
5 Art. 7 § 1 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego
6 Art. 7 § 3 - zwiększenie terminów z 7 do 14 dni pozwoli na większe zapewnienie osadzonym prawa do skutecznego odwołania
7 Art. 7 § 4 - zmiana pozwala realnie korzystać z praw wynikających m.in. z KPA

Art. 8. § 1. W postępowaniu wykonawczym skazany może korzystać z pomocy obrońcy ustanowionego w tym postępowaniu.

§ 2. W postępowaniu przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli:

1) jest głuchy, niemy lub niewidomy;

2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności;

3) nie ukończył 18 lat;

4) (uchylony)

5) sąd uzna to za niezbędne ze względu na okoliczności utrudniające obronę.

§ 2a. Przepis art. 78 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym, lobbystą zawodowym wpisanym we właściwym rejestrze oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli.

§ 4. Skazany pozbawiony wolności może korzystać codziennie i wielokrotnie w ciągu jednego dnia z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3.

§ 5. Warunkiem skorzystania przez skazanego pozbawionego wolności z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3, jest wpisanie jej numerów telefonów pod którymi można nawiązać z nią kontakt, w rejestrze prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości i dostępnym publicznie na stronie internetowej Ministra. Wpisanie to następuje na wniosek osoby, o której mowa w § 3.[8]

§ 6. Skorzystanie przez skazanego pozbawionego wolności z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3 następuje po zgłoszeniu przez skazanego pozbawionego wolności tego faktu funkcjonariuszowi Służby Więziennej.

Art. 8a. § 1. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności nie podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Przepisy art. 73 § 3 i 4 oraz art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.

§ 3. Przepis § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio do korespondencji skazanego pozbawionego wolności prowadzonej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, lobbystą

8 Art. 8 § 5 - wprowadzenie centralnego rejestru na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości wyeliminuje patologię, która zrodziła się po 17.09.2022 roku, gdy dyrekcje ZK odmawiały kontaktu, a wręcz karały za taki kontakt skazanych z nich pełnomocnikami, gdyż dyrektorzy uznawali, że po transporcie do ich jednostki „zerują” się pełnomocnictwa

zawodowym wpisanym we właściwym rejestrze oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem.

Art. 8b. § 1. Rzecznik Praw Obywatelskich lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek, a także do przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prokuratora wykonującego czynności służbowe.

§ 3. Przepis § 1. stosuje się odpowiednio do osób wymienionych w art. 8 § 3 w odniesieniu do miejsc, w których przebywają ich klienci oraz dokumentów ich dotyczących.[9]

Rozdział IV

Postępowanie wykonawcze

Oddział 1

Wykonywanie orzeczeń

Art. 9. § 1. Postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne.

§ 2. Wyrok oraz postanowienia wydane w trybie art. 420 Kodeksu postępowania karnego, dotyczące przepadku albo dowodów rzeczowych, stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie. Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia.

§ 4. Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. Odmowa wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia.

§ 5. W posiedzeniu w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia, którego dotyczy wniosek o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym, ma prawo wziąć udział prokurator, jeżeli wstrzymanie wykonania orzeczenia skutkowałoby zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego. Posiedzenie wyznacza się niezwłocznie.

§ 6. (uchylony)[10]

§ 7. Na postanowienie o wstrzymaniu wykonania orzeczenia prokuratorowi przysługuje zażalenie.

---

9 Art. 8, 8a, 8b - wprowadzają normalizację w kontaktach z pełnomocnikami i pozwalają wyeliminować ryzyko skutecznych skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z powodu ograniczenia, a wręcz uniemożliwienia kontaktu z pełnomocnikiem, a tym samym prawa do obrony swoich racji. Przywracana jest też konstytucyjność tego przepisu

10 Art. 9 § 6 - eliminuje patologię, że to prokurator dyktował co ma zrobić sąd

§ 8. Zażalenie, o którym mowa w § 7, podlega rozpoznaniu w terminie 7 dni od daty wpływu do sądu wyższej instancji.

Art. 10. § 1. Policja w zakresie postępowania wykonawczego wykonuje polecenia sądu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Żandarmerii Wojskowej oraz dowódcy wojskowego, jeżeli skazany jest żołnierzem, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej oraz innych organów, jeżeli postępowanie wykonawcze dotyczy spraw, które zgodnie z przepisami prawa należą do ich właściwości.

§ 4. Organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne w zakresie swojego działania udzielają pomocy organom wykonującym orzeczenia.

Art. 11 § 1. Sąd, kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg, ze wzmianką o wykonalności, a w wypadku orzeczenia prawomocnego – z datą jego uprawomocnienia się, odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia. Kierując do wykonania orzeczenie dotyczące grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, nawiązki lub świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, przepadku, zwrotu korzyści albo jej równowartości oraz należności sądowych, sąd przesyła także informację w przedmiocie zabezpieczonego w sprawie mienia skazanego oraz ostatnio uzyskaną informację, o której mowa w art. 213 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Sąd przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego orzeczenie wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

§ 1a. Jeżeli pokrzywdzony złożył wniosek, o którym mowa w art. 168a § 1 lub 1a, sąd, o którym mowa w § 1, niezwłocznie przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego ten wniosek oraz dane zawierające imię, nazwisko i adres pokrzywdzonego. W wypadku, o którym mowa w art. 168a § 6, sąd przesyła również dane zawierające imię, nazwisko i adres świadka. Jeżeli skazany przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, sąd przesyła wniosek i wymienione dane nie później niż w terminie 7 dni od daty wpływu wniosku do sądu.

§ 1b. W przypadku skazanego za przestępstwo określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego lub za przestępstwo określone w art. 156, art. 189a, art. 190a, art. 207, art. 211 Kodeksu karnego sąd, o którym mowa w § 1, z urzędu niezwłocznie przesyła dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego dane obejmujące imię, nazwisko i adres pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzony pouczony o uprawnieniu, o którym mowa w art. 168a § 2a, oświadczył, że z niego rezygnuje.

§ 2. Sąd po wydaniu wyroku skazującego przesyła dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego posiadane w sprawie informacje dotyczące skazanego, w tym dane o uprzedniej karalności oraz zastosowanych wobec niego środkach wychowawczych lub poprawczych, informacje pozwalające na identyfikację skazanego, w szczególności numer Automatycznego Systemu Identyfikacji Daktyloskopijnej (AFIS), numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), rysopis oraz opis znaków szczególnych i tatuaży, a także fotografię skazanego, odpisy orzeczeń i opinii lekarskich oraz psychologicznych, w tym stwierdzających u skazanego uzależnienia od substancji psychoaktywnej, a także informacje dotyczące popełnienia przestępstwa określonego w art. 197–203 Kodeksu karnego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz opinię, o której mowa w art. 22a ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu

zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 i 1606), a po uprawomocnieniu się wyroku, na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu – również akta sądowe.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji przesyłanych dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego, o których mowa w § 2, mając na uwadze konieczność zebrania danych osobopoznawczych niezbędnych do dokonania prawidłowej klasyfikacji skazanego dla indywidualnego z nim postępowania zmierzającego do realizacji celów, jakim ma służyć wykonanie kary pozbawienia wolności.

§ 4. W razie skazania tymczasowo aresztowanego lub osoby odbywającej karę pozbawienia wolności sąd przesyła zawiadomienie o skazaniu wraz z informacjami, o których mowa w § 2, dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 5. Organ, o którym mowa w § 1, zawiadamia sąd o przystąpieniu do wykonania orzeczenia oraz o zakończeniu jego wykonywania.

Art. 11a. § 1. Jeżeli w sprawie zabezpieczono środki pieniężne skazanego lub inne mienie skazanego, z którego uzyskano środki pieniężne, a orzeczono grzywnę, świadczenie pieniężne, środki kompensacyjne, przepadek lub zwrot korzyści majątkowej albo jej równowartości, których przedmiotem jest kwota pieniężna, lub zasądzono koszty sądowe, sąd zarządza ich ściągnięcie z tych środków.

§ 2. Ściągnięcia dokonuje się w kolejności oraz w sposób, które obowiązują w przypadku prowadzenia egzekucji, chyba że środki te w całości podlegają przepadkowi albo zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi jako korzyść majątkowa, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa albo jej równowartość.

§ 3. O dokonaniu ściągnięcia zawiadamia się prokuratora i skazanego.

Art. 11b. § 1. Jeżeli w sprawie zabezpieczono inne niż środki pieniężne mienie skazanego, sąd wzywa go do uiszczenia grzywny, świadczenia pieniężnego lub środków kompensacyjnych, przepadku, zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości, których przedmiotem jest kwota pieniężna, lub kosztów sądowych w zakreślonym terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu pod rygorem ich wykonania z zabezpieczonego mienia. Przepis art. 12a § 1 pkt 1 stosuje się.

§ 2. Jeżeli zabezpieczone mienie podlega w całości przepadkowi lub zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi jako korzyść majątkowa, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa, albo jej równowartość, przepisu § 1 nie stosuje się.

Art. 11c. § 1. Przepisy art. 11a i art. 11b stosuje się także wówczas, gdy orzeczone grzywna, świadczenia pieniężne, środki kompensacyjne, przepadek, zwrot korzyści majątkowej albo jej równowartości lub koszty sądowe nie stanowiły tytułu zabezpieczenia.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, sąd może odstąpić od zarządzenia wykonania z zabezpieczonego mienia grzywny, świadczenia pieniężnego, nawiązki na rzecz innego uprawnionego podmiotu niż pokrzywdzony lub osoba dla niego najbliższa lub kosztów sądowych, wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy ich wykonanie z zabezpieczonego mienia pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny wyjątkowo ciężkie skutki, a zostały one

uiszczone co najmniej w połowie i z okoliczności sprawy wynika, że pomimo takiego odstąpienia zostaną uiszczone w całości.

Art. 12. O prawomocnych skazaniach osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej lub służby w formacjach obrony cywilnej na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania, jak również o zmianach dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, sąd zawiadamia również organy właściwe w sprawach obowiązku obrony Ojczyzny, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

Art 12a § 1. W wezwaniu do uiszczenia na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie:

1) grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, kwoty pieniężnej stanowiącej przedmiot przepadku, nawiązki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej lub kosztów sądowych – należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia tych należności w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu ich wykonanie nastąpi z zabezpieczonego w sprawie mienia skazanego, innego niż środki pieniężne, o których mowa w art. 11a, a w razie braku takiego mienia lub gdy okaże się ono niewystarczające sąd przekaże do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2023 r. poz. 528 i 1394), informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości;

2) grzywny orzeczonej jako kara zastępcza lub pieniężnej kary porządkowej – należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia tych należności w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd przekaże do biur, o których mowa w pkt 1, informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

§ 2. W razie nieuiszczenia przez skazanego w całości należności, o których mowa w § 1, w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu i braku możliwości ich wykonania z zabezpieczonego mienia skazanego, sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej, o których mowa w § 1 pkt 1.

§ 3. Sąd wykonuje obowiązki wierzyciela, o których mowa w art. 29 i art. 30 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

Art. 12b. Organ wykonujący orzeczenie w razie stwierdzenia, że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd.

Art. 12c. Jeżeli kara lub inny środek podlegający wykonaniu według przepisów niniejszego kodeksu są określone w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się w postępowaniu wykonawczym, że tydzień liczy się za dni 7, miesiąc za dni 30, a rok za dni 365.

Art. 12d. Za dzień trwania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu, zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności przyjmuje się okres 24 godzin liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia wolności.

Art. 13. § 1. Organ wykonujący orzeczenie oraz każdy, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie określonym w § 1 zażalenie przysługuje również organowi określonemu w art. 2 pkt 5–10 oraz każdemu, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy.

Art. 14. § 1. W postępowaniu wykonawczym organ postępowania wykonawczego może zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego. Organ określony w art. 2 pkt 1–5 wykonujący orzeczenie może także zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego w drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego. W razie uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości skazanego organ wykonujący orzeczenie może zażądać ustalenia jego tożsamości przez Policję.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i z Ministrem Obrony Narodowej, inne organy powołane do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, uwzględniając w szczególności jego zakres oraz tryb przeprowadzania.

Art. 14a. § 1. Jeżeli miejsce pobytu skazanego na karę pozbawienia wolności na terenie kraju nie jest znane, sąd wydaje postanowienie o poszukiwaniu go listem gończym.

§ 2. W liście gończym podaje się:

1) sąd, który wydał postanowienie o poszukiwaniu listem gończym;

2) dane o osobie, które mogą ułatwić jej poszukiwanie, a przede wszystkim personalia, rysopis, znaki szczególne, miejsce zamieszkania i pracy, z dołączeniem w miarę możliwości fotografii poszukiwanego;

3) informację o orzeczeniu, stanowiącym podstawę pozbawienia wolności;

4) wezwanie każdego, kto zna miejsce pobytu poszukiwanego, do zawiadomienia o tym najbliższej jednostki Policji lub sądu;

5) ostrzeżenie o odpowiedzialności karnej za ukrywanie poszukiwanego lub dopomaganie mu w ucieczce.

§ 3. W liście gończym można wyznaczyć nagrodę za ujęcie lub przyczynienie się do ujęcia poszukiwanego, a także udzielić zapewnienia o utrzymaniu tajemnicy co do osoby informującej.

§ 4. List gończy podlega rozpowszechnieniu przez opublikowanie za pomocą Internetu, chyba że sąd postanowi inaczej.

§ 5. Sąd, zależnie od potrzeby, może postanowić o rozpowszechnieniu listu gończego przez rozesłanie, rozplakatowanie lub opublikowanie, w szczególności za pomocą prasy, radia i telewizji.

Art. 14b. § 1. Po otrzymaniu zawiadomienia o przystąpieniu do wykonania orzeczenia o karze pozbawieniu wolności sąd niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, może wydać postanowienie stwierdzające, że skazany bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności, jeżeli w zamiarze utrudniania wykonania kary pozbawienia wolności uciekł lub ukrywał się lub podjął działania w celu ucieczki lub ukrycia się.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie stwierdzenia bezprawnego utrudniania przez skazanego wykonania kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

§ 3. Zażalenie, o którym mowa w § 2, podlega rozpoznaniu w terminie 7 dni od daty wpływu do sądu wyższej instancji.

§ 4. Odpis prawomocnego postanowienia stwierdzającego, że skazany bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności, doręcza się dyrektorowi zakładu karnego.

Art. 15. § 1. Sąd umarza postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia wykonania kary, śmierci skazanego lub w przypadku zastosowania aktu abolicji indywidualnej. [11]

1) Uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego wykonawczego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).

§ 2. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

§ 2a. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia lub zawieszenia postępowania wykonawczego przysługuje zażalenie.

§ 3. Zawieszenie postępowania wykonawczego nie wstrzymuje biegu przedawnienia, chyba że skazany uchyla się od wykonania kary. Okres wstrzymania biegu przedawnienia nie może przekroczyć 10 lat.

§ 4. Wykonywanie kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności w tej samej lub innej sprawie wstrzymuje bieg przedawnienia.

Art. 16. (uchylony)

Art. 17. § 1. Sąd, kierując do wykonania orzeczenie o pozbawieniu wolności, zawiadamia:

1) sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad dziećmi skazanego;

2) właściwy organ, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad osobą niedołężną lub chorą,
którą opiekował się skazany, albo potrzeba przedsięwzięcia niezbędnych czynności do ochrony mienia lub mieszkania skazanego.

§ 2. O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach zawiadamia się skazanego.

Art. 17a. § 1. W razie orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności na podstawie art. 37b lub art. 87 § 2 Kodeksu karnego, karę ograniczenia wolności kieruje się do wykonania w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności.

---

11 Art. 15 § 1 - w myśl Konstytucji RP, akt abolicji indywidualnej także umarza postępowanie wykonawcze (dostosowanie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 roku, sygnatura akt K 9/17/ Dz. U. Poz. 1387)

§ 2. W wypadku ustania przeszkód, o których mowa w § 1, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – zawiesza postępowanie wykonawcze dotyczące kary ograniczenia wolności i niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.

Oddział 2

Postępowanie przed sądem

Art. 18. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka postanowieniem.

§ 2. W kwestiach niewymagających postanowienia prezes sądu lub upoważniony sędzia wydaje zarządzenia.

§ 3. W kwestiach niewymagających postanowienia sądu penitencjarnego zarządzenia wydaje sędzia penitencjarny.

Art. 18a. W postępowaniu wykonawczym czynności zastrzeżone dla sądu lub sędziego mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

1) spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego;

2) spraw dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności;

3) zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności;

4) rozstrzygania wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary;

5) spraw, o których mowa w rozdziałach VI i XV–XX;

6) wydawania postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.

Art. 19. § 1. Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi – na wniosek innych osób.

§ 2. Wniosek lub skargę można zgłosić na piśmie lub ustnie. W wypadku ustnego zgłoszenia spisuje się protokół.

§ 3. Składający wniosek, o którym mowa w § 1, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w nim żądań w stopniu umożliwiającym jego rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów. W przypadku niewykonania tego obowiązku można pozostawić wniosek bez rozpoznania.

§ 4. Wniosek lub skargę rozpoznaje się w terminie 21 dni od daty wpływu do sądu, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka jednoosobowo.

§ 2. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie; zostaje ono przekazane bezzwłocznie zarządzeniem wraz z aktami sprawy do sądu wyższej instancji, chyba że sąd orzekający w tym samym składzie przychyli się do zażalenia.

§ 3. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie jednoosobowo.

§ 4. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie w terminie 21 dni od daty jego przekazania przez sąd pierwszej instancji, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie zażalenia na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20a. § 1. Zażalenie na postanowienie referendarza sądowego rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone postanowienie.

§ 2. Wniesienie zażalenia na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje jego wykonanie.

§ 3. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia referendarza sądowego.

Art. 21. W postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną; w szczególności może składać wnioski, a w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

Art. 22. § 1. Prokurator, skazany oraz jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. W posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

§ 1a. Niestawiennictwo osób, o których mowa w § 1, należycie zawiadomionych o terminie i celu posiedzenia, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2. Sąd może dopuścić do udziału w posiedzeniu również inne osoby niż wymienione w § 1, jeżeli ich udział może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia.

§ 2a. Udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi.

§ 3. Udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi lub sąd uzna to za konieczne.

Art. 23. § 1. Sąd może zarządzić sprowadzenie skazanego na posiedzenie sądu.

§ 2. Sąd może zlecić przesłuchanie skazanego sądowi wezwanemu, w którego okręgu skazany przebywa.

§ 3. Jeżeli postępowanie sądowe dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie może odbyć się w zakładzie, w którym on przebywa.

Art. 23a. § 1. Jeżeli postępowanie sądowe dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie sądu może odbyć się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W miejscu przebywania skazanego w czynności tej bierze udział przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, obrońca, jeżeli został ustanowiony lub wyznaczony, oraz tłumacz, jeżeli został powołany.

§ 2. Przepisy art. 517ea Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku zarządzenia sprowadzenia skazanego na posiedzenie sądu prezes sądu lub upoważniony sędzia lub sędzia penitencjarny wydaje w tym przedmiocie zarządzenie, chyba że posiedzenie odbywa się w zakładzie karnym. Zarządzenie wymaga uzasadnienia.

Art. 24. § 1. Jeżeli ujawnią się nowe lub poprzednio nieznane okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, sąd może w każdym czasie zmienić lub uchylić poprzednie postanowienie.

§ 2. Niedopuszczalna jest zmiana lub uchylenie postanowienia, przewidzianego w § 1, na niekorzyść skazanego po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie tylko wtedy, gdy przysługiwało również na postanowienie podlegające zmianie lub uchyleniu.

Oddział 3

Postępowanie egzekucyjne

Art. 25. § 1. Egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego oraz należności sądowych prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W pierwszej kolejności podlegają zaspokojeniu zasądzone roszczenia cywilne mające na celu naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, a następnie należności sądowe.

Art. 26. Do tytułów egzekucyjnych mają zastosowanie przepisy art. 776–795 Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 27. Egzekucję przepadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi naczelnik urzędu skarbowego według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 27a. § 1. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu grzywny, świadczenia pieniężnego, środka kompensacyjnego oraz kosztów sądowych mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu przepadku mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 27b. Środki pieniężne podlegające zabezpieczeniu majątkowemu lub pochodzące z podlegającego zabezpieczeniu mienia przechowuje się na rachunkach depozytowych Ministra Finansów, o których mowa w art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, 1692, 1725, 1747, 1768 i 1964).

Art. 28. § 1. Orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, nawiązki i należności sądowe podlegają zaspokojeniu z osobistego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być

prowadzona z majątku wspólnego. Niemożność zaspokojenia z majątku osobistego skazanego stwierdza się w protokole.

§ 2. Egzekucja z majątku wspólnego jest niedopuszczalna w razie skazania za przestępstwo, którym pokrzywdzony jest małżonek skazanego albo osoby, w stosunku do których małżonek ten obciążony jest obowiązkiem alimentacyjnym.

§ 3. W razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego, małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności, wymienionych w § 1, z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w stopniu nieznacznym do powstania tego majątku albo do nabycia określonych jego składników lub jeżeli zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Art. 29. § 1. Z chwilą prawomocnego orzeczenia przepadku wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, przedmioty majątkowe, których dotyczy przepadek lub które podlegają egzekucji przepadku równowartości przedmiotów lub korzyści, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa stanowi część orzeczona przepadkiem. Małżonek skazanego może wystąpić odpowiednio z żądaniem określonym w art. 28 § 3.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku orzeczenia przepadku przedmiotów objętych innym rodzajem współwłasności łącznej.

Art. 29a. § 1. Przy egzekucji przepadku korzyści majątkowej uzyskanej z popełnienia przestępstwa lub jej równowartości domniemywa się, że rzeczy oraz prawa majątkowe, które są we władaniu skazanego po orzeczeniu przepadku, należały do niego już w chwili wydania orzeczenia.

§ 2. Osoba fizyczna, w stosunku do której działa domniemanie ustanowione w art. 45 § 3 Kodeksu karnego lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może wnosić o wyłączenie z jego zakresu przedmiotów majątkowych, których łączna wartość według oszacowania organu egzekucyjnego nie przekracza przeciętnego sześciomiesięcznego dochodu tej osoby; wniosek o wyłączenie zgłasza się do tego organu.

§ 3. W razie nieuwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 2, osoba zainteresowana może w drodze powództwa żądać wyłączenia przedmiotów z zakresu domniemania i zwolnienia ich od egzekucji lub dokonanego zabezpieczenia.

Art. 29b. § 1. Pozew przeciwko Skarbowi Państwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego, lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, jest tymczasowo wolny od opłat sądowych, a w razie oddalenia powództwa powód jest obowiązany uiścić opłaty na zasadach ogólnych.

§ 2. Jeżeli w celu obalenia domniemania powód powołuje się na nabycie odpłatne, powinien wskazać źródło nabycia i udowodnić pochodzenie potrzebnych do nabycia środków.

§ 3. Sprzedaż ruchomości lub nieruchomości nie może nastąpić przed prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy.

Art. 30. W sprawach wytoczonych przeciwko Skarbowi Państwa reprezentuje go prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonał wyrok w zakresie orzeczonego nim przepadku.

Art. 31. W razie dokonania przez dłużnika Skarbu Państwa czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, z powództwem występuje prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonuje orzeczenie.

Rozdział V

Nadzór penitencjarny

Art. 32. Nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej, tymczasowego aresztowania, zatrzymania, środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym sprawuje sędzia penitencjarny.

Art. 33. § 1. Sędzia penitencjarny wizytuje zakłady karne, areszty śledcze oraz inne miejsca, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Ma on prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do tych zakładów, aresztów i miejsc oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek.

§ 2. Sędzia penitencjarny ma prawo przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

Art. 34. § 1. Sędzia penitencjarny uchyla sprzeczną z prawem lub stanem faktycznym decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 5 i 6, o ile dotyczy ona osoby pozbawionej wolności. [12]

§ 2. Na decyzję sędziego skazanemu i organom określonym w § 1 przysługuje skarga do sądu penitencjarnego, w którego okręgu wydano decyzję.

§ 3. Przepisy art. 7 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 4. W wypadku stwierdzenia niezgodnego z prawem pozbawienia wolności, sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia o tym organ, do którego dyspozycji osoba pozbawiona wolności pozostaje, a w wypadku odbywania przez nią kary lub wykonywania wobec niej środka, o którym mowa w art. 32 – organ, który skierował orzeczenie do wykonania, a w razie potrzeby zarządza zwolnienie takiej osoby.

Art. 35. § 1. Jeżeli zdaniem sędziego penitencjarnego zachodzi potrzeba wydania decyzji nienależącej do jego właściwości, a w szczególności decyzji o charakterze administracyjnym, przekazuje on swoje spostrzeżenia wraz z odpowiednimi wnioskami właściwemu organowi.

§ 2. Organ wymieniony w § 1 zawiadamia sędziego penitencjarnego, w terminie 14 dni albo w innym wyznaczonym przez sędziego terminie, o zajętym stanowisku. Jeżeli sędzia penitencjarny uzna to stanowisko za niezadowalające, przedstawia sprawę organowi nadrzędnemu nad organem wymienionym w § 1; organ nadrzędny zawiadamia sędziego o sposobie załatwienia sprawy.

§ 3. W wypadku powtarzania się rażących uchybień w funkcjonowaniu zakładu karnego, aresztu śledczego lub innego miejsca, w którym przebywają osoby pozbawione wolności, albo gdy

12 Art. 34 § 1 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego

istniejące w nim warunki nie zapewniają poszanowania praw osób tam przebywających, sędzia penitencjarny występuje do właściwego organu nadrzędnego z wnioskiem o usunięcie w określonym terminie istniejących uchybień. Jeżeli w wymienionym terminie uchybienia te nie zostały usunięte, sędzia penitencjarny występuje z wnioskiem do właściwego ministra o zawieszenie działalności bądź likwidację w całości lub w części określonego zakładu, aresztu lub miejsca.

Art. 36. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób, zakres i tryb sprawowania nadzoru penitencjarnego, uwzględniając w szczególności legalność i prawidłowość wykonywania kary pozbawienia wolności, sposób eliminowania stwierdzonych uchybień oraz sposoby dokumentowania i przeprowadzania tego nadzoru, a także rodzaj i typ zakładu karnego.

Rozdział VI

Zatarcie skazania

Art. 37. § 1. W przedmiocie zatarcia skazania orzeka sąd, chyba że zatarcie nastąpiło z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji wyroki wydało kilka sądów, właściwy jest sąd, który jako ostatni wydał wyrok skazujący. Jeżeli orzekały sądy różnego rzędu, właściwy jest sąd wyższego rzędu.

§ 3. Wniosek skazanego o zatarcie skazania, złożony przed upływem roku od wydania postanowienia odmawiającego zatarcia, można pozostawić bez rozpoznania.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zatarcia skazania przysługuje zażalenie.

Rozdział VII

Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

Art. 38. § 1. W wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, oraz przepadku mogą współdziałać stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

§ 1a. W zakresie zapobiegania przestępczości i readaptacji społecznej podmioty, o których mowa w § 1, podejmują działania w celu zwiększenia efektywności działania organów państwowych oraz wzmacniania praworządnego działania tych organów.

§ 2. Podmioty, o których mowa w § 1, mogą w porozumieniu z dyrektorem zakładu karnego lub aresztu śledczego uczestniczyć w prowadzeniu działalności resocjalizacyjnej, społecznej, kulturalnej, oświatowej, sportowej i religijnej w tych zakładach lub aresztach.

Art. 39. § 1. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, mogą uczestniczyć w radach oraz innych organach kolegialnych – powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Sprawiedliwości lub podległe mu organy albo wojewodów – których zadaniem jest świadczenie pomocy skazanym i ich rodzinom albo koordynowanie współdziałania społeczeństwa z zakładami karnymi i aresztami śledczymi. Przedstawiciele ci oraz osoby godne zaufania mogą też uczestniczyć w społecznej kontroli nad wykonywaniem kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych oraz przepadku.

§ 2. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, formy i tryb współdziałania oraz wymogi, jakie muszą spełniać przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przepadku, a także społecznej kontroli, o której mowa w § 1, uwzględniając cele, jakim powinno służyć współdziałanie tych podmiotów w readaptacji społecznej i zapobieganiu przestępczości.

Art. 39a. § 1. W celu realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu Minister Sprawiedliwości może współpracować z instytutami badawczymi, o których mowa w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 498).

§ 2. Instytuty badawcze, o których mowa w § 1, współpracują z Ministrem Sprawiedliwości w realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu na podstawie porozumienia podpisanego z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. W porozumieniu, o którym mowa w § 2, Minister Sprawiedliwości i instytut badawczy określą zakres, zasady i warunki współpracy w realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu.

Art. 40. § 1. W celu koordynowania współdziałania organów państwowych i przedstawicieli społeczeństwa w zapobieganiu przestępczości i wykonywaniu orzeczeń oraz w celu świadczenia pomocy w readaptacji społecznej, a także wykonywania kontroli społecznej i dokonywania oceny polityki penitencjarnej, Prezes Rady Ministrów powołuje Radę Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, zwaną dalej „Radą Główną”.

§ 2. W skład Rady Głównej wchodzą przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ministra właściwego do spraw zdrowia, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz Policji i Służby Więziennej. W skład Rady Głównej mogą też wchodzić przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, kościołów i innych związków wyznaniowych, a także związków zawodowych i samorządu zawodowego, przedstawiciele nauki oraz osoby godne zaufania, mogące przyczynić się do realizacji celów wymienionych w § 1.

§ 3. Stosownie do potrzeb, wojewoda może powołać terenowe rady do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym, zwane dalej „radami terenowymi”. Do składu rady terenowej zaprasza się również przedstawicieli organów odpowiedniego szczebla, o których mowa w § 2, a także organów samorządu terytorialnego. Do uczestniczenia w pracach rady terenowej można zaprosić również przedstawicieli innych podmiotów, o których mowa w § 2. Rady terenowe wykonują zadania określone w § 1.

§ 4. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb powoływania oraz działania Rady Głównej i rad terenowych.

Art. 41. § 1. W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.

§ 2. Pomocy, o której mowa w § 1, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1.

Art. 42. § 1. Skazany może ustanowić, na piśmie, jako swojego przedstawiciela osobę godną zaufania, za jej zgodą, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji oraz instytucji, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Przedstawiciel skazanego, o którym mowa w § 1, może działać wyłącznie w interesie skazanego i w tym celu składać w jego imieniu wnioski, skargi i prośby do właściwych organów oraz instytucji, stowarzyszeń, fundacji, organizacji, kościołów i innych związków wyznaniowych.

§ 3. Prezes sądu, upoważniony sędzia, a w toku posiedzenia sąd, może na wniosek skazanego dopuścić do udziału w postępowaniu przed sądem przedstawiciela skazanego, o którym mowa w § 1.

Art. 43. § 1. Tworzy się Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zwany dalej „Funduszem”.

§ 1a. Fundusz może posługiwać się skrótem nazwy w brzmieniu „Fundusz Sprawiedliwości”.

§ 2. Fundusz jest państwowym funduszem celowym ukierunkowanym na pomoc pokrzywdzonym i świadkom, przeciwdziałanie przestępczości oraz pomoc postpenitencjarną, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości, zwany dalej „dysponentem Funduszu”.

§ 3. Sąd, który wydał orzeczenie w I instancji, prowadzi wyodrębnioną, szczegółową ewidencję księgową nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu.

§ 4. Sąd, o którym mowa w § 3, wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia nawiązki albo świadczenia pieniężnego, do ich uiszczenia w terminie 30 dni.

§ 5. Postępowanie egzekucyjne dotyczące nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu wszczyna komornik na wniosek sądu, o którym mowa w § 3, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. W tym celu sąd z urzędu nadaje tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

§ 6. Zaliczka na koszty egzekucji jest finansowana ze środków Funduszu.

§ 7. Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące z:

1) orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych;

2) (uchylony);

3) (uchylony); [13]

4) spadków, zapisów i darowizn;

5) dotacji, zbiórek i innych źródeł.

§ 8. Środki Funduszu są przeznaczane na:

1) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki

13 Art. 43 § 7 pkt.2, 3 - jako de facto omijanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przyznawania w pełnej wysokości pensji za wykonaną pracę osób pozbawionych wolności

niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje;

1a) pomoc, o której mowa w pkt 1, udzielaną przez jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych;

1b) szkolenia dla organów prowadzących postępowania karne i ich pracowników podnoszące kompetencje w zakresie postępowania z osobami pokrzywdzonymi przestępstwem i świadkami oraz propagowania alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;

1c) realizację przez jednostki sektora finansów publicznych zadań ustawowych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków oraz likwidacją skutków pokrzywdzenia przestępstwem;

1d) finansowanie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;

1e) edukację z zakresu przeciwdziałania przemocy i przestępczości w szczególności funkcjonariuszy Policji i pracowników jednostek oświatowych oraz ochrony zdrowia;

2) pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną;

2a) pomoc psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym;

3) pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1, z wyłączeniem osób godnych zaufania;

4) działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej, a także przeciwdziałanie przyczynom przestępczości, w szczególności na:

a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych,

b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, w tym dotyczących przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,

c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem kształcenia, studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń,

d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych i prac rozwojowych oraz współpracy z innymi jednostkami w tym zakresie, dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób skazanych, a także przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,

e) promowanie systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej,

f) upowszechnianie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych,

g) działania wspierające rodziny zagrożone dysfunkcyjnością, w szczególności w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz współuzależnień i rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

§ 9. Powierzenie realizacji zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych odbywa się w trybie otwartego konkursu ofert.

§ 9a. Do realizacji pomocy prawnej i psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy psychologicznej świadkom na terenie sądu, jednostki organizacyjnej prokuratury lub jednostki organizacyjnej Policji wymagana jest zgoda prezesa sądu, kierownika jednostki organizacyjnej prokuratury bądź komendanta jednostki organizacyjnej Policji. Podmiot przystępujący do otwartego konkursu ofert dołącza do oferty dokument potwierdzający tę zgodę.

§ 10. Dysponent Funduszu, udzielając dotacji celowej, zwanej dalej „dotacją”, na realizację w trybie otwartego konkursu ofert zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, zawiera z jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych umowę o treści ustalonej przez dysponenta Funduszu.

§ 11. Jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, z którymi została zawarta umowa, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych środków i dokonywanych z tych środków wydatków oraz posiadania odrębnego rachunku bankowego przeznaczonego tylko do obsługi tych środków.

§ 11a. Podmiot, który otrzymał dotację w celu świadczenia pomocy psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem lub świadkom, jest obowiązany udzielić pomocy psychologicznej na wezwanie organu prowadzącego czynności operacyjno-rozpoznawcze albo sprawdzające lub postępowanie przygotowawcze albo sądu w terminie 14 dni od wezwania, chyba że określone w umowie środki przeznaczone na pomoc psychologiczną zostały wykorzystane lub pokrzywdzony lub świadek nie kwalifikuje się do udzielenia takiej pomocy.

§ 12. Podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu, są obowiązane do sporządzania i przekazywania dysponentowi Funduszu kwartalnych informacji dotyczących wykorzystania tych środków oraz do sporządzania i przekazania rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

§ 13. Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.

§ 14. Dysponent Funduszu kontroluje prawidłowość wydatkowania dotacji otrzymanych z Funduszu pod względem racjonalności i legalności ich wydatkowania, w tym zgodność danych zawartych w informacjach, o których mowa w § 12, ze stanem faktycznym.

§ 15. W przypadku wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych dotyczące dotacji udzielonych z budżetu państwa.

§ 15a. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem nie więcej niż 10% przyznanych środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami.

§ 15b. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem co najmniej 10% przyznanych im środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami i przez następne 12 miesięcy od tego dnia.

§ 16. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.

§ 17. W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.

§ 18. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy.

§ 18a. Koszty obsługi Funduszu są pokrywane ze środków tego Funduszu.

§ 19. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) tryb udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, świadkom oraz osobom im najbliższym,

2) tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym,

3) warunki i tryb udzielania dotacji z Funduszu podmiotom, w tym w szczególności tryb przeprowadzania konkursu ofert, kryteria oceny oferty i tryb zawierania umów na realizację powierzonych zadań,

3a) warunki finansowania wydatków, o których mowa w § 8 pkt 1a–1e, 2a i 4, tryb składania wniosków oraz przekazywania środków,

4) szczegółowe zadania, na które przeznaczane są środki Funduszu,

5) sposób wykorzystywania i rozliczania środków Funduszu, w tym wzór i terminy składania przez podmioty kwartalnych informacji,

6) szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu

– uwzględniając potrzebę prowadzenia odrębnej gospodarki finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, a także potrzebę skutecznego i racjonalnego wykorzystania środków Funduszu oraz osiągnięcia celów, dla których Fundusz został utworzony.

Rozdział VIIa

System dozoru elektronicznego

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 43a. § 1. Kary, środki karne i środki zabezpieczające, których wykonanie łączy się z zastosowaniem dozoru elektronicznego, wykonuje się według przepisów niniejszego rozdziału.

§ 2. Ilekroć w przepisach niniejszego rozdziału mowa jest o:

1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2,

2) skazanym – przepisy te stosuje się również do sprawcy, wobec którego orzeczono środek zabezpieczający połączony z dozorem elektronicznym

– z wyłączeniem przepisów dotyczących wyłącznie dozoru stacjonarnego.

Art. 43b. § 1. Dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych.

§ 2. System dozoru elektronicznego jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego.

§ 3. W systemie dozoru elektronicznego można kontrolować:

1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd albo komisję penitencjarną miejscu (dozór stacjonarny);

2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa (dozór mobilny);

3) zachowywanie przez skazanego określonej minimalnej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy).

Art. 43c. § 1. Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny. Elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności wykonuje się jako dozór mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne, środki zabezpieczające lub tę przerwę.

Art. 43d. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tych kar należą do sądu, o którym mowa w art. 43e.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

1) legalności i prawidłowości wykonywania orzeczonej kary;

2) prawidłowości obliczania okresów wykonywania orzeczonej kary w systemie dozoru elektronicznego;

3) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej sądowego kuratora zawodowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;

4) działalności upoważnionego podmiotu dozorującego w zakresie wykonywania obowiązków przez skazanego;

5) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o wystąpieniu warunków technicznych pozwalających na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania orzeczonej kary lub o dacie, od której będzie to możliwe.

§ 3. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz nałożonych w związku z nimi obowiązków wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 43e. § 1. W sprawach związanych z udzieleniem zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu skazany przebywa, albo komisja penitencjarna działająca w zakładzie karnym, w którym skazany przebywa.

§ 2. W sprawach związanych z wykonaniem postanowienia sądu albo decyzji komisji penitencjarnej o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i ich uchyleniem właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu kara jest wykonywana, z wyjątkiem uchylenia zezwolenia z powodów, o których mowa w art. 43zaa § 1 pkt 1, kiedy to właściwy jest sąd penitencjarny, który zezwolenia udzielił, albo sąd penitencjarny, w okręgu którego działa komisja penitencjarna, która udzieliła zezwolenia.

§ 3. W sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w którego okręgu orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 4. W sprawach związanych z wykonywaniem dozoru mobilnego orzeczonego w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu będzie przebywał skazany.>

Art. 43f. § 1. Środkami technicznymi służącymi do wykonywania dozoru elektronicznego są:

1) centrala monitorowania;

2) system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, podmiot dozorujący, sądy, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar w systemie dozoru elektronicznego (system komunikacyjno-monitorujący);

3) nadajniki;

4) rejestratory stacjonarne i przenośne.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki techniczne i wymagania funkcjonalne, jakie powinny spełniać środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, a także sposób funkcjonowania systemu komunikacyjno-monitorującego, w tym sposób przekazywania danych wewnątrz tego systemu, mając na względzie konieczność zapewnienia prawidłowego działania systemu dozoru elektronicznego oraz zabezpieczenia danych osobowych i informacji związanych z działaniem tego systemu przed ich nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 43g. § 1. Dozór elektroniczny wykonywany jest przez:

1) podmiot prowadzący centralę monitorowania – w zakresie czynności związanych z obsługą tej centrali;

2) podmiot dozorujący – w zakresie pozostałych czynności.

§ 2. Podmiotem prowadzącym centralę monitorowania jest podmiot dozorujący lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Podmiotem dozorującym może być przedsiębiorca, instytucja państwowa, podmiot zagraniczny będący przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełniający warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej albo jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowana.

§ 4. Minister Sprawiedliwości dokonuje wyboru podmiotu dozorującego, o którym mowa w § 3, w trybie określonym w ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933 i 2185) i powierza mu wykonywanie czynności, o których mowa w § 1 pkt 1 lub 2, chyba że powierzenie czynności, o których mowa w § 1 pkt 2, dotyczy jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanej.

Art. 43ga. 1. Podmiot dozorujący udostępnia niezwłocznie na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej komornikowi sądowemu i Państwowej Inspekcji Pracy, na ich wniosek, informacje dotyczące miejsca pobytu skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, wobec którego zastosowano karę, środek karny lub środek zabezpieczający łączące się z dozorem elektronicznym.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, udostępnia się:

1) komornikowi sądowemu w celu dokonania egzekucji świadczeń alimentacyjnych, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, od dłużników uchylających się od obowiązków alimentacyjnych;

2) Państwowej Inspekcji Pracy w celu kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy legalności zatrudnienia skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Oddział 2

Rozpoczęcie dozoru elektronicznego

Art. 43h. § 1. Kara może być wykonywana w systemie dozoru elektronicznego jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi.

§ 2. W razie gdy warunki techniczne nie są wystarczające do jednoczesnego objęcia dozorem mobilnym wszystkich skazanych, wobec których dozór taki został orzeczony, w pierwszej kolejności kieruje się do wykonania dozory mobilne orzeczone jako środek zabezpieczający.

§ 3. (uchylony)

§ 4. W razie potrzeby, na zarządzenie sędziego penitencjarnego albo na żądanie komisji penitencjarnej, kurator sądowy ustala, w drodze zebrania informacji, czy skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, a jeżeli tak, to uzyskuje dane personalne tych osób, a następnie poucza je o warunkach wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego oraz konsekwencjach, jakie wynikają z jej wykonywania dla osób zamieszkujących ze skazanym. Kurator sądowy ustala warunki rodzinne oraz socjalno-bytowe, w których zamieszkuje skazany, w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonania kary w systemie dozoru elektronicznego. Informacje te kurator sądowy przekazuje niezwłocznie do sądu albo komisji penitencjarnej.

§ 5. (uchylony)

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

§ 8. (uchylony)

Art. 43i. § 1. Sąd, który wykonuje karę z zastosowaniem dozoru elektronicznego, żąda od podmiotu dozorującego nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania tej kary, a jeśli nie – od jakiej daty będzie to możliwe.

§ 2. Jeżeli z informacji uzyskanych od podmiotu dozorującego wynika, że nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd orzeka o odroczeniu wykonania tej kary na czas określony. Łączny okres odroczenia nie może być dłuższy niż 1 miesiąc.

§ 3. Na postanowienie o odroczeniu wykonania kary przysługuje zażalenie.

§ 4. Przepisy § 1–3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności.

Art. 43j. § 1. (uchylony)
[14]

§ 2. Jeżeli po upływie łącznego okresu odroczenia, o którym mowa w art. 43i § 2, z informacji uzyskanych od podmiotu dozorującego wynika, że w dalszym ciągu nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka zabezpieczającego, sąd orzeka w przedmiocie zmiany lub uchylenia środka zabezpieczającego.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

14 Art. 43h – 43j - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

Art. 43k. § 1. Po uzyskaniu od podmiotu dozorującego informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych;

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 2. Termin, o którym mowa w § 1 pkt 1, nie może być dłuższy niż 24 godziny od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, a jeśli skazany przebywa na wolności, nie dłuższy niż 24 godziny od ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. Jeżeli wobec skazanego przebywającego w zakładzie karnym orzeczono dozór mobilny lub zbliżeniowy, można wyznaczyć termin założenia nadajnika w okresie do 7 dni przed zakończeniem odbywania kary lub warunkowym przedterminowym zwolnieniem; w takim wypadku o terminie powiadamia się podmiot dozorujący i dyrektora zakładu karnego, a przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego albo postanowienia sądu albo decyzji komisji penitencjarnej o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego należy doręczyć skazanemu pisemne pouczenie o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach związanych z dozorem elektronicznym, jak również o konsekwencjach naruszenia tych obowiązków. Odpis postanowienia albo decyzji przesyła się niezwłocznie sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozorującemu.

§ 5. (uchylony)

§ 6. Rozpoczęcie wykonywania dozoru elektronicznego następuje z dniem, w którym wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie.

§ 7. Jeżeli czas trwania dozoru elektronicznego jest określony, po rozpoczęciu wykonywania dozoru sąd zawiadamia skazanego i podmiot dozorujący o dacie jego zakończenia.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pisemnego pouczenia, o którym mowa w § 4, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.

Art. 43ka. § 1. Przed orzeczeniem wobec skazanego elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie zastosowaniu takiej kontroli nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozorującego.

§ 2. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego sąd penitencjarny:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozorującemu gotowości do zainstalowania środków technicznych;

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 3. Przepisy art. 43k § 2, 4 i 6–8 stosuje się odpowiednio.

Art. 43l. § 1. Jeżeli wobec skazanego orzeczono zakaz zbliżania się do określonej osoby kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego, sąd poucza tę osobę o prawie do wystąpienia z wnioskiem o wyposażenie jej w rejestrator przenośny albo stacjonarny oraz o treści art. 43s i art. 43v.

§ 2. Jeżeli osoba chroniona nie wystąpi z wnioskiem, o którym mowa w § 1, w terminie miesiąca od otrzymania pouczenia, albo oświadczy, że nie będzie korzystać z rejestratora, sąd orzeka o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny. Przepisy art. 43i § 1 i art. 43k § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny przysługuje zażalenie stronom i osobie chronionej.

Oddział 2a

Warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego

Art. 43la. § 1. Sąd penitencjarny może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat

2) (uchylony)

3) (uchylony)

4) (uchylony)

5) (uchylony)

§ 2. Skazanemu, który nie rozpoczął wykonywania kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno.

1) (uchylony)

2) (uchylony)

– a żadna kara nie została orzeczona za przestępstwo popełnione w warunkach przewidzianych w art. 64 § 2 lub art. 64a Kodeksu karnego.

§ 7. Przepisy § 1 i 2 nie mają zastosowania dla skazanych objętych przedterminowym zwolnieniem wynikającym z art. 159-163.

Art. 43lb. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się także do skazanego, wobec którego orzeczono zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub karę pozbawienia wolności orzeczoną w warunkach, o których mowa w art. 37b lub w art. 87 § 2 Kodeksu karnego.

Art. 43lc. W sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny orzeka na wniosek skazanego lub na wniosek jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego.

Art. 43ld. § 1. Wniosek, o którym mowa w art. 43lc, wraz z uzasadnieniem, składa się na piśmie.

§ 2. Uzasadnienie wniosku zawiera wskazanie okoliczności, o których mowa w art. 43La § 1–2 i 7.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Sąd penitencjarny wydaje postanowienie w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku.

Art. 43le. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 43lf. § 1. Przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie udzieleniu zezwolenia nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozorującego.

§ 2. Jeżeli udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego stoją na przeszkodzie warunki techniczne, sędzia penitencjarny nakazuje podmiotowi dozorującemu je usunąć w terminie do 14 dni.

Art. 43lg. (uchylony)

Art. 43lh. § 1. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny:

1) określa miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania nałożonych obowiązków oraz rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych;

2) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozorującemu gotowości do zainstalowania rejestratora stacjonarnego lub przenośnego lub nadajnika.

§ 2. Przepis art. 43k § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

§ 3. O terminie, o którym mowa w § 1 pkt 2, sędzia penitencjarny zawiadamia sądowego kuratora zawodowego, jeżeli nie brał on udziału w posiedzeniu sądu penitencjarnego, a także podmiot dozorujący.

§ 4. Odpis postanowienia sądu penitencjarnego doręcza się sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozorującemu.

§ 5. O wydaniu postanowienia sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, w przypadku, o którym mowa w art. 168a § 2a, albo jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 168a § 1 i 1a.

Art. 43li. W przypadku objęcia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny z urzędu uchyla zezwolenie na odbycie tej kary w tym systemie, co nie stoi na przeszkodzie jednoczesnemu udzieleniu zezwolenia na odbycie kary łącznej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zachodzą warunki określone w art. 43la § 1.

Art. 43lj. § 1. Na postanowienie sądu penitencjarnego, o którym mowa w art. 43lh § 1, zażalenie przysługuje skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Zażalenie, o którym mowa w § 1, niezwłocznie przekazuje się wraz z aktami sprawy sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w terminie 7 dni od daty wpływu zażalenia wraz z aktami sprawy do tego sądu.

Art. 43lk. Na postanowienie sądu penitencjarnego o odmowie udzielenia zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego przysługuje zażalenie skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia; przepis art. 43lj § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 43ll. (uchylony)

Art. 43lla. § 1. Komisja penitencjarna może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 4 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2, art. 64a lub art. 65 § 1 lub 2 Kodeksu karnego;

2) skazany rozpoczął już odbywanie kary w zakładzie karnym;

3) odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary;

4) za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności;

5) skazany posiada określone miejsce stałego pobytu;

6) (uchylony)

7) (uchylony)

§ 2. Do postępowania przed komisją penitencjarną stosuje się odpowiednio przepisy art. 43lc, art. 43ld § 1–2, art. 43lf i art. 43lh.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Komisja penitencjarna wydaje decyzję w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1.

§ 5. Ponowny wniosek skazanego lub jego obrońcy o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, w tej samej sprawie, złożony przed upływem miesiąca od dnia wydania decyzji o odmowie udzielenia tego zezwolenia, pozostawia się bez rozpoznania.

§ 6. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno, nieprzekraczających w sumie 4 miesięcy.

§ 7. W sprawach związanych z udzieleniem skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, o których mowa w § 1, wyłącznie właściwa jest komisja penitencjarna. Jeżeli jednak w chwili złożenia wniosku skazany nie rozpoczął jeszcze odbywania kary, w sprawach związanych z udzieleniem zezwolenia właściwy jest sąd penitencjarny.

Art. 43llb. § 1. Na decyzję komisji penitencjarnej w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skarga przysługuje także obrońcy skazanego, prokuratorowi, jak również sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia. Przepisy art. 7 i art. 43lj § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Rozpoznając skargę sąd penitencjarny bierze pod uwagę w szczególności czy odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary oraz czy za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 3. Jeżeli prokurator oświadczy, najpóźniej na posiedzeniu po ogłoszeniu decyzji o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, że sprzeciwia się udzieleniu zezwolenia, decyzja komisji penitencjarnej staje się wykonalna z chwilą uprawomocnienia.

§ 4. Decyzję komisji penitencjarnej doręcza się wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia.

§ 5. Wykonalną decyzję komisji penitencjarnej doręcza się wraz z uzasadnieniem właściwemu sądowi penitencjarnemu.

Art. 43lm. § 1. Przed uchyleniem zezwolenia sąd penitencjarny, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, a także sądowego kuratora zawodowego oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42.

§ 2. Na postanowienie sądu penitencjarnego o uchyleniu zezwolenia przysługuje zażalenie. Przepisy art. 43lj § 2 i art. 43lk stosuje się odpowiednio.

Art. 43ln. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)
[15]

Oddział 3

Obowiązki i prawa skazanego

Art. 43m. § 1. Skazany ma obowiązek zgłosić podmiotowi dozorującemu, w terminie i w sposób, które zostały określone przez sąd albo komisję penitencjarną, gotowość do instalacji środków technicznych.

§ 2. Podmiot dozorujący dokonuje niezwłocznej rejestracji zgłoszenia, o którym mowa w § 1.

§ 3. Podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz sąd o niezgłoszeniu przez skazanego gotowości, o której mowa w § 1, albo o uchylaniu się skazanego od instalacji środka technicznego.

Art. 43n. § 1. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór elektroniczny, ma obowiązek:

1) nieprzerwanie nosić nadajnik;

2) dbać o powierzone mu środki techniczne, w tym zwłaszcza chronić je przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku, oraz zapewniać ich stałe zasilanie energią elektryczną;

3) udostępniać podmiotowi dozorującemu powierzone środki techniczne do kontroli, naprawy lub wymiany na każde żądanie tego podmiotu, w tym również umożliwiając pracownikom tego podmiotu wejście do pomieszczeń, w których skazany przebywa, lub na nieruchomość stanowiącą jego własność lub będącą w jego zarządzie;

4) udzielać prezesowi sądu lub upoważnionemu sędziemu, sądowemu kuratorowi zawodowemu, podmiotowi dozorującemu i podmiotowi prowadzącemu centralę monitorowania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary i wykonywania nałożonych obowiązków oraz stawiać się na wezwania sędziego i kuratora.

15 Art.43la – 43lm - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

§ 2. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, ma ponadto obowiązek:

1) pozostawać we wskazanym przez sąd albo komisję penitencjarną miejscu w wyznaczonym czasie;

2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora stacjonarnego;

3) umożliwiać sądowemu kuratorowi zawodowemu wejście do mieszkania lub na nieruchomość, gdzie zainstalowano rejestrator;

4) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora stacjonarnego.

§ 3. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór mobilny lub zbliżeniowy, ma ponadto obowiązek:

1) nieprzerwanie nosić rejestrator przenośny;

2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora przenośnego;

3) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora przenośnego.

Art. 43na. Obowiązek określony w art. 43n § 2 pkt 1 obejmuje pozostawanie skazanego w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie. Sąd penitencjarny albo komisja penitencjarna określa przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo się oddalić z miejsca stałego pobytu lub innego wskazanego miejsca na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, w szczególności w celu:

1) świadczenia pracy;

2) wykonywania praktyk religijnych lub korzystania z posług religijnych;

3) sprawowania opieki nad osobą małoletnią, osobą niedołężną lub chorą;

4) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej;

5) korzystania z urządzeń lub zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych;

6) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42;

7) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;

8) utrzymywania więzi z rodziną lub innymi bliskimi osobami;

9) korzystania z opieki medycznej lub udziału w terapii;

10) dokonania niezbędnych zakupów.

Art. 43nb. § 1. Sąd penitencjarny może nałożyć na skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego obowiązki określone w art. 72 Kodeksu karnego. Obowiązki te mogą zostać nałożone również na wniosek prokuratora lub sądowego kuratora zawodowego, a także komisji penitencjarnej, jeżeli udzieliła skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd penitencjarny może w czasie odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki określone w art. 72 § 1 pkt 3–8 Kodeksu karnego lub zwolnić od wykonania nałożonych na tej podstawie obowiązków, z wyjątkiem obowiązku określonego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, a także zmieniać rodzaj zastosowanych środków technicznych.

Art. 43o. § 1. W wyjątkowym przypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może zmienić miejsce wykonywania dozoru stacjonarnego.

§ 2. Do postanowienia o zmianie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 43k § 1, art. 43lf § 1 i art. 43m.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach sąd penitencjarny może zmieniać przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, o których mowa w art. 43na.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach, gdy niezbędne jest szybkie dokonanie zmiany, przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia mogą zostać zmienione również w drodze decyzji sądowego kuratora zawodowego, który niezwłocznie informuje o tym sędziego penitencjarnego i wprowadza informacje do systemu komunikacyjno-monitorującego. Sąd penitencjarny może uchylić zmiany wprowadzone przez sądowego kuratora zawodowego albo dokonać w nich własnej zmiany.

Art. 43p. § 1. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych względami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania, niezwłocznie informując o tym prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego i wprowadzając tę informację do systemu komunikacyjno-monitorującego.

§ 2. Zezwolenie, o którym mowa w § 1, może być cofnięte, jeżeli po jego udzieleniu pojawiły się informacje lub okoliczności uzasadniające obawę, że skazany w okresie zezwolenia może naruszyć porządek prawny.

§ 3. Jeżeli zezwolenie zostało cofnięte, skazanemu nie udziela się ponownego zezwolenia na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego.

Art. 43q. § 1. Jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste, sąd penitencjarny może zarządzić przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Przerwą w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego jest okres między usunięciem przez podmiot dozorujący choćby jednego ze środków technicznych niezbędnych do wykonywania dozoru a ponownym założeniem lub zainstalowaniem wszystkich stosowanych środków technicznych. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd może odwołać przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego w razie ustania przyczyny, dla której została zarządzona, lub w wypadku gdy skazany nie korzysta z przerwy zgodnie z celem, w jakim została zarządzona, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 43r. § 1. W przypadku niecierpiącym zwłoki, z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, sądowy kurator zawodowy może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora stacjonarnego lub usunięcie nadajnika.

§ 2. Prezes sądu lub upoważniony sędzia w terminie 7 dni od wyrażenia zgody, o której mowa w § 1, zarządza ponowne zainstalowanie rejestratora lub założenie nadajnika albo występuje do sądu o zarządzenie przerwy w wykonaniu kary.

§ 3. Po ustaniu przyczyny usunięcia urządzenia lub nadajnika prezes sądu lub upoważniony sędzia lub sędzia penitencjarny, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, zarządza jego ponowne zainstalowanie lub założenie. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

Art. 43ra. § 1. Jeżeli skazany, wobec którego wykonywany jest w systemie dozoru elektronicznego środek karny lub środek zabezpieczający, został osadzony w areszcie śledczym lub zakładzie karnym, umieszczony w zakładzie psychiatrycznym w związku z zastosowaniem wobec niego środka zabezpieczającego, umieszczony bez jego zgody w zakładzie leczniczym albo poddany leczeniu w zakładzie leczniczym, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne z zakresu opieki psychiatrycznej, prezes sądu lub upoważniony sędzia:

1) na wniosek podmiotu dozorującego,

2) na wniosek dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego lub kierownika zakładu leczniczego lub

3) z urzędu
– może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora lub usunięcie nadajnika na czas pobytu w areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie psychiatrycznym albo zakładzie leczniczym.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 1 i 3, prezes sądu lub upoważniony sędzia może zasięgnąć opinii dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego lub kierownika zakładu leczniczego.

§ 3. Prezes sądu lub upoważniony sędzia, na wniosek podmiotu dozorującego, dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego, kierownika zakładu leczniczego lub z urzędu, może w każdym czasie zarządzić ponowne zainstalowanie rejestratora lub założenie nadajnika wobec skazanego, o którym mowa w § 1.

§ 4. Nie wcześniej niż 7 dni przed dniem zwolnienia skazanego z aresztu śledczego, zakładu karnego, zakładu psychiatrycznego albo zakładu leczniczego albo w terminie 7 dni od dnia wydania zarządzenia, o którym mowa w § 3, dokonuje się ponownego zainstalowania rejestratora lub założenia nadajnika. O ponownym zainstalowaniu rejestratora lub założeniu nadajnika podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego.

Art. 43s. § 1. W razie umyślnego dopuszczenia do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego sąd może nałożyć na skazanego

lub osobę chronioną opłatę wyrównawczą na rzecz podmiotu dozorującego. W sprawach egzekucji opłaty wyrównawczej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r. poz. 479, 1301, 1692, 1967, 2127 i 2180).

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie nałożenia opłaty wyrównawczej przysługuje zażalenie.

§ 3. Opłaty nie można orzec po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym miał miejsce czyn określony w § 1.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty wyrównawczej odrębnie dla nadajnika i rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, mając na względzie, aby nie przekraczała ona wartości nadajnika lub rejestratora oraz kosztów jego ponownego zainstalowania.

Oddział 4

Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny

Art. 43t. § 1. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot dozorujący:

1) niezwłocznie po zaistnieniu warunków technicznych informuje sąd albo komisję penitencjarną o możliwości rozpoczęcia wykonywania dozoru elektronicznego;

2) zakłada skazanemu nadajnik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m;

3) w razie orzeczenia dozoru stacjonarnego instaluje rejestrator stacjonarny w terminie wskazanym w pkt 2;

3a) w razie orzeczenia dozoru mobilnego lub zbliżeniowego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m, przekazuje rejestrator przenośny skazanemu oraz instruuje go co do sposobu używania rejestratora;

4) w razie orzeczenia dozoru zbliżeniowego przekazuje rejestrator przenośny osobie chronionej zakazem zbliżania oraz instruuje tę osobę co do sposobu używania rejestratora;

5) kontroluje prawidłowość działania środków technicznych;

6) po zakończeniu dozoru, a także na polecenie sądu lub sądowego kuratora zawodowego, usuwa nadajnik, rejestrator stacjonarny lub rejestrator przenośny używany przez osobę chronioną lub skazanego.

§ 2. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot prowadzący centralę monitorowania:

1) w razie orzeczenia dozoru mobilnego nieprzerwanie kontroluje miejsce pobytu skazanego;

2) kontroluje przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych ze stosowaniem dozoru;

3) rejestruje każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każde nieuprawnione oddziaływanie na te środki, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania;

4) niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego o nieprzestrzeganiu obowiązków, o których mowa w pkt 2, oraz o każdym zdarzeniu określonym w pkt 3;

5) wykonuje polecenia prezesa sądu, upoważnionego sędziego, sędziego penitencjarnego i sądowego kuratora zawodowego związane z przebiegiem dozoru.

Art. 43u. § 1. Osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, w których ma zostać albo został zainstalowany rejestrator stacjonarny, obowiązana jest umożliwić podmiotowi dozorującemu:

1) zainstalowanie rejestratora w warunkach zapewniających jego prawidłowe działanie;

2) wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości działania rejestratora.

§ 2. W razie potrzeby podmiot dozorujący może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności przeprowadzanych na podstawie przepisów niniejszego oddziału, w szczególności przy wejściu do miejsca, gdzie zainstalowany jest rejestrator lub gdzie przebywa skazany.

§ 3. Kosztami czynności wykonanych przez Policję sąd obciąża skazanego, jeżeli niedopełnienie przez niego obowiązków związanych z dozorem elektronicznym spowodowało potrzebę żądania udzielenia pomocy, o której mowa w § 2. Skazanego należy pouczyć o możliwości obciążenia go kosztami.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie obciążenia skazanego kosztami przysługuje zażalenie.

Art. 43v. § 1. W celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący może dokonać, w każdym czasie, kontroli tych środków technicznych. Podmiot dozorujący dokonuje kontroli w razie stwierdzenia nieuprawnionego oddziaływania na rejestrator lub nadajnik.

§ 2. Osobą, której dotyczy kontrola, może być skazany, osoba chroniona zakazem zbliżania, osoba zamieszkująca wspólnie ze skazanym oraz osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, o której mowa w art. 43u § 1.

§ 3. Przed przystąpieniem do kontroli pracownik podmiotu dozorującego okazuje osobom, których dotyczy kontrola, dokument identyfikujący go jako osobę uprawnioną do przeprowadzenia kontroli, wystawiony przez podmiot dozorujący.

§ 4. Kontrolę przeprowadza się zgodnie z jej celem, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności ludzkiej oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 5. Kontrolę techniczną należy przeprowadzać po godzinie 600, a przed godziną 2200, chyba że zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki.

§ 6. Osobom, których dotyczy kontrola, przysługuje zażalenie do sądu na sposób jej przeprowadzenia.

Art. 43w. § 1. Podmiot dozorujący może bez zgody prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć rejestrator lub nadajnik, jeżeli:

1) rejestrator lub nadajnik uległ uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie działa prawidłowo;

2) jest to konieczne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;

3) Minister Sprawiedliwości dokonał wyboru innego podmiotu jako podmiotu dozorującego.

§ 2. O dokonanym usunięciu, wymianie, instalacji lub założeniu rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, wskazując podjęte działanie oraz jego powód.

Art. 43x. § 1. Podmiot dozorujący przechowuje i archiwizuje dane osobowe w postaci imienia, nazwiska i numeru PESEL skazanego oraz informacje zarejestrowane w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego. Jeżeli skazany nie posiada obywatelstwa polskiego oraz nadanego numeru PESEL, zamiast tego numeru przechowuje się i archiwizuje numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości identyfikującego skazanego.

§ 2. Dane osobowe i informacje, o których mowa w § 1, przechowuje się, w sposób zapewniający ich bezpieczeństwo, przez okres 2 lat od dnia ich uzyskania.

§ 3. Dane przechowywane przez podmiot dozorujący mogą być ujawnione Policji i przez nią przetwarzane wyłącznie w celu zapobiegania lub wykrywania przestępstw lub przestępstw skarbowych.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób archiwizowania oraz sposób i tryb usuwania danych osobowych i informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego, mając na względzie potrzebę zapewnienia zabezpieczenia tych danych i informacji przed
nieuprawnionym dostępem.

Art. 43y. § 1. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w wykonywaniu dozoru elektronicznego przez podmiot dozorujący sędzia penitencjarny wzywa podmiot

dozorujący do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące.

§ 2. W przypadku nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie prezes właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb sprawowania nadzoru nad wykonywaniem dozoru elektronicznego, w tym sposób dokumentowania tego nadzoru, mając na względzie potrzebę zapewnienia prawidłowości wykonywania dozoru elektronicznego oraz konieczność skutecznego eliminowania stwierdzonych uchybień.

Art. 43z. § 1. Jeżeli umowa z podmiotem dozorującym została unieważniona, rozwiązana, upłynął okres, na który została zawarta, lub z innych przyczyn przestała wiązać strony, a nie jest możliwe niezwłoczne powierzenie czynności innemu podmiotowi dozorującemu, wykonywanie kar w systemie dozoru elektronicznego ulega przerwie. Przepis art. 43q § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd zawiadamia skazanego o dacie rozpoczęcia przerwy. Przepisy art. 43i, art. 43k i art. 43m stosuje się odpowiednio.

Oddział 5

Zakończenie dozoru elektronicznego

Art. 43za. § 1. Karę w systemie dozoru elektronicznego uznaje się za wykonaną z dniem zakończenia wykonywania tego dozoru, chyba że uchylono zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Jeżeli kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta karą łączną, sąd, który orzekł karę łączną, niezwłocznie informuje o tym sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego. Sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego wydaje wówczas polecenie, o którym mowa w art. 43t § 1 pkt 6, chyba że nie jest to celowe ze względu na rodzaj i wymiar orzeczonej kary łącznej.

Art. 43zaa. § 1. Sąd penitencjarny uchyla zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli:

1) skazany nie zachowa wyznaczonego terminu na zgłoszenie upoważnionemu podmiotowi dozorującemu gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyla się od niezwłocznego zainstalowania przez podmiot dozorujący rejestratora lub od założenia nadajnika;

2) skazany, odbywając karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, lub uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub innych nałożonych obowiązków, orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku;

3) odwołano przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego z powodu innego niż ustanie przyczyny, dla której przerwa została udzielona;

4) skazany w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

§ 2. Sąd penitencjarny może odstąpić od uchylenia zezwolenia, o którym mowa w § 1, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

Art. 43zab. Sąd penitencjarny może uchylić zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany korzystający z zezwolenia, o którym mowa w art. 43p, nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie.

Art. 43zac. § 1. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny orzeka o tym, w jakim zakresie karę pozbawienia wolności należy uznać za wykonaną, uwzględniając zaliczenie na poczet kary okresu objętego systemem dozoru elektronicznego.

§ 2. Skazanego zawiadamia się o obliczonym okresie kary pozbawienia wolności pozostałej do wykonania w zakładzie karnym.

Art. 43zad. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny niezwłocznie poleca zatrzymać i doprowadzić skazanego do aresztu śledczego bez wezwania, o czym należy go pouczyć.

Art. 43zae. (uchylony)

Art. 43zb. (uchylony)

Art. 43zc. (uchylony)

Art. 43zd. (uchylony)

Art. 43ze. (uchylony)

Art. 43zf. (uchylony)

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VIII

Grzywna

Art. 44 § 1. Skazanego na grzywnę sąd wzywa do jej uiszczenia w terminie 30 dni, chyba że dokonuje jej ściągnięcia zgodnie z art. 11a.

§ 2. W razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu grzywnę ściąga się w drodze egzekucji.

Art. 45. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny nieprzekraczającej stu dwudziestu stawek dziennych okaże się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd może zamienić grzywnę na pracę społecznie użyteczną, przyjmując, że dziesięć stawek dziennych jest równoważnych miesiącowi pracy społecznie użytecznej, z zaokrągleniem, w górę, do pełnego miesiąca. Pracę społecznie użyteczną określa się w miesiącach oraz ustala wymiar godzin pracy od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym, kierując się wskazaniami zawartymi w art. 53 Kodeksu karnego.

§ 2. Do wykonywania pracy, o której mowa w § 1, z zastrzeżeniem § 5, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–58, art. 60, art. 63b i art. 63c.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że górna granica grzywny podlegającej zamianie nie może przekroczyć 240 000 złotych, a miesiąc pracy społecznie użytecznej jest równoważny grzywnie w kwocie do 20 000 złotych.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną przysługuje zażalenie.

§ 5. Na wniosek skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności niebędącą zastępczą karą pozbawienia wolności sąd może orzec, po wyrażeniu zgody przez dyrektora zakładu karnego, że praca społecznie użyteczna będzie wykonywana na rzecz podmiotów i na zasadach określonych w art. 123a. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania pracy społecznie użytecznej oraz obowiązków nałożonych na skazanego wykonuje dyrektor zakładu karnego. W celu

wykonania pracy społecznie użytecznej sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu dyrektorowi zakładu karnego. Przepisy art. 53, art. 55 § 1 oraz art. 57a § 1 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 46. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, gdy:

1) skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej zamienionej na podstawie art. 45 albo uchyla się od jej wykonania, lub

2) zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa.

§ 2. Zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, przyjmuje się, że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny dwóm stawkom dziennym grzywny; kara zastępcza nie może przekroczyć 12 miesięcy pozbawienia wolności, jak również górnej granicy kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo, a jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny grzywnie w kwocie od 20 do 4000 złotych.

§ 4. W przypadku gdy grzywna została uiszczona lub ściągnięta w drodze egzekucji tylko w części albo tylko w części została wykonana w formie pracy społecznie użytecznej, sąd, zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, określa jej wymiar według zasad przewidzianych w § 2 lub 3.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 47. § 1. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, prezes sądu lub upoważniony sędzia zarządza zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.

§ 2. Od zastępczej kary pozbawienia wolności lub wykonywania pracy, o której mowa w art. 45 § 1, skazany może się w każdym czasie zwolnić przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 48. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany pozostaje pod dozorem – również sądowy kurator zawodowy, osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o której mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego.

Art. 48a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności zarządzonej w wypadku, o którym mowa w art. 46 § 1 pkt 1, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 45 § 1 i 3 oraz art. 46 § 2–4.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 49. § 1. Jeżeli natychmiastowe wykonanie grzywny pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki sąd może rozłożyć grzywnę na raty na czas nieprzekraczający 1 roku, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie.

§ 2. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres do 3 lat.

§ 2a. Grzywna podlegająca wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1, nie może zostać rozłożona na raty.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 50. § 1. Sąd odwołuje rozłożenie grzywny na raty, jeżeli ujawniły się nowe lub poprzednio nieznane okoliczności, istotne dla rozstrzygnięcia; art. 24 § 2 nie ma zastosowania.

§ 2. Rozłożenie grzywny na raty można odwołać również wówczas, gdy skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty, chyba że wykaże, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie odwołania rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 51. § 1. Jeżeli skazany nie uiścił grzywny z powstałych po jej orzeczeniu przyczyn od niego niezależnych i wykonanie tej kary w innej drodze okazało się niemożliwe lub stało się niecelowe, a rozłożenie grzywny na raty nie byłoby wystarczające, sąd może w szczególnie uzasadnionych wypadkach grzywnę umorzyć w części, zaś wyjątkowo – również w całości; nie zarządza się egzekucji, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna.

§ 1a. Do grzywny podlegającej wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1, przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia grzywny przysługuje zażalenie.

Art. 52. Udzielając skazanemu przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny może, jeżeli istnieją podstawy do przyjęcia, że skazany uiści grzywnę

dobrowolnie, wstrzymać uprzednio zarządzone wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, stosując jednocześnie art. 49; wówczas okres rozłożenia grzywny na raty biegnie od dnia wydania postanowienia o przedterminowym zwolnieniu.

Art. 52a. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do egzekucji kar o charakterze pieniężnym, o których mowa w rozdziale 66b Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział IX

Kara ograniczenia wolności

Art. 53. § 1. Wykonanie kary ograniczenia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego.

§ 2. Skazany ma obowiązek sumiennie wykonywać ciążące na nim obowiązki, a w miejscu pracy lub pobytu przestrzegać ustalonych zasad zachowania, porządku i dyscypliny.

§ 3. (uchylony)

Art. 54. Karę ograniczenia wolności wykonuje się w miejscu stałego pobytu lub zatrudnienia skazanego albo w niewielkiej odległości od tego miejsca, chyba że ważne względy przemawiają za wykonaniem kary w innym miejscu.

Art. 55. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tej kary należą do sądu rejonowego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana.

§ 2. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności oraz obowiązków nałożonych na skazanego odbywającego tę karę wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 56. § 1. W celu wykonania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu sądowemu kuratorowi zawodowemu.

§ 2. Właściwy wójt, burmistrz lub prezydent miasta, zwani dalej „właściwym organem gminy”, wyznacza miejsca, w których może być wykonywana nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne; podmioty, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim, a także państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu bądź województwa, mają obowiązek umożliwienia skazanym wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne.

§ 3. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz instytucji lub organizacji reprezentujących społeczność lokalną oraz w placówkach oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, podmiotach leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, fundacjach, stowarzyszeniach i innych instytucjach lub organizacjach użyteczności publicznej, niosących pomoc charytatywną, za ich zgodą.

§ 4. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz innych podmiotów niż wymienione w § 2 i 3, którym powierzono w dowolny sposób wykonywanie zadań własnych

gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1–3, 4–6 lub 7–15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079 i 1561).

Art. 56a. § 1. Wydatki związane z ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych, wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, ponosi Skarb Państwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, a także minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów, mając na uwadze potrzebę zagwarantowania skazanym, wykonującym nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną, odpowiedniej rekompensaty w przypadku zaistnienia przy wykonywaniu tej pracy nieszczęśliwego wypadku oraz sprawne wykonywanie czynności związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia.

Art. 57. § 1. Sądowy kurator zawodowy w terminie 7 dni od doręczenia orzeczenia wzywa skazanego oraz poucza go o prawach i obowiązkach oraz konsekwencjach wynikających z uchylania się od odbywania kary, a także określa, po wysłuchaniu skazanego, rodzaj, miejsce i termin rozpoczęcia pracy, o czym niezwłocznie informuje właściwy organ gminy i podmiot, na rzecz którego będzie wykonywana praca.

§ 2. W wypadku gdy skazany nie stawi się na wezwanie lub pouczony o prawach, obowiązkach i konsekwencjach związanych z wykonywaniem nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne oświadczy sądowemu kuratorowi zawodowemu, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy, kurator kieruje do sądu wniosek o orzeczenie kary zastępczej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadkach, gdy skazany nie podejmie pracy w wyznaczonym terminie lub w inny sposób uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności lub wykonania ciążących na nim obowiązków.

§ 4. Zmiana rodzaju, miejsca lub terminu rozpoczęcia pracy może nastąpić na podstawie decyzji sądowego kuratora zawodowego w szczególnie uzasadnionych wypadkach; przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 5. (uchylony)

Art. 57a. § 1. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego następuje w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu z wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Wykonywanie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne może odbywać się także w dni ustawowo wolne od pracy i dni wolne od pracy u danego podmiotu, na rzecz którego jest ona wykonywana.

§ 4. (uchylony)

Art. 58. § 1. Właściwy organ gminy informuje sądowego kuratora zawodowego o wyznaczonych dla skazanych miejscach pracy, rodzaju pracy oraz osobach odpowiedzialnych za organizowanie pracy i kontrolowanie jej przebiegu.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, obowiązane są do niezwłocznego informowania sądowego kuratora zawodowego o istotnych okolicznościach dotyczących przebiegu pracy i zachowania się skazanego, a w szczególności o terminie rozpoczęcia i zakończenia pracy, liczbie godzin przepracowanych przez skazanego, rodzaju wykonywanej przez niego pracy, niezgłoszeniu się do pracy, niepodjęciu przydzielonej pracy, przeszkodzie uniemożliwiającej wykonanie pracy, opuszczeniu pracy bez usprawiedliwienia, każdym przypadku niesumiennego wykonywania pracy oraz uporczywego nieprzestrzegania ustalonego porządku i dyscypliny pracy.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów wskazanych w art. 56 § 2, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna, czynności tych podmiotów, a także podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, w zakresie wykonywania tej kary i pracy, w tym dotyczące organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, a także dopuszczalny dzienny wymiar czasu pracy skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.

Art. 59. § 1. Jeżeli w stosunku do skazanego zatrudnionego, zamiast obowiązku wykonywania wskazanej pracy, orzeczono potrącanie określonej części wynagrodzenia za pracę, sąd przesyła odpis orzeczenia zakładowi pracy zatrudniającemu skazanego, podając jednocześnie, na czyją rzecz mają być dokonywane potrącenia i dokąd powinny być wpłacane, a nadto wskazując, z jakich składników wynagrodzenia za pracę i w jaki sposób należy ich dokonywać.

§ 2. Wypłacając wynagrodzenie skazanemu, potrąca się określoną w orzeczeniu część wynagrodzenia i bezzwłocznie przekazuje potrąconą kwotę stosownie do otrzymanych wskazań, zawiadamiając o tym sąd. Koszty związane z przekazywaniem tych kwot odlicza się od dokonywanych potrąceń.

Art. 60. Sąd, a także sądowy kurator zawodowy mogą w każdym czasie żądać od skazanego wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary ograniczenia wolności i w tym celu wzywać skazanego do osobistego stawiennictwa.

Art. 61. § 1. Jeżeli względy wychowawcze lub stan zdrowia skazanego za tym przemawiają, sąd może w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, albo od wykonania tych obowiązków zwolnić.

§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć orzeczoną liczbę godzin wykonywanej pracy w stosunku miesięcznym lub wysokość miesięcznych potrąceń z wynagrodzenia za pracę, jednak nie więcej niż do granicy ustawowego minimum określonego w art. 34 § 1a pkt 4 i art. 35 § 1 Kodeksu karnego.

§ 3. Na postanowienia wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 62. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary ograniczenia wolności na czas do 6 miesięcy, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki.

§ 2. Sąd odracza wykonanie kary ograniczenia wolności w razie powołania skazanego do czynnej służby wojskowej, do czasu ukończenia tej służby. Wobec takiego skazanego sąd może zastosować odpowiednio przepisy art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego.

§ 3. Sąd może odwołać odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia kary zgodnie z celem, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia oraz odwołania odroczenia wykonania kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63. § 1. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd udziela przerwy w odbywaniu kary do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd może udzielić przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności do roku ze względów, o których mowa w art. 62 § 1.

§ 3. Przepisy art. 62 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy w wykonaniu kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63a. § 1. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może zmienić formę obowiązku wykonywania pracy, przyjmując 20 godzin pracy na cele społeczne za równoważne 10% wynagrodzenia za pracę; orzeczona praca nie może przekroczyć 40 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zmiany formy wykonania obowiązku pracy, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 63b. § 1. Z ważnych względów, w szczególności uzasadnionych wykonywaną przez skazanego pracą zarobkową lub stanem zdrowia, sąd, na wniosek skazanego, może ustalić rozliczenie godzin nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w innych okresach niż miesięczny, nie przekraczając okresu orzeczonej kary ani orzeczonej łącznej liczby godzin wykonywanej pracy w tym okresie.

§ 2. Sąd powinien rozpoznać wniosek w terminie 14 dni od dnia jego złożenia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 63c. Z ważnych względów, w szczególności uzasadnionych wykonywaną przez skazanego pracą zarobkową lub stanem zdrowia, kurator zawodowy, na wniosek skazanego, jednokrotnie podczas wykonywania kary ograniczenia wolności może wydać decyzję o ustaleniu rozliczenia godzin nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w innych okresach niż miesięczny na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy, nie przekraczając okresu orzeczonej kary ani orzeczonej łącznej liczby godzin wykonywanej pracy w tym okresie.

Art. 64. § 1. W razie niewykonania pełnego wymiaru pracy albo niedokonania całości potrąceń z wynagrodzenia za pracę lub niewykonania innych obowiązków sąd orzeka o tym, czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele kary.

§ 2. Jeżeli ustawa przewiduje zaliczenie dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności na poczet innej kary, sąd orzeka o tym, jaki okres kary ograniczenia wolności podlega zaliczeniu, biorąc pod uwagę zakres wykonania obowiązków i potrąceń oraz czas, który upłynął od rozpoczęcia odbywania kary ograniczenia wolności w określonej formie.

Art. 64a. Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia skazanego od reszty kary ograniczenia wolności, wydane na podstawie art. 83 Kodeksu karnego, oraz na postanowienie w przedmiocie okresu dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności podlegającej zaliczeniu na poczet innej kary, przysługuje zażalenie.

Art. 65. § 1. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza, a jeżeli uchyla się on od świadczenia pieniężnego lub obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34 § 3 Kodeksu karnego, sąd może zarządzić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności. W razie gdy skazany wykonał część kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze odpowiadającym karze ograniczenia wolności pozostałej do wykonania, przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie kary zastępczej przysługuje zażalenie.

Art. 65a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy skazany oświadczy na piśmie, że podejmie odbywanie kary ograniczenia wolności i podda się rygorom z nią związanym; wstrzymanie następuje do czasu wykonania orzeczonej kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do odbycia kary ograniczenia wolności lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 65 § 1 i 2.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do odbycia kary przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 66. § 1. Orzekanie w przedmiocie zmian formy wykonywania kary ograniczenia wolności oraz w przedmiocie wykonania kary zastępczej, a także zwolnienia od reszty kary może nastąpić również na wniosek sądowego kuratora zawodowego.

§ 2. Wniosku skazanego lub jego obrońcy o zwolnienie od reszty kary ograniczenia wolności złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania poprzedniego postanowienia w tym przedmiocie nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 3. W wypadku zwolnienia skazanego od odbycia reszty kary ograniczenia wolności sądowy kurator zawodowy zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.

Art. 66a. (uchylony)

Rozdział X

Kara pozbawienia wolności

Oddział 1

Cele wykonywania kary

Art. 67. § 1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

§ 2. Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych.

§ 3. W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

Oddział 2

Zakłady karne

Art. 68. Zakłady karne podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 69. Karę pozbawienia wolności wykonuje się, z zastrzeżeniem art. 87 § 4, w następujących rodzajach zakładów karnych:

1) zakładach karnych dla młodocianych;

2) zakładach karnych dla odbywających karę po raz pierwszy;

3) zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych;

4) zakładach karnych dla odbywających karę aresztu wojskowego.

Art. 70. § 1. Zakłady karne wymienione w art. 69 mogą być organizowane jako:

1) zakłady karne typu zamkniętego;

2) zakłady karne typu półotwartego;

3) zakłady karne typu otwartego.

§ 2. Zakłady karne, o których mowa w § 1, różnią się w szczególności stopniem zabezpieczenia, izolacji skazanych oraz wynikającymi z tego ich obowiązkami i uprawnieniami w zakresie poruszania się w zakładzie i poza jego obrębem.

Art. 71. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć, zgodnie z ustalonymi w niniejszym kodeksie celami wykonywania kary pozbawienia wolności i z ustalonymi zasadami klasyfikacji skazanych, zakłady karne inne niż wymienione w art. 69 lub ustalić inny niż określony w art. 81 system wykonywania kary, uwzględniając w szczególności potrzeby w zakresie sprawdzania nowych środków i metod oddziaływania na skazanych.

Art. 72. § 1. Zakładem karnym kieruje dyrektor, a wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 2. Funkcjonariusze i pracownicy zakładu karnego, w którym skazany przebywa, a także osoby kierujące jego pracą lub innymi zajęciami są, w zakresie wykonywanych przez nich czynności służbowych, przełożonymi skazanego.

§ 3. Zakłady karne mogą być tworzone jako samodzielne zakłady lub jako wyodrębnione oddziały zakładów karnych i aresztów śledczych. Zakłady karne mogą być przekształcane w areszty śledcze. Kilka zakładów może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne oraz przekształca je w areszty śledcze, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 4a. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa przeznaczenie zakładów karnych oraz wyodrębnionych oddziałów zakładów karnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich grup skazanych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne dla odbywających karę aresztu wojskowego, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie oraz konieczność zapewnienia warunków szkolenia wojskowego osób w nich przebywających.

Art. 73. § 1. W zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością.

§ 2. Minister Sprawiedliwości ustala jeden porządek wewnętrzny dla wszystkich zakładów karnych i aresztów śledczych. [16]

Art. 73a. § 1. Zakłady karne mogą być monitorowane przez wewnętrzny system urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk, w tym przez system telewizji przemysłowej.

16 Art. 73 § 2 - zmiana pozwalająca na ujednolicenie praw i obowiązków skazanych i tymczasowo aresztowanych niezależnie od jednostki, w której aktualnie przebywają

§ 2. Monitorowanie, zapewniające możliwość obserwowania zachowania skazanego, można stosować w szczególności w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych, w łaźniach, w pomieszczeniach wyznaczonych do widzeń, w miejscach zatrudnienia osadzonych, w ciągach komunikacyjnych, na placach spacerowych, a także do obserwacji terenu zakładu karnego na zewnątrz budynków, w tym linii ogrodzenia zewnętrznego.

§ 2a. Monitorowanie cel mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych może nastąpić jedynie przy jednoczesnym spełnieniu warunków wynikających z art. 116 § 5a lub 88c § 1 lub 88 d § 2 pkt. 1

§ 3. Monitorowany obraz lub dźwięk może być utrwalany za pomocą odpowiednich urządzeń.

§ 4. Monitorowanie i utrwalanie dźwięku nie może obejmować informacji objętych tajemnicą spowiedzi lub tajemnicą prawnie chronioną.

§ 5. Obraz z kamer systemu telewizji przemysłowej, zainstalowanych w części celi mieszkalnej przeznaczonej do celów sanitarno-higienicznych oraz w łaźniach, jest przekazywany do monitorów lub urządzeń, o których mowa w § 3, w sposób uniemożliwiający ukazywanie intymnych części ciała skazanego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych.

§ 6. Utrwalony obraz lub dźwięk, który nie zawiera informacji wskazujących na popełnienie przestępstwa lub nie jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego albo bezpieczeństwa skazanego, podlega niezwłocznemu zniszczeniu, nie wcześniej jednak niż przez 21 dniami od jego utrwalenia. [17]

§ 7. Jeżeli utrwalony obraz lub dźwięk jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub bezpieczeństwa skazanego, dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzję o czasie jego przechowywania i sposobie wykorzystania.

§ 8. O stosowaniu monitorowania w określonych miejscach i pomieszczeniach decyduje dyrektor zakładu karnego, mając na celu zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

§ 9. Monitorowanie zachowania skazanego, a także miejsc i pomieszczeń na terenie zakładu karnego, o których mowa w § 2, realizują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 10. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu oraz sposób przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów oraz udostępniania ich uprawnionym podmiotom, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu lub dźwięku przed utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 74. § 1. Zmianę określonego w wyroku rodzaju i typu zakładu karnego, a także orzeczonego systemu terapeutycznego wykonywania kary może orzec tylko sąd penitencjarny, z zastrzeżeniem, że w wypadku ucieczki skazanego z zakładu karnego typu półotwartego albo otwartego lub niezgłoszenia się do takiego zakładu po jego opuszczeniu na podstawie stosownego zezwolenia, decyzję o skierowaniu skazanego do danego rodzaju i typu zakładu karnego podejmuje komisja penitencjarna.

§ 1a. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

17 Art. 73a § 2 i 6 - zmiana wynikająca z doświadczenia, gdy dyrektorzy jednostek penitencjarnych nie stosowali tych artykułów przy osadzaniu w warunkach znacznie ograniczających prawo do prywatności osób skazanych, a przedłużenie okresu przechowywania nagrań pozwoli skutecznie je zabezpieczyć przez uprawnione organy, gdyż 7 dni najczęściej powodowało utracenie tego materiału

§ 2. Jeżeli po wydaniu postanowienia przez sąd penitencjarny zajdą nowe okoliczności uzasadniające zmianę rodzaju i typu zakładu karnego lub systemu terapeutycznego, decyzję w tym przedmiocie może podjąć komisja penitencjarna.

§ 3. (uchylony)

Art. 75. § 1. W zakładach karnych działają komisje penitencjarne.

§ 2. W skład komisji penitencjarnej dyrektor zakładu karnego powołuje funkcjonariuszy i pracowników tego zakładu. Do udziału w pracach komisji, z głosem doradczym, dyrektor może zapraszać także inne osoby godne zaufania, zwłaszcza przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, oraz kościołów i innych związków wyznaniowych. W pracach komisji, jeśli zgłoszą taką chęć – uczestniczą także osoby wymienione w art 8 § 3. [18]

§ 3. W zależności od potrzeb zakładu karnego dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w jej posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Art. 76. § 1. Do zakresu działania komisji penitencjarnej należy:

1) kierowanie skazanego do właściwego zakładu karnego, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;

2) kierowanie skazanego do określonego systemu odbywania kary, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;

2a) udzielanie skazanemu, w wypadkach wskazanych w ustawie, zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego;

3) ustalenie indywidualnych programów oddziaływań na skazanego i dokonywanie ocen ich wykonywania oraz ustalenie indywidualnych programów terapeutycznych i dokonywanie ocen ich wykonywania;

4) dokonywanie ocen okresowych postępów skazanego w resocjalizacji;

5) kwalifikowanie skazanych do nauczania w szkołach i na kursach oraz podejmowanie decyzji o pozbawieniu możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym;

6) kwalifikowanie skazanych, o których mowa w art. 84 § 2, do zakładów karnych dla młodocianych oraz skazanych, o których mowa w art. 96 § 3, do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych;

7) kwalifikowanie skazanego – jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz dokonywanie, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji tej decyzji;

8) weryfikowanie indywidualnych programów oddziaływania albo indywidualnych programów terapeutycznych, a także kierowanie i wycofywanie skazanych z oddziałów terapeutycznych;

18 Art. 75 § 2 - pozwala po zmianie, mieć większą kontrolę społeczną nad działaniami Służby Więziennej, co do tej pory nie było możliwe - bo dyrektorzy odmawiali wstępu na komisje osobom innym niż sami funkcjonariusze

9) wyrażanie opinii w sprawach przyznania skazanemu przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 lub art. 92 pkt 9, oraz nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wówczas gdy są one udzielane:

a) po raz pierwszy,

b) po przerwie trwającej dłużej niż 6 miesięcy,

c) po powstaniu istotnych zmian w sytuacji prawnej lub rodzinnej skazanego;

10) wyrażanie opinii w sprawach:

a) przyznania nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego,

b) (uchylony)

c) innych przekazanych jej przez dyrektora;

11) podejmowanie decyzji w sprawie korzystania przez skazanego z uprawnień określonych w art. 107 oraz zwolnienia z wykonywania pracy, na podstawie
art. 121 § 7;

12) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie i w przepisach wydanych na jej podstawie.

§ 1a. W wypadku co najmniej dwukrotnej negatywnej weryfikacji decyzji, o której mowa w § 1 pkt 7, podjętej wobec skazanego, o którym mowa w art. 88a § 1 pkt 3 lit. b i c, kolejnej weryfikacji tej decyzji, dokonanej nie wcześniej niż po 6 miesiącach od dnia pierwszej decyzji, komisja penitencjarna dokonuje po 12 miesiącach.

§ 1b. Okres 12 miesięcy, o którym mowa w § 1a, może zostać skrócony przez komisję penitencjarną w wypadku uzasadnionym stanem zdrowia skazanego lub wobec skazanego, który wyróżnił się szczególnie dobrym zachowaniem.

§ 2. Jeżeli decyzja komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji jest sprzeczna z prawem lub stanem faktycznym, o jej zmianie lub uchyleniu orzeka sąd penitencjarny; art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio. [19]

§ 3. W wypadku określonym w § 2 decyzję komisji penitencjarnej może także uchylić dyrektor okręgowy Służby Więziennej albo Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

§ 4. (uchylono)

Art. 77. § 1. W zakładzie karnym dyrektor może powoływać także inne organy kolegialne, w skład których mogą wchodzić również osoby spoza zakładu.

§ 2. Organy kolegialne mogą podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych, zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i fundacjami świadczącymi pomoc skazanym i ich rodzinom.

19 Art. 76 § 2 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego

Art. 78. § 1. Karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym wykonują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 2. Dyrektor Generalny lub dyrektor okręgowy Służby Więziennej mogą wydawać dyrektorom zakładów karnych polecenia niezbędne dla prawidłowego
i praworządnego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz realizowania kierunków pracy resocjalizacyjnej, a także uchylać wydane przez nich decyzje sprzeczne z prawem lub stanem faktycznym. [20]

Oddział 3

Wykonywanie kary i jej indywidualizacja

Art. 79. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd poleca zatrzymać i doprowadzić do aresztu śledczego.

§ 1a. W uzasadnionym wypadku, na wniosek skazanego, sąd może wezwać skazanego do stawienia się w wyznaczonym terminie w areszcie śledczym, położonym najbliżej miejsca jego stałego pobytu, wraz z dokumentem stwierdzającym tożsamość, jeżeli dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego uzasadniają przypuszczenie, że skazany stawi się na wezwanie. Zarządzenie wymaga uzasadnienia.

§ 2. Jeżeli w wypadku, o którym mowa w § 1a, skazany, mimo wezwania, nie stawił się w areszcie śledczym, sąd poleca go zatrzymać i doprowadzić. Kosztami zatrzymania i doprowadzenia sąd obciąża skazanego.

§ 3. Przeniesienie skazanego z aresztu śledczego do właściwego zakładu karnego następuje po decyzji klasyfikacyjnej komisji penitencjarnej.

§ 4. Jeżeli skazanym jest żołnierz, obowiązek zatrzymania i doprowadzenia spoczywa na właściwych organach wojskowych.

Art. 79a. § 1. Przy przyjęciu do aresztu śledczego skazany okazuje dokument stwierdzający tożsamość, podaje dane osobowe, informuje o zmianie danych osobowych, o miejscu stałego pobytu, o uprzedniej karalności, o stanie zdrowia, a także o ciążącym na nim obowiązku alimentacyjnym. Skazany może być także poddany czynnościom mającym na celu jego identyfikację, w szczególności: sfotografowaniu, oględzinom zewnętrznym ciała, pobraniu odcisków oraz okazaniu innym osobom.

§ 2. Skazany przekazuje do depozytu dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.

Art. 79b. § 1. Skazanego przyjętego do aresztu śledczego umieszcza się w celi przejściowej, na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni, dla poddania go wstępnym badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym oraz zapoznania z podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi wykonywania kary pozbawienia wolności i porządkiem wewnętrznym aresztu śledczego.

20 Art. 78 § 2 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego

§ 2. Umieszczenia w celi przejściowej nie stosuje się do skazanego przetransportowanego z innego zakładu karnego albo aresztu śledczego, jeżeli był już poddany badaniom i zabiegom, o których mowa w § 1.

§ 3. Skazanego informuje się o obliczonym okresie wykonywania kary. Przyjęcie informacji do wiadomości skazany potwierdza podpisem.

§ 4. Skazanego informuje się o odpowiedzialności karnej i odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie nietykalności cielesnej, czynną napaść lub znieważenie funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Art. 80. § 1. Jeżeli tę samą osobę skazano na kilka kar skutkujących pozbawienie wolności, wykonuje się je w takiej kolejności, w jakiej wpłynęły do wykonania orzeczenia, którymi wymierzono te kary. Zastępcze kary pozbawienia wolności oraz zastępcze kary aresztu za nieuiszczoną grzywnę wykonuje się w ostatniej kolejności.

§ 1a. Orzeczenia prawomocne wykonuje się przed orzeczeniami nieprawomocnymi. Kary porządkowe i środki przymusu wykonuje się w pierwszej kolejności.

§ 2. Sędzia penitencjarny może zarządzić wykonanie kar i środków w innej kolejności niż określona w § 1, jeżeli względy penitencjarne za tym przemawiają.

§ 3. W wypadku skierowania do wykonania orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego wobec skazanego, który odbywa karę wymierzoną innym orzeczeniem, o kolejności wykonania kary i środka zabezpieczającego rozstrzyga sędzia penitencjarny.

§ 4. Dzień, w którym wykonywanie kary zostało rozpoczęte, z jakiejkolwiek przyczyny przerwane, ponownie podjęte lub zakończone, zaokrągla się w górę do pełnego dnia.

§ 5. Jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawienie wolności, dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej kary jest dzień następujący po dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary. W dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary skazanego nie zwalnia się z zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 6. Sąd Penitencjarny z urzędu dokonuje zsumowania kar wymienionych w § 1. celem określenia terminu nabycia przez skazanego prawa do przedterminowego zwolnienia wynikającego z art. 159.[21]

Art. 80a. Początek wykonywania kary liczy się od dnia:

1) przyjęcia skazanego lub ukaranego, który zgłosił się do odbycia kary,

2) zatrzymania skazanego lub ukaranego, który został doprowadzony do odbycia kary,

3) wprowadzenia do wykonania orzeczenia w stosunku do osoby pozbawionej wolności

– chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 80b. § 1. Organ powołany do wykonywania orzeczenia dokonuje obliczenia okresu wykonywania kary na zasadach określonych w niniejszym kodeksie.

21 Art. 80 § 6 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

§ 2. Karę jednego dnia wykonuje się w dniu jej rozpoczęcia.

§ 3. Kara kończy się w dniu upływu tylu dni, ile dni wynosi jej wymiar obliczony zgodnie z art. 12c.

§ 4. Okres wykonywania kary, tymczasowego aresztowania lub innego środka podlegającego zaliczeniu na poczet orzeczonej kary oblicza się na podstawie liczby dni, w których następowało faktyczne pozbawienie wolności w tym okresie.

§ 5. Ten sam okres czasu nie może być zaliczony na poczet różnych kar.

Art. 81. Karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

1) programowanego oddziaływania;

2) terapeutycznym;

3) zwykłym.

Art. 82. § 1. W celu stwarzania warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanymi, zapobieganiu szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych oraz zapewnieniu skazanym bezpieczeństwa osobistego, wyboru właściwego systemu wykonywania kary, rodzaju i typu zakładu karnego oraz rozmieszczenia skazanych wewnątrz zakładu karnego – dokonuje się ich klasyfikacji.

§ 2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się mając na względzie w szczególności:

1) płeć;

2) wiek;

3) uprzednie odbywanie kary pozbawienia wolności;

4) umyślność lub nieumyślność czynu;

5) czas pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności;

6) stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym stopień uzależnienia od substancji psychoaktywnej;

7) stopień demoralizacji i zagrożenia społecznego;

8) rodzaj popełnionego przestępstwa;

9) stosunek skazanego do popełnionego przestępstwa.

§ 3. Podstawą klasyfikacji są w szczególności badania osobopoznawcze.

Art. 83. § 1. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby, za jego zgodą, badaniom psychologicznym, a także psychiatrycznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 1a. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby, za jego zgodą, także badaniom seksuologicznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 2. Badania, o których mowa w § 1, przeprowadza się przede wszystkim w odpowiednich ośrodkach diagnostycznych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia, powołuje ośrodki diagnostyczne, o których mowa w § 2, oraz określi zasady organizacji i warunki przeprowadzania badań w tych ośrodkach. Rozporządzenie uwzględni potrzebę:

1) wyjaśnienia psychologicznych i socjologicznych procesów zachowania skazanego,

2) zdiagnozowania ewentualnych zaburzeń psychicznych skazanego,

3) określenia ewentualnego postępowania leczniczego i rehabilitacyjnego

– w celu podjęcia właściwej decyzji klasyfikacyjnej i określenia warunków indywidualnego oddziaływania na skazanego.

Art. 84. § 1. W zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 21 roku życia; w uzasadnionych wypadkach skazany może odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 21 roku życia.

§ 2. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania, dorosły skazany po raz pierwszy, wyróżniający się dobrą postawą, może, za swoją zgodą, odbywać karę w zakładzie karnym dla młodocianych; korzysta on wtedy z takich uprawnień jak młodociany.

§ 3. Młodocianego, któremu pozostało co najmniej 6 miesięcy do nabycia prawa do ubiegania się o warunkowe zwolnienie lub sprawiającego trudności wychowawcze, poddaje się badaniom psychologicznym; przepisy art. 83 stosuje się odpowiednio.

Art. 85. § 1. W zakładzie karnym dla odbywających karę po raz pierwszy osadza się również skazanych odbywających zastępczą karę pozbawienia wolności orzeczoną w tej samej sprawie oraz skazanych na karę pozbawienia wolności niewymienionych w art. 86.

§ 2. W zakładzie karnym, o którym mowa w § 1, mogą odbywać karę młodociani skazani za przestępstwo, o którym mowa w art. 10 § 2 lub 2a Kodeksu karnego, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze i resocjalizacyjne.

Art. 86. § 1. W zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych odbywają karę dorośli skazani za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności oraz ukarani za wykroczenia umyślne karą aresztu lub zastępczą karą aresztu, którzy uprzednio już odbywali takie kary lub karę aresztu wojskowego za umyślne przestępstwa lub wykroczenia, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla odbywających karę po raz pierwszy.

§ 2. W zakładzie karnym, o którym mowa w § 1, mogą odbywać karę skazani określeni w art. 65 Kodeksu karnego oraz w art. 37 § 1 pkt 2 i 5 Kodeksu karnego skarbowego, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy resocjalizacyjne.

Art. 87. § 1. Kobiety odbywają karę pozbawienia wolności odrębnie od mężczyzn, chyba że wyrażą zgodę na piśmie na osadzenie ich w celach koedukacyjnych wskazanych przez nie w tym piśmie. Zgoda ta może być przez nie w każdej chwili cofnięta.

§ 1a. Przepis § 1. dotyczy także mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności.[22]

§ 2. Skazana kobieta odbywa karę w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że stopień demoralizacji lub względy bezpieczeństwa przemawiają za odbywaniem kary w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. Kobiecie ciężarnej lub karmiącej zapewnia się opiekę specjalistyczną.

§ 4. W celu umożliwienia matce pozbawionej wolności sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem organizuje się przy wskazanych zakładach karnych domy dla matki i dziecka, w których dziecko może przebywać na życzenie matki do ukończenia trzeciego roku życia, chyba że względy wychowawcze lub zdrowotne, potwierdzone opinią lekarza albo psychologa, przemawiają za oddzieleniem dziecka od matki albo za przedłużeniem lub skróceniem tego okresu. Decyzje w tym zakresie wymagają zgody sądu opiekuńczego. Do matek pozbawionych wolności sprawujących stałą i bezpośrednią opiekę nad dzieckiem przepisu art. 69 nie stosuje się.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy wskazanych zakładach karnych oraz szczegółowe zasady organizowania i działania tych placówek, uwzględniając sytuacje, o których mowa w § 3–4, a także potrzeby w zakresie zabezpieczenia prawidłowego rozwoju dziecka.

Art. 87a. § 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których te dzieci przebywają.

§ 2. Skazani sprawujący stałą pieczę nad dziećmi, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powinni być w miarę możliwości osadzani w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.

Art. 88. § 1. Skazanego odbywającego karę w systemie programowanego oddziaływania osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności uzasadniają osadzenie go w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 2. Skazanego za przestępstwo nieumyślne lub odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności albo karę aresztu osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za osadzeniem go w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. W zakładzie karnym typu zamkniętego osadza się:

1) skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, chyba że szczególne okoliczności przemawiają przeciwko takiemu osadzeniu, co nie dotyczy skazanych uznanych za stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;

2) (uchylony)

22 Art. 87 §1, 1a - pozwala m. in. na wspólne osadzenie małżeństw oraz osób w związkach partnerskich oraz osób nieheteronormatywnych

3) skazanego z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, lub upośledzonego umysłowo;

4) skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;

5) skazanego objętego ochroną na mocy art. 88d albo ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1197).

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 5a. (uchylony)

§ 5b. (uchylony)

§ 6. W zakładzie karnym typu zamkniętego można także osadzić, ze względu na zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu:

1) skazanego za przestępstwo nieumyślne, odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności, osobę odbywającą karę aresztu oraz skazane kobiety, a także innych skazanych, których właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, zachowanie po dokonaniu przestępstwa, negatywna ocena postawy i zachowania w areszcie śledczym, względy bezpieczeństwa zakładu albo inne szczególne okoliczności wskazują, że należy wobec nich wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;

2) skazanego, który podczas pobytu w areszcie śledczym lub zakładzie karnym naruszył w poważnym stopniu dyscyplinę i porządek;

3) skazanego przebywającego dotychczas w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego, jeżeli negatywna ocena jego postawy i zachowania, a także względy bezpieczeństwa zakładu wskazują, że należy wobec niego wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;

4) skazanego, który popełnił przestępstwo o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, jeżeli jego postawa i zachowanie przemawiają za przebywaniem w zakładzie karnym typu zamkniętego.

Art. 88a. § 1. Za skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu można uznać skazanego, który:

1) popełnił przestępstwo o bardzo wysokim stopniu społecznej szkodliwości, w szczególności przestępstwo:

a) zamachu na:

– niepodległość lub integralność Rzeczypospolitej Polskiej,

– konstytucyjny ustrój państwa lub konstytucyjne organy Rzeczypospolitej Polskiej,

– życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

– jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,

b) ze szczególnym okrucieństwem,

c) wzięcia lub przetrzymania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika,

d) uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego,

e) z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwopalnych;

2) popełnił przestępstwo w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, zwłaszcza z uwagi na jego kierowniczą lub znaczącą rolę w grupie lub związku;

3) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że:

a) był organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,

b) dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub inną osobę zatrudnioną w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,

c) był sprawcą zgwałcenia, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu albo znęcał się nad skazanym, ukaranym lub tymczasowo aresztowanym,

d) uwolnił się lub usiłował uwolnić się z zakładu karnego lub aresztu śledczego albo podczas konwojowania poza terenem zakładu lub aresztu.

§ 2. Przy podjęciu i każdorazowej weryfikacji decyzji o uznaniu skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu komisja penitencjarna uwzględnia:

1) właściwości i warunki osobiste skazanego;

2) motywacje i sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa;

3) sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym;

4) stopień demoralizacji lub postępy w resocjalizacji;

5) w wypadku skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw – zagrożenie dla porządku prawnego, które może wyniknąć z nawiązania przez skazanego bezprawnych kontaktów z innymi członkami grupy, w tym zwłaszcza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego lub dla czynności mających na celu ujawnienie mienia stanowiącego korzyść z popełnienia przestępstwa, oraz fakt, że inni członkowie grupy lub związku przebywają na wolności.

§ 3. Skazany stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywa karę w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu

zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu. Zapisów art. 89 nie stosuje się.[23]

§ 4. O osadzeniu skazanego w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego zawiadamia się sędziego penitencjarnego.

§ 5. Skazanego, o którym mowa w art. 88 § 3 pkt 5, można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w § 3.

Art. 88b. § 1. W zakładzie karnym typu zamkniętego skazani stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywają karę w następujących warunkach:

1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;

2) cele mieszkalne pozostają zamknięte całą dobę i są częściej kontrolowane niż te, w których osadzeni są skazani, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;

3) skazani mogą uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, tylko w oddziale, w którym są osadzeni;

4) poruszanie się skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;

5) skazanych poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do cel;

6) spacer skazanych odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;

7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 ze skazanymi określa każdorazowo dyrektor zakładu karnego;

8) widzenia skazanych odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. Skazani nie mogą korzystać z widzeń w obecności skazanych, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;

9) widzenia udzielane są w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi, dotyczy to także osób, o których mowa w art. 8 § 3, jednak na żądanie tych osób widzeń udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt ze skazanymi. W czasie korzystania z widzeń skazani mogą spożywać artykuły żywnościowe i napoje;

10) skazani nie mogą korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Komisja penitencjarna może uznać, że nie zachodzi potrzeba stosowania wszystkich warunków, o których mowa w § 1, i odstąpić od stosowania jednego lub więcej z nich; przepis art. 88a § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami, można przywrócić stosowanie warunków, od których odstąpiono, lub zmienić ich zakres.

23 Art. 88 a § 3 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykuł 89

§ 3. Na wniosek skazanego lub jego obrońcy, nie częściej jednak niż raz na 3 miesiące, komisja penitencjarna wskazuje przyczyny uzasadniające kwalifikację skazanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz stosowanie wobec niego warunków określonych w § 1.

Art. 88c. § 1. Zachowanie skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu podlega stałemu monitorowaniu.

§ 2. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w art. 88b § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

Art. 88d. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym skazany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor zakładu karnego obejmuje takiego skazanego za jego pisemną zgodą szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, która może polegać na:

1) kontroli stanu jego zdrowia;

2) udzielaniu pomocy psychologicznej;

3) (uchylony)

4) stosowaniu warunków odbywania kary określonych w art. 88c;

5) zakazie pozostawiania skazanego samotnie w celi mieszkalnej lub innym pomieszczeniu, z wyjątkiem cel i pomieszczeń monitorowanych;

6) wzmożonej obserwacji zachowania skazanego;

7) zwiększeniu stopnia izolacji od innych skazanych;

8) częstszej wizytacji celi mieszkalnej przez wyznaczonych funkcjonariuszy lub pracowników Służby Więziennej niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

9) określeniu szczególnego sposobu korzystania z zabezpieczeń techniczno-ochronnych w celi mieszkalnej;

10) częstszej kontroli posiadanych przez skazanego w celi mieszkalnej przedmiotów, w tym leków, niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

11) częstszej kontroli celi mieszkalnej niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec skazanego, o którym mowa w § 1:

1) warunków odbywania kary określonych w art. 88b § 1 pkt 1–4, 6, 8 i 9 oraz § 2 i 3,

2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą skazanego.

§ 2a. Objęcie skazanego szczególną ochroną powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, w granicach niezbędnych do osiągnięcia tego celu, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 2b. Szczegółowy sposób realizacji szczególnej ochrony skazanego nie może być bardziej dolegliwy niż warunki odbywania kary, które mogą być stosowane wobec skazanego, o którym mowa w art. 88a § 1. Art. 89 nie stosuje się.[24]

§ 3. Dyrektor zakładu karnego obejmuje skazanego szczególną ochroną na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Dyrektor zakładu karnego może objąć skazanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące. Przed podjęciem decyzji dyrektor zakładu karnego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec skazanego środki, o których mowa w § 1. [25]

§ 5. W decyzji o objęciu skazanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, oraz szczegółowy sposób realizacji tej ochrony, wskazując środki, o których mowa w § 1 lub 2.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia skazanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną, dyrektor zakładu karnego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną skazanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek skazanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się skazanemu.

§ 9. Dyrektor zakładu karnego zawiadamia sędziego penitencjarnego o objęciu skazanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia skazanego do innego zakładu karnego. Dyrektor zakładu karnego, w którym skazany przebywa, informuje dyrektora zakładu karnego, do którego skazany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o

24 Art. 88d § 2b - zmiany związane z nowym brzmieniem artykuł 89
25 Art. 88d - z racji ingerencji w prywatność skazanego podejmowane działania „dla jego dobra” nie mogą być wbrew jego woli

dotychczasowym sposobie ochrony i przyczynach jej zastosowania. Dyrektor zakładu karnego, do którego skazany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec skazanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 89. § 1. Jeżeli postawa i zachowanie skazanego za tym przemawiają, przenosi się go z zakładu karnego typu zamkniętego do zakładu typu półotwartego lub otwartego.

§ 1a. Skazanych obligatoryjnie przenosi się z zakładu karnego typu zamkniętego do półotwartego po odbyciu przez nich jednej piątej części zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio przy przenoszeniu skazanego z zakładu typu półotwartego.

§ 2a. Skazanych obligatoryjnie przenosi się z zakładu karnego typu półotwartego do otwartego po odbyciu przez nich dwóch piątych części zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności przenosi się do zakładu karnego typu półotwartego po odbyciu przez niego w wypadku pierwszy raz karanych 12 i pół roku, a recydywistów po 15 latach, a do zakładu karnego typu otwartego – po odbyciu przez niego - w wypadku pierwszy raz karanych 20 lat, a recydywistów 25 latach. Przeniesienie następuje po przeprowadzeniu badań psychologicznych, a także psychiatrycznych, o których mowa w art. 83 § 1.

§ 3a. Przeniesienie, o którym mowa w § 1, skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, wymaga przeprowadzenia również badań seksuologicznych, o których mowa w art. 83 § 1a, a także zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Ujemna ocena postawy i zachowania skazanego, a także względy bezpieczeństwa mogą powodować przeniesienie go do zakładu karnego typu półotwartego lub zamkniętego.

§ 4a. W przypadku zastosowania względem skazanego § 4. przywrócenie go do zakładu karnego typu otwartego lub półotwartego, z którego został przeniesiony następuje obligatoryjnie po okresie 3 miesięcy. [26]

Art. 90. W zakładzie karnym typu zamkniętego:

1) cele mieszkalne skazanych mogą być otwarte w porze dziennej przez określony czas, jeżeli względy bezpieczeństwa nie stoją temu na przeszkodzie;

2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w pełnym systemie konwojowania;

3) zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe oraz nauczanie organizuje się w obrębie zakładu karnego;

4) ruch skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się w sposób zorganizowany i pod dozorem;

5) skazani mogą korzystać z własnej bielizny, obuwia i odzieży;

26 Art. 89 § 1, 4a - zmiana jest powiązana ze zmianą artykuł 159 a także została dość obszernie rozpisana na początku tego uzasadnienia artykuł 90 92 artykuł 217 a paragraf 16 o uzasadnienie zmiany jest na początku tego uzasadnienia

6) skazani mogą korzystać z czterech widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora zakładu karnego wykorzystać je jednorazowo;

7) widzenia skazanego podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio

8) korespondencja skazanego podlega cenzurze administracji zakładu karnego, tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio; chyba że ustawa stanowi inaczej

9) rozmowy telefoniczne skazanego lub rozmowy skazanego prowadzone za pomocą innych środków łączności podlegają kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio.

10) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie; [27]

Art. 91. W zakładzie karnym typu półotwartego:

1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte w porze dziennej, natomiast w porze nocnej mogą być zamknięte;

2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w systemie zmniejszonego konwojowania lub bez konwojenta, w tym również na pojedynczych stanowiskach pracy;

3) skazanym można zezwalać na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz w zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;

4) skazanym można zezwalać na udział w organizowanych przez administrację zakładu karnego poza terenem zakładu karnego grupowych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych w obecności funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego; łączna liczba opuszczeń zakładu karnego w celu udziału w tych zajęciach dla jednego skazanego nie może przekroczyć 28 w ciągu roku;

5) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;

6) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;

7) skazanym można udzielać przepustek z zakładu karnego łącznie na okres nieprzekraczający 28 dni w roku;

8) skazani mogą korzystać z czterech widzeń w miesiącu, które za zgodą dyrektora zakładu karnego mogą być połączone;

9) widzenia skazanego podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

27 Art. 90 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

10) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

11) rozmowy telefoniczne skazanych lub rozmowy skazanych prowadzone za pomocą innych środków łączności mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio.

12) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie; [28]

Art. 91a. W zakładach karnych dla młodocianych typu zamkniętego i półotwartego skazani mają ponadto prawo do dodatkowego widzenia w miesiącu.

Art. 92. W zakładzie karnym typu otwartego:

1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte przez całą dobę;

2) skazanych zatrudnia się przede wszystkim poza terenem zakładu karnego, bez konwojenta, na pojedynczych stanowiskach pracy;

3) skazanym zezwala się na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;

4) skazanym zezwala się na udział w organizowanych przez administrację zakładu karnego poza terenem zakładu karnego zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych oraz innych takich zajęciach i imprezach organizowanych poza terenem zakładu karnego; sposób udziału w zajęciach i imprezach określa dyrektor zakładu karnego;

5) (uchylony)

6) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;

7) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;

8) skazani mogą otrzymywać z depozytu zakładu karnego środki pieniężne pozostające do ich dyspozycji;

9) skazanym udziela się przepustek z zakładu karnego, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące;

10) skazany może korzystać z czterech widzeń w miesiącu;

11) widzenia skazanego mogą podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanego w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

12) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie;

28 Art. 91 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

13) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

14) rozmowy telefoniczne skazanego lub rozmowy skazanego prowadzone za pomocą innych środków łączności mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio; [29]

Art. 93. Do przepustek określonych w art. 91 pkt 7 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 5, 7 i 8 oraz art. 140.

Art. 94. Skazany na karę aresztu wojskowego odbywa karę w zakładzie karnym typu otwartego, chyba że szczególne względy przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym innego typu.

Art. 95. § 1. W systemie programowanego oddziaływania odbywają karę skazani młodociani, a także skazani dorośli, którzy wyrażają zgodę na współudział w opracowaniu i wykonaniu indywidualnego programu oddziaływania.

§ 2. W programach oddziaływania ustala się zwłaszcza: rodzaje zatrudnienia i nauczania skazanych, ich kontakty przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi, wykorzystywanie czasu wolnego, możliwości wywiązywania się z ciążących na nich obowiązków oraz inne przedsięwzięcia niezbędne dla przygotowania skazanych do powrotu do społeczeństwa.

§ 3. Wykonywanie programów oddziaływania podlega okresowym ocenom; programy te mogą ulegać zmianom.

§ 4. Jeżeli zachodzą warunki określone w art. 96, skazanego przenosi się do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Skazanego dorosłego przenosi się do odbywania kary w systemie zwykłym, jeżeli nie przestrzega on wymagań ustalonych w programie oddziaływania.

Art. 96. § 1. W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeni umysłowo, a także uzależnieni od substancji psychoaktywnej oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Jeżeli przemawiają za tym względy lecznicze i wychowawcze, w oddziale terapeutycznym mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą.

§ 4. Karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.

Art. 97. § 1. Wykonując karę w systemie terapeutycznym, uwzględnia się w postępowaniu ze skazanymi w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia.

29 Art. 92 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

§ 2. Wykonywanie kary dostosowuje się do potrzeb w zakresie leczenia, zatrudnienia, nauczania i wymagań higieniczno-sanitarnych. Jeżeli względy zdrowotne tego wymagają, organizuje się zatrudnienie w warunkach pracy chronionej.

§ 3. Skazanych, którzy nie wymagają już oddziaływania specjalistycznego, o którym mowa w art. 96, przenosi się do odpowiedniego systemu wykonywania kary.

Art. 98. W systemie zwykłym skazany może korzystać z dostępnego w zakładzie karnym zatrudnienia, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych.

Art. 99. § 1. Zastępczą karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie zwykłym, w miarę możliwości w oddzieleniu od innych skazanych, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem skazanego do innego systemu.

§ 2. Ukarani karą aresztu orzeczoną za wykroczenie lub karami porządkowymi oraz osoby, wobec których zastosowano środki przymusu skutkujące pozbawienie wolności, odbywają je oddzielnie od skazanych, w systemie zwykłym, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem do innego systemu.

§ 3. Jeżeli wobec skazanego wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczona za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności, to w czasie wykonywania tej kary lub środka skazany pozostaje w takim systemie wykonywania kary, do jakiego został skierowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Art. 100. § 1. Skazany odbywa karę w najbliższym miejsca wskazanego przez niego jako miejsce zamieszkania po opuszczeniu zakładu karnego oraz we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym. Przeniesienie skazanego do innego właściwego zakładu karnego może nastąpić, szczególnie w przypadku:

1) zmiany przeznaczenia zakładu karnego lub w celu zapewnienia warunków, o których mowa w art. 110 § 2;

2) zatrudnienia lub nauki;

3) udzielenia świadczenia zdrowotnego;

4) skierowania do ośrodka diagnostycznego, oddziału terapeutycznego lub oddziału dla osób stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu śledczego lub zakładu karnego;

5) udziału w czynności procesowej;

6) ważnych względów rodzinnych;

7) względów związanych z bezpieczeństwem skazanego;

8) konieczności zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie.

§ 2. Dyrektor Generalny Służby Więziennej ustala miejsce odbywania kary pozbawienia wolności dla skazanego objętego ochroną na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym.

Oddział 4

Prawa i obowiązki skazanego

Art. 101. Skazanego po osadzeniu w zakładzie karnym należy bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 102. Skazany ma prawo w szczególności do:

1) odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny;

2) utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi;

3) korzystania z wolności religijnej;

4) otrzymywania związanego z zatrudnieniem wynagrodzenia oraz do ubezpieczenia społecznego w zakresie przewidzianym w odrębnych przepisach, a także pomocy w uzyskiwaniu świadczeń inwalidzkich;

5) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej, a za zgodą dyrektora zakładu karnego do wytwarzania i zbywania wykonanych przedmiotów;

6) korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, radia, telewizji, książek i prasy;

7) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem, właściwym kuratorem sądowym oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42 oraz z innymi osobami wymienionymi w art. 8 § 3.;

8) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;

9) zapoznawania się z wszystkimi opiniami, sporządzonymi przez administrację zakładu karnego dotyczącymi jego osoby także poprzez system informatyczny online.

9a) Szczegóły działania systemu informatycznego online pozwalającego na przeglądanie dokumentów wymienionych w pkt. 9 określa Minister Sprawiedliwości w Rozporządzeniu.

9b) Skazany może upoważnić do dostępu do danych wymienionych w pkt 9 także inne osoby.[30]

10) składania wniosków, skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania ich, w nieobecności innych osób, administracji zakładu karnego, kierownikom jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sędziemu penitencjarnemu, prokuratorowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich;

30 Art. 102 pkt. 9, 9a i 9c - jak wykazała wieloletnia praktyka, brak dostępu do informacji o sobie przez osadzonych pozwalał np. na tworzenie nieprawdziwych treści wynikających np. z braku sympatii politycznych (np. o krytykowaniu działań rządu 2015-2022, przykład w załączeniu). Nowe rozwiązanie pozwoli zapobiec w przyszłości takim sytuacjom, a dla np. rodzin skazanych może pełnić funkcję swoistego „elektronicznego dzienniczka" pozwalającego monitorować postępy w resocjalizacji ich bliskich osadzonych w jednostce penitencjarnej

11) prowadzenia korespondencji z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 103. Skazani mają prawo kierować skargi do organów powołanych na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 104. Korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nienaruszający praw innych osób oraz niezakłócający ustalonego przez Ministra Sprawiedliwości porządku wewnętrznego.

Art. 104a. § 1. Na wniosek właściwego organu gminy, za zgodą dyrektora zakładu karnego, umożliwia się skazanemu na jego pisemny wniosek lub za jego pisemną zgodą udział w usuwaniu skutków sytuacji kryzysowych oraz klęsk żywiołowych.

§ 2. Zasady udziału skazanych w usuwaniu skutków sytuacji kryzysowych oraz klęsk żywiołowych określa się w porozumieniu zawieranym pomiędzy dyrektorem zakładu karnego i organem, o którym mowa w § 1.

Art. 105. § 1. Skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne oraz przez inne środki łączności, a także ułatwiać utrzymywanie kontaktów z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Skazany cudzoziemiec może prowadzić korespondencję z właściwym urzędem konsularnym, a w razie braku takiego urzędu – z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym oraz korzystać z widzeń z urzędnikiem konsularnym lub wykonującym funkcje konsularne pracownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego.

§ 3. Zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2 są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę, a także od wymogów indywidualnego oddziaływania, z wyjątkiem prawa do otrzymywania paczek.

§ 4. (uchylony)

1) (uchylony) ,

2) (uchylony) ,

3) (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 6. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania otrzymywanych i przesyłanych przez skazanych paczek lub ich zniszczenia, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku publicznego, powiadamiając o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Zniszczenie paczek odbywa się na podstawie odrębnych przepisów.

§ 6a. Skazany ponosi koszty prowadzenia korespondencji, w tym korespondencji urzędowej. W szczególnie uzasadnionych wypadkach skazany, który nie posiada środków pieniężnych, może otrzymać od administracji zakładu karnego znaczki pocztowe na korespondencję.

§ 7. Skazany wysyłając korespondencję urzędową przekazuje wraz z nią wypełnione potwierdzenie odbioru, które po podpisaniu przez przyjmującego zwracane jest skazanemu. Na kopercie umieszcza się odcisk stempla z nazwą zakładu karnego oraz odnotowuje się datę jej odbioru.

§ 8. Dyrektor Generalny Służby Więziennej określi, w drodze zarządzenia, wzór potwierdzenia odbioru wysyłanej korespondencji urzędowej, o którym mowa w § 7.

Art. 105a. § 1. Widzenie trwa 60 minut. W tym samym dniu skazanemu udziela się tylko jednego widzenia, z zastrzeżeniem art. 90 pkt 6, art. 91 pkt 8 i art. 9 pkt 10.

§ 2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż trzy osoby pełnoletnie, chyba że dyrektor zakładu karnego, w uzasadnionych wypadkach, wyrazi zgodę na udział większej liczby osób. Liczba osób małoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby małoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 2a. Osoba małoletnia do lat 15 korzysta z widzenia ze skazanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w przypadku gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać – pod opieką funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego wyznaczonego przez dyrektora zakładu karnego.

§ 3. Skazani, o których mowa w art. 87a, mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

§ 4. Skazany może odbywać widzenie z członkiem rodziny, inną osobą bliską oraz z osobą niebędącą członkiem rodziny lub inną osobą bliską.

§ 4a. Skazany celem utrzymania bliskich relacji ma prawo raz na 2 miesiące do realizacji dodatkowego dwugodzinnego widzenia z osobami wymienionymi w § 4, w formie widzenia bez osoby dozorującej w osobnym pomieszczeniu.[31]

§ 5. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku.

§ 6. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych przez odwiedzających na terenie zakładu karnego. Artykuły żywnościowe i napoje, które nie zostały spożyte w czasie widzenia, przekazuje się osobie odwiedzającej.

§ 7. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad odbywania widzenia, może być ono przerwane lub zakończone przed czasem.

§ 8. Szczegółowe warunki i zasady odbywania widzeń dyrektor zakładu karnego podaje do wiadomości, w formie ogłoszenia, w miejscu dostępnym dla odwiedzających.

§ 9. Ograniczenia wynikające z § 1, 2 i 5 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z osobami wymienionymi w art. 8 § 3 i art. 105 § 2.

---

31 Art. 105 a § 4, § 4a - nowa treść ich zapisów gwarantuje spełnienie gwarancji konstytucyjnych dotyczących szczególnej ochrony przez Państwo m.in. Rodziny, a wszelkie próby ograniczenia tego kontaktu ewidentnie godzą w ten zapis Konstytucji

Art. 105b. § 1. Skazany codziennie ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy w sposób ustalony w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym. W uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego może udzielić zgody na skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego na koszt zakładu karnego.

§ 1a. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej, dyrektor zakładu karnego może udzielić zgody na skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z rodziną i innymi osobami bliskimi poza godzinami ustalonymi w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W wypadkach zagrożenia porządku publicznego lub zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu dyrektor zakładu karnego może za zgodą sądu penitencjarnego na czas określony pozbawić skazanego uprawnienia, o którym mowa w § 1, nie dłużej jednak niż łącznie 7 dni w danym miesiącu.[32]

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 105c. § 1. (uchylony)[33]

§ 2. (uchylony)[34]

Art. 106. § 1. Skazany ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładzie karnym w dni świąteczne, słuchania i oglądania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania niezbędnych w tym celu książek, pism i przedmiotów.

§ 2. Skazany ma prawo do uczestniczenia w prowadzonym w zakładzie karnym nauczaniu religii, brania udziału w działalności charytatywnej i społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego, a także do spotkań indywidualnych z duchownym kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy; duchowni ci mogą odwiedzać skazanych w pomieszczeniach, w których przebywają.

§ 3. Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji ani zakłócać ustalonego porządku w zakładzie karnym.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii odpowiednich władz duchownych kościołów i innych związków wyznaniowych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie potrzebę zapewnienia warunków dla indywidualnego i zbiorowego uczestnictwa osób osadzonych w tych zakładach i aresztach w nabożeństwach i spotkaniach.

---

32 Art. 105b - nowa treść ich zapisów gwarantuje spełnienie gwarancji konstytucyjnych dotyczących szczególnej ochrony przez Państwo m.in. Rodziny, a wszelkie próby ograniczenia tego kontaktu ewidentnie godzą w ten zapis Konstytucji

33 Art. 105b § 4, 5, Art. 105c - są niezgodne z szeregiem innych aktów prawnych m. in. Ustawą Prawo Telekomunikacyjne, bogata dokumentacja m. in. wnioski lobbingowe, pisma KIKE i inne w tej sprawie znajdują się m.in. na www.stopustawie.pl

34 Art. 105c - jest niemożliwy technicznie do realizacji - m. in. w kwestii stwierdzenia czy połączenie jest realizowane na numer przekierowany

Art. 107. § 1. Skazani za przestępstwo popełnione z motywacji politycznej, religijnej lub przekonań ideowych odbywają karę w oddzieleniu od skazanych za inne przestępstwa; mają prawo do korzystania z własnej odzieży, bielizny i obuwia oraz nie podlegają obowiązkowi pracy.

§ 2. Z uprawnień, o których mowa w § 1, nie korzystają skazani za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy.

Art. 108. § 1. Administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary.

§ 2. Skazany jest obowiązany poinformować niezwłocznie przełożonego o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń.

Art. 109. § 1. Skazany przebywający w zakładzie karnym lub areszcie śledczym otrzymuje trzy razy dziennie napój i posiłki o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem rodzaju wykonywanej pracy i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza.

§ 2. Skazany przebywający poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, który bierze udział w szczególności w czynnościach procesowych lub innych czynnościach wymagających konwojowania, a któremu ze względów technicznych lub organizacyjnych nie można wydać gorącego posiłku, a zwłaszcza w przypadku braku możliwości wydania posiłku w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu o odpowiedniej wartości odżywczej i napój, z uwzględnieniem wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu według wskazań lekarza.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje posiłków i napojów wydawanych osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich wartość odżywczą i energetyczną, a także minimalny dzienny koszt posiłków i napojów, uwzględniając wiek, stan zdrowia osadzonego i rodzaj wykonywanej przez niego pracy, konieczność zapewnienia posiłków i napojów osadzonym przyjmowanym do zakładu karnego lub aresztu śledczego i je opuszczającym, oraz przebywającym poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, a także mając na uwadze konieczność zapewnienia warzyw i owoców w ciągu dnia.

Art. 110. § 1. Skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej.

§ 2. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadającej na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m2. Celę wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania. W celi zapewnia się odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę oraz oświetlenie, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych.

§ 2a. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 90 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie i trzecie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m2, nie mniej jednak niż 2 m2, w razie:

1) wprowadzenia stanu wojennego, wyjątkowego lub klęski żywiołowej, lub w czasie ich obowiązywania,

2) ogłoszenia na terenie położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii albo wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii

– uwzględniając stopień zagrożenia dla życia i zdrowia;

3) konieczności zapobieżenia wystąpieniu innego zdarzenia stanowiącego bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa skazanego albo bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo zapobieżenia skutkom takiego zdarzenia.

§ 2b. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie i trzecie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m2, nie mniej jednak niż 2 m2, jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych:

1) skazanego na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata;

2) (uchylony);

3) skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego;

4) skazanego, który samowolnie uwolnił się od odbywania kary pozbawienia wolności;

5) skazanego, który korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego, nie powrócił w wyznaczonym terminie;

6) przetransportowanego na polecenie sądu lub prokuratora z innego zakładu karnego lub aresztu śledczego, w celu udziału w rozprawie lub innych czynnościach procesowych;

7) osoby tymczasowo aresztowanej, ukaranej karą porządkową lub co do której zastosowano inne środki przymusu skutkujące pozbawienie wolności.

§ 2c. Okres, o którym mowa w § 2b, może być przedłużony tylko za zgodą sędziego penitencjarnego. Łączny okres umieszczenia skazanego w warunkach określonych w § 2b nie może przekroczyć 28 dni.

§ 2d. Wydając decyzję na podstawie § 2a–2c, należy minimalizować zagrożenie pogorszenia warunków wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania oraz zmierzać do szybkiego umieszczenia w celi mieszkalnej, o której mowa w § 2.

§ 2e. W decyzji wydanej na podstawie § 2a–2c należy określić czas oraz przyczyny umieszczenia skazanego w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m2, a także oznaczyć termin, do którego skazany ma w tych warunkach przebywać.

§ 2f. Skargę na decyzję wydaną na podstawie § 2a–2c sąd rozpoznaje w terminie 7 dni.

§ 2g. Decyzję o umieszczeniu skazanego w warunkach określonych w § 2a–2c należy niezwłocznie uchylić, jeżeli ustaną przyczyny, dla których została ona wydana.

§ 2h. W wypadkach przewidzianych w § 2b i 2c należy zapewnić skazanemu codzienne spacery dłuższe o pół godziny oraz korzystanie z dodatkowych zajęć kulturalno-oświatowych lub z zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 2i. Przepisy § 2b lub 2c mogą być stosowane wobec tego samego skazanego nie wcześniej niż po upływie 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie w warunkach w nich określonych.

§ 3. Urządzenia sanitarne w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego mogą być usytuowane poza celami mieszkalnymi.

§ 4. Przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności:

1) decyzję klasyfikacyjną;

2) konieczność oddzielenia skazanego od tymczasowo aresztowanego;

3) potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym;

4) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;

5) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych;

6) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw w trakcie odbywania kary.

§ 4a. Do powierzchni w celi mieszkalnej, o której mowa w § 2 zdanie pierwsze, § 2a i 2b, nie wlicza się wnęki okiennej i wnęki grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz wydzielonych kącików sanitarnych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, w szczególności tryb postępowania Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dyrektorów okręgowych oraz dyrektorów zakładów karnych lub aresztów śledczych w zakresie zawiadamiania o przekroczonej pojemności odpowiednio w skali kraju, obszaru działania okręgowego inspektoratu oraz zakładu karnego lub aresztu śledczego, tryb postępowania dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych w zakresie organizowania dodatkowych cel mieszkalnych, a także tryb postępowania prezesów sądów i kierowników jednostek organizacyjnych prokuratury w wypadku przeludnienia zakładów karnych lub aresztów śledczych ponad ustaloną pojemność w skali kraju, uwzględniając konieczność humanitarnego traktowania osadzonych, z poszanowaniem ich godności ludzkiej.

Art. 110a. § 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, w tym w wersji elektronicznej m.in. na pendrive, którego jest uczestnikiem, smartfon, komputer osobisty z wbudowanym ekranem, artykuły żywnościowe, wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich w tym w wersji elektronicznej, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe. [35]

35 Art. 110a - zmiany wynikające z praktyki, m. in. Dlatego, że dyrektor dyrektorzy zakładów karnych wbrew art. 110a § 1 w związku z art. 115 § 14 KPK od ok. 2019 roku odmawiają osadzonym ich kodeksowego prawa do posiadania dokumentacji w wersji elektronicznej. W kwestii środków łączności nowelizacja ta idzie w sukurs żądaniom pracowników Służby Więziennej związanych z rzekomym brakiem możliwości realizacji codziennych połączeń telefonicznych do rodzin i pełnomocników osób osadzonych w JOSW. Ponadto legalizuje istniejący stan rzeczy polegający na fakcie, że w polskich więzieniach – w celach mieszkalnych osób osadzonych – są już tysiące smartfonów, które dostarczyli niestety najczęściej sami pracownicy jednostek (źródło: materiały prasowe, informacje od samych osadzonych, informacje z Prokuratur).

§ 2. Dyrektor zakładu karnego zezwala:

1) na posiadanie w celi sprzętu elektronicznego lub elektrycznego, którego wymiary nie przekraczają określonych w porządku wewnętrznym

2) skazanemu na posiadanie w celi innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia lub będących wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego

§ 3. Skazany nie może posiadać w celi albo przekazywać do depozytu w trakcie pobytu w zakładzie karnym przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek. Przedmioty te przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego.

§ 4. Skazany, w tym również przebywający poza terenem zakładu karnego w związku z zatrudnieniem, nie może posiadać, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym lub bezpieczeństwa osób w nim przebywających.

§ 5. Zakaz określony w § 4 nie dotyczy skazanych przebywających poza terenem zakładu karnego w związku z zatrudnieniem w odniesieniu do przedmiotów i dokumentów niezbędnych do wykonywania pracy, udostępnionych im na czas jej wykonywania przez podmiot zatrudniający.

Art. 110b. § 1 Sprzęt RTV wydawany na podstawie art. 110A § 2 osadzonemu do celi mieszkalnej z wyłączeniem odbiorników telewizyjnych oraz przystawek STB, chyba, że jest to kolejny OTV lub STB w celi mieszkalnej – otrzymywany jest przez tego osadzonego po uiszczeniu przez niego na wskazany rachunek Jednostki Penitencjarnej opłaty wymienionej w § 2.

§ 2 Opłata na pokrycie zużycia energii elektrycznej wyliczana jest według wzoru: moc znamionowa danego sprzętu RTV wydanego osadzonemu x 24 godziny x 30 dni x stawka za energię elektryczną opłacana w danym okresie rozliczeniowym przez Jednostkę Penitencjarną.

§ 3 Opłata za wszystkie sprzęty RTV wydane osadzonemu pobierana jest z góry za kolejny miesiąc.

§4 W przypadku wycofania przez osobę uprawnioną zgody na posiadanie sprzętu RTV przez danego osadzonego nadpłacona kwota w wysokości 1/30 za każdy pozostały dzień danego miesiąca zwracana jest na konto depozytowe tego osadzonego – zgodnie z zapisem art. 113 § 1.

§ 5 Każdy osadzony ma indywidualne prawo do posiadania sprzętów RTV zgodnych z zapisami Ustawy Kodeks Karny Wykonawczy oraz aktów niższego rzędu, w tym OTV, STB, radioodbiorników, konsol oraz komputerów osobistych. Prawo to jest realizowane tylko po spełnieniu przez danego osadzonego warunków § 1.[36]

36 Art. 110 b - Wprowadzenie tego artykułu pozwoli na znaczne oszczędności w rachunkach za energię elektryczną w Jednostkach Penitencjarnych, ponadto forma ryczałtowego rozliczenia według wzoru: moc znamionowa urządzenia RTV x 24 godziny x 30 dni x stawka za energię elektryczną opłacana w danym okresie rozliczeniowym przez Jednostkę Penitencjarną przyniesie przychód po stronie Jednostki Penitencjarnej, gdyż nawet gdyby każde z wydanych osadzonemu urządzeń RTV pracowało w trybie ciągłym (24 godziny/ 7dni w tygodniu/ 365 dni w roku) to statystycznie osiągnie około 30-40% swojej mocy znamionowej, tym samym realna opłata za zużytą energię elektryczną będzie o wiele niższa. Co za tym idzie z zyskiem dla Jednostki Penitencjarnej będzie wydanie osadzonym jak największej ilości sprzętu RTV, w tym m. in. konsol, których moc znamionowa to często 350W, a realne zużycie energii elektrycznej to 50 - 120W (wg mediany).

Art. 111. § 1. Skazany otrzymuje do użytku, z zakładu karnego, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę oraz obuwie, o ile nie korzysta z własnych. Skazanemu zapewnia się warunki niezbędne do utrzymania higieny osobistej, w szczególności otrzymuje on z zakładu karnego pościel oraz inne środki do utrzymania higieny i czystości w celi.

§ 2. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa.

Art. 112. § 1. Skazany korzysta z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w szczególności z prawa do co najmniej godzinnego spaceru i 8-godzinnego czasu przeznaczonego na sen w ciągu doby. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do korzystania z dłuższego spaceru.

§ 2. W razie naruszenia przez skazanego ustalonego sposobu odbywania spaceru, spacer może być zakończony przed czasem.

§ 3. Skazanemu nie przysługuje prawo do spaceru:

1) w trakcie konwojowania;

2) w dniu, w którym jest konwojowany, jeżeli konwojowanie rozpoczęto nie później niż o godzinie 8:00 i zakończono nie wcześniej niż o godzinie 16:00.

§ 4. Jeżeli w danym dniu skazany nie korzysta ze spaceru z przyczyny, o której mowa w § 3 pkt 2, należy mu udzielić dodatkowego spaceru w ciągu kolejnych 7 dni.

Art. 113. § 1. Skazany przekazuje do depozytu środki pieniężne i przedmioty wartościowe posiadane w zakładzie karnym. Środki pieniężne pozostawione w depozycie nie podlegają oprocentowaniu.

§ 1a. Skazany ma prawo odmówić przekazania do depozytu przedmiotów związanych z wyznawanymi przez niego zasadami, w tym obrączek ślubnych.[37]

§ 2. Do dyspozycji skazanego pozostają środki pieniężne pozostałe po wywiązaniu się z ciążących na nim zobowiązań objętych egzekucją oraz po dokonaniu gromadzenia środków, o których mowa w art. 126 § 1.

§ 3. Środki pieniężne, o których mowa w § 2, skazany może przekazać na wybrany rachunek bankowy lub pozostawić w depozycie.

§ 4. Na pisemny wniosek skazanego wydaje się mu z depozytu przedmioty wartościowe niezajęte podczas postępowania egzekucyjnego oraz jeżeli nie zakłóca to ustalonego w zakładzie karnym porządku i nie narusza uprawnień innych osób.

§ 5. Na pisemny wniosek skazanego i na jego koszt przekazuje się środki pieniężne i przedmioty wartościowe pozostające do jego dyspozycji na rzecz wskazanych przez niego osób, instytucji i organizacji; w uzasadnionych przypadkach koszty przekazania może pokryć zakład karny.

§ 6. Wolne od egzekucji są:

37 Art. 113 § 1a - wynika z praktyki, że zdarzało się siłowe ściąganie z palców osób osadzonych ich obrączek ślubnych i karanie za odmowę ich oddania do depozytu.

1) zapomogi przyznane skazanemu przez dyrektora zakładu karnego;

2) środki pieniężne przyznane skazanemu ze środków, o których mowa w art. 136a § 1;

3) środki pieniężne wpłacone na poczet grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu;

4) środki pieniężne otrzymane przez skazanego w danym miesiącu, w wysokości 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

§ 7. W wypadku zezwolenia na czasowe opuszczenie przez skazanego zakładu karnego lub udzielenia mu przepustki, na jego pisemny wniosek, dokonuje się wypłaty pozostających do jego dyspozycji środków pieniężnych.

Art. 113a. § 1. Skazany ma prawo co najmniej cztery razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, za środki pieniężne pozostające do jego dyspozycji w depozycie. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do dokonywania dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych.

§ 2. Skazanemu umożliwia się dokonanie pierwszego zakupu nie później niż trzeciego dnia roboczego po przyjęciu do aresztu śledczego, o którym mowa w art. 79b § 1.

§ 3. Skazany ma prawo otrzymać raz w miesiącu paczkę żywnościową, w skład której wchodzą artykuły żywnościowe lub wyroby tytoniowe zakupione za pośrednictwem zakładu karnego. Skazany otrzymuje paczkę żywnościową po złożeniu zamówienia na piśmie oraz po pokryciu kosztów przygotowania paczki. Zamówienie może być również złożone przez inne osoby.

§ 4. Skazany może, za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego, otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny, a po pozytywnym zaopiniowaniu przez lekarza – również z lekami; wydawanie leków odbywa się na zasadach ustalonych przez lekarza.

§ 4a. Dostarczenie Skazanemu bielizny nie wymaga zgody Dyrektora zakładu karnego.

§ 5. W paczkach nie mogą być dostarczane przedmioty niedozwolone, substancje psychoaktywne oraz artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich zawartości, jak też artykuły w opakowaniach utrudniających ich kontrolę.

§ 6. Artykuły żywnościowe, uznane przez lekarza lub inną upoważnioną osobę wykonującą zawód medyczny w podmiocie leczniczym dla osób pozbawionych wolności, za nienadające się do spożycia, podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

§ 7. Dyrektor zakładu karnego na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwala skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i częstsze otrzymywanie paczek.

§ 8. Podmiot realizujący prawo skazanych określone w § 1-3 wybierany jest przez Dyrektora zakładu karnego w formie publicznego przetargu. Głównym kryterium wyboru zwycięskiej oferty jest ilość asortymentu i jego cena. Przetarg jest organizowany minimum raz na 5 lat. [38]

38 Art. 113a § 8 - wprowadzenie tego zapisu wyeliminuje działania monopolistyczne, mające miejsce w latach 2015-2024, gdy ceny produktów w cenach są często o ok. 20% wyższe niż w sklepach poza jednostkami penitencjarnymi.

Art. 114. Skazanemu, który nie ma możliwości zarobkowania oraz nie posiada niezbędnych środków materialnych, dyrektor zakładu karnego może przyznać miesięczną zapomogę w wysokości do 1/5 minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Art. 115. § 1. Skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne.

§ 1a. Skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo wyboru:

1) lekarza i pielęgniarki ambulatorium z izbą chorych;

2) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, określone w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1700);

3) świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń opieki zdrowotnej, lekarza dentysty oraz szpitala, określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.2)).

2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1292, 1559, 1773, 1834, 1981, 2105, 2120, 2232, 2270, 2427 i 2469 oraz z 2022 r. poz. 64, 91, 526, 583, 655, 807, 974, 1002, 1079, 1265, 1352, 1700, 1855, 2140 i 2180.

§ 2. Protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze zapewnia się skazanemu bezpłatnie, jeżeli ich brak mógłby pogorszyć stan zdrowia lub uniemożliwić odbywanie kary pozbawienia wolności, a w innych wypadkach odpłatnie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób zaopatrzenia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dostarczane tym osobom bezpłatnie, a także warunki odpłatności w wypadkach, gdy nie są spełnione przesłanki do uzyskania ich bezpłatnie, mając na względzie ochronę zdrowia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich możliwości zarobkowe oraz prawidłowość wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności, a także normalne funkcjonowanie w warunkach izolacji więziennej.

§ 4. Świadczenia zdrowotne udzielane są skazanemu przede wszystkim przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności.

§ 5. Podmioty lecznicze inne niż podmioty, o których mowa w § 4, współdziałają z tymi podmiotami, w zapewnieniu skazanym świadczeń zdrowotnych, gdy konieczne jest w szczególności:

1) natychmiastowe udzielenie świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;

2) przeprowadzenie specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji skazanego;

3) zapewnienie świadczeń zdrowotnych skazanemu, który korzysta z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 5a. W przypadkach, o których mowa w § 5 pkt 2, podmioty lecznicze udzielają skazanemu świadczeń zdrowotnych z zachowaniem kolejności dostępu do tych świadczeń obowiązującej osoby uprawnione do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

§ 5b. Zgłoszenie przez skazanego potrzeby przeprowadzenia postępowania diagnostycznego jest równoznaczne z wyrażeniem przez niego zgody na jego przeprowadzenie.

§ 5c. Jeżeli skazany, który zgłosił informację o stanie zdrowia, chorobach lub urazach, skutkującą potrzebą przeprowadzenia wobec niego procedury medycznej, odmawia wyrażenia zgody na przeprowadzenie postępowania diagnostycznego mającego na celu potwierdzenie tej potrzeby, o przeprowadzeniu takiego postępowania decyduje Sąd Penitencjarny na wniosek lekarza złożony za pośrednictwem Dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. [39]

§ 5d. Skazanego, który odmawia przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego, lekarz za zgodą dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego obejmuje postępowaniem diagnostycznym.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach, dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu pozytywnej opinii lekarza zakładu karnego, zezwala skazanemu, na jego koszt, na leczenie przez wybranego przez niego innego lekarza, podmiotu innego niż określony w § 4, oraz na korzystanie z dodatkowych leków i innych wyrobów medycznych. [40]

§ 7. (uchylony)

§ 7a. Skazanemu, o którym mowa w art. 88 § 3 i 6 pkt 2, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego.

§ 7b. Przepis § 7a stosuje się odpowiednio, w przypadku gdy świadczenie zdrowotne udzielane jest skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego poza terenem tego zakładu.

§ 8. Skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.

§ 8a. Świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności.

§ 9. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności, mając na uwadze konieczność zapewnienia osobom pozbawionym wolności świadczeń opieki zdrowotnej także przez inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, jeżeli udzielenie takich świadczeń przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności nie jest możliwe, w szczególności z powodu braku wyposażenia zakładów karnych i aresztów śledczych w specjalistyczny sprzęt medyczny.

---

39 Art. 115 § 5c - nowa treść zmniejsza ingerencję w prawa pacjenta, którym także przecież jest osoba osadzona - bo przecież każdy ma prawo odmówić np. badania kolonoskopii, gdy usłyszy o ryzykach z nim związanych.

40 Art. 115 § 6 - we wcześniejszej formie powodował kuriozalne sytuacje, gdy lekarz popierał prośbę osadzonego, a dyrektor zakładu karnego (niebędący przecież lekarzem) odmawiał jej realizacji.

§ 10. Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw zdrowia, określą, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb współdziałania podmiotów leczniczych z podmiotami, o których mowa w § 4, w zapewnieniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności, gdy konieczne jest w szczególności natychmiastowe udzielenie świadczenia zdrowotnego ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia osoby pozbawionej wolności, przeprowadzenie specjalistycznego badania, leczenia lub rehabilitacji osoby pozbawionej wolności, a także zapewnienie świadczenia zdrowotnego osobie pozbawionej wolności korzystającej z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Art. 115a. § 1. Osobie pozbawionej wolności, w razie choroby uniemożliwiającej stawiennictwo w postępowaniu prowadzonym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie karne, na podstawie Kodeksu postępowania karnego, w którym obecność osoby pozbawionej wolności była obowiązkowa lub gdy wnosiła ona o dopuszczenie do czynności, będąc uprawnioną do wzięcia w niej udziału lub przez sąd, na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego, zaświadczenie usprawiedliwiające niestawiennictwo wystawia lekarz podmiotu, o którym mowa w art. 115 § 4.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wystawiania zaświadczenia potwierdzającego zdolność albo niezdolność stawiennictwa osoby pozbawionej wolności w przypadku choroby na wezwanie lub zawiadomienie sądu lub organu prowadzącego postępowanie karne oraz sposób doręczania zaświadczenia sądowi lub organowi prowadzącemu postępowanie karne, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz uwzględniając specyfikę opieki zdrowotnej w warunkach izolacji więziennej.

Art. 116. § 1. Skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, a w szczególności:

1) poprawnego zachowania się;

2) przestrzegania higieny osobistej i czystości pomieszczeń, w których przebywa;

2a) niezwłocznego zawiadomienia przełożonego o chorobie własnej oraz o zauważonych objawach chorobowych u innego skazanego;

3) poddania się – niezależnie od obowiązków określonych w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych, wenerycznych i gruźlicy, alkoholizmu i narkomanii – przewidzianym przepisami badaniom, leczeniu, zabiegom lekarskim, sanitarnym oraz rehabilitacji, a także badaniom na obecność w organizmie substancji psychoaktywnej, a skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych, psychiatrycznych lub seksuologicznych, dodatkowo – udzielania osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał, oraz wykonywania zleconych przez psychologa, psychiatrę lub seksuologa czynności niezbędnych na potrzeby badania;

3a) poddania się kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej oraz umożliwienia i nieutrudniania przeprowadzenia innych kontroli, o których mowa w art. 223f
§ 1;

4) wykonywania pracy, jeżeli przepisy szczególne, także wynikające z prawa międzynarodowego, nie przewidują zwolnienia od tego obowiązku, oraz wykonywania prac, o których mowa w art. 123a § 1;

5) dbałości o mienie zakładu karnego oraz instytucji lub podmiotu gospodarczego, w którym jest zatrudniony;

6) poddania się czynnościom mającym na celu identyfikację osoby;

7) informowania o zmianie danych podanych przy przyjęciu, o których mowa w art. 79a § 1 zdanie pierwsze.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 5a. W wypadkach uzasadnionych względami medycznymi albo potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa skazanego jego zachowanie może podlegać monitorowaniu. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu

§ 6. (uchylony)

Art. 116a. Skazanemu nie wolno:

1) uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody lub wiedzy właściwego przełożonego;

2) posługiwać się wyrazami lub zwrotami powszechnie uznawanymi za wulgarne lub obelżywe albo gwarą przestępców;

3) uprawiać gier hazardowych;

4) używać substancji psychoaktywnej niezależnie od drogi podania;

5) odmawiać przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania, a także powodować u siebie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów;

6) (uchylony);

7) porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałoby to ustalony w zakładzie karnym porządek;

8) samowolnie zmieniać celi mieszkalnej, miejsca wyznaczonego do spania, stanowiska pracy i miejsca wykonywania zleconej czynności;

9) zmieniać wyglądu zewnętrznego w sposób utrudniający identyfikację. [41]

Art. 116b. § 1. Badanie w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności substancji psychoaktywnej przeprowadza się przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego.

41 Art. 116a pkt. 6, 9 - w obecnych czasach jest to przepis nieznajdujący uzasadnienia, a także tworzący swoistą fikcję prawną.

§ 2. Weryfikacja wyniku badania, o którym mowa w § 1, jest przeprowadzona za pomocą badania laboratoryjnego.

§ 3. Skazanego, u którego przeprowadzona weryfikacja wyniku badania wskazanego w § 2 potwierdziła obecność w organizmie substancji psychoaktywnej, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej obciąża się w całości kosztami związanymi z przeprowadzeniem badania laboratoryjnego.

§ 3a. Jeżeli skazany zawiadomił uprawnione organy ścigania, że stał się ofiarą zatrucia jego organizmu środkami psychoaktywnymi przez osoby trzecie, Dyrektor zakładu karnego odstępuje od ukarania takiego skazanego. Skazany podlega w tym wypadku rygorom art. 553 KPK.[42]

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje badań na obecność substancji psychoaktywnej w organizmie skazanego, sposób przeprowadzania tych badań oraz sposób ich dokumentowania, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzania badań i zagwarantowania wiarygodności ich wyników oraz zapewnienie prawidłowego sposobu dokumentowania przeprowadzonych badań.

Art. 116c § 1 Skazanych deklarujących przynależność do subkultury więziennej osadza się w zakładach karnych typu zamkniętego, osobno od osadzonych nie deklarujących takiej przynależności. Nie mają także względem nich zastosowania następujące artykuły 138 § 1, 141 § 1, 105 b § 1a, 105 a § 4, 123 § 1-6, 105 a § 3 oraz 110 a § 2 pkt. 1 z wyłączeniem czajników oraz 110a § 1 w zakresie prawa do posiadania w celi smartfona i komputera osobistego z wbudowanym ekranem.

§ 2 Skazanych wymienionym w § 1 nie przysługuje prawo do warunkowego przedterminowego zwolnienia.

§ 3 Względem skazanych, którzy złożyli pisemne oświadczenie o odstąpieniu od subkultury więziennej paragrafy 1 i 2 mają zastosowanie przez kolejny rok kalendarzowy od daty podpisania przez nich takiego oświadczenia.

§ 4 Skazanych, którzy mimo braku deklaracji przynależności do subkultury więziennej stosują jej zasady oraz używają gwary przestępczej traktuje się zgodnie z § 1.

§ 5 W przypadku uzyskania przez administrację jednostki penitencjarnej informacji dotyczących skazanych wymienionych w § 4 stosuje się minimum 12 to godzinną obserwację ich zachowań (powinny być przy tym użyte środki wymienione w artykule 73 a § 110, w szczególności nagrywające głos) – celem potwierdzenia otrzymanych informacji.[43]

42 Art. 116b § 3a - pozwala wyeliminować coś co miało miejsce - to znaczy karanie ofiary zatrucia środkami psychoaktywnymi - gdzie znane było np. jej wieloletnie podejście w tej kwestii oraz aktywny udział w zwalczaniu takich środków na terenie jednostek penitencjarnych.

43 Art. 116c - Od lat 90-tych głównym problemem w jednostkach penitencjarnych jest szeroki wpływ na działanie tych jednostek oraz funkcjonariuszy osób deklarujących przynależność do subkultury więziennej. W większości są to osoby ze zorganizowanych grup przestępczych – często o charakterze zbrojnym. Narzucają oni swoje zasady i zachowania innym osadzonym – ponadto wysługują się (często je zastraszając) osobami nie będącymi w subkulturze więziennej. Takie zachowanie imponuje wielu młodym osadzonym, którzy widząc możliwość „pomiatania" i zastraszania osób spoza subkultury zaraz po przyjęciu do jednostki penitencjarnej deklarują przynależność do subkultury więziennej. Dlatego mając na uwadze ogólnie pojęte dobro społeczne oraz deklaratywną chęć przystąpienia do subkultury więziennej – oznaczająca de facto ciągłe trwanie w zachowaniach in kryminogennych i odmowę uczestnictwa w procesie resocjalizacji – należy przyznać iż wprowadzone przepisy są w pełni zasadne, szczególnie w odniesieniu do wszelkich ulg i nagród, w tym dostępu do sprzętu RTV (z wyłączeniem czajników).
Ponadto osoby takie winny być kierowane tylko do prac porządkowych wewnątrz oddziałów bez możliwości otrzymywania za nie płacy oraz ogólnie pojętych ulg. W przypadku widzeń – realizacja ich powinna być ograniczona tylko do rodziny osadzonego bez możliwości spotkań z osobami spoza niej – pozwoli to dość skutecznie wyeliminować kontakty ze wspólnikami pozostającymi poza murami jednostek penitencjarnych – co obecnie ma często miejsce.
Kontrowersyjnym może wydawać się fakt wprowadzenia braku możliwości realizacji dodatkowych widzeń z dziećmi (art. 105 a § 3 KKW), ale ma to logiczne uzasadnienie – osoby deklarujące swoją przynależność do subkultury więziennej – deklarują tym samym swoją chęć ciągłego trwania w działalności przestępczej – więc należy skutecznie zapobiegać deprawacji nieletnich, którzy mogliby mieć

Art. 117. § 1. Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od substancji psychoaktywnej, a także skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych obejmuje się, za jego zgodą, odpowiednim leczeniem lub rehabilitacją.

§ 2. W razie braku zgody, o której mowa w § 1, w przedmiocie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca. Wniosek o orzeczenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 3. Obowiązek poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji można orzec na czas określony, każdorazowo nie dłuższy niż 2 lata.

§ 4. Sąd penitencjarny zmienia lub uchyla obowiązek poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji w wypadku zmiany lub ustania podstaw jego wykonywania.

§ 5. W przedmiocie zmiany lub uchylenia obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca. Wniosek o zmianę lub uchylenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 6. Wniosek skazanego lub jego obrońcy o zmianę lub uchylenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji złożony przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia w przedmiocie tego obowiązku można pozostawić bez rozpoznania.

§ 7. Na postanowienie w przedmiocie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje także dyrektorowi zakładu karnego.

Art. 118. § 1. W wypadku gdy wykonywanie kary pozbawienia wolności może zagrażać życiu skazanego lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo, dyrektor zakładu karnego, na wniosek lekarza, niezwłocznie powiadamia o tym sędziego penitencjarnego.

§ 2. W wypadku gdy życiu skazanego grozi poważne niebezpieczeństwo, stwierdzone co najmniej przez dwóch lekarzy, można dokonać koniecznego zabiegu lekarskiego, nie wyłączając chirurgicznego, nawet mimo sprzeciwu skazanego.

§ 3. W wypadku sprzeciwu skazanego o dokonaniu zabiegu orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. W nagłym wypadku, jeżeli zachodzi bezpośrednie niebezpieczeństwo śmierci skazanego, o konieczności zabiegu decyduje lekarz.

Art. 119. § 1. Skazany, który w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania organu wykonawczego lub uchylenia się od ciążącego na nim obowiązku powoduje u siebie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej, może być obciążony w całości lub w części kosztami związanymi z leczeniem.

---

z nimi zbyt częsty kontakt i ulegać ich negatywnym wpływom, nawet albo wręcz szczególnie jeśli są to dzieci tych osadzonych.
Reasumując – to sami osadzeni swoim zachowaniem określą czy chcą podlegać rygorom niniejszego artykułu. Uważam też, że to rozwiązanie prawne pozwoli wyeliminować - poprzez zmniejszenie atrakcyjności – całkowicie zjawisko subkultury więziennej w Polsce w ciągu 2-3 lat (oraz ewentualnych gangów, które by wzorem zachodu mogły powstać w jednostkach penitencjarnych).

§ 2. O obciążeniu kosztami, o których mowa w § 1, orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 120. § 1. W razie wyrządzenia przez skazanego z jego winy szkody w mieniu zakładu karnego, nieprzekraczającej dwukrotnej wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, dyrektor tego zakładu może zobowiązać skazanego do naprawienia tej szkody przez zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej; decyzję dyrektora wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanemu.

§ 2. Skazanemu przysługuje, w terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia dyrektora, powództwo o ustalenie, że należność nie istnieje w całości lub w części.

§ 3. Ściągnięcie należności następuje w trybie przewidzianym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Oddział 5

Zatrudnienie

Art. 121. § 1. Skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy.

§ 2. Skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy albo umożliwia się skazanemu wykonywanie pracy zarobkowej w ramach umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy o pracę nakładczą lub na innej podstawie prawnej.

§ 2a. Skazanego prowadzącego zarejestrowaną jednoosobową działalność gospodarczą traktuje się jako osobę zatrudnioną jeżeli nie zalega z daninami publiczno–skarbowymi, w tym do ZUS i Urzędu Skarbowego.[44]

§ 3. Zatrudnienie skazanego następuje za zgodą i na warunkach określonych przez dyrektora zakładu karnego, zapewniających prawidłowy przebieg odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 4. Nieprzestrzeganie przez skazanego lub podmiot zatrudniający warunków zatrudnienia, określonych przez dyrektora zakładu karnego, stanowi podstawę cofnięcia zgody. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego i podmiot zatrudniający.

§ 5. Dyrektor zakładu karnego może cofnąć zgodę na zatrudnienie skazanego lub wykonywanie przez niego pracy zarobkowej z przyczyn związanych z funkcjonowaniem zakładu karnego, a zwłaszcza z jego bezpieczeństwem. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego oraz podmiot zatrudniający.

§ 6. Orzeczenie o istnieniu albo braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy wydaje lekarz.

§ 7. Z wykonywania pracy można zwolnić skazanego kształcącego się lub z innych ważnych powodów.

§ 8. W stosunku do skazanych pracujących, w zakresie nieuregulowanym w niniejszym kodeksie, stosuje się przepisy prawa pracy.

44 Art. 221 § 2a - brak tego zapisu powodował kuriozalne sytuacje, że osoby wykazujące się inicjatywą i m. in. płacące podatki - w dokumentacji zakładów karnych traktowane były jako niepracujące, przez to ich opinie były niekorzystne.

§ 9. W stosunku do skazanych zatrudnionych na podstawie skierowania do pracy stosuje się przepisy prawa pracy, w szczególności przepisy dotyczące czasu pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 9a. W stosunku do skazanych cudzoziemców zatrudnionych na podstawie skierowania do pracy nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383, 1561, 1812 i 2140) w zakresie konieczności uzyskiwania zezwoleń na pracę.

§ 10. Skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności odbywający karę w zakładzie karnym typu zamkniętego może wykonywać pracę wyłącznie na terenie zakładu karnego.

Art. 122. § 1. Przy kierowaniu do pracy uwzględnia się w miarę możliwości zawód, wykształcenie, zainteresowania i potrzeby osobiste skazanego. Jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy, zatrudnienie przy pracach szkodliwych dla zdrowia wymaga jego pisemnej zgody.

§ 2. Pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych, a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną.

Art. 122a. § 1. Skazanego instruuje się o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, szkoli w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznaje z podstawowymi zasadami i normami pracy oraz zasadami wynagradzania za pracę.

§ 2. Skazany jest obowiązany pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny i regulaminu pracy, przepisów porządkowych, przeciwpożarowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dbać o porządek w miejscu pracy jak również o stan obsługiwanych maszyn i urządzeń.

Art. 123. § 1. Praca skazanego jest odpłatna, z zastrzeżeniem art. 123a. Zasady wynagradzania za pracę ustala się w porozumieniu zawieranym przez dyrektora zakładu karnego lub w umowie zawieranej przez skazanego. Przy skierowaniu skazanego do prac administracyjno-porządkowych na terenie zakładu karnego, wynagrodzenie za pracę ustala dyrektor tego zakładu.

§ 2. Wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy. W wypadku przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonania pełnej miesięcznej normy pracy wynagrodzenie wypłaca się proporcjonalnie do ilości czasu pracy lub wykonanej normy pracy, choćby z tego powodu wypłacone wynagrodzenie nie osiągnęło kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. W razie zatrudnienia skazanego w niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustala się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Skazanemu wynagrodzenie przysługuje tylko za pracę wykonaną, z zastrzeżeniem § 4.

§ 4. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy jedynie w wypadku, gdy był gotów do jej wykonania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących podmiotu zatrudniającego.

§ 5. Podmiot może na czas przestoju powierzyć skazanemu, za zgodą dyrektora zakładu karnego, inną odpowiednią pracę, za której wykonanie przysługuje wynagrodzenie przewidziane za tę pracę.

§ 6. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas przestoju spowodowanego warunkami atmosferycznymi jedynie w wypadku, gdy tak stanowi porozumienie lub umowa, o których mowa w § 1.

Art. 123a. § 1. Za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, a także za prace na cele społeczne na rzecz:

1) samorządu terytorialnego,

2) podmiotów, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim,

3) państwowych lub samorządowych jednostek organizacyjnych,

4) spółek prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu lub województwa

– w wymiarze nieprzekraczającym 90 godzin miesięcznie, skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie.

§ 2. Skazanemu, za jego pisemną zgodą lub na jego wniosek, dyrektor zakładu karnego może zezwolić na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach, o których mowa w § 1, w wymiarze przekraczającym 90 godzin miesięcznie lub przy pracach na cele społeczne na rzecz podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, oraz innych organizacji pożytku publicznego.

§ 3. W celu przyuczenia do wykonywania pracy skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie nieodpłatnej pracy w przywięziennych zakładach pracy, przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody.

§ 5. Podmioty, o których mowa w § 1 i 2, zgłaszają zapotrzebowanie na przyjęcie do pracy na cele społeczne skazanych właściwemu organowi gminy.

§ 6. Właściwy organ gminy wyznacza podmioty, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, na podstawie zapotrzebowania lub z własnej inicjatywy, za zgodą podmiotów, o których mowa w § 1 i 2.

§ 7. Wyznaczone podmioty mają obowiązek przyjąć skazanych do pracy.

§ 8. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, czynności tych podmiotów, w zakresie wykonywania pracy, w tym dotyczące zgłaszania zapotrzebowania na przyjęcie do pracy skazanych, organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania pracy na cele społeczne.

Art. 124. § 1. Skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na podstawie skierowania do pracy lub umowy o pracę nakładczą przysługuje po roku nieprzerwanej pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, a skazanemu zatrudnionemu nieodpłatnie – 14 dni zwolnienia od pracy, bez prawa do wynagrodzenia. Skazany nie może zrzec się prawa do zwolnienia od pracy.

§ 2. Wymiar urlopu wypoczynkowego przysługującego skazanemu zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę wynosi 18 dni roboczych.

§ 3. Skazany w okresie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia od pracy, o których mowa w § 1 i 2, korzysta z uprawnień do:

1) dodatkowego lub dłuższego widzenia;

2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;

3) dłuższych spacerów;

4) pierwszeństwa lub częstszego udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 4. Zakres uprawnień, o których mowa w § 3, określa dyrektor zakładu karnego indywidualnie dla każdego skazanego.

Art. 125. § 1. (uchylony)[45]

§ 2. Z przypadającego skazanemu wynagrodzenia za pracę, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, wolne jest w każdym czasie od egzekucji 30%.

Art. 126. § 1. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1–3, środki do wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę gromadzi się i zachowuje do przekazania skazanemu w chwili jego zwolnienia z zakładu karnego, z przeznaczeniem na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.

§ 2. Gromadzeniu podlega:

1) 50% kwoty zdeponowanej przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę;

2) 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 8% minimalnego wynagrodzenia za pracę;

3) 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego niewymienionych w pkt 1 i 2, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 8% minimalnego wynagrodzenia za
pracę.

§ 3. Kwoty, określone w § 2 pkt 2 i 3, podlegają gromadzeniu po potrąceniu należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym.

45 Art. 125 § 1 - jako de facto omijanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przyznawania w pełnej wysokości pensji za wykonaną pracę osób pozbawionych wolności

§ 4. Środki pieniężne gromadzone w sposób wskazany w § 1–3 zakłady karne składają na rachunkach sum depozytowych i wypłacają skazanemu w gotówce w kwocie nominalnej powiększonej o należne odsetki.

§ 5. Rachunki sum depozytowych, o których mowa w § 4, prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego odrębnie dla każdego zakładu karnego na podstawie umów zawartych z dyrektorami zakładów karnych.

§ 6. Bank Gospodarstwa Krajowego, prowadząc rachunki sum depozytowych zakładów karnych, zapewnia w szczególności:

1) ewidencję analityczną środków dla poszczególnych depozytów (mikrorachunki) w ramach każdego rachunku;

2) dzienne naliczanie odsetek oraz okresową kapitalizację odsetek należnych od środków zgromadzonych na każdym mikrorachunku;

3) możliwość wymiany informacji z dysponentami rachunków, w zakresie stanu każdego mikrorachunku (kapitału i odsetek), wpłat na każdy mikrorachunek i wypłat z każdego mikrorachunku.

§ 7. Środki złożone na rachunkach sum depozytowych są oprocentowane w wysokości stopy depozytowej Narodowego Banku Polskiego. Odsetki naliczone od sum depozytowych złożonych na rachunkach sum depozytowych zakładów karnych podlegają kapitalizacji rocznej na dzień 31 grudnia każdego roku kalendarzowego oraz na dzień zwolnienia skazanego z zakładu karnego.

§ 8. Wraz z wykonaniem konwojowania skazanego do innego zakładu karnego przekazuje się na rachunek sum depozytowych tego zakładu karnego środki pieniężne skazanego zgromadzone dla niego w sposób wskazany w § 1–3 wraz z należnymi do dnia poprzedzającego dzień konwojowania odsetkami.

§ 9. Zgromadzona kwota podlega każdorazowo uzupełnieniu w razie wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę.

§ 10. Środki pieniężne, o których mowa w § 1, na wniosek skazanego przekazuje się na spłatę grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

§ 11. Skazany może zrezygnować z gromadzenia środków wymienionych w § 1. po złożeniu oświadczenia, że po puszczeniu zakładu karnego nie będzie sobie rościł z tego tytułu żadnych roszczeń.

Art. 126a. Skazanym umożliwia się zakładanie własnych rachunków oszczędnościowych w bankach komercyjnych. [46]

Art. 127. § 1. Okresy pracy, za którą przysługuje wynagrodzenie, wykonywanej przez skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem prac, o których mowa w art. 123a § 1, 2

46 Art. 126 § 1, 2 pkt 1, § 11, Art. 126a - powodują zmniejszenie pracy przez działy finansowe jednostek penitencjarnych, a osadzonym jako osobom dorosłym daje się pełnię prawa do dysponowania swoimi zasobami finansowymi. Ponadto gromadzenie środków przez skazanych na wieloletnie kary powoduje tylko dewaluację pieniądza, bo oczywistym jest spadek jego wartości nabywczej w przeciągu 10 - 15 lat. Konsekwencją tego jest też powstanie artykułu 126a.

i 3, są okresami składkowymi na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

§ 2. Skazany zwalniany z zakładu karnego, zatrudniany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności na podstawie skierowania do pracy, otrzymuje zaświadczenie o wykonywaniu pracy.

Art. 128. § 1. Okresy wykonywania przez skazanego odpłatnego zatrudnienia, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umów cywilnoprawnych, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, z zastrzeżeniem § 2 i 3.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli w myśl przepisu prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy do stażu pracy wlicza się tylko okresy zatrudnienia w danym zakładzie pracy, w określonej branży albo okresy pracy na określonych stanowiskach lub pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

§ 3. Okresu pracy, o którym mowa w § 1, nie wlicza się do okresu pracy:

1) od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego lub innego świadczenia przysługującego z upływem roku pracy lub okresu krótszego niż rok;

2) wymaganego do zajmowania określonego stanowiska pracy.

Art. 129. § 1. Rada Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb powierzania podmiotom gospodarczym, instytucjom lub organizacjom wykonywania określonych zadań w zakresie zatrudnienia i nauczania skazanych oraz opieki postpenitencjarnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady zatrudniania skazanych, z uwzględnieniem rodzajów zatrudnienia, zasad wynagradzania skazanych zatrudnionych odpłatnie na podstawie skierowania do pracy, udzielania skazanym zwolnień od pracy lub urlopów wypoczynkowych, przyczyn i sposobów usprawiedliwiania niewykonywania pracy oraz dokumentowania zatrudnienia.

Oddział 6

Nauczanie

Art. 130. § 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie obowiązkowe w zakresie szkoły podstawowej, a także umożliwia się nauczanie w zakresie ponadpodstawowym i na kursach zawodowych. Zawodowe szkolenie kursowe może być w całości lub częściowo odpłatne.

§ 2. Zakład karny ma obowiązek prowadzenia nauczania, stosownie do możliwości i uzdolnień młodocianych skazanych, o których mowa w § 3.

§ 3. Pierwszeństwo w uzyskaniu możliwości objęcia nauczaniem w szkole ponadpodstawowej i na kursach zawodowych mają skazani, którzy nie mają wyuczonego zawodu albo po odbyciu kary nie będą mogli go wykonywać, a także nie ukończyli 21 roku życia.

§ 4. Skazanym nieposiadającym wystarczających środków pieniężnych udostępnia się nieodpłatnie niezbędne podręczniki i pomoce naukowe.

§ 5. W uzasadnionych wypadkach skazany może, na własny koszt, kształcić się w szkołach poza obrębem zakładu karnego za zgodą dyrektora zakładu. Koszty kształcenia skazanego poza obrębem zakładu karnego, ze względu na szczególne okoliczności, mogą być poniesione przez zakład karny.

§ 6. W wypadku zaistnienia poważnych przyczyn uniemożliwiających skazanemu realizację obowiązku nauczania możliwe jest czasowe zwolnienie go z realizacji tego obowiązku.

Art. 131. § 1. Skazani mogą za zgodą dyrektora zakładu karnego uczyć się w szkołach poza obrębem zakładu karnego, jeżeli spełniają ogólnie obowiązujące wymagania w oświacie publicznej, zachowują się poprawnie oraz nie zagrażają porządkowi prawnemu.

§ 2. Dyrektor może zezwolić skazanemu na udział w konsultacjach i zdawanie egzaminów poza zakładem karnym, jeżeli spełnia on warunki wymienione w § 1.

§ 3. (uchylony)

Art. 131a. Komisja penitencjarna pozbawia możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym w przypadkach:

1) zachowań zagrażających bezpieczeństwu zakładu;

2) odmowy uczęszczania do szkoły;

3) stwierdzonych w opinii psychologicznej przeciwwskazań uniemożliwiających spełnienie przez osadzonego wymagań edukacyjnych;

4) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z przewozu na polecenie sądu, prokuratury lub innych uprawnionych organów;

5) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z niepowrotu z czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu;

6) pogorszenia stanu zdrowia osadzonego wykluczającego możliwość uczestniczenia w nauczaniu;

7) nieuzyskania promocji na wyższy semestr i braku możliwości powtarzania semestru.

Art. 132. Praca w warsztatach szkolnych i praktyczna nauka zawodu jest obowiązkowa, jeżeli wynika z programu nauczania. Praktyczna nauka zawodu może być połączona z odpłatną pracą produkcyjną, jeżeli jest to zgodne z tym programem.

Art. 133. Skazanemu wywiązującemu się z obowiązków ucznia po roku nauki można udzielić 14-dniowego urlopu, jeżeli nie ma on prawa do takiego urlopu z tytułu wykonywanej pracy, w ramach którego korzysta on z takich uprawnień i ulg, jakie w okresie urlopu przysługują skazanemu pracującemu.

Art. 134. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb prowadzenia nauczania w zakładach karnych i aresztach śledczych, warunki i tryb realizacji obowiązku nauczania i zwalniania skazanych z tego obowiązku, a także warunki i tryb ponoszenia opłat za kształcenie poza obrębem zakładu karnego, uwzględniając potrzebę dostosowania rodzajów i form uzyskiwania przez skazanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych do warunków zakładu karnego i aresztu

śledczego, specyfikę nauczania prowadzonego w warunkach izolacji więziennej, a także konieczność zapewnienia dyscypliny i porządku podczas nauczania.

Oddział 7

Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna, kultura fizyczna i zajęcia sportowe

Art. 135. § 1. W zakładach karnych stwarza się skazanym warunki odpowiedniego spędzania czasu wolnego. W tym celu organizuje się zajęcia kulturalno-oświatowe, wychowania fizycznego i sportowe oraz pobudza aktywność społeczną skazanych.

§ 2. W każdym zakładzie karnym prowadzi się zwłaszcza wypożyczalnię książek i prasy dla skazanych oraz stwarza możliwość korzystania z urządzeń audiowizualnych w świetlicach i w celach mieszkalnych. Korzystając z tych urządzeń skazany nie może zakłócać ustalonego porządku w zakładzie.

Art. 136. § 1. Skazanym można zezwolić na tworzenie zespołów w celu prowadzenia działalności kulturalnej, oświatowej, społecznej i sportowej. Z tych względów można również zezwolić na nawiązywanie kontaktów oraz na współdziałanie z odpowiednimi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami. W szczególności można zezwolić na podejmowanie prac na cele publiczne, jak również na realizację innych społecznie uznanych celów.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego może powołać rzeczników skazanych w celu powierzenia im zadań opiniotwórczych i konsultacyjnych.

§ 3. Do wykonywania zadań związanych z zajęciami kulturalno-oświatowymi, z zakresu kultury fizycznej i sportu, dyrektor zakładu karnego może wyznaczyć skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.

Art. 136a. § 1. W zakładach karnych można zezwolić na dobrowolne gromadzenie przez skazanych środków finansowych przeznaczonych na pomoc skazanym oraz ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub na cele społeczne.

§ 2. Zasady gromadzenia środków finansowych, o których mowa w § 1, ustala dyrektor zakładu karnego, po zapoznaniu się z opiniami skazanych.

§ 3. Wnioski skazanych dotyczące wydatkowania zgromadzonych środków finansowych, o których mowa w § 1, wymagają zatwierdzenia przez dyrektora zakładu karnego.

Oddział 8

Nagrody i ulgi

Art. 137. Skazanemu wyróżniającemu się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary mogą być przyznawane nagrody. Nagroda może być również przyznana skazanemu w celu zachęcenia go do poprawy zachowania.

Art. 138. § 1. Nagrodami są: [47]

1) zezwolenie na dodatkowe lub dłuższe widzenie;

47 Art. 138 § 1 - zmiany są m. in. konsekwencją zmiany artykułu 105b.

2) zezwolenie na widzenie bez osoby dozorującej;

3) zezwolenie na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej;

4) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;

5) nagroda rzeczowa lub pieniężna;

6) (uchylony)

7) zezwolenie na widzenie bez dozoru, poza obrębem zakładu karnego, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nieprzekraczający jednorazowo 30 godzin;

8) zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru, na okres nieprzekraczający jednorazowo 14 dni;

9) pochwała;

10) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;

11) zezwolenie na przekazanie osobie wskazanej przez skazanego upominku;

12) (uchylony);

13) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej;

14) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;

15) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się skazanego ze wskazaną przez niego osobą na koszt zakładu karnego;

16) (uchylony).

§ 2. (uchylony)

Art. 139. § 1. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego.[48]

§ 2. Przyznanie nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 tymczasowo aresztowanemu, mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje.

§ 3. (uchylony).

§ 4. (uchylony).

§ 5. Skazanemu odbywającemu karę dożywotniego pozbawienia wolności nagroda wymieniona w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 może być przyznana po odbyciu co najmniej 15 lat kary.

48 Art. 139 - zmiany są m. in. konsekwencją zmiany artykułów 89 – 92.

§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub wyższym albo karę dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 6a. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio do skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami.

§ 7. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 dyrektor zakładu karnego przyznaje z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego. Dyrektor zakładu karnego może upoważnić kierownika wyodrębnionego oddziału do przyznawania nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7.

§ 8. Jeżeli po przyznaniu nagrody, określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wystąpią nowe okoliczności uzasadniające przypuszczenie, że skazany w czasie pobytu poza zakładem karnym nie będzie przestrzegał porządku prawnego, albo jeżeli skazany korzystający z nagrody określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 zostanie zatrzymany przez uprawniony organ w związku z naruszeniem przez niego porządku prawnego w trakcie trwania nagrody, organ, który przyznał nagrodę, podejmuje decyzję o cofnięciu nagrody bądź o zamianie nagrody na inną. W wypadku, o którym mowa w § 2, powiadamia się organ, który wydał zarządzenie.

§ 9. Skazanemu, który, korzystając z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, nadużył zaufania, a w szczególności nie powrócił do zakładu karnego w wyznaczonym terminie, nie udziela się tych nagród przez okres co najmniej 6 miesięcy od udzielenia ostatniej nagrody.

Art. 140. § 1. W razie korzystania przez skazanego z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 albo z zezwolenia, o którym mowa w art. 141a lub w art. 165 § 2, ma on obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji, właściwej terytorialnie dla miejsca jego przebywania w okresie korzystania z zezwolenia, w celu potwierdzenia miejsca pobytu.

§ 2. Skazany korzystający z zezwoleń, o których mowa w § 1, w każdym przypadku zmiany miejsca pobytu ma obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji właściwej terytorialnie dla nowego miejsca jego przebywania.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego może zobowiązać skazanego, korzystającego z zezwoleń, o których mowa w § 1, do określonego zachowania się, a zwłaszcza do przebywania w określonych w zezwoleniu miejscach pobytu lub częstszego zgłaszania się do jednostki Policji.

§ 4. Czas przebywania skazanego poza zakładem karnym, na podstawie zezwoleń, o których mowa w § 1, odlicza się od okresu odbywania kary, chyba że sędzia penitencjarny zarządzi inaczej w wypadku, gdy skazany w tym czasie nadużył zaufania. [49]

Art. 141. § 1. W wypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 1-5, 7-8, 10-16 mogą być stosowane jako ulgi.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Ulgi przyznaje dyrektor zakładu karnego lub osoba przez niego upoważniona na prośbę skazanego lub osoby najbliższej albo na wniosek przełożonego skazanego.

§ 4. (uchylony)

49 Art. 140 § 4 - zmiana z powodu zapisu urągającemu logice, bo wynikało z niego, że tylko jeśli skazany złamałby prawo, to czas przebywania przez niego poza zakładem karnym zostały odliczony od jego wyroku, jeśli by nie złamał – to nie zostałby odliczony.

Art. 141a. § 1. Dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, w asyście osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, tymczasowo aresztowanemu mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 4. Przepis art. 139 § 8 stosuje się odpowiednio.

§ 5. (uchylony)

Oddział 9

Kary dyscyplinarne

Art. 142. § 1. Skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku, zwane dalej „przekroczeniem”.

§ 2. Jeżeli przekroczenie zawiera znamiona wykroczenia, skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, chyba że wykroczenie popełnione zostało w czasie pobytu poza obrębem zakładu karnego.

Art. 143. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

1) nagana;

2) (uchylony);

3) pozbawienie korzystania z udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca;

4) (uchylony);

5) (uchylony);

6) udzielanie widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, na okres do 1 miesiąca;

7) obniżenie przypadającej skazanemu części wynagrodzenia za pracę, nie więcej niż o 25%, na okres do 1 miesiąca;

7a) (uchylony);

8) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 28 dni.

§ 2. Kary dyscyplinarnej wymienionej w § 1 pkt 8 nie stosuje się wobec kobiet ciężarnych, karmiących lub sprawujących opiekę nad własnymi dziećmi w domach matki i dziecka. [50]

§ 3. Karę dyscyplinarną, o której mowa w § 1 pkt 8, wymierza się skazanemu, który dopuścił się naruszenia nietykalności cielesnej lub czynnej napaści na funkcjonariusza albo pracownika zakładu karnego oraz można wymierzyć skazanemu, który popełnił inne przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek. Kara ta polega na osadzeniu skazanego pojedynczo w celi oraz uniemożliwieniu mu kontaktu z innymi skazanymi; w trakcie jej wykonywania skazanego pozbawia się możliwości:

1) korzystania z widzeń i samoinkasujących aparatów telefonicznych;

2) korzystania ze sprzętu audiowizualnego i komputerowego;

3) bezpośredniego uczestniczenia, wspólnie z innymi skazanymi, w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii; na żądanie skazanego należy mu jednak umożliwić bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwie w warunkach uniemożliwiających mu kontakt z innymi skazanymi;

4) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy;

5) dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych;

6) (uchylony)

7) uczestniczenia w nauczaniu i zatrudnieniu poza celą;

8) korzystania z własnej odzieży, obuwia oraz wyrobów tytoniowych.

Art. 144. § 1. Kary dyscyplinarne określone w art. 143 § 1 pkt 4, 5 i 7–8 wymierza dyrektor zakładu karnego, a inne kary – również osoba przez niego upoważniona.

§ 2. Kary dyscyplinarne wymierza się z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego.

§ 3. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać dokładne określenie przekroczenia popełnionego przez skazanego.

§ 4. Decyzję o ukaraniu karą dyscyplinarną sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają – również innym skazanym lub innym osobom. Przepis ten ma zastosowanie również do decyzji o uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego.

§ 5. (uchylony)

Art. 145. § 1. Wymierzając karę dyscyplinarną uwzględnia się stopień zawinienia i zasady indywidualizacji, mając w szczególności na względzie rodzaj i okoliczności czynu, stosunek do popełnionego przekroczenia, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia skazanego oraz cele wychowawcze.

50 Art. 143 § 1 - zmiana katalogu kar eliminuje kary niehumanitarne - jak pozbawienie możliwości nabycia jedzenia, czy też wszelkie ograniczenia w kontakcie z rodziną - która to właśnie jest główną siłą w resocjalizacji skazanych.

§ 2. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wysłuchuje się obwinionego, zapoznaje się z opinią wychowawcy, a jeżeli zachodzi potrzeba – również składającego wniosek o ukaranie oraz z opiniami innych osób, a także z zeznaniami świadków. Postępowanie może odbywać się w obecności innych skazanych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

§ 2a. Na wniosek obwinionego uczestnikiem postępowania może być osoba wymieniona w art. 8§ 3, którą należy o tym uprzedzić minimum 7 dni przed terminem planowanego wymierzenia kary, informując o powodzie wymierzenia kary oraz o zabezpieczonych dowodach, jeżeli takowe istnieją. Powiadomienie to może być wykonane za pośrednictwem elektronicznych środków komunikacji. Niestawienie się prawidłowo powiadomionej osoby wymienionej w art. 8 § 3 w wyznaczonym terminie nie wstrzymuje wymierzenia kary w tym terminie.

§ 2b. Każde wymierzenie kary jest rejestrowane urządzeniem rejestrującym obraz i dźwięk, a nagranie z niego jest przechowywane przez minimum 21 dni.

§ 2c. W przypadku wymierzenia kary z art. 143 § 1 pkt 8 na wniosek obwinionego powiadamia się niezwłocznie wskazaną przez niego osobę o wymierzeniu mu tej kary i o czasie jej trwania.[51]

§ 3. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 8 lekarz albo psycholog wydaje pisemną opinię o jego zdolności do odbycia tej kary. Jeżeli z opinii wynika brak zdolności do odbycia tej kary, stosuje się art. 146 § 3. Wymierzenie tej kary powyżej 14 dni wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej, określonej w art. 143 § 1 pkt 4 i 5, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza co do skutków dla stanu zdrowia skazanego wymierzenia tej kary.

§ 5. Po zasięgnięciu opinii lekarza dyrektor podejmuje decyzję o ewentualnym odroczeniu wykonania tej kary.

Art. 146. § 1. Za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W wypadku gdy skazany popełnił więcej przekroczeń, zanim został ukarany za którekolwiek z nich, wymierza się jedną karę, odpowiednio surowszą.

§ 2. Ponowne wymierzenie kary dyscyplinarnej nie może nastąpić w taki sposób, aby była ona bezpośrednio ani pośrednio przedłużeniem odbywania takiej samej kary, chyba że łączny okres trwania wymierzonych kar nie przekracza przewidzianej granicy czasu trwania tej kary.

§ 3. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można odstąpić od ukarania dyscyplinarnego, wykonanie wymierzonej kary zawiesić na okres do 3 miesięcy, zamienić ją na inną mniej dolegliwą lub karę darować. Po upływie okresu zawieszenia wymierzoną karę uważa się za wykonaną.

§ 4. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor zakładu karnego postanowi inaczej.

Art. 147. § 1. Nie można wymierzyć kary dyscyplinarnej, jeżeli od dnia powzięcia przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przekroczenia upłynęło 14 dni lub od dnia popełnienia

51 Art. 145 § 2a – 2c - dodanie tych artykułów gwarantuje iż karanie skazanego będzie przebiegało w pełni zgodnie z zasadami prawa oraz z poszanowaniem godności osoby obwinionej

przekroczenia – 30 dni. Nie można rozpocząć wykonywania kary dyscyplinarnej po upływie 14 dni od jej wymierzenia.

§ 2. Terminy określone w § 1 nie biegną, jeżeli skazany przebywa poza obrębem zakładu karnego bez zezwolenia lub w związku z leczeniem wynikłym z samouszkodzenia lub z zasadnego zastosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego, a także w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 3. Przedawnienie wykonania kary dyscyplinarnej nie biegnie w czasie wykonywania takiej samej kary, wymierzonej wcześniej.

Art. 148. § 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną wykonuje się bezzwłocznie. Sędzia penitencjarny może wstrzymać wykonanie kary dyscyplinarnej na czas potrzebny do wyjaśnienia okoliczności uzasadniających jej wymierzenie, a także uchylić karę dyscyplinarną z powodu jej niezasadności lub przekazać sprawę dyrektorowi zakładu karnego do ponownego rozpoznania.

§ 2. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia odbycie wymierzonej kary dyscyplinarnej w całości lub w części, wykonywanie jej należy odroczyć lub przerwać albo zamienić na taką karę dyscyplinarną, którą skazany może odbyć. Decyzję w tym względzie podejmuje dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu opinii lekarza.

§ 3. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej lekarz lub psycholog kontroluje zdolność skazanego do odbywania tej kary.

§ 4. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej, o której mowa w § 3, dyrektor zakładu karnego może, w wypadkach uzasadnionych względami rodzinnymi, osobistymi lub wychowawczymi, zezwolić skazanemu na widzenie lub rozmowę telefoniczną.

Art. 149. Jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nieznane przedtem, wskazujące na to, iż ukarany jest niewinny, dyrektor zakładu karnego uchyla karę dyscyplinarną i uznaje ją za niebyłą oraz podejmuje stosowną decyzję mającą na celu uchylenie skutków ukarania.

Oddział 10

Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności

Art. 150. § 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo.

Art. 151. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do roku, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka.

§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów. Odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2, art. 64a

lub art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

§ 3. Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednak łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w § 1; okres odroczenia biegnie od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie.

§ 4. Odraczając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może zobowiązać skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych.

§ 5. Wykonując orzeczenie o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do skazanego, który został zobowiązany do wykonania obowiązków określonych w § 4, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Art. 152. (uchylony)

Art. 153. § 1. Sąd penitencjarny udziela przerwy w wykonaniu kary w wypadku określonym w art. 150 § 1 do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd penitencjarny może udzielić przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste. Przepisy art. 151 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 2a. Wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 3. Nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielenia dalszych przerw jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy. Jest on również właściwy do orzeczenia przerwy, o której mowa w § 3, jeżeli skazany nadal przebywa na wolności.

Art. 153a. § 1. Udzielając przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności skazanemu, wobec którego administracja zakładu karnego sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną, sąd penitencjarny może orzec wobec tego skazanego elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.

§ 2. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–200 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego, który został skazany za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, niezależnie od treści sporządzonej prognozy kryminologiczno-społecznej, orzeczenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu jest obowiązkowe.

§ 3. Sąd penitencjarny może odstąpić od orzeczenia elektronicznej kontroli miejsca pobytu, o której mowa w § 2, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 4. (uchylony)[52]

§ 5. Sąd penitencjarny może uchylić elektroniczną kontrolę miejsca pobytu nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od udzielenia przerwy, jeżeli dalsze stosowanie takiej kontroli jest niecelowe. Wobec skazanego, o którym mowa w § 2, uchylenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu może nastąpić w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od udzielenia przerwy.

§ 6. Elektroniczna kontrola miejsca pobytu ustaje najpóźniej z chwilą osadzenia skazanego po upływie okresu przerwy.

Art. 153b. § 1. W posiedzeniu w przedmiocie odroczenia lub przerwy ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a także sądowy kurator zawodowy lub dyrektor zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o wydanie postanowienia.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia lub przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 154. § 1. Jeżeli prokurator oświadczył, że sprzeciwia się udzieleniu przerwy, postanowienie o udzieleniu przerwy staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 2. Zażalenie wniesione przez prokuratora podlega rozpoznaniu w terminie 14 dni.

Art. 155. § 1. Jeżeli przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności trwała co najmniej rok, a skazany odbył co najmniej 6 miesięcy kary – sąd penitencjarny może warunkowo zwolnić skazanego z odbycia reszty kary na zasadach określonych w art. 77 Kodeksu karnego, przy czym zwolnienie może nastąpić w każdym czasie, bez ograniczeń wynikających z art. 78 i 79 Kodeksu karnego.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli kara lub suma kar pozbawienia wolności przekracza 3 lata.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 156. § 1. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności sąd może odwołać w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny, jak również z powodu niewykonywania obowiązków określonych w art. 151 § 4.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności; postanowienie o odwołaniu przerwy wydaje sąd penitencjarny, który jej udzielił.

§ 2a. Sąd penitencjarny odwołuje przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia podmiotowi dozorującemu gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyla się od niezwłocznego założenia przez podmiot dozorujący nadajnika lub od wykonania innych obowiązków związanych z dozorem elektronicznym.

§ 2b. Sąd penitencjarny może odstąpić od odwołania przerwy, o którym mowa w § 2a, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

52 Art. 153 § 4 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

§ 3. Właściwy sąd odwołuje odroczenie lub przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 1 i 2, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 4. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności skazany został tymczasowo aresztowany, kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane, podlega wykonaniu z mocy prawa.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, z tym że w wypadku odroczenia sąd bezzwłocznie kieruje orzeczenie do wykonania.

Art. 157. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, sąd może odwołać również na wniosek właściwego dowódcy.

Art. 158. Wniosek o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, może złożyć również dowódca jednostki. Termin zawity do złożenia wniosku upływa w dniu ukończenia służby przez żołnierza.

Art. 158a. Na postanowienie w przedmiocie odwołania odroczenia lub przerwy, a także w przedmiocie wniosku o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, przysługuje zażalenie.

Oddział 11

Warunkowe przedterminowe zwolnienie [53]

Art. 159 § 1 Każdy skazany zostaje obligatoryjnie zwolniony z zakładu karnego po upływie:

1) dla pierwszy raz karanych połowy zarządzanego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio

2) dla recydywistów dwóch trzecich zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio

3) dla skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności pierwszy raz karanych po 25 latach zasądzonego wyroku, a recydywistów po 30 latach zasądzonego wyroku.

§ 1a W przypadku naruszenia warunków zwolnienia, kolejne zwolnienie następuje po:

1) dla pierwszy raz karanych po połowie pozostałej do odbycia części kary

2) dla recydywistów po dwóch trzecich pozostałej do odbycia części kary

3) dla dożywotnio pozbawionych wolności pierwszy raz karanych po 15 latach, a recydywistów po 20 latach.

§ 1b W przypadku drugiego naruszenia warunków zwolnienia, kolejne zwolnienie z pozostałej części kary nie przysługuje.

53 Art. 159 - 166 - zapisy dotyczące przedterminowego zwolnienia zostały szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

§ 2. Zwolniony, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, jest obowiązany do:

1) bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego, zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu,

2) zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby,

3) niezmieniania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu,

4) wykonywania nałożonych na niego obowiązków – o czym sąd poucza warunkowo zwolnionego.

§ 3. W razie oddania pod dozór sąd poucza skazanego o obowiązku wynikającym z art. 169 § 2.

§ 4 Warunki zwolnienia określa sąd penitencjarny i mogą obejmować one:

1) nakaz przebywania w określonych miejscach i czasie

2) zakaz przebywania w określonych miejscach i czasie

3) zakaz zbliżania się do określonych osób

4) nakaz odbycia leczenia

5) nakaz odbycia terapii

6) zakaz opuszczania terenu Rzeczypospolitej Polskiej

7) nakaz pokrycia w określonym czasie zasądzonych wyrokiem Sądu zobowiązań finansowych.

§ 5 Warunki określone w § 4 mogą być zmienione w każdym czasie na uzasadniony wniosek samego skazanego lub uprawnionego organu, w tym w szczególności kuratora zawodowego.

§ 6 Każdy skazany objęty § 1 i § 1a zostaje obligatoryjnie objęty stacjonarnym lub mobilnym dozorem elektronicznym na okres:

1) dla pierwszy raz karanych połowy pozostałej zawieszonej reszty kary

2) dla recydywistów dwóch trzecich pozostałej zawieszonej reszty kary

3) dla skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności - pierwszy raz karanych na 15 lat, dla recydywistów 20 lat.

§ 7 Skazany wobec którego zastosowano obostrzenie wynikające z art. 77 § 2 KK zostaje przedterminowo zwolniony w terminie określonym tym obostrzeniem.

§ 7a Sąd Penitencjarny na uzasadniony wniosek skazanego, jego obrońcy, dyrektora zakładu karnego, kuratora zawodowego lub prokuratora może zmienić na korzyść skazanego okres wynikający z § 7 i zastosować względem niego zasady określone w § 1.

§ 7b Na postanowienie sądu wymienione w § 7a przysługuje zażalenie.

§ 7c Wniosek wymieniony w § 7a można złożyć nie częściej niż raz na pół roku. Złożony wcześniej - sąd pozostawia bez rozpoznania.

Art. 160. § 1. Sąd penitencjarny odwołuje przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 2. Sąd penitencjarny odwołuje przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony, skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą.

§ 3. Sąd penitencjarny może odwołać przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych.

§ 4. Sąd odwołuje przedterminowe zwolnienie skazanego, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 3, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 5. Gdy skazany został oddany pod dozór osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, wniosek o odwołanie przedterminowego zwolnienia może złożyć również ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 6. W posiedzeniu w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia bierze udział prokurator, a mają prawo wziąć udział w posiedzeniu skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 7. Na postanowienie w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia przysługuje zażalenie.

§ 8. W przypadku odwołania przedterminowego zwolnienia nie zalicza się na poczet kary okresu spędzonego na wolności.

Art. 161. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 162. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 163. § 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o przedterminowym zwolnieniu oraz w sprawie odwołania przedterminowego zwolnienia właściwy jest sąd penitencjarny, który udzielił zwolnienia, a jeżeli zwolniony pozostaje pod dozorem – sąd penitencjarny, w którego okręgu dozór jest wykonywany.

§ 2. Sąd penitencjarny może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 72 § 1 Kodeksu karnego albo od wykonywania nałożonych obowiązków zwolnić, z wyjątkiem obowiązku wymienionego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, jak również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić. Wniosek o wydanie postanowienia może złożyć również sądowy kurator zawodowy oraz sam zwolniony lub jego pełnomocnik.

§ 3. Wykonując orzeczenie o zwolnieniu wobec skazanego, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd penitencjarny stosuje odpowiednio art. 14.

§ 4. Na postanowienie wydane na podstawie § 2 przysługuje zażalenie.

Oddział 12

Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy

Art. 164. § 1. Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym przedterminowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna.

§ 2. (uchylony)

Art. 165. § 1. W okresie, o którym mowa w art. 164, skazany powinien w miarę możliwości odbywać karę we właściwym zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca stałego pobytu.

§ 2. Skazanemu zezwala się na opuszczenie zakładu karnego, łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy.

§ 3. Kurator sądowy lub podmioty, o których mowa w art. 38 § 1, ustalają ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.

§ 4. Jeżeli skazany nie posiada dokumentu tożsamości, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez niego takiego dokumentu. Skazany ma obowiązek współdziałania w tym zakresie.

Art. 166. § 1. Zwalnianym skazanym, mającym trudności w znalezieniu zatrudnienia, zakwaterowania oraz otrzymania niezbędnej pomocy lekarskiej, właściwe organy lub instytucje udzielają niezbędnej doraźnej pomocy.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego zwalniając skazanego, udziela mu stosownych informacji o możliwościach uzyskania niezbędnej pomocy. W wypadku zwalniania osoby skazanej za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, dyrektor zakładu zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca pobytu skazanego po jego zwolnieniu.

§ 3. Skazanemu zwalnianemu z zakładu karnego, który nie dysponuje wystarczającymi środkami własnymi i nie ma zapewnionych na wolności dostatecznych środków utrzymania, dyrektor zakładu karnego może udzielić pomocy pieniężnej w chwili zwolnienia w wysokości do 2/3 minimalnego wynagrodzenia za pracę lub jej odpowiedni ekwiwalent; środki własne skazanego stanowią środki będące w depozycie oraz przekazane w trybie art. 126 § 1, chyba że ten skazany podpisał oświadczenie wynikające z art. 126 § 1 .

§ 4. Skazanym zwalnianym na podstawie art. 47 § 2 nie udziela się pomocy pieniężnej, chyba że szczególne względy za tym przemawiają; w takim przypadku można udzielić pomocy w postaci odzieży, bielizny, obuwia, biletu na przejazd, a także artykułów żywnościowych na czas podróży, w zakresie niezbędnym do opuszczenia zakładu karnego. Decyzję o udzieleniu pomocy podejmuje dyrektor zakładu karnego.

Art. 167. (uchylony)

Art. 167a. § 1. Przy zwolnieniu z zakładu karnego skazany:

1) informuje o miejscu stałego pobytu lub innym miejscu przebywania po zwolnieniu;

2) otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

§ 2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu. Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego.

§ 3. Jako ekwiwalent pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 166 § 3, skazany może otrzymać przy zwolnieniu stosowną do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, bilet na przejazd, a także artykuły żywnościowe na czas podróży. Decyzje w tym zakresie podejmuje dyrektor zakładu karnego.

§ 4. Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

§ 5. Przepis § 4 ma zastosowanie, jeżeli osoba zwolniona wyraża zgodę na dalsze leczenie w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w indywidualnej dokumentacji medycznej. W razie niemożności wyrażenia tej zgody przez osobę zwolnioną, decyzję o pozostawieniu jej na leczeniu w zakładzie karnym podejmuje dyrektor zakładu karnego na wniosek lekarza. Wobec osoby, o której mowa w § 4, stosuje się przepisy porządkowe obowiązujące w zakładzie karnym. Przepisy art. 118 § 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania, administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia. W wypadku, gdy działania administracji zakładu karnego okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwolnionemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo podmiotu leczniczego.

§ 7. Jeżeli osoba, o której mowa w § 4, nie wyraża zgody na dalsze leczenie w zakładzie karnym, lekarz poucza ją o możliwych następstwach zdrowotnych odmowy leczenia. Fakt odmowy powinien być potwierdzony podpisem zwolnionego w indywidualnej dokumentacji medycznej, a w wypadku odmowy podpisu – notatką urzędową na tę okoliczność.

Art. 168. (uchylony)

Oddział 13

Informowanie o opuszczeniu przez skazanego zakładu karnego

Art. 168a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego, odpowiednio, sędzia penitencjarny lub dyrektor zakładu karnego niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu skazanego z zakładu karnego, o ucieczce skazanego z zakładu karnego, a także o wydaniu decyzji o udzieleniu skazanemu:

1) przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9;

2) czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru lub bez konwoju funkcjonariusza Służby Więziennej albo asysty innej osoby godnej zaufania, o którym mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, art. 141a § 1, art. 165 § 2 oraz art. 234 § 2.

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli skazany, który opuścił zakład karny na podstawie decyzji o udzieleniu mu przepustki lub czasowego zezwolenia, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2, w wyznaczonym terminie nie powrócił z tej przepustki lub zezwolenia.

§ 2. O uprawnieniach, o których mowa w § 1 i 1a oraz 2a, poucza pokrzywdzonego sąd, który kieruje orzeczenie do wykonania.

§ 2a. Zawiadomienie, o którym mowa w § 1, następuje z urzędu, w przypadku skazanego za przestępstwo określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego lub za przestępstwo określone w art. 156, art. 189a, art. 190a, art. 207, art. 211 Kodeksu karnego, chyba że pokrzywdzony oświadczy, że z takiego uprawnienia rezygnuje.

§ 2b. W przypadkach, o których mowa w § 2a, pokrzywdzonego informuje się o możliwości uzyskania z Funduszu pomocy, o której mowa w art. 43 § 8 pkt 1 i 1a.

§ 3. W wypadku zwolnienia z zakładu karnego po odbyciu kary skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, w wypadku ucieczki takiego skazanego z zakładu karnego lub wydania decyzji, o których mowa w § 1, a także w

wypadkach, o których mowa w § 1a, odpowiednio sędzia penitencjarny lub dyrektor niezwłocznie zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca stałego pobytu skazanego.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio do skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo umyślne w wymiarze nie niższym niż 3 lata.

§ 5. Jeżeli wobec skazanego wykonuje się kolejno kilka kar pozbawienia wolności, zawiadomienia, o których mowa w § 1–4, wysyła się przez cały okres trwania pozbawienia wolności.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1 i 1a, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XI

Prawa i obowiązki kuratora sądowego, wykonywanie dozoru, warunkowego umorzenia postępowania i warunkowego zawieszenia wykonania kary

Oddział 1

Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz dozór

Art. 169. § 1. Skazany, na którego nałożono obowiązki, a także oddany pod dozór, obowiązany jest przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd na okres próby lub związanych z dozorem.

§ 1a. Skazany, na którego nałożono obowiązki określone w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, jest obowiązany przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd.

§ 2. Skazany oddany pod dozór obowiązany jest bezzwłocznie, a najpóźniej w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o oddaniu go pod dozór, zgłosić się do kuratora sądowego tego sądu rejonowego, w okręgu którego dozór ma być wykonywany.

§ 3. Skazany jest obowiązany stawić się na wezwanie sądu lub kuratora sądowego i udzielać wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, bez zgody sądu nie zmieniać miejsca stałego pobytu, umożliwić kuratorowi wejście do mieszkania oraz informować go o zmianie miejsca zatrudnienia.

§ 4. Dozór wykonuje się w miejscu stałego pobytu skazanego.

Art. 169a. § 1. Nadzór nad wykonywaniem dozoru należy do sądu właściwego do orzekania w przedmiocie wykonania kary lub środka, w związku z którymi skazanego oddano pod dozór.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

1) legalności i prawidłowości wykonywania dozoru;

2) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej kuratora sądowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;

3) prawidłowości sporządzania przez kuratora sądowego dokumentacji
i prowadzenia akt dozoru.

Art. 169b. § 1. W celu zapewnienia optymalnego oddziaływania na osoby, wobec których sprawowany jest dozór, oraz zastosowania właściwej metody kontroli tych osób ustala się trzy grupy ryzyka powrotu do przestępstwa:

1) grupa obniżonego ryzyka (A);

2) grupa podstawowa (B);

3) grupa podwyższonego ryzyka (C).

§ 2. Do grupy obniżonego ryzyka (A) kwalifikuje się osoby, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, a także osoby dotychczas niekarane, których właściwości oraz warunki osobiste i środowiskowe, dotychczasowy sposób życia oraz których zachowanie po popełnieniu przestępstwa uzasadniają przekonanie, że będą one w okresie próby przestrzegać porządku prawnego, a w szczególności nie popełnią ponownie przestępstwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może zakwalifikować do grupy obniżonego ryzyka (A) osoby spełniające przesłanki grupy podstawowej (B).

§ 3. Do grupy podwyższonego ryzyka (C) kwalifikuje się:

1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 i art. 64a Kodeksu karnego;

2) skazanych, którzy po wydaniu wyroku lub w okresie próby popełnili przestępstwo podobne;

3) osoby uzależnione skazane za przestępstwo pozostające w związku z używaniem alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;

4) skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej popełnione w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna;

5) skazanych z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli zaburzenia te miały związek z popełnieniem przestępstwa;

6) skazanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którzy pozostają z osobą pokrzywdzoną we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie próby, z wyłączeniem osób, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania;

7) skazanych związanych z subkulturami przestępczymi lub grupami mającymi związek ze środowiskiem przestępczym;

8) skazanych, którzy wymagają intensywnych działań w okresie próby ze względu na dotychczasową karalność, sposób życia, właściwości osobiste i zachowanie w okresie próby, w tym stopień wykonania orzeczonych obowiązków, albo ze względu na inne okoliczności.

§ 4. Do grupy podstawowej (B) kwalifikuje się osoby, które nie spełniają przesłanek grupy obniżonego ryzyka (A) ani grupy podwyższonego ryzyka (C). W szczególnie uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza wobec postępu w procesie resocjalizacji, sędzia może zakwalifikować do grupy podstawowej (B) osoby spełniające przesłanki grupy podwyższonego ryzyka (C).

§ 5. Dozór w stosunku do osób zakwalifikowanych do grupy podwyższonego ryzyka (C) wykonują kuratorzy zawodowi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może wyrazić zgodę na wykonywanie dozoru przez kuratora społecznego z uwagi na właściwości i warunki osobiste skazanego oraz predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie kuratora społecznego.

§ 6. Do danej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, o której mowa w § 1, kwalifikują osobę, wobec której sprawowany jest dozór, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej i upoważniony sędzia; w przypadku rozbieżności rozstrzygające jest stanowisko sędziego.

§ 7. W razie zmiany okoliczności, o których mowa w § 2 lub 3, lub jeżeli dotychczasowy przebieg okresu próby uzasadnia przekonanie, że wystarczające jest dalsze oddziaływanie w ramach grupy ryzyka, o której mowa w § 1 pkt 1 lub 2, dokonuje się ponownej kwalifikacji skazanego na zasadach określonych w § 6. Zmiany kwalifikacji z grupy podstawowej (B) do grupy obniżonego ryzyka (A) może dokonać również kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej.

§ 8. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) sądowy kurator zawodowy, sprawując dozór osobiście, jest zobowiązany w szczególności do:

1) przeprowadzenia co najmniej raz na 3 miesiące wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

2) skutecznego wezwania skazanego co najmniej raz na 2 miesiące do stawienia się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;

3) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 9. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) oraz grupy podstawowej (B) sądowy kurator społeczny jest zobowiązany w szczególności do:

1) przeprowadzenia co najmniej raz w miesiącu wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

2) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 10. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy podwyższonego ryzyka (C) kurator sądowy jest zobowiązany w szczególności do:

1) utrzymywania ścisłej współpracy z Policją w celu uzyskania i wymiany informacji w zakresie przestrzegania porządku prawnego przez skazanego;

2) przeprowadzania systematycznych wywiadów środowiskowych, w tym rozmów ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

3) systematycznego wzywania skazanego do stawiania się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;

4) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej 2 razy w miesiącu;

5) przeprowadzania u skazanego, który został zobowiązany do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo u skazanego, który w trakcie dozoru wykazuje objawy uzależnienia, wyrywkowego badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego;

6) nawiązania i systematycznego utrzymywania kontaktu z odpowiednimi stowarzyszeniami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się pomocą społeczną, pośrednictwem pracy, leczeniem, oddziaływaniem terapeutycznym bądź innymi formami działania, które mogą być przydatne w rozwiązywaniu problemów, które nie sprzyjają resocjalizacji i kontroli okresu próby.

§ 11. Sędzia lub kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej mogą w szczególnie uzasadnionych przypadkach określić sądowemu kuratorowi zawodowemu, a ten sądowemu kuratorowi społecznemu, inną częstotliwość i formę kontaktów ze skazanym.

Art. 170. § 1. Sprawowanie dozoru powierza się kuratorowi sądowemu tego sądu rejonowego, w okręgu którego środek ten jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Sprawowanie dozoru może być powierzone także stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, do których działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, albo osobie godnej zaufania; powierzenie dozoru następuje na ich wniosek lub za ich zgodą.

Art. 171. § 1. Kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni.

§ 2. Zadaniem kuratora sądowego, a także innych osób, stowarzyszeń, organizacji i instytucji wykonujących dozór jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

Art. 172. § 1. Kurator sądowy, któremu powierzono dozór nad skazanym, powinien nawiązać z nim bezzwłocznie kontakt i poinformować go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

§ 2. Kurator sądowy obowiązany jest do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru, w szczególności ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia sądu o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub o innym rażącym naruszeniu przez niego porządku prawnego.

§ 3. W razie powierzenia dozoru wobec skazanego za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej sądowy kurator zawodowy przesyła jednostce Policji, właściwej dla miejsca stałego pobytu skazanego, informację o oddaniu skazanego pod dozór oraz o zakończeniu sprawowania dozoru w inny sposób niż na skutek upływu okresu próby.

§ 4. Sprawozdania, o których mowa w § 2, sądowy kurator zawodowy przedkłada kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej, a następnie składa sądowi.

Art. 173. § 1. Sądowy kurator zawodowy organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc skazanemu w społecznej readaptacji i zapobieżenie jego powrotowi do przestępstwa, a także polegające na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonych obowiązków ustanowionych przez sąd lub związanych z dozorem; sądowy kurator zawodowy kieruje pracą sądowych kuratorów społecznych oraz osób godnych zaufania wykonujących dozór. W sprawie dozoru wykonywanego przez sądowego kuratora społecznego, sędzia lub kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej

może w każdym czasie zarządzić osobiste sprawowanie dozoru przez sądowego kuratora zawodowego lub polecić sądowemu kuratorowi zawodowemu podjęcie bezzwłocznie czynności.

§ 2. Do obowiązków sądowego kuratora zawodowego należy w szczególności:

1) sprawowanie dozorów w stosunku do skazanego lub sprawcy;

2) kontrolowanie w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonych na niego obowiązków;

3) (uchylony) ;

4) składanie wniosków o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego;

5) składanie wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonania tych obowiązków albo o oddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru;

6) składanie wniosków o odroczenie lub o przerwę w wykonaniu kary lub o odwołanie odroczenia lub przerwy w wykonaniu kary;

7) składanie wniosków o odwołanie przedterminowego zwolnienia; [54]

8) składanie wniosków o zarządzenie wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, oraz o wykonanie kary zastępczej;

9) składanie wniosków dotyczących wykonania kary ograniczenia wolności;

9a) składanie wniosków o zawieszenie, podjęcie oraz o umorzenie postępowania wykonawczego;

10) udzielanie pomocy postpenitencjarnej;

11) udział w posiedzeniach sądu, w wypadkach wskazanych w ustawie;

12) podejmowanie czynności mających na celu przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego;

13) przeprowadzanie na żądanie uprawnionych organów postępowania wykonawczego wywiadów środowiskowych;

14) wykonywanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności;

15) wykonywanie innych czynności wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów odrębnych.

§ 3. W razie zaistnienia okoliczności, określonych w art. 156 § 1–2a lub art. 160 § 3 niniejszego kodeksu oraz w art. 68 § 2 lub art. 75 § 2 Kodeksu karnego, sądowy kurator zawodowy może odstąpić od złożenia odpowiedniego wniosku, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz 6–8, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie zostaną osiągnięte.

54 Art. 173 § 2 pkt 3, 7 - zmiana jest konsekwencją treści artykułu 159.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy udziela skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia, w którym wskazuje rodzaj naruszenia oraz informuje go o skutkach niezastosowania się do upomnienia. Odpis upomnienia niezwłocznie przekazuje sądowi.

§ 5. Jeżeli po udzieleniu skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia zaistnieją okoliczności wskazane w przepisach, o których mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy składa do sądu odpowiedni wniosek, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz pkt 6–8.

Art. 173a. § 1. Sądowy kurator zawodowy może zobowiązać skazanego lub sprawcę oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych do poddania się badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, a także badania takie przeprowadzić.

§ 2. Weryfikacja badań, o których mowa w § 1, dokonanych przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, odbywa się za pomocą badań laboratoryjnych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawcy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzenia badań oraz zagwarantowania wiarygodności ich wyników.

Art. 173b. § 1. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego powierza się sądowemu kuratorowi zawodowemu tego sądu, w okręgu którego kara lub środek są lub mają być wykonywane.

§ 2. Zadaniem sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu oddziaływanie wychowawcze i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

§ 3. Sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności określone w § 1, nawiązuje niezwłocznie kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Art. 173c. W czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz niezwłocznie zawiadamia sąd o każdym przypadku naruszenia przez skazanego porządku prawnego lub nałożonego na skazanego obowiązku, w szczególności o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

Art. 174. Do zakresu działania sądowego kuratora społecznego należy w szczególności:

1) odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych, oraz kontaktowanie się z ich rodziną;

2) żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od osób znajdujących się w okresie próby, objętych dozorem lub tych, na które nałożono obowiązki;

3) współdziałanie z właściwymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami w zakresie poprawy warunków bytowych i zdrowotnych, zatrudnienia i szkolenia osób, których dotyczy postępowanie wykonawcze;

4) współdziałanie z administracją zakładów karnych w zakresie odpowiedniego przygotowania skazanych do zwolnienia;

5) przeglądanie akt sądowych i sporządzanie z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd;

6) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, zakładów pracy, stowarzyszeń, organizacji i instytucji;

7) podejmowanie innych czynności niezbędnych do prawidłowego wykonywania kar, środków karnych, środków zabezpieczających i kompensacyjnych oraz przepadku, jak też kontrola wykonywania środków kompensacyjnych;

8) udzielanie skazanym innej stosownej pomocy.

Art. 175. § 1. Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, którym powierzono sprawowanie dozoru, obowiązane są w szczególności do:

1) bezzwłocznego wyznaczenia przedstawiciela do wykonywania czynności związanych z dozorem oraz udzielania mu pomocy w prawidłowym ich wykonywaniu;

2) utrzymywania, przez wyznaczonego przedstawiciela, niezbędnych kontaktów z sądem i sądowym kuratorem zawodowym;

3) zapewnienia, aby wyznaczony przedstawiciel wykonywał prawidłowo powierzone mu czynności związane z dozorem oraz przedstawiał sądowi okresowe sprawozdania o zachowaniu się skazanego w okresie próby.

§ 2. Do osoby godnej zaufania oraz przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 174, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Do przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 169b, art. 172 i art. 173 § 2 pkt 1–5, 7, 8 i 12, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 175a. § 1. Prezes właściwego sądu przyznaje stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, której powierzono sprawowanie dozoru, na wniosek ich przedstawiciela, miesięczny ryczałt z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym dozorem, płatny do 20. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu sprawowania dozoru.

§ 2. Ryczałt za sprawowanie jednego dozoru wynosi od 4% do 8% kwoty bazowej ustalonej dla sądowych kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Art. 176. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz tryb wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, uwzględniając potrzebę zakwalifikowania osób, wobec których stosuje się dozór, do

określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, potrzebę sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.

Oddział 2

Warunkowe umorzenie postępowania karnego

Art. 177. § 1. W kwestiach dotyczących wykonania orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego właściwy jest sąd, w którego okręgu sprawca ma miejsce stałego pobytu.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego w stosunku do sprawcy, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Oddział 3

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Art. 178. § 1. W kwestiach dotyczących wykonania orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary oraz w sprawie zarządzenia wykonania zawieszonej kary właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym zawieszeniu kary w stosunku do skazanego przez sąd powszechny, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

§ 3. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, również sądowy kurator zawodowy, a także osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o których mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego, którym powierzono wykonywanie dozoru.

§ 4. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie skrócenia kary, o którym mowa w art. 75 § 3a Kodeksu karnego, sąd wysłuchuje, o ile jest to możliwe, skazanego i sądowego kuratora zawodowego. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział także prokurator.

§ 5. Postanowienia o zarządzeniu wykonania kary wydane na podstawie art. 75 § 2 i 3 Kodeksu karnego stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 6. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary oraz jej skrócenia na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Art. 178a. Na postanowienia wydane na podstawie art. 74 § 2 Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Rozdział XII

Środki karne, środki kompensacyjne i przepadek

Oddział 1

Pozbawienie praw publicznych

Art. 179. W razie orzeczenia pozbawienia praw publicznych sąd zawiadamia:

1) właściwy dla miejsca ostatniego zamieszkania lub pobytu skazanego odpowiedni organ administracji publicznej;

2) Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli skazany ma order, odznaczenie lub tytuł honorowy;

3) organy i instytucje, w których skazany pełnił ostatnio funkcje objęte utratą;

4) organ właściwy w sprawach obowiązku obrony Ojczyzny, w którego ewidencji skazany figuruje.

Art. 179a. Na postanowienie wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania pozbawienia praw publicznych za wykonane przysługuje zażalenie.

Oddział 2

Zakazy, nakaz i obowiązek

Art. 180. W razie orzeczenia zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu, sąd przesyła odpis wyroku właściwemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego oraz pracodawcy albo instytucji, w której skazany zajmuje objęte zakazem stanowisko lub wykonuje objęty zakazem zawód. Jeżeli skazany zajmuje stanowisko kierownicze lub inne odpowiedzialne stanowisko, sąd przesyła odpis wyroku również właściwej jednostce nadrzędnej. W odpisie wyroku nie ujawnia się danych pokrzywdzonego.

Art. 181. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego lub dla miejsca prowadzenia działalności gospodarczej objętej zakazem.

Art. 181a. § 1. W razie orzeczenia zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym sąd przesyła odpis wyroku jednostce Policji, a także odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca pobytu skazanego.

§ 2. Nadzór nad wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym powierza się zawodowemu kuratorowi sądowemu.

§ 3. W sprawach związanych z wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu ustalono miejsce pobytu skazanego.

§ 4. Przepisy art. 169 i 172 stosuje się odpowiednio.

Art. 181b. § 1. W razie orzeczenia zakazu wstępu na imprezę masową, sąd przesyła odpis wyroku komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

§ 2. (uchylony)

Art. 181c. W razie orzeczenia zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, sąd przesyła odpis wyroku ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych oraz komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

Art. 181d. W razie orzeczenia zakazu zajmowania stanowiska lub wykonywania zawodu lub pracy w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego, a także w spółkach prawa handlowego, w których Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego posiadają bezpośrednio lub pośrednio przez inne podmioty co najmniej 10% akcji lub udziałów, stosuje się odpowiednio art. 180 i art. 181.

Art. 182. § 1. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego. Jeżeli skazany wykonuje zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów, o orzeczeniu sąd zawiadamia ponadto bezzwłocznie pracodawcę, u którego skazany jest zatrudniony.

§ 2. Organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, zobowiązany jest cofnąć uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu.

Art. 182a. § 1. Jeżeli zakaz prowadzenia pojazdów był wykonywany przez okres co najmniej połowy orzeczonego wymiaru, a w przypadku zakazu prowadzenia pojazdów orzeczonego na podstawie art. 42 § 3 lub 4 Kodeksu karnego przez okres co najmniej 10 lat, sąd może orzec o dalszym wykonywaniu tego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, o której mowa w art. 2 pkt 84 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, 1002, 1768 i 1783), jeżeli postawa, właściwości i warunki osobiste sprawcy oraz zachowanie w okresie wykonywania środka karnego uzasadniają przekonanie, że prowadzenie pojazdu przez tę osobę nie zagraża bezpieczeństwu w komunikacji. Przepis art. 182 § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przypadku orzeczenia sądu o dalszym wykonywaniu środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, zakazu tego nie stosuje się w przypadku prowadzenia pojazdów wykorzystywanych do nauki jazdy i egzaminowania, jeżeli skazany jest osobą szkoloną lub egzaminowaną w trybie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1212, z późn. zm.3)) lub ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2201).

3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1997, 2269, 2328 i 2490 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1002.

§ 3. Jeżeli skazany rażąco naruszył porządek prawny w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności popełnił przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, sąd

może orzec o uchyleniu sposobu wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów w postaci, o której mowa w § 1. Przepis art. 182 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie, o którym mowa w § 1 i 3, przysługuje zażalenie.

Art. 183. Jeżeli skazany, w związku z wykonywanym przez siebie zawodem lub prowadzeniem określonej działalności gospodarczej, należy do zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu albo innej organizacji gospodarczej, sąd zawiadamia je o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej.

Art. 183a. § 1. Jeżeli nie orzeczono o tym w wyroku, sąd określa odstępy czasu, w których skazany ma zgłaszać się do Policji lub innego wyznaczonego organu, wskazuje minimalną odległość od osób chronionych zakazem zbliżania się do nich oraz określa termin wykonania nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 184. Przesyłając odpis wyroku, w którym orzeczono środek karny wymieniony w niniejszym oddziale lub oddziale 1, albo zawiadomienie o wymierzeniu takiego środka, sąd podaje na podstawie treści wyroku datę początkową, od której należy liczyć okres wykonywania tego środka.

Art. 185. Pracodawcy lub instytucje wymienione w art. 180 i 181 podejmują stosowne decyzje i bezzwłocznie zawiadamiają o tym sąd, który w razie stwierdzenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Art. 186. Jeżeli wobec skazanego zastosowano art. 72 § 1 Kodeksu karnego, przepisy art. 180 i 181 stosuje się odpowiednio.

Art. 186a. Na postanowienie, wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania za wykonany nakazu lub zakazu, przysługuje zażalenie.

Oddział 3

Przepadek

Art. 187 § 1. Sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg naczelnikowi urzędu skarbowego, właściwemu ze względu na siedzibę sądu pierwszej instancji, w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, ze wskazaniem, w jakiej części zostały one wykonane zgodnie z art. 11a lub art. 11b § 1, a w jakiej pozostają do wykonania.

§ 1a. Jeżeli wykonanie zabezpieczenia grożącego przepadku oraz grzywny, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego, nawiązki lub wykonania orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym zlecono naczelnikowi urzędu skarbowego zgodnie z art. 195a, sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg temu naczelnikowi w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa.

§ 1b. Przepisów § 1 i 1a nie stosuje się, jeżeli wskazane w nich grzywna, przepadek, nawiązka, świadczenie pieniężne, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz orzeczenie o kosztach sądowych zostały wykonane w całości zgodnie z art. 11a lub art. 11b§1.

§ 2. Objęte przepadkiem przedmiot, korzyść majątkowa lub ich równowartość przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego – z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.

Art. 187a. § 1. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części albo spieniężenie poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa.

§ 2. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części, chyba że sprzeciwiają się temu względy szybkości postępowania lub oczekiwana suma uzyskana ze sprzedaży nie jest istotnie większa od oczekiwanej sumy uzyskanej ze spieniężenia poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa, lub dalsza działalność przedsiębiorstwa nie jest uzasadniona.

§ 3. O wyborze sposobu wykonania przepadku przedsiębiorstwa sąd rozstrzyga postanowieniem.

§ 4. Do wykonania przepadku przedsiębiorstwa przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z zastrzeżeniem, że art. 106422 Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się w stosunku do Skarbu Państwa. Przepisu art. 187 § 1 nie stosuje się.

§ 5. Orzeczony zarząd przymusowy trwa do chwili sprzedaży całości lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Jeżeli zarząd przymusowy nie był ustanowiony, sąd ustanawia go postanowieniem. Przepisy art. 292a § 1 i 8–10 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 6. Do czasu wykonania przepadku przedsiębiorstwa przyjmuje się, że zarząd przymusowy jest ustanowiony nad przedsiębiorstwem osoby fizycznej.

Art. 188. § 1. Wykonując przepadek, naczelnik urzędu skarbowego przejmuje w posiadanie składniki mienia wymienione w wyroku.

§ 2. Wykonując przepadek przedmiotów, równowartości takich przedmiotów, korzyści osiągniętych z przestępstwa albo równowartości takich korzyści, naczelnik urzędu skarbowego, w razie potrzeby, ustala składniki mienia objętego przepadkiem, przed ich przejęciem.

§ 2a. Wykonując przepadek przedsiębiorstwa przez spieniężenie poszczególnych składników jego mienia, naczelnik urzędu skarbowego sporządza spis składników majątku przedsiębiorstwa i przekazuje go sądowi. Sąd zatwierdza spis składników w drodze postanowienia. Na postanowienie zażalenie służy prokuratorowi, skazanemu i jego obrońcy oraz właścicielowi lub innej osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu. Do czasu zatwierdzenia spisu nie dokonuje się czynności, o których mowa w § 5.

§ 3. Przed przystąpieniem do przejęcia składników mienia, o których mowa w § 1 lub 2, naczelnik urzędu skarbowego nie ma obowiązku wcześniejszego wzywania osoby, u której się znajdują, do ich wydania.

§ 4. Przejęte nieruchomości naczelnik urzędu skarbowego przekazuje w zarząd właściwym organom administracji publicznej.

§ 5. Przejęte rzeczy ruchome, wierzytelności i inne prawa majątkowe naczelnik urzędu skarbowego spieniężа według przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 6. Przejęte przedmioty o wartości historycznej, naukowej lub artystycznej spieniężа się, gdy wskazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków państwowe muzeum, biblioteka lub archiwum nie wyrażą zgody na ich nieodpłatne nabycie.

Art. 188a. Jeżeli orzeczony przepadek nie może zostać wykonany w całości ani w części, gdyż składnik mienia podlegający przepadkowi został usunięty, zniszczony, zgubiony, ukryty albo z innych przyczyn faktycznych lub prawnych nie może zostać przejęty, sąd może orzec, a w razie przepadku korzyści pochodzącej z przestępstwa orzeka, przepadek równowartości tego składnika mienia, chyba że przepadek dotyczy przedmiotów określonych w art. 44 § 6 Kodeksu karnego.

Art. 189. Przepadek rzeczy głównej obejmuje również przynależności tej rzeczy, chyba że co innego wynika z orzeczenia.

Art. 189a. Przepadek przedsiębiorstwa nie obejmuje jego nazwy ani firmy, ani wchodzących w jego skład autorskich praw osobistych.

Art. 190. § 1. Orzeczony przepadek nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających objęte przepadkiem składniki mienia, z wyjątkiem hipoteki i zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu do wysokości sumy uzyskanej ze spieniężenia składników mienia lub ich wartości, gdy nie zostaną spieniężone i nie podlegają zniszczeniu.

§ 2. Zaspokojenie wierzyciela, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką lub zastawem, jeżeli przedmiot zastawu nie podlega spieniężeniu, następuje po oszacowaniu nieruchomości lub przedmiotu zastawu. Oszacowanie nieruchomości, według przepisów o egzekucji z nieruchomości, naczelnik urzędu skarbowego zleca komornikowi sądowemu.

Art. 191. § 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w księdze wieczystej oraz podstawę wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o zastosowaniu przepadku, które dotyczy tej nieruchomości.

§ 2. W razie wytoczenia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości od wykonania przepadku, wpis własności Skarbu Państwa do księgi wieczystej może nastąpić po prawomocnym oddaleniu powództwa.

Art. 192. § 1. W razie uchylenia orzeczenia o przepadku, jego darowania lub zwolnienia rzeczy w wyniku wniesionego powództwa składniki mienia przejęte w trakcie wykonania przepadku zwraca się uprawnionemu. W razie niemożności zwrotu Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniósł uprawniony.

§ 2. Osoba, której zwraca się przedmioty objęte przepadkiem lub wypłaca odszkodowanie w ramach odpowiedzialności, o której mowa w § 1, obowiązana jest do zwrotu Skarbowi Państwa sum zapłaconych wierzycielom na podstawie art. 190 do wysokości wartości zwróconych składników mienia lub wypłaconego odszkodowania. Jeżeli zwrotowi podlega nieruchomość, wierzytelność Skarbu Państwa zabezpiecza się przez wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości. Podstawę wpisu stanowi postanowienie o zabezpieczeniu, wydane przez naczelnika urzędu skarbowego.

§ 3. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do odpowiedzialności, o której mowa w § 1, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do przepadku orzeczonego w razie zawieszenia lub umorzenia postępowania.

Art. 193. § 1. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów dołączonych do akt sprawy lub przechowywanych w sądowej składnicy dowodów, sąd wydaje te przedmioty właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

§ 2. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów zabezpieczonych i oddanych na przechowanie, sąd nakaże instytucji lub osobie, której przedmioty te oddano na przechowanie, aby wydała je właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

Art. 194. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz przedmiotów, które w razie orzeczenia ich przepadku przekazuje się bezpośrednio innym organom niż organ egzekucyjny wymieniony w art. 187, mając na uwadze w szczególności właściwość tych organów oraz rodzaj przedmiotów podlegających przekazaniu.

Art. 195. Jeżeli wartość przedmiotów, których przepadek orzeczono, jest nieznaczna, sąd pozostawia je w aktach sprawy albo zarządza ich zniszczenie. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

Art. 195a. § 1. Jeżeli jednym postanowieniem zabezpieczono grożący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiązkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym, sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości naczelnikowi urzędu skarbowego określonemu zgodnie z art. 22 § 2 i 2a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, jeżeli orzeczono przepadek, naczelnik urzędu skarbowego prowadzi również egzekucję orzeczonej jednocześnie grzywny i zasądzonych od skazanego kosztów sądowych oraz egzekucję orzeczonego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego albo nawiązki, chyba że zostały wykonane w całości zgodnie z art. 11a lub art. 11b § 1.

Art. 195aa. § 1. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, ma wartość naukową, artystyczną lub historyczną, sąd może, na wniosek lub za zgodą muzeum, postanowić o wykonaniu przepadku tego przedmiotu poprzez przekazanie go temu muzeum.

§ 2. W razie wydania postanowienia, o którym mowa w § 1, sąd nakaże naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi wydanie przedmiotu, którego przepadek orzeczono, właściwemu muzeum. Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniosły osoby trzecie wskutek umorzenia postępowania prowadzonego celem wykonania orzeczonego przepadku. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, nie został jeszcze wydany naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi, wydaje się go bezpośrednio właściwemu muzeum.

Art. 195b. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczeń, o których mowa w rozdziale 66d Kodeksu postępowania karnego.

Art. 195c. Do zarządu przymusowego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o zarządzie przymusowym w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Oddział 4

Naprawienie szkody, zadośćuczynienie, nawiązka i świadczenie pieniężne

Art. 196. § 1. W razie orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia na rzecz osoby, która nie brała udziału w sprawie, nawiązki lub świadczenia pieniężnego, sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej.

§ 2. Przy podziale sumy uzyskanej z egzekucji – należności z tytułu obowiązku naprawienia szkody, nawiązki lub świadczenia pieniężnego podlegają zaspokojeniu w kolejności przewidzianej dla należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ze względu na rodzaj należności podlegają zaspokojeniu w kolejności wyższej.

Art. 196a. (uchylony)

Oddział 5

Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Art. 197. § 1. Sąd określa sposób podania wyroku do publicznej wiadomości, jeżeli nie określono tego w wyroku.

§ 1a. Jeżeli sposób podania wyroku do publicznej wiadomości nie został określony w wyroku, sąd może orzec o podaniu wyroku do publicznej wiadomości przez umieszczenie odpisu wyroku lub wyciągu z wyroku, ze wzmianką o prawomocności, na stronie Biuletynu Informacji Publicznej sądu.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości prokuratorowi oraz skazanemu i jego obrońcy, a także pokrzywdzonemu, choćby nie był stroną w procesie, przysługuje zażalenie.

Art. 198. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w czasopiśmie, sąd przesyła odpis wyroku lub wyciąg z wyroku, ze wzmianką dotyczącą prawomocności, redakcji określonego w wyroku czasopisma, z poleceniem wydrukowania w jednym z najbliższych jego numerów.

§ 2. Redakcja czasopisma ma obowiązek zawiadomić sąd o wykonaniu polecenia, przesyłając jednocześnie egzemplarz, w którym zamieszczono ogłoszenie; w razie nieprawidłowości sąd nakazuje je usunąć.

Art. 199. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości w inny sposób, sąd – zgodnie z treścią wyroku – wydaje komu należy odpowiednie polecenie, przesyłając jednocześnie odpis wyroku lub wyciąg z wyroku ze wzmianką o prawomocności.

§ 2. Ten, kto otrzymał polecenie, ma obowiązek je wykonać w czasie, miejscu i w sposób określony przez sąd oraz bezzwłocznie zawiadomić o tym sąd, który w razie zauważenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Rozdział XIII

Środki zabezpieczające

Art. 199a. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających na zasadach określonych w rozdziale X Kodeksu karnego.

§ 2. W sprawach dotyczących wykonania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym właściwy jest sąd, w którego okręgu sprawca

przebywa, będący sądem tego samego rzędu co sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji. Sąd ten jest również właściwy w przedmiocie zmiany tego środka zabezpieczającego na inny środek zabezpieczający.

§ 3. Na postanowienie co do środka zabezpieczającego przysługuje zażalenie.

Art. 199b. § 1. Wniosek o orzeczenie, zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego może złożyć również dyrektor zakładu karnego, kierownik zakładu psychiatrycznego lub kierownik podmiotu leczniczego, w którym sprawca odbywa terapię lub terapię uzależnień.

§ 2. Przed orzeczeniem, zmianą i uchyleniem środka zabezpieczającego sąd wysłuchuje:

1) psychologa;

2) w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto lekarza psychiatrę;

3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz lekarza seksuologa lub psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca lub jego obrońca oraz wnioskodawca określony w § 1.

§ 4. Można pozostawić bez rozpoznania wniosek o zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego, jeżeli od wydania poprzedniego orzeczenia w tym przedmiocie upłynęło mniej niż 6 miesięcy, a wnioskodawca nie wskazał nowych okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 200. § 1. Przez zakład psychiatryczny, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego, rozumie się podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej.

§ 2. Zakłady psychiatryczne, o których mowa w § 1, mogą być organizowane jako zakłady dysponujące warunkami:

1) podstawowego zabezpieczenia;

2) wzmocnionego zabezpieczenia;

3) maksymalnego zabezpieczenia.

§ 3. (uchylony)

§ 3a. Zakłady psychiatryczne wykonujące środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego, organizowane są jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 3b. Środek zabezpieczający w postaci terapii orzeczonej wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego wykonuje się w podmiotach leczniczych.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Zakłady, o których mowa w § 2 pkt 3, podlegają ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

Art. 200a. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami maksymalnego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

1) jego powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia;

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Art. 200b. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami wzmocnionego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

1) jego zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym, dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia;

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego, dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Art. 200c. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, który nie kwalifikuje się do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200a oraz w art. 200b.

Art. 201. § 1. W celu zapewnienia właściwego miejsca wykonywania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 200 § 1 i 2, minister właściwy do spraw zdrowia powołuje komisję psychiatryczną do spraw środków zabezpieczających.

§ 1a. Do zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających należy:

1) wydawanie opinii dla właściwych sądów lub innych uprawnionych instytucji w sprawie przyjmowania, wypisywania lub przenoszenia sprawców, wobec których orzeczono wykonywanie środka zabezpieczającego w zakładach psychiatrycznych;

2) analiza dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji medycznej, w zakresie określonym w pkt 1;

3) analiza informacji o liczbie dostępnych miejsc w zakładach psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających;

4) wizytacja i ocena zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego, wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, w których wykonywany jest środek zabezpieczający.

§ 2. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 1, sąd, po zasięgnięciu opinii komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, określa rodzaj tego zakładu i przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwej ze względu na miejsce pobytu sprawcy jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia oraz polecenie doprowadzenia wraz z poleceniem przyjęcia – kierownikowi wskazanego zakładu. Kierownik wskazanego zakładu psychiatrycznego zapewnia transport sanitarny odpowiadający wymaganiom określonym dla zespołu ratownictwa medycznego, po powiadomieniu go przez właściwą jednostkę Policji lub właściwy organ wojskowy o miejscu, dniu oraz godzinie planowanego transportu.

§ 2a. (uchylony)

§ 2b. W wypadku skierowania sprawcy na terapię lub terapię uzależnień sąd przesyła odpis orzeczenia kierownikowi podmiotu leczniczego.

§ 2c. (uchylony)

§ 2d. (uchylony)

§ 3. Jeżeli sprawca przebywa w zakładzie karnym albo w areszcie śledczym, polecenie doprowadzenia sąd przesyła dyrektorowi tego zakładu lub aresztu, załączając odpis orzeczenia.

§ 3a. Za sporządzenie opinii określonej w § 2 członkom komisji przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych przez nich niezbędnych wydatków na

zasadach określonych w art. 618f Kodeksu postępowania karnego. Członkowie komisji mają prawo do zwrotu kosztów przejazdu na posiedzenia komisji na zasadach określonych w przepisach dotyczących podróży służbowych na terenie kraju.

§ 4. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia:

1) tryb powoływania i odwoływania członków komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, jej skład i sposób działania, a także sposób postępowania z prowadzoną przez komisję dokumentacją,

2) regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających,

3) warunki zabezpieczenia zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 200 § 2

– mając na uwadze prawidłową realizację zadań komisji, poddanie sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym właściwemu leczeniu lub właściwym metodom terapeutycznym,

przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu własnemu i innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy z zakładu.

§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazy:

1) zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 1–3 Kodeksu karnego, w tym zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, orzeczonego wobec skazanych za przestępstwa skierowane przeciwko wolności seksualnej, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 200 § 2, wraz z podaniem liczby łóżek;

2) podmiotów leczniczych przeznaczonych do wykonywania terapii wobec sprawców określonych w art. 93c Kodeksu karnego w zakresie działalności stacjonarnej, wraz z podaniem liczby łóżek.

§ 6. (uchylony)

Art. 202. Sprawcę, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający, obejmuje się odpowiednim postępowaniem leczniczym, psychoterapeutycznym, rehabilitacyjnym lub resocjalizacyjnym, którego celem jest poprawa stanu jego zdrowia i zachowania w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem.

Art. 202a. § 1. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 2 Kodeksu karnego, następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

§ 2. Sąd zalicza na poczet kary okres pobytu skazanego w zakładzie. Skazanego można warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 77–79 Kodeksu karnego, a wyniki leczenia za tym przemawiają; dozór jest obowiązkowy.

Art. 202b. § 1. Orzekając terapię lub terapię uzależnień wobec skazanego określonego w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego, który zostaje zwolniony z zakładu psychiatrycznego lub zakładu karnego, sąd ustala okres próby na czas od 6 miesięcy do lat 2 i oddaje skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie skazanego w zakładzie karnym, jeżeli skazany w okresie próby uchyla się od poddania się terapii lub terapii uzależnień, uchyla się od dozoru kuratora, popełnia przestępstwo lub rażąco narusza porządek prawny albo regulamin organizacyjny podmiotu leczniczego.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządzono ponownego umieszczenia skazanego w zakładzie karnym, karę uważa się za odbytą z upływem okresu próby.

Art. 203. § 1. Kierownik zakładu psychiatrycznego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, nie rzadziej niż co 6 miesięcy przesyła do sądu opinię o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie oraz o postępach w leczeniu lub

terapii. Opinię taką kierownik zakładu psychiatrycznego obowiązany jest przesłać bezzwłocznie, jeżeli w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy uzna, że jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.

§ 2. Sąd może w każdym czasie żądać opinii o stanie zdrowia i stosowanym leczeniu lub terapii oraz ich wyników wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie, o którym mowa w § 1.

§ 2a. W opiniach, o których mowa w § 1 i 2, zamieszcza się również opinię o tym, czy ze względu na stan zdrowia sprawcy jego udział w posiedzeniu, o którym mowa w art. 204 § 2, byłby niewskazany. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 3. Za sporządzenie opinii określonej w § 1 wynagrodzenie nie przysługuje.

Art. 204. § 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym obowiązkowy jest udział:

1) prokuratora;

2) obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2a. Sprawca ma prawo wziąć udział w posiedzeniu, o którym mowa w § 2. Sprawca nie bierze udziału w posiedzeniu, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, chyba że sąd uzna jego udział za konieczny.

§ 2b. Doręczając sprawcy zawiadomienie o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2, należy go pouczyć o prawie do złożenia wniosku o doprowadzenie go na to posiedzenie.

§ 2c. Wniosek, o którym mowa w § 2b, powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2. Wniosek złożony po tym terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności zmiany terminu tego posiedzenia.

§ 2d. Wniosek, o którym mowa w § 2b, może być złożony również kierownikowi zakładu psychiatrycznego, w którym sprawca jest umieszczony. Kierownik zakładu psychiatrycznego niezwłocznie przekazuje wniosek do właściwego sądu.

§ 3. Orzekając o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego, sąd w razie stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do przyjęcia sprawcy do domu pomocy społecznej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), zawiadamia o tym właściwy organ do spraw pomocy społecznej.

§ 4. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli wobec sprawcy orzeczono inny środek zabezpieczający, z tym że sąd orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

Art. 204a. Wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym można stosować środki przymusu bezpośredniego na zasadach, w trybie i w sposób określony w przepisach o ochronie zdrowia psychicznego.

Art. 204b. W zakładach psychiatrycznych, o których mowa w art. 200 § 2 pkt 2 i 3, dopuszcza się kontrolowanie przedmiotów posiadanych przez sprawców oraz pomieszczeń, w których oni przebywają, a także w uzasadnionych przypadkach kontrolę osobistą. Przepisy art. 223f § 1, 7, 9, 10, 16 i 17 oraz art. 223g–223j stosuje się odpowiednio.

Art. 204c. Osobiste kontakty sprawcy przebywającego w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 2 pkt 2 lub 3, z osobami odwiedzającymi mogą odbywać się tylko za zgodą kierowników tych zakładów. Można odmówić udzielenia takiej zgody, w szczególności gdy kontakty te powodują wzrost ryzyka zachowań niebezpiecznych.

Art. 204d. § 1. Sprawcy przebywającemu w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, można udzielić zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrozi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczne.

§ 2. Zezwolenia udziela się na okres nieprzekraczający 3 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach można udzielić zezwolenia na okres nieprzekraczający 7 dni.

§ 3. Zezwolenia udziela kierownik zakładu po uzyskaniu opinii lekarza prowadzącego. O udzieleniu zezwolenia kierownik zakładu niezwłocznie informuje sąd.

§ 4. Jeżeli sprawca nie powróci do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, sąd niezwłocznie zarządza jego poszukiwanie i zatrzymanie przez Policję oraz doprowadzenie do zakładu. Sprawcę doprowadza Policja w asyście lekarza.

§ 5. Sprawcy, który nie powrócił do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, można udzielić ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem nie wcześniej niż po upływie roku od dnia powrotu sprawcy do zakładu.

§ 6. Sprawcy, który, przebywając poza zakładem psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, dopuścił się czynu zabronionego lub zagroził własnemu życiu lub zdrowiu, nie udziela się ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem.

Art. 205. Do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 Kodeksu karnego, stosuje się odpowiednio art. 180–186.

Art. 205a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego upoważniony sędzia niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu sprawcy z zakładu psychiatrycznego po uchyleniu lub zmianie środka zabezpieczającego, ucieczce sprawcy z zakładu psychiatrycznego, a także o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 204d.

§ 2. O prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, poucza pokrzywdzonego sąd, kierując orzeczenie do wykonania.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XIV

Należności sądowe

Art. 206. § 1. Sąd wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej do ich zapłacenia w terminie 30 dni, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu należności te ściąga się w drodze egzekucji.

§ 1a. Jeżeli koszty zostały ściągnięte w całości zgodnie z art. 11a, przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 1b. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wezwania do uiszczenia kosztów sądowych, o którym mowa w art. 11b § 1.

§ 2. W zakresie rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 49–51, przy czym okres rozłożenia na raty pieniężnej kary porządkowej nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1–2 mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o:

1) nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przepadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna,

2) nawiązce lub świadczeniu pieniężnym na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

– z tym że okres rozłożenia na raty tych należności nie może przekroczyć 1 roku.

§ 3a. Nie rozkłada się na raty kosztów sądowych, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, nawiązki lub świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i przepadku, którego przedmiotem jest kwota pieniężna, jeżeli podlegają wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1.

§ 4. W razie zasądzenia kosztów sądowych na rzecz jednostki samorządu terytorialnego sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny jednostce samorządu terytorialnego. Przepisów § 1 i 2 oraz art. 12a nie stosuje się.

Rozdział XV

Tymczasowe aresztowanie

Art. 207. Wykonanie tymczasowego aresztowania służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 207a. Sposób wykonywania tymczasowego aresztowania nie może naruszać uprawnień procesowych tymczasowo aresztowanego.

Art. 208. § 1. Areszty śledcze podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie wykonuje się w aresztach śledczych.

§ 3. Areszty śledcze mogą być tworzone jako samodzielne areszty lub jako wyodrębnione oddziały aresztów śledczych i zakładów karnych. Areszty śledcze mogą być przekształcane w zakłady karne. Kilka aresztów śledczych może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Aresztem śledczym kieruje dyrektor; wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi areszty śledcze oraz przekształca je w zakłady karne, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 6. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa przeznaczenie aresztów śledczych oraz wyodrębnionych oddziałów aresztów śledczych w aresztach śledczych i zakładach karnych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich tymczasowo aresztowanych.

Art. 209. Do wykonywania tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do wykonywania kary pozbawienia wolności, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 210. Przyjmując tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego należy go bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 211. § 1. Po przyjęciu tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego bezzwłocznie zawiadamia się o tym organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany ma prawo, bezzwłocznie po osadzeniu go w areszcie śledczym, zawiadomić o miejscu swojego pobytu osobę najbliższą albo inną osobę, stowarzyszenie, organizację lub instytucję, a także swojego obrońcę. Tymczasowo aresztowany cudzoziemiec ma ponadto prawo powiadomić właściwy urząd konsularny, a w razie braku takiego urzędu – właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego zwalnia się w dniu, w którym upływa termin zastosowania tymczasowego aresztowania.

§ 4. Bezpośrednio przed zwolnieniem z aresztu śledczego tymczasowo aresztowanemu udziela się stosownych informacji mających na celu przygotowanie go do życia po zwolnieniu, w tym także o zakresie pomocy postpenitencjarnej oraz o instytucjach i organach udzielających tej pomocy.

§ 5. Administracja aresztu śledczego jest obowiązana udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca zamieszkania albo do podmiotu leczniczego.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

Art. 212. § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od

uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności:

1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych;

1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej, pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych;

2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym;

3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;

4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych;

5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

§ 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.

§ 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

Art. 212a. § 1. Komisja penitencjarna kwalifikuje tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu oraz dokonuje, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie. O podjętych decyzjach zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, oraz sędziego penitencjarnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego aresztu, zawiadamiając o tym sędziego penitencjarnego.

§ 3. Przy kwalifikowaniu tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu stosuje się odpowiednio przepisy art. 88a § 1 i 2.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Tymczasowo aresztowanego objętego ochroną na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w art. 88a § 3.

§ 6. (uchylony)

Art. 212b. § 1. W areszcie śledczym tymczasowo aresztowany, o którym mowa w art. 212a, przebywa w następujących warunkach:

1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;

2) cele mieszkalne są częściej kontrolowane niż te, w których osadza się tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;

3) tymczasowo aresztowany może uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu tylko w oddziale, w którym jest osadzony;

4) poruszanie się tymczasowo aresztowanego po terenie aresztu śledczego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;

5) tymczasowo aresztowanego poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi;

6) spacer tymczasowo aresztowanego odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;

7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 z tymczasowo aresztowanym określa każdorazowo dyrektor aresztu śledczego;

8) widzenia odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. W czasie korzystania z widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi tymczasowo aresztowany nie może spożywać artykułów żywnościowych i napojów. Widzenia nie mogą odbywać się w obecności tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;

9) tymczasowo aresztowany nie może korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Zachowanie tymczasowo aresztowanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu podlega stałemu monitorowaniu. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

§ 3. Przepisy art. 88b § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 212ba. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym tymczasowo aresztowany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor aresztu śledczego obejmuje takiego tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, która może polegać na:

1) kontroli stanu jego zdrowia;

2) udzielaniu pomocy psychologicznej;

3) stałym nadzorze i cenzurze korespondencji;

4) kontroli rozmów w trakcie widzeń;

5) stosowaniu warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b § 2;

6) zakazie pozostawiania tymczasowo aresztowanego samotnie w celi mieszkalnej lub innym pomieszczeniu, z wyjątkiem cel i pomieszczeń monitorowanych;

7) wzmożonej obserwacji zachowania tymczasowo aresztowanego;

8) zwiększeniu stopnia izolacji od innych tymczasowo aresztowanych;

9) częstszej wizytacji celi mieszkalnej przez wyznaczonych funkcjonariuszy lub pracowników Służby Więziennej niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

10) określeniu szczególnego sposobu korzystania z zabezpieczeń techniczno-ochronnych w celi mieszkalnej;

11) częstszej kontroli posiadanych przez tymczasowo aresztowanego w celi mieszkalnej przedmiotów, w tym leków, niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

12) częstszej kontroli celi mieszkalnej niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1:

1) warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b § 1 pkt 1–4, 6 i 8 oraz § 3,

2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą tymczasowo aresztowanego.

§ 2a. Objęcie tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, w granicach niezbędnych do osiągnięcia tego celu, z poszanowaniem godności ludzkiej tymczasowo aresztowanego oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 2b. Szczegółowy sposób realizacji szczególnej ochrony tymczasowo aresztowanego nie może być bardziej dolegliwy niż warunki wykonywania tymczasowego aresztowania, które mogą być stosowane wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212a § 1.

§ 3. Dyrektor aresztu śledczego obejmuje tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną z urzędu lub na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Dyrektor aresztu śledczego może objąć tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące. Przed podjęciem decyzji dyrektor aresztu śledczego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec tymczasowo aresztowanego środki, o których mowa w § 1.

§ 5. W decyzji o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, oraz sposób realizacji tej ochrony, wskazując środki, o których mowa w § 1 lub 2.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia tymczasowo aresztowanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, dyrektor aresztu śledczego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, a jeżeli tymczasowo aresztowanego objęto szczególną ochroną z urzędu – z urzędu, cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną tymczasowo aresztowanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek tymczasowo aresztowanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się tymczasowo aresztowanemu.

§ 9. Dyrektor aresztu śledczego zawiadamia sędziego penitencjarnego oraz organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia tymczasowo aresztowanego do innego aresztu śledczego. Dyrektor aresztu śledczego, w którym tymczasowo aresztowany przebywa, informuje dyrektora aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o dotychczasowym sposobie ochrony i

przyczynach jej zastosowania. Dyrektor aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 212c. § 1. Tymczasowo aresztowanego poddaje się badaniom osobopoznawczym, w zakresie niezbędnym dla zapobiegania wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie. Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie badań psychologicznych, psychiatrycznych lub seksuologicznych, dokonuje się ich na zasadach określonych w art. 83 § 1–2 oraz art. 84 § 3.

§ 2. O zarządzeniu badań psychiatrycznych zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 3. O przeprowadzeniu postępowania diagnostycznego określonego w art. 115 § 5c zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 213. § 1. W wypadkach określonych w Kodeksie postępowania karnego tymczasowe aresztowanie wykonuje się poza aresztem śledczym w podmiocie leczniczym w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej wskazanym przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. Organ ten określa również warunki umieszczenia tymczasowo aresztowanego we wskazanym podmiocie.

§ 2. Koszty pobytu tymczasowo aresztowanego w tym podmiocie ponosi organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 214. § 1. Poza wyjątkami przewidzianymi w przepisach niniejszego rozdziału, tymczasowo aresztowany korzysta co najmniej z takich uprawnień, jakie przysługują skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym w zakładzie karnym typu zamkniętego i nie stosuje się do niego ograniczeń innych niż te, które są konieczne do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego, utrzymania porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym oraz zapobieżenia wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych.

§ 2. O użyciu środka przymusu bezpośredniego lub broni względem tymczasowo aresztowanego zawiadamia się bezzwłocznie organ, do którego dyspozycji pozostaje aresztowany.

Art. 214a. Tymczasowo aresztowanemu przed przeprowadzeniem pierwszej kwalifikacji przez komisję penitencjarną lub tymczasowo aresztowanemu, o którym mowa w art. 212a § 1, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane tymczasowo aresztowanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego.

Art. 215. § 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej – widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.

§ 1a. W przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest obywatel państwa obcego, ma on prawo do porozumiewania się z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest osoba nieposiadająca żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania, na zasadach, o których mowa w § 1.

§ 2. Tymczasowo aresztowanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony.

Art. 216. § 1. Tymczasowo aresztowany może korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że zakłóca to porządek ustalony w areszcie śledczym lub sprzeciwiają się temu względy bezpieczeństwa lub względy sanitarne. Tymczasowo aresztowany nie może posiadać środków łączności, urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji, sprzętu komputerowego, a także, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowany może za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje, oraz dyrektora aresztu korzystać z wyżywienia, środków leczniczych i higieny otrzymywanych spoza aresztu śledczego.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z uprawnień, o których mowa w § 1 i 2.

Art. 216a. § 1. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach, tymczasowo aresztowany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa lub organ dysponujący zarządzi inaczej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do tymczasowo aresztowanego żołnierza służby czynnej, z wyjątkiem żołnierza terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie. W czasie czynności procesowych występuje on w umundurowaniu, z oznakami posiadanych stopni wojskowych, a jeżeli nie posiada właściwego umundurowania, korzysta z innej własnej odzieży, bielizny i obuwia.

Art. 217. § 1. Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 1a. Tymczasowo aresztowany, z zastrzeżeniem § 1b, ma prawo do co najmniej jednego widzenia w miesiącu z osobą najbliższą.

§ 1b. Odmowa wyrażenia zgody na widzenie, o którym mowa w § 1a, może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że widzenie zostanie wykorzystane:

1) w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego;

2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 1c. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, tymczasowo aresztowanemu oraz ubiegającej się o widzenie osobie dla niego najbliższej

przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 1d. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego zarządzenia o odmowie wyrażenia zgody na widzenie, wniesienie zażalenia na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z tą samą osobą, wydane w ciągu trzech miesięcy od wydania utrzymanego w mocy zarządzenia, jest niedopuszczalne.

§ 1e. Osoba małoletnia może uzyskać zgodę na widzenie z tymczasowo aresztowanym na wniosek przedstawiciela ustawowego.

§ 1ea. Osoby małoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 1f. Osoba małoletnia do lat 15 korzysta z widzenia z tymczasowo aresztowanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w razie gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać – pod opieką funkcjonariusza lub pracownika aresztu śledczego wyznaczonego przez dyrektora aresztu śledczego.

§ 1g. Zarządzenie o zgodzie na widzenie uprawnia do jednorazowego widzenia, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej.

§ 2. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zezwolić na udzielenie widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 4. W razie udzielenia widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą, tymczasowo aresztowany może spożywać artykuły żywnościowe i napoje zakupione przez osoby odwiedzające na terenie aresztu śledczego. Na żądanie osoby odwiedzającej widzenia udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 5. W wypadku tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212a, dyrektor aresztu śledczego powiadamia organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o istnieniu poważnego niebezpieczeństwa dla osoby odwiedzającej oraz że konieczne jest udzielenie widzenia wyłącznie w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 6. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 217a. § 1. Zatrzymania, cenzury lub nadzoru korespondencji tymczasowo aresztowanego dokonuje organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, chyba że organ ten zarządzi inaczej.

§ 2. (uchylony). [55]

55 Art. 217a § 1 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

Art. 217b. § 1. Korespondencję tymczasowo aresztowanego przesyła się za pośrednictwem organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, jego korespondencję przesyła się organowi, którego postanowienie wprowadzono do wykonania jako pierwsze, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 1a. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z obrońcą ustanowionym lub wyznaczonym w sprawie, w której zastosowano tymczasowe aresztowanie, przesyła się bezpośrednio do adresata, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zarządzi inaczej.

§ 2. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka przesyła się bezpośrednio do adresata.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do korespondencji tymczasowo aresztowanego z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi oraz organami samorządu terytorialnego, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej.

§ 4. Korespondencję, o której mowa w § 1a–3, administracja aresztu śledczego doręcza tymczasowo aresztowanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór. W przypadku odmowy potwierdzenia czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub potwierdzeniu odbioru.

Art. 217c. § 1. Tymczasowo aresztowany nie może korzystać z innych niż samoinkasujący aparat telefoniczny środków łączności.

§ la. Tymczasowo aresztowany może korzystać codziennie, kilkukrotnie w ciągu dnia, w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym, z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, z zastrzeżeniem § 2 i 3. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wyznaczone terminy czynności procesowych wskazują na konieczność niezwłocznego skorzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego, dyrektor aresztu śledczego udziela zgody na kontakt poza godzinami ustalonymi w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym.

§ 1b. Warunkiem skorzystania przez tymczasowo aresztowanego
z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa
w § la, jest wpisanie jej numerów telefonów pod którymi można nawiązać z nią kontakt, w rejestrze prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości i dostępnym publicznie na stronie internetowej Ministra. Wpisanie to następuje na wniosek osoby, o której mowa w § 1a. lub wskazanie tego numeru telefonu w zarządzeniu, o którym mowa w § 2 lub 3.[56]

56 Art. 217c § 1b - wprowadzenie centralnego rejestru na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości wyeliminuje patologię, która zrodziła się po 17.09.2022 roku, gdy dyrekcje ZK odmawiały kontaktu, a wręcz karały za taki kontakt skazanych z nich pełnomocnikami, gdyż dyrektorzy uznawali, że po transporcie do ich jednostki „zerują" się pełnomocnictwa

§ 1c. Tymczasowo aresztowany w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony, lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej, może korzystać, w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym, z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z inną osobą niż wymieniona w § 1a. Przeprowadzenie rozmowy wymaga zgody organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydanej w formie zarządzenia, o którym mowa w § 2 lub 3, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej; w takim wypadku zarządzenie obowiązuje do chwili zmiany organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje; organ do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje wydaje zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie przez tymczasowo aresztowanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego albo o jej cofnięciu, jeżeli nie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w zdaniu pierwszym albo w wypadku, o którym mowa w § 2.

§ 2. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o zgodzie na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego, chyba że zachodzi uzasadniona obawa, że zostanie ona wykorzystana:

1) w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego;

2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 3. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda każdego z nich, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 3a. Zarządzenie o zgodzie na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 1a oraz § 1 c, uprawnia do wielokrotnego kontaktu w ramach przewidzianych w tym przepisie i obowiązuje do chwili zakończenia wykonywania tymczasowego aresztowania, bez względu na zmianę organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. W wypadku, o którym mowa w § 2, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o cofnięciu zgody na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

§ 4. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego albo o jej cofnięciu tymczasowo aresztowanemu przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 5. (uchylony).

§ 6. (uchylony). [57]

Art. 217d. Udzielenie tymczasowo aresztowanemu zezwolenia, o którym mowa w art. 141a § 1, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 218. § 1. Tymczasowo aresztowany ma obowiązek wykonywania prac porządkowych w obrębie aresztu śledczego; przy innych pracach może zostać zatrudniony tylko za jego zgodą. Zatrudnienie poza obrębem aresztu śledczego wymaga ponadto wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

57 Art. 217C § 1a, § 2 - wprowadzają normalizację w kontaktach z pełnomocnikami i pozwalają wyeliminować ryzyko skutecznych skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z powodu ograniczenia, a wręcz uniemożliwienia kontaktu z pełnomocnikiem, a tym samym prawa do obrony swoich racji. Przywracana jest też konstytucyjność tego przepisu

§ 2. Tymczasowo aresztowany zatrudniony odpłatnie otrzymuje wynagrodzenie pomniejszone o kwotę potrąceń, o których mowa w art. 125 § 1.

§ 3. Tymczasowo aresztowany może być za jego zgodą zatrudniony nieodpłatnie w obrębie aresztu śledczego.

Art. 219. Tymczasowo aresztowany może rozporządzać posiadanymi w areszcie śledczym środkami pieniężnymi, przedmiotami wartościowymi i innymi przedmiotami, w tym wpłacać środki pieniężne na rachunek bankowy, chyba że organ, do którego dyspozycji pozostaje, zarządzi inaczej.

Art. 220. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez tymczasowo aresztowanego nie podlega egzekucji kwota do wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę, niezbędna na pokrycie kosztów przejazdu z aresztu śledczego do miejsca zamieszkania i na utrzymanie w ciągu najbliższych dni po zwolnieniu. Przepis art. 126 stosuje się odpowiednio.

Art. 221. § 1. Tymczasowo aresztowanemu wyróżniającemu się przestrzeganiem porządku wewnętrznego w areszcie śledczym oraz zasad określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania mogą być przyznawane nagrody.

§ 2. Nagrodami są:

1) zezwolenie na indywidualny wystrój celi mieszkalnej;

2) dodatkowy lub dłuższy spacer;

3) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej lub częstsze otrzymywanie paczek;

4) indywidualne odstępstwo od porządku wewnętrznego aresztu śledczego, w zakresie ustalonym przez dyrektora aresztu śledczego;

5) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;

6) zezwolenie na dłuższe widzenie;

7) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym;

8) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;

9) nagroda rzeczowa lub pieniężna;

10) pochwała.

Art. 221a. Poruszanie się tymczasowo aresztowanych po terenie aresztu śledczego, nauczanie i zatrudnienie, bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauczaniu religii oraz korzystanie z widzeń, spacerów, kąpieli, zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, a także ich udział w czynnościach procesowych, odbywa się z uwzględnieniem konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 222. § 1. Tymczasowo aresztowany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w areszcie śledczym porządku.

§ 2. Kary dyscyplinarne są następujące:

1) nagana;

2) (uchylony);

3) (uchylony);

4) (uchylony)

5) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 14 dni;

6) pozbawienie prawa do udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca;

7) (uchylony). [58]

Art. 222a. § 1. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać określenie przekroczenia popełnionego przez tymczasowo aresztowanego.

§ 2. Decyzję o ukaraniu, uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości tymczasowo aresztowanemu.

§ 3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej tymczasowo aresztowany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor aresztu śledczego postanowi inaczej.

§ 4. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej określonej w art. 222 § 2 pkt 2 i 3 tymczasowo aresztowanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.

§ 5. Przepisy art. 145 § 2a, 2b, 2c stosuje się odpowiednio.

Art. 223. § 1. Po wydaniu wyroku skazującego sądu pierwszej instancji tymczasowo aresztowany może być przeniesiony do zakładu karnego; sąd, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może postanowić inaczej.

§ 2. W stosunku do tymczasowo aresztowanego przeniesionego na podstawie § 1 do zakładu karnego, stosuje się przepisy o wykonywaniu tymczasowego aresztowania, chyba że wyraził on zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, w stosunku do którego sąd nie sprzeciwił się przeniesieniu do zakładu karnego, a tymczasowo aresztowany wyraził zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia

58 Art. 222 § 2 - zmiana katalogu kar eliminuje kary niehumanitarne - jak pozbawienie możliwości nabycia jedzenia, czy też wszelkie ograniczenia w kontakcie z rodziną - która to właśnie jest główną siłą w resocjalizacji skazanych.

wolności, komisja penitencjarna klasyfikuje niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o skazaniu.

§ 4. Zgoda, o której mowa w § 3, powinna być wyrażona przed podjęciem decyzji klasyfikacyjnej i potwierdzona podpisem tymczasowo aresztowanego. Cofnięcie zgody tymczasowo aresztowanego po wydaniu decyzji przez komisję penitencjarną jest nieskuteczne.

§ 5. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, który nie wyraził zgody na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna kwalifikuje do tymczasowo aresztowanych, którzy mogą być przeniesieni do zakładu karnego z oddziałem aresztu śledczego.

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec:

1) skazanego znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prawomocnie skazanego przez sąd państwa obcego na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu,

2) obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wobec których prawomocnie orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności – do czasu określenia przez właściwy sąd kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary lub środka podlegającego wykonaniu.

§ 7. Przepisy o wykonaniu tymczasowego aresztowania stosuje się ponadto do umieszczonej w areszcie śledczym lub w zakładzie karnym osoby, o której mowa w art. 589a Kodeksu postępowania karnego.

Art. 223a. § 1. Tymczasowo aresztowany, wobec którego wykonywana jest kara pozbawienia wolności w innej sprawie, korzysta z uprawnień takich jak skazany, z wyjątkiem: widzeń, korespondencji, korzystania z aparatów telefonicznych oraz innych środków łączności, posiadania przedmiotów w celi, korzystania ze świadczeń zdrowotnych, powiadamiania organu dysponującego o zakwalifikowaniu tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie bezpieczeństwa aresztu śledczego, jak również o objęciu go szczególną ochroną oraz o pozostaniu na leczeniu w zakładzie karnym po zwolnieniu, a także w zakresie udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141a, a ponadto w innych wypadkach, gdy wymaga tego konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego – w zakresie których stosuje się przepisy niniejszego kodeksu dotyczące tymczasowo aresztowanych.

§ 2. Tymczasowo aresztowany, o którym mowa w § 1, nie korzysta z przepustek wymienionych w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9, nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, a także zezwolenia wymienionego w art. 165 § 2.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zarządzić stosowanie wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, również innych przepisów dotyczących tymczasowo aresztowanych.

§ 4. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, rozmieszcza się w areszcie śledczym odrębnie od skazanych.

Art. 223aa. W wypadkach, o których mowa w art. 223 § 6, sąd wraz z postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu przesyła dyrektorowi aresztu śledczego posiadane informacje, o których mowa w art. 11 § 2, niezbędne do wykonywania tymczasowego aresztowania.

Rozdział XVa

Umieszczanie tymczasowo aresztowanych i skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w wydzielonych pomieszczeniach lub pomieszczeniach dla osób zatrzymanych

Art. 223b. § 1. Tymczasowo aresztowany po wniesieniu aktu oskarżenia lub skazany może być umieszczony w wydzielonym pomieszczeniu Policji, Straży Granicznej lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przeznaczonym dla osób zatrzymanych, jeżeli jego konwojowanie z innej miejscowości, w związku z udziałem w czynności sądowej, łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami.

§ 2. Umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, z powodu jego udziału w czynności sądowej może nastąpić tylko na czas niezbędny dla dokonania tej czynności. W razie odroczenia lub przerwy w jej wykonaniu na czas powyżej 3 dni, tymczasowo aresztowanego lub skazanego przenosi się do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 3. Zarządzenia w tym przedmiocie wydaje prezes sądu rozpoznającego sprawę, w odniesieniu do tymczasowo aresztowanego pozostającego do dyspozycji innego sądu – za zgodą tego sądu, a w odniesieniu do skazanego – za zgodą właściwego sędziego penitencjarnego.

Art. 223c. § 1. Na zarządzenia, o których mowa w art. 223b § 3, tymczasowo aresztowanemu lub skazanemu przysługuje zażalenie do sądu odwoławczego.

§ 2. Sąd rozpoznaje zażalenie bezzwłocznie. W razie uznania bezpodstawności umieszczenia w pomieszczeniu, o którym mowa w art. 223b § 1, sąd poleca bezzwłoczne przeniesienie tymczasowo aresztowanego lub skazanego do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 223d. § 1. Tymczasowo aresztowany lub skazany, konwojowany przez funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Celno--Skarbowej lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, może być umieszczony w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych, na czas trwania przeszkody uniemożliwiającej konwojowanie lub niezbędny ze względów humanitarnych. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje dowódca konwoju. W czasie tym nie mogą być dokonywane czynności procesowe z udziałem konwojowanego w sprawie, w związku z którą jest on konwojowany.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przeszkody uniemożliwiającej doprowadzenie lub przyjęcie tymczasowo aresztowanego albo skazanego do aresztu śledczego lub zakładu karnego oraz w razie nieprzewidzianego lądowania podczas przewozu drogą powietrzną lub nieprzewidzianej przerwy w przewozie inną drogą osoby dostarczanej na zasadach i w warunkach określonych w Rzymskim Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonym w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 708 oraz z 2018 r. poz. 1753). Decyzję w tym przedmiocie podejmuje odpowiednio komendant lub kierownik jednostki Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Żandarmerii Wojskowej, a w przypadku funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej – Szef Krajowej Administracji Skarbowej albo naczelnik urzędu celno-skarbowego.

§ 3. Każdorazowe umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego ze względów humanitarnych w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, może nastąpić na czas nie dłuższy niż 8 godzin.

Art. 223e. § 1. Wobec tymczasowo aresztowanych i skazanych umieszczonych w pomieszczeniach, o których mowa w art. 223b § 1, stosuje się odpowiednio przepisy regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, przepisy o nadzorze penitencjarnym, a także inne przepisy regulujące wykonywanie tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

§ 2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej i Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz pomieszczeń, o których mowa w art. 223b § 1, w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani, oraz warunki, którym muszą one odpowiadać, uwzględniając potrzebę zapewnienia warunków porównywalnych z określonymi dla aresztów śledczych i zakładów karnych przy wykonywaniu tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

Rozdział XVb

Kontrola skazanych, tymczasowo aresztowanych, miejsc i przedmiotów

Art. 223f. § 1. W celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku oraz zapobiegania popełnianiu przestępstw w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w miejscach pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych można przeprowadzać:

1) kontrolę pobieżną;

2) kontrolę osobistą;

3) kontrolę cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych;

4) kontrolę pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi;

5) kontrolę paczek, przedmiotów i bagaży;

6) kontrolę pojazdów, którymi są przewożeni skazani lub tymczasowo aresztowani do i z miejsca pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym;

7) kontrolę miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego;

8) kontrolę generalną.

§ 2. Kontrolę pobieżną przeprowadza się obowiązkowo:

1) każdorazowo po wyjściu i przy powrocie do celi osoby kontrolowanej;

2) przed opuszczeniem miejsca zatrudnienia i po powrocie do niego osoby kontrolowanej.

§ 3. W zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może określić odstępstwo od zasad określonych w § 2.

§ 4. W zakładzie karnym typu zamkniętego dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może określić odstępstwo od zasady określonej w § 2 pkt 1 w wypadku zastosowania art. 90 pkt 1.

§ 5. Kontrolę, o której mowa w § 1, mogą przeprowadzać funkcjonariusze Służby Więziennej, a kontrolę, o której mowa w § 1 pkt 3–8, również pracownicy Służby Więziennej, zwani dalej „osobami kontrolującymi”.

§ 6. Kontrola, o której mowa w § 1, może być przeprowadzona w każdym czasie.

§ 7. Osoba kontrolująca przeprowadza kontrolę, o której mowa w § 1, w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej.

§ 8. W razie konieczności podczas kontroli, o której mowa w § 1, dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

§ 9. Przed przystąpieniem do kontroli, o której mowa w § 1, osoba kontrolująca informuje osobę kontrolowaną o rozpoczęciu kontroli i jej rodzaju, chyba że kontrolę przeprowadza się podczas nieobecności osoby kontrolowanej, a w przypadku kontroli, o której mowa w § 1 pkt 7, informuje się również podmiot zatrudniający.

§ 10. Osoba kontrolowana ma obowiązek poddania się kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej oraz umożliwienia i nieutrudniania przeprowadzenia innych kontroli, o których mowa w § 1.

§ 11. Podczas kontroli, o której mowa w § 1 pkt 7, ma prawo być obecny przedstawiciel podmiotu zatrudniającego.

§ 12. Protokół sporządza się z przebiegu:

1) kontroli miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego;

2) kontroli generalnej;

3) kontroli osobistej lub innej kontroli, o której mowa w § 1, w wypadku gdy w trakcie kontroli ujawniono przedmiot niedozwolony lub substancję psychoaktywną;

4) w pozostałych wypadkach, jeżeli osoba kontrolująca uzna to za potrzebne.

§ 13. Protokół kontroli miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) numer służbowy funkcjonariusza Służby Więziennej oraz numer legitymacji służbowej pracownika Służby Więziennej przeprowadzającego kontrolę lub obecnego podczas kontroli;

4) liczbę osób kontrolowanych obecnych w miejscu pracy w trakcie kontroli;

5) wskazanie adresu kontrolowanego miejsca pracy;

6) imię i nazwisko przedstawiciela podmiotu zatrudniającego;

7) określenie obiektów, pomieszczeń, szafek i schowków, a także narzędzi, maszyn, urządzeń, pojazdów i innych przedmiotów, które poddano kontroli;

8) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub uszkodzeń;

9) wyniki kontroli;

10) podpis osoby kontrolującej.

§ 14. Protokół kontroli generalnej zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) liczbę osób kontrolowanych;

4) wskazanie zakładu karnego, aresztu śledczego lub miejsc, w których przeprowadzono kontrolę;

5) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub uszkodzeń;

6) wyniki kontroli;

7) podpis funkcjonariusza Służby Więziennej kierującego kontrolą.

§ 15. Protokół kontroli innej niż określona w § 13 i 14 zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) imię i nazwisko osoby kontrolowanej oraz imię jej ojca lub numer celi, numer pomieszczenia lub jego nazwę albo nazwę paczki, przedmiotu lub bagażu albo numer rejestracyjny pojazdu;

4) numer służbowy funkcjonariusza Służby Więziennej oraz numer legitymacji służbowej pracownika Służby Więziennej przeprowadzającego kontrolę lub obecnego podczas kontroli;

5) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub uszkodzeń;

6) wyniki kontroli, a w wypadku ujawnienia przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej – wskazanie ujawnionych przedmiotów lub substancji, ich opis oraz wskazanie miejsca ich ujawnienia;

7) informację o pouczeniu osoby kontrolowanej o jej prawach;

8) podpis osoby kontrolującej.

§ 16. Znalezione podczas kontroli przedmioty niedozwolone lub substancje psychoaktywne podlegają zatrzymaniu. Przedmioty, których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyła się na koszt osoby kontrolowanej do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego lub aresztu śledczego. Przedmioty, których właściciela nie ustalono, podlegają zniszczeniu, zaś środki pieniężne oraz przedmioty wartościowe przekazuje się na rzecz Skarbu Państwa albo na pomoc postpenitencjarną. Przepisu nie stosuje się do przedmiotów, których posiadanie jest niezgodne z prawem, lub przedmiotów mogących stanowić dowód czynu zabronionego; w takim wypadku należy te przedmioty zabezpieczyć oraz zawiadomić właściwe organy o podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego. Decyzję w sprawie zniszczenia przedmiotów podejmuje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

§ 17. O znalezieniu u tymczasowo aresztowanego lub w celi, w której on przebywa, przedmiotów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego, zawiadamia się organ dysponujący. Na żądanie organu dysponującego przedmioty przekazuje się temu organowi.

Art. 223g. § 1. Kontrola pobieżna polega na powierzchownym sprawdzeniu odzieży, obuwia, przedmiotów znajdujących się na ciele osoby kontrolowanej lub przez nią posiadanych.

§ 2. Kontrolę pobieżną przeprowadzają funkcjonariusze Służby Więziennej tej samej płci co osoba kontrolowana.

§ 3. W wypadku gdy kontrola pobieżna musi być przeprowadzona bezzwłocznie ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, może ją przeprowadzić osoba innej płci niż osoba kontrolowana.

§ 4. Kontroli pobieżnej dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych, sprawdzenia biochemicznego lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 5. W wypadku ujawnienia podczas kontroli pobieżnej przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej przeprowadza się kontrolę osobistą.

Art. 223h. § 1. Kontrola osobista polega na sprawdzeniu:

1) osoby kontrolowanej, jej odzieży, obuwia oraz przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, bez odsłaniania przykrytej odzieżą powierzchni ciała oraz

2) osoby kontrolowanej, jej odzieży, obuwia oraz przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, z odsłonięciem przykrytych odzieżą powierzchni ciała w zakresie niezbędnym do odebrania przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej, oraz

3) jamy ustnej, nosa, uszu, włosów oraz miejsc trudno dostępnych osoby kontrolowanej, oraz

4) miejsc intymnych osoby kontrolowanej.

§ 2. Kontrolę osobistą przeprowadzają funkcjonariusze Służby Więziennej tej samej płci co osoba kontrolowana podczas nieobecności osób postronnych i osób odmiennej płci oraz w miejscu niedostępnym w czasie dokonywania kontroli dla osób postronnych.

§ 3. W wypadku gdy kontrola osobista musi być przeprowadzona bezzwłocznie, w trakcie realizacji zadań poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, może ją przeprowadzić osoba innej płci niż osoba kontrolowana.

§ 4. W kontroli osobistej może uczestniczyć osoba wykonująca zawód medyczny. W przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia osoby kontrolowanej lub koniecznością wykonania czynności zastrzeżonych dla osoby wykonującej zawód medyczny w kontroli osobistej uczestniczy osoba wykonująca zawód medyczny.

§ 5. Podczas kontroli, o której mowa w § 1 pkt 2–4, osoba kontrolowana powinna być częściowo ubrana. Funkcjonariusz Służby Więziennej w pierwszej kolejności sprawdza część odzieży, a przed sprawdzeniem pozostałej części odzieży umożliwia osobie kontrolowanej włożenie odzieży już sprawdzonej.

§ 6. Kontroli, o której mowa w § 1 pkt 1–3, dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych, sprawdzenia biochemicznego lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych, a kontroli, o której mowa w § 1 pkt 4, dokonuje się poprzez oględziny ciała.

§ 7. Osobie kontrolowanej przysługuje skarga do właściwego sądu penitencjarnego w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia kontroli osobistej w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jej przeprowadzenia.

§ 8. Skargę składa się na piśmie za pośrednictwem dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 9. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o jej nieuwzględnieniu lub stwierdzeniu bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości przeprowadzenia kontroli osobistej.

§ 10. W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości przeprowadzenia kontroli osobistej sąd penitencjarny zawiadamia o tym prokuratora oraz właściwego dyrektora okręgowego Służby Więziennej.

§ 11. Funkcjonariusz Służby Więziennej po poinformowaniu osoby kontrolowanej o rozpoczęciu kontroli osobistej podaje jej podstawę faktyczną i prawną przeprowadzenia kontroli oraz poucza osobę kontrolowaną o prawie, terminie i sposobie złożenia skargi.

§ 12. Kontrola osobista może być przeprowadzona tylko w wypadku określonym w art. 223 g § 5.[59]

Art. 223i. § 1. Kontrola cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych oraz kontrola pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi polega na sprawdzeniu tych miejsc oraz znajdujących się w nich przedmiotów, w tym również za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 2. Kontrolę, o której mowa w § 1, przeprowadza się podczas nieobecności osoby kontrolowanej.

59 Art. 223h § 12 - dodanie tego zapisu gwarantuje nienadużywanie tak mocno ingerującej czynności w godność osadzonego.

Art. 223j. § 1. Kontrola paczek, przedmiotów i bagaży polega na ich sprawdzeniu wzrokowo, manualnie, za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 2. Kontrolę paczek, przedmiotów i bagaży przeprowadza się w miarę możliwości w sposób niepowodujący ich uszkodzenia.

§ 3. Manualne sprawdzenie zawartości paczki przeprowadza się z udziałem osoby kontrolowanej.

Art. 223k. Kontrola pojazdów, którymi są przewożeni skazani lub tymczasowo aresztowani do i z miejsca pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, polega na ich sprawdzeniu oraz na sprawdzeniu ładunków tych pojazdów, za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

Art. 223l. § 1. Kontrola miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego obejmuje kontrolę obiektów, pomieszczeń, szafek i schowków, a także narzędzi, maszyn, urządzeń, pojazdów i innych przedmiotów, w których przebywa, których używa lub które wykorzystuje osoba kontrolowana, wykonując pracę.

§ 2. Osoba kontrolująca ma prawo do swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń podlegających kontroli.

§ 3. Kontroli, o której mowa w § 1, dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

Art. 223m. § 1. Kontrola generalna polega na przeprowadzeniu w jednym czasie kontroli osobistej wszystkich osób kontrolowanych na terenie danego zakładu karnego lub aresztu śledczego, kontroli ich cel, innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych oraz kontroli pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi, w których czasowo mogą przebywać osoby kontrolowane.

§ 2. Kontrolę generalną można ograniczyć do wyznaczonego rejonu, pawilonu, pomieszczenia oddziału mieszkalnego lub innego pomieszczenia poza oddziałami mieszkalnymi.

§ 3. Decyzję o przeprowadzeniu kontroli generalnej podejmuje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego. Kontrolą generalną kieruje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego lub wyznaczony przez niego funkcjonariusz Służby Więziennej.

Art. 223n. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób przeprowadzania kontroli, o których mowa w art. 223f § 1, oraz wzory protokołów kontroli, o których mowa w art. 223f § 12, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawności przeprowadzanej kontroli oraz prawidłowego jej dokumentowania.

CZĘŚĆ WOJSKOWA

Rozdział XVI

Przepisy ogólne

Art. 224. Przepisy części ogólnej, szczególnej i końcowej stosuje się odpowiednio do żołnierzy, a w wypadkach wskazanych w ustawie – także do osób powołanych do pełnienia służby wojskowej, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej części.

Art. 224a. Przepisów części wojskowej nie stosuje się do żołnierzy terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie.

Art. 225. § 1. W odniesieniu do orzeczeń sądów wojskowych prawa i obowiązki organów postępowania wykonawczego wymienionych w art. 2 pkt 1–4 i 6 odpowiednio mają:

1) sąd wojskowy pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;

2) sąd wojskowy, o którym mowa w art. 3 § 3;

3) prezes sądu wojskowego lub upoważniony sędzia wojskowy;

4) wojskowy sędzia penitencjarny;

5) wojskowy kurator społeczny.

§ 2. Organami postępowania wykonawczego są także:

1) dowódca jednostki wojskowej;

2) organ administracji wojskowej właściwy ze względu na kompetencje służbowe.

§ 3. Do decyzji organów wymienionych w § 1 pkt 3–5 oraz § 2 stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 226. § 1. Nadzór penitencjarny nad wykonywaniem kary aresztu wojskowego, tymczasowego aresztowania zastosowanego przez sąd wojskowy oraz zatrzymaniem sprawuje wojskowy sędzia penitencjarny.

§ 2. Nadzór określony w § 1 dotyczy również kary ograniczenia wolności wykonywanej w wydzielonej jednostce wojskowej.

Rozdział XVII

Kara ograniczenia wolności

Art. 227. § 1. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 3 Kodeksu karnego wykonuje dowódca jednostki wojskowej, w której skazany pełni służbę, lub inny właściwy dowódca.

§ 2. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 4 Kodeksu karnego wykonuje dowódca wydzielonej jednostki wojskowej.

Art. 228. § 1. Minister Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi jednostki wojskowe wydzielone do wykonywania kary określonej w art. 323 § 4 Kodeksu karnego.

§ 2. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary określonej w art. 323 § 4

Kodeksu karnego, uwzględniając w szczególności zasady wykonywania tej kary wobec osób podlegających służbie wojskowej.

§ 3. Zawarte w regulaminie odstępstwa od ogólnie obowiązującego porządku wojskowego mają służyć wzmożeniu dyscypliny społecznej i wojskowej oraz utrwaleniu wiedzy wojskowej.

Art. 229. § 1. Jeżeli w wyroku orzeczono obowiązek określony w art. 323 § 3 Kodeksu karnego, dokonywanie potrąceń następuje stosownie do wskazań sądu.

§ 2. Dowódca jednostki wojskowej zawiadamia sąd o potrąceniach dokonywanych z wynagrodzenia skazanego.

Art. 230. § 1. Zwolnienie od reszty kary oraz uznanie kary za wykonaną przewidziane w art. 83 Kodeksu karnego może nastąpić również na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

§ 2. Do orzekania w przedmiocie określonym w art. 323 § 5 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio art. 13.

Rozdział XVIII

Kara pozbawienia wolności i kara aresztu wojskowego

Art. 231. Szkolenie wojskowe skazanych na karę aresztu wojskowego ma na celu utrwalenie nabytej wiedzy wojskowej, utrzymanie sprawności fizycznej i psychicznej, a także wzmożenie dyscypliny.

Art. 232. § 1. Szkoleniem wojskowym w zakładzie karnym dla odbywających karę aresztu wojskowego kieruje oficer wyznaczony, na podstawie odrębnych przepisów, do wykonywania zadań poza wojskiem.

§ 2. Oficer kierujący szkoleniem wojskowym jest zastępcą dyrektora zakładu karnego, a także przełożonym żołnierzy zawodowych wyznaczonych do wykonywania zadań w tym zakresie.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego, przed podjęciem decyzji związanych z wykonywaniem kary, zapoznaje się z opinią oficera kierującego szkoleniem wojskowym; oficer ten wchodzi w skład komisji penitencjarnej.

Art. 233. Oddzielnie rozmieszcza się następujących skazanych:

1) oficerów;

2) podoficerów zawodowych, służby nadterminowej i okresowej;

3) pozostałych.

Art. 234. § 1. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego może otrzymywać nagrody przewidziane w art. 138 § 1, z tym że czas widzenia określonego w art. 138 § 1 pkt 7 nie może przekroczyć 60 godzin.

§ 2. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego otrzymuje w dniu Święta Wojska Polskiego od dyrektora zakładu karnego zezwolenie na widzenie poza obrębem zakładu, chyba że przemawia przeciwko temu brak postępów w szkoleniu wojskowym.

§ 3. Do zezwolenia określonego w § 2 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 7 i 8 oraz art. 140.

Art. 235. § 1. W stosunku do żołnierza sąd może zastosować odpowiednio art. 330 Kodeksu karnego, jeżeli wniosek złoży dowódca jednostki wojskowej.

§ 2. Na żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową, w stosunku do którego zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, bez względu na jej wymiar, sąd może nałożyć odpowiednie obowiązki lub środki, określone w art. 67 lub 72 Kodeksu karnego.

Art. 236. Dla realizacji celów kary dyrektor zakładu karnego współdziała z odpowiednimi instytucjami wojskowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

Rozdział XIX

Środki karne

Art. 237. W razie orzeczenia wobec żołnierza wydalenia z zawodowej służby wojskowej lub degradacji sąd zarządza wykonanie orzeczonego środka przez właściwego dowódcę oraz zawiadamia o treści orzeczenia odpowiedni w sprawach kadrowych organ wojskowy.

Art. 238. Jeżeli wobec żołnierza orzeczono środek karny inny niż przewidziany w art. 237, sąd zawiadamia o orzeczeniu również dowódcę jednostki wojskowej, w której skazany pełnił ostatnio służbę, oraz właściwe w sprawach kadrowych organy wojskowe.

Art. 239. § 1. W razie oddania pod dozór przez sąd wojskowy skazanej osoby cywilnej, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 2. W razie zwolnienia z czynnej służby wojskowej żołnierza, którego sąd wojskowy oddał pod dozór po skazaniu, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 3. W razie oddania pod dozór przez sąd powszechny skazanego żołnierza odbywającego czynną służbę wojskową, przepis art. 334 § 2 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio.

§ 4. Dozór wobec żołnierza czynnej służby wojskowej wykonuje się w miejscu pełnienia służby.

Rozdział XX

Tymczasowe aresztowanie

Art. 240. Tymczasowo aresztowanych żołnierzy służby czynnej osadza się w areszcie śledczym w wydzielonych celach.

Art. 241. (uchylony)

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Rozdział XXI

Objaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 242. § 1. Jeżeli w części ogólnej niniejszego kodeksu używa się określenia „skazany”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego oraz do sprawcy, wobec którego zastosowano środek zabezpieczający.

§ 1a. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „skazany”, należy przez to rozumieć również ukaranego karą orzeczoną za wykroczenie lub karą porządkową oraz osobę, wobec której zastosowano środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, należy przez to rozumieć również podejrzanego.

§ 3. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, karę aresztu lub zastępczą karę aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „zakład karny” oznacza także oddział zakładu karnego w areszcie śledczym, a określenie „areszt śledczy” oznacza także oddział aresztu śledczego w zakładzie karnym.

§ 4. Określenie „sąd” bez bliższego sprecyzowania oznacza sąd powszechny lub wojskowy określony w art. 3 § 1, z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 6 § 1, art. 7, art. 8 § 2, art. 9 § 3 i 4, art. 10, art. 11 § 1, art. 13, art. 15 oraz art. 18–24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego lub innego sądu właściwego na podstawie niniejszego kodeksu.

§ 4a. Określenie „dyrektor” oznacza również zastępcę dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, a także funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego lub aresztu śledczego, który został upoważniony do zastępowania dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego podczas jego nieobecności.

§ 5. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników” oznacza przeciętne wynagrodzenie miesięczne w poprzednim kwartale, obowiązujące od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do celów emerytalno-rentowych.

§ 5a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „minimalne wynagrodzenie za pracę” oznacza minimalne wynagrodzenie ustalone na podstawie przepisów odrębnych.

§ 6. Przez pojęcie nadzoru nad korespondencją rozumie się otwarcie listu i sprawdzenie jego zawartości.

§ 7. Przez pojęcie cenzury korespondencji rozumie się zapoznawanie się z treścią pisma oraz usunięcie części jego tekstu lub uczynienie go nieczytelnym.

§ 8. Przez pojęcie zatrzymania korespondencji rozumie się nieprzekazanie jej adresatowi i dołączenie do organu, który zarządził zatrzymanie tej korespondencji.[60]

§ 8a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „korespondencja urzędowa” oznacza korespondencję z organami i przedstawicielem, o których mowa w art. 8a § 3.

60 Art. 242 § 8 - zmiany w brzmieniu definicji z powodu zmian artykułów w części głównej kodeksu.

§ 9. Przez pojęcie nadzoru nad widzeniem rozumie się zapewnienie porządku w czasie jego trwania.

§ 10. Przez pojęcie kontroli rozmowy w trakcie widzenia, rozmowy telefonicznej lub rozmowy za pomocą innych środków łączności rozumie się zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość jej przerwania lub utrwalenia.

§ 11. (uchylony)

§ 11a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „osoba kontrolowana” oznacza skazanego lub tymczasowo aresztowanego, który:

1) jest poddany kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej;

2) przebywa w kontrolowanych celach i pomieszczeniach;

3) posiada lub do którego należą kontrolowane paczki, przedmioty i bagaże;

4) jest przewożony kontrolowanym pojazdem do i z miejsca zatrudnienia poza zakładem karnym lub aresztem śledczym;

5) przebywa w kontrolowanym miejscu pracy poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 12. Użyte w niniejszym kodeksie określenia „kościół”, „inny związek wyznaniowy” należy rozumieć jako kościół, inny związek wyznaniowy o ustawowo uregulowanej sytuacji prawnej.

§ 12a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „substancja psychoaktywna” oznacza alkohol, środki odurzające, substancje psychotropowe, ich prekursory, środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.

§ 13. Przez użyte w art. 91 pkt 7, art. 92 pkt 9 oraz w art. 139 § 3 i 4 określenie „w roku” należy rozumieć okres 12 miesięcy poprzedzających dzień rozpoczęcia korzystania z kolejnej przepustki lub zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 14. Przez użyte w niniejszym kodeksie określenia „zakład pracy” i „podmiot zatrudniający” należy rozumieć pracodawcę jako jednostkę organizacyjną zatrudniającą pracowników.

§ 15. Przez pojęcie wynagrodzenia przypadającego skazanemu rozumie się kwotę, pozostałą po dokonaniu potrąceń z wynagrodzenia przysługującego składek na ubezpieczenie społeczne, kwoty na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i kwoty na Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywięziennych Zakładów Pracy, stanowiącą podstawę do naliczenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

§ 16. Przez pojęcie przedmiotów niedozwolonych rozumie się:

1) przedmioty, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego;

2) przedmioty, które mogą utrudniać realizację ustalonego porządku wewnętrznego obowiązującego w zakładzie karnym lub areszcie śledczym;

3) przedmioty niebezpieczne, które mogą stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego lub osób w nich przebywających, w tym broń, amunicję lub materiały wybuchowe;

4) Dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których skazany lub tymczasowo aresztowany nie może posiadać w zakładzie karnym lub areszcie śledczym poza depozytem; [61]

5) przedmioty, których posiadanie jest niezgodne z prawem.

Rozdział XXII

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 243. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie.

§ 2. Czynności procesowe w zakresie postępowania wykonawczego i inne czynności wykonawcze, dokonane przed wejściem w życie niniejszego kodeksu z zachowaniem przepisów dotychczasowych, są skuteczne.

§ 3. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe czy Kodeks karny wykonawczy, stosuje się niniejszy kodeks.

Art. 244. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się odpowiednio przy wykonywaniu wyroków po przejęciu obywatela polskiego skazanego za granicą; określenie kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary albo środka karnego lub zabezpieczającego podlegających wykonaniu następuje według przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego.

Art. 245. Do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca lub obywatela polskiego, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.

Art. 246. § 1. W wypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi lub zdrowotnymi albo poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może na czas określony wstrzymać lub ograniczyć zatrudnienie osadzonych, kontakty między nimi, udzielanie widzeń i spacerów, przeprowadzanie zajęć o charakterze zbiorowym, odprawianie nabożeństw i udzielanie posług religijnych, dokonywanie zakupów, otrzymywanie paczek, a także korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych, nakazać zamknięcie cel lub innych pomieszczeń, w których przebywają lub pracują osadzeni, zabronić posiadania w celi niektórych przedmiotów oraz zawiesić funkcję rzecznika skazanych.

§ 2. W wypadku wprowadzenia ograniczeń lub zakazów, o których mowa w § 1, na okres do 7 dni, dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego bezzwłocznie powiadamia o swojej decyzji sędziego penitencjarnego. Przedłużenie okresu trwania ograniczeń lub zakazów wymaga zgody tego sędziego. Brak zgody sędziego nie wstrzymuje wykonania decyzji dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. Na decyzję sędziego dyrektorowi zakładu lub aresztu przysługuje skarga do sądu penitencjarnego. Przepis art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli widzenie, ze względu na osobę odwiedzanego lub odwiedzającego, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo dla porządku prawnego, dyrektor

61 Art. 242 § 16 pkt. 4 - zmiany w brzmieniu definicji z powodu zmian artykułów w części głównej kodeksu.

zakładu lub aresztu może uzależnić jego odbycie od spełnienia warunków zapewniających bezpieczeństwo.

Art. 247. § 1. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, porządek wewnętrzny zakładów karnych i aresztów śledczych, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności i regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania tymczasowego aresztowania, określające w szczególności:

1) organizację przyjęć do zakładów karnych i aresztów śledczych,

2) sposób rozmieszczania osadzonych w celach mieszkalnych,

3) organizację przyjmowania korespondencji i organizację widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych,

4) (uchylony)

5) warunki opieki zdrowotnej i bytowej w zakładach karnych i aresztach śledczych,

6) sposób przygotowania skazanych i tymczasowo aresztowanych do ich zwolnienia z zakładu karnego i aresztu śledczego

– uwzględniając potrzebę zapewnienia porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary aresztu wojskowego, uwzględniając w szczególności organizację przyjęć tych osób do zakładu karnego, zasady rozmieszczania skazanych żołnierzy w celach mieszkalnych, zasady udziału organów wyznaczonych przez Ministra Obrony Narodowej w procesie resocjalizacji skazanych żołnierzy oraz metody oddziaływania na skazanego uwzględniające zasady pełnienia służby wojskowej.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposoby prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie zwłaszcza ich organizację, warunki, zasady i formy oraz sposób dokumentowania prowadzonych oddziaływań;

2) warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na uwadze potrzebę zapewnienia osadzonym odzieży, bielizny, obuwia, sprzętu stołowego, środków higieny i czystości, a także wyposażenia pomieszczeń w podstawowy sprzęt kwaterunkowy;

3) sposoby załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, biorąc w szczególności pod uwagę zasady i tryb przyjmowania i rozpoznawania wniosków, skarg i próśb, a także ich ewidencję i dokumentowanie;

4) czynności administracyjne związane z prowadzeniem depozytu przedmiotów wartościowych i środków pieniężnych osób pozbawionych wolności, dotyczące w szczególności: przyjmowania, przechowywania, wydawania, przekazywania między jednostkami organizacyjnymi, rozliczania należności za pracę, dokonywania zakupów oraz ewidencjonowania i dokumentowania tych czynności, mając w szczególności na względzie potrzebę zapewnienia sprawnego wykonywania czynności administracyjnych w zakładach karnych i aresztach śledczych;

5) czynności administracyjne związane z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowanie tych czynności, w szczególności:

a) ustalanie rejonizacji osadzania w zakładach karnych i aresztach śledczych,

b) przyjmowanie tymczasowo aresztowanych, skazanych i ukaranych do zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich zwalnianie z tych zakładów i aresztów, w tym:

– dokumenty niezbędne do przyjęcia, dalszego wykonywania pozbawienia wolności lub zwolnienia osadzonego albo skutkujące obliczenie okresu wykonywania kary,

– godziny przyjmowania do zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich zwalniania z tych zakładów i aresztów,

c) poddawanie osadzonych czynnościom identyfikacyjnym,

d) izolowanie tymczasowo aresztowanych,

e) obliczanie okresu wykonywania kary i środka przymusu,

f) ewidencjonowanie osadzonych,

g) wydawanie osadzonych do udziału w czynnościach procesowych oraz do zakładów leczniczych,

h) doręczanie korespondencji urzędowej osadzonym

– mając w szczególności na względzie potrzebę zapewnienia sprawnego wykonywania czynności administracyjnych oraz porządku wewnętrznego w zakładach karnych i aresztach śledczych;

6a) warunki wstępu na teren jednostek organizacyjnych Służby Więziennej osób niebędących funkcjonariuszami lub pracownikami Służby Więziennej albo pracownikami przywięziennych zakładów pracy, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego wykonywania zadań przez Służbę Więzienną, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz bezpieczeństwa osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Art. 248. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określi:

1) organizację ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;

2) szczegółowe zasady prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresy czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych;

3) organizację służby zdrowia w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;

4) sposób prowadzenia akt ewidencyjnych, w tym wzór tych akt oraz wzory innych dokumentów i druków ewidencyjnych;

5) dopuszczalną ilość i wymiary rzeczy, w tym żywności, znajdujących się w posiadaniu skazanego w trakcie pobytu w zakładzie karnym oraz sposób postępowania z przedmiotami i żywnością, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek lub utrudniają konwojowanie;

6) sposoby ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej;

7) sposoby ochrony i konwojowania skazanych oraz tymczasowo aresztowanych;

8) zadania ochronne funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz pracowników przywięziennych zakładów pracy;

9) wyposażenie i system zabezpieczeń pomieszczeń, w których realizowane są czynności służbowe w bezpośrednim kontakcie ze skazanym.

Art. 249. Okresy pracy skazanego, wykonywanej przed dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, na zasadach obowiązujących przed tym dniem.

Art. 250. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego lub użycie broni względem osób pozbawionych wolności reguluje odrębna ustawa.

Art. 251. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu tracą moc dotychczasowe przepisy dotyczące spraw w nim unormowanych.

Art. 252. Jeżeli do któregokolwiek z przedmiotów unormowanych w niniejszym kodeksie przewidziane jest wydanie przepisów wykonawczych, do czasu ich wydania zachowują moc przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszego kodeksu.

Art. 253. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Uzasadnienie

Niniejsza propozycja kompleksowej zmiany Kodeksu Karnego Wykonawczego ma na celu nie tylko poprawienie jakości wykonywania kary pozbawienia wolności, ale i dostosowanie przepisów do tych obowiązujących w większości państw o ugruntowanej demokracji.

Zmniejsza też znacząco obciążenia Skarbu Państwa (szczególnie nowelizacja artykułu 159), gdzie wedle posiadanych danych da się **zredukować roczny koszt utrzymania więźnia** z ok. 54070,44 zł **do ok. 10080 zł** (dane z CZSW za 2022 rok) - przy zastosowaniu tego artykułu zostanie też znacząco zmniejszona ilość pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej przez redukcję zbędnych w tym wypadku czynności oraz -co istotne - nastąpi też odciążenie Sądów Okręgowych, gdyż przestaną rozpoznawać wnioski o warunkowe przedterminowe zwolnienie, a w 2022 roku było ich 22012, co pozwoli na **lepszą organizację stanowisk pracy w Sądach** i

przesunięcie Sędziów do bardziej obciążonych wydziałów, co spowoduje szybsze rozpoznawaniu spraw Obywateli.

Co równie istotne poprzez zmniejszenie ilości osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych nastąpi **szybsze wykonanie kar** osób oczekujących na osadzenie w zakładach karnych oraz **zmniejszy koszta społeczne**, gdyż po opuszczeniu zakładu karnego byli więźniowie będą musieli się sami utrzymywać, a ponieważ propozycja obejmuje wprowadzenie zapisu artykułu 159 § 4 pkt. 7 - można założyć, że **ściągalność nałożonych wyrokami sądów zobowiązań finansowych** (np. zadośćuczynień, nawiązek itp) **wzrośnie do ok. 97%.**

Zmiana ta powoduje też dostosowanie zapisów kodeksu do Konstytucji, gdyż jak wielu komentatorów Kodeksu Karnego Wykonawczego (np. prof. Lelental) podnosiło, że m.in. obligatoryjna zgoda na kontrolę korespondencji, rozmów, widzeń itd. osób pozbawionych wolności jest „na granicy niekonstytucyjności" - nowe brzmienie zapisów w tym względzie zrównuje prawa osób osadzonych z prawami reszty obywateli, bez uszczerbku dla bezpieczeństwa jednostek, gdyż obecna kontrola jest iluzoryczna, a osoby skazane bez trudu ją omijają.

Ponadto zmniejszy to znacząco ilość pracy m. in. Wychowawców, którzy będą mogli zająć się pracą resocjalizacyjną z więźniami.

Zmiana dotycząca przyznawania systemu półotwartego i otwartego (artykuł 89) też przyczyni się do zmniejszenia ilości pracy funkcjonariuszy - ponadto wyeliminuje subiektywność oceny skazanego, skutkującą często odmową zmiany systemu odbywania kary - gdy np. dany funkcjonariusz nie przepadał za danym osadzonym, choć obiektywnie nadawał się on do uzyskania awansu.

Niniejsza propozycja kompleksowej nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego jest pracą grupową pod przewodnictwem dwójki lobbystów zawodowych - Katarzyny Ewy Wierzbickiej (MSWiA 00530) i Piotra M. Wierzbickiego (MSWiA 00539), którzy mają wieloletnie doświadczenie praktyczne w kwestii stosowania zapisów Kodeksu Karnego Wykonawczego.

Liczymy, że znajdzie ona Państwa poparcie i wspólnie dokonamy zmiany, która zaowocuje ostatecznie podniesieniem skuteczności resocjalizacji w naszym kraju do poziomu z krajów skandynawskich.

Dodatkowe informacje na temat tego projektu są dostępne na stronie:
www.otwartalegislacja.pl

D.	**ZAŁĄCZONE DOKUMENTY**
1	Oświadczenie o wpisie do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową
2	Oświadczenie wskazujące podmioty, na rzecz których wykonywana jest zawodowa działalność lobbingowa

E. Niniejsze zgłoszenie dotyczy uzupełnienia braków formalnych/zmiany danych zgłoszenia dokonanego dnia .....**

(podać datę z części F poprzedniego zgłoszenia)

F. OSOBA SKŁADAJĄCA ZGŁOSZENIE

Imię i nazwisko	Data	Podpis
Piotr Marcin Wierzbicki	23.12.2024	

G. KLAUZULA ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZA SKŁADANIE FAŁSZYWYCH ZEZNAŃ

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia .....

(podpis)

* Jeżeli zgłoszenie nie jest składane w trybie art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, treść: "- Zgłoszenie zmiany danych" skreśla się.

** Niepotrzebne skreślić.

Pouczenie:

1. Jeżeli zgłoszenie ma na celu uwzględnienie zmian zaistniałych po dacie wniesienia urzędowego formularza zgłoszenia (art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa) lub uzupełnienie braków formalnych poprzedniego zgłoszenia (§ 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie zgłaszania zainteresowania pracami nad projektami aktów normatywnych oraz projektami założeń projektów ustaw (Dz. U. Nr 181, poz.1080), w nowym urzędowym formularzu zgłoszenia należy wypełnić wszystkie rubryki, powtarzając również dane, które zachowały swoją aktualność.

2. Część B formularza wypełnia się w przypadku zgłoszenia dotyczącego jednostki organizacyjnej oraz w sytuacji, gdy osoba fizyczna, która zgłasza zainteresowanie pracami nad projektem założeń projektu ustawy lub projektem aktu normatywnego, nie będzie uczestniczyła osobiście w tych pracach.

3. W części D formularza, stosownie do okoliczności, uwzględnia się dokumenty, o których mowa w art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, a także

pełnomocnictwa do wniesienia zgłoszenia lub do reprezentowania podmiotu w pracach nad projektem aktu normatywnego lub projektu założeń projektu ustawy.

4. Część E formularza wypełnia się w przypadku uzupełnienia braków formalnych lub zmiany danych dotyczących wniesionego zgłoszenia.

ZGŁOSZENIE
ZAINTERESOWANIA PRACAMI NAD PROJEKTEM - ~~ZGŁOSZENIE ZMIANY DANYCH~~*

Ustawy o zmianie ustawy o Kodeks Karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138) (numer wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UD153).

A. OZNACZENIE PODMIOTU ZAINTERESOWANEGO PRACAMI NAD PROJEKTEM

1. Nazwa/~~imię i nazwisko~~****YOLO Katarzyna Ewa Wierzbicka**

2. Adres siedziby/~~adres miejsca zamieszkania~~**
ul. Pocztowa 12/8a, 70-360 Szczecin

3. Adres do korespondencji i adres e-mail
ul. Czerwonych Beretów 6, 00-910 Warszawa, biuro@yolo.waw.pl

B. WSKAZANIE OSÓB UPRAWNIONYCH DO REPREZENTOWANIA PODMIOTU WYMIENIONEGO W CZĘŚCI A W PRACACH NAD PROJEKTEM

Lp.	Imię i nazwisko	Adres
1	Katarzyna Ewa Wierzbicka	ul. Czerwonych Beretów 6, 00-910 Warszawa
2		
3		
4		
5		

C. OPIS POSTULOWANEGO ROZWIĄZANIA PRAWNEGO, ZE WSKAZANIEM INTERESU BĘDĄCEGO PRZEDMIOTEM OCHRONY

Wnoszę o wprowadzenie w nowelizacji Ustawy Kodeks Karny następującego zapisu:

Art. 77. § 1a. W przypadku złożenia do Sądu wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie, do którego zostanie dołączone w terminie 14 dni oklauzulowane pismo z Organów Ścigania, w szczególności z Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straży Granicznej, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego informujące Sąd, że działania podejmowane przez skazanego z daną Służbą mają znaczący wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa Rzeczpospolitej Polskiej lub wykrywanie czynów inkryminogennych, w tym korupcji – w szczególności dotyczącej funkcjonariuszy Służby Więziennej i jego zwolnienie z pozostałej reszty kary zintensyfikuje te działania, to Sąd ma obowiązek uwzględnić taki wniosek, przy jednoczesnym przyznaniu maksymalnego okresu próby wynikającego z treści art. 80 oraz kuratora zawodowego. Wniosek taki może być złożony przez skazanego w każdym czasie i nie przysługuje od niego sprzeciw prokuratora. Przepisu art. 77. § 1 nie stosuje się.

Uzasadnienie

Zagrożenia wynikające z powodu m.in. trwającej w Ukrainie wojny, a także co równie istotne chcąc zwiększyć skuteczność Służb w rekrutowaniu Tajnych Współpracowników oraz Osobowych Źródeł Informacji mogących rozbić zorganizowane i jakże hermetyczne grupy przestępcze – przepis ten daje Służbom potężne i jakże przez nie żądane narzędzie. A obywatelom pewność zwiększenia ich bezpieczeństwa, przy pełnym wieloletnim i stałym nadzorze ze strony Państwa nad zwalnianymi w ten sposób z jednostek penitencjarnych osobami.

Ponadto wnoszę o rozważenie dokonania **kompleksowej nowelizacji Ustawy Kodeks Karny Wykonawczy**, ponieważ jest on ściśle powiązany z Kodeksem Karnym i Kodeksem Postępowania Karnego, poniżej pełna propozycja zmian, wraz z uzasadnieniem w formie przypisów i ogólnym na końcu niniejszego wniosku.

Kodeks karny wykonawczy

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

Zakres obowiązywania

Art. 1. § 1. Wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. W postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego oraz kodeksu postępowania administracyjnego.[1]

Rozdział II

Organy postępowania wykonawczego

Art. 2. Organami postępowania wykonawczego są:
1)sąd pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;
2)sąd penitencjarny;
2a)referendarz sądowy;
3)prezes sądu lub upoważniony sędzia;
4)sędzia penitencjarny;
5)dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego, a także dyrektor okręgowy i Dyrektor Generalny Służby Więziennej albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisja penitencjarna;

6) sądowy kurator zawodowy oraz kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej;

7) sądowy lub administracyjny organ egzekucyjny;

1 Art. 1 § 2 - dyrektorzy zakładów karnych często ignorowali zapisy KPA, zmiana ta wynika z doświadczeń praktycznych w tej materii (np. brak podawania podstawy prawnej podejmowanej decyzji)

8) naczelnik urzędu skarbowego;

9) odpowiedni terenowy organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego;

10) inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń.

Art. 3. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. W sprawach zastrzeżonych w niniejszym kodeksie dla sądu penitencjarnego właściwy jest ten sąd penitencjarny, w którego okręgu przebywa skazany w momencie wniesienia przez tego skazanego lub organ uprawniony wniosku do tego sądu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Sądem penitencjarnym jest sąd okręgowy.[2]

§ 3. W stosunku do osób skazanych przez sąd wojskowy, w sprawach określonych w § 2, orzeka wojskowy sąd garnizonowy.

§ 3a. Na postanowienie w przedmiocie właściwości w postępowaniu wykonawczym zażalenie nie przysługuje.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Rozdział III
Skazany

Art. 4. § 1. Kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub nieludzkiego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.

§ 2. Skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.

Art. 5. § 1. Skazany jest podmiotem określonych w niniejszym kodeksie praw i obowiązków.

§ 2. Skazany ma obowiązek stosować się do wydanych przez właściwe organy poleceń zmierzających do wykonania orzeczenia.

Art. 6. § 1. Skazany może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem i brać w nim udział jako strona oraz w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

§ 2. Skazany może składać wnioski, skargi i prośby do organów wykonujących orzeczenie. Skazany, składając wniosek, skargę lub prośbę, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w niej

---

2 Art. 3 § 2 - nowy zapis pozwoli uniknąć sytuacji szeroko w artykule z Dziennika Gazety Prawnej dotyczącym - przy poprzednim brzmieniu tego artykułu - możliwości nieustannego transportowania osadzonego pomiędzy jednostkami penitencjarnymi, przez co możliwe było uniemożliwienie „dotrwania" do wyznaczonego terminu posiedzenia przed Sądem Penitencjarnym

żądań w stopniu umożliwiającym jej rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów.

§ 3. Jeżeli wniosek, skarga lub prośba:

1) oparte są na tych samych podstawach faktycznych,

2) zawierają wyrazy lub zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe albo gwarę przestępców,

3) nie zawierają uzasadnienia zawartych w nich żądań w stopniu umożliwiającym ich rozpoznanie,

4) (uchylony)[3]

– właściwy organ może pozostawić wniosek, skargę lub prośbę bez rozpoznania.

§ 4. Skarga przysługuje skazanemu w terminie 14 dni od dnia, w którym dowiedział się on o zdarzeniu będącym podstawą skargi. Po upływie tego terminu skargę pozostawia się bez rozpoznania, chyba że niedotrzymanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od skazanego.[4]
Art. 7. § 1. Skazany może zaskarżyć do sądu decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 3–6 i 10 z powodu jej niezgodności z prawem lub stanem faktycznym, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. [5]

§ 2. Skargi rozpoznaje sąd właściwy zgodnie z art. 3. W sprawach dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności, wykonywania orzeczenia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym sądem właściwym jest sąd penitencjarny.

§ 3. Skarga na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skazanemu w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia lub doręczenia decyzji; decyzję ogłasza się lub doręcza wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym skazanemu prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi. Skargę wnosi się do organu, który wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli organ, który wydał zaskarżoną decyzję, nie przychyli się do skargi, przekazuje ją wraz z aktami sprawy bezzwłocznie do właściwego sądu. [6]

§ 4. Sąd powołany do rozpoznania skargi wstrzymuje wykonanie zaskarżonej decyzji, a odmowa wstrzymania wymaga uzasadnienia. [7]

§ 5. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji; na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 8. § 1. W postępowaniu wykonawczym skazany może korzystać z pomocy obrońcy ustanowionego w tym postępowaniu.

§ 2. W postępowaniu przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli:

1) jest głuchy, niemy lub niewidomy;

---

3 Art. 6 § 3 pkt. 4 - nie jest możliwe stwierdzenie „oczywistej bezzasadności” bez zbadania sprawy
4 Art. 6 § 4 - zwiększenie terminów z 7 do 14 dni pozwoli na większe zapewnienie osadzonym prawa do skutecznego odwołania
5 Art. 7 § 1 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego
6 Art. 7 § 3 - zwiększenie terminów z 7 do 14 dni pozwoli na większe zapewnienie osadzonym prawa do skutecznego odwołania
7 Art. 7 § 4 - zmiana pozwala realnie korzystać z praw wynikających m.in. z KPA

2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności;

3) nie ukończył 18 lat;

4) (uchylony)

5) sąd uzna to za niezbędne ze względu na okoliczności utrudniające obronę.

§ 2a. Przepis art. 78 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym, lobbystą zawodowym wpisanym we właściwym rejestrze oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli.

§ 4. Skazany pozbawiony wolności może korzystać codziennie i wielokrotnie w ciągu jednego dnia z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3.

§ 5. Warunkiem skorzystania przez skazanego pozbawionego wolności z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3, jest wpisanie jej numerów telefonów pod którymi można nawiązać z nią kontakt, w rejestrze prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości i dostępnym publicznie na stronie internetowej Ministra. Wpisanie to następuje na wniosek osoby, o której mowa w § 3.[8]

§ 6. Skorzystanie przez skazanego pozbawionego wolności z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 3 następuje po zgłoszeniu przez skazanego pozbawionego wolności tego faktu funkcjonariuszowi Służby Więziennej.

Art. 8a. § 1. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności nie podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Przepisy art. 73 § 3 i 4 oraz art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.

§ 3. Przepis § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio do korespondencji skazanego pozbawionego wolności prowadzonej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, lobbystą zawodowym wpisanym we właściwym rejestrze oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem.

Art. 8b. § 1. Rzecznik Praw Obywatelskich lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania

8 Art. 8 § 5 - wprowadzenie centralnego rejestru na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości wyeliminuje patologię, która zrodziła się po 17.09.2022 roku, gdy dyrekcje ZK odmawiały kontaktu, a wręcz karały za taki kontakt skazanych z nich pełnomocnikami, gdyż dyrektorzy uznawali, że po transporcie do ich jednostki „zerują” się pełnomocnictwa

dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek, a także do przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prokuratora wykonującego czynności służbowe.

§ 3. Przepis § 1. stosuje się odpowiednio do osób wymienionych w art. 8 § 3 w odniesieniu do miejsc, w których przebywają ich klienci oraz dokumentów ich dotyczących.[9]

Rozdział IV

Postępowanie wykonawcze

Oddział 1

Wykonywanie orzeczeń

Art. 9. § 1. Postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne.

§ 2. Wyrok oraz postanowienia wydane w trybie art. 420 Kodeksu postępowania karnego, dotyczące przepadku albo dowodów rzeczowych, stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie. Odmowa wstrzymania wykonania postanowienia nie wymaga uzasadnienia.

§ 4. Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd właściwy do rozpoznania wniosku, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. Odmowa wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia.

§ 5. W posiedzeniu w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia, którego dotyczy wniosek o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym, ma prawo wziąć udział prokurator, jeżeli wstrzymanie wykonania orzeczenia skutkowałoby zwolnieniem skazanego z aresztu śledczego lub zakładu karnego. Posiedzenie wyznacza się niezwłocznie.

§ 6. (uchylony)[10]

§ 7. Na postanowienie o wstrzymaniu wykonania orzeczenia prokuratorowi przysługuje zażalenie.

§ 8. Zażalenie, o którym mowa w § 7, podlega rozpoznaniu w terminie 7 dni od daty wpływu do sądu wyższej instancji.

Art. 10. § 1. Policja w zakresie postępowania wykonawczego wykonuje polecenia sądu.

---

9 Art. 8, 8a, 8b - wprowadzają normalizację w kontaktach z pełnomocnikami i pozwalają wyeliminować ryzyko skutecznych skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z powodu ograniczenia, a wręcz uniemożliwienia kontaktu z pełnomocnikiem, a tym samym prawa do obrony swoich racji. Przywracana jest też konstytucyjność tego przepisu

10 Art. 9 § 6 - eliminuje patologię, że to prokurator dyktował co ma zrobić sąd

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Żandarmerii Wojskowej oraz dowódcy wojskowego, jeżeli skazany jest żołnierzem, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej oraz innych organów, jeżeli postępowanie wykonawcze dotyczy spraw, które zgodnie z przepisami prawa należą do ich właściwości.

§ 4. Organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne w zakresie swojego działania udzielają pomocy organom wykonującym orzeczenia.

Art. 11 § 1. Sąd, kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg, ze wzmianką o wykonalności, a w wypadku orzeczenia prawomocnego – z datą jego uprawomocnienia się, odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia. Kierując do wykonania orzeczenie dotyczące grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, nawiązki lub świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, przepadku, zwrotu korzyści albo jej równowartości oraz należności sądowych, sąd przesyła także informację w przedmiocie zabezpieczonego w sprawie mienia skazanego oraz ostatnio uzyskaną informację, o której mowa w art. 213 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Sąd przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego orzeczenie wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

§ 1a. Jeżeli pokrzywdzony złożył wniosek, o którym mowa w art. 168a § 1 lub 1a, sąd, o którym mowa w § 1, niezwłocznie przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego ten wniosek oraz dane zawierające imię, nazwisko i adres pokrzywdzonego. W wypadku, o którym mowa w art. 168a § 6, sąd przesyła również dane zawierające imię, nazwisko i adres świadka. Jeżeli skazany przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, sąd przesyła wniosek i wymienione dane nie później niż w terminie 7 dni od daty wpływu wniosku do sądu.

§ 1b. W przypadku skazanego za przestępstwo określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego lub za przestępstwo określone w art. 156, art. 189a, art. 190a, art. 207, art. 211 Kodeksu karnego sąd, o którym mowa w § 1, z urzędu niezwłocznie przesyła dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego dane obejmujące imię, nazwisko i adres pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzony pouczony o uprawnieniu, o którym mowa w art. 168a § 2a, oświadczył, że z niego rezygnuje.

§ 2. Sąd po wydaniu wyroku skazującego przesyła dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego posiadane w sprawie informacje dotyczące skazanego, w tym dane o uprzedniej karalności oraz zastosowanych wobec niego środkach wychowawczych lub poprawczych, informacje pozwalające na identyfikację skazanego, w szczególności numer Automatycznego Systemu Identyfikacji Daktyloskopijnej (AFIS), numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), rysopis oraz opis znaków szczególnych i tatuaży, a także fotografię skazanego, odpisy orzeczeń i opinii lekarskich oraz psychologicznych, w tym stwierdzających u skazanego uzależnienia od substancji psychoaktywnej, a także informacje dotyczące popełnienia przestępstwa określonego w art. 197–203 Kodeksu karnego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz opinię, o której mowa w art. 22a ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 i 1606), a po uprawomocnieniu się wyroku, na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu – również akta sądowe.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji przesyłanych dyrektorowi zakładu karnego lub

aresztu śledczego, o których mowa w § 2, mając na uwadze konieczność zebrania danych osobopoznawczych niezbędnych do dokonania prawidłowej klasyfikacji skazanego dla indywidualnego z nim postępowania zmierzającego do realizacji celów, jakim ma służyć wykonanie kary pozbawienia wolności.

§ 4. W razie skazania tymczasowo aresztowanego lub osoby odbywającej karę pozbawienia wolności sąd przesyła zawiadomienie o skazaniu wraz z informacjami, o których mowa w § 2, dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 5. Organ, o którym mowa w § 1, zawiadamia sąd o przystąpieniu do wykonania orzeczenia oraz o zakończeniu jego wykonywania.

Art. 11a. § 1. Jeżeli w sprawie zabezpieczono środki pieniężne skazanego lub inne mienie skazanego, z którego uzyskano środki pieniężne, a orzeczono grzywnę, świadczenie pieniężne, środki kompensacyjne, przepadek lub zwrot korzyści majątkowej albo jej równowartości, których przedmiotem jest kwota pieniężna, lub zasądzono koszty sądowe, sąd zarządza ich ściągnięcie z tych środków.

§ 2. Ściągnięcia dokonuje się w kolejności oraz w sposób, które obowiązują w przypadku prowadzenia egzekucji, chyba że środki te w całości podlegają przepadkowi albo zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi jako korzyść majątkowa, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa albo jej równowartość.

§ 3. O dokonaniu ściągnięcia zawiadamia się prokuratora i skazanego.

Art. 11b. § 1. Jeżeli w sprawie zabezpieczono inne niż środki pieniężne mienie skazanego, sąd wzywa go do uiszczenia grzywny, świadczenia pieniężnego lub środków kompensacyjnych, przepadku, zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości, których przedmiotem jest kwota pieniężna, lub kosztów sądowych w zakreślonym terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu pod rygorem ich wykonania z zabezpieczonego mienia. Przepis art. 12a § 1 pkt 1 stosuje się.

§ 2. Jeżeli zabezpieczone mienie podlega w całości przepadkowi lub zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi jako korzyść majątkowa, jaką sprawca osiągnął z popełnionego przestępstwa, albo jej równowartość, przepisu § 1 nie stosuje się.

Art. 11c. § 1. Przepisy art. 11a i art. 11b stosuje się także wówczas, gdy orzeczone grzywna, świadczenia pieniężne, środki kompensacyjne, przepadek, zwrot korzyści majątkowej albo jej równowartości lub koszty sądowe nie stanowiły tytułu zabezpieczenia.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, sąd może odstąpić od zarządzenia wykonania z zabezpieczonego mienia grzywny, świadczenia pieniężnego, nawiązki na rzecz innego uprawnionego podmiotu niż pokrzywdzony lub osoba dla niego najbliższa lub kosztów sądowych, wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy ich wykonanie z zabezpieczonego mienia pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny wyjątkowo ciężkie skutki, a zostały one uiszczone co najmniej w połowie i z okoliczności sprawy wynika, że pomimo takiego odstąpienia zostaną uiszczone w całości.

Art. 12. O prawomocnych skazaniach osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej lub służby w formacjach obrony cywilnej na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania, jak również o zmianach dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, sąd

zawiadamia również organy właściwe w sprawach obowiązku obrony Ojczyzny, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

Art 12a § 1. W wezwaniu do uiszczenia na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie:

1) grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, kwoty pieniężnej stanowiącej przedmiot przepadku, nawiązki lub świadczenia pieniężnego orzeczonych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej lub kosztów sądowych – należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia tych należności w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu ich wykonanie nastąpi z zabezpieczonego w sprawie mienia skazanego, innego niż środki pieniężne, o których mowa w art. 11a, a w razie braku takiego mienia lub gdy okaże się ono niewystarczające sąd przekaże do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2023 r. poz. 528 i 1394), informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości;

2) grzywny orzeczonej jako kara zastępcza lub pieniężnej kary porządkowej – należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia tych należności w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd przekaże do biur, o których mowa w pkt 1, informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

§ 2. W razie nieuiszczenia przez skazanego w całości należności, o których mowa w § 1, w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu i braku możliwości ich wykonania z zabezpieczonego mienia skazanego, sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej, o których mowa w § 1 pkt 1.

§ 3. Sąd wykonuje obowiązki wierzyciela, o których mowa w art. 29 i art. 30 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

Art. 12b. Organ wykonujący orzeczenie w razie stwierdzenia, że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd.

Art. 12c. Jeżeli kara lub inny środek podlegający wykonaniu według przepisów niniejszego kodeksu są określone w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się w postępowaniu wykonawczym, że tydzień liczy się za dni 7, miesiąc za dni 30, a rok za dni 365.

Art. 12d. Za dzień trwania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu, zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności przyjmuje się okres 24 godzin liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia wolności.

Art. 13. § 1. Organ wykonujący orzeczenie oraz każdy, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie określonym w § 1 zażalenie przysługuje również organowi określonemu w art. 2 pkt 5–10 oraz każdemu, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy.

Art. 14. § 1. W postępowaniu wykonawczym organ postępowania wykonawczego może zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego. Organ określony w art. 2 pkt 1–5 wykonujący orzeczenie może także zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego w drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego. W razie uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości skazanego organ wykonujący orzeczenie może zażądać ustalenia jego tożsamości przez Policję.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i z Ministrem Obrony Narodowej, inne organy powołane do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, uwzględniając w szczególności jego zakres oraz tryb przeprowadzania.

Art. 14a. § 1. Jeżeli miejsce pobytu skazanego na karę pozbawienia wolności na terenie kraju nie jest znane, sąd wydaje postanowienie o poszukiwaniu go listem gończym.

§ 2. W liście gończym podaje się:

1) sąd, który wydał postanowienie o poszukiwaniu listem gończym;

2) dane o osobie, które mogą ułatwić jej poszukiwanie, a przede wszystkim personalia, rysopis, znaki szczególne, miejsce zamieszkania i pracy, z dołączeniem w miarę możliwości fotografii poszukiwanego;

3) informację o orzeczeniu, stanowiącym podstawę pozbawienia wolności;

4) wezwanie każdego, kto zna miejsce pobytu poszukiwanego, do zawiadomienia o tym najbliższej jednostki Policji lub sądu;

5) ostrzeżenie o odpowiedzialności karnej za ukrywanie poszukiwanego lub dopomaganie mu w ucieczce.

§ 3. W liście gończym można wyznaczyć nagrodę za ujęcie lub przyczynienie się do ujęcia poszukiwanego, a także udzielić zapewnienia o utrzymaniu tajemnicy co do osoby informującej.

§ 4. List gończy podlega rozpowszechnieniu przez opublikowanie za pomocą Internetu, chyba że sąd postanowi inaczej.

§ 5. Sąd, zależnie od potrzeby, może postanowić o rozpowszechnieniu listu gończego przez rozesłanie, rozplakatowanie lub opublikowanie, w szczególności za pomocą prasy, radia i telewizji.

Art. 14b. § 1. Po otrzymaniu zawiadomienia o przystąpieniu do wykonania orzeczenia o karze pozbawieniu wolności sąd niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, może wydać postanowienie stwierdzające, że skazany bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności, jeżeli w zamiarze utrudniania wykonania kary pozbawienia wolności uciekł lub ukrywał się lub podjął działania w celu ucieczki lub ukrycia się.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie stwierdzenia bezprawnego utrudniania przez skazanego wykonania kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

§ 3. Zażalenie, o którym mowa w § 2, podlega rozpoznaniu w terminie 7 dni od daty wpływu do sądu wyższej instancji.

§ 4. Odpis prawomocnego postanowienia stwierdzającego, że skazany bezprawnie utrudniał wykonanie kary pozbawienia wolności, doręcza się dyrektorowi zakładu karnego.

Art. 15. § 1. Sąd umarza postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia wykonania kary, śmierci skazanego lub w przypadku zastosowania aktu abolicji indywidualnej. [11]

1) Uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego wykonawczego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).

§ 2. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

§ 2a. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia lub zawieszenia postępowania wykonawczego przysługuje zażalenie.

§ 3. Zawieszenie postępowania wykonawczego nie wstrzymuje biegu przedawnienia, chyba że skazany uchyla się od wykonania kary. Okres wstrzymania biegu przedawnienia nie może przekroczyć 10 lat.

§ 4. Wykonywanie kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności w tej samej lub innej sprawie wstrzymuje bieg przedawnienia.

Art. 16. (uchylony)

Art. 17. § 1. Sąd, kierując do wykonania orzeczenie o pozbawieniu wolności, zawiadamia:

1) sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad dziećmi skazanego;

2) właściwy organ, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad osobą niedołężną lub chorą,
którą opiekował się skazany, albo potrzeba przedsięwzięcia niezbędnych czynności do ochrony mienia lub mieszkania skazanego.

§ 2. O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach zawiadamia się skazanego.

Art. 17a. § 1. W razie orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności na podstawie art. 37b lub art. 87 § 2 Kodeksu karnego, karę ograniczenia wolności kieruje się do wykonania w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności.

§ 2. W wypadku ustania przeszkód, o których mowa w § 1, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – zawiesza postępowanie wykonawcze dotyczące kary ograniczenia wolności i niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.

Oddział 2

11 Art. 15 § 1 - w myśl Konstytucji RP, akt abolicji indywidualnej także umarza postępowanie wykonawcze (dostosowanie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 roku, sygnatura akt K 9/17/ Dz. U. Poz. 1387)

Postępowanie przed sądem

Art. 18. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka postanowieniem.

§ 2. W kwestiach niewymagających postanowienia prezes sądu lub upoważniony sędzia wydaje zarządzenia.

§ 3. W kwestiach niewymagających postanowienia sądu penitencjarnego zarządzenia wydaje sędzia penitencjarny.

Art. 18a. W postępowaniu wykonawczym czynności zastrzeżone dla sądu lub sędziego mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

1) spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego;

2) spraw dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności;

3) zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności;

4) rozstrzygania wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary;

5) spraw, o których mowa w rozdziałach VI i XV–XX;

6) wydawania postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.

Art. 19. § 1. Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi – na wniosek innych osób.

§ 2. Wniosek lub skargę można zgłosić na piśmie lub ustnie. W wypadku ustnego zgłoszenia spisuje się protokół.

§ 3. Składający wniosek, o którym mowa w § 1, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w nim żądań w stopniu umożliwiającym jego rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów. W przypadku niewykonania tego obowiązku można pozostawić wniosek bez rozpoznania.

§ 4. Wniosek lub skargę rozpoznaje się w terminie 21 dni od daty wpływu do sądu, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka jednoosobowo.

§ 2. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie; zostaje ono przekazane bezzwłocznie zarządzeniem wraz z aktami sprawy do sądu wyższej instancji, chyba że sąd orzekający w tym samym składzie przychyli się do zażalenia.

§ 3. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie jednoosobowo.

§ 4. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie w terminie 21 dni od daty jego przekazania przez sąd pierwszej instancji, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie zażalenia na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20a. § 1. Zażalenie na postanowienie referendarza sądowego rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone postanowienie.

§ 2. Wniesienie zażalenia na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje jego wykonanie.

§ 3. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia referendarza sądowego.

Art. 21. W postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną; w szczególności może składać wnioski, a w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

Art. 22. § 1. Prokurator, skazany oraz jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. W posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

§ 1a. Niestawiennictwo osób, o których mowa w § 1, należycie zawiadomionych o terminie i celu posiedzenia, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2. Sąd może dopuścić do udziału w posiedzeniu również inne osoby niż wymienione w § 1, jeżeli ich udział może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia.

§ 2a. Udział prokuratora w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi.

§ 3. Udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi lub sąd uzna to za konieczne.

Art. 23. § 1. Sąd może zarządzić sprowadzenie skazanego na posiedzenie sądu.

§ 2. Sąd może zlecić przesłuchanie skazanego sądowi wezwanemu, w którego okręgu skazany przebywa.

§ 3. Jeżeli postępowanie sądowe dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie może odbyć się w zakładzie, w którym on przebywa.

Art. 23a. § 1. Jeżeli postępowanie sądowe dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie sądu może odbyć się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. W miejscu przebywania skazanego w czynności tej bierze udział przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, obrońca, jeżeli został ustanowiony lub wyznaczony, oraz tłumacz, jeżeli został powołany.

§ 2. Przepisy art. 517ea Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku zarządzenia sprowadzenia skazanego na posiedzenie sądu prezes sądu lub upoważniony sędzia lub sędzia penitencjarny wydaje w tym przedmiocie zarządzenie, chyba że posiedzenie odbywa się w zakładzie karnym. Zarządzenie wymaga uzasadnienia.

Art. 24. § 1. Jeżeli ujawnią się nowe lub poprzednio nieznane okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, sąd może w każdym czasie zmienić lub uchylić poprzednie postanowienie.

§ 2. Niedopuszczalna jest zmiana lub uchylenie postanowienia, przewidzianego w § 1, na niekorzyść skazanego po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie tylko wtedy, gdy przysługiwało również na postanowienie podlegające zmianie lub uchyleniu.

Oddział 3

Postępowanie egzekucyjne

Art. 25. § 1. Egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego oraz należności sądowych prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W pierwszej kolejności podlegają zaspokojeniu zasądzone roszczenia cywilne mające na celu naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, a następnie należności sądowe.

Art. 26. Do tytułów egzekucyjnych mają zastosowanie przepisy art. 776–795 Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 27. Egzekucję przepadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi naczelnik urzędu skarbowego według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 27a. § 1. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu grzywny, świadczenia pieniężnego, środka kompensacyjnego oraz kosztów sądowych mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu przepadku mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 27b. Środki pieniężne podlegające zabezpieczeniu majątkowemu lub pochodzące z podlegającego zabezpieczeniu mienia przechowuje się na rachunkach depozytowych Ministra Finansów, o których mowa w art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, 1692, 1725, 1747, 1768 i 1964).

Art. 28. § 1. Orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, nawiązki i należności sądowe podlegają zaspokojeniu z osobistego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego. Niemożność zaspokojenia z majątku osobistego skazanego stwierdza się w protokole.

§ 2. Egzekucja z majątku wspólnego jest niedopuszczalna w razie skazania za przestępstwo, którym pokrzywdzony jest małżonek skazanego albo osoby, w stosunku do których małżonek ten obciążony jest obowiązkiem alimentacyjnym.

§ 3. W razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego, małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności, wymienionych w § 1, z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w stopniu nieznacznym do powstania tego majątku albo do nabycia określonych jego składników lub jeżeli zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Art. 29. § 1. Z chwilą prawomocnego orzeczenia przepadku wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, przedmioty majątkowe, których dotyczy przepadek lub które podlegają egzekucji przepadku równowartości przedmiotów lub korzyści, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa stanowi część orzeczona przepadkiem. Małżonek skazanego może wystąpić odpowiednio z żądaniem określonym w art. 28 § 3.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku orzeczenia przepadku przedmiotów objętych innym rodzajem współwłasności łącznej.

Art. 29a. § 1. Przy egzekucji przepadku korzyści majątkowej uzyskanej z popełnienia przestępstwa lub jej równowartości domniemywa się, że rzeczy oraz prawa majątkowe, które są we władaniu skazanego po orzeczeniu przepadku, należały do niego już w chwili wydania orzeczenia.

§ 2. Osoba fizyczna, w stosunku do której działa domniemanie ustanowione w art. 45 § 3 Kodeksu karnego lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może wnosić o wyłączenie z jego zakresu przedmiotów majątkowych, których łączna wartość według oszacowania organu egzekucyjnego nie przekracza przeciętnego sześciomiesięcznego dochodu tej osoby; wniosek o wyłączenie zgłasza się do tego organu.

§ 3. W razie nieuwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 2, osoba zainteresowana może w drodze powództwa żądać wyłączenia przedmiotów z zakresu domniemania i zwolnienia ich od egzekucji lub dokonanego zabezpieczenia.

Art. 29b. § 1. Pozew przeciwko Skarbowi Państwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego, lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, jest tymczasowo wolny od opłat sądowych, a w razie oddalenia powództwa powód jest obowiązany uiścić opłaty na zasadach ogólnych.

§ 2. Jeżeli w celu obalenia domniemania powód powołuje się na nabycie odpłatne, powinien wskazać źródło nabycia i udowodnić pochodzenie potrzebnych do nabycia środków.

§ 3. Sprzedaż ruchomości lub nieruchomości nie może nastąpić przed prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy.

Art. 30. W sprawach wytoczonych przeciwko Skarbowi Państwa reprezentuje go prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonał wyrok w zakresie orzeczonego nim przepadku.

Art. 31. W razie dokonania przez dłużnika Skarbu Państwa czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, z powództwem występuje prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonuje orzeczenie.

Rozdział V

Nadzór penitencjarny

Art. 32. Nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej, tymczasowego aresztowania, zatrzymania, środka przymusu skutkującego pozbawienie wolności oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym sprawuje sędzia penitencjarny.

Art. 33. § 1. Sędzia penitencjarny wizytuje zakłady karne, areszty śledcze oraz inne miejsca, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Ma on prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do tych zakładów, aresztów i miejsc oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek.

§ 2. Sędzia penitencjarny ma prawo przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

Art. 34. § 1. Sędzia penitencjarny uchyla sprzeczną z prawem lub stanem faktycznym decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 5 i 6, o ile dotyczy ona osoby pozbawionej wolności. [12]

§ 2. Na decyzję sędziego skazanemu i organom określonym w § 1 przysługuje skarga do sądu penitencjarnego, w którego okręgu wydano decyzję.

§ 3. Przepisy art. 7 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 4. W wypadku stwierdzenia niezgodnego z prawem pozbawienia wolności, sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia o tym organ, do którego dyspozycji osoba pozbawiona wolności pozostaje, a w wypadku odbywania przez nią kary lub wykonywania wobec niej środka, o którym mowa w art. 32 – organ, który skierował orzeczenie do wykonania, a w razie potrzeby zarządza zwolnienie takiej osoby.

Art. 35. § 1. Jeżeli zdaniem sędziego penitencjarnego zachodzi potrzeba wydania decyzji nienależącej do jego właściwości, a w szczególności decyzji o charakterze administracyjnym, przekazuje on swoje spostrzeżenia wraz z odpowiednimi wnioskami właściwemu organowi.

§ 2. Organ wymieniony w § 1 zawiadamia sędziego penitencjarnego, w terminie 14 dni albo w innym wyznaczonym przez sędziego terminie, o zajętym stanowisku. Jeżeli sędzia penitencjarny uzna to stanowisko za niezadowalające, przedstawia sprawę organowi nadrzędnemu nad organem wymienionym w § 1; organ nadrzędny zawiadamia sędziego o sposobie załatwienia sprawy.

§ 3. W wypadku powtarzania się rażących uchybień w funkcjonowaniu zakładu karnego, aresztu śledczego lub innego miejsca, w którym przebywają osoby pozbawione wolności, albo gdy istniejące w nim warunki nie zapewniają poszanowania praw osób tam przebywających, sędzia penitencjarny występuje do właściwego organu nadrzędnego z wnioskiem o usunięcie w określonym terminie istniejących uchybień. Jeżeli w wymienionym terminie uchybienia te nie zostały usunięte, sędzia penitencjarny występuje z wnioskiem do właściwego ministra o zawieszenie działalności bądź likwidację w całości lub w części określonego zakładu, aresztu lub miejsca.

Art. 36. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób, zakres i tryb sprawowania nadzoru penitencjarnego, uwzględniając w szczególności legalność i prawidłowość

12 Art. 34 § 1 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego

wykonywania kary pozbawienia wolności, sposób eliminowania stwierdzonych uchybień oraz sposoby dokumentowania i przeprowadzania tego nadzoru, a także rodzaj i typ zakładu karnego.

Rozdział VI

Zatarcie skazania

Art. 37. § 1. W przedmiocie zatarcia skazania orzeka sąd, chyba że zatarcie nastąpiło z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji wyroki wydało kilka sądów, właściwy jest sąd, który jako ostatni wydał wyrok skazujący. Jeżeli orzekały sądy różnego rzędu, właściwy jest sąd wyższego rzędu.

§ 3. Wniosek skazanego o zatarcie skazania, złożony przed upływem roku od wydania postanowienia odmawiającego zatarcia, można pozostawić bez rozpoznania.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zatarcia skazania przysługuje zażalenie.

Rozdział VII

Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

Art. 38. § 1. W wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, oraz przepadku mogą współdziałać stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

§ 1a. W zakresie zapobiegania przestępczości i readaptacji społecznej podmioty, o których mowa w § 1, podejmują działania w celu zwiększenia efektywności działania organów państwowych oraz wzmacniania praworządnego działania tych organów.

§ 2. Podmioty, o których mowa w § 1, mogą w porozumieniu z dyrektorem zakładu karnego lub aresztu śledczego uczestniczyć w prowadzeniu działalności resocjalizacyjnej, społecznej, kulturalnej, oświatowej, sportowej i religijnej w tych zakładach lub aresztach.

Art. 39. § 1. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, mogą uczestniczyć w radach oraz innych organach kolegialnych – powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Sprawiedliwości lub podległe mu organy albo wojewodów – których zadaniem jest świadczenie pomocy skazanym i ich rodzinom albo koordynowanie współdziałania społeczeństwa z zakładami karnymi i aresztami śledczymi. Przedstawiciele ci oraz osoby godne zaufania mogą też uczestniczyć w społecznej kontroli nad wykonywaniem kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych oraz przepadku.

§ 2. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, formy i tryb współdziałania oraz wymogi, jakie muszą spełniać przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przepadku, a także społecznej kontroli, o której mowa w § 1, uwzględniając cele, jakim powinno służyć współdziałanie tych podmiotów w readaptacji społecznej i zapobieganiu przestępczości.

Art. 39a. § 1. W celu realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu Minister Sprawiedliwości może współpracować z instytutami badawczymi, o których mowa w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 498).

§ 2. Instytuty badawcze, o których mowa w § 1, współpracują z Ministrem Sprawiedliwości w realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu na podstawie porozumienia podpisanego z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 3. W porozumieniu, o którym mowa w § 2, Minister Sprawiedliwości i instytut badawczy określą zakres, zasady i warunki współpracy w realizacji zadań wynikających z niniejszego kodeksu.

Art. 40. § 1. W celu koordynowania współdziałania organów państwowych i przedstawicieli społeczeństwa w zapobieganiu przestępczości i wykonywaniu orzeczeń oraz w celu świadczenia pomocy w readaptacji społecznej, a także wykonywania kontroli społecznej i dokonywania oceny polityki penitencjarnej, Prezes Rady Ministrów powołuje Radę Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, zwaną dalej „Radą Główną”.

§ 2. W skład Rady Głównej wchodzą przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ministra właściwego do spraw zdrowia, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz Policji i Służby Więziennej. W skład Rady Głównej mogą też wchodzić przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, kościołów i innych związków wyznaniowych, a także związków zawodowych i samorządu zawodowego, przedstawiciele nauki oraz osoby godne zaufania, mogące przyczynić się do realizacji celów wymienionych w § 1.

§ 3. Stosownie do potrzeb, wojewoda może powołać terenowe rady do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym, zwane dalej „radami terenowymi”. Do składu rady terenowej zaprasza się również przedstawicieli organów odpowiedniego szczebla, o których mowa w § 2, a także organów samorządu terytorialnego. Do uczestniczenia w pracach rady terenowej można zaprosić również przedstawicieli innych podmiotów, o których mowa w § 2. Rady terenowe wykonują zadania określone w § 1.

§ 4. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb powoływania oraz działania Rady Głównej i rad terenowych.

Art. 41. § 1. W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.

§ 2. Pomocy, o której mowa w § 1, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1.

Art. 42. § 1. Skazany może ustanowić, na piśmie, jako swojego przedstawiciela osobę godną zaufania, za jej zgodą, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji oraz instytucji, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Przedstawiciel skazanego, o którym mowa w § 1, może działać wyłącznie w interesie skazanego i w tym celu składać w jego imieniu wnioski, skargi i prośby do właściwych organów oraz instytucji, stowarzyszeń, fundacji, organizacji, kościołów i innych związków wyznaniowych.

§ 3. Prezes sądu, upoważniony sędzia, a w toku posiedzenia sąd, może na wniosek skazanego dopuścić do udziału w postępowaniu przed sądem przedstawiciela skazanego, o którym mowa w § 1.

Art. 43. § 1. Tworzy się Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zwany dalej „Funduszem”.

§ 1a. Fundusz może posługiwać się skrótem nazwy w brzmieniu „Fundusz Sprawiedliwości”.

§ 2. Fundusz jest państwowym funduszem celowym ukierunkowanym na pomoc pokrzywdzonym i świadkom, przeciwdziałanie przestępczości oraz pomoc postpenitencjarną, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości, zwany dalej „dysponentem Funduszu”.

§ 3. Sąd, który wydał orzeczenie w I instancji, prowadzi wyodrębnioną, szczegółową ewidencję księgową nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu.

§ 4. Sąd, o którym mowa w § 3, wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia nawiązki albo świadczenia pieniężnego, do ich uiszczenia w terminie 30 dni.

§ 5. Postępowanie egzekucyjne dotyczące nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu wszczyna komornik na wniosek sądu, o którym mowa w § 3, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. W tym celu sąd z urzędu nadaje tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

§ 6. Zaliczka na koszty egzekucji jest finansowana ze środków Funduszu.

§ 7. Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące z:

1) orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych;

2) (uchylony);

3) (uchylony); [13]

4) spadków, zapisów i darowizn;

5) dotacji, zbiórek i innych źródeł.

§ 8. Środki Funduszu są przeznaczane na:

1) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje;

1a) pomoc, o której mowa w pkt 1, udzielaną przez jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych;

1b) szkolenia dla organów prowadzących postępowania karne i ich pracowników podnoszące kompetencje w zakresie postępowania z osobami pokrzywdzonymi przestępstwem i świadkami oraz propagowania alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;

13 Art. 43 § 7 pkt.2, 3 - jako de facto omijanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przyznawania w pełnej wysokości pensji za wykonaną pracę osób pozbawionych wolności

1c) realizację przez jednostki sektora finansów publicznych zadań ustawowych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków oraz likwidacją skutków pokrzywdzenia przestępstwem;

1d) finansowanie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;

1e) edukację z zakresu przeciwdziałania przemocy i przestępczości w szczególności funkcjonariuszy Policji i pracowników jednostek oświatowych oraz ochrony zdrowia;

2) pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną;

2a) pomoc psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym;

3) pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1, z wyłączeniem osób godnych zaufania;

4) działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej, a także przeciwdziałanie przyczynom przestępczości, w szczególności na:

a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych,

b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, w tym dotyczących przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,

c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem kształcenia, studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń,

d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych i prac rozwojowych oraz współpracy z innymi jednostkami w tym zakresie, dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób skazanych, a także przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,

e) promowanie systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej,

f) upowszechnianie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych,

g) działania wspierające rodziny zagrożone dysfunkcyjnością, w szczególności w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz współuzależnień i rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

§ 9. Powierzenie realizacji zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych odbywa się w trybie otwartego konkursu ofert.

§ 9a. Do realizacji pomocy prawnej i psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy psychologicznej świadkom na terenie sądu, jednostki organizacyjnej prokuratury lub

jednostki organizacyjnej Policji wymagana jest zgoda prezesa sądu, kierownika jednostki organizacyjnej prokuratury bądź komendanta jednostki organizacyjnej Policji. Podmiot przystępujący do otwartego konkursu ofert dołącza do oferty dokument potwierdzający tę zgodę.

§ 10. Dysponent Funduszu, udzielając dotacji celowej, zwanej dalej „dotacją", na realizację w trybie otwartego konkursu ofert zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, zawiera z jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych umowę o treści ustalonej przez dysponenta Funduszu.

§ 11. Jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, z którymi została zawarta umowa, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych środków i dokonywanych z tych środków wydatków oraz posiadania odrębnego rachunku bankowego przeznaczonego tylko do obsługi tych środków.

§ 11a. Podmiot, który otrzymał dotację w celu świadczenia pomocy psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem lub świadkom, jest obowiązany udzielić pomocy psychologicznej na wezwanie organu prowadzącego czynności operacyjno-rozpoznawcze albo sprawdzające lub postępowanie przygotowawcze albo sądu w terminie 14 dni od wezwania, chyba że określone w umowie środki przeznaczone na pomoc psychologiczną zostały wykorzystane lub pokrzywdzony lub świadek nie kwalifikuje się do udzielenia takiej pomocy.

§ 12. Podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu, są obowiązane do sporządzania i przekazywania dysponentowi Funduszu kwartalnych informacji dotyczących wykorzystania tych środków oraz do sporządzania i przekazania rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

§ 13. Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.

§ 14. Dysponent Funduszu kontroluje prawidłowość wydatkowania dotacji otrzymanych z Funduszu pod względem racjonalności i legalności ich wydatkowania, w tym zgodność danych zawartych w informacjach, o których mowa w § 12, ze stanem faktycznym.

§ 15. W przypadku wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych dotyczące dotacji udzielonych z budżetu państwa.

§ 15a. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem nie więcej niż 10% przyznanych środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami.

§ 15b. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem co najmniej 10% przyznanych im środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami i przez następne 12 miesięcy od tego dnia.

§ 16. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.

§ 17. W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.

§ 18. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy.

§ 18a. Koszty obsługi Funduszu są pokrywane ze środków tego Funduszu.

§ 19. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) tryb udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, świadkom oraz osobom im najbliższym,

2) tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym,

3) warunki i tryb udzielania dotacji z Funduszu podmiotom, w tym w szczególności tryb przeprowadzania konkursu ofert, kryteria oceny oferty i tryb zawierania umów na realizację powierzonych zadań,

3a) warunki finansowania wydatków, o których mowa w § 8 pkt 1a–1e, 2a i 4, tryb składania wniosków oraz przekazywania środków,

4) szczegółowe zadania, na które przeznaczane są środki Funduszu,

5) sposób wykorzystywania i rozliczania środków Funduszu, w tym wzór i terminy składania przez podmioty kwartalnych informacji,

6) szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu

– uwzględniając potrzebę prowadzenia odrębnej gospodarki finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, a także potrzebę skutecznego i racjonalnego wykorzystania środków Funduszu oraz osiągnięcia celów, dla których Fundusz został utworzony.

Rozdział VIIa

System dozoru elektronicznego

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 43a. § 1. Kary, środki karne i środki zabezpieczające, których wykonanie łączy się z zastosowaniem dozoru elektronicznego, wykonuje się według przepisów niniejszego rozdziału.

§ 2. Ilekroć w przepisach niniejszego rozdziału mowa jest o:

1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2,

2) skazanym – przepisy te stosuje się również do sprawcy, wobec którego orzeczono środek zabezpieczający połączony z dozorem elektronicznym

– z wyłączeniem przepisów dotyczących wyłącznie dozoru stacjonarnego.

Art. 43b. § 1. Dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych.

§ 2. System dozoru elektronicznego jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego.

§ 3. W systemie dozoru elektronicznego można kontrolować:

1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd albo komisję penitencjarną miejscu (dozór stacjonarny);

2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa (dozór mobilny);

3) zachowywanie przez skazanego określonej minimalnej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy).

Art. 43c. § 1. Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny. Elektroniczną kontrolę miejsca pobytu orzeczoną w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności wykonuje się jako dozór mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego oraz elektronicznej kontroli miejsca pobytu orzeczonej w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 153a § 1 lub 2, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne, środki zabezpieczające lub tę przerwę.

Art. 43d. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tych kar należą do sądu, o którym mowa w art. 43e.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

1) legalności i prawidłowości wykonywania orzeczonej kary;

2) prawidłowości obliczania okresów wykonywania orzeczonej kary w systemie dozoru elektronicznego;

3) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej sądowego kuratora zawodowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;

4) działalności upoważnionego podmiotu dozorującego w zakresie wykonywania obowiązków przez skazanego;

5) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o wystąpieniu warunków technicznych pozwalających na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania orzeczonej kary lub o dacie, od której będzie to możliwe.

§ 3. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz nałożonych w związku z nimi obowiązków wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 43e. § 1. W sprawach związanych z udzieleniem zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu skazany przebywa, albo komisja penitencjarna działająca w zakładzie karnym, w którym skazany przebywa.

§ 2. W sprawach związanych z wykonaniem postanowienia sądu albo decyzji komisji penitencjarnej o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i ich uchyleniem właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu kara jest wykonywana, z wyjątkiem uchylenia zezwolenia z powodów, o których mowa w art. 43zaa § 1 pkt 1, kiedy to właściwy jest sąd penitencjarny, który zezwolenia udzielił, albo sąd penitencjarny, w okręgu którego działa komisja penitencjarna, która udzieliła zezwolenia.

§ 3. W sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w którego okręgu orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego.

§ 4. W sprawach związanych z wykonywaniem dozoru mobilnego orzeczonego w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu będzie przebywał skazany.>

Art. 43f. § 1. Środkami technicznymi służącymi do wykonywania dozoru elektronicznego są:

1) centrala monitorowania;

2) system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, podmiot dozorujący, sądy, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar w systemie dozoru elektronicznego (system komunikacyjno-monitorujący);

3) nadajniki;

4) rejestratory stacjonarne i przenośne.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki techniczne i wymagania funkcjonalne, jakie powinny spełniać środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, a także sposób funkcjonowania systemu komunikacyjno-monitorującego, w tym sposób przekazywania danych wewnątrz tego systemu, mając na względzie konieczność zapewnienia prawidłowego działania systemu dozoru elektronicznego oraz zabezpieczenia danych osobowych i informacji związanych z działaniem tego systemu przed ich nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 43g. § 1. Dozór elektroniczny wykonywany jest przez:

1) podmiot prowadzący centralę monitorowania – w zakresie czynności związanych z obsługą tej centrali;

2) podmiot dozorujący – w zakresie pozostałych czynności.

§ 2. Podmiotem prowadzącym centralę monitorowania jest podmiot dozorujący lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Podmiotem dozorującym może być przedsiębiorca, instytucja państwowa, podmiot zagraniczny będący przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełniający warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej albo jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowana.

§ 4. Minister Sprawiedliwości dokonuje wyboru podmiotu dozorującego, o którym mowa w § 3, w trybie określonym w ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, 1812, 1933 i 2185) i powierza mu wykonywanie czynności, o których mowa w § 1 pkt 1 lub 2, chyba że powierzenie czynności, o których mowa w § 1 pkt 2, dotyczy jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanej.

Art. 43ga. 1. Podmiot dozorujący udostępnia niezwłocznie na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej komornikowi sądowemu i Państwowej Inspekcji Pracy, na ich wniosek, informacje dotyczące miejsca pobytu skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, wobec którego zastosowano karę, środek karny lub środek zabezpieczający łączące się z dozorem elektronicznym.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, udostępnia się:

1) komornikowi sądowemu w celu dokonania egzekucji świadczeń alimentacyjnych, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, od dłużników uchylających się od obowiązków alimentacyjnych;

2) Państwowej Inspekcji Pracy w celu kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy legalności zatrudnienia skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Oddział 2

Rozpoczęcie dozoru elektronicznego

Art. 43h. § 1. Kara może być wykonywana w systemie dozoru elektronicznego jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi.

§ 2. W razie gdy warunki techniczne nie są wystarczające do jednoczesnego objęcia dozorem mobilnym wszystkich skazanych, wobec których dozór taki został orzeczony, w pierwszej kolejności kieruje się do wykonania dozory mobilne orzeczone jako środek zabezpieczający.

§ 3. (uchylony)

§ 4. W razie potrzeby, na zarządzenie sędziego penitencjarnego albo na żądanie komisji penitencjarnej, kurator sądowy ustala, w drodze zebrania informacji, czy skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, a jeżeli tak, to uzyskuje dane personalne tych osób, a następnie poucza je o warunkach wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego oraz konsekwencjach, jakie wynikają z jej wykonywania dla osób zamieszkujących ze skazanym. Kurator sądowy ustala warunki rodzinne oraz socjalno-bytowe, w których zamieszkuje skazany, w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonania kary w systemie dozoru elektronicznego. Informacje te kurator sądowy przekazuje niezwłocznie do sądu albo komisji penitencjarnej.

§ 5. (uchylony)

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

§ 8. (uchylony)

Art. 43i. § 1. Sąd, który wykonuje karę z zastosowaniem dozoru elektronicznego, żąda od podmiotu dozorującego nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania tej kary, a jeśli nie – od jakiej daty będzie to możliwe.

§ 2. Jeżeli z informacji uzyskanych od podmiotu dozorującego wynika, że nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd orzeka o odroczeniu wykonania tej kary na czas określony. Łączny okres odroczenia nie może być dłuższy niż 1 miesiąc.

§ 3. Na postanowienie o odroczeniu wykonania kary przysługuje zażalenie.

§ 4. Przepisy § 1–3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego oraz udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności.

Art. 43j. § 1. (uchylony)
[14]

§ 2. Jeżeli po upływie łącznego okresu odroczenia, o którym mowa w art. 43i § 2, z informacji uzyskanych od podmiotu dozorującego wynika, że w dalszym ciągu nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka zabezpieczającego, sąd orzeka w przedmiocie zmiany lub uchylenia środka zabezpieczającego.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 43k. § 1. Po uzyskaniu od podmiotu dozorującego informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego lub środka zabezpieczającego w systemie dozoru elektronicznego, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych;

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 2. Termin, o którym mowa w § 1 pkt 1, nie może być dłuższy niż 24 godziny od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, a jeśli skazany przebywa na wolności, nie dłuższy niż 24 godziny od

14 Art. 43h – 43j - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. Jeżeli wobec skazanego przebywającego w zakładzie karnym orzeczono dozór mobilny lub zbliżeniowy, można wyznaczyć termin założenia nadajnika w okresie do 7 dni przed zakończeniem odbywania kary lub warunkowym przedterminowym zwolnieniem; w takim wypadku o terminie powiadamia się podmiot dozorujący i dyrektora zakładu karnego, a przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego albo postanowienia sądu albo decyzji komisji penitencjarnej o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego należy doręczyć skazanemu pisemne pouczenie o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach związanych z dozorem elektronicznym, jak również o konsekwencjach naruszenia tych obowiązków. Odpis postanowienia albo decyzji przesyła się niezwłocznie sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozorującemu.

§ 5. (uchylony)

§ 6. Rozpoczęcie wykonywania dozoru elektronicznego następuje z dniem, w którym wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie.

§ 7. Jeżeli czas trwania dozoru elektronicznego jest określony, po rozpoczęciu wykonywania dozoru sąd zawiadamia skazanego i podmiot dozorujący o dacie jego zakończenia.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pisemnego pouczenia, o którym mowa w § 4, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.

Art. 43ka. § 1. Przed orzeczeniem wobec skazanego elektronicznej kontroli miejsca pobytu w związku z przerwą w wykonaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie zastosowaniu takiej kontroli nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozorującego.

§ 2. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności z zastosowaniem elektronicznej kontroli miejsca pobytu skazanego sąd penitencjarny:

1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozorującemu gotowości do zainstalowania środków technicznych;

2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 3. Przepisy art. 43k § 2, 4 i 6–8 stosuje się odpowiednio.

Art. 43l. § 1. Jeżeli wobec skazanego orzeczono zakaz zbliżania się do określonej osoby kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego, sąd poucza tę osobę o prawie do wystąpienia z wnioskiem o wyposażenie jej w rejestrator przenośny albo stacjonarny oraz o treści art. 43s i art. 43v.

§ 2. Jeżeli osoba chroniona nie wystąpi z wnioskiem, o którym mowa w § 1, w terminie miesiąca od otrzymania pouczenia, albo oświadczy, że nie będzie korzystać z rejestratora, sąd orzeka o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny. Przepisy art. 43i § 1 i art. 43k § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny przysługuje zażalenie stronom i osobie chronionej.

Oddział 2a

Warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego

Art. 43la. § 1. Sąd penitencjarny może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat

2) (uchylony)

3) (uchylony)

4) (uchylony)

5) (uchylony)

§ 2. Skazanemu, który nie rozpoczął wykonywania kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno.

1) (uchylony)

2) (uchylony)

– a żadna kara nie została orzeczona za przestępstwo popełnione w warunkach przewidzianych w art. 64 § 2 lub art. 64a Kodeksu karnego.

§ 7. Przepisy § 1 i 2 nie mają zastosowania dla skazanych objętych przedterminowym zwolnieniem wynikającym z art. 159-163.

Art. 43lb. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się także do skazanego, wobec którego orzeczono zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub karę pozbawienia wolności orzeczoną w warunkach, o których mowa w art. 37b lub w art. 87 § 2 Kodeksu karnego.

Art. 43lc. W sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny orzeka na wniosek skazanego lub na wniosek jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego.

Art. 43ld. § 1. Wniosek, o którym mowa w art. 43lc, wraz z uzasadnieniem, składa się na piśmie.

§ 2. Uzasadnienie wniosku zawiera wskazanie okoliczności, o których mowa w art. 43La § 1–2 i 7.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Sąd penitencjarny wydaje postanowienie w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku.

Art. 43le. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 43lf. § 1. Przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie udzieleniu zezwolenia nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozorującego.

§ 2. Jeżeli udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego stoją na przeszkodzie warunki techniczne, sędzia penitencjarny nakazuje podmiotowi dozorującemu je usunąć w terminie do 14 dni.

Art. 43lg. (uchylony)

Art. 43lh. § 1. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny:

1) określa miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania nałożonych obowiązków oraz rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych;

2) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozorującemu gotowości do zainstalowania rejestratora stacjonarnego lub przenośnego lub nadajnika.

§ 2. Przepis art. 43k § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

§ 3. O terminie, o którym mowa w § 1 pkt 2, sędzia penitencjarny zawiadamia sądowego kuratora zawodowego, jeżeli nie brał on udziału w posiedzeniu sądu penitencjarnego, a także podmiot dozorujący.

§ 4. Odpis postanowienia sądu penitencjarnego doręcza się sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozorującemu.

§ 5. O wydaniu postanowienia sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, w przypadku, o którym mowa w art. 168a § 2a, albo jeżeli został złożony wniosek, o którym mowa w art. 168a § 1 i 1a.

Art. 43li. W przypadku objęcia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny z urzędu uchyla zezwolenie na odbycie tej kary w tym systemie, co nie stoi na przeszkodzie jednoczesnemu udzieleniu zezwolenia na odbycie kary łącznej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zachodzą warunki określone w art. 43la § 1.

Art. 43lj. § 1. Na postanowienie sądu penitencjarnego, o którym mowa w art. 43lh § 1, zażalenie przysługuje skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. Zażalenie, o którym mowa w § 1, niezwłocznie przekazuje się wraz z aktami sprawy sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w terminie 7 dni od daty wpływu zażalenia wraz z aktami sprawy do tego sądu.

Art. 43lk. Na postanowienie sądu penitencjarnego o odmowie udzielenia zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego przysługuje zażalenie skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia; przepis art. 43lj § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 43ll. (uchylony)

Art. 43lla. § 1. Komisja penitencjarna może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 4 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2, art. 64a lub art. 65 § 1 lub 2 Kodeksu karnego;

2) skazany rozpoczął już odbywanie kary w zakładzie karnym;

3) odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary;

4) za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności;

5) skazany posiada określone miejsce stałego pobytu;

6) (uchylony)

7) (uchylony)

§ 2. Do postępowania przed komisją penitencjarną stosuje się odpowiednio przepisy art. 43lc, art. 43ld § 1–2, art. 43lf i art. 43lh.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Komisja penitencjarna wydaje decyzję w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1.

§ 5. Ponowny wniosek skazanego lub jego obrońcy o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, w tej samej sprawie, złożony przed upływem miesiąca od dnia wydania decyzji o odmowie udzielenia tego zezwolenia, pozostawia się bez rozpoznania.

§ 6. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno, nieprzekraczających w sumie 4 miesięcy.

§ 7. W sprawach związanych z udzieleniem skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, o których mowa w § 1, wyłącznie właściwa jest komisja penitencjarna. Jeżeli jednak w chwili złożenia wniosku skazany nie rozpoczął jeszcze odbywania kary, w sprawach związanych z udzieleniem zezwolenia właściwy jest sąd penitencjarny.

Art. 43llb. § 1. Na decyzję komisji penitencjarnej w przedmiocie udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego skarga przysługuje także obrońcy skazanego, prokuratorowi, jak również sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia. Przepisy art. 7 i art. 43lj § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Rozpoznając skargę sąd penitencjarny bierze pod uwagę w szczególności czy odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary oraz czy za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 3. Jeżeli prokurator oświadczy, najpóźniej na posiedzeniu po ogłoszeniu decyzji o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, że sprzeciwia się udzieleniu zezwolenia, decyzja komisji penitencjarnej staje się wykonalna z chwilą uprawomocnienia.

§ 4. Decyzję komisji penitencjarnej doręcza się wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia.

§ 5. Wykonalną decyzję komisji penitencjarnej doręcza się wraz z uzasadnieniem właściwemu sądowi penitencjarnemu.

Art. 43lm. § 1. Przed uchyleniem zezwolenia sąd penitencjarny, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, a także sądowego kuratora zawodowego oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42.

§ 2. Na postanowienie sądu penitencjarnego o uchyleniu zezwolenia przysługuje zażalenie. Przepisy art. 43lj § 2 i art. 43lk stosuje się odpowiednio.

Art. 43ln. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)
[15]

Oddział 3

Obowiązki i prawa skazanego

Art. 43m. § 1. Skazany ma obowiązek zgłosić podmiotowi dozorującemu, w terminie i w sposób, które zostały określone przez sąd albo komisję penitencjarną, gotowość do instalacji środków technicznych.

§ 2. Podmiot dozorujący dokonuje niezwłocznej rejestracji zgłoszenia, o którym mowa w § 1.

§ 3. Podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz sąd o niezgłoszeniu przez skazanego gotowości, o której mowa w § 1, albo o uchylaniu się skazanego od instalacji środka technicznego.

Art. 43n. § 1. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór elektroniczny, ma obowiązek:

1) nieprzerwanie nosić nadajnik;

2) dbać o powierzone mu środki techniczne, w tym zwłaszcza chronić je przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku, oraz zapewniać ich stałe zasilanie energią elektryczną;

3) udostępniać podmiotowi dozorującemu powierzone środki techniczne do kontroli, naprawy lub wymiany na każde żądanie tego podmiotu, w tym również umożliwiając pracownikom tego podmiotu wejście do pomieszczeń, w których skazany przebywa, lub na nieruchomość stanowiącą jego własność lub będącą w jego zarządzie;

4) udzielać prezesowi sądu lub upoważnionemu sędziemu, sądowemu kuratorowi zawodowemu, podmiotowi dozorującemu i podmiotowi prowadzącemu centralę monitorowania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary i wykonywania nałożonych obowiązków oraz stawiać się na wezwania sędziego i kuratora.

§ 2. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, ma ponadto obowiązek:

1) pozostawać we wskazanym przez sąd albo komisję penitencjarną miejscu w wyznaczonym czasie;

2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora stacjonarnego;

3) umożliwiać sądowemu kuratorowi zawodowemu wejście do mieszkania lub na nieruchomość, gdzie zainstalowano rejestrator;

15 Art.43la – 43lm - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

4) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora stacjonarnego.

§ 3. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór mobilny lub zbliżeniowy, ma ponadto obowiązek:

1) nieprzerwanie nosić rejestrator przenośny;

2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora przenośnego;

3) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora przenośnego.

Art. 43na. Obowiązek określony w art. 43n § 2 pkt 1 obejmuje pozostawanie skazanego w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie. Sąd penitencjarny albo komisja penitencjarna określa przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo się oddalić z miejsca stałego pobytu lub innego wskazanego miejsca na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, w szczególności w celu:

1) świadczenia pracy;

2) wykonywania praktyk religijnych lub korzystania z posług religijnych;

3) sprawowania opieki nad osobą małoletnią, osobą niedołężną lub chorą;

4) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej;

5) korzystania z urządzeń lub zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych;

6) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42;

7) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;

8) utrzymywania więzi z rodziną lub innymi bliskimi osobami;

9) korzystania z opieki medycznej lub udziału w terapii;

10) dokonania niezbędnych zakupów.

Art. 43nb. § 1. Sąd penitencjarny może nałożyć na skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego obowiązki określone w art. 72 Kodeksu karnego. Obowiązki te mogą zostać nałożone również na wniosek prokuratora lub sądowego kuratora zawodowego, a także komisji penitencjarnej, jeżeli udzieliła skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd penitencjarny może w czasie odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki określone w art. 72 § 1 pkt 3–8 Kodeksu karnego lub zwolnić od wykonania nałożonych na tej podstawie obowiązków, z wyjątkiem obowiązku określonego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, a także zmieniać rodzaj zastosowanych środków technicznych.

Art. 43o. § 1. W wyjątkowym przypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może zmienić miejsce wykonywania dozoru stacjonarnego.

§ 2. Do postanowienia o zmianie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 43k § 1, art. 43lf § 1 i art. 43m.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach sąd penitencjarny może zmieniać przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, o których mowa w art. 43na.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach, gdy niezbędne jest szybkie dokonanie zmiany, przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia mogą zostać zmienione również w drodze decyzji sądowego kuratora zawodowego, który niezwłocznie informuje o tym sędziego penitencjarnego i wprowadza informacje do systemu komunikacyjno-monitorującego. Sąd penitencjarny może uchylić zmiany wprowadzone przez sądowego kuratora zawodowego albo dokonać w nich własnej zmiany.

Art. 43p. § 1. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych względami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania, niezwłocznie informując o tym prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego i wprowadzając tę informację do systemu komunikacyjno-monitorującego.

§ 2. Zezwolenie, o którym mowa w § 1, może być cofnięte, jeżeli po jego udzieleniu pojawiły się informacje lub okoliczności uzasadniające obawę, że skazany w okresie zezwolenia może naruszyć porządek prawny.

§ 3. Jeżeli zezwolenie zostało cofnięte, skazanemu nie udziela się ponownego zezwolenia na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego.

Art. 43q. § 1. Jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste, sąd penitencjarny może zarządzić przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Przerwą w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego jest okres między usunięciem przez podmiot dozorujący choćby jednego ze środków technicznych niezbędnych do wykonywania dozoru a ponownym założeniem lub zainstalowaniem wszystkich stosowanych środków technicznych. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd może odwołać przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego w razie ustania przyczyny, dla której została zarządzona, lub w wypadku gdy skazany nie korzysta z przerwy zgodnie z celem, w jakim została zarządzona, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 43r. § 1. W przypadku niecierpiącym zwłoki, z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, sądowy kurator zawodowy może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora stacjonarnego lub usunięcie nadajnika.

§ 2. Prezes sądu lub upoważniony sędzia w terminie 7 dni od wyrażenia zgody, o której mowa w § 1, zarządza ponowne zainstalowanie rejestratora lub założenie nadajnika albo występuje do sądu o zarządzenie przerwy w wykonaniu kary.

§ 3. Po ustaniu przyczyny usunięcia urządzenia lub nadajnika prezes sądu lub upoważniony sędzia lub sędzia penitencjarny, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, zarządza jego ponowne zainstalowanie lub założenie. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

Art. 43ra. § 1. Jeżeli skazany, wobec którego wykonywany jest w systemie dozoru elektronicznego środek karny lub środek zabezpieczający, został osadzony w areszcie śledczym lub zakładzie karnym, umieszczony w zakładzie psychiatrycznym w związku z zastosowaniem wobec niego środka zabezpieczającego, umieszczony bez jego zgody w zakładzie leczniczym albo poddany leczeniu w zakładzie leczniczym, w którym są udzielane świadczenia zdrowotne z zakresu opieki psychiatrycznej, prezes sądu lub upoważniony sędzia:

1) na wniosek podmiotu dozorującego,

2) na wniosek dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego lub kierownika zakładu leczniczego lub

3) z urzędu
– może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora lub usunięcie nadajnika na czas pobytu w areszcie śledczym, zakładzie karnym, zakładzie psychiatrycznym albo zakładzie leczniczym.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1 pkt 1 i 3, prezes sądu lub upoważniony sędzia może zasięgnąć opinii dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego lub kierownika zakładu leczniczego.

§ 3. Prezes sądu lub upoważniony sędzia, na wniosek podmiotu dozorującego, dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, kierownika zakładu psychiatrycznego, kierownika zakładu leczniczego lub z urzędu, może w każdym czasie zarządzić ponowne zainstalowanie rejestratora lub założenie nadajnika wobec skazanego, o którym mowa w § 1.

§ 4. Nie wcześniej niż 7 dni przed dniem zwolnienia skazanego z aresztu śledczego, zakładu karnego, zakładu psychiatrycznego albo zakładu leczniczego albo w terminie 7 dni od dnia wydania zarządzenia, o którym mowa w § 3, dokonuje się ponownego zainstalowania rejestratora lub założenia nadajnika. O ponownym zainstalowaniu rejestratora lub założeniu nadajnika podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego.

Art. 43s. § 1. W razie umyślnego dopuszczenia do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego sąd może nałożyć na skazanego lub osobę chronioną opłatę wyrównawczą na rzecz podmiotu dozorującego. W sprawach egzekucji opłaty wyrównawczej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2022 r. poz. 479, 1301, 1692, 1967, 2127 i 2180).

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie nałożenia opłaty wyrównawczej przysługuje zażalenie.

§ 3. Opłaty nie można orzec po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym miał miejsce czyn określony w § 1.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty wyrównawczej odrębnie dla nadajnika i rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, mając na względzie, aby nie przekraczała ona wartości nadajnika lub rejestratora oraz kosztów jego ponownego zainstalowania.

Oddział 4

Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny

Art. 43t. § 1. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot dozorujący:

1) niezwłocznie po zaistnieniu warunków technicznych informuje sąd albo komisję penitencjarną o możliwości rozpoczęcia wykonywania dozoru elektronicznego;

2) zakłada skazanemu nadajnik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m;

3) w razie orzeczenia dozoru stacjonarnego instaluje rejestrator stacjonarny w terminie wskazanym w pkt 2;

3a) w razie orzeczenia dozoru mobilnego lub zbliżeniowego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m, przekazuje rejestrator przenośny skazanemu oraz instruuje go co do sposobu używania rejestratora;

4) w razie orzeczenia dozoru zbliżeniowego przekazuje rejestrator przenośny osobie chronionej zakazem zbliżania oraz instruuje tę osobę co do sposobu używania rejestratora;

5) kontroluje prawidłowość działania środków technicznych;

6) po zakończeniu dozoru, a także na polecenie sądu lub sądowego kuratora zawodowego, usuwa nadajnik, rejestrator stacjonarny lub rejestrator przenośny używany przez osobę chronioną lub skazanego.

§ 2. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot prowadzący centralę monitorowania:

1) w razie orzeczenia dozoru mobilnego nieprzerwanie kontroluje miejsce pobytu skazanego;

2) kontroluje przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych ze stosowaniem dozoru;

3) rejestruje każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każde nieuprawnione oddziaływanie na te środki, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania;

4) niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego o nieprzestrzeganiu obowiązków, o których mowa w pkt 2, oraz o każdym zdarzeniu określonym w pkt 3;

5) wykonuje polecenia prezesa sądu, upoważnionego sędziego, sędziego penitencjarnego i sądowego kuratora zawodowego związane z przebiegiem dozoru.

Art. 43u. § 1. Osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, w których ma zostać albo został zainstalowany rejestrator stacjonarny, obowiązana jest umożliwić podmiotowi dozorującemu:

1) zainstalowanie rejestratora w warunkach zapewniających jego prawidłowe działanie;

2) wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości działania rejestratora.

§ 2. W razie potrzeby podmiot dozorujący może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności przeprowadzanych na podstawie przepisów niniejszego oddziału, w szczególności przy wejściu do miejsca, gdzie zainstalowany jest rejestrator lub gdzie przebywa skazany.

§ 3. Kosztami czynności wykonanych przez Policję sąd obciąża skazanego, jeżeli niedopełnienie przez niego obowiązków związanych z dozorem elektronicznym spowodowało potrzebę żądania udzielenia pomocy, o której mowa w § 2. Skazanego należy pouczyć o możliwości obciążenia go kosztami.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie obciążenia skazanego kosztami przysługuje zażalenie.

Art. 43v. § 1. W celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący może dokonać, w każdym czasie, kontroli tych środków technicznych. Podmiot dozorujący dokonuje kontroli w razie stwierdzenia nieuprawnionego oddziaływania na rejestrator lub nadajnik.

§ 2. Osobą, której dotyczy kontrola, może być skazany, osoba chroniona zakazem zbliżania, osoba zamieszkująca wspólnie ze skazanym oraz osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, o której mowa w art. 43u § 1.

§ 3. Przed przystąpieniem do kontroli pracownik podmiotu dozorującego okazuje osobom, których dotyczy kontrola, dokument identyfikujący go jako osobę uprawnioną do przeprowadzenia kontroli, wystawiony przez podmiot dozorujący.

§ 4. Kontrolę przeprowadza się zgodnie z jej celem, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności ludzkiej oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 5. Kontrolę techniczną należy przeprowadzać po godzinie 600, a przed godziną 2200, chyba że zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki.

§ 6. Osobom, których dotyczy kontrola, przysługuje zażalenie do sądu na sposób jej przeprowadzenia.

Art. 43w. § 1. Podmiot dozorujący może bez zgody prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć rejestrator lub nadajnik, jeżeli:

1) rejestrator lub nadajnik uległ uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie działa prawidłowo;

2) jest to konieczne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;

3) Minister Sprawiedliwości dokonał wyboru innego podmiotu jako podmiotu dozorującego.

§ 2. O dokonanym usunięciu, wymianie, instalacji lub założeniu rejestratora lub nadajnika podmiot dozorujący niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, wskazując podjęte działanie oraz jego powód.

Art. 43x. § 1. Podmiot dozorujący przechowuje i archiwizuje dane osobowe w postaci imienia, nazwiska i numeru PESEL skazanego oraz informacje zarejestrowane w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego. Jeżeli skazany nie posiada obywatelstwa polskiego oraz nadanego numeru PESEL, zamiast tego numeru przechowuje się i archiwizuje numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości identyfikującego skazanego.

§ 2. Dane osobowe i informacje, o których mowa w § 1, przechowuje się, w sposób zapewniający ich bezpieczeństwo, przez okres 2 lat od dnia ich uzyskania.

§ 3. Dane przechowywane przez podmiot dozorujący mogą być ujawnione Policji i przez nią przetwarzane wyłącznie w celu zapobiegania lub wykrywania przestępstw lub przestępstw skarbowych.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób archiwizowania oraz sposób i tryb usuwania danych osobowych i informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego, mając na względzie potrzebę zapewnienia zabezpieczenia tych danych i informacji przed
nieuprawnionym dostępem.

Art. 43y. § 1. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w wykonywaniu dozoru elektronicznego przez podmiot dozorujący sędzia penitencjarny wzywa podmiot

dozorujący do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące.

§ 2. W przypadku nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie prezes właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb sprawowania nadzoru nad wykonywaniem dozoru elektronicznego, w tym sposób dokumentowania tego nadzoru, mając na względzie potrzebę zapewnienia prawidłowości wykonywania dozoru elektronicznego oraz konieczność skutecznego eliminowania stwierdzonych uchybień.

Art. 43z. § 1. Jeżeli umowa z podmiotem dozorującym została unieważniona, rozwiązana, upłynął okres, na który została zawarta, lub z innych przyczyn przestała wiązać strony, a nie jest możliwe niezwłoczne powierzenie czynności innemu podmiotowi dozorującemu, wykonywanie kar w systemie dozoru elektronicznego ulega przerwie. Przepis art. 43q § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd zawiadamia skazanego o dacie rozpoczęcia przerwy. Przepisy art. 43i, art. 43k i art. 43m stosuje się odpowiednio.

Oddział 5

Zakończenie dozoru elektronicznego

Art. 43za. § 1. Karę w systemie dozoru elektronicznego uznaje się za wykonaną z dniem zakończenia wykonywania tego dozoru, chyba że uchylono zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Jeżeli kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta karą łączną, sąd, który orzekł karę łączną, niezwłocznie informuje o tym sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego. Sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego wydaje wówczas

polecenie, o którym mowa w art. 43t § 1 pkt 6, chyba że nie jest to celowe ze względu na rodzaj i wymiar orzeczonej kary łącznej.

Art. 43zaa. § 1. Sąd penitencjarny uchyla zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli:

1) skazany nie zachowa wyznaczonego terminu na zgłoszenie upoważnionemu podmiotowi dozorującemu gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyla się od niezwłocznego zainstalowania przez podmiot dozorujący rejestratora lub od założenia nadajnika;

2) skazany, odbywając karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, lub uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub innych nałożonych obowiązków, orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku;

3) odwołano przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego z powodu innego niż ustanie przyczyny, dla której przerwa została udzielona;

4) skazany w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

§ 2. Sąd penitencjarny może odstąpić od uchylenia zezwolenia, o którym mowa w § 1, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

Art. 43zab. Sąd penitencjarny może uchylić zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany korzystający z zezwolenia, o którym mowa w art. 43p, nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie.

Art. 43zac. § 1. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny orzeka o tym, w jakim zakresie karę pozbawienia wolności należy uznać za wykonaną, uwzględniając zaliczenie na poczet kary okresu objętego systemem dozoru elektronicznego.

§ 2. Skazanego zawiadamia się o obliczonym okresie kary pozbawienia wolności pozostałej do wykonania w zakładzie karnym.

Art. 43zad. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny niezwłocznie poleca zatrzymać i doprowadzić skazanego do aresztu śledczego bez wezwania, o czym należy go pouczyć.

Art. 43zae. (uchylony)

Art. 43zb. (uchylony)

Art. 43zc. (uchylony)

Art. 43zd. (uchylony)

Art. 43ze. (uchylony)

Art. 43zf. (uchylony)

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VIII

Grzywna

Art. 44 § 1. Skazanego na grzywnę sąd wzywa do jej uiszczenia w terminie 30 dni, chyba że dokonuje jej ściągnięcia zgodnie z art. 11a.

§ 2. W razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu grzywnę ściąga się w drodze egzekucji.

Art. 45. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny nieprzekraczającej stu dwudziestu stawek dziennych okaże się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd może zamienić grzywnę na pracę społecznie użyteczną, przyjmując, że dziesięć stawek dziennych jest równoważnych miesiącowi pracy społecznie użytecznej, z zaokrągleniem, w górę, do pełnego miesiąca. Pracę społecznie użyteczną określa się w miesiącach oraz ustala wymiar godzin pracy od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym, kierując się wskazaniami zawartymi w art. 53 Kodeksu karnego.

§ 2. Do wykonywania pracy, o której mowa w § 1, z zastrzeżeniem § 5, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–58, art. 60, art. 63b i art. 63c.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że górna granica grzywny podlegającej zamianie nie może przekroczyć 240 000 złotych, a miesiąc pracy społecznie użytecznej jest równoważny grzywnie w kwocie do 20 000 złotych.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną przysługuje zażalenie.

§ 5. Na wniosek skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności niebędącą zastępczą karą pozbawienia wolności sąd może orzec, po wyrażeniu zgody przez dyrektora zakładu karnego, że praca społecznie użyteczna będzie wykonywana na rzecz podmiotów i na zasadach określonych w art. 123a. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania pracy społecznie użytecznej oraz obowiązków nałożonych na skazanego wykonuje dyrektor zakładu karnego. W celu wykonania pracy społecznie użytecznej sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu dyrektorowi zakładu karnego. Przepisy art. 53, art. 55 § 1 oraz art. 57a § 1 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 46. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, gdy:

1) skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej zamienionej na podstawie art. 45 albo uchyla się od jej wykonania, lub

2) zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa.

§ 2. Zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, przyjmuje się, że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny dwóm stawkom dziennym grzywny; kara zastępcza nie może przekroczyć 12 miesięcy pozbawienia wolności, jak również górnej granicy kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo, a jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary

pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny grzywnie w kwocie od 20 do 4000 złotych.

§ 4. W przypadku gdy grzywna została uiszczona lub ściągnięta w drodze egzekucji tylko w części albo tylko w części została wykonana w formie pracy społecznie użytecznej, sąd, zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, określa jej wymiar według zasad przewidzianych w § 2 lub 3.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 47. § 1. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, prezes sądu lub upoważniony sędzia zarządza zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.

§ 2. Od zastępczej kary pozbawienia wolności lub wykonywania pracy, o której mowa w art. 45 § 1, skazany może się w każdym czasie zwolnić przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 48. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany pozostaje pod dozorem – również sądowy kurator zawodowy, osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o której mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego.

Art. 48a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności zarządzonej w wypadku, o którym mowa w art. 46 § 1 pkt 1, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 45 § 1 i 3 oraz art. 46 § 2–4.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 49. § 1. Jeżeli natychmiastowe wykonanie grzywny pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki sąd może rozłożyć grzywnę na raty na czas nieprzekraczający 1 roku, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie.

§ 2. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres do 3 lat.

§ 2a. Grzywna podlegająca wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1, nie może zostać rozłożona na raty.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 50. § 1. Sąd odwołuje rozłożenie grzywny na raty, jeżeli ujawniły się nowe lub poprzednio nieznane okoliczności, istotne dla rozstrzygnięcia; art. 24 § 2 nie ma zastosowania.

§ 2. Rozłożenie grzywny na raty można odwołać również wówczas, gdy skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty, chyba że wykaże, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie odwołania rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 51. § 1. Jeżeli skazany nie uiścił grzywny z powstałych po jej orzeczeniu przyczyn od niego niezależnych i wykonanie tej kary w innej drodze okazało się niemożliwe lub stało się niecelowe, a rozłożenie grzywny na raty nie byłoby wystarczające, sąd może w szczególnie uzasadnionych wypadkach grzywnę umorzyć w części, zaś wyjątkowo – również w całości; nie zarządza się egzekucji, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna.

§ 1a. Do grzywny podlegającej wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1, przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia grzywny przysługuje zażalenie.

Art. 52. Udzielając skazanemu przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny może, jeżeli istnieją podstawy do przyjęcia, że skazany uiści grzywnę dobrowolnie, wstrzymać uprzednio zarządzone wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, stosując jednocześnie art. 49; wówczas okres rozłożenia grzywny na raty biegnie od dnia wydania postanowienia o przedterminowym zwolnieniu.

Art. 52a. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do egzekucji kar o charakterze pieniężnym, o których mowa w rozdziale 66b Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział IX

Kara ograniczenia wolności

Art. 53. § 1. Wykonanie kary ograniczenia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego.

§ 2. Skazany ma obowiązek sumiennie wykonywać ciążące na nim obowiązki, a w miejscu pracy lub pobytu przestrzegać ustalonych zasad zachowania, porządku i dyscypliny.

§ 3. (uchylony)

Art. 54. Karę ograniczenia wolności wykonuje się w miejscu stałego pobytu lub zatrudnienia skazanego albo w niewielkiej odległości od tego miejsca, chyba że ważne względy przemawiają za wykonaniem kary w innym miejscu.

Art. 55. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tej kary należą do sądu rejonowego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana.

§ 2. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności oraz obowiązków nałożonych na skazanego odbywającego tę karę wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 56. § 1. W celu wykonania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu sądowemu kuratorowi zawodowemu.

§ 2. Właściwy wójt, burmistrz lub prezydent miasta, zwani dalej „właściwym organem gminy”, wyznacza miejsca, w których może być wykonywana nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne; podmioty, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim, a także państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu bądź województwa, mają obowiązek umożliwienia skazanym wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne.

§ 3. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz instytucji lub organizacji reprezentujących społeczność lokalną oraz w placówkach oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, podmiotach leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, fundacjach, stowarzyszeniach i innych instytucjach lub organizacjach użyteczności publicznej, niosących pomoc charytatywną, za ich zgodą.

§ 4. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz innych podmiotów niż wymienione w § 2 i 3, którym powierzono w dowolny sposób wykonywanie zadań własnych gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1–3, 4–6 lub 7–15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079 i 1561).

Art. 56a. § 1. Wydatki związane z ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych, wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, ponosi Skarb Państwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, a także minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów, mając na uwadze potrzebę zagwarantowania skazanym, wykonującym nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną, odpowiedniej rekompensaty w przypadku

zaistnienia przy wykonywaniu tej pracy nieszczęśliwego wypadku oraz sprawne wykonywanie czynności związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia.

Art. 57. § 1. Sądowy kurator zawodowy w terminie 7 dni od doręczenia orzeczenia wzywa skazanego oraz poucza go o prawach i obowiązkach oraz konsekwencjach wynikających z uchylania się od odbywania kary, a także określa, po wysłuchaniu skazanego, rodzaj, miejsce i termin rozpoczęcia pracy, o czym niezwłocznie informuje właściwy organ gminy i podmiot, na rzecz którego będzie wykonywana praca.

§ 2. W wypadku gdy skazany nie stawi się na wezwanie lub pouczony o prawach, obowiązkach i konsekwencjach związanych z wykonywaniem nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne oświadczy sądowemu kuratorowi zawodowemu, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy, kurator kieruje do sądu wniosek o orzeczenie kary zastępczej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadkach, gdy skazany nie podejmie pracy w wyznaczonym terminie lub w inny sposób uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności lub wykonania ciążących na nim obowiązków.

§ 4. Zmiana rodzaju, miejsca lub terminu rozpoczęcia pracy może nastąpić na podstawie decyzji sądowego kuratora zawodowego w szczególnie uzasadnionych wypadkach; przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 5. (uchylony)

Art. 57a. § 1. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego następuje w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu z wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Wykonywanie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne może odbywać się także w dni ustawowo wolne od pracy i dni wolne od pracy u danego podmiotu, na rzecz którego jest ona wykonywana.

§ 4. (uchylony)

Art. 58. § 1. Właściwy organ gminy informuje sądowego kuratora zawodowego o wyznaczonych dla skazanych miejscach pracy, rodzaju pracy oraz osobach odpowiedzialnych za organizowanie pracy i kontrolowanie jej przebiegu.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, obowiązane są do niezwłocznego informowania sądowego kuratora zawodowego o istotnych okolicznościach dotyczących przebiegu pracy i zachowania się skazanego, a w szczególności o terminie rozpoczęcia i zakończenia pracy, liczbie godzin przepracowanych przez skazanego, rodzaju wykonywanej przez niego pracy, niezgłoszeniu się do pracy, niepodjęciu przydzielonej pracy, przeszkodzie uniemożliwiającej wykonanie pracy, opuszczeniu pracy bez usprawiedliwienia, każdym przypadku niesumiennego wykonywania pracy oraz uporczywego nieprzestrzegania ustalonego porządku i dyscypliny pracy.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów wskazanych w art. 56 § 2, w których

wykonywana jest kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna, czynności tych podmiotów, a także podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, w zakresie wykonywania tej kary i pracy, w tym dotyczące organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, a także dopuszczalny dzienny wymiar czasu pracy skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.

Art. 59. § 1. Jeżeli w stosunku do skazanego zatrudnionego, zamiast obowiązku wykonywania wskazanej pracy, orzeczono potrącanie określonej części wynagrodzenia za pracę, sąd przesyła odpis orzeczenia zakładowi pracy zatrudniającemu skazanego, podając jednocześnie, na czyją rzecz mają być dokonywane potrącenia i dokąd powinny być wpłacane, a nadto wskazując, z jakich składników wynagrodzenia za pracę i w jaki sposób należy ich dokonywać.

§ 2. Wypłacając wynagrodzenie skazanemu, potrąca się określoną w orzeczeniu część wynagrodzenia i bezzwłocznie przekazuje potrąconą kwotę stosownie do otrzymanych wskazań, zawiadamiając o tym sąd. Koszty związane z przekazywaniem tych kwot odlicza się od dokonywanych potrąceń.

Art. 60. Sąd, a także sądowy kurator zawodowy mogą w każdym czasie żądać od skazanego wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary ograniczenia wolności i w tym celu wzywać skazanego do osobistego stawiennictwa.

Art. 61. § 1. Jeżeli względy wychowawcze lub stan zdrowia skazanego za tym przemawiają, sąd może w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, albo od wykonania tych obowiązków zwolnić.

§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć orzeczoną liczbę godzin wykonywanej pracy w stosunku miesięcznym lub wysokość miesięcznych potrąceń z wynagrodzenia za pracę, jednak nie więcej niż do granicy ustawowego minimum określonego w art. 34 § 1a pkt 4 i art. 35 § 1 Kodeksu karnego.

§ 3. Na postanowienia wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 62. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary ograniczenia wolności na czas do 6 miesięcy, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki.

§ 2. Sąd odracza wykonanie kary ograniczenia wolności w razie powołania skazanego do czynnej służby wojskowej, do czasu ukończenia tej służby. Wobec takiego skazanego sąd może zastosować odpowiednio przepisy art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego.

§ 3. Sąd może odwołać odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia kary zgodnie z celem, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia oraz odwołania odroczenia wykonania kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63. § 1. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd udziela przerwy w odbywaniu kary do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd może udzielić przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności do roku ze względów, o których mowa w art. 62 § 1.

§ 3. Przepisy art. 62 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy w wykonaniu kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63a. § 1. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może zmienić formę obowiązku wykonywania pracy, przyjmując 20 godzin pracy na cele społeczne za równoważne 10% wynagrodzenia za pracę; orzeczona praca nie może przekroczyć 40 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zmiany formy wykonania obowiązku pracy, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 63b. § 1. Z ważnych względów, w szczególności uzasadnionych wykonywaną przez skazanego pracą zarobkową lub stanem zdrowia, sąd, na wniosek skazanego, może ustalić rozliczenie godzin nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w innych okresach niż miesięczny, nie przekraczając okresu orzeczonej kary ani orzeczonej łącznej liczby godzin wykonywanej pracy w tym okresie.

§ 2. Sąd powinien rozpoznać wniosek w terminie 14 dni od dnia jego złożenia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 63c. Z ważnych względów, w szczególności uzasadnionych wykonywaną przez skazanego pracą zarobkową lub stanem zdrowia, kurator zawodowy, na wniosek skazanego, jednokrotnie podczas wykonywania kary ograniczenia wolności może wydać decyzję o ustaleniu rozliczenia godzin nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w innych okresach niż miesięczny na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy, nie przekraczając okresu orzeczonej kary ani orzeczonej łącznej liczby godzin wykonywanej pracy w tym okresie.

Art. 64. § 1. W razie niewykonania pełnego wymiaru pracy albo niedokonania całości potrąceń z wynagrodzenia za pracę lub niewykonania innych obowiązków sąd orzeka o tym, czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele kary.

§ 2. Jeżeli ustawa przewiduje zaliczenie dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności na poczet innej kary, sąd orzeka o tym, jaki okres kary ograniczenia wolności podlega zaliczeniu, biorąc pod uwagę zakres wykonania obowiązków i potrąceń oraz czas, który upłynął od rozpoczęcia odbywania kary ograniczenia wolności w określonej formie.

Art. 64a. Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia skazanego od reszty kary ograniczenia wolności, wydane na podstawie art. 83 Kodeksu karnego, oraz na postanowienie w przedmiocie okresu dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności podlegającej zaliczeniu na poczet innej kary, przysługuje zażalenie.

Art. 65. § 1. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza, a jeżeli uchyla się on od świadczenia pieniężnego lub obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34 § 3 Kodeksu karnego, sąd może zarządzić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności. W razie gdy skazany wykonał część kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze odpowiadającym karze ograniczenia wolności pozostałej

do wykonania, przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie kary zastępczej przysługuje zażalenie.

Art. 65a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy skazany oświadczy na piśmie, że podejmie odbywanie kary ograniczenia wolności i podda się rygorom z nią związanym; wstrzymanie następuje do czasu wykonania orzeczonej kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do odbycia kary ograniczenia wolności lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 65 § 1 i 2.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do odbycia kary przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 66. § 1. Orzekanie w przedmiocie zmian formy wykonywania kary ograniczenia wolności oraz w przedmiocie wykonania kary zastępczej, a także zwolnienia od reszty kary może nastąpić również na wniosek sądowego kuratora zawodowego.

§ 2. Wniosku skazanego lub jego obrońcy o zwolnienie od reszty kary ograniczenia wolności złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania poprzedniego postanowienia w tym przedmiocie nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 3. W wypadku zwolnienia skazanego od odbycia reszty kary ograniczenia wolności sądowy kurator zawodowy zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.

Art. 66a. (uchylony)

Rozdział X

Kara pozbawienia wolności

Oddział 1

Cele wykonywania kary

Art. 67. § 1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

§ 2. Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się zindywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych.

§ 3. W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

Oddział 2

Zakłady karne

Art. 68. Zakłady karne podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 69. Karę pozbawienia wolności wykonuje się, z zastrzeżeniem art. 87 § 4, w następujących rodzajach zakładów karnych:

1) zakładach karnych dla młodocianych;

2) zakładach karnych dla odbywających karę po raz pierwszy;

3) zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych;

4) zakładach karnych dla odbywających karę aresztu wojskowego.

Art. 70. § 1. Zakłady karne wymienione w art. 69 mogą być organizowane jako:

1) zakłady karne typu zamkniętego;

2) zakłady karne typu półotwartego;

3) zakłady karne typu otwartego.

§ 2. Zakłady karne, o których mowa w § 1, różnią się w szczególności stopniem zabezpieczenia, izolacji skazanych oraz wynikającymi z tego ich obowiązkami i uprawnieniami w zakresie poruszania się w zakładzie i poza jego obrębem.

Art. 71. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć, zgodnie z ustalonymi w niniejszym kodeksie celami wykonywania kary pozbawienia wolności i z ustalonymi zasadami klasyfikacji skazanych, zakłady karne inne niż wymienione w art. 69 lub ustalić inny niż określony w art. 81 system wykonywania kary, uwzględniając w szczególności potrzeby w zakresie sprawdzania nowych środków i metod oddziaływania na skazanych.

Art. 72. § 1. Zakładem karnym kieruje dyrektor, a wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 2. Funkcjonariusze i pracownicy zakładu karnego, w którym skazany przebywa, a także osoby kierujące jego pracą lub innymi zajęciami są, w zakresie wykonywanych przez nich czynności służbowych, przełożonymi skazanego.

§ 3. Zakłady karne mogą być tworzone jako samodzielne zakłady lub jako wyodrębnione oddziały zakładów karnych i aresztów śledczych. Zakłady karne mogą być przekształcane w areszty śledcze. Kilka zakładów może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne oraz przekształca je w areszty śledcze, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 4a. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa przeznaczenie zakładów karnych oraz wyodrębnionych oddziałów zakładów karnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich grup skazanych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne dla odbywających karę aresztu wojskowego, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie oraz konieczność zapewnienia warunków szkolenia wojskowego osób w nich przebywających.

Art. 73. § 1. W zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością.

§ 2. Minister Sprawiedliwości ustala jeden porządek wewnętrzny dla wszystkich zakładów karnych i aresztów śledczych. [16]

Art. 73a. § 1. Zakłady karne mogą być monitorowane przez wewnętrzny system urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk, w tym przez system telewizji przemysłowej.

§ 2. Monitorowanie, zapewniające możliwość obserwowania zachowania skazanego, można stosować w szczególności w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych, w łaźniach, w pomieszczeniach wyznaczonych do widzeń, w miejscach zatrudnienia osadzonych, w ciągach komunikacyjnych, na placach spacerowych, a także do obserwacji terenu zakładu karnego na zewnątrz budynków, w tym linii ogrodzenia zewnętrznego.

§ 2a. Monitorowanie cel mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych może nastąpić jedynie przy jednoczesnym spełnieniu warunków wynikających z art. 116 § 5a lub 88c § 1 lub 88 d § 2 pkt. 1

§ 3. Monitorowany obraz lub dźwięk może być utrwalany za pomocą odpowiednich urządzeń.

§ 4. Monitorowanie i utrwalanie dźwięku nie może obejmować informacji objętych tajemnicą spowiedzi lub tajemnicą prawnie chronioną.

§ 5. Obraz z kamer systemu telewizji przemysłowej, zainstalowanych w części celi mieszkalnej przeznaczonej do celów sanitarno-higienicznych oraz w łaźniach, jest przekazywany do monitorów

16 Art. 73 § 2 - zmiana pozwalająca na ujednolicenie praw i obowiązków skazanych i tymczasowo aresztowanych niezależnie od jednostki, w której aktualnie przebywają

lub urządzeń, o których mowa w § 3, w sposób uniemożliwiający ukazywanie intymnych części ciała skazanego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych.

§ 6. Utrwalony obraz lub dźwięk, który nie zawiera informacji wskazujących na popełnienie przestępstwa lub nie jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego albo bezpieczeństwa skazanego, podlega niezwłocznemu zniszczeniu, nie wcześniej jednak niż przez 21 dniami od jego utrwalenia. [17]

§ 7. Jeżeli utrwalony obraz lub dźwięk jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub bezpieczeństwa skazanego, dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzję o czasie jego przechowywania i sposobie wykorzystania.

§ 8. O stosowaniu monitorowania w określonych miejscach i pomieszczeniach decyduje dyrektor zakładu karnego, mając na celu zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

§ 9. Monitorowanie zachowania skazanego, a także miejsc i pomieszczeń na terenie zakładu karnego, o których mowa w § 2, realizują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 10. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu oraz sposób przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów oraz udostępniania ich uprawnionym podmiotom, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu lub dźwięku przed utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 74. § 1. Zmianę określonego w wyroku rodzaju i typu zakładu karnego, a także orzeczonego systemu terapeutycznego wykonywania kary może orzec tylko sąd penitencjarny, z zastrzeżeniem, że w wypadku ucieczki skazanego z zakładu karnego typu półotwartego albo otwartego lub niezgłoszenia się do takiego zakładu po jego opuszczeniu na podstawie stosownego zezwolenia, decyzję o skierowaniu skazanego do danego rodzaju i typu zakładu karnego podejmuje komisja penitencjarna.

§ 1a. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

§ 2. Jeżeli po wydaniu postanowienia przez sąd penitencjarny zajdą nowe okoliczności uzasadniające zmianę rodzaju i typu zakładu karnego lub systemu terapeutycznego, decyzję w tym przedmiocie może podjąć komisja penitencjarna.

§ 3. (uchylony)

Art. 75. § 1. W zakładach karnych działają komisje penitencjarne.

§ 2. W skład komisji penitencjarnej dyrektor zakładu karnego powołuje funkcjonariuszy i pracowników tego zakładu. Do udziału w pracach komisji, z głosem doradczym, dyrektor może zapraszać także inne osoby godne zaufania, zwłaszcza przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, oraz kościołów i innych związków wyznaniowych. W pracach komisji, jeśli zgłoszą taką chęć – uczestniczą także osoby wymienione w art 8 § 3. [18]

---

17 Art. 73a § 2 i 6 - zmiana wynikająca z doświadczenia, gdy dyrektorzy jednostek penitencjarnych nie stosowali tych artykułów przy osadzaniu w warunkach znacznie ograniczających prawo do prywatności osób skazanych, a przedłużenie okresu przechowywania nagrań pozwoli skutecznie je zabezpieczyć przez uprawnione organy, gdyż 7 dni najczęściej powodowało utracenie tego materiału

18 Art. 75 § 2 - pozwala po zmianie, mieć większą kontrolę społeczną nad działaniami Służby Więziennej, co do tej pory nie było możliwe - bo dyrektorzy odmawiali wstępu na komisje osobom innym niż sami funkcjonariusze

§ 3. W zależności od potrzeb zakładu karnego dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w jej posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Art. 76. § 1. Do zakresu działania komisji penitencjarnej należy:

1) kierowanie skazanego do właściwego zakładu karnego, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;

2) kierowanie skazanego do określonego systemu odbywania kary, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;

2a) udzielanie skazanemu, w wypadkach wskazanych w ustawie, zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego;

3) ustalenie indywidualnych programów oddziaływań na skazanego i dokonywanie ocen ich wykonywania oraz ustalenie indywidualnych programów terapeutycznych i dokonywanie ocen ich wykonywania;

4) dokonywanie ocen okresowych postępów skazanego w resocjalizacji;

5) kwalifikowanie skazanych do nauczania w szkołach i na kursach oraz podejmowanie decyzji o pozbawieniu możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym;

6) kwalifikowanie skazanych, o których mowa w art. 84 § 2, do zakładów karnych dla młodocianych oraz skazanych, o których mowa w art. 96 § 3, do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych;

7) kwalifikowanie skazanego – jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz dokonywanie, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji tej decyzji;

8) weryfikowanie indywidualnych programów oddziaływania albo indywidualnych programów terapeutycznych, a także kierowanie i wycofywanie skazanych z oddziałów terapeutycznych;

9) wyrażanie opinii w sprawach przyznania skazanemu przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 lub art. 92 pkt 9, oraz nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wówczas gdy są one udzielane:

a) po raz pierwszy,

b) po przerwie trwającej dłużej niż 6 miesięcy,

c) po powstaniu istotnych zmian w sytuacji prawnej lub rodzinnej skazanego;

10) wyrażanie opinii w sprawach:

a) przyznania nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego,

b) (uchylony)

c) innych przekazanych jej przez dyrektora;

11) podejmowanie decyzji w sprawie korzystania przez skazanego z uprawnień określonych w art. 107 oraz zwolnienia z wykonywania pracy, na podstawie
art. 121 § 7;

12) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie i w przepisach wydanych na jej podstawie.

§ 1a. W wypadku co najmniej dwukrotnej negatywnej weryfikacji decyzji, o której mowa w § 1 pkt 7, podjętej wobec skazanego, o którym mowa w art. 88a § 1 pkt 3 lit. b i c, kolejnej weryfikacji tej decyzji, dokonanej nie wcześniej niż po 6 miesiącach od dnia pierwszej decyzji, komisja penitencjarna dokonuje po 12 miesiącach.

§ 1b. Okres 12 miesięcy, o którym mowa w § 1a, może zostać skrócony przez komisję penitencjarną w wypadku uzasadnionym stanem zdrowia skazanego lub wobec skazanego, który wyróżnił się szczególnie dobrym zachowaniem.

§ 2. Jeżeli decyzja komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji jest sprzeczna z prawem lub stanem faktycznym, o jej zmianie lub uchyleniu orzeka sąd penitencjarny; art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio. [19]

§ 3. W wypadku określonym w § 2 decyzję komisji penitencjarnej może także uchylić dyrektor okręgowy Służby Więziennej albo Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

§ 4. (uchylono)

Art. 77. § 1. W zakładzie karnym dyrektor może powoływać także inne organy kolegialne, w skład których mogą wchodzić również osoby spoza zakładu.

§ 2. Organy kolegialne mogą podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych, zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i fundacjami świadczącymi pomoc skazanym i ich rodzinom.

Art. 78. § 1. Karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym wykonują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 2. Dyrektor Generalny lub dyrektor okręgowy Służby Więziennej mogą wydawać dyrektorom zakładów karnych polecenia niezbędne dla prawidłowego
i praworządnego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz realizowania kierunków pracy resocjalizacyjnej, a także uchylać wydane przez nich decyzje sprzeczne z prawem lub stanem faktycznym. [20]

Oddział 3

Wykonywanie kary i jej indywidualizacja

19 Art. 76 § 2 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego
20 Art. 78 § 2 - rozpoznanie stanu faktycznego jest istotne, bo często do tej pory dochodziło do kuriozalnej sytuacji, że np. dyrektor ZK miał prawo podjąć jakąś decyzję, ale jej uzasadnienie było wręcz oderwane od stanu faktycznego

Art. 79. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd poleca zatrzymać i doprowadzić do aresztu śledczego.

§ 1a. W uzasadnionym wypadku, na wniosek skazanego, sąd może wezwać skazanego do stawienia się w wyznaczonym terminie w areszcie śledczym, położonym najbliżej miejsca jego stałego pobytu, wraz z dokumentem stwierdzającym tożsamość, jeżeli dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego uzasadniają przypuszczenie, że skazany stawi się na wezwanie. Zarządzenie wymaga uzasadnienia.

§ 2. Jeżeli w wypadku, o którym mowa w § 1a, skazany, mimo wezwania, nie stawił się w areszcie śledczym, sąd poleca go zatrzymać i doprowadzić. Kosztami zatrzymania i doprowadzenia sąd obciąża skazanego.

§ 3. Przeniesienie skazanego z aresztu śledczego do właściwego zakładu karnego następuje po decyzji klasyfikacyjnej komisji penitencjarnej.

§ 4. Jeżeli skazanym jest żołnierz, obowiązek zatrzymania i doprowadzenia spoczywa na właściwych organach wojskowych.

Art. 79a. § 1. Przy przyjęciu do aresztu śledczego skazany okazuje dokument stwierdzający tożsamość, podaje dane osobowe, informuje o zmianie danych osobowych, o miejscu stałego pobytu, o uprzedniej karalności, o stanie zdrowia, a także o ciążącym na nim obowiązku alimentacyjnym. Skazany może być także poddany czynnościom mającym na celu jego identyfikację, w szczególności: sfotografowaniu, oględzinom zewnętrznym ciała, pobraniu odcisków oraz okazaniu innym osobom.

§ 2. Skazany przekazuje do depozytu dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.

Art. 79b. § 1. Skazanego przyjętego do aresztu śledczego umieszcza się w celi przejściowej, na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni, dla poddania go wstępnym badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym oraz zapoznania z podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi wykonywania kary pozbawienia wolności i porządkiem wewnętrznym aresztu śledczego.

§ 2. Umieszczenia w celi przejściowej nie stosuje się do skazanego przetransportowanego z innego zakładu karnego albo aresztu śledczego, jeżeli był już poddany badaniom i zabiegom, o których mowa w § 1.

§ 3. Skazanego informuje się o obliczonym okresie wykonywania kary. Przyjęcie informacji do wiadomości skazany potwierdza podpisem.

§ 4. Skazanego informuje się o odpowiedzialności karnej i odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie nietykalności cielesnej, czynną napaść lub znieważenie funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych.

Art. 80. § 1. Jeżeli tę samą osobę skazano na kilka kar skutkujących pozbawienie wolności, wykonuje się je w takiej kolejności, w jakiej wpłynęły do wykonania orzeczenia, którymi wymierzono te kary. Zastępcze kary pozbawienia wolności oraz zastępcze kary aresztu za nieuiszczoną grzywnę wykonuje się w ostatniej kolejności.

§ 1a. Orzeczenia prawomocne wykonuje się przed orzeczeniami nieprawomocnymi. Kary porządkowe i środki przymusu wykonuje się w pierwszej kolejności.

§ 2. Sędzia penitencjarny może zarządzić wykonanie kar i środków w innej kolejności niż określona w § 1, jeżeli względy penitencjarne za tym przemawiają.

§ 3. W wypadku skierowania do wykonania orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego wobec skazanego, który odbywa karę wymierzoną innym orzeczeniem, o kolejności wykonania kary i środka zabezpieczającego rozstrzyga sędzia penitencjarny.

§ 4. Dzień, w którym wykonywanie kary zostało rozpoczęte, z jakiejkolwiek przyczyny przerwane, ponownie podjęte lub zakończone, zaokrągla się w górę do pełnego dnia.

§ 5. Jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawienie wolności, dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej kary jest dzień następujący po dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary. W dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary skazanego nie zwalnia się z zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 6. Sąd Penitencjarny z urzędu dokonuje zsumowania kar wymienionych w § 1. celem określenia terminu nabycia przez skazanego prawa do przedterminowego zwolnienia wynikającego z art. 159.[21]

Art. 80a. Początek wykonywania kary liczy się od dnia:

1) przyjęcia skazanego lub ukaranego, który zgłosił się do odbycia kary,

2) zatrzymania skazanego lub ukaranego, który został doprowadzony do odbycia kary,

3) wprowadzenia do wykonania orzeczenia w stosunku do osoby pozbawionej wolności

– chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 80b. § 1. Organ powołany do wykonywania orzeczenia dokonuje obliczenia okresu wykonywania kary na zasadach określonych w niniejszym kodeksie.

§ 2. Karę jednego dnia wykonuje się w dniu jej rozpoczęcia.

§ 3. Kara kończy się w dniu upływu tylu dni, ile dni wynosi jej wymiar obliczony zgodnie z art. 12c.

§ 4. Okres wykonywania kary, tymczasowego aresztowania lub innego środka podlegającego zaliczeniu na poczet orzeczonej kary oblicza się na podstawie liczby dni, w których następowało faktyczne pozbawienie wolności w tym okresie.

§ 5. Ten sam okres czasu nie może być zaliczony na poczet różnych kar.

Art. 81. Karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

1) programowanego oddziaływania;

21 Art. 80 § 6 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

2) terapeutycznym;

3) zwykłym.

Art. 82. § 1. W celu stwarzania warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanymi, zapobieganiu szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych oraz zapewnieniu skazanym bezpieczeństwa osobistego, wyboru właściwego systemu wykonywania kary, rodzaju i typu zakładu karnego oraz rozmieszczenia skazanych wewnątrz zakładu karnego – dokonuje się ich klasyfikacji.

§ 2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się mając na względzie w szczególności:

1) płeć;

2) wiek;

3) uprzednie odbywanie kary pozbawienia wolności;

4) umyślność lub nieumyślność czynu;

5) czas pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności;

6) stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym stopień uzależnienia od substancji psychoaktywnej;

7) stopień demoralizacji i zagrożenia społecznego;

8) rodzaj popełnionego przestępstwa;

9) stosunek skazanego do popełnionego przestępstwa.

§ 3. Podstawą klasyfikacji są w szczególności badania osobopoznawcze.

Art. 83. § 1. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby, za jego zgodą, badaniom psychologicznym, a także psychiatrycznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 1a. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby, za jego zgodą, także badaniom seksuologicznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 2. Badania, o których mowa w § 1, przeprowadza się przede wszystkim w odpowiednich ośrodkach diagnostycznych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia, powołuje ośrodki diagnostyczne, o których mowa w § 2, oraz określi zasady organizacji i warunki przeprowadzania badań w tych ośrodkach. Rozporządzenie uwzględni potrzebę:

1) wyjaśnienia psychologicznych i socjologicznych procesów zachowania skazanego,

2) zdiagnozowania ewentualnych zaburzeń psychicznych skazanego,

3) określenia ewentualnego postępowania leczniczego i rehabilitacyjnego

– w celu podjęcia właściwej decyzji klasyfikacyjnej i określenia warunków indywidualnego oddziaływania na skazanego.

Art. 84. § 1. W zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 21 roku życia; w uzasadnionych wypadkach skazany może odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 21 roku życia.

§ 2. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania, dorosły skazany po raz pierwszy, wyróżniający się dobrą postawą, może, za swoją zgodą, odbywać karę w zakładzie karnym dla młodocianych; korzysta on wtedy z takich uprawnień jak młodociany.

§ 3. Młodocianego, któremu pozostało co najmniej 6 miesięcy do nabycia prawa do ubiegania się o warunkowe zwolnienie lub sprawiającego trudności wychowawcze, poddaje się badaniom psychologicznym; przepisy art. 83 stosuje się odpowiednio.

Art. 85. § 1. W zakładzie karnym dla odbywających karę po raz pierwszy osadza się również skazanych odbywających zastępczą karę pozbawienia wolności orzeczoną w tej samej sprawie oraz skazanych na karę pozbawienia wolności niewymienionych w art. 86.

§ 2. W zakładzie karnym, o którym mowa w § 1, mogą odbywać karę młodociani skazani za przestępstwo, o którym mowa w art. 10 § 2 lub 2a Kodeksu karnego, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze i resocjalizacyjne.

Art. 86. § 1. W zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych odbywają karę dorośli skazani za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności oraz ukarani za wykroczenia umyślne karą aresztu lub zastępczą karą aresztu, którzy uprzednio już odbywali takie kary lub karę aresztu wojskowego za umyślne przestępstwa lub wykroczenia, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla odbywających karę po raz pierwszy.

§ 2. W zakładzie karnym, o którym mowa w § 1, mogą odbywać karę skazani określeni w art. 65 Kodeksu karnego oraz w art. 37 § 1 pkt 2 i 5 Kodeksu karnego skarbowego, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy resocjalizacyjne.

Art. 87. § 1. Kobiety odbywają karę pozbawienia wolności odrębnie od mężczyzn, chyba że wyrażą zgodę na piśmie na osadzenie ich w celach koedukacyjnych wskazanych przez nie w tym piśmie. Zgoda ta może być przez nie w każdej chwili cofnięta.

§ 1a. Przepis § 1. dotyczy także mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności.[22]

§ 2. Skazana kobieta odbywa karę w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że stopień demoralizacji lub względy bezpieczeństwa przemawiają za odbywaniem kary w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. Kobiecie ciężarnej lub karmiącej zapewnia się opiekę specjalistyczną.

§ 4. W celu umożliwienia matce pozbawionej wolności sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem organizuje się przy wskazanych zakładach karnych domy dla matki i dziecka, w których dziecko może przebywać na życzenie matki do ukończenia trzeciego roku życia, chyba że

22 Art. 87 §1, 1a - pozwala m. in. na wspólne osadzenie małżeństw oraz osób w związkach partnerskich oraz osób nieheteronormatywnych

względy wychowawcze lub zdrowotne, potwierdzone opinią lekarza albo psychologa, przemawiają za oddzieleniem dziecka od matki albo za przedłużeniem lub skróceniem tego okresu. Decyzje w tym zakresie wymagają zgody sądu opiekuńczego. Do matek pozbawionych wolności sprawujących stałą i bezpośrednią opiekę nad dzieckiem przepisu art. 69 nie stosuje się.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy wskazanych zakładach karnych oraz szczegółowe zasady organizowania i działania tych placówek, uwzględniając sytuacje, o których mowa w § 3–4, a także potrzeby w zakresie zabezpieczenia prawidłowego rozwoju dziecka.

Art. 87a. § 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których te dzieci przebywają.

§ 2. Skazani sprawujący stałą pieczę nad dziećmi, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powinni być w miarę możliwości osadzani w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.

Art. 88. § 1. Skazanego odbywającego karę w systemie programowanego oddziaływania osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności uzasadniają osadzenie go w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 2. Skazanego za przestępstwo nieumyślne lub odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności albo karę aresztu osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za osadzeniem go w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. W zakładzie karnym typu zamkniętego osadza się:

1) skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, chyba że szczególne okoliczności przemawiają przeciwko takiemu osadzeniu, co nie dotyczy skazanych uznanych za stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;

2) (uchylony)

3) skazanego z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, lub upośledzonego umysłowo;

4) skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;

5) skazanego objętego ochroną na mocy art. 88d albo ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1197).

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 5a. (uchylony)

§ 5b. (uchylony)

§ 6. W zakładzie karnym typu zamkniętego można także osadzić, ze względu na zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu:

1) skazanego za przestępstwo nieumyślne, odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności, osobę odbywającą karę aresztu oraz skazane kobiety, a także innych skazanych, których właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, zachowanie po dokonaniu przestępstwa, negatywna ocena postawy i zachowania w areszcie śledczym, względy bezpieczeństwa zakładu albo inne szczególne okoliczności wskazują, że należy wobec nich wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;

2) skazanego, który podczas pobytu w areszcie śledczym lub zakładzie karnym naruszył w poważnym stopniu dyscyplinę i porządek;

3) skazanego przebywającego dotychczas w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego, jeżeli negatywna ocena jego postawy i zachowania, a także względy bezpieczeństwa zakładu wskazują, że należy wobec niego wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;

4) skazanego, który popełnił przestępstwo o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, jeżeli jego postawa i zachowanie przemawiają za przebywaniem w zakładzie karnym typu zamkniętego.

Art. 88a. § 1. Za skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu można uznać skazanego, który:

1) popełnił przestępstwo o bardzo wysokim stopniu społecznej szkodliwości, w szczególności przestępstwo:

a) zamachu na:

– niepodległość lub integralność Rzeczypospolitej Polskiej,

– konstytucyjny ustrój państwa lub konstytucyjne organy Rzeczypospolitej Polskiej,

– życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

– jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,

b) ze szczególnym okrucieństwem,

c) wzięcia lub przetrzymania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika,

d) uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego,

e) z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwopalnych;

2) popełnił przestępstwo w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, zwłaszcza z uwagi na jego kierowniczą lub znaczącą rolę w grupie lub związku;

3) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że:

a) był organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,

b) dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub inną osobę zatrudnioną w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,

c) był sprawcą zgwałcenia, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu albo znęcał się nad skazanym, ukaranym lub tymczasowo aresztowanym,

d) uwolnił się lub usiłował uwolnić się z zakładu karnego lub aresztu śledczego albo podczas konwojowania poza terenem zakładu lub aresztu.

§ 2. Przy podjęciu i każdorazowej weryfikacji decyzji o uznaniu skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu komisja penitencjarna uwzględnia:

1) właściwości i warunki osobiste skazanego;

2) motywacje i sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa;

3) sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym;

4) stopień demoralizacji lub postępy w resocjalizacji;

5) w wypadku skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw – zagrożenie dla porządku prawnego, które może wyniknąć z nawiązania przez skazanego bezprawnych kontaktów z innymi członkami grupy, w tym zwłaszcza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego lub dla czynności mających na celu ujawnienie mienia stanowiącego korzyść z popełnienia przestępstwa, oraz fakt, że inni członkowie grupy lub związku przebywają na wolności.

§ 3. Skazany stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywa karę w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu. Zapisów art. 89 nie stosuje się.[23]

§ 4. O osadzeniu skazanego w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego zawiadamia się sędziego penitencjarnego.

§ 5. Skazanego, o którym mowa w art. 88 § 3 pkt 5, można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w § 3.

Art. 88b. § 1. W zakładzie karnym typu zamkniętego skazani stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywają karę w następujących warunkach:

23 Art. 88 a § 3 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykuł 89

1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;

2) cele mieszkalne pozostają zamknięte całą dobę i są częściej kontrolowane niż te, w których osadzeni są skazani, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;

3) skazani mogą uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, tylko w oddziale, w którym są osadzeni;

4) poruszanie się skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;

5) skazanych poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do cel;

6) spacer skazanych odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;

7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 ze skazanymi określa każdorazowo dyrektor zakładu karnego;

8) widzenia skazanych odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. Skazani nie mogą korzystać z widzeń w obecności skazanych, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;

9) widzenia udzielane są w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi, dotyczy to także osób, o których mowa w art. 8 § 3, jednak na żądanie tych osób widzeń udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt ze skazanymi. W czasie korzystania z widzeń skazani mogą spożywać artykuły żywnościowe i napoje;

10) skazani nie mogą korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Komisja penitencjarna może uznać, że nie zachodzi potrzeba stosowania wszystkich warunków, o których mowa w § 1, i odstąpić od stosowania jednego lub więcej z nich; przepis art. 88a § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami, można przywrócić stosowanie warunków, od których odstąpiono, lub zmienić ich zakres.

§ 3. Na wniosek skazanego lub jego obrońcy, nie częściej jednak niż raz na 3 miesiące, komisja penitencjarna wskazuje przyczyny uzasadniające kwalifikację skazanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz stosowanie wobec niego warunków określonych w § 1.

Art. 88c. § 1. Zachowanie skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu podlega stałemu monitorowaniu.

§ 2. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w art. 88b § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

Art. 88d. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym skazany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub

pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor zakładu karnego obejmuje takiego skazanego za jego pisemną zgodą szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, która może polegać na:

1) kontroli stanu jego zdrowia;

2) udzielaniu pomocy psychologicznej;

3) (uchylony)

4) stosowaniu warunków odbywania kary określonych w art. 88c;

5) zakazie pozostawiania skazanego samotnie w celi mieszkalnej lub innym pomieszczeniu, z wyjątkiem cel i pomieszczeń monitorowanych;

6) wzmożonej obserwacji zachowania skazanego;

7) zwiększeniu stopnia izolacji od innych skazanych;

8) częstszej wizytacji celi mieszkalnej przez wyznaczonych funkcjonariuszy lub pracowników Służby Więziennej niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

9) określeniu szczególnego sposobu korzystania z zabezpieczeń techniczno-ochronnych w celi mieszkalnej;

10) częstszej kontroli posiadanych przez skazanego w celi mieszkalnej przedmiotów, w tym leków, niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

11) częstszej kontroli celi mieszkalnej niż w odniesieniu do skazanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec skazanego, o którym mowa w § 1:

1) warunków odbywania kary określonych w art. 88b § 1 pkt 1–4, 6, 8 i 9 oraz § 2 i 3,

2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą skazanego.

§ 2a. Objęcie skazanego szczególną ochroną powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, w granicach niezbędnych do osiągnięcia tego celu, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 2b. Szczegółowy sposób realizacji szczególnej ochrony skazanego nie może być bardziej dolegliwy niż warunki odbywania kary, które mogą być stosowane wobec skazanego, o którym mowa w art. 88a § 1. Art. 89 nie stosuje się.[24]

24 Art. 88d § 2b - zmiany związane z nowym brzmieniem artykuł 89

§ 3. Dyrektor zakładu karnego obejmuje skazanego szczególną ochroną na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Dyrektor zakładu karnego może objąć skazanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące. Przed podjęciem decyzji dyrektor zakładu karnego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec skazanego środki, o których mowa w § 1. [25]

§ 5. W decyzji o objęciu skazanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, oraz szczegółowy sposób realizacji tej ochrony, wskazując środki, o których mowa w § 1 lub 2.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia skazanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną, dyrektor zakładu karnego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną skazanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek skazanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się skazanemu.

§ 9. Dyrektor zakładu karnego zawiadamia sędziego penitencjarnego o objęciu skazanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia skazanego do innego zakładu karnego. Dyrektor zakładu karnego, w którym skazany przebywa, informuje dyrektora zakładu karnego, do którego skazany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o dotychczasowym sposobie ochrony i przyczynach jej zastosowania. Dyrektor zakładu karnego, do którego skazany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec skazanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 89. § 1. Jeżeli postawa i zachowanie skazanego za tym przemawiają, przenosi się go z zakładu karnego typu zamkniętego do zakładu typu półotwartego lub otwartego.

§ 1a. Skazanych obligatoryjnie przenosi się z zakładu karnego typu zamkniętego do półotwartego po odbyciu przez nich jednej piątej części zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio.

25 Art. 88d - z racji ingerencji w prywatność skazanego podejmowane działania „dla jego dobra” nie mogą być wbrew jego woli

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio przy przenoszeniu skazanego z zakładu typu półotwartego.

§ 2a. Skazanych obligatoryjnie przenosi się z zakładu karnego typu półotwartego do otwartego po odbyciu przez nich dwóch piątych części zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności przenosi się do zakładu karnego typu półotwartego po odbyciu przez niego w wypadku pierwszy raz karanych 12 i pół roku, a recydywistów po 15 latach, a do zakładu karnego typu otwartego – po odbyciu przez niego - w wypadku pierwszy raz karanych 20 lat, a recydywistów 25 latach. Przeniesienie następuje po przeprowadzeniu badań psychologicznych, a także psychiatrycznych, o których mowa w art. 83 § 1.

§ 3a. Przeniesienie, o którym mowa w § 1, skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, wymaga przeprowadzenia również badań seksuologicznych, o których mowa w art. 83 § 1a, a także zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Ujemna ocena postawy i zachowania skazanego, a także względy bezpieczeństwa mogą powodować przeniesienie go do zakładu karnego typu półotwartego lub zamkniętego.

§ 4a. W przypadku zastosowania względem skazanego § 4. przywrócenie go do zakładu karnego typu otwartego lub półotwartego, z którego został przeniesiony następuje obligatoryjnie po okresie 3 miesięcy. [26]

Art. 90. W zakładzie karnym typu zamkniętego:

1) cele mieszkalne skazanych mogą być otwarte w porze dziennej przez określony czas, jeżeli względy bezpieczeństwa nie stoją temu na przeszkodzie;

2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w pełnym systemie konwojowania;

3) zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe oraz nauczanie organizuje się w obrębie zakładu karnego;

4) ruch skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się w sposób zorganizowany i pod dozorem;

5) skazani mogą korzystać z własnej bielizny, obuwia i odzieży;

6) skazani mogą korzystać z czterech widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora zakładu karnego wykorzystać je jednorazowo;

7) widzenia skazanego podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio

8) korespondencja skazanego podlega cenzurze administracji zakładu karnego, tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio; chyba że ustawa stanowi inaczej

26 Art. 89 § 1, 4a - zmiana jest powiązana ze zmianą artykuł 159 a także została dość obszernie rozpisana na początku tego uzasadnienia artykuł 90 92 artykuł 217 a paragraf 16 o uzasadnienie zmiany jest na początku tego uzasadnienia

9) rozmowy telefoniczne skazanego lub rozmowy skazanego prowadzone za pomocą innych środków łączności podlegają kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio.

10) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie; [27]

Art. 91. W zakładzie karnym typu półotwartego:

1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte w porze dziennej, natomiast w porze nocnej mogą być zamknięte;

2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w systemie zmniejszonego konwojowania lub bez konwojenta, w tym również na pojedynczych stanowiskach pracy;

3) skazanym można zezwalać na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz w zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;

4) skazanym można zezwalać na udział w organizowanych przez administrację zakładu karnego poza terenem zakładu karnego grupowych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych w obecności funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego; łączna liczba opuszczeń zakładu karnego w celu udziału w tych zajęciach dla jednego skazanego nie może przekroczyć 28 w ciągu roku;

5) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;

6) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;

7) skazanym można udzielać przepustek z zakładu karnego łącznie na okres nieprzekraczający 28 dni w roku;

8) skazani mogą korzystać z czterech widzeń w miesiącu, które za zgodą dyrektora zakładu karnego mogą być połączone;

9) widzenia skazanego podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

10) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

11) rozmowy telefoniczne skazanych lub rozmowy skazanych prowadzone za pomocą innych środków łączności mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio.

12) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie; [28]

27 Art. 90 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

28 Art. 91 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

Art. 91a. W zakładach karnych dla młodocianych typu zamkniętego i półotwartego skazani mają ponadto prawo do dodatkowego widzenia w miesiącu.

Art. 92. W zakładzie karnym typu otwartego:

1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte przez całą dobę;

2) skazanych zatrudnia się przede wszystkim poza terenem zakładu karnego, bez konwojenta, na pojedynczych stanowiskach pracy;

3) skazanym zezwala się na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;

4) skazanym zezwala się na udział w organizowanych przez administrację zakładu karnego poza terenem zakładu karnego zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych oraz innych takich zajęciach i imprezach organizowanych poza terenem zakładu karnego; sposób udziału w zajęciach i imprezach określa dyrektor zakładu karnego;

5) (uchylony)

6) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;

7) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;

8) skazani mogą otrzymywać z depozytu zakładu karnego środki pieniężne pozostające do ich dyspozycji;

9) skazanym udziela się przepustek z zakładu karnego, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące;

10) skazany może korzystać z czterech widzeń w miesiącu;

11) widzenia skazanego mogą podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanego w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

12) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie;

13) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio;

14) rozmowy telefoniczne skazanego lub rozmowy skazanego prowadzone za pomocą innych środków łączności mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego tylko na podstawie postanowienia sądu, art. 167, 168b, 169 KPK stosuje się odpowiednio; [29]

Art. 93. Do przepustek określonych w art. 91 pkt 7 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 5, 7 i 8 oraz art. 140.

---

29 Art. 92 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

Art. 94. Skazany na karę aresztu wojskowego odbywa karę w zakładzie karnym typu otwartego, chyba że szczególne względy przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym innego typu.

Art. 95. § 1. W systemie programowanego oddziaływania odbywają karę skazani młodociani, a także skazani dorośli, którzy wyrażają zgodę na współudział w opracowaniu i wykonaniu indywidualnego programu oddziaływania.

§ 2. W programach oddziaływania ustala się zwłaszcza: rodzaje zatrudnienia i nauczania skazanych, ich kontakty przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi, wykorzystywanie czasu wolnego, możliwości wywiązywania się z ciążących na nich obowiązków oraz inne przedsięwzięcia niezbędne dla przygotowania skazanych do powrotu do społeczeństwa.

§ 3. Wykonywanie programów oddziaływania podlega okresowym ocenom; programy te mogą ulegać zmianom.

§ 4. Jeżeli zachodzą warunki określone w art. 96, skazanego przenosi się do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Skazanego dorosłego przenosi się do odbywania kary w systemie zwykłym, jeżeli nie przestrzega on wymagań ustalonych w programie oddziaływania.

Art. 96. § 1. W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeni umysłowo, a także uzależnieni od substancji psychoaktywnej oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Jeżeli przemawiają za tym względy lecznicze i wychowawcze, w oddziale terapeutycznym mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą.

§ 4. Karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.

Art. 97. § 1. Wykonując karę w systemie terapeutycznym, uwzględnia się w postępowaniu ze skazanymi w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia.

§ 2. Wykonywanie kary dostosowuje się do potrzeb w zakresie leczenia, zatrudnienia, nauczania i wymagań higieniczno-sanitarnych. Jeżeli względy zdrowotne tego wymagają, organizuje się zatrudnienie w warunkach pracy chronionej.

§ 3. Skazanych, którzy nie wymagają już oddziaływania specjalistycznego, o którym mowa w art. 96, przenosi się do odpowiedniego systemu wykonywania kary.

Art. 98. W systemie zwykłym skazany może korzystać z dostępnego w zakładzie karnym zatrudnienia, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych.

Art. 99. § 1. Zastępczą karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie zwykłym, w miarę możliwości w oddzieleniu od innych skazanych, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem skazanego do innego systemu.

§ 2. Ukarani karą aresztu orzeczoną za wykroczenie lub karami porządkowymi oraz osoby, wobec których zastosowano środki przymusu skutkujące pozbawienie wolności, odbywają je oddzielnie od skazanych, w systemie zwykłym, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem do innego systemu.

§ 3. Jeżeli wobec skazanego wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczona za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności, to w czasie wykonywania tej kary lub środka skazany pozostaje w takim systemie wykonywania kary, do jakiego został skierowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Art. 100. § 1. Skazany odbywa karę w najbliższym miejsca wskazanego przez niego jako miejsce zamieszkania po opuszczeniu zakładu karnego oraz we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym. Przeniesienie skazanego do innego właściwego zakładu karnego może nastąpić, szczególnie w przypadku:

1) zmiany przeznaczenia zakładu karnego lub w celu zapewnienia warunków, o których mowa w art. 110 § 2;

2) zatrudnienia lub nauki;

3) udzielenia świadczenia zdrowotnego;

4) skierowania do ośrodka diagnostycznego, oddziału terapeutycznego lub oddziału dla osób stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu śledczego lub zakładu karnego;

5) udziału w czynności procesowej;

6) ważnych względów rodzinnych;

7) względów związanych z bezpieczeństwem skazanego;

8) konieczności zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie.

§ 2. Dyrektor Generalny Służby Więziennej ustala miejsce odbywania kary pozbawienia wolności dla skazanego objętego ochroną na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym.

Oddział 4

Prawa i obowiązki skazanego

Art. 101. Skazanego po osadzeniu w zakładzie karnym należy bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 102. Skazany ma prawo w szczególności do:

1) odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny;

2) utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi;

3) korzystania z wolności religijnej;

4) otrzymywania związanego z zatrudnieniem wynagrodzenia oraz do ubezpieczenia społecznego w zakresie przewidzianym w odrębnych przepisach, a także pomocy w uzyskiwaniu świadczeń inwalidzkich;

5) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej, a za zgodą dyrektora zakładu karnego do wytwarzania i zbywania wykonanych przedmiotów;

6) korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, radia, telewizji, książek i prasy;

7) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem, właściwym kuratorem sądowym oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42 oraz z innymi osobami wymienionymi w art. 8 § 3.;

8) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;

9) zapoznawania się z wszystkimi opiniami, sporządzonymi przez administrację zakładu karnego dotyczącymi jego osoby także poprzez system informatyczny online.

9a) Szczegóły działania systemu informatycznego online pozwalającego na przeglądanie dokumentów wymienionych w pkt. 9 określa Minister Sprawiedliwości w Rozporządzeniu.

9b) Skazany może upoważnić do dostępu do danych wymienionych w pkt 9 także inne osoby.[30]

10) składania wniosków, skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania ich, w nieobecności innych osób, administracji zakładu karnego, kierownikom jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sędziemu penitencjarnemu, prokuratorowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich;

11) prowadzenia korespondencji z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 103. Skazani mają prawo kierować skargi do organów powołanych na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 104. Korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nienaruszający praw innych osób oraz niezakłócający ustalonego przez Ministra Sprawiedliwości porządku wewnętrznego.

---

30 Art. 102 pkt. 9, 9a i 9c - jak wykazała wieloletnia praktyka, brak dostępu do informacji o sobie przez osadzonych pozwalał np. na tworzenie nieprawdziwych treści wynikających np. z braku sympatii politycznych (np. o krytykowaniu działań rządu 2015-2022, przykład w załączeniu). Nowe rozwiązanie pozwoli zapobiec w przyszłości takim sytuacjom, a dla np. rodzin skazanych może pełnić funkcję swoistego „elektronicznego dzienniczka" pozwalającego monitorować postępy w resocjalizacji ich bliskich osadzonych w jednostce penitencjarnej

Art. 104a. § 1. Na wniosek właściwego organu gminy, za zgodą dyrektora zakładu karnego, umożliwia się skazanemu na jego pisemny wniosek lub za jego pisemną zgodą udział w usuwaniu skutków sytuacji kryzysowych oraz klęsk żywiołowych.

§ 2. Zasady udziału skazanych w usuwaniu skutków sytuacji kryzysowych oraz klęsk żywiołowych określa się w porozumieniu zawieranym pomiędzy dyrektorem zakładu karnego i organem, o którym mowa w § 1.

Art. 105. § 1. Skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne oraz przez inne środki łączności, a także ułatwiać utrzymywanie kontaktów z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Skazany cudzoziemiec może prowadzić korespondencję z właściwym urzędem konsularnym, a w razie braku takiego urzędu – z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym oraz korzystać z widzeń z urzędnikiem konsularnym lub wykonującym funkcje konsularne pracownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego.

§ 3. Zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2 są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę, a także od wymogów indywidualnego oddziaływania, z wyjątkiem prawa do otrzymywania paczek.

§ 4. (uchylony)

1) (uchylony) ,

2) (uchylony) ,

3) (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 6. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania otrzymywanych i przesyłanych przez skazanych paczek lub ich zniszczenia, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku publicznego, powiadamiając o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Zniszczenie paczek odbywa się na podstawie odrębnych przepisów.

§ 6a. Skazany ponosi koszty prowadzenia korespondencji, w tym korespondencji urzędowej. W szczególnie uzasadnionych wypadkach skazany, który nie posiada środków pieniężnych, może otrzymać od administracji zakładu karnego znaczki pocztowe na korespondencję.

§ 7. Skazany wysyłając korespondencję urzędową przekazuje wraz z nią wypełnione potwierdzenie odbioru, które po podpisaniu przez przyjmującego zwracane jest skazanemu. Na kopercie umieszcza się odcisk stempla z nazwą zakładu karnego oraz odnotowuje się datę jej odbioru.

§ 8. Dyrektor Generalny Służby Więziennej określi, w drodze zarządzenia, wzór potwierdzenia odbioru wysyłanej korespondencji urzędowej, o którym mowa w § 7.

Art. 105a. § 1. Widzenie trwa 60 minut. W tym samym dniu skazanemu udziela się tylko jednego widzenia, z zastrzeżeniem art. 90 pkt 6, art. 91 pkt 8 i art. 9 pkt 10.

§ 2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż trzy osoby pełnoletnie, chyba że dyrektor zakładu karnego, w uzasadnionych wypadkach, wyrazi zgodę na udział większej liczby osób. Liczba osób małoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby małoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 2a. Osoba małoletnia do lat 15 korzysta z widzenia ze skazanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w przypadku gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać – pod opieką funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego wyznaczonego przez dyrektora zakładu karnego.

§ 3. Skazani, o których mowa w art. 87a, mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

§ 4. Skazany może odbywać widzenie z członkiem rodziny, inną osobą bliską oraz z osobą niebędącą członkiem rodziny lub inną osobą bliską.

§ 4a. Skazany celem utrzymania bliskich relacji ma prawo raz na 2 miesiące do realizacji dodatkowego dwugodzinnego widzenia z osobami wymienionymi w § 4, w formie widzenia bez osoby dozorującej w osobnym pomieszczeniu.[31]

§ 5. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku.

§ 6. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych przez odwiedzających na terenie zakładu karnego. Artykuły żywnościowe i napoje, które nie zostały spożyte w czasie widzenia, przekazuje się osobie odwiedzającej.

§ 7. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad odbywania widzenia, może być ono przerwane lub zakończone przed czasem.

§ 8. Szczegółowe warunki i zasady odbywania widzeń dyrektor zakładu karnego podaje do wiadomości, w formie ogłoszenia, w miejscu dostępnym dla odwiedzających.

§ 9. Ograniczenia wynikające z § 1, 2 i 5 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z osobami wymienionymi w art. 8 § 3 i art. 105 § 2.

Art. 105b. § 1. Skazany codziennie ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy w sposób ustalony w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym. W uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego może udzielić zgody na skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego na koszt zakładu karnego.

§ 1a. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej, dyrektor zakładu karnego może udzielić zgody na skorzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z rodziną i innymi osobami bliskimi poza godzinami ustalonymi w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym.

§ 2. (uchylony)

31 Art. 105 a § 4, § 4a - nowa treść ich zapisów gwarantuje spełnienie gwarancji konstytucyjnych dotyczących szczególnej ochrony przez Państwo m.in. Rodziny, a wszelkie próby ograniczenia tego kontaktu ewidentnie godzą w ten zapis Konstytucji

§ 3. W wypadkach zagrożenia porządku publicznego lub zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu dyrektor zakładu karnego może za zgodą sądu penitencjarnego na czas określony pozbawić skazanego uprawnienia, o którym mowa w § 1, nie dłużej jednak niż łącznie 7 dni w danym miesiącu.[32]

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 105c. § 1. (uchylony)[33]

§ 2. (uchylony)[34]

Art. 106. § 1. Skazany ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładzie karnym w dni świąteczne, słuchania i oglądania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania niezbędnych w tym celu książek, pism i przedmiotów.

§ 2. Skazany ma prawo do uczestniczenia w prowadzonym w zakładzie karnym nauczaniu religii, brania udziału w działalności charytatywnej i społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego, a także do spotkań indywidualnych z duchownym kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy; duchowni ci mogą odwiedzać skazanych w pomieszczeniach, w których przebywają.

§ 3. Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji ani zakłócać ustalonego porządku w zakładzie karnym.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii odpowiednich władz duchownych kościołów i innych związków wyznaniowych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie potrzebę zapewnienia warunków dla indywidualnego i zbiorowego uczestnictwa osób osadzonych w tych zakładach i aresztach w nabożeństwach i spotkaniach.

Art. 107. § 1. Skazani za przestępstwo popełnione z motywacji politycznej, religijnej lub przekonań ideowych odbywają karę w oddzieleniu od skazanych za inne przestępstwa; mają prawo do korzystania z własnej odzieży, bielizny i obuwia oraz nie podlegają obowiązkowi pracy.

§ 2. Z uprawnień, o których mowa w § 1, nie korzystają skazani za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy.

Art. 108. § 1. Administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary.

§ 2. Skazany jest obowiązany poinformować niezwłocznie przełożonego o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń.

---

32 Art. 105b - nowa treść ich zapisów gwarantuje spełnienie gwarancji konstytucyjnych dotyczących szczególnej ochrony przez Państwo m.in. Rodziny, a wszelkie próby ograniczenia tego kontaktu ewidentnie godzą w ten zapis Konstytucji

33 Art. 105b § 4, 5, Art. 105c - są niezgodne z szeregiem innych aktów prawnych m. in. Ustawą Prawo Telekomunikacyjne, bogata dokumentacja m. in. wnioski lobbingowe, pisma KIKE i inne w tej sprawie znajdują się m.in. na www.stopustawie.pl

34 Art. 105c - jest niemożliwy technicznie do realizacji - m. in. w kwestii stwierdzenia czy połączenie jest realizowane na numer przekierowany

Art. 109. § 1. Skazany przebywający w zakładzie karnym lub areszcie śledczym otrzymuje trzy razy dziennie napój i posiłki o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem rodzaju wykonywanej pracy i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza.

§ 2. Skazany przebywający poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, który bierze udział w szczególności w czynnościach procesowych lub innych czynnościach wymagających konwojowania, a któremu ze względów technicznych lub organizacyjnych nie można wydać gorącego posiłku, a zwłaszcza w przypadku braku możliwości wydania posiłku w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu o odpowiedniej wartości odżywczej i napój, z uwzględnieniem wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu według wskazań lekarza.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje posiłków i napojów wydawanych osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich wartość odżywczą i energetyczną, a także minimalny dzienny koszt posiłków i napojów, uwzględniając wiek, stan zdrowia osadzonego i rodzaj wykonywanej przez niego pracy, konieczność zapewnienia posiłków i napojów osadzonym przyjmowanym do zakładu karnego lub aresztu śledczego i je opuszczającym, oraz przebywającym poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, a także mając na uwadze konieczność zapewnienia warzyw i owoców w ciągu dnia.

Art. 110. § 1. Skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej.

§ 2. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadającej na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m2. Celę wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania. W celi zapewnia się odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę oraz oświetlenie, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych.

§ 2a. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 90 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie i trzecie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m2, nie mniej jednak niż 2 m2, w razie:

1) wprowadzenia stanu wojennego, wyjątkowego lub klęski żywiołowej, lub w czasie ich obowiązywania,

2) ogłoszenia na terenie położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii albo wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii

– uwzględniając stopień zagrożenia dla życia i zdrowia;

3) konieczności zapobieżenia wystąpieniu innego zdarzenia stanowiącego bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa skazanego albo bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo zapobieżenia skutkom takiego zdarzenia.

§ 2b. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie i trzecie, w celi

mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m2, nie mniej jednak niż 2 m2, jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych:

1) skazanego na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata;

2) (uchylony);

3) skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego;

4) skazanego, który samowolnie uwolnił się od odbywania kary pozbawienia wolności;

5) skazanego, który korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego, nie powrócił w wyznaczonym terminie;

6) przetransportowanego na polecenie sądu lub prokuratora z innego zakładu karnego lub aresztu śledczego, w celu udziału w rozprawie lub innych czynnościach procesowych;

7) osoby tymczasowo aresztowanej, ukaranej karą porządkową lub co do której zastosowano inne środki przymusu skutkujące pozbawienie wolności.

§ 2c. Okres, o którym mowa w § 2b, może być przedłużony tylko za zgodą sędziego penitencjarnego. Łączny okres umieszczenia skazanego w warunkach określonych w § 2b nie może przekroczyć 28 dni.

§ 2d. Wydając decyzję na podstawie § 2a–2c, należy minimalizować zagrożenie pogorszenia warunków wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania oraz zmierzać do szybkiego umieszczenia w celi mieszkalnej, o której mowa w § 2.

§ 2e. W decyzji wydanej na podstawie § 2a–2c należy określić czas oraz przyczyny umieszczenia skazanego w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m2, a także oznaczyć termin, do którego skazany ma w tych warunkach przebywać.

§ 2f. Skargę na decyzję wydaną na podstawie § 2a–2c sąd rozpoznaje w terminie 7 dni.

§ 2g. Decyzję o umieszczeniu skazanego w warunkach określonych w § 2a–2c należy niezwłocznie uchylić, jeżeli ustaną przyczyny, dla których została ona wydana.

§ 2h. W wypadkach przewidzianych w § 2b i 2c należy zapewnić skazanemu codzienne spacery dłuższe o pół godziny oraz korzystanie z dodatkowych zajęć kulturalno-oświatowych lub z zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 2i. Przepisy § 2b lub 2c mogą być stosowane wobec tego samego skazanego nie wcześniej niż po upływie 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie w warunkach w nich określonych.

§ 3. Urządzenia sanitarne w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego mogą być usytuowane poza celami mieszkalnymi.

§ 4. Przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności:

1) decyzję klasyfikacyjną;

2) konieczność oddzielenia skazanego od tymczasowo aresztowanego;

3) potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym;

4) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;

5) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych;

6) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw w trakcie odbywania kary.

§ 4a. Do powierzchni w celi mieszkalnej, o której mowa w § 2 zdanie pierwsze, § 2a i 2b, nie wlicza się wnęki okiennej i wnęki grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz wydzielonych kącików sanitarnych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, w szczególności tryb postępowania Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dyrektorów okręgowych oraz dyrektorów zakładów karnych lub aresztów śledczych w zakresie zawiadamiania o przekroczonej pojemności odpowiednio w skali kraju, obszaru działania okręgowego inspektoratu oraz zakładu karnego lub aresztu śledczego, tryb postępowania dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych w zakresie organizowania dodatkowych cel mieszkalnych, a także tryb postępowania prezesów sądów i kierowników jednostek organizacyjnych prokuratury w wypadku przeludnienia zakładów karnych lub aresztów śledczych ponad ustaloną pojemność w skali kraju, uwzględniając konieczność humanitarnego traktowania osadzonych, z poszanowaniem ich godności ludzkiej.

Art. 110a. § 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, w tym w wersji elektronicznej m.in. na pendrive, którego jest uczestnikiem, smartfon, komputer osobisty z wbudowanym ekranem, artykuły żywnościowe, wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich w tym w wersji elektronicznej, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe. [35]

§ 2. Dyrektor zakładu karnego zezwala:

1) na posiadanie w celi sprzętu elektronicznego lub elektrycznego, którego wymiary nie przekraczają określonych w porządku wewnętrznym

2) skazanemu na posiadanie w celi innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia lub będących wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego

§ 3. Skazany nie może posiadać w celi albo przekazywać do depozytu w trakcie pobytu w zakładzie karnym przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek. Przedmioty te przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego.

35 Art. 110a - zmiany wynikające z praktyki, m. in. Dlatego, że dyrektor dyrektorzy zakładów karnych wbrew art. 110a § 1 w związku z art. 115 § 14 KPK od ok. 2019 roku odmawiają osadzonym ich kodeksowego prawa do posiadania dokumentacji w wersji elektronicznej. W kwestii środków łączności nowelizacja ta idzie w sukurs żądaniom pracowników Służby Więziennej związanych z rzekomym brakiem możliwości realizacji codziennych połączeń telefonicznych do rodzin i pełnomocników osób osadzonych w JOSW. Ponadto legalizuje istniejący stan rzeczy polegający na fakcie, że w polskich więzieniach – w celach mieszkalnych osób osadzonych – są już tysiące smartfonów, które dostarczyli niestety najczęściej sami pracownicy jednostek (źródło: materiały prasowe, informacje od samych osadzonych, informacje z Prokuratur).

§ 4. Skazany, w tym również przebywający poza terenem zakładu karnego w związku z zatrudnieniem, nie może posiadać, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym lub bezpieczeństwa osób w nim przebywających.

§ 5. Zakaz określony w § 4 nie dotyczy skazanych przebywających poza terenem zakładu karnego w związku z zatrudnieniem w odniesieniu do przedmiotów i dokumentów niezbędnych do wykonywania pracy, udostępnionych im na czas jej wykonywania przez podmiot zatrudniający.

Art. 110b. § 1 Sprzęt RTV wydawany na podstawie art. 110A § 2 osadzonemu do celi mieszkalnej z wyłączeniem odbiorników telewizyjnych oraz przystawek STB, chyba, że jest to kolejny OTV lub STB w celi mieszkalnej – otrzymywany jest przez tego osadzonego po uiszczeniu przez niego na wskazany rachunek Jednostki Penitencjarnej opłaty wymienionej w § 2.

§ 2 Opłata na pokrycie zużycia energii elektrycznej wyliczana jest według wzoru: moc znamionowa danego sprzętu RTV wydanego osadzonemu x 24 godziny x 30 dni x stawka za energię elektryczną opłacana w danym okresie rozliczeniowym przez Jednostkę Penitencjarną.

§ 3 Opłata za wszystkie sprzęty RTV wydane osadzonemu pobierana jest z góry za kolejny miesiąc.

§4 W przypadku wycofania przez osobę uprawnioną zgody na posiadanie sprzętu RTV przez danego osadzonego nadpłacona kwota w wysokości 1/30 za każdy pozostały dzień danego miesiąca zwracana jest na konto depozytowe tego osadzonego – zgodnie z zapisem art. 113 § 1.

§ 5 Każdy osadzony ma indywidualne prawo do posiadania sprzętów RTV zgodnych z zapisami Ustawy Kodeks Karny Wykonawczy oraz aktów niższego rzędu, w tym OTV, STB, radioodbiorników, konsol oraz komputerów osobistych. Prawo to jest realizowane tylko po spełnieniu przez danego osadzonego warunków § 1.[36]

Art. 111. § 1. Skazany otrzymuje do użytku, z zakładu karnego, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę oraz obuwie, o ile nie korzysta z własnych. Skazanemu zapewnia się warunki niezbędne do utrzymania higieny osobistej, w szczególności otrzymuje on z zakładu karnego pościel oraz inne środki do utrzymania higieny i czystości w celi.

§ 2. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa.

36 Art. 110 b - Wprowadzenie tego artykułu pozwoli na znaczne oszczędności w rachunkach za energię elektryczną w Jednostkach Penitencjarnych, ponadto forma ryczałtowego rozliczenia według wzoru: moc znamionowa urządzenia RTV x 24 godziny x 30 dni x stawka za energię elektryczną opłacana w danym okresie rozliczeniowym przez Jednostkę Penitencjarną przyniesie przychód po stronie Jednostki Penitencjarnej, gdyż nawet gdyby każde z wydanych osadzonemu urządzeń RTV pracowało w trybie ciągłym (24 godziny/ 7dni w tygodniu/ 365 dni w roku) to statystycznie osiągnie około 30-40% swojej mocy znamionowej, tym samym realna opłata za zużytą energię elektryczną będzie o wiele niższa. Co za tym idzie z zyskiem dla Jednostki Penitencjarnej będzie wydanie osadzonym jak największej ilości sprzętu RTV, w tym m. in. konsol, których moc znamionowa to często 350W, a realne zużycie energii elektrycznej to 50 - 120W (wg mediany).

Art. 112. § 1. Skazany korzysta z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w szczególności z prawa do co najmniej godzinnego spaceru i 8-godzinnego czasu przeznaczonego na sen w ciągu doby. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do korzystania z dłuższego spaceru.

§ 2. W razie naruszenia przez skazanego ustalonego sposobu odbywania spaceru, spacer może być zakończony przed czasem.

§ 3. Skazanemu nie przysługuje prawo do spaceru:

1) w trakcie konwojowania;

2) w dniu, w którym jest konwojowany, jeżeli konwojowanie rozpoczęto nie później niż o godzinie 8:00 i zakończono nie wcześniej niż o godzinie 16:00.

§ 4. Jeżeli w danym dniu skazany nie korzysta ze spaceru z przyczyny, o której mowa w § 3 pkt 2, należy mu udzielić dodatkowego spaceru w ciągu kolejnych 7 dni.

Art. 113. § 1. Skazany przekazuje do depozytu środki pieniężne i przedmioty wartościowe posiadane w zakładzie karnym. Środki pieniężne pozostawione w depozycie nie podlegają oprocentowaniu.

§ 1a. Skazany ma prawo odmówić przekazania do depozytu przedmiotów związanych z wyznawanymi przez niego zasadami, w tym obrączek ślubnych.[37]

§ 2. Do dyspozycji skazanego pozostają środki pieniężne pozostałe po wywiązaniu się z ciążących na nim zobowiązań objętych egzekucją oraz po dokonaniu gromadzenia środków, o których mowa w art. 126 § 1.

§ 3. Środki pieniężne, o których mowa w § 2, skazany może przekazać na wybrany rachunek bankowy lub pozostawić w depozycie.

§ 4. Na pisemny wniosek skazanego wydaje się mu z depozytu przedmioty wartościowe niezajęte podczas postępowania egzekucyjnego oraz jeżeli nie zakłóca to ustalonego w zakładzie karnym porządku i nie narusza uprawnień innych osób.

§ 5. Na pisemny wniosek skazanego i na jego koszt przekazuje się środki pieniężne i przedmioty wartościowe pozostające do jego dyspozycji na rzecz wskazanych przez niego osób, instytucji i organizacji; w uzasadnionych przypadkach koszty przekazania może pokryć zakład karny.

§ 6. Wolne od egzekucji są:

1) zapomogi przyznane skazanemu przez dyrektora zakładu karnego;

2) środki pieniężne przyznane skazanemu ze środków, o których mowa w art. 136a § 1;

3) środki pieniężne wpłacone na poczet grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu;

4) środki pieniężne otrzymane przez skazanego w danym miesiącu, w wysokości 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

37 Art. 113 § 1a - wynika z praktyki, że zdarzało się siłowe ściąganie z palców osób osadzonych ich obrączek ślubnych i karanie za odmowę ich oddania do depozytu.

§ 7. W wypadku zezwolenia na czasowe opuszczenie przez skazanego zakładu karnego lub udzielenia mu przepustki, na jego pisemny wniosek, dokonuje się wypłaty pozostających do jego dyspozycji środków pieniężnych.

Art. 113a. § 1. Skazany ma prawo co najmniej cztery razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, za środki pieniężne pozostające do jego dyspozycji w depozycie. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do dokonywania dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych.

§ 2. Skazanemu umożliwia się dokonanie pierwszego zakupu nie później niż trzeciego dnia roboczego po przyjęciu do aresztu śledczego, o którym mowa w art. 79b § 1.

§ 3. Skazany ma prawo otrzymać raz w miesiącu paczkę żywnościową, w skład której wchodzą artykuły żywnościowe lub wyroby tytoniowe zakupione za pośrednictwem zakładu karnego. Skazany otrzymuje paczkę żywnościową po złożeniu zamówienia na piśmie oraz po pokryciu kosztów przygotowania paczki. Zamówienie może być również złożone przez inne osoby.

§ 4. Skazany może, za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego, otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny, a po pozytywnym zaopiniowaniu przez lekarza – również z lekami; wydawanie leków odbywa się na zasadach ustalonych przez lekarza.

§ 4a. Dostarczenie Skazanemu bielizny nie wymaga zgody Dyrektora zakładu karnego.

§ 5. W paczkach nie mogą być dostarczane przedmioty niedozwolone, substancje psychoaktywne oraz artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich zawartości, jak też artykuły w opakowaniach utrudniających ich kontrolę.

§ 6. Artykuły żywnościowe, uznane przez lekarza lub inną upoważnioną osobę wykonującą zawód medyczny w podmiocie leczniczym dla osób pozbawionych wolności, za nienadające się do spożycia, podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

§ 7. Dyrektor zakładu karnego na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwala skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i częstsze otrzymywanie paczek.

§ 8. Podmiot realizujący prawo skazanych określone w § 1-3 wybierany jest przez Dyrektora zakładu karnego w formie publicznego przetargu. Głównym kryterium wyboru zwycięskiej oferty jest ilość asortymentu i jego cena. Przetarg jest organizowany minimum raz na 5 lat. [38]

Art. 114. Skazanemu, który nie ma możliwości zarobkowania oraz nie posiada niezbędnych środków materialnych, dyrektor zakładu karnego może przyznać miesięczną zapomogę w wysokości do 1/5 minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Art. 115. § 1. Skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne.

§ 1a. Skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo wyboru:

1) lekarza i pielęgniarki ambulatorium z izbą chorych;

38 Art. 113a § 8 - wprowadzenie tego zapisu wyeliminuje działania monopolistyczne, mające miejsce w latach 2015-2024, gdy ceny produktów w cenach są często o ok. 20% wyższe niż w sklepach poza jednostkami penitencjarnymi.

2) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, określone w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1700);

3) świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń opieki zdrowotnej, lekarza dentysty oraz szpitala, określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn. zm.2)).

2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1292, 1559, 1773, 1834, 1981, 2105, 2120, 2232, 2270, 2427 i 2469 oraz z 2022 r. poz. 64, 91, 526, 583, 655, 807, 974, 1002, 1079, 1265, 1352, 1700, 1855, 2140 i 2180.

§ 2. Protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze zapewnia się skazanemu bezpłatnie, jeżeli ich brak mógłby pogorszyć stan zdrowia lub uniemożliwić odbywanie kary pozbawienia wolności, a w innych wypadkach odpłatnie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób zaopatrzenia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dostarczane tym osobom bezpłatnie, a także warunki odpłatności w wypadkach, gdy nie są spełnione przesłanki do uzyskania ich bezpłatnie, mając na względzie ochronę zdrowia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich możliwości zarobkowe oraz prawidłowość wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności, a także normalne funkcjonowanie w warunkach izolacji więziennej.

§ 4. Świadczenia zdrowotne udzielane są skazanemu przede wszystkim przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności.

§ 5. Podmioty lecznicze inne niż podmioty, o których mowa w § 4, współdziałają z tymi podmiotami, w zapewnieniu skazanym świadczeń zdrowotnych, gdy konieczne jest w szczególności:

1) natychmiastowe udzielenie świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;

2) przeprowadzenie specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji skazanego;

3) zapewnienie świadczeń zdrowotnych skazanemu, który korzysta z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 5a. W przypadkach, o których mowa w § 5 pkt 2, podmioty lecznicze udzielają skazanemu świadczeń zdrowotnych z zachowaniem kolejności dostępu do tych świadczeń obowiązującej osoby uprawnione do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

§ 5b. Zgłoszenie przez skazanego potrzeby przeprowadzenia postępowania diagnostycznego jest równoznaczne z wyrażeniem przez niego zgody na jego przeprowadzenie.

§ 5c. Jeżeli skazany, który zgłosił informację o stanie zdrowia, chorobach lub urazach, skutkującą potrzebą przeprowadzenia wobec niego procedury medycznej, odmawia wyrażenia zgody na przeprowadzenie postępowania diagnostycznego mającego na celu potwierdzenie tej potrzeby, o

przeprowadzeniu takiego postępowania decyduje Sąd Penitencjarny na wniosek lekarza złożony za pośrednictwem Dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. [39]

§ 5d. Skazanego, który odmawia przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego, lekarz za zgodą dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego obejmuje postępowaniem diagnostycznym.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach, dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu pozytywnej opinii lekarza zakładu karnego, zezwala skazanemu, na jego koszt, na leczenie przez wybranego przez niego innego lekarza, podmiotu innego niż określony w § 4, oraz na korzystanie z dodatkowych leków i innych wyrobów medycznych. [40]

§ 7. (uchylony)

§ 7a. Skazanemu, o którym mowa w art. 88 § 3 i 6 pkt 2, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego.

§ 7b. Przepis § 7a stosuje się odpowiednio, w przypadku gdy świadczenie zdrowotne udzielane jest skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego poza terenem tego zakładu.

§ 8. Skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.

§ 8a. Świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności.

§ 9. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności, mając na uwadze konieczność zapewnienia osobom pozbawionym wolności świadczeń opieki zdrowotnej także przez inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, jeżeli udzielenie takich świadczeń przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności nie jest możliwe, w szczególności z powodu braku wyposażenia zakładów karnych i aresztów śledczych w specjalistyczny sprzęt medyczny.

§ 10. Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw zdrowia, określą, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb współdziałania podmiotów leczniczych z podmiotami, o których mowa w § 4, w zapewnieniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności, gdy konieczne jest w szczególności natychmiastowe udzielenie świadczenia zdrowotnego ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia osoby pozbawionej wolności, przeprowadzenie specjalistycznego badania, leczenia lub rehabilitacji osoby pozbawionej wolności, a także zapewnienie świadczenia zdrowotnego osobie pozbawionej wolności korzystającej z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Art. 115a. § 1. Osobie pozbawionej wolności, w razie choroby uniemożliwiającej stawiennictwo w postępowaniu prowadzonym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie karne, na podstawie

39 Art. 115 § 5c - nowa treść zmniejsza ingerencję w prawa pacjenta, którym także przecież jest osoba osadzona - bo przecież każdy ma prawo odmówić np. badania kolonoskopii, gdy usłyszy o ryzykach z nim związanych.
40 Art. 115 § 6 - we wcześniejszej formie powodował kuriozalne sytuacje, gdy lekarz popierał prośbę osadzonego, a dyrektor zakładu karnego (niebędący przecież lekarzem) odmawiał jej realizacji.

Kodeksu postępowania karnego, w którym obecność osoby pozbawionej wolności była obowiązkowa lub gdy wnosiła ona o dopuszczenie do czynności, będąc uprawnioną do wzięcia w niej udziału lub przez sąd, na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego, zaświadczenie usprawiedliwiające niestawiennictwo wystawia lekarz podmiotu, o którym mowa w art. 115 § 4.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wystawiania zaświadczenia potwierdzającego zdolność albo niezdolność stawiennictwa osoby pozbawionej wolności w przypadku choroby na wezwanie lub zawiadomienie sądu lub organu prowadzącego postępowanie karne oraz sposób doręczania zaświadczenia sądowi lub organowi prowadzącemu postępowanie karne, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz uwzględniając specyfikę opieki zdrowotnej w warunkach izolacji więziennej.

Art. 116. § 1. Skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, a w szczególności:

1) poprawnego zachowania się;

2) przestrzegania higieny osobistej i czystości pomieszczeń, w których przebywa;

2a) niezwłocznego zawiadomienia przełożonego o chorobie własnej oraz o zauważonych objawach chorobowych u innego skazanego;

3) poddania się – niezależnie od obowiązków określonych w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych, wenerycznych i gruźlicy, alkoholizmu i narkomanii – przewidzianym przepisami badaniom, leczeniu, zabiegom lekarskim, sanitarnym oraz rehabilitacji, a także badaniom na obecność w organizmie substancji psychoaktywnej, a skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych, psychiatrycznych lub seksuologicznych, dodatkowo – udzielania osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał, oraz wykonywania zleconych przez psychologa, psychiatrę lub seksuologa czynności niezbędnych na potrzeby badania;

3a) poddania się kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej oraz umożliwienia i nieutrudniania przeprowadzenia innych kontroli, o których mowa w art. 223f
§ 1;

4) wykonywania pracy, jeżeli przepisy szczególne, także wynikające z prawa międzynarodowego, nie przewidują zwolnienia od tego obowiązku, oraz wykonywania prac, o których mowa w art. 123a § 1;

5) dbałości o mienie zakładu karnego oraz instytucji lub podmiotu gospodarczego, w którym jest zatrudniony;

6) poddania się czynnościom mającym na celu identyfikację osoby;

7) informowania o zmianie danych podanych przy przyjęciu, o których mowa w art. 79a § 1 zdanie pierwsze.

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 5a. W wypadkach uzasadnionych względami medycznymi albo potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa skazanego jego zachowanie może podlegać monitorowaniu. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu

§ 6. (uchylony)

Art. 116a. Skazanemu nie wolno:

1) uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody lub wiedzy właściwego przełożonego;

2) posługiwać się wyrazami lub zwrotami powszechnie uznawanymi za wulgarne lub obelżywe albo gwarą przestępców;

3) uprawiać gier hazardowych;

4) używać substancji psychoaktywnej niezależnie od drogi podania;

5) odmawiać przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania, a także powodować u siebie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów;

6) (uchylony);

7) porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałoby to ustalony w zakładzie karnym porządek;

8) samowolnie zmieniać celi mieszkalnej, miejsca wyznaczonego do spania, stanowiska pracy i miejsca wykonywania zleconej czynności;

9) zmieniać wyglądu zewnętrznego w sposób utrudniający identyfikację. [41]

Art. 116b. § 1. Badanie w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności substancji psychoaktywnej przeprowadza się przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego.

§ 2. Weryfikacja wyniku badania, o którym mowa w § 1, jest przeprowadzona za pomocą badania laboratoryjnego.

§ 3. Skazanego, u którego przeprowadzona weryfikacja wyniku badania wskazanego w § 2 potwierdziła obecność w organizmie substancji psychoaktywnej, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej obciąża się w całości kosztami związanymi z przeprowadzeniem badania laboratoryjnego.

§ 3a. Jeżeli skazany zawiadomił uprawnione organy ścigania, że stał się ofiarą zatrucia jego organizmu środkami psychoaktywnymi przez osoby trzecie, Dyrektor zakładu karnego odstępuje od ukarania takiego skazanego. Skazany podlega w tym wypadku rygorom art. 553 KPK.[42]

41 Art. 116a pkt. 6, 9 - w obecnych czasach jest to przepis nieznajdujący uzasadnienia, a także tworzący swoistą fikcję prawną.
42 Art. 116b § 3a - pozwala wyeliminować coś co miało miejsce - to znaczy karanie ofiary zatrucia środkami psychoaktywnymi - gdzie znane było np. jej wieloletnie podejście w tej kwestii oraz aktywny udział w zwalczaniu takich środków na terenie jednostek

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje badań na obecność substancji psychoaktywnej w organizmie skazanego, sposób przeprowadzania tych badań oraz sposób ich dokumentowania, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzania badań i zagwarantowania wiarygodności ich wyników oraz zapewnienie prawidłowego sposobu dokumentowania przeprowadzonych badań.

Art. 116c § 1 Skazanych deklarujących przynależność do subkultury więziennej osadza się w zakładach karnych typu zamkniętego, osobno od osadzonych nie deklarujących takiej przynależności. Nie mają także względem nich zastosowania następujące artykuły 138 § 1, 141 § 1, 105 b § 1a, 105 a § 4, 123 § 1-6, 105 a § 3 oraz 110 a § 2 pkt. 1 z wyłączeniem czajników oraz 110a § 1 w zakresie prawa do posiadania w celi smartfona i komputera osobistego z wbudowanym ekranem.

§ 2 Skazanych wymienionym w § 1 nie przysługuje prawo do warunkowego przedterminowego zwolnienia.

§ 3 Względem skazanych, którzy złożyli pisemne oświadczenie o odstąpieniu od subkultury więziennej paragrafy 1 i 2 mają zastosowanie przez kolejny rok kalendarzowy od daty podpisania przez nich takiego oświadczenia.

§ 4 Skazanych, którzy mimo braku deklaracji przynależności do subkultury więziennej stosują jej zasady oraz używają gwary przestępczej traktuje się zgodnie z § 1.

§ 5 W przypadku uzyskania przez administrację jednostki penitencjarnej informacji dotyczących skazanych wymienionych w § 4 stosuje się minimum 12 to godzinną obserwację ich zachowań (powinny być przy tym użyte środki wymienione w artykule 73 a § 110, w szczególności nagrywające głos) – celem potwierdzenia otrzymanych informacji.[43]

Art. 117. § 1. Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od substancji psychoaktywnej, a także skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych obejmuje się, za jego zgodą, odpowiednim leczeniem lub rehabilitacją.

§ 2. W razie braku zgody, o której mowa w § 1, w przedmiocie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego

penitencjarnych.

43 Art. 116c - Od lat 90-tych głównym problemem w jednostkach penitencjarnych jest szeroki wpływ na działanie tych jednostek oraz funkcjonariuszy osób deklarujących przynależność do subkultury więziennej. W większości są to osoby ze zorganizowanych grup przestępczych – często o charakterze zbrojnym. Narzucają oni swoje zasady i zachowania innym osadzonym – ponadto wysługują się (często je zastraszając) osobami nie będącymi w subkulturze więziennej. Takie zachowanie imponuje wielu młodym osadzonym, którzy widząc możliwość „pomiatania" i zastraszania osób spoza subkultury zaraz po przyjęciu do jednostki penitencjarnej deklarują przynależność do subkultury więziennej. Dlatego mając na uwadze ogólnie pojęte dobro społeczne oraz deklaratywną chęć przystąpienia do subkultury więziennej – oznaczająca de facto ciągłe trwanie w zachowaniach in kryminogennych i odmowę uczestnictwa w procesie resocjalizacji – należy przyznać iż wprowadzone przepisy są w pełni zasadne, szczególnie w odniesieniu do wszelkich ulg i nagród, w tym dostępu do sprzętu RTV (z wyłączeniem czajników).
Ponadto osoby takie winny być kierowane tylko do prac porządkowych wewnątrz oddziałów bez możliwości otrzymywania za nie płacy oraz ogólnie pojętych ulg. W przypadku widzeń – realizacja ich powinna być ograniczona tylko do rodziny osadzonego bez możliwości spotkań z osobami spoza niej – pozwoli to dość skutecznie wyeliminować kontakty ze wspólnikami pozostającymi poza murami jednostek penitencjarnych – co obecnie ma często miejsce.
Kontrowersyjnym może wydawać się fakt wprowadzenia braku możliwości realizacji dodatkowych widzeń z dziećmi (art. 105 a § 3 KKW), ale ma to logiczne uzasadnienie – osoby deklarujące swoją przynależność do subkultury więziennej – deklarują tym samym swoją chęć ciągłego trwania w działalności przestępczej – więc należy skutecznie zapobiegać deprawacji nieletnich, którzy mogliby mieć z nimi zbyt częsty kontakt i ulegać ich negatywnym wpływom, nawet albo wręcz szczególnie jeśli są to dzieci tych osadzonych.
Reasumując – to sami osadzeni swoim zachowaniem określą czy chcą podlegać rygorom niniejszego artykułu. Uważam też, że to rozwiązanie prawne pozwoli wyeliminować - poprzez zmniejszenie atrakcyjności – całkowicie zjawisko subkultury więziennej w Polsce w ciągu 2-3 lat (oraz ewentualnych gangów, które by wzorem zachodu mogły powstać w jednostkach penitencjarnych).

obrońca. Wniosek o orzeczenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 3. Obowiązek poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji można orzec na czas określony, każdorazowo nie dłuższy niż 2 lata.

§ 4. Sąd penitencjarny zmienia lub uchyla obowiązek poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji w wypadku zmiany lub ustania podstaw jego wykonywania.

§ 5. W przedmiocie zmiany lub uchylenia obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca. Wniosek o zmianę lub uchylenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 6. Wniosek skazanego lub jego obrońcy o zmianę lub uchylenie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji złożony przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia w przedmiocie tego obowiązku można pozostawić bez rozpoznania.

§ 7. Na postanowienie w przedmiocie obowiązku poddania się przez skazanego leczeniu lub rehabilitacji przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje także dyrektorowi zakładu karnego.

Art. 118. § 1. W wypadku gdy wykonywanie kary pozbawienia wolności może zagrażać życiu skazanego lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo, dyrektor zakładu karnego, na wniosek lekarza, niezwłocznie powiadamia o tym sędziego penitencjarnego.

§ 2. W wypadku gdy życiu skazanego grozi poważne niebezpieczeństwo, stwierdzone co najmniej przez dwóch lekarzy, można dokonać koniecznego zabiegu lekarskiego, nie wyłączając chirurgicznego, nawet mimo sprzeciwu skazanego.

§ 3. W wypadku sprzeciwu skazanego o dokonaniu zabiegu orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. W nagłym wypadku, jeżeli zachodzi bezpośrednie niebezpieczeństwo śmierci skazanego, o konieczności zabiegu decyduje lekarz.

Art. 119. § 1. Skazany, który w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania organu wykonawczego lub uchylenia się od ciążącego na nim obowiązku powoduje u siebie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej, może być obciążony w całości lub w części kosztami związanymi z leczeniem.

§ 2. O obciążeniu kosztami, o których mowa w § 1, orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 120. § 1. W razie wyrządzenia przez skazanego z jego winy szkody w mieniu zakładu karnego, nieprzekraczającej dwukrotnej wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, dyrektor tego zakładu może zobowiązać skazanego do naprawienia tej szkody przez zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej; decyzję dyrektora wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanemu.

§ 2. Skazanemu przysługuje, w terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia dyrektora, powództwo o ustalenie, że należność nie istnieje w całości lub w części.

§ 3. Ściągnięcie należności następuje w trybie przewidzianym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Oddział 5

Zatrudnienie

Art. 121. § 1. Skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy.

§ 2. Skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy albo umożliwia się skazanemu wykonywanie pracy zarobkowej w ramach umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy o pracę nakładczą lub na innej podstawie prawnej.

§ 2a. Skazanego prowadzącego zarejestrowaną jednoosobową działalność gospodarczą traktuje się jako osobę zatrudnioną jeżeli nie zalega z daninami publiczno–skarbowymi, w tym do ZUS i Urzędu Skarbowego.[44]

§ 3. Zatrudnienie skazanego następuje za zgodą i na warunkach określonych przez dyrektora zakładu karnego, zapewniających prawidłowy przebieg odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 4. Nieprzestrzeganie przez skazanego lub podmiot zatrudniający warunków zatrudnienia, określonych przez dyrektora zakładu karnego, stanowi podstawę cofnięcia zgody. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego i podmiot zatrudniający.

§ 5. Dyrektor zakładu karnego może cofnąć zgodę na zatrudnienie skazanego lub wykonywanie przez niego pracy zarobkowej z przyczyn związanych z funkcjonowaniem zakładu karnego, a zwłaszcza z jego bezpieczeństwem. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego oraz podmiot zatrudniający.

§ 6. Orzeczenie o istnieniu albo braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy wydaje lekarz.

§ 7. Z wykonywania pracy można zwolnić skazanego kształcącego się lub z innych ważnych powodów.

§ 8. W stosunku do skazanych pracujących, w zakresie nieuregulowanym w niniejszym kodeksie, stosuje się przepisy prawa pracy.

§ 9. W stosunku do skazanych zatrudnionych na podstawie skierowania do pracy stosuje się przepisy prawa pracy, w szczególności przepisy dotyczące czasu pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 9a. W stosunku do skazanych cudzoziemców zatrudnionych na podstawie skierowania do pracy nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383, 1561, 1812 i 2140) w zakresie konieczności uzyskiwania zezwoleń na pracę.

§ 10. Skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności odbywający karę w zakładzie karnym typu zamkniętego może wykonywać pracę wyłącznie na terenie zakładu karnego.

44 Art. 221 § 2a - brak tego zapisu powodował kuriozalne sytuacje, że osoby wykazujące się inicjatywą i m. in. płacące podatki - w dokumentacji zakładów karnych traktowane były jako niepracujące, przez to ich opinie były niekorzystne.

Art. 122. § 1. Przy kierowaniu do pracy uwzględnia się w miarę możliwości zawód, wykształcenie, zainteresowania i potrzeby osobiste skazanego. Jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy, zatrudnienie przy pracach szkodliwych dla zdrowia wymaga jego pisemnej zgody.

§ 2. Pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych, a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną.

Art. 122a. § 1. Skazanego instruuje się o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, szkoli w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznaje z podstawowymi zasadami i normami pracy oraz zasadami wynagradzania za pracę.

§ 2. Skazany jest obowiązany pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny i regulaminu pracy, przepisów porządkowych, przeciwpożarowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dbać o porządek w miejscu pracy jak również o stan obsługiwanych maszyn i urządzeń.

Art. 123. § 1. Praca skazanego jest odpłatna, z zastrzeżeniem art. 123a. Zasady wynagradzania za pracę ustala się w porozumieniu zawieranym przez dyrektora zakładu karnego lub w umowie zawieranej przez skazanego. Przy skierowaniu skazanego do prac administracyjno-porządkowych na terenie zakładu karnego, wynagrodzenie za pracę ustala dyrektor tego zakładu.

§ 2. Wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy. W wypadku przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonania pełnej miesięcznej normy pracy wynagrodzenie wypłaca się proporcjonalnie do ilości czasu pracy lub wykonanej normy pracy, choćby z tego powodu wypłacone wynagrodzenie nie osiągnęło kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. W razie zatrudnienia skazanego w niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustala się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Skazanemu wynagrodzenie przysługuje tylko za pracę wykonaną, z zastrzeżeniem § 4.

§ 4. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy jedynie w wypadku, gdy był gotów do jej wykonania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących podmiotu zatrudniającego.

§ 5. Podmiot może na czas przestoju powierzyć skazanemu, za zgodą dyrektora zakładu karnego, inną odpowiednią pracę, za której wykonanie przysługuje wynagrodzenie przewidziane za tę pracę.

§ 6. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas przestoju spowodowanego warunkami atmosferycznymi jedynie w wypadku, gdy tak stanowi porozumienie lub umowa, o których mowa w § 1.

Art. 123a. § 1. Za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, a także za prace na cele społeczne na rzecz:

1) samorządu terytorialnego,

2) podmiotów, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim,

3) państwowych lub samorządowych jednostek organizacyjnych,

4) spółek prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu lub województwa

– w wymiarze nieprzekraczającym 90 godzin miesięcznie, skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie.

§ 2. Skazanemu, za jego pisemną zgodą lub na jego wniosek, dyrektor zakładu karnego może zezwolić na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach, o których mowa w § 1, w wymiarze przekraczającym 90 godzin miesięcznie lub przy pracach na cele społeczne na rzecz podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, oraz innych organizacji pożytku publicznego.

§ 3. W celu przyuczenia do wykonywania pracy skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie nieodpłatnej pracy w przywięziennych zakładach pracy, przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody.

§ 5. Podmioty, o których mowa w § 1 i 2, zgłaszają zapotrzebowanie na przyjęcie do pracy na cele społeczne skazanych właściwemu organowi gminy.

§ 6. Właściwy organ gminy wyznacza podmioty, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, na podstawie zapotrzebowania lub z własnej inicjatywy, za zgodą podmiotów, o których mowa w § 1 i 2.

§ 7. Wyznaczone podmioty mają obowiązek przyjąć skazanych do pracy.

§ 8. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, czynności tych podmiotów, w zakresie wykonywania pracy, w tym dotyczące zgłaszania zapotrzebowania na przyjęcie do pracy skazanych, organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania pracy na cele społeczne.

Art. 124. § 1. Skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na podstawie skierowania do pracy lub umowy o pracę nakładczą przysługuje po roku nieprzerwanej pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, a skazanemu zatrudnionemu nieodpłatnie – 14 dni zwolnienia od pracy, bez prawa do wynagrodzenia. Skazany nie może zrzec się prawa do zwolnienia od pracy.

§ 2. Wymiar urlopu wypoczynkowego przysługującego skazanemu zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę wynosi 18 dni roboczych.

§ 3. Skazany w okresie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia od pracy, o których mowa w § 1 i 2, korzysta z uprawnień do:

1) dodatkowego lub dłuższego widzenia;

2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;

3) dłuższych spacerów;

4) pierwszeństwa lub częstszego udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 4. Zakres uprawnień, o których mowa w § 3, określa dyrektor zakładu karnego indywidualnie dla każdego skazanego.

Art. 125. § 1. (uchylony)[45]

§ 2. Z przypadającego skazanemu wynagrodzenia za pracę, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, wolne jest w każdym czasie od egzekucji 30%.

Art. 126. § 1. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1–3, środki do wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę gromadzi się i zachowuje do przekazania skazanemu w chwili jego zwolnienia z zakładu karnego, z przeznaczeniem na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.

§ 2. Gromadzeniu podlega:

1) 50% kwoty zdeponowanej przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę;

2) 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 8% minimalnego wynagrodzenia za pracę;

3) 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego niewymienionych w pkt 1 i 2, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 8% minimalnego wynagrodzenia za
pracę.

§ 3. Kwoty, określone w § 2 pkt 2 i 3, podlegają gromadzeniu po potrąceniu należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 4. Środki pieniężne gromadzone w sposób wskazany w § 1–3 zakłady karne składają na rachunkach sum depozytowych i wypłacają skazanemu w gotówce w kwocie nominalnej powiększonej o należne odsetki.

§ 5. Rachunki sum depozytowych, o których mowa w § 4, prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego odrębnie dla każdego zakładu karnego na podstawie umów zawartych z dyrektorami zakładów karnych.

§ 6. Bank Gospodarstwa Krajowego, prowadząc rachunki sum depozytowych zakładów karnych, zapewnia w szczególności:

45 Art. 125 § 1 - jako de facto omijanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przyznawania w pełnej wysokości pensji za wykonaną pracę osób pozbawionych wolności

1) ewidencję analityczną środków dla poszczególnych depozytów (mikrorachunki) w ramach każdego rachunku;

2) dzienne naliczanie odsetek oraz okresową kapitalizację odsetek należnych od środków zgromadzonych na każdym mikrorachunku;

3) możliwość wymiany informacji z dysponentami rachunków, w zakresie stanu każdego mikrorachunku (kapitału i odsetek), wpłat na każdy mikrorachunek i wypłat z każdego mikrorachunku.

§ 7. Środki złożone na rachunkach sum depozytowych są oprocentowane w wysokości stopy depozytowej Narodowego Banku Polskiego. Odsetki naliczone od sum depozytowych złożonych na rachunkach sum depozytowych zakładów karnych podlegają kapitalizacji rocznej na dzień 31 grudnia każdego roku kalendarzowego oraz na dzień zwolnienia skazanego z zakładu karnego.

§ 8. Wraz z wykonaniem konwojowania skazanego do innego zakładu karnego przekazuje się na rachunek sum depozytowych tego zakładu karnego środki pieniężne skazanego zgromadzone dla niego w sposób wskazany w § 1–3 wraz z należnymi do dnia poprzedzającego dzień konwojowania odsetkami.

§ 9. Zgromadzona kwota podlega każdorazowo uzupełnieniu w razie wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę.

§ 10. Środki pieniężne, o których mowa w § 1, na wniosek skazanego przekazuje się na spłatę grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

§ 11. Skazany może zrezygnować z gromadzenia środków wymienionych w § 1. po złożeniu oświadczenia, że po puszczeniu zakładu karnego nie będzie sobie rościł z tego tytułu żadnych roszczeń.

Art. 126a. Skazanym umożliwia się zakładanie własnych rachunków oszczędnościowych w bankach komercyjnych. [46]

Art. 127. § 1. Okresy pracy, za którą przysługuje wynagrodzenie, wykonywanej przez skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem prac, o których mowa w art. 123a § 1, 2 i 3, są okresami składkowymi na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

§ 2. Skazany zwalniany z zakładu karnego, zatrudniany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności na podstawie skierowania do pracy, otrzymuje zaświadczenie o wykonywaniu pracy.

Art. 128. § 1. Okresy wykonywania przez skazanego odpłatnego zatrudnienia, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umów cywilnoprawnych, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, z zastrzeżeniem § 2 i 3.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli w myśl przepisu prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy do stażu pracy wlicza się tylko okresy zatrudnienia w danym zakładzie pracy, w

46 Art. 126 § 1, 2 pkt 1, § 11, Art. 126a - powodują zmniejszenie pracy przez działy finansowe jednostek penitencjarnych, a osadzonym jako osobom dorosłym daje się pełnię prawa do dysponowania swoimi zasobami finansowymi. Ponadto gromadzenie środków przez skazanych na wieloletnie kary powoduje tylko dewaluację pieniądza, bo oczywistym jest spadek jego wartości nabywczej w przeciągu 10 - 15 lat. Konsekwencją tego jest też powstanie artykułu 126a.

określonej branży albo okresy pracy na określonych stanowiskach lub pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

§ 3. Okresu pracy, o którym mowa w § 1, nie wlicza się do okresu pracy:

1) od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego lub innego świadczenia przysługującego z upływem roku pracy lub okresu krótszego niż rok;

2) wymaganego do zajmowania określonego stanowiska pracy.

Art. 129. § 1. Rada Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb powierzania podmiotom gospodarczym, instytucjom lub organizacjom wykonywania określonych zadań w zakresie zatrudnienia i nauczania skazanych oraz opieki postpenitencjarnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady zatrudniania skazanych, z uwzględnieniem rodzajów zatrudnienia, zasad wynagradzania skazanych zatrudnionych odpłatnie na podstawie skierowania do pracy, udzielania skazanym zwolnień od pracy lub urlopów wypoczynkowych, przyczyn i sposobów usprawiedliwiania niewykonywania pracy oraz dokumentowania zatrudnienia.

Oddział 6

Nauczanie

Art. 130. § 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie obowiązkowe w zakresie szkoły podstawowej, a także umożliwia się nauczanie w zakresie ponadpodstawowym i na kursach zawodowych. Zawodowe szkolenie kursowe może być w całości lub częściowo odpłatne.

§ 2. Zakład karny ma obowiązek prowadzenia nauczania, stosownie do możliwości i uzdolnień młodocianych skazanych, o których mowa w § 3.

§ 3. Pierwszeństwo w uzyskaniu możliwości objęcia nauczaniem w szkole ponadpodstawowej i na kursach zawodowych mają skazani, którzy nie mają wyuczonego zawodu albo po odbyciu kary nie będą mogli go wykonywać, a także nie ukończyli 21 roku życia.

§ 4. Skazanym nieposiadającym wystarczających środków pieniężnych udostępnia się nieodpłatnie niezbędne podręczniki i pomoce naukowe.

§ 5. W uzasadnionych wypadkach skazany może, na własny koszt, kształcić się w szkołach poza obrębem zakładu karnego za zgodą dyrektora zakładu. Koszty kształcenia skazanego poza obrębem zakładu karnego, ze względu na szczególne okoliczności, mogą być poniesione przez zakład karny.

§ 6. W wypadku zaistnienia poważnych przyczyn uniemożliwiających skazanemu realizację obowiązku nauczania możliwe jest czasowe zwolnienie go z realizacji tego obowiązku.

Art. 131. § 1. Skazani mogą za zgodą dyrektora zakładu karnego uczyć się w szkołach poza obrębem zakładu karnego, jeżeli spełniają ogólnie obowiązujące wymagania w oświacie publicznej, zachowują się poprawnie oraz nie zagrażają porządkowi prawnemu.

§ 2. Dyrektor może zezwolić skazanemu na udział w konsultacjach i zdawanie egzaminów poza zakładem karnym, jeżeli spełnia on warunki wymienione w § 1.

§ 3. (uchylony)

Art. 131a. Komisja penitencjarna pozbawia możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym w przypadkach:

1) zachowań zagrażających bezpieczeństwu zakładu;

2) odmowy uczęszczania do szkoły;

3) stwierdzonych w opinii psychologicznej przeciwwskazań uniemożliwiających spełnienie przez osadzonego wymagań edukacyjnych;

4) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z przewozu na polecenie sądu, prokuratury lub innych uprawnionych organów;

5) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z niepowrotu z czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu;

6) pogorszenia stanu zdrowia osadzonego wykluczającego możliwość uczestniczenia w nauczaniu;

7) nieuzyskania promocji na wyższy semestr i braku możliwości powtarzania semestru.

Art. 132. Praca w warsztatach szkolnych i praktyczna nauka zawodu jest obowiązkowa, jeżeli wynika z programu nauczania. Praktyczna nauka zawodu może być połączona z odpłatną pracą produkcyjną, jeżeli jest to zgodne z tym programem.

Art. 133. Skazanemu wywiązującemu się z obowiązków ucznia po roku nauki można udzielić 14-dniowego urlopu, jeżeli nie ma on prawa do takiego urlopu z tytułu wykonywanej pracy, w ramach którego korzysta on z takich uprawnień i ulg, jakie w okresie urlopu przysługują skazanemu pracującemu.

Art. 134. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb prowadzenia nauczania w zakładach karnych i aresztach śledczych, warunki i tryb realizacji obowiązku nauczania i zwalniania skazanych z tego obowiązku, a także warunki i tryb ponoszenia opłat za kształcenie poza obrębem zakładu karnego, uwzględniając potrzebę dostosowania rodzajów i form uzyskiwania przez skazanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych do warunków zakładu karnego i aresztu śledczego, specyfikę nauczania prowadzonego w warunkach izolacji więziennej, a także konieczność zapewnienia dyscypliny i porządku podczas nauczania.

Oddział 7

Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna, kultura fizyczna i zajęcia sportowe

Art. 135. § 1. W zakładach karnych stwarza się skazanym warunki odpowiedniego spędzania czasu wolnego. W tym celu organizuje się zajęcia kulturalno-oświatowe, wychowania fizycznego i sportowe oraz pobudza aktywność społeczną skazanych.

§ 2. W każdym zakładzie karnym prowadzi się zwłaszcza wypożyczalnię książek i prasy dla skazanych oraz stwarza możliwość korzystania z urządzeń audiowizualnych w świetlicach i w celach mieszkalnych. Korzystając z tych urządzeń skazany nie może zakłócać ustalonego porządku w zakładzie.

Art. 136. § 1. Skazanym można zezwolić na tworzenie zespołów w celu prowadzenia działalności kulturalnej, oświatowej, społecznej i sportowej. Z tych względów można również zezwolić na nawiązywanie kontaktów oraz na współdziałanie z odpowiednimi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami. W szczególności można zezwolić na podejmowanie prac na cele publiczne, jak również na realizację innych społecznie uznanych celów.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego może powołać rzeczników skazanych w celu powierzenia im zadań opiniotwórczych i konsultacyjnych.

§ 3. Do wykonywania zadań związanych z zajęciami kulturalno-oświatowymi, z zakresu kultury fizycznej i sportu, dyrektor zakładu karnego może wyznaczyć skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.

Art. 136a. § 1. W zakładach karnych można zezwolić na dobrowolne gromadzenie przez skazanych środków finansowych przeznaczonych na pomoc skazanym oraz ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub na cele społeczne.

§ 2. Zasady gromadzenia środków finansowych, o których mowa w § 1, ustala dyrektor zakładu karnego, po zapoznaniu się z opiniami skazanych.

§ 3. Wnioski skazanych dotyczące wydatkowania zgromadzonych środków finansowych, o których mowa w § 1, wymagają zatwierdzenia przez dyrektora zakładu karnego.

Oddział 8

Nagrody i ulgi

Art. 137. Skazanemu wyróżniającemu się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary mogą być przyznawane nagrody. Nagroda może być również przyznana skazanemu w celu zachęcenia go do poprawy zachowania.

Art. 138. § 1. Nagrodami są: [47]

1) zezwolenie na dodatkowe lub dłuższe widzenie;

2) zezwolenie na widzenie bez osoby dozorującej;

3) zezwolenie na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej;

4) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;

5) nagroda rzeczowa lub pieniężna;

6) (uchylony)

47 Art. 138 § 1 - zmiany są m. in. konsekwencją zmiany artykułu 105b.

7) zezwolenie na widzenie bez dozoru, poza obrębem zakładu karnego, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nieprzekraczający jednorazowo 30 godzin;

8) zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru, na okres nieprzekraczający jednorazowo 14 dni;

9) pochwała;

10) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;

11) zezwolenie na przekazanie osobie wskazanej przez skazanego upominku;

12) (uchylony);

13) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej;

14) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;

15) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się skazanego ze wskazaną przez niego osobą na koszt zakładu karnego;

16) (uchylony).

§ 2. (uchylony)

Art. 139. § 1. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego.[48]

§ 2. Przyznanie nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 tymczasowo aresztowanemu, mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje.

§ 3. (uchylony).

§ 4. (uchylony).

§ 5. Skazanemu odbywającemu karę dożywotniego pozbawienia wolności nagroda wymieniona w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 może być przyznana po odbyciu co najmniej 15 lat kary.

§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat lub wyższym albo karę dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 6a. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio do skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami.

48 Art. 139 - zmiany są m. in. konsekwencją zmiany artykułów 89 – 92.

§ 7. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 dyrektor zakładu karnego przyznaje z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego. Dyrektor zakładu karnego może upoważnić kierownika wyodrębnionego oddziału do przyznawania nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7.

§ 8. Jeżeli po przyznaniu nagrody, określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wystąpią nowe okoliczności uzasadniające przypuszczenie, że skazany w czasie pobytu poza zakładem karnym nie będzie przestrzegał porządku prawnego, albo jeżeli skazany korzystający z nagrody określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 zostanie zatrzymany przez uprawniony organ w związku z naruszeniem przez niego porządku prawnego w trakcie trwania nagrody, organ, który przyznał nagrodę, podejmuje decyzję o cofnięciu nagrody bądź o zamianie nagrody na inną. W wypadku, o którym mowa w § 2, powiadamia się organ, który wydał zarządzenie.

§ 9. Skazanemu, który, korzystając z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, nadużył zaufania, a w szczególności nie powrócił do zakładu karnego w wyznaczonym terminie, nie udziela się tych nagród przez okres co najmniej 6 miesięcy od udzielenia ostatniej nagrody.

Art. 140. § 1. W razie korzystania przez skazanego z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 albo z zezwolenia, o którym mowa w art. 141a lub w art. 165 § 2, ma on obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji, właściwej terytorialnie dla miejsca jego przebywania w okresie korzystania z zezwolenia, w celu potwierdzenia miejsca pobytu.

§ 2. Skazany korzystający z zezwoleń, o których mowa w § 1, w każdym przypadku zmiany miejsca pobytu ma obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji właściwej terytorialnie dla nowego miejsca jego przebywania.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego może zobowiązać skazanego, korzystającego z zezwoleń, o których mowa w § 1, do określonego zachowania się, a zwłaszcza do przebywania w określonych w zezwoleniu miejscach pobytu lub częstszego zgłaszania się do jednostki Policji.

§ 4. Czas przebywania skazanego poza zakładem karnym, na podstawie zezwoleń, o których mowa w § 1, odlicza się od okresu odbywania kary, chyba że sędzia penitencjarny zarządzi inaczej w wypadku, gdy skazany w tym czasie nadużył zaufania. [49]

Art. 141. § 1. W wypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 1-5, 7-8, 10-16 mogą być stosowane jako ulgi.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Ulgi przyznaje dyrektor zakładu karnego lub osoba przez niego upoważniona na prośbę skazanego lub osoby najbliższej albo na wniosek przełożonego skazanego.

§ 4. (uchylony)

Art. 141a. § 1. Dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, w asyście osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego.

§ 2. (uchylony)

---

49 Art. 140 § 4 - zmiana z powodu zapisu urągającemu logice, bo wynikało z niego, że tylko jeśli skazany złamałby prawo, to czas przebywania przez niego poza zakładem karnym zostały odliczony od jego wyroku, jeśli by nie złamał – to nie zostałby odliczony.

§ 3. Udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, tymczasowo aresztowanemu mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 4. Przepis art. 139 § 8 stosuje się odpowiednio.

§ 5. (uchylony)

Oddział 9

Kary dyscyplinarne

Art. 142. § 1. Skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku, zwane dalej „przekroczeniem".

§ 2. Jeżeli przekroczenie zawiera znamiona wykroczenia, skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, chyba że wykroczenie popełnione zostało w czasie pobytu poza obrębem zakładu karnego.

Art. 143. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

1) nagana;

2) (uchylony);

3) pozbawienie korzystania z udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca;

4) (uchylony);

5) (uchylony);

6) udzielanie widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, na okres do 1 miesiąca;

7) obniżenie przypadającej skazanemu części wynagrodzenia za pracę, nie więcej niż o 25%, na okres do 1 miesiąca;

7a) (uchylony);

8) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 28 dni.

§ 2. Kary dyscyplinarnej wymienionej w § 1 pkt 8 nie stosuje się wobec kobiet ciężarnych, karmiących lub sprawujących opiekę nad własnymi dziećmi w domach matki i dziecka. [50]

§ 3. Karę dyscyplinarną, o której mowa w § 1 pkt 8, wymierza się skazanemu, który dopuścił się naruszenia nietykalności cielesnej lub czynnej napaści na funkcjonariusza albo pracownika zakładu karnego oraz można wymierzyć skazanemu, który popełnił inne przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek. Kara ta polega na

50 Art. 143 § 1 - zmiana katalogu kar eliminuje kary niehumanitarne - jak pozbawienie możliwości nabycia jedzenia, czy też wszelkie ograniczenia w kontakcie z rodziną - która to właśnie jest główną siłą w resocjalizacji skazanych.

osadzeniu skazanego pojedynczo w celi oraz uniemożliwieniu mu kontaktu z innymi skazanymi; w trakcie jej wykonywania skazanego pozbawia się możliwości:

1) korzystania z widzeń i samoinkasujących aparatów telefonicznych;

2) korzystania ze sprzętu audiowizualnego i komputerowego;

3) bezpośredniego uczestniczenia, wspólnie z innymi skazanymi, w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii; na żądanie skazanego należy mu jednak umożliwić bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwie w warunkach uniemożliwiających mu kontakt z innymi skazanymi;

4) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy;

5) dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych;

6) (uchylony)

7) uczestniczenia w nauczaniu i zatrudnieniu poza celą;

8) korzystania z własnej odzieży, obuwia oraz wyrobów tytoniowych.

Art. 144. § 1. Kary dyscyplinarne określone w art. 143 § 1 pkt 4, 5 i 7–8 wymierza dyrektor zakładu karnego, a inne kary – również osoba przez niego upoważniona.

§ 2. Kary dyscyplinarne wymierza się z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego.

§ 3. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać dokładne określenie przekroczenia popełnionego przez skazanego.

§ 4. Decyzję o ukaraniu karą dyscyplinarną sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają – również innym skazanym lub innym osobom. Przepis ten ma zastosowanie również do decyzji o uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego.

§ 5. (uchylony)

Art. 145. § 1. Wymierzając karę dyscyplinarną uwzględnia się stopień zawinienia i zasady indywidualizacji, mając w szczególności na względzie rodzaj i okoliczności czynu, stosunek do popełnionego przekroczenia, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia skazanego oraz cele wychowawcze.

§ 2. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wysłuchuje się obwinionego, zapoznaje się z opinią wychowawcy, a jeżeli zachodzi potrzeba – również składającego wniosek o ukaranie oraz z opiniami innych osób, a także z zeznaniami świadków. Postępowanie może odbywać się w obecności innych skazanych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

§ 2a. Na wniosek obwinionego uczestnikiem postępowania może być osoba wymieniona w art. 8§ 3, którą należy o tym uprzedzić minimum 7 dni przed terminem planowanego wymierzenia kary, informując o powodzie wymierzenia kary oraz o zabezpieczonych dowodach, jeżeli takowe istnieją. Powiadomienie to może być wykonane za pośrednictwem elektronicznych środków komunikacji.

Niestawienie się prawidłowo powiadomionej osoby wymienionej w art. 8 § 3 w wyznaczonym terminie nie wstrzymuje wymierzenia kary w tym terminie.

§ 2b. Każde wymierzenie kary jest rejestrowane urządzeniem rejestrującym obraz i dźwięk, a nagranie z niego jest przechowywane przez minimum 21 dni.

§ 2c. W przypadku wymierzenia kary z art. 143 § 1 pkt 8 na wniosek obwinionego powiadamia się niezwłocznie wskazaną przez niego osobę o wymierzeniu mu tej kary i o czasie jej trwania.[51]

§ 3. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 8 lekarz albo psycholog wydaje pisemną opinię o jego zdolności do odbycia tej kary. Jeżeli z opinii wynika brak zdolności do odbycia tej kary, stosuje się art. 146 § 3. Wymierzenie tej kary powyżej 14 dni wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej, określonej w art. 143 § 1 pkt 4 i 5, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza co do skutków dla stanu zdrowia skazanego wymierzenia tej kary.

§ 5. Po zasięgnięciu opinii lekarza dyrektor podejmuje decyzję o ewentualnym odroczeniu wykonania tej kary.

Art. 146. § 1. Za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W wypadku gdy skazany popełnił więcej przekroczeń, zanim został ukarany za którekolwiek z nich, wymierza się jedną karę, odpowiednio surowszą.

§ 2. Ponowne wymierzenie kary dyscyplinarnej nie może nastąpić w taki sposób, aby była ona bezpośrednio ani pośrednio przedłużeniem odbywania takiej samej kary, chyba że łączny okres trwania wymierzonych kar nie przekracza przewidzianej granicy czasu trwania tej kary.

§ 3. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można odstąpić od ukarania dyscyplinarnego, wykonanie wymierzonej kary zawiesić na okres do 3 miesięcy, zamienić ją na inną mniej dolegliwą lub karę darować. Po upływie okresu zawieszenia wymierzoną karę uważa się za wykonaną.

§ 4. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor zakładu karnego postanowi inaczej.

Art. 147. § 1. Nie można wymierzyć kary dyscyplinarnej, jeżeli od dnia powzięcia przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przekroczenia upłynęło 14 dni lub od dnia popełnienia przekroczenia – 30 dni. Nie można rozpocząć wykonywania kary dyscyplinarnej po upływie 14 dni od jej wymierzenia.

§ 2. Terminy określone w § 1 nie biegną, jeżeli skazany przebywa poza obrębem zakładu karnego bez zezwolenia lub w związku z leczeniem wynikłym z samouszkodzenia lub z zasadnego zastosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego, a także w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 3. Przedawnienie wykonania kary dyscyplinarnej nie biegnie w czasie wykonywania takiej samej kary, wymierzonej wcześniej.

51 Art. 145 § 2a – 2c - dodanie tych artykułów gwarantuje iż karanie skazanego będzie przebiegało w pełni zgodnie z zasadami prawa oraz z poszanowaniem godności osoby obwinionej

Art. 148. § 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną wykonuje się bezzwłocznie. Sędzia penitencjarny może wstrzymać wykonanie kary dyscyplinarnej na czas potrzebny do wyjaśnienia okoliczności uzasadniających jej wymierzenie, a także uchylić karę dyscyplinarną z powodu jej niezasadności lub przekazać sprawę dyrektorowi zakładu karnego do ponownego rozpoznania.

§ 2. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia odbycie wymierzonej kary dyscyplinarnej w całości lub w części, wykonywanie jej należy odroczyć lub przerwać albo zamienić na taką karę dyscyplinarną, którą skazany może odbyć. Decyzję w tym względzie podejmuje dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu opinii lekarza.

§ 3. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej lekarz lub psycholog kontroluje zdolność skazanego do odbywania tej kary.

§ 4. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej, o której mowa w § 3, dyrektor zakładu karnego może, w wypadkach uzasadnionych względami rodzinnymi, osobistymi lub wychowawczymi, zezwolić skazanemu na widzenie lub rozmowę telefoniczną.

Art. 149. Jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nieznane przedtem, wskazujące na to, iż ukarany jest niewinny, dyrektor zakładu karnego uchyla karę dyscyplinarną i uznaje ją za niebyłą oraz podejmuje stosowną decyzję mającą na celu uchylenie skutków ukarania.

Oddział 10

Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności

Art. 150. § 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo.

Art. 151. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do roku, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka.

§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów. Odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

§ 3. Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednak łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w § 1; okres odroczenia biegnie od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie.

§ 4. Odraczając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może zobowiązać skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych.

§ 5. Wykonując orzeczenie o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do skazanego, który został zobowiązany do wykonania obowiązków określonych w § 4, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Art. 152. (uchylony)

Art. 153. § 1. Sąd penitencjarny udziela przerwy w wykonaniu kary w wypadku określonym w art. 150 § 1 do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd penitencjarny może udzielić przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste. Przepisy art. 151 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 2a. Wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 3. Nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielenia dalszych przerw jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy. Jest on również właściwy do orzeczenia przerwy, o której mowa w § 3, jeżeli skazany nadal przebywa na wolności.

Art. 153a. § 1. Udzielając przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności skazanemu, wobec którego administracja zakładu karnego sporządziła negatywną prognozę kryminologiczno-społeczną, sąd penitencjarny może orzec wobec tego skazanego elektroniczną kontrolę miejsca pobytu.

§ 2. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–200 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, art. 64a lub art. 65 Kodeksu karnego, który został skazany za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby jej użycia, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, niezależnie od treści sporządzonej prognozy kryminologiczno-społecznej, orzeczenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu jest obowiązkowe.

§ 3. Sąd penitencjarny może odstąpić od orzeczenia elektronicznej kontroli miejsca pobytu, o której mowa w § 2, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 4. (uchylony)[52]

§ 5. Sąd penitencjarny może uchylić elektroniczną kontrolę miejsca pobytu nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od udzielenia przerwy, jeżeli dalsze stosowanie takiej kontroli jest niecelowe. Wobec skazanego, o którym mowa w § 2, uchylenie elektronicznej kontroli miejsca pobytu może nastąpić w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, nie wcześniej niż po upływie 9 miesięcy od udzielenia przerwy.

52 Art. 153 § 4 - zmiany związane z nowym brzmieniem artykułu 159

§ 6. Elektroniczna kontrola miejsca pobytu ustaje najpóźniej z chwilą osadzenia skazanego po upływie okresu przerwy.

Art. 153b. § 1. W posiedzeniu w przedmiocie odroczenia lub przerwy ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a także sądowy kurator zawodowy lub dyrektor zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o wydanie postanowienia.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia lub przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 154. § 1. Jeżeli prokurator oświadczył, że sprzeciwia się udzieleniu przerwy, postanowienie o udzieleniu przerwy staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 2. Zażalenie wniesione przez prokuratora podlega rozpoznaniu w terminie 14 dni.

Art. 155. § 1. Jeżeli przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności trwała co najmniej rok, a skazany odbył co najmniej 6 miesięcy kary – sąd penitencjarny może warunkowo zwolnić skazanego z odbycia reszty kary na zasadach określonych w art. 77 Kodeksu karnego, przy czym zwolnienie może nastąpić w każdym czasie, bez ograniczeń wynikających z art. 78 i 79 Kodeksu karnego.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli kara lub suma kar pozbawienia wolności przekracza 3 lata.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 156. § 1. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności sąd może odwołać w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny, jak również z powodu niewykonywania obowiązków określonych w art. 151 § 4.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności; postanowienie o odwołaniu przerwy wydaje sąd penitencjarny, który jej udzielił.

§ 2a. Sąd penitencjarny odwołuje przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, nie zachowa wyznaczonego terminu do zgłoszenia podmiotowi dozorującemu gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyla się od niezwłocznego założenia przez podmiot dozorujący nadajnika lub od wykonania innych obowiązków związanych z dozorem elektronicznym.

§ 2b. Sąd penitencjarny może odstąpić od odwołania przerwy, o którym mowa w § 2a, w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

§ 3. Właściwy sąd odwołuje odroczenie lub przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 1 i 2, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 4. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności skazany został tymczasowo aresztowany, kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane, podlega wykonaniu z mocy prawa.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, z tym że w wypadku odroczenia sąd bezzwłocznie kieruje orzeczenie do wykonania.

Art. 157. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, sąd może odwołać również na wniosek właściwego dowódcy.

Art. 158. Wniosek o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, może złożyć również dowódca jednostki. Termin zawity do złożenia wniosku upływa w dniu ukończenia służby przez żołnierza.

Art. 158a. Na postanowienie w przedmiocie odwołania odroczenia lub przerwy, a także w przedmiocie wniosku o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, przysługuje zażalenie.

Oddział 11

Warunkowe przedterminowe zwolnienie [53]

Art. 159 § 1 Każdy skazany zostaje obligatoryjnie zwolniony z zakładu karnego po upływie:

1) dla pierwszy raz karanych połowy zarządzanego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio

2) dla recydywistów dwóch trzecich zasądzonego wyroku, art. 80 § 6 stosuje się odpowiednio

3) dla skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności pierwszy raz karanych po 25 latach zasądzonego wyroku, a recydywistów po 30 latach zasądzonego wyroku.

§ 1a W przypadku naruszenia warunków zwolnienia, kolejne zwolnienie następuje po:

1) dla pierwszy raz karanych po połowie pozostałej do odbycia części kary

2) dla recydywistów po dwóch trzecich pozostałej do odbycia części kary

3) dla dożywotnio pozbawionych wolności pierwszy raz karanych po 15 latach, a recydywistów po 20 latach.

§ 1b W przypadku drugiego naruszenia warunków zwolnienia, kolejne zwolnienie z pozostałej części kary nie przysługuje.

§ 2. Zwolniony, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, jest obowiązany do:

1) bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego, zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu,

2) zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby,

53 Art. 159 - 166 - zapisy dotyczące przedterminowego zwolnienia zostały szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

3) niezmieniania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu,

4) wykonywania nałożonych na niego obowiązków – o czym sąd poucza warunkowo zwolnionego.

§ 3. W razie oddania pod dozór sąd poucza skazanego o obowiązku wynikającym z art. 169 § 2.

§ 4 Warunki zwolnienia określa sąd penitencjarny i mogą obejmować one:

1) nakaz przebywania w określonych miejscach i czasie

2) zakaz przebywania w określonych miejscach i czasie

3) zakaz zbliżania się do określonych osób

4) nakaz odbycia leczenia

5) nakaz odbycia terapii

6) zakaz opuszczania terenu Rzeczypospolitej Polskiej

7) nakaz pokrycia w określonym czasie zasądzonych wyrokiem Sądu zobowiązań finansowych.

§ 5 Warunki określone w § 4 mogą być zmienione w każdym czasie na uzasadniony wniosek samego skazanego lub uprawnionego organu, w tym w szczególności kuratora zawodowego.

§ 6 Każdy skazany objęty § 1 i § 1a zostaje obligatoryjnie objęty stacjonarnym lub mobilnym dozorem elektronicznym na okres:

1) dla pierwszy raz karanych połowy pozostałej zawieszonej reszty kary

2) dla recydywistów dwóch trzecich pozostałej zawieszonej reszty kary

3) dla skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności - pierwszy raz karanych na 15 lat, dla recydywistów 20 lat.

§ 7 Skazany wobec którego zastosowano obostrzenie wynikające z art. 77 § 2 KK zostaje przedterminowo zwolniony w terminie określonym tym obostrzeniem.

§ 7a Sąd Penitencjarny na uzasadniony wniosek skazanego, jego obrońcy, dyrektora zakładu karnego, kuratora zawodowego lub prokuratora może zmienić na korzyść skazanego okres wynikający z § 7 i zastosować względem niego zasady określone w § 1.

§ 7b Na postanowienie sądu wymienione w § 7a przysługuje zażalenie.

§ 7c Wniosek wymieniony w § 7a można złożyć nie częściej niż raz na pół roku. Złożony wcześniej - sąd pozostawia bez rozpoznania.

Art. 160. § 1. Sąd penitencjarny odwołuje przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 2. Sąd penitencjarny odwołuje przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony, skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą.

§ 3. Sąd penitencjarny może odwołać przedterminowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych.

§ 4. Sąd odwołuje przedterminowe zwolnienie skazanego, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 3, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 5. Gdy skazany został oddany pod dozór osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, wniosek o odwołanie przedterminowego zwolnienia może złożyć również ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 6. W posiedzeniu w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia bierze udział prokurator, a mają prawo wziąć udział w posiedzeniu skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 7. Na postanowienie w przedmiocie odwołania przedterminowego zwolnienia przysługuje zażalenie.

§ 8. W przypadku odwołania przedterminowego zwolnienia nie zalicza się na poczet kary okresu spędzonego na wolności.

Art. 161. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Art. 162. § 1. (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. (uchylony)

Art. 163. § 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o przedterminowym zwolnieniu oraz w sprawie odwołania przedterminowego zwolnienia właściwy jest sąd penitencjarny, który udzielił zwolnienia, a jeżeli zwolniony pozostaje pod dozorem – sąd penitencjarny, w którego okręgu dozór jest wykonywany.

§ 2. Sąd penitencjarny może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 72 § 1 Kodeksu karnego albo od wykonywania nałożonych obowiązków zwolnić, z wyjątkiem obowiązku wymienionego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, jak również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić. Wniosek o wydanie postanowienia może złożyć również sądowy kurator zawodowy oraz sam zwolniony lub jego pełnomocnik.

§ 3. Wykonując orzeczenie o zwolnieniu wobec skazanego, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd penitencjarny stosuje odpowiednio art. 14.

§ 4. Na postanowienie wydane na podstawie § 2 przysługuje zażalenie.

Oddział 12

Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy

Art. 164. § 1. Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym przedterminowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna.

§ 2. (uchylony)

Art. 165. § 1. W okresie, o którym mowa w art. 164, skazany powinien w miarę możliwości odbywać karę we właściwym zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca stałego pobytu.

§ 2. Skazanemu zezwala się na opuszczenie zakładu karnego, łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy.

§ 3. Kurator sądowy lub podmioty, o których mowa w art. 38 § 1, ustalają ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.

§ 4. Jeżeli skazany nie posiada dokumentu tożsamości, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez niego takiego dokumentu. Skazany ma obowiązek współdziałania w tym zakresie.

Art. 166. § 1. Zwalnianym skazanym, mającym trudności w znalezieniu zatrudnienia, zakwaterowania oraz otrzymania niezbędnej pomocy lekarskiej, właściwe organy lub instytucje udzielają niezbędnej doraźnej pomocy.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego zwalniając skazanego, udziela mu stosownych informacji o możliwościach uzyskania niezbędnej pomocy. W wypadku zwalniania osoby skazanej za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, dyrektor zakładu zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca pobytu skazanego po jego zwolnieniu.

§ 3. Skazanemu zwalnianemu z zakładu karnego, który nie dysponuje wystarczającymi środkami własnymi i nie ma zapewnionych na wolności dostatecznych środków utrzymania, dyrektor zakładu karnego może udzielić pomocy pieniężnej w chwili zwolnienia w wysokości do 2/3 minimalnego wynagrodzenia za pracę lub jej odpowiedni ekwiwalent; środki własne skazanego stanowią środki

będące w depozycie oraz przekazane w trybie art. 126 § 1, chyba że ten skazany podpisał oświadczenie wynikające z art. 126 § 1 .

§ 4. Skazanym zwalnianym na podstawie art. 47 § 2 nie udziela się pomocy pieniężnej, chyba że szczególne względy za tym przemawiają; w takim przypadku można udzielić pomocy w postaci odzieży, bielizny, obuwia, biletu na przejazd, a także artykułów żywnościowych na czas podróży, w zakresie niezbędnym do opuszczenia zakładu karnego. Decyzję o udzieleniu pomocy podejmuje dyrektor zakładu karnego.

Art. 167. (uchylony)

Art. 167a. § 1. Przy zwolnieniu z zakładu karnego skazany:

1) informuje o miejscu stałego pobytu lub innym miejscu przebywania po zwolnieniu;

2) otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

§ 2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu. Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego.

§ 3. Jako ekwiwalent pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 166 § 3, skazany może otrzymać przy zwolnieniu stosowną do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, bilet na przejazd, a także artykuły żywnościowe na czas podróży. Decyzje w tym zakresie podejmuje dyrektor zakładu karnego.

§ 4. Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

§ 5. Przepis § 4 ma zastosowanie, jeżeli osoba zwolniona wyraża zgodę na dalsze leczenie w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w indywidualnej dokumentacji medycznej. W razie niemożności wyrażenia tej zgody przez osobę zwolnioną, decyzję o pozostawieniu jej na leczeniu w zakładzie karnym podejmuje dyrektor zakładu karnego na wniosek lekarza. Wobec osoby, o której mowa w § 4, stosuje się przepisy porządkowe obowiązujące w zakładzie karnym. Przepisy art. 118 § 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania, administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia. W wypadku, gdy działania administracji zakładu karnego okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwolnionemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo podmiotu leczniczego.

§ 7. Jeżeli osoba, o której mowa w § 4, nie wyraża zgody na dalsze leczenie w zakładzie karnym, lekarz poucza ją o możliwych następstwach zdrowotnych odmowy leczenia. Fakt odmowy powinien być potwierdzony podpisem zwolnionego w indywidualnej dokumentacji medycznej, a w wypadku odmowy podpisu – notatką urzędową na tę okoliczność.

Art. 168. (uchylony)

Oddział 13

Informowanie o opuszczeniu przez skazanego zakładu karnego

Art. 168a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego, odpowiednio, sędzia penitencjarny lub dyrektor zakładu karnego niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu skazanego z zakładu karnego, o ucieczce skazanego z zakładu karnego, a także o wydaniu decyzji o udzieleniu skazanemu:

1) przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9;

2) czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru lub bez konwoju funkcjonariusza Służby Więziennej albo asysty innej osoby godnej zaufania, o którym mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, art. 141a § 1, art. 165 § 2 oraz art. 234 § 2.

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli skazany, który opuścił zakład karny na podstawie decyzji o udzieleniu mu przepustki lub czasowego zezwolenia, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2, w wyznaczonym terminie nie powrócił z tej przepustki lub zezwolenia.

§ 2. O uprawnieniach, o których mowa w § 1 i 1a oraz 2a, poucza pokrzywdzonego sąd, który kieruje orzeczenie do wykonania.

§ 2a. Zawiadomienie, o którym mowa w § 1, następuje z urzędu, w przypadku skazanego za przestępstwo określone w rozdziale XXV Kodeksu karnego lub za przestępstwo określone w art. 156, art. 189a, art. 190a, art. 207, art. 211 Kodeksu karnego, chyba że pokrzywdzony oświadczy, że z takiego uprawnienia rezygnuje.

§ 2b. W przypadkach, o których mowa w § 2a, pokrzywdzonego informuje się o możliwości uzyskania z Funduszu pomocy, o której mowa w art. 43 § 8 pkt 1 i 1a.

§ 3. W wypadku zwolnienia z zakładu karnego po odbyciu kary skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, w wypadku ucieczki takiego skazanego z zakładu karnego lub wydania decyzji, o których mowa w § 1, a także w wypadkach, o których mowa w § 1a, odpowiednio sędzia penitencjarny lub dyrektor niezwłocznie zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca stałego pobytu skazanego.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio do skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo umyślne w wymiarze nie niższym niż 3 lata.

§ 5. Jeżeli wobec skazanego wykonuje się kolejno kilka kar pozbawienia wolności, zawiadomienia, o których mowa w § 1–4, wysyła się przez cały okres trwania pozbawienia wolności.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1 i 1a, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XI

Prawa i obowiązki kuratora sądowego, wykonywanie dozoru, warunkowego umorzenia postępowania i warunkowego zawieszenia wykonania kary

Oddział 1

Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz dozór

Art. 169. § 1. Skazany, na którego nałożono obowiązki, a także oddany pod dozór, obowiązany jest przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd na okres próby lub związanych z dozorem.

§ 1a. Skazany, na którego nałożono obowiązki określone w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, jest obowiązany przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd.

§ 2. Skazany oddany pod dozór obowiązany jest bezzwłocznie, a najpóźniej w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o oddaniu go pod dozór, zgłosić się do kuratora sądowego tego sądu rejonowego, w okręgu którego dozór ma być wykonywany.

§ 3. Skazany jest obowiązany stawić się na wezwanie sądu lub kuratora sądowego i udzielać wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, bez zgody sądu nie zmieniać miejsca stałego pobytu, umożliwić kuratorowi wejście do mieszkania oraz informować go o zmianie miejsca zatrudnienia.

§ 4. Dozór wykonuje się w miejscu stałego pobytu skazanego.

Art. 169a. § 1. Nadzór nad wykonywaniem dozoru należy do sądu właściwego do orzekania w przedmiocie wykonania kary lub środka, w związku z którymi skazanego oddano pod dozór.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

1) legalności i prawidłowości wykonywania dozoru;

2) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej kuratora sądowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;

3) prawidłowości sporządzania przez kuratora sądowego dokumentacji
i prowadzenia akt dozoru.

Art. 169b. § 1. W celu zapewnienia optymalnego oddziaływania na osoby, wobec których sprawowany jest dozór, oraz zastosowania właściwej metody kontroli tych osób ustala się trzy grupy ryzyka powrotu do przestępstwa:

1) grupa obniżonego ryzyka (A);

2) grupa podstawowa (B);

3) grupa podwyższonego ryzyka (C).

§ 2. Do grupy obniżonego ryzyka (A) kwalifikuje się osoby, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, a także osoby dotychczas niekarane, których właściwości oraz warunki osobiste i środowiskowe, dotychczasowy sposób życia oraz których zachowanie po popełnieniu przestępstwa uzasadniają przekonanie, że będą one w okresie próby przestrzegać

porządku prawnego, a w szczególności nie popełnią ponownie przestępstwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może zakwalifikować do grupy obniżonego ryzyka (A) osoby spełniające przesłanki grupy podstawowej (B).

§ 3. Do grupy podwyższonego ryzyka (C) kwalifikuje się:

1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 i art. 64a Kodeksu karnego;

2) skazanych, którzy po wydaniu wyroku lub w okresie próby popełnili przestępstwo podobne;

3) osoby uzależnione skazane za przestępstwo pozostające w związku z używaniem alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;

4) skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej popełnione w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna;

5) skazanych z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli zaburzenia te miały związek z popełnieniem przestępstwa;

6) skazanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którzy pozostają z osobą pokrzywdzoną we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie próby, z wyłączeniem osób, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania;

7) skazanych związanych z subkulturami przestępczymi lub grupami mającymi związek ze środowiskiem przestępczym;

8) skazanych, którzy wymagają intensywnych działań w okresie próby ze względu na dotychczasową karalność, sposób życia, właściwości osobiste i zachowanie w okresie próby, w tym stopień wykonania orzeczonych obowiązków, albo ze względu na inne okoliczności.

§ 4. Do grupy podstawowej (B) kwalifikuje się osoby, które nie spełniają przesłanek grupy obniżonego ryzyka (A) ani grupy podwyższonego ryzyka (C). W szczególnie uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza wobec postępu w procesie resocjalizacji, sędzia może zakwalifikować do grupy podstawowej (B) osoby spełniające przesłanki grupy podwyższonego ryzyka (C).

§ 5. Dozór w stosunku do osób zakwalifikowanych do grupy podwyższonego ryzyka (C) wykonują kuratorzy zawodowi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może wyrazić zgodę na wykonywanie dozoru przez kuratora społecznego z uwagi na właściwości i warunki osobiste skazanego oraz predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie kuratora społecznego.

§ 6. Do danej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, o której mowa w § 1, kwalifikują osobę, wobec której sprawowany jest dozór, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej i upoważniony sędzia; w przypadku rozbieżności rozstrzygające jest stanowisko sędziego.

§ 7. W razie zmiany okoliczności, o których mowa w § 2 lub 3, lub jeżeli dotychczasowy przebieg okresu próby uzasadnia przekonanie, że wystarczające jest dalsze oddziaływanie w ramach grupy ryzyka, o której mowa w § 1 pkt 1 lub 2, dokonuje się ponownej kwalifikacji skazanego na zasadach określonych w § 6. Zmiany kwalifikacji z grupy podstawowej (B) do grupy obniżonego ryzyka (A) może dokonać również kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej.

§ 8. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) sądowy kurator zawodowy, sprawując dozór osobiście, jest zobowiązany w szczególności do:

1) przeprowadzenia co najmniej raz na 3 miesiące wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

2) skutecznego wezwania skazanego co najmniej raz na 2 miesiące do stawienia się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;

3) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 9. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) oraz grupy podstawowej (B) sądowy kurator społeczny jest zobowiązany w szczególności do:

1) przeprowadzenia co najmniej raz w miesiącu wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

2) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 10. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy podwyższonego ryzyka (C) kurator sądowy jest zobowiązany w szczególności do:

1) utrzymywania ścisłej współpracy z Policją w celu uzyskania i wymiany informacji w zakresie przestrzegania porządku prawnego przez skazanego;

2) przeprowadzania systematycznych wywiadów środowiskowych, w tym rozmów ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;

3) systematycznego wzywania skazanego do stawiania się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;

4) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej 2 razy w miesiącu;

5) przeprowadzania u skazanego, który został zobowiązany do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo u skazanego, który w trakcie dozoru wykazuje objawy uzależnienia, wyrywkowego badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego;

6) nawiązania i systematycznego utrzymywania kontaktu z odpowiednimi stowarzyszeniami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się pomocą społeczną, pośrednictwem pracy, leczeniem, oddziaływaniem terapeutycznym bądź innymi formami działania, które mogą być przydatne w rozwiązywaniu problemów, które nie sprzyjają resocjalizacji i kontroli okresu próby.

§ 11. Sędzia lub kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej mogą w szczególnie uzasadnionych przypadkach określić sądowemu kuratorowi zawodowemu, a ten sądowemu kuratorowi społecznemu, inną częstotliwość i formę kontaktów ze skazanym.

Art. 170. § 1. Sprawowanie dozoru powierza się kuratorowi sądowemu tego sądu rejonowego, w okręgu którego środek ten jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Sprawowanie dozoru może być powierzone także stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, do których działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, albo osobie godnej zaufania; powierzenie dozoru następuje na ich wniosek lub za ich zgodą.

Art. 171. § 1. Kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni.

§ 2. Zadaniem kuratora sądowego, a także innych osób, stowarzyszeń, organizacji i instytucji wykonujących dozór jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

Art. 172. § 1. Kurator sądowy, któremu powierzono dozór nad skazanym, powinien nawiązać z nim bezzwłocznie kontakt i poinformować go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

§ 2. Kurator sądowy obowiązany jest do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru, w szczególności ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia sądu o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub o innym rażącym naruszeniu przez niego porządku prawnego.

§ 3. W razie powierzenia dozoru wobec skazanego za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej sądowy kurator zawodowy przesyła jednostce Policji, właściwej dla miejsca stałego pobytu skazanego, informację o oddaniu skazanego pod dozór oraz o zakończeniu sprawowania dozoru w inny sposób niż na skutek upływu okresu próby.

§ 4. Sprawozdania, o których mowa w § 2, sądowy kurator zawodowy przedkłada kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej, a następnie składa sądowi.

Art. 173. § 1. Sądowy kurator zawodowy organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc skazanemu w społecznej readaptacji i zapobieżenie jego powrotowi do przestępstwa, a także polegające na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonych obowiązków ustanowionych przez sąd lub związanych z dozorem; sądowy kurator zawodowy kieruje pracą sądowych kuratorów społecznych oraz osób godnych zaufania wykonujących dozór. W sprawie dozoru wykonywanego przez sądowego kuratora społecznego, sędzia lub kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej może w każdym czasie zarządzić osobiste sprawowanie dozoru przez sądowego kuratora zawodowego lub polecić sądowemu kuratorowi zawodowemu podjęcie bezzwłocznie czynności.

§ 2. Do obowiązków sądowego kuratora zawodowego należy w szczególności:

1) sprawowanie dozorów w stosunku do skazanego lub sprawcy;

2) kontrolowanie w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonych na niego obowiązków;

3) (uchylony) ;

4) składanie wniosków o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego;

5) składanie wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonania tych obowiązków albo o oddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru;

6) składanie wniosków o odroczenie lub o przerwę w wykonaniu kary lub o odwołanie odroczenia lub przerwy w wykonaniu kary;

7) składanie wniosków o odwołanie przedterminowego zwolnienia; [54]

8) składanie wniosków o zarządzenie wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, oraz o wykonanie kary zastępczej;

9) składanie wniosków dotyczących wykonania kary ograniczenia wolności;

9a) składanie wniosków o zawieszenie, podjęcie oraz o umorzenie postępowania wykonawczego;

10) udzielanie pomocy postpenitencjarnej;

11) udział w posiedzeniach sądu, w wypadkach wskazanych w ustawie;

12) podejmowanie czynności mających na celu przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego;

13) przeprowadzanie na żądanie uprawnionych organów postępowania wykonawczego wywiadów środowiskowych;

14) wykonywanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności;

15) wykonywanie innych czynności wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów odrębnych.

§ 3. W razie zaistnienia okoliczności, określonych w art. 156 § 1–2a lub art. 160 § 3 niniejszego kodeksu oraz w art. 68 § 2 lub art. 75 § 2 Kodeksu karnego, sądowy kurator zawodowy może odstąpić od złożenia odpowiedniego wniosku, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz 6–8, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie zostaną osiągnięte.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy udziela skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia, w którym wskazuje rodzaj naruszenia oraz informuje go o skutkach niezastosowania się do upomnienia. Odpis upomnienia niezwłocznie przekazuje sądowi.

§ 5. Jeżeli po udzieleniu skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia zaistnieją okoliczności wskazane w przepisach, o których mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy składa do sądu odpowiedni wniosek, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz pkt 6–8.

Art. 173a. § 1. Sądowy kurator zawodowy może zobowiązać skazanego lub sprawcę oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych do poddania się badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, a także badania takie przeprowadzić.

§ 2. Weryfikacja badań, o których mowa w § 1, dokonanych przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, odbywa się za pomocą badań laboratoryjnych.

54 Art. 173 § 2 pkt 3, 7 - zmiana jest konsekwencją treści artykułu 159.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawcy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzenia badań oraz zagwarantowania wiarygodności ich wyników.

Art. 173b. § 1. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego powierza się sądowemu kuratorowi zawodowemu tego sądu, w okręgu którego kara lub środek są lub mają być wykonywane.

§ 2. Zadaniem sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu oddziaływanie wychowawcze i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

§ 3. Sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności określone w § 1, nawiązuje niezwłocznie kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Art. 173c. W czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz niezwłocznie zawiadamia sąd o każdym przypadku naruszenia przez skazanego porządku prawnego lub nałożonego na skazanego obowiązku, w szczególności o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

Art. 174. Do zakresu działania sądowego kuratora społecznego należy w szczególności:

1) odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych, oraz kontaktowanie się z ich rodziną;

2) żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od osób znajdujących się w okresie próby, objętych dozorem lub tych, na które nałożono obowiązki;

3) współdziałanie z właściwymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami w zakresie poprawy warunków bytowych i zdrowotnych, zatrudnienia i szkolenia osób, których dotyczy postępowanie wykonawcze;

4) współdziałanie z administracją zakładów karnych w zakresie odpowiedniego przygotowania skazanych do zwolnienia;

5) przeglądanie akt sądowych i sporządzanie z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd;

6) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, zakładów pracy, stowarzyszeń, organizacji i instytucji;

7) podejmowanie innych czynności niezbędnych do prawidłowego wykonywania kar, środków karnych, środków zabezpieczających i kompensacyjnych oraz przepadku, jak też kontrola wykonywania środków kompensacyjnych;

8) udzielanie skazanym innej stosownej pomocy.

Art. 175. § 1. Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, którym powierzono sprawowanie dozoru, obowiązane są w szczególności do:

1) bezzwłocznego wyznaczenia przedstawiciela do wykonywania czynności związanych z dozorem oraz udzielania mu pomocy w prawidłowym ich wykonywaniu;

2) utrzymywania, przez wyznaczonego przedstawiciela, niezbędnych kontaktów z sądem i sądowym kuratorem zawodowym;

3) zapewnienia, aby wyznaczony przedstawiciel wykonywał prawidłowo powierzone mu czynności związane z dozorem oraz przedstawiał sądowi okresowe sprawozdania o zachowaniu się skazanego w okresie próby.

§ 2. Do osoby godnej zaufania oraz przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 174, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Do przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 169b, art. 172 i art. 173 § 2 pkt 1–5, 7, 8 i 12, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 175a. § 1. Prezes właściwego sądu przyznaje stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, której powierzono sprawowanie dozoru, na wniosek ich przedstawiciela, miesięczny ryczałt z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym dozorem, płatny do 20. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu sprawowania dozoru.

§ 2. Ryczałt za sprawowanie jednego dozoru wynosi od 4% do 8% kwoty bazowej ustalonej dla sądowych kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Art. 176. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz tryb wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, uwzględniając potrzebę zakwalifikowania osób, wobec których stosuje się dozór, do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, potrzebę sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.

Oddział 2

Warunkowe umorzenie postępowania karnego

Art. 177. § 1. W kwestiach dotyczących wykonania orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego właściwy jest sąd, w którego okręgu sprawca ma miejsce stałego pobytu.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego w stosunku do sprawcy, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Oddział 3

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Art. 178. § 1. W kwestiach dotyczących wykonania orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary oraz w sprawie zarządzenia wykonania zawieszonej kary właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym zawieszeniu kary w stosunku do skazanego przez sąd powszechny, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

§ 3. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, również sądowy kurator zawodowy, a także osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o których mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego, którym powierzono wykonywanie dozoru.

§ 4. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie skrócenia kary, o którym mowa w art. 75 § 3a Kodeksu karnego, sąd wysłuchuje, o ile jest to możliwe, skazanego i sądowego kuratora zawodowego. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział także prokurator.

§ 5. Postanowienia o zarządzeniu wykonania kary wydane na podstawie art. 75 § 2 i 3 Kodeksu karnego stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 6. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary oraz jej skrócenia na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Art. 178a. Na postanowienia wydane na podstawie art. 74 § 2 Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Rozdział XII

Środki karne, środki kompensacyjne i przepadek

Oddział 1

Pozbawienie praw publicznych

Art. 179. W razie orzeczenia pozbawienia praw publicznych sąd zawiadamia:

1) właściwy dla miejsca ostatniego zamieszkania lub pobytu skazanego odpowiedni organ administracji publicznej;

2) Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli skazany ma order, odznaczenie lub tytuł honorowy;

3) organy i instytucje, w których skazany pełnił ostatnio funkcje objęte utratą;

4) organ właściwy w sprawach obowiązku obrony Ojczyzny, w którego ewidencji skazany figuruje.

Art. 179a. Na postanowienie wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania pozbawienia praw publicznych za wykonane przysługuje zażalenie.

Oddział 2

Zakazy, nakaz i obowiązek

Art. 180. W razie orzeczenia zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu, sąd przesyła odpis wyroku właściwemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego oraz pracodawcy albo instytucji, w której skazany zajmuje objęte zakazem stanowisko lub wykonuje objęty zakazem zawód. Jeżeli skazany zajmuje stanowisko kierownicze lub inne odpowiedzialne stanowisko, sąd przesyła odpis wyroku również właściwej jednostce nadrzędnej. W odpisie wyroku nie ujawnia się danych pokrzywdzonego.

Art. 181. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego lub dla miejsca prowadzenia działalności gospodarczej objętej zakazem.

Art. 181a. § 1. W razie orzeczenia zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym sąd przesyła odpis wyroku jednostce Policji, a także odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca pobytu skazanego.

§ 2. Nadzór nad wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym powierza się zawodowemu kuratorowi sądowemu.

§ 3. W sprawach związanych z wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu ustalono miejsce pobytu skazanego.

§ 4. Przepisy art. 169 i 172 stosuje się odpowiednio.

Art. 181b. § 1. W razie orzeczenia zakazu wstępu na imprezę masową, sąd przesyła odpis wyroku komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

§ 2. (uchylony)

Art. 181c. W razie orzeczenia zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, sąd przesyła odpis wyroku ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych oraz komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

Art. 181d. W razie orzeczenia zakazu zajmowania stanowiska lub wykonywania zawodu lub pracy w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego, a także w spółkach prawa handlowego, w których Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego posiadają

bezpośrednio lub pośrednio przez inne podmioty co najmniej 10% akcji lub udziałów, stosuje się odpowiednio art. 180 i art. 181.

Art. 182. § 1. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego. Jeżeli skazany wykonuje zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów, o orzeczeniu sąd zawiadamia ponadto bezzwłocznie pracodawcę, u którego skazany jest zatrudniony.

§ 2. Organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, zobowiązany jest cofnąć uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu.

Art. 182a. § 1. Jeżeli zakaz prowadzenia pojazdów był wykonywany przez okres co najmniej połowy orzeczonego wymiaru, a w przypadku zakazu prowadzenia pojazdów orzeczonego na podstawie art. 42 § 3 lub 4 Kodeksu karnego przez okres co najmniej 10 lat, sąd może orzec o dalszym wykonywaniu tego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, o której mowa w art. 2 pkt 84 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, 1002, 1768 i 1783), jeżeli postawa, właściwości i warunki osobiste sprawcy oraz zachowanie w okresie wykonywania środka karnego uzasadniają przekonanie, że prowadzenie pojazdu przez tę osobę nie zagraża bezpieczeństwu w komunikacji. Przepis art. 182 § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przypadku orzeczenia sądu o dalszym wykonywaniu środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, zakazu tego nie stosuje się w przypadku prowadzenia pojazdów wykorzystywanych do nauki jazdy i egzaminowania, jeżeli skazany jest osobą szkoloną lub egzaminowaną w trybie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1212, z późn. zm.3)) lub ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2201).

3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1997, 2269, 2328 i 2490 oraz z 2022 r. poz. 655 i 1002.

§ 3. Jeżeli skazany rażąco naruszył porządek prawny w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności popełnił przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, sąd może orzec o uchyleniu sposobu wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów w postaci, o której mowa w § 1. Przepis art. 182 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie, o którym mowa w § 1 i 3, przysługuje zażalenie.

Art. 183. Jeżeli skazany, w związku z wykonywanym przez siebie zawodem lub prowadzeniem określonej działalności gospodarczej, należy do zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu albo innej organizacji gospodarczej, sąd zawiadamia je o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej.

Art. 183a. § 1. Jeżeli nie orzeczono o tym w wyroku, sąd określa odstępy czasu, w których skazany ma zgłaszać się do Policji lub innego wyznaczonego organu, wskazuje minimalną odległość od osób chronionych zakazem zbliżania się do nich oraz określa termin wykonania nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 184. Przesyłając odpis wyroku, w którym orzeczono środek karny wymieniony w niniejszym oddziale lub oddziale 1, albo zawiadomienie o wymierzeniu takiego środka, sąd podaje na podstawie treści wyroku datę początkową, od której należy liczyć okres wykonywania tego środka.

Art. 185. Pracodawcy lub instytucje wymienione w art. 180 i 181 podejmują stosowne decyzje i bezzwłocznie zawiadamiają o tym sąd, który w razie stwierdzenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Art. 186. Jeżeli wobec skazanego zastosowano art. 72 § 1 Kodeksu karnego, przepisy art. 180 i 181 stosuje się odpowiednio.

Art. 186a. Na postanowienie, wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania za wykonany nakazu lub zakazu, przysługuje zażalenie.

Oddział 3

Przepadek

Art. 187 § 1. Sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg naczelnikowi urzędu skarbowego, właściwemu ze względu na siedzibę sądu pierwszej instancji, w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, ze wskazaniem, w jakiej części zostały one wykonane zgodnie z art. 11a lub art. 11b § 1, a w jakiej pozostają do wykonania.

§ 1a. Jeżeli wykonanie zabezpieczenia grożącego przepadku oraz grzywny, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego, nawiązki lub wykonania orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym zlecono naczelnikowi urzędu skarbowego zgodnie z art. 195a, sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg temu naczelnikowi w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa.

§ 1b. Przepisów § 1 i 1a nie stosuje się, jeżeli wskazane w nich grzywna, przepadek, nawiązka, świadczenie pieniężne, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz orzeczenie o kosztach sądowych zostały wykonane w całości zgodnie z art. 11a lub art. 11b§1.

§ 2. Objęte przepadkiem przedmiot, korzyść majątkowa lub ich równowartość przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego – z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.

Art. 187a. § 1. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części albo spieniężenie poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa.

§ 2. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części, chyba że sprzeciwiają się temu względy szybkości postępowania lub oczekiwana suma uzyskana ze sprzedaży nie jest istotnie większa od oczekiwanej sumy uzyskanej ze spieniężenia poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa, lub dalsza działalność przedsiębiorstwa nie jest uzasadniona.

§ 3. O wyborze sposobu wykonania przepadku przedsiębiorstwa sąd rozstrzyga postanowieniem.

§ 4. Do wykonania przepadku przedsiębiorstwa przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z zastrzeżeniem, że art. 106422 Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się w stosunku do Skarbu Państwa. Przepisu art. 187 § 1 nie stosuje się.

§ 5. Orzeczony zarząd przymusowy trwa do chwili sprzedaży całości lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Jeżeli zarząd przymusowy nie był ustanowiony, sąd ustanawia go postanowieniem. Przepisy art. 292a § 1 i 8–10 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 6. Do czasu wykonania przepadku przedsiębiorstwa przyjmuje się, że zarząd przymusowy jest ustanowiony nad przedsiębiorstwem osoby fizycznej.

Art. 188. § 1. Wykonując przepadek, naczelnik urzędu skarbowego przejmuje w posiadanie składniki mienia wymienione w wyroku.

§ 2. Wykonując przepadek przedmiotów, równowartości takich przedmiotów, korzyści osiągniętych z przestępstwa albo równowartości takich korzyści, naczelnik urzędu skarbowego, w razie potrzeby, ustala składniki mienia objętego przepadkiem, przed ich przejęciem.

§ 2a. Wykonując przepadek przedsiębiorstwa przez spieniężenie poszczególnych składników jego mienia, naczelnik urzędu skarbowego sporządza spis składników majątku przedsiębiorstwa i przekazuje go sądowi. Sąd zatwierdza spis składników w drodze postanowienia. Na postanowienie zażalenie służy prokuratorowi, skazanemu i jego obrońcy oraz właścicielowi lub innej osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu. Do czasu zatwierdzenia spisu nie dokonuje się czynności, o których mowa w § 5.

§ 3. Przed przystąpieniem do przejęcia składników mienia, o których mowa w § 1 lub 2, naczelnik urzędu skarbowego nie ma obowiązku wcześniejszego wzywania osoby, u której się znajdują, do ich wydania.

§ 4. Przejęte nieruchomości naczelnik urzędu skarbowego przekazuje w zarząd właściwym organom administracji publicznej.

§ 5. Przejęte rzeczy ruchome, wierzytelności i inne prawa majątkowe naczelnik urzędu skarbowego spienięża według przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 6. Przejęte przedmioty o wartości historycznej, naukowej lub artystycznej spienięża się, gdy wskazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków państwowe muzeum, biblioteka lub archiwum nie wyrażą zgody na ich nieodpłatne nabycie.

Art. 188a. Jeżeli orzeczony przepadek nie może zostać wykonany w całości ani w części, gdyż składnik mienia podlegający przepadkowi został usunięty, zniszczony, zgubiony, ukryty albo z innych przyczyn faktycznych lub prawnych nie może zostać przejęty, sąd może orzec, a w razie przepadku korzyści pochodzącej z przestępstwa orzeka, przepadek równowartości tego składnika mienia, chyba że przepadek dotyczy przedmiotów określonych w art. 44 § 6 Kodeksu karnego.

Art. 189. Przepadek rzeczy głównej obejmuje również przynależności tej rzeczy, chyba że co innego wynika z orzeczenia.

Art. 189a. Przepadek przedsiębiorstwa nie obejmuje jego nazwy ani firmy, ani wchodzących w jego skład autorskich praw osobistych.

Art. 190. § 1. Orzeczony przepadek nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających objęte przepadkiem składniki mienia, z wyjątkiem hipoteki i zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu do wysokości sumy uzyskanej ze spieniężenia składników mienia lub ich wartości, gdy nie zostaną spieniężone i nie podlegają zniszczeniu.

§ 2. Zaspokojenie wierzyciela, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką lub zastawem, jeżeli przedmiot zastawu nie podlega spieniężeniu, następuje po oszacowaniu nieruchomości lub przedmiotu zastawu. Oszacowanie nieruchomości, według przepisów o egzekucji z nieruchomości, naczelnik urzędu skarbowego zleca komornikowi sądowemu.

Art. 191. § 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w księdze wieczystej oraz podstawę wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o zastosowaniu przepadku, które dotyczy tej nieruchomości.

§ 2. W razie wytoczenia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości od wykonania przepadku, wpis własności Skarbu Państwa do księgi wieczystej może nastąpić po prawomocnym oddaleniu powództwa.

Art. 192. § 1. W razie uchylenia orzeczenia o przepadku, jego darowania lub zwolnienia rzeczy w wyniku wniesionego powództwa składniki mienia przejęte w trakcie wykonania przepadku zwraca się uprawnionemu. W razie niemożności zwrotu Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniósł uprawniony.

§ 2. Osoba, której zwraca się przedmioty objęte przepadkiem lub wypłaca odszkodowanie w ramach odpowiedzialności, o której mowa w § 1, obowiązana jest do zwrotu Skarbowi Państwa sum zapłaconych wierzycielom na podstawie art. 190 do wysokości wartości zwróconych składników mienia lub wypłaconego odszkodowania. Jeżeli zwrotowi podlega nieruchomość, wierzytelność Skarbu Państwa zabezpiecza się przez wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości. Podstawę wpisu stanowi postanowienie o zabezpieczeniu, wydane przez naczelnika urzędu skarbowego.

§ 3. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do odpowiedzialności, o której mowa w § 1, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do przepadku orzeczonego w razie zawieszenia lub umorzenia postępowania.

Art. 193. § 1. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów dołączonych do akt sprawy lub przechowywanych w sądowej składnicy dowodów, sąd wydaje te przedmioty właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

§ 2. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów zabezpieczonych i oddanych na przechowanie, sąd nakaże instytucji lub osobie, której przedmioty te oddano na przechowanie, aby wydała je właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

Art. 194. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz przedmiotów, które w razie orzeczenia ich przepadku przekazuje się bezpośrednio innym organom niż organ

egzekucyjny wymieniony w art. 187, mając na uwadze w szczególności właściwość tych organów oraz rodzaj przedmiotów podlegających przekazaniu.

Art. 195. Jeżeli wartość przedmiotów, których przepadek orzeczono, jest nieznaczna, sąd pozostawia je w aktach sprawy albo zarządza ich zniszczenie. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

Art. 195a. § 1. Jeżeli jednym postanowieniem zabezpieczono grożący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiązkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym, sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości naczelnikowi urzędu skarbowego określonemu zgodnie z art. 22 § 2 i 2a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 2. W przypadku, o którym mowa w § 1, jeżeli orzeczono przepadek, naczelnik urzędu skarbowego prowadzi również egzekucję orzeczonej jednocześnie grzywny i zasądzonych od skazanego kosztów sądowych oraz egzekucję orzeczonego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego albo nawiązki, chyba że zostały wykonane w całości zgodnie z art. 11a lub art. 11b § 1.

Art. 195aa. § 1. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, ma wartość naukową, artystyczną lub historyczną, sąd może, na wniosek lub za zgodą muzeum, postanowić o wykonaniu przepadku tego przedmiotu poprzez przekazanie go temu muzeum.

§ 2. W razie wydania postanowienia, o którym mowa w § 1, sąd nakaże naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi wydanie przedmiotu, którego przepadek orzeczono, właściwemu muzeum. Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniosły osoby trzecie wskutek umorzenia postępowania prowadzonego celem wykonania orzeczonego przepadku. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, nie został jeszcze wydany naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi, wydaje się go bezpośrednio właściwemu muzeum.

Art. 195b. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczeń, o których mowa w rozdziale 66d Kodeksu postępowania karnego.

Art. 195c. Do zarządu przymusowego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o zarządzie przymusowym w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Oddział 4

Naprawienie szkody, zadośćuczynienie, nawiązka i świadczenie pieniężne

Art. 196. § 1. W razie orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia na rzecz osoby, która nie brała udziału w sprawie, nawiązki lub świadczenia pieniężnego, sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej.

§ 2. Przy podziale sumy uzyskanej z egzekucji – należności z tytułu obowiązku naprawienia szkody, nawiązki lub świadczenia pieniężnego podlegają zaspokojeniu w kolejności przewidzianej dla należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ze względu na rodzaj należności podlegają zaspokojeniu w kolejności wyższej.

Art. 196a. (uchylony)

Oddział 5

Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Art. 197. § 1. Sąd określa sposób podania wyroku do publicznej wiadomości, jeżeli nie określono tego w wyroku.

§ 1a. Jeżeli sposób podania wyroku do publicznej wiadomości nie został określony w wyroku, sąd może orzec o podaniu wyroku do publicznej wiadomości przez umieszczenie odpisu wyroku lub wyciągu z wyroku, ze wzmianką o prawomocności, na stronie Biuletynu Informacji Publicznej sądu.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości prokuratorowi oraz skazanemu i jego obrońcy, a także pokrzywdzonemu, choćby nie był stroną w procesie, przysługuje zażalenie.

Art. 198. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w czasopiśmie, sąd przesyła odpis wyroku lub wyciąg z wyroku, ze wzmianką dotyczącą prawomocności, redakcji określonego w wyroku czasopisma, z poleceniem wydrukowania w jednym z najbliższych jego numerów.

§ 2. Redakcja czasopisma ma obowiązek zawiadomić sąd o wykonaniu polecenia, przesyłając jednocześnie egzemplarz, w którym zamieszczono ogłoszenie; w razie nieprawidłowości sąd nakazuje je usunąć.

Art. 199. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości w inny sposób, sąd – zgodnie z treścią wyroku – wydaje komu należy odpowiednie polecenie, przesyłając jednocześnie odpis wyroku lub wyciąg z wyroku ze wzmianką o prawomocności.

§ 2. Ten, kto otrzymał polecenie, ma obowiązek je wykonać w czasie, miejscu i w sposób określony przez sąd oraz bezzwłocznie zawiadomić o tym sąd, który w razie zauważenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Rozdział XIII

Środki zabezpieczające

Art. 199a. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających na zasadach określonych w rozdziale X Kodeksu karnego.

§ 2. W sprawach dotyczących wykonania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym właściwy jest sąd, w którego okręgu sprawca

przebywa, będący sądem tego samego rzędu co sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji. Sąd ten jest również właściwy w przedmiocie zmiany tego środka zabezpieczającego na inny środek zabezpieczający.

§ 3. Na postanowienie co do środka zabezpieczającego przysługuje zażalenie.

Art. 199b. § 1. Wniosek o orzeczenie, zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego może złożyć również dyrektor zakładu karnego, kierownik zakładu psychiatrycznego lub kierownik podmiotu leczniczego, w którym sprawca odbywa terapię lub terapię uzależnień.

§ 2. Przed orzeczeniem, zmianą i uchyleniem środka zabezpieczającego sąd wysłuchuje:

1) psychologa;

2) w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto lekarza psychiatrę;

3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz lekarza seksuologa lub psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca lub jego obrońca oraz wnioskodawca określony w § 1.

§ 4. Można pozostawić bez rozpoznania wniosek o zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego, jeżeli od wydania poprzedniego orzeczenia w tym przedmiocie upłynęło mniej niż 6 miesięcy, a wnioskodawca nie wskazał nowych okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 200. § 1. Przez zakład psychiatryczny, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego, rozumie się podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej.

§ 2. Zakłady psychiatryczne, o których mowa w § 1, mogą być organizowane jako zakłady dysponujące warunkami:

1) podstawowego zabezpieczenia;

2) wzmocnionego zabezpieczenia;

3) maksymalnego zabezpieczenia.

§ 3. (uchylony)

§ 3a. Zakłady psychiatryczne wykonujące środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego, organizowane są jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 3b. Środek zabezpieczający w postaci terapii orzeczonej wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego wykonuje się w podmiotach leczniczych.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Zakłady, o których mowa w § 2 pkt 3, podlegają ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

Art. 200a. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami maksymalnego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

1) jego powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia;

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Art. 200b. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami wzmocnionego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

1) jego zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym, dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia;

2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego, dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Art. 200c. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, który nie kwalifikuje się do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200a oraz w art. 200b.

Art. 201. § 1. W celu zapewnienia właściwego miejsca wykonywania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 200 § 1 i 2, minister właściwy do spraw zdrowia powołuje komisję psychiatryczną do spraw środków zabezpieczających.

§ 1a. Do zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających należy:

1) wydawanie opinii dla właściwych sądów lub innych uprawnionych instytucji w sprawie przyjmowania, wypisywania lub przenoszenia sprawców, wobec których orzeczono wykonywanie środka zabezpieczającego w zakładach psychiatrycznych;

2) analiza dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji medycznej, w zakresie określonym w pkt 1;

3) analiza informacji o liczbie dostępnych miejsc w zakładach psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających;

4) wizytacja i ocena zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego, wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, w których wykonywany jest środek zabezpieczający.

§ 2. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 1, sąd, po zasięgnięciu opinii komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, określa rodzaj tego zakładu i przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwej ze względu na miejsce pobytu sprawcy jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia oraz polecenie doprowadzenia wraz z poleceniem przyjęcia – kierownikowi wskazanego zakładu. Kierownik wskazanego zakładu psychiatrycznego zapewnia transport sanitarny odpowiadający wymaganiom określonym dla zespołu ratownictwa medycznego, po powiadomieniu go przez

właściwą jednostkę Policji lub właściwy organ wojskowy o miejscu, dniu oraz godzinie planowanego transportu.

§ 2a. (uchylony)

§ 2b. W wypadku skierowania sprawcy na terapię lub terapię uzależnień sąd przesyła odpis orzeczenia kierownikowi podmiotu leczniczego.

§ 2c. (uchylony)

§ 2d. (uchylony)

§ 3. Jeżeli sprawca przebywa w zakładzie karnym albo w areszcie śledczym, polecenie doprowadzenia sąd przesyła dyrektorowi tego zakładu lub aresztu, załączając odpis orzeczenia.

§ 3a. Za sporządzenie opinii określonej w § 2 członkom komisji przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych przez nich niezbędnych wydatków na

zasadach określonych w art. 618f Kodeksu postępowania karnego. Członkowie komisji mają prawo do zwrotu kosztów przejazdu na posiedzenia komisji na zasadach określonych w przepisach dotyczących podróży służbowych na terenie kraju.

§ 4. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia:

1) tryb powoływania i odwoływania członków komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, jej skład i sposób działania, a także sposób postępowania z prowadzoną przez komisję dokumentacją,

2) regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających,

3) warunki zabezpieczenia zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 200 § 2

– mając na uwadze prawidłową realizację zadań komisji, poddanie sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym właściwemu leczeniu lub właściwym metodom terapeutycznym, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu własnemu i innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy z zakładu.

§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazy:

1) zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 1–3 Kodeksu karnego, w tym zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, orzeczonego wobec skazanych za przestępstwa skierowane przeciwko wolności seksualnej, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 200 § 2, wraz z podaniem liczby łóżek;

2) podmiotów leczniczych przeznaczonych do wykonywania terapii wobec sprawców określonych w art. 93c Kodeksu karnego w zakresie działalności stacjonarnej, wraz z podaniem liczby łóżek.

§ 6. (uchylony)

Art. 202. Sprawcę, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający, obejmuje się odpowiednim postępowaniem leczniczym, psychoterapeutycznym, rehabilitacyjnym lub resocjalizacyjnym, którego celem jest poprawa stanu jego zdrowia i zachowania w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem.

Art. 202a. § 1. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 2 Kodeksu karnego, następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

§ 2. Sąd zalicza na poczet kary okres pobytu skazanego w zakładzie. Skazanego można warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 77–79 Kodeksu karnego, a wyniki leczenia za tym przemawiają; dozór jest obowiązkowy.

Art. 202b. § 1. Orzekając terapię lub terapię uzależnień wobec skazanego określonego w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego, który zostaje zwolniony z zakładu psychiatrycznego lub zakładu karnego, sąd ustala okres próby na czas od 6 miesięcy do lat 2 i oddaje skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie skazanego w zakładzie karnym, jeżeli skazany w okresie próby uchyla się od poddania się terapii lub terapii uzależnień, uchyla się od dozoru kuratora, popełnia przestępstwo lub rażąco narusza porządek prawny albo regulamin organizacyjny podmiotu leczniczego.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządzono ponownego umieszczenia skazanego w zakładzie karnym, karę uważa się za odbytą z upływem okresu próby.

Art. 203. § 1. Kierownik zakładu psychiatrycznego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, nie rzadziej niż co 6 miesięcy przesyła do sądu opinię o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie oraz o postępach w leczeniu lub terapii. Opinię taką kierownik zakładu psychiatrycznego obowiązany jest przesłać bezzwłocznie, jeżeli w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy uzna, że jego dalsze pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne.

§ 2. Sąd może w każdym czasie żądać opinii o stanie zdrowia i stosowanym leczeniu lub terapii oraz ich wyników wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie, o którym mowa w § 1.

§ 2a. W opiniach, o których mowa w § 1 i 2, zamieszcza się również opinię o tym, czy ze względu na stan zdrowia sprawcy jego udział w posiedzeniu, o którym mowa w art. 204 § 2, byłby niewskazany. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 3. Za sporządzenie opinii określonej w § 1 wynagrodzenie nie przysługuje.

Art. 204. § 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku

uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym obowiązkowy jest udział:

1) prokuratora;

2) obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2a. Sprawca ma prawo wziąć udział w posiedzeniu, o którym mowa w § 2. Sprawca nie bierze udziału w posiedzeniu, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, chyba że sąd uzna jego udział za konieczny.

§ 2b. Doręczając sprawcy zawiadomienie o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2, należy go pouczyć o prawie do złożenia wniosku o doprowadzenie go na to posiedzenie.

§ 2c. Wniosek, o którym mowa w § 2b, powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2. Wniosek złożony po tym terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności zmiany terminu tego posiedzenia.

§ 2d. Wniosek, o którym mowa w § 2b, może być złożony również kierownikowi zakładu psychiatrycznego, w którym sprawca jest umieszczony. Kierownik zakładu psychiatrycznego niezwłocznie przekazuje wniosek do właściwego sądu.

§ 3. Orzekając o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego, sąd w razie stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do przyjęcia sprawcy do domu pomocy społecznej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), zawiadamia o tym właściwy organ do spraw pomocy społecznej.

§ 4. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli wobec sprawcy orzeczono inny środek zabezpieczający, z tym że sąd orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

Art. 204a. Wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym można stosować środki przymusu bezpośredniego na zasadach, w trybie i w sposób określony w przepisach o ochronie zdrowia psychicznego.

Art. 204b. W zakładach psychiatrycznych, o których mowa w art. 200 § 2 pkt 2 i 3, dopuszcza się kontrolowanie przedmiotów posiadanych przez sprawców oraz pomieszczeń, w których oni przebywają, a także w uzasadnionych przypadkach kontrolę osobistą. Przepisy art. 223f § 1, 7, 9, 10, 16 i 17 oraz art. 223g–223j stosuje się odpowiednio.

Art. 204c. Osobiste kontakty sprawcy przebywającego w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 2 pkt 2 lub 3, z osobami odwiedzającymi mogą odbywać się tylko za zgodą kierowników tych zakładów. Można odmówić udzielenia takiej zgody, w szczególności gdy kontakty te powodują wzrost ryzyka zachowań niebezpiecznych.

Art. 204d. § 1. Sprawcy przebywającemu w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, można udzielić zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi

względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrozi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczne.

§ 2. Zezwolenia udziela się na okres nieprzekraczający 3 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach można udzielić zezwolenia na okres nieprzekraczający 7 dni.

§ 3. Zezwolenia udziela kierownik zakładu po uzyskaniu opinii lekarza prowadzącego. O udzieleniu zezwolenia kierownik zakładu niezwłocznie informuje sąd.

§ 4. Jeżeli sprawca nie powróci do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, sąd niezwłocznie zarządza jego poszukiwanie i zatrzymanie przez Policję oraz doprowadzenie do zakładu. Sprawcę doprowadza Policja w asyście lekarza.

§ 5. Sprawcy, który nie powrócił do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, można udzielić ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem nie wcześniej niż po upływie roku od dnia powrotu sprawcy do zakładu.

§ 6. Sprawcy, który, przebywając poza zakładem psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, dopuścił się czynu zabronionego lub zagroził własnemu życiu lub zdrowiu, nie udziela się ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem.

Art. 205. Do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 Kodeksu karnego, stosuje się odpowiednio art. 180–186.

Art. 205a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego upoważniony sędzia niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu sprawcy z zakładu psychiatrycznego po uchyleniu lub zmianie środka zabezpieczającego, ucieczce sprawcy z zakładu psychiatrycznego, a także o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 204d.

§ 2. O prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, poucza pokrzywdzonego sąd, kierując orzeczenie do wykonania.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XIV

Należności sądowe

Art. 206. § 1. Sąd wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej do ich zapłacenia w terminie 30 dni, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu należności te ściąga się w drodze egzekucji.

§ 1a. Jeżeli koszty zostały ściągnięte w całości zgodnie z art. 11a, przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 1b. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wezwania do uiszczenia kosztów sądowych, o którym mowa w art. 11b § 1.

§ 2. W zakresie rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 49–51, przy czym okres rozłożenia na raty pieniężnej kary porządkowej nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1–2 mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o:

1) nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przepadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna,

2) nawiązce lub świadczeniu pieniężnym na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

– z tym że okres rozłożenia na raty tych należności nie może przekroczyć 1 roku.

§ 3a. Nie rozkłada się na raty kosztów sądowych, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, nawiązki lub świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i przepadku, którego przedmiotem jest kwota pieniężna, jeżeli podlegają wykonaniu w sposób, o którym mowa w art. 11a lub art. 11b § 1.

§ 4. W razie zasądzenia kosztów sądowych na rzecz jednostki samorządu terytorialnego sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny jednostce samorządu terytorialnego. Przepisów § 1 i 2 oraz art. 12a nie stosuje się.

Rozdział XV

Tymczasowe aresztowanie

Art. 207. Wykonanie tymczasowego aresztowania służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 207a. Sposób wykonywania tymczasowego aresztowania nie może naruszać uprawnień procesowych tymczasowo aresztowanego.

Art. 208. § 1. Areszty śledcze podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie wykonuje się w aresztach śledczych.

§ 3. Areszty śledcze mogą być tworzone jako samodzielne areszty lub jako wyodrębnione oddziały aresztów śledczych i zakładów karnych. Areszty śledcze mogą być przekształcane w zakłady karne. Kilka aresztów śledczych może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Aresztem śledczym kieruje dyrektor; wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi areszty śledcze oraz przekształca je w zakłady karne, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 6. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa przeznaczenie aresztów śledczych oraz wyodrębnionych oddziałów aresztów śledczych w aresztach śledczych i zakładach karnych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich tymczasowo aresztowanych.

Art. 209. Do wykonywania tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do wykonywania kary pozbawienia wolności, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 210. Przyjmując tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego należy go bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 211. § 1. Po przyjęciu tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego bezzwłocznie zawiadamia się o tym organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany ma prawo, bezzwłocznie po osadzeniu go w areszcie śledczym, zawiadomić o miejscu swojego pobytu osobę najbliższą albo inną osobę, stowarzyszenie, organizację lub instytucję, a także swojego obrońcę. Tymczasowo aresztowany cudzoziemiec ma ponadto prawo powiadomić właściwy urząd konsularny, a w razie braku takiego urzędu – właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego zwalnia się w dniu, w którym upływa termin zastosowania tymczasowego aresztowania.

§ 4. Bezpośrednio przed zwolnieniem z aresztu śledczego tymczasowo aresztowanemu udziela się stosownych informacji mających na celu przygotowanie go do życia po zwolnieniu, w tym także o zakresie pomocy postpenitencjarnej oraz o instytucjach i organach udzielających tej pomocy.

§ 5. Administracja aresztu śledczego jest obowiązana udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca zamieszkania albo do podmiotu leczniczego.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

Art. 212. § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności:

1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych;

1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej, pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością

tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych;

2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym;

3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;

4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych;

5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

§ 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.

§ 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

Art. 212a. § 1. Komisja penitencjarna kwalifikuje tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu oraz dokonuje, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie. O podjętych decyzjach zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, oraz sędziego penitencjarnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego aresztu, zawiadamiając o tym sędziego penitencjarnego.

§ 3. Przy kwalifikowaniu tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu stosuje się odpowiednio przepisy art. 88a § 1 i 2.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Tymczasowo aresztowanego objętego ochroną na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w art. 88a § 3.

§ 6. (uchylony)

Art. 212b. § 1. W areszcie śledczym tymczasowo aresztowany, o którym mowa w art. 212a, przebywa w następujących warunkach:

1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć

kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;

2) cele mieszkalne są częściej kontrolowane niż te, w których osadza się tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;

3) tymczasowo aresztowany może uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu tylko w oddziale, w którym jest osadzony;

4) poruszanie się tymczasowo aresztowanego po terenie aresztu śledczego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;

5) tymczasowo aresztowanego poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi;

6) spacer tymczasowo aresztowanego odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;

7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 z tymczasowo aresztowanym określa każdorazowo dyrektor aresztu śledczego;

8) widzenia odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. W czasie korzystania z widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi tymczasowo aresztowany nie może spożywać artykułów żywnościowych i napojów. Widzenia nie mogą odbywać się w obecności tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;

9) tymczasowo aresztowany nie może korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Zachowanie tymczasowo aresztowanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu podlega stałemu monitorowaniu. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

§ 3. Przepisy art. 88b § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 212ba. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym tymczasowo aresztowany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor aresztu śledczego obejmuje takiego tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, która może polegać na:

1) kontroli stanu jego zdrowia;

2) udzielaniu pomocy psychologicznej;

3) stałym nadzorze i cenzurze korespondencji;

4) kontroli rozmów w trakcie widzeń;

5) stosowaniu warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b § 2;

6) zakazie pozostawiania tymczasowo aresztowanego samotnie w celi mieszkalnej lub innym pomieszczeniu, z wyjątkiem cel i pomieszczeń monitorowanych;

7) wzmożonej obserwacji zachowania tymczasowo aresztowanego;

8) zwiększeniu stopnia izolacji od innych tymczasowo aresztowanych;

9) częstszej wizytacji celi mieszkalnej przez wyznaczonych funkcjonariuszy lub pracowników Służby Więziennej niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

10) określeniu szczególnego sposobu korzystania z zabezpieczeń techniczno-ochronnych w celi mieszkalnej;

11) częstszej kontroli posiadanych przez tymczasowo aresztowanego w celi mieszkalnej przedmiotów, w tym leków, niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną;

12) częstszej kontroli celi mieszkalnej niż w odniesieniu do tymczasowo aresztowanych, wobec których nie podjęto decyzji o objęciu szczególną ochroną.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1:

1) warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b § 1 pkt 1–4, 6 i 8 oraz § 3,

2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą tymczasowo aresztowanego.

§ 2a. Objęcie tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności, w granicach niezbędnych do osiągnięcia tego celu, z poszanowaniem godności ludzkiej tymczasowo aresztowanego oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 2b. Szczegółowy sposób realizacji szczególnej ochrony tymczasowo aresztowanego nie może być bardziej dolegliwy niż warunki wykonywania tymczasowego aresztowania, które mogą być stosowane wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212a § 1.

§ 3. Dyrektor aresztu śledczego obejmuje tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną z urzędu lub na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Dyrektor aresztu śledczego może objąć tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące. Przed podjęciem decyzji dyrektor aresztu śledczego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o

których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec tymczasowo aresztowanego środki, o których mowa w § 1.

§ 5. W decyzji o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, oraz sposób realizacji tej ochrony, wskazując środki, o których mowa w § 1 lub 2.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia tymczasowo aresztowanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, dyrektor aresztu śledczego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, a jeżeli tymczasowo aresztowanego objęto szczególną ochroną z urzędu – z urzędu, cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną tymczasowo aresztowanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek tymczasowo aresztowanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się tymczasowo aresztowanemu.

§ 9. Dyrektor aresztu śledczego zawiadamia sędziego penitencjarnego oraz organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia tymczasowo aresztowanego do innego aresztu śledczego. Dyrektor aresztu śledczego, w którym tymczasowo aresztowany przebywa, informuje dyrektora aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o dotychczasowym sposobie ochrony i przyczynach jej zastosowania. Dyrektor aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 212c. § 1. Tymczasowo aresztowanego poddaje się badaniom osobopoznawczym, w zakresie niezbędnym dla zapobiegania wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie. Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie badań psychologicznych, psychiatrycznych lub seksuologicznych, dokonuje się ich na zasadach określonych w art. 83 § 1–2 oraz art. 84 § 3.

§ 2. O zarządzeniu badań psychiatrycznych zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 3. O przeprowadzeniu postępowania diagnostycznego określonego w art. 115 § 5c zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 213. § 1. W wypadkach określonych w Kodeksie postępowania karnego tymczasowe aresztowanie wykonuje się poza aresztem śledczym w podmiocie leczniczym w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej wskazanym przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. Organ ten określa również warunki umieszczenia tymczasowo aresztowanego we wskazanym podmiocie.

§ 2. Koszty pobytu tymczasowo aresztowanego w tym podmiocie ponosi organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 214. § 1. Poza wyjątkami przewidzianymi w przepisach niniejszego rozdziału, tymczasowo aresztowany korzysta co najmniej z takich uprawnień, jakie przysługują skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym w zakładzie karnym typu zamkniętego i nie stosuje się do niego ograniczeń innych niż te, które są konieczne do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego, utrzymania porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym oraz zapobieżenia wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych.

§ 2. O użyciu środka przymusu bezpośredniego lub broni względem tymczasowo aresztowanego zawiadamia się bezzwłocznie organ, do którego dyspozycji pozostaje aresztowany.

Art. 214a. Tymczasowo aresztowanemu przed przeprowadzeniem pierwszej kwalifikacji przez komisję penitencjarną lub tymczasowo aresztowanemu, o którym mowa w art. 212a § 1, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane tymczasowo aresztowanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego.

Art. 215. § 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej – widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.

§ 1a. W przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest obywatel państwa obcego, ma on prawo do porozumiewania się z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest osoba nieposiadająca żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania, na zasadach, o których mowa w § 1.

§ 2. Tymczasowo aresztowanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony.

Art. 216. § 1. Tymczasowo aresztowany może korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że zakłóca to porządek ustalony w areszcie śledczym lub sprzeciwiają się temu względy bezpieczeństwa lub względy sanitarne. Tymczasowo aresztowany nie może posiadać środków łączności, urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji, sprzętu komputerowego, a także, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowany może za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje, oraz dyrektora aresztu korzystać z wyżywienia, środków leczniczych i higieny otrzymywanych spoza aresztu śledczego.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z uprawnień, o których mowa w § 1 i 2.

Art. 216a. § 1. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach, tymczasowo aresztowany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa lub organ dysponujący zarządzi inaczej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do tymczasowo aresztowanego żołnierza służby czynnej, z wyjątkiem żołnierza terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie. W czasie czynności procesowych występuje on w umundurowaniu, z oznakami posiadanych stopni wojskowych, a jeżeli nie posiada właściwego umundurowania, korzysta z innej własnej odzieży, bielizny i obuwia.

Art. 217. § 1. Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 1a. Tymczasowo aresztowany, z zastrzeżeniem § 1b, ma prawo do co najmniej jednego widzenia w miesiącu z osobą najbliższą.

§ 1b. Odmowa wyrażenia zgody na widzenie, o którym mowa w § 1a, może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że widzenie zostanie wykorzystane:

1) w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego;

2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 1c. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, tymczasowo aresztowanemu oraz ubiegającej się o widzenie osobie dla niego najbliższej przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 1d. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego zarządzenia o odmowie wyrażenia zgody na widzenie, wniesienie zażalenia na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z tą samą osobą, wydane w ciągu trzech miesięcy od wydania utrzymanego w mocy zarządzenia, jest niedopuszczalne.

§ 1e. Osoba małoletnia może uzyskać zgodę na widzenie z tymczasowo aresztowanym na wniosek przedstawiciela ustawowego.

§ 1ea. Osoby małoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 1f. Osoba małoletnia do lat 15 korzysta z widzenia z tymczasowo aresztowanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w razie gdy uprawniony do opieki nad osobą małoletnią podczas widzenia nie uzyskał zgody na

widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać – pod opieką funkcjonariusza lub pracownika aresztu śledczego wyznaczonego przez dyrektora aresztu śledczego.

§ 1g. Zarządzenie o zgodzie na widzenie uprawnia do jednorazowego widzenia, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej.

§ 2. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zezwolić na udzielenie widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 4. W razie udzielenia widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą, tymczasowo aresztowany może spożywać artykuły żywnościowe i napoje zakupione przez osoby odwiedzające na terenie aresztu śledczego. Na żądanie osoby odwiedzającej widzenia udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 5. W wypadku tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212a, dyrektor aresztu śledczego powiadamia organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o istnieniu poważnego niebezpieczeństwa dla osoby odwiedzającej oraz że konieczne jest udzielenie widzenia wyłącznie w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 6. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 217a. § 1. Zatrzymania, cenzury lub nadzoru korespondencji tymczasowo aresztowanego dokonuje organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, chyba że organ ten zarządzi inaczej.

§ 2. (uchylony). [55]

Art. 217b. § 1. Korespondencję tymczasowo aresztowanego przesyła się za pośrednictwem organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, jego korespondencję przesyła się organowi, którego postanowienie wprowadzono do wykonania jako pierwsze, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 1a. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z obrońcą ustanowionym lub wyznaczonym w sprawie, w której zastosowano tymczasowe aresztowanie, przesyła się bezpośrednio do adresata, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zarządzi inaczej.

§ 2. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na

55 Art. 217a § 1 – szersze uzasadnienie zmian zostało szczegółowo opisane na końcu niniejszego Społecznego Projektu nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego, a treść samych artykułów jest jasna i przejrzysta, co powoduje realne usprawnienie działania polskiego systemu penitencjarnego.

podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka przesyła się bezpośrednio do adresata.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do korespondencji tymczasowo aresztowanego z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi oraz organami samorządu terytorialnego, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej.

§ 4. Korespondencję, o której mowa w § 1a–3, administracja aresztu śledczego doręcza tymczasowo aresztowanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór. W przypadku odmowy potwierdzenia czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub potwierdzeniu odbioru.

Art. 217c. § 1. Tymczasowo aresztowany nie może korzystać z innych niż samoinkasujący aparat telefoniczny środków łączności.

§ la. Tymczasowo aresztowany może korzystać codziennie, kilkukrotnie w ciągu dnia, w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym, z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania tymczasowo aresztowanego przed tym Trybunałem, z zastrzeżeniem § 2 i 3. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wyznaczone terminy czynności procesowych wskazują na konieczność niezwłocznego skorzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego, dyrektor aresztu śledczego udziela zgody na kontakt poza godzinami ustalonymi w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym.

§ 1b. Warunkiem skorzystania przez tymczasowo aresztowanego
z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa
w § la, jest wpisanie jej numerów telefonów pod którymi można nawiązać z nią kontakt, w rejestrze prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości i dostępnym publicznie na stronie internetowej Ministra. Wpisanie to następuje na wniosek osoby, o której mowa w § 1a. lub wskazanie tego numeru telefonu w zarządzeniu, o którym mowa w § 2 lub 3.[56]

§ 1c. Tymczasowo aresztowany w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zwłaszcza gdy bezpośredni kontakt jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony, lub gdy wynika to z nagłej sytuacji życiowej, może korzystać, w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w areszcie śledczym, z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z inną osobą niż wymieniona w § 1a. Przeprowadzenie rozmowy wymaga zgody organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydanej w formie zarządzenia, o którym mowa w § 2 lub 3, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej; w takim wypadku zarządzenie obowiązuje do chwili zmiany organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje; organ do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje wydaje zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie przez tymczasowo aresztowanego z samoinkasującego aparatu telefonicznego albo o jej cofnięciu, jeżeli nie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w zdaniu pierwszym albo w wypadku, o którym mowa w § 2.

§ 2. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o zgodzie na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego, chyba że zachodzi uzasadniona obawa, że zostanie ona wykorzystana:

56 Art. 217c § 1b - wprowadzenie centralnego rejestru na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości wyeliminuje patologię, która zrodziła się po 17.09.2022 roku, gdy dyrekcje ZK odmawiały kontaktu, a wręcz karały za taki kontakt skazanych z nich pełnomocnikami, gdyż dyrektorzy uznawali, że po transporcie do ich jednostki „zerują" się pełnomocnictwa

1) w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego;

2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 3. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda każdego z nich, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 3a. Zarządzenie o zgodzie na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego do kontaktu z osobą, o której mowa w § 1a oraz § 1 c, uprawnia do wielokrotnego kontaktu w ramach przewidzianych w tym przepisie i obowiązuje do chwili zakończenia wykonywania tymczasowego aresztowania, bez względu na zmianę organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. W wypadku, o którym mowa w § 2, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o cofnięciu zgody na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego.

§ 4. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego albo o jej cofnięciu tymczasowo aresztowanemu przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 5. (uchylony).

§ 6. (uchylony). [57]

Art. 217d. Udzielenie tymczasowo aresztowanemu zezwolenia, o którym mowa w art. 141a § 1, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 218. § 1. Tymczasowo aresztowany ma obowiązek wykonywania prac porządkowych w obrębie aresztu śledczego; przy innych pracach może zostać zatrudniony tylko za jego zgodą. Zatrudnienie poza obrębem aresztu śledczego wymaga ponadto wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany zatrudniony odpłatnie otrzymuje wynagrodzenie pomniejszone o kwotę potrąceń, o których mowa w art. 125 § 1.

§ 3. Tymczasowo aresztowany może być za jego zgodą zatrudniony nieodpłatnie w obrębie aresztu śledczego.

Art. 219. Tymczasowo aresztowany może rozporządzać posiadanymi w areszcie śledczym środkami pieniężnymi, przedmiotami wartościowymi i innymi przedmiotami, w tym wpłacać środki pieniężne na rachunek bankowy, chyba że organ, do którego dyspozycji pozostaje, zarządzi inaczej.

Art. 220. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez tymczasowo aresztowanego nie podlega egzekucji kwota do wysokości jednej czwartej minimalnego wynagrodzenia za pracę, niezbędna na pokrycie kosztów przejazdu z aresztu śledczego do miejsca zamieszkania i na utrzymanie w ciągu najbliższych dni po zwolnieniu. Przepis art. 126 stosuje się odpowiednio.

---

57 Art. 217C § 1a, § 2 - wprowadzają normalizację w kontaktach z pełnomocnikami i pozwalają wyeliminować ryzyko skutecznych skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z powodu ograniczenia, a wręcz uniemożliwienia kontaktu z pełnomocnikiem, a tym samym prawa do obrony swoich racji. Przywracana jest też konstytucyjność tego przepisu

Art. 221. § 1. Tymczasowo aresztowanemu wyróżniającemu się przestrzeganiem porządku wewnętrznego w areszcie śledczym oraz zasad określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania mogą być przyznawane nagrody.

§ 2. Nagrodami są:

1) zezwolenie na indywidualny wystrój celi mieszkalnej;

2) dodatkowy lub dłuższy spacer;

3) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej lub częstsze otrzymywanie paczek;

4) indywidualne odstępstwo od porządku wewnętrznego aresztu śledczego, w zakresie ustalonym przez dyrektora aresztu śledczego;

5) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;

6) zezwolenie na dłuższe widzenie;

7) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym;

8) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;

9) nagroda rzeczowa lub pieniężna;

10) pochwała.

Art. 221a. Poruszanie się tymczasowo aresztowanych po terenie aresztu śledczego, nauczanie i zatrudnienie, bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauczaniu religii oraz korzystanie z widzeń, spacerów, kąpieli, zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, a także ich udział w czynnościach procesowych, odbywa się z uwzględnieniem konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 222. § 1. Tymczasowo aresztowany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w areszcie śledczym porządku.

§ 2. Kary dyscyplinarne są następujące:

1) nagana;

2) (uchylony);

3) (uchylony);

4) (uchylony)

5) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 14 dni;

6) pozbawienie prawa do udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca;

7) (uchylony). [58]

Art. 222a. § 1. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać określenie przekroczenia popełnionego przez tymczasowo aresztowanego.

§ 2. Decyzję o ukaraniu, uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości tymczasowo aresztowanemu.

§ 3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej tymczasowo aresztowany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor aresztu śledczego postanowi inaczej.

§ 4. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej określonej w art. 222 § 2 pkt 2 i 3 tymczasowo aresztowanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.

§ 5. Przepisy art. 145 § 2a, 2b, 2c stosuje się odpowiednio.

Art. 223. § 1. Po wydaniu wyroku skazującego sądu pierwszej instancji tymczasowo aresztowany może być przeniesiony do zakładu karnego; sąd, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może postanowić inaczej.

§ 2. W stosunku do tymczasowo aresztowanego przeniesionego na podstawie § 1 do zakładu karnego, stosuje się przepisy o wykonywaniu tymczasowego aresztowania, chyba że wyraził on zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, w stosunku do którego sąd nie sprzeciwił się przeniesieniu do zakładu karnego, a tymczasowo aresztowany wyraził zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna klasyfikuje niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o skazaniu.

§ 4. Zgoda, o której mowa w § 3, powinna być wyrażona przed podjęciem decyzji klasyfikacyjnej i potwierdzona podpisem tymczasowo aresztowanego. Cofnięcie zgody tymczasowo aresztowanego po wydaniu decyzji przez komisję penitencjarną jest nieskuteczne.

§ 5. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, który nie wyraził zgody na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna kwalifikuje do tymczasowo aresztowanych, którzy mogą być przeniesieni do zakładu karnego z oddziałem aresztu śledczego.

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec:

1) skazanego znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prawomocnie skazanego przez sąd państwa obcego na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu,

58 Art. 222 § 2 - zmiana katalogu kar eliminuje kary niehumanitarne - jak pozbawienie możliwości nabycia jedzenia, czy też wszelkie ograniczenia w kontakcie z rodziną - która to właśnie jest główną siłą w resocjalizacji skazanych.

2) obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wobec których prawomocnie orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności – do czasu określenia przez właściwy sąd kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary lub środka podlegającego wykonaniu.

§ 7. Przepisy o wykonaniu tymczasowego aresztowania stosuje się ponadto do umieszczonej w areszcie śledczym lub w zakładzie karnym osoby, o której mowa w art. 589a Kodeksu postępowania karnego.

Art. 223a. § 1. Tymczasowo aresztowany, wobec którego wykonywana jest kara pozbawienia wolności w innej sprawie, korzysta z uprawnień takich jak skazany, z wyjątkiem: widzeń, korespondencji, korzystania z aparatów telefonicznych oraz innych środków łączności, posiadania przedmiotów w celi, korzystania ze świadczeń zdrowotnych, powiadamiania organu dysponującego o zakwalifikowaniu tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie bezpieczeństwa aresztu śledczego, jak również o objęciu go szczególną ochroną oraz o pozostaniu na leczeniu w zakładzie karnym po zwolnieniu, a także w zakresie udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141a, a ponadto w innych wypadkach, gdy wymaga tego konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego – w zakresie których stosuje się przepisy niniejszego kodeksu dotyczące tymczasowo aresztowanych.

§ 2. Tymczasowo aresztowany, o którym mowa w § 1, nie korzysta z przepustek wymienionych w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9, nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, a także zezwolenia wymienionego w art. 165 § 2.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zarządzić stosowanie wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, również innych przepisów dotyczących tymczasowo aresztowanych.

§ 4. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, rozmieszcza się w areszcie śledczym odrębnie od skazanych.

Art. 223aa. W wypadkach, o których mowa w art. 223 § 6, sąd wraz z postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu przesyła dyrektorowi aresztu śledczego posiadane informacje, o których mowa w art. 11 § 2, niezbędne do wykonywania tymczasowego aresztowania.

Rozdział XVa

Umieszczanie tymczasowo aresztowanych i skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w wydzielonych pomieszczeniach lub pomieszczeniach dla osób zatrzymanych

Art. 223b. § 1. Tymczasowo aresztowany po wniesieniu aktu oskarżenia lub skazany może być umieszczony w wydzielonym pomieszczeniu Policji, Straży Granicznej lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przeznaczonym dla osób zatrzymanych, jeżeli jego konwojowanie z innej miejscowości, w związku z udziałem w czynności sądowej, łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami.

§ 2. Umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, z powodu jego udziału w czynności sądowej może nastąpić tylko na czas niezbędny dla dokonania tej czynności. W razie odroczenia lub przerwy w jej wykonaniu na czas powyżej 3 dni, tymczasowo aresztowanego lub skazanego przenosi się do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 3. Zarządzenia w tym przedmiocie wydaje prezes sądu rozpoznającego sprawę, w odniesieniu do tymczasowo aresztowanego pozostającego do dyspozycji innego sądu – za zgodą tego sądu, a w odniesieniu do skazanego – za zgodą właściwego sędziego penitencjarnego.

Art. 223c. § 1. Na zarządzenia, o których mowa w art. 223b § 3, tymczasowo aresztowanemu lub skazanemu przysługuje zażalenie do sądu odwoławczego.

§ 2. Sąd rozpoznaje zażalenie bezzwłocznie. W razie uznania bezpodstawności umieszczenia w pomieszczeniu, o którym mowa w art. 223b § 1, sąd poleca bezzwłoczne przeniesienie tymczasowo aresztowanego lub skazanego do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 223d. § 1. Tymczasowo aresztowany lub skazany, konwojowany przez funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Celno--Skarbowej lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, może być umieszczony w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych, na czas trwania przeszkody uniemożliwiającej konwojowanie lub niezbędny ze względów humanitarnych. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje dowódca konwoju. W czasie tym nie mogą być dokonywane czynności procesowe z udziałem konwojowanego w sprawie, w związku z którą jest on konwojowany.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przeszkody uniemożliwiającej doprowadzenie lub przyjęcie tymczasowo aresztowanego albo skazanego do aresztu śledczego lub zakładu karnego oraz w razie nieprzewidzianego lądowania podczas przewozu drogą powietrzną lub nieprzewidzianej przerwy w przewozie inną drogą osoby dostarczanej na zasadach i w warunkach określonych w Rzymskim Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonym w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 708 oraz z 2018 r. poz. 1753). Decyzję w tym przedmiocie podejmuje odpowiednio komendant lub kierownik jednostki Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Żandarmerii Wojskowej, a w przypadku funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej – Szef Krajowej Administracji Skarbowej albo naczelnik urzędu celno-skarbowego.

§ 3. Każdorazowe umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego ze względów humanitarnych w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, może nastąpić na czas nie dłuższy niż 8 godzin.

Art. 223e. § 1. Wobec tymczasowo aresztowanych i skazanych umieszczonych w pomieszczeniach, o których mowa w art. 223b § 1, stosuje się odpowiednio przepisy regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, przepisy o nadzorze penitencjarnym, a także inne przepisy regulujące wykonywanie tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

§ 2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej i Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz pomieszczeń, o których mowa w art. 223b § 1, w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani, oraz warunki, którym muszą one odpowiadać, uwzględniając potrzebę zapewnienia warunków porównywalnych z określonymi dla aresztów śledczych i zakładów karnych przy wykonywaniu tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

Rozdział XVb

Kontrola skazanych, tymczasowo aresztowanych, miejsc i przedmiotów

Art. 223f. § 1. W celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku oraz zapobiegania popełnianiu przestępstw w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w miejscach pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych można przeprowadzać:

1) kontrolę pobieżną;

2) kontrolę osobistą;

3) kontrolę cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych;

4) kontrolę pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi;

5) kontrolę paczek, przedmiotów i bagaży;

6) kontrolę pojazdów, którymi są przewożeni skazani lub tymczasowo aresztowani do i z miejsca pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym;

7) kontrolę miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego;

8) kontrolę generalną.

§ 2. Kontrolę pobieżną przeprowadza się obowiązkowo:

1) każdorazowo po wyjściu i przy powrocie do celi osoby kontrolowanej;

2) przed opuszczeniem miejsca zatrudnienia i po powrocie do niego osoby kontrolowanej.

§ 3. W zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może określić odstępstwo od zasad określonych w § 2.

§ 4. W zakładzie karnym typu zamkniętego dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może określić odstępstwo od zasady określonej w § 2 pkt 1 w wypadku zastosowania art. 90 pkt 1.

§ 5. Kontrolę, o której mowa w § 1, mogą przeprowadzać funkcjonariusze Służby Więziennej, a kontrolę, o której mowa w § 1 pkt 3–8, również pracownicy Służby Więziennej, zwani dalej „osobami kontrolującymi”.

§ 6. Kontrola, o której mowa w § 1, może być przeprowadzona w każdym czasie.

§ 7. Osoba kontrolująca przeprowadza kontrolę, o której mowa w § 1, w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby kontrolowanej.

§ 8. W razie konieczności podczas kontroli, o której mowa w § 1, dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

§ 9. Przed przystąpieniem do kontroli, o której mowa w § 1, osoba kontrolująca informuje osobę kontrolowaną o rozpoczęciu kontroli i jej rodzaju, chyba że kontrolę przeprowadza się podczas nieobecności osoby kontrolowanej, a w przypadku kontroli, o której mowa w § 1 pkt 7, informuje się również podmiot zatrudniający.

§ 10. Osoba kontrolowana ma obowiązek poddania się kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej oraz umożliwienia i nieutrudniania przeprowadzenia innych kontroli, o których mowa w § 1.

§ 11. Podczas kontroli, o której mowa w § 1 pkt 7, ma prawo być obecny przedstawiciel podmiotu zatrudniającego.

§ 12. Protokół sporządza się z przebiegu:

1) kontroli miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego;

2) kontroli generalnej;

3) kontroli osobistej lub innej kontroli, o której mowa w § 1, w wypadku gdy w trakcie kontroli ujawniono przedmiot niedozwolony lub substancję psychoaktywną;

4) w pozostałych wypadkach, jeżeli osoba kontrolująca uzna to za potrzebne.

§ 13. Protokół kontroli miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) numer służbowy funkcjonariusza Służby Więziennej oraz numer legitymacji służbowej pracownika Służby Więziennej przeprowadzającego kontrolę lub obecnego podczas kontroli;

4) liczbę osób kontrolowanych obecnych w miejscu pracy w trakcie kontroli;

5) wskazanie adresu kontrolowanego miejsca pracy;

6) imię i nazwisko przedstawiciela podmiotu zatrudniającego;

7) określenie obiektów, pomieszczeń, szafek i schowków, a także narzędzi, maszyn, urządzeń, pojazdów i innych przedmiotów, które poddano kontroli;

8) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub
uszkodzeń;

9) wyniki kontroli;

10) podpis osoby kontrolującej.

§ 14. Protokół kontroli generalnej zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) liczbę osób kontrolowanych;

4) wskazanie zakładu karnego, aresztu śledczego lub miejsc, w których przeprowadzono kontrolę;

5) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub uszkodzeń;

6) wyniki kontroli;

7) podpis funkcjonariusza Służby Więziennej kierującego kontrolą.

§ 15. Protokół kontroli innej niż określona w § 13 i 14 zawiera:

1) wskazanie podstawy faktycznej i prawnej przeprowadzenia kontroli;

2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;

3) imię i nazwisko osoby kontrolowanej oraz imię jej ojca lub numer celi, numer pomieszczenia lub jego nazwę albo nazwę paczki, przedmiotu lub bagażu albo numer rejestracyjny pojazdu;

4) numer służbowy funkcjonariusza Służby Więziennej oraz numer legitymacji służbowej pracownika Służby Więziennej przeprowadzającego kontrolę lub obecnego podczas kontroli;

5) opis przebiegu kontroli, a w wypadku naruszenia plomb gwarancyjnych lub uszkodzenia kontrolowanych przedmiotów – wskazanie tych naruszeń lub uszkodzeń;

6) wyniki kontroli, a w wypadku ujawnienia przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej – wskazanie ujawnionych przedmiotów lub substancji, ich opis oraz wskazanie miejsca ich ujawnienia;

7) informację o pouczeniu osoby kontrolowanej o jej prawach;

8) podpis osoby kontrolującej.

§ 16. Znalezione podczas kontroli przedmioty niedozwolone lub substancje psychoaktywne podlegają zatrzymaniu. Przedmioty, których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyła się na koszt osoby kontrolowanej do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego lub aresztu śledczego. Przedmioty, których właściciela nie ustalono, podlegają zniszczeniu, zaś środki pieniężne oraz przedmioty wartościowe przekazuje się na rzecz Skarbu Państwa albo na pomoc postpenitencjarną. Przepisu nie stosuje się do przedmiotów, których posiadanie jest niezgodne z prawem, lub przedmiotów mogących stanowić dowód czynu zabronionego; w takim wypadku należy te przedmioty zabezpieczyć oraz zawiadomić właściwe organy o podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego. Decyzję w sprawie zniszczenia przedmiotów podejmuje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

§ 17. O znalezieniu u tymczasowo aresztowanego lub w celi, w której on przebywa, przedmiotów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego, zawiadamia się organ dysponujący. Na żądanie organu dysponującego przedmioty przekazuje się temu organowi.

Art. 223g. § 1. Kontrola pobieżna polega na powierzchownym sprawdzeniu odzieży, obuwia, przedmiotów znajdujących się na ciele osoby kontrolowanej lub przez nią posiadanych.

§ 2. Kontrolę pobieżną przeprowadzają funkcjonariusze Służby Więziennej tej samej płci co osoba kontrolowana.

§ 3. W wypadku gdy kontrola pobieżna musi być przeprowadzona bezzwłocznie ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, może ją przeprowadzić osoba innej płci niż osoba kontrolowana.

§ 4. Kontroli pobieżnej dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych, sprawdzenia biochemicznego lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 5. W wypadku ujawnienia podczas kontroli pobieżnej przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej przeprowadza się kontrolę osobistą.

Art. 223h. § 1. Kontrola osobista polega na sprawdzeniu:

1) osoby kontrolowanej, jej odzieży, obuwia oraz przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, bez odsłaniania przykrytej odzieżą powierzchni ciała oraz

2) osoby kontrolowanej, jej odzieży, obuwia oraz przedmiotów, które znajdują się na jej ciele, z odsłonięciem przykrytych odzieżą powierzchni ciała w zakresie niezbędnym do odebrania przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej, oraz

3) jamy ustnej, nosa, uszu, włosów oraz miejsc trudno dostępnych osoby kontrolowanej, oraz

4) miejsc intymnych osoby kontrolowanej.

§ 2. Kontrolę osobistą przeprowadzają funkcjonariusze Służby Więziennej tej samej płci co osoba kontrolowana podczas nieobecności osób postronnych i osób odmiennej płci oraz w miejscu niedostępnym w czasie dokonywania kontroli dla osób postronnych.

§ 3. W wypadku gdy kontrola osobista musi być przeprowadzona bezzwłocznie, w trakcie realizacji zadań poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, ze względu na okoliczności mogące stanowić zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, może ją przeprowadzić osoba innej płci niż osoba kontrolowana.

§ 4. W kontroli osobistej może uczestniczyć osoba wykonująca zawód medyczny. W przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia osoby kontrolowanej lub koniecznością wykonania czynności zastrzeżonych dla osoby wykonującej zawód medyczny w kontroli osobistej uczestniczy osoba wykonująca zawód medyczny.

§ 5. Podczas kontroli, o której mowa w § 1 pkt 2–4, osoba kontrolowana powinna być częściowo ubrana. Funkcjonariusz Służby Więziennej w pierwszej kolejności sprawdza część odzieży, a przed sprawdzeniem pozostałej części odzieży umożliwia osobie kontrolowanej włożenie odzieży już sprawdzonej.

§ 6. Kontroli, o której mowa w § 1 pkt 1–3, dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub

substancji psychoaktywnych, sprawdzenia biochemicznego lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych, a kontroli, o której mowa w § 1 pkt 4, dokonuje się poprzez oględziny ciała.

§ 7. Osobie kontrolowanej przysługuje skarga do właściwego sądu penitencjarnego w terminie 7 dni od dnia przeprowadzenia kontroli osobistej w celu zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jej przeprowadzenia.

§ 8. Skargę składa się na piśmie za pośrednictwem dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 9. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o jej nieuwzględnieniu lub stwierdzeniu bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości przeprowadzenia kontroli osobistej.

§ 10. W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości przeprowadzenia kontroli osobistej sąd penitencjarny zawiadamia o tym prokuratora oraz właściwego dyrektora okręgowego Służby Więziennej.

§ 11. Funkcjonariusz Służby Więziennej po poinformowaniu osoby kontrolowanej o rozpoczęciu kontroli osobistej podaje jej podstawę faktyczną i prawną przeprowadzenia kontroli oraz poucza osobę kontrolowaną o prawie, terminie i sposobie złożenia skargi.

§ 12. Kontrola osobista może być przeprowadzona tylko w wypadku określonym w art. 223 g § 5.[59]

Art. 223i. § 1. Kontrola cel i innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych oraz kontrola pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi polega na sprawdzeniu tych miejsc oraz znajdujących się w nich przedmiotów, w tym również za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 2. Kontrolę, o której mowa w § 1, przeprowadza się podczas nieobecności osoby kontrolowanej.

Art. 223j. § 1. Kontrola paczek, przedmiotów i bagaży polega na ich sprawdzeniu wzrokowo, manualnie, za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

§ 2. Kontrolę paczek, przedmiotów i bagaży przeprowadza się w miarę możliwości w sposób niepowodujący ich uszkodzenia.

§ 3. Manualne sprawdzenie zawartości paczki przeprowadza się z udziałem osoby kontrolowanej.

Art. 223k. Kontrola pojazdów, którymi są przewożeni skazani lub tymczasowo aresztowani do i z miejsca pracy poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, polega na ich sprawdzeniu oraz na sprawdzeniu ładunków tych pojazdów, za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

59 Art. 223h § 12 - dodanie tego zapisu gwarantuje nienadużywanie tak mocno ingerującej czynności w godność osadzonego.

Art. 223l. § 1. Kontrola miejsca pracy skazanych lub tymczasowo aresztowanych poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego obejmuje kontrolę obiektów, pomieszczeń, szafek i schowków, a także narzędzi, maszyn, urządzeń, pojazdów i innych przedmiotów, w których przebywa, których używa lub które wykorzystuje osoba kontrolowana, wykonując pracę.

§ 2. Osoba kontrolująca ma prawo do swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń podlegających kontroli.

§ 3. Kontroli, o której mowa w § 1, dokonuje się wzrokowo i manualnie lub za pomocą środków technicznych przeznaczonych do wykrywania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych lub z wykorzystaniem psa służbowego wytresowanego do wyszukiwania przedmiotów niedozwolonych lub substancji psychoaktywnych.

Art. 223m. § 1. Kontrola generalna polega na przeprowadzeniu w jednym czasie kontroli osobistej wszystkich osób kontrolowanych na terenie danego zakładu karnego lub aresztu śledczego, kontroli ich cel, innych pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych oraz kontroli pomieszczeń poza oddziałami mieszkalnymi, w których czasowo mogą przebywać osoby kontrolowane.

§ 2. Kontrolę generalną można ograniczyć do wyznaczonego rejonu, pawilonu, pomieszczenia oddziału mieszkalnego lub innego pomieszczenia poza oddziałami mieszkalnymi.

§ 3. Decyzję o przeprowadzeniu kontroli generalnej podejmuje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego. Kontrolą generalną kieruje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego lub wyznaczony przez niego funkcjonariusz Służby Więziennej.

Art. 223n. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób przeprowadzania kontroli, o których mowa w art. 223f § 1, oraz wzory protokołów kontroli, o których mowa w art. 223f § 12, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawności przeprowadzanej kontroli oraz prawidłowego jej dokumentowania.

CZĘŚĆ WOJSKOWA

Rozdział XVI

Przepisy ogólne

Art. 224. Przepisy części ogólnej, szczególnej i końcowej stosuje się odpowiednio do żołnierzy, a w wypadkach wskazanych w ustawie – także do osób powołanych do pełnienia służby wojskowej, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej części.

Art. 224a. Przepisów części wojskowej nie stosuje się do żołnierzy terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie.

Art. 225. § 1. W odniesieniu do orzeczeń sądów wojskowych prawa i obowiązki organów postępowania wykonawczego wymienionych w art. 2 pkt 1–4 i 6 odpowiednio mają:

1) sąd wojskowy pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;

2) sąd wojskowy, o którym mowa w art. 3 § 3;

3) prezes sądu wojskowego lub upoważniony sędzia wojskowy;

4) wojskowy sędzia penitencjarny;

5) wojskowy kurator społeczny.

§ 2. Organami postępowania wykonawczego są także:

1) dowódca jednostki wojskowej;

2) organ administracji wojskowej właściwy ze względu na kompetencje służbowe.

§ 3. Do decyzji organów wymienionych w § 1 pkt 3–5 oraz § 2 stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 226. § 1. Nadzór penitencjarny nad wykonywaniem kary aresztu wojskowego, tymczasowego aresztowania zastosowanego przez sąd wojskowy oraz zatrzymaniem sprawuje wojskowy sędzia penitencjarny.

§ 2. Nadzór określony w § 1 dotyczy również kary ograniczenia wolności wykonywanej w wydzielonej jednostce wojskowej.

Rozdział XVII

Kara ograniczenia wolności

Art. 227. § 1. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 3 Kodeksu karnego wykonuje dowódca jednostki wojskowej, w której skazany pełni służbę, lub inny właściwy dowódca.

§ 2. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 4 Kodeksu karnego wykonuje dowódca wydzielonej jednostki wojskowej.

Art. 228. § 1. Minister Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi jednostki wojskowe wydzielone do wykonywania kary określonej w art. 323 § 4 Kodeksu karnego.

§ 2. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary określonej w art. 323 § 4 Kodeksu karnego, uwzględniając w szczególności zasady wykonywania tej kary wobec osób podlegających służbie wojskowej.

§ 3. Zawarte w regulaminie odstępstwa od ogólnie obowiązującego porządku wojskowego mają służyć wzmożeniu dyscypliny społecznej i wojskowej oraz utrwaleniu wiedzy wojskowej.

Art. 229. § 1. Jeżeli w wyroku orzeczono obowiązek określony w art. 323 § 3 Kodeksu karnego, dokonywanie potrąceń następuje stosownie do wskazań sądu.

§ 2. Dowódca jednostki wojskowej zawiadamia sąd o potrąceniach dokonywanych z wynagrodzenia skazanego.

Art. 230. § 1. Zwolnienie od reszty kary oraz uznanie kary za wykonaną przewidziane w art. 83 Kodeksu karnego może nastąpić również na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

§ 2. Do orzekania w przedmiocie określonym w art. 323 § 5 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio art. 13.

Rozdział XVIII

Kara pozbawienia wolności i kara aresztu wojskowego

Art. 231. Szkolenie wojskowe skazanych na karę aresztu wojskowego ma na celu utrwalenie nabytej wiedzy wojskowej, utrzymanie sprawności fizycznej i psychicznej, a także wzmożenie dyscypliny.

Art. 232. § 1. Szkoleniem wojskowym w zakładzie karnym dla odbywających karę aresztu wojskowego kieruje oficer wyznaczony, na podstawie odrębnych przepisów, do wykonywania zadań poza wojskiem.

§ 2. Oficer kierujący szkoleniem wojskowym jest zastępcą dyrektora zakładu karnego, a także przełożonym żołnierzy zawodowych wyznaczonych do wykonywania zadań w tym zakresie.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego, przed podjęciem decyzji związanych z wykonywaniem kary, zapoznaje się z opinią oficera kierującego szkoleniem wojskowym; oficer ten wchodzi w skład komisji penitencjarnej.

Art. 233. Oddzielnie rozmieszcza się następujących skazanych:

1) oficerów;

2) podoficerów zawodowych, służby nadterminowej i okresowej;

3) pozostałych.

Art. 234. § 1. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego może otrzymywać nagrody przewidziane w art. 138 § 1, z tym że czas widzenia określonego w art. 138 § 1 pkt 7 nie może przekroczyć 60 godzin.

§ 2. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego otrzymuje w dniu Święta Wojska Polskiego od dyrektora zakładu karnego zezwolenie na widzenie poza obrębem zakładu, chyba że przemawia przeciwko temu brak postępów w szkoleniu wojskowym.

§ 3. Do zezwolenia określonego w § 2 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 7 i 8 oraz art. 140.

Art. 235. § 1. W stosunku do żołnierza sąd może zastosować odpowiednio art. 330 Kodeksu karnego, jeżeli wniosek złoży dowódca jednostki wojskowej.

§ 2. Na żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową, w stosunku do którego zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, bez względu na jej wymiar, sąd może nałożyć odpowiednie obowiązki lub środki, określone w art. 67 lub 72 Kodeksu karnego.

Art. 236. Dla realizacji celów kary dyrektor zakładu karnego współdziała z odpowiednimi instytucjami wojskowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

Rozdział XIX

Środki karne

Art. 237. W razie orzeczenia wobec żołnierza wydalenia z zawodowej służby wojskowej lub degradacji sąd zarządza wykonanie orzeczonego środka przez właściwego dowódcę oraz zawiadamia o treści orzeczenia odpowiedni w sprawach kadrowych organ wojskowy.

Art. 238. Jeżeli wobec żołnierza orzeczono środek karny inny niż przewidziany w art. 237, sąd zawiadamia o orzeczeniu również dowódcę jednostki wojskowej, w której skazany pełnił ostatnio służbę, oraz właściwe w sprawach kadrowych organy wojskowe.

Art. 239. § 1. W razie oddania pod dozór przez sąd wojskowy skazanej osoby cywilnej, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 2. W razie zwolnienia z czynnej służby wojskowej żołnierza, którego sąd wojskowy oddał pod dozór po skazaniu, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 3. W razie oddania pod dozór przez sąd powszechny skazanego żołnierza odbywającego czynną służbę wojskową, przepis art. 334 § 2 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio.

§ 4. Dozór wobec żołnierza czynnej służby wojskowej wykonuje się w miejscu pełnienia służby.

Rozdział XX

Tymczasowe aresztowanie

Art. 240. Tymczasowo aresztowanych żołnierzy służby czynnej osadza się w areszcie śledczym w wydzielonych celach.

Art. 241. (uchylony)

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Rozdział XXI

Objaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 242. § 1. Jeżeli w części ogólnej niniejszego kodeksu używa się określenia „skazany”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego oraz do sprawcy, wobec którego zastosowano środek zabezpieczający.

§ 1a. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „skazany”, należy przez to rozumieć również ukaranego karą orzeczoną za wykroczenie lub karą porządkową oraz osobę, wobec której zastosowano środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, należy przez to rozumieć również podejrzanego.

§ 3. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, karę aresztu lub zastępczą karę aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawienie wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „zakład karny” oznacza także oddział zakładu karnego w areszcie śledczym, a określenie „areszt śledczy” oznacza także oddział aresztu śledczego w zakładzie karnym.

§ 4. Określenie „sąd” bez bliższego sprecyzowania oznacza sąd powszechny lub wojskowy określony w art. 3 § 1, z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 6 § 1, art. 7, art. 8 § 2, art. 9 § 3 i 4, art. 10, art. 11 § 1, art. 13, art. 15 oraz art. 18–24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego lub innego sądu właściwego na podstawie niniejszego kodeksu.

§ 4a. Określenie „dyrektor” oznacza również zastępcę dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, a także funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego lub aresztu śledczego, który został upoważniony do zastępowania dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego podczas jego nieobecności.

§ 5. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników” oznacza przeciętne wynagrodzenie miesięczne w poprzednim kwartale, obowiązujące od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do celów emerytalno-rentowych.

§ 5a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „minimalne wynagrodzenie za pracę” oznacza minimalne wynagrodzenie ustalone na podstawie przepisów odrębnych.

§ 6. Przez pojęcie nadzoru nad korespondencją rozumie się otwarcie listu i sprawdzenie jego zawartości.

§ 7. Przez pojęcie cenzury korespondencji rozumie się zapoznawanie się z treścią pisma oraz usunięcie części jego tekstu lub uczynienie go nieczytelnym.

§ 8. Przez pojęcie zatrzymania korespondencji rozumie się nieprzekazanie jej adresatowi i dołączenie do organu, który zarządził zatrzymanie tej korespondencji.[60]

§ 8a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „korespondencja urzędowa” oznacza korespondencję z organami i przedstawicielem, o których mowa w art. 8a § 3.

§ 9. Przez pojęcie nadzoru nad widzeniem rozumie się zapewnienie porządku w czasie jego trwania.

§ 10. Przez pojęcie kontroli rozmowy w trakcie widzenia, rozmowy telefonicznej lub rozmowy za pomocą innych środków łączności rozumie się zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość jej przerwania lub utrwalenia.

§ 11. (uchylony)

§ 11a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „osoba kontrolowana” oznacza skazanego lub tymczasowo aresztowanego, który:

1) jest poddany kontroli pobieżnej lub kontroli osobistej;

2) przebywa w kontrolowanych celach i pomieszczeniach;

3) posiada lub do którego należą kontrolowane paczki, przedmioty i bagaże;

60 Art. 242 § 8 - zmiany w brzmieniu definicji z powodu zmian artykułów w części głównej kodeksu.

4) jest przewożony kontrolowanym pojazdem do i z miejsca zatrudnienia poza zakładem karnym lub aresztem śledczym;

5) przebywa w kontrolowanym miejscu pracy poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 12. Użyte w niniejszym kodeksie określenia „kościół”, „inny związek wyznaniowy” należy rozumieć jako kościół, inny związek wyznaniowy o ustawowo uregulowanej sytuacji prawnej.

§ 12a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „substancja psychoaktywna” oznacza alkohol, środki odurzające, substancje psychotropowe, ich prekursory, środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.

§ 13. Przez użyte w art. 91 pkt 7, art. 92 pkt 9 oraz w art. 139 § 3 i 4 określenie „w roku” należy rozumieć okres 12 miesięcy poprzedzających dzień rozpoczęcia korzystania z kolejnej przepustki lub zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 14. Przez użyte w niniejszym kodeksie określenia „zakład pracy” i „podmiot zatrudniający” należy rozumieć pracodawcę jako jednostkę organizacyjną zatrudniającą pracowników.

§ 15. Przez pojęcie wynagrodzenia przypadającego skazanemu rozumie się kwotę, pozostałą po dokonaniu potrąceń z wynagrodzenia przysługującego składek na ubezpieczenie społeczne, kwoty na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i kwoty na Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywięziennych Zakładów Pracy, stanowiącą podstawę do naliczenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

§ 16. Przez pojęcie przedmiotów niedozwolonych rozumie się:

1) przedmioty, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego;

2) przedmioty, które mogą utrudniać realizację ustalonego porządku wewnętrznego obowiązującego w zakładzie karnym lub areszcie śledczym;

3) przedmioty niebezpieczne, które mogą stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego lub osób w nich przebywających, w tym broń, amunicję lub materiały wybuchowe;

4) Dokumenty, środki pieniężne, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których skazany lub tymczasowo aresztowany nie może posiadać w zakładzie karnym lub areszcie śledczym poza depozytem; [61]

5) przedmioty, których posiadanie jest niezgodne z prawem.

Rozdział XXII

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 243. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie.

61 Art. 242 § 16 pkt. 4 - zmiany w brzmieniu definicji z powodu zmian artykułów w części głównej kodeksu.

§ 2. Czynności procesowe w zakresie postępowania wykonawczego i inne czynności wykonawcze, dokonane przed wejściem w życie niniejszego kodeksu z zachowaniem przepisów dotychczasowych, są skuteczne.

§ 3. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe czy Kodeks karny wykonawczy, stosuje się niniejszy kodeks.

Art. 244. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się odpowiednio przy wykonywaniu wyroków po przejęciu obywatela polskiego skazanego za granicą; określenie kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary albo środka karnego lub zabezpieczającego podlegających wykonaniu następuje według przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego.

Art. 245. Do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca lub obywatela polskiego, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.

Art. 246. § 1. W wypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi lub zdrowotnymi albo poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może na czas określony wstrzymać lub ograniczyć zatrudnienie osadzonych, kontakty między nimi, udzielanie widzeń i spacerów, przeprowadzanie zajęć o charakterze zbiorowym, odprawianie nabożeństw i udzielanie posług religijnych, dokonywanie zakupów, otrzymywanie paczek, a także korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych, nakazać zamknięcie cel lub innych pomieszczeń, w których przebywają lub pracują osadzeni, zabronić posiadania w celi niektórych przedmiotów oraz zawiesić funkcję rzecznika skazanych.

§ 2. W wypadku wprowadzenia ograniczeń lub zakazów, o których mowa w § 1, na okres do 7 dni, dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego bezzwłocznie powiadamia o swojej decyzji sędziego penitencjarnego. Przedłużenie okresu trwania ograniczeń lub zakazów wymaga zgody tego sędziego. Brak zgody sędziego nie wstrzymuje wykonania decyzji dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. Na decyzję sędziego dyrektorowi zakładu lub aresztu przysługuje skarga do sądu penitencjarnego. Przepis art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli widzenie, ze względu na osobę odwiedzanego lub odwiedzającego, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo dla porządku prawnego, dyrektor zakładu lub aresztu może uzależnić jego odbycie od spełnienia warunków zapewniających bezpieczeństwo.

Art. 247. § 1. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, porządek wewnętrzny zakładów karnych i aresztów śledczych, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności i regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania tymczasowego aresztowania, określające w szczególności:

1) organizację przyjęć do zakładów karnych i aresztów śledczych,

2) sposób rozmieszczania osadzonych w celach mieszkalnych,

3) organizację przyjmowania korespondencji i organizację widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych,

4) (uchylony)

5) warunki opieki zdrowotnej i bytowej w zakładach karnych i aresztach śledczych,

6) sposób przygotowania skazanych i tymczasowo aresztowanych do ich zwolnienia z zakładu karnego i aresztu śledczego

– uwzględniając potrzebę zapewnienia porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary aresztu wojskowego, uwzględniając w szczególności organizację przyjęć tych osób do zakładu karnego, zasady rozmieszczania skazanych żołnierzy w celach mieszkalnych, zasady udziału organów wyznaczonych przez Ministra Obrony Narodowej w procesie resocjalizacji skazanych żołnierzy oraz metody oddziaływania na skazanego uwzględniające zasady pełnienia służby wojskowej.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposoby prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie zwłaszcza ich organizację, warunki, zasady i formy oraz sposób dokumentowania prowadzonych oddziaływań;

2) warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na uwadze potrzebę zapewnienia osadzonym odzieży, bielizny, obuwia, sprzętu stołowego, środków higieny i czystości, a także wyposażenia pomieszczeń w podstawowy sprzęt kwaterunkowy;

3) sposoby załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, biorąc w szczególności pod uwagę zasady i tryb przyjmowania i rozpoznawania wniosków, skarg i próśb, a także ich ewidencję i dokumentowanie;

4) czynności administracyjne związane z prowadzeniem depozytu przedmiotów wartościowych i środków pieniężnych osób pozbawionych wolności, dotyczące w szczególności: przyjmowania, przechowywania, wydawania, przekazywania między jednostkami organizacyjnymi, rozliczania należności za pracę, dokonywania zakupów oraz ewidencjonowania i dokumentowania tych czynności, mając w szczególności na względzie potrzebę zapewnienia sprawnego wykonywania czynności administracyjnych w zakładach karnych i aresztach śledczych;

5) czynności administracyjne związane z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowanie tych czynności, w szczególności:

a) ustalanie rejonizacji osadzania w zakładach karnych i aresztach śledczych,

b) przyjmowanie tymczasowo aresztowanych, skazanych i ukaranych do zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich zwalnianie z tych zakładów i aresztów, w tym:

– dokumenty niezbędne do przyjęcia, dalszego wykonywania pozbawienia wolności lub zwolnienia osadzonego albo skutkujące obliczenie okresu wykonywania kary,

– godziny przyjmowania do zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich zwalniania z tych zakładów i aresztów,

c) poddawanie osadzonych czynnościom identyfikacyjnym,

d) izolowanie tymczasowo aresztowanych,

e) obliczanie okresu wykonywania kary i środka przymusu,

f) ewidencjonowanie osadzonych,

g) wydawanie osadzonych do udziału w czynnościach procesowych oraz do zakładów leczniczych,

h) doręczanie korespondencji urzędowej osadzonym

– mając w szczególności na względzie potrzebę zapewnienia sprawnego wykonywania czynności administracyjnych oraz porządku wewnętrznego w zakładach karnych i aresztach śledczych;

6a) warunki wstępu na teren jednostek organizacyjnych Służby Więziennej osób niebędących funkcjonariuszami lub pracownikami Służby Więziennej albo pracownikami przywięziennych zakładów pracy, mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego wykonywania zadań przez Służbę Więzienną, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz bezpieczeństwa osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Art. 248. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określi:

1) organizację ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;

2) szczegółowe zasady prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresy czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych;

3) organizację służby zdrowia w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;

4) sposób prowadzenia akt ewidencyjnych, w tym wzór tych akt oraz wzory innych dokumentów i druków ewidencyjnych;

5) dopuszczalną ilość i wymiary rzeczy, w tym żywności, znajdujących się w posiadaniu skazanego w trakcie pobytu w zakładzie karnym oraz sposób postępowania z przedmiotami i żywnością, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek lub utrudniają konwojowanie;

6) sposoby ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej;

7) sposoby ochrony i konwojowania skazanych oraz tymczasowo aresztowanych;

8) zadania ochronne funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz pracowników przywięziennych zakładów pracy;

9) wyposażenie i system zabezpieczeń pomieszczeń, w których realizowane są czynności służbowe w bezpośrednim kontakcie ze skazanym.

Art. 249. Okresy pracy skazanego, wykonywanej przed dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, na zasadach obowiązujących przed tym dniem.

Art. 250. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego lub użycie broni względem osób pozbawionych wolności reguluje odrębna ustawa.

Art. 251. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu tracą moc dotychczasowe przepisy dotyczące spraw w nim unormowanych.

Art. 252. Jeżeli do któregokolwiek z przedmiotów unormowanych w niniejszym kodeksie przewidziane jest wydanie przepisów wykonawczych, do czasu ich wydania zachowują moc przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszego kodeksu.

Art. 253. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Uzasadnienie

Niniejsza propozycja kompleksowej zmiany Kodeksu Karnego Wykonawczego ma na celu nie tylko poprawienie jakości wykonywania kary pozbawienia wolności, ale i dostosowanie przepisów do tych obowiązujących w większości państw o ugruntowanej demokracji.

Zmniejsza też znacząco obciążenia Skarbu Państwa (szczególnie nowelizacja artykułu 159), gdzie wedle posiadanych danych da się **zredukować roczny koszt utrzymania więźnia** z ok. 54070,44 zł **do ok. 10080 zł** (dane z CZSW za 2022 rok) - przy zastosowaniu tego artykułu zostanie też znacząco zmniejszona ilość pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej przez redukcję zbędnych w tym wypadku czynności oraz -co istotne - nastąpi też odciążenie Sądów Okręgowych, gdyż przestaną rozpoznawać wnioski o warunkowe przedterminowe zwolnienie, a w 2022 roku było ich 22012, co pozwoli na **lepszą organizację stanowisk pracy w Sądach** i przesunięcie Sędziów do bardziej obciążonych wydziałów, co spowoduje szybsze rozpoznawaniu spraw Obywateli.

Co równie istotne poprzez zmniejszenie ilości osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych nastąpi **szybsze wykonanie kar** osób oczekujących na osadzenie w zakładach karnych oraz **zmniejszy koszta społeczne**, gdyż po opuszczeniu zakładu karnego byli więźniowie będą musieli się sami utrzymywać, a ponieważ propozycja obejmuje wprowadzenie zapisu artykułu 159 § 4 pkt. 7 - można założyć, że **ściągalność nałożonych wyrokami sądów zobowiązań finansowych** (np. zadośćuczynień, nawiązek itp) **wzrośnie do ok. 97%.**

Zmiana ta powoduje też dostosowanie zapisów kodeksu do Konstytucji, gdyż jak wielu komentatorów Kodeksu Karnego Wykonawczego (np. prof. Lelental) podnosiło, że m.in. obligatoryjna zgoda na kontrolę korespondencji,

rozmów, widzeń itd. osób pozbawionych wolności jest „na granicy niekonstytucyjności” - nowe brzmienie zapisów w tym względzie zrównuje prawa osób osadzonych z prawami reszty obywateli, bez uszczerbku dla bezpieczeństwa jednostek, gdyż obecna kontrola jest iluzoryczna, a osoby skazane bez trudu ją omijają.

Ponadto zmniejszy to znacząco ilość pracy m. in. Wychowawców, którzy będą mogli zająć się pracą resocjalizacyjną z więźniami.

Zmiana dotycząca przyznawania systemu półotwartego i otwartego (artykuł 89) też przyczyni się do zmniejszenia ilości pracy funkcjonariuszy - ponadto wyeliminuje subiektywność oceny skazanego, skutkującą często odmową zmiany systemu odbywania kary - gdy np. dany funkcjonariusz nie przepadał za danym osadzonym, choć obiektywnie nadawał się on do uzyskania awansu.

Niniejsza propozycja kompleksowej nowelizacji Kodeksu Karnego Wykonawczego jest pracą grupową pod przewodnictwem dwójki lobbystów zawodowych - Katarzyny Ewy Wierzbickiej (MSWiA 00530) i Piotra M. Wierzbickiego (MSWiA 00539), którzy mają wieloletnie doświadczenie praktyczne w kwestii stosowania zapisów Kodeksu Karnego Wykonawczego.

Liczymy, że znajdzie ona Państwa poparcie i wspólnie dokonamy zmiany, która zaowocuje ostatecznie podniesieniem skuteczności resocjalizacji w naszym kraju do poziomu z krajów skandynawskich.

Dodatkowe informacje na temat tego projektu są dostępne na stronie:
www.otwartalegislacja.pl

D. ZAŁĄCZONE DOKUMENTY	
1	Oświadczenie o wpisie do rejestru podmiotów wykonujących zawodową działalność lobbingową
2	Oświadczenie wskazujące podmioty, na rzecz których wykonywana jest zawodowa działalność lobbingowa
E. Niniejsze zgłoszenie dotyczy uzupełnienia braków formalnych/zmiany danych zgłoszenia dokonanego dnia .....** (podać datę z części F poprzedniego zgłoszenia)	

F. OSOBA SKŁADAJĄCA ZGŁOSZENIE		
Imię i nazwisko	Data	Podpis
Katarzyna Ewa Wierzbicka	23.12.2024	

G. KLAUZULA ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZA SKŁADANIE FAŁSZYWYCH ZEZNAŃ

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia .....

(podpis)

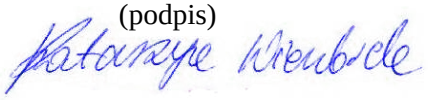

* Jeżeli zgłoszenie nie jest składane w trybie art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, treść: "- Zgłoszenie zmiany danych" skreśla się.

** Niepotrzebne skreślić.

Pouczenie:

1. Jeżeli zgłoszenie ma na celu uwzględnienie zmian zaistniałych po dacie wniesienia urzędowego formularza zgłoszenia (art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa) lub uzupełnienie braków formalnych poprzedniego zgłoszenia (§ 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 2011 r. w sprawie zgłaszania zainteresowania pracami nad projektami aktów normatywnych oraz projektami założeń projektów ustaw (Dz. U. Nr 181, poz.1080), w nowym urzędowym formularzu zgłoszenia należy wypełnić wszystkie rubryki, powtarzając również dane, które zachowały swoją aktualność.

2. Część B formularza wypełnia się w przypadku zgłoszenia dotyczącego jednostki organizacyjnej oraz w sytuacji, gdy osoba fizyczna, która zgłasza zainteresowanie pracami nad projektem założeń projektu ustawy lub projektem aktu normatywnego, nie będzie uczestniczyła osobiście w tych pracach.

3. W części D formularza, stosownie do okoliczności, uwzględnia się dokumenty, o których mowa w art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa, a także pełnomocnictwa do wniesienia zgłoszenia lub do reprezentowania podmiotu w pracach nad projektem aktu normatywnego lub projektu założeń projektu ustawy.

4. Część E formularza wypełnia się w przypadku uzupełnienia braków formalnych lub zmiany danych dotyczących wniesionego zgłoszenia.

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa

Na podstawie art. 74 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i sposób:

1) poddawania oskarżonego oraz osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, zwanych dalej „osobami”, oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała, w tym pobraniu krwi, włosów lub wydzielin organizmu,
2) wykonywania z ich udziałem czynności pobrania od osób wymazu ze śluzówki policzków, pobrania odcisków, fotografowania, okazania w celach rozpoznawczych innym osobom, zwanych dalej „czynnościami”

– w postępowaniu karnym.

§ 2. 1. Osoby poddaje się oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom, zwanym dalej „badaniami”, oraz wykonuje się czynności na pisemne polecenie organu prowadzącego postępowanie karne, zwanego dalej „organem postępowania”.

2. Polecenie, o którym mowa w ust. 1, powinno w szczególności zawierać dane niezbędne do identyfikacji osoby, wskazywać przedmiot i zakres badania lub czynności oraz termin i miejsce przeprowadzenia badania lub dokonania czynności.

3. Polecenie, o którym mowa w ust. 1, powinno zawierać pytania do przeprowadzającego badanie lub wykonującego czynności oraz wskazanie czynu zarzucanego oskarżonemu lub okoliczności popełnienia tego czynu.

4. W przypadku niecierpiącym zwłoki badanie przeprowadza się oraz wykonuje czynności na ustne polecenie funkcjonariusza organu postępowania, który jest obowiązany okazać legitymację służbową. Polecenie powinno zostać potwierdzone na piśmie niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia jego wydania.

5. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się, gdy czynności wykonuje funkcjonariusz prowadzący postępowanie przygotowawcze.

§ 3. 1. Termin imiejsce badania lub czynności ustala podmiot przeprowadzający badanie lub dokonujący czynności, chyba że określi je organ postępowania w poleceniu, o którym mowa w § 2 ust. 2.

2. Organ postępowania zapewnia obecność osoby w terminie i miejscu przeprowadzania badania lub wykonywania czynności.

3. W przypadku gdy osoba przebywająca na wolności nie stawi się celem poddania badaniu lub wykonania czynności z jej udziałem albo gdy z innych powodów badanie nie mogło odbyć się lub czynność nie została wykonana w wyznaczonym terminie, podmiot, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany zawiadomić o tym niezwłocznie organ postępowania, wskazując czas i miejsce, w którym badanie to może być przeprowadzone lub czynność ta może być wykonana.

§ 4. Organ postępowania informuje osobę o celu i zakresie badania lub rodzaju czynności oraz poucza o obowiązku poddania się poleceniom umożliwiającym przeprowadzenie badania lub wykonanie czynności z jej udziałem.

Rozdział 2

Badania

§ 5. 1. Osoby poddaje się badaniom w zakładzie opieki zdrowotnej:

1) właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby;
2) właściwym ze względu na siedzibę organu postępowania;
3) który udzielił osobie pierwszej pomocy lekarskiej lub w którym osoba przebywa na leczeniu.

2. Badania osoby w miarę możliwości przeprowadzają zakłady opieki zdrowotnej dla osób pozbawionych wolności.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach badanie przeprowadza zakład opieki zdrowotnej, albo lekarz inny niż zatrudniony w takim zakładzie, również poza godzinami jego zatrudnienia, wskazany przez organ postępowania.

4. W uzasadnionych przypadkach, gdy przeprowadzenie badań wymaga posiadania specjalistycznych kwalifikacji lub sprzętu medycznego, organ postępowania może polecić przeprowadzenie badań w odpowiedniej instytucji naukowej lub specjalistycznej.

§ 6. Badania przeprowadza lekarz posiadający tytuł specjalisty w dziedzinie medycyny właściwej ze względu na zakres badania.

§ 7. 1. Zakład opieki zdrowotnej lub lekarz przeprowadzający badanie ustala metody i zakres postępowania lekarskiego.

2. Z pobrania krwi, włosów lub wydzielin organizmu lekarz przeprowadzający badanie sporządza protokół.

§ 8. W przypadku gdy lekarz przeprowadzający badanie stwierdzi potrzebę uzyskania opinii lekarza innej specjalności albo przeprowadzenia badań pomocniczych lub obserwacji w zakładzie opieki zdrowotnej, informuje o tym niezwłocznie organ postępowania.

§ 9. 1. W przypadku gdy przeprowadzenie pełnego badania jest niemożliwe, lekarz ogranicza się do wykonania badania w zakresie możliwym w tej sytuacji, umieszczając o tym informację w dokumentacji badania.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do pobrania krwi, włosów lub wydzielin organizmu.

§ 10. 1. Zakład opieki zdrowotnej lub lekarz przeprowadzający badanie wydaje opinię w granicach otrzymanego polecenia.

2. Opinia, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać:

1) opis z przeprowadzonego badania;
2) opis znaków szczególnych stwierdzonych u osoby podczas badania określonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2024 r. w sprawie wzorów kart rejestracyjnych oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 934);
3) spostrzeżenia;
4) wnioski.

3. Zakład opieki zdrowotnej lub lekarz dołącza do opinii protokół pobrania w szczególności krwi, włosów lub wydzielin organizmu, jeśli pobierano je do badań laboratoryjnych.

§ 11. 1. Organ postępowania nie uczestniczy, z zastrzeżeniem art. 198 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w przeprowadzaniu badań.

2. Badania przeprowadza się w warunkach zapewniających osobie bezpieczeństwo i swobodę wypowiedzi. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek przeprowadzającego badanie, organ postępowania zapewnia właściwie zabezpieczone pomieszczenie.

Rozdział 3

Czynności

§ 12. 1. Wymaz ze śluzówki policzków od osób pobiera się przy użyciu przeznaczonych specjalnie do tych celów pakietów kryminalistycznych, oznakowanych indywidualnym kodem kreskowym.

2. Wymaz pobrany ze śluzówki policzków umieszcza się w pojemniku oznaczonym tym samym kodem kreskowym, jakim został oznaczony pakiet kryminalistyczny.

3. Czynności, o których mowa w ust. 1, wykonują funkcjonariusze Policji przeszkoleni w tym zakresie, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach uprawnieni pracownicy służby zdrowia albo instytucji naukowej lub specjalistycznej powołanej do przeprowadzenia badań genetycznych.

§ 13. 1. Pobieranie odcisków palców, dłoni, stóp lub uzębienia odbywa się w sposób umożliwiający ich utrwalenie dla badań porównawczych.

2. Czynności, o których mowa w ust. 1, dokonują przeszkoleni w zakresie podstaw daktyloskopii funkcjonariusze Policji prowadzący postępowanie przygotowawcze, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach wyspecjalizowane w zakresie kryminalistyki komórki organizacyjne Policji lub biegły sądowy.

3. Odciski uzębienia pobierają i utrwalają wyspecjalizowane w zakresie kryminalistyki komórki organizacyjne Policji lub biegły sądowy.

§ 14. 1. Fotografowanie obrazu twarzy, sylwetki lub określonej części ciała odbywa się w sposób umożliwiający jego utrwalenie dla celów dowodowych.

2. Organ postępowania może wskazać tło, na jakim ma być wykonane utrwalenie obrazu, oraz pozycję, ubiór, uczesanie lub zarost osoby, a także wskazać rodzaj urządzenia, na którym ma być utrwalony obraz.

3. W przypadku gdy dla celów dowodowych niezbędne jest utrwalenie obrazu intymnych części ciała, czynność tę przeprowadza się pod nieobecność osób trzecich, przez osobę tej samej płci.

§ 15. 1. Okazanie osoby w celach rozpoznawczych odbywa się w sposób wskazany przez organ postępowania.

2. Osoba przy okazywaniu sylwetki lub twarzy, w uzasadnionych przypadkach, wypowiada słowa lub artykułuje głoski wskazane przez organ postępowania.

§ 16. 1. Utrwalenie głosu odbywa się w sposób umożliwiający jego utrwalenie do celów dowodowych.

2. Organ postępowania może określić słowa lub głoski, które powinna wypowiedzieć w czasie utrwalania głosu osoba, a także wskazać rodzaj urządzenia, na którym głos ma być utrwalony.

3. Czynności, o których mowa w ust. 1, dokonują wyspecjalizowane w zakresie kryminalistyki komórki organizacyjne Policji lub biegły sądowy.

§ 17. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[1)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

w porozumieniu
MINISTER ZDROWIA

[1)] Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej (Dz. U. poz. 299 oraz z 2013 r. poz. 375), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji, zawartej w art. 74 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Przewiduje ona określenie przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia szczegółowych warunków i sposobu poddawania oskarżonego oraz osoby co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, badaniom, a także wykonywania z ich udziałem czynności, o których mowa w § 2 pkt 1 i 3 oraz § 3 w art. 74 k.p.k., z uwzględnieniem tego, aby gromadzenie, utrwalanie i analiza materiału dowodowego były dokonywane zgodnie z aktualną wiedzą w zakresie kryminalistyki i medycyny sądowej.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej (Dz. U. poz. 299, z późn. zm.), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Wskazaną ustawą zmieniono terminologię i w miejsce osoby podejrzanej w art. 74 k.p.k. ustawodawca posługuje się pojęciem „osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa”. Rodzi to konieczność zmiany polegającej na wskazaniu, że projektowane rozporządzenie na potrzeby postępowania karnego określa szczegółowe warunki i sposób poddawania oskarżonego oraz osoby, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przez nią przestępstwa, zwanych dalej „osobami”, oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom niepołączonym z naruszeniem integralności ciała, w tym pobraniu krwi, włosów lub wydzielin organizmu oraz warunki i sposób wykonywania z ich udziałem czynności pobrania wymazu ze śluzówki policzków, pobrania odcisków, fotografowania oraz okazania w celach rozpoznawczych innym osobom (§ 1 rozporządzenia).

W projektowanym rozporządzeniu wskazuje się, że osoby poddaje się oględzinom zewnętrznym ciała oraz innym badaniom, zwanym dalej „badaniami”, oraz wykonuje się czynności na pisemne polecenie organu prowadzącego postępowanie karne, zwanego dalej „organem postępowania”. Wskazano co powinno zawierać polecenie oraz przewidziano, że w przypadku niecierpiącym zwłoki badanie przeprowadza się oraz wykonuje czynności na ustne polecenie funkcjonariusza organu postępowania (§ 2 rozporządzenia).

W § 3 projektowanego rozporządzenia zawarto regulacje dotyczące terminu i miejsca badania lub czynności, zaś w § 4 projektowanego rozporządzenia regulację związane z informacjami przekazywanymi osobie badanej.

W projekcie rozporządzenia uwzględniono wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 marca 2013 r. U 2/11.

Rozdział drugi projektowanego rozporządzenia zawiera szczegółowe regulacje dotyczące badania i opiniowania.

W rozdziale trzecim projektowanego rozporządzenia omówione zostały czynności takie jak pobieranie wymazu, odcisków palców, dłoni, stóp lub uzębienia, fotografowanie obrazu twarzy, sylwetki lub określonej części ciała, okazanie osoby w celach rozpoznawczych i utrwalenie głosu.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem …

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677)

projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu

Na podstawie art. 81a § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu;
2) tryb przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku.

§ 2. Okręgowa rada adwokacka przedstawia prezesowi sądu rejonowego, sądu okręgowego i sądu apelacyjnego, których obszar właściwości obejmuje zasięg terytorialny danej izby, zwanemu dalej „prezesem właściwego sądu”:

1) wykaz adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu, deklarujących gotowość udzielania oskarżonym pomocy prawnej z urzędu;
2) wykaz pozostałych adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu.

§ 3. Rada okręgowej izby radców prawnych przedstawia prezesowi właściwego sądu:

1) wykaz radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według ustawy o radcach prawnych, mających miejsce zamieszkania na obszarze właściwości danego sądu, deklarujących gotowość udzielania oskarżonym pomocy prawnej z urzędu;
2) wykaz pozostałych radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów ustawy o radcach prawnych, mających miejsce zamieszkania na obszarze właściwości danego sądu.

§ 4. 1. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych przedstawiają wykazy, o których mowa w § 2 i § 3, do dnia 30 października każdego roku według stanu na dzień 1 września tego roku. Wykazy mogą być przedstawiane za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznym nośniku danych.

2. Wykazy adwokatów oraz wykazy radców prawnych, o których mowa w § 2 i § 3, zawierają następujące informacje umożliwiające kontakt z adwokatem lub radcą prawnym:

1) imię i nazwisko;
2) adres do doręczeń;
3) numer telefonu;
4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

§ 5. 1. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych informują prezesa właściwego sądu o:

1) każdej zmianie danych, o których mowa w § 4 ust. 2;
2) każdej sytuacji czasowo lub trwale uniemożliwiającej udzielanie przez adwokata lub radcę prawnego pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu karnym;
3) uzyskaniu wpisu na listę adwokatów lub na listę radców prawnych, skutkującym objęciem wykazem, o którym mowa w § 2 lub § 3;
4) skreśleniu adwokata lub radcy prawnego objętego wykazem, o którym mowa w § 2 lub § 3, z listy adwokatów lub z listy radców prawnych.

2. Przepis § 4 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 6. 1. Prezes właściwego sądu ustala na podstawie przedstawionych wykazów, o których mowa w § 2 i § 3, ułożoną w porządku alfabetycznym według nazwisk listę obrońców składającą się z:

1) części A, która obejmuje adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 1 i § 3 pkt 1;
2) części B, która obejmuje adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 2 i § 3 pkt 2.

2. W przypadku gdy prezes właściwego sądu, uwzględniając liczbę spraw, w których jest wyznaczany obrońca z urzędu, uzna, że przedstawione wykazy, o których mowa w § 2 pkt 1 i § 3 pkt 1, zawierają niewystarczającą liczbę adwokatów i radców prawnych, występuje do okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych o wskazanie, w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia otrzymania pisma prezesa właściwego sądu, dodatkowych

adwokatów i radców prawnych, o których mowa w § 2 pkt 1 i § 3 pkt 1, określając ich liczbę. W razie niewskazania przez okręgową radę adwokacką i radę okręgowej izby radców prawnych dodatkowych adwokatów i radców prawnych w wyznaczonym terminie lub wskazania ich w niewystarczającej liczbie, prezes właściwego sądu ustala na podstawie przedstawionych wykazów, o których mowa w § 2 i § 3, ułożoną w porządku alfabetycznym według nazwisk listę obrońców składającą się z adwokatów i radców prawnych.

3. Lista obrońców ustalona przez prezesa właściwego sądu zawiera informacje, o których mowa w § 4 ust. 2, oraz wskazanie tytułu zawodowego adwokata i radcy prawnego.

4. W miarę możliwości listę obrońców sporządza się i prowadzi w formie elektronicznej.

5. Prezes właściwego sądu przekazuje ustaloną listę obrońców do wiadomości okręgowej radzie adwokackiej oraz radzie okręgowej izby radców prawnych. Przepis § 4 ust. 1 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 7. W przypadku, o którym mowa w § 5 ust. 1, prezes właściwego sądu aktualizuje listę obrońców w sposób wskazany w § 6 ust. 1-3.

§ 8. We wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oskarżony może wskazać, czy żąda wyznaczenia adwokata czy radcy prawnego. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy przy wyznaczaniu obrońcy z urzędu nie jest związany żądaniem oskarżonego.

§ 9. 1. Jeżeli nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 81a § 1a zdanie drugie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 albo w § 6 ust. 2, według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania. Wyznaczając obrońcę z urzędu z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu okręgowego oraz przez prezesa sądu apelacyjnego, bierze się pod uwagę również adres do doręczeń adwokata lub radcy prawnego względem miejsca zamieszkania lub pobytu oskarżonego oraz względem siedziby sądu.

2. W razie braku możliwości wyznaczenia obrońcy z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 1, prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 2, w sposób wskazany w ust. 1.

3. Po dokonaniu aktualizacji listy obrońców oraz w razie ustalenia nowej listy obrońców wyznaczanie obrońcy z urzędu kontynuuje się, począwszy od następnego obrońcy z urzędu po ostatnio wyznaczonym.

4. W sprawach podlegających orzecznictwu wojskowych sądów garnizonowych prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu w sposób wskazany w ust. 1-3 z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu okręgowego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą wojskowego sądu garnizonowego, z tym że dla Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni stosuje się listę obrońców ustaloną przez prezesa Sądu Okręgowego w Gdańsku, a dla Wojskowego Sądu Garnizonowego w Warszawie – listę obrońców ustaloną przez prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie.

5. W sprawach podlegających orzecznictwu wojskowych sądów okręgowych prezes sądu lub sąd wyznacza obrońcę z urzędu w sposób wskazany w ust. 1-3 z listy obrońców ustalonej przez prezesa sądu apelacyjnego z siedzibą w miejscowości będącej siedzibą wojskowego sądu okręgowego.

§ 10. 1. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy po wyznaczeniu obrońcy z urzędu podaje oskarżonemu następujące informacje umożliwiające kontakt z adwokatem lub radcą prawnym:

1) imię i nazwisko;
2) adres do doręczeń;
3) numer telefonu;
4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

2. Prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy po wyznaczeniu obrońcy z urzędu podaje adwokatowi lub radcy prawnemu:

1) imię i nazwisko oskarżonego;
2) sygnaturę sprawy;
3) informację, czy oskarżony jest pozbawiony wolności, oraz nazwę jednostki, w której przebywa, a w przypadku stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania – także nazwę organu, do którego dyspozycji pozostaje;
4) dane umożliwiające kontakt z oskarżonym, takie jak: jego adres zamieszkania lub pobytu, adres do doręczeń, numer telefonu, numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2, podaje się oskarżonemu i wyznaczonemu obrońcy z urzędu jednocześnie z powiadomieniem o treści postanowienia albo zarządzenia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu.

§ 11. 1. Wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu złożony przez podejrzanego organ prowadzący postępowanie przygotowawcze przekazuje niezwłocznie do sądu właściwego do

rozpoznania sprawy wraz z dokumentami złożonymi przez podejrzanego w celu wykazania, że nie jest on w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.

2. Przekazując do sądu właściwego do rozpoznania sprawy wniosek i dokumenty, o których mowa w ust. 1, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze dołącza akta sprawy albo odpisy z akt sprawy niezbędne do rozpoznania wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, w szczególności umożliwiające ustalenie sygnatury sprawy, danych osobowych podejrzanego oraz danych dotyczących jego sytuacji rodzinnej i majątkowej.

3. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, organ prowadzący postępowanie przygotowawcze:

1) przekazuje wniosek i dokumenty, o których mowa w ust. 1, wraz z odpisami z akt sprawy, o których mowa w ust. 2, do sądu właściwego do rozpoznania sprawy za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej bezpośrednio po złożeniu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu;
2) zawiadamia, w sposób wskazany w art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, sąd właściwy do dokonania w postępowaniu przygotowawczym czynności wymagającej natychmiastowego podjęcia obrony o złożeniu przez podejrzanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz o przekazaniu wniosku do sądu właściwego do rozpoznania sprawy oraz wskazuje datę tych czynności oraz nazwę sądu.

4. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do wniosku organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o wyznaczenie obrońcy z urzędu wobec stwierdzenia okoliczności uzasadniających wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 1 i § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz do wniosku podejrzanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu na podstawie art. 249 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.'

5. Przekazując do sądu wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie przygotowawcze zawiadamia sąd o wyznaczeniu obrońcy na podstawie art. 301 § 5 lub 6 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 12. 1. W przypadku złożenia przez podejrzanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu przygotowawczym wprost do sądu, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie zwraca się do organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o nadesłanie akt sprawy albo odpisów z akt sprawy w zakresie, o którym mowa w § 11 ust. 2.

2. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, do czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 13. Jeżeli podejrzany, który złożył wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, nie wykazał w sposób należyty, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie wyznacza mu odpowiedni termin na uzupełnienie wniosku.

§ 14. Jeżeli okoliczności wskazują na konieczność natychmiastowego podjęcia obrony, wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy rozpoznaje w pierwszej kolejności. Do czynności, o których mowa w § 13, stosuje się art. 137 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 15. Wykazy przedstawione przez okręgową radę adwokacką i radę okręgowej izby radców prawnych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, na podstawie przepisów dotychczasowych, stanowią podstawę ustalenia przez prezesa właściwego sądu listy obrońców, o której mowa w § 6 niniejszego rozporządzenia.

§ 16. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[1)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

[1)] Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz. U. poz. 1681), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 3 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 81a § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, w tym sposób ustalania listy obrońców udzielających pomocy prawnej z urzędu oraz sposób wyznaczania obrońcy udzielającego pomocy prawnej z urzędu,

2) tryb przekazywania do sądu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz szczegółowy tryb rozpoznawania takiego wniosku

– mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do obrony.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz. U. poz. 1681), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Wskazaną ustawą poszerzono prawo do obrony oskarżonego. Istotne z punktu widzenia niniejszego rozporządzenia pozostają w szczególności przepisy art. 301 § 5 i 6 k.p.k. i art. 81a k.p.k.

Zgodnie z art. 301 § 5 k.p.k. jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 k.p.k., organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2 k.p.k. |Zgodnie z art. 301 § 6 k.p.k. przepis art. 301 § 5 k.p.k. stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1 k.p.k., który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1k.p.k. nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania. W sytuacji, o której mowa w art. 301 § 5 lub 6 k.p.k., wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz inne dokumenty niezbędne do jego rozpoznania organ prowadzący postępowanie przygotowawcze niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu.; w miarę możliwości prezes sądu lub referendarz sądowy wyznacza jako obrońcę z

urzędu adwokata lub radcę prawnego, który został wyznaczony w trybie określonym w art. 301 § 5 lub 6 k.p.k. (art. 81a § 1a k.p.k.).

Wskazane przepisy rodzą konieczność zmiany polegającej na zamieszczenie w projektowanym rozporządzeniu regulacji, zgodnie z którą przekazując do sądu wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie przygotowawcze zawiadamia sąd o wyznaczeniu obrońcy na podstawie art. 301 § 5 lub 6 k.p.k. (§ 11 ust 5 rozporządzenia). Dopełnieniem tej regulacji jest projektowany przepis mówiący, że jeżeli nie zachodzą okoliczności o których mowa w art. 81a § 1a zdanie 2 k.p.k. prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców, o której mowa w § 6 ust. 1 pkt 1 albo w § 6 ust. 2, według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania. (§ 9 ust 1 rozporządzenia). W ten sposób przepisy rozporządzenia zachowają zgodność z nowymi regulacjami zawartymi w Kodeksie postępowania karnego.

Pozostałe przepisy stanowią powtórzenie regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2020 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem ….

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia …

w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym[1)]

Na podstawie art. 244 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[2)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

1) Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012 r., str. 1).

2) Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji, zawartej w art. 244 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 835), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem …

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Załącznik
do rozporządzenia Ministra
Sprawiedliwości
z dnia … (Dz. U. …)

WZÓR

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH ZATRZYMANEGO W POSTĘPOWANIU KARNYM

Zatrzymanemu w postępowaniu karnym przysługują wymienione poniżej uprawnienia:

1. Prawo do informacji o przyczynie zatrzymania i do bycia wysłuchanym (art. 244 § 2)[1)].

2. Prawo do złożenia lub odmowy złożenia oświadczenia w swojej sprawie (art. 244 § 2).

3. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z obrońcą, a także bezpośrednią z nim rozmowę (art. 245 § 1). Dla umożliwienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach. W celu umożliwienia realizacji prawa określonego w art. 245 § 1 zatrzymanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. W razie złożenia przez zatrzymanego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. Koszty pomocy prawnej świadczonej przez obrońcę pełniącego dyżur, o której mowa w § 1, ponosi Skarb Państwa (art. 245 § 2). Przepisy art. 261 stosuje się odpowiednio. Zawiadomienie następuje na żądanie zatrzymanego, chyba że nie ukończył on 18 lat (art. 245 § 3). Osoba zatrzymana ma prawo do jednorazowego porozumienia się ze wskazaną przez siebie osobą, na zasadach określonych przez zatrzymującego. W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, zatrzymujący może odmówić zatrzymanemu zezwolenia na kontakt z tą osobą (art. 245 § 4).

4. Jeżeli zatrzymany nie zna wystarczająco języka polskiego, jest głuchy albo niemy – prawo do korzystania z bezpłatnej pomocy tłumacza (art. 72 § 1, 2 i2a).

5. Prawo do otrzymania odpisu protokołu zatrzymania (art. 244 § 3).

6. Prawo do zawiadomienia osoby najbliższej lub innej wskazanej osoby, jak również pracodawcy, szkoły, uczelni, dowódcy oraz osoby zarządzającej przedsiębiorstwem zatrzymanego albo przedsiębiorstwem, za które jest on odpowiedzialny, o zatrzymaniu (art. 245 § 4, art. 261 § 1, 1a, 2 i 3). O zatrzymaniu Policja zawiadamia organ prowadzący przeciwko oskarżonemu postępowanie w innej sprawie, o ile o nim wie (art. 261 § 2a). Zatrzymanemu na

---

[1)] Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …).

jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z obrońcą, a także bezpośrednią z nim rozmowę. Dla umożliwienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów i radców prawnych dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach (art. 245 § 1). .

7. Jeżeli zatrzymany nie jest obywatelem polskim – prawo do kontaktu z urzędem konsularnym lub z przedstawicielstwem dyplomatycznym państwa, którego jest obywatelem. Jeżeli nie posiada żadnego obywatelstwa – prawo do kontaktu z przedstawicielem państwa, w którym zatrzymany mieszka na stałe (art. 612 § 2). Jeżeli przewiduje to umowa konsularna między Polską a państwem, którego zatrzymany jest obywatelem, właściwy urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne zostaną poinformowane o zatrzymaniu również bez jego prośby.

8. Prawo do wniesienia do sądu zażalenia na zatrzymanie w terminie 7 dni od dnia zatrzymania. W zażaleniu można się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości zatrzymania (art. 246 § 1).

9. Prawo do natychmiastowego zwolnienia, jeżeli przyczyny zatrzymania przestały istnieć albo po upływie 48 godzin od chwili zatrzymania, o ile zatrzymany nie zostanie w tym czasie przekazany do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania. W wypadku przekazania do sądu zatrzymany zostanie zwolniony, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania nie zostanie mu doręczone postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania (art. 248 § 1 i 2).

10. Dostęp do niezbędnej pomocy medycznej.

„Potwierdzam otrzymanie pouczenia”

(data, podpis)

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie sposobu zapewnienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu karnym

Na podstawie art. 245 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Dyżury adwokatów i radców prawnych organizowane w celu umożliwienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy są pełnione przy sądach rejonowych.

§ 2. 1. Liczbę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury przy poszczególnych sądach rejonowych w poszczególnych okresach ustala prezes sądu okręgowego w porozumieniu z prezesem właściwego sądu rejonowego po zasięgnięciu opinii okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych, których zasięg terytorialny obejmuje obszar właściwości danego sądu rejonowego.

2. Ustalając liczbę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury przy sądzie rejonowym, uwzględnia się:

1) okoliczności mogące mieć wpływ na liczbę osób zatrzymanych;
2) konieczność zapewnienia zatrzymanemu możliwości ustanowienia obrońcy z wyboru lub wyznaczenia obrońcy z urzędu.

§ 3. 1. Okręgowa rada adwokacka przedstawia prezesowi właściwego sądu rejonowego wykaz adwokatów uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według przepisów o ustroju adwokatury, mających siedzibę zawodową na obszarze właściwości danego sądu, pełniących dyżury.

2. Rada okręgowej izby radców prawnych przedstawia prezesowi właściwego sądu rejonowego wykaz radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym według ustawy o radcach prawnych, mających miejsce zamieszkania na obszarze właściwości danego sądu, pełniących dyżury.

3. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych przedstawia wykazy, o których mowa w ust. 1 i 2, do dnia 30 listopada każdego roku, obejmujące okres

dyżurów w następnym roku kalendarzowym. Wykazy mogą być przedstawiane za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub na informatycznym nośniku danych.

4. Wykazy adwokatów oraz wykazy radców prawnych, o których mowa w ust. 1 i 2, zawierają następujące informacje:

1) imię i nazwisko adwokata lub radcy prawnego;
2) adres do doręczeń oraz adres, pod którym adwokat lub radca prawny pełni dyżur;
3) numer telefonu zapewniającego stały i bezpośredni kontakt telefoniczny z adwokatem lub radcą prawnym pełniącym dyżur;
4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej;
5) wskazanie okresu, w którym adwokat lub radca prawny pełni dyżur.

5. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych informuje prezesa właściwego sądu rejonowego o każdej zmianie danych objętych wykazami, o których mowa w ust. 1 i 2. Przepis ust. 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 4. 1. Prezes sądu rejonowego ustala na podstawie przedstawionych wykazów, o których mowa w § 3 ust. 1 i 2, listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury z podziałem na okresy pełnienia dyżurów i wskazaniem dla każdego okresu, w porządku alfabetycznym według nazwisk, adwokatów i radców prawnych pełniących dyżur w danym okresie.

2. Lista adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury ustalona przez prezesa sądu rejonowego zawiera informacje, o których mowa w § 3 ust. 4, oraz wskazanie tytułu zawodowego adwokata i radcy prawnego.

3. W miarę możliwości listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury sporządza się i prowadzi w formie elektronicznej.

4. W przypadku, o którym mowa w § 3 ust. 5, prezes właściwego sądu rejonowego aktualizuje listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury w sposób wskazany w ust. 1 i 2.

§ 5. 1. Prezes sądu rejonowego przekazuje niezwłocznie ustaloną listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury do wiadomości prezesowi właściwego sądu okręgowego, okręgowej radzie adwokackiej, radzie okręgowej izby radców prawnych, właściwemu prokuratorowi rejonowemu i komendantowi właściwej jednostki Policji. Przepis § 3 ust. 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku aktualizacji listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury.

§ 6. W przypadku uzasadnionym koniecznością zapewnienia udziału w czynnościach z osobami zatrzymanymi w danym okresie większej liczby adwokatów i radców prawnych niż objęta listą adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury, prezes sądu rejonowego występuje do okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych o wskazanie w wyznaczonym terminie dodatkowych adwokatów i radców prawnych, określając ich liczbę.

§ 7. 1. Adwokaci i radcy prawni pełnią dyżury całodobowo.

2. Adwokaci i radcy prawni pełnią dyżury w miejscu przez siebie wskazanym, zapewniającym możliwość bezpośredniego kontaktu telefonicznego oraz możliwość niezwłocznego podjęcia czynności przez adwokata lub radcę prawnego w postępowaniu karnym.

§ 8. Jeżeli zatrzymany nie ma ustanowionego obrońcy, organ prowadzący postępowanie, pouczając zatrzymanego o uprawieniu do korzystania z pomocy obrońcy, udostępnia mu listę adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury. Oświadczenie zatrzymanego w przedmiocie ustanowienia obrońcy z wyboru lub żądania ustanowienia obrońcy z urzędu dołącza się do akt.

§ 9. 1. W razie złożenia przez zatrzymanego oświadczenia o żądaniu wyznaczenia obrońcy organ prowadzący postępowanie bezzwłocznie wyznacza obrońcę z urzędu z listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury.

2. Organ prowadzący postępowanie wyznacza obrońcę z urzędu według kolejności wpływu wniosków i potrzeb wynikających z innych okoliczności uzasadniających jego wyznaczenie, uwzględniając posiadane informacje o braku sprzeczności interesów stron postępowania.

§ 10. 1. Organ prowadzący postępowanie po wyznaczeniu obrońcy z urzędu podaje zatrzymanemu następujące informacje umożliwiające kontakt z obrońcą:

1) imię i nazwisko;
2) adres do doręczeń;
3) numer telefonu;
4) numer telefaksu lub adres poczty elektronicznej.

2. Organ prowadzący postępowanie wyznaczonemu obrońcy z urzędu podaje:

1) imię i nazwisko zatrzymanego;
2) sygnaturę sprawy;
3) informację o miejscu pobytu zatrzymanego;
4) dane umożliwiające kontakt z zatrzymanym, takie jak: jego adres zamieszkania lub pobytu, adres do doręczeń, numer telefonu, lub adres poczty elektronicznej.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1 i 2, podaje się zatrzymanemu i wyznaczonemu obrońcy z urzędu jednocześnie z powiadomieniem o treści zarządzenia o wyznaczeniu obrońcy z urzędu. Zawiadomienia dokonuję się niezwłocznie.

§ 11. W celu przygotowania się do obrony zatrzymanemu oraz obrońcy zapewnia się w szczególności:

1) możliwość nawiązania kontaktu, w tym za pośrednictwem telefonu;
2) kontakt bez obecności osób trzecich;
3) kontakt w zamkniętym pomieszczeniu;
4) możliwość zapoznania się z materiałami postępowania na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

§ 12. 1. Okręgowa rada adwokacka oraz rada okręgowej izby radców prawnych przedstawią do …. pierwsze wykazy, o których mowa w § 3 ust. 1 i 2, obejmujące okres dyżurów do … .

2. Do dnia ustalenia przez prezesa sądu rejonowego pierwszej listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżury, o której mowa w § 4 ust. 1, stosuje się listę adwokatów sporządzoną na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem … .

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 245 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U...), dalej „k.p.k.”.

Zgodnie z tym przepisem Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia zatrzymanemu korzystania z pomocy obrońcy i możliwości jego wyboru, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w § 2 (pełnionych przez adwokatów i radców prawnych), mając na uwadze prawidłowy przebieg postępowania oraz konieczność zapewnienia zatrzymanemu możliwości wyboru obrońcy.

Potrzeba wydania przedmiotowego rozporządzenia, wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Wskazaną ustawą poszerzono prawo do obrony zatrzymanego. Osoba taka będzie miała prawo do korzystania z pomocy zarówno obrońcy z wyboru jak i obrońcy z urzędu.

Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. znajdą także zastosowanie przy wyznaczaniu obrońcy dla podejrzanego w wypadkach, o których mowa w art. 301 § 3, 5 i 6 k.p.k. i 517j k.p.k., co pozwoli na wykorzystanie list dyżurujących obrońców w szerszym zakresie aniżeli tylko dla osób zatrzymanych.

W § 2-6 projektowanego rozporządzenia uregulowano zasady tworzenia listy adwokatów i radców prawnych pełniących dyżur.

W § 7 projektowanego rozporządzenia wskazano na całodobowy charakter dyżuru i jego pełnienie w miejscu wskazanym przez adwokata lub radcę prawnego. Formuła pełnienia dyżurów w sądach, przyjęta na gruncie rozporządzenia dotyczącego trybu przyspieszonego, w praktyce nie była stosowana.

W § 8-10 projektowanego rozporządzenia zawarto regulacje dotyczące wyznaczania obrońcy dla zatrzymanego.

W § 11 projektowanego rozporządzenia wskazano na praktyczne aspekty realizacji prawa do obrony. Zgodnie z tym przepisem w celu przygotowania się do obrony zatrzymanemu oraz obrońcy zapewnia się w szczególności:

1) możliwość nawiązania kontaktu, w tym za pośrednictwem telefonu;

2) kontakt bez obecności osób trzecich;

3) kontakt w zamkniętym pomieszczeniu;

4) możliwość zapoznania się z materiałami postępowania na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. –Kodeks postępowania karnego.

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem … w związku z wejściem w życie ustawy nowelizującej.

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania[1)]

Na podstawie art. 263 § 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[2)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

1) Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012, str. 1).

2) Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania (Dz. U. poz. 1663), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 2 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji, zawartej w art. 263 § 8 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach przysługujących oskarżonemu w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania (Dz. U. poz. 1663), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem … zgodnie z art. 38 ust 2 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw.

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677)

projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Załącznik
do rozporządzenia Ministra
Sprawiedliwości
z dnia … (Dz. U. …)

Załącznik

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach tymczasowo aresztowanego w postępowaniu karnym

Otrzymujesz to pouczenie, ponieważ jesteś tymczasowo aresztowany.

Jako tymczasowo aresztowany masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy z Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Twoje prawa w postępowaniu karnym.

Jako tymczasowo aresztowany:

1. Masz prawo zdecydować, czy i jakie wyjaśnienia złożysz

Możesz składać wyjaśnienia, odmówić składania wyjaśnień lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania. Nie musisz tłumaczyć, dlaczego odmawiasz odpowiedzi na pytania lub odmawiasz składania wyjaśnień (art. 175 § 1).
W trakcie przesłuchania możesz zażądać, abyś mógł składać wyjaśnienia na piśmie. Przesłuchujący może jednak się na to nie zgodzić, jeśli ma ważne powody (art. 176 § 1 i 2).

2. Masz prawo korzystać z pomocy prawnej

Jako tymczasowo aresztowany nie musisz samodzielnie przechodzić przez postępowanie karne. Możesz skorzystać ze wsparcia prawnika – obrońcy.

Obrońca wybrany przez Ciebie

Możesz samodzielnie ustanowić obrońcę. W takim wypadku sam/sama go opłacasz. Możesz wskazać do trzech obrońców, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania karnego (art. 77).

Obrońca ustanowiony przez sąd – obrońca z urzędu

Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na to, by zapłacić obrońcy (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrońcy bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 78 § 1).

Jeżeli jesteś żołnierzem, funkcjonariuszem Policji lub funkcjonariuszem Straży Granicznej oskarżonym o przestępstwo popełnione w następstwie stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni lub innego uzbrojenia albo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w związku z wykonywaniem czynności lub zadań służbowych odpowiednio:

1) na podstawie art. 11b albo art. 11c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 914), art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, z późn. zm.) albo w czasie trwania operacji wojskowej, o której mowa w art. 2 pkt 18a ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825, z późn. zm.),

2) w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność swoją lub innej osoby albo nienaruszalność granicy państwowej lub przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do tych zamachów albo prowadzenia działań kontrterrorystycznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 194)

i nie masz obrońcy z wyboru, możesz żądać, bez względu na swoją sytuację majątkową, wyznaczenia obrońcy z urzędu (art. 78a § 1).

Jeśli zostaniesz skazany/skazana lub postępowanie zostanie warunkowo umorzone, możesz zostać obciążony/obciążona kosztami obrońcy z urzędu (art. 627 i art. 629).

<u>Obrońca do udziału w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania</u>

Jeśli nie masz obrońcy z wyboru albo wyznaczonego przez sąd obrońcy z urzędu możesz żądać, bez względu na swoją sytuację majątkową, wyznaczenia przez sąd obrońcy z urzędu do udziału w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania oraz rozpoznania zażalenia na zastosowanie lub przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania (art. 249 § 5).

3. Masz prawo korzystać z pomocy tłumacza

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z bezpłatnej pomocy tłumacza (art. 72 § 1).

4. Masz prawo dostępu do informacji o treści zarzutów

Jako tymczasowo aresztowany masz prawo wiedzieć:

1) jakie są zarzuty oraz czy są uzupełniane lub czy zmieniają się w trakcie postępowania;
2) jaka kara Tobie grozi i na podstawie jakich przepisów (art. 313 § 1, art. 314, 325a § 2, art. 325g § 2 i art. 308).

Do czasu zawiadomienia o terminie zaznajomienia z materiałami postępowania masz prawo żądać, by prowadzący przedstawił Tobie ustnie podstawy zarzutów, a także sporządził uzasadnienie na piśmie w ciągu 14 dni (art. 313 § 3).

5. Masz prawo dostępu do akt sprawy

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – Tobie i Twojemu obrońcy udostępnia się akta sprawy w tej części, która zawiera dowody dołączone do wniosku.

6. Masz prawo do wskazania osoby, którą sąd zawiadomi o zastosowaniu tymczasowego aresztowania

O zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania sąd jest zobowiązany bezzwłocznie zawiadomić Twoją osobę najbliższą - możesz wskazać, kto to ma być (np. małżonek, brat, siostra, dziecko, rodzic, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu). Masz również prawo złożyć wniosek, by sąd zawiadomił o zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania inną osobę zamiast lub obok wskazanej przez Ciebie osoby najbliższej, np.

znajomego (art. 261 § 1 i 2).

O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat (art. 261 § 1a).

O zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania sąd zawiadamia również organ prowadzący przeciwko Tobie postępowanie w innej sprawie, o ile posiada informacje o tym postępowaniu. (art. 261 § 2a).

Sąd jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania również Twojego pracodawcę, szkołę, uczelnię, a jeśli jesteś żołnierzem – Twojego dowódcę (art. 261 § 3).

Jeśli jesteś przedsiębiorcą lub niebędącym pracownikiem członkiem organu zarządzającego przedsiębiorstwem, możesz także złożyć wniosek o zawiadomienie przez sąd o zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania - zarządzającego przedsiębiorstwem (art. 261 § 3).

7. Masz prawo do złożenia wniosku o poinformowanie urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego Twojego państwa

Jeżeli nie jesteś obywatelem polskim, możesz złożyć prośbę o poinformowanie

przez sąd lub prokuratura urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego Twojego państwa o zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania.
Jeśli przewiduje to umowa międzynarodowa zawarta między Polską, a państwem, którego jesteś obywatelem, właściwy urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne zostaną poinformowane o zastosowaniu wobec Ciebie tymczasowego aresztowania również bez Twojej prośby (art. 612 § 1).

8. Masz prawo do złożenia zażalenia

Masz prawo złożyć zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania w terminie 7 dni od daty doręczenia Tobie postanowienia. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania sąd rozpoznaje nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami (art. 252 § 1 i 3).

9. Masz prawo do złożenia wniosku o uchylenie lub zmianę tymczasowego aresztowania

Masz prawo w każdym czasie składać wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania lub jego zmianę na inny środek zapobiegawczy. Taki wniosek zostanie rozstrzygnięty w ciągu 3 dni przez prokuratora, a po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu – przez sąd, przed którym sprawa się toczy. Na postanowienie w przedmiocie wniosku przysługuje Ci zażalenie tylko wtedy, gdy wniosek został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania (art. 254 § 1 i 2).

10. Masz prawo do pomocy medycznej

Masz prawo do zapewnienia Tobie na każdym etapie postępowania niezbędnej pomocy medycznej.

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa w kompletny i zrozumiały sposób.

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka[1)]

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego;
2) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, który nie ukończył 18 lat;
3) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego;
4) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat;
5) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka;
6) wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka, który nie ukończył 18 lat.

§ 2. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

[1)] Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012, str. 1), dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, str. 57), dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, str. 2) oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1).

§ 5. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

§ 7. Wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[2)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

[2)] Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. poz. 1658), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 3 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. ...), dalej „k.p.k.”.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. poz. 1658), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem …

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Załączniki
do rozporządzenia Ministra
Sprawiedliwości
z dnia … (Dz. U. …)

Załącznik nr 1

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego

Otrzymujesz to pouczenie, ponieważ jesteś podejrzanym.

Jako podejrzany masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Masz prawo otrzymać to pouczenie na piśmie, przed pierwszym przesłuchaniem.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Twoje prawa i obowiązki w postępowaniu karnym

Jako podejrzany:

1. Masz prawo zdecydować, czy i jakie wyjaśnienia złożysz

Możesz składać wyjaśnienia, odmówić składania wyjaśnień lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania. Nie musisz tłumaczyć, dlaczego

odmawiasz odpowiedzi na pytania lub odmawiasz składania wyjaśnień (art. 175 § 1).
Wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem art. 301 § 1–9 lub art. 301a nie mogą stanowić dowodu, chyba że oskarżony o to wnosi (art. 171 § 7a k.p.k.).

W trakcie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym możesz zażądać, abyś mógł składać wyjaśnienia na piśmie. Przesłuchujący może jednak się na to nie zgodzić, jeśli ma ważne powody (art. 176 § 1 i 2).

Jeśli bierzesz udział w czynnościach, możesz składać wyjaśnienia co do dowodów, których one dotyczą (art. 175 § 2).

2. Masz prawo korzystać z pomocy prawnej

Jako podejrzany nie musisz działać sam w postępowaniu karnym. Możesz skorzystać ze wsparcia adwokata lub radcy prawnego – obrońcy.

Obrońca może reprezentować Cię w toku całego postępowania albo przy konkretnej czynności procesowej.

Art. 301 § 2. Jeżeli podejrzany, pouczony o prawie do żądania udziału obrońcy w pierwszym przesłuchaniu, oświadczy, że rezygnuje z tego prawa, niezwłocznie przystępuje się do przesłuchania, odnotowując w protokole rezygnację podejrzanego z tego prawa.
Art. 301 § 3. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia takiego oświadczenia, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy

organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina.
Art. 301 § 4. W wezwaniu do stawiennictwa na przesłuchanie należy podejrzanego pouczyć o prawie do ustanowienia obrońcy. W takim wypadku przepisu Art. 301 § 3 nie stosuje się.
Art. 301 § 5. Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1, organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2. Przepis Art. 301 § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.
Art. 301 § 6. Przepis Art. 301 § 5 stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1, który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1 nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania.
Art. 301 § 7. Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 stosuje się odpowiednio w wypadkach, o których mowa w Art. 301 § 3, 5 i 6.
Art. 301 § 8. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne ze względu na zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, można niezwłocznie przystąpić do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W protokole przesłuchania umieszcza się informację o przyczynach odmowy umożliwienia kontaktu z obrońcą.
Art. 301 § 9. W przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego przepisy Art. 301 § 2 i 8 stosuje się

odpowiednio. Ograniczenie, o którym mowa w Art. 301 § 8 nie może być stosowane po upływie 14 dni od przedstawienia podejrzanemu zarzutów.
Art. 301 § 10. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego nie tamuje tej czynności.
Art. 301 § 11. Przepisy Art. 301 § 1–8 oraz art. 300 § 1, 1a i 1b stosuje się odpowiednio do okazania podejrzanego przeprowadzanego przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego. Przed okazaniem należy poinformować podejrzanego o zarzucie, w związku z którym okazanie ma być przeprowadzone.

Jeżeli jesteś tymczasowo aresztowany:

1) Twój obrońca może rozmawiać z Tobą w areszcie sam na sam – bez obecności innych osób;
2) możesz kontaktować się ze swoim obrońcą korespondencyjnie.

Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie (art. 73 § 1 k.p.k.).
Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.). Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (art. 259 § 3 k.p.k.).

Zgodnie z art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w):
Art. 212 § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z

młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności: 1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych; 1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej, pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych; 2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym; 3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne; 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych; 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

Art. 212 § 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja

aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.
Art. 212 § 2a. Przepis Art. 212 § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.
Art. 212 § 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

Podczas śledztwa lub dochodzenia możesz żądać, aby w przesłuchaniach brał udział Twój obrońca. Jeśli jednak Twój obrońca nie przyjdzie na przesłuchanie, przesłuchujący i tak będzie mógł je przeprowadzić (art. 301).

Obrońca wybrany przez Ciebie

Możesz samodzielnie ustanowić obrońcę. W takim wypadku sam/sama go opłacasz. Możesz wybrać nie więcej niż trzech obrońców, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania karnego (art. 77).

Obrońca wyznaczony przez sąd – obrońca z urzędu

Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na to, by zapłacić obrońcy (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrońcy bez szkody dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78 § 1 i 1a).

Pamiętaj: gdy składasz wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, zawsze dołącz dowody, które potwierdzą, że nie jesteś w stanie samodzielnie zapłacić obrońcy (np. zaświadczenie o zarobkach, o wydatkach związanych z utrzymaniem

rodziny, mieszkania).

Jeżeli jesteś żołnierzem, funkcjonariuszem Policji lub funkcjonariuszem Straży Granicznej oskarżonym o przestępstwo popełnione w następstwie stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni lub innego uzbrojenia albo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w związku z wykonywaniem czynności lub zadań służbowych odpowiednio:

1) na podstawie art. 11b albo art. 11c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 914), art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, z późn. zm.) albo w czasie trwania operacji wojskowej, o której mowa w art. 2 pkt 18a ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825, z późn. zm.),
2) w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność swoją lub innej osoby albo nienaruszalność granicy państwowej lub przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do tych zamachów albo prowadzenia działań kontrterrorystycznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 194).

Gdy nie masz obrońcy z wyboru, możesz żądać, bez względu na swoją sytuację majątkową, wyznaczenia obrońcy z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78a § 1 i 2).

W trakcie postępowania przygotowawczego możesz złożyć takie żądanie organowi prowadzącemu postępowanie, który przekaże je do sądu, albo bezpośrednio do sądu. Zawsze napisz, o jaką sprawę chodzi.

W trakcie postępowania sądowego możesz złożyć takie żądanie w ciągu 7 dni od momentu, gdy otrzymasz odpis aktu oskarżenia. Jeżeli nie dotrzymasz tego terminu lub nie dołączysz dowodów, Twój wniosek może zostać rozpoznany dopiero po terminie rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 1 i 2).

Jeśli stwierdzisz, że potrzebujesz obrońcy z urzędu dopiero po pierwszym terminie rozprawy lub posiedzenia – zawnioskuj o niego w takim terminie, by sąd zdążył rozpatrzyć Twoje żądanie przed kolejną rozprawą lub kolejnym posiedzeniem (art. 338b § 3).

Jeśli zostaniesz skazany/skazana lub postępowanie zostanie warunkowo umorzone, możesz zostać obciążony/obciążona kosztami obrońcy z urzędu (art. 627 i art. 629).

3. Masz prawo korzystać z pomocy tłumacza

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z pomocy tłumacza (art. 72 § 1 k.p.k.).
Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w Art. 72 § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.
Art. 72 § 2a. Przepisy Art. 72 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.
Oskarżonemu, o którym mowa w Art. 72 § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za

zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
Art. 72 § 3. Oskarżonemu, o którym mowa w Art. 72 § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
Art. 72 § 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w Art. 72 § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w Art. 72 § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

4. Masz prawo dostępu do informacji o treści zarzutów

W trakcie postępowania przygotowawczego masz prawo wiedzieć, o co jesteś podejrzany:

1) jakie postawiono Ci zarzuty;
2) czy zarzuty zostały uzupełnione lub zmienione w trakcie postępowania;
3) jaka kara Ci grozi i na podstawie jakich przepisów (art. 313 § 1, art. 314, art. 325g § 2 i art. 308).

Do czasu zawiadomienia o terminie zaznajomienia z materiałami postępowania masz prawo żądać, by prowadzący przedstawił Ci ustnie podstawy zarzutów, a także sporządził uzasadnienie na piśmie i doręczył je w ciągu 14 dni (art. 313 § 3).

5. Masz prawo składać wnioski dowodowe i brać udział w czynnościach

Możesz zawnioskować o to, by prowadzący postępowanie przeprowadził czynność, np. przesłuchał świadka, uzyskał jakiś dokument lub dopuścił dowód z opinii biegłego (art. 315 § 1) – jest to wniosek dowodowy.

Prowadzący może nie uwzględnić Twojego wniosku dowodowego, jeśli:

1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
4) dowodu nie da się przeprowadzić;
5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania (art. 170 § 1).

W postępowaniu przygotowawczym prowadzący postępowanie nie może odmówić Tobie i Twojemu obrońcy udziału w czynności, jeżeli złożyłeś wniosek o jej przeprowadzenie i chcesz wziąć w niej udział (art. 315 § 2).

Jeśli podczas śledztwa lub dochodzenia zażądasz udziału w innych czynnościach, prokurator może Ci odmówić tego udziału. Może się to stać w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania. Jeżeli jesteś pozbawiony/pozbawiona wolności, prokurator może odmówić Ci udziału w czynności, gdy sprowadzenie Cię spowodowałoby poważne trudności (art. 317).

Jeżeli czynność postępowania nie będzie mogła być powtórzona na rozprawie, Ty i Twój obrońca możecie wziąć w niej udział, chyba że opóźnienie w jej przeprowadzeniu spowoduje utratę lub zniekształcenie dowodu (art. 316 § 1).

Jeśli istnieje obawa, że jakiegoś świadka nie będzie można przesłuchać w trakcie rozprawy, możesz zawnioskować o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

Jeśli w postępowaniu dopuszczono dowód z opinii biegłego, Ty i Twój obrońca możecie zapoznać się z pisemną opinią biegłego oraz wziąć udział w jego przesłuchaniu (art. 318).

6. Masz prawo dostępu do akt sprawy

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii.

Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.
W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. (art. 156 § 5 i § 5a).

Po skierowaniu sprawy do sądu Ty i Twój obrońca uzyskacie pełny dostęp do akt sprawy i będziecie mogli otrzymać kopie i odpisy żądanych dokumentów lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Jeżeli jest to możliwe technicznie, informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1).

7. Masz prawo do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania

Przed zamknięciem postępowania przygotowawczego możesz wnioskować o końcowe zaznajomienia z materiałami postępowania. W tej czynności może brać udział Twój obrońca (art. 321 § 1 i 3).

W terminie 3 dni od daty zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego możesz złożyć wniosek o uzupełnienie postępowania (art. 321 § 5).

Przed końcowym zaznajomieniem z materiałami postępowania przygotowawczego masz prawo przejrzenia akt, które mogą być udostępnione również w postaci elektronicznej (art. 321 § 1).

8. Masz prawo zawnioskować o mediację

Na każdym etapie możesz wnioskować o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego. Jego celem jest między innymi próba uzgodnienia między pokrzywdzonymi a oskarżonym sposobu naprawienia szkody. Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny (art. 23a § 1).

Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który musi zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

Pamiętaj, że postępowanie mediacyjne nie kończy postępowania karnego. Jeśli jednak pogodzisz się z pokrzywdzonym, sąd weźmie to pod uwagę przy określaniu wymiaru kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

9. Masz prawo uzgodnić wymiar kary

W toku postępowania przygotowawczego, w przypadku gdy dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata, przed skierowaniem aktu oskarżenia możesz uzgodnić z prokuratorem wymiar (wysokość) kary, np. czas trwania pozbawienia wolności lub innych środków (np. czasu trwania zakazu prowadzenia pojazdów). W takim przypadku przysługuje Ci prawo do przejrzenia akt sprawy. Nie przeprowadza się wtedy dalszych czynności, a prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego (art. 335 § 1 i 3). Prokurator może także dołączyć taki wniosek do aktu oskarżenia (art. 335 § 2). Wniosek może zostać uwzględniony przez sąd, jeżeli pokrzywdzony się temu nie sprzeciwi (art. 343 § 2).

W toku postępowania sądowego, przed doręczeniem Ci zawiadomienia o terminie rozprawy, w przypadku gdy zarzucone Ci przestępstwo jest

zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 338a). Sąd może uwzględnić Twój wniosek tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 343a § 2).

W toku postępowania sądowego, w przypadku gdy zarzucone Ci przestępstwo jest zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego również na rozprawie, lecz tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator wyrazi zgodę, a pokrzywdzony się nie sprzeciwi. Jeżeli potrzebujesz obrońcy, a nie masz obrońcy z wyboru, sąd na Twój wniosek może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 387).

Pamiętaj, jeżeli uzgodniłeś/uzgodniłaś wysokość kary i wymiar innych środków, a sąd wydał wyrok taki, jaki chciałeś, nie możesz później w apelacji zarzucać sądowi błędu w ustaleniach faktycznych i rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku albo innego środka związanego z treścią zawartego porozumienia (art. 447 § 5).

10. Udział w postępowaniu przyspieszonym

Stawiane Ci zarzuty mogą być rozpoznane przez sąd w postępowaniu przyspieszonym. To szczególny tryb przewidziany w ustawie, który pozwala na to, abyś w niektórych przypadkach uczestniczył/uczestniczyła w czynnościach przed sądem w drodze wideokonferencji. Policja doręczy Ci wtedy odpis wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępni kopie dokumentów materiału dowodowego przekazanego do sądu (art. 517b § 2a i art. 517e § 1a), a Ty nie będziesz zaprowadzony/zaprowadzona do sądu.

Kiedy bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji, to:

1) w miejscu, w którym przebywasz, w czynnościach uczestniczy Twój obrońca, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz. Tłumacz będzie obecny, jeśli nie władasz językiem polskim lub jeśli jesteś osobą głuchą lub nie mówisz, a nie wystarcza porozumiewanie się za pomocą pisma, jak również wtedy, kiedy trzeba przełożyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub na język obcy, pismo sporządzone w języku polskim albo zapoznać się z treścią przeprowadzonego dowodu (art. 517b § 2c i 2d);
2) możesz składać wnioski i oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. Zostaniesz poinformowany/poinformowana przez sąd o treści wszystkich pism procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy. Jeżeli tego zażądasz, sąd odczyta ich treść. Pisma procesowe, których nie można było przekazać do sądu, mogą być odczytane na rozprawie (art. 517ea § 1 i 2).

W postępowaniu przyspieszonym wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku możesz złożyć na piśmie **w terminie 3 dni** od daty ogłoszenia wyroku albo jego doręczenia (jeżeli ustawa przewiduje jego doręczenie). Wniosek możesz również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 517h § 1).

Masz 7 dni od dnia doręczenia wyroku z uzasadnieniem na ewentualne wniesienie apelacji (art. 517h § 3).

Jako podejrzany co prawda nie masz obowiązku dowodzić swojej niewinności ani dostarczać dowodów na swoją niekorzyść (art. 74 § 1), ale:

1. Masz obowiązek poddać się badaniom:

1) oględzinom ciała i badaniom, które nie są połączone z naruszeniem integralności ciała, pobraniu odcisków palców, fotografowaniu oraz okazaniu innym osobom (art. 74 § 2 pkt 1);
2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że nie zagraża to zdrowiu, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne (zwłaszcza pobranie krwi, włosów lub wydzielin organizmu, np. śliny); badania powinny być przeprowadzone przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia (art. 74 § 2 pkt 2);
3) pobraniu przez policjanta lub inną uprawnioną osobę wymazu ze śluzówki policzków, o ile jest to konieczne i nie zagraża zdrowiu (art. 74 § 2 pkt 3).

Jeżeli nie spełnisz tych obowiązków, możesz zostać zatrzymany/zatrzymana i przymusowo doprowadzony/doprowadzona, a także będzie można zastosować wobec Ciebie, w niezbędnym zakresie, siłę fizyczną lub środki techniczne służące obezwładnieniu (art. 74 § 3a).

2. Masz obowiązek stawiać się na wezwania, informować o miejscu pobytu i wskazywać adresy do doręczeń

Musisz stawić się na każde wezwanie prowadzącego postępowanie i informować go o zmianie swoich danych kontaktowych (np. numeru telefonu, adresu poczty elektronicznej). Gdy zmieniasz miejsce pobytu na dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, musisz poinformować o tym organ, który prowadzi Twoje postępowanie. Jeśli tego nie zrobisz, możesz zostać zatrzymany/zatrzymana i przymusowo doprowadzony/doprowadzona (art. 75 § 1 i 2).

Jeśli nie przebywasz w kraju ani w innym państwie Unii Europejskiej musisz wskazać adresata (osobę lub instytucję) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie Unii Europejskiej (art. 138).

Jeżeli zmienisz miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, albo adres skrytki pocztowej, musisz podać nowy adres (art. 139).

Jeśli nie poinformujesz prowadzącego postępowanie o adresacie dla doręczeń, o zmianie swojego adresu zamieszkania, pobytu lub skrytki pocztowej, pisma wysyłane na dotychczasowy adres będą uznawane za doręczone.

Jeśli pisma nie można dostarczyć Ci osobiście, przekazać dorosłemu domownikowi lub do Twojej skrzynki pocztowej, pismo to:

1) będzie pozostawione w najbliższej placówce pocztowej danego operatora – w przypadku pism przesłanych pocztą;
2) będzie pozostawione w najbliższej jednostce Policji lub właściwym urzędzie gminy – w przypadku pism przesłanych w inny sposób.

Informacje o pozostawionym piśmie doręczający umieści w Twojej skrzynce na listy, na drzwiach lub w innym widocznym miejscu. Od tego momentu masz 7 dni na to, by je odebrać. Jeśli tego nie zrobisz, doręczający powiadomi Cię jeszcze raz. Jeśli nie odbierzesz pisma, będzie ono uznane za doręczone (art. 133 § 2).

3. Masz obowiązek usprawiedliwić nieobecność podczas przesłuchania

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie,

które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

W innych sytuacjach czynność może nie być przeprowadzona pod Twoją nieobecność, jeśli odpowiednio usprawiedliwisz niestawiennictwo i wniesiesz o to, aby nie przeprowadzano czynności bez Ciebie (art. 117 § 2).

Jeśli jesteś obywatelem polskim i przebywasz za granicą i jeśli się na to zgodzisz, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula (art. 26 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne, Dz. U. z 2023 r. poz. 1329, z późn. zm.). W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach z tym związanych.

Musisz wiedzieć, że:

Opinia sądowo-psychiatryczna

Prokurator lub sąd może zlecić badania Twojego stanu zdrowia psychicznego. Prokurator lub sąd może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez prokuratora to biegli. Mogą oni prosić prokuratora, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się w sprawie Twojego stanu zdrowia psychicznego. Prokurator może poprosić, aby oprócz lekarzy psychiatrów wypowiedział się seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202 § 1–3).

Prokurator lub sąd może też poprosić, aby zbadał Cię psycholog. Może też prosić o to lekarzy, np. psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Biegli nie mogą pozostawać ze sobą w związku małżeńskim ani w innym stosunku, który mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich samodzielności (art. 202 § 4).

Opinia biegłych powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno Twojej poczytalności w chwili popełnienia zarzucanego czynu, jak i Twojego aktualnego stanu zdrowia psychicznego, a zwłaszcza wskazanie, czy stan ten pozwala na Twój udział w postępowaniu i na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, a w razie potrzeby także stwierdzenia co do okoliczności wymienionych w art. 93b Kodeksu karnego (art. 202 § 5).

Wywiad środowiskowy

W razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do Twoich właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może zarządzić, by kurator sądowy lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach – Policja, przeprowadzili wywiad środowiskowy na Twój temat.

Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe:

1) w sprawach o zbrodnie;
2) jeżeli w chwili czynu nie ukończyłeś/ukończyłaś 18 lat;
3) jeżeli w chwili czynu nie ukończyłeś/ukończyłaś 21 roku życia, a zarzucono Ci popełnienie umyślnego występku przeciwko życiu.

Jeżeli nie masz w kraju stałego miejsca zamieszkania, wywiadu środowiskowego można nie przeprowadzać.

Wynik wywiadu środowiskowego powinien w szczególności zawierać:

1) dane osoby przeprowadzającej wywiad;
2) Twoje imię i nazwisko;
3) zwięzły opis Twojego dotychczasowego życia oraz dokładne informacje o Twoim środowisku, w tym rodzinnym, szkolnym lub zawodowym, a nadto informacje o Twoim stanie majątkowym i źródłach dochodów;
4) informacje dotyczące Twojego stanu zdrowia, a także o nadużywaniu przez Ciebie alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych;
5) własne spostrzeżenia i konkluzje osoby przeprowadzającej wywiad, zwłaszcza dotyczące Twoich właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia.

Osoba, która przeprowadza wywiad, może jedynie na żądanie sądu, a w postępowaniu przygotowawczym – prokuratora, ujawnić dane o osobach, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego.

Osoby, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego, mogą być w razie potrzeby przesłuchane w charakterze świadków.

Policja jest zobowiązana udzielić osobie, która przeprowadza wywiad, pomocy przy wykonywaniu zadań związanych z wywiadem środowiskowym, aby zapewnić jej bezpieczeństwo.

Osoba, która została powołana do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, może zostać wyłączona od przeprowadzenia tej czynności. Orzeka o tym sąd, a w postępowaniu przygotowawczym – prokurator; stosuje się w tym przypadku odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego (art. 214).

Środki zapobiegawcze

W polskim postępowaniu karnym można stosować różne środki, które mają zapobiegać utrudnianiu procesu karnego (środki zapobiegawcze).

Mamy jeden środek zapobiegawczy o charakterze izolacyjnym – tymczasowe aresztowanie, które może zastosować tylko sąd.

Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy inne środki zapobiegawcze są wystarczające, np. dozór Policji, który jest środkiem wolnościowym (art. 257 § 1).

Sąd może tymczasowe aresztowanie zmienić na poręczenie majątkowe, pod warunkiem, że zostanie ono wpłacone w określonym terminie. Można poprosić sąd o przedłużenie tego terminu (art. 257 § 2).

Sąd może nie zastosować tymczasowego aresztowania, gdy:

1) zagroziłoby poważnie Twojemu życiu lub zdrowiu;
2) wywołałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla Ciebie lub Twojej najbliższej rodziny.

Sąd nie zastosuje tymczasowego aresztowania, gdy:

1) wymierzono by Ci karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem lub łagodniejszą;
2) przestępstwo, które Ci się zarzuca, jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku.

W tych przypadkach sąd mimo wszystko może zastosować tymczasowe aresztowanie, gdy ukrywasz się, uporczywie nie stawiasz się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudniasz postępowanie albo nie można ustalić tożsamości oskarżonego lub zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia

środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym (art. 259).

Zamiast tymczasowego aresztowania sąd lub prokurator mogą zastosować:

1) poręczenie majątkowe, co oznacza, że Ty albo inna osoba musicie np. wpłacić pieniądze na określone konto, oddać rzeczy w zastaw lub ustanowić hipotekę na dom (art. 266);
2) poręczenie pracodawcy albo kierownictwa szkoły lub uczelni lub innego zespołu, co oznacza, że te osoby ręczą, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 271);
3) poręczenie osobiste, co oznacza, że ktoś ważny i ceniony, np. poseł, senator, prezydent miasta lub ktoś inny godny zaufania, obieca, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 272);
4) dozór Policji, co oznacza, że będziesz miał/miała różne obowiązki, np. obowiązek, by stawić się na komendzie lub komisariacie Policji w oznaczonym terminie. Możesz też mieć zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu, obowiązek zawiadamiania prokuratora lub Policji o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, np. 100 metrów, zakaz przebywania w określonych miejscach, np. tam, gdzie przebywa pokrzywdzony. Obowiązek ten może polegać także na innych ograniczeniach Twojej swobody, niezbędnych do wykonywania dozoru. Jeżeli jesteś żołnierzem, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, dozór będzie sprawował Twój przełożony wojskowy (art. 275);

5) nakaz okresowego opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli postawiono Ci zarzut przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy na szkodę osoby, z którą mieszkałeś (art. 275a);

6) zawieszenie Cię w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakaz, byś się powstrzymał/powstrzymała od określonej działalności. Może to np. dotyczyć prowadzenia działalności gospodarczej (np. produkcji materiałów niebezpiecznych) albo wykonywania zawodu adwokata. Możesz też mieć nakaz powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów albo zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne (art. 276);

7) zakaz opuszczania Polski, który może być połączony z zakazem wydania paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu (art. 277).

Rozprawa

Rozprawy w sprawach karnych są jawne, co oznacza, że może być na nich obecna publiczność (osoby obce lub znajome, które będą obserwować przebieg rozprawy) (art. 355).

Sąd może wyłączyć jawność rozprawy, jeżeli jawna rozprawa mogłaby:

1) wywołać zakłócenie spokoju publicznego;

2) obrażać dobre obyczaje;

3) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy;

4) naruszyć ważny interes prywatny.

Na wniosek oskarżonego, który nie ukończył 18 lat, podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem może być obecny jego przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczą oskarżony pozostaje. Jeśli oskarżony nie posiada przedstawiciela ustawowego lub osoby, pod której pieczą pozostaje, albo przewodniczący uznał, że udział tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego, jest niecelowy ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, oskarżony może wskazać inną osobę pełnoletnią. Jeżeli oskarżony nie wskazał takiej osoby lub przewodniczący uznał, że jej obecność może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego, jest niecelowa ze względu na jego dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, przewodniczący wyznacza asystenta rodziny, o którym mowa w art. 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49). Przewodniczący wyznacza asystenta rodziny, mając na uwadze konieczność ochrony praw lub interesów oskarżonego oraz zapewnienia sprawnego przeprowadzenia posiedzenia lub rozprawy. Przed wyznaczeniem asystenta rodziny przewodniczący wzywa podmiot wskazany w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, właściwy miejscowo ze względu na miejsce prowadzenia postępowania, do niezwłocznego przekazania listy asystentów rodziny wraz z danymi kontaktowymi.

Sąd może wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części, co oznacza, że na rozprawie nie będzie publiczności, ale możesz wskazać dwie osoby pełnoletnie, które będą obserwować rozprawę. Po dwie osoby będą mogli również wskazać prokurator i inni uczestnicy procesu. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub

oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie.

Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego, które są przeprowadzane na rozprawie z wyłączeniem jawności, może być obecna osoba przez niego wskazana.

W przypadku wystąpienia obawy ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli „tajne" lub „ściśle tajne" udział tych osób nie będzie możliwy (art. 361 § 2).

W razie wyłączenia jawności przewodniczący może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie (art. 361).

Jako oskarżony masz prawo brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać Twoją obecność za obowiązkową (art. 374 § 1).

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 2

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, który nie ukończył 18 lat

Otrzymujesz to pouczenie, ponieważ jesteś podejrzanym.

Jako podejrzany masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Masz prawo otrzymać to pouczenie na piśmie, przed pierwszym przesłuchaniem.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Takie samo pouczenie otrzyma Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo osoba, która się Tobą opiekuje, albo pełnoletnia osoba, którą wskażesz lub którą wyznaczy sąd.

Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo osoba, która się Tobą opiekuje, może podejmować na Twoją korzyść wszystkie czynności procesowe, np. wnosić o przeprowadzenie dowodu, składać apelację (art. 76).

Twoje prawa i obowiązki w postępowaniu karnym

Jako podejrzany:

1. Masz prawo zdecydować, czy i jakie wyjaśnienia złożysz

Możesz składać wyjaśnienia, odmówić składania wyjaśnień lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania. Nie musisz tłumaczyć, dlaczego odmawiasz odpowiedzi na pytania lub odmawiasz składania wyjaśnień (art. 175 § 1).

Wyjaśnienia uzyskane z naruszeniem art. 301 § 1–9 lub art. 301a nie mogą stanowić dowodu, chyba że oskarżony o to wnosi (art. 171 § 7a k.p.k.).

W trakcie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym możesz zażądać, abyś mógł składać wyjaśnienia na piśmie. Przesłuchujący może jednak się na to nie zgodzić, jeśli ma ważne powody (art. 176 § 1 i 2).

Jeśli bierzesz udział w czynnościach, możesz składać wyjaśnienia co do dowodów, których one dotyczą (art. 175 § 2).

2. Masz prawo korzystać z pomocy prawnej

Jako podejrzany możesz skorzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego – obrońcy.

Możesz sam/sama wybrać adwokata lub radcę prawnego, który będzie Cię reprezentował.

Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo inna osoba, która się Tobą opiekuje, może ustanowić dla Ciebie obrońcę (art. 76).

Możecie samodzielnie wybrać nie więcej niż trzech obrońców, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania karnego (art. 77).

W takim wypadku sami opłacacie swojego obrońcę (swoich obrońców).

Jeżeli nie wybierzecie obrońcy, sąd wyznaczy Ci obrońcę z urzędu (art. 79 § 1 pkt 1).

W postępowaniu przygotowawczym z wnioskiem o wyznaczenie Ci obrońcy z urzędu do sądu właściwego do rozpoznania sprawy wystąpi prokurator. Natomiast w postępowaniu sądowym uczyni to sąd (art. 81 § 1).

Obrońca może reprezentować Cię w toku całego postępowania albo przy konkretnej czynności procesowej.

Art. 301 § 2. Jeżeli podejrzany, pouczony o prawie do żądania udziału obrońcy w pierwszym przesłuchaniu, oświadczy, że rezygnuje z tego prawa, niezwłocznie przystępuje się do przesłuchania, odnotowując w protokole rezygnację podejrzanego z tego prawa.
Art. 301 § 3. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia takiego oświadczenia, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina.
Art. 301 § 4. W wezwaniu do stawiennictwa na przesłuchanie należy podejrzanego pouczyć o prawie do ustanowienia obrońcy. W takim wypadku przepisu Art. 301 § 3 nie stosuje się.
Art. 301 § 5. Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1, organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który

podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2. Przepis Art. 301 § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

Art. 301 § 6. Przepis Art. 301 § 5 stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1, który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1 nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania.

Art. 301 § 7. Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 stosuje się odpowiednio w wypadkach, o których mowa w Art. 301 § 3, 5 i 6.

Art. 301 § 8. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne ze względu na zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, można niezwłocznie przystąpić do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W protokole przesłuchania umieszcza się informację o przyczynach odmowy umożliwienia kontaktu z obrońcą.

Art. 301 § 9. W przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego przepisy Art. 301 § 2 i 8 stosuje się odpowiednio. Ograniczenie, o którym mowa w Art. 301 § 8 nie może być stosowane po upływie 14 dni od przedstawienia podejrzanemu zarzutów.

Art. 301 § 10. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego nie tamuje tej czynności.

Art. 301 § 11. Przepisy Art. 301 § 1–8 oraz art. 300 § 1, 1a i 1b stosuje się odpowiednio do okazania podejrzanego przeprowadzanego przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego. Przed okazaniem należy poinformować podejrzanego o zarzucie, w związku z którym okazanie ma być przeprowadzone.

Jeżeli jesteś tymczasowo aresztowany:

1) Twój obrońca może rozmawiać z Tobą w areszcie sam na sam – bez obecności innych osób;
2) możesz kontaktować się ze swoim obrońcą korespondencyjnie.

Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie (art. 73 § 1 k.p.k.). Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.). Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (art. 259 § 3 k.p.k.).

Zgodnie z art. 212 kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.):
Art. 212 § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności: 1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych; 1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej,

pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych; 2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym; 3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne; 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych; 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

Art. 212 § 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

Art. 212 § 2a. Przepis Art. 212 § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych. § 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

Podczas śledztwa lub dochodzenia możesz żądać, aby w przesłuchaniach brał udział Twój obrońca. Jeśli jednak Twój obrońca nie przyjdzie na przesłuchanie, przesłuchujący i tak będzie mógł je przeprowadzić (art. 301).

Jeżeli w toku postępowania ukończysz 18 lat i sąd cofnie wyznaczenie obrońcy z urzędu, a nie stać Cię na to, by zapłacić obrońcy (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrońcy bez szkody dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78 § 1 i 1a).

Pamiętaj: gdy składasz wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, zawsze należy dołączyć dowody, które potwierdzą, że nie jesteś w stanie samodzielnie zapłacić obrońcy (np. zaświadczenie o zarobkach, o wydatkach związanych z utrzymaniem rodziny, mieszkania).

W trakcie postępowania przygotowawczego możesz złożyć takie żądanie organowi prowadzącemu postępowanie, który przekaże je do sądu, albo bezpośrednio do sądu. Zawsze napisz, o jaką sprawę chodzi.

W trakcie postępowania sądowego możesz złożyć takie żądanie w ciągu 7 dni od momentu, gdy otrzymasz odpis aktu oskarżenia. Jeżeli nie dotrzymasz tego terminu lub nie dołączysz dowodów, Twój wniosek może zostać rozpoznany dopiero po terminie rozprawy lub posiedzenia (art. 338b § 1 i 2).

Jeśli stwierdzisz, że potrzebujesz obrońcy z urzędu dopiero po pierwszym terminie rozprawy lub posiedzenia – zawnioskuj o niego w takim terminie, by sąd zdążył rozpatrzyć Twoje żądanie przed kolejną rozprawą lub kolejnym posiedzeniem (art. 338b § 3).

Jeśli zostaniesz skazany/skazana lub postępowanie zostanie warunkowo umorzone, możesz zostać obciążony/obciążona kosztami obrońcy z urzędu (art. 627 i art. 629).

3. Masz prawo korzystać z pomocy tłumacza

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z pomocy tłumacza (art. 72 § 1 k.p.k.).

Art. 72 § 2 - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w Art. 72 § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.

Art. 72 § 2a. Przepisy Art. 72 § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.

Oskarżonemu, o którym mowa w Art. 72 § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 72 § 3. Oskarżonemu, o którym mowa w Art. 72 § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 72 § 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w Art. 72 § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w Art.

72 § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

4. Masz prawo dostępu do informacji o treści zarzutów

W trakcie postępowania przygotowawczego masz prawo wiedzieć, o co jesteś podejrzany:

1) jakie postawiono Ci zarzuty;
2) czy zarzuty zostały uzupełnione lub zmienione w trakcie postępowania;
3) jaka kara Ci grozi i na podstawie jakich przepisów (art. 313 § 1, art. 314, art. 325g § 2 i art. 308).

Do czasu zawiadomienia o terminie zaznajomienia z materiałami postępowania masz prawo żądać, by prowadzący przedstawił Ci ustnie podstawy zarzutów, a także sporządził uzasadnienie na piśmie i doręczył je w ciągu 14 dni (art. 313 § 3).

5. Masz prawo składać wnioski dowodowe i brać udział w czynnościach

Możesz zawnioskować o to, by prowadzący postępowanie przeprowadził czynność, np. przesłuchał świadka, uzyskał jakiś dokument lub dopuścił dowód z opinii biegłego (art. 315 § 1).

Prowadzący może nie uwzględnić Twojego wniosku dowodowego, jeśli:

1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;

3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
4) dowodu nie da się przeprowadzić;
5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania (art. 170 § 1).

W postępowaniu przygotowawczym prowadzący postępowanie nie może odmówić Tobie i Twojemu obrońcy udziału w czynności, jeżeli złożyłeś wniosek o jej przeprowadzenie i chcesz wziąć w niej udział (art. 315 § 2).

Jeśli podczas śledztwa lub dochodzenia zażądasz udziału w innych czynnościach, prokurator może Ci odmówić udziału w tych czynnościach. Może się to stać w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania. Jeżeli jesteś pozbawiony/pozbawiona wolności, prokurator może odmówić Ci udziału w czynności, gdy sprowadzenie Cię spowodowałoby poważne trudności (art. 317).

Jeżeli czynność postępowania nie będzie mogła być powtórzona na rozprawie, Ty i Twój obrońca możecie wziąć w niej udział, chyba że opóźnienie w jej przeprowadzeniu spowoduje utratę lub zniekształcenie dowodu (art. 316 § 1).

Jeśli istnieje obawa, że jakiegoś świadka nie będzie można przesłuchać w trakcie rozprawy, możesz zawnioskować o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

Jeśli w postępowaniu dopuszczono dowód z opinii biegłego, Ty i Twój obrońca możecie wziąć udział w jego przesłuchaniu oraz zapoznać się z jego pisemną opinią (art. 318).

6. Masz prawo dostępu do akt sprawy

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. (art. 156 § 5 i § 5a).

Po skierowaniu sprawy do sądu Ty i Twój obrońca uzyskacie pełny dostęp do akt sprawy i będziecie mogli otrzymać kopie i odpisy żądanych dokumentów lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Jeżeli jest to możliwe technicznie, informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1).

7. Masz prawo do końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania

Przed zamknięciem postępowania możesz wnioskować o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania. W tej czynności może brać udział Twój obrońca (art. 321 § 1 i 3).

W terminie 3 dni od daty zaznajomienia z materiałami postępowania możesz złożyć wniosek o uzupełnienie postępowania (art. 321 § 5).

Przed końcowym zaznajomieniem z materiałami postępowania masz prawo przejrzenia akt, które mogą być udostępnione również w postaci elektronicznej (art. 321 § 1).

8. Masz prawo zawnioskować o mediację

Na każdym etapie możesz wnioskować o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego. Jego celem jest między innymi próba uzgodnienia między pokrzywdzonymi a oskarżonym sposobu naprawienia szkody. Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny (art. 23a § 1).

Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który musi zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

Pamiętaj, że postępowanie mediacyjne nie kończy postępowania karnego. Jeśli jednak pogodzisz się z pokrzywdzonym, sąd weźmie to pod uwagę przy określaniu wymiaru kary (art. 53 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2025 r. poz. 383).

9. Masz prawo uzgodnić wymiar kary

W toku postępowania przygotowawczego, w przypadku gdy dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata, przed skierowaniem aktu oskarżenia możesz uzgodnić z prokuratorem wymiar (wysokość) kary, np. czas trwania pozbawienia wolności lub innych środków (np. czasu trwania zakazu prowadzenia pojazdów). W takim przypadku przysługuje Ci prawo do przejrzenia akt sprawy. Nie przeprowadza się wtedy dalszych czynności, a prokurator, zamiast z aktem oskarżenia, występuje do sądu z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego (art. 335 § 1 i 3). Prokurator może także dołączyć taki wniosek do aktu oskarżenia (art. 335 § 2). Wniosek może zostać uwzględniony przez sąd, jeżeli pokrzywdzony się temu nie sprzeciwi (art. 343 § 2).

W toku postępowania sądowego, przed doręczeniem Ci zawiadomienia o terminie rozprawy, w przypadku gdy zarzucone Ci przestępstwo jest zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego (art. 338a). Sąd może uwzględnić Twój wniosek tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się nie sprzeciwią (art. 343a § 2).

W toku postępowania sądowego, w przypadku gdy zarzucone Ci przestępstwo jest zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego również na rozprawie, lecz tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Sąd może go uwzględnić tylko wtedy, gdy prokurator wyrazi zgodę, a pokrzywdzony się nie sprzeciwi. Jeżeli potrzebujesz obrońcy, a nie masz obrońcy z wyboru, sąd na Twój wniosek może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 387).

Pamiętaj, jeżeli uzgodniłeś/uzgodniłaś wysokość kary i wymiar innych środków, a sąd wydał wyrok taki, jaki chciałeś, nie możesz później w apelacji zarzucać sądowi błędu w ustaleniach faktycznych i rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku albo innego środka związanego z treścią zawartego porozumienia (art. 447 § 5).

10. Udział w postępowaniu przyspieszonym

Stawiane Ci zarzuty mogą być rozpoznane przez sąd w postępowaniu przyspieszonym. To szczególny tryb przewidziany w ustawie, który pozwala na to, abyś w niektórych przypadkach uczestniczył/uczestniczyła w czynnościach przed sądem w drodze wideokonferencji. Policja doręczy Ci wtedy odpis wniosku o rozpoznanie sprawy oraz udostępni kopie dokumentów z akt sprawy przekazanych do sądu (art. 517b § 2a i art. 517e § 1a), a Ty nie będziesz zaprowadzony/zaprowadzona do sądu.

Kiedy bierzesz udział w postępowaniu w drodze wideokonferencji:

1) w miejscu, w którym przebywasz, w czynnościach uczestniczy Twój obrońca, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz. Tłumacz będzie obecny, jeśli nie władasz językiem polskim lub jeśli jesteś osobą głuchą lub nie mówisz, a nie wystarcza porozumiewanie się za pomocą pisma, jak również wtedy, kiedy trzeba przełożyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub na język obcy, pismo sporządzone w języku polskim albo zapoznać się z treścią przeprowadzonego dowodu (art. 517b § 2c i 2d);
2) możesz składać wnioski i oświadczenia oraz dokonywać czynności procesowych wyłącznie ustnie do protokołu. Zostaniesz poinformowany/poinformowana przez sąd o treści wszystkich pism

procesowych, które wpłynęły do akt sprawy od chwili przekazania do sądu wniosku o rozpoznanie sprawy. Jeżeli tego zażądasz, sąd odczyta ich treść. Pisma procesowe, których nie można było przekazać do sądu, mogą być odczytane na rozprawie (art. 517ea § 1 i 2).

W postępowaniu przyspieszonym wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku możesz złożyć na piśmie **w terminie 3 dni** od daty ogłoszenia wyroku albo jego doręczenia (jeżeli ustawa przewiduje jego doręczenie). Wniosek możesz również złożyć ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia (art. 517h § 1).

Masz 7 dni od dnia doręczenia wyroku z uzasadnieniem na ewentualne wniesienie apelacji (art. 517h § 3).

Jako podejrzany co prawda nie masz obowiązku dowodzić swojej niewinności ani dostarczać dowodów na swoją niekorzyść (art. 74 § 1), ale:

1. Masz obowiązek poddać się badaniom:

1) oględzinom ciała i badaniom, które nie są połączone z naruszeniem integralności ciała, pobraniu odcisków palców, fotografowaniu oraz okazaniu innym osobom (art. 74 § 2 pkt 1);
2) badaniom psychologicznym i psychiatrycznym oraz badaniom połączonym z dokonaniem zabiegów na ciele, z wyjątkiem chirurgicznych, pod warunkiem że nie zagraża to zdrowiu, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne (zwłaszcza pobranie krwi, włosów lub wydzielin organizmu, np. śliny); badania powinny być przeprowadzone przez uprawnionego do tego pracownika służby zdrowia (art. 74 § 2 pkt 2);
3) pobraniu przez policjanta lub inną uprawnioną osobę wymazu ze śluzówki policzków, o ile jest to konieczne i nie zagraża zdrowiu (art. 74 § 2 pkt 3).

Jeżeli nie spełnisz tych obowiązków, możesz zostać zatrzymany/zatrzymana i przymusowo doprowadzony/doprowadzona, a także będzie można zastosować wobec Ciebie, w niezbędnym zakresie, siłę fizyczną lub środki techniczne służące obezwładnieniu (art. 74 § 3a).

2. Masz obowiązek stawiać się na wezwania, informować o miejscu pobytu i wskazywać adresy do doręczeń

Musisz stawić się na każde wezwanie prowadzącego postępowanie i informować go o zmianie swoich danych kontaktowych (np. numeru telefonu, adresu poczty elektronicznej). Gdy zmieniasz miejsce pobytu na dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności, musisz poinformować o tym organ, który prowadzi Twoje postępowanie. Jeśli tego nie zrobisz, możesz zostać zatrzymany/zatrzymana i przymusowo doprowadzony/doprowadzona (art. 75 § 1 i 2).

Jeśli nie przebywasz w kraju ani w innym państwie Unii Europejskiej musisz wskazać adresata (osobę lub instytucję) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie Unii Europejskiej (art. 138).

Jeżeli zmienisz miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, albo adres skrytki pocztowej, musisz podać nowy adres (art. 139).

Jeśli nie poinformujesz prowadzącego postępowanie o adresacie dla doręczeń, o zmianie swojego adresu zamieszkania, pobytu lub skrytki pocztowej, pisma wysyłane na dotychczasowy adres będą uznawane za doręczone.

Jeśli pisma nie można dostarczyć Ci osobiście, przekazać dorosłemu domownikowi lub do Twojej skrzynki pocztowej, pismo to:

1) będzie pozostawione w najbliższej placówce pocztowej danego operatora – w przypadku pism przesłanych pocztą;
2) będzie pozostawione w najbliższej jednostce Policji lub właściwym urzędzie gminy – w przypadku pism przesłanych w inny sposób.

Informacje o pozostawionym piśmie doręczający umieści w Twojej skrzynce na listy, na drzwiach lub w innym widocznym miejscu. Od tego momentu masz 7 dni na to, by je odebrać. Jeśli tego nie zrobisz, doręczający powiadomi Cię jeszcze raz. Jeśli nie odbierzesz pisma, będzie ono uznane za doręczone (art. 133 § 2).

3. Masz obowiązek usprawiedliwić nieobecność podczas przesłuchania

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie, które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

W innych sytuacjach czynność może nie być przeprowadzona pod Twoją nieobecność, jeśli odpowiednio usprawiedliwisz niestawiennictwo i wniesiesz o to, aby nie przeprowadzano czynności bez Ciebie (art. 117 § 2).

Jeśli jesteś obywatelem polskim i przebywasz za granicą i jeśli się na to zgodzisz, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula (art. 26 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne, Dz. U. z 2023 r. poz. 1329, z późn. zm.). W takim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach z tym związanych.

Musisz wiedzieć, że:

Opinia sądowo-psychiatryczna

Prokurator lub sąd może zlecić badania Twojego stanu zdrowia psychicznego. Prokurator lub sąd może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez prokuratora to biegli. Mogą oni prosić prokuratora, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się w sprawie Twojego stanu zdrowia psychicznego. Prokurator może poprosić, aby oprócz lekarzy psychiatrów wypowiedział się seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202 § 1–3).

Prokurator lub sąd może też poprosić, aby zbadał Cię psycholog. Może też prosić o to lekarzy, np. psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Biegli nie mogą pozostawać ze sobą w związku małżeńskim ani w innym stosunku, który mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich samodzielności (art. 202 § 4).

Opinia biegłych powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno Twojej poczytalności w chwili popełnienia zarzucanego czynu, jak i Twojego aktualnego stanu zdrowia psychicznego, a zwłaszcza wskazanie, czy stan ten pozwala na Twój udział w postępowaniu i na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, a w razie potrzeby także stwierdzenia co do okoliczności wymienionych w art. 93b Kodeksu karnego (art. 202 § 5).

Wywiad środowiskowy

W razie potrzeby, a w szczególności gdy niezbędne jest ustalenie danych co do Twoich właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu

życia, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może zarządzić, by kurator sądowy lub inny podmiot uprawniony na podstawie odrębnych przepisów, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach – Policja, przeprowadzili wywiad środowiskowy na Twój temat.

Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe:

1) w sprawach o zbrodnie;
2) jeżeli w chwili czynu nie ukończyłeś/ukończyłaś 18 lat;
3) jeżeli w chwili czynu nie ukończyłeś/ukończyłaś 21 roku życia, a zarzucono Ci popełnienie umyślnego występku przeciwko życiu.

Jeżeli nie masz w kraju stałego miejsca zamieszkania, wywiadu środowiskowego można nie przeprowadzać.

Wynik wywiadu środowiskowego powinien w szczególności zawierać:

1) dane osoby przeprowadzającej wywiad;
2) Twoje imię i nazwisko;
3) zwięzły opis Twojego dotychczasowego życia oraz dokładne informacje o Twoim środowisku, w tym rodzinnym, szkolnym lub zawodowym, a nadto informacje o Twoim stanie majątkowym i źródłach dochodów;
4) informacje dotyczące Twojego stanu zdrowia, a także o nadużywaniu przez Ciebie alkoholu, środków odurzających, środków zastępczych lub substancji psychotropowych;
5) własne spostrzeżenia i konkluzje osoby przeprowadzającej wywiad, zwłaszcza dotyczące Twoich właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowego sposobu życia.

Osoba, która przeprowadza wywiad, może jedynie na żądanie sądu, a w postępowaniu przygotowawczym – prokuratora, ujawnić dane o osobach, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego.

Osoby, które dostarczyły informacji w ramach wywiadu środowiskowego, mogą być w razie potrzeby przesłuchane w charakterze świadków.

Policja jest zobowiązana udzielić osobie, która przeprowadza wywiad, pomocy przy wykonywaniu zadań związanych z wywiadem środowiskowym, aby zapewnić jej bezpieczeństwo.

Osoba, która została powołana do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, może zostać wyłączona od przeprowadzenia tej czynności. Orzeka o tym sąd, a w postępowaniu przygotowawczym – prokurator; stosuje się w tym przypadku odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego (art. 214).

Środki zapobiegawcze

W polskim postępowaniu karnym można stosować różne środki, które mają zapobiegać utrudnianiu procesu karnego (środki zapobiegawcze).

Mamy jeden środek zapobiegawczy o charakterze izolacyjnym – tymczasowe aresztowanie, które może zastosować tylko sąd.

Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy inne środki zapobiegawcze są wystarczające, np. dozór Policji, który jest środkiem wolnościowym (art. 257 § 1).

Sąd może tymczasowe aresztowanie zmienić na poręczenie majątkowe, pod warunkiem, że zostanie ono wpłacone w określonym terminie. Można poprosić sąd o przedłużenie tego terminu (art. 257 § 2).

Sąd może nie zastosować tymczasowego aresztowania, gdy:

1) zagroziłoby poważnie Twojemu życiu lub zdrowiu;
2) wywołałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla Ciebie lub Twojej najbliższej rodziny.

Sąd nie zastosuje tymczasowego aresztowania, gdy:

1) wymierzono by Ci karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem lub łagodniejszą;
2) przestępstwo, które Ci się zarzuca, jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat.

W tych przypadkach sąd mimo wszystko może zastosować tymczasowe aresztowanie, gdy ukrywasz się, uporczywie nie stawiasz się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudniasz postępowanie albo nie można ustalić tożsamości oskarżonego lub zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym (art. 259).

Gdy nie masz ukończonych 18 lat, a sąd zastosuje wobec Ciebie tymczasowe aresztowanie, w celi nie będziesz przebywał/przebywała z dorosłymi. Tylko gdyby zaistniały jakieś szczególne okoliczności, może się zdarzyć, że w Twojej celi będzie przebywała osoba dorosła. Decyzje o tym podejmie administracja zakładu karnego lub aresztu śledczego, kierując się następującymi względami:

1) koniecznością oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych;
2) koniecznością oddzielenia szczególnej kategorii osadzonych, np. byłych funkcjonariuszy służb;
3) potrzebą zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym;

4) zaleceniami lekarskimi, psychologicznymi i rehabilitacyjnymi;
5) potrzebą kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych;
6) koniecznością zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania;
7) wskazaniami organu, do dyspozycji, którego zostałeś osadzony w areszcie śledczym.

Podobne zasady stosuje się również podczas konwojowania (art. 212 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2025 r. poz. 911).

Zamiast tymczasowego aresztowania sąd lub prokurator mogą zastosować:

1) poręczenie majątkowe, co oznacza, że Ty albo inna osoba musicie np. wpłacić pieniądze na określone konto, oddać rzeczy w zastaw lub ustanowić hipotekę na dom (art. 266);
2) poręczenie pracodawcy albo kierownictwa szkoły lub uczelni lub innego zespołu, co oznacza, że te osoby ręczą, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 271);
3) poręczenie osobiste, co oznacza, że ktoś ważny i ceniony, np. poseł, senator, prezydent miasta lub ktoś inny godny zaufania, obieca, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 272);
4) dozór Policji, co oznacza, że będziesz miał/miała różne obowiązki, np. obowiązek by stawić się na komendzie lub komisariacie Policji w oznaczonym terminie. Możesz też mieć zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu, obowiązek zawiadamiania prokuratora lub Policji

o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, np. 100 metrów, zakaz przebywania w określonych miejscach, np. tam, gdzie przebywa pokrzywdzony. Obowiązek ten może polegać także na innych ograniczeniach Twojej swobody, niezbędnych do wykonywania dozoru (art. 275);

5) nakaz okresowego opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli postawiono Ci zarzut przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy na szkodę osoby, z którą mieszkałeś (art. 275a);

6) zawieszenie Cię w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakaz, byś się powstrzymał/powstrzymała od określonej działalności. Może to np. dotyczyć prowadzenia działalności gospodarczej (np. produkcji materiałów niebezpiecznych) albo wykonywania zawodu adwokata. Możesz też mieć nakaz powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów albo zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne (art. 276);

7) zakaz opuszczania Polski, który może być połączony z zakazem wydania paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu (art. 277).

Postępowanie przygotowawcze

W śledztwie lub dochodzeniu podczas czynności z Twoim udziałem może być obecny Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) lub osoba, która się Tobą opiekuje.

Możesz wskazać inną osobę pełnoletnią, aby była przy Tobie podczas tych czynności. Możesz to zrobić wtedy, gdy nie masz rodziców lub opiekunów albo

gdy prokurator uzna, że nie powinni brać udziału w tych czynnościach (art. 299b).

Rozprawa

Rozprawy w sprawach karnych są jawne, co oznacza, że może być na nich obecna publiczność (osoby obce lub znajome, które będą obserwować przebieg rozprawy) (art. 355).

Sąd może wyłączyć jawność rozprawy, jeżeli jawna rozprawa mogłaby:

1) wywołać zakłócenie spokoju publicznego;
2) obrażać dobre obyczaje;
3) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy;
4) naruszyć ważny interes prywatny.

Sąd może także wyłączyć jawność, jeżeli choćby jeden z oskarżonych nie ukończył 18 lat lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat, oraz na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

Sąd może wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części, co oznacza, że na rozprawie nie będzie publiczności, ale możesz wskazać dwie osoby pełnoletnie, które będą obserwować rozprawę. Po dwie osoby będą mogli również wskazać prokurator i inni uczestnicy procesu. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie.

Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego, które są przeprowadzane na rozprawie z wyłączeniem jawności, może być obecna osoba przez niego wskazana.

W przypadku wystąpienia obawy ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli „tajne” lub „ściśle tajne” udział tych osób nie będzie możliwy.

W razie wyłączenia jawności przewodniczący może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie (art. 361).

Jako oskarżony masz prawo brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać Twoją obecność za obowiązkową (art. 374 § 1).

Nie masz ukończonych 18 lat, dlatego rozprawa i posiedzenie w Twojej sprawie może odbyć się z wyłączeniem jawności (art. 360 § 1).

Podczas posiedzenia albo rozprawy może być obecny Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) lub osoba, która się Tobą opiekuje.

Możesz wskazać sądowi inną osobę pełnoletnią, aby była przy Tobie podczas posiedzenia albo rozprawy. Możesz to zrobić wtedy, gdy nie masz rodziców lub opiekunów albo gdy sąd uzna, że nie powinni brać udziału w tym posiedzeniu lub tej rozprawie.

Jeżeli sąd uzna, że ta pełnoletnia osoba wskazana przez Ciebie też nie powinna brać udziału w posiedzeniu albo rozprawie, wyznaczy specjalnego urzędnika zwanego asystentem rodziny, aby był obecny podczas posiedzenia lub rozprawy (art. 76a).

Rola organów procesowych

W postępowaniu przygotowawczym postępowanie prowadzą prokurator, Policja i inne organy.

W postępowaniu sądowym w zależności od etapu sprawa jest rozstrzygana przez sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy.

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 3

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego

Otrzymujesz to pouczenie, bo jesteś pokrzywdzonym.

Jako pokrzywdzony masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Pokrzywdzony:

1) jest stroną w postępowaniu przygotowawczym;

Postępowanie przygotowawcze to etap postępowania karnego, który poprzedza późniejsze wniesienie sprawy do sądu (art. 299 § 1).

2) może być stroną (oskarżycielem posiłkowym) w postępowaniu sądowym, jeżeli tego zażąda.

Jeżeli chcesz być oskarżycielem posiłkowym podczas postępowania przed sądem, musisz złożyć oświadczenie. Podaj w nim, że jesteś pokrzywdzonym i że

chcesz działać przed sądem jako oskarżyciel posiłkowy. Musisz to zrobić najpóźniej do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego, czyli momentu przedstawienia zarzutów oskarżenia na rozprawie, o terminie której zostaniesz zawiadomiony (art. 53, art. 54 § 1 i art. 350 § 4). Możesz to zrobić:

1) ustnie, to znaczy powiedzieć, i zostanie to zapisane w protokole;
2) złożyć pismo.

Jeżeli w przewidzianym terminie nie złożysz oświadczenia, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym, nie będziesz mógł/mogła nim być. To spowoduje, że nie będziesz mógł/mogła skorzystać z uprawnień, które w postępowaniu sądowym przysługują oskarżycielowi posiłkowemu (a nie przysługują pokrzywdzonemu).

Reprezentacja pokrzywdzonego:

Za pokrzywdzonego, który nie jest osobą fizyczną, czynności procesowych dokonuje organ uprawniony do działania w jego imieniu.

Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo, prawa jego wykonuje przedstawiciel ustawowy (opiekun, kurator) albo osoba, pod której stałą pieczą pokrzywdzony pozostaje.

Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, jego prawa może wykonywać osoba, pod której pieczą pokrzywdzony pozostaje (art. 51).

W razie śmierci pokrzywdzonego prawa, które by mu przysługiwały, mogą wykonywać osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu (art. 52).

Twoje prawa i obowiązki jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym

1. Prawo do korzystania z pomocy prawnej

Możesz ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego. Pełnomocnik będzie Cię reprezentował w toczącym się postępowaniu karnym (art. 87 § 1).

Pełnomocnik może reprezentować Cię w toku całego postępowania albo przy konkretnej czynności procesowej.

Pełnomocnik wybrany przez Ciebie

Możesz samodzielnie ustanowić pełnomocnika. W takim wypadku sam/sama go opłacasz. Możesz wybrać nie więcej niż trzech pełnomocników, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania karnego (art. 77 i art. 88).

Pełnomocnik wyznaczony przez sąd – pełnomocnik z urzędu

Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na to, by zapłacić pełnomocnikowi (nie jesteś w stanie ponieść kosztów pełnomocnika bez szkody dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci pełnomocnika z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78 § 1 i 1a i art. 88).

Pamiętaj: gdy składasz wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, zawsze dołącz dowody, które potwierdzą, że nie jesteś w stanie samodzielnie zapłacić pełnomocnikowi (np. zaświadczenie o zarobkach, o wydatkach związanych z utrzymaniem rodziny, mieszkania).

W trakcie postępowania przygotowawczego możesz złożyć takie żądanie organowi prowadzącemu postępowanie, który przekaże je do sądu, albo bezpośrednio do sądu. Zawsze napisz, o jaką sprawę chodzi.

2. Prawo do korzystania z pomocy tłumacza

Masz prawo do tłumacza, jeżeli:

1) nie znasz języka polskiego;
2) jesteś osobą głuchą lub nie mówisz, a nie wystarcza porozumienie się z Tobą pisemnie;
3) jeżeli trzeba przetłumaczyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub na język obcy pismo sporządzone w języku polskim;
4) jeżeli trzeba zapoznać Cię z treścią przeprowadzanego dowodu, a np. jest on w języku, którego nie znasz (art. 204).

3. Prawo do uczestnictwa w czynności procesowej

Jeżeli ma być przeprowadzana czynność, w której masz prawo wziąć udział, zostaniesz powiadomiony o czasie i miejscu tej czynności.

Czynność nie zostanie przeprowadzona:

1) jeżeli się nie stawisz, a nie ma dowodu, że o terminie czynności Cię powiadomiono;
2) jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że nie stawiłeś się / nie stawiłaś się z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn (np. wypadek);
3) gdy usprawiedliwiłeś/usprawiedliwiłaś odpowiednio swoje niestawiennictwo i wniosłeś/wniosłaś o to, aby nie przeprowadzać

czynności bez Ciebie, chyba że ustawa będzie na to pozwalać (art. 117 § 1 i 2).

4. Obecność osoby wskazanej przez pokrzywdzonego

W postępowaniu przygotowawczym możesz wskazać osobę, której ufasz, i poinformować, że chcesz, aby była obecna podczas czynności z Twoim udziałem. Osoba ta będzie mogła być obecna, jeżeli nie uniemożliwi to przeprowadzenia czynności lub nie utrudni jej w istotny sposób (art. 299a § 1).

5. Prawo do ochrony danych osobowych pokrzywdzonego

W aktach sprawy nie ma Twojego adresu miejsca zamieszkania, adresu miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej. Są one zamieszczone w odrębnym załączniku. Może się z nim zapoznać organ prowadzący postępowanie.

Sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może ujawnić te dane tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania, miejsca pracy. Jest to dozwolone tylko wtedy, gdy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

6. Dostęp do akt sprawy

W każdym momencie śledztwa lub dochodzenia – również po ich zamknięciu – możesz żądać dostępu do akt sprawy. Możesz też zażądać wydania odpłatnie odpisów i kopii z akt lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Prowadzący śledztwo lub dochodzenie może odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej.

Jeżeli prokurator odmówi Ci dostępu do akt, musi Cię poinformować o możliwości udostępnienia Ci akt w późniejszym terminie. Powiadomi Cię jednak tylko wtedy, gdy złożysz wniosek, by to zrobił.

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o

zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. (art. 156 § 5 i § 5a).

Po skierowaniu sprawy do sądu, jeśli jesteś stroną (oskarżycielem posiłkowym), możesz uzyskać pełny dostęp do akt sprawy i możesz otrzymać kopie i odpisy żądanych dokumentów lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Jeżeli jest to możliwe technicznie, informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1).

7. Wniosek o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego

Na każdym etapie możesz wnioskować o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego. Jego celem jest między innymi próba uzgodnienia między pokrzywdzonymi a oskarżonym sposobu naprawienia szkody. Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny (art. 23a § 1).
Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który musi zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

8. Prawo do informacji

Informacja o orzeczeniu sądu

W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek „na przyszłość" dotyczący przekazania Ci informacji o sposobie zakończenia sprawy w sądzie. Może to nastąpić listem zwykłym, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej.

Na podstawie tego wniosku złożonego w postępowaniu przygotowawczym sąd prześle Ci odpis prawomocnego orzeczenia, które kończy postępowanie w sprawie, lub wyciąg z tego orzeczenia. Mogą one zostać przesłane w postaci elektronicznej (art. 299a § 2).

Informacja dotycząca tymczasowego aresztowania

Sąd albo prokurator (w zależności od etapu postępowania) zawiadomią Cię, jeżeli:

1) stosowany wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został uchylony lub
2) stosowany wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został zmieniony na inny środek zapobiegawczy (np. dozór Policji, poręczenie majątkowe – co powoduje zwolnienie podejrzanego z aresztu śledczego) albo
3) podejrzany uciekł z aresztu śledczego.

Jeśli zrezygnujesz z tego uprawnienia i oświadczysz, że nie chcesz być zawiadamiany, nie otrzymasz tych informacji (art. 253 § 3).

Informacja o zarzutach

Możesz złożyć wniosek do sądu, aby powiadomił Cię, jakie zarzuty przedstawiono oskarżonemu oraz jaka jest ich kwalifikacja prawna.

Jeżeli wnioski złoży wielu pokrzywdzonych, informacja o zarzutach i ich kwalifikacji prawnej może zostać umieszczona w ogłoszeniu na stronie internetowej sądu (art. 337a). Wtedy nie otrzymasz informacji skierowanej Tylko do Ciebie.

Termin posiedzenia sądu

Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie posiedzenia sądu w przedmiocie umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania oraz wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 339, art. 341 i art. 343).

9. Uprawnienia związane z czynnościami procesowymi

Jeżeli złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, możesz otrzymać potwierdzenie złożenia tego zawiadomienia. W tym celu musisz złożyć wniosek o wydanie potwierdzenia (art. 304b).

Możesz zawnioskować o to, by prowadzący postępowanie przeprowadził czynność, np. przesłuchał świadka, uzyskał jakiś dokument lub dopuścił dowód z opinii biegłego (art. 315 § 1) – jest to wniosek dowodowy.

Prowadzący może nie uwzględnić Twojego wniosku dowodowego, jeśli:

1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
4) dowodu nie da się przeprowadzić;
5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania (art. 170 § 1).

W postępowaniu przygotowawczym prowadzący postępowanie nie może Ci odmówić udziału w czynności, jeżeli złożyłeś wniosek o jej przeprowadzenie i chcesz wziąć w niej udział (art. 315 § 2).

Jeśli podczas śledztwa lub dochodzenia zażądasz udziału w innych czynnościach, prokurator może Ci odmówić tego udziału. Może się to stać w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania (art. 317).

Jeżeli czynność postępowania nie będzie mogła być powtórzona na rozprawie, możesz wziąć w niej udział, chyba że opóźnienie w jej przeprowadzeniu spowoduje utratę lub zniekształcenie dowodu (art. 316 § 1).

Jeśli istnieje obawa, że jakiegoś świadka nie będzie można przesłuchać w trakcie rozprawy, możesz zawnioskować o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

Gdy dopuszczono dowód z opinii biegłych albo instytucji naukowej lub specjalistycznej, podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi doręcza się postanowienie o dopuszczeniu tego dowodu i zezwala na wzięcie udziału w przesłuchaniu biegłych oraz informuje się ich o przedłożeniu opinii i zezwala na zapoznanie się z opinią, jeżeli złożona została na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, gdy spowodowałoby to poważne trudności (art. 318).

Możesz zażądać, by Cię przesłuchano, jeżeli odstąpiono od tej czynności w śledztwie lub dochodzeniu. Twoje żądanie nie zostanie uwzględnione, jeśli prowadziłoby to do przewlekłości postępowania (art. 315a).

Możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty czynności nazywanej końcowym zaznajomieniem podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).

Możesz złożyć zażalenie na:

1) bezczynność organu, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego – śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 3);

2) postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego – śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 1 i 1a). Musisz to zrobić w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia. Na potrzeby sporządzenia zażalenia masz prawo do przejrzenia akt sprawy, które prokurator może udostępnić Ci także w postaci elektronicznej (art. 306 § 1b);
3) postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku (chyba że ustawa stanowi inaczej), co do środka zabezpieczającego oraz wtedy, gdy jest to przewidziane w ustawie (art. 459);
4) czynności naruszające Twoje prawa (art. 302 § 2).

10. Prawo do odszkodowania lub zadośćuczynienia

Do zamknięcia przewodu sądowego (czyli momentu, w którym sąd uzna, że wszystkie dowody zostały przeprowadzone, i to ogłosi) masz prawo złożyć wniosek, by sąd orzekł od oskarżonego na Twoją rzecz:

1) obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej Ci przestępstwem – w całości albo w części;
2) zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (art. 49a § 1).

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Możesz złożyć wniosek do sądu o zwrot wydatków, które poniosłeś/poniosłaś w związku z postępowaniem karnym. Możesz domagać się także wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika lub ze stawiennictwem w sądzie (art. 618j i art. 627).

12. Obowiązek usprawiedliwienia nieobecności

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie, które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

13. Obowiązki pokrzywdzonego

Nie możesz sprzeciwić się poddaniu się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu Twojego zdrowia zależy ustalenie karalności czynu (art. 192 § 1).

Jeśli nie przebywasz w kraju ani w innym państwie Unii Europejskiej musisz wskazać adresata (osobę lub instytucję) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 138).

Jeżeli zmienisz miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, albo adres skrytki pocztowej, musisz podać nowy adres (art. 139).

Jeśli nie poinformujesz prowadzącego postępowanie o adresacie dla doręczeń, o zmianie swojego adresu zamieszkania, pobytu lub skrytki pocztowej, pisma wysyłane na dotychczasowy adres będą uznawane za doręczone. W takiej sytuacji nie zapoznasz się z informacjami, które mogą być dla Ciebie ważne.

14. Prawo do uzyskania ochrony

Jeżeli występuje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych, możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, na którą Cię wezwano.

Jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca pobytu.

W celu uzyskania ochrony należy skierować wniosek do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

UWAGA: Wniosek składa się za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.).

Oznacza to, że we wniosku (piśmie) wskazujesz dwóch adresatów:

1) organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo sąd oraz
2) komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

Komendant Wojewódzki (Stołeczny) Policji (*tutaj należy wpisać właściwego komendanta*)

za pośrednictwem

organ prowadzący postępowanie (*tutaj wpisujesz dane tego organu*)

Wniosek składasz w organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze albo w sądzie. Organ, który otrzymał wniosek, przekaże go do komendanta.

Możesz złożyć wniosek o wykonanie wydanego w Polsce zakazu zbliżania się do Ciebie lub kontaktowania się przez sprawcę z Tobą także w innym państwie

członkowskim Unii Europejskiej. Jest to tak zwany europejski nakaz ochrony (art. 611w–611wc).

15. Prawo do uzyskania pomocy

Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2025 r. poz. 911). **Szczegółowe informacje na temat tej pomocy można uzyskać na stronie internetowej** *https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/fundusz-sprawiedliwosci* lub pod numerem telefonu **+48 222 309 900.**

16. Prawo do wystąpienia o kompensatę państwową

Jeśli masz miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, możesz złożyć do sądu wniosek o przyznanie Ci kompensaty państwowej.

Prawo to wynika z ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

Kompensata może być przyznana w kwocie pokrywającej wyłącznie:

1) utracone zarobki lub inne środki utrzymania,
2) koszty związane z leczeniem i rehabilitacją,
3) koszty pogrzebu

– będące skutkiem czynu zabronionego, przez który osoba fizyczna:

1) poniosła śmierć,

2) doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia – trwające dłużej niż 7 dni.

Wniosek możesz złożyć jedynie wtedy, gdy nie możesz uzyskać środków od sprawcy, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej.

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 4

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat

Otrzymujesz to pouczenie, bo jesteś pokrzywdzonym.

Jako pokrzywdzony masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Opisane w tym pouczeniu Twoje prawa jako pokrzywdzonego będzie wykonywał Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz (art. 51 § 2), ponieważ jesteś małoletni (to znaczy, że nie masz ukończonych 18 lat albo nie uzyskałaś pełnoletniości przez małżeństwo).

Jeżeli pozostajesz pod władzą rodzicielską, a żadne z Twoich rodziców nie będzie mogło Cię reprezentować (np. gdy jedno z nich lub oboje będą podejrzanymi w sprawie karnej, w której jesteś pokrzywdzonym), sąd opiekuńczy ustanowi dla Ciebie reprezentanta (art. 99 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz. U. z 2023 r. poz. 2809, z późn. zm.).

Twoim reprezentantem w sprawie karnej będzie wtedy adwokat lub radca prawny (art. 99^1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Jeżeli w trakcie postępowania ukończysz 18 lat, będziesz mógł samodzielnie korzystać z uprawnień pokrzywdzonego.

Osoba, która będzie wykonywać Twoje prawa (rodzic lub opiekun), potwierdzi swoim podpisem, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Pokrzywdzony:

1) jest stroną w postępowaniu przygotowawczym;

Postępowanie przygotowawcze to etap postępowania karnego, który poprzedza późniejsze wniesienie sprawy do sądu (art. 299 § 1).

2) może być stroną (oskarżycielem posiłkowym) w postępowaniu sądowym, jeżeli tego zażąda.

Jeżeli chcesz być oskarżycielem posiłkowym podczas postępowania przed sądem, musisz złożyć oświadczenie. Podaj w nim, że jesteś pokrzywdzonym i że chcesz działać przed sądem jako oskarżyciel posiłkowy. Musisz to zrobić najpóźniej do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego, czyli momentu przedstawienia zarzutów oskarżenia na rozprawie, o terminie której zostaniesz zawiadomiony (art. 53, art. 54 § 1 i art. 350 § 4). Możesz to zrobić:

1) ustnie, to znaczy powiedzieć, i zostanie to zapisane w protokole;
2) złożyć pismo.

Jeżeli w przewidzianym terminie nie złożysz oświadczenia, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym, nie będziesz mógł/mogła nim być. To spowoduje, że nie będziesz mógł/mogła skorzystać z uprawnień, które w postępowaniu

sądowym przysługują oskarżycielowi posiłkowemu (a nie przysługują pokrzywdzonemu).

Twoje prawa i obowiązki jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym

1. Prawo do korzystania z pomocy prawnej

Możesz ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego. Pełnomocnik będzie Cię reprezentował w toczącym się postępowaniu karnym (art. 87 § 1).

Pełnomocnik może reprezentować Cię w toku całego postępowania albo przy konkretnej czynności procesowej.

Pełnomocnik wybrany przez Ciebie

Możesz samodzielnie ustanowić pełnomocnika. W takim wypadku sam/sama go opłacasz. Możesz wybrać nie więcej niż trzech pełnomocników, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania karnego (art. 77 i art. 88).

Pełnomocnik wyznaczony przez sąd – pełnomocnik z urzędu

Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na to, by zapłacić pełnomocnikowi (nie jesteś w stanie ponieść kosztów pełnomocnika bez szkody dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci pełnomocnika z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78 § 1 i 1a i art. 88).

Pamiętaj: gdy składasz wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, zawsze dołącz dowody, które potwierdzą, że nie jesteś w stanie samodzielnie zapłacić pełnomocnikowi (np. zaświadczenie o zarobkach, wydatkach związanych z utrzymaniem rodziny, mieszkania).

W trakcie postępowania przygotowawczego możesz złożyć takie żądanie organowi prowadzącemu postępowanie, który przekaże je do sądu, albo bezpośrednio do sądu. Zawsze napisz, o jaką sprawę chodzi.

2. Prawo do korzystania z pomocy tłumacza

Masz prawo do tłumacza, jeżeli:

1) nie znasz języka polskiego;
2) jesteś osobą głuchą lub nie mówisz, a nie wystarcza porozumienie się z Tobą pisemnie;
3) jeżeli trzeba przetłumaczyć na język polski pismo sporządzone w języku obcym lub na język obcy pismo sporządzone w języku polskim;
4) jeżeli trzeba zapoznać Cię z treścią przeprowadzanego dowodu, a np. jest on w języku, którego nie znasz (art. 204).

3. Prawo do uczestnictwa w czynności procesowej

Jeżeli ma być przeprowadzana czynność, w której masz prawo wziąć udział, zostaniesz powiadomiony o czasie i miejscu tej czynności.

Czynność nie zostanie przeprowadzona:

1) jeżeli się nie stawisz, a nie ma dowodu, że o terminie czynności Cię powiadomiono;
2) jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że nie stawiłeś się / nie stawiłaś się z powodu przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn (np. wypadek);
3) gdy usprawiedliwiłeś/usprawiedliwiłaś odpowiednio swoje niestawiennictwo i wniosłeś/wniosłaś o to, aby nie przeprowadzać

czynności bez Ciebie, chyba że ustawa będzie na to pozwalać (art. 117 § 1 i 2).

4. Obecność osoby wskazanej przez pokrzywdzonego

W postępowaniu przygotowawczym możesz wskazać osobę, której ufasz, i poinformować, że chcesz, aby była obecna podczas czynności z Twoim udziałem. Osoba ta będzie mogła być obecna, jeżeli nie uniemożliwi to przeprowadzenia czynności lub nie utrudni jej w istotny sposób (art. 299a § 1).

5. Prawo do ochrony danych osobowych pokrzywdzonego

W aktach sprawy nie ma Twojego adresu miejsca zamieszkania, adresu miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej. Są one zamieszczone w odrębnym załączniku. Może się z nim zapoznać organ prowadzący postępowanie.

Sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może ujawnić te dane tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania, miejsca pracy. Jest to dozwolone tylko wtedy, gdy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

6. Dostęp do akt sprawy

W każdym momencie śledztwa lub dochodzenia – również po ich zamknięciu – możesz żądać dostępu do akt sprawy. Możesz też zażądać wydania odpłatnie odpisów i kopii z akt lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Prowadzący śledztwo lub dochodzenie może odmówić Ci dostępu do akt ze względu na ważny interes państwa lub dobro postępowania. Akta mogą być udostępnione w postaci elektronicznej.

Jeżeli prokurator odmówi Ci dostępu do akt, musi Cię poinformować o możliwości udostępnienia Ci akt w późniejszym terminie. Powiadomi Cię jednak tylko wtedy, gdy złożysz wniosek, by to zrobił.

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o

zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii (art. 156 § 5 i § 5a).

Po skierowaniu sprawy do sądu, jeśli jesteś stroną (oskarżycielem posiłkowym), możesz uzyskać pełny dostęp do akt sprawy i możesz otrzymać kopie i odpisy żądanych dokumentów lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Jeżeli jest to możliwe technicznie, informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1).

7. Wniosek o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego

Na każdym etapie możesz wnioskować o skierowanie sprawy do postępowania mediacyjnego. Jego celem jest między innymi próba uzgodnienia między pokrzywdzonymi a oskarżonym sposobu naprawienia szkody. Udział w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny (art. 23a § 1).
Postępowanie mediacyjne prowadzi ustanowiony mediator, który musi zachować w tajemnicy przebieg postępowania mediacyjnego (art. 178a).

8. Prawo do informacji

Informacja o orzeczeniu sądu

W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek „na przyszłość" dotyczący przekazania Ci informacji o sposobie zakończenia sprawy w sądzie. Może to nastąpić listem zwykłym, za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej.

Na podstawie tego wniosku złożonego w postępowaniu przygotowawczym sąd prześle Ci odpis prawomocnego orzeczenia, które kończy postępowanie w sprawie lub wyciąg z tego orzeczenia. Może ono zostać przesłane w postaci elektronicznej (art. 299a § 2).

Informacja dotycząca tymczasowego aresztowania

Sąd albo prokurator (w zależności od etapu postępowania) zawiadomią Cię, jeżeli:

1) stosowany wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został uchylony lub
2) stosowany wobec podejrzanego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania został zmieniony na inny środek zapobiegawczy (np. dozór Policji, poręczenie majątkowe – co powoduje zwolnienie podejrzanego z aresztu śledczego) albo
3) podejrzany uciekł z aresztu śledczego.

Jeśli zrezygnujesz z tego uprawnienia i oświadczysz, że nie chcesz być zawiadamiany, nie otrzymasz tych informacji (art. 253 § 3).

Informacja o zarzutach

Możesz złożyć wniosek do sądu, aby powiadomił Cię, jakie zarzuty przedstawiono oskarżonemu oraz jaka jest ich kwalifikacja prawna.

Jeżeli wnioski złoży wielu pokrzywdzonych, informacja o zarzutach i ich kwalifikacji prawnej może zostać umieszczona w ogłoszeniu na stronie internetowej sądu (art. 337a). Wtedy nie otrzymasz informacji skierowanej Tylko do Ciebie.

Termin posiedzenia sądu

Będziesz poinformowany/poinformowana o miejscu i terminie posiedzenia sądu w przedmiocie umorzenia postępowania, warunkowego umorzenia postępowania oraz wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 339, art. 341 i art. 343).

9. Uprawnienia związane z czynnościami procesowymi

Jeżeli złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, możesz otrzymać potwierdzenie złożenia tego zawiadomienia. W tym celu musisz złożyć wniosek o wydanie potwierdzenia (art. 304b).

Możesz zawnioskować o to, by prowadzący postępowanie przeprowadził czynność, np. przesłuchał świadka, uzyskał jakiś dokument lub dopuścił dowód z opinii biegłego (art. 315 § 1) – jest to wniosek dowodowy.

Prowadzący może nie uwzględnić Twojego wniosku dowodowego, jeśli:

1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
4) dowodu nie da się przeprowadzić;
5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania (art. 170 § 1).

W postępowaniu przygotowawczym prowadzący postępowanie nie może Ci odmówić udziału w czynności, jeżeli złożyłeś wniosek o jej przeprowadzenie i chcesz wziąć w niej udział (art. 315 § 2).

Jeśli podczas śledztwa lub dochodzenia zażądasz udziału w innych czynnościach, prokurator może Ci odmówić tego udziału. Może się to stać w szczególnie uzasadnionym przypadku ze względu na ważny interes postępowania (art. 317).

Jeżeli czynność postępowania nie będzie mogła być powtórzona na rozprawie, możesz wziąć w niej udział, chyba że opóźnienie w jej przeprowadzeniu spowoduje utratę lub zniekształcenie dowodu (art. 316 § 1).

Jeśli istnieje obawa, że jakiegoś świadka nie będzie można przesłuchać w trakcie rozprawy, możesz zawnioskować o jego przesłuchanie przez sąd lub zwrócić się do prokuratora o spowodowanie przesłuchania świadka w tym trybie (art. 316 § 3).

Gdy dopuszczono dowód z opinii biegłych albo instytucji naukowej lub specjalistycznej, podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi doręcza się postanowienie o dopuszczeniu tego dowodu i zezwala na wzięcie udziału w przesłuchaniu biegłych oraz informuje się ich o przedłożeniu opinii i zezwala na zapoznanie się z opinią, jeżeli złożona została na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, gdy spowodowałoby to poważne trudności (art. 318).

Możesz zażądać, by Cię przesłuchano, jeżeli odstąpiono od tej czynności w śledztwie lub dochodzeniu. Twoje żądanie nie zostanie uwzględnione, jeśli prowadziłoby to do przewlekłości postępowania (art. 315a).

Możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia. Wniosek należy złożyć w terminie 3 dni od daty czynności nazywanej końcowym zaznajomieniem podejrzanego z materiałami postępowania (art. 321 § 5).

Możesz złożyć zażalenie na:

1) bezczynność organu, jeżeli w ciągu 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego – śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 3);

2) postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego – śledztwa lub dochodzenia (art. 306 § 1 i 1a). Musisz to zrobić w terminie 7 dni od daty doręczenia postanowienia. Na potrzeby sporządzenia zażalenia masz prawo do przejrzenia akt sprawy, które prokurator może udostępnić Ci także w postaci elektronicznej (art. 306 § 1b);
3) postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku (chyba że ustawa stanowi inaczej) co do środka zabezpieczającego oraz wtedy, gdy jest to przewidziane w ustawie (art. 459);
4) czynności naruszające Twoje prawa (art. 302 § 2).

10. Prawo do odszkodowania lub zadośćuczynienia

Do zamknięcia przewodu sądowego (czyli momentu, w którym sąd uzna, że wszystkie dowody zostały przeprowadzone, i to ogłosi) masz prawo złożyć wniosek, by sąd orzekł od oskarżonego na Twoją rzecz:

1) obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej Ci przestępstwem – w całości albo w części;
2) zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (art. 49a § 1).

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Możesz złożyć wniosek do sądu o zwrot wydatków, które poniosłeś/poniosłaś w związku z postępowaniem karnym. Możesz domagać się także wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika lub ze stawiennictwem w sądzie (art. 618j i art. 627).

12. Obowiązek usprawiedliwienia nieobecności

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie, które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

13. Obowiązki pokrzywdzonego

Nie możesz sprzeciwić się poddaniu się oględzinom i badaniom niepołączonym z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym, jeżeli od stanu Twojego zdrowia zależy ustalenie karalności czynu (art. 192 § 1).

Jeśli nie przebywasz w kraju ani w innym państwie Unii Europejskiej musisz wskazać adresata (osobę lub instytucję) dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 138).

Jeżeli zmienisz miejsce zamieszkania lub pobytu, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, albo adres skrytki pocztowej, musisz podać nowy adres (art. 139).

Jeśli nie poinformujesz prowadzącego postępowanie o adresacie dla doręczeń, o zmianie swojego adresu zamieszkania, pobytu lub skrytki pocztowej, pisma wysyłane na dotychczasowy adres będą uznawane za doręczone. W takiej sytuacji nie zapoznasz się z informacjami, które mogą być dla Ciebie ważne.

14. Prawo do uzyskania ochrony

Jeżeli występuje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych, możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, na którą Cię wezwano.

Jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca pobytu.

W celu uzyskania ochrony należy skierować wniosek do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

UWAGA: Wniosek składa się za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.).

Oznacza to, że we wniosku (piśmie) wskazujesz dwóch adresatów:

1) organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo sąd oraz
2) komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

Komendant Wojewódzki (Stołeczny) Policji (*tutaj należy wpisać właściwego komendanta*)

za pośrednictwem

organ prowadzący postępowanie (*tutaj wpisujesz dane tego organu*)

Wniosek składasz w organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze albo w sądzie. Organ, który otrzymał wniosek, przekaże go do komendanta.

Możesz złożyć wniosek o wykonanie wydanego w Polsce zakazu zbliżania się do Ciebie lub kontaktowania się przez sprawcę z Tobą także w innym państwie

członkowskim Unii Europejskiej. Jest to tak zwany europejski nakaz ochrony (art. 611w–611wc).

15. Prawo do uzyskania pomocy

Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2025 r. poz. 911) **Szczegółowe informacje na temat tej pomocy można uzyskać na stronie internetowej** *https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/fundusz-sprawiedliwosci* lub pod numerem telefonu **+48 222 309 900.**

16. Prawo do wystąpienia o kompensatę państwową

Jeśli masz miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, możesz złożyć do sądu wniosek o przyznanie Ci kompensaty państwowej (określonej kwoty pieniężnej).

Prawo to wynika z ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

Kompensata może być przyznana w kwocie pokrywającej wyłącznie:

1) utracone zarobki lub inne środki utrzymania,
2) koszty związane z leczeniem i rehabilitacją,
3) koszty pogrzebu

– będące skutkiem czynu zabronionego, przez który osoba fizyczna:

1) poniosła śmierć,
2) doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia – trwające dłużej niż 7 dni.

Wniosek możesz złożyć jedynie wtedy, gdy nie możesz uzyskać środków od sprawcy, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej.

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 5

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach świadka

Otrzymujesz to pouczenie, bo jesteś świadkiem.

Jako świadek masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.
Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Twoje prawa i obowiązki jako świadka w postępowaniu karnym

1. Obowiązek stawienia się

Jeśli zostaniesz wezwany/wezwana jako świadek, to musisz stawić się i złożyć zeznania. **Jest to Twój obowiązek jako świadka** (art. 177 § 1).

2. Obowiązek usprawiedliwienia nieobecności

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie, które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

Jeśli nie stawisz się i nie usprawiedliwisz swojej nieobecności, mogą Cię spotkać konsekwencje. Są to:

1) nałożenie na Ciebie kary pieniężnej;
2) zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie;
3) aresztowanie (art. 285–287).

3. Prawo do zwrotu kosztów

Masz prawo do zwrotu kosztów, które poniosłeś/poniosłaś w związku z przybyciem na wezwanie (np. koszty podróży, utraconego zarobku).

Jeśli chcesz otrzymać zwrot kosztów, musisz złożyć wniosek o zwrot kosztów:

1) możesz powiedzieć podczas czynności, że wnosisz o zwrot kosztów, co zostanie zapisane w protokole, albo
2) złożyć pismo – wniosek o zwrot kosztów.

Termin na złożenie wniosku o zwrot kosztów wynosi 3 dni od dnia zakończenia czynności, na którą się stawiłeś/stawiłaś (art. 618a–618e i art. 618k).

4. Prawo do korzystania z pomocy prawnej

Jeżeli uważasz, że jest to potrzebne dla ochrony Twoich interesów, możesz ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego. Pełnomocnik będzie Cię reprezentował w toczącym się postępowaniu karnym.
Jeżeli nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu. Musisz jednak wykazać, że nie stać Cię na opłacenie wynagrodzenia dla pełnomocnika (art. 87 § 2 i art. 88 § 1).

Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator mogą nie zgodzić się na udział w postępowaniu ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika.

Może się to stać, jeżeli prokurator albo sąd uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów (art. 87 § 3).

5. Prawo do ochrony danych osobowych świadka

W aktach sprawy nie ma Twojego adresu miejsca zamieszkania, adresu miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej. Są one zamieszczone w odrębnym załączniku. Może się z nim zapoznać organ prowadzący postępowanie.

Sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może ujawnić te dane tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania ani miejsca pracy. Jest to dozwolone tylko wtedy, gdy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach Twojego lub Twoich najbliższych, mogą zostać zachowane w tajemnicy także okoliczności umożliwiające ujawnienie Twojej tożsamości.

Masz prawo złożyć wniosek o utajnienie Twoich danych. W przypadku utajnienia Twoje imię i nazwisko będzie znał organ prowadzący postępowanie. Nie będzie ich znał np. oskarżony.

Na Twój wniosek decyzja o utajnieniu Twoich danych osobowych może zostać uchylona. Taki wniosek możesz złożyć do czasu zamknięcia przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji (czyli momentu, w którym sąd uzna, że wszystkie dowody zostały przeprowadzone, i to ogłosi) (art. 184 – tak zwany świadek anonimowy).

6. Przesłuchanie dostosowane do sytuacji świadka

Możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze **wideokonferencji**. Jest to przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (art. 177 § 1 a).

Jeżeli nie możesz przyjść do miejsca wskazanego w wezwaniu, bo jesteś chory, jesteś osobą z niepełnosprawnością lub występuje inna przeszkoda, której nie da się usunąć, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana **tam, gdzie przebywasz,** np. w domu, w szpitalu (art. 177 § 2).

Jeśli jesteś obywatelem polskim, przebywasz **za granicą** i jeśli się na to zgodzisz, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez **konsula** (art. 26 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne, Dz. U. z 2023 r. poz. 1329, z późn. zm.).
W takim przypadku:

1) nie istnieje ustawowy obowiązek stawiennictwa;
2) nie mogą zostać wyciągnięte wobec Ciebie konsekwencje, jeśli się nie stawisz;

3) nie możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji;
4) nie masz prawa do ochrony przewidzianej dla świadka;
5) w przesłuchaniu nie będą brały udziału inne osoby, np. biegły lekarz czy psycholog.

Gdy sprawa toczy się w sądzie i należy się obawiać, że obecność oskarżonego na sali sądowej mogłaby Cię krępować podczas składania przez Ciebie zeznań, przewodniczący może polecić **oskarżonemu, aby wyszedł z sali sądowej** na czas Twojego przesłuchania (art. 390 § 2).

Istnieje też inny sposób – w takiej sytuacji możesz zostać przesłuchany w drodze **wideokonferencji** (art. 390 § 3).

7. Pouczenia i czynności przed przesłuchaniem

Postępowanie przygotowawcze

Przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy (art. 190 § 1).
Otrzymasz do podpisu oświadczenie, że otrzymałeś pouczenie (art. 190 § 2).

Postępowanie sądowe

Możesz żądać, aby rozprawa była niejawna, jeśli składane zeznania mogłyby narazić na hańbę Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą (art. 183 § 2).

Przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy (art. 190 § 1).

Przed rozpoczęciem zeznań masz obowiązek złożenia przyrzeczenia. Sąd może nie odbierać od Ciebie przyrzeczenia wtedy, gdy żadna ze stron obecnych na sali nie zgłosi sprzeciwu.

Jeżeli nie mówisz, jesteś osobą głuchą, przyrzeczenie złożysz przez podpisanie tekstu tego przyrzeczenia (art. 187 i art. 188 § 3).

Nie odbiera się przyrzeczenia:

1) od osób, które nie ukończyły 17 lat;
2) gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że świadek z powodu zaburzeń psychicznych nie rozumie znaczenia przyrzeczenia;
3) gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania lub pozostającego w ścisłym związku z czynem stanowiącym przedmiot postępowania albo gdy za to przestępstwo został skazany;
4) gdy świadek był prawomocnie skazany za fałszywe zeznanie lub oskarżenie (art. 189).

8. Prawo do odmowy składania zeznań

Możesz odmówić składania zeznań:

1) jeżeli jesteś osobą najbliższą dla oskarżonego (np. małżonkiem, rodzicem, dzieckiem, osobą pozostającą w stosunku przysposobienia, osobą pozostającą we wspólnym pożyciu). Prawo to przysługuje Ci również po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia (art. 182 § 1 i 2);

2) gdy w innej sprawie jesteś oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem (art. 182 § 3).

Jeżeli przysługuje Ci prawo do odmowy składania zeznań, możesz z niego skorzystać do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym. Jeśli w postępowaniu przygotowawczym złożyłeś/złożyłaś zeznanie, a na rozprawie odmówisz składania zeznań, pierwsze zeznanie nie może być już wykorzystane. Nie może być dowodem ani być odtworzone. Zeznanie to będzie traktowane tak, jakby go nie było (art. 186 § 1).

Mimo odmowy składania zeznań mogą zostać ujawnione protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 2).

9. Prawo do odmowy odpowiedzi na pytanie

Możesz odmówić odpowiedzi na pytanie, jeżeli odpowiedź mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (art. 183 § 1).

10. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Możesz zostać zwolniony od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie, jeżeli pozostajesz z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym (art. 185).

Wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania możesz złożyć do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym. W takiej sytuacji, jeśli w postępowaniu przygotowawczym złożyłeś/złożyłaś zeznanie, to nie może być ono już wykorzystane. Nie może być dowodem ani być odtworzone (art. 186 § 1).

Mimo zwolnienia od złożenia zeznania mogą zostać ujawnione protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 2).

11. Przesłuchanie z udziałem biegłego oraz badania

Jeżeli istnieje wątpliwość co do Twojego stanu psychicznego, rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń, możesz być przesłuchany/przesłuchana z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa.

Obecność biegłego lekarza lub biegłego psychologa przy Twoim przesłuchaniu nie wymaga uzyskania Twojej zgody.

Nie jest to jednak możliwe, gdy odmówiłeś/odmówiłaś składania zeznań lub zostałeś/zostałaś od nich zwolniony/zwolniona z powodu relacji łączących Cię z oskarżonym (art. 192 § 2 i 3).

Jeżeli zgodzisz się, mogą zostać wykonane oględziny Twojego ciała. Możesz także być zbadany przez lekarza lub psychologa (art. 192 § 4).

Obecność biegłego lekarza lub biegłego psychologa to nie jest to samo co badanie przez biegłego lekarza lub biegłego psychologa.

Jeżeli w trakcie postępowania będzie konieczne ustalenie, czy:

1) niektóre osoby należy wyeliminować z kręgu podejrzanych,
2) ujawnione ślady mają wartość dowodową:

- mogą zostać pobrane od Ciebie odciski palców, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślina, próby pisma, zapach. Nie jest do tego potrzebna Twoja zgoda;
- możesz również zostać sfotografowany/sfotografowana oraz może zostać nagrany Twój głos;

– za Twoją zgodą biegły może zastosować wobec Ciebie tzw. wykrywacz kłamstw. Są to środki techniczne, które mają na celu kontrolę nieświadomych reakcji Twojego organizmu (art. 192a § 1 i 2).

12. Przesłuchanie świadka ze szczególnymi potrzebami (art. 185e)

Jeżeli występują u Ciebie zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w zwykłych warunkach mogłoby wpłynąć negatywnie na Twój stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione, możesz być przesłuchany/przesłuchana:

1) tylko wtedy, gdy Twoje zeznania będą mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

2) tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz:** gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju lub innym miejscu dostosowanym do Twoich potrzeb. Przy przesłuchaniu może być Twój opiekun prawny, osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz, osoba, pod której pieczą pozostajesz, lub wskazana przez Ciebie osoba dorosła. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

13. Przesłuchania świadka pokrzywdzonego przestępstwami z art. 197–199 Kodeksu karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 2024 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2025 r. poz. 383) (art. 185c)

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo zgwałcenia lub wykorzystania seksualnego, możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka:

1) tylko wtedy, gdy Twoje zeznania będą mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

2) tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz**: gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Możesz złożyć wniosek, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą wskazanej przez Ciebie płci. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

14. Prawa i obowiązki podczas przesłuchania w zakresie informacji objętych tajemnicą

Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji, które są tajne lub ściśle tajne, możesz złożyć zeznania dopiero, gdy zostaniesz zwolniony od obowiązku zachowania tajemnicy przez Twojego przełożonego – osobę, która ma do tego uprawnienia (art. 179 § 1).

Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji, które są zastrzeżone, poufne albo objęte tajemnicą zawodową, możesz odmówić składania zeznań, chyba że sąd lub prokurator zwolni Cię od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 180 § 1).
Osoby obowiązane do zachowania tajemnicy notarialnej, adwokackiej, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarskiej, dziennikarskiej, statystycznej lub tłumacza przysięgłego oraz tajemnicy Prokuratorii Generalnej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie decyduje sąd, na posiedzeniu bez udziału stron, w terminie nie dłuższym niż 7 dni od daty doręczenia wniosku prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Złożenie zażalenia wstrzymuje wykonanie postanowienia. Sąd rozpoznaje zażalenie niezwłocznie, nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz z niezbędnymi aktami (art. 180 § 2).

Jeżeli jesteś dziennikarzem, nie możesz zostać zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy dotyczącej danych, które doprowadziłyby do ujawnienia autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego podobnego materiału, identyfikacji osób, które zastrzegły swoje dane. Zasada ta nie obowiązuje, gdy chodzi o przestępstwa, o których obowiązkowo trzeba zawiadomić (art. 180 § 3 i 4). Przestępstwa te są wymienione w art. 240 § 1 Kodeksu karnego (np. zabójstwo, pozbawienie wolności, przestępstwo o charakterze terrorystycznym).

Jeżeli jesteś osobą, która została zwolniona z obowiązku zachowania tajemnicy, sąd przesłucha Cię na rozprawie z wyłączeniem jawności. Ta zasada nie dotyczy

osoby zwolnionej z tajemnicy lekarskiej lub medycznej – za zgodą pacjenta lub innego uprawnionego podmiotu (art. 181). Wówczas rozprawa jest jawna.

15. Zakaz przesłuchiwania

Nie możesz być przesłuchany/przesłuchana, jeżeli jesteś:

-obrońcą - co do faktów, o których dowiedziałeś się udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę (art. 178 pkt 1);
-duchownym. Zakaz przesłuchania dotyczy faktów, o których dowiedziałeś się przy spowiedzi (art. 178 pkt 2);
- mediatorem. Zakaz przesłuchania dotyczy faktów, o których dowiedziałeś/dowiedziałaś się od oskarżonego lub pokrzywdzonego, prowadząc postępowanie mediacyjne. Zakaz przesłuchiwania nie dotyczy informacji o przestępstwach, o których obowiązkowo trzeba zawiadomić (art. 178a). Przestępstwa te są wymienione w art. 240 § 1 Kodeksu karnego (np. zabójstwo, pozbawienie wolności, przestępstwo o charakterze terrorystycznym).

16. Prawo do uzyskania ochrony

Jeżeli występuje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych, możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, na którą Cię wezwano.

Jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca pobytu.

W celu uzyskania ochrony należy skierować wniosek do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

UWAGA: Wniosek składa się za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka, Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.).

Oznacza to, że we wniosku (piśmie) wskazujesz dwóch adresatów:

1) organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo sąd oraz
2) komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

Komendant Wojewódzki (Stołeczny) Policji (*tutaj należy wpisać właściwego komendanta*)

za pośrednictwem

organ prowadzący postępowanie (*tutaj wpisujesz dane tego organu*)

Wniosek składasz w organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze albo w sądzie. Organ, który otrzymał wniosek, przekaże go do komendanta.

17. Prawo do uzyskania pomocy

Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc psychologiczną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 2a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2025 r. poz. 911). **Szczegółowe informacje na temat tej pomocy można uzyskać na stronie internetowej** *https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/fundusz-sprawiedliwosci* lub pod numerem telefonu **+48 222 309 900.**

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 6

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach świadka, który nie ukończył 18 lat

Otrzymujesz to pouczenie, bo jesteś świadkiem.

Jako świadek masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat i jesteś świadkiem w sprawie karnej, niektóre Twoje prawa będą wykonywać Twoi przedstawiciele ustawowi (rodzice lub opiekun).

Pamiętaj, że jeśli nie jesteś pełnoletni/pełnoletnia, wszystkie wnioski (do sądu lub prokuratora) w Twoim imieniu musi składać Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun). Nie możesz tego zrobić samodzielnie, bo nie masz pełnej zdolności do czynności prawnych.

Osoba, która będzie wykonywać Twoje prawa (rodzic lub opiekun), potwierdzi swoim podpisem, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z … r. poz. …).

Twoje prawa i obowiązki jako małoletniego świadka w postępowaniu karnym

1. Obowiązek stawienia się

Jeśli zostaniesz wezwany/wezwana jako świadek, to musisz stawić się i złożyć zeznania. **Jest to Twój obowiązek jako świadka** (art. 177 § 1).

2. Obowiązek usprawiedliwienia nieobecności

Jeżeli zostałeś wezwany / zostałaś wezwana do stawiennictwa, a nie możesz przyjść z powodu choroby, to musisz usprawiedliwić nieobecność. W tym celu musisz iść do lekarza sądowego, bo tylko on może wystawić zaświadczenie, które jest uznawane za usprawiedliwienie. Inne zaświadczenie lub zwolnienie nie będzie uznane za usprawiedliwienie. Listę lekarzy sądowych znajdziesz na stronie internetowej sądu (art. 117 § 2a).

Jeśli nie stawisz się i nie usprawiedliwisz swojej nieobecności, mogą Ciebie lub Twoich przedstawicieli ustawowych spotkać konsekwencje. Są to:

1) nałożenie kary pieniężnej;
2) zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie;
3) aresztowanie (art. 285–287).

3. Prawo do zwrotu kosztów

Masz prawo do zwrotu kosztów, które poniosłeś/poniosłaś w związku z przybyciem na wezwanie (np. koszty podróży, utraconego zarobku).

Jeśli chcesz otrzymać zwrot kosztów, musisz złożyć wniosek o zwrot kosztów:

1) możesz powiedzieć podczas czynności, że wnosisz o zwrot kosztów, co zostanie zapisane w protokole, albo
2) złożyć pismo – wniosek o zwrot kosztów.

Termin na złożenie wniosku o zwrot kosztów wynosi 3 dni od dnia zakończenia czynności, na którą się stawiłeś/stawiłaś (art. 618a–618e i art. 618k).

4. Prawo do korzystania z pomocy prawnej

Jeżeli uważasz, że jest to potrzebne dla ochrony Twoich interesów, możesz ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego. Pełnomocnik będzie Cię reprezentował w toczącym się postępowaniu karnym.

Jeżeli nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu. Musisz jednak wykazać, że nie stać Cię na opłacenie wynagrodzenia dla pełnomocnika (art. 87 § 2 i art. 88 § 1).

Sąd, a postępowaniu przygotowawczym prokurator mogą nie zgodzić się na udział w postępowaniu ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika.

Może się to stać, jeżeli prokurator albo sąd uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów (art. 87 § 3).

5. Prawo do ochrony danych osobowych świadka

W aktach sprawy nie ma Twojego adresu miejsca zamieszkania, adresu miejsca pracy, numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej. Są one zamieszczone w odrębnym załączniku. Może się z nim zapoznać organ prowadzący postępowanie.

Sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może ujawnić te dane tylko wyjątkowo (art. 148a i art. 156a).

Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania ani miejsca pracy. Jest to dozwolone tylko wtedy, gdy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach Twojego lub Twoich najbliższych, mogą zostać zachowane w tajemnicy także okoliczności umożliwiające ujawnienie Twojej tożsamości.

Masz prawo złożyć wniosek o utajnienie Twoich danych. W przypadku utajnienia Twoje imię i nazwisko będzie znał organ prowadzący postępowanie. Nie będzie ich znał np. oskarżony.

Na Twój wniosek decyzja o utajnieniu Twoich danych osobowych może zostać uchylona. Taki wniosek możesz złożyć do czasu zamknięcia przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji (czyli momentu, w którym sąd uzna, że wszystkie dowody zostały przeprowadzone, i to ogłosi) (art. 184 – tak zwany świadek anonimowy).

6. Przesłuchanie dostosowane do sytuacji świadka

Możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze **wideokonferencji**. Jest to przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (art. 177 § 1 a).

Jeżeli nie możesz przyjść do miejsca wskazanego w wezwaniu, bo jesteś chory, jesteś osobą z niepełnosprawnością lub występuje inna przeszkoda, której nie da się usunąć, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana **tam, gdzie przebywasz,** np. w domu, w szpitalu (art. 177 § 2).

Jeśli jesteś obywatelem polskim i przebywasz **za granicą** i jeżeli się na to zgodzisz, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez **konsula** (art. 26 ust. 1

pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne, Dz. U. z 2023 r. poz. 1329).

W takim przypadku:

1) nie masz obowiązku stawić się;
2) nie mogą zostać wyciągnięte wobec Ciebie konsekwencje, jeśli się nie stawisz;
3) nie możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji;
4) nie masz prawa do ochrony przewidzianej dla świadka;
5) w przesłuchaniu nie będą brały udziału inne osoby, np. biegły lekarz czy psycholog.

Gdy sprawa toczy się w sądzie i należy się obawiać, że obecność oskarżonego na sali sądowej mogłaby Cię krępować podczas składania przez Ciebie zeznań, przewodniczący może polecić **oskarżonemu, aby wyszedł z sali sądowej** na czas Twojego przesłuchania (art. 390 § 2).

Istnieje też inny sposób – w takiej sytuacji możesz zostać przesłuchany w drodze **wideokonferencji** (art. 390 § 3).

7. Pouczenia i czynności przed przesłuchaniem

Postępowanie przygotowawcze

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, ale jeszcze nie jesteś pełnoletni/pełnoletnia, przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy (art. 190 § 1).

Otrzymasz do podpisu oświadczenie, że otrzymałeś pouczenie (art. 190 § 2).

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, przed przesłuchaniem przesłuchujący poinformuje Cię o konsekwencjach zeznania nieprawdy lub zatajenia prawdy

wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 978, z późn. zm.).

Postępowanie sądowe

Możesz żądać, aby rozprawa była niejawna, jeśli składane zeznania mogłyby narazić na hańbę Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą (art. 183 § 2).

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, ale jeszcze nie jesteś pełnoletni/pełnoletnia, przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy (art. 190 § 1).

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, sąd poinformuje Cię o konsekwencjach zeznania nieprawdy lub zatajenia prawdy wynikających z ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Przed rozpoczęciem zeznań masz obowiązek złożenia przyrzeczenia. Sąd może nie odbierać od Ciebie przyrzeczenia wtedy, gdy żadna ze stron obecnych na sali nie zgłosi sprzeciwu.

Jeżeli nie mówisz, jesteś osobą głuchą, przyrzeczenie złożysz przez podpisanie tekstu tego przyrzeczenia (art. 187 i art. 188 § 3).

Nie odbiera się przyrzeczenia:

1) od osób, które nie ukończyły 17 lat;
2) gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że świadek z powodu zaburzeń psychicznych nie rozumie znaczenia przyrzeczenia;
3) gdy świadek jest podejrzany o popełnienie przestępstwa będącego przedmiotem postępowania lub pozostającego w ścisłym związku z czynem

stanowiącym przedmiot postępowania albo gdy za to przestępstwo został skazany;

4) gdy świadek był prawomocnie skazany za fałszywe zeznanie lub oskarżenie. (art. 189).

8. Prawo do odmowy składania zeznań

Możesz odmówić składania zeznań:

1) jeżeli jesteś osobą najbliższą dla oskarżonego (np. dzieckiem, osobą pozostającą w stosunku przysposobienia, osobą pozostającą we wspólnym pożyciu). Prawo to przysługuje Ci również po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia (art. 182 § 1 i 2);

2) gdy w innej sprawie jesteś oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem (art. 182 § 3).

Jeżeli przysługuje Ci prawo do odmowy składania zeznań, możesz z niego skorzystać do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym.

Jeśli w postępowaniu przygotowawczym złożyłeś/złożyłaś zeznanie, a na rozprawie odmówisz składania zeznań, pierwsze zeznanie nie może być już wykorzystane. Nie może być dowodem ani być odtworzone. Zeznanie to będzie traktowane tak, jakby go nie było (art. 186 § 1).

Mimo odmowy składania zeznań mogą zostać ujawnione protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 2).

9. Prawo do odmowy odpowiedzi na pytanie

Możesz odmówić odpowiedzi na pytanie, jeżeli odpowiedź mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (art. 183 § 1).

10. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Możesz zostać zwolniony od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie, jeżeli pozostajesz z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym (art. 185).

Wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania możesz złożyć do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym. W takiej sytuacji, jeśli w postępowaniu przygotowawczym złożyłeś/złożyłaś zeznanie, to nie może być ono już wykorzystane. Nie może być dowodem ani być odtworzone (art. 186 § 1).

Mimo zwolnienia od złożenia zeznania mogą zostać ujawnione protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 2).

11. Przesłuchanie z udziałem biegłego oraz badania

Jeżeli istnieje wątpliwość co do Twojego stanu psychicznego, rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń, możesz być przesłuchany/przesłuchana z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa.

Obecność biegłego lekarza lub biegłego psychologa przy Twoim przesłuchaniu nie wymaga uzyskania Twojej zgody.

Nie jest to jednak możliwe, gdy odmówiłeś/odmówiłaś składania zeznań lub zostałeś/zostałaś od nich zwolniony/zwolniona z powodu relacji łączących Cię z oskarżonym (art. 192 § 2 i 3).

Jeżeli zgodzisz się, mogą zostać wykonane oględziny Twojego ciała. Możesz także być zbadany przez lekarza lub psychologa (art. 192 § 4).

Obecność biegłego lekarza lub biegłego psychologa to nie jest to samo co badanie przez biegłego lekarza lub biegłego psychologa.

Jeżeli w trakcie postępowania będzie konieczne ustalenie, czy:

1) niektóre osoby należy wyeliminować z kręgu podejrzanych,
2) ujawnione ślady są dowodem:

- mogą zostać pobrane od Ciebie odciski palców, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślina, próby pisma, zapach. Nie jest do tego potrzebna Twoja zgoda;
- możesz również zostać sfotografowany/sfotografowana oraz może zostać nagrany Twój głos;
- za Twoją zgodą biegły może zastosować wobec Ciebie tzw. wykrywacz kłamstw. Są to środki techniczne, które mają na celu kontrolę nieświadomych reakcji Twojego organizmu (art. 192a § 1 i 2).

12. Przesłuchanie świadka ze szczególnymi potrzebami (art. 185e)

Jeżeli występują u Ciebie zaburzenia psychiczne, rozwojowe, zakłócenia zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń i zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w zwykłych warunkach mogłoby wpłynąć negatywnie na Twój stan psychiczny lub byłoby znacznie utrudnione, możesz być przesłuchany/przesłuchana:

1) tylko wtedy, gdy Twoje zeznania będą mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

2) tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz**: gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju lub innym miejscu dostosowanym do Twoich potrzeb. Przy przesłuchaniu może być Twój przedstawiciel ustawowy (rodzice, opiekun prawny), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz, osoba, pod której pieczą pozostajesz, lub wskazana przez Ciebie osoba dorosła. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

13. Przesłuchanie małoletniego świadka pokrzywdzonego w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 2024 r. – Kodeks karny, Dz. U. z 2025 r. poz. 383) (art. 185a)

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo:

1) popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub
2) przeciwko wolności, lub
3) przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, lub
4) przeciwko rodzinie i opiece

możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka:

1) tylko wtedy, gdy Twoje zeznania będą mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
2) tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz**: gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przy przesłuchaniu może być Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun prawny), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz, lub wskazana przez Ciebie osoba dorosła. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

Na tych samych zasadach możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka także wtedy, gdy ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat, ale nie masz jeszcze 18 lat, i gdy jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo:

1) popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub
2) przeciwko wolności, lub
3) przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, lub
4) przeciwko rodzinie i opiece

oraz gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na Twój stan psychiczny.

14. Przesłuchanie małoletniego świadka w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXV i XXVI Kodeksu karnego (art. 185b)

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś świadkiem sprawie o przestępstwo:

1) popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub
2) przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, lub
3) przeciwko rodzinie i opiece

a Twoje zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy

możesz być przesłuchany/przesłuchana tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz:** gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przy przesłuchaniu może być Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun prawny), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz, lub wskazana przez Ciebie osoba dorosła. Biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli:

1) współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, w którym zeznajesz jako świadek, lub
2) popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne, w którym zeznajesz jako świadek.

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat, a nie masz jeszcze 18 lat, i jesteś świadkiem w sprawie o przestępstwo:

1) popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub
2) przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, lub
3) przeciwko rodzinie i opiece

oraz zachodzi obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na Twoje zeznania, możesz być przesłuchany/przesłuchana w drodze **wideokonferencji**.

Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli:

1) współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, w którym zeznajesz jako świadek, lub
2) popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne, w którym zeznajesz jako świadek.

15. Przesłuchania świadka pokrzywdzonego przestępstwami z art. 197–199 Kodeksu karnego (art. 185c)

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo zgwałcenia lub wykorzystania seksualnego i ukończyłeś 15 lat, możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka:

1) tylko wtedy, gdy Twoje zeznania będą mogły mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;
2) tylko raz. **Istnieje wyjątek od zasady przesłuchania tylko raz**: gdy wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie Twojego pierwszego przesłuchania. Decyzję, czy przesłuchać Cię ponownie, podejmie sąd.

Przesłuchanie przeprowadza sąd z udziałem biegłego psychologa w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przy przesłuchaniu może być Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun prawny), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz, lub wskazana przez Ciebie osoba dorosła. Możesz złożyć wniosek, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą wskazanej przez Ciebie płci. Tej zasady nie stosuje się, jeśli będzie to utrudniać postępowanie. Przesłuchanie to jest rejestrowane (nagrany obraz i dźwięk).

16. Prawo do uzyskania ochrony

Jeżeli występuje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych, możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, na którą Cię wezwano.

Jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca pobytu.

W celu uzyskania ochrony należy skierować wniosek do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

UWAGA: Wniosek składa się za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r.

o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21, z późn. zm.).

Oznacza to, że we wniosku (piśmie) wskazujesz dwóch adresatów:

1) organ prowadzący postępowanie przygotowawcze albo sąd oraz
2) komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji.

Komendant Wojewódzki (Stołeczny) Policji (*tutaj należy wpisać właściwego komendanta*)

za pośrednictwem

organ prowadzący postępowanie (*tutaj wpisujesz dane tego organu*)

Wniosek składasz w organie prowadzącym postępowanie przygotowawcze albo w sądzie. Organ, który otrzymał wniosek, przekaże go do komendanta.

17. Prawo do uzyskania pomocy

Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc psychologiczną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 2a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, Dz. U. z 2025 r. poz. 911). **Szczegółowe informacje na temat tej pomocy można uzyskać na stronie internetowej** *https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/fundusz-sprawiedliwosci* lub pod numerem telefonu **+48 222 309 900.**

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E

M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania

Na podstawie art. 300 § 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat;
2) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia;
3) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat;
4) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia;
5) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat;
6) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia.

§ 2. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

§ 7. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ...[1)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

[1)] Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania (Dz. U. poz. 1659), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 3 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 300 § 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania (Dz. U. poz. 1659), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem …

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Załącznik nr 1

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego, który nie ukończył 18 lat

PODEJRZANY

JESTEŚ PODEJRZANYM O POPEŁNIENIE PRZESTĘPSTWA

1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE	2. POSTĘPOWANIE SĄDOWE	3. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
To pierwszy etap. Rozpoczyna go złożenie zawiadomienia o przestępstwie lub ujawnienie przestępstwa przez Policję, prokuraturę lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. Są dwa rodzaje postępowania przygotowawczego: 1) śledztwo, 2) dochodzenie.	To drugi etap. Postępowanie toczy się przed sądem pierwszej instancji. Kończy się wydaniem orzeczenia. Może to być: 1) wyrok albo 2) postanowienie.	To trzeci etap. Jest prowadzony, jeśli orzeczenie sądu trzeba wykonać. Na przykład trzeba zapłacić grzywnę lub przeprosić pokrzywdzonego.
Etap drugi może mieć dwie części. Ta druga część to postępowanie odwoławcze. W tym postępowaniu sprawą zajmuje się sąd drugiej instancji. Jeśli strona (oskarżony, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, którym może być pokrzywdzony/pokrzywdzona) nie zgadza się z orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może odwołać się do sądu drugiej instancji.		**POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE**

Jeżeli postępowanie przygotowawcze (kolumna numer 1) kończy się skierowaniem do sądu aktu oskarżenia albo wniosku, na przykład o:

→ warunkowe umorzenie postępowania albo

→ wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego, w którym jest propozycja kary uzgodnionej z podejrzanym

– rozpoczyna się postępowanie przed sądem (kolumna numer 2).

PRAWO DO SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ I PRAWO DO MILCZENIA

Podczas przesłuchania masz prawo opowiedzieć swoją wersję zdarzenia, czyli czynu zabronionego, o który jesteś podejrzany. To są właśnie wyjaśnienia.

Nie musisz udowadniać, że jesteś niewinny. Nie masz też obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

Gdy zostanie Ci przedstawiony zarzut, zostaniesz pouczony/pouczona, o tym, że możesz:

→ złożyć wyjaśnienia,

→ odmówić złożenia wyjaśnień,

→ odmówić odpowiedzi na wszystkie pytania lub tylko niektóre pytania.

Nie musisz podawać przyczyn, dla których odmawiasz wyjaśniania albo odpowiedzi na pytania.

Możesz zażądać, by podczas przesłuchania **był obecny obrońca** (adwokat lub radca prawny).

Art. 301 § 2 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.) Jeżeli podejrzany, pouczony o prawie do żądania udziału obrońcy w pierwszym przesłuchaniu, oświadczy, że rezygnuje z tego prawa, niezwłocznie przystępuje się do przesłuchania, odnotowując w protokole rezygnację podejrzanego z tego prawa.
Art. 301 § 3 k.p.k. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy,

jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia takiego oświadczenia, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina.

Art. 301 § 4 k.p.k. W wezwaniu do stawiennictwa na przesłuchanie należy podejrzanego pouczyć o prawie do ustanowienia obrońcy. W takim wypadku przepisu Art. 301 § 3 k.p.k. nie stosuje się.

Art. 301 § 5 k.p.k. Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1 k.p.k., organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2 k.p.k. Przepis art. 301 § 3 k.p.k. zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

Art. 301 § 6 k.p.k. Przepis Art. 301 § 5 k.p.k. stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1 k.p.k., który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1 k.p.k. nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania.

Art. 301 § 7. Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 k.p.k. stosuje się odpowiednio w wypadkach, o których mowa w art. 301 § 3, 5 i 6 k.p.k..

Art. 301 § 8 k.p.k. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne ze względu na zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, można niezwłocznie przystąpić do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W protokole przesłuchania umieszcza się informację o przyczynach odmowy umożliwienia kontaktu z obrońcą.

Art. 301 § 9k.p.k. W przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego przepisy art. 301 § 2 i 8 k.p.k. stosuje się odpowiednio. Ograniczenie, o którym mowa w art. 301 § 8 k.p.k. nie może być stosowane po upływie 14 dni od przedstawienia podejrzanemu zarzutów.
Art. 301 § 10 k.p.k. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego nie tamuje tej czynności.
Art. 301 § 11. Przepisy Art. 301 § 1–8 k.p.k. oraz art. 300 § 1, 1a i 1b k.p.k. stosuje się odpowiednio do okazania podejrzanego przeprowadzanego przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego. Przed okazaniem należy poinformować podejrzanego o zarzucie, w związku z którym okazanie ma być przeprowadzone.

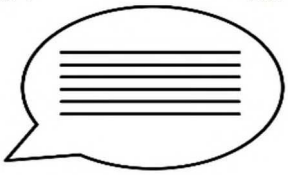

Jednak, jeśli Twój obrońca nie stawi się, to i tak można Cię przesłuchać.

Złożenie wyjaśnień odbywa się ustnie.

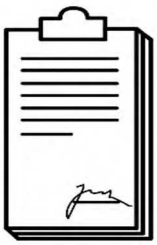

W trakcie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym masz prawo do złożenia wyjaśnień na piśmie. Możesz zażądać tego Ty lub Twój obrońca.

Pamiętaj jednak, że:

- w trakcie pisania nie możesz kontaktować się z innymi osobami,
- przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na pisemne wyjaśnienia.

Wyjaśnienia możesz składać też co do każdego dowodu, gdy będziesz obecny/obecna w trakcie jego przeprowadzania (na przykład przy przesłuchaniu świadka lub podczas wizji lokalnej).

PRAWO DO OBROŃCY

W trakcie postępowania przygotowawczego i sądowego możesz mieć obrońcę – z wyboru albo z urzędu. Nie możesz mieć jednak więcej niż 3 obrońców jednocześnie.

Obrońca **z wyboru** to dowolnie wybrany obrońca, którego opłacasz Ty lub Twój rodzic albo opiekun.

Obrońca **z urzędu** to adwokat lub radca prawny, za którego płaci państwo.

Jeśli nie masz 18 lat i nie masz obrońcy, sąd (prezes lub referendarz sądowy) z własnej inicjatywy – wyznaczy Ci obrońcę z urzędu. To obowiązek sądu.

Jeśli zostaniesz skazany albo postępowanie zostanie warunkowo umorzone, sąd może nakazać Ci zapłacić za pracę obrońcy z urzędu.

Gdy jesteś tymczasowo aresztowany/aresztowana (to znaczy, gdy osadzono Cię w areszcie śledczym, bo zastosowano wobec Ciebie tak zwany środek zapobiegawczy), ze swoim obrońcą możesz:

- rozmawiać osobiście (sam na sam),
- kontaktować się listownie.

Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie (art. 73 § 1 k.p.k.). Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.). Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (art. 259 § 3 k.p.k.).

Zgodnie z art. 212 kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.):

art. 212 § 1 k.k.w. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy

oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności: 1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych; 1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej, pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych; 2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym; 3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne; 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych; 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

Art. 301 § 2 k.k.w. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają,

mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

Art. 301 § 2a k.k.w. Przepis Art. 301 § 2 k.k.w. stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.

Art. 301 § 3 k.k.w. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

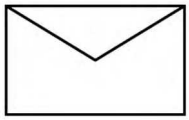

Jeżeli w toku postępowania ukończysz 18 lat i sąd cofnie wyznaczonego dla Ciebie obrońcę z urzędu, a nie stać Cię, by zapłacić obrońcy wynagrodzenie, możesz poprosić sąd o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

W postępowaniu przygotowawczym:

→ na każdym etapie.

W postępowaniu sądowym:

→ w terminie 7 dni od doręczenia Ci aktu oskarżenia. Jeśli złożysz wniosek po terminie, albo nie przedstawisz w nim dowodów na to, że nie stać Cię na obrońcę, wniosek może zostać rozpoznany po wyznaczonym pierwszym terminie rozprawy albo posiedzenia sądu,

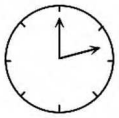

→ po pierwszym terminie rozprawy albo posiedzenia sądu. Musisz to zrobić tak, żeby nie było potrzeby zmiany kolejnego terminu rozprawy lub posiedzenia.

TŁUMACZ

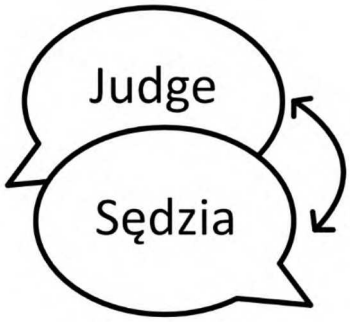

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z pomocy tłumacza (art. 72 § 1 k.p.k.).

Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.

Art. 72§ 2a k.p.k.. Przepisy art. 72 § 1 i 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.",

Oskarżonemu, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k., postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

art. 72 § 3 k.p.k. Oskarżonemu, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k., postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

art. 72 § 4 k.p.k. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k. lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w art. 72 § 3 k.p.k., lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

PRAWO DO INFORMACJI

Masz prawo do informacji. W szczególności do:

- informacji, o co jesteś podejrzany/podejrzana i jaki postawiono Ci zarzut (jaki czyn jest Ci zarzucany),
- informacji o dodatkowych zarzutach (uzupełnieniu zarzutów),
- informacji o zmianie zarzutów,

- informacji o kwalifikacji prawnej przestępstwa, które Ci się zarzuca (dotyczy to na przykład wskazania artykułu z Kodeksu karnego).

Możesz żądać:

- podania ustnie podstaw postawionych Ci zarzutów,
- uzasadnienia zarzutów na piśmie w terminie 14 dni,
- zawiadomienia o terminie, w którym możesz zapoznać się z materiałami postępowania.

PRAWO DO SKŁADANIA WNIOSKÓW

Na każdym etapie postępowania masz prawo do składania wniosków dowodowych.

Takimi dowodami mogą być: przesłuchanie świadka, opinia biegłego, dokument, badanie lekarskie.

Wniosek dowodowy może nie zostać uwzględniony, gdy:

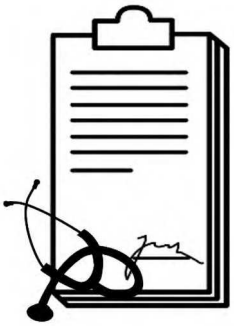

- niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu (na przykład przeprowadzenie dowodu jest niezgodne z prawem),
- dowód jest nieistotny dla sprawy,
- dowód ma stwierdzić coś, co zostało udowodnione,
- dowód jest bezużyteczny. Z dowodu nie wynika to, co podlega udowodnieniu (na przykład wniosek o przesłuchanie świadka bez wskazania, o co sąd ma go zapytać),
- niemożliwe jest przeprowadzenie dowodu (na przykład, gdy świadek zmarł lub gdy dokument został zniszczony),
- zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania.

Jeśli złożyłeś/złożyłaś wniosek o wykonanie czynności, to **prowadzący postępowanie przygotowawcze** (śledztwo lub dochodzenie) **nie może odmówić udziału** w tej czynności Tobie ani Twojemu obrońcy.

Możesz żądać udziału również we wszystkich innych czynnościach postępowania (czyli także tych, o które to nie Ty wnosiłeś/wnosiłaś).

Prokurator może odmówić Ci udziału w takich czynnościach **tylko w szczególnych wypadkach** – gdy zagrożony jest ważny interes postępowania albo gdy doprowadzenie Cię na czynność wiązałoby się z poważnymi trudnościami (gdy jesteś na przykład tymczasowo aresztowany/aresztowana).

Możesz być obecny/obecna przy czynności, która jest niepowtarzalna, chyba że przez zwłokę zachodzi niebezpieczeństwo zniekształcenia lub utraty dowodu.

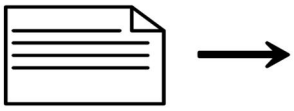

Gdy martwisz się, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie (na przykład, gdy jest poważnie chory lub może umrzeć), możesz poprosić, aby przesłuchał go sąd, albo poprosić pisemnie prokuratora o wystąpienie do sądu z prośbą o przesłuchanie tego świadka.

Możesz zapoznawać się z treścią pisemnej opinii biegłego, a także brać udział w jego przesłuchaniu.

PRAWO DOSTĘPU DO AKT SPRAWY

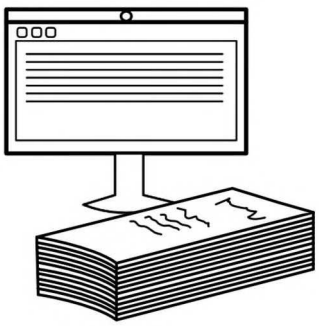

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie

udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.
W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. (art. 156 § 5 i § 5a k.p.k.).

Po skierowaniu sprawy do sądu Ty i Twój obrońca uzyskacie pełny dostęp do akt sprawy i będziecie mogli otrzymać kopie i odpisy żądanych dokumentów lub samodzielnie je sporządzić (np. fotokopie). Jeżeli jest to możliwe technicznie, informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1 k.p.k.).

W postępowaniu przygotowawczym w szczególnych przypadkach, ze względu na interes państwa albo dobro postępowania, można odmówić Ci dostępu do akt.

Gdy prokurator wniósł do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania albo wniósł do sądu wniosek o przedłużenie tymczasowego aresztowania:

→ udostępnia Ci się akta w zakresie obejmującym dowody zawarte we wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania.

KOŃCOWE ZAZNAJOMIENIE Z MATERIAŁAMI POSTĘPOWANIA

Ty lub Twój obrońca możecie zapoznać się z materiałami postępowania pod koniec postępowania przygotowawczego. Prokuratura, Policja albo inny organ prowadzący postępowanie poinformują Cię o tej możliwości, gdy tego zażądasz.

→ Przed końcowym zapoznaniem z materiałami postępowania masz prawo wglądu do akt – w formie papierowej i elektronicznej.

Po zapoznaniu z materiałami postępowania masz **3 dni** na to, by wnieść o uzupełnienie postępowania (na przykład o przeprowadzenie dodatkowych dowodów).

PRAWO DO MEDIACJI

Możesz wnieść o skierowanie sprawy do mediacji.

Mediacja jest metodą rozwiązywania konfliktów, w której osoba zaufana (mediator) pomaga w znalezieniu korzystnego rozwiązania dla obu stron postępowania (pokrzywdzonego i oskarżonego).

Jakie są korzyści mediacji?

→ Mediacja stwarza warunki wzajemnego zrozumienia.

→ Mediacja pomaga w zawarciu porozumienia.

- Mediacja umożliwia uzgodnienie z pokrzywdzonym sposobu naprawienia szkody.
- Zawarcie porozumienia jest brane pod uwagę przez sąd przy wydawaniu orzeczenia w sprawie.
- Mediator, który prowadzi mediację, musi zachować w tajemnicy jej przebieg. Mediacja ma poufny charakter.

O mediację może wnieść też pokrzywdzony. Może ją również zaproponować organ prowadzący postępowanie.

Udział w mediacji jest **dobrowolny**. Oznacza to, że nie musisz się na nią godzić.

PRAWO DO UZGODNIENIA KARY

Istnieje możliwość zakończenia postępowania karnego wydaniem przez sąd wyroku akceptującego uzgodnienia podejrzanego i prokuratora co do kary i środków karnych.

Pamiętaj, że takie uzgodnienie jest możliwe tylko wtedy, gdy zarzucany Ci czyn zabroniony jest występkiem (dolna granica kary pozbawienia wolności za zarzucane Ci przestępstwo jest niższa niż 3 lata). Uzgodnienie musi nastąpić, zanim prokurator skieruje do sądu akt oskarżenia i musi ono uwzględniać prawa pokrzywdzonego. W tym wypadku masz prawo do zapoznania się z aktami.

Co może zrobić prokurator?

- Prokurator może przekazać do sądu tylko wniosek o skazanie i wymierzenie uzgodnionych z Tobą kar lub innych środków. Może tak postąpić, gdy przyznajesz się do winy, a w świetle Twoich wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i Twoja wina nie budzą wątpliwości, a Twoja postawa wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. To pozwala prokuratorowi na odstąpienie od przeprowadzania innych dowodów albo przeprowadzenie tylko tych, które są niezbędne.

- Prokurator może przekazać do sądu akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie i wymierzenie uzgodnionych z Tobą kar lub innych środków. Może tak postąpić, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i Twoja wina nie budzą wątpliwości, Twoje oświadczenia dowodowe nie są sprzeczne z ustaleniami dokonanymi w postępowaniu przygotowawczym, a Twoja postawa wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte.

Sąd może uwzględnić taki wniosek tylko wtedy, gdy nie sprzeciwi się mu pokrzywdzony. Pokrzywdzony musi być prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, na którym sąd będzie zajmował się wnioskiem.

PRAWO DO ZŁOŻENIA WNIOSKU O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO

Gdy jesteś oskarżony o przestępstwo zagrożone karą nie większą niż 15 lat pozbawienia wolności, możesz złożyć wniosek o wymierzenie Ci określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może też dotyczyć wydania orzeczenia co do kosztów postępowania. Możesz to zrobić samodzielnie:

- przed doręczeniem Ci zawiadomienia o terminie rozprawy. Sąd może uwzględnić wniosek tylko wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony się temu nie sprzeciwią,
- na rozprawie, ale tylko do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych. Sąd może uwzględnić wniosek tylko wtedy, gdy prokurator wyrazi zgodę a pokrzywdzony nie sprzeciwi się.

W obu przypadkach pokrzywdzony musi być prawidłowo powiadomiony o terminie posiedzenia, na którym sąd będzie zajmował się Twoim wnioskiem.

OGRANICZENIA ZARZUTÓW APELACJI

Jeśli uzgodniłeś wysokość kary albo złożyłeś wniosek o skazanie i wymierzenie ustalonych kar, podstawą apelacji (czyli odwołania od wyroku sądu pierwszej instancji)

nie mogą być zarzuty:

Związane z treścią zawartego porozumienia

- błędu w ustaleniach faktycznych (na przykład to, że nie zgadzasz się z opisem zdarzenia);
- rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo braku zastosowania środka zabezpieczającego, przepadku albo innego środka (na przykład nie zgadzasz się z wysokością kary pozbawienia wolności albo uważasz, że orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów jest zbyt długi).

TWOJE OBOWIĄZKI

Jako podejrzany masz obowiązek:

- poddać się oględzinom ciała i określonym badaniom, a także poddać się pobraniu wymazu ze śluzówki policzków przez policjanta lub inną uprawnioną osobę,
- stawiać się na wezwania,
- poinformować prowadzącego postępowanie, jeżeli zmienisz miejsce pobytu. na czas dłuższy niż 7 dni,
- poinformować prowadzącego postępowanie, że zmieniłeś numer telefonu, faksu, adres poczty elektronicznej.

Jeżeli tego nie zrobisz, mogą spotkać Cię przykre konsekwencje. Możesz na przykład zostać zatrzymany lub doprowadzony.

USPRAWIEDLIWIENIE NIESTAWIENNICTWA NA WEZWANIE

Sąd lub organ postępowania przygotowawczego (na przykład prokurator, Policja) może Cię wezwać do tego, byś w wyznaczonym terminie osobiście stawił się/stawiła się w celu przeprowadzenia różnych czynności.

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się osobiście w tym dniu?

Gdy jesteś chory/chora, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Inne zwolnienie (od lekarza z przychodni, który nie jest lekarzem sądowym, popularne L-4) albo inne zaświadczenie nie są wystarczające. Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Wykaz ten znajdziesz na stronie internetowej sądu okręgowego w zakładce „lekarze sądowi".

Gdy usprawiedliwisz swoje niestawienie możesz wnieść o to, aby nie przeprowadzano czynności bez Ciebie.

Czynności nie przeprowadza się, gdy Cię nie ma, a brakuje dowodu, że zawiadomiono Cię o czynności, oraz gdy jest uzasadnione przypuszczenie, że Twoja nieobecność jest wynikiem siły wyższej (przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn).

A co, gdy przebywasz za granicą?

Możesz zostać wtedy przesłuchany/przesłuchana przez konsula, ale tylko za Twoją zgodą.

Nie stosuje się wtedy przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach niestawiennictwa na przesłuchanie i udziale biegłych.

KTO MOŻE CI TOWARZYSZYĆ PODCZAS PRZESŁUCHANIA

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat, podczas śledztwa lub dochodzenia może być z Tobą przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczą pozostajesz, albo osoba pełnoletnia, którą wskażesz. Przedstawiciel ustawowy zawsze powinien działać na Twoją korzyść.

Podczas czynności śledztwa lub dochodzenia może być obecny przedstawiciel ustawowy lub osoba pełnoletnia, którą wskażesz. Osoby te nie będą mogły brać udziału w czynności, jeżeli ich obecność nie będzie dla Ciebie korzystna lub będzie utrudniać te czynności.

Na Twój wniosek podczas posiedzenia lub rozprawy w sądzie może być z Tobą przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczą pozostajesz.

Jeżeli nie masz takiej osoby lub udział takiej osoby może naruszać Twoje prawa lub interesy, jest niecelowy z uwagi na Twoje dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, możesz wskazać inną osobę pełnoletnią.

Jeżeli nie wskażesz takiej osoby lub ją wskażesz, ale jej obecność może prowadzić do naruszenia Twoich praw lub interesów, jest niecelowa ze względu na Twoje dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, przewodniczący (sędzia) wyznacza dla Ciebie asystenta rodziny.

Asystent rodziny będzie z Tobą na rozprawie lub posiedzeniu.

Załącznik nr 2

Wzór

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego.**
To opracowanie ma pomóc Ci zrozumieć jakie prawa i obowiązki ma podejrzany w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Podejrzanym może być każdy człowiek.
Kobieta, mężczyzna.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb oraz sądu.
Wszyscy oni sprawdzają, czy ktoś popełnił przestępstwo.
Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**.
Prowadzi je Policja, prokurator.
Czasami postępowanie przygotowawcze mogą prowadzić inne służby, na przykład Straż Graniczna.
Oni przygotowują akt oskarżenia albo wniosek, na przykład o skazanie albo warunkowe umorzenie postępowania.

Potem jest **postępowanie sądowe.**
Na końcu jest orzeczenie sądu.
Może to być wyrok albo postanowienie.

Jeśli

- zgłosiłeś na Policję że ktoś popełnił przestępstwo,
- albo na przykład Policja, Straż Graniczna, prokurator wykryli przestępstwo,

to zaczyna się **postępowanie przygotowawcze.**
To śledztwo albo dochodzenie.

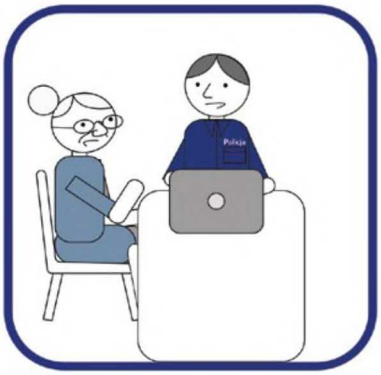

Teraz osoba, która prowadzi postępowanie przygotowawcze szuka informacji i dowodów przestępstwa.
Postępowanie może prowadzić policjant lub prokurator.

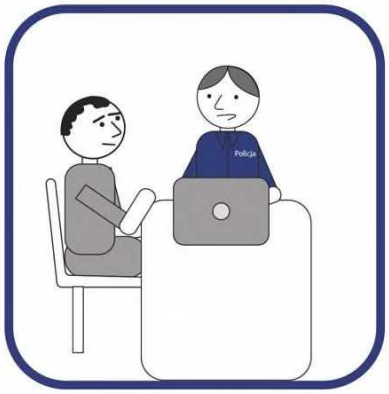

Kiedy Policja lub prokurator podejrzewa kto mógł popełnić przestępstwo, może zatrzymać taką osobę.
To się nazywa **zatrzymanie**.
Policja lub prokurator zatrzymuje **podejrzanego**.
Jeśli ktoś jest podejrzanym, to nie oznacza, że popełnił przestępstwo.
To będzie ustalane.

Osobę można zatrzymać na 48 godzin.
Na przykład Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35.
Policja musi go wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

Gdy prokurator uzna, że nie może podejrzanego zwolnić w ciągu 48 godzin pisze do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**.
Sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Albo wypuścić podejrzanego.

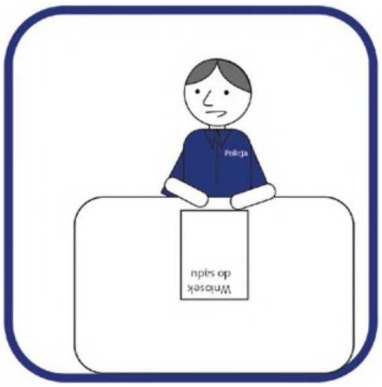

Przykład:
Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35. W środę o godzinie 16.00 prokurator składa do sądu wniosek żeby aresztować podejrzanego.
Sąd musi zająć się tą sprawą do czwartku do godziny 16.00.
Czyli ma na to 24 godziny.
Jeśli sąd tego nie zrobi, to Policja musi wypuścić podejrzanego.

Sąd może zgodzić się na tymczasowe aresztowanie jeśli obawia się że podejrzany może na przykład uciec lub ukryć się. Albo popełnić inne poważne przestępstwo.
Areszt tymczasowy oznacza że podejrzany przebywa w areszcie, czyli nie jest na wolności.

W sprawie karnej oprócz podejrzanego bierze udział pokrzywdzony. Mogą też brać udział świadkowie.
Pokrzywdzony to osoba, której ktoś zrobił coś złego. Na przykład pobił ją, okradł ją lub oszukał ją.

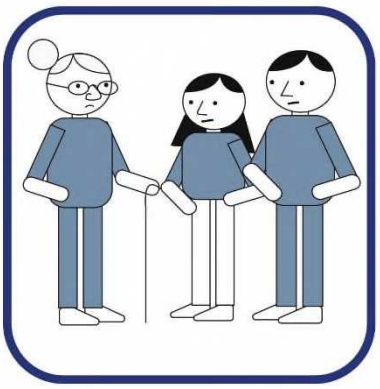

Świadek widział przestępstwo lub coś o nim wie. Na przykład zna osobę, która popełniła przestępstwo.

Pokrzywdzony i świadek składają **zeznania**.
To znaczy mówią to co wiedzą na temat przestępstwa. Jest to zapisywane w protokole.
Pokrzywdzony i świadek muszą podpisać protokół.

Podejrzany też jest przesłuchiwany.
Podejrzany nie składa zeznań.
To co mówi podejrzany nazywa się **wyjaśnienia**.

Kiedy Policja i prokurator zebrali informacje i dowody i uważają że podejrzany popełnił przestępstwo, to piszą do sądu.
Mogą napisać:

- wniosek o warunkowe umorzenie postępowania
- wniosek o skazanie
- **akt oskarżenia**.

W akcie oskarżenia podejrzanego nazywa się **oskarżonym**. **Oskarżony** to osoba która mogła popełnić przestępstwo.
Sąd ustali czy są na to dowody.

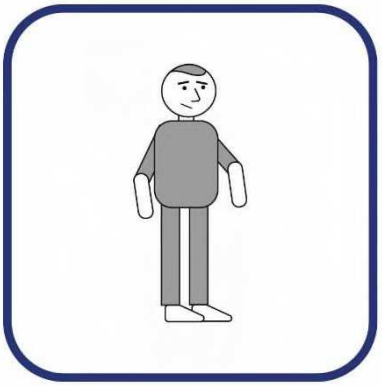

W akcie oskarżenia są też informacje:

- jakie przestępstwo mógł popełnić oskarżony. **To są zarzuty.**
- jakie zebrano dowody.

Czasami też można tam znaleźć informację, jaką oskarżony powinien otrzymać karę.

Teraz rozpoczyna się **postępowanie sądowe**.
Prokurator lub sąd opowiadają krótko jaki zarzut jest w akcie oskarżenia.
Sąd prowadzi postępowanie.
Sąd sprawdza jak było naprawdę. Sprawdza czy oskarżony jest winny. Potem wyda wyrok (czasem postanowienie).

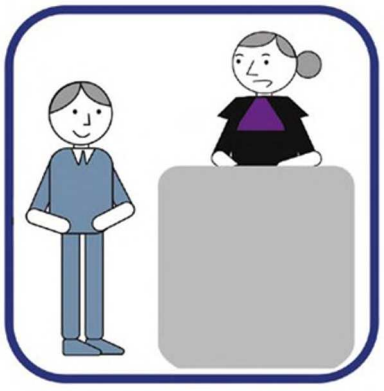

1. Wyjaśnienia

Jeśli jesteś podejrzany w postępowaniu karnym w czasie **przesłuchania** możesz:

- składać wyjaśnienia.
  czyli wytłumaczyć co się stało.
- odmówić składania wyjaśnień
- odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania.

Nie musisz mówić dlaczego odmawiasz składania wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania.

W czasie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym możesz powiedzieć że chcesz składać wyjaśnienia na piśmie. Policjant lub prokurator może odmówić. Ale musi Ci wyjaśnić dlaczego odmawia.

Ważne! W czasie gdy piszesz wyjaśnienia nie możesz kontaktować się z innymi osobami.

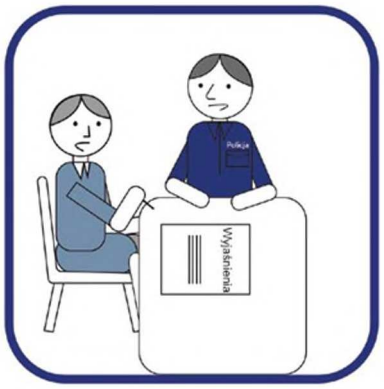

Gdy będziesz przy tym jak Policja lub prokurator sprawdza dowody przestępstwa (na przykład ogląda nagrania z kamer na ulicy), możesz złożyć wyjaśnienia do tego dowodu.

2. Pomoc prawna

Jako podejrzany w postępowaniu karnym masz prawo do pomocy obrońcy.
Art. 301 kodeksu postępowania karnego (k.p.k.):
„Art. 301 § 2. Jeżeli podejrzany, pouczony o prawie do żądania udziału obrońcy w pierwszym przesłuchaniu, oświadczy, że rezygnuje z tego prawa, niezwłocznie przystępuje się do przesłuchania, odnotowując w protokole rezygnację podejrzanego z tego prawa.
§ 3. Jeżeli podejrzany w związku z pierwszym przesłuchaniem oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy, umożliwia się mu ustanowienie obrońcy, odraczając przystąpienie do przesłuchania do czasu stawienia się obrońcy, jednak na okres nieprzekraczający 3 godzin od momentu złożenia takiego oświadczenia, chyba że organ procesowy uzna za zasadne odroczenie przystąpienia do przesłuchania na okres dłuższy. Podejrzanemu udostępnia się listę obrońców pełniących dyżur. Po stawieniu się obrońcy organ procesowy umożliwia podejrzanemu rozmowę z obrońcą, zakreślając jednocześnie odpowiedni czas, nie krótszy niż godzina.
§ 4. W wezwaniu do stawiennictwa na przesłuchanie należy podejrzanego pouczyć o prawie do ustanowienia obrońcy. W takim wypadku przepisu § 3 nie stosuje się.
§ 5. Jeżeli podejrzany pozbawiony wolności, w związku z pierwszym przesłuchaniem złoży wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu na podstawie art. 78 § 1, organ procesowy przeprowadzający przesłuchanie wyznacza obrońcę z urzędu z listy obrońców pełniących

dyżur. W miarę możliwości jako obrońcę wyznacza się adwokata lub radcę prawnego, który podejrzanemu udzielił pomocy prawnej w trybie art. 245 § 2. Przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.
§ 6. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio przed przesłuchaniem podejrzanego, o którym mowa w art. 79 § 1, który nie ustanowił obrońcy, a wyznaczenie obrońcy z urzędu w trybie określonym w art. 81 § 1 nie jest możliwe przed przystąpieniem do tego przesłuchania.
§ 7. Przepisy wydane na podstawie art. 245 § 5 stosuje się odpowiednio w wypadkach, o których mowa w § 3, 5 i 6.
§ 8. W wyjątkowych wypadkach, jeżeli jest to konieczne ze względu na zapobiegnięcie zagrożeniu dla życia, zdrowia lub wolności osoby lub ze względu na ważny interes śledztwa lub dochodzenia, można niezwłocznie przystąpić do pierwszego przesłuchania podejrzanego, nawet jeżeli oświadczy, że chce skorzystać z pomocy obrońcy. W protokole przesłuchania umieszcza się informację o przyczynach odmowy umożliwienia kontaktu z obrońcą.
§ 9. W przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego przepisy § 2 i 8 stosuje się odpowiednio. Ograniczenie, o którym mowa w § 8 nie może być stosowane po upływie 14 dni od przedstawienia podejrzanemu zarzutów.
§ 10. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obrońcy na kolejne przesłuchanie podejrzanego nie tamuje tej czynności.

§ 11. Przepisy § 1–8 oraz art. 300 § 1, 1a i 1b stosuje się odpowiednio do okazania podejrzanego przeprowadzanego przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego. Przed okazaniem należy poinformować podejrzanego o zarzucie, w związku z którym okazanie ma być przeprowadzone.”

Możesz wybrać 1, 2 lub 3 obrońców.
Jeśli zostałeś tymczasowo aresztowany, możesz rozmawiać z obrońcą bez świadków. Możesz też pisać z aresztu listy do obrońcy.

Oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie (art. 73 § 1 k.p.k.).
Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.).
Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (art. 259 § 3 k.p.k.).

Zgodnie z art. 212 kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.):
„Art. 212. § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z

młodocianym lub młodocianymi, z tym zastrzeżeniem, że umieszczenie dorosłego z młodocianym lub młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, jak również umieszczenie młodocianego z młodocianymi, którzy nie ukończyli 18 lat, może nastąpić tylko wówczas, jeśli nie jest to sprzeczne z dobrem tego młodocianego lub młodocianych. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności: 1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych; 1a) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych, którzy są lub byli funkcjonariuszami organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, funkcjonariuszami albo pracownikami Służby Więziennej, pracownikami organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania, pracownikami administracji rządowej, do których czynności służbowych należy wykonywanie zadań z zakresu nadzoru nad organami powołanymi do ochrony bezpieczeństwa publicznego, Służbą Więzienną lub organami wymiaru sprawiedliwości lub zadań związanych z podległością tych podmiotów, od pozostałych tymczasowo aresztowanych, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony ich stanem zdrowia lub względami organizacyjnymi, przy czym taki funkcjonariusz lub pracownik może być umieszczony wspólnie w celi mieszkalnej, jeżeli wyraża na to zgodę, tylko z dorosłym tymczasowo aresztowanym, odpowiednio dobranym przy uwzględnieniu rodzaju popełnionego przez niego przestępstwa oraz właściwości osobistych; 2) potrzebę

zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym; 3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne; 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych; 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

§ 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.

§ 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.”.

Jeśli udowodnisz że nie masz pieniędzy, sąd może wybrać dla Ciebie **obrońcę z urzędu**. Za obrońcę z urzędu nie musisz płacić. Musisz złożyć taki wniosek do sądu.

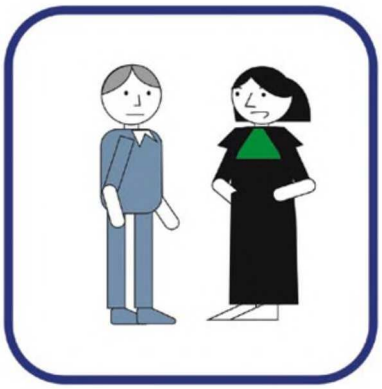

Na koniec postępowania może zapaść wyrok, że jesteś winny.
Wyjątkowo, na przykład gdy okaże się, że masz pieniądze sąd może kazać Ci zapłacić za obrońcę z urzędu.

3. Usprawiedliwianie nieobecności

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść na Policję do prokuratora albo do sądu, musisz przesłać zaświadczenie lekarskie. **Pamiętaj!** Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**. Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

4. Pomoc tłumacza

Jeśli nie znasz dobrze języka polskiego możesz skorzystać z pomocy tłumacza. Nie będziesz płacić za tłumacza. Tłumacz będzie w każdej sytuacji w której bierzesz udział. Na przesłuchaniu Ciebie, przesłuchaniu świadków, na rozprawie w sądzie.

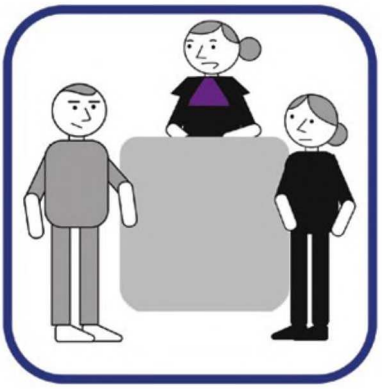

Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.
§ 2a. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
§ 3. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego

orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

5. Informacja o treści zarzutów

Masz prawo do informacji o co jesteś podejrzany.
Masz prawo:

- poznać treść **zarzutów**
- poznać zmiany i uzupełnienia zarzutów
- dowiedzieć się jakie kary są za te przestępstwa.

Zanim zapoznasz się z aktami postępowania masz prawo:

- żądać ustnej informacji jakie masz zarzuty
- otrzymać uzasadnienie zarzutów na piśmie najpóźniej do 14 dni.

Podejrzany ma prawo złożyć wnioski o różne czynności w postępowaniu.
Możesz wnioskować na przykład żeby:

- przesłuchać jakiegoś świadka
- otrzymać jakiś dokument
- poprosić o opinię biegłego. **Biegły sądowy** to specjalista. Na przykład księgowy lub lekarz.

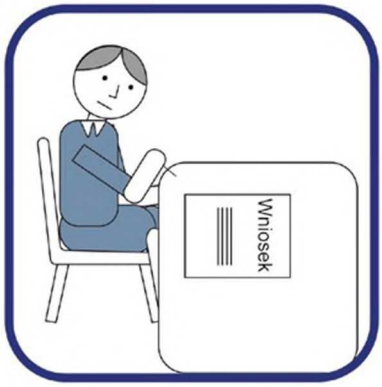

Możesz dostać odmowę jeśli na przykład:

- Twój dowód jest niezgodny z prawem
- Twój dowód jest mało ważny dla sprawy
- Twoim celem jest tylko przedłużenie postępowania.

Ty i Twój obrońca możecie brać udział w czynności, jeśli Ty złożyłeś o nią wniosek. Na przykład w przesłuchaniu świadka. Policja lub prokurator nie może Ci odmówić udziału.

Masz prawo być też podczas innych czynności.
Możesz napisać o to wnioski. Ale prokurator czasem może Ci odmówić. Na przykład z powodu spraw ważnych dla postępowania.

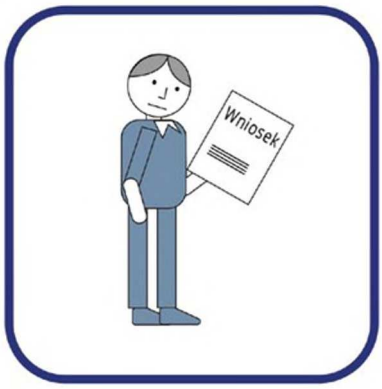

Jeśli jakaś czynność postępowania wydarzy się tylko 1 raz, możesz wziąć w niej udział Ty i Twój obrońca. Na przykład podczas oglądania miejsca wypadku.
Możesz dostać odmowę jeśli na przykład przedłuży to postępowanie.

Jeśli w czasie postępowania przygotowawczego świadek jest bardzo chory, to może nie dożyć do rozprawy w sądzie.
Wtedy poproś żeby przesłuchał go sąd.
O takie przesłuchanie możesz też napisać wniosek do prokuratora.

Jeśli opinia biegłego jest dowodem w sprawie, możesz uczestniczyć w przesłuchaniu biegłego.
Możesz też przeczytać jego opinię.

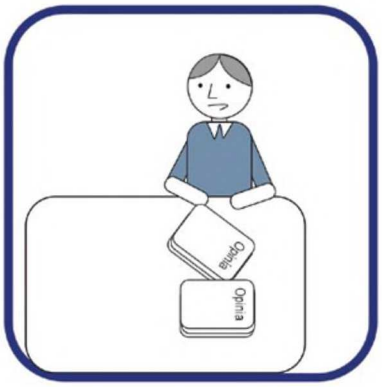

6. Dostęp do akt sprawy

Podejrzany ma prawo przeczytać dokumenty dotyczące swojej sprawy w postępowaniu przygotowawczym i sądowym. Są to **akta sprawy**.
Możesz poprosić o kopie dokumentów z akt sprawy.
Za kopie musisz zapłacić.
Akta sprawy mogą Ci zostać udostępnione w postaci elektronicznej.
Możesz też sam zrobić zdjęcia akt sprawy.

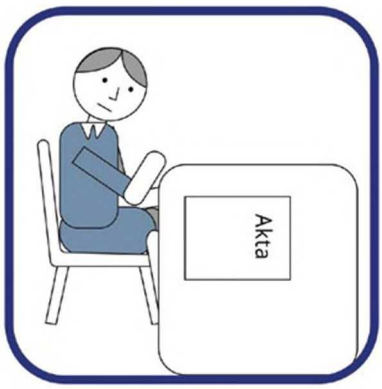

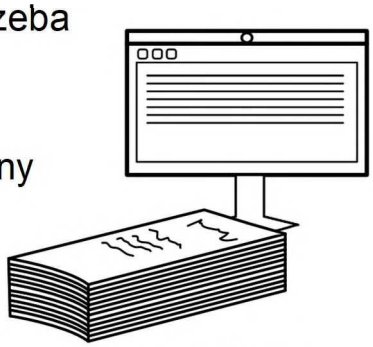

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii. (art. 156 § 5 i § 5a k.p.k.).

Ty i Twój obrońca możecie zobaczyć akta sprawy z dowodami, jeśli:

- prokurator złożył wniosek abyś trafił do aresztu tymczasowego
- jesteś w areszcie i prokurator złożył wniosek żebyś dalej pozostawał w areszcie.

W aktach sprawy przeczytasz dlaczego jesteś w areszcie.
Gdy sprawa jest w sądzie zawsze możesz poprosić o przejrzenie akt.

Jeśli prokurator składając wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania stwierdzi, że możesz zrobić krzywdę świadkowi i jego rodzinie, nie pokaże Ci jego zeznań.

7. Końcowe zaznajomienie się z materiałami postępowania

Podejrzany i jego obrońca mają prawo zobaczyć akta sprawy i inne dokumenty przed zakończeniem postępowania przygotowawczego.
Jest to **końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania**. Niektóre akta prokurator może Ci udostępnić w postaci elektronicznej.

W ciągu 3 dni od końcowego zaznajomienia z materiałami możesz złożyć wniosek o uzupełnienie śledztwa.
Na przykład żeby prokurator przesłuchał jeszcze jakiegoś świadka. Czyli przeprowadził nowe dowody.

8. Postępowanie mediacyjne

Podejrzany ma prawo do postępowania mediacyjnego. To znaczy możesz poprosić o spotkania z pokrzywdzonym.
Takie spotkania to **mediacje**.
Udział w postępowaniu mediacyjnym jest **dobrowolny**. To znaczy że nikt Cię nie może do tego zmusić. Do mediacji potrzebna jest Twoja zgoda i zgoda pokrzywdzonego.

Postępowanie mediacyjne prowadzi mediator. **Mediator** rozmawia z pokrzywdzonym i podejrzanym. Pomaga zrozumieć problem. Pilnuje żeby wszyscy przestrzegali ustalonych zasad rozmowy.

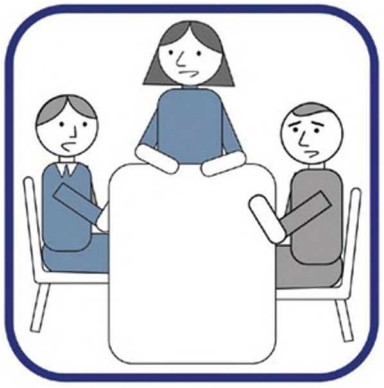

Mediator nie narzuca swoich pomysłów. Pokrzywdzony i podejrzany sami uzgadniają rozwiązanie. Ustalają jak podejrzany naprawi szkodę pokrzywdzonemu. Na przykład podejrzany może przeprosić i zapłacić uzgodnioną sumę pieniędzy.

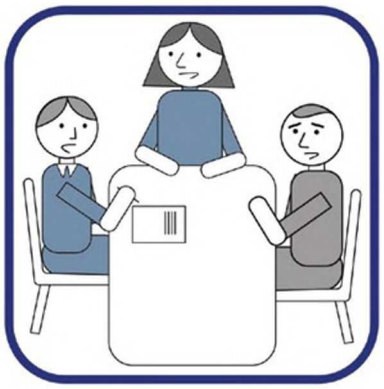

Mediator musi zachować tajemnicę.
Nie może mówić co się działo.
Sąd nie może przesłuchiwać mediatora jako świadka.
Jeśli pokrzywdzony i podejrzany uzgodnią rozwiązanie, sąd może to uwzględnić, gdy będzie wymierzał karę.

9. Uzgodnienie wymiaru kary

Czasem podejrzany może uzgodnić z prokuratorem, że sprawa będzie bez przeprowadzania wszystkich dowodów.
Nie może tak być gdy najmniejsza kara za przestępstwo według przepisu to 3 lata więzienia.
Podejrzany z prokuratorem uzgadniają co dokładnie będzie napisane we wniosku do sądu.

Gdy przyznajesz się a prokurator uważa, że mówisz prawdę, to może nie przeprowadzać innych dowodów. Może wysłać do sądu wniosek o skazanie Cię na uzgodnioną karę.

Gdy prokurator uważa, że popełniłeś przestępstwo bo pokazują to przeprowadzone dowody, może dołączyć wniosek o skazanie Cię na uzgodnioną karę do aktu oskarżenia.

Ostateczną decyzję podejmie sąd. Będzie to możliwe jeśli pokrzywdzony nie sprzeciwi się.

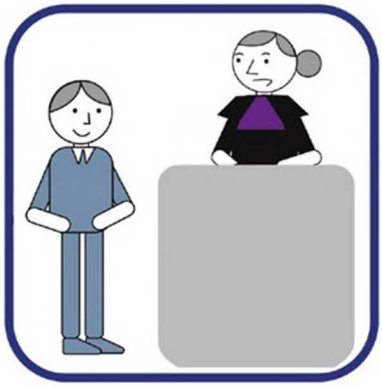

Prokurator może zarzucić Ci przestępstwo za które jest kara do 15 lat więzienia.
Wtedy sam możesz napisać wniosek do sądu o karę bez przeprowadzania dowodów.
Wniosek trzeba złożyć w sądzie zanim dostaniesz wezwanie na pierwszą rozprawę.
Sąd uwzględni wniosek jeśli pokrzywdzony i prokurator nie sprzeciwią się.

Wniosek o skazanie Cię na karę bez przeprowadzania dowodów możesz złożyć także w czasie pierwszej rozprawy. Gdy w Twojej sprawie jest kilku oskarżonych możesz to zrobić zanim sąd przesłucha wszystkich oskarżonych.
Sąd uwzględni wniosek jeśli pokrzywdzony nie sprzeciwi się, a prokurator się zgodzi.

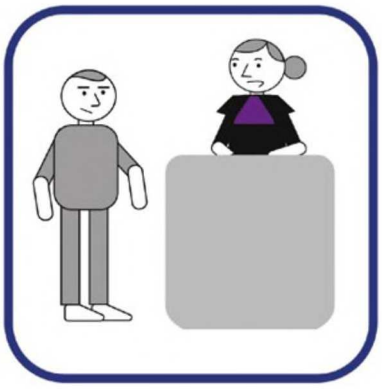

10. Informacje ogólne

Podejrzany w postępowaniu karnym nie musi udowadniać że jest niewinny.
Nie musi dostarczać dowodów przestępstwa. Takie dowody mogą mu zaszkodzić.

Podejrzany w postępowaniu karnym ma różne obowiązki.
Musisz zgodzić się na badania lekarskie. Na przykład lekarz może pobrać Twoją krew do badania.
Może też Cię zbadać lekarz psychiatra lub psycholog.

Podejrzany musi zgodzić się żeby Policja:

- sprawdziła jego odciski palców
- wzięła do badania jego włosy lub ślinę.

Policja zrobi zdjęcia podejrzanemu.
Może pokazać go świadkom przestępstwa.
Jest to **okazanie**.

Jeśli nie spełnisz swoich obowiązków Policja może Cię zatrzymać.
Zatrzymanie to pozbawienie kogoś wolności osobistej. Osoba zatrzymana nie może pójść do domu ani na zakupy. Musi robić to co jej każą.

Podejrzany ma obowiązek:

- poinformować prokuraturę lub sąd o zmianie miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu.
  Na przykład musisz poinformować prokuraturę lub sąd jeśli wyjeżdżasz na dłużej niż 7 dni. Albo że z powodu innej sprawy trafiłeś do aresztu lub więzienia. Musisz podać nowy adres zamieszkania lub pobytu. Jeśli jesteś w więzieniu, musisz podać adres więzienia

- poinformować prokuraturę lub sąd jeśli zmieniłeś numer telefonu lub adres mejlowy.
- przyjść na każde wezwanie prokuratury lub sądu.
  Jeśli nie przyjdziesz na wezwanie, Policja może Cię zatrzymać i przyprowadzić do prokuratury lub sądu

- podać kto może odebrać listy z sądu, kiedy nie przebywasz w kraju. Jeśli tego nie zrobisz sąd wyśle list na Twój adres który ma w aktach.
  Nawet jeśli tam nie mieszkasz. Jeśli nie podasz nowego adresu sąd lub prokuratura uzna, że odebrałeś pismo.

Jeśli listonosz lub kurier nie będzie mógł dać listu Tobie, domownikowi lub wskazanej przez Ciebie osobie, zostawi list na najbliższej poczcie lub w punkcie odbioru przesyłek. Czasami może zostawić list na najbliższym komisariacie Policji lub w urzędzie gminy. Wtedy na drzwiach listonosz lub kurier zostawi informację gdzie możesz odebrać list.

Podejrzany musi odebrać pismo w ciągu 7 dni.
Jeśli nie odbierzesz listu, dostaniesz informację, że masz kolejne 7 dni na odbiór.
Ważne! Jeśli drugi raz nie odbierzesz listu sąd lub prokuratura uzna list za dostarczony.

11. Przesłuchanie przez konsula

Jeśli w czasie postępowania jesteś za granicą, możesz być przesłuchany przez konsula.
Konsul to urzędnik. Jest przedstawicielem Polski w innym kraju.

Ważne!

Konsul może Cię przesłuchać tylko wtedy, kiedy się na to zgodzisz.
Możesz odmówić udziału w przesłuchaniu.

Załącznik nr 3

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego, który nie ukończył 18 lat

POKRZYWDZONY

JESTEŚ POKRZYWDZONYM POPEŁNIONYM PRZESTĘPSTWEM

Oznacza to, że Twoje dobro zostało naruszone lub zagrożone bezpośrednio przez przestępstwo.

Pokrzywdzonemu przysługują w postępowaniu karnym określone uprawnienia. Ma też określone obowiązki.

Jesteś małoletni/małoletnia i zgodnie z prawem nie możesz samodzielnie podejmować czynności w postępowaniu karnym – korzystać ze wszystkich swoich uprawnień.
W Twoim imieniu działa Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun). To on składa za Ciebie na przykład oświadczenia czy wnioski, a ponadto może wnieść odwołanie od orzeczenia.

Jeżeli żaden z Twoich rodziców nie będzie mógł działać za Ciebie w postępowaniu karnym, sąd opiekuńczy ustanowi dla Ciebie reprezentanta dziecka. To adwokat lub radca prawny, który wie, jak rozmawiać z dzieckiem, i zna jego potrzeby.

Jeżeli masz jakieś wątpliwości co do swoich praw i obowiązków, coś zostało napisane w sposób niezrozumiały albo jest niejasne, masz prawo pytać i prosić o podanie dodatkowych i szczegółowych informacji.

1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE	2. POSTĘPOWANIE SĄDOWE	3. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
To pierwszy etap. Rozpoczyna go złożenie zawiadomienia o przestępstwie lub ujawnienie przestępstwa przez Policję, prokuraturę lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. Są dwa rodzaje postępowania przygotowawczego: 1) śledztwo, 2) dochodzenie.	To drugi etap. Postępowanie toczy się przed sądem pierwszej instancji. Kończy się wydaniem orzeczenia. Może to być: 1) wyrok albo 2) postanowienie.	To trzeci etap. Jest prowadzony, jeśli orzeczenie sądu trzeba wykonać. Na przykład trzeba zapłacić grzywnę lub przeprosić pokrzywdzonego.
Etap drugi może mieć dwie części. Ta druga część to postępowanie odwoławcze. W tym postępowaniu sprawą zajmuje się sąd drugiej instancji. Jeśli strona (oskarżony, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, którym może być pokrzywdzony/pokrzywdzona) nie zgadza się z orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może odwołać się do sądu drugiej instancji.		**POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE**

Pokrzywdzony jest stroną (czynnym uczestnikiem) w postępowaniu przygotowawczym – czyli na etapie prowadzonym przez Policję, prokuratora lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze.

Gdy sprawa przechodzi do sądu, możesz złożyć oświadczenie na piśmie albo ustnie w sądzie (na przykład na rozprawie), że chcesz działać w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy. Wtedy będziesz stroną w postępowaniu przed sądem.

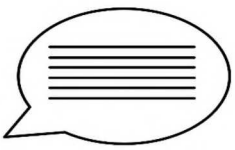

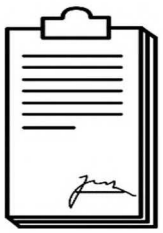

Oskarżyciel posiłkowy to ktoś, kto w postępowaniu sądowym występuje obok prokuratora. Bierze on czynny udział w sprawie, na przykład składa wnioski dowodowe, może wnieść apelację. Jeśli nie złożysz takiego oświadczenia, będziesz tylko biernym uczestnikiem postępowania (na przykład nie będziesz mógł wnieść apelacji).

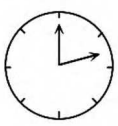

Oświadczenie o tym, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym, musisz złożyć (w Twoim przypadku Twój rodzic, opiekun albo pełnomocnik) najpóźniej **do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego** (jest to moment przed zwięzłym przedstawieniem zarzutów).

Po odczytaniu aktu oskarżenia nie będziesz już mógł/mogła złożyć oświadczenia o tym, że chcesz być oskarżycielem posiłkowym.

PEŁNOMOCNIK

Możesz skorzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika: adwokata lub radcy prawnego.

Są dwa rodzaje pełnomocników:

- **pełnomocnik z wyboru** – to pełnomocnik, którego wybiera i któremu wynagrodzenie płaci pokrzywdzony (w Twoim przypadku Twój rodzic albo opiekun).
- **pełnomocnik z urzędu** – to pełnomocnik wyznaczony przez sąd, któremu wynagrodzenie wypłaca państwo. Jeśli nie stać Cię na opłacenie pełnomocnika z wyboru, Twój rodzic albo opiekun ma prawo złożyć wniosek o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu. Wniosek trzeba złożyć do sądu lub do prokuratora, który przekaże wniosek do sądu. Sąd zapozna się z wnioskiem i podejmie decyzję – może ustanowić pełnomocnika albo go nie ustanowić.

Jako pokrzywdzony nie możesz mieć więcej niż trzech pełnomocników z wyboru w jednym czasie.

Możliwe jest wyznaczenie pełnomocnika tylko do udziału w konkretnej czynności. Może on na przykład być obecny przy oględzinach, w których pokrzywdzony nie chce uczestniczyć bezpośrednio albo które są dla tej osoby szczególnie trudne.

TŁUMACZ

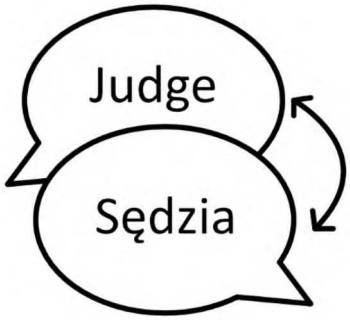

Osobie, która nie mówi wystarczająco dobrze po polsku, pomaga tłumacz. Może on uczestniczyć w przesłuchaniu albo przy zapoznaniu z treścią dowodu.

(art. 72 § 1 kodeksu postępowania karnego - „k.p.k.").

Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.

Art. 72 § 2a k.p.k. Przepisy Art. 72 § 1 i 2 k.p.k. stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.

Oskarżonemu, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k., postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 72 § 3 k.p.k. Oskarżonemu, o którym mowa w Art. 72 § 1 k.p.k., postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

Art. 72 § 4 k.p.k. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w art. 72 § 1 k.p.k. lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w art. 72 § 3 k.p.k., lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

PRAWO DO UCZESTNICTWA W CZYNNOŚCI

Zostaniesz powiadomiony/powiadomiona o każdej czynności, w której masz prawo wziąć udział.

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się osobiście w tym dniu?

Gdy jesteś chory/chora, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Wykaz ten znajdziesz na stronie internetowej sądu okręgowego w zakładce „lekarze sądowi".

→ Inne zwolnienie (od lekarza, który nie jest lekarzem sądowym) albo inne zaświadczenie nie jest wystarczające.

UWAGA: Gdy usprawiedliwisz swoje niestawiennictwo, możesz złożyć wniosek, w którym zwrócisz się, aby nie przeprowadzać czynności bez Ciebie.

Czynności nie przeprowadza się, gdy Cię nie ma, a brakuje dowodu, że zostałeś zawiadomiony/zostałaś zawiadomiona o czynności, oraz gdy jest uzasadnione przypuszczenie, że Twoja nieobecność jest wynikiem siły wyższej (przeszkód żywiołowych lub innych wyjątkowych przyczyn).

OBECNOŚĆ OSOBY ZAUFANEJ

W postępowaniu przygotowawczym podczas czynności z Twoim udziałem może być obecna osoba, którą wskażesz. Dobrze, aby była to osoba, która Cię wesprze – aby był to ktoś, komu ufasz.

Osoba ta może Ci jednak towarzyszyć tylko wówczas, gdy jej obecność nie uniemożliwi albo nie utrudni przeprowadzenia tej czynności.

TWOJE DANE

Niektóre Twoje dane nie są ujawniane w aktach sprawy.

Chodzi o dane takie jak adres zamieszkania, adres miejsca pracy, numer telefonu lub telefaksu, adres poczty elektronicznej. Dane te są zamieszczane w załączniku dostępnym tylko organom postępowania. Ujawnia się go tylko w szczególnych przypadkach.

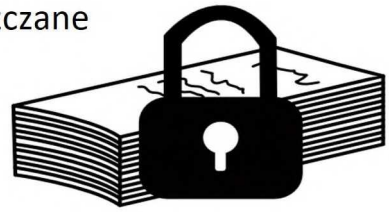

AKTA SPRAWY

Instytucje i organy, które prowadzą postępowanie (Policja, prokuratura, inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze), prowadzą dokumentację sprawy (akta sprawy). Akta zawsze mają oznaczenie – sygnaturę sprawy.

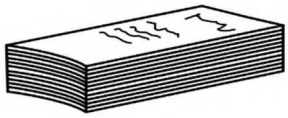

Masz prawo do dostępu do akt sprawy, otrzymania odpisów i kopii.

Kopie i odpisy możesz również sporządzić samodzielnie (na przykład fotografując je). Masz do tego prawo w postępowaniu przygotowawczym oraz w postępowaniu sądowym (również po ich zakończeniu).

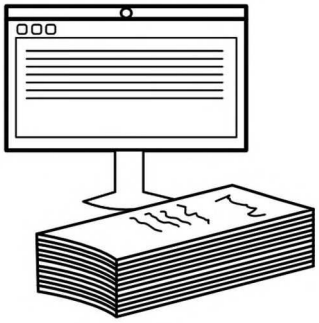

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii.(art. 156 § 5 i § 5a k.p.k.).

W postępowaniu przygotowawczym wyznacza się termin końcowego zaznajomienia z materiałami sprawy przez podejrzanego. Ma to miejsce na koniec postępowania, przed skierowaniem sprawy do sądu.

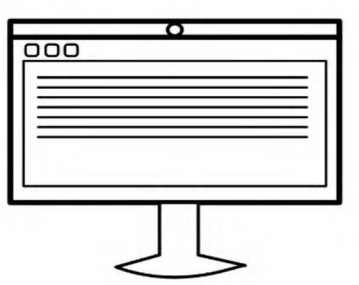

Wtedy prokurator nie może Ci odmówić dostępu do akt.

Prokurator może Ci udostępnić akta w postaci elektronicznej.

MEDIACJE

Mediacja jest metodą rozwiązywania konfliktów, w której osoba zaufana (mediator) pomaga w znalezieniu rozwiązania korzystnego dla obu stron postępowania (pokrzywdzonego i oskarżonego).

Jakie są korzyści mediacji?

- Mediacja stwarza warunki wzajemnego zrozumienia.
- Mediacja pomaga w zawarciu porozumienia.
- Mediacja umożliwia uzyskanie przeprosin od oskarżonego.
- Zawarcie porozumienia jest brane przez sąd pod uwagę przy wydawaniu orzeczenia w sprawie.
- Mediator, który prowadzi mediację, musi zachować w tajemnicy jej przebieg. Mediacja ma poufny charakter.

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może zażądać skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego.

Wniosek taki ma prawo złożyć także oskarżony. Może to również zaproponować organ prowadzący postępowanie.

Pamiętaj, że nie musisz się zgodzić na mediację, jeśli tego nie chcesz. Udział w mediacji

jest **dobrowolny**.

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może żądać przeprowadzenia mediacji. Dzięki temu może ona uzyskać dla Ciebie zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, uzyskać przeprosiny od oskarżonego czy uzgodnić, jak naprawić wyrządzoną Ci szkodę.

PRAWO DO INFORMACJI

O czym musisz zostać poinformowany, gdy sprawa się toczy?

- Jeżeli wobec oskarżonego jest stosowane tymczasowe aresztowanie (oznacza to, że oskarżony jest w areszcie, bo toczy się sprawa karna, ale nie został wydany prawomocny wyrok), sąd poinformuje Cię o uchyleniu wobec niego tego środka lub zamianie tymczasowego aresztowania na inny środek zapobiegawczy, na przykład poręczenie majątkowe. Zostaniesz też powiadomiony/powiadomiona o ucieczce oskarżonego z aresztu, w którym przebywał. Możesz jednak zrezygnować z prawa do pozyskania tej informacji.
- Na Twój wniosek sąd poinformuje Cię o tym, jakie zarzuty są przedstawione oskarżonemu i jaka jest ich kwalifikacja prawna (w informacji tej będzie wskazany artykuł z Kodeksu karnego, na przykład art. 278 § 1 Kodeksu karnego to kradzież).
- Gdy w sprawie jest wielu pokrzywdzonych i wielu z nich złoży wnioski o informację, jakie przestępstwa są zarzucane oskarżonemu, informacja o treści zarzutów może być zamieszczona na stronie internetowej sądu.
- Sąd powiadomi Cię o tym, gdzie i kiedy odbędzie się rozprawa, w której możesz uczestniczyć.
- Sąd poinformuje Cię również o tym, gdzie i kiedy odbędzie się posiedzenie dotyczące:
    - umorzenia postępowania (orzeczenie o umorzeniu postępowania zakończy sprawę karną),

- warunkowego umorzenia postępowania (orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania zakończy sprawę karną, ale na pewnych warunkach, których musi przestrzegać oskarżony),
- wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy.

- Możesz złożyć wniosek w postępowaniu przygotowawczym o to, żeby w przyszłości sąd poinformował Cię o tym jak sprawa się zakończyła.

- Sąd może Cię o tym poinformować zwykłym listem, telefaksem lub pocztą elektroniczną.

Otrzymasz wtedy odpis orzeczenia kończącego postępowanie lub jego wyciąg (mogą być one przesłane elektronicznie).

TWOJE PRAWA PROCESOWE

Jeżeli to Ty złożyłeś/złożyłaś zawiadomienie o przestępstwie, na Twój wniosek organ wyda Ci potwierdzenie złożenia tego zawiadomienia.

Na każdym etapie postępowania masz prawo do składania **wniosków dowodowych**.

Takimi dowodami mogą być: przesłuchanie świadka, opinia biegłego, dokument, badanie lekarskie.

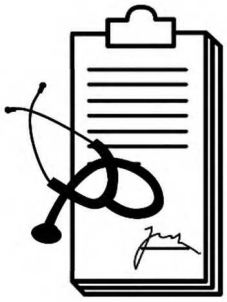

Wniosek dowodowy może nie zostać uwzględniony, gdy:

- niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu (na przykład przeprowadzenie dowodu jest niezgodne z prawem),
- dowód jest nieistotny dla sprawy,
- dowód ma stwierdzić coś, co zostało udowodnione,

→ dowód jest bezużyteczny. Z dowodu nie wynika to, co podlega udowodnieniu (wniosek o przesłuchanie świadka bez wskazania, o co sąd ma go zapytać),

→ niemożliwe jest przeprowadzenie dowodu (na przykład, gdy świadek zmarł lub gdy dokument został zniszczony),

→ zmierza w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania.

Jeśli Ty złożyłeś/złożyłaś wniosek o wykonanie czynności, to **prowadzący postępowanie nie może odmówić Ci udziału** w tej czynności.

Prokurator może odmówić Ci udziału w innych czynnościach (takich, o które nie Ty wnosiłeś/wnosiłaś) **tylko w szczególnych wypadkach**, gdy zagrożony jest ważny interes postępowania.

Możesz być obecny/obecna przy czynności, która jest niepowtarzalna, chyba że przez zwłokę zachodzi niebezpieczeństwo zniekształcenia lub utraty dowodu.

Gdy martwisz się, że świadka nie będzie można przesłuchać na rozprawie (na przykład, gdy jest poważnie chory lub może umrzeć itd.), możesz poprosić, aby przesłuchał go sąd (w Twoim przypadku zrobi to osoba, która działa w Twoim imieniu).

Możesz też poprosić prokuratora (napisać do niego pismo), aby to prokurator złożył do sądu wniosek do sądu o przesłuchanie świadka.

Możesz zapoznawać się z treścią pisemnej opinii biegłego, a także brać udział w jego przesłuchaniu.

Jeżeli nie przesłuchano Cię w postępowaniu przygotowawczym, możesz żądać, by tego dokonano (aby Cię przesłuchano). Nie jest to możliwe, gdy będzie to prowadziło do przewlekłości postępowania.

Możesz złożyć **wniosek o uzupełnienie śledztwa lub dochodzenia**.

Prawo do złożenia zażalenia

Postępowanie przygotowawcze nie zawsze zostanie zakończone skierowaniem do sądu aktu oskarżenia.

Organ powołany do prowadzenia postępowania może stwierdzić, że nie ma podstaw (nie zachodzą przesłanki), aby wszczynać postępowanie albo żeby prowadzić postępowanie już wszczęte. Wówczas organ ten wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania albo o umorzeniu postępowania (rodzaj postanowienia zależy od tego, kiedy organ uznał, że nie ma podstaw do prowadzenia postępowania).

W takim przypadku możesz złożyć (zrobi to osoba, która działa w Twoim imieniu) **zażalenie na postanowienie**.

- Masz na to **7 dni**, licząc od daty doręczenia Ci postanowienia!
- Masz wtedy prawo przejrzeć akta, które mogą być Ci przekazane w postaci elektronicznej.

Jeżeli po upływie 6 tygodni od złożenia zawiadomienia o przestępstwie nie dostaniesz informacji o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia postępowania, możesz złożyć **zażalenie na bezczynność organu**.

Możesz złożyć **zażalenia na postanowienia i zarządzenia zamykające drogę do wydania wyroku**. Są to takie decyzje, które zakończą postępowanie karne, ale nie są wyrokiem (na przykład umorzenie postępowania).

Pamiętaj, że ustawa przewiduje tutaj wyjątki od sytuacji, gdy można złożyć zażalenie. Dostaniesz w tym zakresie osobne pouczenie.

Jeżeli Twoim zdaniem jakaś czynność w postępowaniu naruszała Twoje prawa, możesz złożyć zażalenie na takie czynności.

ODSZKODOWANIE I ZADOŚĆUCZYNIENIE

Odszkodowanie to zrekompensowanie szkody majątkowej (na przykład zniszczony samochód), **zadośćuczynienie** zaś ma na celu wynagrodzenie szkód niematerialnych – psychicznych (na przykład smutek po stracie członka rodziny).

Osoba, która działa w Twoim imieniu, może złożyć wniosek o przyznanie Ci zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub wniosek o naprawienie szkody (odszkodowanie). Oba świadczenia polegają na wypłacie sumy pieniężnej.

- Wniosek można złożyć ustnie do protokołu albo pisemnie (napisać pismo z żądaniem zasądzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia).
- Można to zrobić aż do zamknięcia przewodu sądowego (czyli do czasu, gdy wszystkie dowody zostaną przeprowadzone – gdy sąd przeprowadzi wszystkie dowody, informuje, że zamierza zamknąć przewód sądowy).

ZWROT KOSZTÓW

Jeżeli poniosłeś/poniosłaś koszty w związku z postępowaniem (na przykład wydatki na pełnomocnika, koszty dojazdu), możesz złożyć (w Twoim przypadku może to zrobić osoba, która działa w Twoim imieniu) wniosek do sądu o to, by sąd zwrócił Ci pieniądze, które na to wydałeś/wydałaś.

NIEOBECNOŚĆ

Możesz zostać wezwany/wezwana do osobistego stawiennictwa w sądzie, prokuraturze lub innym miejscu. Masz obowiązek stawić się w miejscu i terminie wskazanych w wezwaniu.

TWOJE OBOWIĄZKI

Musisz poddać się oględzinom i badaniom, ale tylko takim, które nie łączą się z zabiegiem chirurgicznym lub obserwacją w zakładzie leczniczym. Ma to miejsce, gdy od stanu Twojego zdrowia zależy karalność czynu. Jeżeli sąd lub prokurator ma wątpliwości co do stanu Twojego zdrowia psychicznego, albo wątpliwości co do tego czy możesz prawidłowo opowiadać o faktach, może poprosić biegłego psychiatrę lub

psychologa, żeby wziął udział w Twoim przesłuchaniu.

Jeśli nie przebywasz w Polsce ani w innym państwie należącym do Unii Europejskiej, masz obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Temu adresatowi będzie doręczana korespondencja dla Ciebie. Jeżeli nie podasz takiego adresu, pismo zostanie wysłane na ostatni znany adres i uznane za **skutecznie doręczone**.

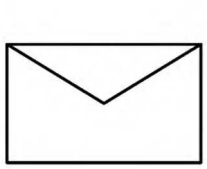

Musisz podać nowy adres, jeżeli się on zmienił (tam, gdzie przebywasz lub zamieszkujesz), także gdy Cię tymczasowo aresztowano albo osadzono w zakładzie karnym w celu odbycia kary w innej sprawie niż ta, w której jesteś pokrzywdzonym. Jeżeli tego nie uczynisz, korespondencja zostanie skierowana na ostatnio znany adres i uznana za **skutecznie doręczoną**.

Uznanie korespondencji za doręczoną może być dla Ciebie niekorzystne. Od daty uznania korespondencji za doręczoną będzie się liczył na przykład termin do złożenia zażalenia na umorzenie postępowania. Jeśli nie będziesz wiedzieć o postanowieniu, to może Ci minąć termin do złożenia zażalenia.

TWOJA OCHRONA

Jako osoba pokrzywdzona możesz liczyć na ochronę i pomoc.

Ochrona w Polsce

Gdy istnieje zagrożenie dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich bliskich, możesz otrzymać **ochronę Policji**.

- Ochrona jest przyznawana na Twój wniosek albo na wniosek organu prowadzącego sprawę, za Twoją zgodą.
- Ochrona może być udzielona na czas czynności procesowej.
- Jeżeli zagrożenie jest wysokie, możesz liczyć na ochronę osobistą albo pomoc w zmianie miejsca pobytu.

→ Wniosek o taką ochronę możesz złożyć do komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji za pośrednictwem organu, który prowadzi postępowanie (sąd, prokuratura itd.).

Ochrona w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej

Czasem prokurator lub sąd wydaje decyzję zgodnie z którą sprawca nie może się z Tobą kontaktować lub zbliżać się do Ciebie, wtedy:

→ możesz wystąpić do sądu lub prokuratora, aby podjął działania, które umożliwią, że środki te będą wykonywane (będą uznane) także poza Polską, w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej – umożliwia to europejski nakaz ochrony.

Sąd lub prokurator przed podjęciem działań zawsze musi ocenić, czy europejski nakaz ochrony jest niezbędny dla ochrony Twoich praw jako pokrzywdzonego.

POMOC DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH

Ty i Twoi bliscy możecie również uzyskać **pomoc psychologiczną, medyczną, rehabilitacyjną, materialną i prawną**.

→ Taką pomoc uzyskasz w **Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

→ **W celu uzyskania pomocy skontaktuj się z Linią Pomocy Pokrzywdzonym dostępną pod numerem: +48 222 309 900.**

→ Pomoc jest nieodpłatna (nie płacisz za nią).

KOMPENSATA

Kompensata to wyrównanie strat, które poniosłeś/poniosłaś w wyniku przestępstwa.

Możesz wnieść do sądu o taką kompensatę, jeżeli masz miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Możesz w ten sposób odzyskać koszty poniesione na skutek przestępstwa popełnionego przez oskarżonego.

W ten sposób masz możliwość odzyskać:

- utracone zarobki,
- koszty leczenia i rehabilitacji,
- koszty pogrzebu pokrzywdzonego, który był dla Ciebie osobą bliską.

Wniosek możesz złożyć, gdy nie możesz odzyskać środków (wymienionych kosztów) od sprawcy, od ubezpieczyciela (z tytułu ubezpieczenia) albo z pomocy społecznej.

Załącznik nr 4

Wzór

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla pokrzywdzonego nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach pokrzywdzonego**. Opracowanie pomoże Ci zrozumieć jakie prawa i obowiązki ma pokrzywdzony w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Pokrzywdzony to osoba którą ktoś skrzywdził, zrobił jej coś złego.
Na przykład pobił, okradł, oszukał.
Pokrzywdzonym może być każdy człowiek.
Kobieta, mężczyzna, dziecko.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb oraz sądu.
Wszyscy oni sprawdzają czy ktoś popełnił przestępstwo.
Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**.
Prowadzi je Policja, prokurator.
Czasami postępowanie przygotowawcze mogą prowadzić inne służby na przykład Straż Graniczna.
Oni przygotowują akt oskarżenia albo wniosek, na przykład o skazanie albo warunkowe umorzenie postępowania.

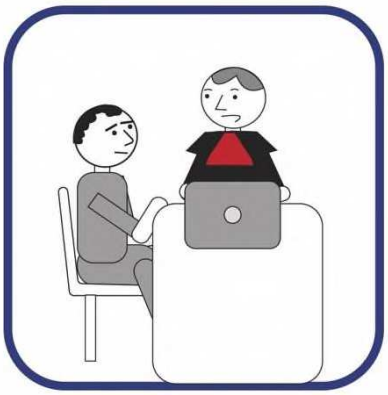

Potem jest **postępowanie sądowe.**
Na końcu jest orzeczenie sądu.
Może to być wyrok albo postanowienie.

Jeśli:

- zgłosiłeś na Policję że ktoś popełnił przestępstwo,
- albo na przykład Policja, Straż Graniczna, prokurator wykryli przestępstwo,

to zaczyna się **postępowanie przygotowawcze.**
To śledztwo albo dochodzenie.

Teraz osoba, która prowadzi postępowanie przygotowawcze szuka informacji i dowodów przestępstwa.
Postępowanie może prowadzić policjant, inny funkcjonariusz lub prokurator.

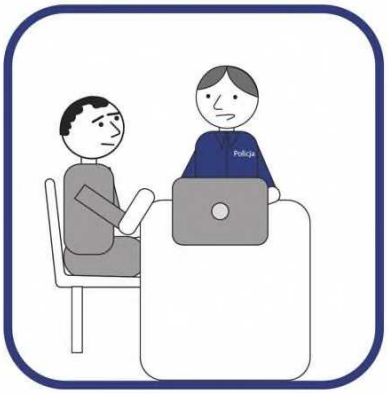

Podejrzany to osoba która mogła popełnić przestępstwo.
Może być wielu podejrzanych.
Można **zatrzymać podejrzanego**.
Osobę można zatrzymać tylko na 48 godzin.

Na przykład Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35.
Policja musi go wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

Gdy prokurator uzna że nie może podejrzanego zwolnić w ciągu 48 godzin pisze do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**.
Sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu.
Albo wypuścić podejrzanego.

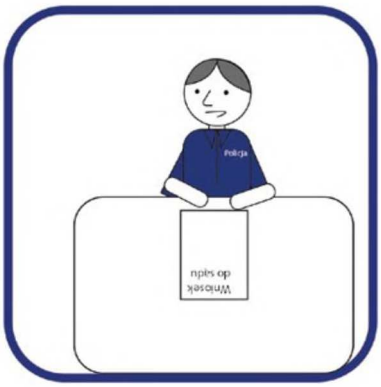

Przykład:
Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35. W środę o godzinie 16.00 prokurator składa do sądu wniosek żeby aresztować podejrzanego.
Sąd musi zająć się tą sprawą do czwartku do godziny 16.00.
Czyli ma na to 24 godziny.
Jeśli sąd tego nie zrobi to, Policja musi wypuścić podejrzanego.

Sąd może zgodzić się na areszt jeśli obawia się że podejrzany może na przykład uciec lub ukryć się. Albo popełnić inne poważne przestępstwo.
Tymczasowe aresztowanie oznacza że podejrzany przebywa w areszcie, czyli nie jest na wolności.

W postępowaniu karnym bierze też udział pokrzywdzony.
Mogą w nim też brać udział świadkowie.
Świadek widział przestępstwo lub coś o nim wie. Na przykład zna osobę, która popełniła przestępstwo.

Pokrzywdzony i świadek składają **zeznania**. To znaczy mówią to co wiedzą na temat przestępstwa. Co widzieli lub słyszeli. Te zeznania są **dowodem** w sprawie.
Policja spisuje to w **protokole**.
Pokrzywdzony i świadek muszą podpisać protokół. Powinni go najpierw przeczytać. Mogą zgłosić uwagi. Wtedy trzeba poprawić protokół.

Gdy Policja i prokurator zebrali informacje i dowody i uważają że podejrzany popełnił przestępstwo to piszą do sądu.
Mogą napisać na przykład

- wniosek o warunkowe umorzenie postępowania
- **akt oskarżenia**.

W akcie oskarżenia podejrzanego nazywa się **oskarżonym**.
Oskarżony to osoba, która mogła popełnić przestępstwo. Sąd ustali czy są na to dowody.

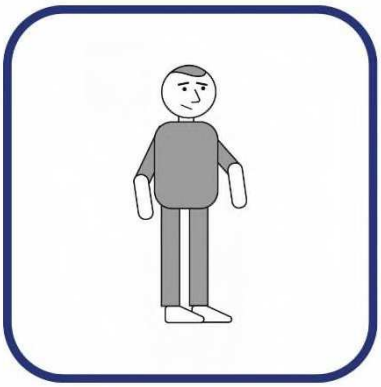

W akcie oskarżenia są też informacje:

- jakie przestępstwo mógł popełnić oskarżony. To są zarzuty.
- jakie zebrano dowody.

Czasami też można tam znaleźć informację, jaką oskarżony powinien otrzymać karę.

Teraz rozpoczyna się **postępowanie sądowe**.
Prokurator lub sąd opowiadają krótko jaki zarzut jest w akcie oskarżenia.
Sąd prowadzi postępowanie.
Sąd sprawdza jak było naprawdę.
Sprawdza, czy oskarżony jest winny.
Potem wyda wyrok (czasem postanowienie).

Pokrzywdzony może być **oskarżycielem posiłkowym w sądzie**.
Wtedy możesz zgłaszać dowody w sprawie.
Tak samo jak prokurator.
Gdy jesteś oskarżycielem posiłkowym, możesz na przykład poprosić sąd żeby przesłuchał jakiegoś świadka.

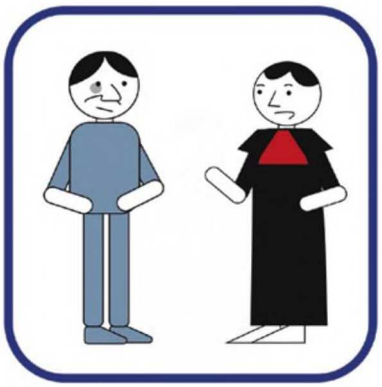

Żeby być oskarżycielem posiłkowym musisz złożyć oświadczenie.
Możesz napisać pismo do sądu lub powiedzieć to na rozprawie. Wtedy sąd wpisze to do protokołu. Musisz zgłosić swoją prośbę zanim zostaną przedstawione zarzuty oskarżenia.

1. Pomoc prawna

Pokrzywdzony ma prawo do pomocy pełnomocnika.
To jest pomoc prawna.
Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Możesz mieć 1, 2 lub 3 pełnomocników w tym samym czasie.

Pełnomocnik pomoże Ci przygotować się do postępowania.
Napisze pismo lub wypełni wniosek.
Będzie reprezentować Cię w czasie rozprawy sądowej.

Jeśli nie masz pieniędzy, sąd może wyznaczyć dla Ciebie **pełnomocnika z urzędu**.
Za pełnomocnika z urzędu nie musisz płacić.
Żeby dostać pełnomocnika z urzędu musisz napisać wniosek i wysłać go do sądu.
Taki wniosek możesz wysłać też do prokuratora.
Prokurator przekaże wniosek do sądu.

2. Korzystanie z pomocy tłumacza

Pokrzywdzony ma prawo do pomocy tłumacza.

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, możesz skorzystać z pomocy tłumacza (art. 72 § 1 kodeksu postępowania karnego - k.p.k.).
Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w

której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.
§ 2a. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.,
Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
§ 3. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

W czasie przesłuchania sędzia zada Ci pytania o przestępstwo.
Tłumacz przetłumaczy Ci na język, który rozumiesz co mówi sędzia. Tłumacz powie sędziemu Twoją odpowiedź.
Przetłumaczy Ci treść różnych dokumentów.
Na przykład dowodów w Twojej sprawie.

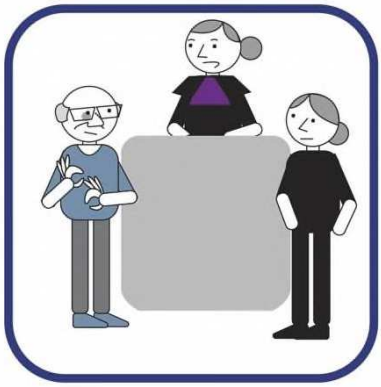

3. Dostęp do akt sprawy

Pokrzywdzony ma prawo przeczytać dokumenty dotyczące swojej sprawy w postępowaniu przygotowawczym i sądowym.
Te dokumenty to **akta sprawy**. Musisz napisać **wniosek o dostęp do akt**.

Możesz poprosić o kopie akt sprawy.
Za kopie musisz zapłacić.
Akta sprawy mogą Ci zostać udostępnione w postaci elektronicznej.
Możesz też sam zrobić zdjęcia akt sprawy.

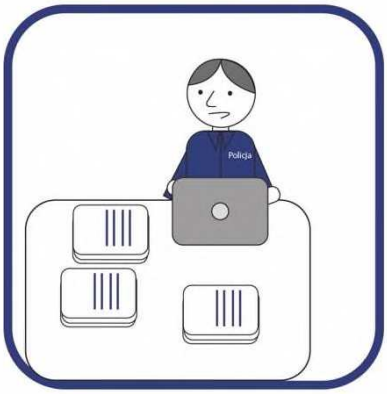

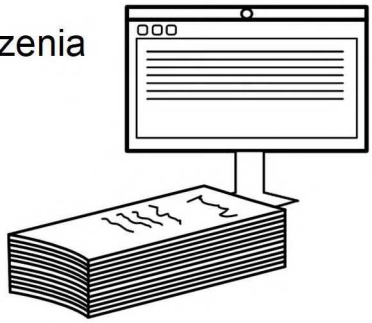

Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach

udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.
W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania – zawiadamia się o tym podejrzanego i jego obrońcę, pouczając o prawie do zapoznania się z materiałami postępowania. Na ich wniosek udostępnia się im niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów dołączonych do wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania oraz w tym zakresie umożliwia sporządzenie odpisów lub kopii (art. 156 § 5 i § 5a k.p.k.).

Policja lub prokurator muszą najpierw przygotować akt oskarżenia.
Wtedy gdy o to poprosisz, dostaniesz informacje kiedy możesz przeczytać akta sprawy.

Pokrzywdzony ma prawo przeczytać akta sprawy zawsze kiedy podejrzany dostał termin końcowy zapoznania się z nimi.
W takiej sytuacji prokurator musi dać Ci akta.

4. Usprawiedliwianie nieobecności

Czasem pokrzywdzony dostaje wezwanie. Wtedy musi przyjść punktualnie do miejsca, które jest napisane w wezwaniu.
Może na przykład dostać wezwanie z sądu.

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść, musisz przesłać zaświadczenie lekarskie. **Ważne**! Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**.

Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

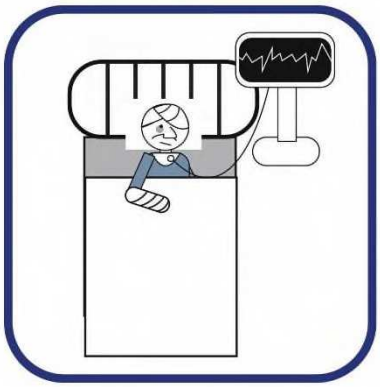

5. Postępowanie mediacyjne

Czasem pokrzywdzony chce pogodzić się z oskarżonym.
Możesz poprosić prokuraturę lub sąd o **mediację**.
Udział w postępowaniu mediacyjnym jest **dobrowolny**. To znaczy, że nikt Cię nie może do tego zmusić.
Do mediacji potrzebna jest Twoja zgoda i zgoda oskarżonego.

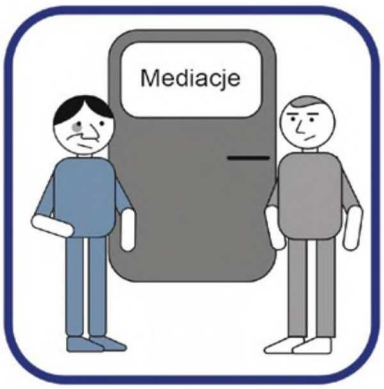

Postępowanie mediacyjne prowadzi mediator.
Mediator rozmawia z pokrzywdzonym i oskarżonym.
Pomaga im zrozumieć problem.
Pilnuje żeby wszyscy przestrzegali ustalonych zasad rozmowy.

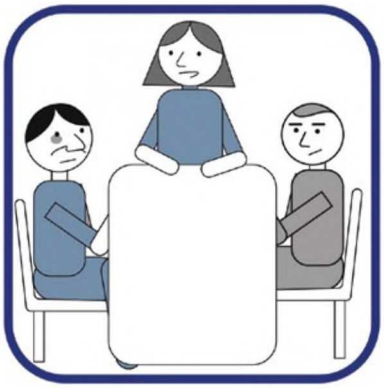

Mediator nie narzuca swoich pomysłów.
Pokrzywdzony i oskarżony sami uzgadniają rozwiązanie.
Ustalają jak oskarżony naprawi szkodę pokrzywdzonemu. Na przykład oskarżony może zapłacić jakieś pieniądze i przeprosić.

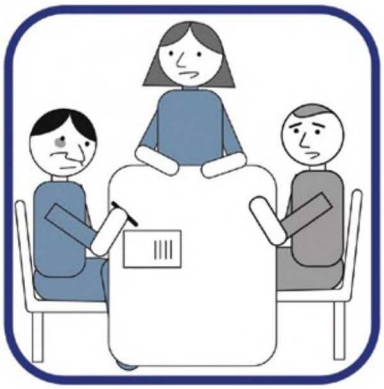

Mediator musi zachować tajemnicę.
Nie może mówić co działo się w czasie postępowania mediacyjnego.
Sąd nie może przesłuchiwać mediatora jako świadka.

6. Odszkodowanie

Pokrzywdzony ma prawo żeby oskarżony naprawił szkodę lub krzywdę.
Szkoda jest majątkowa.
Na przykład oskarżony pobił Cię. Byłeś w szpitalu, musiałeś zapłacić za leczenie i rehabilitację. Chcesz żeby oskarżony oddał Ci te pieniądze.
Krzywda to cierpienie, ból.

Do zamknięcia przewodu sądowego (kiedy sąd powie że wszystkie dowody zostały przeprowadzone) możesz złożyć wniosek o:

- **naprawienie szkody** lub
- **zadośćuczynienie za doznaną krzywdę**.

Taki wniosek możesz napisać lub powiedzieć.
Wtedy sąd wpisze Twoją prośbę do protokołu.

7. Prawo do informacji

Pokrzywdzony ma prawo do informacji.
Czasami podejrzany jest tymczasowo aresztowany w czasie postępowania karnego.

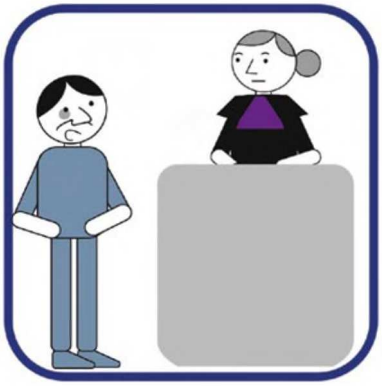

Sąd musi poinformować Cię że:

- wypuścił podejrzanego z aresztu tymczasowego
- podejrzany uciekł z aresztu tymczasowego.

Sąd musi poinformować Cię gdy:

- zamienił tymczasowe aresztowanie podejrzanego na inny środek zapobiegawczy.

Na przykład podejrzany nie może wyjeżdżać z kraju.
Możesz napisać że nie chcesz tych informacji.

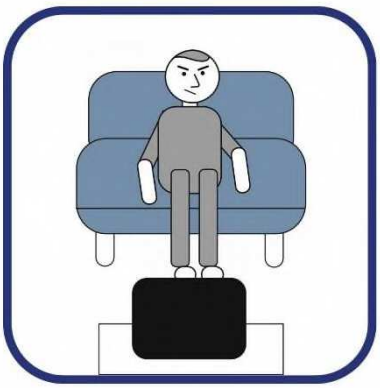

Na Twoją prośbę sąd może Cię poinformować:

- jakie zarzuty ma oskarżony i jaka jest za to kara.

Musisz złożyć wniosek do sądu o te informacje.
Jeżeli takie wnioski złoży wielu pokrzywdzonych, sąd może napisać ogłoszenie o tym na stronie

internetowej sądu.

Sąd poinformuje Cię:

- kiedy i gdzie odbędzie się rozprawa
- kiedy i gdzie odbędzie się posiedzenie sądu w sprawie umorzenia postępowania.

Umorzenie oznacza że nie będzie rozprawy i sprawca nie będzie ukarany. Na przykład z powodu braku dowodów przestępstwa.

- kiedy i gdzie odbędzie się posiedzenie sądu w sprawie warunkowego umorzenia postępowania albo skazania oskarżonego bez rozprawy
- że sąd skazał oskarżonego bez rozprawy.

W postępowaniu przygotowawczym możesz złożyć wniosek o informację o to jak w przyszłości zakończy się sprawa. Jak skończy się sprawa, dostaniesz z sądu wiadomość. Na przykład mejlem.

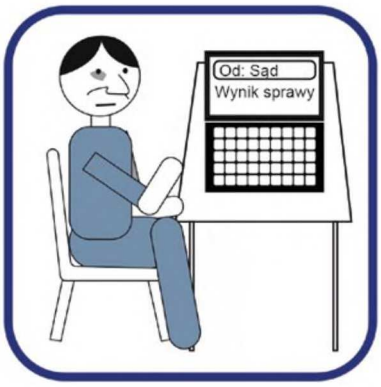

8. Kompensata państwowa

Pokrzywdzony może dostać **kompensatę państwową**.
Na przykład kiedy w czasie przestępstwa:

- zostałeś pobity i nie masz pieniędzy na leczenie
- nie masz pieniędzy na pogrzeb osoby która zmarła przez przestępstwo.

Możesz złożyć wniosek o kompensatę gdy:

- nie masz ubezpieczenia
- pomoc społeczna nie da Ci pieniędzy
- sprawca nie może zapłacić.
  Sprawca to osoba która zrobiła coś złego.

To państwo zapłaci wtedy na przykład za Twoje leczenie.

9. Ochrona danych

Ochrona danych oznacza że podejrzany lub oskarżony nie zobaczy:

- Twojego adresu zamieszkania
- nazwy i adresu Twojego miejsca pracy
- Twojego mejla i numeru telefonu.

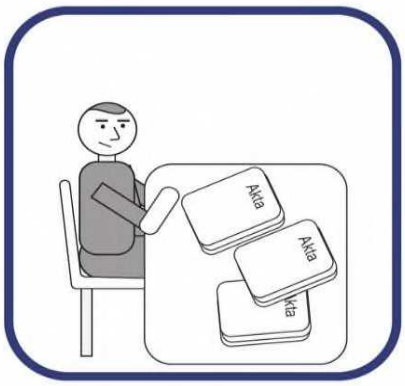

Twoje dane będą w innym dokumencie. Ten dokument zobaczy tylko prokuratura lub sąd.

Tylko wyjątkowo sąd może zostawić Twoje dane w aktach. Na przykład kiedy podejrzany lub oskarżony dobrze Cię zna i dużo o Tobie wie.

10. Ochrona pomoc i wsparcie

Pokrzywdzony ma prawo do ochrony, pomocy i wsparcia.
Jeżeli Ty lub Twoi najbliżsi czujecie że podejrzany lub oskarżony może zrobić Wam krzywdę, poproś o pomoc Policję. Musisz złożyć wniosek o ochronę Policji w czasie postępowania.

Wniosek o ochronę piszesz do komendanta wojewódzkiego Policji. W Warszawie do komendanta Stołecznego. Ale zanosisz albo wysyłasz wniosek do prokuratury lub sądu.
Komendant wojewódzki jest szefem wszystkich policjantów w województwie.

Jeśli bardzo boisz się o Wasze życie, napisz wniosek o ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca zamieszkania. Wtedy dostaniecie ochronę Policji. Policja pomoże Wam znaleźć inne miejsce zamieszkania na czas postępowania.

Pokrzywdzony i jego najbliżsi mają prawo do darmowej pomocy z różnych fundacji i stowarzyszeń.
To **Sieć Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

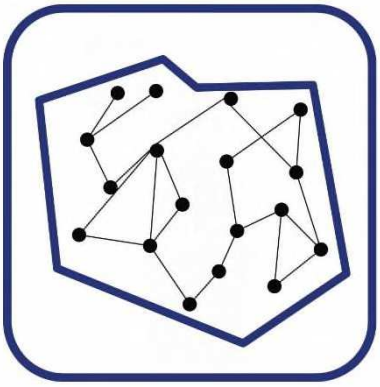

W Sieci Pomocy są:

- lekarze
- psycholodzy
- rehabilitanci
- prawnicy.

Możesz dostać tam jedzenie lub ubrania.

Więcej informacji o pomocy z Funduszu Sprawiedliwości znajdziesz na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.
Możesz też zadzwonić pod numer +48 222 309 900.

Pokrzywdzony w postępowaniu przygotowawczym może mieć kogoś do pomocy.
Wtedy będziesz czuł się pewniej na przykład w czasie przesłuchania. Możesz powiedzieć Policji lub prokuratorowi z kim chcesz być.
Osoba ta nie może przeszkadzać w postępowaniu.

Jeśli boisz się sprawcy, złóż do sądu wniosek o:

- zakaz zbliżania się do Ciebie przez sprawcę lub
- zakaz kontaktowania się z Tobą.

Sprawca nie będzie mógł podejść do Ciebie. Jeśli to zrobi, złamie prawo.

Można złożyć wniosek by zakaz był uznany także gdy będziesz w innym państwie Unii Europejskiej.

11. Zwrot kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym

Pokrzywdzony może złożyć wniosek do sądu o zwrot kosztów.
Koszty to pieniądze które musiałeś wydać na udział w postępowaniu. Na przykład pieniądze:

- za pracę pełnomocnika, za dojazdy do sądu na przesłuchania i rozprawy.

12. Uprawnienia procesowe

Pokrzywdzony który złożył zawiadomienie o przestępstwie, może dostać potwierdzenie.
Musisz złożyć wniosek że chcesz potwierdzenie.

Pokrzywdzony może złożyć wniosek dowodowy:

- żeby sąd przesłuchał świadka
- żeby dostać różne dokumenty z sądu
- żeby sąd poprosił o opinię biegłego sądowego.

Biegły sądowy to specjalista.
Na przykład księgowy lub lekarz.

Możesz dostać odmowę jeśli na przykład:

- Twój dowód jest niezgodny z prawem
- Twój dowód jest mało ważny dla sprawy
- Twoim celem jest tylko przedłużenie postępowania.

Jeśli złożysz odpowiedni wniosek, możesz wziąć udział w różnych czynnościach postępowania.
Na przykład w przesłuchaniu świadka.
Czasami prokurator może Ci odmówić.
Jeśli uzna że Twój udział źle wpłynie na sprawę.

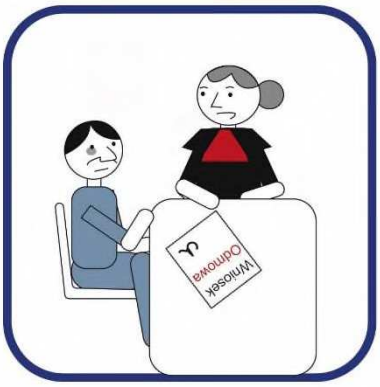

Jeśli jakaś czynność postępowania przygotowawczego wydarzy się tylko 1 raz, możesz wziąć w niej udział. Na przykład kiedy będzie tylko 1 przesłuchanie świadka.
Możesz dostać odmowę jeżeli przedłuży to postępowanie.

Jeśli w postępowaniu przygotowawczym świadek jest bardzo chory to może nie dożyć do rozprawy w sądzie. Wtedy poproś sąd żeby go przesłuchał.
O takie przesłuchanie możesz też napisać wniosek do prokuratora.
Jeśli opinia biegłego jest dowodem w sprawie, możesz uczestniczyć w jego przesłuchaniu.
Możesz też przeczytać opinię biegłego.

Pokrzywdzony powinien być przesłuchany jako świadek. Jeśli nie byłeś przesłuchany, możesz złożyć taki wniosek. Dostaniesz odmowę, jak przedłuży to postępowanie.

Jeśli zgłosiłeś przestępstwo a prokurator odmówił Ci rozpoczęcia postępowania przygotowawczego – i czujesz że prokurator potraktował Cię niesprawiedliwie możesz napisać zażalenie.
Zażalenie to odwołanie, które oznacza że nie zgadzasz się z decyzją.

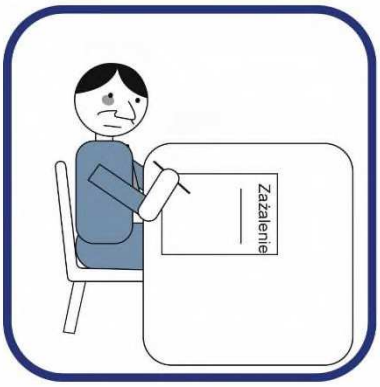

Zażalenie musisz napisać w ciągu 7 dni od dnia kiedy dostałeś decyzję.
Najpierw możesz poprosić prokuratora żeby:

- przeczytać akta sprawy,
- udostępnić Ci akta sprawy w postaci elektronicznej.

Jeśli złożyłeś zawiadomienie o przestępstwie a Policja lub prokurator nic nie zrobili przez 6 tygodni, możesz napisać zażalenie.
Jest to **zażalenie na bezczynność** Policji lub prokuratora.

Jeśli chcesz żeby Policja lub prokurator zrobili coś jeszcze w postępowaniu przygotowawczym, musisz złożyć odpowiedni wniosek.
Musisz to zrobić w ciągu 3 dni po przejrzeniu materiałów sprawy przez podejrzanego.

Możesz złożyć zażalenie na decyzję sądu w Twojej sprawie.
Zawsze dostaniesz z sądu informację kiedy możesz złożyć zażalenie.

W czasie postępowania przygotowawczego i sądowego masz też obowiązki.
Musisz iść na badania lekarskie jeśli sąd tak zdecyduje.
Na przykład wtedy gdy oskarżony pobił Cię.
Lekarz ustali jakie masz obrażenia na ciele.
Od tego zależy jaką karę dostanie oskarżony.

Musisz podać kto może odebrać listy z sądu, kiedy nie ma Cię w Polsce.
Jeśli tego nie zrobisz sąd wyśle list na Twój adres który ma w aktach. Nawet jeśli tam nie mieszkasz.
Musisz podać nowy adres jeśli zmieniłeś miejsce zamieszkania.

Ważne!
Jeśli nie rozumiesz swoich praw i obowiązków jako pokrzywdzony poproś prowadzącego postępowanie żeby Ci wszystko wyjaśnił.
Musisz podpisać **oświadczenie** że zostałeś
pouczony. To znaczy że wszystko zrozumiałeś.

Kto może być oskarżycielem posiłkowym?

Jeśli jesteś osobą częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolnioną w Twoim imieniu może występować Twój **opiekun prawny** lub **kurator**.

Osoba całkowicie ubezwłasnowolniona nie może decydować o sobie.
Nie ma zdolności do żadnej czynności prawnej.
Osoba całkowicie ubezwłasnowolniona ma opiekuna prawnego.
Opiekun prawny podejmuje za nią wszystkie decyzje.

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona może samodzielnie wykonywać tylko drobne codzienne czynności prawne.

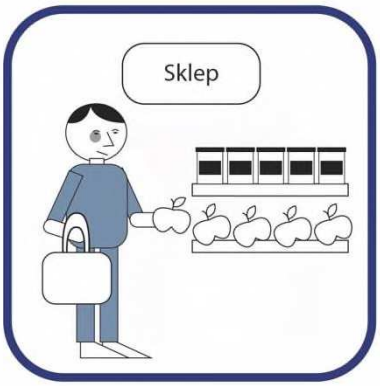

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona ma kuratora.
Kurator wspiera ją w codziennych sprawach.
Dba o jej zdrowie i pieniądze.
Pomaga w czynnościach prawnych.
Na przykład podpisuje razem z osobą ubezwłasnowolnioną umowę na zakup telefonu.

Jeśli pokrzywdzonym jest dziecko do 18 roku życia jego przedstawicielem w sądzie jest najczęściej **rodzic** lub **opiekun**.
Jeżeli rodzic nie może być przedstawicielem dziecka w sądzie dziecko ma reprezentanta.
Wyznacza go sąd opiekuńczy.

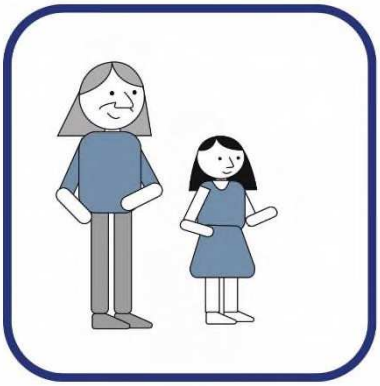

Jeśli pokrzywdzonym była zmarła osoba:

- Twój rodzic
- inna bliska osoba z którą mieszkałeś,

Ty możesz występować w sądzie w ich imieniu.

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka, który nie ukończył 18 lat

ŚWIADEK

JESTEŚ ŚWIADKIEM W POSTĘPOWANIU KARNYM

To oznacza, że masz złożyć zeznania, które dotyczą okoliczności w sprawie karnej.

Jesteś małoletni/małoletnia, nie masz pełnej zdolności do czynności prawnych i dlatego nie możesz samodzielnie działać w postępowaniu karnym. Wszystkie wnioski w Twoim imieniu (na przykład wniosek o zwrot kosztów dojazdu) musi składać Twój przedstawiciel ustawowy (czyli rodzic albo opiekun). To przedstawiciel ustawowy będzie Cię reprezentował w postępowaniu karnym.

Złożenie zeznań polega na tym, że opowiadasz o tym, co wiesz w sprawie, w której zostałeś wezwany / zostałaś wezwana. Odpowiadasz również na pytania przesłuchującego. Twoje zeznanie jest zapisywane.

Zeznania możesz składać:

- w postępowaniu przygotowawczym – w prokuraturze, na Policji lub przed innym organem prowadzącym postępowanie przygotowawcze (czyli śledztwo albo dochodzenie),
- w postępowaniu sądowym – w sądzie.

UTRWALANIE PRZESŁUCHANIA

Przesłuchanie w prokuraturze, jednostce Policji lub siedzibie innego organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze

Po przesłuchaniu dostaniesz do podpisania od prokuratora, policjanta lub innego funkcjonariusza dokument. Będzie w nim napisane, co mówiłeś/mówiłaś. To jest

protokół.

Przed podpisaniem protokołu:

Koniecznie uważnie przeczytaj protokół!

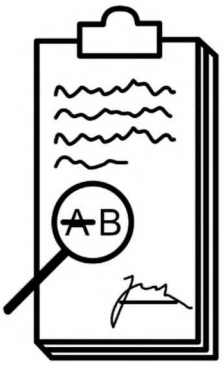

Możesz poprosić o wprowadzenie poprawek, jeżeli coś jest niezgodne z tym, co mówiłeś/mówiłaś. Możesz też poprosić o dopisanie tego, co mówiłeś/mówiłaś, a co nie zostało zanotowane. Pamiętaj, że każde słowo w protokole może mieć znaczenie.

Czasami protokół może zostać Ci odczytany. Zawsze jednak przed podpisaniem protokołu dokładnie się z nim zapoznaj. Napisz także w protokole, zanim go podpiszesz, że ktoś Ci go odczytał.

Protokół podpisujesz własnoręcznie – potwierdzając tym samym zapoznanie się z nim i zgodność z Twoimi zeznaniami.

Przesłuchanie może być nagrywane. Będziesz o tym poinformowany/poinformowana. Możesz także sam/sama o to poprosić.

Przesłuchanie w sądzie

W sądzie zeznania świadka są zapisywane przez protokolanta, mogą być również nagrywane (zostaniesz o tym poinformowany/poinformowana). Protokół w sądzie podpisują tylko sędzia i protokolant, dlatego składając zeznania w sali sądowej, nie będziesz podpisywać protokołu.

Przed złożeniem zeznań w sądzie świadek, który ukończył 17 lat, składa przyrzeczenie. Jeżeli nie mówisz lub jesteś osobą głuchą, zamiast składać przyrzeczenie ustnie, podpisujesz jego tekst.

Sąd może podjąć decyzję, że nie będzie odbierać przyrzeczenia od świadka.

NAJWAŻNIEJSZE OBOWIĄZKI I PRAWA ŚWIADKA

→ Musisz stawić się na każde wezwanie organu, który Cię wzywa.

- Musisz złożyć zeznania i odpowiedzieć na pytania przesłuchującego.

Nawet gdy wydaje Ci się, że nic nie wiesz o sprawie lub nie widziałeś / nie widziałaś jakichś zdarzeń czy okoliczności, masz obowiązek stawienia się na przesłuchanie.

Nie możesz złożyć zeznań na piśmie ani złożyć organowi, który Cię wezwał, pisma z informacją, że nic nie wiesz w sprawie i nie przyjdziesz na wezwanie.

USPRAWIEDLIWIENIE NIEOBECNOŚCI

Co zrobić, gdy nie możesz stawić się na wezwanie?

Gdy jesteś chory/chora, **musisz uzyskać i przedstawić zaświadczenie wystawione przez lekarza sądowego**. Wykaz lekarzy sądowych prowadzi prezes każdego sądu okręgowego. Znajdziesz go na stronie internetowej każdego sądu w zakładce „lekarze sądowi". Pamiętaj, że:

- inne zaświadczenie lub zwolnienie nie wystarczy,
- wykonywanie pracy nie usprawiedliwia nieobecności na przesłuchaniu,
- za niestawienie się bez usprawiedliwienia grozi kara pieniężna. Organ może zarządzić też zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie świadka, a nawet aresztowanie.

ZWROT KOSZTÓW

Twój przedstawiciel ustawowy (czyli rodzic albo opiekun) może złożyć pismo albo powiedzieć do protokołu, że wnosi o zwrot kosztów dojazdu na wezwanie. Jeśli pracujesz, przysługuje Ci także zwrot dziennego wynagrodzenia, którego nie otrzymasz, bo zamiast do pracy stawiłeś się / stawiłaś się na przesłuchanie.

Na złożenie wniosku o zwrot kosztów masz **3 dni** od zakończenia czynności.

PEŁNOMOCNIK

Jeżeli uważasz, że jest to potrzebne dla ochrony Twoich interesów Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun), mogą ustanowić pełnomocnika – adwokata lub radcę prawnego, który będzie Cię reprezentować w całym postępowaniu karnym lub

podczas jednej czynności postępowania. Jest to wówczas pełnomocnik z wyboru.

Jeśli Twojego przedstawiciela ustawowego (rodzica lub opiekuna) nie stać na opłacenie wynagrodzenia dla pełnomocnika, może złożyć wniosek do sądu o wyznaczenie dla Ciebie pełnomocnika z urzędu. Musi jednak wykazać, że nie ma pieniędzy na ustanowienie pełnomocnika z wyboru.

Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może nie zgodzić się na udział w postępowaniu Twojego pełnomocnika. Dzieje się tak, gdy sąd albo prokurator uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów.

TWOJE DANE

Zwykła ochrona

Niektóre Twoje dane nie są ujawniane w aktach sprawy.

Chodzi o dane takie jak adres zamieszkania, adres miejsca pracy, numer telefonu lub telefaksu, adres poczty elektronicznej. Dane te są zamieszczane w załączniku dostępnym tylko organom postępowania. Ujawnia się go tylko w szczególnych przypadkach.

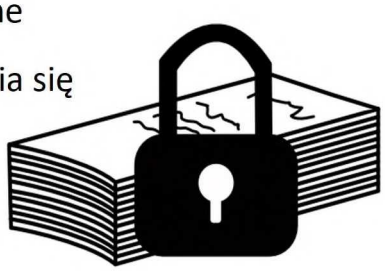

Świadek anonimowy

Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla Twojego życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach lub osoby dla Ciebie najbliższej, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może wydać postanowienie o zachowaniu w tajemnicy wszystkich okoliczności, które umożliwiają ujawnienie Twojej tożsamości, w tym także danych osobowych. Świadek taki nazywa się świadkiem anonimowym lub świadkiem incognito.

Utajniane są takie okoliczności podawane w zeznaniach, które mogłyby doprowadzić do ujawnienia, kim jesteś (na przykład, że chodziłeś z oskarżonym do jednej klasy w szkole podstawowej, mieszkasz naprzeciwko babci oskarżonego). Nie mogą to być jednak okoliczności, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, bo to mogłoby

naruszyć prawo do obrony oskarżonego. Oceny, czy dokonać utajnienia, dokonuje prokurator albo sąd.

PRZESŁUCHANIE

Wyjątkowo możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w miejscu, gdzie przebywasz (na przykład w przypadku choroby, niepełnosprawności albo innej przeszkody, której nie da się pokonać). Istnieje też możliwość przesłuchania Cię w drodze wideokonferencji.

Podczas postępowania w sądzie możesz być przesłuchany/przesłuchana pod nieobecność oskarżonego na sali rozpraw. Może się to stać, jeżeli obecność oskarżonego krępowałaby Cię, utrudniałaby złożenie zeznań. W takiej sytuacji możesz też zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji.

WARTO WIEDZIEĆ, ŻE:

Przy przesłuchaniu może być Twój pełnomocnik.

Pamiętaj, że:
1) sąd lub
2) prokurator w postępowaniu przygotowawczym
może nie zgodzić się na udział Twojego pełnomocnika w przesłuchaniu.

A co, gdy przebywasz za granicą?

→ Możesz zostać wtedy przesłuchany/przesłuchana przez konsula, ale tylko za Twoją zgodą.

Nie stosuje się wtedy przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach niestawiennictwa na przesłuchanie, udziale biegłych.

POUCZENIA

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, ale nie masz jeszcze 18 lat, tuż przed przesłuchaniem zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy.

Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e kodeksu postępowania karnego (k.p.k.) oraz przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.

Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 17 lat, zostaniesz poinformowany/poinformowana o skutkach zeznania nieprawdy lub zatajenia prawdy dla osoby nieletniej.

W postępowaniu przygotowawczym pouczenie o obowiązku mówienia prawdy i zakazie ukrywania tego, co wiesz i co jest prawdziwe, przekaże Ci osoba, która będzie Cię przesłuchiwać (na przykład policjant, prokurator).

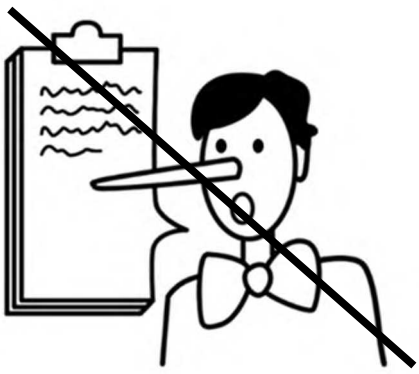

W postępowaniu sądowym pouczenie o obowiązku mówienia prawdy i zakazie ukrywania tego, co wiesz i co jest prawdziwe, przekaże Ci sędzia.

Obowiązek mówienia prawdy i niezatajania prawdy oznacza, że **nie możesz w postępowaniu kłamać**, a także ukrywać faktów, o których wiesz.

PRAWO DO ODMOWY ZEZNAŃ LUB ODPOWIEDZI NA PYTANIA

W wyjątkowych przypadkach możesz odmówić zeznań lub odmówić odpowiedzi na niektóre pytania.

Odmówić zeznań może:

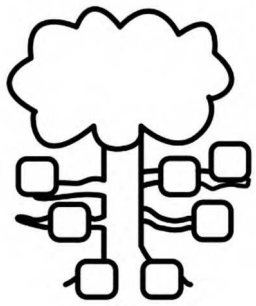

- osoba najbliższa dla oskarżonego (na przykład żona lub mąż, rodzic, rodzeństwo, dziecko, osoba pozostająca z oskarżonym we wspólnym pożyciu albo będąca przysposobionym/przysposabiającym),
- świadek, który jest oskarżonym w innej sprawie o współdziałanie w przestępstwie, na którego temat ma zeznawać.

Odmówić odpowiedzi na pytania można:

- jeżeli odpowiedź na pytanie mogłaby spowodować dla Ciebie lub osoby dla Ciebie najbliższej (na przykład rodzica, rodzeństwa itd.) odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Wniosek o zwolnienie z zeznań

Jeżeli świadek nie jest osobą najbliższą dla oskarżonego (na przykład synem, córką, bratem, siostrą itd.), ale pozostaje z nim w szczególnie bliskich relacjach osobistych, może złożyć wniosek o zwolnienie od składania zeznań.

Z prawa do odmowy składania zeznań oraz zwolnienia z zeznań możesz skorzystać nie później niż **przed rozpoczęciem pierwszego zeznania** w postępowaniu sądowym. Jeśli wcześniej złożyłeś/złożyłaś zeznania, nie będzie ich można wykorzystać. Są uważane za nieistniejące (czyli tak, jakby ich nie było) **– nie mogą być dowodem w sprawie, nie można ich odtwarzać**.

W sądzie, gdyby Twoje zeznania mogły narazić Ciebie albo osobę dla Ciebie najbliższą na hańbę, **możesz zażądać przeprowadzenia rozprawy sądowej z wyłączeniem jawności**. Oznacza to, że na sali rozpraw nie będzie publiczności.

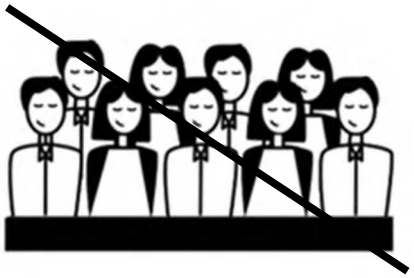

INNE INFORMACJE

W każdej sprawie możesz zostać, bez Twojej zgody, przesłuchany/przesłuchana w obecności lekarza lub psychologa. Są to eksperci nazywani biegłymi sądowymi.

Możesz być poddany/poddana oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu, a także możesz zostać zbadany/zbadana przez biegłego wariografem (tzw. wykrywaczem kłamstw), ale tylko wtedy, **gdy wyrazisz na to zgodę**.

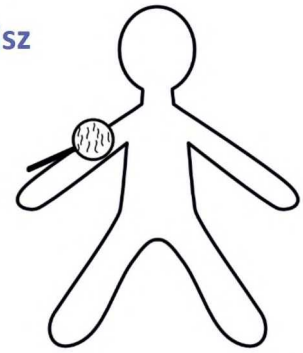

Oględziny ciała polegają na obejrzeniu Twojego ciała, poszukiwaniu na nim rozmaitych śladów i ich zabezpieczeniu.

Jeżeli oględziny albo badanie mogłyby być dla Ciebie krępujące i wstydliwe, powinna ich dokonać osoba tej samej płci co Ty, chyba że jest to niemożliwe.

Bez Twojej zgody można:

- pobrać odciski palców,
- pobrać wymaz ze śluzówki policzków,
- pobrać próbkę włosów,
- pobrać ślinę,
- uzyskać próbę pisma,
- pobrać zapach,
- sfotografować Cię,

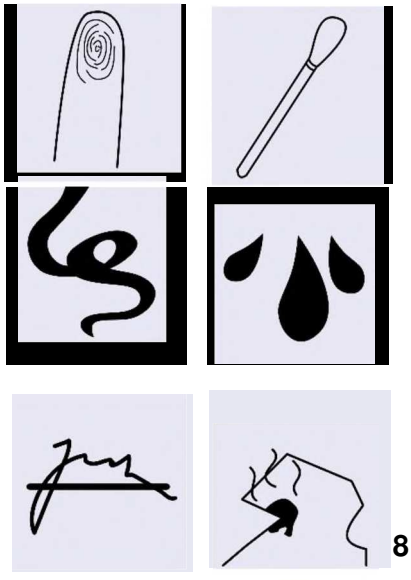

→ nagrać Twój głos.

TWOJE PRAWA W SZCZEGÓLNYCH OKOLICZNOŚCIACH

Pokrzywdzony przesłuchiwany jako świadek

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym niektórymi przestępstwami (przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece) **i nie masz 15 lat**, przysługują Ci dodatkowe prawa dotyczące przesłuchania, chroniące przed stresem, niepokojem.

→ Zostaniesz przesłuchany/przesłuchana tylko wówczas, jeżeli Twoje zeznania mogą być istotne dla sprawy. Przesłuchanie poprowadzi sąd. Powinno się ono odbyć tylko raz.

→ Na przesłuchaniu będzie wspierać Cię psycholog. Psycholog powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie, chyba że utrudni to postępowanie. To powinno ułatwić Ci składanie zeznań.

→ Przesłuchanie odbywa się w tak zwanym przyjaznym pokoju przesłuchań.

→ Przy przesłuchaniu mogą być obecni Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz (tak zwany opiekun faktyczny), bądź wskazana przez Ciebie osoba dorosła.

→ Przesłuchanie jest nagrywane, żeby uniknąć ponownego składania przez Ciebie zeznań.

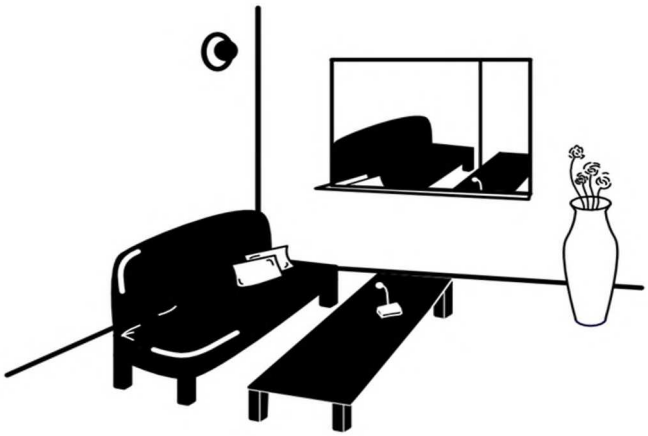

W wyjątkowych sytuacjach możesz zostać przesłuchany/przesłuchana ponownie, gdy:

- na jaw wyjdą nowe okoliczności,
- sąd uwzględni wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy, kiedy po raz pierwszy składałeś/składałaś zeznania.

W tym szczególnym trybie możesz być przesłuchany/przesłuchana także, gdy **masz 15 lat, a nie masz jeszcze 18 lat**. Może to nastąpić, gdy istnieją obawy, że przesłuchanie Ciebie w zwykłych warunkach (na przykład w pokoju prokuratora albo na sali rozpraw) byłoby dla Ciebie niekorzystne, źle wpływało na Twoją psychikę, samopoczucie.

Takie same zasady przesłuchania (taki sam tryb) obowiązują, jeżeli jesteś pokrzywdzony/pokrzywdzona przestępstwem zgwałcenia lub wykorzystania seksualnego i **masz ukończone 15 lat**. Wtedy jednak, gdy chcesz, aby w czynności uczestniczył psycholog wskazanej przez Ciebie płci, musisz o to poprosić. Będzie to możliwe, jeśli nie utrudni to postępowania.

Świadek

Jeżeli jesteś świadkiem (nie jesteś jednocześnie pokrzywdzonym) w sprawach o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo

przeciwko rodzinie i opiece **i nie masz 15 lat**, przysługują Ci dodatkowe prawa dotyczące przesłuchania, chroniące przed stresem, niepokojem.

- Zostaniesz przesłuchany/przesłuchana tylko wówczas, jeżeli Twoje zeznania mogą być istotne dla sprawy. Przesłuchanie powinno się odbyć tylko jeden raz.
- Na przesłuchaniu będzie wspierać Cię psycholog. Psycholog powinien być osobą płci wskazanej przez Ciebie, chyba że utrudni to postępowanie. To powinno ułatwić Ci składanie zeznań.
- Przesłuchanie odbywa się w tak zwanym przyjaznym pokoju przesłuchań.
- Przy przesłuchaniu mogą być obecni Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic albo opiekun), osoba, pod której stałą pieczą pozostajesz (tak zwany opiekun faktyczny), bądź wskazana przez Ciebie osoba dorosła.
- Przesłuchanie jest nagrywane, żeby uniknąć ponownego składania przez Ciebie zeznań.

W wyjątkowych sytuacjach możesz zostać przesłuchany/przesłuchana ponownie, gdy:

- na jaw wyjdą nowe okoliczności i trzeba coś wyjaśnić,
- sąd uwzględni wniosek oskarżonego, który nie miał obrońcy, kiedy po raz pierwszy składałeś/składałaś zeznania.

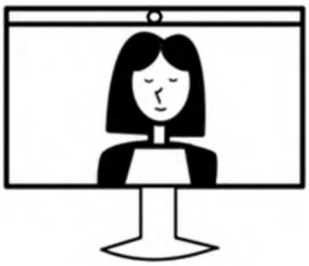

Jeżeli **masz skończone 15 lat**, będziesz przesłuchany/przesłuchana zdalnie (wideokonferencja), jeżeli osobiste stawienie się na przesłuchanie mogłoby wpłynąć na Ciebie źle.

TWOJA OCHRONA

Jako świadek możesz liczyć na ochronę i pomoc.

Gdy istnieje zagrożenie dla Twojego życia lub zdrowia lub Twoich bliskich, możesz otrzymać **ochronę Policji**.

- Ochrona jest przyznawana na Twój wniosek albo na wniosek organu prowadzącego sprawę, za Twoją zgodą.
- Ochrona może być udzielona na czas czynności procesowej.
- Jeżeli zagrożenie jest wysokie, możesz liczyć na ochronę osobistą albo pomoc w zmianie miejsca pobytu.
- Wniosek o taką ochronę możesz złożyć do komendanta wojewódzkiego (Komendanta Stołecznego) Policji za pośrednictwem organu, który prowadzi postępowanie (sąd, prokuratura itd.).

POMOC DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH

Ty i Twoi bliscy możecie również uzyskać **pomoc psychologiczną**.

- Taką pomoc uzyskasz w **Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.
- W celu uzyskania pomocy skontaktuj się z Linią Pomocy Pokrzywdzonym dostępną pod numerem**: +48 222 309 900.**
- Pomoc jest nieodpłatna (nie płacisz za nią).

Załącznik nr 6

Wzór

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania dla świadka nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach świadka.**

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka.**
To opracowanie pomoże Ci zrozumieć jakie prawa i obowiązki ma świadek w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Świadek to osoba, która widziała przestępstwo lub coś o nim wie.
Świadkiem może być każdy człowiek.
Kobieta, mężczyzna, dziecko.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb na przykład Straży Granicznej.
To także praca sądu.
Wszyscy oni sprawdzają czy ktoś popełnił przestępstwo.
Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Świadek w postępowaniu karnym ma prawa i obowiązki.

1. Wezwania i sposób przesłuchania

Policja, prokurator, sąd lub inne organy zajmujące się sprawami karnymi mogą wezwać świadka, żeby złożył **zeznania**.
To znaczy powiedział co wie na temat przestępstwa.
To jest właśnie **przesłuchanie**.

Świadek może zostać przesłuchany:

- w postępowaniu przygotowawczym, to śledztwo lub dochodzenie
- przed sądem.

Podczas przesłuchania świadek mówi to co wie o przestępstwie.
Musi też odpowiedzieć na pytania dotyczące przestępstwa.

Świadek ma obowiązek przyjść na przesłuchanie jeśli dostał wezwanie.
Przeczytaj dokładnie wezwanie.
Jest tam napisane, gdzie masz się stawić.
Jest też **dzień i godzina** przesłuchania.

2. Usprawiedliwienie nieobecności

Jeśli jesteś chory i nie możesz przyjść na wezwanie musisz przesłać zaświadczenie lekarskie.
Ważne! Takie zaświadczenie może napisać tylko **lekarz sądowy**.
Możesz też usprawiedliwić nieobecność w innych sytuacjach. Na przykład gdy zdarzy się wypadek i nie możesz przyjść.

Jeśli bez ważnego powodu nie przyjdziesz na wezwanie, na przykład do sądu na rozprawę dostaniesz karę. Na przykład:

- będziesz musiał zapłacić karę pieniężną
- Policja przyjedzie po Ciebie i zawiezie Cię do sądu
- trafisz do aresztu. **Areszt** to więzienie.

Możesz być w areszcie najwięcej 30 dni.

3. Zwrot kosztów

Świadek może złożyć wniosek o zwrot kosztów.
Koszty to pieniądze które musiałeś wydać na udział w postępowaniu. Na przykład pieniądze za dojazdy do sądu na przesłuchania i rozprawy.

Wniosek musisz złożyć w ciągu 3 dni od czynności, na którą przyjechałeś. Na przykład 3 dni od przesłuchania.
Możesz napisać wniosek lub powiedzieć o tym osobie, która Cię przesłuchuje.
Ta osoba, na przykład sędzia wpisze Twoją prośbę do protokołu.

4. Sposób przesłuchania

Zwykłe przesłuchanie odbywa się na Policji, w prokuraturze, w sądzie lub w siedzibie innego organu zajmującego się sprawami karnymi.
Na przykład w siedzibie Straży Granicznej.
Są wyjątki.

Masz prawo do przesłuchania w miejscu zamieszkania lub pobytu. Na przykład w szpitalu.
Policja, prokurator lub sędzia przyjadą do Ciebie jeśli nie możesz przyjechać na przesłuchanie.
Na przykład kiedy:

- jesteś chory w szpitalu

- poruszasz się na wózku i nie masz jak przyjechać na przesłuchanie.

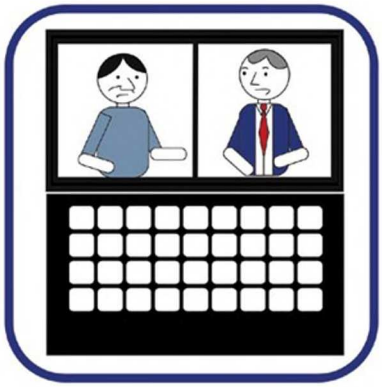

Masz prawo prosić, żeby przesłuchać Cię przez Internet.
Jest to wideokonferencja.

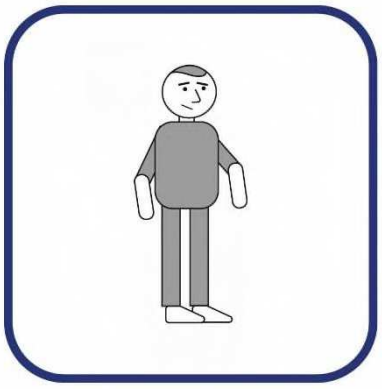

Gdy sprawa jest **w sądzie** a Ty nie chcesz zeznawać przy oskarżonym, możesz:

- wziąć udział w przesłuchaniu przez Internet
- zeznawać gdy oskarżonego nie ma na sali rozpraw.

Oskarżony to osoba, która mogła popełnić przestępstwo. Tak uważa prokurator. Sąd ustala czy są na to dowody.

5. Przesłuchanie przez konsula

Jeśli w czasie postępowania jesteś za granicą Polski, również możesz wziąć udział w przesłuchaniu.
W takiej sytuacji przesłucha Cię konsul.
Konsul to urzędnik. Jest przedstawicielem Polski w innym kraju.

Ważne!

Konsul może Cię przesłuchać tylko wtedy, kiedy się na to zgodzisz.
Możesz odmówić udziału w przesłuchaniu.

Jeśli nie rozumiesz swoich praw i obowiązków, poproś prowadzącego postępowanie żeby Ci wszystko wyjaśnił.
Musisz podpisać oświadczenie że zostałeś pouczony. To znaczy że wszystko zrozumiałeś.

6. Przesłuchanie z udziałem biegłego i badania

Czasami w czasie przesłuchania świadka, w pomieszczeniu będzie biegły sądowy.
Biegły sądowy to specjalista.
Na przykład psycholog lub lekarz.
Biegły sądowy będzie obserwował jak się zachowujesz. Jak reagujesz na pytania prokuratora lub sędziego.

Prokurator lub sąd wezwie biegłego sądowego jeśli stwierdzi, że możesz:

- być osobą z niepełnosprawnością intelektualną
- mieć problemy ze zdrowiem psychicznym.
  Na przykład chorujesz na depresję i schizofrenię
- mieć problemy ze zrozumieniem tego co się wydarzyło.

Nie musisz zeznawać jeśli na przykład oskarżony jest Twoim mężem, rodzicem lub dzieckiem.
Czyli oskarżony jest **osobą najbliższą**.
Wtedy możesz odmówić składania zeznań.
Wtedy nie weźmiesz udziału
w przesłuchaniu z biegłym sądowym.

Może zbadać Cię lekarz lub psycholog.
Zrobi to jeśli zgodzisz się na badanie.

Prokurator lub sąd ustala kto jest sprawcą przestępstwa. Czasami chce sprawdzić czy świadek mógł popełnić przestępstwo.
Dlatego może bez Twojej zgody:

- sprawdzić Twoje odciski palców
- wziąć do badania Twoje włosy lub ślinę
- wziąć ubranie z Twoim zapachem skóry
- poprosić Cię żebyś coś napisał.

Prokurator lub sąd może też zrobić
Ci zdjęcie lub nagrać Twój głos.
Jeśli zgodzisz się biegły sądowy zbada Cię urządzeniem o nazwie wykrywacz kłamstw.
Dzięki wykrywaczowi kłamstw sprawdzi czy mówisz prawdę.

7. Pouczenia

Przed przesłuchaniem policjant, prokurator lub sędzia powie Ci o **odpowiedzialności karnej**.
To znaczy że w czasie składania zeznań musisz powiedzieć prawdę.
Jeśli skłamiesz lub nie powiesz co wiesz o przestępstwie, możesz zostać ukarany.

W czasie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym dostaniesz do podpisu oświadczenie.
W oświadczeniu jest informacja że policjant lub prokurator powiedział Ci o odpowiedzialności karnej.
Jeśli podpiszesz oświadczenie to potwierdzisz, że policjant lub prokurator powiedział Ci o odpowiedzialności karnej.

W sądzie musisz powiedzieć przyrzeczenie że będziesz zeznawać prawdę.
Osoby niemówiące lub głuche muszą podpisać przyrzeczenie.
Czasem sędzia nie chce od Ciebie przyrzeczenia.

Możesz poprosić sąd żeby rozprawa była **niejawna**. Na przykład gdy w czasie przesłuchania w sądzie musisz powiedzieć o wstydliwych sprawach. Albo o czymś złym o Tobie lub osobie bliskiej. Nazywa się to hańba.

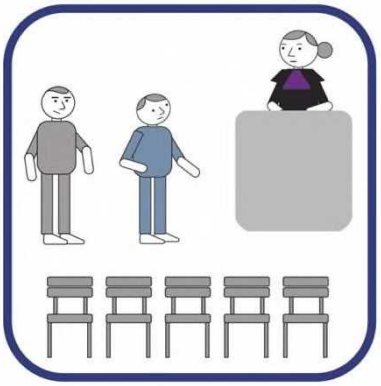

Na rozprawie niejawnej oprócz sędziego będziesz tylko Ty, pokrzywdzony i jego adwokat oraz oskarżony i jego obrońca. Na rozprawie niejawnej nie będzie publiczności.

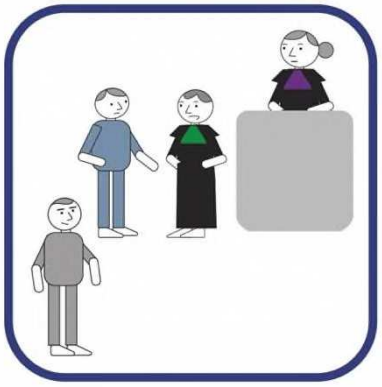

8. Odmowa składania zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Jako świadek masz prawo odmówić składania zeznań jeśli:

- oskarżonym jest Twój mąż, żona, rodzic, dziecko
- oskarżonym jest były mąż lub była żona
- prokurator oskarżył Cię o udział w czynie o którym masz zeznawać. Twoje postępowanie toczy się oddzielnie.

W czasie przesłuchania możesz odmówić odpowiedzi na pytanie.
Na przykład jeśli przez swoją odpowiedź Ty lub Twoi bliscy możecie być oskarżeni o przestępstwo.

Ważne!

W niektórych sytuacjach świadek ma prawo odmówić składania zeznań w postępowaniu sądowym.
Musisz to zrobić przed pierwszym przesłuchaniem w sądzie.

W takiej sytuacji Twoje zeznania z postępowania przygotowawczego nie będą dowodem.
Sąd może tylko wykorzystać informacje z protokołu badania lekarskiego.

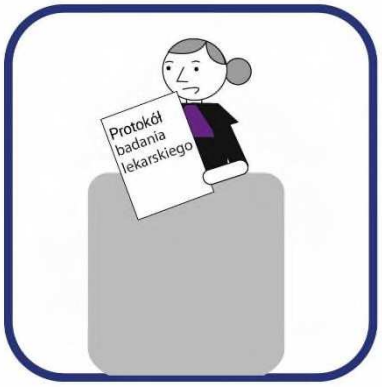

9. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

Świadek ma prawo odmówić składania zeznań lub odmówić odpowiedzi na pytanie jeśli oskarżonym jest bliska osoba.
Na przykład najbliższy przyjaciel lub narzeczona.

W takiej sytuacji możesz złożyć wniosek.
Nazywa się to **wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania**.
Musisz go złożyć w sądzie przed rozpoczęciem pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym.
Po uwzględnieniu wniosku nikt w sądzie nie może wykorzystać Twoich wcześniejszych zeznań.

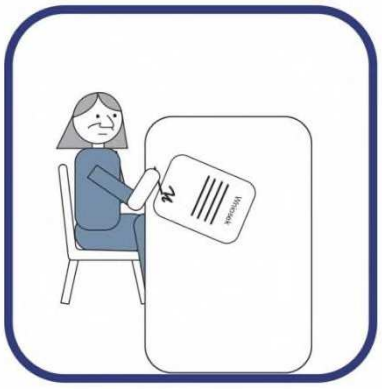

Szczególne tryby przesłuchania pokrzywdzonego i świadka

10. Przesłuchanie pokrzywdzonego który nie ukończył 15 lat

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego i jednocześnie świadka przestępstwa który ma mniej niż 15 lat. Jest stosowane wtedy gdy jesteś pokrzywdzonym bo na przykład:

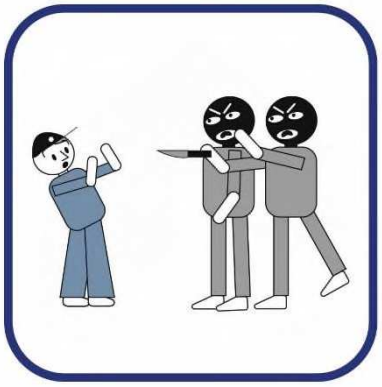

- doświadczyłeś przemocy. Na przykład ktoś Cię bił
- ktoś Ci groził że Cię skrzywdzi. Na przykład że Cię pobije lub zabije

- ktoś Cię zamknął w domu na kilka dni bez jedzenia i picia. I nie pozwolił wyjść.

To jest przestępstwo przeciwko wolności.

Przesłuchanie w trybie określonym w art. 185a–185c oraz art. 185e kodeksu postępowania karnego (k.p.k.) oraz przesłuchanie podejrzanego, który nie ukończył 18 lat, utrwala się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk

- doświadczyłeś przemocy seksualnej. Na przykład ktoś zmusił Cię do stosunku seksualnego lub dotykał Twoich miejsc intymnych bez Twojej zgody.

To jest przestępstwo przeciw wolności seksualnej.

Gdy doświadczyłeś przemocy przeciwko rodzinie i opiece. Na przykład kiedy Twój rodzic bił Cię, krzyczał na Ciebie lub zmuszał Cię do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię tylko gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.
Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym przyjaznym pokoju.
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W przyjaznym pokoju jest też biegły psycholog.
Psycholog sprawdza jak się czujesz, czy rozumiesz pytania. Jeśli jesteś dziewczyną możesz poprosić sąd żeby psychologiem była kobieta.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.
Wybierz osobę przy której będziesz się dobrze czuć.
Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

11. Przesłuchanie małoletniego świadka który nie ukończył 15 lat

To przesłuchanie jest dla świadka przestępstwa, który ma mniej niż 15 lat. Jest stosowane wtedy gdy świadek wie że podejrzany na przykład:

- stosował przemoc. Na przykład kogoś bił
- groził że kogoś skrzywdzi. Na przykład groził swojej żonie że ją pobije lub zabije

- stosował przemoc seksualną.
  Na przykład wiesz od swojej siostry że jej szef zmusił ją do stosunku seksualnego. Dotykał jej miejsc intymnych bez jej zgody.

- stosował przemoc przeciwko rodzinie i opiece.
  Na przykład widziałeś jak sąsiad bił dziecko, krzyczał na nie lub zmuszał do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię tylko wtedy gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.
Przesłuchanie będzie w odpowiednio przygotowanym, przyjaznym pokoju.
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.
Możesz wybrać osobę przy której będziesz się dobrze czuć. Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.
Jeśli uczestniczyłeś w jakimś innym przestępstwie sąd przesłucha Cię w inny sposób.

12. Przesłuchanie pokrzywdzonego przestępstwem seksualnym

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego przestępstwem seksualnym i jednocześnie świadka, który ma 15 lat. Będziesz tak przesłuchany jeśli ktoś Cię zgwałcił lub wykorzystał seksualnie.

Zgwałcić to zmusić kogoś do stosunku seksualnego.
Wykorzystać seksualne to na przykład zmusić kogoś żeby pokazał swoje miejsca intymne albo nakłonić do stosunku seksualnego kogoś kto ma trudną sytuację i obawia się odmówić.

Sąd przesłucha Cię tylko gdy może to być bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.
Przesłuchanie będzie w przygotowanym przyjaznym pokoju.
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.
Wybierz osobę przy której będziesz się dobrze czuć.
Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

W czasie przesłuchania będzie z Tobą biegły psycholog.
Jeśli jesteś kobietą możesz poprosić sąd żeby biegłym sądowym również była kobieta.

13. Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego który ukończył 15 lat

Jeśli świadek, który jest też pokrzywdzonym ma więcej niż 15 lat ale nie skończył 18 lat to sąd też może go przesłuchać w przyjaznym pokoju. Wtedy gdy zwykłe przesłuchanie będzie nieprzyjemne i trudne dla świadka.
Możesz być tak przesłuchany gdy:

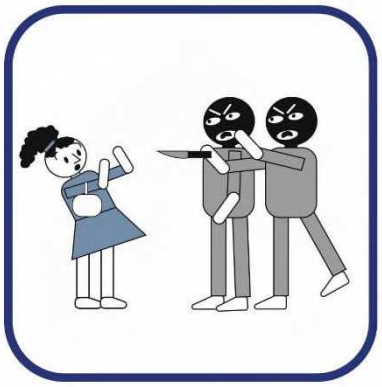

- doświadczyłeś przemocy. Na przykład ktoś Cię bił.
- ktoś Ci groził że Cię skrzywdzi. Na przykład że Cię pobije lub zabije.

- ktoś Cię zamknął w domu na kilka dni bez jedzenia i picia. I nie pozwolił wyjść. To jest przestępstwo przeciwko wolności.

- doświadczyłaś przemocy seksualnej.
  Na przykład ktoś zmusił Cię do stosunku seksualnego lub dotykał Twoich miejsc intymnych bez Twojej zgody.

To jest przestępstwo przeciw wolności seksualnej.

- doświadczyłeś przemocy przeciwko rodzinie i opiece. Na przykład Twój rodzic bił Cię, krzyczał na Ciebie lub zmuszał Cię do picia alkoholu.

W tych sytuacjach jesteś pokrzywdzonym i świadkiem przestępstwa. Sąd przesłucha Cię tylko gdy jest to bardzo ważne dla sprawy. Tylko jeden raz.
Przesłuchanie będzie w odpowiednio Przygotowanym, przyjaznym pokoju.
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z bliską, dorosłą osobą.
Możesz wybrać osobę przy której będziesz dobrze się czuć. Będziesz mógł swobodnie odpowiadać na pytania.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

14. Przesłuchanie małoletniego świadka który ukończył 15 lat

Sąd przesłucha świadka który ma więcej niż 15 lat ale nie skończył 18 lat kiedy świadek wie że podejrzany:

- stosował przemoc. Na przykład kogoś bił.
- groził że kogoś skrzywdzi. Na przykład groził swojej żonie że ją pobije lub zabije.

- stosował przemoc seksualną.
  Na przykład wiesz od swojej siostry, że jej szef zmusił ją do stosunku seksualnego i dotykał jej miejsc intymnych bez jej zgody.

- stosował przemoc przeciwko rodzinie i opiece.
  Na przykład widziałeś jak sąsiad bił dziecko, krzyczał na nie lub zmuszał do picia alkoholu.

W tych sytuacjach sąd przesłucha Cię 1 raz.
Przesłuchanie odbędzie się przez Internet w czasie wideokonferencji
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

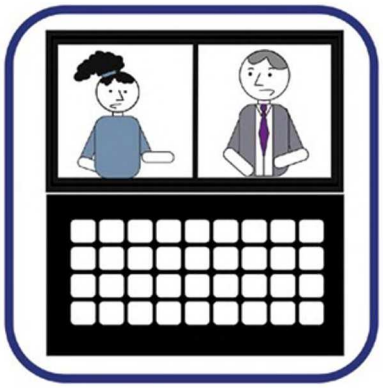

Ważne!

Jeśli uczestniczyłeś w jakimś innym przestępstwie sąd przesłucha Cię w inny sposób.

15. Przesłuchanie świadka ze szczególnymi potrzebami

To przesłuchanie jest dla pokrzywdzonego oraz dla świadka przestępstwa gdy:

- ich zeznania są bardzo ważne dla sprawy
- zwykłe przesłuchanie będzie dla nich trudne i niedobre dla ich zdrowia.

To przesłuchanie dla osób które mają:

- problemy ze zdrowiem psychicznym
- zaburzenia rozwojowe
- trudności by obserwować albo opowiedzieć co się wydarzyło.

Gdy jesteś taką osobą, sąd przesłucha Cię jeden raz.
Przesłuchanie będzie w odpowiednio Przygotowanym, przyjaznym pokoju.
Przesłuchanie może być też w innym miejscu gdzie będzie Ci wygodnie.
Przy przesłuchaniu będzie psycholog.
Jeśli jesteś kobietą możesz poprosić sąd żeby biegłym sądowym również była kobieta.
W czasie przesłuchania sąd będzie Cię nagrywać.

W czasie przesłuchania możesz być z Twoim opiekunem albo bliską osobą dorosłą.

Jeśli tego potrzebujesz będzie:

- **tłumacz języka migowego**
- specjalista zakresu komunikacji wspomagającej i alternatywnej. To biegły sądowy.

Ważne!

Tylko w wyjątkowych sytuacjach sąd może przesłuchać Cię drugi raz.

16. Ochrona danych świadka

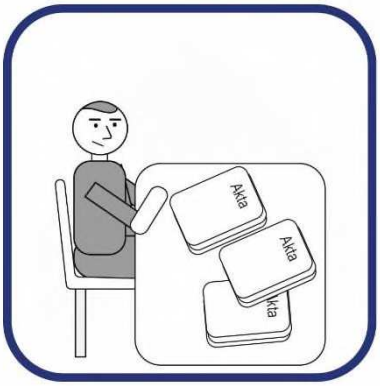

Twoje dane osobowe nie będą ujawnione w aktach sprawy.
To znaczy że podejrzany lub oskarżony nie zobaczy:

- Twojego adresu zamieszkania
- nazwy i adresu Twojego miejsca pracy
- Twojego mejla i numeru telefonu.

Twoje dane będą w innym dokumencie.
Ten dokument zobaczy tylko prokuratura lub sąd.
Tylko w wyjątkowych sytuacjach można ujawnić Twoje dane.

W czasie przesłuchania sędzia ani obrońca oskarżonego nie mogą pytać Cię:

- gdzie mieszkasz
- gdzie pracujesz.

Muszą tak zadać pytanie żebyś nie musiał o tym mówić.

Jeśli Ty i Twoi najbliżsi boicie się oskarżonego, możesz poprosić prokuratora lub sąd żeby nie podawał żadnych informacji na Twój temat.
Nawet Twojego imienia i nazwiska.
Będziesz wtedy **świadkiem anonimowym**.
Tylko sędzia albo prokurator będzie wiedział kim jesteś.

17. Ochrona i pomoc dla świadka

Świadek ma prawo do ochrony i pomocy.
Jeśli Ty lub Twoi najbliżsi czujecie że podejrzany lub oskarżony może zrobić Wam krzywdę, poproś o pomoc Policję.
Musisz złożyć wniosek o ochronę Policji w czasie postępowania.

Wniosek o ochronę piszesz do komendanta wojewódzkiego Policji.
W Warszawie – do Komendanta Stołecznego Policji.
Ale składasz ten wniosek do prokuratury lub sądu.
Komendant wojewódzki jest szefem wszystkich policjantów w województwie.

Jeśli bardzo boisz się o Wasze życie, napisz wniosek o ochronę osobistą lub pomoc w zmianie miejsca zamieszkania.
Wtedy dostaniecie ochronę Policji.
Policja pomoże Wam znaleźć inne miejsce zamieszkania na czas postępowania.

Świadek i jego najbliżsi mają prawo do darmowej pomocy z różnych fundacji i stowarzyszeń.
To **Sieć Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem**.

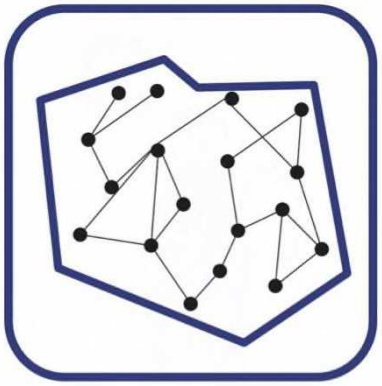

W Sieci Pomocy są:

- lekarze
- psycholodzy
- rehabilitanci
- prawnicy.

Ty możesz dostać tam pomoc psychologiczną. Nie płacisz za nią.

Więcej informacji o pomocy z Funduszu Sprawiedliwości znajdziesz na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.
Możesz też zadzwonić pod numer +48 222 309 900.

18. Pełnomocnik

Świadek ma prawo do pomocy pełnomocnika.
Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny.

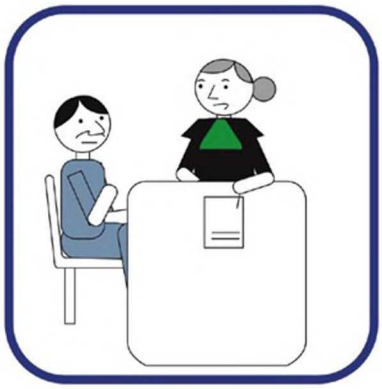

Pełnomocnik pomoże Ci przygotować się do postępowania. Pomoże napisać pismo lub wypełnić wniosek. Będzie reprezentować Cię w czasie rozprawy sądowej.

Jeśli nie masz pieniędzy, sąd może wybrać dla Ciebie **pełnomocnika z urzędu**.
Za pełnomocnika z urzędu nie musisz płacić.
Żeby dostać pełnomocnika z urzędu musisz napisać wniosek i wysłać go do sądu.

Prokurator lub sąd mogą odmówić Ci pomocy pełnomocnika z urzędu.
Zrobią to jeśli stwierdzą, że nie potrzebujesz pełnomocnika.

Projekt

R O Z P O R Z Ą D Z E N I E
M I N I S T R A S P R A W I E D L I W O Ś C I

z dnia

w sprawie określenia wzoru pisemnego pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania oraz wzorów pisemnych wyjaśnień co do zakresu uprawnień tego zatrzymanego[1)]

Na podstawie art. 607l § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania;
2) wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat;
3) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia;
4) wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat.

§ 2. Wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Wzór pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

[1)] Niniejsze rozporządzenie w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 142 z 01.06.2012, str. 1) oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym (Dz. Urz. UE L 132 z 21.05.2016, str. 1).

§ 5. Wzór wyjaśnień co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat, jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem …[2)]

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

[2)] Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzoru pisemnego pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania oraz wzorów pisemnych wyjaśnień co do zakresu uprawnień tego zatrzymanego (Dz. U. poz. 1660), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 38 ust. 3 ustawy z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 607l § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. …), dalej „k.p.k.”.

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia, które zastąpi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 listopada 2024 r. w sprawie określenia wzoru pisemnego pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania oraz wzorów pisemnych wyjaśnień co do zakresu uprawnień tego zatrzymanego (Dz. U. poz. 1660), wynika ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia … o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. …).

Projekt przewiduje, że rozporządzenie wejdzie w życie z dniem …

Projektowana regulacja nie jest sprzeczna z zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Załączniki
do rozporządzenia Ministra
Sprawiedliwości
z dnia … (Dz. U. …)

Załącznik nr 1

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania

Otrzymujesz to pouczenie, ponieważ zostałeś zatrzymany na podstawie europejskiego nakazu aresztowania – w skrócie ENA – i dlatego masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

ENA to żądanie innego państwa, by Cię zatrzymać, bo jesteś podejrzanym albo oskarżonym o popełnienie przestępstw/a, albo też skazanym za popełnienie przestępstw/a. Państwo, które wydało ENA chce, żebyś odpowiadał na te zarzuty nie w Polsce, ale na terenie tego kraju i dlatego żąda, by tam Cię przekazano. Państwo, które wydało ENA, może też żądać, żebyś został aresztowany i w nim odbył karę pozbawienia wolności albo inną podobną.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.).

Twoje najważniejsze prawa

1. Masz prawo wiedzieć, co zawiera ENA (art. 607k § 2)

Prokurator, który będzie Cię przesłuchiwał, powinien poinformować Cię o treści ENA.

2. Masz prawo korzystać z pomocy obrońcy (art. 77, art. 78 § 1, art. 78a § 1 i 2)

Możesz sam/sama wybrać adwokata lub radcę prawnego, który będzie Cię reprezentował albo poprosić o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

Jeżeli jesteś żołnierzem, funkcjonariuszem Policji lub funkcjonariuszem Straży Granicznej oskarżonym o przestępstwo popełnione w następstwie stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni lub innego uzbrojenia albo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w związku z wykonywaniem czynności lub zadań służbowych odpowiednio:

1) na podstawie art. 11b albo art. 11c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 914), art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636, z późn. zm.) albo w czasie trwania operacji wojskowej, o której mowa w art. 2 pkt 18a ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. z 2025 r. poz. 825, z późn. zm.);

2) w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność swoją lub innej osoby albo nienaruszalność granicy państwowej lub przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do tych zamachów albo prowadzenia działań kontrterrorystycznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 194)

i nie masz obrońcy z wyboru, możesz żądać, bez względu na swoją sytuację majątkową, wyznaczenia obrońcy z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78a § 1 i 2).

3. Masz prawo zdecydować, czy i jakie wyjaśnienia złożysz (art. 175 § 1)

W czasie przesłuchania przed prokuratorem lub sądem możesz składać wyjaśnienia, odmówić składania wyjaśnień lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania. Nie musisz tłumaczyć, dlaczego odmawiasz odpowiedzi na pytania lub odmawiasz składania wyjaśnień.

4. Masz prawo zgodzić się na przekazanie do państwa, które wydało ENA (art. 607k § 2)

O tym prawie poinformuje Cię prokurator przed rozpoczęciem przesłuchania i to Ty podejmiesz decyzję, czy zgadzasz się na przekazanie lub nie. Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć.

Więcej informacji znajdziesz w kolejnych działach. Pamiętaj, że to pouczenie to tylko ogólna informacja i nie opisujemy w nim dokładnie wszystkich Twoich praw i obowiązków. Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów – zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Przebieg postępowania po zatrzymaniu i rola poszczególnych organów w postępowaniu

Zatrzymanie

Zatrzymania może dokonać Policja, Żandarmeria Wojskowa lub inny organ, któremu przysługują podobne uprawnienia.

Twoje prawa

Jako zatrzymany na podstawie ENA:

1. Masz prawo wiedzieć, dlaczego zostałeś zatrzymany (art. 244 § 2)

Organ dokonujący zatrzymania powinien poinformować Cię o jego przyczynach. Dowiesz się wówczas o tym, że wydano ENA i dlaczego je wydano.

2. Masz prawo złożyć oświadczenie lub odmówić złożenia oświadczenia co do zatrzymania (art. 244 § 3)

Możesz, ale nie musisz – powiedzieć, co sądzisz o zatrzymaniu i jego powodach. To Twoja decyzja.

3. Masz prawo do kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym i bezpośredniej z nimi rozmowy (art. 245 § 1)

Możesz powiedzieć przedstawicielowi organu, który dokonał zatrzymania (np. policjantowi, który Cię zatrzymał albo który sporządza protokół zatrzymania), że chcesz niezwłocznie (jak najszybciej) porozmawiać z adwokatem lub radcą prawnym. Możesz sam/sama wskazać taką osobę, ale nie musisz. Twoja prośba o rozmowę z adwokatem lub radcą prawnym będzie odnotowana w protokole zatrzymania.

4. Masz prawo korzystać z pomocy obrońcy

Możesz samodzielnie wybrać nie więcej niż trzech obrońców, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania dotyczącego ENA (art. 77). W takim wypadku sam/sama opłacasz swojego obrońcę/ów.

Jeżeli wykażesz, że nie stać Cię na to, by zapłacić obrońcy (nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrońcy bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania Ciebie i Twojej rodziny), sąd może wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu (art. 78 § 1).

Jeżeli jesteś żołnierzem, funkcjonariuszem Policji lub funkcjonariuszem Straży Granicznej oskarżonym o przestępstwo popełnione w następstwie stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni lub innego uzbrojenia albo użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej w związku z wykonywaniem czynności lub zadań służbowych odpowiednio:

1) na podstawie art. 11b albo art. 11c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji albo w czasie trwania operacji wojskowej, o której mowa w art. 2 pkt 18a ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny;

2) w przypadku konieczności odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność swoją lub innej osoby albo nienaruszalność granicy państwowej lub przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do tych zamachów albo prowadzenia działań kontrterrorystycznych, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych

i nie masz obrońcy z wyboru, możesz żądać, bez względu na swoją sytuację majątkową, wyznaczenia obrońcy z urzędu do całego postępowania albo do dokonania konkretnej czynności procesowej (art. 78a § 1 i 2).

5. Masz prawo korzystać z bezpłatnej pomocy tłumacza (art. 72 § 1)

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, podczas czynności z Twoim udziałem będzie obecny tłumacz. Nie musisz za niego płacić.

Ty lub Twój obrońca możecie zawnioskować o bezpłatną pomoc tłumacza. Pomoże Ci on w kontakcie z Twoim obrońcą w trakcie wszystkich etapów postępowania, w których uczestniczysz (art. 72 § 1 i 2).

6. Masz prawo otrzymać odpis protokołu zatrzymania i przeglądać akta w zakresie zatrzymania (art. 244 § 3)

Protokół zatrzymania będzie zawierał dane osoby lub osób, które Cię zatrzymały, oraz Twoje dane. W protokole będą też wskazane: dzień, godzina, miejsce i przyczyna zatrzymania. Będzie też odnotowana informacja o pouczeniu Cię o Twoich prawach oraz informacje o tym, czy i w jaki sposób chciałeś lub skorzystałeś ze swoich uprawnień. Dostaniesz odpis tego protokołu.

7. Masz prawo żądać zawiadomienia innych osób o Twoim zatrzymaniu (art. 245 § 3, art. 261 § 1, 2, 2a i 3)

Możesz żądać, by o Twoim zatrzymaniu dowiedział/dowiedziała się:

1) osoba najbliższa, np. matka lub brat;

2) inna wskazana przez Ciebie osoba, np. Twój przyjaciel;

3) osoba, która Cię zatrudnia;

4) Twoja szkoła lub uczelnia;

5) dowódca Twojej jednostki;

6) zarząd przedsiębiorstwa, jeżeli je masz albo sam/sama zarządzasz takim przedsiębiorstwem lub jesteś za jakieś odpowiedzialny (np. jeżeli masz swoją firmę, to możesz prosić o zawiadomienie zarządu lub innej osoby, która pomoże Ci w prowadzeniu firmy pod Twoją nieobecność) (art. 245 § 3, art. 261 § 1, 2 i 3).

Art. 261 § 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje,

chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.

Pamiętaj: o Twoim zatrzymaniu Policja zawiadomi też inne organy prowadzące przeciwko Tobie postępowanie w innej sprawie, o ile tylko będzie wiedziała, że takie postępowanie jest prowadzone (art. 261 § 2a).

8. Masz prawo złożyć zażalenie na zatrzymanie (art. 246 § 1)

Jeżeli nie zgadzasz się z tym, że Cię zatrzymano, możesz złożyć zażalenie na zatrzymanie. Zażalenie złóż na piśmie, nie później niż **w terminie 7 dni** od Twojego zatrzymania. Zażalenie składasz do sądu rejonowego właściwego dla miejsca Twojego zatrzymania. W zażaleniu możesz domagać się, by sąd sprawdził, czy istniały przyczyny uzasadniające zatrzymanie i czy są odpowiednie przepisy, który pozwalały na zatrzymanie Cię. Sąd może również zbadać, czy Policja lub inny organ prawidłowo postępowali podczas zatrzymania.

9. Masz prawo do pomocy medycznej (np. art. 15 ust. 9 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji)

Zostaniesz zbadany przez lekarza, jeżeli tego zażądasz, albo wówczas, gdy powiesz Policji, że cierpisz na chorobę wymagającą stałej lub okresowej

opieki medycznej, a brak takiej opieki może być dla Ciebie groźny, albo będziesz posiadał widoczne obrażenia. Zbadana zawsze zostanie również kobieta w ciąży lub kobieta karmiąca. Badania lekarskie będą też wykonane, gdy cierpisz na chorobę zakaźną albo masz zaburzenia psychiczne.

Jeżeli nie masz polskiego obywatelstwa, dodatkowo:

1. Masz prawo skontaktować się z urzędem konsularnym lub z przedstawicielstwem dyplomatycznym Twojego państwa (art. 612 § 2)

Poproś o taki kontakt organ, który dokonał zatrzymania.

2. Masz prawo skontaktować z przedstawicielem państwa, w którym mieszkasz na stałe, jeżeli nie posiadasz żadnego obywatelstwa (art. 612 § 2)

Poproś o taki kontakt organ, który dokonał zatrzymania.

Gdy zostaniesz tymczasowo aresztowany, sąd na Twoją prośbę zawiadomi urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne państwa (np. ambasadę), którego jesteś obywatelem (art. 612 § 1). Jeżeli Twój kraj i Polska mają odpowiednią umowę, to i tak o Twoim aresztowaniu będą wiedzieć: właściwy urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne. Sąd ich o tym poinformuje.

Pamiętaj!

Musisz zostać natychmiast zwolniony:

1) jeżeli przyczyny zatrzymania przestały istnieć (art. 248 § 1) albo

2) po upływie 48 godzin od chwili Twojego zatrzymania, chyba że prokurator skierował do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania (art. 248 § 1) albo

3) jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie nie zostało Ci doręczone postanowienie sądu, o tym, że takie aresztowanie będzie wobec Ciebie stosowane (art. 248 § 2) albo

4) jeżeli prokurator lub sąd to nakazał (art. 248 § 1).

Przesłuchanie przez prokuratora

Po zatrzymaniu zostaniesz przesłuchany/przesłuchana przez prokuratora.

Przed przesłuchaniem prokurator poinformuje Cię, czego dotyczy ENA. Poinformuje Cię też, że możesz powiedzieć co sądzisz o przekazaniu do innego kraju, by tam odpowiedzieć na zarzuty lub odbyć karę. To będzie Twoja decyzja. Możesz się zgodzić lub nie. Powiesz o tym w sądzie. Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć (art. 607l § 2). Skutkiem wyrażenia zgody jest przyspieszenie postępowania w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607k § 2, art. 607l § 2, 607m § 1 i 1a, art. 607n § 1).

Prokurator powie Ci również, że po przekazaniu do innego kraju UE nie będziesz ścigany za inne przestępstwa lub nie będziesz odbywał innych kar niż te, które były wymienione w ENA.

Prokurator powie Ci również, że możesz zgodzić się na ściganie lub odbycie kary za inne przestępstwa niż wymienione w ENA. Pamiętaj, to Twoja decyzja. Możesz się zgodzić lub nie. Powiesz o tym w sądzie (art. 607e § 2). Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć (art. 607l § 2). Skutkiem wyrażenia zgody jest przyspieszenie postępowania w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607k § 2, art. 607l § 2, 607m § 1 i 1a, art. 607n § 1).

Po przesłuchaniu prokurator skieruje Twoją sprawę do sądu. Prokurator może też złożyć wniosek o zastosowanie wobec Ciebie tymczasowego aresztowania

na stosowny czas niezbędny do przekazania do państwa, które wydało ENA. Okres ten nie może być dłuższy niż 100 dni (art. 607k § 3).

W niektórych sprawach państwo wydające ENA może żądać, by zastosować wobec Ciebie tymczasowe aresztowanie na okres nie dłuższy niż 7 dni. Tak się stanie, jeżeli w Systemie Informacyjnym Schengen lub w bazie danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej będzie zapewnienie sądu tego państwa, że zapadł wyrok skazujący wobec Ciebie albo wydano inną decyzję pozbawiającą Cię wolności (art. 607k § 3a).

Po przesłuchaniu prokurator może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez prokuratora to biegli. Oni mogą prosić prokuratora, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się co do Twojego stanu zdrowia psychicznego. Czasami prokurator może poprosić, aby obok lekarzy psychiatrów wypowiedział się seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202).

Prokurator może też poprosić psychologa, aby Cię zbadał. Może też prosić o to lekarzy innych specjalności, np. jednego psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Postępowanie przed sądem

Po skierowaniu przez prokuratora wniosku o przekazanie i tymczasowe aresztowanie Twoją sprawą zajmie się sąd okręgowy Twojego miejsca zamieszkania lub stałego pobytu.

W posiedzeniu w sprawie przekazania i tymczasowego aresztowania oprócz Ciebie może wziąć udział prokurator i Twój obrońca/y.

Sąd doręczy Ci ENA wraz z tłumaczeniem i zawiadomieniem o terminie posiedzenia (art. 607l § 1a), chyba że podstawą tymczasowego aresztowania jest wpis do Systemu Informacyjnego Schengen.

Posiedzenie w Twojej sprawie jest posiedzeniem jawnym, co oznacza, że może być na nim obecna publiczność (osoby obce lub znajome, które będą obserwować przebieg posiedzenia) (art. 95b § 2).

Sąd może wyłączyć jawność posiedzenia, jeżeli jawne posiedzenie mogłoby:

1) wywołać zakłócenie spokoju publicznego;

2) obrażać dobre obyczaje;

3) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy;

4) naruszyć ważny interes prywatny.

Sąd może także wyłączyć jawność, jeżeli choćby jeden z oskarżonych nie ukończył 18 lat lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat, oraz na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

Sąd może wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części, co oznacza, że na rozprawie nie będzie publiczności, ale możesz wskazać dwie osoby pełnoletnie, które będą obserwować rozprawę. Po dwie osoby będzie mógł również wskazać prokurator i inni uczestnicy procesu (art. 361).

Jeżeli zechcesz, sąd w protokole umieści Twoją zgodę na przekazanie do państwa, które wydało ENA byś tam odpowiedział na zarzuty lub odbył karę (art. 607l § 2). Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć.

Jeżeli zechcesz, sąd w protokole umieści Twoją zgodę na ściganie lub odbycie kary za inne przestępstwa niż wymienione w ENA (art. 607l § 2). Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć.

Po przesłuchaniu sąd może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez sąd to biegli. Oni mogą prosić sąd, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się co do Twojego stanu zdrowia psychicznego. Czasami sąd może poprosić, aby obok lekarzy psychiatrów wypowiedział się seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202).

Sąd może też poprosić psychologa, aby Cię zbadał. Może też prosić o to lekarzy innych specjalności, np. jednego psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Masz prawo złożyć zażalenie na przekazanie w terminie 3 dni od dnia ogłoszenia postanowienia lub **3 dni** od daty doręczenia postanowienia, gdy nie byłeś obecny na posiedzeniu (art. 607l § 3). Zażalenie składa się do właściwego miejscowo sądu apelacyjnego.

Musisz wiedzieć, że:

Środki zapobiegawcze

W polskim postępowaniu karnym można stosować różne środki, które mają zapobiegać utrudnianiu procesu karnego (środki zapobiegawcze).

Mamy jeden środek zapobiegawczy o charakterze izolacyjnym – tymczasowe aresztowanie, które może zastosować tylko sąd.

Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy inne środki zapobiegawcze są wystarczające np. dozór Policji, który jest środkiem wolnościowym (art. 257 § 1).

Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2).

Można poprosić sąd o przedłużenie tego terminu.

Sąd może nie zastosować tymczasowego aresztowania, gdy:

1) zagroziłoby poważnie Twojemu życiu lub zdrowiu;

2) wywołałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla Ciebie lub Twojej najbliższej rodziny.

Sąd nie zastosuje tymczasowego aresztowania, gdy:

1) wymierzono by Ci karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem lub łagodniejszą;

2) przestępstwo, które Ci się zarzuca, jest grożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą dwóch lat.

W tych przypadkach sąd mimo wszystko może zastosować tymczasowe aresztowanie, gdy ukrywasz się, uporczywie nie stawiasz się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudniasz postępowanie albo nie można ustalić tożsamości oskarżonego lub zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym (art. 259).

Zamiast tymczasowego aresztowania sąd lub prokurator mogą zastosować:

1) poręczenie majątkowe, co oznacza, że Ty albo inna osoba musicie np. wpłacić pieniądze na określone konto, oddać rzeczy w zastaw lub ustanowić hipotekę na dom (art. 266);

2) poręczenie pracodawcy albo kierownictwa szkoły lub uczelni lub innego zespołu, co oznacza, że te osoby ręczą, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 271);

3) poręczenie osobiste, co oznacza, że ktoś ważny i ceniony, np. poseł, senator, prezydent miasta lub ktoś inny godny zaufania obieca, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 272);

4) dozór Policji, co oznacza, że będziesz miał/miała różne obowiązki np. obowiązek, by stawić się na komendzie lub komisariacie Policji w oznaczonym terminie. Możesz też mieć zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu, obowiązek zawiadamiania prokuratora lub Policji o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, np. 100 metrów, zakaz przebywania w określonych miejscach, np. tam gdzie przebywa pokrzywdzony. Obowiązek ten może polegać także na innych ograniczeniach Twojej swobody, niezbędnych do wykonywania dozoru. Jeżeli jesteś żołnierzem, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, dozór będzie sprawował Twój przełożony wojskowy (art. 275);

5) nakaz okresowego opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli postawiono Ci zarzut przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy na szkodę osoby z którą mieszkałeś (art. 275a);

6) zawieszenie Cię w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakaz, byś się powstrzymał/powstrzymała od określonej działalności. Może to np. dotyczyć prowadzenia działalności gospodarczej (np. produkcji materiałów niebezpiecznych) albo wykonywania zawodu adwokata. Możesz też mieć nakaz powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów albo zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne (art. 276);

7) zakaz opuszczania Polski, który może być połączony z zakazem wydania paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu (art. 277).

Załącznik nr 2

WZÓR

Pouczenie o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat

Otrzymujesz to pouczenie, ponieważ nie masz 18 lat i zostałeś zatrzymany na podstawie europejskiego nakazu aresztowania – w skrócie ENA – i dlatego masz prawo wiedzieć, jakie są Twoje prawa i obowiązki.

ENA to żądanie innego państwa, by Cię zatrzymać, bo jesteś podejrzanym albo oskarżonym o popełnienie przestępstw/a, albo też skazanym za popełnienie przestępstw/a. Państwo, które wydało ENA, chce, żebyś odpowiadał na te zarzuty nie w Polsce, ale na terenie tego kraju i dlatego żąda, by tam Cię przekazano. Państwo, które wydało ENA, może też żądać, żebyś został aresztowany i w nim odbył karę pozbawienia wolności albo inną podobną.

Przeczytaj dokładnie to pouczenie.

Masz obowiązek podpisać oświadczenie, w którym potwierdzisz, że otrzymałeś to pouczenie. Takie samo pouczenie otrzyma Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo osoba, która się Tobą opiekuje, albo pełnoletnia osoba, którą wskażesz lub którą wyznaczy sąd.

Poza informacjami w pouczeniu znajdziesz przepisy, z których one wynikają. Jeśli nie wskazano inaczej – są to przepisy Kodeksu postępowania karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.).

Twoje najważniejsze prawa

1. Masz prawo wiedzieć, co zawiera ENA (art. 607k § 2)

Prokurator, który będzie Cię przesłuchiwał, powinien poinformować Cię o treści ENA.

2. Masz prawo korzystać z pomocy obrońcy (art. 76, art. 77, art. 79 § 1 pkt 1)

Możesz sam/sama wybrać adwokata lub radcę prawnego, który będzie Cię reprezentował.

Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) albo inna osoba, która się Tobą opiekuje, może ustanowić dla Ciebie obrońcę.

Możecie samodzielnie wybrać nie więcej niż trzech obrońców, którzy będą reprezentować Cię w trakcie postępowania dotyczącego ENA. W takim wypadku sami opłacacie swojego obrońcę/ów.

Jeżeli nie wybierzecie obrońcy, sąd wyznaczy Ci obrońcę z urzędu.

3. Masz prawo zdecydować, czy i jakie wyjaśnienia złożysz (art. 175 § 1)

W czasie przesłuchania przed prokuratorem lub sądem możesz składać wyjaśnienia, odmówić składania wyjaśnień lub odmówić odpowiedzi na poszczególne pytania. Nie musisz tłumaczyć, dlaczego odmawiasz odpowiedzi na pytania lub odmawiasz składania wyjaśnień.

4. Masz prawo zgodzić się na przekazanie do państwa, które wydało ENA (art. 607k § 2)

O tym prawie poinformuje Cię prokurator przed rozpoczęciem przesłuchania i to Ty podejmiesz decyzję, czy zgadzasz się na przekazanie lub nie. **Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć.**

Więcej informacji znajdziesz w kolejnych działach. Pamiętaj, że to pouczenie to tylko ogólna informacja i nie opisujemy w nim dokładnie wszystkich Twoich praw i obowiązków. Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów – zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Przebieg postępowania po zatrzymaniu i rola poszczególnych organów w postępowaniu

Zatrzymanie

Zatrzymania może dokonać Policja, Żandarmeria Wojskowa lub inny organ, któremu przysługują podobne uprawnienia.

Twoje prawa

Jako zatrzymany na podstawie ENA:

1. Masz prawo wiedzieć, dlaczego zostałeś zatrzymany (art. 244 § 2)

Organ dokonujący zatrzymania powinien poinformować Cię o jego przyczynach. Dowiesz się wówczas o tym, że wydano ENA i dlaczego je wydano.

2. Masz prawo złożyć oświadczenie lub odmówić złożenia oświadczenia co do zatrzymania (art. 244 § 3)

Możesz, ale nie musisz – powiedzieć, co sądzisz o zatrzymaniu i jego powodach. To Twoja decyzja.

3. Masz prawo do kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym i bezpośredniej z nimi rozmowy (art. 245 § 1)

Możesz powiedzieć przedstawicielowi organu, który dokonał zatrzymania (np. policjantowi, który Cię zatrzymał albo który sporządza protokół

zatrzymania), że chcesz niezwłocznie (jak najszybciej) porozmawiać z adwokatem lub radcą prawnym. Możesz sam wskazać taką osobę, ale nie musisz. Twoja prośba o rozmowę z adwokatem lub radcą prawnym będzie odnotowana w protokole zatrzymania.

4. Masz prawo korzystać z bezpłatnej pomocy tłumacza (art. 72 § 1)

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze języka polskiego, podczas czynności z Twoim udziałem będzie obecny tłumacz. Nie musisz za niego płacić.

Ty lub Twój obrońca możecie zawnioskować o bezpłatną pomoc tłumacza. Pomoże Ci on w kontakcie z Twoim obrońcą w trakcie wszystkich etapów postępowania, w których uczestniczysz (art. 72 § 1 i 2).

5. Masz prawo otrzymać odpis protokołu zatrzymania i przeglądać akta w zakresie zatrzymania (art. 244 § 3)

Protokół zatrzymania będzie zawierał dane osoby lub osób, które Cię zatrzymały, oraz Twoje dane. W protokole będą też wskazane: dzień, godzina, miejsce i przyczyna zatrzymania. Będzie też odnotowana informacja o pouczeniu Cię o Twoich prawach oraz informacje o tym, czy i w jaki sposób chciałeś lub skorzystałeś ze swoich uprawnień. Dostaniesz odpis tego protokołu.

6. Masz prawo żądać zawiadomienia innych osób o Twoim zatrzymaniu (art. 245 § 3, art. 261 § 1, 2, 2a i 3)

Możesz żądać, by o Twoim zatrzymaniu dowiedział/dowiedziała się:

1) osoba najbliższa, np. matka lub brat;

2) inna wskazana przez Ciebie osoba, np. Twój przyjaciel;

3) osoba, która Cię zatrudnia;

4) Twoja szkoła lub uczelnia;

5) zarząd przedsiębiorstwa, jeżeli je masz albo sam zarządzasz takim przedsiębiorstwem lub jesteś za jakieś odpowiedzialny (np. jeżeli masz swoją firmę, to możesz prosić o zawiadomienie zarządu lub innej osoby, która pomoże Ci w prowadzeniu firmy pod Twoją nieobecność) (art. 245 § 3, art. 261 § 1, 2, 2a i 3).

Art. 261 § 1a. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.

Pamiętaj: o Twoim zatrzymaniu Policja zawiadomi też inne organy prowadzące przeciwko Tobie postępowanie w innej sprawie, o ile tylko będzie wiedziała, że takie postępowanie jest prowadzone (art. 261 § 2a).

7. Masz prawo złożyć zażalenie na zatrzymanie (art. 246 § 1)

Jeżeli nie zgadzasz się z tym, że Cię zatrzymano, możesz złożyć zażalenie na zatrzymanie. Zażalenie złóż na piśmie, nie później niż **w terminie 7 dni** od Twojego zatrzymania. Zażalenie składasz do sądu rejonowego właściwego

dla miejsca Twojego zatrzymania. W zażaleniu możesz domagać się, by sąd sprawdził, czy istniały przyczyny uzasadniające zatrzymanie i czy są odpowiednie przepisy, który pozwalały na zatrzymanie Cię. Sąd może również zbadać, czy Policja lub inny organ prawidłowo postępowali podczas zatrzymania.

Jeżeli nie masz 18 lat zażalenie może złożyć Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) lub osoba, która się Tobą opiekuje.

8. Masz prawo do pomocy medycznej (np. art. 15 ust. 9 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji)

Zostaniesz zbadany przez lekarza, jeżeli tego zażądasz, albo wówczas, gdy powiesz Policji, że cierpisz na chorobę wymagającą stałej lub okresowej opieki medycznej, a brak takiej opieki może być dla Ciebie groźny, albo będziesz posiadał widoczne obrażenia. Zbadana zawsze zostanie również kobieta w ciąży lub kobieta karmiąca. Badania lekarskie będą też wykonane, gdy cierpisz na chorobę zakaźną albo masz zaburzenia psychiczne.

Jeżeli nie masz polskiego obywatelstwa, dodatkowo:

1. Masz prawo skontaktować się z urzędem konsularnym lub z przedstawicielstwem dyplomatycznym Twojego państwa (art. 612 § 2)

Poproś o taki kontakt organ, który dokonał zatrzymania.

2. Masz prawo skontaktować z przedstawicielem państwa, w którym mieszkasz na stałe, jeżeli nie posiadasz żadnego obywatelstwa (art. 612 § 2)

Poproś o taki kontakt organ, który dokonał zatrzymania.

Gdy zostaniesz tymczasowo aresztowany, sąd na Twoją prośbę zawiadomi urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne państwa (np. ambasadę), którego jesteś obywatelem (art. 612 § 1). Jeżeli Twój kraj i Polska mają odpowiednią umowę, to i tak o Twoim aresztowaniu będą wiedzieć: właściwy urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne. Sąd ich o tym poinformuje.

Pamiętaj!

Musisz zostać natychmiast zwolniony:

1) jeżeli przyczyny zatrzymania przestały istnieć (art. 248 § 1) albo

2) po upływie 48 godzin od chwili Twojego zatrzymania, chyba że prokurator skierował do sądu wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania (art. 248 § 1) albo

3) jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie nie zostało Ci doręczone postanowienie sądu, o tym, że takie aresztowanie będzie wobec Ciebie stosowane (art. 248 § 2) albo

4) jeżeli prokurator lub sąd to nakazał (art. 248 § 1).

Przesłuchanie przez prokuratora

Po zatrzymaniu zostaniesz przesłuchany/przesłuchana przez prokuratora.

Jeżeli nie masz 18 lat Twoje przesłuchanie powinno odbyć się w obecności przedstawiciela ustawowego (mamy lub taty) albo osoby, która się Tobą faktycznie opiekuje, albo w obecności osoby pełnoletniej, którą sam wskażesz. Te osoby nie będą obecne podczas Twojego przesłuchania, gdy się temu sprzeciwisz lub gdy prokurator uzna, że to zaszkodzi sprawie.

Przed przesłuchaniem prokurator poinformuje Cię, czego dotyczy ENA. Poinformuje Cię też, że możesz powiedzieć co sądzisz o przekazaniu do innego kraju, by tam odpowiedzieć na zarzuty lub odbyć karę. To będzie Twoja decyzja. Możesz się zgodzić lub nie. Powiesz o tym w sądzie. **Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć** (art. 607l § 2). Skutkiem wyrażenia zgody jest przyspieszenie postępowania w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607k § 2, art. 607l § 2, 607m § 1 i 1a, art. 607n § 1).

Prokurator powie Ci również, że po przekazaniu do innego kraju UE nie będziesz ścigany za inne przestępstwa lub nie będziesz odbywał innych kar niż te, które były wymienione w ENA.

Prokurator powie Ci również, że możesz zgodzić się na ściganie lub odbycie kary za inne przestępstwa niż wymienione w ENA. Pamiętaj, to Twoja decyzja. Możesz się zgodzić lub nie. Powiesz o tym w sądzie (art. 607e § 2). **Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć (art. 607l § 2).** Skutkiem wyrażenia zgody jest przyspieszenie postępowania w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (art. 607k § 2, art. 607l § 2, 607m § 1 i 1a, art. 607n § 1).

Po przesłuchaniu prokurator skieruje Twoją sprawę do sądu. Prokurator może też złożyć wniosek o zastosowanie wobec Ciebie tymczasowego aresztowania na stosowny czas niezbędny do przekazania do państwa, które wydało ENA. Okres ten nie może być dłuższy niż 100 dni (art. 607k § 3).

W wypadku zatrzymania osoby, której nakaz europejski dotyczy, należy ją niezwłocznie pouczyć o jej uprawnieniach: do uzyskania informacji o treści nakazu europejskiego, o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie, o możliwości złożenia oświadczenia w przedmiocie przekazania, do korzystania z pomocy obrońcy, w tym o prawie do ustanowienia obrońcy w państwie wydania nakazu europejskiego, do składania wyjaśnień, do odmowy składania

wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do przeglądania akt w zakresie dotyczącym przyczyn zatrzymania, do dostępu do pierwszej pomocy medycznej i do obecności na posiedzeniu, o którym mowa w § 1, jak również o uprawnieniach określonych w § 3, w art. 72 § 1, art. 78 § 1, art. 78a § 1, art. 202, art. 215, art. 257 § 1 i 2, art. 259, art. 261 § 1, 2 i 2a, art. 360, art. 361, art. 607k § 3 i 3a oraz o treści art. 612, a także o treści przepisów dotyczących środków zapobiegawczych, o których mowa w rozdziale 28, innych niż tymczasowe aresztowanie, a jeśli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat – ponadto o treści art. 76, art. 76a i art. 261 § 1a oraz o treści art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego, a także o roli organów uczestniczących w postępowaniu karnym. Pouczenie należy wręczyć na piśmie; otrzymanie pouczenia potwierdza się podpisem. Jeżeli osoba, której nakaz europejski dotyczy, nie ukończyła 18 lat, pouczenie wręcza się również przedstawicielowi ustawowemu lub osobie, pod której pieczą osoba, której nakaz europejski dotyczy, pozostaje, albo innej osobie wskazanej albo wyznaczonej, o której mowa w art. 76a, która otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem. (art. 607k § 3a).

O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu

pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat. (art. 261 § 1a).

Po przesłuchaniu prokurator może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez prokuratora to biegli. Oni mogą prosić prokuratora, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się co do Twojego stanu zdrowia psychicznego. Czasami prokurator może poprosić, aby obok lekarzy psychiatrów wypowiedział się seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202).

Prokurator może też poprosić psychologa, aby Cię zbadał. Może też prosić o to lekarzy innych specjalności, np. jednego psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Postępowanie przed sądem

Po skierowaniu przez prokuratora wniosku o przekazanie i tymczasowe aresztowanie Twoją sprawą zajmie się sąd okręgowy Twojego miejsca zamieszkania lub stałego pobytu.

W posiedzeniu w sprawie przekazania i tymczasowego aresztowania oprócz Ciebie może wziąć udział prokurator i Twój obrońca/y.

Sąd doręczy Ci ENA wraz z tłumaczeniem i zawiadomieniem o terminie posiedzenia (art. 607l § 1a), chyba że podstawą tymczasowego aresztowania jest wpis do Systemu Informacyjnego Schengen.

Posiedzenie w Twojej sprawie jest posiedzeniem jawnym, co oznacza, że może być na nim obecna publiczność (osoby obce lub znajome, które będą obserwować przebieg posiedzenia) (art. 95b § 2, art. 360).

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat:

1) posiedzenie w Twojej sprawie może odbyć się z wyłączeniem jawności, jeżeli sąd tak postanowi (art. 360 § 1 pkt 2), co oznacza, że na posiedzeniu nie będzie publiczności, ale możesz wskazać dwie osoby pełnoletnie, które będą obserwować posiedzenie. Dwie osoby będzie mógł również wskazać prokurator (art. 361);

2) podczas posiedzenia może być również obecny Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) lub osoba, która się Tobą opiekuje.

Możesz wskazać sądowi inną osobę pełnoletnią, aby była przy Tobie podczas posiedzenia. Możesz to zrobić wtedy, gdy nie masz rodziców lub opiekunów, albo gdy sąd uzna, że nie powinni brać udziału w tym posiedzeniu.

Jeżeli sąd uzna, że ta pełnoletnia osoba wskazana przez Ciebie też nie powinna brać udziału w posiedzeniu, wyznaczy specjalnego urzędnika zwanego asystentem rodziny, aby był obecny podczas posiedzenia (art. 76a).

Jeżeli zechcesz, sąd w protokole umieści Twoją zgodę na przekazanie do państwa, które wydało ENA byś tam odpowiedział na zarzuty lub odbył karę (art. 607l § 2). Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć.

Jeżeli zechcesz, sąd w protokole umieści Twoją zgodę na ściganie lub odbycie kary za inne przestępstwa niż wymienione w ENA. Ważne!!! Raz udzielonej zgody nie możesz cofnąć (art. 607l § 2).

Po przesłuchaniu sąd może poprosić dwóch lekarzy psychiatrów, aby Cię zbadali i powiedzieli, co sądzą o Twoim stanie zdrowia psychicznego. Lekarze wyznaczeni przez sąd to biegli. Oni mogą prosić sąd, żeby pozwolił też innym lekarzom wypowiedzieć się co do Twojego stanu zdrowia psychicznego. Czasami sąd może poprosić, aby obok lekarzy psychiatrów wypowiedział się

seksuolog, jeżeli ocena Twojego zachowania ma związek z pewnymi problemami w sferze seksualnej (art. 202).

Sąd może też poprosić psychologa, aby Cię zbadał. Może też prosić o to lekarzy innych specjalności, np. jednego psychiatrę, aby ocenił, czy w ogóle należy badać Twój stan zdrowia psychicznego (art. 215).

Masz prawo złożyć zażalenie na przekazanie w terminie 3 dni od dnia ogłoszenia postanowienia lub **3 dni** od daty doręczenia postanowienia, gdy nie byłeś obecny na posiedzeniu. (art. 607l § 3).

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat zażalenie może złożyć Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun) lub osoba, która się Tobą opiekuje.

Zażalenie składa się do sądu apelacyjnego, który jest zobowiązany do rozpoznania go **w terminie 7 dni** od daty przekazania akt sprawy wraz z Twoim zażaleniem (art. 607l § 3).

Musisz wiedzieć, że:

Środki zapobiegawcze

W polskim postępowaniu karnym można stosować różne środki, które mają zapobiegać utrudnianiu procesu karnego (środki zapobiegawcze).

Mamy jeden środek zapobiegawczy o charakterze izolacyjnym – tymczasowe aresztowanie, które może zastosować tylko sąd.

Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy inne środki zapobiegawcze są wystarczające np. dozór Policji, który jest środkiem wolnościowym (art. 257 § 1).

Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2).

Można poprosić sąd o przedłużenie tego terminu.

Sąd może nie zastosować tymczasowego aresztowania, gdy:

1) zagroziłoby poważnie Twojemu życiu lub zdrowiu;

2) wywołałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla Ciebie lub Twojej najbliższej rodziny.

Sąd nie zastosuje tymczasowego aresztowania, gdy:

1) wymierzono by Ci karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem lub łagodniejszą;

2) przestępstwo, które Ci się zarzuca, jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą dwóch lat.

W tych przypadkach sąd mimo wszystko może zastosować tymczasowe aresztowanie, gdy ukrywasz się, uporczywie nie stawiasz się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudniasz postępowanie albo nie można ustalić tożsamości oskarżonego lub zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym (art. 259).

Gdy nie masz ukończonych 18 lat, a sąd zastosuje wobec Ciebie tymczasowe aresztowanie, w celi nie będziesz przebywał/przebywała z dorosłymi. Tylko gdyby zaistniały jakieś szczególne okoliczności, może się zdarzyć, że w Twojej celi będzie przebywała osoba dorosła. Decyzje o tym podejmie administracja zakładu karnego lub aresztu śledczego, kierując się następującymi względami:

1) koniecznością oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych;

2) koniecznością oddzielenia szczególnej kategorii osadzonych np. byłych funkcjonariuszy służb;

3) potrzebą zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym;

4) zaleceniami lekarskimi, psychologicznymi i rehabilitacyjnymi;

5) potrzebą kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych;

6) koniecznością zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania;

7) wskazaniami organu do dyspozycji, którego zostałeś osadzony w areszcie śledczym.

Podobne zasady stosuje się również podczas konwojowania (art. 212 Kodeksu karnego wykonawczego).

Zamiast tymczasowego aresztowania sąd lub prokurator mogą zastosować:

1) poręczenie majątkowe, co oznacza, że Ty albo inna osoba musicie np. wpłacić pieniądze na określone konto, oddać rzeczy w zastaw lub ustanowić hipotekę na dom (art. 266);

2) poręczenie pracodawcy albo kierownictwa szkoły lub uczelni lub innego zespołu, co oznacza, że te osoby ręczą, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 271);

3) poręczenie osobiste, co oznacza, że ktoś ważny i ceniony, np. poseł, senator, prezydent miasta lub ktoś inny godny zaufania obieca, że stawisz się na każde wezwanie i nie będziesz utrudniał/utrudniała postępowania (art. 272);

4) dozór Policji, co oznacza, że będziesz miał/miała różne obowiązki np. obowiązek, by stawić się na komendzie lub komisariacie Policji w oznaczonym terminie. Możesz też mieć zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu, obowiązek zawiadamiania prokuratora lub Policji o zamierzonym wyjeździe

oraz o terminie powrotu, zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym lub z innymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość, np. 100 metrów, zakaz przebywania w określonych miejscach, np. tam gdzie przebywa pokrzywdzony. Obowiązek ten może polegać także na innych ograniczeniach Twojej swobody, niezbędnych do wykonywania dozoru (art. 275);

5) nakaz okresowego opuszczenia lokalu lub zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli postawiono Ci zarzut przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy na szkodę osoby z którą mieszkałeś (art. 275a);

6) zawieszenie Cię w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo nakaz byś się powstrzymał/powstrzymała od określonej działalności. Może to np. dotyczyć prowadzenia działalności gospodarczej (np. produkcji materiałów niebezpiecznych) albo wykonywania zawodu adwokata. Możesz też mieć nakaz powstrzymania się od prowadzenia określonego rodzaju pojazdów albo zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne (art. 276);

7) zakaz opuszczania Polski, który może być połączony z zakazem wydania paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy albo z zakazem wydania takiego dokumentu (art. 277).

Rola organów procesowych

W postępowaniu przygotowawczym postępowanie prowadzą prokurator, Policja i inne organy.

W postępowaniu sądowym w zależności od etapu sprawa jest rozstrzygana przez sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy.

Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne lub potrzebujesz więcej szczegółów, zawsze możesz zapytać o nie prowadzącego Twoje postępowanie. Prowadzący ma obowiązek wyjaśnić Ci Twoje prawa i obowiązki w kompletny i zrozumiały sposób.

Załącznik nr 3

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nieporadnego ze względu na wiek lub stan zdrowia

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania**. To opracowanie nie jest dokumentem prawnym. Opracowanie pomoże Ci zrozumieć jakie prawa ma osoba zatrzymana na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Zatrzymany to osoba która z jakiegoś ważnego powodu została zatrzymana. **Zatrzymanie** to pozbawienie kogoś wolności osobistej. Osoba zatrzymana nie może robić niektórych rzeczy. Na przykład nie może pójść do domu ani na zakupy.

Są różne zatrzymania. Na przykład jest osoba która mogła coś ukraść albo kogoś pobić.
Czyli popełnić przestępstwo. Trzeba to sprawdzić. Dlatego Policja może ją zatrzymać.
Czasem ktoś ukrywa się przed Policją. Policja musi znaleźć taką osobę i zatrzymać.

Zatrzymanym może być każdy człowiek. Kobieta, mężczyzna. Dziecko może być zatrzymane tylko w niektórych sytuacjach. Na przykład jak ma 15 lat i kogoś zabije.

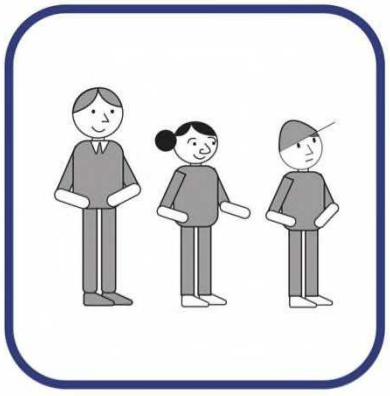

Zatrzymanie dokonywane jest w postępowaniu karnym. **Postępowanie karne** to praca Policji, prokuratora, sądu, adwokatów i radców prawnych. Wszyscy sprawdzają czy ktoś popełnił przestępstwo.

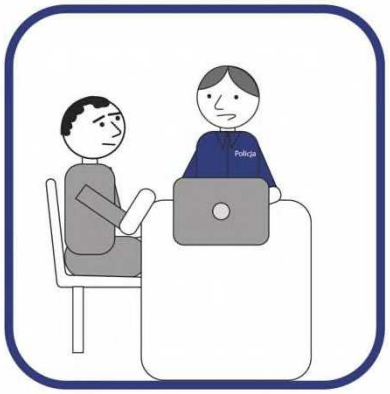

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**. Prowadzi je Policja lub prokurator.
Oni przygotowują akt oskarżenia.
Potem jest **postępowanie sądowe**.
Na końcu jest **wyrok** w sprawie (czasem postanowienie).

Jeśli zgłosiłeś na Policję, że ktoś popełnił przestępstwo, to zaczyna się postępowanie przygotowawcze. To **śledztwo** albo **dochodzenie**. Policja lub prokurator szukają informacji i dowodów przestępstwa. Muszą znaleźć podejrzanego. Czyli osobę która mogła popełnić przestępstwo.

Osoba jest podejrzana jeśli Policja lub prokurator postawili jej zarzuty. To znaczy podejrzewają, że ta osoba naruszyła prawo. Nazywa się to **postanowienie o przedstawieniu zarzutów.**

Policja może **zatrzymać osobę która mogła popełnić** przestępstwo. Potem pisze protokół zatrzymania. **Protokół** to dokument.
Jest w nim zapisane wszystko co się wydarzyło.
I to co ktoś powiedział.
Zatrzymany musi dostać protokół zatrzymania. Nazywa się to **odpis** protokołu.

Nie tylko Policja może Cię zatrzymać. Może też:

- Straż Graniczna
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Mogą zatrzymać Cię tylko na 48 godzin. Czyli na 2 dni. Potem muszą wypuścić. Albo napisać do sądu wniosek o tymczasowe aresztowanie.

Tymczasowe aresztowanie oznacza że podejrzany jest zatrzymany w czasie postępowania karnego.
Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat (art. 259 § 3 kodeksu postępowania karnego – „k.p.k.”).
Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.).

O zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to

możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat (art. 261 § 1a k.p.k.).
Sąd zgodzi się na areszt jeśli na przykład podejrzany może uciec z Polski. Albo popełnić inne przestępstwo.

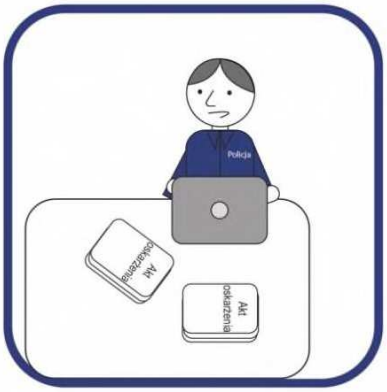

Policja i prokurator zebrali informacje i dowody. Wiedzą kto naruszył prawo czyli popełnił przestępstwo.
Policja lub prokurator piszą akt oskarżenia.

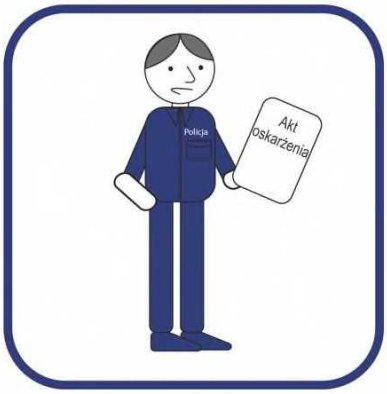

W **akcie oskarżenia** są informacje:

- co zrobił oskarżony. **Oskarżony** to osoba która mogła popełnić przestępstwo. Są na to dowody.
- jakie to przestępstwo. To są zarzuty.

Kiedy jest akt oskarżenia, kończy się postępowanie przygotowawcze.

Teraz rozpoczyna się **postępowanie sądowe**. Prokurator oskarża. Sąd sprawdza dowody. Sprawdza jak było naprawdę, czy oskarżony jest winny. Potem wydaje **orzeczenie**.

Europejski nakaz aresztowania

Czasem ktoś popełnia przestępstwo i ucieka z Polski. Boi się postępowania karnego. Czasem sąd wydał już wyrok. Osoba musi pójść do więzienia ale ucieka z Polski. Boi się kary.
Jeśli podejrzany lub oskarżony ucieka, chowa się przed Policją to znaczy że będzie **ścigany**.

Polska jest w Unii Europejskiej.
W Unii jest 27 państw. Na przykład Francja, Niemcy, Włochy, Hiszpania, Czechy.
Państwa w Unii Europejskiej pomagają sobie.

Jeśli ktoś w Polsce jest oskarżony o przestępstwo i uciekł na przykład do Francji, to francuska policja może go znaleźć i zatrzymać.
Ponieważ w Unii działa **europejski nakaz aresztowania**.
Wydają go sądy i prokuratorzy w państwach Unii Europejskiej.

Europejski nakaz aresztowania to wniosek: o aresztowanie jakiejś osoby w innym państwie i przekazanie tej osoby do państwa które wydało nakaz.
Europejski nakaz aresztowania jest bardzo ważny. Pozwala szybciej ukarać przestępców.

Może być tak że Polska wyda nakaz i wyśle go do innych państw Unii Europejskiej. Polska może szukać polskich obywateli którzy popełnili przestępstwo. Albo obywateli innych państw którzy popełnili przestępstwo w Polsce.

Może być tak że Polska dostanie europejski nakaz aresztowania od innego państwa. Wtedy Policja musi znaleźć osobę i zatrzymać ją. Potem sąd może ją aresztować i przekazać do tego państwa.

W Polsce europejski nakaz aresztowania wydaje **sąd okręgowy**. Najpierw trzeba złożyć odpowiedni wniosek do sądu. Wniosek może złożyć:

- **prokurator** jeśli sprawa dotyczy podejrzanego
- **sąd rejonowy** jeśli sprawa dotyczy oskarżonego lub osoby która ma karę i musi pójść do więzienia.

Sąd okręgowy może wydać europejski nakaz aresztowania **z urzędu**.
To znaczy że sąd sam się dowie o sprawie i nie trzeba składać wniosku. Sąd okręgowy może wydać nakaz z urzędu w sprawie oskarżonego lub osoby która ma karę i musi pójść do więzienia.

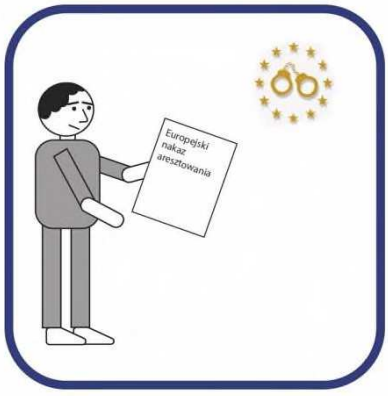

Osobę zatrzymaną europejskim nakazem aresztowania
w państwie Unii trzeba przekazać do innego państwa. Tego które wydało nakaz.
O przekazaniu decyduje sąd tam gdzie osoba jest zatrzymana. Sąd wydaje postanowienie.

Czasem nie można wydać europejskiego nakazu aresztowania. Na przykład gdy za przestępstwo grozi kara mniejsza niż 1 rok.

W europejskim nakazie aresztowania muszą być informacje:

- jaki sąd wydał nakaz, adres sądu, telefon i mejl
- kiedy i gdzie sąd wydał nakaz
- imię i nazwisko osoby ściganej i jakiego państwa jest obywatelem.

W europejskim nakazie aresztowania musi być też:

- informacja w jakiej sprawie jest wydany nakaz
- czy osoba jest podejrzana czy oskarżona
- czy już ma wyrok z karą
- jaka jest kara w przepisach prawa za przestępstwo osoby ściganej
- **sygnatura akt**. To jest numer sprawy.

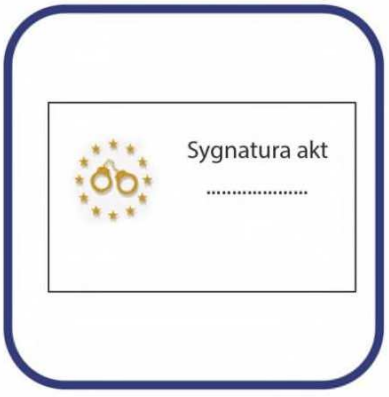

1. Prawo do informacji i wysłuchania

Osoba zatrzymana europejskim nakazem aresztowania ma **prawo do informacji**. Trzeba jej powiedzieć:

- dlaczego została zatrzymana
- o co jest podejrzewana
- jakie ma prawa.

Musi też być wysłuchana. To znaczy że może powiedzieć to co chce i Policja musi to zapisać.

Z zatrzymania jest **protokół**. W protokole są informacje:

- imię i nazwisko osoby, która zatrzymuje
- imię i nazwisko osoby zatrzymanej
- jak dokładnie osoba zatrzymana wygląda jeśli nie wiadomo jak się nazywa.
  To się nazywa **rysopis**.
- dzień, godzina i miejsce zatrzymania.

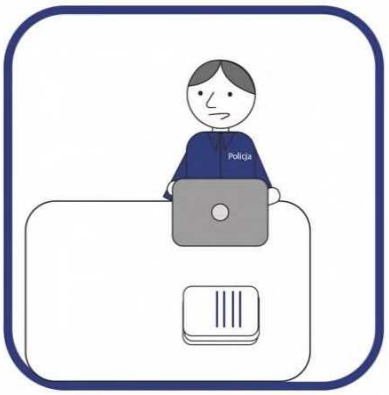

W protokole jest też:

- dlaczego osoba jest zatrzymana
- o co jest podejrzewana, czyli jakie przestępstwo mogła popełnić
- co powiedziała osoba zatrzymana.
  Nazywa się to **oświadczenie**.
- że osoba zatrzymana dowiedziała się o swoich prawach.

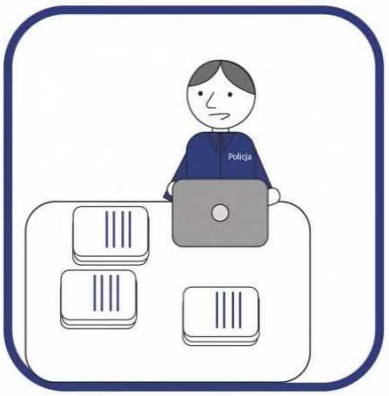

2. Wyjaśnienia i oświadczenie

Osoba zatrzymana ma prawo złożyć **wyjaśnienia**. Czyli wytłumaczyć co się stało. Może też odmówić składania wyjaśnień. To znaczy nie musi niczego tłumaczyć. Nie musi niczego opowiadać.

Osoba która Cię zatrzymała może też zadawać Ci różne pytania.
Pamiętaj!
Nie musisz odpowiadać na pytania.
Nie musisz się tłumaczyć.

3. Prawo do kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym

Osoba zatrzymana ma prawo do kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym. Czyli z prawnikiem. Osoba która Cię zatrzymała musi się na to zgodzić. Jeśli nie znasz żadnego prawnika to poproś o listę prawników.
Osoba która Cię zatrzymała musi dać Ci listę.
Możesz zadzwonić do prawnika z tej listy.
Prawnik może przyjechać do Ciebie i porozmawiać z Tobą.
Ta rozmowa powinna być tylko między Wami. Czasami jak będziesz rozmawiał z prawnikiem osoba która Cię zatrzymała może być przy was. Prawnik Ci pomoże. Wytłumaczy co będzie się działo i co powiedzieć policjantom.

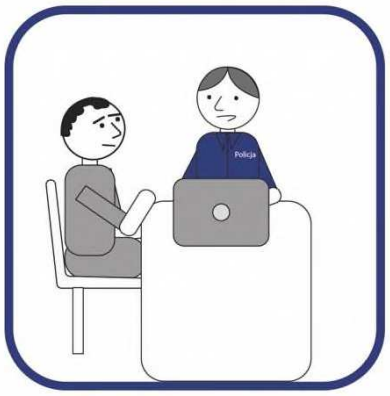

4. Prawo do obrony

Osoba zatrzymana ma prawo do pomocy obrońcy. **Obrońca** to adwokat lub radca prawny.
Jeśli zostałeś zatrzymany europejskim nakazem aresztowania w Niemczech to obrońca może być z Niemiec. Masz też prawo do obrony z Polski.

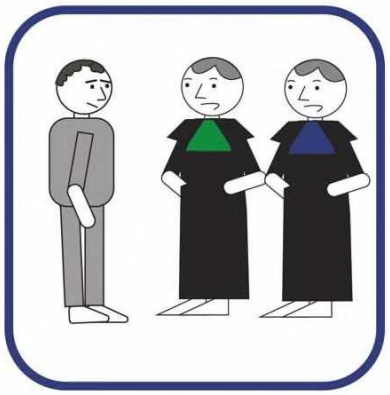

Obrońca napisze pismo lub wypełni wniosek.
Będzie Cię reprezentować.
Jeśli sam wybierasz obrońcę i mu płacisz to nazywa się go **obrońcą z wyboru.**

Jeśli nie masz pieniędzy, sąd może wyznaczyć dla Ciebie **obrońcę z urzędu**.
Za obrońcę z urzędu nie musisz płacić.
Żeby dostać obrońcę z urzędu musisz napisać wniosek i wysłać go do sądu.
Wniosek możesz wysłać też do prokuratora.

5. Korzystanie z pomocy tłumacza

Osoba zatrzymana ma prawo do pomocy tłumacza. Dostaniesz tłumacza kiedy:

- nie mówisz dobrze po polsku
- zostałeś zatrzymany w innym państwie Unii a nie mówisz dobrze w tym języku.

Pomoc tłumacza jest za darmo.

Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o

którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.

§ 2a. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.

Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

§ 3. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na

ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.
§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

6. Prawo do odpisu protokołu

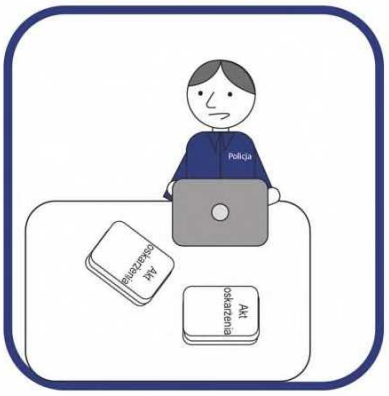

Osoba zatrzymana europejskim nakazem aresztowania
musi dostać odpis protokołu zatrzymania. Możesz też przeczytać dokumenty dotyczące Twojego zatrzymania. Są to akta sprawy.

7. Informacja dla osoby bliskiej

Osoba zatrzymana ma prawo do poinformowania kogoś bliskiego o zatrzymaniu.
Może to być ktoś z rodziny lub znajomych.
Jeśli zostałeś zatrzymany, poproś policjantów żeby zadzwonili do Twojej bliskiej osoby.
Możesz też poprosić żeby zadzwonili do Twojej pracy lub szkoły.

8. Urząd konsularny lub dyplomatyczny

Osoba zatrzymana ma prawo do kontaktu z urzędem konsularnym lub dyplomatycznym.
To urzędy państwa za granicą.
Na przykład Włochy mają swoje urzędy konsularne w Polsce.

Jeśli obywatel Włoch jest zatrzymany w Polsce to może porozmawiać z włoskim urzędem konsularnym w Polsce.
W urzędzie konsularnym jest konsul.
Konsul to urzędnik. Jest przedstawicielem państwa.

Obywatel innego państwa może być w Polsce tymczasowo aresztowany. Na przykład obywatel Hiszpanii. Wtedy sąd musi zawiadomić hiszpański urząd konsularny lub dyplomatyczny w Polsce. Osoba aresztowana musi o to poprosić.

Polska podpisuje umowy międzynarodowe z wieloma państwami. Umowa międzynarodowa to dokument. Państwa coś ustalają i spisują w tym dokumencie. Państwa mogą ustalić że będą się informowały o swoich obywatelach. Na przykład jak zostaną zatrzymani lub tymczasowo aresztowani.

Jeśli obywatel takiego państwa zostanie w Polsce zatrzymany, wtedy nie musi prosić o kontakt z urzędem konsularnym. Sąd sam napisze do urzędu konsularnego lub dyplomatycznego.

9. Prawo do zażalenia

Osoba zatrzymana europejskim nakazem aresztowania ma prawo napisać zażalenie. **Zażalenie** to informacja że nie zgadzasz się z zatrzymaniem. Czujesz że Policja potraktowała Cię źle, niesprawiedliwie. Albo nie powiedziała Ci o Twoich prawach. Sąd sprawdzi czy zatrzymanie było zgodne z prawem.

10. Prawo do zwolnienia

Osoba zatrzymana musi być natychmiast zwolniona jeżeli:

- okazało się że ktoś inny popełnił przestępstwo
- minęło już 48 godzin od zatrzymania.

Na przykład zostałeś zatrzymany w poniedziałek o godzinie 16.35. Policja musi Cię wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

W ciągu 48 godzin od zatrzymania prokurator może napisać do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**. Jeżeli tego nie zrobi, to osobę zatrzymaną trzeba wypuścić.
Sąd może wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu. Albo wypuścić osobę zatrzymaną.

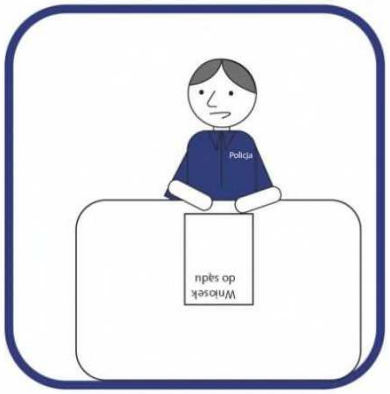

Przykład:
Zostałeś zatrzymany w poniedziałek o 16.35.
W środę o godzinie 16.00 Prokurator składa do sądu wniosek żeby Cię aresztować.
Sąd musi zająć się tą sprawą do czwartku do godziny 16.00. Czyli ma na to 24 godziny.
Jeżeli sąd tego nie zrobi, to trzeba Cię wypuścić.

11. Informacja o nakazie

Osoba zatrzymana ma prawo do informacji o europejskim nakazie aresztowania. Musi dowiedzieć się co w nim jest. Ma prawo dostać nakaz. Nakaz musi być przetłumaczony. Musi być w jej języku. Żeby osoba zatrzymana go zrozumiała.

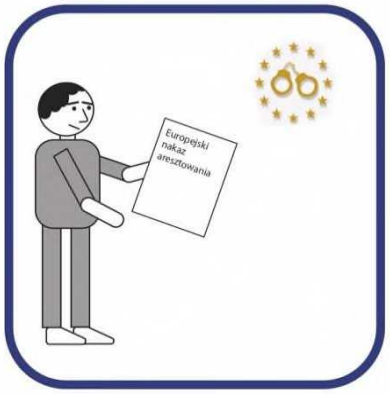

Osoba zatrzymana ma prawo wiedzieć co będzie się z nią dalej działo. Dostaniesz zawiadomienie o posiedzeniu sądu. Zawiadomienie to dokument. Jest w nim data i godzina posiedzenia sądu. Sąd ustali czy będziesz przekazany do innego państwa. Tego państwa które wysłało europejski nakaz aresztowania.

12. Oświadczenie i zgoda na przekazanie

Europejski nakaz aresztowania jest po to, żeby osobę zatrzymać i przekazać. **Przekazać do innego państwa**. Tam gdzie ta osoba wcześniej popełniła przestępstwo. Prokurator przesłucha zatrzymaną osobę. Osoba zatrzymana ma prawo złożyć **oświadczenie w sprawie przekazania**. Czyli może powiedzieć co o tym myśli.

Jeśli jesteś zatrzymany, możesz powiedzieć prokuratorowi że zgadzasz się na przekazanie. Czasem w europejskim nakazie aresztowania jest wpisane 1 przestępstwo. A osoba zatrzymana popełniła więcej przestępstw. Osoba może powiedzieć

prokuratorowi że zgadza się na przekazanie również za inne przestępstwa.

Czasem w europejskim nakazie aresztowania jest informacja że osoba musi pójść do więzienia.
Bo ma karę pozbawienia wolności za 1 przestępstwo. A osoba ma więcej kar za inne przestępstwa.
Wtedy może powiedzieć prokuratorowi że zgadza się na więzienie za inne przestępstwa.
Pamiętaj! Jeśli zgodziłeś się na przekazanie, to nie możesz zmienić zdania.

13. Prawo do zażalenia na przekazanie

Osoba zatrzymana ma prawo do **zażalenia na przekazanie**. Na przykład Hiszpania wysłała europejski nakaz aresztowania.
Sąd w Polsce ustalił że musisz być przekazany do Hiszpanii.
Możesz napisać zażalenie na decyzję sądu.
Na przykład że nie zgadzasz się na przekazanie. Albo że brakuje dokumentów.

Zażalenie musisz napisać i wysłać do sądu w ciągu 3 dni:

- od dnia kiedy sąd wydał postanowienie – jeśli byłeś na posiedzeniu sądu
- od dnia kiedy odebrałeś postanowienie – jeśli nie byłeś na posiedzeniu sądu.

Jeśli nie byłeś na posiedzeniu sądu, to Policja da Ci postanowienie.

14. Prawo do pomocy medycznej

Osoba zatrzymana ma prawo do pomocy medycznej. Jeśli jesteś zatrzymany, powiedz:

- gdy źle się czujesz
- jesteś chory
- jesteś osobą z niepełnosprawnością.

Możesz wziąć ze sobą dokumentację medyczną i leki.
Osoby które Cię zatrzymały muszą Ci pomóc.

15. Prawo do ważnych informacji

Osoba zatrzymana ma prawo do informacji. Trzeba jej powiedzieć o różnych **środkach zapobiegawczych**. Można je zastosować zamiast tymczasowego aresztowania. Są to na przykład:

- **poręczenie majątkowe**. Trzeba wtedy wpłacić pieniądze. Sąd zwróci pieniądze, jeśli osoba
  nie ucieknie i będzie czekała na wyrok.
- **dozór Policji**. Wtedy trzeba przychodzić na komisariat Policji, na przykład codziennie.

Sąd może nie stosować tymczasowego aresztowania:

- gdy ktoś na przykład jest bardzo chory
- samotnie opiekuje się dziećmi
- gdy za to przestępstwo sąd może dać łagodną karę.

Jeśli zostałeś tymczasowo aresztowany to sąd musi napisać dlaczego Cię aresztował.
To się nazywa **uzasadnienie**.
Sąd musi napisać dlaczego nie dał Ci innych środków zapobiegawczych.

16. Jawność

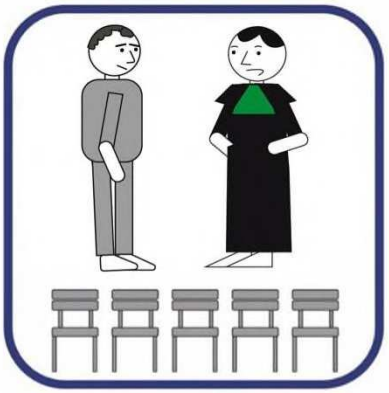

Osoba zatrzymana ma prawo do informacji że posiedzenia sądu są jawne.
To znaczy że może być na nich publiczność.
Sąd może też zdecydować że posiedzenie **nie będzie jawne**.

Posiedzenie nie musi być jawne gdy:

- osoba zatrzymana nie ma 18 lat
- dotyczy ważnych spraw państwa, które muszą być tajne. Nazywa się to **ważny interes państwa**.
- sąd boi się że przyjdzie dużo osób. Nazywa się to **zakłócenie spokoju publicznego**.

Jeśli jest europejski nakaz aresztowania, to prokurator może napisać do sądu **wniosek o tymczasowe aresztowanie**. Żeby aresztować osobę a potem przekazać ją do innego państwa.
Sąd ustali jak długo osoba ma być tymczasowo aresztowana. Najwięcej może być 100 dni.

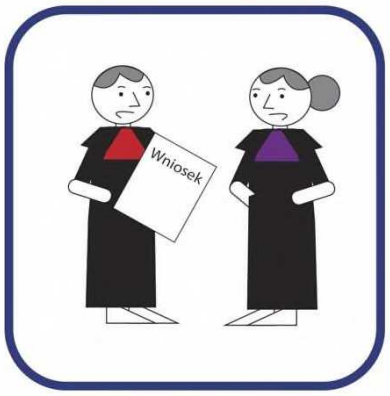

Są też sytuacje wyjątkowe.
Na przykład sąd w Hiszpanii wydał europejski
nakaz aresztowania osoby.
Nakaz nie dotarł jeszcze do Polski.
Ale hiszpański sąd wpisał nakaz na specjalne listy. Wtedy polski sąd może tymczasowo aresztować tę osobę. Może ją aresztować na 7 dni. Zanim europejski nakaz aresztowania dotrze do Polski.

Specjalne listy przestępstw i osób ściganych to:

- System Informacyjny Schengen (czytaj Szengen). Działa w Europie.
  Są w nim głownie państwa Unii Europejskiej.
- Wykaz Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej. Nazywa się ją **Interpol**. Jest w niej 200 państw z całego świata.

Ważne! Jeśli nie rozumiesz swoich praw jako osoba zatrzymana, poproś policjanta, prokuratora lub sąd, żeby Ci wszystko wyjaśnili. Musisz podpisać **oświadczenie** że zostałeś pouczony.

Prokurator albo sąd mogą kazać Ci iść na badania do psychologa lub lekarza psychiatry. Chcą sprawdzić Twój stan zdrowia.
Chcą dowiedzieć się jak się czułeś podczas przestępstwa.
Musisz iść na te badania.

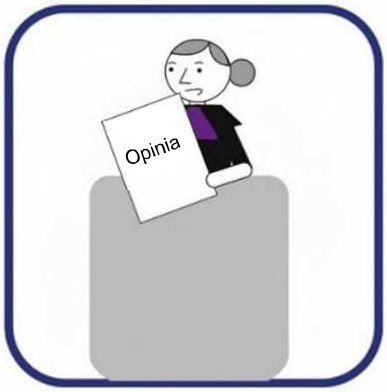

17. Dodatkowe uprawnienia

Niektóre osoby zatrzymane europejskim nakazem aresztowania mają więcej uprawnień.
Są to:

- osoby które mają mniej niż 18 lat
- osoby ubezwłasnowolnione.

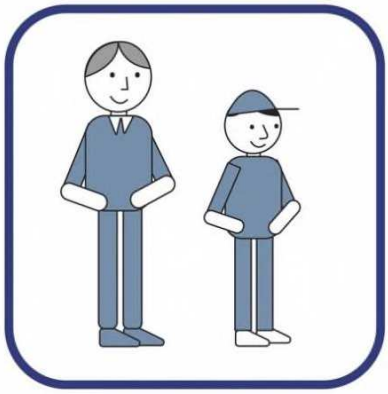

Jest ubezwłasnowolnienie całkowite i częściowe.
Osoba całkowicie ubezwłasnowolniona nie może decydować o sobie.
Nie ma zdolności do żadnej czynności prawnej.
Ma opiekuna prawnego. **Opiekun prawny** podejmuje za nią wszystkie decyzje.

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona może samodzielnie wykonywać tylko drobne, codzienne czynności prawne.

Osoba częściowo ubezwłasnowolniona ma kuratora. **Kurator** wspiera osobę w codziennych sprawach. Dba o jej zdrowie i pieniądze.
Pomaga w czynnościach prawnych.
Na przykład podpisuje umowę kupna telefonu.

Na posiedzeniach sądu razem z osobą ubezwłasnowolnioną musi być jej kurator lub opiekun prawny.
Z osobą która nie ma 18 lat musi być jej rodzic lub opiekun prawny. Opiekun prawny dziecka jest wtedy gdy nie ma ono rodziców. Albo rodzice nie mają władzy rodzicielskiej. Czyli nie mogą decydować o dziecku.

Opiekun prawny i rodzic to **przedstawiciele ustawowi**. Reprezentują dziecko lub osobę całkowicie ubezwłasnowolnioną.
Mogą pisać pisma, składać wnioski w Twojej sprawie. Mogą działać tylko dla Twojego dobra.

Jeśli rodzic ani inna osoba nie może być na posiedzeniu sądu, to będzie asystent rodziny. **Asystent rodziny** pracuje w ośrodku pomocy społecznej.
Pomaga rodzinom rozwiązywać problemy. Na przykład uczy jak wychowywać dziecko. Albo jak zajmować się domem.

Jeśli osoba tymczasowo aresztowana nie ma 18 lat to nie może być w celi z dorosłymi. **Cela** to pokój dla więźniów i aresztowanych. Młode osoby nie mogą być w celi z osobami, które mogą razem robić coś złego.
Nazywa się to wzajemna **demoralizacja**.

Trzeba powiedzieć o tych zasadach osobie zatrzymanej. Trzeba powiedzieć jej też:

- co to jest postępowanie karne
- jak pracuje Policja, prokurator, sąd i sędzia
- co robi przedstawiciel ustawowy
- czym się zajmuje asystent rodziny, kurator sądowy i obrońcy.

Te informacje nazywają się **pouczenie**.
Pouczenie dostanie też:

- przedstawiciel ustawowy osoby zatrzymanej
- osoba którą wskazał zatrzymany
- lub asystent rodziny.

Załącznik nr 4

WZÓR

Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień dla zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, który nie ukończył 18 lat

ZATRZYMANY

ZOSTAŁEŚ/AŚ ZATRZYMANY/-A NA PODSTAWIE EUROPEJSKIEGO NAKAZU ARESZTOWANIA

Europejski nakaz aresztowania jest decyzją wydaną przez sąd w państwie członkowskim Unii Europejskiej. Europejski nakaz aresztowania to instytucja, która zastępuje popularnie znaną ekstradycję.

Jeżeli zostałeś zatrzymany i aresztowany w związku z europejskim nakazem aresztowania to znaczy, że:

- zostałeś skazany za przestępstwo na karę pozbawienia wolności powyżej **4 miesięcy,**
- albo orzeczono inny środek polegający na pozbawieniu wolności na czas dłuższy niż 4 miesiące,
- albo masz status podejrzanego w postępowaniu karnym za przestępstwo zagrożone większą karą niż rok pozbawienia wolności.

Na jego podstawie możliwe jest zatrzymanie, aresztowanie i przekazanie osoby po to, by:

- przeprowadzono postępowanie karne przeciwko osobie w stosunku do której wydano europejski nakaz aresztowania lub w celu wykonania kary pozbawienia wolności (czyli wtedy, gdy zostałeś na taką karę skazany) lub innego środka, który przewiduje pozbawienie Cię wolności.

Ze względu na tę niecodzienną sytuację, warto abyś wiedział/wiedziała, że w związku z tym masz uprawnienia, z których możesz stale korzystać.

PRAWO DO INFORMACJI

Masz prawo do informacji dotyczących tego, co jest przyczyną tego zatrzymania. Na Twoją prośbę powinieneś otrzymać:

- odpis protokołu zatrzymania,
- możliwość wglądu do dokumentów dotyczących przyczyny zatrzymania (prawo wglądu do akt w zakresie przyczyn zatrzymania),
- informację o treści europejskiego nakazu aresztowania,
- odpis europejskiego nakazu aresztowania wraz z tłumaczeniem oraz zawiadomieniem o posiedzeniu sądu.

Może się zdarzyć jednak tak, że w szczególnych przypadkach, nie zostanie sporządzone tłumaczenie europejskiego nakazu aresztowania, wtedy sąd zarządza jego sporządzenie, albo ustnie informuje o jego treści.

Jeżeli nie znasz języka polskiego – możesz skorzystać bezpłatnie z pomocy tłumacza (art. 72 § 1 kodeksu postępowania karnego – „k.p.k.").

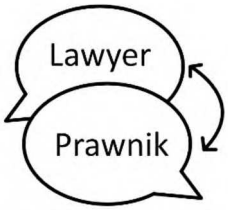

Art. 72 § 2 k.p.k. - tłumacza należy wezwać do czynności z udziałem oskarżonego, o którym mowa w § 1. Na wniosek oskarżonego lub jego obrońcy tłumacza należy wezwać również w celu porozumienia się oskarżonego z obrońcą w związku z czynnością, do udziału w której oskarżony jest uprawniony, wniesieniem środka zaskarżenia lub wniosku dotyczącego toku postępowania.
§ 2a. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który jest głuchy lub niemy.

Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

§ 3. Oskarżonemu, o którym mowa w § 1, postanowienie o przedstawieniu, uzupełnieniu lub zmianie zarzutów, akt oskarżenia oraz orzeczenie podlegające zaskarżeniu lub kończące postępowanie doręcza się wraz z tłumaczeniem; za zgodą oskarżonego można poprzestać na ogłoszeniu przetłumaczonego orzeczenia kończącego postępowanie, jeżeli nie podlega ono zaskarżeniu.

§ 4. Na wniosek oskarżonego, o którym mowa w § 1 lub jego obrońcy należy sporządzić tłumaczenie innego dokumentu, niż wskazany w § 3, lub jego części, jeśli ma on istotne znaczenie dla realizacji prawa do obrony. W uzasadnionym wypadku może zostać zapewnione tłumaczenie ustne dokumentów lub ustne ich streszczenie, jeśli nie spowoduje to uszczerbku dla realizacji prawa do obrony.

Możesz:

- → odpowiadać na pytania,
- → składać wyjaśnienia.

Masz prawo odmówić składania wyjaśnień oraz odpowiedzi na pytania bez podania przyczyny.

Możesz złożyć również oświadczenie w swojej sprawie, a także odmówić złożenia takiego oświadczenia bez podania przyczyny.

Możesz również złożyć oświadczenie tylko w sprawie przekazania Cię do państwa członkowskiego.

Możesz korzystać z pomocy medycznej i badania lekarskiego.

PRAWO DO POMOCY OBROŃCY

Masz prawo do pomocy obrońcy (adwokata lub radcy prawnego).

W każdym momencie możesz skorzystać z pomocy obrońcy.

Możesz skorzystać z pomocy obrońcy w państwie, które wydało za Tobą europejski nakaz aresztowania.

→ Nikt nie może Ci uniemożliwiać kontaktu z Twoim adwokatem lub radcą prawnym.

→ Niezwłocznie (jak najszybciej) powinieneś mieć umożliwiony kontakt w dostępnej formie (osobiście lub przez telefon).

→ Masz prawo do bezpośredniej rozmowy.

Pamiętaj

Tylko w szczególnych wypadkach funkcjonariusz może zastrzec swoją obecność przy tej rozmowie.

Masz prawo do skorzystania z pomocy obrońcy z urzędu.

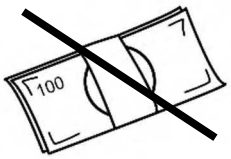

Jeśli nie masz obrońcy sąd wyznaczy Ci obrońcę z urzędu (to jest adwokata lub radcę prawnego, za którego pracę koszt poniesie Skarb Państwa).

→ Możesz żądać by o Twoim zatrzymaniu poinformowano osobę najbliższą albo inną wskazaną przez Ciebie osobę (może to być na przykład przyjaciel, kolega, dalsza rodzina).

→ Możesz żądać by poinformowano o Twoim zatrzymaniu również

pracodawcę, szkołę, uczelnię oraz osobę, która jest odpowiedzialna za Twoją firmę albo za firmę, za którą Ty odpowiadasz.

→ Możesz skontaktować się z konsulatem bądź innym przedstawicielstwem dyplomatycznym państwa, którego jesteś obywatelem (bądź państwa, w którym mieszkasz na stale – w przypadku, gdy nie masz obywatelstwa).

TWOJE PRAWA

W ciągu **7 dni** od zatrzymania, możesz złożyć skargę na zatrzymanie (zażalenie).

Zażalenie rozpatruje sąd, który będzie badał czy zatrzymanie było:

→ zasadne (czy powinno w ogóle mieć miejsce),

→ legalne (czy odbyło się zgodnie z prawem),

→ prawidłowe (czy postąpiono z Tobą we właściwy sposób).

Od momentu zatrzymania biegną dwa terminy:

→ **48 godzin** dla prokuratora na to, by przekazać Cię do dyspozycji sądu,

→ **24 godziny** od momentu przekazania dla sądu, by doręczyć (lub ogłosić) Ci postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania.

Zostaniesz zwolniony, gdy:

→ ustaną przyczyny zatrzymania (na przykład europejski nakaz aresztowania został odwołany),

→ po upływie 48 godzin, jeśli prokurator nie przekaże Cię do dyspozycji sądu,

→ po upływie 24 godzin, gdy sąd nie wyda i nie doręczy Tobie postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania.

Możesz również przyspieszyć procedurę przekazania w ramach europejskiego nakazu aresztowania. Jest to możliwe, gdy wyrazisz zgodę na:

→ przekazanie do innego państwa członkowskiego,

→ ściganie za inne przestępstwa, niż objęte europejskim nakazem aresztowania,

→ wykonanie kary lub środków polegających na pozbawieniu wolności (o ile taka kara lub środek zostały wobec Ciebie orzeczone przez sąd).

Zgoda jednak **nie** może zostać cofnięta.

Na postanowienie sądu o przekazaniu – możesz złożyć skargę (zażalenie), w terminie **3 dni** od dnia doręczenia postanowienia (lub jego ogłoszenia, jeżeli byłeś/byłaś na posiedzeniu w sądzie).

Tymczasowe aresztowanie to sytuacja, w której zostajesz osadzony w areszcie do czasu przekazania Cię do państwa członkowskiego. Jest to izolacyjny środek zapobiegawczy stosowany w postępowaniu karnym.

Decyzja o tymczasowym aresztowaniu zostaje podjęta na posiedzeniu przez właściwy sąd.

Posiedzenie w przedmiocie zastosowania europejskiego nakazu aresztowania odbywa się z reguły jawnie, w szczególnych wypadkach jawność ta może zostać wyłączona. Są to przypadki, gdy:

→ zatrzymany nie ukończył 18 lat,

→ wywołałoby to zakłócenie porządku publicznego,

→ mogłoby obrażać dobre okoliczności,

→ mogłoby ujawnić tajemnicę państwową,

→ naruszałoby to ważny interes prywatny,

→ osoba, która złożyła wniosek o ściganie, tego zażąda.

Postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania powinno Ci zostać ogłoszone przez sąd (jeżeli będziesz obecny w sądzie na posiedzeniu) albo doręczone

(na piśmie).

Art. 261 § 1a k.p.k. - o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec osoby, która nie ukończyła 18 lat, sąd jest obowiązany bezzwłocznie zawiadomić jej przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczą oskarżony pozostaje, chyba że zawiadomienie tych osób może prowadzić do naruszenia praw lub interesów oskarżonego lub jest niecelowe ze względu na jego dobro. Jeżeli zawiadomienie tych osób nie jest możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności wskazane powyżej, zawiadamia się inną osobę pełnoletnią, którą może wskazać oskarżony, albo innego członka rodziny, chyba że również nie jest to możliwe albo dopuszczalne z uwagi na okoliczności, o których mowa w zdaniu pierwszym. W takim wypadku zawiadamia się przedstawiciela organizacji społecznej lub instytucji zajmującej się ochroną praw i wolności osób, które nie ukończyły 18 lat.

Jednak pierwszeństwo przed nim mają inne środki, takie jak na przykład dozór Policji.

Masz prawo do przedstawienia Ci uzasadnienia, dlaczego nie zastosowano wobec Ciebie innych środków zapobiegawczych.

Może ono trwać:

- **7 dni** przed wpłynięciem europejskiego nakazu aresztowania,
- a po wpłynięciu europejskiego nakazu aresztowania, tak długo, jak zajmie przekazanie, jednak nie dłużej niż **100 dni.**

Pamiętaj, że sąd może **nie** stosować tymczasowego aresztowania w sytuacjach, gdy:

- może to stworzyć dla Twojego życia lub zdrowia niebezpieczeństwo,
- wywoła to ciężkie skutki dla Ciebie lub najbliższej rodziny,
- sąd prawdopodobnie mógłby wymierzyć karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo karę łagodniejszą (na przykład

ograniczenie wolności – tak zwane prace społeczne, lub grzywnę),

→ zarzucane Ci przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą dwóch lat.

Stosując tymczasowe aresztowanie, sąd może zastrzec, że środek ten ulegnie zmianie pod warunkiem złożenia określonego poręczenia majątkowego (art. 257 § 2 k.p.k.).

Masz prawo do informacji o roli rozmaitych instytucji, które biorą udział w postępowaniu. W szczególności informację dotyczącą: Policji, oskarżyciela publicznego (na przykład prokuratora), przedstawiciela ustawowego, asystenta rodziny, kuratora sądowego, obrońcy, sądu, sędziego.

Gdy nie masz ukończonych 18 lat – **masz prawo do tego, by był z Tobą przedstawiciel ustawowy** (na przykład tata, mama) **albo osoba przez Ciebie wskazana.**

Obecność ich jest zależna od tego, czy nie będzie to utrudniało procedur i czy ma to znaczenie dla ochrony Twoich praw, interesów i Twojego dobra. Decyzję wydaje tutaj sąd.

Gdyby sąd uznał, że obecność tych osób mogłaby doprowadzić do naruszenia Twoich praw, czy interesów, albo naruszyć Twoje dobro, czy utrudnić dalsze procedowanie, **w posiedzeniu weźmie udział asystent rodziny, którego wyznaczy sąd.**

Przedstawiciel ustawowy albo inna osoba, pod której pieczą pozostajesz – może podejmować czynności tylko na Twoją korzyść. Może ona ustanowić dla Ciebie obrońcę, składać wnioski (na przykład dowodowe), wnosić rozmaite środki zaskarżenia (zażalenia, apelacja).

Osoby te, a także asystent rodziny otrzymają pouczenie o Twoich prawach.

Masz prawo do informacji o tym, że jako tymczasowo aresztowany powinieneś zostać umieszczony w celi w sposób zapobiegający wzajemnej demoralizacji oraz z poszanowaniem Twojego dobra (na przykład karanych oddziela się od niekaranych,

młodocianych od dorosłych).